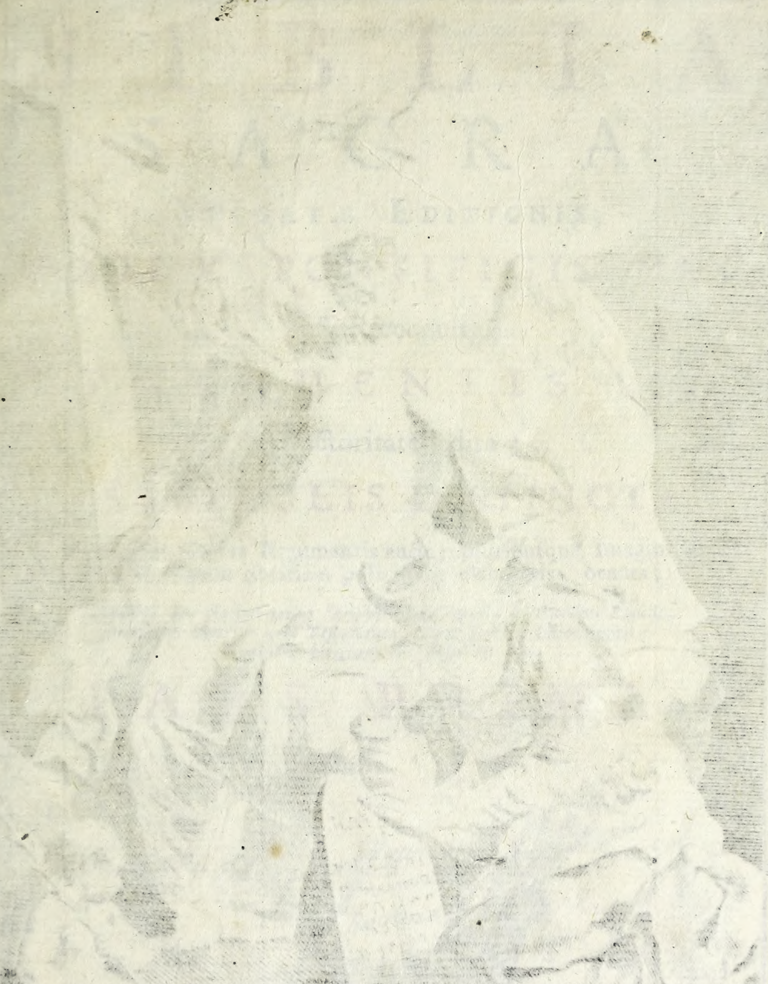

Piazzetta in. Bar: Crivelari scu.

BIBLIA SACRA,

VULGATÆ EDITIONIS,

SIXTI V. PONTIFICIS MAX.

Jussu recognita,

ET CLEMENTIS VIII.

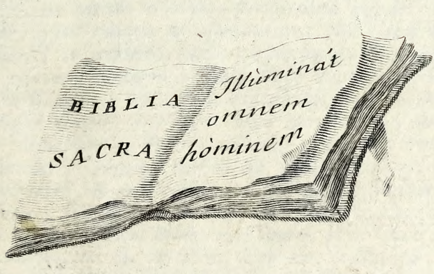
Auctoritate edita;

VERSICULIS DISTINCTA,

Et ad singula Capita Argumentis aucta; pluribusque Imaginibus ad Historiarum notitiam politissime elaboratis, ornata;

Additis pro clariori totius Scripturæ intelligentia selectioribus Regulis, nec non Notis in novo Testamento, atque Tabulis Chronologicis, Indicibus Geographicis, Historicis &c.

PARS PRIMA.

VENETIIS, MDCCXL.

Ex Typographia Hertziana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

PIO AC ERUDITO LECTORI.

Habes sacrarum litterarum studiose Lector in nova hac Bibliorum editione Regulas plusquam CLXXX. quæ ad divinæ Scripturæ intelligentiam plurimum conferunt, ex Gregorio Nazianzeno, Basilio Magno, Ambrosio Mediolanensi, Joanne Chrysostomo, Hieronymo Stridonensi, Aurelio Augustino, Hilario Pictaviensi, Gregorio Pontifice Maximo, *aliisque piis ac eruditis viris excerptas. Harum regularum quamplurimas nobis suppeditavit Franciscus Ruzius Vallisoletanus vir sua ætate longe doctissimus: nos vero locupletiores amplioresque, atque adeo intellectu multo faciliores exemplorum copia reddidimus. Ceteras vero tum ex doctiorum virorum commentariis delibavimus, cum ex jugi utriusque fœderis lectione nos ipsi confecimus; semper tamen Ecclesiæ Catholicæ & Sanctorum Patrum firmissima auctoritate suffulti. Hoc etiam admonitum te esse volumus optime Lector ne perperam fatigeris Bibliorum Elenchis excutiendis, utriusque videlicet testamenti translationem, quam in his regulis citatam frequenter leges, non eam esse quâ nunc utitur Ecclesia, hoc est Hieronymi veteris instrumenti, novi vero vulgatæ editionis. Qui enim fieri potuit ut hoc uterentur viri illi sanctissimi, quorum plerique Hieronymum præcesserunt, quando nec Hieronymo posteriores aliquot illum sequantur. Et Hieronymus ipse in veteri quidem instrumento Septuaginta, in novo vulgarem veterem editionem citat. Illud insuper animadvertendum Regularum explanationes illorum plerumque esse, quorum & regulæ. Si vero ex pluribus aut regula, aut explanatio conflata est, ex eorum citatione perspicuum evadit, ut Lectorem non lateat, quod cuique sit asserendum. Nec illud hoc loco dissimulandum, in explanationibus excerpendis non continua serie doctorum illorum textum a nobis fuisse transcriptum, sed carptim & vellicatim, ut regulæ explanatio postulabat. Non deerunt fortassis aliqui, qui nobis vitio vertent quasdam esse regulas, quæ idem prorsus docere videntur. Id ex parte esse verum non inficiamur. Omnino tamen id docere sedulus Lector numquam comperiet. Regulas istas non in limine Veteris Testamenti, ut fieri solet, sed ad finem ejusdem collocavimus, & hoc non temere; ne prior scilicet Bibliorum tomus plus æquo ex tali additamento augeretur. In omnibus vero non commodo, non lucro, non gloriæ, sed Dei verbi studiosorum utilitati consulimus. Vale.*

PRÆFATIO AD LECTOREM.

IN multis, magnisque beneficiis, quæ per sacram Tridentinam Synodum Ecclesiæ suæ Deus contulit, id in primis numerandum videtur, quod inter tot Latinas editiones Divinarum Scripturarum, solam veterem ac vulgatam, quæ longo tot sæculorum usu in Ecclesia probata fuerat, gravissimo Decreto authenticam declaravit. Nam, ut illud omittamus, quod ex recentibus editionibus non paucæ ad hæreses hujus temporis confirmandas licenter detortæ videbantur: ipsa certe tanta versionum varietas, atque diversitas, magnam in Ecclesia Dei confusionem parere potuisset. Jam enim hac nostra ætate illud fere evenisse constat, quod sanctus Hieronymus tempore suo accidisse testatus est, tot scilicet fuisse exemplaria, quot codices, cum unusquisque pro arbitrio suo adderet, vel detraheret. *Præf. in Josue.* Hujus autem veteris ac vulgatæ Editionis tanta semper fuit auctoritas, tamque excellens præstantia, ut eam ceteris omnibus Latinis editionibus longe anteferendam esse, apud æquos judices in dubium revocari non posset. Qui namque in ea libri continentur (ut a majoribus nostris quasi per manus traditum nobis est) partim ex sancti Hieronymi translatione, vel emendatione, suscepti sunt, partim retenti ex antiquissima quadam editione Latina, quam sanctus Hieronymus communem & vulgatam, sanctus Augustinus Italam, sanctus Gregorius Veterem translationem appellat. *S. Hieron. in c. 49. Isaiæ. S. Aug. Libro 2. Doctr. Christian. c. 15.* Ac de Veteris quidem hujus, sive Italæ editionis sinceritate atque præstantia, præclarum sancti Augustini testimonium exstat in secundo Libro de doctrina Christiana, ubi Latinis omnibus editionibus, quæ tunc plurimæ circumferebantur, Italam præferendam censuit, quod esset, ut ipse loquitur, verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. *S. Gregor. Epist. Dedicat. ad Leandrum c. 5. in fine S. Aug. ubi supra. Lib. 18. de Civitate Dei cap. 43. Lib. 20. Moral. 24. Lib. 6. Etymol. cap. 5.* De sancto vero Hieronymo multa exstant veterum Patrum egregia testimonia: eum enim sanctus Augustinus hominem doctissimum, ac trium linguarum peritissimum vocat, atque ejus translationem ipsorum quoque Hebræorum testimonio veracem esse confirmat. Eumdem sanctus Gregorius ita prædicat, ut ejus translationem, quam novam appellat, ex Hebræo eloquio cuncta verius transfudisse dicat: atque idcirco dignissimam esse, cui fides in omnibus habeatur. Sanctus autem Isidorus non uno in loco Hieronymianam versionem ceteris omnibus anteponit, eamque ab Ecclesiis Christianis communiter recipi ac probari affirmat, quod sit in verbis clarior, & veracior in sententiis. Sophronius quoque, vir eruditissimus, sancti Hieronymi translationem non Latinis modo, sed etiam Græcis valde probari animadvertens, tanti eam fecit, ut Psalterium & Prophetas ex Hieronymi versione in Græcum eleganti sermone transtulerit. *Lib. 1. de Divin. offic. 12.* Porro qui secuti sunt, viri doctissimi, Remigius, Beda, Rabanus, Haymo, Anselmus, Petrus Damiani, Richardus, Hugo, Bernardus, Rupertus, Petrus Lombardus, Alexander, Albertus, Thomas, Bonaventura, ceterique omnes,

qui

qui his nongentis annis in Ecclesia floruerunt, sancti Hieronymi versione ita sunt usi, ut ceteræ, quæ pæne innumerabiles erant, quasi lapsæ de manibus Theologorum, penitus obsoleverint. Quare non immerito Catholica Ecclesia sanctum Hieronymum Doctorem maximum, atque ad Scripturas sacras interpretandas divinitus excitatum, ita celebrat, ut jam difficile non sit illorum omnium damnare judicium, qui vel tam eximii Doctoris lucubrationibus non acquiescunt, vel etiam meliora, aut certe paria, præstare se posse confidunt. Ceterum ne tam fidelis translatio, tamque in omnes partes Ecclesiæ utilis, vel injuria temporum, vel impressorum incuria, vel temere emendantium audacia, ulla ex parte corrumperetur, eadem sacrosancta Synodus Tridentina illud Decreto suo sapienter adjecit, ut hæc ipsa vetus ac vulgata Editio emendatissime, quoad fieri posset, imprimeretur: neque ulli liceret eam sine facultate & approbatione Superiorum excudere. Quo Decreto simul typographorum temeritati ac licentiæ modum imposuit, & Pastorum Ecclesiæ in tanto bono quam diligentissime retinendo & conservando, vigilantiam atque industriam excitavit. Et quamvis insignium Academiarum Theologi in Editione vulgata pristino suo nitori restituenda magna cum laude laboraverint; quia tamen in tanta re nulla potest esse nimia diligentia, & codices manuscripti complures & vetustiores Summi Pontificis jussu conquisiti, atque in Urbem advecti erant; & demum, quoniam executio generalium Conciliorum, & ipsa Scripturarum integritas ac puritas ad curam Apostolicæ Sedis potissimum pertinere cognoscitur: ideo Pius IV. Pontifex Maximus, pro sua in omnes Ecclesiæ partes incredibili vigilantia, lectissimis aliquot sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, aliisque tum sacrarum litterarum, tum variarum linguarum peritissimis viris, eam provinciam demandavit, ut vulgatam editionem Latinam, adhibitis antiquissimis codicibus manuscriptis, inspectis quoque Hebraicis, Græcisque Bibliorum fontibus; consultis denique veterum Patrum commentariis, accuratissime castigarent. Quod itidem institutum Pius V. prosecutus est. Verum Conventum illum, ob varias gravissimasque Sedis Apostolicæ occupationes jamdudum intermissum, Sixtus V. divina providentia ad summum Sacerdotium evocatus, ardentissimo studio revocavit, & opus tandem confectum typis mandari jussit. Quod cum jam esset excusum, & ut in lucem emitteretur, idem Pontifex operam daret, animadvertens non pauca in sacra Biblia præli vitio irrepsisse, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum opus sub incudem revocandum censuit atque decrevit. Id vero cum morte præventus præstare non potuisset, Gregorius XIV, qui post Urbani VII. duodecim dierum Pontificatum Sixto successerat, ejus animi intentionem executus, perficere aggressus est; amplissimis aliquot Cardinalibus, aliisque doctissimis viris, ad hoc iterum deputatis. Sed eo quoque, & qui illi successit, Innocentio IX, brevissimo tempore de hac luce subtractis; tandem sub ini-

tium Pontificatus Clementis VIII, qui nunc Ecclesiæ universæ gubernacula tenet opus, in quod Sixtus V. intenderat, Deo bene juvante perfectum est. Accipe igitur, Christiane Lector, eodem Clemente summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia, veterem ac vulgatam sacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia castigatam: quam quidem sicut omnibus numeris absolutam, pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita ceteris omnibus, quæ ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem, purioremque esse, minime dubitandum. Et vero quamvis in hac Babiliorum recognitione, in codicibus manuscriptis, Hebræis Græcisque fontibus, & ipsis veterum Patrum commentariis conferendis, non mediocre studium adhibitum fuerit: in hac tamen pervulgata Lectione, sicut nonnulla consulto mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, consulto immutata relicta sunt; tum quod ita faciendum esse, ad offensionem populorum vitandam, sanctus Hieronymus non semel admonuit: tum quod facile fieri posse credendum est, ut majores nostri, qui ex Hebræis, & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum & emendatiorum librorum habuerint, quam ii, qui post illorum ætatem ad nos pervenerunt, qui fortasse, tam longo tempore identidem describendo, minus puri atque integri evaserunt: tum denique, quia sacræ Congregationi Amplissimorum Cardinalium, aliisque eruditissimis viris ad hoc opus a Sede Apostolica delectis, propositum non fuit, novam aliquam editionem cudere, vel antiquum interpretem ulla ex parte corrigere, vel emendare; sed ipsam veterem ac vulgatam editionem Latinam, a mendis veterum librariorum, necnon pravarum emendationum erroribus repurgatam, suæ pristinæ integritati ac puritati, quoad ejus fieri potuit, restituere; eaque restituta, ut quam emendatissime imprimeretur juxta Concilii Oecumenici Decretum, pro viribus operam dare. Porro in hac Editione nihil non canonicum, nihil adscititium, nihil extraneum apponere visum est: atque ea causa fuit, cur Liber III. & IV. Esdræ inscripti, quos inter Canonicos libros sacra Tridentina Synodus non annumeravit, ipsa etiam Manassæ regis Oratio, quæ neque Hebraice, neque Græce quidem exstat, neque in manuscriptis antiquioribus invenitur, neque pars est ullius Canonici libri: extra Canonicæ Scripturæ seriem posita sint: & nullæ ad marginem concordantiæ (quæ posthac inibi apponi non prohibentur) nullæ notæ, nullæ variæ lectiones, nullæ denique præfationes, nulla argumenta ad librorum initia conspiciantur. Sed sicut Apostolica Sedes industriam eorum non damnat, qui concordantias locorum, varias lectiones, præfationes S. Hieronymi & alia id genus in aliis editionibus inseruerunt: ita quoque non prohibet, quin alio genere characteris in hac ipsa Vaticana editione ejusmodi adjumenta, pro studiosorum commoditate atque utilitate in posterum adjiciantur; ita tamen, ut lectiones variæ ad marginem ipsius Textus minime annotentur.

Epist. ad Suniam & Fretellam. Præf. Evang. ad Damasum

C L E-

CLEMENS
PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Cum sacrorum Bibliorum vulgatæ editionis Textus summis laboribus, ac vigiliis restitutus, & quam accuratissime mendis expurgatus, Benedicente Domino, ex nostra Typographia Vaticana in lucem prodeat; Nos, ut in posterum idem Textus incorruptus, ut decet, conservetur, opportune providere volentes, auctoritate Apostolica, tenore præsentium districtius inhibemus, ne intra decem annos, a data præsentium numerandos, tam citra, quam ultra montes, alibi quam in nostra Vaticana Typographia, a quoquam imprimatur. Elapso autem præfato decennio, eam cautionem adhiberi præcipimus, ut nemo hanc sanctarum Scripturarum editionem typis mandare præsumat, nisi habito prius exemplari in Typographia Vaticana excuso: cujus exemplaris forma, ne minima quidem particula de Textu mutata, addita, vel ab eo detracta, nisi aliquid occurrat, quod Typographicæ incuriæ manifeste adscribendum sit, inviolabiliter observetur. Si quis vero Typographus in quibuscumque Regnis, Civitatibus, Provinciis, & locis tam nostræ S. R. E. ditioni in temporalibus subjectis, quam non subjectis, hanc eamdem Sacrarum Scripturarum editionem intra decennium prædictum quoquo modo, elapso autem decennio, aliter quam juxta hujusmodi exemplar, ut præfertur, imprimere, vendere, venales habere, aut alias edere vel evulgare; aut si quis Bibliopola a se vel ab aliis quibusvis, post datam præsentium, hujus editionis impressos libros, seu imprimendos a præfato restituto & correcto Textu in aliquo discrepantes, seu ab alio, quam a Typographo Vaticano, intra decennium excusos, pariter vendere, venales proponere, vel evulgare præsumserit, ultra amissionem omnium librorum, & alias arbitrio nostro infligendas pœnas temporales, etiam majoris excommunicationis sententiam eo ipso incurrat: a qua nisi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constitutus, absolvi non possit. Mandamus itaque universis & singulis, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ceterisque Ecclesiarum & locorum etiam regularium Prælatis, ut præsentes litteras in suis quisque Ecclesiis & Jurisdictionibus ab omnibus inviolate perpetuo observari curent ac faciant. Contradictores per Censuras Ecclesiasticas, aliaque opportuna juris & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis; Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac in Generalibus, Provincialibus, vel Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus, ac quarumcumque Ecclesiarum, Ordinum, Congregationum, Collegiorum, atque Universitatum, etiam studiorum generalium juramento, confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, ac privilegiis, indultis, ac litteris Apostolicis in contrarium quomodocumque emanatis, & emanandis: quibus omnibus ad hunc effectum latissime derogamus, ac derogatum esse decernimus. Volumus autem, ut præsentium transsumptis etiam in ipsis voluminibus impressis eadem, in judicio & extra, fides ubique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscatoris, die IX Novembris, MDXCII, Pontific. Nostri Anno I.

M. Vestrius Barbianus.

DE CANONICIS SCRIPTURIS DECRETUM

Ex Concilio Tridentino, Sessione Quarta.

SAcrosancta Oecumenica, & generalis Tridentina Synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, præsidentibus in ea eisdem tribus Apostolicæ Sedis Legatis, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut, sublatis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur.

Et infra.

Sacrorum vero librorum Indicem huic decreto adscribendum censuit, ne cui dubitatio suboriri possit, quinam sint, qui ab ipsa Synodo suscipiuntur. Sunt vero infra scripti: Testamenti veteris: Quinque Moysi, id est, Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium: Josue, Judicum, Ruth: Quatuor Regum: Duo Paralipomenon: Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Neemias: Tobias, Judith, Esther, Job, Psalterium Davidicum centum quinquaginta Psalmorum, Parabolæ, Ecclesiastes, Canticum canticorum, Sapientia, Ecclesiasticus, Isaias, Jeremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: Duodecim Prophetæ minores, id est, Osee, Joel, Amos Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Habacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: Duo Machabæorum, primus & secundus. Testamenti novi: Quatuor Evangelia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Joannem: Actus Apostolorum a Luca Evangelista conscripti: Quatuordecim Epistolæ Pauli Apostoli: Ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Colossenses, duæ ad Thessalonicenses, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apostoli duæ: Joannis Apostoli tres: Jacobi Apostoli una: Judæ Apostoli una: & Apocalypsis Joannis Apostoli. Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro sacris, & canonicis non susceperit, & traditiones prædictas sciens, & prudens contempserit, anathema sit.

HIE-

HIERONYMI PROLOGUS GALEATUS.

Viginti & duas litteras eſſe apud Hebræos, Syrorum quoque lingua & Chaldæorum teſtatur, quę Hebrææ magna ex parte confinis eſt. nam & ipſi viginti duo elementa habent eodem ſono, ſed diverſis characteribus. Samaritani etiam Pentateuchum Moyſi totidem litteris ſcriptitant, figuris tantum & apicibus diſcrepantes. Certumque eſt Eſdram ſcribam, legiſque doctorem, poſt captam Jeroſolymam & inſtaurationem templi ſub Zorobabel, alias litteras reperiſſe quibus nunc utimur: cum ad illud uſque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. In libro quoque Numerorum, hæc eadem ſupputatio, ſub Levitarum ac ſacerdotum cenſu, myſtice oſtenditur. Et nomen Domini tetragrammaton, in quibuſdam Græcis voluminibus, uſque hodie antiquis expreſſum litteris invenimus. Sed & pſalmi, trigeſimus ſextus, & centeſimus decimus, & centeſimus undecimus, & centeſimus decimus octavus, & centeſimus quadrageſimus quartus, quamquam diverſo ſcribantur metro, tamen ejuſdem numeri texuntur alphabeto. Et Jeremiæ lamentationes, & oratio ejus: Salomonis quoque in fine Proverbia, ab eo loco in quo ait, Mulierem fortem quis inveniet? iiſdem alphabetis vel inciſionibus ſupputantur. Porro quinque litterę duplices apud Hebræos ſunt, Caph, Mem, Nun, Pe, Sade: aliter enim ſcribuntur per has principia medietateſque verborum, aliter fines. Unde & quinque a pleriſque libri, duplices æſtimantur, Samuel, Melachim, Dibre hajamin, Eſdras, Jeremias, cum Cinoth, id eſt, lamentationibus ſuis. Quomodo igitur viginti duo elementa ſunt, per quę ſcribimus Hebraice omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur: ita viginti duo volumina ſupputantur, quibus quaſi litteris & exordiis, in Dei doctrina, tenera adhuc & lactens viri juſti eruditur infantia.

Primus apud eos liber, vocatur בראשית Bereſith: quem nos Geneſim dicimus.

Secundus, ומלה שמורת Veelle ſemoth: qui Exodus appellatur.

Tertius, ויקרא Vaiicra, id eſt Leviticus.

Quartus, וידבר Vajedabber, quem Numeros vocamus.

Quintus, אלההדברים Elle haddebarim, qui Deuteronomium prænotatur.

Hi ſunt quinque libri Moyſi, quos proprie תורה Thora, id eſt, Legem appellant.

Secundum, prophetarum ordinem faciunt: & incipiunt ab Jeſu filio Nave: quid apud eos יהושע בן נון Joſue ben Nun dicitur.

Deinde ſubtexunt שפטים Sophetim, id eſt Judicum librum. Et in eumdem compingunt Ruth: quia in diebus Judicum facta ejus narratur hiſtoria.

Tertius ſequitur שמואל Samuel, quem nos Regum primum & ſecundum dicimus.

Quartus, מלכים Melachim, id eſt Regum, qui tertio & quarto Regum volumine continetur.

Meliuſque multo eſt מלכים Melachim, id eſt Regum, quam ממלכות Mamlachot, id eſt Regnorum dicere. Non enim multarum gentium deſcribit regna, ſed unius Iſraelitici populi, qui tribubus duodecim continetur.

Quintus, eſt ישעיה Jſaias.

Sextus, eſt ירמיה Jeremias.

Septimus, יחזקאל Ezechiel.

Octavus, liber duodecim Prophetarum: qui apud illos vocatur תרי עשר There asar.

Tertius ordo, Hagiographa possidet. Et primus liber incipit a איוב Job.

Secundus a דוד David: quem quinque incisionibus & uno psalmorum volumine comprehendunt.

Tertius est שלמה Salomon, tres libros habens: Proverbia, quę illi משלי Misle, id est Parabolas appellant.

Quartus, Ecclesiasten, id est קוהלת Coheleth.

Quintus, Canticum canticorum, quem titulo שיר השירים Sir hassirim prænotant.

Sextus, est דניאל Daniel.

Septimus, דברי הימים Dibre hajamin, id est Verba dierum: quod significantius, Chronicon totius divinæ historiæ possumus appellare, qui liber apud nos Paralipomenων primus, & secundus inscribitur.

Octavus, עזרא Esdras: qui & ipse similiter apud Græcos & Latinos in duos libros divisus est.

Nonus, אסתר Esther.

Atque ita fiunt pariter Veteris legis libri vigintiduo: id est, Moysi quinque, & Prophetarum octo, Hagiographorum novem. Quamquam nonnulli רות וקינות Ruth & Cinoth, inter Hagiographa scriptitent, & hos libros in suo putent numero supputandos: ac per hoc esse priscæ legis libros viginti quatuor: quos sub numero vigintiquatuor seniorum Apocalypsis Joannis inducit adorantes Agnum, & coronas suas prostratis vultibus offerentes: stantibus coram quatuor animalibus, oculatis ante & retro, id est in preteritum & in futurum respicientibus, & indefessa voce clamantibus, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Hic prologus, Scripturarum quasi galeatum principium, omnibus libris quos de Hebræo vertimus in Latinum, convenire potest: ut scire valeamus, quidquid extra hos est, inter apocrypha esse ponendum. Igitur Sapientia, quæ vulgo Salomonis inscribitur, & Jesu filii Syrach liber, & Judith, & Tobias, & Pastor, non sunt in canone. Machabæorum primum librum, Hebraicum reperi. Secundus, Græcus est: quod ex ipsa quoque phrasi probari potest. Quæ cum ita se habeant, obsecro te Lector, ne laborem meum, reprehensionem existimes antiquorum. In templo Dei offert unusquisque quod potest: alii aurum, argentum, & lapides pretiosos: alii byssum & purpuram & coccum offerunt & hyacinthum: nobiscum bene agitur, si obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen Apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria judicat. Unde & tota illa tabernaculi pulchritudo, & per singulas species, Ecclesiæ præsentis futuræque distinctio, pellibus tegitur & ciliciis, ardoremque solis & injuriam imbrium ea quæ viliora sunt prohibent. Lege ergo primum, Samuel, & Melachim meum: meum, inquam, meum. Quidquid enim crebrius vertendo, & emendando solicitius & didicimus & tenemus, nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas, vel interpretem me æstimato, si gratus es; vel Paraphrasten, si ingratus. quamquam mihi omnino conscius non sim, mutasse me quippiam de Hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege Grecos codices, & Latinos, & confer cum iis opusculis quæ nuper emendavimus: & ubicumque discrepare inter se videris, interroga quemlibet Hebræorum cui magis accommodare debeas fidem: & si nostra firmaverit, puto quod eum non æstimes conjectorem, ut in eodem loco meum similiter divinarit. Sed & vos famulas Christi rogo (quę Domini discumbentis pretiosissima fidei myrrha ungitis caput, quæ nequaquam Salvatorem quæritis in sepulcro, quibus jam ad Patrem Christus ascendit) ut contra latrantes canes, qui adversum me rabido ore deseviunt, & circumeunt civitatem, atque in eo se doctos arbitrantur, si aliis detrahant, orationum vestrarum clypeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam, illius semper sententiæ recordabor, Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator ad- *Ps. 38.*

versum

versum me. Obmutui, & humiliatus sum, & silui a bonis.

HIERONYMUS PAULINO.

FRater Ambrosius tua mihi munuscula perferens, detulit simul & suavissimas litteras, quæ a principio amicitiarum, fidem probatæ jam fidei, & veteris amicitiæ præferebant. Vera enim illa necessitudo est, & Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non præsentia tantum corporum, non subdola & palpans adulatio: sed Dei timor, & Divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam lustrasse provincias, novos adisse populos, maria transisse: ut eos quos ex libris noverant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, sic Plato Ægyptum & Architam Tarentinum, eamque oram Italiæ, quæ quondam magna Græcia dicebatur, laboriosissime peragravit: ut qui Athenis magister erat, & potens, cujusque doctrinam Academiæ gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus: malens aliena verecunde discere, quam sua impudenter ingerere. Denique dum litteras quasi toto fugientes orbe persequitur, captus a piratis & venumdatus, etiam tyranno crudelissimo paruit, captivus, vinctus & servus; tamen quia philosophus, major emente se fuit. Ad Titum Livium lacteo eloquentiæ fonte manantem, de ultimis Hispaniæ Galliarumque finibus quosdam venisse nobiles legimus: & quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus sæculis, celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi, aliud extra urbem quærerent. Apollonius, sive ille magus, ut vulgus loquitur, sive philosophus, ut Pythagorici tradunt, intravit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, oppulentissima Indiæ regna penetravit: & ad extremum, latissimo Phison amne transmisso, pervenit ad Brachmanas, ut Hiarcham in throno sedentem aureo, & de Tantali fonte potantem, inter paucos discipulos, de natura, de motibus siderum, ac dierum cursu audiret docentem. Inde per Ælamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæstinos, reversus Alexandriam, perrexit Æthiopiam, ut Gymnosophistas, & famosissimam Solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, & semper proficiens, semper se melior fieret. Scripsit super hoc plenissime octo voluminibus Philostratus. Quid loquar de sæculi hominibus, cum Apostolus Paulus, vas electionis & magister Gentium, qui de conscientia tanti in se hospiti loquebatur, An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus? post Damascum Arabiamque lustratam, ascenderit Jerosolymam, ut videret Petrum, & manserit apud eum diebus quindecim? Hoc enim mysterio hebdomadis & ogdoadis, futurus Gentium prædicator instruendus erat. Rursumque post annos quatuordecim, assumpto Barnaba & Tito, exposuerit Apostolis Evangelium, ne forte in vacuum curreret, aut cucurrisset. Habet enim nescio quid latentis ἐνεργείας viva vox, & in aures discipuli de auctoris ore transfusa, fortius sonat. Unde & Æschines cum Rhodi exularet, & legeretur illa Demosthenis oratio, quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, suspirans ait, Quid si ipsam audissetis bestiam, sua verba resonantem? Hæc non dico, quod sit in me aliquid tale, quod vel possis a me audire, vel velis discere: sed quod ardor tuus & discendi studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium docile, & sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid quæras consideramus. Mollis cera, & ad formandum facilis, etiam si artificis & plastæ cessent manus: tamen virtute totum est quidquid esse potest. Paulus Apostolus ad pedes Gamalielis legem Moysi & Prophetas didicisse se gloriatur, ut armatus spiritalibus telis, postea diceret confidenter, Arma nostræ militiæ, non carnalia sunt, sed potentia Deo, ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, & captivantes omnem intellectum ad obe-

II. *Actor.* 9. 2 *Cor.* 13. *Gal.* 1. *Gal.* 2. III. *Actor.* 22. 2 *Cor.* 10.

diendum

diendum Christo, & parati subjugare omnem inobedientiam. Ad Timotheum scribit ab infantia sacris litteris eruditum, & hortatur ad studium lectionis, ne negligat gratiam quę data sit ei per impositionem manus presbyterii. Tito præcipit ut inter ceteras virtutes episcopi, quem brevi sermone depinxit, scientiam quoque in eo eligat Scripturarum, Obtinentem, inquit, eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem: ut potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes revincere. Sancta quippe rusticitas solum sibi prodest: & quantum ædificat ex vitę merito Ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat. Malachias propheta, imo per Aggæum Dominus, Interroga, ait, sacerdotes legem: in tantum sacerdotis officium est interrogatum respondere de Lege. Et in Deuteronomio legimus, Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; seniores tuos, & dicent tibi. In Psalmo quoque centesimo decimooctavo, Cantabiles mihi erant justificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Et in descriptione justi viri, cum eum David arbori vitæ, quæ est in paradiso, compararet, inter ceteras virtutes & hoc intulit, In lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte. Daniel in fine sacratissimæ visionis ait, justos fulgere sicut stellas, & intelligentes, id est doctos, quasi firmamentum. Vides quantum inter se distent, justa rusticitas, & docta justitia? Alii stellis, alii cælo comparantur. Quamquam juxta Hebraicam veritatem utrumque de eruditis possit intelligi. Ita enim apud eos legimus. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Cur dicitur Paulus Apostolus vas electionis? Nempe quia legis & Scripturarum sanctarum erat armarium. Pharisæi stupent in doctrina Domini: & mirantur in Petro & Joanne quomodo legem sciant, cum litteras non didicerint. Quidquid enim aliis exercitatio, & quotidiana in lege meditatio tribuere solet, illis hoc Spiritus sanctus suggerebat, & erant juxta quod scriptū est, θεοδίδακτοι. Duodecim annos Salvator impleverat, & in templo senes de quęstionibus legis interrogans, magis docet dum prudenter interrogat. Nisi forte rusticum Petrum, rusticum dicimus Joannem: quorum uterque dicere poterat, Etsi imperitus sermone, non tamen scientia. Joannes rusticus, piscator, indoctus? & unde illa vox obsecro, In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum? λόγος enim Græce multa significat, nam & verbum est, & ratio, & supputatio, & causa uniuscujusque rei, per quam sunt singula quæ subsistunt: quæ universa recte intelligimus in Christo. Hoc doctus Plato nescivit, hoc Demosthenes eloquens ignoravit. Perdam, inquit, sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. Vera sapientia perdet falsam sapientiam; & quamquam stultitia prædicationis in cruce sit, tamen Paulus sapientiam loquitur inter perfectos: sapientiam autem non sæculi hujus, nec principum sæculi istius, quæ destruitur; sed loquitur Dei sapientiam in mysterio absconditam, quam prædestinavit Deus ante sæcula. Dei sapientia, Christus est. Christus enim, Dei virtus, & Dei sapientia. Hęc sapientia in mysterio abscondita est: de qua & noni Psalmi titulus prænotatur, Pro occultis filii. in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi. Et qui in mysterio absconditus erat, prædestinatus est ante sæcula: prædestinatus autem & præfiguratus in lege & Prophetis. Unde & Prophetæ appellabantur Videntes: quia videbant eum, quem ceteri non videbant. Abraham vidit diem ejus, & lætatus est. Aperiebantur cæli Ezechieli, qui populo peccatori clausi erant. Revela, inquit David, oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Lex enim spiritualis est, & revelatione opus est, ut intelligatur, ac revelata facie Dei gloriam contemplemur. Liber in Apocalypsi septem sigillis signatus ostenditur: quem si dederis homini scienti litteras ut legat, respondebit tibi, Non possum: signatus est enim. Quanti hodie putant se nosse litteras, tenent signatum librum, nec aperire possunt, nisi ille reseraverit qui habet clavem David, qui aperit, & nemo claudit; claudit & nemo

Marginal notes (left column): 2 Tim. 3. — 1 Tim. 4. — Tit. 1. — IV. — Agg. 2. — Deut. 32. — Psal. 1. — Dan. 12 — Actor. 9. — Isaiæ 54 — Joan. 6. — Lucæ 2.

Marginal notes (right column): 2 Cor. 11. — Joan. 1. — V. — Abd. 1. — Isa. 29. — 1 Cor. 1. — 2 Cor. 1. — Coloss. 2 — Joan. 8. — Ezech. 1. — Psalm. 118. — Rom. 7. — 2 Cor. 3. — Apoc. 5 — Isaiæ 29 — Apoc. 3 — Act. 8.

aperit?

aperit? In Actibus Apostolorum sanctus Eunuchus, immo vir (sic enim eum Scriptura cognominat) cum legeret Isaiam prophetam, interrogatus a Philippo, Putasne intelligis, quæ legis? respondit, Quomodo possum, nisi aliquis me docuerit? Ego (ut de me loquar interim) nec sanctior sum hoc Eunucho, nec studiosior, qui de Æthiopia, id est de extremis mundi finibus, venit ad templum, reliquit aulam regiam: & tantus amator legis divinæque scientiæ fuit, ut etiam in vehiculo legeret Litteras sacras. Et tamen cum librum teneret, & verba Domini cogitatione conciperet, lingua volveret, labiis personaret, ignorabat eum, quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Jesum, qui clausus latebat in littera. O mira doctoris virtus! eadem hora credit Eunuchus, baptizatur, & fidelis & sanctus factus est; ac magister de discipulo, plus in deserto fonte Ecclesiæ, quam in aurato synagogæ templo reperit. Hæc a me perstricta sunt breviter (neque enim epistolaris angustia evagari longius patiebatur) ut intelligeres te in Scripturis sacris sine prævio & monstrante semitam non posse ingredi. Taceo de grammaticis,

VI. rhetoribus, philosophis, geometris, dialecteicis, musicis, astronomis, astrologis, medicis, quorum scientia mortalibus vel utilissima est, & in tres partes scinditur, τὸ δογμα, τὴν μεθοδον, τ̃ ἐμπειριαν. Ad minores artes veniam, & quæ non tam lingua, quam manu administrantur. Agricolæ, cæmentarii, fabri metallorum, lignorumque cæsores, lanarii quoque, & fullones, & ceteri qui variam supellectilem, & vilia opuscula fabricantur, absque doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum est, promittunt medici: tractant fabrilia fabri, sola Scripturarum ars est, quam sibi passim omnes vindicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi præsumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio, grandia verba trutinantes, inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, pro pudor, a feminis, quod viros doceant. & ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum, immo audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de mei similibus, qui si forte ad Scripturas sanctas post sæculares litteras venerint, & sermone composito aures populi mulserint, quidquid dixerint, hoc legem Dei putant, nec scire dignantur quid Prophetæ, quid Apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia: quasi grande sit, & non vitiosissimum docendi genus, depravare sententias, & ad voluntatem suam, Scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas, & Virgiliocentonas: ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere Christianum, quia scripserit: Jam redit & virgo, redeunt Saturnia regna. Jam nova progenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad Filium: Nate, meæ vires, mea magna potentia solus. Et post verba Salvatoris in cruce: Talia perstabat memorans, fixusque manebat. Puerilia sunt hæc, & circulatorum ludo similia, docere quod ignores: immo, ut cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.

VII. *Genesis*

Videlicet manifestissima est Genesis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de divisione terræ, de confusione linguarum & gentium, usque ad exitum scribitur Hebræorum.

Exodus

Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum mysticis divinisque præceptis.

Leviticus.

In promptu est Leviticus liber, in quo singula sacrificia, immo singulæ pæne syllabæ, & vestes Aaron, & totus ordo Leviticus spirant cælestia sacramenta.

Numeri.

Numeri vero nonne totius arithmeticæ, & prophetiæ Balaam, & quadraginta duarum per eremum mansionum mysteria continent?

Deuteronomium.

Deuteronomium quoque secunda lex, & Evangelicæ legis præfiguratio, nonne sic ea habet quæ priora sunt, ut tamen nova sint omnia de veteribus? Hucusque Moyses, hucusque Pentateuchus: quibus quinque verbis loqui se velle Apostolus in Ecclesia gloriatur. 1 *Cor.* 14.

Job.

Job exemplar patientiæ, quæ non mysteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur: omnes-

que

que leges Dialecticæ, propositione, assumptione, confirmatione, conclusione determinat. Singula in eo verba, plena sunt sensibus. Et (ut de ceteris sileam) resurrectionem corporum sic prophetat, ut nullus de ea vel manifestius, vel cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Josue sive Jesus Nave. Veniam ad Jesum Nave, qui typum Domini non solum gestis, verum etiam nomine præfert. transit Jordanem, hostium regna subvertit, dividit terram victori populo, & per singulas urbes, viculos, montes, flumina, torrentes, atque confinia, Ecclesiæ cælestisque Jerusalem spiritualia regna describit.

Lib. Judicum. In Judicum libro, quot principes populi, tot figuræ sunt.

Ruth. Isaiæ 16. Ruth Moabitis, Isaiæ explet vaticinium, dicentis, Emitte agnum Domine Dominatorem terræ de petra deserti ad montem filiæ Sion.

Reg. I. & II. Samuel in Heli mortuo, & occiso Saul, veterem legem abolitam monstrat. Porro in Sadoc atque David, novi sacerdotii, novique imperii sacramenta testatur.

Reg. III. & IV. Melachim, id est tertius & quartus Regum liber, a Salomone usque ad Jechoniam, & a Jeroboam filio Nabat usque ad Osee, qui ductus est in Assyrios, regnum Juda & regnum describit Israel. Si historiam respicias, verba simplicia sunt: si in litteris sensum latentem inspexeris, Ecclesiæ paucitas, & hæreticorum contra Ecclesiam bella narrantur.

Duodecim prophetæ in unius voluminis angustias coarctati, multo aliud, quam sonet in littera, præfigurant.

Osee. Osee crebro nominat Ephraim, Samariam, Joseph, Jezrahel, & uxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clausam mariti, multo tempore sedere viduam, & sub veste lugubri, viri ad se reditum præstolari.

Joel. Joel filius Phatuel describit terram duodecim tribuum, eruca, brucho, locusta, rubigine vastante consumptam: & post eversionem prioris populi, effusum iri Spiritum sanctum super servos Dei & ancillas, id est super centum viginti credentium nomina, & effusum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti, ab uno usque ad quindecim paulatim & per incrementa surgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in psalterio mystice continentur. *Act. 1.*

Amos. Amos pastor, & rusticus, & ruborum mora distringens, paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria aut quatuor scelera Damasci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon & Moab, & in septimo & octavo gradu Judæ & Israel? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ sunt in Samariæ monte, & ruituram domum majorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locustæ, & stantem Dominum super murum litum vel adamantinum, & uncinum pomorum, attrahentem supplicia peccatoribus, & famem in terram; non famem panis, nec sitim aquæ, sed audiendi verbum Dei.

Abdias. Abdias, qui interpretatur servus Dei, pertonat contra Edom sanguineum terrenumque hominem: fratris quoque Jacob semper æmulum, hasta percutit spiritali.

Jonas. Jonas, columba pulcherrima, naufragio suo passionem Domini præfigurans, mundum ad pœnitentiam revocat: & sub nomine Ninive, Gentibus salutem nuntiat.

Michæas. Michæas de Morasthi coheres Christi, vastationem annuntiat filiæ latronis, & obsidionem ponit contra eam: quia maxillam percusserit judiciis Israel.

Nahum. Nahum consolator orbis increpat civitatem sanguinum, & post eversionem illius loquitur, Ecce super montes pedes evangelizantis, & annuntiantis pacem.

Habacuc. Habacuc luctator fortis & rigidus stat super custodiam suam, & figit gradum super munitionem, ut Christum in cruce contempletur, & dicat, Operuit cælos gloria ejus, & laudis ejus plena est terra. Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus: ibi abscondita est fortitudo ejus.

Sophonias. Sophonias speculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem a Porta piscium, & ejulatum a Secunda, & contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum habitato-

ribus

ribus Pilæ, quia conticuit omnis populus Chanaan, disperierunt universi qui involuti erant argento.

Aggæus. Aggæus festivus & lætus, qui seminavit in lacrymis, ut in gaudio meteret; destructum templum ædificat, Deumque patrem inducit loquentem, Adhuc unum modicum, & ego commovebo cælum & terram, & mare, & aridam, & movebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus.

Zacharias. Zacharias memor Domini sui, multiplex in prophetia, Jesum vestibus sordidis indutum & lapidem oculorum septem; candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoque olivas a sinistris lampadis cernit & dextris: ut post equos nigros, rufos, albos, & varios, & dissipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Jerusalem, pauperem regem vaticinetur & prædicet, sedentem super pullum filium asinę subjugalis.

Malachias. Malachias aperte, & in fine omnium prophetarum de abjectione Israel, & vocatione Gentium, Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.

Isaias. Isaiam, Jeremiam, Ezechielem, & Danielem, quis potest vel intelligere, vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere, sed Evangelium.

Jeremias. Secundus virgam nuceam, & ollam succensam a facie aquilonis, & pardum spoliatum suis coloribus, & quadruplex diversis metris nectit alphabetum.

Ezechiel. Tertius principia & finem tantis habet obscuritatibus involuta, ut apud Hebręos istę partes cum exordio Geneseos ante annos triginta non legantur.

Daniel. Quartus vero, qui & extremus inter quatuor prophetas, temporum conscius, & totius mundi φιλίστωρ, lapidem pręcisum de monte sine manibus, & regna omnia subvertentem, claro sermone pronuntiat.

David. David Simonides noster, Pindarus, & Alcęus, Flaccus quoque, Catullus, atque Serenus, Christum lyra personat, & in decachordo psalterio, ab inferis excitat resurgentem.

Salomon pacificus & amabilis Domini, mores corrigit, naturam docet, Ecclesiam jungit & Christum, sanctarumque nuptiarum dulce canit epithalamium. *Proverbia. Ecclesiastes. Canticum.*

Esther in Ecclesię typo, populum liberat de periculo; & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes convivii, & diem celebrem mittit in posteros. *Esther.*

Paralipomenon liber, id est instrumenti veteris ἐπιτομή, tantus ac talis est, ut absque illo si quis scientiam Scripturarum sibi voluerit arrogare, seipsum irrideat. Per singula quippe nomina juncturasque verborum, & prętermissę in Regum libris tanguntur historię, & innumerabiles explicantur Evangelii quęstiones. *Paralipomen.*

Esdras & Nehemias, adjutor videlicet, & consolator a Domino, in unum volumen coarctantur, instaurant templum, muros extruunt civitatis: omnisque illa turba populi redeuntis in patriam, & descriptio sacerdotum, Levitarum Israelis, proselytorum, ac per singulas familias murorum ac turrium opera divisa, aliud in cortice pręferunt, aliud retinent in medulla. Cernis me Scripturarum amore raptum, excessisse modum epistolæ, & tamen non implesse quod volui. Audivimus tantum, quid nosse, quid cupere debeamus, ut & nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore. Ceterum illud Socraticum impletur in nobis, Hoc tantum scio, quod nescio. *Esdras Nehemias. Psal. 118.*

Tangam & novum breviter Testamentum.

Matthæus, Marcus, Lucas, & Joannes, quadriga Domini, & verum Cherubim, quod interpretatur scientiæ multitudo, per totum corpus oculati sunt, scintillæ emicant, discurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in sublime tendentes, terga pennata & ubique volitantia, tenent se mutuo, sibique perplexi sunt, & quasi rota in rota volvuntur, & pergunt quocumque eos flatus Spiritus sancti perduxerit. *Matthæus. Marcus. Lucas. Joannes. Ezec. 1.*

Paulus Apostolus ad septem scribit ecclesias: octava enim ad Hebræos a plerisq; extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac Titum, *Paulus Apostolus.*

& Philemonem pro fugitivo famulo
deprecatur. Super quo melius tace-
re puto, quam pauca scribere.
Actus Apostolorum. Actus Apostolorum nudam qui-
dem sonare videntur historiam, &
nascentis Ecclesiæ infantiam texere:
sed si noverimus scriptorem eorum
2 Cor. 8 Lucam esse medicum, cujus laus est
in Evangelio, animadvertemus pari-
ter omnia verba illius, animæ lan-
guentis esse medicinam.
Iacobus. Petrus. Joannes. Judas. Jacobus, Petrus, Joannes, Judas,
septem epistolas ediderunt, tam my-
sticas, quam succinctas, & breves
pariter ac longas: breves in verbis,
longas in sententiis: ut rarus sit, qui
non in earum lectione cæcutiat.
Apocalypsis. Apocalypsis Joannis, tot habet sa-
cramenta, quot verba. Parum dixi,
& pro merito voluminis laus omnis
inferior est. In verbis singulis multi-
plices latent intelligentiæ. Oro te,
frater charissime, inter hæc vivere,
ista meditari, nihil aliud nosse, nihil
quærere. Nonne tibi videtur jam hic
in terris regni cælestis habitaculum?
Nolo offendaris in Scripturis sanctis
simplicitate, & quasi vilitate verbo-
rum, quæ vel vitio interpretum, vel
de industria sic prolata sunt, ut ru-
sticam concionem facilius instrue-
rent, & in una eademque sententia
aliter doctus, aliter audiret indoctus.
Non sum tam petulans, & hebes, ut
hæc me nosse pollicear, & eorum
fructus capere, quorum radices in cæ-
lo fixæ sunt: sed velle fateor. Seden-
ti me præfero, magistrum renuens,
Matt. 7. comitem spondeo. Petenti datur, pul-
santi aperitur, quærens invenit. Di-
Luca 11. scamus in terris, quorum scientia no-
bis perseveret in cælo. Obviis te ma-
nibus excipiant, & (ut inepte ali-
quid, ac de Hermagoræ tumiditate
effutiam) quidquid quæsieris, tecum
scire conabor. Habes hic amantissi-
mum tui fratrem Eusebium, qui lit-
terarum tuarum mihi gratiam dupli-
cavit, referens honestatem morum
tuorum, contemptum sæculi, fidem
amicitiæ, amorem Christi. Nam pru-
dentiam & eloquii venustatem et-
iam absque illo ipsa epistola præfe-
rebat. Festina, quæso te, & hæren-
tis in salo naviculæ funem magis præ-
cide, quam solve. Nemo renuntiatu-
VIII. rus sæculo bene potest vendere, quæ
contempsit ut venderet. Quidquid in
sumptus de tuo tuleris, pro lucro
computa. Antiquum dictum est, A-
varo tam deest quod habet, quam *Prov. 17.*
quod non habet. Credenti totus
mundus divitiarum est: infidelis au-
tem etiam obolo indiget. Sic viva- *2 Cor. 6*
mus, tamquam nihil habentes, &
omnia possidentes. Victus & vestitus
divitiæ Christianorum sunt. Si habes *Matt. 5.*
in potestate rem tuam, vende: si non
habes, projice. Tollenti tunicam, &
pallium relinquendum est. Scilicet
nisi tu, semper recrastinans, & diem
de die trahens, caute & pedetentim
tuas possessiunculas vendideris, non
habet Christus unde alat pauperes
suos. Totum Deo dedit, qui seipsum *Matt.*
obtulit. Apostoli navem tantum & *4.*
retia reliquerunt. Vidua duo æra mi- *Marc.*
sit in gazophylacium, & præfertur *12.*
Crœsi divitiis. Facile contemnit om- *Lucæ*
nia, qui se semper cogitat esse mori- *21.*
turum.

PRÆFATIO S. HIERONYMI PRESBYTERI

In Pentateuchum Moysi ad Desiderium.

DEsiderii mei desideratas accepi
epistolas, qui quodam præsa-
gio futurorum, cum Daniele sorti- *Dan. 9.*
tus est nomen, obsecrantis, ut trans-
latum in Latinam linguam de He-
bræo sermone Pentateuchum, no-
strorum auribus traderem. Periculo-
sum opus certe, & obtrectatorum
meorum latratibus patens: qui me
asserunt in Septuaginta interpretum
sugillationem nova pro veteribus
cudere, ita ingenium quasi vinum
probantes: cum ego sæpissime testa-
tus sim, me pro virili portione in ta-
bernaculo Dei offerre quæ possim, *Exod. 35.*
nec opes alterius aliorum paupertate
fœdari. Quod ut auderem, Origenis
me studium provocavit, qui editioni
antiquæ translationem Theodotio-
nis miscuit, asterisco, & obelo opus
omnes distinguens: dum aut eluce-
scere facit quæ minus ante fuerant;
aut superflua quæque jugulat & con-
fodit, maxime quæ Evangelistarum
& Apostolorum auctoritas promul-
gavit. In quibus multa de veteri te-
stamento legimus, quæ in nostris co-
dicibus non habentur: ut est illud, Ex
Ægypto vocavi filium meum: &,
Quoniam Nazaræus vocabitur: &, Vi-
debunt in quem compunxerunt: &,
Flumina de ventre ejus fluent aquæ

vivæ:

vivæ: & ,Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se: & multa alia quæ proprium σύνταγμα desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hęc scripta sint: & cum dicere non potuerint, de libris Hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee, secundum in Isaia, tertium in Zacharia, quartum in Proverbiis, quintum æque in Isaia. Quod multi ignorantes, apocryphorum deliramenta sectantur: & Hiberas nęnias libris authenticis pręferunt. Causas erroris non est meum exponere. Judæi prudenti factum dicunt esse consilio: ne Ptolemæus unius Dei cultor, etiam apud Hebræos duplicem divinitatem deprehenderet. Quod maxime idcirco faciebant, quia in Platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid Scriptura testatur de Patre & Filio & Spiritu sancto, aut aliter interpretati sunt, aut omnino tacuerunt: ut & regi satisfacerent, & arcanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas Alexandriæ mendacio suo extruxerit: quibus divisi eadem scriptitarint: cum Aristæus ejusdem Ptolemæi ὑπερασπιστὴς, & multo post tempore Josephus, nihil tale retulerint: sed in una basilica congregatos, contulisse scribant, nõ prophetasse. Aliud est enim vatem, aliud est esse interpretem: ibi Spiritus ventura prædicit: hic eruditio & verborum copia, ea quæ intelligit transfert. Nisi forte putandus est Tullius, Oeconomicum Xenophontis, & Platonis Protagoram, & Demosthenis pro Ctesiphonte orationem, afflatus rhetorico spiritu transtulisse. Aut aliter de eisdem libris per Septuaginta interpretes, aliter per Apostolos Spiritus sanctus testimonia texuit: ut quod illi tacuerunt, hi scriptum esse mentiti sint. Quid igitur? damnamus veteres? Minime. Sed post priorum studia, in domo Domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum Christi, & quod nesciebant, dubiis protulere sententiis: nos vero post passionem & resurrectionẽ ejus, non tam prophetiam quam historiam scribimus. aliter enim audita, aliter visa narrantur, quod melius intelligimus, melius & proferimus. Audi igitur æmule, obtrectator auscultà: non damno, non reprehendo Septuaginta: sed confidenter cunctis illis Apostolos præfero. Per istorum os mihi Christus sonat, quos ante prophetas inter spiritalia charismata positos lego: in quibus ultimum pæne gradum Interpretes tenent. Quid livore torqueris? quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi in translatione tibi videor errare, interroga Hebræos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo, tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab Apostolis usurpata testimonia probaverunt, & emendatiora sunt exemplaria Latina quam Græca, & Græca quam Hebraica. Verum hæc contra invidos. Nunc te precor Desideri charissime, ut me, quia tantum opus subire fecisti, & a Genesi exordium capere, orationibus juves: quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri, in Latinum eos transferre sermonem.

Os. 11. *Isa.* 11 *Zach.* 12. *Prov.* 18. *Isa.* 64.

EJUSDEM IN JOSUE PRÆFATIO.

TAndem finito Pentateucho Moysi, velut grandi fœnore liberati, ad Jesum filium Nave manum mittamus, quem Hebræi בן נון יהושע id est Josue filium Nun, vocant: & ad Judicum librum, quem שופטים appellant: ad Ruth quoque & Esther, quos eisdem nominibus efferunt. Monemusque lectorem, ut silvam Hebraicorum nominum, & distinctiones per membra divisas, diligens scriptor conservet: ne & noster labor, & illius studium pereat. Et ut in primis, quod sæpe testatus sum, sciat me non in reprehensionem veterum nova cudere, sicut amici mei criminantur: sed pro virili parte offerre linguæ meæ hominibus (quos tamen nostra delectant) ut pro Græcorum ἐξαπλοῖς, quæ & sumptu & labore maximo indigent, editionem nostram habeant. Et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitarint, hæc illis conferentes, inveniant quod requirunt: maxime cum apud Latinos tot sint exemplaria, quot codices: & unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit

rit vel subtraxerit quod ei visum est.: & utique non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius, & sanctum opus venenata carpere lingua, vel suscipiens, si placet; vel contemnens, si displicet: memineritque illorum versuum, Os tuum abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum: hæc fecisti, & tacui. Existimasti inique, quod ero tui similis: arguam te, & statuam contra faciem tuam. Quæ enim audientis, vel legentis utilitas est, nos laborando sudare, & alios detrahendo laborare? dolere Judæos quod calumniandi eis & irridendi Christianos sit ablata occasio, & Ecclesiæ homines id despicere, immo lacerare, unde adversarii torqueantur? Quod si vetus eis tantum interpretatio placet, quæ & mihi non displicet, & nihil extra recipiendum putant; cur ea quæ sub asteriscis, & obelis vel addita sunt vel amputata, legunt, & negligunt? Quare Danielem juxta Theodotionis translationem, ecclesiæ susceperunt? Cur Originem mirantur, & Eusebium Pamphili, cunctas editiones similiter differentes? Aut quæ fuit stultitia, postquam vera dixerint, proferre quæ falsa sunt? Unde autem in novo Testamento probare poterunt assumpta testimonia, quæ in libris veteribus non habentur? Hæc dicimus, ne omnino calumniantibus tacere videamur. Ceterum post sanctæ Paulæ dormitionem, cujus vita virtutis exemplum est, & hos libros quos Eustochio virgini Christi negare non potui; decrevimus dum spiritus hos regit artus, prophetarum explanationi incumbere, & omissum jam diu opus, quasi quodam postliminio, repetere: præsertim cum & admirabilis sanctusque vir Pammachius, hoc idem litteris flagitet, & nos ad patriam festinantes, mortiferos Sirenarum cantus surda debeamus aure transire.

PRÆFATIONEM ejusdem sancti Hieronymi in libros Regum supra reperies, ideo in principio positam, quod librorum sacrorum ordinem contineat. Inscribitur autem, Prologus galeatus.

Ejusdem in librum Paralipomenon præfatio.

SI Septuaginta interpretum, pura & ut ab eis in Græcum versa est, editio permaneret, superflue me, Chromati episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres, ut Hebræa tibi volumina Latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat, & nascentis Ecclesiæ roboraverat fidem, justum erat etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, & germana illa antiquaq; translatio corrupta sit, atque violata, nostri arbitrii putas, aut e pluribus judicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere cudere, illudentibusque Judæis, cornicum, ut dicitur, oculos configere. Alexandria & Ægyptus in Septuaginta suis Hesychium laudat auctorem. Constantinopolis usque Antiochiam, Luciani martyris exemplaria probat. Mediæ inter has provinciæ Palæstinos codices legunt; quos ab Origine elaboratos Eusebius & Pamphilus vulgaverunt: totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. Et certe Origines non solum exempla composuit quatuor editionum, e regione singula verba describens, ut unus dissentiens, statim ceteris inter se consentientibus arguatur: sed, quod majoris audaciæ est, in editione Septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans quæ minus fuerant, & virgulis quæ ex superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant; & post Septuaginta cellulas, quæ vulgo sine auctore jactantur, singulas cellulas aperuere, hocque in ecclesiis legitur quod Septuaginta nescierunt; cur me non suscipiant Latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi, ut laborem meum Hebræis, & , quod his majus est, Apostolis auctoribus

compro-

comprobem? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de Evangelio, Ex Ægypto vocavi filium meum: &, Quoniam Nazaræus vocabitur: &, Videbunt in quem compunxerunt: & illud Apostoli, Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus illum: ceteraque his similia, in Hebræorum libris inveniri. Certe Apostoli & Evangelistæ, Septuaginta interpretes noverant: & unde eis hæc quæ in Septuaginta interpretibus non habentur? Christus Dominus noster utriusque Testamenti conditor, in Evangelio secundum Joannem, Qui credit, inquit, in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Utique scriptum est, quod Salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? Septuaginta non habent: apocrypha nescit Ecclesia. Ad Hebræos igitur revertendum est, unde & Dominus loquitur, & discipuli exempla præsumunt. Hæc pace veterum loquor, & obtrectatoribus meis tantum respondeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, & legentes in angulis, iidem & accusatores & defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant: quasi virtus & vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini, editionem Septuaginta translatorum, olim de Græco emendatam tribuisse me nostris: nec inimicum debere existimari eorum, quos in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc דברי הימים, id est Verba dierum, interpretatus sum: idcirco feci, ut inextricabiles moras, & silvam nominum, quæ scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem, apertius & per versuum cola digererem, mihimetipsi & meis juxta Ismeniam canens, si aures surdæ sunt ceterorum.

Mat. 2. Joa. 19. 1 Cor. 2. Joa. 7.

Ad Domnionem & Rogatianum, in eumdem præfatio ejusdem.

QUomodo Græcorum historias magis intelligunt, qui Athenas viderint; & tertium Virgilii librum, qui a Troade per Leucaten, & Acroceraunia, ad Siciliam, & inde ad ostia Tiberis navigaverint: ita sanctam Scripturam lucidius intuebitur, qui Judæam oculis contemplatus sit, & antiquarum urbium memorias, locorumque vel eadem vocabula, vel mutata cognoverit. Unde & nobis curæ fuit, cum eruditissimis Hebræorum hunc laborem subire: ut circumiremus provinciam, quam universæ Christi Ecclesiæ sonant. Fateor enim, mi Domnion & Rogatiane charissimi, numquam me in divinis voluminibus, propriis viribus credidisse, nec habuisse opinionem meam, sed ea etiam de quibus scire me arbitrabar, interrogare me solitum. quanto magis de his super quibus anceps eram? Denique cum a me nuper litteris flagitassetis, ut vobis librum Paralipomenon Latino sermone transferrem, de Tiberiade quemdam legis Doctorem, qui apud Hebræos admirationis habebatur, assumpsi: & contuli cum eo a vertice, ut ajunt, usque ad extremum unguem: & sic confirmatus, ausus sum facere quod jubebatis. Libere enim vobis loquor, ita in Græcis & Latinis codicibus hic nominum liber vitiosus est, ut non tam Hebræa quam Barbara quædam, & Sarmatica nomina conjecta arbitrandum sit. Nec hoc Septuaginta interpretibus, qui Spiritu sancto pleni, ea quæ vera fuerunt transtulerant, sed scriptorum culpæ adscribendum, dum de emendatis inemendata scriptitant: & sæpe tria nomina, subtractis e medio syllabis, in unum vocabulum cogunt, vel e regione unum nomen, propter latitudinem suam, in duo vel tria vocabula dividunt. Sed & ipsæ appellationes, non homines, ut plerique existimant, sed urbes, & regiones, & saltus, & provincias sonant, & oblique sub interpretatione & figura eorum, quædam narrantur historiæ: de quibus in Regnorum libro dicitur, Nonne ecce hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Juda? Quæ utique in nostris codicibus non habentur. Hoc primum sciendum, quod apud Hebræos, liber Paralipomenon, unus sit: & apud illos vocatus, דברי הימים, id est, Verba dierum: qui propter magnitudinem, apud nos divisus est. quod nonnulli etiam in Bruto, Ciceronis dialogo, faciunt, ut eum in tres partes secent, cum unus a suo auctore sit editus.

Deinde etiam illud attendendum, quod frequenter nomina, non vocabula hominum, sed rerum, ut dixi, significantias sonant. Ad extremum quod omnis eruditio Scripturarum in hoc continetur: & historiæ quæ vel prætermissæ sunt in suis locis, vel perstrictæ leviter, hic per quædam verborum compendia explicentur. Orationum itaque vestrarum adjutus auxilio, misi librum benevolis placiturum, tamen invidis displiciturum esse non ambigo. Optima enim quæque, ut ait Plinius, malunt contemnere plerique, quam discere. Si quis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere, interroget Hebræos, suam conscientiam recolat, videat ordinem textumque sermonis; & tunc nostro labori, si potuerit, detrahat. Ubicumque ergo asteriscos, id est stellas, radiare in hoc volumine videritis: ibi sciatis de Hebræo additum, quod in Latinis codicibus non habetur. Ubi vero obelus, transversa scilicet virga præposita est, illic signatur quid Septuaginta interpretes addiderint, vel ob decoris gratiam, vel ob Spiritus sancti auctoritatem, licet in Hebræis voluminibus non legatur.

Ejusdem ad Domnionem & Rogatianum, in Esdram, & Nehemiam præfatio.

Utrum difficilius sit, facere quod poscitis, an negare, necdum statui. nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere, sententiæ est: & magnitudo oneris impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit, quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus, reprehendendum putant: & interdum contra se conscientia repugnante, publice lacerant quod occulte legunt, in tantum ut clamare compellar, & dicere: Domine, libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis, ut Esdræ librum & Esther, vobis de Hebræo transferam: quasi non habeatis Græca & Latina volumina: aut quidquid illud est quod a nobis vertitur, non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem, ut ait quidam, niti, neque aliud fatigando nisi odium quærere, extremæ dementiæ est. Itaque obsecro vos, mi Domnion & Rogatiane charissimi, ut privata lectione contenti, libros non efferatis in publicum, nec fastidiosis cibos ingeratis: vitetisque eorum supercilium, qui judicare tantum de aliis, & ipsi facere nihil noverunt. Si qui autem fratrum sunt, quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar; admonentes ut Hebræa nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte & per intervalla transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio, librariorum diligentia, conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis liber editus est: nec apocryphorum tertii & quarti somniis delectetur: quia & apud Hebræos Esdræ Nehemiæque sermones in unum volumen coarctantur: & quæ non habentur apud illos, nec de viginti quatuor senibus sunt, procul abjicienda. Si quis autem Septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata & inversa demonstrat; nec potest utique verum asseri quod diversum est: mittite eum ad Evangelia: in quibus multa ponuntur quasi de Veteri testamento, quæ apud Septuaginta interpretes non habentur, velut illud, Quoniam Nazaræus vocabitur: &, Ex Ægypto vocavi filium meum: &, Videbunt in quem compunxerunt: multaque alia, quæ latiori operi reservamus: & quærite ab eo ubi scripta sint: cumque proferre non potuerit, vos legite de his exemplaribus quæ nuper a nobis edita, maledicorum quotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, certe quod illaturus sum æquissimum est. Edidi aliquid quod non habetur in Græco, aut aliter habetur quam a me versum est? Quid interpretem laniant? interrogent Hebræos: & ipsis auctoribus, translationi meæ vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est, si clausis, quod dicitur, oculis mihi volunt maledicere, & non imitantur Græcorum studium ac benevolentiam, qui post Septuaginta translatores, jam Christi Evangelio coruscante, Judæos & Hebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet, & Symmachum, & Theodotionem, & curiose legunt, & per Origenis laborem in hexaplis, ec-

clesiis

clesiis dedicarunt. Quanto magis Latini grati esse deberent, quod exultantem cernerent Græciam a se aliquid mutuari? Primum enim magnorum sumptuum est & infinitæ difficultatis, exemplaria posse habeii omnia: deinde etiam qui habuerint, & Hebræi sermonis ignari sunt, magis errabunt, ignorantes, quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud Græcos accidit, ut interdum Scripturæ sensum relinquens, uniuscujusque interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui Hebrææ linguæ saltem parvam habemus scientiam, & Latinus nobis utcumque sermo non deest, & de aliis magis possumus judicare, & ea quæ ipsi intelligimus, in nostra lingua promere. Itaque licet hydra sibilet, victorque Simon incendia jactet: numquam meum, juvante Christo, silebit eloquium: etiam præcisa lingua balbutiet. Legant qui volunt: qui nolunt abjiciant. Eventilent apices, litteras calumnientur: magis vestra charitate provocabor ad studium, quam illorum detractione & odio deterrebor.

Ejusdem ad Chromatium & Eliodorum in Tobiam præfatio.

MIrari non desino exactionis vestræ instantiam. exigitis enim ut librum Chaldæo sermone conscriptum, ad Latinum stylum traham; librum utique Tobiæ, quem Hebræi de catalogo divinarum scripturarum secantes, his quæ hagiographa memorant, manciparunt. Feci satis desiderio vestro, non tamen meo studio. Arguunt & nos Hebræorum studia: & imputant nobis, contra suum canonem Latinis auribus ista transferre. Sed melius esse judicans Pharisæorum displicere judicio, & Episcoporum jussionibus deservire, institi ut potui. Et quia vicina est Chaldæorum lingua sermoni Hebraico, utriusque linguæ peritissimum loquacem reperiens, unius diei laborem arripui: & quidquid ille mihi Hebraicis verbis expressit, hoc ego accito notario, sermonibus Latinis exposui. Orationibus vestris mercedem hujus operis compensabo, cum gratum vobis didicero, me, quod jubere estis dignati, complesse.

Ejusdem præfatio in librum Judith.

APud Hebræos liber Judith inter hagiographa legitur: cujus auctoritas ad roboranda illa quæ in contentionem veniunt, minus idonea judicatur. Chaldæo tamen sermone conscriptus, inter historias computatur. Sed quia hunc librum Synodus Nicæna in numero sanctarum Scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestræ, immo exactioni: & sepositis occupationibus, quibus vehementer arctabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis sensum e sensu, quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem vitiosissimam amputavi: sola ea, quæ intelligentia integra in verbis Chaldæis invenire potui, Latinis expressi. Accipite Judith viduam, castitatis exemplum, & triumphali laude perpetuis eam præconiis declarate. Hanc enim non solum feminis, sed & viris imitabilem dedit, qui castitatis ejus remunerator, virtutem ei talem tribuit, ut invictum omnibus hominibus vinceret, & insuperabilem superaret.

Ejusdem in librum Esther præfatio.

LIbrum Esther variis translatoribus constat esse vitiatum, quem ego de archivis Hebræorum revelans, verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata, laciniosis hinc inde verborum finibus trahit, addens ea quæ ex tempore dici poterant, & audiri; sicut solitum est scholaribus disciplinis, sumpto themate, excogitare quibus verbis uti potuit qui injuriam passus est, vel qui injuriam fecit. Vos autem o Paula & Eustochium, quoniam & bibliothecas Hebræorum studuistis intrare, & interpretum certamina comprobastis, tenentes Esther Hebraicum librum, per singula verba nostram translationem aspicite; ut possitis agnoscere, me nihil etiam augmentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter, sicut in Hebræo habentur, historiam Hebraicam Latinæ linguæ tradidisse. Nec affectamus laudes hominum, nec

vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes, minas hominum penitus non timemus: quoniam Deus dissipat ossa eorum qui hominibus placere desiderant: & secundum Apostolum, Qui ejusmodi sunt, servi Christi esse non possunt. Rursum, in libro Esther alphabetum ex minio usque ad Teth litteram fecimus diversis in locis, volentes scilicet Septuaginta interpretum ordinem per hoc insinuare studioso lectori. Nos enim juxta morem Hebraicum, ordinem prosequi etiam in Septuaginta editione maluimus.

Ejusdem in librum Job præfatio.

COgor per singulos Scripturæ divinæ libros adversariorum respondere maledictis: qui interpretationem meam, reprehensionem Septuaginta interpretum criminantur: quasi non & apud Græcos Aquila, Symmachus, & Theodotio, vel verbum e verbo, vel sensum e sensu, vel ex utroque commixtum, & medie temperatum genus translationis expresserint; & omnia Veteris instrumenti volumina Origenes obelis asteriscisque distinxerit, quos vel additos, vel de Theodotione sumptos, translationi antiquæ inseruit, probans defuisse quod additum est. Discant igitur obtrectatores mei recipere in toto, quod in partibus susceperunt, aut interpretationem meam cum asteriscis suis radere. Neque enim fieri potest, ut quos plura intermisisse susceperint, non eosdem etiam in quibusdam errasse fateantur, præcipue in Job: cui si ea quæ sub asteriscis addita sunt, subtraxeris, pars maxima detruncabitur, & hoc dumtaxat apud Græcos. Ceterum apud Latinos, ante eam translationem, quam sub asteriscis & obelis nuper edidimus, septingenti ferme aut octingenti versus desunt; ut decurtatus & laceratus corrosusq; liber, fœditatem sui publice legentibus præbeat. Hæc autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem: sed ex ipso Hebraico, Arabicoque sermone, & interdum Syro, nunc verba, nunc sensus, nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud Hebræos totus liber fertur & lubricus: & quod Græci rhetores vocant, ἐσχηματισμένος, dum qui aliud loquitur, aliud agit: ut si velis anguillam vel murenulam strictis tenere manibus, quanto fortius presseris, tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam hujus voluminis, Lyddæum quemdam præceptorem, qui apud Hebræos primus haberi putabatur, non parvis redemisse nummis: cujus doctrina an aliquid profecerim, nescio: hoc unum scio, non potuisse me interpretari, nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis, usque ad verba Job, apud Hebræos prosa oratio est. Porro a verbis Job, in quibus ait, Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, Conceptus est homo: usque ad eum locum, ubi ante finem voluminis scriptum est, Idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere: *Job 42.* hexametri versus sunt, dactylo spondeoque currentes: & propter linguæ idioma, crebro recipientes & alios pedes, non earumdem syllabarum, sed eorumdem temporum. Interdum quoque rhythmus ipse dulcis & tinnulus fertur numeris pedum solutis: quod metrici magis quam simplex lector intelligunt. A supradicto autem versu usque ad finem libri, parvum comma quod remanet, prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud Hebræos, & in morem nostri Flacci, Græcique Pindari, & Alcæi, & Sapphus, vel Psalterium, vel Lamentationes Jeremiæ, vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi; legat Philonem, Josephum, Origenem, Cæsariensem Eusebium, & eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei, idcirco me in hoc volumine laborasse, non ut interpretationem antiquam reprehenderem, sed ut ea quæ in illa aut obscura sunt, aut omissa, aut certe scriptorum vitio depravata, manifestiora nostra interpretatione fierent: ut qui Hebræorum sermonem ex parte didicimus, & in Latino pene ab ipsis cunabulis inter Grammaticos & rhetores & philosophos detriti sumus. Quod si apud Græcos, post Septuaginta editionem, jam Christi Evangelio coruscante,

te,

te, Judęus Aquila, & Symmachus ac Theodotio, Judaizantes hęretici, sunt recepti, qui multa mysteria Salvatoris subdola interpretatione celarunt, & tamen in ἑξαπλοῖς habentur apud ecclesias, & explanantur ab ecclesiasticis viris: quanto magis ego Christianus, & de parentibus Christianis natus, & vexillum crucis in mea fronte portans, cujus studium fuit omissa repetere, depravata corrigere, & sacramenta Ecclesię puro & fideli aperire sermone; vel a fastidiosis, vel a malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant qui volunt veteres libros, vel in membranis purpureis aureo argentoque descriptos, vel uncialibus, ut vulgo ajunt, litteris onera magis exarata, quam codices: dummodo mihi, meisque permittant pauperes habere schedulas, & non tam pulchros codices, quam emendatos. Utraque autem editio, & Septuaginta juxta Gręcos, & mea juxta Hebręos, in Latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult: & studiosum me magis, quam malevolum probet.

Alia ejusdem præfatio.

SI aut fiscellam junco texerem, aut palmarum folia complicarem, ut in sudore vultus mei comederem panem, & ventris opus sollicita mente pertractarem; nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia juxta sententiam Salvatoris, volo operari cibum qui non perit, & antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare; error mihi geminus infligitur: corrector vitiorum, falsarius dicor, & errores non auferre, sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo, ut etiam confessa plerisque vitia placeant: dum magis pulchros habere volunt codices, quam emendatos. Quapropter, o fratres dilectissimi, unicum nobilitatis & humilitatis exemplar, pro flabello, calathis, sportellisque, munusculis monachorum, spiritalia hęc & mansura dona suscipite; ac beatum Job, qui adhuc apud Latinos jacebat in stercore, & vermibus scatebat errorum, integrum immaculatumque gaudete. Quomodo enim post probationem atque victoriam, duplicia sunt ei universa reddita: ita ego in lingua nostra, ut audacter loquar, feci eum habere quę amiserat. Igitur & vos, & unumquemque lectorem solita prefatione commoneo, & in principiis librorum eadem semper annectens, rogo ut ubicumque pręcedentes virgulas videritis, sciatis ea quę subjecta sunt, in Hebraicis voluminibus non haberi. Porro ubi stellę imago prefulserit, ex Hebręo in sermone nostro addita sunt. necnon & illa quę haberi videbantur, & ita corrupta erant, ut sensum legentibus tollerent, orantibus vobis magno labore correxi: magis utile quid ex otio meo Ecclesiis Christi venturum ratus, quam ex aliorum negotio.

Ejusdem in Psalterium, quod secundum Septuaginta editionem correxit, præfatio.

PSalterium Romę dudum positus emendaram: & juxta Septuaginta interpretes, licet cursim, magna tamen ex parte correxeram. Quod quia rursum videtis, o Paula & Eustochium, scriptorum vitio depravatum, plusque antiquum errorem, quam novam emendationem valere: me cogitis, ut velut quodam novali, scissum jam arvum exerceam, & obliquis sulcis renascentes spinas eradicem: ęquum esse dicentes, ut quod crebro male pullulat, crebrius succidatur. Unde consueta prefatione commoneo tam vos, quibus forte labor iste desudat, quam eos qui exemplaria istiusmodi habere voluerint, ut, quę diligenter emendavi, cum cura & diligentia transcribantur. Notet sibi unusquisque vel jacentem lineam, vel radiantia signa; id est obelos, vel asteriscos. Et ubicumque viderit virgulam pręcedentem, ab ea usque ad duo puncta quę impressimus, sciat in Septuaginta translatoribus plus haberi. Ubi autem perspexerit stellę similitudinem, de Hebręis voluminibus additum noverit ęque usque ad duo puncta, juxta Theodotionis dumtaxat editionem, qui simplicitate sermonis a Septuaginta interpretibus non discordat. Hęc ergo & vobis & studioso cuique fecisse me sciens, non ambigo multos fore, qui vel invi-

dia,

dia, vel supercilio malint contemnere videri præclara, quam discere: & de turbulento magis rivo, quam de purissimo fonte potare.

Ejusdem præfatio in libros Salomonis.

JUngat epistola, quos jungit sacerdotium, immo charta non dividat, quos Christi nectit amor. Commentarios in Osee, Amos, Zachariam, Malachiam, quos poscitis, scripsissem, si licuisset præ valetudine. Mittitis solatia sumptuum: notarios nostros & librarios sustentatis, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa posentium: quasi aut æquum sit, me vobis esurientibus, aliis laborare: aut in ratione dati & accepti, cuiquam præter vos, obnoxius sim. Itaque longa ęgrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem, & apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum: מִשְׁלֵי quas Hebræi Parabolas, vulgata autem editio Proverbia vocat: קוהלת, quem Græce Ecclesiasten, Latine concionatorem possumus dicere: שיר השירים, quod in nostra lingua vertitur Canticum canticorum. Fertur & Panæretos Jesu filii Sirach liber, & alius pseudoepigraphus, qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem, Hebraicum reperi: non Ecclesiasticum, ut apud Latinos, sed Parabolas prænotatum, cui juncti erant Ecclesiastes & Canticum canticorum: ut similitudinem Salomonis, non solum librorum numero, sed etiam materiarum genere coæquaret. Secundus apud Hebræos nusquam est, quin & ipse stylus, Græcam eloquentiam redolet: & nonnulli scriptorum veterum hunc esse Judæi Philonis affirmant. Sicut ergo Judith, & Tobiæ, & Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter canonicas Scripturas non recipit: sic & hæc duo volumina legat ad ædificationem plebis, non ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane Septuaginta interpretum magis editio placet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim nova sic cudimus, ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis nostra scripta intelligi, quæ non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prælo purissimæ commendata testæ, suum saporem servaverint.

Ad Paulam & Eustochium in translationem Isaiæ ex Hebraica veritate, ejusdem præfatio.

NEmo cum prophetas versibus viderit esse descriptos, metro eos existimet apud Hebræos ligari, & aliquid simile habere de Psalmis & operibus Salomonis: sed quod in Demosthene & Tullio solet fieri, ut per cola scribantur & commata, qui utique prosa, & non versibus conscripserunt. Nos quoque utilitati legentium providentes, interpretationem novam, novo scribendi genere distinximus. Ac primum de Isaia sciendum, quod in sermone suo disertus sit: quippe ut vir nobilis & urbanæ eloquentiæ, nec habens quidquam in eloquio rusticitatis admistum. Unde accidit ut præ ceteris, florem sermonis ejus, translatio non potuerit conservare. Deinde etiam hoc adjiciendum, quod non tam propheta dicendus sit, quam evangelista. Ita enim universa Christi Ecclesiæque mysteria ad liquidum prosecutus est, ut non putes eum de futuro vaticinari, sed de præteritis historiam texere. Unde conjicio noluisse tum temporis Septuaginta interpretes fidei suæ sacramenta perspicue Ethnicis prodere: ne sanctum canibus, & margaritas porcis darent: quæ, cum hanc editionem legeritis, ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere: nec facile quempiam posse judicare de interpretatione, nisi intellexerit antequam legerit: nos quoque patere morsibus plurimorum, qui stimulante invidia, quod consequi non valent, despiciunt. Sciens ergo & prudens in flammam mitto manum: & nihilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor, ut quomodo Græci post Septuaginta translatores Aquilam & Symmachum & Theodotionem legunt, vel ob studium doctrinæ suæ, vel ut Septuaginta magis ex collatione eorum intelligant: sic & isti saltem unum post priores habere dignentur

inter-

interpretem. Legant prius, & postea despiciant: ne videantur, non ex judicio, sed ex odii præsumptione ignorata damnare. Prophetavit autem Isaias in Jerusalem, & in Judæa, necdum decem tribubus in captivitatem ductis: ac de utroque regno, nunc commistim, nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad præsentem respiciat historiam, & post Babyloniæ captivitatem reditum populi significet in Judæam: tamen omnis ejus cura de vocatione Gentium, & adventu Christi est. Quem quanto plus amatis, o Paula & Eustochium, tanto magis ab eo petite, ut pro obtrectatione præsenti, qua me indesinenter æmuli laniant, ipse mihi mercedem restituat in futuro: qui scit me ob hoc in peregrinæ linguæ eruditione sudasse, ne Judæi de falsitate Scripturarum Ecclesiis ejus diutius insultarent.

Ejusdem in Jeremiam præfatio.

JEremias Propheta, cui hic prologus scribitur, sermone quidem apud Hebræos Isaia & Osee & quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par est: quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii, a loco ei in quo natus est, accidit. Fuit enim Anathothites, qui est usque hodie viculus, tribus ab Jerosolymis distans millibus, sacerdos ex sacerdotibus, & in matris utero sanctificatus: virginitate sua evangelicum virum Christi Ecclesiæ dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer; & captivitatem urbis atque Judææ, non solum spiritu, sed & oculis carnis intuitus est. Jam decem tribus Israel Assyrii in Medos transtulerant: jam terras earum, coloniæ Gentium possidebant. Unde in Juda tantum, & in Benjamin prophetavit: & civitatis suæ ruinas quadruplici planxit alphabeto, quod nos mensuræ metri versibusque reddidimus. Præterea ordinem visionum, qui apud Græcos & Latinos omnino confusus est, ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii ejus, qui apud Hebræos nec legitur nec habetur, prætermisimus: pro his omnibus maledicta ab æmulis præstolantes, quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior, quia vos me cogitis. Ceterum ad compendium mali, rectius fuerat modum furori eorum silentio meo ponere, quam quotidie novi aliquid scriptitantem, invidorum insaniam provocare.

Ejusdem in Ezechielem præfatio.

EZechiel propheta cum Joachin rege Juda captivus ductus est in Babylonem: ibique iis qui cum eo captivi fuerant, prophetavit, pœnitentibus quod ad Jeremiæ vaticinium se ultro adversariis tradidissent, & viderent adhuc urbem Jerosolymam stare, quam ille casuram esse prædixerat. Trigesimo autem ætatis suæ anno, & captivitatis quinto, exorsus est ad concaptivos loqui. Et eodem tempore, licet posterior, hic in Chaldæa, Jeremias in Judæa prophetaverunt. Sermo ejus nec satis disertus, nec admodum rusticus est: sed ex utroque mediæ temperatus. Sacerdos & ipse fuit, sicut Jeremias: principia voluminis & finem magnis habens obscuritatibus involuta. Sed & vulgata ejus editio non multum distat ab Hebraico. Unde non satis miror quid causæ extiterit, ut si eosdem in universis libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diversa transtulerint. Legite igitur & hunc juxta translationem nostram: quoniam per cola scriptus & commata, manifestiorem legentibus sensum tribuit. Si autem amici mei & hunc subsannaverint; dicite eis quod nemo eos compellat ut scribant. Sed vereor ne illud eis eveniat quod Græce significantius dicitur, ut vocentur φαγολοίδοροι, quod est, manducantes sannas.

Ejusdem in Danielem præfatio.

DAnielem prophetam juxta Septuaginta interpretes, Domini Salvatoris Ecclesiæ non legunt, utentes Theodotionis editione: & hoc cur acciderit, nescio. Sive enim quia sermo Chaldaicus est, & quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat, noluerunt Septuaginta interpretes easdem linguæ lineas in translatione servare: sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis Chaldæam linguam sciente, editus est liber: sive aliud quid causæ extiterit ignorans: hoc unum

affirma-

affirmare possum, quod multum a veritate discordet, & recto judicio repudiatus sit. Sciendum quippe est, Danielem maxime & Esdram, Hebraicis quidem litteris, sed Chaldæo sermone conscriptos: & unam Jeremię pericopen: Job quoque cum Arabica lingua plurimam habere societatem. Denique & ego adolescentulus, post Quintiliani & Tullii lectionem ac flores rhetoricos, cum me in linguæ hujus pistrinum reclusissem: & multo sudore, multoque tempore vix cœpissem anhelantia stridentiaque verba resonare, & quasi per cryptam ambulans, rarum desuper lumen aspicerem, impegi novissime in Danielem: & tanto tędio affectus sum, ut desperatione subita omnem laborem veterem voluerim contemnere. Verum adhortante me quodam Hebræo, & illud mihi crebrius in sua lingua ingerente, Labor improbus omnia vincit: & qui mihi videbar sciolus, inter Hebræos cœpi rursus esse discipulus Chaldaicus. Et ut verum fatear, usque ad præsentem diem magis possum sermonem Chaldaicum legere & intelligere, quam sonare. Hæc idcirco refero, ut difficultatem vobis Danielis ostenderem: qui apud Hebræos nec Susannæ habet historiam, nec hymnum trium puerorum, nec Belis draconisque fabulas: quas nos quia in toto orbe dispersæ sunt, veru anteposito, easque jugulante, subjecimus: ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quemdam de præceptoribus Judæorum, cum Susannæ derideret historiam, & a Græco nescio quo eam diceret esse confictam, illud opponere quod Origeni quoque Africanus opposuit, etymologias has ἀπὸ τοῦ χίνου χίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, de Gręco sermone descendere. Cujus rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare: Ut verbi gratia, dicamus de arbore ilice dixisse eum, illico pereas: & a lentisco, in lentem te comminuat angelus: vel non lente pereas: aut lentus, id est flexibilis ducaris ad mortem: sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse otii tribus pueris cavillabatur, ut in camino ęstuantis incendii metro luderent: & per ordinem ad laudem Dei omnia elementa provocarent. aut quod miraculum, divinęque aspirationis indicium, vel draconem interfectum offa picis, vel sacerdotum Belis machinas deprehensas: quę magis prudentia solertis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata? Cum vero ad Habacuc veniret, & de Judæa in Chaldæam raptum discophorum lectitaret, quærebat exemplum ubi legissemus in toto veteri Testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore, & in puncto horę tanta terrarum spatia transisse, cui cum quidam e nostris satis ad loquendum promptulus, Ezechielem adduxisset in medium, & diceret eum de Chaldæa in Judęam fuisse translatum: derisit hominem, & ex ipso volumine demonstravit Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique & Apostolum nostrum, videlicet ut eruditum virum, & qui legem ab Hebręis didicisset, non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore, sed dixisse, Sive in corpore, sive extra corpus, nescio. Deus scit. His & talibus argumentis apocryphas in libro Ecclesiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio judicium derelinquens, illud admoneo, non haberi Danielem apud Hebręos inter Prophetas, sed inter eos qui hagiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis Scriptura dividitur: in legem, in prophetas, & in hagiographa, id est quinque, & octo, & in undecim libros: de quo non est hujus temporis disserere. Quæ autem ex hoc propheta, immo contra hunc librum, Porphyrius objiciat: testes sunt Methodius, Eusebius, & Apollinarius: qui multis versuum millibus ejus vesaniæ respondentes, nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o Paula & Eustochium, fundatis pro me ad Dominum preces: ut quamdiu in hoc corpusculo sum, scribam aliquid gratum vobis, utile Ecclesiæ, dignum posteris. Præsentium quippe judiciis oblatrantium non satis moveor: qui in utramque partem, aut amore labuntur, aut odio.

Ejusdem

Ejusdem in XII *Prophetas præfatio.*

NOn est idem ordo duodecim prophetarum apud Hebræos, qui est apud nos. Unde secundum id quod ibi legitur, hic quoque dispositi sunt. Osee commaticus est, & quasi per sententias loquens. Joel planus in principiis: in fine obscurior. Et usque ad Malachiam, habent singuli proprietates suas: quem Esdram scribam, legisque doctorem, Hebræi autumant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere: hoc tantum vos o Paula & Eustochium admonitas volo, unum librum esse duodecim prophetarum: & Osee synchronon Isaiæ: Malachiam vero Aggæi & Zachariæ fuisse temporibus. In quibus autem tempus non præfertur in titulo; sub illis eos regibus prophetasse, sub quibus & hi qui ante eos habent titulos prophetaverunt.

Ejusdem in Evangelistas ad Damasum præfatio.

NOvum opus facere cogis ex veteri: ut post exemplaria Scripturarum toto orbe dispersa, quasi quidam arbiter sedeam: & quia inter se variant, quæ sint illa quæ cum Græca consentiant veritate, decernam. Pius labor, sed periculosa prȩsumptio, judicare de ceteris, ipsum ab omnibus judicandum: senis mutare linguam, & canescentem jam mundum ad initia retrahere parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus, cum in manus volumen assumpserit, & a saliva quam semel imbibit, viderit discrepare quod lectitat; non statim erumpat in vocem, me falsarium, me clamitans esse sacrilegum, qui audeam aliquid in veteribus libris addere, mutare, corrigere? Adversus quam invidiam duplex causa me consolatur: quod & tu qui summus sacerdos es, fieri jubes: & verum non esse quod variat, etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim Latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeant quibus: tot enim sunt exemplaria pene quot codices. Sin autem veritas est querenda de pluribus: cur non ad Græcam originem revertentes, ea quæ vel a vitiosis interpretibus male reddita, vel a prȩsumptoribus imperitis emendata perversius, vel a librariis dormitantibus aut addita sunt, aut mutata, corrigimus? Neque vero ego de Veteri disputo testamento, quod a Septuaginta senioribus in Græcam linguam versum, tertio gradu ad nos usque pervenit. Non quæro quid Aquila, quid Symmachus sapiant, quare Theodotion inter novos & veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quam Apostoli probaverunt. De Novo nunc loquor testamento: quod Græcum esse, non dubium est, excepto Apostolo Matthæo, qui primus in Judæa evangelium CHRISTI Hebraicis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat, & in diversos rivulorum tramites ducit, uno de fonte quærendum est. Prætermitto eos codices quos a Luciano & Hesychio nuncupatos, paucorum hominum asserit perversa contentio, quibus utique nec in toto Veteri instrumento post Septuaginta interpretes emendare quid licuit, nec in Novo profuit emendasse: cum multarum gentium linguis Scriptura ante translata doceat, falsa esse quȩ addita sunt. Igitur hæc præsens præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, quorum ordo est iste, Matthȩus, Marcus, Lucas, Joannes: codicum Græcorum emendata collatione, sed veterum, quȩ ne multum a lectionis Latinȩ consuetudine discreparent, ita calamo temperavimus, ut his tantum quȩ sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant. Canones quoque, quos Eusebius Cȩsariensis Episcopus Alexandrinus secutus Ammonium, in decem numeros ordinavit, sicut in Grȩco habentur, expressimus. Quod si quis de curiosis voluerit nosse, quȩ in Evangeliis, vel eadem, vel vicina, vel sola sint, eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re alius Evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverint, addiderunt. Vel dum eumdem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quatuor primum legerat, ad ejus exemplum ceteros quoque existimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta

ſint omnia, & in Marco plura Lucæ atque Matthæi. Rurſum in Matthæo plura Joannis, & Marci, & in ceteris reliquorum quæ aliis propria ſunt, inveniantur. Cum itaque canones legeris qui ſubjecti ſunt, confuſionis errore ſublato, & ſimilia omnium ſcies, & ſingulis ſua queque reſtitues. In canone primo concordant quatuor, Matthæus, Marcus, Lucas, Joannes. In ſecundo tres, Matthæus, Marcus, Lucas. In tertio tres, Matthæus, Lucas, Joannes. In quarto tres, Matthæus, Marcus, Joannes. In quinto duo, Matthæus, Lucas. In ſexto duo, Matthæus, Marcus. In ſeptimo duo, Matthæus, Joannes. In octavo duo, Lucas, Marcus. In nono duo, Lucas, Joannes. In decimo, propria quique quæ non habentur in aliis, ediderunt. Singulis vero Evangeliis, ab uno incipiens uſque ad finem librorum, diſpar numerus accreſcit. Hic nigro colore deſcriptus, ſub ſe habet alium ex minio diſcolorem numerum, qui ad decem uſque procedens, indicat prior numerus in quo ſit canone requirendus. Cum ergo aperto codice, verbi gratia, illud ſive illud capitulum ſcire volueris cujus canonis ſit, ſtatim ex ſubjecto numero doceberis, & recurrens ad principia, in quibus canonum eſt diſtincta congeries, eodemque ſtatim canone ex titulo frontis invento, illum quem quærebas numerum, ejuſdem Evangeliſtæ qui & ipſe ex inſcriptione ſignatur, invenies, atque e vicino ceterorum tramitibus inſpectis, quos numeros e regione habeant, annotabis, & cum ſcieris recurres ad volumina ſingulorum, & ſine mora repertis numeris quos ante ſignaveras, reperies & loca in quibus vel eadem vel vicina dixerunt. Sciendum tamen, ne quis ignarum ex ſimilitudine numerorum error involvat, quod ſicubi in ſubnotatione canonum diſtinctorum, in canone quolibet tres Evangeliſtæ bis, ter vel quater, aut etiam amplius eumdem numerum per ordinem habuerint annotatum, & quartus e contrario, diſcrepantes, quod id tres illi in eo loco ſemel dixerint, quartus toties in corpore voluminis ſui ponat, quoties diverſi numeri in ejus canone poſiti ſtant contra prædictorum numerorum continuatas ſimilitudines. Item ſi in uno quolibet eorum aut etiam duobus idem in canone numerus bis ter, & quater, aut eo amplius reperiatur in ordine collocatus, & diſpares inveniantur in ceteris: dubium non erit, quin id quod illius illorumve canonis numerus bis terque repetitum ab his in volumine ſemel dictum eſſe oſtendit, alter alterius eorum toties uno atque eodem ſenſu loquantur, quoties prętulerint in numerorum annotatione diſtantiam. Et hoc in omnium novem canonum collatione ſervabitur. Ceterum in decimo (quoniam propria ſingulorum tantummodo continentur) non poteſt contra id comparatio eſſe quod ſolum eſt. Opto ut in Chriſto valeas, & memineris mei Papa beatiſſime.

Ejuſdem ex Catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorum.

PAulus Apoſtolus, qui ante Saulus, extra numerum duodecim Apoſtolorum, de tribu Benjamin & oppido Judææ Giſchalis fuit, quo a Romanis capto, cum parentibus ſuis Tarſum Ciliciæ commigravit, a quibus ob ſtudia legis miſſus Jeroſolymam, a Gamaliele viro doctiſſimo, cujus Lucas meminit, eruditus eſt. Cum autem interfuiſſet neci martyris Stephani, & acceptis a Pontifice templi epiſtolis, ad perſequendos eos qui Chriſto crediderant, Damaſcum pergeret, revelatione compulſus ad fidem, quæ in Actibus Apoſtolorum ſcribitur, in vas electionis de perſecutore translatus eſt. Cumque primum ad prædicationem ejus Sergius Paulus proconſul Cypri credidiſſet, ab eo, quod eum Chriſti fidei ſubegerat, ſortitus eſt nomen Paulus: & juncto ſibi Barnaba, multis urbibus peragratis, revertenſque Jeroſolymam, a Petro, Jacoboque & Joanne, Gentium Apoſtolus ordinatur. Et quia in Actibus Apoſtolorum pleniſſime de ejus converſione ſcriptum eſt, hoc tantum dicam, quod poſt paſſionem Domini vigeſimo quinto anno, id eſt ſecundo Neronis, eo tempore quo Feſtus procurator Judææ ſucceſſit Felici, Romam vinctus mittitur, & biennium in libera manens cuſtodia, adverſus Judæos de adventu Chriſti quotidie diſputavit. Sciendum au-

tem in prima satisfactione, (necdum Neronis imperio roborato, nec in tanta erumpente scelera, quanta de eo narrant historiæ) Paulum a Nerone dimissum, ut Evangelium Christi in Occidentis quoque partibus prædicaret, sicut ipse scribit in secunda epistola ad Timotheum (eo tempore quo & passus est, de vinculis dictat epistolam.) In prima mea satisfactione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non eis imputetur. Dominus autem mihi affuit, & confortavit me; ut per me prædicatio compleretur, & audirent omnes Gentes: & liberatus sum de ore leonis. Manifestissime leonem propter crudelitatem, Neronem significans. Et in sequentibus, Liberatus sum de ore leonis. Et statim, Liberavit me Dominus ab omni opere malo, & salvavit me in regnum suum cæleste, quod scilicet presens sibi sentiret imminere martyrium. Nam & in eadem epistola præmiserat, Ego enim jam immolor, & tempus resolutionis meæ instat. Hic ergo decimoquarto Neronis anno, eodem die quo Petrus, Romæ pro Christo capite truncatus, sepultusque est in via Ostiensi, anno post passionem Domini trigesimo septimo. Scripsit autem novem ad septem Ecclesias epistolas, ad Romanos unam, ad Corinthios duas, ad Galatas unam, ad Ephesios unam, ad Philippenses unam, ad Colossenses unam, ad Thessalonicenses duas. Præterea ad discipulos suos, Timotheo duas, Tito unam, Philemoni unam. Epistola autem quæ fertur ad Hebræos, non ejus creditur, propter styli sermonisque distantiam: sed vel Barnabæ juxta Tertullianum, vel Luçe Evangelistæ juxta quosdam, vel Clementis Romanæ postea Ecclesiæ Episcopi, quem ajunt sententias Pauli proprio ordinasse & ornasse sermone: vel certe quia Paulus scribebat ad Hebræos, & propter invidiam sui apud eos nominis, titulum in principio salutationis amputaverat, scripserat ut Hebræus Hebræis Hebraice, id est suo eloquio disertissime, ut ea quæ eloquenter scripta fuerant in Hebreo, eloquentius verterentur in Græcum, & hanç causam esse, quod a ceteris Pauli epistolis discrepare videatur. Legunt quidam & ad Laodicenses, sed ab omnibus exploditur.

Ejusdem ex Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum.

JAcobus, qui appellatur frater Domini, cognomento Justus; ut nonnulli existimant, Joseph, ex alia uxore; ut autem mihi videtur, Mariæ sororis matris Domini, cujus Joannes in libro suo meminit, filius, post passionem Domini, statim ab Apostolis Jerosolymorum Episcopus ordinatus, unam tantum scripsit epistolam, quæ de septem catholicis est: quæ & ipsa ab alio quodam sub nomine ejus edita asseritur, licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem. Egesippus vicinus Apostolicorum temporum, in quinto commentariorum libro de Jacobo narrans, ait, Suscepit ecclesiam Jerosolymæ, post Apostolos, frater Domini Jacobus, cognomento Justus, multi siquidem Jacobi vocabantur. Hic de utero matris sanctus fuit, vinum & siceram non bibit, carnem nullam comedit, numquam attonsus est, nec unctus unguento, nec usus balneo, huic soli licitum erat ingredi Sancta sanctorum: siquidem vestibus laneis non utebatur, sed lineis: solusque ingrediebatur templum: & fixis genibus, pro populo deprecabatur, in tantum ut camelorum duritiem traxisse ejus genua crederentur. Dicit & alia multa, quæ enumerare longum est. Sed & Josephus in vigesimo libro Antiquitatum refert, & Clemens in septimo ὑποτυπώσεων, mortuo Festo, qui Judæã regebat, missum a Nerone esse successorem ejus Albinum: qui cum necdum ad provinciam pervenisset, Ananus, inquit, Pontifex adolescens, Anani filius de genere Sacerdotali, accepta occasione ἀναρχίας, concilium congregavit, & compellens publice Jacobum ut Christum Dei filium denegaret, contradicentem lapidari jussit. qui cum præcipitatus de pinna templi, confractis cruribus adhuc semivivus tendens ad cælum manus diceret, Domine ignosce eis: quod enim faciunt, nesciunt: fullonis fuste quo uda vestimenta extorqueri solent, in cerebro percussus interiit. Tradit item Josephus, tantæ eum sanctitatis fuisse, & celebritatis in populo, ut propter ejus necem, creditum sit

subver-

subversam esse Jerosolymam. Hic est de quo Paulus Apostolus scribit ad Galatas, Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini. Et Apostolorum super hoc crebrius Acta testantur. Evangelium quoque quod appellatur secundum Hebræos, & a me nuper in Græcum Latinumque sermonem translatum est, quo & Origenes sæpe utitur, post resurrectionem Salvatoris refert: Dominus autem cum dedisset sindonem servo sacerdotis, ivit ad Jacobum & apparuit ei. Juraverat enim Jacobus se non comesturum panem ab illa hora, qua biberat calicem Domini, donec videret eum resurgentem a mortuis. Rursusque post paululum, Afferte, ait Dominus, mensam & panem. Statimque additur, Tulit panem, & benedixit, ac fregit, & dedit Jacobo Justo, & dixit ei, Frater mi, comede panem tuum, quia resurrexit Filius hominis a dormientibus. Triginta itaque annos Jerosolymis rexit Ecclesiam, id est, usque ad septimum Neronis annum, & juxta templum, ubi & præcipitatus fuerat, sepultus est. Titulum usque ad obsidionem Titi & ultimam Hadriani notissimum habuit. Quidam e nostris in Monte oliveti eum conditum putant: sed falsa eorum opinio est.

Ejusdem ex Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum.

SImon Petrus filius Jonæ, provinciæ Galilææ, vico Bethsaida, frater Andreæ Apostoli, & princeps Apostolorum, post episcopatum Antiochensis Ecclesiæ, & prædicationem dispersionis eorum qui de circumcisione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia, & Bithynia, secundo Claudii anno ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique vigintiquinque annis cathedram sacerdotalem tenuit, usque ad ultimum annum Neronis, id est, decimum quartum. A quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus elevatis, asserens se indignum ut sic crucifigeretur ut Dominus suus. Scripsit duas epistolas, quæ catholicæ nominantur: quarum secunda a plerisque ejus esse negatur, propter styli cum priore dissonantiam. Sed & Evangelium juxta Marcum, qui auditor ejus & interpres fuit, hujus dicitur. Libri autem e quibus unus Actorum ejus inscribitur, alius Evangelii, tertius prædicationis, quartus Apocalypsis, quintus judicii, inter apocryphas Scripturas reputantur. Sepultus Romæ in Vaticano juxta viam triumphalem, totius urbis veneratione celebratur.

Ejusdem ex Catalogo scriptorum Ecclesiasticorum.

JUdas frater Jacobi, parvam quidem, quæ de septem catholicis est, epistolam reliquit. Et quia de libro Enoch, qui apocryphus est, in ea assumit testimonium, a plerisque rejicitur: tamen auctoritatem vetustate jam & usu meruit, & inter sanctas Scripturas computatur.

LIBER GENESIS,

HEBRAICE BERESITH.

CAPUT PRIMUM.

De mundi creatione, rerum creatarum distinctione & ornatu, deque hominis formatione, cui subjecit Deus omnia quæ creaverat.

Ps. 32. 1 IN principio crea-
6. & vit Deus cælum &
135. 5. terram.
Eccli. 2 Terra autem e-
18. 1.; rat inanis & va-
Actor. cua, & tenebræ
14. 15. erant super faciem
& 17. abyssi: & Spiritus Dei ferebatur
24. super aquas.
† Heb. 3 Dixitque Deus: † Fiat lux. Et
11. 3. facta est lux.
4 Et vidit Deus lucem quod esset
bona: & divisit lucem a tenebris.
5 Appellavitque lucem Diem, & te-
nebras Noctem. Factumque est ve-
spere & mane dies unus.
6 Dixit quoque Deus: Fiat firma-
mentum in medio aquarum: & di-
† Psal. vidat aquas ab aquis.
135. 6. 7 Et fecit Deus firmamentum, di-
& 148. visitque aquas quæ erant sub fir-
4. mamento, ab his † quæ erant su-
Jer. 10. per firmamentum. Et factum est
12. & ita.
51. 15. 8 Vocavitque Deus firmamentum,
Cælum: & factum est vespere & ma-
ne, dies secundus.
9 Dixit vero Deus: Congregentur
aquæ, quæ sub cælo sunt, in locum
unum: & appareat arida. Et fa- † Job.
ctum est ita. 38. 4.
10 Et vocavit Deus aridam † Ter- Psalm.
ram; congregationesque aquarum 32. 7.
appellavit Maria. Et vidit Deus & 88.
quod esset bonum. 12. &
11 Et ait: Germinet terra herbam 135.6.
virentem & facientem semen, & li-
gnum pomiferum faciens fructum
juxta genus suum, cujus semen in
semetipso sit super terram. Et fa-
ctum est ita.
12 Et protulit terra herbam viren-
tem, & facientem semen juxta ge-
nus suum, lignumque faciens fru-
ctum, & habens unumquodque se-
mentem secundum speciem suam.
Et vidit Deus quod esset bonum.
13 Et factum est vespere & mane, † Psal.
dies tertius.
14 Dixit autem Deus: † Fiant lu- 135.7.
minaria in firmamento cæli, & di-
vidant diem ac noctem, & sint in
signa & tempora, & dies & annos:
15 Ut luceant in firmamento cæ-
li, & illuminent terram. Et factum
est ita.
16 Fecitque Deus duo luminaria

magna : luminare majus, ut præeſſet diei: & luminare minus, ut præeſſet nocti: & ſtellas.

17 Et poſuit eas in firmamento cæli, ut lucerent ſuper terram,

18 Et præeſſent diei ac nocti, & dividerent lucem ac tenebras. Et vidit Deus quod eſſet bonum.

19 Et factum eſt veſpere & mane, dies quartus.

20 Dixit etiam Deus: Producant aquæ reptile animæ viventis, & volatile ſuper terram ſub firmamento cæli.

21 Creavitque Deus cete grandia, & omnem animam viventem atque motabilem, quam produxerant aquæ in ſpecies ſuas, & omne volatile ſecundum genus ſuum. Et vidit Deus quod eſſet bonum.

22 Benedixitque eis, dicens: Creſcite, & multiplicamini, & replete aquas maris: aveſque multiplicentur ſuper terram,

23 Et factum eſt veſpere & mane, dies quintus.

24 Dixit quoque Deus: Producat terra animam viventem in genere ſuo, jumenta, & reptilia, & beſtias terræ ſecundum ſpecies ſuas. Factumque eſt ita.

25 Et fecit Deus beſtias terræ juxta ſpecies ſuas, & jumenta & omne reptile terræ in genere ſuo. Et vidit Deus quod eſſet bonum.

26 Et ait: Faciamus hominem ad † imaginem & ſimilitudinem noſtram: & præſit piſcibus maris, & volatilibus cæli, & beſtiis, univerſæque terræ, omnique reptili quod movetur in terra.

† *Infra* 5. 1. & 9. 6. 1 *Cor.* 11. 7. *Col.* 3. 10.

27 Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam: † ad imaginem Dei creavit illum, † maſculum & feminam creavit eos.

† *Sap.* 2. 23. *Eccli.* 17. 1. † *Matthæi* 19. 4.

28 Benedixitque illis Deus, & ait: † Creſcite, & multiplicamini, & replete terram, & ſubjicite eam, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus cæli, & univerſis animantibus, quæ moventur ſuper terram.

† *Inf* 8. 17. & 9. 1.

29 Dixitque Deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem ſemen ſuper terram, & univerſa ligna quæ habent in ſemetipſis ſementem generis ſui, † ut ſint vobis in eſcam:

† *Inf.* 9. 3.

30 Et cunctis animantibus terræ, omnique volucri cæli, & univerſis quæ moventur in terra, & in quibus eſt anima vivens, ut habeant ad veſcendum. Et factum eſt ita.

31 † Viditque Deus cuncta quæ fecerat: & erant valde bona. Et factum eſt veſpere & mane dies ſextus.

† *Eccli* 39. 21. *Mar.* 7. 37.

CAPUT II.

Deus, completo ſex diebus opificio, ſeptimo quieſcit, cui & benedixit: hominem in paradiſum variis arboribus fructiferis, ac fluminibus inſignitum poſuit, cui Evam ex ipſius coſta in adjutorium formavit, ac matrimonium inſtituit.

1 Igitur perfecti ſunt cæli & terra, & omnis ornatus eorum.

2 Complevitque Deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat: & † requievit die ſeptimo ab univerſo opere quod patrarat.

† *Exod* 20. 11. & 31. 17. *Deut.* 5. 14. *Heb.* 4. 4.

3 Et benedixit diei ſeptimo; & ſanctificavit illum: quia in ipſo ceſſaverat ab omni opere ſuo quod creavit Deus, ut faceret.

4 Iſtæ ſunt generationes cæli & terræ, quando creata ſunt, in die quo fecit Dominus Deus cælum & terram:

5 Et omne virgultum agri antequam oriretur in terra, omnemque herbam regionis priuſquam germinaret: non enim pluerat Dominus Deus ſuper terram, & homo non erat qui operaretur terram:

6 Sed fons aſcendebat e terra, irrigans univerſam ſuperficiem terræ.

7 Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inſpiravit in faciem ejus ſpiraculum vitæ, & † factus eſt homo in animam viventem.

† 1 *Cor.* 13. 45.

8 Plantaverat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis à principio: in quo poſuit hominem quem formaverat.

9 Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuave: lignum etiam vitæ in medio paradiſi, lignumque ſcientiæ boni & mali.

10 Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradiſum, qui inde dividitur in quatuor capita.

11 Nomen † uni Phiſon: ipſe eſt qui circuit omnem terram Hevilath, ubi naſcitur aurum:

† *Eccli.* 24. 35.

12 Et aurum terræ illius optimum

eſt :

eſt: ibi invenitur bdellium, & lapis onychinus.

13 Et nomen fluvii ſecundi Gehon: ipſe eſt qui circumit omnem terram Æthiopiæ.

14 Nomen vero fluminis tertii, Tygris: ipſe vadit contra Aſſyrios. Fluvius autem quartus, ipſe eſt Euphrates.

15 Tulit ergo Dominus Deus hominem, & poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operaretur & cuſtodiret illum:

16 Præcepitque ei dicens: Ex omni ligno paradiſi comede:

17 De ligno autem ſcientiæ boni & mali ne comedas: in quocumque enim die comederis ex eo, morte morieris.

18 Dixit quoque Dominus Deus: Non eſt bonum eſſe hominem ſolum: faciamus ei adjutorium ſimile ſibi.

19 Formatis igitur, Dominus Deus, de humo cunctis animantibus terræ, & univerſis volatilibus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret quid vocaret ea: omne enim quod vocavit Adam animæ viventis, ipſum eſt nomen ejus.

20 Appellavitque Adam nominibus ſuis cuncta animantia, & univerſa volatilia cæli, & omnes beſtias terræ: Adæ vero non inveniebatur adjutor ſimilis ejus.

21 Immiſit ergo Dominus Deus ſoporem in Adam: cumque obdormiſſet, tulit unam de coſtis ejus, & replevit carnem pro ea.

22 Et ædificavit Dominus Deus coſtam, quam tulerat de Adam, in mulierem: & adduxit eam ad Adam.

23 Dixitque Adam: † Hoc nunc, os ex oſſibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur Virago, quoniam de viro ſumpta eſt. *† 1 Cor. 11. 9.*

24 † Quamobrem relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ: † & erunt duo in carne una. *† Matthæi 19. 5. Marc. 10. 7. Eph. 5. 31. † 1 Cor. 6. 16.*

25 Erat autem uterque nudus, Adam ſcilicet & uxor ejus: & non erubeſcebant.

CAPUT III.

Serpentis aſtutia primi parentes Dei præceptum tranſgrediuntur, Meſſias orbi promittitur: atque indicta ſingulis pœna, è paradiſo pelluntur.

1 SEd & ſerpens erat callidior cunctis animantibus terræ quæ fecerat Dominus Deus. Qui dixit ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradiſi?

2 Cui reſpondit mulier: De fructu lignorum, quæ ſunt in paradiſo, veſcimur:

3 De fructu vero ligni, quod eſt in medio paradiſi, præcepit nobis Deus ne comederemus, & ne tan-

geremus illud, ne forte moriamur.

4 Dixit autem serpens ad mulierē: † Nequaquam morte moriemini.

† 2 Cor. 11. 3.

5 Scit enim Deus quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri: & eritis sicut dii, scientes bonum & malum.

6 Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile: & tulit de fructu illius, & † comedit: deditque viro suo, qui comedit.

† Eccli. 25. 33. 1 Tim. 2. 14.

7 Et aperti sunt oculi amborum: cumque cognovissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata.

8 Et cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem, abscondit se Adam & uxor ejus à facie Domini Dei in medio ligni paradisi.

9 Vocavitque Dominus Deus Adam, & dixit ei: Ubi es?

10 Qui ait: Vocem tuam audivi in paradiso: & timui eo quod nudus essem, & abscondi me.

11 Cui dixit: Quis enim indicavit tibi quod nudus esses, nisi quod ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes, comedisti?

12 Dixitque Adam: Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.

13 Et dixit Dominus Deus ad mulierem: Quare hoc fecisti? Quę respondit: Serpens decepit me, & comedi.

14 Et ait Dominus Deus ad serpentem: Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terræ: super pectus tuum gradieris, & terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ.

15 Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius: ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo ejus.

16 Mulieri quoque dixit: Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos: in dolore paries filios, & sub viri potestate eris, † & ipse dominabitur tui.

† 1 Cor. 14. 34.

17 Adæ vero dixit: Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitę tuę.

18 Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam terræ.

19 In sudore vultus tui vesceris pāne, donec revertaris in terram de qua sumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris.

20 Et vocavit Adam nomen uxoris suæ, Heva: eo quod mater esset cunctorum viventium.

21 Fecit quoque Dominus Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas, & induit eos:

22 Et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: nunc ergo ne forte mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum.

23 Et emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram, de qua sumptus est.

24 Ejecitque Adam: & collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atque versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ.

CAPUT IV.

Adam ex Eva gignit Cain & Abel: impius Cain pium Abel fratrem occidit; & a Deo punitus, ac profugus vitam agens, Enoch genuit: sed & Adam Seth generavit, cui natus est Enos.

1 ADam vero cognovit uxorem suam Hevam: quæ concepit & peperit Cain, dicens: Possedi hominem per Deum.

2 Rursumque peperit fratrem ejus Abel. Fuit autem Abel pastor ovium, & Cain agricola.

3 Factum est autem post multos dies ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino.

4 Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum: & respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus. Heb. 11. 4.

5 Ad Cain vero, & ad munera illius, non respexit: iratusque est Cain vehementer, & concidit vultus ejus.

6 Dixitque Dominus ad eum: Quare iratus es? & cur concidit facies tua?

7 Nonne si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus peccatum aderit? sed sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illius.

8 Dixitque Cain ad Abel fratrem suum: Egrediamur foras. Cumque essent in agro, consurrexit Cain adversus

† Sap. 10. 3. Matth. 23. 35. 1 Joan. 3. 12. Judæ v. 11.

versus fratrem suum Abel, & † interfecit eum.

9 Et ait Dominus ad Cain: Ubi est Abel frater tuus? Qui respondit: Nescio: Num custos fratris mei sum ego?

10 Dixitque ad eum: Quid fecisti? vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.

11 Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua.

12 Cum operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos: vagus & profugus eris super terram.

13 Dixitque Cain ad Dominum: Major est iniquitas mea, quam ut veniam merear.

14 Ecce ejicis me hodie a facie terrę, & a facie tua abscondar, & ero vagus & profugus in terra: omnis igitur qui invenerit me, occidet me.

15 Dixitque ei Dominus: Nequaquam ita fiet: sed omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. Posuitque Dominus Cain signum, ut non interficeret eum omnis qui invenisset eum.

16 Egressusque Cain a facie Domini, habitavit profugus in terra ad orientalem plagam Eden.

17 Cognovit autem Cain uxorem suam, quæ concepit, & peperit Henoch: & ædificavit civitatem, vocavitque nomen ejus ex nomine filii sui, Henoch.

18 Porro Henoch genuit Irad, & Irad genuit Maviael, & Maviael genuit Mathusael, & Mathusael genuit Lamech.

19 Qui accepit duas uxores, nomen uni Ada, & nomen alteri Sella.

20 Genuitque Ada Jabel, qui fuit pater habitantium in tentoriis, atque pastorum.

21 Et nomen fratris ejus Jubal: ipse fuit pater canentium cithara & organo.

22 Sella quoque genuit Tubalcain, qui fuit malleator & faber in cuncta opera æris & ferri. Soror vero Tubalchain, Noema.

23 Dixitque Lamech uxoribus suis Adæ & Sellæ: Audite vocem meam uxores Lamech, auscultate sermonem meum: quoniam occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in livorem meum.

24 Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech vero septuagies septies.

25 Cognovit quoque adhuc Adam uxorem suam: & peperit filium, vocavitque nomen ejus Seth, dicens: Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain.

26 Sed & Seth natus est filius, quem vocavit Enos: iste cœpit invocare nomen Domini.

CAPUT V.

Texitur genealogia Adæ ac posterorum per Seth: annique vitæ ipsorum usque ad Noc.

1 HIc est liber generationis Adam. In die qua creavit Deus hominem, † ad similitudinem Dei fecit illum.

2 Masculum & feminam creavit eos, & benedixit illis: & vocavit nomen eorum Adam, in die quo creati sunt.

3 Vixit autem Adam centum triginta annis: & genuit ad imaginem & similitudinem suam, vocavitque nomen ejus Seth.

4 Et facti sunt dies † Adam, postquam genuit Seth, octingenti anni: genuitque filios & filias.

† Sap. 1. 27. Inf. 9. 6. Sap. 2. 23. Eccli. 17. 1. † 1 Par. 1. 1.

5 Et factum est omne tempus quod vixit Adam, anni nongenti triginta, & mortuus est.

6 Vixit quoque Seth centum quinque annis, & genuit Enos.

7 Vixitque Seth postquam genuit Enos, octingentis septem annis, genuitque filios & filias.

8 Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum, & mortuus est.

9 Vixit vero Enos nonaginta annis, & genuit Cainan.

10 Post cujus ortum vixit octingentis quindecim annis, & genuit filios & filias.

11 Factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque anni, & mortuus est.

12 Vixit quoque Cainan septuaginta annis, & genuit Malaleel.

13 Et vixit Cainan postquam genuit Malaleel, octingentis quadraginta annis, genuitque filios & filias.

14 Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni, & mortuus est.

15 Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annis, & genuit Jared.

16 Et vixit Malaleel poſtquam genuit Jared, octingentis triginta annis: & genuit filios & filias.
17 Et facti ſunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni, & mortuus eſt.
18 Vixitque Jared centum ſexaginta duobus annis, & genuit Henoch.
19 Et vixit Jared poſtquam genuit Henoch, octingentis annis, & genuit filios & filias.
20 Et facti ſunt omnes dies Jared nongenti ſexaginta duo anni, & mortuus eſt.
21 Porro Henoch vixit ſexaginta quinque annis, & genuit Mathuſalam.
22 Et ambulavit Henoch cum Deo: & vixit, poſtquam genuit Mathuſalam, trecentis annis, & genuit filios & filias.

Eccli. 44. 16. Hebr. 11. 5.

23 Et facti ſunt omnes dies Henoch trecenti ſexaginta quinque anni.
24 Ambulavitque cum Deo, & non apparuit: quia tulit eum Deus.
25 Vixit quoque Mathuſala centum octoginta ſeptem annis, & genuit Lamech.
26 Et vixit Mathuſala, poſtquam genuit Lamech, ſeptingentis octoginta duobus annis, & genuit filios & filias.
27 Et facti ſunt omnes dies Mathuſala nongenti ſexaginta novem anni, & mortuus eſt.
28 Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis, & genuit filium:
29 Vocavitque nomen ejus Noe, dicens: Iſte conſolabitur nos ab operibus & laboribus manuum noſtrarum, in terra cui maledixit Dominus.
30 Vixitque Lamech, poſtquam genuit Noe, quingentis nonaginta quinque annis, & genuit filios & filias.
31 Et facti ſunt omnes dies Lamech, ſeptingenti ſeptuaginta ſeptem anni, & mortuus eſt. Noe vero cum quingentorum eſſet annorum, genuit Sem, Cham, & Japhet.

CAPUT VI.

Hominis peccata fuere diluvii cauſa: Noe tamen juſtus inventus eſt, cui arca fabricanda mandatur, in qua ipſe & cunctorum animantium genera ſerventur.

1 CUmque cœpiſſent homines multiplicari ſuper terram, & filias procreaſſent,
2 Videntes filii Dei filias hominum quod eſſent pulchræ, acceperunt ſibi uxores ex omnibus, quas elegerant.
3 Dixitque Deus: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt: eruntque dies illius centum viginti annorum.
4 Gigantes autem erant ſuper terram in diebus illis: poſtquam enim

ingressi sunt filii Dei ad filias ho-
minum, illæque genuerunt, isti sunt
potentes a sæculo viri famosi.
† *Infr.* 5 Videns autem Deus quod multa
8. 21. malitia hominum esset in terra, &
Matth. † cuncta cogitatio cordis intenta es-
15.19. set ad malum omni tempore,
6 Pœnituit eum quod hominem fe-
cisset in terra. Et tactus dolore cor-
dis intrinsecus,
7 Delebo, inquit, hominem, quem
creavi, a facie terræ, ab homine us-
que ad animantia, a reptili usque ad
volucres cæli: pęnitet enim me fecis-
se eos.
8 Noe vero invenit gratiam coram
Domino.
† *Ec-* 9 Hæ sunt generationes Noe: †
*cli.*44. Noe vir justus atque perfectus fuit
17. in generationibus suis, cum Deo
ambulavit.
10 Et genuit tres filios, Sem, Cham,
& Japheth.
11 Corrupta est autem terra coram
Deo, & repleta est iniquitate.
12 Cumque vidisset Deus terram
esse corruptam (omnis quippe caro
corruperat viam suam super terram)
13 Dixit ad Noe: Finis universæ
carnis venit coram me: repleta est
terra iniquitate a facie eorum, & ego
disperdam eos cum terra.
14 Fac tibi arcam de lignis læviga-
tis: mansiunculas in arca facies, &
bitumine linies intrinsecus & ex-
trinsecus.
15 Et sic facies eam: Trecentorum
cubitorum erit longitudo arcæ,
quinquaginta cubitorum latitudo, &
triginta cubitorum altitudo illius.
16 Fenestram in arca facies, & in
cubito consummabis summitatem
ejus: ostium autem arcæ pones ex la-
tere: deorsum, cœnacula, & triste-
ga facies in ea.
17 Ecce ego adducam aquas diluvii
super terram, ut interficiam omnem
carnem, in qua spiritus vitæ est sub-
ter cælum: Universa quæ in terra
sunt, consumentur.
18 Ponamque fœdus meum tecum:
& ingredieris arcam tu, & filii tui,
uxor tua, & uxores filiorum tuo-
rum, tecum.
19 Et ex cunctis animantibus uni-
versæ carnis bina induces in arcam,
ut vivant tecum: masculini sexus &
feminini.
20 De volucribus juxta genus
suum, & de jumentis in genere suo,
& ex omni reptili terræ secundum
genus suum: bina de omnibus ingre-
dientur tecum, ut possint vivere.
21 Tolles igitur tecum ex omnibus
escis, quæ mandi possunt, & com-
portabis apud te: & erunt tam tibi
quam illis in cibum.
22 Fecit igitur Noe omnia, quæ
præceperat illi Deus.

CAPUT VII.

*Ingresso Noe cum suis in arcam, sta-
tim aqua omnium montium cacumina
150 diebus superavit, reliquaque ani-
mantia submersit.*

1 DIxitque Dominus ad eum:
Ingredere tu, & omnis do-
mus tua, in arcam: te enim † vidi ju- † *Hebr.*
stum coram me in generatione hac. 11. 7.
2 Ex omnibus animantibus mundis 2.*Petr.*
tolle septena & septena, masculum 2. 5.
& feminam: de animantibus vero
immundis duo & duo, masculum &
feminam.
3 Sed & de volatilibus cæli septena
& septena, masculum & feminam:
ut salvetur semen super faciem uni-
versæ terræ.
4 Adhuc enim, & post dies septem
ego pluam super terram quadragin-
ta diebus & quadraginta noctibus: &
delebo omnem substantiam, quam
feci, de superficie terræ.
5 Fecit ergo Noe omnia, quæ man-
daverat ei Dominus.
6 Eratque sexcentorum annorum
quando diluvii aquæ inundaverunt
super terram.
7 Et † ingressus est Noe & filii ejus, † *Mat-*
uxor ejus & uxores filiorum ejus *th.*24.
cum eo, in arcam propter aquas di- 37.
luvii. *Luc.*
8 De animantibus quoque mundis 17. 26.
& immundis, & de volucribus, & 1.*Pe-*
ex omni, quod movetur super ter- *tr.*3.
ram, 20.
9 Duo & duo ingressa sunt ad Noe
in arcam, masculus & femina, sic-
ut præceperat Dominus Noe.
10 Cumque transissent septem
dies, aquæ diluvii inundaverunt
super terram.
11 Anno sexcentesimo vitæ Noe,
mense secundo, septimodecimo die
mensis, rupti sunt omnes fontes a-
byssi magnæ, & cataractæ cæli aper-
tæ sunt:
12 Et facta est pluvia super terram

quadraginta diebus & quadraginta noctibus.

13 In articulo diei illius ingressus est Noe, & Sem, & Cham, & Japheth, filii ejus, uxor illius, & tres uxores filiorum ejus cum eis, in arcam:

14 Ipsi & omne animal secundum genus suum, universaque jumenta in genere suo, & omne quod movetur super terrã in genere suo, cunctumque volatile secundum genus suum, universæ aves, omnesque volucres,

15 Ingressæ sunt ad Noe in arcam, bina & bina ex omni carne, in qua erat spiritus vitæ.

16 Et quæ ingressa sunt, masculus & femina ex omni carne introierunt, sicut præceperat ei Deus: & inclusit eum Dominus de foris.

17 Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram: & multiplicatæ sunt aquæ, & elevaverunt arcam in sublime a terra.

18 Vehementer enim inundaverunt: & omnia repleverunt in superficie terræ: porro arca ferebatur super aquas.

19 Et aquæ prævaluerunt nimis super terram: opertique sunt omnes montes excelsi sub universo cælo.

20 Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes, quos operuerat.

21 † Consumptaque est omnis caro quæ movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium, quæ reptant super terram: universi homines,

† *Sap.* 10. 4. *Eccli.* 39. 28. 1. *Petr.* 3. 20.

22 Et cuncta, in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt.

23 Et delevit omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine usque ad pecus, tam reptile quam volucres cæli: & deleta sunt de terra: remansit autem solus Noe, & qui cum eo erant in arca.

24 Obtinueruntque aquæ terram centum quinquaginta diebus.

CAPUT VIII.

Imminutis paullatim aquis diluvii, post corvi ac columbæ emissionem, Noe cum universis qui in arca continebantur egreditur, & altari exstructo, offert Deo in gratiarum actionem holocausta, quibus placatus Deus promittit numquam deinceps fore diluvium.

1 Recordatus autem Deus Noe, cunctorumque animantium, & omnium jumentorum, quæ erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, & imminutæ sunt aquæ.

2 Et clausi sunt fontes abyssi, & cataractæ cæli: & prohibitæ sunt pluviæ de cælo.

3 Reversæque sunt aquæ de terra euntes & redeuntes: & cœperunt minui post centum quinquaginta dies.

4 Requievitque arca mense septimo, vigesimo septimo die mensis, super montes Armeniæ.

5 At vero aquæ ibant & decrescebant usque ad decimum mensem: decimo enim mense, prima die mensis, apparuerunt cacumina montium.

6 Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram arcæ, quam fecerat, dimisit corvum:

7 Qui egrediebatur, & non revertebatur, donec siccarentur aquæ super terram.

8 Emisit quoque columbam post eum, ut videret si jam cessassent aquæ super faciem terræ.

9 Quæ cum non invenisset ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum in arcam: aquæ enim erant super universam terram: extenditque manum, & apprehensam intulit in arcam.

10 Expectatis autem ultra septem diebus aliis, rursum dimisit columbam ex arca.

11 At illa venit ad eum ad vesperam, portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo: intellexit ergo Noe quod cessassent aquæ super terram.

12 Expectavitque nihilominus septem alios dies: & emisit columbam, quæ non est reversa ultra ad eum.

13 Igitur sexcentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis, imminutæ sunt aquæ super terram: & aperiens Noe tectum arcæ, aspexit, viditque quod exiccata esset superficies terræ.

14 Mense secundo, septimo & vigesimo die mensis, arefacta est terra.

15 Locutus est autem Deus ad Noe, dicens:

16 Egredere de arca, tu & uxor tua, filii tui & uxores filiorum tuorum tecum.

17 Cuncta animantia quæ sunt apud te, ex omni carne, tam in

vola-

volatilibus quam in bestiis & uni-
versis reptilibus, quæ reptant super
terram, educ tecum, & ingredimi-
† Sup. 1. 22. 28. Inf. 9. 1. 7. ni super terram: † crescite & mul-
tiplicamini super eam.
18 Egressus est ergo Noe, & filii
ejus, uxor illius, & uxores filiorum
ejus, cum eo.
19 Sed & omnia animantia, jumen-
ta, & reptilia quæ reptant super
terram, secundum genus suum, e-
gressa sunt de arca.
20 Ædificavit autem Noe altare
Domino: & tollens de cunctis pe-
coribus & volucribus mundis, obtu-
lit holocausta super altare.
21 Odoratusque est Dominus odo-
rem suavitatis, & ait: Nequaquam
ultra maledicam terræ propter ho-
† Supr. 6. 5. Matth. 15. 19. mines: † sensus enim & cogitatio
humani cordis in malum prona sunt
ab adolescentia sua: non igitur ul-
tra percutiam omnem animam vi-
ventem sicut feci.
22 Cunctis diebus terræ, sementis
& messis, frigus & æstus, æstas &
hiems, nox & dies, non requie-
scent.

CAPUT IX.

Deus Noe ac filiis ejus benedicit, cunctaque animantia una cum piscibus in cibum tribuit, prohibito tamen illis sanguine: fœdus inter Deum & homines de non inducendis amplius aquis diluvii, iride firmatur. Noe ebrium ridens filius Cham, in Chanaan filio maledicitur: Sem vero & Japheth benedicuntur.

1 BEnedixitque Deus Noe & fi-
liis ejus. Et dixit ad eos: †
† Supr. 1. 22. 28. & 8. 17. Crescite, & multiplicamini, & re-
plete terram.
2 Et terror vester ac tremor sit su-
per cuncta animalia terræ, & super
omnes volucres cæli, cum universis
quæ moventur super terram: omnes
pisces maris manui vestræ traditi
sunt.
3 Et omne, quod movetur & vi-
† Sup. 1. 29. vit, † erit vobis in cibum: quasi o-
lera virentia tradidi vobis omnia;
† Lev. 17. 14. 4 † Excepto, quod carnem cum
sanguine non comedetis.
5 Sanguinem enim animarum ve-
strarum requiram de manu cuncta-
rum bestiarum: & de manu homi-
nis, de manu viri & fratris ejus, re-
quiram animam hominis.
6 Quicumque † effuderit huma- † Matt. 26. 52. Apoc. 13. 10.
num sanguinem, fundetur sanguis
illius: ad imaginem quippe Dei fa-
ctus est homo.
7 † Vos autem crescite & multi- † Sup. 1. 28. & 8. 17.
plicamini, & ingredimini super
terram, & implete eam.
8 Hæc quoque dixit Deus ad Noe,
& ad filios ejus cum eo:
9 Ecce ego statuam pactum meum
vobiscum, & cum semine vestro post
vos:
10 Et ad omnem animam viven-
tem, quæ est vobiscum, tam in volu-
cribus quam in jumentis, & pecudi-
bus terræ cunctis, quæ egressa sunt
de arca, & universis bestiis terræ.
11 † Statuam pactum meum vobis- † Isa. 54. 9.
cum, & nequaquam ultra interficie-
tur omnis caro aquis diluvii, neque
erit deinceps diluvium dissipans ter-
ram.
12 Dixitque Deus: Hoc signum
fœderis quod do inter me & vos, &
ad omnem animam viventem, quæ
est vobiscum in generationes sempi-
ternas:
13 Arcum meum ponam in nubi-
bus, & erit signum fœderis inter me
& inter terram.
14 † Cumque obduxero nubibus † Eccli. 43. 12.
cælum, apparebit arcus meus in nu-
bibus:
15 Et recordabor fœderis mei vo-
biscum, & cum omni anima viven-
te quæ carnem vegetat: & non erunt
ultra aquæ diluvii ad delendum u-
niversam carnem.
16 Eritque arcus in nubibus, & vi-
debo illum, & recordabor fœderis
sempiterni quod pactum est inter
Deum & omnem animam viventem
universę carnis quę est super terram.
17 Dixitque Deus ad Noe: Hoc erit
signum fęderis, quod constitui inter
me & omnem carnem super ter-
ram.
18 Erant ergo filii Noe, qui egressi
sunt de arca, Sem, Cham, & Ja-
pheth: porro Cham ipse est pater
Chanaan.
19 Tres isti filii sunt Noe: & ab his
disseminatum est omne genus homi-
num super universam terram.
20 Cœpitque Noe vir agricola ex-
ercere terram, & plantavit vineam:
21 Bibensque vinum inebriatus est,
& nudatus in tabernaculo suo.
22 Quod cum vidisset Cham pater
Chanaan, verenda scilicet patris sui

esse

esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras.

23 At vero Sem & Japhet pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum, operuerunt verenda patris sui: faciesque eorum aversæ erant, & patris virilia non viderunt.

24 Evigilans autem Noe ex vino, cum didicisset quæ fecerat ei filius suus minor,

25 Ait: Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis.

26 Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus ejus.

27 Dilatet Deus Japheth, & habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan servus ejus.

28 Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis.

29 Et impleti sunt omnes dies ejus nongentorum quinquaginta annorum: & mortuus est.

CAPUT X.

Genealogia filiorum Noe, a quibus divisæ sunt gentes post diluvium, & orti omnes mortales.

1.Par. 1. 5. 1 HÆ sunt generationes filiorum Noe, Sem, Cham, & Japheth: natique sunt eis filii post diluvium.

2 Filii Japhet: Gomer, & Magog, & Madai, & Javan, & Thubal, & Mosoch, & Thiras.

3 Porro filii Gomer: Ascenez & Riphath & Thogorma.

4 Filii autem Javan: Elisa & Tharsis, Cetthim & Dodanim.

5 Ab his divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam & familias suas in nationibus suis.

6 Filii autem Cham: Chus, & Mesraim, & Phuth, & Chanaan.

7 Filii Chus: Saba, & Hevila, & Sabatha, & Regma, & Sabatacha. Filii Regma: Saba & Dadan.

8 Porro Chus genuit Nemrod: ipse cœpit esse potens in terra.

9 Et erat robustus venator coram Domino. Ob hoc exivit proverbium: Quasi Nemrod robustus venator coram Domino.

10 Fuit autem principium regni ejus Babylon, & Arach, & Achad, & Chalanne, in terra Sennaar.

11 De terra illa egressus est Assur, & ædificavit Niniven, & plateas civitatis, & Chale.

12 Resen quoque inter Niniven, & Chale: hæc est civitas magna.

13 At vero Mesraim genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, Nephthuim,

14 Et Phetrusim, & Chasluim: de quibus egressi sunt Philisthiim & Caphtorim.

15 Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hethæum,

16 Et Jebusæum, & Amorrhæum, Gergesæum,

17 Hevæum, & Aracæum: Sinæum,

18 Et Aradium, Samaræum, & Amathæum: & post hæc disseminati sunt populi Chananæorum.

19 Factique sunt termini Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque Gazam, donec ingrediaris Sodomam & Gomorrham, & Adamam, & Seboim, usque Lesa.

20 Hi sunt filii Cham in cognationibus, & linguis, & generationibus, terrisque & gentibus suis.

21 De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Japheth majore.

22 Filii Sem: Ælam & Assur, & Arphaxad, & Lud, & Aram. 1. Par. 1. 17.

23 Filii Aram: Us, & Hul, & Gether, & Mes.

24 At vero Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber.

25 Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit terra: & nomen fratris ejus Jectan.

26 Qui Jectan genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, Jare,

27 Et Aduram, & Uzal, & Decla,

28 Et Ebal, & Abimael, Saba,

29 Et Ophir, & Hevila, & Jobab: omnes isti, filii Jectan.

30 Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem.

31 Isti filii Sem, secundum cognationes, & linguas, & regiones, in gentibus suis.

32 Hæ familiæ Noe juxta populos & nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.

CAPUT XI.

In turris Babel ædificatione, ſuperborum faſtus ac lingua confunditur. Sem genealogia uſque ad Abram texitur.

Sap.10. 5. 1 ERat autem terra labii unius,
& ſermonum eorumdem.
2 Cumque proficiſcerentur de Oriente, invenerunt campum in terra
Sennaar, & habitaverunt in eo.
3 Dixitq; alter ad proximum ſuum:
Venite, faciamus lateres, & coquamus eos igni. Habueruntque lateres
pro ſaxis, & bitumen pro cæmento:
4 Et dixerunt: Venite, faciamus
nobis civitatem, & turrim, cujus
culmen pertingat ad cælum: & celebremus nomen noſtrum antequam
dividamur in univerſas terras.
5 Deſcendit autem Dominus, ut
videret civitatem & turrim, quam
ædificabant filii Adam,
6 Et dixit: Ecce, unus eſt populus,
& unum labium omnibus: cœperuntque hoc facere, nec deſiſtent a
cogitationibus ſuis, donec eas opere
compleant.
7 Venite igitur, deſcendamus, &
confundamus ibi linguam eorum,
ut non audiat unuſquiſque vocem
proximi ſui.
8 Atque ita diviſit eos Dominus ex
illo loco in univerſas terras, & ceſſaverunt ædificare civitatem.
9 Et idcirco vocatum eſt nomen
ejus Babel, quia ibi confuſum eſt labium univerſæ terræ: & inde diſperſit eos Dominus ſuper faciem
cunctarum regionum.
10 Hę ſunt generationes Sem: †Sem †1 Par. 1. 17.
erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium.
11 Vixitque Sem poſtquam genuit
Arphaxad, quingentis annis: &
genuit filios & filias.
12 Porro Arphaxad vixit triginta
quinque annis, & genuit Sale.
13 Vixitque Arphaxad poſtquam
genuit Sale, trecentis tribus annis:
& genuit filios & filias.
14 Sale quoque vixit triginta annis, & genuit Heber.
15 Vixitque Sale poſtquam genuit
Heber, quadringentis tribus annis:
& genuit filios & filias.
16 Vixit autem Heber triginta quatuor annis, & genuit Phaleg.
17 Et vixit Heber poſtquam genuit
Phaleg, quadringentis triginta annis: & genuit filios & filias.
18 Vixit quoque Phaleg triginta
annis, & genuit Reu.
19 † Vixitque Phaleg poſtquam genuit Reu, ducentis novem annis: †1 Par. 1. 19.
& genuit filios & filias.
20 Vixit autem Reu triginta duobus annis, & genuit Sarug.
21 Vixit quoque Reu poſtquam
genuit Sarug, ducentis ſeptem annis: & genuit filios & filias.
22 Vixit vero Sarug triginta annis,
& genuit Nachor.

23 Vixitque Sarug postquam genuit Nachor, ducentis annis: & genuit filios & filias.

24 Vixit autem Nachor viginti novem annis, & genuit Thare.

25 Vixitque Nachor postquam genuit Thare, centum decem & novem annis: & genuit filios & filias.

† *Iosue* 24. 2. 1.*Par.* 1. 26.

26 Vixitque Thare septuaginta † annis, & genuit Abram, & Nachor, & Aran.

27 Hæ sunt autem generationes Thare: Thare genuit Abram, Nachor, & Aran. Porro Aran genuit Lot.

28 Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum, in terra nativitatis suæ in Ur Chaldæorum.

29 Duxerunt autem Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai: & nomen uxoris Nachor, Melcha filia Aran, patris Melchæ, & patris Jeschæ.

30 Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos.

† *Iosue* 24. 2. *Nehem* 9. 7. † *Iudit*. 5. 6. *Act*. 7. 2.

31 † Tulit itaque Thare Abram filium suum, & Lot filium Aran, filium filii sui, & Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, & eduxit eos de Ur Chaldæorum, † ut irent in terram Chanaan: veneruntque usque Haran, & habitaverunt ibi.

32 Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, & mortuus est in Haran.

CAPUT XII.

Abram Dei mandato parens, promissaque accipiens, patria relicta, comitante Lot, peregrinatur in Chanaan, & Domino in Sichem & Bethel sacrificat. Inde propter famem Ægyptum ingressus, uxorem suam vocat sororem; quam in domum regis Pharaonis sublatam, postea recipit intactam.

Act. 7. 3.

1 DIxit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram quam monstrabo tibi.

2 Faciamq; te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus.

† *Inf.* 18. 18. & 22. 18. *Gal*. 3. 8. *Hebr*. 11. 8.

3 Benedicam benedicentibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi, atque † IN TE benedicentur universæ cognationes terræ.

4 Egressus est itaque Abram sicut præceperat ei Dominus, & ivit cum eo Lot: septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran.

5 Tulitque Sarai uxorem suam, & Lot filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, & animas quas fecerant in Haran: & egressi sunt ut irent in terram Chanaan. Cumque venissent in eam,

6 Pertransivit Abram terram usque ad locum Sichem, usque ad convallem illustrem: Chananæus autem tunc erat in terra.

† *Infr*. 13. 15. & 15. 18. & 26. 4. *Deut*. 34. 4.

7 Apparuit autem Dominus Abram, & dixit ei: † Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædificavit ibi altare Domino, qui apparuerat ei.

8 Et inde transgrediens ad montem, qui erat contra orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab occidente habens Bethel, & ab oriente Hai: ædificavit quoque ibi altare Domino, & invocavit nomen ejus.

9 Perrexitque Abram vadens, & ultra progrediens ad meridiem.

10 Facta est autem fames in terra: descenditque Abram in Ægyptum, ut peregrinaretur ibi: prævaluerat enim fames in terra.

11 Cumque prope esset ut ingrederetur Ægyptum, dixit Sarai uxori suæ: Novi quod pulchra sis mulier:

12 Et quod cum viderint te Ægyptii, dicturi sunt: Uxor ipsius est: & interficient me, & te reservabunt.

† *Infra* 20. 11.

13 † Dic ergo, obsecro te, quod soror mea sis: ut bene sit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tui.

14 Cum itaque ingressus esset Abram Ægyptum, viderunt Ægyptii mulierem quod esset pulchra nimis.

15 Et nuntiaverunt principes Pharaoni, & laudaverunt eam apud illum: & sublata est mulier in domum Pharaonis.

16 Abram vero bene usi sunt propter illam: fueruntque ei oves, & boves, & asini, & servi & famulæ, & asinæ & cameli.

17 Flagellavit autem Dominus Pharaonem plagis maximis, & domum ejus, propter Sarai uxorem Abram.

18 Vocavitque Pharao Abram, & dixit ei: Quidnam est hoc quod fe-

cisti mihi? quare non indicasti quod uxor tua esset?
19 Quam ob causam dixisti esse sororem tuam, ut tollerem eam mihi in uxorem? Nunc igitur ecce conjux tua, accipe eam, & vade.
20 Præcepitque Pharao super Abram viris: & deduxerunt eum, & uxorem illius, & omnia quæ habebat.

CAPUT XIII.

Abram & Lot Ægyptum egressi, præ nimia opulentia separantur: & Lot Jordanis fines eligente, Abram habitat in terra Chanaan: ubi rursum Dei promissiones de multiplicando semine, terraque possidenda, accipit.

1 AScendit ergo Abram de Ægypto, ipse & uxor ejus, & omnia quæ habebat, & Lot cum eo, ad Australem plagam.
2 Erat autem dives valde in possessione auri & argenti.
3 Reversusque est per iter, quo venerat, a meridie in Bethel, usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter Bethel & Hai:
4 In loco altaris † quod fecerat prius, & invocavit ibi nomen Domini. († Sup. 12. 7.)
5 Sed & Lot qui erat cum Abram, fuerunt greges ovium, & armenta, & tabernacula.
6 Nec poterat eos capere terra, ut habitarent simul: † erat quippe substantia eorum multa, & nequibant habitare communiter. († Infra 26. 7.)
7 Unde & facta est rixa inter pastores gregum Abram & Lot. Eo autem tempore Chananæus & Pherezæus habitabant in terra illa.
8 Dixit ergo Abram ad Lot: Ne quæso sit jurgium inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos: fratres enim sumus.
9 Ecce universa terra coram te est: recede a me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo; si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam.
10 Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa regionem Jordanis, quæ universa irrigabatur, antequam subverteret Dominus Sodomam & Gomorrham, sicut paradisus Domini, & sicut Ægyptus venientibus in Segor.
11 Elegitque sibi Lot regionem circa Jordanem, & recessit ab Oriente: divisique sunt alterutrum a fratre suo.
12 Abram habitavit in terra Chanaan: Lot vero moratus est in oppidis, quæ erant circa Jordanem, & habitavit in Sodomis.
13 Homines autem Sodomitæ pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis.
14 Dixitque Dominus ad Abram, postquam divisus est ab eo Lot: † Leva oculos tuos, & vide a loco, in quo nunc es, ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem. († Sup. 12. 7. Inf. 15. 18. & 26. 4. Deut. 34. 4.)
15 Omnem terram, quam conspicis, tibi dabo & semini tuo usque in sempiternum.
16 Faciamque semen tuum sicut pulverem terræ: si quis potest hominum numerare pulverem terræ, semen quoque tuum numerare poterit.
17 Surge, & perambula terram in longitudine, & in latitudine sua: quia tibi daturus sum eam.
18 Movens igitur tabernaculum suum Abram, venit & habitavit juxta convallem Mambre, quæ est in Hebron: ædificavitque ibi altare Domino.

CAPUT XIV.

Devictis quinque regibus, ac spoliatis Sodomis, Lot cum plerisque aliis captivis ducitur a quatuor regibus victoribus: quos Abram persecutus, omnes captivos, spoliaque reduxit; lætusque pro victoria, decimas dat Melchisedecho, a quo benedictione accepta, cuncta regi Sodomorum reddidit.

1 FActum est autem in illo tempore, ut Amraphel rex Sennaar, & Arioch rex Ponti, & Chodorlahomor rex Elamitarum, & Thadal rex Gentium,
2 Inirent bellum contra Bara regem Sodomorum, & contra Bersa regem Gomorrhæ, & contra Sennaab regem Adamæ, & contra Semeber regem Seboim, contraque regem Balæ, ipsa est Segor.
3 Omnes hi convenerunt in vallem Silvestrem, quæ nunc est mare salis.
4 Duodecim enim annis servierant Chodorlahomor, & tertiodecimo anno recesserunt ab eo.

5 Igi-

5 Igitur quartodecimo anno venit
Chodorlahomor, & reges qui erant
cum eo: percusseruntque Raphaim
in Astarothcarnaim, & Zuzim cum
eis, & Emim in Save Cariathaim.
6 Et Chorræos in montibus Seir,
usque ad Campestria Pharan, quæ
est in solitudine.
7 Reversique sunt, & venerunt ad
fontem Misphat, ipsa est Cades:
& percusserunt omnem regionem
Amalecitarum, & Amorrhæum qui
habitabat in Asasonthamar.
8 Et egressi sunt, rex Sodomorum,
& rex Gomorrhæ, rexque Adamæ,
& rex Soboim, necnon & rex Balæ,
quæ est Segor: & direxerunt aciem
contra eos in valle Silvestri:
9 Scilicet adversus Chodorlaho-
mor regem Elamitarum, & Thadal
regem Gentium, & Amraphel re-
gem Sennaar, & Arioch regem Pon-
ti: quatuor reges adversus quin-
que.
10 Vallis autem Silvestris habebat
puteos multos bituminis. Itaque
rex Sodomorum, & Gomorrhæ, ter-
ga verterunt, cecideruntque ibi: &
qui remanserant, fugerunt ad mon-
tem.
11 Tulerunt autem omnem sub-
stantiam Sodomorum & Gomor-
rhæ, & universa quæ ad cibum per-
tinent, & abierunt:
12 Necnon & Lot & substantiam
ejus, filium fratris Abram, qui ha-
bitabat in Sodomis.
13 Et ecce unus qui evaserat, nun-
tiavit Abram Hebræo, qui habitabat
in convalle Mambre Amorrhæi,
fratris Escol, & fratris Aner: hi
enim pepigerant fœdus cum Abram.
14 Quod cum audisset Abram, ca-
ptum videlicet Lot fratrem suum,
numeravit expeditos vernaculos
suos trecentos decem & octo: &
persecutus est usque Dan.
15 Et divisis sociis, irruit super eos
nocte: percussitque eos, & persecu-
tus est eos usque Hoba, quæ est ad
lævam Damasci.
16 Reduxitque omnem substan-
tiam, & Lot fratrem suum cum
substantia illius, mulieres quoque
& populum.
17 Egressus est autem rex Sodomo-
rum in occursum ejus, postquam
reversus est a cæde Chodorlahomor,
& regum qui cum eo erant in valle
Save, quæ est vallis regis.
18 † At vero Melchisedech rex Sa- † *Hebr.* 7. 1.
lem, proferens panem & vinum,
erat enim Sacerdos Dei altissimi,
19 Benedixit ei, & ait: Benedictus
Abram Deo excelso, qui creavit
cælum & terram:
20 Et benedictus Deus excelsus
quo protegente, hostes in manibus
tuis sunt. Et dedit ei decimas ex
omnibus.
21 Dixit autem rex Sodomorum ad
Abram: Da mihi animas, cetera
tolle tibi.
22 Qui respondit ei: Levo manum
meam ad Dominum Deum excel-
sum possessorem cæli & terræ,
23 Quod a filo subtegminis usque
ad corigiam caligæ, non accipiam
ex omnibus quæ tua sunt, ne dicas:
Ego ditavi Abram:
24 Exceptis his, quæ comederunt
juvenes, & partibus virorum, qui
venerunt mecum, Aner, Escol,
& Mambre: isti accipient partes
suas.

CAPUT XV.

Deus Abræ de posteritate desperanti filium promittit, cui credens Abram justificatur; & in signum promissæ terræ, præscriptum a Domino, offert sacrificium, auditque suæ posteritatis futuram peregrinationem.

1 His itaque transactis, factus
est sermo Domini ad A-
bram per visionem dicens: Noli ti-
mere Abram, ego protector tuus
sum, & merces tua magna nimis.
2 Dixitque Abram: Domine Deus,
quid dabis mihi? ego vadam absque
liberis: & filius procuratoris domus
meæ iste Damascus Eliezer.
3 Additque Abram: Mihi autem
non dedisti semen: & ecce vernacu-
lus meus, heres meus erit.
4 Statimque sermo Domini factus
est ad eum, dicens: Non erit hic
heres tuus: sed qui egredietur de
utero tuo, ipsum habebis here-
dem.
5 Eduxitque eum foras, & ait illi: † *Rom.*
† Suspice cælum, & numera stel- 4. 18.
las, si potes. Et dixit ei: Sic erit † *Rom.*
semen tuum. 4. 3.
6 † Credidit Abram Deo, & re- *Gal.* 3.
putatum est illi ad justitiam. 6.
7 Dixitque ad eum: Ego Dominus *Jac.* 2.
qui eduxi te de Ur Chaldæorum, 23.

ut darem tibi terram istam, & possideres eam.
8 At ille ait: Domine Deus, unde scire possum, quod possessurus sim eam?
9 Et respondens Dominus: Sume, inquit, mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.
† Jere. 24. 18. 10 Qui tollens universa hæc, † divisit ea per medium, & utraique partes contra se altrinsecus posuit: aves autem non divisit.
11 Descenderuntque volucres super cadavera, & abigebat eas Abram.
12 Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, & horror magnus & tenebrosus invasit eum.
13 Dictumque est ad eum: Scito prænoscens quod † peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subjicient eos servituti, & affligent quadringentis annis. † Act. 7. 6.
14 Verumtamen gentem, cui servituri sunt, ego judicabo: & posthæc egredientur cum magna substantia.
15 Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona.
16 Generatione autem quarta revertentur huc: necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus.
17 Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter divisiones illas.
† Sup. 12. 7. & 13. 15. Inf. 26. 4. Deut. 34. 4. 3. Reg. 4. 21. 2. Par. 9. 26.
18 In illo die † pepigit Dominus fœdus cum Abram, dicens: Semini tuo dabo terram hanc a fluvio Ægypti usque ad fluvium magnum Euphratem,
19 Cinæos, & Cenezæos, Cedmonæos,
20 Et Hethæos, & Pherezæos, Raphaim quoque,
21 Et Amorrhæos, & Chananæos, & Gergesæos, & Jebusæos.

CAPUT XVI.

Agar a domina Sarai traditur Abræ uxor: quæ ubi concepisset, atque ob id dominam contemneret, ab illa afflicta, fugam init; sed jussu angeli eidem submissa, parit Ismaelem.

1 Igitur Sarai, uxor Abram, non genuerat liberos: sed habens ancillam Ægyptiam nomine Agar,
2 Dixit marito suo: Ecce, conclusit me Dominus, ne parerem: ingredere ad ancillam meam, si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti,
3 Tulit Agar Ægyptiam ancillam suam, post annos decem quam habitare cœperant in terra Chanaan: & dedit eam viro suo uxorem.
4 Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam.
5 Dixitque Sarai ad Abram: Inique agis contra me: ego dedi ancillam meam in sinum tuum, quæ videns quod conceperit, despectui me habet: judicet Dominus inter me & te.
6 Cui respondens Abram: Ecce, ait, ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit.
7 Cumque invenisset eam angelus Domini juxta fontem aquæ in solitudine, qui est in via Sur in deserto,
8 Dixit ad illam: Agar ancilla Sarai, unde venis? & quo vadis? quæ respondit: A facie Sarai dominæ meæ ego fugio.
9 Dixitque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius.
10 Et rursum: Multiplicans, inquit, multiplicabo semen tuum, & non numerabitur præ multitudine.
11 Ac deinceps: Ecce, ait, concepisti, & paries filium: vocabisque nomen ejus Ismael, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam.
12 Hic erit ferus homo, manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum: & e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula.
13 Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profecto hic vidi posteriora videntis me.
14 Propterea appellavit puteum illum, Puteum viventis & videntis me. Ipse est inter Cades & Barad. Inf. 24. 62.
15 Peperitque Agar Abræ filium: qui vocavit nomen ejus Ismael.
16 Octoginta & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismaelem.

CAPUT XVII.

Abræ repetuntur promiſſiones, ipſius & Sarai nomina immutantur, circumciſio præcipitur ut fœderis ſignum; filius ex Sara promittitur una cum ſucceſſu Iſmaelis, & Abraham circumciſionis præceptum exequitur.

1 POſtquam vero nonaginta &
novem annorum eſſe cœpe-
rat, apparuit ei Dominus: dixit-
que ad eum: Ego Deus omnipo-
tens; ambula coram me, & eſto
perfectus.
2 Ponamque fędus meum inter me
& te, & multiplicabo te vehemen-
ter nimis.
3 Cecidit Abram pronus in faciem.
† Ec- 4 Dixitque ei Deus: Ego ſum, &
cli.44. pactum meum tecum, † eriſque pa-
20. ter multarum gentium.
Rom.4. 5 Nec ultra vocabitur nomen tu-
17. um Abram: ſed appellaberis Abra-
ham: quia patrem multarum gen-
tium conſtitui te.
6 Faciamque te creſcere vehemen-
tiſſime, & ponam te in gentibus,
regeſque ex te egredientur.
7 Et ſtatuam pactum meum inter
me & te, & inter ſemen tuum poſt
te in generationibus ſuis, fœdere
ſempiterno: ut ſim Deus tuus, &
ſeminis tui poſt te.
8 Daboque tibi & ſemini tuo ter-
ram peregrinationis tuæ, omnem
terram Chanaan in poſſeſſionem æ-
ternam, eroque Deus eorum.
9 Dixit iterum Deus ad Abraham:
† Act. † Et tu ergo cuſtodies pactum me-
7. 8. um, & ſemen tuum poſt te in ge-
nerationibus ſuis.
10 Hoc eſt pactum meum quod ob-
ſervabitis inter me & vos, & ſemen
tuum poſt te: Circumcidetur ex vo-
bis omne maſculinum:
11 Et circumcidetis carnem præpu-
† Lev. tii veſtri, ut ſit † in ſignum fœde-
12. 3. ris inter me & vos.
Luc.2. 12 Infans octo dierum circumcide-
21. tur in vobis, omne maſculinum in
Rom. generationibus veſtris: tam verna-
4. 11. culus, quam emptitius circumcide-
tur, & quicumque non fuerit de
ſtirpe veſtra:
13 Eritque pactum meum in carne
veſtra in fœdus æternum.
14 Maſculus, cujus præputii caro
circumciſa non fuerit, delebitur ani-
ma illa de populo ſuo: quia pactum
meum irritum fecit.
15 Dixit quoque Deus ad Abra-
ham: Sarai uxorem tuam non voca-
bis Sarai, ſed Saram.
16 Et benedicam ei, & ex illa da-
bo tibi filium cui benedicturus ſum,
eritque in nationes, & reges popu-
lorum orientur ex eo.
17 Cecidit Abraham in faciem ſu-
am, & riſit, dicens in corde ſuo:
Putaſne centenario naſcetur filius?
& Sara nonagenaria pariet?
18 Dixitque ad Deum: Utinam
Iſmael vivat coram te.
19 Et ait Deus ad Abraham: † Sa- † Inf.
ra uxor tua pariet tibi filium, voca- 18. 10.
biſque nomen ejus Iſaac, & conſti- & 21.
tuam pactum meum illi in fœdus 2.
ſempiternum, & ſemini ejus poſt
eum.
20 Super Iſmael quoque exaudivi
te: ecce, benedicam ei, & augebo
& multiplicabo eum valde: duode-
cim duces generabit, & faciam il-
lum in gentem magnam.
21 Pactum vero meum ſtatuam ad
Iſaac, quem pariet tibi Sara tem-
pore iſto in anno altero.
22 Cumque finitus eſſet ſermo lo-
quentis cum eo, aſcendit Deus ad
Abraham.
23 Tulit autem Abraham Iſmael
filium ſuum, & omnes vernaculos
domus ſuæ: univerſoſque quos eme-
rat, cunctos mares ex omnibus viris
domus ſuæ: & circumcidit carnem
præputii eorum ſtatim in ipſa die,
ſicut præceperat ei Deus.
24 Abraham nonaginta & novem
erat annorum quando circumcidit
carnem præputii ſui.
25 Et Iſmael filius tredecim annos
impleverat tempore circumciſionis
ſuæ.
26 Eadem die circumciſus eſt A-
braham & Iſmael filius ejus.
27 Et omnes viri domus illius, tam
vernaculi, quam emptitii & alieni-
genæ, pariter circumciſi ſunt.

CAPUT XVIII.

Angeli tres ab Abraham hoſpitio ſuſcepti, filium ex Sara promittunt: quæ ob id ridens, corripitur. Sodomorum everſio prædicitur, pro quibus Abraham ſæpius deprecatur.

1 APparuit autem ei Dominus Hebr.
in convalle Mambre ſe- 13. 2.

denti

denti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei.

2 Cumque elevasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum: quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi, & adoravit in terram.

3 Et dixit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum:

4 Sed afferam pauxillum aquæ, & lavate pedes vestros, & requiescite sub arbore.

5 Ponamque buccellam panis, & confortate cor vestrum, postea transibitis: idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es.

6 Festinavit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitque ei: Accelera, tria sata similæ commisce, & fac subcinericios panes.

7 Ipse vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum & optimum, deditque puero: qui festinavit & coxit illum.

8 Tulit quoque butyrum & lac, & vitulum quem coxerat, & posuit coram eis: ipse vero stabat juxta eos sub arbore.

9 Cumque comedissent, dixerunt ad eum: Ubi est Sara uxor tua? ille respondit: Ecce in tabernaculo est.

† Sup. 17. 19. Inf. 21. 1. Rom. 9. 9.

10 Cui dixit: † Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite, & habebit filium Sara uxor tua. Quo audito, Sara risit post ostium tabernaculi.

11 Erant autem ambo senes, provectæque ætatis, & desierant Saræ fieri muliebria.

† 1 Pet. 3. 6.

12 Quæ risit occulte, dicens: Postquam consenui, & † dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo?

13 Dixit autem Dominus ad Abraham: Quare risit Sara, dicens: Num, vere paritura sum anus?

14 Numquid Deo quidquam est difficile? juxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore, vita comite, & habebit Sara filium.

15 Negavit Sara dicens, Non risi: timore perterrita. Dominus autem: Non est, inquit, ita: sed risisti.

16 Cum ergo surrexissent inde viri, direxerunt oculos contra Sodomam: & Abraham simul gradiebatur, deducens eos.

17 Dixitque Dominus: Num celare potero Abraham quæ gesturus sum:

Sap. 12. 3. Inf. 22. 18.

18 Cum futurus sit in gentem magnam, ac robustissimam, & BENEDICENDÆ sint in illo omnes nationes terræ?

19 Scio enim quod præceptum sit filiis suis, & domui suæ post se, ut custodiant viam Domini, & faciant judicium & justitiam: ut adducat Dominus propter Abraham omnia quæ locutus est ad eum.

20 Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis.

21 Descendam & videbo, utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint: an non est ita, ut sciam.

22 Converteruntque se inde, & abierunt Sodomam: Abraham vero adhuc stabat coram Domino.

23 Et appropinquans ait: Numquid perdes justum cum impio?

24 Si fuerint quinquaginta justi in civitate, peribunt simul? & non parces loco illi propter quinquaginta justos, si fuerint in eo?

25 Absit a te, ut rem hanc facias, & occidas justum cum impio, fiatque justus sicut impius, non est hoc tuum: qui judicas omnem terram, nequaquam facies judicium hoc.

26 Dixitque Dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta justos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos.

27 Respondensque Abraham, ait: Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis.

28 Quid si minus quinquaginta justis, quinque fuerint? delebis propter quadraginta quinque, universam urbem? Et ait: Non delebo, si invenero ibi quadraginta quinque.

29 Rursumque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta ibi inventi fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta.

30 Ne quæso, inquit, indigneris Domine, si loquar: Quid si ibi inventi fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si invenero ibi triginta.

31 Quia semel, ait, cœpi, loquar ad Dominum meum: Quid si ibi inventi fuerint viginti? Ait: Non interficiam propter viginti.

32 Obsecro, inquit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel: Quid si inventi fuerint ibi decem: Et dixit: Non delebo propter decem.

33 Abiitque Dominus, poſtquam
ceſſavit loqui ad Abraham: & ille
reverſus eſt in locum ſuum.

CAPUT XIX.

Lot, Angelis hoſpitio ſuſceptis, a Sodomitis vim patitur, cum uxore & utraque filia a Sodomitico ereptus incendio, uxorem in via amiſit: tandemque inebriatus, cum utraque filia inceſtum ignorans commiſit, unde ortum habuerunt Moabitæ & Ammonitæ.

Hebr. 1 VEneruntque duo angeli So-
13. 2. domam veſpere, & ſeden-
te Lot in foribus civitatis. Qui cum
vidiſſet eos, ſurrexit, & ivit ob-
viam eis: adoravitque pronus in ter-
ram,
2 Et dixit: Obſecro, domini, de-
clinate in domum pueri veſtri, &
manete ibi: lavate pedes veſtros, &
mane proficiſcemini in viam ve-
ſtram. Qui dixerunt: Minime, ſed
in platea manebimus.
3 Compulit illos oppido ut diver-
terent ad eum: ingreſſiſque domum
illius fecit convivium, & coxit azy-
ma: & comederunt.
4 Prius autem quam irent cubi-
tum, viri civitatis vallaverunt do-
mum a puero uſque ad ſenem, o-
mnis populus ſimul.
5 Vocaveruntque Lot, & dixerunt
ei: Ubi ſunt viri qui introierunt
ad te nocte? educ illos huc, ut
cognoſcamus eos.
6 Egreſſus ad eos Lot, poſt ter-
gum occludens oſtium, ait:
7 Nolite, quæſo, fratres mei, no-
lite malum hoc facere.
8 Habeo duas filias, quæ necdum
cognoverunt virum: educam eas ad
vos, & abutimini eis ſicut vobis pla-
cuerit, dummodo viris iſtis nihil
mali faciatis, quia ingreſſi ſunt ſub
umbra culminis mei.
9 At illi dixerunt: Recede illuc.
Et rurſus: Ingreſſus es, inquiunt,
ut advena, numquid ut judices? te
ergo ipſum magis quam hos afflige-
† 2. Pet. mus. † Vimque faciebant Lot ve-
2. 8. hementiſſime: jamque prope erat
ut effringerent fores.
10 Et ecce miſerunt manum viri,
& introduxerunt ad ſe Lot, clauſe-
runtque oſtium:
† Sap. 11 Et eos, qui foris erant, † per-
19. 16. cuſſerunt cæcitate a minimo uſque
ad maximum, ita ut oſtium inveni-
re non poſſent.
12 Dixerunt autem ad Lot: Habes
hic quempiam tuorum? generum,
aut filios, aut filias, omnes, qui
tui ſunt, educ de urbe hac:
13 Delebimus enim locum iſtum,
eo quod increverit clamor eorum
coram Domino, qui miſit nos ut
perdamus illos.
14 Egreſſus itaque Lot, locutus eſt
ad generos ſuos, qui accepturi erant
filias ejus, & dixit: Surgite, egre-
dimini de loco iſto: quia delebit
Dominus civitatem hanc. Et viſus
eſt eis quaſi ludens loqui.
15 Cumque eſſet mane, cogebant
eum Angeli, dicentes: Surge, tolle
uxorem tuam, & duas filias quas
habes: ne & tu pariter pereas in ſce-
lere civitatis.
16 Diſſimulante illo, apprehende-
runt manum ejus, & manum uxo-
ris, ac duarum filiarum ejus, eo
quod parceret Dominus illi.
17 † Eduxeruntque eum, & poſue- *† Sap.*
runt extra civitatem: ibique locuti *10. 6.*
ſunt ad eum, dicentes: Salva ani-
mam tuam: noli reſpicere poſt ter-
gum, nec ſtes in omni circa regione:
ſed in monte ſalvum te fac, ne &
tu ſimul pereas.
18 Dixitque Lot ad eos: Quæſo
Domine mi,
19 Quia invenit ſervus tuus gra-
tiam coram te, & magnificaſti mi-
ſericordiam tuam quam feciſti me-
cum, ut ſalvares animam meam,
nec poſſum in monte ſalvari, ne for-
te apprehendat me malum, & mo-
riar:
20 Eſt civitas hæc juxta, ad quam
poſſum fugere, parva, & ſalvabor
in ea: numquid non modica eſt, &
vivet anima mea?
21 Dixitque ad eum: Ecce etiam
in hoc ſuſcepi preces tuas, ut non
ſubvertam urbem pro qua locu-
tus es.
22 † Feſtina & ſalvare ibi: quia *† Sap.*
non potero facere quidquam donec *10. 6.*
ingrediaris illuc. Idcirco vocatum
eſt nomen urbis illius Segor.
23 Sol egreſſus eſt ſuper terram, *† Deut.*
& Lot ingreſſus eſt Segor. *29. 23.*
24 † Igitur Dominus pluit ſuper *Iſa. 13.*
Sodomam & Gomorrham ſulphur *19.*
& ignem a Domino de cælo: *Jerem.*
25 Et ſubvertit civitates has, & *50. 40.*
omnem circa regionem, univerſos *Ezech.*

habi-

16. 49. Ose. 11. 8. Amos 4. 11. Luc. 17. 28. Judæ v. 7. † Luc. 17. 32. † Sup. 18. 1.

habitatores urbium, & cuncta terræ virentia.

26 † Respiciensque uxor ejus post se, versa est in statuam salis.

27 Abraham autem consurgens mane, ubi steterat † prius cum Domino,

28 Intuitus est Sodomam & Gomorrham, & universam terram regionis illius: viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum,

29 Cum enim subverteret Deus civitates regionis illius, recordatus Abrahæ, liberavit Lot de subversione urbium in quibus habitaverat.

30 Ascenditque Lot de Segor, & mansit in monte, duæ quoque filiæ ejus cum eo (timuerat enim manere in Segor) & mansit in spelunca ipse, & duæ filiæ ejus cum eo.

31 Dixitque major ad minorem: Pater noster senex est, & nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos juxta morem universæ terræ.

32 Veni, inebriemus eum vino, dormiamusque cum eo, ut servare possimus ex patre nostro semen.

33 Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa: Et ingressa est major, dormivitque cum patre: at ille non sensit, nec quando accubuit filia, nec quando surrexit.

34 Altera quoque die dixit major ad minorem: Ecce dormivi heri cum patre meo, demus ei bibere vinum etiam hac nocte, & dormies cum eo, ut salvemus semen de patre nostro.

35 Dederunt etiam & illa nocte patri suo bibere vinum, ingressaque minor filia, dormivit cum eo: & ne tunc quidem sensit quando concubuerit, vel quando illa surrexerit.

36 Conceperunt ergo duę filiæ Lot de patre suo.

37 Peperitque major filium, & vocavit nomen ejus Moab: ipse est pater Moabitarum usque in præsentem diem.

38 Minor quoque peperit filium, & vocavit nomen ejus Ammon, id est, filius populi mei: ipse est pater Ammonitarum usque hodie.

CAPUT XX.

Abrahæ in Geraris peregrinanti uxor a rege tollitur: quæ ad Domini jussum cum magnis donis intacta redditur, & Abraham orante salus domui regis restituitur.

1 PRofectus inde Abraham in terram australem, habitavit inter Cades & Sur: & peregrinatus est in Geraris.

2 Dixitque de Sara uxore sua, Soror mea est. Misit ergo Abimelech rex Geraræ, & tulit eam.

3 Venit autem Deus ad Abilemech per somnium nocte, & ait illi: En morieris propter mulierem quam tulisti: habet enim virum.

4 Abimelech vero non tetigerat eam, & ait: Domine, num gentem ignorantem & justam interficies?

5 Nonne ipse dixit mihi: Soror mea est: & ipsa ait: Frater meus est? in simplicitate cordis mei, & munditia manuum mearum, feci hoc.

6 Dixitque ad eum Deus: Et ego scio quod simplici corde feceris: & ideo custodivi te ne peccares in me, & non dimisi ut tangeres eam.

7 Nunc ergo redde viro suo uxorem, quia propheta est: & orabit pro te, & vives: si autem nolueris reddere, scito quod morte morieris tu, & omnia quæ tua sunt.

8 Statimque de nocte consurgens Abimelech, vocavit omnes servos suos: & locutus est universa verba hæc in auribus eorum, timueruntque omnes viri valde.

9 Vocavit autem Abimelech etiam Abraham, & dixit ei: Quid fecisti nobis? quid peccavimus in te, quia induxisti super me & super regnum meum peccatum grande? quæ non debuisti facere, fecisti nobis.

10 Rursumque expostulans, ait: Quid vidisti, ut hoc faceres?

11 Respondit Abraham: Cogitavi mecum, dicens: Forsitan non est timor Dei in loco isto: & interficient me propter uxorem meam:

12 Alias autem & † vere soror mea est, filia patris mei, & non filia matris meæ, & duxi eam in uxorem. † Sup. 12. 13.

13 Postquam autem eduxit me Deus de domo patris mei, dixi ad eam: Hanc misericordiam facies mecum: In omni loco, ad quem ingrediemur, dices quod frater tuus sim.

† *Inf.* 21.23. 14 † Tulit igitur Abimelech oves & boves, & servos & ancillas, & dedit Abraham: reddiditque illi Saram uxorem suam,

15 Et ait: Terra coram vobis est, ubicumque tibi placuerit, habita.

16 Saræ autem dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt, & quocumque perrexeris: mementoque te deprehensam.

17 Orante autem Abraham, sanavit Deus Abimelech & uxorem, ancillasque ejus, & pepererunt.

18 Concluserat enim Dominus omnem vulvam domus Abimelech propter Saram uxorem Abrahæ.

CAPUT XXI.

Nascitur Isaac, circumciditur, & ablactatur; Ismael vero cum matre domo pellitur in desertis victurus. Abimelech cum Abraham fœdus medio juramento percussit.

† *Sup.* 17.19. & 18. 10. 1 VIsitavit autem Dominus Saram sicut † promiserat: & implevit quæ locutus est.

† *Gal.* 4. 23. *Hebr.* 11. 11. 2 Concepitque & † peperit filium in senectute sua, tempore quo prædixerat ei Deus.

3 Vocavitque Abraham nomen filii sui, quem genuit ei Sara, Isaac:

† *Supr.* 17. 10. *Matth.* 1. 2. 4 Et circumcidit eum octavo die, sicut † præceperat ei Deus,

5 Cum centum esset annorum: hac quippe ætate patris, natus est Isaac.

6 Dixitque Sara: Risum fecit mihi Deus: quicumque audierit, corridebit mihi.

7 Rursumque ait: Quis auditurum crederet Abraham, quod Sara lactaret filium, quem peperit ei jam seni?

8 Crevit igitur puer, & ablactatus est: fecitque Abraham grande convivium in die ablactationis ejus.

9 Cumque vidisset Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham:

† *Gal.* 4. 30. 10 † Ejice ancillam hanc, & filium ejus: non enim erit heres filius ancillæ cum filio meo Isaac.

11 Dure accepit hoc Abraham pro filio suo.

12 Cui dixit Deus: Non tibi videatur asperum super puero, & super ancilla tua: omnia quæ dixerit tibi Sara, audi vocem ejus: quia † in
† *Rom.* 9. 7. Isaac vocabitur tibi semen.

13 Sed & filium ancillæ faciam in gentem magnam, quia semen tuum est. *Hebr.* 11. 18.

14 Surrexit itaque Abraham mane, & tollens panem & utrem aquæ, imposuit scapulæ ejus, tradiditque puerum, & dimisit eam. Quæ cum abiisset, errabat in solitudine Bersabee.

15 Cumque consumpta esset aqua in utre, abjecit puerum subter unam arborum, quæ ibi erant.

16 Et abiit, seditque e regione procul quantum potest arcus jacere, dixit enim: Non videbo morientem puerum: & sedens contra, levavit vocem suam & flevit.

17 Exaudivit autem Deus vocem pueri: vocavitque Angelus Dei Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in quo est.

18 Surge, tolle puerum, & tene manum illius: quia in gentem magnam faciam eum.

19 Aperuitq; oculos ejus Deus: quæ videns puteum aquæ, abiit, & implevit utrem, deditque puero bibere.

20 Et fuit cum eo: qui crevit, & moratus est in solitudine, factusque est juvenis sagittarius.

21 Habitavitque in deserto Pharan, & accepit illi mater sua uxorem de terra Ægypti.

22 Eodem tempore dixit Abimelech, & Phicol princeps exercitus ejus, ad Abraham: Deus tecum est in universis quæ agis.

23 Jura ergo per Deum, ne noceas mihi, & posteris meis, stirpique meæ: sed juxta misericordiam, † †*Supr.*
quam feci tibi, facies mihi, & terræ 20. 14.
in qua versatus es advena.

24 Dixitque Abraham: Ego jurabo.

25 Et increpavit Abimelech propter puteum aquæ quem vi abstulerant servi ejus.

26 Respond itque Abimelech: Nescivi quis fecerit hanc rem: sed & tu non indicasti mihi, & ego non audivi præter hodie.

27 Tulit itaque Abraham oves & boves, & dedit Abimelech: percusseruntque ambo fœdus.

28 Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum.

29 Cui dixit Abimelech: Quid sibi volunt septem agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum?

30 At ille: Septem, inquit, agnas

accipies

accipies de manu mea: ut sint mihi
in testimonium, quoniam ego fodi
puteum istum.
31 Idcirco vocatus est locus ille
Bersabee: quia ibi uterque juravit.
32 Et inierunt fœdus pro puteo ju-
ramenti.
33 Surrexit autem Abimelech, &
Phicol princeps exercitus ejus, re-
versique sunt in terram Palæstino-
rum: Abraham vero plantavit ne-
mus in Bersabee, & invocavit ibi no-
men Domini Dei æterni.
34 Et fuit colonus terræ Palæstino-
rum diebus multis.

CAPUT XXII.

Fides & obedientia Abrahæ in filii sui præcepta immolatione probatur, sed ab ipsius immolatione prohibetur ab angelo, promissionesque ei denuo ob hanc insignem obedientiam confirmantur: & filii Nachor fratris Abrahæ numerantur.

† *Judith* 8. 22. *Hebr.* 11. 17.

1 QUæ postquam gesta sunt, †
tentavit Deus Abraham, &
dixit ad eum: Abraham,
Abraham. At ille respondit: Adsum.
2 Ait illi: Tolle filium tuum uni-
genitum, quem diligis, Isaac, & vade
in terram visionis: atque ibi offeres
eum in holocaustum super unum
montium quem monstravero tibi.
3 Igitur Abraham de nocte consur-
gens, stravit asinum suum: ducens
secum duos juvenes, & Isaac filium
suum: Cumque concidisset ligna in
holocaustum, abiit ad locum quem
præceperat ei Deus.
4 Die autem tertio, elevatis oculis,
vidit locum procul:
5 Dixitque ad pueros suos: Expe-
ctate hic cum asino: ego & puer
illuc usque properantes, postquam
adoraverimus, revertemur ad vos.
6 Tulit quoque ligna holocausti,
& imposuit super Isaac filium suum:
ipse vero portabat in manibus ignem
& gladium. Cumque duo pergerent
simul,
7 Dixit Isaac patri suo: Pater mi.
At ille respondit: Quid vis fili? Ecce,
inquit, ignis & ligna: ubi est victi-
ma holocausti?
8 Dixit autem Abraham: Deus pro-
videbit sibi victimam holocausti, fi-
li mi. Pergebant ergo pariter:
9 Et venerunt ad locum quem o-
stenderat ei Deus, in quo ædificavit
altare, & desuper ligna composuit:
cumq; alligasset Isaac filium suum,
posuit eum in altare super struem
lignorum.
10 Extenditque manum, & arri- *Jac.* 3. 31.
puit gladium, ut immolaret filium
suum.
11 Et ecce angelus Domini de cælo,
clamavit, dicens: Abraham, A-
braham. Qui respondit: Adsum.
12 Dixitque ei: Non extendas ma-
num tuam super puerum, neque fa-
cias illi quidquam: nunc cognovi
quod times Deum, & non peperci-
sti unigenito filio tuo propter me.
13 Levavit Abraham oculos suos,
viditq; post tergum arietem inter ve-
pres hærentem cornibus, quem assu-
mens obtulit holocaustum pro filio.
14 Appellavitq; nomen loci illius,
Dominus videt. Unde usque hodie
dicitur: In monte Dominus videbit.
15 Vocavit autem angelus Domini
Abraham secundo de cælo, dicens:
16 † Per memetipsum juravi, dicit
Dominus: quia fecisti hanc rem: &
non pepercisti filio tuo unigenito
propter me:
17 Benedicam tibi, & multiplicabo
semen tuum sicut stellas cæli, & vel-
ut arenam quæ est in littore maris:
possidebit semen tuum portas inimi-
corum suorum,
18 Et † BENEDICENTUR in se-
mine tuo omnes gentes terræ, quia
obedisti voci meæ.
19 Reversus est Abraham ad pueros
suos, abieruntque Bersabee simul, &
habitavit ibi.
20 His ita gestis, nuntiatum est A-
brahæ quod Melcha quoque genuis-
set filios Nachor fratri suo,
21 Hus primogenitum, & Buz fra-
trem ejus, & Camuel patrem Syro-
rum,
22 Et Cased, & Azau, Pheldas
quoque & Jedlaph,
23 Ac Bathuel, de quo nata est Re-
becca: octo istos genuit Melcha, Na-
chor fratri Abrahæ.
24 Concubina vero illius, nomine
Roma, peperit Tabee, & Gaham, &
Tahas, & Maacha.

† *Psal.* 104. 9. *Eccli.* 44. 21. 1. *Machab.* 2. 52. *Luc.* 1. 73. *Hebr.* 6. 13. 17. † *Supr.* 12. 3. & 18. 18. *Inf.* 26. 4. *Eccli.* 44. 25. *Act.* 3. 15.

CAPUT XXIII.

Sara mortua plangitur, atque in spelunca duplici, quam Abraham ab Ephron cum agro præsenti emit pecunia, sepelitur.

1 VIxit autem Sara centum vi-
gintiseptem annis.

2 Et mortua est in civitate Arbee, quæ est Hebron, in terra Chanaan: venitque Abraham ut plangeret & fleret eam.
3 Cumque surrexisset ab officio funeris, locutus est ad filios Heth, dicens:
4 Advena sum & peregrinus apud vos: date mihi jus sepulchri vobiscum, ut sepeliam mortuum meum.
5 Responderunt filii Heth, dicentes:
6 Audi nos domine, princeps Dei es apud nos: in electis sepulchris nostris sepeli mortuum tuum: nullusque te prohibere poterit quin in monumento ejus sepelias mortuum tuum.
7 Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ, filios videlicet Heth:
8 Dixitque ad eos: Si placet animæ vestræ ut sepeliam mortuum meum, audite me, & intercedite pro me apud Ephron filium Seor:
9 Ut det mihi speluncam duplicem, quam habet in extrema parte agri sui: pecunia digna tradat eam mihi coram vobis in possessionem sepulchri.
10 Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Responditque Ephron ad Abraham cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius, dicens:
11 Nequaquam ita fiat, domine mi, sed tu magis ausculta quod loquor: Agrum trado tibi, & speluncam quæ in eo est, præsentibus filiis populi mei, sepeli mortuum tuum.
12 Adoravit Abraham coram populo terræ.
13 Et locutus est ad Ephron circumstante plebe: Quæso, ut audias me: Dabo pecuniam pro agro: suscipe eam, & sic sepeliam mortuum meum in eo.
14 Responditque Ephron:
15 Domine mi, audi me: Terra, quam postulas, quadringentis siclis argenti valet: istud est pretium inter me & te: sed quantum est hoc? sepeli mortuum tuum.
16 Quod cum audisset Abraham, appendit pecuniam, quam Ephron postulaverat, audientibus filiis Heth, quadringentos siclos argenti probatæ monetæ publicæ.
17 Confirmatusque est ager quondam Ephronis, in quo erat spelunca duplex, respiciens Mambre, tam ipse, quam spelunca, & omnes arbores ejus in cunctis terminis ejus per circuitum.
18 Abrahæ in possessionem, videntibus filiis Heth, & cunctis qui intrabant portam civitatis illius.
19 Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorem suam in spelunca agri duplici, quæ respiciebat Mambre, † hæc est Hebron in terra Chanaan. † Infr. 35. 27.
20 Et confirmatus est ager, & antrum quod erat in eo, Abrahæ in possessionem monumenti a filiis Heth.

CAPUT XXIV.

Servus Abrahæ ab ipso adjuratus & in Mesopotamiam ad quærendam uxorem Isaac missus, signo a Domino petito, Rebeccam invenit, & habito parentum ac fratris ipsiusque consensu adducit ad Isaac; quam ille ducit in uxorem, & ita super matris morte accipit consolationem.

1 Erat autem Abraham senex, dierumque multorum: & Dominus in cunctis benedixerat ei.
2 Dixitque ad servum seniorem domus suæ, qui præerat omnibus quæ habebat: † Pone manum tuam subter femur meum, † Infr. 47. 29.
3 Ut adjurem te per Dominum, Deum cæli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, inter quos habito:
4 Sed ad terram & cognationem meam proficiscaris, & inde accipias uxorem filio meo Isaac.
5 Respondit servus: Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum, de quo tu egressus es?
6 Dixitque Abraham: Cave nequando reducas filium meum illuc. † Supr. 12. 7. & 13. 15. & 15. 18. Inf. 26. 4.
7 Dominus Deus cæli, qui tulit me de domo patris mei, & de terra nativitatis meæ, qui locutus est mihi, & juravit mihi, dicens: † Semini tuo dabo terram hanc: ipse mittet angelum suum coram te, & accipies inde uxorem filio meo:
8 Sin autem mulier noluerit sequi te, non teneberis juramento: filium meum tantum ne reducas illuc.
9 Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini sui, & juravit illi super sermone hoc.

10 Tulitque decem camelos de grege domini sui, & abiit, ex omnibus bonis ejus portans secum, profectusque perrexit in Mesopotamiam ad urbem Nachor.

11 Cumque camelos fecisset accumbere extra oppidum juxta puteum aquæ vespere, tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit:

12 Domine Deus domini mei Abraham, occurre, obsecro, mihi hodie, & fac misericordiam cum domino meo Abraham.

13 Ecce ego sto prope fontem aquæ, & filiæ habitatorum hujus civitatis egredientur ad hauriendam aquam.

14 Igitur puella, cui ego dixero: Inclina hydriam tuam ut bibam: & illa responderit, Bibe, quin & camelis tuis dabo potum: ipsa est, quam præparasti servo tuo Isaac: & per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo.

15 Necdum intra se verba compleverat, & ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuel, filii Melchæ uxoris Nachor fratris Abraham, habens hydriam in scapula sua,

16 Puella decora nimis, virgoque pulcherrima, & incognita viro: descenderat autem ad fontem, & impleverat hydriam, ac revertebatur.

17 Occurritque ei servus, & ait: Pauxillum aquæ mihi ad bibendum præbe de hydria tua.

18 Quæ respondit: Bibe domine mi: celeriterque deposuit hydriam super ulnam suam, & dedit ei potum.

19 Cumque ille bibisset, adjecit: Quin & camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti bibant.

20 Effundensque hydriam in canalibus, recurrit ad puteum ut hauriret aquam: & haustam omnibus camelis dedit.

21 Ipse autem contemplabatur eam tacitus, scire volens utrum prosperum iter suum fecisset Dominus, an non.

22 Postquam autem biberunt cameli, protulit vir inaures aureas, appendentes siclos duos, & armillas totidem pondo siclorum decem.

23 Dixitque ad eam: Cujus es filia? indica mihi: est in domo patris tui locus ad manendum?

24 Quæ respondit: Filia sum Bathuelis, filii Melchæ, quem peperit ipsi Nachor.

25 Et addidit, dicens: Palearum quoque & fœni plurimum est apud nos, & locus spatiosus ad manendum.

26 Inclinavit se homo, & adoravit Dominum,

27 Dicens: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraham, qui non abstulit misericordiam & veritatem suam a domino meo, & recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei.

28 Cucurrit itaque puella, & nuntiavit in domum matris suæ omnia quæ audierat.

29 Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui festinus egressus est ad hominem, ubi erat fons.

30 Cumque vidisset inaures & armillas in manibus sororis suæ, & audisset cuncta verba referentis: Hæc locutus est mihi homo: venit ad virum, qui stabat juxta camelos, & prope fontem aquæ:

31 Dixitque ad eum: Ingredere, benedicte Domini: cur foris stas? præparavi domum, & locum camelis.

32 Et introduxit eum in hospitium; ac destravit camelos, deditque paleas & fœnum, & aquam ad lavandos pedes ejus, & virorum qui venerant cum eo.

33 Et appositus est in conspectu ejus panis. Qui ait: Non comedam, donec loquar sermones meos. Respondit ei: Loquere.

34 At ille: Servus, inquit, Abraham sum:

35 Et Dominus benedixit domino meo valde, magnificatusque est: & dedit ei oves & boves, argentum & aurum, servos & ancillas, camelos & asinos.

36 Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua, deditque illi omnia quæ habuerat.

37 Et adjuravit me dominus meus, dicens: Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananæorum, in quorum terra habito:

38 Sed ad domum patris mei perges, & de cognatione mea accipies uxorem filio meo:

39 Ego vero respondi domino meo: Quid si noluerit venire mecum mulier?

40 Dominus, ait, in cujus conspe-

ctu ambulo, mittet angelum suum tecum, & diriget viam tuam: accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea, & de domo patris mei.

41 Innocens eris a maledictione mea, cum veneris ad propinquos meos, & non dederint tibi.

42 Veni ergo hodie ad fontem aquæ, & dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si direxisti viam meam, in qua nunc ambulo,

43 Ecce sto juxta fontem aquæ, & virgo, quæ egredietur ad hauriendam aquam, audierit a me: Da mihi pauxillum aquæ ad bibendum ex hydria tua:

44 Et dixerit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis hauriam: ipsa est mulier quam præparavit Dominus filio domini mei.

45 Dumq; hæc tacitus mecum volverem, apparuit Rebecca veniens cum hydria, quam portabat in scapula: descenditque ad fontem, & hausit aquam. Et ajo ad eam: Da mihi paululum bibere.

46 Quæ festinans deposuit hydriam de humero, & dixit mihi: Et tu bibe, & camelis tuis tribuam potum. Bibi; & adaquavit camelos.

47 Interrogavique eam, & dixi: Cujus es filia? Quæ respondit: Filia Bathuelis sum, filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam faciem ejus, & armillas posui in manibus ejus.

48 Pronusque adoravi Dominum, benedicens Domino Deo domini mei Abraham, qui perduxit me recto itinere, ut sumerem filiam fratris domini mei filio ejus.

49 Quamobrem si facitis misericordiam & veritatem cum domino meo, indicate mihi: sin autem aliud placet, & hoc dicite mihi, ut vadam ad dexteram, sive ad sinistram.

50 Responderuntque Laban & Bathuel: A Domino egressus est sermo: non possumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui tecum.

51 En Rebecca coram te est, tolle eam, & proficiscere, & sit uxor filii domini tui, sicut locutus est Dominus.

52 Quod cum audisset puer Abraham, procidens adoravit in terram Dominum.

53 Prolatisque vasis argenteis, & aureis, ac vestibus, dedit ea Rebeccæ pro munere, fratribus quoque ejus & matri dona obtulit.

54 Inito convivio, vescentes pariter & bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane, locutus est puer: Dimittite me, ut vadam ad dominum meum.

55 Responderuntque fratres ejus & mater: Maneat puella saltem decem dies apud nos, & postea proficiscetur.

56 Nolite, ait, me retinere, quia Dominus direxit viam meam: dimittite me ut pergam ad dominum meum.

57 Et dixerunt: Vocemus puellam, & quæramus ipsius voluntatem.

58 Cumque vocata venisset, sciscitati sunt: Vis ire cum homine isto? Quæ ait: Vadam.

59 Dimiserunt ergo eam, & nutricem illius, servumque Abraham, & comites ejus,

60 Imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes: Soror nostra es, crescas in mille millia, & possideat semen tuum portas inimicorum suorum.

61 Igitur Rebecca & puellæ illius, ascensis camelis, secutæ sunt virum: qui festinus revertebatur ad dominum suum.

62 Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam quæ ducit ad puteum, † cujus nomen est Viventis & videntis: habitabat enim in terra australi: † Sup. 16.14.

63 Et egressus fuerat ad meditandum in agro, inclinata jam die: cumque elevasset oculos, vidit camelos venientes procul.

64 Rebecca quoque, conspecto Isaac, descendit de camelo,

65 Et ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixitque ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium, operuit se.

66 Servus autem, cuncta quæ gesserat, narravit Isaac.

67 Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ, & accepit eam uxorem: & in tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris ejus acciderat, temperaret.

CAPUT XXV.

Abraham multis ex Cetura susceptis filiis quibus munera largitur, relicta Isaaco hæreditate, mortuus est: Ismael quoque postquam duodecim genuit duces, moritur. Isaac pro uxore sua sterili precatus, geminos genuit Esau & Jacob, quorum major vendidit minori primogenita.

1. Par. 1. 32.
1 ABraham vero aliam duxit u-
xorem nomine Ceturam:
2 Quæ peperit ei Zamran & Jecsan,
& Madan, & Madian, & Jesboc, &
Sue.
3 Jecsan quoque genuit Saba, &
Dadan. Filii Dadan fuerunt, Assu-
rim, & Latusim, & Loomim.
4 At vero ex Madian ortus est E-
pha, & Opher, & Henoch, & Abi-
da, & Eldaa: omnes hi filii Ceturæ.
5 Deditque Abraham cuncta quæ
possederat, Isaac:
6 Filiis autem concubinarum lar-
gitus est munera, & separavit eos ab
Isaac filio suo, dum adhuc ipse vi-
veret, ad plagam orientalem.
7 Fuerunt autem dies vitæ Abra-
hæ, centum septuaginta quinq; anni.
8 Et deficiens mortuus est in sene-
ctute bona, provectæque ætatis, &
plenus dierum: congregatusque est
ad populum suum.
9 Et sepelierunt eum Isaac & Is-
mael filii sui in spelunca duplici,
quæ sita est in agro Ephron filii Seor
Hethæi, e regione Mambre,
10 Quem emerat a filiis Heth: ibi
sepultus est ipse, & Sara uxor ejus.
11 Et post obitum illius benedixit
Deus Isaac filio ejus, qui habitabat
juxta puteum nomine Viventis &
videntis.
12 Hæ sunt generationes Ismael fi-
lii Abrahæ, quem peperit ei Agar
Ægyptia, famula Saræ:
13 Et hæc nomina filiorum ejus in
vocabulis & generationibus suis. † †1Par. 1.29.
Primogenitus Ismaelis Nabajoth,
deinde Cedar, & Adbeel, & Mab-
sam,
14 Masma quoque, & Duma, &
Massa,
15 Hadar, & Thema, & Jethur, &
Naphis, & Cedma.
16 Isti sunt filii Ismaelis: & hæc
nomina per castella & oppida eo-
rum, duodecim principes tribuum
suarum.
17 Et facti sunt anni vitæ Ismaelis
centum triginta septem, deficiens-
que mortuus est, & appositus ad
populum suum.
18 Habitavit autem ab Hevila usq;
Sur, quæ respicit Ægyptum intro-
euntibus Assyrios. coram cunctis
fratribus suis obiit.
19 Hæ quoque sunt generationes
Isaac filii Abraham: Abraham ge-
nuit Isaac:
20 Qui cum quadraginta esset an-
norum, duxit uxorem Rebeccam fi-
liam Bathuelis Syri de Mesopota-
mia, sororem Laban.

21 De-

21 Deprecatusque est Isaac Domi-
num pro uxore sua, eo quod esset
sterilis: qui exaudivit eum, & de-
dit conceptum Rebeccæ.
22 Sed collidebantur in utero ejus
parvuli; quæ ait: Si sic mihi fu-
turum erat, quid necesse fuit con-
cipere? Perrexitque ut consuleret
Dominum.
† *Rom.* 23 Qui respondens, ait: † Duæ
9. 10. gentes sunt in utero tuo, & duo
populi ex ventre tuo dividentur,
populusque populum superabit, &
major serviet minori.
24 Jam tempus pariendi advene-
rat, & ecce gemini in utero ejus re-
perti sunt.
† *Osee* 25 † Qui prior egressus est, rufus
12. 3. erat, & totus in morem pellis hispi-
† *Mat.* dus: vocatumque est nomen ejus
1. 2. Esau. † Protinus alter egrediens,
plantam fratris tenebat manu: & id-
circo appellavit eum Jacob.
26 Sexagenarius erat Isaac quando
nati sunt ei parvuli.
27 Quibus adultis, factus est Esau
vir gnarus venandi, & homo agri-
cola: Jacob autem vir simplex ha-
bitabat in tabernaculis.
28 Isaac amabat Esau, eo quod de
venationibus illius vesceretur: &
Rebecca diligebat Jacob.
29 Coxit autem Jacob pulmentum:
ad quem cum venisset Esau de agro
lassus,
30 Ait: Da mihi de coctione hac
rufa, quia oppido lassus sum. Quam
ob causam vocatum est nomen ejus
† *Abd.* † Edom.
v. 1. 31 Cui dixit Jacob: Vende mihi
Hebr. primogenita tua.
11. 16. 32 Ille respondit: En morior, quid
mihi proderunt primogenita?
33 Ait Jacob: Jura ergo mihi. Ju-
ravit ei Esau, & vendidit primo-
genita.
34 Et sic accepto pane & lentis
edulio, comedit, & bibit, & abiit;
parvipendens quod primogenita
vendidisset.

CAPUT XXVI.

*Isaac ob famem in Geraris peregrina-
tus, post acceptam Terræ promissionem
& seminis benedictionem, reprehendi-
tur ab Abimelech quod Rebeccam di-
xerit suam esse sororem: & pastoribus
ipsorum pro puteis jurgantibus, Abi-
melech cum Isaac fœdus percussit. Esau
uxores accipit.*

1 ORta autem fame super ter-
ram, post eam sterilitatem
quæ acciderat in diebus Abraham,
abiit Isaac ad Abimelech regem Pa-
læstinorum in Gerara.
2 Apparuitque ei Dominus, & ait:
Ne descendas in Ægyptum, sed quie-
sce in terra, quam dixero tibi.
3 Et peregrinare in ea, eroque te-
cum, & benedicam tibi: tibi enim
& semini tuo dabo universas regio-
nes has, † complens juramentum † *Sup.*
quod spopondi Abraham patri tuo. 12. 7.
4 Et multiplicabo semen tuum sic- & 15.
ut stellas cæli: daboque posteris 18.
tuis universas regiones has: & † BE- † *Sup.*
NEDICENTUR in semine tuo o- 12. 3.
mnes gentes terræ, & 18.
5 Eo quod obedierit Abraham vo- 18. &
ci meæ, & custodierit præcepta & 22. 17.
mandata mea, & cæremonias le- *Infra*
gesque servaverit. 28. 14.
6 Mansit itaque Isaac in Geraris.
7 Qui cum interrogaretur a viris
loci illius super uxore sua, respon-
dit: Soror mea est: timuerat enim
confiteri quod sibi esset sociata con-
jugio, reputans ne forte interficerent
eum propter illius pulchritudinem.
8 Cumque pertransissent dies plu-
rimi, & ibidem moraretur, prospi-
ciens Abimelech rex Palæstinorum
per fenestram, vidit eum jocantem
cum Rebecca uxore sua.
9 Et accersito eo, ait: Perspicuum
est quod uxor tua sit: cur mentitus
es eam sororem tuam esse? Respon-
dit: Timui ne morerer propter eam.
10 Dixitque Abimelech: Quare im-
posuisti nobis? potuit coire quispiam
de populo cum uxore tua, & induxe-
ras super nos grande peccatum. Præ-
cepitque omni populo, dicens:
11 Qui tetigerit hominis hujus u-
xorem, morte morietur.
12 Sevit autem Isaac in terra illa,
& invenit in ipso anno centuplum:
benedixitque ei Dominus.

13 Et locupletatus eſt homo, & ibat proficiens atque ſuccreſcens, donec magnus vehementer effectus eſt:
14 Habuit quoque poſſeſſiones ovium & armentorum, & familiæ plurimum. Ob hoc invidentes ei Palæſtini,
15 Omnes puteos, quos foderant ſervi patris illius Abraham, illo tempore obſtruxerunt, implentes humo:
16 In tantum, ut ipſe Abimelech diceret ad Iſaac: Recede a nobis, quoniam potentior nobis factus es valde.
17 Et ille diſcedens, ut veniret ad torrentem Geraræ, habitaretque ibi,
18 Rurſum fodit alios puteos, quos foderant ſervi patris ſui Abraham, & quos, illo mortuo, olim obſtruxerant Philiſthiim: appellavitque eos eiſdem nominibus quibus ante pater vocaverat.
19 Foderuntque in Torrente, & repererunt aquam vivam.
20 Sed & ibi jurgium fuit paſtorum Geraræ adverſus paſtores Iſaac, dicentium: Noſtra eſt aqua. quam ob rem nomen putei, ex eo quod acciderat, vocavit Calumniam.
21 Foderunt autem & alium: & pro illo quoque rixati ſunt, appellavitque eum, Inimicitias.
22 Profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt: itaque vocavit nomen ejus, Latitudo, dicens: Nunc dilatavit nos Dominus, & fecit creſcere ſuper terram.
23 Aſcendit autem ex illo loco in Berſabee,
24 Ubi apparuit ei Dominus in ipſa nocte, dicens: Ego ſum Deus Abraham patris tui, noli timere, quia ego tecum ſum: benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum propter ſervum meum Abraham.
25 Itaque ædificavit ibi altare: & invocato nomine Domini, extendit tabernaculum: præcepitque ſervis ſuis ut foderent puteum.
26 Ad quem locum cum veniſſent de Geraris, Abimelech, & Ochozath amicus illius, & Phicol dux militum,
27 Locutus eſt eis Iſaac: Quid veniſtis ad me, hominem quem odiſtis, & expuliſtis a vobis?
28 Qui reſponderunt: Vidimus tecum eſſe Dominum, & idcirco nos diximus: Sit juramentum inter nos, & ineamus fœdus,
29 Ut non facias nobis quidquam mali, ſicut & nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus quod te læderet: ſed cum pace dimiſimus auctum benedictione Domini.
30 Fecit ergo eis convivium, & poſt cibum & potum
31 Surgentes mane, juraverunt ſibi mutuo: dimiſitque eos Iſaac pacifice in locum ſuum.
32 Ecce autem venerunt in ipſo die ſervi Iſaac, annuntiantes ei de puteo quem foderant, atque dicentes: Invenimus aquam.
33 Unde appellavit eum, Abundantiam: & nomen urbi impoſitum eſt Berſabee, uſq; in præſentem diem.
34 Eſau vero quadragenarius duxit uxores, Judith filiam Beeri Hethei, & Baſemath filiam Elon ejuſdem loci:
35 † Quæ ambæ offenderant animum Iſaac & Rebeccæ. † *Infr.* 27. 46.

CAPUT XXVII.

Jacob matris conſilio benedictionem loco Eſau accepit; ad cujus odium fugiendum monetur a matre ut in Haran ad Laban concedat.

1 SEnuit autem Iſaac, & caligaverunt oculi ejus, & videre non poterat: vocavitque Eſau filium ſuum majorem, & dixit ei: Fili mi? Qui reſpondit: Adſum.
2 Cui pater: Vides, inquit, quod ſenuerim, & ignorem diem mortis meæ.
3 Sume arma tua, pharetram, & arcum, & egredere foras: cumque venatu aliquid apprehenderis,
4 Fac mihi inde pulmentum ſicut velle me noſti, & affer ut comedam: & benedicat tibi anima mea antequam moriar.
5 Quod cum audiſſet Rebecca, & ille abiiſſet in agrum ut juſſionem patris impleret,
6 Dixit filio ſuo Jacob: Audivi patrem tuum loquentem cum Eſau fratre tuo, & dicentem ei:
7 Affer mihi de venatione tua, & fac cibos ut comedam, & benedicam tibi coram Domino antequam moriar.
8 Nunc ergo fili mi, acquieſce conſiliis meis:
9 Et pergens ad gregem, affer mihi duos hœdos optimos, ut faciam ex eis eſcas patri tuo, quibus libenter veſcitur:

10 Quas cum intuleris, & comederit, benedicat tibi priusquam moriatur.
11 Cui ille respondit: Nosti quod Esau frater meus homo pilosus sit, & ego lenis:
12 Si attrectaverit me pater meus, & senserit, timeo ne putet me sibi voluisse illudere, & inducam super me maledictionem pro benedictione.
13 Ad quem mater: In me sit, ait, ista maledictio, fili mi: tantum audi vocem meam, & pergens affer quæ dixi.
14 Abiit, & attulit, deditque matri. Paravit illa cibos, sicut velle noverat patrem illius.
15 Et vestibus Esau valde bonis, quas apud se habebat domi, induit eum:
16 Pelliculasque hædorum circumdedit manibus, & colli nuda protexit.
17 Deditque pulmentum, & panes, quos coxerat, tradidit.
18 Quibus illatis, dixit: Pater mi? At ille respondit: Audio. Quis es tu fili mi?
19 Dixitque Jacob: Ego sum primogenitus tuus Esau: feci sicut præcepisti mihi: surge, sede, & comede de venatione mea, ut benedicat mihi anima tua.
20 Rursumque Isaac ad filium suum: Quo modo, inquit, tam cito invenire potuisti, fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit ut cito occurreret mihi quod volebam.
21 Dixitque Isaac: Accede huc, ut tangam te fili mi, & probem utrum tu sis filius meus Esau, an non.
22 Accessit ille ad patrem, & palpato eo, dixit Isaac: Vox quidem, vox Jacob est: sed manus, manus sunt Esau.
23 Et non cognovit eum, quia pilosæ manus similitudinem majoris expresserant. Benedicens ergo illi,
24 Ait: Tu es filius meus Esau? Respondit, Ego sum.
25 At ille: Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua, fili mi, ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset, obtulit ei etiam vinum, quo hausto,
26 Dixit ad eum: Accede ad me, & da mihi osculum, fili mi.
27 Accessit, & osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam, benedicens illi, ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.
28 Det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti & vini.
29 Et serviant tibi populi, & adorent te tribus: esto dominus fratrum tuorum, & incurventur ante te filii matris tuæ. qui maledixerit tibi, sit ille maledictus: & qui benedixerit tibi, benedictionibus repleatur.
30 Vix Isaac sermonem impleverat: & egresso Jacob foras, venit Esau,
31 Coctosque de venatione cibos intulit patri, dicens: Surge pater mi, & comede de venatione filii tui: ut benedicat mihi anima tua.
32 Dixitque illi Isaac: Quis enim es tu? Qui respondit: Ego sum filius tuus primogenitus Esau.
33 Expavit Isaac stupore vehementi: & ultra quam credi potest, admirans, ait: Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit mihi, & comedi ex omnibus priusquam tu venires? benedixique ei, & erit benedictus.
34 Auditis Esau sermonibus patris, irrugiit clamore magno: & consternatus, ait: Benedic etiam & mihi, pater mi.
35 Qui ait: Venit germanus tuus fraudulenter, & accepit benedictionem tuam.
36 At ille subjunxit: Juste vocatum est nomen ejus Jacob: supplantavit
enim me en altera vice: † primo- † *Sup.*
genita mea ante tulit, & nunc se- 25. 34.
cundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem: Numquid non reservasti, ait, & mihi benedictionem?
37 Respondit Isaac: Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres ejus servituti illius subjugavi: frumento & vino stabilivi eum, & tibi post hæc, fili mi, ultra quid faciam?
38 Cui Esau: Num unam, inquit, tantum benedictionem habes, pater? mihi quoque obsecro ut benedicas. Cumque ejulatu magno fleret,
39 Motus Isaac, dixit ad eum: †In † *Heb.*
pinguedine terræ, & in rore cæli 11. 20.
desuper,
40 Erit benedictio tua. Vives in gladio, & fratri tuo servies: tempusque veniet, cum excutias & solvas jugum ejus de cervicibus tuis.
41 Oderat ergo semper Esau Jacob pro benedictione qua benedixerat ei

pater:

† Abd. v. 20. pater: dixitque in corde suo: † Venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum.
42 Nuntiata sunt hæc Rebeccæ: quæ mittens & vocans Jacob filium suum, dixit ad eum: Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te.
43 Nunc ergo, fili mi, audi vocem meam, & consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Haran:
44 Habitabisq; cum eo dies paucos, donec requiescat furor fratris tui,
45 Et cesset indignatio ejus, obliviscaturque eorum quæ fecisti in eum: postea mittam, & adducam te inde huc, cur utroque orbabor filio in uno die?
Supra 26. 35. 46 Dixitque Rebecca ad Isaac: Tædet me vitæ meæ propter filias Heth: si acceperit Jacob uxorem de stirpe hujus terræ, nolo vivere.

CAPUT XXVIII.

Jacob accepta a patre benedictione, in Mesopotamiam transiens, videt in somnis scalam cui innitebatur Dominus: & accepta de terra ac seminis multiplicatione promissione, experrectus votum Deo vovet.

1 Vocavit itaque Isaac Jacob, & benedixit eum, præcepitque ei dicens: Noli accipere conjugem de genere Chanaan:
2 Sed vade, & proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad domum Bathuel patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui.
3 Deus autem omnipotens benedicat tibi, & crescere te faciat, atq; multiplicet: ut sis in turbas populorum.
4 Et det tibi benedictiones Abrahę, & semini tuo post te: ut possideas terram peregrinationis tuæ, quam pollicitus est avo tuo.
† Osee 12. 12. 5 † Cumque dimisisset eum Isaac, profectus venit in Mesopotamiam Syriæ ad Laban filium Bathuel Syri, fratrem Rebeccæ matris suæ.
6 Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Jacob, & misisset eum in Mesopotamiam Syriæ, ut inde uxorem duceret; & quod post benedictionem præcepisset ei, dicens: Non accipies uxorem de filiabus Chanaan:
7 Quodque obediens Jacob parentibus suis isset in Syriam:
8 Probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus:
9 Ivit ad Ismaelem, & duxit uxorem, absque iis quas prius habebat, Maheleth filiam Ismael filii Abraham, sororem Nabajoth.
10 Igitur egressus Jacob de Bersabee, pergebat Haran.
11 Cumque venisset ad quemdam locum, & vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui jacebant, & supponens capiti suo, dormivit in eodem loco.
12 Viditque in somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cælum: angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam,
13 Et Dominum innixum scalæ dicentem sibi: † Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: Terram, in qua dormis, tibi dabo & semini tuo. † Infra 35. 1. & 48. 3.
14 Eritque semen tuum quasi pulvis terræ: † dilataberis ad Occidentem, & Orientem, & Septemtrionem, & Meridiem: † & BENEDICENTUR IN TE & in semine tuo cunctæ tribus terræ. † Deut. 12. 20. & 19. 8. † Supr. 26. 4.
15 Et ero custos tuus quocumque perrexeris, & reducam te in terram hanc: nec dimittam nisi complevero universa quæ dixi.
16 Cumque evigilasset Jacob de somno, ait: Vere Dominus est in loco isto, & ego nesciebam.
17 Pavensque, Quam terribilis est, inquit, locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei, & porta cæli.
18 Surgens ergo Jacob mane, tulit lapidem quem supposuerat capiti suo, & erexit in titulum, † fundens oleum desuper. † Inf. 31. 13.
19 Appellavitque nomen urbis Bethel, quæ prius Luza vocabatur.
20 Vovit etiam votum, dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via, per quam ego ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad induendum,
21 Reversusque fuero prospere ad domum patris mei: erit mihi Dominus in Deum,
22 Et lapis iste, quem erexi in titulum, vocabitur domus Dei: cunctorumque quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAPUT XXIX.

Jacob a Laban susceptus, septem annis illi pacto inito pro Rachel filia servivit; cui cum supposita esset Lia, septem alios annos pro eadem implere coactus est; Rachele autem sterili, Lia quatuor peperit filios.

1 PRofectus ergo Jacob venit in terram Orientalem.
2 Et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes juxta eum: nam ex illo adaquabantur pecora, & os ejus grandi lapide claudebatur.
3 Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem, & refectis gregibus rursum super os putei ponerent.
4 Dixitque ad pastores: Fratres, unde estis? Qui responderunt: De Haran.
5 Quos interrogans, Numquid, ait, nostis Laban filium Nachor? Dixerunt: Novimus.
6 Sanusne est? inquit. Valet, inquiunt: & ecce Rachel filia ejus venit cum grege suo.
7 Dixitque Jacob: Adhuc multum diei superest, nec est tempus ut reducantur ad caulas greges: date ante potum ovibus, & sic eas ad pastum reducite,
8 Qui responderunt: Non possumus, donec omnia pecora congregentur, & amoveamus lapidem de ore putei, ut adaquemus greges.
9 Adhuc loquebantur, & ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui: nam gregem ipsa pascebat.
10 Quam cum vidisset Jacob, & sciret consobrinam suam, ovesque Laban avunculi sui; amovit lapidem quo puteus claudebatur.
11 Et adaquato grege, osculatus est eam: & elevata voce flevit,
12 Et indicavit ei quod frater esset patris sui, & filius Rebeccæ: at illa festinans nuntiavit patri suo.
13 Qui, cum audisset venisse Jacob filium sororis suæ, cucurrit obviam ei: complexusque eum, & in oscula ruens, duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris,
14 Respondit: Os meum es, & caro mea. Et postquam impleti sunt dies mensis unius,
15 Dixit ei: Num quia frater meus es, gratis servies mihi? dic quid mercedis accipias.
16 Habebat vero duas filias, nomen majoris Lia: minor vero appellabatur Rachel.
17 Sed Lia lippis erat oculis: Rachel decora facie, & venusto aspectu.
18 Quam diligens Jacob, ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minore, septem annis.
19 Respondit Laban: Melius est ut tibi eam dem quam alteri viro, mane apud me.
20 Servivit ergo Jacob pro Rachel septem annis: & videbantur illi pauci dies præ amoris magnitudine.
21 Dixitque ad Laban: Da mihi uxorem meam: quia jam tempus impletum est, ut ingrediar ad illam.
22 Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium, fecit nuptias.
23 Et vespere Liam filiam suam introduxit ad eum,
24 Dans ancillam filiæ, Zelpham nomine. Ad quam cum ex more Jacob fuisset ingressus, facto mane vidit Liam:
25 Et dixit ad socerum suum: Quid est quod facere voluisti? nonne pro Rachel servivi tibi? quare imposuisti mihi.
26 Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores ante tradamus ad nuptias.
27 Imple hebdomadam dierum hujus copulæ: & hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es mihi septem annis aliis.
28 Acquievit placito: & hebdomada transacta, Rachel duxit uxorem:
29 Cui pater servam Balam tradiderat.
30 Tandemque potius optatis nuptiis, amorem sequentis priori prætulit, serviens apud eum septem annis aliis.
31 Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam ejus, sorore sterili permanente.
32 Quæ conceptum genuit filium, vocavitque nomen ejus Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam, nunc amabit me vir meus.
33 Rursumque concepit & peperit filium, & ait: Quoniam audivit me Dominus haberi contemptui, dedit etiam istum mihi: vocavitque nomen ejus Simeon.
34 Concepitque tertio, & genuit alium filium: dixitque: Nunc quoque copulabitur mihi maritus meus, eo quod peperim ei tres filios: & id-

circo appellavit nomen ejus Levi.
35 Quarto concepit, & peperit filium, & ait: Modo confitebor Domino: † & ob hoc vocavit eum, Judam: cessavitque parere.

† Mat. 1. 2.

CAPUT XXX.

Rachel sterilis & Lia parere cessans ancillas suas marito tradunt, ex quibus singulæ binos suscipiunt filios: præter quos Lia duos alios & filiam parit: Rachel vero Joseph: quibus natis Laban de mercede paciscitur cum Jacob, qui hoc modo plurimum ditatus est.

1 Cernens autem Rachel quod infecunda esset, invidit sorori suæ, & ait marito suo: Da mihi liberos, alioquin moriar.
2 Cui iratus respondit Jacob: Num pro Deo ego sum, qui privavit te fructu ventris tui?
3 At illa: Habeo, inquit, famulam Balam: ingredere ad illam, ut pariat super genua mea, & habeam ex illa filios.
4 Deditque illi Balam in conjugium: quæ,
5 Ingresso ad se viro, concepit, & peperit filium.
6 Dixitque Rachel: Judicavit mihi Dominus, & exaudivit vocem meam, dans mihi filium, & idcirco appellavit nomen ejus, Dan.
7 Rursumque Bala concipiens peperit alterum,
8 Pro quo ait Rachel: Comparavit me Deus cum sorore mea, & invalui: vocavitque eum, Nephthali.
9 Sentiens Lia quod parere desiisset, Zelpham ancillam suam marito tradidit.
10 Qua post conceptum edente filium,
11 Dixit: Feliciter, & idcirco vocavit nomen ejus, Gad.
12 Peperit quoque Zelpha alterum.
13 Dixitque Lia: Hoc pro beatitudine mea: Beatam quippe me dicent mulieres. propterea appellavit eum, Aser.
14 Egressus autem Ruben tempore messis triticeæ in agrum, reperit mandragoras: quas matri Liæ detulit. Dixitque Rachel: Da mihi partem de mandragoris filii tui.
15 Illa respondit: Parumne tibi videtur, quod præripueris maritum mihi, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui.
16 Redeuntique ad vesperam Jacob de agro, egressa est in occursum ejus Lia, & ad me, inquit, intrabis: quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque cum ea nocte illa.
17 Et exaudivit Deus preces ejus: concepitq; & peperit filium quintum,
18 Et ait: Dedit Deus mercedem mihi, quia dedi ancillam meam viro meo. appellavitque nomen ejus, Issachar.
19 Rursum Lia concipiens, peperit sextum filium,
20 Et ait: Dotavit me Deus dote bona: etiam hac vice mecum erit maritus meus, eo quod genuerim ei sex filios: & idcirco appellavit nomen ejus, Zabulon.
21 Post quem peperit filiam, nomine Dinam.
22 Recordatus quoque Dominus Rachelis, exaudivit eam, & aperuit vulvam ejus.
23 Quæ concepit & peperit filium, dicens: Abstulit Deus opprobrium meum:
24 Et vocavit nomen ejus, Joseph, dicens: Addat mihi Dominus filium alterum.
25 Nato autem Joseph, dixit Jacob socero suo: Dimitte me ut revertar in patriam, & ad terram meam.
26 Da mihi uxores, & liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut abeam: tu nosti servitutem qua servivi tibi.
27 Ait illi Laban: Inveniam gratiam in conspectu tuo: experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te:
28 Constitue mercedem tuam quam dem tibi.
29 At ille respondit: Tu nosti quomodo servierim tibi, & quanta in manibus meis fuerit possessio tua.
30 Modicum habuisti antequam venirem ad te, & nunc dives effectus es: benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Justum est igitur ut aliquando provideam etiam domui meæ.
31 Dixitque Laban: Quid tibi dabo? At ille ait: Nihil volo: sed si feceris quod postulo, iterum pascam, & custodiam pecora tua.
32 Gyra omnes greges tuos, & separa cunctas oves varias & sparso vellere: & quodcumque furvum, & maculo-

culosum, variumque fuerit, tam in ovibus quam in capris, erit merces mea.

33 Respondebitque mihi cras justitia mea, quando placiti tempus advenerit coram te: & omnia quæ non fuerint varia, & maculosa, & furva, tam in ovibus quam in capris, furti me arguent.

34 Dixitque Laban: Gratum habeo quod petis.

35 Et separavit in die illa, capras, & oves, & hircos, & arietes, varios atque maculosos: cunctum autem gregem unicolorem, id est, albi & nigri velleris, tradidit in manu filiorum suorum.

36 Et posuit spatium itineris trium dierum inter se & generum, qui pascebat reliquos greges ejus.

37 Tollens ergo Jacob virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex parte decorticavit eas: detractisque corticibus, in his quæ spoliata fuerant, candor apparuit: illa vero quæ integra fuerant, viridia permanserunt: atque in hunc modum color effectus est varius.

38 Posuitque eas in canalibus, ubi effundebatur aqua: ut cum venissent greges ad bibendum, ante oculos haberent virgas, & in aspectu earum conciperent.

39 Factumque est ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas, & parerent maculosa, & varia, & diverso colore respersa.

40 Divisitque gregem Jacob, & posuit virgas in canalibus ante oculos arietum: erant autem alba & nigra quæque, Laban: cetera vero, Jacob, separatis inter se gregibus.

41 Igitur quando primo tempore ascendebantur oves, ponebat Jacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum & ovium, ut in earum contemplatione conciperent:

42 Quando vero serotina admissura erat, & conceptus extremus, non ponebat eas. Factaque sunt ea quæ erant serotina, Laban: & quæ primi temporis, Jacob.

43 Ditatusque est homo ultra modum, & habuit greges multos, ancillas & servos, camelos & asinos.

CAPUT XXXI.

Jacob, jubente Domino, ad patrem cum omnibus suis tacitus revertitur, quem Laban insequitur: Rachel autem patris idolis ablatis, ipsum quærentem astu decipit: tandemque post varias querelas & jurgia, Jacob & Laban inito fœdere, ad propria quisque discedit.

1 POstquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: Tulit Jacob omnia quæ fuerunt patris nostri, & de illius facultate ditatus, factus est inclytus:

2 Animadvertit quoque faciem Laban, quod non esset erga se sicut heri & nudiustertius,

3 Maxime dicente sibi Domino: Revertere in terram patrum tuorum, & ad generationem tuam, eroq; tecum.

4 Misit, & vocavit Rachel & Liam in agrum, ubi pascebat greges,

5 Dixitque eis: Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri & nudiustertius: Deus autem patris mei fuit mecum.

6 Et ipsæ nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro.

7 Sed & pater vester circumvenit me, & mutavit mercedem meam decem vicibus: & tamen non dimisit eum Deus ut noceret mihi.

8 Si quando dixit: Variæ erunt mercedes tuæ: pariebant omnes oves varios fœtus: quando vero e contrario ait: Alba quæque accipies pro mercede: omnes greges alba pepererunt.

9 Tulitque Deus substantiam patris vestri, & dedit mihi.

10 Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos, & vidi in somnis ascendentes mares super feminas, varios & maculosos, & diversorum colorum.

11 Dixitque angelus Dei ad me in somnis: Jacob? Et ego respondi: Adsum.

12 Qui ait: Leva oculos tuos, & vide universos masculos ascendentes super feminas, varios, maculosos, atque respersos. Vidi enim omnia quæ fecit tibi Laban.

23 Ego sum Deus Bethel, † ubi unxisti lapidem, & votum vovisti mihi. † Sup. 28.18.
Nunc ergo surge, & egredere de terra hac revertens in terram nativitatis tuæ.

24 Responderuntque Rachel & Lia:

Num-

Numquid habeamus residui quidquam in facultatibus & hereditate domus patris nostri?

15 Nonne quasi alienas reputavit nos, & vendidit, comeditque pretium nostrum?

16 Sed Deus tulit opes patris nostri, & eas tradidit nobis, ac filiis nostris: unde omnia quæ præcepit tibi Deus, fac.

17 Surrexit itaque Jacob, & impositis liberis ac conjugibus suis super camelos abiit.

18 Tulitque omnem substantiam suam, & greges, & quidquid in Mesopotamia acquisierat, pergens ad Isaac patrem suum in terram Chanaan.

19 Eo tempore ierat Laban ad tondendas oves, & Rachel furata est idola patris sui.

20 Noluitque Jacob confiteri socero suo quod fugeret.

21 Cumque abiisset tam ipse quam omnia quæ juris sui erant, & amore transmisso pergeret contra montem Galaad,

22 Nuntiatum est Laban die tertio quod fugeret Jacob.

23 Qui, assumptis fratribus suis, persecutus est eum diebus septem: & comprehendit eum in montem Galaad.

24 Viditque in somnis dicentem sibi Deum: Cave ne quidquam aspere loquaris contra Jacob.

25 Jamque Jacob extenderat in monte tabernaculum: cumque ille consecutus fuisset eum cum fratribus suis, in eodem monte Galaad fixit tentorium.

26 Et dixit ad Jacob: Quare ita egisti, ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio?

27 Cur ignorante me fugere voluisti, nec indicare mihi, ut prosequerer te cum gaudio, & canticis, & tympanis, & citharis?

28 Non es passus ut oscularer filios meos & filias: stulte operatus es: & nunc quidem

29 Valet manus mea reddere tibi malum: sed Deus patris vestri heri dixit mihi: † Cave ne loquaris contra Jacob quidquam durius.

† infra 48. 16.

30 Esto, ad tuos ire cupiebas, & desiderio erat tibi domus patris tui: cur furatus es deos meos?

31 Respondit Jacob: Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas.

32 Quod autem furti me arguis: apud quemcumq; inveneris deos tuos, necetur coram fratribus nostris. scrutare, quidquid tuorum apud me inveneris, & aufer. hæc dicens, ignorabat quod Rachel furata esset idola.

33 Ingressus itaque Laban tabernaculum Jacob & Liæ, & utriusque famulæ, non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachelis,

34 Illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli, & sedit desuper: scrutantique omne tentorium, & nihil invenienti,

35 Ait: Ne irascatur dominus meus, quod coram te assurgere nequeo: quia juxta consuetudinem feminarum nunc accidit mihi. sic delusa solicitudo quærentis est.

36 Tumensque Jacob, cum jurgio ait: Quam ob culpam meam, & ob quod peccatum meum sic exarsisti post me,

37 Et scrutatus es omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cuncta substantia domus tuæ? pone hic coram fratribus meis & fratribus tuis, judicent inter me & te.

38 Idcirco viginti annis fui tecum? oves tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi:

39 Nec captum a bestia ostendi tibi, ego damnum omne reddebam: quidquid furto peribat, a me exigebas:

40 Die noctuq; æstu urebar, & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis.

41 Sicque per viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis: immutasti quoque mercedem meam decem vicibus.

42 Nisi Deus patris mei Abraham, & timor Isaac, affuisset mihi, forsitan modo nudum me dimisisses: afflictionem meam & laborem manuū mearum respexit Deus, & arguit te heri.

43 Respondit ei Laban: Filiæ meæ & filii, & greges tui, & omnia quæ cernis, mea sunt: quid possum facere filiis & nepotibus meis?

44 Veni ergo, & ineamus fœdus: ut sit in testimonium inter me & te.

45 Tulit itaque Jacob lapidem, & erexit illum in titulum:

46 Dixitque fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum, comederuntq; super eum:

47 Quem vocavit Laban Tumulum testis: & Jacob, Acervum testimonii, uterq; juxta proprietatem lingue sue.

48 Dixitq; Laban: Tumulus iste erit testis inter me & te hodie & idcirco appellatum est nomen ejus Galaad, id est, Tumulus testis.
49 Intueatur & judicet Dominus inter nos quando recesserimus a nobis,
50 Si afflixeris filias meas, & si introduxeris alias uxores super eas: nullus sermonis nostri testis absque Deo, qui præsens respicit.
51 Dixitque rursus ad Jacob: En tumulus hic, & lapis quem erexi inter me & te.
52 Testis erit: tumulus, inquam, iste & lapis sint in testimonium, si aut ego transiero illum pergens ad te, aut tu præterieris, malum mihi cogitans.
53 Deus Abraham, & Deus Nachor, judicet inter nos, Deus patris eorum. Juravit ergo Jacob per timorem patris sui Isaac:
54 Immolatisque victimis in monte, vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent, manserunt ibi.
55 Laban vero de nocte consurgens, osculatus est filios & filias suas, & benedixit illis: reversusque est in locum suum.

CAPUT XXXII.

Jacob, visis angelis, nuntios & munera ad fratrem suum Esau territus mittit, interea cum angelo luctans, & benedictionem ac nominis mutationem, tacto femoris nervo accepit.

† Inf. 35,16: 1 Jacob † quoque abiit itinere quo cœperat: fueruntque ei obviam angeli Dei.
2 Quos cum vidisset, ait: Castra Dei sunt hæc. & appellavit nomen loci illius Mahanaim, id est, Castra.
3 Misit autem & nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir, in regionem Edom:
4 Præcepitque eis, dicens: Sic loquimini domino meo Esau: Hæc dicit frater tuus Jacob: Apud Laban peregrinatus sum, & fui usque in præsentem diem.
5 Habeo boves, & asinos, & oves, & servos, & ancillas: mittoque nunc legationem ad dominum meum, ut inveniam gratiam in conspectu tuo.
6 Reversique sunt nuntii ad Jacob, dicentes: Venimus ad Esau fratrem tuum, & ecce properat tibi in occursum cum quadringentis viris.
7 Timuit Jacob valde: & perterritus divisit populum qui secum erat, greges quoque & oves & boves & camelos, in duas turmas,
8 Dicens: Si venerit Esau ad unam turmam, & percusserit eam, alia turma, quæ reliqua est, salvabitur.
9 Dixitque Jacob: Deus patris mei Abraham, & Deus patris mei Isaac: Domine qui dixisti mihi: Revertere in terram tuam, & in locum nativitatis tuæ, & benefaciam tibi:
10 Minor sum cunctis miserationibus tuis, & veritate tua quam explevisti servo tuo. In baculo meo transivi Jordanem istum: & nunc cum duabus turmis regredior.
11 Erue me de manu fratris mei Esau, quia valde eum timeo: ne forte veniens percutiat matrem cum filiis.
12 Tu lucutus es quod benefaceres mihi, & dilatates semen meum sicut arenam maris, quæ præ multitudine numerari non potest.
13 Cumque dormisset ibi nocte illa, separavit de his quæ habebat, munera Esau fratri suo,
14 Capras ducentas, hircos viginti, oves ducentas, & arietes viginti,
15 Camelos fœtas cum pullis suis triginta, vaccas quadraginta, & tauros viginti, asinas viginti, & pullos earum decem.
16 Et misit per manus servorum suorum singulos seorsum greges, dixitque pueris suis: Antecedite me: & sit spatium inter gregem & gregem.
17 Et præcepit priori dicens: Si obviam habueris fratrem meum Esau: & interrogaverit te, Cujus es? aut, Quo vadis? aut, Cujus sunt ista quæ sequeris?
18 Respondebis: Servi tui Jacob, munera misit domino meo Esau: ipse quoque post nos venit.
19 Similiter dedit mandata secundo, & tertio, & cunctis qui sequebantur greges, dicens: Iisdem verbis loquimini ad Esau, cum inveneritis eum.
20 Et addetis: Ipse quoque servus tuus Jacob iter nostrum insequitur: dixit enim: Placabo illum muneribus quæ præcedunt, & postea videbo illum, forsitan propitiabitur mihi.
21 Præcesserunt itaque munera ante eum, ipse vero mansit nocte illa in castris.
22 Cumque mature surrexisset, tulit duas uxores suas, & totidem famulas, cum undecim filiis, & transivit vadum Jaboc.

23 Tra-

23 Traductiſque omnibus quæ ad
ſe pertinebant,
24 Manſit ſolus: & ecce vir luctabatur cum eo uſque mane.
25 Qui cum videret quod eum ſuperare non poſſet, tetigit nervum femoris ejus, & ſtatim emarcuit.
26 Dixitque ad eum: Dimitte me, jam enim aſcendit aurora. Reſpondit: Non dimittam te, niſi benedixeris mihi.
27 Ait ergo: Quod nomen eſt tibi? Reſpondit: Jacob.
28 At ille, Nequaquam, inquit, Jacob appellabitur nomen tuum, ſed Iſrael: quoniam ſi contra Deum fortis fuiſti, quanto magis contra homines prævalebis?
29 Interrogavit eum Jacob: Dic mihi, quo appellaris nomine? Reſpondit: Cur quæris nomen meum? Et benedixit ei in eodem loco.
30 Vocavitque Jacob nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Deum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea.
31 Ortuſque eſt ei ſtatim ſol, poſtquam transgreſſus eſt Phanuel: ipſe vero claudicabat pede.
32 Quam ob cauſam non comedunt nervum filii Iſrael, qui emarcuit in femore Jacob, uſque in præſentem diem: eo quod tetigerit nervum femoris ejus, & obſtupuerit.

CAPUT XXXIII.

Jacob ab Eſau occurrente benigne excipitur, ægreque adigit ut munera accipiat, domumque revertatur; & ſic Jacob eo ab ſe dimiſſo, in Socoth primum, deinde in Salem profectus agri partem emit, fixiſque tabernaculis, altare crexit.

1 ELevans autem Jacob oculos ſuos, vidit venientem Eſau, & cum eo quadringentos viros: diviſitque filios Liæ & Rachel, ambarumque famularum.
2 Et poſuit utramque ancillam, & liberos earum, in principio: Liam vero, & filios ejus, in ſecundo loco: Rachel autem & Joſeph noviſſimos.
3 Et ipſe progrediens adoravit pronus in terram ſepties, donec appropinquaret frater ejus.
4 Currens itaque Eſau obviam fratri ſuo, amplexatus eſt eum: ſtringenſq; collum ejus & oſculans flevit.
5 Levatiſque oculis, vidit mulieres & parvulos earum, & ait: Quid ſibi volunt iſti? & ſi ad te pertinent? Reſpondit: Parvuli ſunt, quos donavit mihi Deus ſervo tuo.
6 Et appropinquantes ancillæ & filii earum, incurvati ſunt.
7 Acceſſit quoque Lia cum pueris ſuis: & cum ſimiliter adoraſſent, extremi Joſeph & Rachel adoraverunt.
8 Dixitque Eſau: Quænam ſunt iſtæ turmæ quas obviam habui? Reſpondit: Ut invenirem gratiam coram domino meo.
9 At ille ait: Habeo plurima, frater mi, ſint tua tibi.
10 Dixitque Jacob: Noli ita, obſecro: ſed ſi inveni gratiam in oculis tuis, accipe munuſculum de manibus meis: ſic enim vidi faciem tuam, quaſi viderim vultum Dei: eſto mihi propitius,
11 Et ſuſcipe benedictionem quam attuli tibi, & quam donavit mihi Deus tribuens omnia. Vix fratre compellente ſuſcipiens,
12 Ait: Gradiamur ſimul, eroque ſocius itineris tui.
13 Dixitque Jacob: Noſti domine mi, quod parvulos habeam teneros, & oves & boves fœtas, mecum: quas ſi plus in ambulando fecero laborare, morientur una die cuncti greges.
14 Præcedat dominus meus ante ſervum ſuum: & ego ſequar paulatim veſtigia ejus, ſicut videro parvulos meos poſſe, donec veniam ad dominum meum in Seir.
15 Reſpondit Eſau: Oro te, ut de populo qui mecum eſt, ſaltem ſocii remaneant viæ tuæ. Non eſt, inquit, neceſſe: hoc uno tantum indigeo, ut inveniam gratiam in conſpectu tuo domine mi.
16 Reverſus eſt itaque illo die Eſau itinere quo venerat in Seir.
17 Et Jacob venit in Socoth: ubi ædificata domo & fixis tentoriis, appellavit nomen loci illius Socoth, id eſt, tabernacula.
18 Tranſivitque in Salem urbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaan, poſtquam reverſus eſt de Meſopotamia Syriæ: & habitavit juxta oppidum.
19 Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula, a filiis Hemor patris Sichem, centum agnis.
20 Et erecto ibi altari, invocavit ſuper illud fortiſſimum Deum Iſrael.

CAPUT XXXIV.

Ob Dinæ raptum ac stuprum a Sichem Sichemitarum principis filio, Sichemitæ prius circumcisi, a Simeone & Levi Dinæ fratribus perimuntur, atque a reliquis Jacob filiis urbs eorum vastatur: quapropter Simeon & Levi a patre arguuntur.

1 Egressa est autem Dina filia Liæ, ut videret mulieres regionis illius.

2 Quam cum vidisset Sichem filius Hemor Hevæi, princeps terræ illius, adamavit eam: & rapuit, & dormivit cum illa, vi opprimens virginem.

3 Et conglutinata est anima ejus cum ea, tristemque delinivit blanditiis.

4 Et pergens ad Hemor patrem suum, Accipe, inquit, mihi puellam hanc conjugem.

5 Quod cum audisset Jacob, absentibus filiis, & in pastu pecorum occupatis, siluit donec redirent.

6 Egresso autem Hemor patre Sichem ut loqueretur ad Jacob,

7 Ecce filii ejus veniebant de agro: auditoque quod acciderat, irati sunt valde, eo quod fœdam rem operatus esset in Israel, & violata filia Jacob, rem illicitam perpetrasset.

8 Locutus est itaque Hemor ad eos: Sichem filii mei adhæsit anima filiæ vestræ: date eam illi uxorem:

9 Et jungamus vicissim connubia: filias vestras tradite nobis, & filias nostras accipite.

10 Et habitate nobiscum: terra in potestate vestra est, exercete, negotiamini, & possidete eam.

11 Sed & Sichem ad patrem & ad fratres ejus ait: Inveniam gratiam coram vobis: & quæcumque statueritis, dabo:

12 Augete dotem, & munera postulate, & libenter tribuam quod petieritis: tantum date mihi puellam hanc uxorem.

13 Responderunt filii Jacob Sichem & patri ejus in dolo, sævientes ob stuprum sororis:

14 Non possumus facere quod petitis, nec dare sororem nostram homini incircumciso: quod illicitum & nefarium est apud nos.

15 Sed in hoc valebimus fœderari, si volueritis esse similes nostri, & circumcidatur in vobis omne masculini sexus;

16 Tunc dabimus & accipiemus mutuo filias vestras ac nostras: & habitabimus vobiscum, erimusque unus populus:

17 Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam nostram, & recedemus.

18 Placuit oblatio eorum Hemor, & Sichem filio ejus:

19 Nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret: amabat enim puellam valde, & ipse erat inclytus in omni domo patris sui.

20 Ingressique portam urbis, locuti sunt ad populum:

21 Viri isti pacifici sunt, & volunt
habitare nobiscum: negotientur in
terra, & exerceant eam, quæ spatio-
sa & lata cultoribus indiget: filias eo-
rum accipiemus uxores, & nostras
illis dabimus.
22 Unum est, quo differtur tantum
bonum: Si circumcidamus masculos
nostros, ritum gentis imitantes.
23 Et substantia eorum, & pecora,
& cuncta quæ possident, nostra
erunt: tantum in hoc acquiescamus,
& habitantes simul, unum efficiemus
populum.
24 Assensique sunt omnes, circum
cisis cunctis maribus.
25 Et ecce, die tertio, quando gra-
vissimus vulnerum dolor est: arre-
ptis, duo filii Jacob, Simeon & Levi
† Infra 49. 6. fratres Dinæ, gladiis, ingressi sunt
urbem confidenter: † interfectisque
omnibus masculis,
26 Hemor & Sichem pariter neca-
verunt, tollentes Dinam de domo
Sichem sororem suam.
27 Quibus egressis, irruerunt super
occisos ceteri filii Jacob: & depo-
pulati sunt urbem in ultionem stu-
pri.
28 Oves eorum, & armenta, & asi-
nos, cunctaque vastantes quæ in do-
mibus & in agris erant:
29 Parvulos quoque eorum & uxo-
res duxerunt captivas.
30 Quibus patratis audacter, Jacob
dixit ad Simeon & Levi: Turbastis
me, & odiosum fecistis me Chana-
næis & Pherezæis habitatoribus ter-
ræ hujus. nos pauci sumus: illi con-
gregati percutient me, & delebor
ego, & domus mea.
31 Responderunt: Numquid ut
scorto abuti debuere sorore no-
stra?

CAPUT XXXV.

Cum Jacob idola suorum juxta Sichem defodisset, jubente Domino ascendit in Bethel, ubi, ædificato altari Deo sacrificavit, novaque Dei apparitione confortatus fuit, Debora moritur: nascitur Benjamin cum morte matris Rachel: Ruben cum Bala incestum committit: numerantur filii Jacob, cujus pater Isaac moritur.

† Supra 28. 13. 1 INterea locutus est Deus ad Ja-
cob: Surge, & ascende Bethel,
& habita ibi, facque altare Deo, qui
† apparuit tibi quando fugiebas Esau
fratrem tuum.
2 Jacob vero convocata omni domo
sua, ait: Abjicite deos alienos qui in
medio vestri sunt, & mundamini, ac
mutate vestimenta vestra.
3 Surgite, & ascendamus in Bethel,
ut faciamus ibi altare Deo: qui exau-
divit me in die tribulationis meæ, &
socius fuit itineris mei.
4 Dederunt ergo ei omnes deos alie-
nos quos habebant, & inaures quæ
erant in auribus eorum: at ille info-
dit ea subter terebinthum, quæ est
post urbem Sichem.
5 Cumque profecti essent, terror
Dei invasit omnes per circuitum ci-
vitates, & non sunt ausi persequi re-
cedentes.
6 Venit igitur Jacob Luzam, quæ
est in terra Chanaan, cognomento
Bethel: ipse & omnis populus cum
eo.
7 Ædificavitque ibi altare, & appel-
lavit nomen loci illius, Domus Dei:
ibi enim † apparuit ei Deus cum fu- † Sup. 28. 13.
geret fratrem suum.
8 Eodem tempore mortua est De-
bora nutrix Rebeccæ, & sepulta est
ad radices Bethel subter quercum:
vocatumque est nomen loci illius,
Quercus fletus.
9 Apparuit autem iterum Deus Ja-
cob postquam reversus est de Meso-
potamia Syriæ, benedixitque ei,
10 Dicens: † Non vocaberis ultra † Sup 32. 28.
Jacob, sed Israel erit nomen tuum.
Et appellavit eum Israel,
11 Dixitque ei: Ego Deus omnipo-
tens, cresce, & multiplicare: gentes
& populi nationum ex te erunt, re-
ges de lumbis tuis egredientur.
12 Terramque quam dedi Abraham
& Isaac, dabo tibi & semini tuo post
te.
13 Et recessit ab eo.
14 Ille vero erexit titulum lapi-
deum in loco quo locutus fuerat ei
Deus: libans super eum libamina, &
effundens oleum:
15 Vocansque nomen loci illius,
Bethel.
16 Egressus autem inde, venit ver-
no tempore ad terram quæ ducit E-
phratam: in qua cum parturiret Ra-
chel,
17 Ob difficultatem partus peri-
clitari cœpit. Dixitque ei obste-
trix: Noli timere, quia & hunc ha-
bebis filium.

18 Egrediente autem anima præ dolore, & imminente jam morte, vocavit nomen filii sui Benoni, id est, filius doloris mei: pater vero appellavit eum Benjamin, id est, filius dextræ.
19 Mortua est ergo Rachel, & sepulta est in via quæ ducit Ephratam, hæc est Bethlehem.
20 Erexitque Jacob titulum super
† Infra 48. 7. sepulchrum ejus: † Hic est titulus monumenti Rachel, usque in præsentem diem.
21 Egressus inde, fixit tabernaculum trans turrem gregis.
† Inf. 49. 4. 22 † Cumque habitaret in illa regione, abiit Ruben, & dormivit cum Bala concubina patris sui: quod illum minime latuit. Erant autem filii Jacob duodecim.
23 Filii Liæ: primogenitus Ruben, & Simeon, & Levi, & Judas, & Issachar, & Zabulon.
24 Filii Rachel: Joseph & Benjamin.
25 Filii Balæ ancillæ Rachelis: Dan & Nephthali.
26 Filii Zelphæ ancillæ Liæ: Gad & Aser: hi sunt filii Jacob, qui nati sunt ei in Mesopotamia Syriæ.
27 Venit etiam ad Isaac patrem suum in Mambre, civitatem Arbee, hæc est Hebron: in qua peregrinatus est Abraham & Isaac.
28 Et completi sunt dies Isaac centum octoginta annorum.
29 Consumptusque ætate mortuus est: & appositus est populo suo senex & plenus dierum: & sepelierunt eum Esau & Jacob filii sui.

CAPUT XXXVI.

Esau cum uxoribus & filiis a fratre Jacob ob nimiam utriusque opulentiam separatur: filiorum Esau genealogia cum habitatione describitur.

1 HÆ sunt autem generationes Esau, ipse est Edom.
2 Esau accepit uxores de filiabus Chanaan: Ada filiam Elon Hethæi, & Oolibama filiam Anæ filiæ Sebeon Hevæi:
3 Basemath quoque filiam Ismael sororem Nabajoth.
† 1 Par. 1. 35. 4 † Peperit autem Ada, Eliphaz: Basemath genuit Rahuel:
5 Oolibama genuit Jehus & Ihelon & Core. hi filii Esau qui nati sunt ei in terra Chanaan.
6 Tulit autem Esau uxores suas & filios & filias, & omnem animam domus suæ, & substantiam, & pecora, & cuncta quæ habere poterat in terra Chanaan: & abiit in alteram regionem, recessitq; a fratre suo Jacob.
7 † Divites enim erant valde, & simul habitare non poterant: nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum præ multitudine gregum. † Sup. 13. 6.
8 † Habitavitque Esau in monte Seir, ipse est Edom. † Jos. 24. 4.
9 Hæ autem sunt generationes Esau patris Edom in monte Seir,
10 Et hæc nomina filiorum ejus: † Eliphaz filius Ada uxoris Esau: Rahuel quoque filius Basemath uxoris ejus. † 1 Par. 1. 35.
11 Fueruntq; Eliphaz filii: Theman, Omar, Sepho, & Gatham, & Cenez.
12 Erat autem Thamna, concubina Eliphaz filii Esau: quæ peperit ei Amalech. hi sunt filii Ada uxoris Esau.
13 Filii autem Rahuel: Nahath & Zara, Samma & Meza. hi filii Basemath uxoris Esau.
14 Isti quoq; erant filii Oolibama filiæ Anæ filiæ Sebeon, uxoris Esau, quos genuit ei, Jehus & Ihelon & Core.
15 Hi duces filiorum Esau: Filii Eliphaz primogeniti Esau: dux Theman, dux Omar, dux Sepho, dux Cenez,
16 Dux Core, dux Gatham, dux Amalech. hi filii Eliphaz in terra Edom, & hi filii Ada.
17 Hi quoque filii Rahuel filii Esau: dux Nahath, dux Zara, dux Samma, dux Meza. hi autem duces Rahuel in terra Edom: isti filii Basemath uxoris Esau.
18 Hi autem filii Oolibama uxoris Esau: dux Jehus, dux Ihelon, dux Core. hi duces Oolibama filiæ Anæ uxoris Esau.
19 Isti sunt filii Esau, & hi duces eorum: ipse est Edom.
20 † Isti sunt filii Seir Horræi, habitatores terræ: Lotan, & Sobal, & Sebeon, & Ana,
21 Et Dison, & Eser, & Disan. hi duces Horræi, filii Seir, in terra Edom. † 1 Par. 1. 38.
22 Facti sunt autem filii Lotan: Hori & Heman. erat autem soror Lotan, Thamna.
23 Et isti filii Sobal: Alvan & Manahat & Ebal, & Sepho & Onam.
24 Et hi filii Sebeon: Aja & Ana. Iste est Ana qui invenit aquas calidas in solitudine, cum pasceret asinos Sebeon patris sui:

25 Ha-

25 Habuitque filium Dison, & filiam Oolibama.
26 Et isti filii Dison: Hamdan, & Esebam, & Jethram, & Charan.
27 Hi quoque filii Eser: Balaan, & Zavan, & Acan.
28 Habuit autem filios Disan: Hus & Aram.
29 Hi duces Horræorum: dux Lotan, dux Sobal, dux Sebeon, dux Ana,
30 Dux Dison, dux Eser, dux Disan: isti duces Horræorum qui imperaverunt in terra Seir.
31 Reges autem qui regnaverunt in terra Edom antequam haberent regem filii Israel, fuerunt hi:
32 Bela filius Beor, nomenque urbis ejus Denaba.
33 Mortuus est autem Bela, & regnavit pro eo Jobab filius Zaræ de Bosra.
34 Cumq; mortuus esset Jobab, regnavit pro eo Husã de terra Themanorũ.
35 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in regione Moab: & nomen urbis ejus Avith.
36 Cumque mortuus esset Adad, regnavit pro eo Semlade Masreca.
37 Hoc quoque mortuo, regnavit pro eo Saul de fluvio Rohoboth.
38 Cumque & hic obiisset, successit in regnum Balanan filius Achobor.
39 Isto quoque mortuo, regnavit pro eo Adar, nomenque urbis ejus Phau: & appellabatur uxor ejus Meetabel, filia Matred filiæ Mezaab.
40 Hæc ergo nomina ducum Esau, in cognationibus, & locis, & vocabulis suis: dux Thamna, dux Alva, dux Jetheth,
41 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon,
42 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,
43 Dux Magdiel, dux Hiram: hi duces Edom habitantes in terra imperii sui, ipse est Esau pater Idumæorum.

CAPUT XXXVII.

Joseph fratres apud patrem de crimine accusans, visaque somnia narrans, fratrum odium in se concitat: quare primum volentes illum occidere, consilio Ruben primo in cisternam detruditur, deinde venditur Ismaelitis inscio Ruben: a patre autem existimante eum a fera occisum lugetur, interea Joseph in Ægypto Putiphari venditur.

1 Habitavit autem Jacob in terra Chanaan, in qua pater suus peregrinatus est.
2 Et hæ sunt generationes ejus: Joseph cum sedecim esset annorum, pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer: & erat cum filiis Balæ & Zelphæ uxorum patris sui: accusavitque fratres suos apud patrem crimine pessimo.
3 Israel autem diligebat Joseph super omnes filios suos, eo quod in senectute genuisset eum: fecitque ei tunicam polymitam,

4 Videntes autem fratres ejus quod a patre plus cunctis filiis amaretur, oderant eum. nec poterant ei quidquam pacifice loqui.
5 Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus suis: quæ causa majoris odii seminarium fuit.
6 Dixitque ad eos: Audite somnium meum quod vidi:
7 Putabam nos ligare manipulos in agro: & quasi consurgere manipulum meum, & stare, vestrósque manipulos circumstantes adorare manipulum meum.
8 Responderunt fratres ejus: Numquid rex noster eris? aut subjiciemur ditioni tuæ? Hæc ergo causa somniorum atque sermonum, invidiæ & odii fomitem ministravit.
9 Aliud quoque vidit somnium, quod narrans fratribus, ait: Vidi per somnium, quasi solem, & lunam, & stellas undecim, adorare me.
10 Quod cum patri suo & fratribus retulisset, increpavit eum pater suus, & dixit: Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti? num ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terram?
11 Invidebant ei igitur fratres sui: pater vero rem tacitus considerabat.
12 Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in Sichem,
13 Dixit ad eum Israel: Fratres tui pascunt oves in Sichimis: veni, mittam te ad eos. Quo respondente,
14 Præsto sum, ait ei: Vade, & vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos, & pecora: & renuntia mihi quid agatur. Missus de valle Hebron, venit in Sichem:
15 Invenitque eum vir errantem in agro, & interrogavit quid quæreret.
16 At ille respōdit: Fratres meos quæro, indica mihi ubi pascant greges.
17 Dixitque ei vir: Recesserunt de loco isto: audivi autem eos dicentes: Eamus in Dothain. Perrexit ergo Joseph post fratres suos, & invenit eos in Dothain.
18 Qui cum vidissent eum procul, antequam accederet ad eos, cogitaverunt illum occidere:
19 Et mutuo loquebantur: Ecce somniator venit:
20 Venite, occidamus eum, & mittamus in cisternam veterem: dicemusque, fera pessima devoravit eum: & tunc apparebit quid illi prosint somnia sua.
21 † Audiens autem hoc Ruben, nitebatur liberare eum de manibus eorum, & dicebat: † *Inf.* 42.22.
22 Non interficiatis animam ejus, nec effundatis sanguinem: sed projicite eum in cisternam hanc, quæ est in solitudine, manusque vestras servate innoxias: hoc autem dicebat, volens eripere eum de manibus eorum, & reddere patri suo.
23 Confestim igitur ut pervenit ad fratres suos, nudaverunt eum tunica talari & polymita:
24 Miseruntque eum in cisternam veterem, quæ non habebat aquam.
25 Et sedentes ut comederent panem, viderunt Ismaelitas viatores venire de Galaad, & camelos eorum, portantes aromata, & resinam, & stactem, in Ægyptum.
26 Dixit ergo Judas fratribus suis: Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum, & celaverimus sanguinem ipsius?
27 Melius est ut venumdetur Ismaelitis, & manus nostræ non polluantur: frater enim & caro nostra est. Acquieverunt fratres sermonibus illius:
28 † Et prætereuntibus Madianitis negotiatoribus, extrahentes eum de cisterna, vendiderunt eum Ismaelitis, viginti argenteis: qui duxerunt eum in Ægyptum. † *Sap.* 10.13.
29 Reversusque Ruben ad cisternam, non invenit puerum:
30 Et scissis vestibus pergens ad fratres suos, ait: Puer non comparet, & ego quo ibo?
31 Tulerunt autem tunicam ejus, & in sanguine hœdi, quem occiderant, tinxerunt:
32 Mittentes qui ferrent ad patrem, & dicerent: Hanc invenimus: vide utrum tunica filii tui sit, an non.
33 Quam cum agnovisset pater, ait: Tunica filii mei est, fera pessima comedit eum, bestia devoravit Joseph.
34 Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore.
35 Congregatis autem cunctis liberis ejus ut lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu,
36 Madianitæ vendiderunt Joseph in Ægypto Putiphari eunucho Pharaonis, magistro militum.

CAPUT XXXVIII.

Judas ex uxore Chananaa tribus filiis susceptis, primum & deinde secundum Thamar copulavit: quibus mortuis, eam inscius pro scorto cognovit, quo concubitu Phares & Zaram geniti.

1 EOdem tempore descendens Judas a fratribus suis, divertit ad virum Odollamitem, nomine Hiram.

†1 Par. 2. 3.

2 † Viditque ibi filiam hominis Chananæi, vocabulo Sue: & accepta uxore, ingressus est ad eam.

3 Quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Her.

†Num. 26.19.

4 † Rursumque concepto fœtu, natum filium vocavit Onan.

5 Tertium quoque peperit: quem appellavit Sela. quo nato, parere ultra cessavit.

6 Dedit autem Judas uxorem primogenito suo Her, nomine Thamar.

†Num. 26.19.

7 † Fuit quoque Her primogenitus Judæ, nequam in conspectu Domini: & ab eo occisus est.

8 Dixit ergo Judas ad Onan filium suum: Ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, ut suscites semen fratri tuo.

9 Ille sciens non sibi nasci filios, introiens ad uxorem fratris sui, semen fundebat in terram, ne liberi fratris nomine nascerentur.

10 Et idcirco percussit eum Dominus, quod rem detestabilem faceret.

11 Quam ob rem dixit Judas Thamar nurui suæ: Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Sela filius meus: timebat enim ne & ipse moreretur, sicut fratres ejus. Quæ abiit, & habitavit in domo patris sui.

12 Evolutis autem multis diebus, mortua est filia Sue uxor Judæ: qui post luctum consolatione suscepta, ascendebat ad tonsores ovium suarum, ipse & Hiras opilio gregis Odollamites, in Thamnas.

13 Nuntiatumque est Thamar, quod socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves.

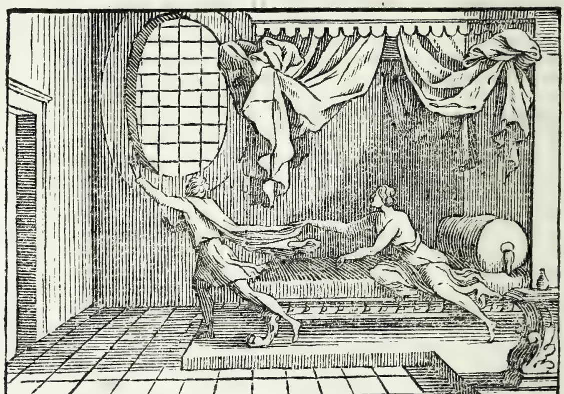
14 Quæ, depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrum: & mutato habitu, sedit in bivio itineris, quod ducit Thamnam: eo quod crevisset Sela, & non eum accepisset maritum.

15 Quam cum vidisset Judas, suspicatus est esse meretricem: operuerat enim vultum suum, ne agnosceretur.

16 Ingrediensque ad eam, ait: Dimitte me ut coeam tecum: nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente: Quid dabis mihi ut fruaris concubitu meo?

17 Dixit: Mittam tibi hœdum de gregibus. Rursumque illa dicente: Patiar quod vis, si dederis mihi arrhabonem, donec mittas quod polliceris.

18 Ait Judas: Quid tibi vis pro arrhabone dari? Respondit: Annulum tuum, & armillam, & baculum quem manu tenes. Ad unum igitur coitum mulier concepit,
19 Et surgens abiit: depositoque habitu, quem sumpserat, induta est viduitatis vestibus.
20 Misit autem Judas hœdum per pastorem suum Odollamitem, ut reciperet pignus quod dederat mulieri: qui cum non invenisset eam,
21 Interrogavit homines loci illius: Ubi est mulier quæ sedebat in bivio? Respondentibus cunctis: Non fuit in loco isto meretrix;
22 Reversus est ad Judam, & dixit ei: Non inveni eam: sed & homines loci illius dixerunt mihi, numquam sedisse ibi scortum.
23 Ait Judas: Habeat sibi, certe mendacii arguere nos non potest: ego misi hœdum quem promiseram, & tu non invenisti eam.
24 Ecce autem post tres menses nuntiaverunt Judæ, dicentes: Fornicata est Thamar nurus tua, & videtur uterus illius intumescere, Dixitque Judas: Producite eam ut comburatur.
25 Quæ cum duceretur ad pœnam, misit ad socerum suum, dicens: De viro, cujus hæc sunt, concepi: cognosce cujus sit annulus, & armilla, & baculus.
26 Qui, agnitis muneribus, ait: Justior me est: quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam.
27 † Instante autem partu, apparuerunt gemini in utero: atque in ipsa effusione infantium, unus protulit manum, in qua obstetrix ligavit coccinum, dicens: † *Mat.* 1. 3.
28 Iste egredietur prior.
29 Illo vero retrahente manum, egressus est alter: dixitque mulier: Quare divisa est propter te maceria? & ob hanc causam vocavit nomen ejus Phares.
30 † Postea egressus est frater ejus, in cujus manu erat coccinum: quem appellavit Zara. †1 *Par.* 2. 4.

CAPUT XXXIX.

Cum prospere ageret Joseph apud herum Putipharem, eique gratiosus totam administraret familiam, contemnens heram sæpius de concubitu interpellantem, accusatur apud dominum, & in carcerem conjicitur; ubi custodis gratiam demeretur, a quo omnium vinctorũ curã accipit.

1 Igitur Joseph ductus est in Ægyptum, emitque eum Putiphar eunuchus Pharaonis, princeps exercitus, vir Ægyptius, de manu Ismaelitarum, a quibus perductus erat.
2 Fuitque Dominus cum eo, & erat vir in cunctis prospere agens: habitavitque in domo domini sui.
3 Qui optime noverat Dominum esse cum eo, & omnia quæ gereret, ab eo dirigi in manu illius.
4 Invenitq; Joseph gratiam coram domino suo, & ministrabat ei, a

quo præpoſitus omnibus, guberna-
bat creditam ſibi domum, & univer-
ſa quæ ei tradita fuerant:
5 Benedixitque Dominus domui Æ-
gyptii propter Joſeph, & multipli-
cavit tam in ædibus quam in agris
cunctam ejus ſubſtantiam:
6 Nec quidquam aliud noverat, niſi
panem quo veſcebatur. Erat autem
Joſeph pulchra facie, & decorus a-
ſpectu.
7 Poſt multos itaque dies injecit
domina ſua oculos ſuos in Joſeph, &
ait: Dormi mecum.
8 Qui nequaquam acquieſcens ope-
ri nefario, dixit ad eam: Ecce do-
minus meus, omnibus mihi traditis,
ignorat quid habeat in domo ſua:
9 Nec quidquam eſt quod in mea ſit
poteſtate, vel non tradiderit mihi,
præter te, quæ uxor ejus es: quo mo-
do ergo poſſum hoc malum facere,
& peccare in Deum meum?
10 Hujuſcemodi verbis per ſingulos
dies, & mulier moleſta erat adole-
ſcenti, & ille recuſabat ſtuprum.
11 Accidit autem quadam die, ut
intraret Joſeph domum, & operis
quippiam abſque arbitris faceret:
12 Et illa apprehenſa lacinia veſti-
menti ejus, diceret: Dormi mecum.
Qui relicto in manu ejus pallio fu-
git, & egreſſus eſt foras.
13 Cumq; vidiſſet mulier veſtem in
manibus ſuis, & ſe eſſe contemptam,
14 Vocavit ad ſe homines domus
ſuæ, & ait ad eos: En introduxit vi-
rum Hebræum, ut illuderet nobis:
ingreſſus eſt ad me, ut coiret mecum:
cumque ego ſucclamaſſem,
15 Et audiſſet vocem meam, reli-
quit pallium quod tenebam, & fu-
git foras.
16 In argumentum ergo fidei reten-
tum pallium oſtendit marito rever-
tenti domum,
17 Et ait: Ingreſſus eſt ad me ſer-
vus Hebræus, quem adduxiſti ut il-
luderet mihi:
18 Cumque audiſſet me clamare,
reliquit pallium quod tenebam, &
fugit foras.
19 His auditis dominus, & nimium
credulus verbis conjugis, iratus eſt
valde:
20 † Tradiditque Joſeph in carce- † *Pſal.*
rem, ubi vincti regis cuſtodiebantur, 104.18.
& erat ibi clauſus.
21 Fuit autem Dominus cum Jo-
ſeph, & miſertus illius dedit ei gra-
tiam in conſpectu principis carceris.
22 Qui tradidit in manu illius uni-
verſos vinctos qui in cuſtodia tene-
bantur: & quidquid fiebat, ſub ipſo
erat.
23 Nec noverat aliquid, cunctis ei
creditis: Dominus enim erat cum il-
lo, & omnia opera ejus dirigebat.

CAPUT XL.

Eunuchorum Pharaonis in carcere Joseph somnia interpretatus, alterum officio pristino restituendum, alterum suspendio finiendum prædixit: quæ omnia in Pharaonis natalitio evenerunt.

1 HIs ita gestis, accidit ut peccarent duo eunuchi, pincerna regis Ægypti, & pistor, domino suo.
2 Iratusque contra eos Pharao (nam alter pincernis præerat, alter pistoribus)
3 Misit eos in carcerem principis militum, in quo erat vinctus & Joseph.
4 At custos carceris tradidit eos Joseph, qui & ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat, & illi in custodia tenebantur.
5 Videruntque ambo somnium nocte una juxta interpretationem congruam sibi:
6 Ad quos cum introisset Joseph mane, & vidisset eos tristes,
7 Sciscitatus est eos, dicens: Cur tristior est hodie solito facies vestra?
8 Qui responderunt: Somnium vidimus, & non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Joseph: Numquid non Dei est interpretatio? referte mihi quid videritis.
9 Narravit prior, præpositus pincernarum, somnium suum: Videbam coram me vitem,
10 In qua erant tres propagines, crescere paulatim in gemmas, & post flores uvas maturescere:
11 Calicemque Pharaonis in manu mea: tuli ergo uvas, & expressi in calicem quem tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.
12 Respondit Joseph: Hæc est interpretatio somnii: Tres propagines, tres adhuc dies sunt:
13 Post quos recordabitur Pharao ministerii tui, & restituet te in gradum pristinum: dabisque ei calicem juxta officium tuum, sicut ante facere consueveras.
14 Tantum memento mei, cum bene tibi fuerit, & facias mecum misericordiam: ut suggeras Pharaoni ut educat me de isto carcere:
15 Quia furto sublatus sum de terra Hebræorum, & hic innocens in lacum missus sum.
16 Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissolvisset, ait: Et ego vidi somnium, quod tria canistra farinæ haberem super caput meum:
17 Et in uno canistro quod erat excelsius, portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, avesque comedere ex eo.
18 Respondit Joseph: Hæc est interpretatio somnii: Tria canistra, tres adhuc dies sunt:
19 Post quos auferet Pharao caput tuum, ac suspendet te in cruce, &

lace-

lacerabunt volucres carnes tuas.
20 Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, & pistorum principis.
21 Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum:
22 Alterum suspendit in patibulo, ut conjecturis veritas probaretur.
23 Et tamen succedentibus prosperis, præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CAPUT XLI.

Somnia Pharaonis de bobus & spicis, cum nemo alius valeret interpretari, unicus Joseph interpretatur, ideoque toti Ægypto præficitur, & ex Aseneth data sibi a Pharaone uxore duos sustulit filios ante septem famis annos. Sterilitas tandem fertilitati succedit.

1 POst duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluvium,
2 De quo ascendebant septem boves, pulchræ & crassæ nimis: & pascebantur in locis palustribus.
3 Aliæ quoque septem emergebant de flumine, fœdæ confectæque macie: & pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus:
4 Devoraveruntque eas, quarum mira species & habitudo corporum erat. Expergefactus Pharao,
5 Rursum dormivit, & vidit alterum somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque formosæ:
6 Alię quoque totidem spicę tenues & percussæ uredine oriebantur,
7 Devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans Pharao post quietem,
8 Et facto mane, pavore perterritus, misit ad omnes conjectores Ægypti, cunctosque sapientes: & accersitis narravit somnium, nec erat qui interpretaretur.
9 Tunc demum reminiscens pincernarum magister, ait: Confiteor peccatum meum:
10 Iratus rex servis suis, me & magistrum pistorum retrudi jussit in carcerem principis militum:
11 Ubi una nocte uterque vidimus somnium præsagum futurorum.
12 Erat ibi puer Hebræus, ejusdem ducis militum famulus: cui narrantes somnia,
13 Audivimus quidquid postea rei probavit eventus: ego enim redditus sum officio meo: & ille suspensus est in cruce.
14 Protinus ad regis imperium eductum de carcere Joseph totonderunt: ac veste mutata, obtulerunt ei.
15 Cui ille ait: Vidi somnia, nec est qui edisserat: quæ audivi te sapientissime conjicere.

16 Respon-

16 Reſpondit Joſeph : Abſque me
Deus reſpondebit proſpera Pharaoni.
17 Narravit ergo Pharao quod vi-
derat : Putabam me ſtare ſuper ri-
pam fluminis,
18 Et ſeptem boves de amne con-
ſcendere, pulchras nimis, & obeſis
carnibus : quæ in paſtu paludis vi-
recta carpebant.
19 Et ecce, has ſequebantur aliæ
ſeptem boves in tantum deformes &
macilentæ, ut numquam tales in ter-
ra Ægypti viderim :
20 Quæ, devoratis & conſumptis
prioribus,
21 Nullum ſaturitatis dedere veſti-
gium : ſed ſimili macie & ſqualore
torpebant. Evigilans, rurſus ſopo-
re depreſſus,
22 Vidi ſomnium : Septem ſpicæ
pullulabant in culmo uno plenæ at-
que pulcherrimæ.
23 Aliæ quoque ſeptem tenues &
percuſſæ uredine, oriebantur e ſti-
pula :
24 Quæ priorum pulchritudinem
devoraverunt. Narravi conjectori-
bus ſomnium, & nemo eſt qui ediſ-
ſerat.
25 Reſpondit Joſeph : Somnium
regis unum eſt : quæ facturus eſt
Deus, oſtendit Pharaoni.
26 Septem boves pulchræ, & ſe-
ptem ſpicæ plenæ : ſeptem ubertatis
anni ſunt : eamdemque vim ſomnii
comprehendunt.
27 Septem quoque boves tenues at-
que macilentæ, quæ aſcenderunt
poſt eas, & ſeptem ſpicæ tenues, &
vento urente percuſſæ : ſeptem anni
venturæ ſunt famis.
28 Qui hoc ordine complebuntur :
29 Ecce ſeptem anni venient ferti-
litatis magnæ in univerſa terra Ægy-
pti :
30 Quos ſequentur ſeptem anni alii
tantæ ſterilitatis, ut oblivioni tra-
datur cuncta retro abundantia : con-
ſumptura eſt enim fames omnem
terram,
31 Et ubertatis magnitudinem per-
ditura eſt inopiæ magnitudo.
32 Quod autem vidiſti ſecundo ad
eamdem rem pertinens ſomnium :
firmitatis indicium eſt, eo quod fiat
ſermo Dei, & velocius impleatur.
33 Nunc ergo provideat rex virum
ſapientem & induſtrium, & præfi-
ciat eum terræ Ægypti :
34 Qui conſtituat præpoſitos per
cunctas regiones : & quintam par-
tem fructuum per ſeptem annos
fertilitatis,
35 Qui jam nunc futuri ſunt, con-
greget in horrea : & omne frumen-
tum ſub Pharaonis poteſtate conda-
tur, ſerveturque in urbibus.
36 Et præparetur futuræ ſeptem
annorum fami, quæ oppreſſura eſt
Ægyptum, & non conſumetur ter-
ra inopia.
37 Placuit Pharaoni conſilium &
cunctis miniſtris ejus :
38 Locutuſque eſt ad eos : Num in-
venire poterimus talem virum, qui
ſpiritu Dei plenus ſit ?
39 Dixit ergo ad Joſeph : Quia o-
ſtendit tibi Deus omnia quæ locutus
es, numquid ſapientiorem & conſi-
milem tui invenire potero ?
40 † Tu eris ſuper domum meam, † *Pſal.*
& ad tui oris imperium cunctus po- 104.
pulus obediet ; uno tantum regni ſo- 21.
lio te præcedam. 1. *Mac.*
41 Dixitque rurſus Pharao ad Jo- 2. 53.
ſeph : Ecce, conſtitui te ſuper uni- *Actor.*
verſam terram Ægypti. 7. 10.
42 Tulitque annulum de manu ſua,
& dedit eum in manu ejus : veſtivit-
que eum ſtola byſſina, & collo tor-
quem auream circumpoſuit.
43 Fecitque eum aſcendere ſuper
currum ſuum ſecundum, clamante
præcone, ut omnes coram eo genu
flecterent, & præpoſitum eſſe ſci-
rent univerſæ terræ Ægypti.
44 Dixit quoque rex ad Joſeph :
Ego ſum Pharao : abſque tuo impe-
rio non movebit quiſquam manum
aut pedem in omni terra Ægypti.
45 Vertitque nomen ejus, & voca-
vit eum lingua Ægyptiaca, Salvato-
rem mundi. Deditque illi uxorem
Aſeneth filiam Putiphare ſacerdotis
Heliopoleos. Egreſſus eſt itaque Jo-
ſeph ad terram Ægypti
46 (Triginta autem annorum erat
quando ſtetit in conſpectu regis Pha-
raonis) & circuivit omnes regiones
Ægypti.
47 Venitque fertilitas ſeptem anno-
rum : & in manipulos redactæ ſege-
tes congregatæ ſunt in horrea Ægy-
pti.
48 Omnis etiam frugum abundan-
tia in ſingulis urbibus condita eſt.
49 Tantaque fuit abundantia triti-
ci, ut arenæ maris coæquaretur, &
copia menſuram excederet.
50 † Nati ſunt autem Joſeph filii

† Infra 46. 20. & 48. 20.

duo antequam veniret fames: quos peperit ei Aseneth, filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos.

51 Vocavitque nomen primogeniti, Manasses, dicens: Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domus patris mei.

52 Nomen quoque secundi appellavit Ephraim, dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.

53 Igitur transactis septem ubertatis annis, qui fuerant in Ægypto:

54 Cœperunt venire septem anni inopiæ: quos prædixerat Joseph: & in universo orbe fames prævaluit, in cuncta autem terra Ægypti panis erat.

55 Qua esuriente, clamavit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit: Ite ad Joseph: & quidquid ipse vobis dixerit, facite.

56 Crescebat autem quotidie fames in omni terra: aperuitq; Joseph universa horrea, & vendebat Ægyptiis: nam & illos oppresserat fames.

57 Omnesque provinciæ veniebant in Ægyptum, ut emerent escas, & malum inopiæ temperarent.

CAPUT XLII.

Fratres Joseph, cogente fame, in Ægyptum pro emendis frumentis a patre missi, ab eo cognoscuntur, ac durius tractantur, & in carcerem conjiciuntur: tandem Simeone in vinculis relicto, revertuntur, ac pecuniam in saccum cujusque inditam una cum frumento inscii referunt.

1 AUdiens autem Jacob quod alimenta venderentur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare negligitis?

2 Audivi quod triticum venumdetur in Ægypto: descendite, & emite nobis necessaria, ut possimus vivere, & non consumamur inopia.

3 Descendentes igitur fratres Joseph decem, ut emerent frumenta in Ægypto,

4 Benjamin domi retento a Jacob, qui dixerat fratribus ejus: Ne forte in itinere quidquam patiatur mali:

5 Ingressi sunt terram Ægypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra Chanaan.

6 Et Joseph erat princeps in terra Ægypti, atque ad ejus nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui,

7 Et agnovisset eos, quasi ad alienos durius loquebatur, interrogans eos: Unde venistis? Qui responderunt: De terra Chanaan, ut emamus victui necessaria.

8 Et tamen fratres ipse cognoscens, non est cognitus ab eis.

9 Recordatusque somniorum, quæ aliquando viderat, ait ad eos: Exploratores estis: ut videatis infirmiora terræ venistis.

10 Qui dixerunt: Non est ita, domine,

mine, sed servi tui venerunt ut emerent cibos.

11 Omnes filii unius viri sumus: pacifici venimus, nec quidquam famuli tui machinantur mali.

12 Quibus ille respondit: Aliter est: immunita terræ hujus considerare venistis.

13 At illi: Duodecim, inquiunt, servi tui, fratres sumus, filii viri unius in terra Chanaan: minimus cum patre nostro est, alius non est super.

14 Hoc est, ait, quod locutus sum: Exploratores estis.

15 Jam nunc experimentum vestri capiam: per salutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus.

16 Mittite ex vobis unum, & adducat eum: vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixistis utrum vera an falsa sint: alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis.

17 Tradidit ergo illos custodiæ tribus diebus.

18 Die autem tertio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, & vivetis: Deum enim timeo.

19 Si pacifici estis, frater vester unus ligetur in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta quæ emistis, in domos vestras,

† Infra 43. 5.

20 † Et fratrem vestrum minimum ad me adducite, ut possim vestros probare sermones, & non moriamini. Fecerunt ut dixerat,

21 Et locuti sunt ad invicem: Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustiam animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus: idcirco venit super nos ista tribulatio.

† Sup. 37. 21.

22 E quibus unus Ruben, ait: Numquid non dixi vobis: † Nolite peccare in puerum: & non audistis me? en sanguis ejus exquiritur.

23 Nesciebant autem quod intelligeret Joseph: eo quod per interpretem loqueretur ad eos.

24 Avertitque se parumper, & flevit: & reversus locutus est ad eos.

25 Tollensque Simeon, & ligans illis præsentibus, jussit ministris ut implerent eorum saccos tritico, & reponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis supra cibariis in viam: qui fecerunt ita.

26 At illi portantes frumenta in asinis suis, profecti sunt.

27 Apertoque unus sacco, ut daret jumento pabulum in diversorio, contemplatus pecuniam in ore sacculi,

28 Dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia, en habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique, mutuo dixerunt: Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus?

29 Veneruntque ad Jacob patrem suum in terram Chanaan, & narraverunt ei omnia quæ accidissent sibi, dicentes:

30 Locutus est nobis Dominus terræ dure, & putavit nos exploratores esse provinciæ.

31 Cui respondimus: Pacifici sumus, nec ullas molimur insidias.

32 Duodecim fratres uno patre geniti sumus: unus non est super, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan.

33 Qui ait nobis: Sic probabo quod pacifici sitis: Fratrem vestrum unum dimittite apud me, & cibaria domibus vestris necessaria sumite, & abite,

34 Fratremque vestrum minimum adducite ad me, ut sciam quod non sitis exploratores: & istum, qui tenetur in vinculis, recipere possitis: ac deinceps quæ vultis, emendi habeatis licentiam.

35 His dictis, cum frumenta effunderent, singuli repererunt in ore saccorum ligatas pecunias: exterritisque simul omnibus,

36 Dixit pater Jacob: Absque liberis me esse fecistis, Joseph non est super, Simeon tenetur in vinculis, & Benjamin auferetis: in me hæc omnia mala reciderunt.

37 Cui respondit Ruben: Duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi: trade illum in manu mea, & ego eum tibi restituam.

38 At ille: Non descendet, inquit, filius meus vobiscum: frater ejus mortuus est, & ipse solus remansit: si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CA-

CAPUT XLIII.

Ægre impetrarunt fratres Joseph a patre, ut in Ægyptum revertentes additis muneribus ac duplici pecunia, Benjamin secum ducerent: qui, invitati ad convivium, educto Simeone de carcere, simul epulantur cum Joseph.

1 INterim fames omnem terram vehementer premebat.
2 Consumptisque cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Jacob ad filios suos: Revertimini, & emite nobis pauxillum escarum.
3 Respondit Judas: Denuntiavit nobis vir ille sub attestatione jurisjurandi, dicens: Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum.
4 Si ergo vis eum mittere nobiscum, pergemus pariter, & ememus tibi necessaria:
5 Sin autem non vis, non ibimus: vir enim, ut sæpe diximus, denuntiavit nobis, dicens: † Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo.

† Sup. 42. 20.

6 Dixit eis Israel: In meam hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei & alium habere vos fratrem.
7 At illi responderunt: Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem: si pater viveret: si haberemus fratrem: & nos respondimus ei consequenter juxta id quod fuerat sciscitatus: numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite fratrem vestrum vobiscum?
8 Judas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, ut proficiscamur, & possimus vivere: ne moriamur nos & parvuli nostri,
9 † Ego suscipio puerum: de manu mea require illum, nisi reduxero, & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore.

† Inf. 44. 32.

10 Si non intercessisset dilatio, jam vice altera venissemus.
11 Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis: sumite de optimis terræ fructibus in vasis vestris, & deferte viro munera, modicum resinæ, & mellis, & storacis, stactes, & terebinthi, & amygdalarum.
12 Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum: & illam, quam invenistis in sacculis, reportate, ne forte errore factum sit:
13 Sed & fratrem vestrum tollite, & ite ad virum.
14 Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, & hunc Benjamin: ego autem quasi orbatus absque liberis ero.
15 Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam duplicem, & Benjamin: descenderuntque in Ægyptum, & steterunt coram Joseph.

16 Quos cum ille vidisset, & Benjamin simul, præcepit dispensatori domus suæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & instrue convivium: quoniam mecum sunt comesturi meridie.

17 Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, & introduxit viros domum.

18 Ibique exterriti, dixerunt mutuo: Propter pecuniam, quam retulimus prius in saccis nostris, introducti sumus: ut devolvat in nos calumniam, & violenter subjiciat servituti, & nos, & asinos nostros.

19 Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus

20 Locuti sunt: Oramus domine ut audias nos. † Jam ante descendimus ut emeremus escas:

† Sup. 42. 3.

21 Quibus emptis, cum venissemus ad diversorium, aperuimus saccos nostros, & invenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere reportavimus.

22 Sed & aliud attulimus argentum, ut emamus quæ nobis necessaria sunt: non est in nostra conscientia quis posuerit eam in marsupiis nostris.

23 At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere: Deus vester, & Deus patris vestri, dedit vobis thesauros in saccis vestris: nam pecuniam, quam dedistis mihi, probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Simeon.

24 Et introductis domum, attulit aquam, & laverunt pedes suos, deditque pabulum asinis eorum.

25 Illi vero parabant munera, donec ingrederetur Joseph meridie: audierant enim quod ibi comesturi essent panem.

26 Igitur ingressus est Joseph domum suam, obtuleruntque ei munera, tenentes in manibus suis: & adoraverunt proni in terram.

27 At ille, clementer resalutatis eis, interrogavit eos, dicens: Salvus ne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit?

28 Qui responderunt: Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati, adoraverunt eum.

29 Attollens autem Joseph oculos, vidit Benjamin fratrem suum uterinum, & ait: Iste est frater vester parvulus, de quo dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi.

30 Festinavitque, quia commota fuerant viscera ejus super fratre suo, & erumpebant lacrymæ: & introiens cubiculum, flevit.

31 Rursumque lota facie egressus, continuit se, & ait: Ponite panes.

32 Quibus appositis, seorsum Joseph, & seorsum fratribus, Ægyptiis quoque qui vescebantur simul, seorsum (illicitum est enim Ægyptiis comedere cum Hebræis, & profanum putant hujuscemodi convivium)

33 Sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita sua, & minimus juxta ætatem suam. Et mirabantur nimis,

34 Sumptis partibus quas ab eo acceperant: majorque pars venit Benjamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque & inebriati sunt cum eo.

CAPUT XLIV.

Joseph jubet abscondi scyphum suum in sacco Benjamin, &, post eum inventum, revocatos ab itinere fratres furti arguit: Judas autem pro Benjamin se in servitutem offert.

1 Præcepit autem Joseph dispensatori domus suæ, dicens: Imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere: & pone pecuniam singulorum in summitate sacci.

2 Scyphum autem meum argenteum, & pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci junioris. Factumque est ita.

3 Et orto mane, dimissi sunt cum asinis suis.

4 Jamque urbem exierant, & processerant paululum: tunc Joseph accersito dispensatore domus, Surge, inquit, & persequere viros: & apprehensis dicito: Quare reddidistis malum pro bono?

5 Scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo augurari solet: pessimam rem fecistis.

6 Fecit ille ut jusserat. Et apprehensis per ordinem locutus est.

7 Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum flagitii commiserint?

8 Pecuniam, quam invenimus in

sum-

summitate saccorum, reportavimus
ad te de terra Chanaan: & quo modo
consequens est,ut furati simus de do-
mo domini tui aurum vel argentum?
9 Apud quemcumque fuerit inven-
tum servorum tuorum quod quæris,
moriatur, & nos erimus servi domi-
ni nostri.
10 Qui dixit eis: Fiat juxta vestram
sententiam: apud quemcumque fue-
rit inventum, ipse sit servus meus,
vos autem eritis innoxii.
11 Itaque festinato deponentes in
terram saccos, aperuerunt singuli.
12 Quos scrutatus, incipiens a ma-
jore usque ad minimum, invenit
scyphum in sacco Benjamin.
13 At illi, scissis vestibus, oneratisq;
rursum asinis,reversi sunt in oppidū.
14 Primusque Judas cum fratribus
ingressus est ad Joseph(necdum enim
de loco abierat) omnesque ante eum
pariter in terram corruerunt.
15 Quibus ille ait: Cur sic agere vo-
luistis? an ignoratis quod non sit si-
milis mei in augurandi scientia?
16 Cui Judas: Quid respondebimus,
inquit, domino meo? vel quid lo-
quemur, aut juste poterimus obten-
dere? Deus invenit iniquitatem ser-
vorum tuorum: en omnes servi su-
mus domini mei, & nos, & apud
quem inventus est scyphus.
17 Respondit Joseph: Absit a me
ut sic agam: qui furatus est scyphum,
ipse sit servus meus: vos autem abite
liberi ad patrem vestrum.
18 Accedens autem propius Judas,
confidenter ait: Oro domine mi,
loquatur servus tuus verbum in auri-
bus tuis, & ne irascaris famulo tuo:
tu es enim post Pharaonem
†Supr. 19 Dominus meus. † Interrogasti
42. 13. prius servos tuos: Habetis patrem,
aut fratrem?
20 Et nos respondimus tibi domino
meo: Est nobis pater senex, & puer
parvulus, qui in senectute illius na-
tus est; cujus uterinus frater mor-
tuus est: & ipsum solum habet mater
sua, pater vero tenere diligit eum.
21 Dixistique servis tuis: Adducite
eum ad me, & ponam oculos meos
super illum.
22 Suggessimus domino meo: Non
potest puer relinquere patrem suum:
si enim illum dimiserit, morietur.
23 †Et dixisti servis tuis: Nisi vene- †Supr.
rit frater vester minimus vobiscum, 43. 3. 5.
non videbitis amplius faciem meam.
24 Cum ergo adscendissemus ad fa-
mulum tuum patrem nostrum, nar-
ravimus ei omnia quæ locutus est do-
minus meus.
25 Et dixit pater noster: Reverti-
mini, & emite nobis parum tritici.
26 Cui diximus: Ire non possumus:
si frater noster minimus descenderit
nobiscum, proficiscemur simul: alio-
quin illo absente, non audemus vi-
dere faciem viri.
27 Ad quæ ille respondit: Vos scitis
quod duos genuerit mihi uxor mea.
28 Egressus est unus, & dixistis:
† Bestia devoravit eum: & hucus- †Supr.
que non comparet. 37. 20.
29 Si tuleritis & istum, & aliquid 33.
ei in via contigerit, deducetis canos
meos cum mœrore ad inferos.
30 Igitur si intravero ad servum
tuum patrem nostrum, & puer de-
fuerit (cum anima illius ex hujus
anima pendeat)
31 Videritque eum non esse nobis-
cum, morietur, & deducent famuli
tui canos ejus cum dolore ad inferos.
32 Ego proprie servus tuus sum,
qui in meam hunc recepi fidem,
& spopondi dicens: † Nisi reduxe- † Sup.
ro eum, peccati reus ero in patrem 43. 9.
meum omni tempore.
33 Manebo itaque servus tuus pro
puero in ministerio domini mei, &
puer ascendat cum fratribus suis.
34 Non enim possum redire ad
patrem meum, absente puero: ne
calamitatis, quæ oppressura est pa-
trem meum, testis assistam.

CAPUT XLV.

Joseph se fratribus manifestat, eisque territos cum osculo amplexatur: quare Pharao una cum tota domo sua exultans, præcepit ut advocetur pater cum universa domo sua in Ægyptum: idem multis verbis denuntiat Joseph, fratresque multis donatos muneribus ad patrem remittit.

1 NOn se poterat ultra cohibere Joseph multis coram astantibus: unde præcepit ut egrederentur cuncti foras,& nullus interesset alienus agnitioni mutuæ.
2 Elevavitque vocem cum fletu: quam audierunt Ægyptii, omnisque domus Pharaonis.
3 Et dixit fratribus suis: Ego sum Joseph:adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti.
4 Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent prope, † Ego sum,ait, Joseph, frater vester, quem vendidistis in Ægyptū.
† Act. 7. 13.
5 Nolite pavere, neque vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus: † pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum.
† Infra 50.20.
6 Biennium est enim quod cœpit fames esse in terra: & adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit nec meti.
7 Præmisitque me Deus ut reservemini super terram,& escas ad vivendum habere possitis.
8 Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum: qui fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum universæ domus ejus,ac principem in omni terra Ægypti.
9 Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Joseph: Deus fecit me Dominum universæ terræ Ægypti: descende ad me, ne moreris,
10 Et habitabis in terra Gessen:erisque juxta me tu, & filii tui, & filii filiorum tuorum, oves tuæ, & armenta tua, & universa quæ possides.
11 Ibique te pascam (adhuc enim quinque anni residui sunt famis) ne & tu pereas, & domus tua, & omnia quæ possides.
12 En oculi vestri, & oculi fratris mei Benjamin, vident quod os meum loquatur ad vos.
13 Nuntiate patri meo universam gloriam meam, & cuncta quæ vidistis in Ægypto: festinate, & adducite eum ad me.
14 Cumque amplexatus recidisset in collum Benjamin fratris sui, flevit: illo quoque similiter flente super collum ejus.
15 Osculatusque est Joseph omnes fratres suos, & ploravit super singulos: post quæ ausi sunt loqui ad eum.

16 Au-

16 Auditumque est, & celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Joseph: & gavisus est Pharao, atque omnis familia ejus.
17 Dixitque ad Joseph ut imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes jumenta, ite in terram Chanaan,
18 Et tollite inde patrem vestrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ.
19 Præcipe etiam ut tollant plaustra de terra Ægypti, ad subvectionē parvulorum suorum ac cunjugum: & dicito: Tollite patrem vestrum, & properate quantocyus venientes,
20 Nec dimittatis quidquam de supellectili vestra: quia omnes opes Ægypti, vestræ erunt.
21 Feceruntque filii Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Joseph plaustra, secundum Pharaonis imperium: & cibaria in itinere.
22 Singulis quoque proferri jussit binas stolas: Benjamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis:
23 Tantumdem pecuniæ & vestium mittens patri suo, addens & asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Ægypti: & totidem asinas, triticum in itinere panesque portantes.
24 Dimisit ergo fratres suos, & proficiscētibus ait: Ne irascamini in via.
25 Qui ascendentes ex Ægypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Jacob.
26 Et nuntiaverunt ei, dicentes: Joseph filius tuus vivit: & ipse dominatur in omni terra Ægypti. Quo audito Jacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis.
27 Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra, & universa quæ miserat, revixit spiritus ejus,
28 Et ait: Sufficit mihi si adhuc Joseph filius meus vivit: vadam, & videbo illum antequam moriar.

CAPUT XLVI.

Jacob renovata Dei promissione cum universis filiis ac nepotibus, quorum nomina recensentur, in Ægyptum descendit: cui occurrens Joseph, suadet ut Pharaoni se esse pastores ovium dicant.

1 PRofectusque Israel cum omnibus quæ habebat, venit ad puteum juramenti, & mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac,
2 Audivit eum per visionem noctis vocantem se, & dicentem sibi: Jacob, Jacob. cui respondit: Ecce adsum.
3 Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris tui: noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi.
4 Ego descendam tecum illuc, & ego inde adducam te revertentem: Joseph quoque ponet manus suas super oculos tuos.

† *Act*, 5 Surrexit autem Jacob a puteo ju-
7. 15. ramenti: † tuleruntque eum filii cum
† *Jos.* parvulis & uxoribus suis in plaustris
24. 4. quæ miserat Pharao ad portandum
Psalm. senem,
104. 6 Et omnia quæ possederat in terra
23. Chanaan: † venitque in Ægyptum
*Isa.*52. cum omni semine suo,
4. 7 Filii ejus, & nepotes, filiæ, &
cuncta simul progenies.
8 Hæc sunt autem nomina filiorum
Israel, qui ingressi sunt in Ægyptum,
† *E-* ipse cum liberis suis. † Primogenitus
xod. 1. Ruben.
2. & 6. 9 Filii Ruben: Henoch & Phallu &
14. *Nu.* Hesron & Charmi.
26. 5. 10 † Filii Simeon: Jamuel & Jamin
1 *Par.* & Ahod, & Jachin & Sohar, & Saul
5. 1. 3. filius Chanaanitidis.
† *E-* 11 † Filii Levi: Gerson & Caath &
*xod.*6. Merari.
15. 1. 12 † Filii Juda: Her & Onan & Se-
Par. 4. la & Phares & Zara. mortui sunt au-
24. † 1. tem Her & Onan in terra Chanaan.
Par. 6. Natique sunt filii Phares: Hesron &
1. † 1. Hamul.
Par. 13 † Filii Issachar: Thola & Phua
2. 3. & & Job & Semron.
4. 21. 14 Filii Zabulon: Sared & Elon &
† 1 *Par.* Jahelel.
7. 1. 15 Hi filii Liæ quos genuit in Meso-
potamia Syriæ cum Dina filia sua.
omnes animæ filiorum ejus & filia-
rum, triginta tres.
16 Filii Gad: Sephion & Haggi &
Suni & Esebon & Heri & Arodi &
Areli.
† 1 *Par.* 17 † Filii Aser: Jamne & Jesua & Jes-
7. 30. sui & Beria, Sara quoque soror eo-
rum. Filii Beria: Heber & Mel-
chiel.
18 Hi filii Zelphæ, quam dedit La-
ban Liæ filiæ suæ, & hos genuit Jacob
sedecim animas.
19 Filii Rachel uxoris Jacob: Joseph
& Benjamin.
† *Sup.* 20 † Natique sunt Joseph filii in
41. 50. terra Ægypti, quos genuit ei Aseneth
filia Putiphare sacerdotis Heliopo-
leos: Manasses & Ephraim.
† 1 *Par.* 21 Filii Benjamin: † Bela & Bechor
7. 6. & & Asbel & Gera & Naaman & Echi
8. 1. & Ros & Mophim & Ophim & A-
red.
22 Hi filii Rachel quos genuit Ja-
cob: omnes animæ, quatuordecim.
23 Filii Dan: Husim.
24 Filii Nephthali: Jasiel & Guni
& Jeser & Sallem.
25 Hi filii Balæ, quam dedit La-
ban Racheli filiæ suæ: & hos genuit
Jacob: omnes animæ, septem.
26 Cunctæ animæ, quæ ingressæ
sunt cum Jacob in Ægyptum, & e-
gressæ sunt de femore illius, absque
uxoribus filiorū ejus, sexaginta sex.
27 Filii autem Joseph, qui nati sunt
ei in terra Ægypti, animæ duæ. † † *Deut*
Omnes animæ domus Jacob, quæ in- 10. 22.
gressæ sunt in Ægyptum, fuere se-
ptuaginta.
28 Misit autem Judam ante se ad
Joseph, ut nuntiaret ei, & occur-
reret in Gessen.
29 Quo cum pervenisset, juncto
Joseph curru suo, ascendit obviam
patri suo ad eumdem locum: videns-
que eum, irruit super collum ejus,
& inter amplexus flevit.
30 Dixitque pater ad Joseph: Jam
lætus moriar, quia vidi faciem tuam,
& superstitem te relinquo.
31 At ille locutus est ad fratres
suos, & ad omnem domum patris
sui: Ascendam & nuntiabo Pharao-
ni, dicamque ei: Fratres mei, & do-
mus patris mei, qui erant in terra
Chanaan, venerunt ad me:
32 Et sunt viri pastores ovium, cu-
ramque habent alendorum gregum:
pecora sua, & armenta, & omnia
quæ habere potuerunt, adduxerunt
secum.
33 Cumque vocaverit vos, & dixe-
rit: Quod est opus vestrum?
34 Respondebitis: Viri pastores su-
mus servi tui, ab infantia nostra usq;
in præsens, & nos & patres nostri.
Hæc autem dicetis, ut habitare pos-
sitis in terra Gessen: quia detestantur
Ægyptii omnes pastores ovium.

CAPUT XLVII.

Joseph, adventu patris & fratrum Pharaoni nuntiato, introducit Jacob cum filiis ad Pharaonem. terra Gessen conceditur iis ad inhabitandum, famisque tempore eos alit: porro fames tantum premit Ægyptum, ut, venditis pecoribus, terram quoque vendere sint coacti: quo factum est ut quinta pars fructuum regibus Ægypti perpetuo cedat, præterquam in possessionibus sacerdotum. Post annos septemdecim Jacob plurimum ditatus & jam moriturus adjurat Joseph de sua sepultura in Chananæa.

1 INgressus ergo Joseph nuntia-
vit Pharaoni, dicens: Pater

meus & fratres, oves eorum & armenta, & cuncta quæ possident, venerunt de terra Chanaan: & ecce consistunt in terra Gessen.
2 Extremos quoq; fratrum suorum quinque viros constituit coram rege:
3 Quos ille interrogavit: Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui, & nos, & patres nostri.
4 Ad peregrinandum in terra tua venimus: quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame in terra Chanaan: petimusque ut esse nos jubeas servos tuos in terra Gessen.
5 Dixit itaque rex ad Joseph: Pater tuus & fratres tui venerunt ad te.
6 Terra Ægypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, & trade eis terram Gessen. Quod si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorũ meorũ.
7 Post hæc introduxit Joseph patrem suum ad Regem, & statuit eum coram eo: qui benedicens illi,
8 Et interrogatus ab eo: Quot sunt dies annorum vitæ tuæ?
9 Respondit: Dies peregrinationis meę centum triginta annorum sunt, parvi & mali, & non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt.
10 Et benedicto rege, egressus est foras.
11 Joseph vero patri & fratribus suis dedit possessionem in Ægypto in optimo terræ loco, Ramesses, ut præceperat Pharao.
12 Et alebat eos, omnemq; domum patris sui, præbens cibaria singulis.
13 In toto enim orbe panis deerat, & oppresserat fames terram, maxime Ægypti & Chanaan.
14 E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti, & intulit eam in ærarium regis.
15 Cumque defecisset emptoribus pretium, venit cuncta Ægyptus ad Joseph, dicens: Da nobis panes: quare morimur corã te, deficiente pecunia?
16 Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra, & dabo vobis pro eis cibos, si pretium non habetis.
17 Quæ cum adduxissent, dedit eis alimenta pro equis, & ovibus, & bobus, & asinis: sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum.
18 Venerunt quoque anno secundo, & dixerunt ei: Non celabimus dominum nostrum quod deficiente pecunia, pecora simul defecerunt: nec clam te est, quod absque corporibus & terra nihil habeamus.
19 Cur ergo moriemur te vidente? & nos & terra nostra tui erimus: eme nos in servitutem regiam, & præbe semina, ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem.
20 Emit igitur Joseph omnem terram Ægypti, vendentibus singulis possessiones suas præ magnitudine famis. Subjecitque eam Pharaoni,
21 Et cunctos populos ejus, a novissimis terminis Ægypti usque ad extremos fines ejus,
22 Præter terram sacerdotum, quæ a rege tradita fuerat eis: quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas.
23 Dixit ergo Joseph ad populos: En ut cernitis, & vos, & terram vestram Pharao possidet: accipite semina, & serite agros,
24 Ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis: quatuor reliquas permitto vobis in sementem, & in cibum familiis & liberis vestris.
25 Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est: respiciat nos tantum dominus noster, & læti serviemus regi.
26 Ex eo tempore usque in præsentem diem, in universa terra Ægypti, regibus quinta pars solvitur, & factum est quasi in legem, absque terra sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.
27 Habitavit ergo Israel in Ægypto, id est, in terra Gessen, & possedit eam: auctusque est, & multiplicatus nimis.
28 Et vixit in ea decem & septem annis: factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.
29 Cumq; appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocavit filiũ suum Joseph, & dixit ad eum: Si inveni gratiam in conspectu tuo, † pone manum tuam sub femore meo: & facies mihi misericordiam & veritatem, ut non sepelias me in Ægypto: † Sup. 24. 2.
30 Sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac, condasque in sepulchro majorum meorum. Cui respondit Joseph: Ego faciam quod jussisti.
31 Et ille: Jura ergo, inquit, mihi.

Quo jurante , adoravit Iſrael Deum,
cõnverſus ad lectuli caput .

CAPUT XLVIII.

Jacob ægrotantem inviſit Joſeph,cujus filios Manaſſen & Ephraim Jacob ſibi adoptat ac benedicit , minorem, contradicente Joſeph , majori præponit; deniq; ſupra fratres partem unam Joſeph tribuit .

1 HIs ita tranſactis, nuntiatum
eſt Joſeph quod ægrotaret
pater ſuus: qui, aſſumptis duobus fi-
liis Manaſſe & Ephraim,ire perrexit.
2 Dictumque eſt ſeni : Ecce filius
tuus Joſeph venit ad te . Qui confor-
tatus ſedit in lectulo .
3 Et ingreſſo ad ſe ait : Deus omni-
† Sup. potens † apparuit mihi in Luza ,
28.13. quæ eſt in terra Chanaan : Benedi-
xitque mihi,
4 Et ait:Ego te augebo & multipli-
cabo , & faciam te in turbas populo-
rum : daboque tibi terram hanc, &
ſemini tuo poſt te, in poſſeſſionem
ſempiternam.
† Sup. 5 Duo ergo filii tui, qui † nati ſunt
41.50. tibi in in terra Ægypti antequam
† Joſ. huc venirem ad te , mei erunt : †
13.7. Ephraim & Manaſſes , ſicut Ruben
29. & Simeon reputabuntur mihi .
6 Reliquos autem quos genueris
poſt eos , tui erunt , & nomine fra-
trum ſuorum vocabuntur in poſſeſ-
ſionibus ſuis .
Sup. 7 Mihi enim , quando veniebam de
35.19. Meſopotamia , † mortua eſt Rachel
in terra Chanaan in ipſo itinere ,
eratque vernum tempus: & ingre-
diebar Ephratam , & ſepelivi eam
juxta viam Ephratæ, quæ alio nomi-
ne appellatur Bethlehem .
8 Videns autem filios ejus dixit ad
eum : Qui ſunt iſti ?
9 Reſpondit : Filii mei ſunt , quos
donavit mihi Deus in hoc loco . Ad-
duc,inquit,eos ad me , ut benedicam
illis .
10 Oculi enim Iſrael caligabant præ
nimia ſenectute , & clare videre non
poterat. Applicitoſque ad ſe deoſcu-
latus, & circumplexus eos ,
11 Dixit ad filium ſuum : Non ſum
fraudatus aſpectu tuo:inſuper oſten-
dit mihi Deus ſemen tuum .
12 Cumq;tuliſſet eos Joſeph de gre-
mio patris,adoravit pronus in terrã .
13 Et poſuit Ephraim ad dexteram
ſuam,id eſt,ad ſiniſtram Iſrael : Ma-
naſſen vero in ſiniſtra ſua , ad dexte-
ram ſcilicet patris,applicuitque am-
bos ad eum .
14 Qui extendens manum dexte-
ram , poſuit ſuper caput Ephraim
minoris fratris : ſiniſtram autem ſu-
per caput Manaſſe qui major natu
erat , commutans manus .
15 † Benedixitque Jacob filiis Jo- † Hebr.
ſeph , & ait : Deus , in cujus conſpe- 11.21.
ctu ambulaverunt patres mei Abra-
ham & Iſaac , Deus qui paſcit me ab
adoleſcentia mea uſque in præſen-
tem diem :
16 † Angelus , qui eruit me de cun- † Sup.
ctis malis , benedicat pueris iſtis : & 31.29.
invocetur ſuper eos nomen meum , & 32.
nomina quoque patrum meorum 2.
Abraham & Iſaac , & creſcant in Mat.
multitudinem ſuper terram . 18.10.
17 Videns autem Joſeph quod po-
ſuiſſet pater ſuus dexteram manum
ſuper caput Ephraim , graviter acce-
pit : & apprehenſam manum patris
levare conatus eſt de capite Ephraim,
& transferre ſuper caput Manaſſe .
18 Dixitque ad patrem : Non ita
convenit , pater : quia hic eſt primo-
genitus , pone dexteram tuam ſuper
caput ejus .
19 Qui renuens , ait : Scio fili mi ,
ſcio : & iſte quidem erit in populos ,
& multiplicabitur : ſed frater ejus
minor , major erit illo : & ſemen il-
lius creſcet in gentes .
20 Benedixitque eis in tempore il-
lo , dicens : In te benedicetur Iſrael,
atque dicetur : Faciat tibi Deus ſicut
Ephraim , & ſicut Manaſſe . Conſti-
tuitque Ephraim ante Manaſſen .
21 Et ait ad Joſeph filium ſuum :
En ego morior , & erit Deus vobiſ-
cum , reducetque vos ad terram pa-
trum veſtrorum . † Joſ.
22 Do tibi † partem unam extra 15.7.
fratres tuos , quam tuli de manu † & 16.
Amorrhæi in gladio & arcu meo . 1.

† Joſ. 24.8.

CAPUT XLIX.

Jacob moriturus ſingulis filiis ſuis benedicit , quorumdam tamen benedictione ob peccata in maledictionem & acrem objurgationem verſa , futura illis prædicit ; tandemque declarato ſepulturæ ſuæ loco , moritur .

1 VOcavit autem Jacob filios Deut.
ſuos , & ait eis : Congrega- 33.6.
mini , ut annuntiem quæ ventura
ſunt vobis in diebus noviſſimis .

2 Con-

2 Congregamini, & audite filii Jacob, audite Iſrael patrem veſtrum.

3 Ruben primogenitus meus, ut fortitudo mea, & principium doloris mei: prior in donis, major in imperio.

† Sup. 35. 22. 1 Par. 5. 1. 4 Effuſus es ſicut aqua, non creſcas: † quia aſcendiſti cubile patris tui, & maculaſti ſtratum ejus.

5 Simeon & Levi fratres: vaſa iniquitatis bellantia.

6 In conſilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non
† Sup. 34. 25. ſit gloria mea: † quia in furore ſuo occiderunt virum, & in voluntate ſua ſuffoderunt murum.

† Joſ. 19. 1. 7 Maledictus furor eorum, quia pertinax: & indignatio eorum, quia dura: † dividam eos in Jacob, & diſpergam eos in Iſrael.

8 Juda, te laudabunt fratres tui: manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui.

† 1 Par. 5. 2. 9 † Catulus leonis Juda: ad prædam fili mi aſcendiſti: requieſcens accubuiſti ut leo, & quaſi leæna, quis ſuſcitabit eum?

† Mat. 2. 6. Joan. 1. 45. 10 † NON AUFERETUR ſceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio gentium.

11 Ligans ad vineam pullum ſuum, & ad vitem, o fili mi, aſinam ſuam. Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine uvæ pallium ſuum.

12 Pulchriores ſunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores.

13 Zabulon in littore maris habitabit, & in ſtatione navium pertingens uſque ad Sidonem.

14 Iſſachar aſinus fortis accubans inter terminos.

15 Vidit requiem quod eſſet bona: & terram quod optima: & ſuppoſuit humerum ſuum ad portandum, factuſque eſt tributis ſerviens.

16 Dan judicabit populum ſuum ſicut & alia tribus in Iſrael.

17 Fiat Dan coluber in via, ceraſtes in ſemita, mordens ungulas equi, ut cadat aſcenſor ejus retro.

18 SALUTARE tuum expectabo Domine.

19 Gad, accinctus præliabitur ante eum: & ipſe accingetur retrorſum.

20 Aſer, pinguis panis ejus, & præbebit delicias regibus.

21 Nephthali, cervus emiſſus, & dans eloquia pulchritudinis.

22 † Filius accreſcens Joſeph, filius † 1 Par. 5. 1. accreſcens & decorus aſpectu: filiæ diſcurrerunt ſuper murum.

23 Sed exaſperaverunt eum, & jurgati ſunt, inviderunt que illi habentes jacula.

24 Sedit in forti arcus ejus, & diſſoluta ſunt vincula brachiorum & manuum illius per manus potentis Jacob: inde paſtor egreſſus eſt lapis Iſrael.

25 Deus patris tui erit adjutor tuus, & omnipotens benedicet tibi benedictionibus cæli deſuper, benedictionibus abyſſi jacentis deorſum, benedictionibus uberum & vulvæ.

26 Benedictiones patris tui confortatæ ſunt benedictionibus patrum ejus: donec veniret deſiderium collium æternorum: fiant in capite Joſeph, & in vertice Nazaræi inter fratres ſuos.

27 Benjamin lupus rapax, mane comedet prædam, & veſpere dividet ſpolia.

28 Omnes hi in tribubus Iſrael duodecim: hæc locutus eſt eis pater ſuus, benedixitque ſingulis, benedictionibus propriis.

29 Et præcepit eis, dicens: Ego congregor ad populum meum: ſepelite me cum patribus meis in ſpelunca duplici quæ eſt in agro Ephron Hethæi,

30 Contra Mambre in terra Cha- † Sup. 23. 17. naan, † quam emit Abraham cum agro ab Ephron Hethæo in poſſeſſionem ſepulchri.

31 Ibi ſepelierunt eum, & Saram uxorem ejus: ibi ſepultus eſt Iſaac cum Rebecca conjuge ſua: ibi & Lia condita jacet.

32 Finitiſque mandatis quibus filios inſtruebat, collegit pedes ſuos ſuper lectulum, & obiit: appoſituſque eſt ad populum ſuum.

CAPUT L.

Joseph corpus patris aromatibus conditum curans, & adhibito luctu funebri, cum senioribus Ægypti proficiscitur, ut in terra Chanaan sepeliat: quo magna solemnitate peracto, fratres ob irrogatam illi injuriam sibi timentes, benigne suscipit & consolatur: qui, ubi mandatum dedisset de suis ossibus in terram Chanaan, cum ex Ægypto sint migraturi, deferendis, in pace quievit.

1 QUod cernens Joseph, ruit
super faciem patris flens &
deosculans eum.
2 Præcepitque servis suis medicis ut
aromatibus condirent patrem.
3 Quibus jussa explentibus, transierunt quadraginta dies: iste quippe
mos erat cadaverum conditorum. flevitque eum Ægyptus septuaginta
diebus.
4 Et expleto planctus tempore, locutus est Joseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus
Pharaonis:
5 Eo quod pater meus adjuraverit
me, dicens: En morior, in sepulchro
meo † quod fodi mihi in terra Cha- † Sup. 47.29.
naan, sepelies me. Ascendam igitur,
& sepeliam patrem meum, ac revertar.
6 Dixitque ei Pharao: Ascende & sepeli patrem tuum sicut adjuratus es.
7 Quo ascendente, ierunt cum eo
omnes senes domus Pharaonis, cunctique majores natu terræ Ægypti:
8 Domus Joseph cum fratribus suis,
absque parvulis & gregibus, atque
armentis, quæ dereliquerant in terra Gessen.
9 Habuit quoque in comitatu currus & equites: & facta est turba non
modica.
10 Veneruntq; ad Aream Arad, quæ
sita est trans Jordanem: ubi celebrãtes exequias planctu magno atq; vehementi, impleverunt septem dies.
11 Quod cum vidissent habitatores
terræ Chanaan, dixerunt: Planctus
magnus est iste Ægyptiis. Et idcirco
vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti.
12 Fecerunt ergo filii Jacob sicut † Act. 7.16.
præceperat eis:
13 Et portantes eum in terram † Sup. 23.17.
Chanaan, † sepelierunt eum in spelunca duplici, † quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Ephron Hethæo contra
faciem Mambre.
14 Reversusque est Joseph in Ægyptum cum fratribus suis, & omni comitatu, sepulto patre.
15 Quo mortuo, timentes fratres
ejus, & mutuo colloquentes: Ne forte memor sit injuriæ quam passus
est, & reddat nobis omne malum
quod fecimus,
16 Mandaverunt ei dicentes: Pater
tuus præcepit nobis antequam moreretur,

17 Ut

17 Ut hæc tibi verbis illius dicere-
mus: Obsecro ut obliviscaris sceleris
fratrum tuorum, & peccati atque
malitiç quam exercuerunt in te: nos
quoque oramus ut servis Dei patris
tui dimittas iniquitatem hanc. Qui-
bus auditis flevit Joseph.
18 Veneruntque ad eum fratres
sui: & proni adorantes in terram
dixerunt: Servi tui sumus.
19 Quibus ille respondit: Nolite
timere: num Dei possumus resiste-
re voluntati?
† Sup. 45. 5. 20 † Vos cogitastis de me malum:
sed Deus vertit illud in bonum,
ut exaltaret me, sicut in præsen-
tiarum cernitis, & salvos faceret
multos populos.
† Sup. 47. 12. 21 Nolite timere: ergo † pascam
vos & parvulos vestros. consola-
tusque est eos, & blande ac leni-
ter est locutus.
22 Et habitavit in Ægypto cum o-
mni domo patris sui: vixitque cen-
tum decem annis. Et vidit Ephraim
filios usque ad tertiam generatio-
nem. † Filii quoque Machir filii † Num 32. 39.
Manasse nati sunt in genibus Joseph.
23 Quibus transactis, † locutus est † Hebr. 11. 12.
fratribus suis: Post mortem meam
Deus visitabit vos, & ascendere vos
faciet de terra ista ad terram quam
juravit Abraham, Isaac, & Jacob.
24 Cumque adjurasset eos atque di-
xisset: Deus visitabit vos: † asporta- † Exod. 13. 19. Jos. 24. 32.
te ossa mea vobiscum de loco isto:
25 Mortuus est, expletis centum
decem vitæ suæ annis. Et conditus
aromatibus, repositus est in locu-
lo in Ægypto.

LIBER EXODUS,
HEBRAICE VEELLE SEMOTH.

CAPUT I.

Nomina filiorum Iſrael qui Ægyptum ingreſſi ſunt ; quorum multiplicationem novus Pharao fruſtra impedire nititur onerum impoſitione , maſculorum cæde ac ſubmerſione : de obſtetricum miſeratione , & earum a Deo præmiatione.

Geneſ. 46. 8.
1 HÆc ſunt nomina filiorum Iſrael qui ingreſſi ſunt in Ægyptum cum Jacob : ſinguli cum domibus ſuis introierunt :
2 Ruben , Simeon , Levi , Judas ,
3 Iſſachar , Zabulon & Benjamin ,
4 Dan,& Nephthali, Gad , & Aſer .
5 Erant igitur omnes animæ eorum
qui egreſſi ſunt de femore Jacob , ſeptuaginta : Joſeph autem in Ægypto erat.
6 Quo mortuo , & univerſis fratribus ejus , omnique cognatione illa ,
† Act. 7. 17.
7 † Filii Iſrael creverunt , & quaſi germinantes multiplicati ſunt : ac roborati nimis,impleverunt terram.
8 Surrexit interea rex novus ſuper Ægyptum , qui ignorabat Joſeph :
9 Et ait ad populum ſuum : Ecce , populus filiorum Iſrael multus , & fortior nobis eſt .
10 Venite , ſapienter opprimamus eum , ne forte multiplicetur : & ſi ingruerit contra nos bellum , addatur inimicis noſtris , expugnatiſque nobis egrediatur de terra.
11 Præpoſuit itaque eis magiſtros operum , ut affligerent eos oneribus: ædificaveruntq; urbes tabernaculorum Pharaoni, Phitom & Rameſſes.
12 Quantoque opprimebant eos , tanto magis multiplicabantur , & creſcebant :
13 Oderantque filios Iſrael Ægyptii , & affligebant illudentes eis :
14 Atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti & lateris , omnique famulatu , quo in terrę operibus premebantur .
15 Dixit autem rex Ægypti obſtetricibus Hebræorum : quarum una vocabatur Sephora , altera Phua ,
16 Præcipiens eis : Quando obſtetricabitis Hebræas, & partus tempus advenerit : ſi maſculus fuerit , interficite eum: ſi femina , reſervate .
17 Timuerunt autem obſtetrices Deum , & non fecerunt juxta

præceptum regis Ægypti, sed conservabant mares.

18 Quibus ad se accersitis, rex ait: Quidnam est hoc quod facere voluistis, ut pueros servaretis?

19 Quæ responderunt: Non sunt Hebrææ sicut Ægyptiæ mulieres: ipsæ enim obstetricandi habent scientiam, & priusquam veniamus ad eas, pariunt.

20 Bene ergo fecit Deus obstetricibus: & crevit populus, confortatusque est nimis.

21 Et quia timuerunt obstetrices Deum, ædificavit ei domos.

22 Præcepit ergo Pharao omni populo suo, dicens: Quidquid masculini sexus natum fuerit, in flumen projicite: quidquid feminini, reservate.

CAPUT II.

Moyses nascitur, aquis expositus, & inde extractus, a matre sua nutritus jussu filiæ Pharaonis quæ ipsum adoptavit, propter Ægyptii cædem in Madian metu regis fugit, ubi accepta uxore Sephora filia sacerdotis, duos genuit filios, Gersam & Eliezer.

1 EGressus est post hæc vir de domo Levi: † & accepit uxorem stirpis suæ. († *Infr.* 6. 20.)

2 Quæ concepit, & † peperit filium: & videns eum elegantem, abscondit tribus mensibus. († *Hebr.* 11. 23.)

3 Cumque jam celare non posset, sumpsit fiscellam scirpeam, & linivit eam bitumine ac pice: posuitque intus infantulum, & exposuit eum in carecto ripæ fluminis,

4 Stante procul sorore ejus, & considerante eventum rei.

5 † Ecce autem descendebat filia Pharaonis ut lavaretur in flumine: & puellæ ejus gradiebantur per crepidinem alvei. Quæ cum vidisset fiscellam in papyrione, misit unam e famulabus suis: & allatam († *Act.* 7. 21. *Hebr.* 11. 23.)

6 Aperiens, cernensque in ea parvulum vagientem, miserta ejus, ait: De infantibus Hebræorum est hic.

7 Cui soror pueri: Vis, inquit, ut vadam, & vocem tibi mulierem Hebræam, quæ nutrire possit infantulum?

8 Respondit: Vade. Perrexit puella & vocavit matrem suam.

9 Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe, ait, puerum istum, & nutri mihi: ego dabo tibi mercedem tuam. Suscepit mulier, & nutrivit puerum: adultumq; tradidit filiæ Pharaonis.

10 Quem illa adoptavit in locum filii, vocavitque nomen ejus Moyses, dicens: Quia de aqua tuli eum.

11 In diebus illis postquā creverat Moyses, † egressus est ad fratres suos: viditque afflictionem eorum, & virum Ægyptium percutientem quemdam de Hebræis fratribus suis. († *Hebr.* 11. 24.)

12 Cumq; circumspexisset huc atq; illuc, & nullum adesse vidisset, percussum Ægyptium abscondit sabulo.

13 Et egressus die altero conspexit duos Hebræos rixantes: dixitque ei qui faciebat injuriam: Quare percutis proximum tuum?

14 Qui respondit: Quis te constituit principem & judicem super nos? num occidere me tu vis, sicut heri occidisti Ægyptium? Timuit Moyses, & ait: Quomodo palam factum est verbum illud?

15 Audivitque Pharao sermonem hunc, & quærebat occidere Moysen: qui fugiens de conspectu ejus, moratus est in terra Madian, & sedit juxta puteum.

16 Erant autem sacerdoti Madian septem filiæ, quæ venerunt ad hauriendam aquam: & impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui.

17 Supervenere pastores, & ejecerunt eas: surrexitque Moyses, & defensis puellis, adaquavit oves earum.

18 Quæ cum revertissent ad Raguel patrem suum, dixit ad eas: Cur velocius venistis solito?

19 Responderunt: Vir Ægyptius liberavit nos de manu pastorum: insuper & hausit aquam nobiscum, potumque dedit ovibus.

20 At ille: Ubi est? inquit, Quare dimisistis hominem? vocate eum ut comedat panem.

21 Juravit ergo Moyses quod habitaret cum eo. † Accepitque Sephoram filiam ejus uxorem: († *Infr.* 18. 2. 3. 1. *Par.* 23. 15.)

22 Quæ peperit ei filium, quem vocavit Gersam, dicens: Advena fui in terra aliena. Alterum vero peperit, quem vocavit Eliezer, dicens: Deus enim patris mei adjutor meus eripuit me de manu Pharaonis.

23 Post multum vero temporis mortuus est rex Ægypti: & ingemiscentes filii Israel, propter opera vociferati sunt: ascenditque

clamor eorum ad Deum ab operibus.

24 Et audivit gemitum eorum, ac recordatus est fœderis quod pepigit cum Abraham, Isaac, & Jacob.

25 Et respexit Dominus filios Israel, & cognovit eos.

CAPUT III.

Dominus Moysi, oves Jethro soceri pascenti, in rubo ardente & incombusto apparens, mittit eum etiam renitentem ad filios Israel manu Pharaonis liberandos, spoliatis Ægyptiis.

1 MOyses autem pascebat oves Jethro soceri sui sacerdotis Madian: cumque minasset gregem ad interiora deserti, venit ad montem Dei Horeb.

† *Act.* 7. 30.

2 † Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi: & videbat quod rubus arderet, & non combureretur.

3 Dixit ergo Moyses: Vadam, & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus.

4 Cernens autem Dominus quod pergeret ad videndum, vocavit eum de medio rubi, & ait: Moyses, Moyses. Qui respondit: Adsum.

5 At ille: Ne appropies, inquit, huc: solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, terra sancta est.

† *Mat.* 22. 32. *Marc.* 12. 26. *Luc.* 20. 37.

6 Et ait: † Ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob. Abscondit Moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deum.

7 Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem ejus audivi propter duritiam eorum qui præsunt operibus:

8 Et sciens dolorem ejus, descendi ut liberem eum de manibus Ægyptiorum, & educam de terra illa in terram bonam, & spatiosam, in terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Jebusæi.

9 Clamor ergo filiorum Israel venit ad me: vidique afflictionem eorum, qua ab Ægyptiis opprimuntur.

10 Sed veni, & mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum, filios Israel, de Ægypto.

11 Dixitque Moyses ad Deum: Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israel de Ægypto?

12 Qui dixit ei: Ego ero tecum: & hoc habebis signum, quod miserim te: Cum eduxeris populum meum de Ægypto, immolabis Deo super montem istum.

13 Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam ad filios Israel, & dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint mihi: Quod est nomen ejus? qui dicam eis?

14 Dixit Deus ad Moysen: EGO SUM QUI SUM. Ait: Sic dices filiis Israel: QUI EST, misit me ad vos.

15 Dixitque iterum Deus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generationem & generationem.

16 Vade, & congrega seniores Israel, & dices ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit mihi, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, dicens: Visitans visitavi vos, & vidi omnia quæ acciderunt vobis in Ægypto:

17 Et dixi ut educam vos de afflictione Ægypti, in terram Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Jebusæi, ad terram fluentem lacte & melle.

18 Et audient vocem tuam: ingredierisque tu, & seniores Israel, ad regem Ægypti, & dices ad eum: Dominus Deus Hebræorum vocavit nos: ibimus viam trium dierum in solitudinem, ut immolemus Domino Deo nostro.

19 Sed ego scio quod non dimittet vos rex Ægypti ut eatis, nisi per manum validam.

20 Extendam enim manum meam, & percutiam Ægyptum in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus sum in medio eorum: post hæc dimittet vos.

21 Daboque gratiam populo huic coram Ægyptiis: † & cum egrediemini, non exibitis vacui:

† *Infr.* 11. 2. & 12. 56.

22 Sed postulabit mulier a vicina sua, & ab hospita sua, vasa argentea & aurea, ac vestes: ponetisque eas super filios & filias vestras, & spoliabitis Ægyptum.

CA-

CAPUT IV.

Moyses suæ missionis tribus signis a Deo acceptis, varie se excusat ab hac missione; tandem acquiescit, reditque in Ægyptum cum uxore & filiis: angelus minatur Moysi mortem; hinc uxor circumcidit filium. Aaron fratri Moysi occurrit, simulque venerunt ad filios Israel.

1 RESpondens Moyses ait: Non
credent mihi, neque au-
dient vocem meam, sed dicent: Non
apparuit tibi Dominus.
2 Dixit ergo ad eum: Quid est quod
tenes in manu tua? Respondit: Virga.
3 Dixitque Dominus: Projice eam
in terram. Projecit, & versa est in
colubrum, ita ut fugeret Moyses.
4 Dixitque Dominus: Extende ma-
num tuam, & apprehende caudam
ejus. Extendit, & tenuit, versa-
que est in virgam.
5 Ut credant, inquit, quod ap-
paruerit tibi Dominus Deus patrum
suorum, Deus Abraham, Deus I-
saac, & Deus Jacob.
6 Dixitque Dominus rursum: Mit-
te manum tuam in sinum tuum.
Quam cum misisset in sinum, pro-
tulit leprosam instar nivis.
7 Retrahe, ait, manum tuam in
sinum tuum. Retraxit, & protulit
iterum, & erat similis carni reliquæ.
8 Si non crediderint, inquit, ti-
bi, neque audierint sermonem si-
gni prioris, credent verbo signi se-
quentis.
9 Quod si nec duobus quidem his
signis crediderint, neque audierint
vocem tuam: sume aquam flumi-
nis, & effunde eam super aridam,
& quidquid hauseris de fluvio, ver-
tetur in sanguinem.
10 Ait Moyses: Obsecro Domine,
non sum eloquens ab heri & nu-
diustertius: & ex quo locutus es
ad servum tuum, impeditioris & tar-
dioris linguæ sum.
11 Dixit Dominus ad eum: Quis
fecit os hominis? aut quis fabrica-
tus est mutum & surdum, viden-
tem & cæcum? nonne ego?
† Mat. 12 Perge igitur, † & ego ero in ore
10. 20. tuo: doceboque te quid loquaris.
13 At ille: Obsecro, inquit, Do-
mine, mitte quem missurus es.
14 Iratus Dominus in Moysen,
ait: Aaron frater tuus Levites,
scio quod eloquens sit: ecce ipse
egreditur in occursum tuum, vi-
densque te lætabitur corde.
15 Loquere ad eum, & pone verba
mea in ore ejus: & ego ero in ore
tuo, & in ore illius, † & osten- † Infr.
dam vobis quid agere debeatis. 7. 2.
16 Ipse loquetur pro te ad popu-
lum, & erit os tuum: tu autem eris
ei in his quæ ad Deum pertinent.
17 Virgam quoque hanc sume in
manu tua, in qua facturus es signa.
18 Abiit Moyses, & reversus est ad
Jethro socerum suum, dixitque ei:
Vadam & revertar ad fratres meos
in Ægyptum, ut videam si adhuc vi-
vant. Cui ait Jethro: Vade in pace.
19 Dixit ergo Dominus ad Moysen
in Madian: Vade, & revertere in
Ægyptum: mortui sunt enim omnes
qui quærebant animam tuam.
20 Tulit ergo Moyses uxorem su-
am, & filios suos, & imposuit eos
super asinum, reversusque est in
Ægyptum, portans virgam Dei in
manu sua.
21 Dixitque ei Dominus revertenti
in Ægyptum: Vide ut omnia osten-
ta quæ posui in manu tua, facias co-
ram Pharaone: ego indurabo cor
ejus, & non dimittet populum.
22 Dicesque ad eum: Hæc dicit
Dominus: Filius meus primogeni-
tus Israel.
23 Dixi tibi: Dimitte filium meum
ut serviat mihi; & noluisti dimit-
tere eum: ecce ego interficiam fi-
lium tuum primogenitum.
24 Cumque esset in itinere, in di-
versorio occurrit ei Dominus, &
volebat occidere eum.
25 Tulit illico Sephora acutissi-
mam petram, & circumcidit præ-
putium filii sui, tetigitque pedes
ejus, & ait: Sponsus sanguinum
tu mihi es.
26 Et dimisit eum postquam dixe-
rat: Sponsus sanguinem, ob cir-
cumcisionem.
27 Dixit autem Dominus ad Aaron:
Vade in occursum Moysi in deser-
tum. Qui perrexit obviam ei in
montem Dei, & osculatus est eum.
28 Narravitque Moyses Aaron o-
mnia verba Domini quibus miserat
eum, & signa quæ mandaverat.
29 Veneruntque simul, & congre-
gaverunt cunctos seniores filiorum
Israel.

30 Locutusque est Aaron omnia
verba quę dixerat Dominus ad Moy-
sen: & fecit signa coram populo,
31 Et credidit populus. Audie-
runtque quod visitasset Dominus fi-
lios Israel, & quod respexisset affli-
ctionem illorum: & proni adora-
verunt.

CAPUT V.

Moyses & Aaron Pharaoni Dei mandata referunt: quæ ille contemnens, gravius Israelitas premit negatis paleis; quod audiens Moyses, orat pro eis Dominum.

1 POst hæc ingressi sunt Moyses
& Aaron, & dixerunt Pha-
raoni: Hæc dicit Dominus Deus Is-
rael: Dimitte populum meum ut sa-
crificet mihi in deserto.
2 At ille respondit: Quis est Do-
minus, ut audiam vocem ejus, &
dimittam Israel? nescio Dominum,
& Israel non dimittam.
3 Dixeruntque: Deus Hebræorum
vocavit nos, ut eamus viam trium
dierum in solitudinem, & sacrifice-
mus Domino Deo nostro: ne forte
accidat nobis pestis aut gladius.
4 Ait ad eos rex Ægypti: Quare
Moyses & Aaron solicitatis popu-
lum ab operibus suis? ite ad onera
vestra.
5 Dixitque Pharao: Multus est po-
pulus terræ: videtis quod turba suc-
creverit: quanto magis si dederitis
eis requiem ab operibus?
6 Præcepit ergo in die illo pręfectis
operū & exactoribus populi, dicens:
7 Nequaquam ultra dabitis paleas
populo ad conficiendos lateres, sic-
ut prius: sed ipsi vadant, & colli-
gant stipulas.
8 Et mensuram laterum, quam
prius faciebant, imponetis super eos,
nec minuetis quidquam: vacant e-
nim, & idcirco vociferantur, dicen-
tes: Eamus, & sacrificemus Deo
nostro.
9 Opprimantur operibus, & exple-
ant ea: ut non acquiescant ver-
bis mendacibus.
10 Igitur egressi præfecti operum
& exactores, ad populum dixerunt:
Sic dicit Pharao: Non do vobis pa-
leas:
11 Ite, & colligite sicubi invenire
poteritis, nec minuetur quidquam
de opere vestro.
12 Dispersusque est populus per o-
mnem terram Ægypti ad colligen-
das paleas.
13 Præfecti quoque operum insta-
bant, dicentes: Complete opus ve-
strum quotidie, ut prius facere sole-
batis quando dabantur vobis paleæ.
14 Flagellatique sunt qui præerant
operibus filiorum Israel, ab exacto-
ribus Pharaonis, dicentibus: Quare
non impletis mensuram laterum
sicut prius, nec heri, nec hodie?

15 Ve-

15 Veneruntque præpositi filiorum Israel, & vociferati sunt ad Pharaonem, dicentes: Cur ita agis contra servos tuos?

16 Paleæ non dantur nobis, & lateres similiter imperantur: en famuli tui flagellis cædimur, & injuste agitur contra populum tuum.

17 Qui ait: Vacatis otio, & idcirco dicitis: Eamus, & sacrificemus Domino.

18 Ite ergo, & operamini: paleæ non dabuntur vobis, & reddetis consuetum numerum laterum.

19 Videbantque se præpositi filiorum Israel in malo, eo quod diceretur eis: Non minuetur quidquam de lateribus per singulos dies.

20 Occurreruntque Moysi & Aaron, qui stabant ex adverso, egredientibus a Pharaone:

21 Et dixerunt ad eos: Videat Dominus & judicet, quoniam fœtere fecistis odorem nostrum coram Pharaone & servis ejus, & præbuistis ei gladium, ut occideret nos.

22 Reversusque est Moyses ad Dominum, & ait: Domine, cur afflixisti populum istum? quare misisti me?

23 Ex eo enim quo ingressus sum ad Pharaonem ut loquerer in nomine tuo, afflixit populum tuum: & non liberasti eos.

CAPUT VI.

Deus animat Moysen, ei revelat nomen suum, Iehova, solaturque Israelitas per Moysen terræ Chanaan promissione; recensetur genealogia Ruben, Simeonis & Levi, usque ad Moysen & Aaron.

1 Dixitque Dominus ad Moysen: Nunc videbis quæ facturus sim Pharaoni: per manum enim fortem dimittet eos, & in manu robusta ejiciet illos de terra sua.

2 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Ego Dominus

3 Qui apparui Abraham, Isaac, & Jacob, in Deo omnipotente: & nomen meum ADONAI non indicavi eis.

4 Pepigique fœdus cum eis, ut darem eis terram Chanaan, terram peregrinationis eorum, in qua fuerunt advenæ.

5 Ego audivi gemitum filiorum Israel, quo Ægyptii oppresserunt eos: & recordatus sum pacti mei.

6 Ideo dic filiis Israel: Ego Dominus qui educam vos de ergastulo Ægyptiorum, & eruam de servitute: ac redimam in brachio excelso, & judiciis magnis.

7 Et assumam vos mihi in populũ, & ero vester Deus: & scietis quod ego sum Dominus Deus vester qui eduxerim vos de ergastulo Ægyptiorum:

8 Et induxerim in terram, super quam levavi manum meam ut darem eam Abraham, Isaac, & Jacob: daboque illam vobis possidendam, ego Dominus.

9 Narravit ergo Moyses omnia filiis Israel: qui non acquieverunt ei, propter angustiam spiritus, & opus durissimum.

10 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

11 Ingredere, & loquere ad Pharaonem regem Ægypti, ut dimittat filios Israel de terra sua.

12 Respondit Moyses coram Domino: Ecce filii Israel non audiunt me: & quo modo audiet Pharao, præsertim cum incircumcisus sim labiis?

13 Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, & dedit mandatum ad filios Israel, & ad Pharaonem regem Ægypti, ut educerent filios Israel de terra Ægypti.

14 † Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii Ruben primogeniti Israelis: Henoch & Phallu, Herson & Charmi. *† Gen. 46. 9. Num. 26. 5. 1. Par. 5. 1.*

15 Hæc cognationes Ruben. † Filii Simeon: Jamuel & Jamin, & Ahod, & Jachin, & Soar, & Saul filius Chananitidis. hæ progenies Simeon. *† 1 Par. 4. 24.*

16 Et hęc nomina filiorum Levi per cognationes suas: Gerson & Caath & Merari. Anni autem vitæ Levi fuerunt centum triginta septem.

17 † Filii Gerson: Lobni & Semei, per cognationes suas. *† 1 Par. 5. 1. & 23. 6.*

18 Filii Caath: Amram: & Isaar, & Hebron, & Oziel. anni quoque vitæ Caath, centum triginta tres. *† Num. 3. 19. & 26. 57. 1 Par. 6. 2. & 23. 12.*

19 Filii Merari: Moholi & Musi. hæ cognationes Levi per familias suas.

20 Accepit autem Amram uxorem Jochabed patruelem suam: quæ peperit ei Aaron & Moysen. Fueruntque anni vitæ Amram, centum triginta septem.

21 Filii quoque Isaar: Core, & Nepheg, & Zechri.

22 Filii quoque Oziel: Misael, & Elisaphan, & Sethri.

13 Accepit autem Aaron uxorem Elisabeth filiam Aminadab, sororem Nahason, quæ peperit ei Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

24 Filii quoque Core: Aser, & Elcana, & Abiasaph. hæ sunt cognationes Coritarum.

25 At vero Eleazar filius Aaron accepit uxorem de filiabus Phutiel: quæ peperit ei Phinees. hi sunt principes familiarum Leviticarum per cognationes suas.

26 Iste est Aaron & Moyses, quibus præcepit Dominus, ut educerent filios Israel de terra Ægypti per turmas suas.

27 Hi sunt, qui loquuntur ad Pharaonem regem Ægypti, ut educant filios Israel de Ægypto: iste est Moyses & Aaron,

28 In die qua locutus est Dominus ad Moysen, in terra Ægypti.

29 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens: Ego Dominus: loquere ad Pharaonem regem Ægypti, omnia quæ ego loquor tibi.

30 Et ait Moyses coram Domino: En incircumcisus labiis sum, quomodo audiet me Pharao?

CAPUT VII.

Moyses & Aaron ad Pharaonem loquuntur, virgam vertunt in serpentem, & aquam virga percussam in sanguinem: similia faciunt magi Pharaonis suis incantationibus; quam ob causam Pharao induratur, ne dimittat Hebræos.

1 Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce constitui te Deum Pharaonis: & Aaron frater tuus erit propheta tuus.

2 † Tu loqueris ei omnia quæ mando tibi: & ille loquetur ad Pharaonem, ut dimittat filios Isral de terra sua. († *Supr.* .. 15.)

3 Sed ego indurabo cor ejus, & multiplicabo signa & ostenta mea in terra Ægypti,

4 Et non audiet vos: immittamque manum meam super Ægyptum, & educam exercitum & populum meum filios Israel de terra Ægypti per judicia maxima.

5 Et scient Ægyptii quia ego sum Dominus qui extenderim manum meam super Ægyptum, & eduxerim filios Israel de medio eorum.

6 Fecit itaque Moyses & Aaron sicut præceperat Dominus: ita egerũt.

7 Erat autem Moyses octoginta annorum, & Aaron octoginta trium, quando locuti sunt ad Pharaonem.

8 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron:

9 Cum dixerit vobis Pharao, Ostendite signa: dices ad Aaron: Tolle virgam tuam, & projice eam coram Pharaone, ac vertetur in colubrum.

10 Ingressi itaque Moyses & Aaron ad Pharaonem, fecerunt sicut præceperat Dominus. tulitque Aaron virgam coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in colubrum.

11 † Vocavit autem Pharao sapientes & maleficos: & fecerunt etiam ipsi per incantationes Ægyptiacas & arcana quædam similiter. († *2. Timoth.* 3. 8.)

12 Projeceruntque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones: sed devoravit virga Aaron virgas eorum.

13 Induratumque est cor Pharaonis, & non audivit eos, sicut præceperat Dominus.

14 Dixit autem Dominus ad Moysen: Ingravatum est cor Pharaonis, non vult dimittere populum.

15 Vade ad eum mane, ecce egredietur ad aquas: & stabis in occursum ejus super ripam fluminis: & virgam, quæ conversa est in draconem, tolles in manu tua.

16 Dicesque ad eum: Dominus Deus Hebræorum misit me ad te, dicens: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi in deserto: & usque ad præsens audire noluisti.

17 Hæc igitur dicit Dominus: In hoc scies quod sim Dominus: ecce percutiam virga, quæ in manu mea est, aquam fluminis, & vertetur in sanguinem.

18 Pisces quoque, qui sunt in flluvio, morientur, & computrescent aquæ, & affligentur Ægyptii bibentes aquam fluminis.

19 Dixit quoque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron, Tolle virgam tuam, & extende manum tuam super aquas Ægypti, & super fluvios eorum & rivos ac paludes, & omnes lacus aquarum, ut vertantur in sanguinem: & sit cruor in omni terra Ægypti, tam in ligneis vasis quã in saxeis.

20 Feceruntque Moyses & Aaron sicut præceperat Dominus: † & elevans virgam percussit aquam fluminis coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in sanguinem. († *Infr.* 17. 5. *Ps.* 77. 44.)

21 Et pisces, qui erant in flumine,

mortui

mortui sunt: computruitque fluvius, & non poterant Ægyptii bibere aquam fluminis, & fuit sanguis in tota terra Ægypti.

† Sup. 17. 7. 22 † Feceruntque similiter malefici Ægyptiorum incantationibus suis; & induratum est cor Pharaonis, nec audivit eos, sicut præceperet Dominus.

23 Avertitque se, & ingressus est domum suam, nec apposuit cor etiam hac vice.

24 Foderunt autem omnes Ægyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent: non enim poterant bibere de aqua fluminis.

25 Impletique sunt septem dies, postquam percussit Dominus fluvium.

CAPUT VIII.

Secunda Ægypti plaga est ranarum; pro quarum ablatione promittit Pharao populum dimittere, nec facit: quare additur tertia sciniphum, & quarta muscarum, propter quas rursus promittit Pharao se filios Israel dimissurum, quod non facit.

1 Dixit quoque Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi:

2 Sin autem nolueris dimittere, ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis.

3 Et ebulliet fluvius ranas: quæ ascendent, & ingredientur domum tuam, & cubiculum lectuli tui, & super stratum tuum, & in domo servorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum:

4 Et ad te, & ad populum tuum, & ad omnes servos tuos, intrabunt ranæ.

5 Dixitque Dominus ad Moysen: Dic ad Aaron: Extende manum tuam super fluvios ac super rivos & paludes, & educ ranas super terram Ægypti.

6 Et extendit Aaron manum super aquas Ægypti, & ascenderunt ranæ, operueruntque terram Ægypti.

† Sap. 17. 7. 7 † Fecerunt autem & malefici per incantationes suas similiter, eduxeruntque ranas super terram Ægypti.

8 Vocavit autem Pharao Moysen & Aaron, & dixit eis: Orate Dominum ut auferat ranas a me & a populo meo: & dimittam populum ut sacrificet Domino.

9 Dixitque Moyses ad Pharaonem: Constitue mihi quando deprecer pro te, & pro servis tuis, & pro populo tuo, ut abigantur ranæ a te & a domo tua & a servis tuis & a populo tuo: & tantum in flumine remaneant.

10 Qui respondit: Cras. At ille: Juxta, inquit, verbum tuum faciam: ut scias quoniam non est sicut Dominus Deus noster.

11 Et recedent ranæ a te, & a domo tua, & a servis tuis, & a populo tuo: & tantum in flumine remanebunt.

12 Egressique sunt Moyses & Aaron a Pharaone: & clamavit Moyses ad Dominum pro sponsione ranarum quam condixerat Pharaoni.

13 Fecitque Dominus juxta verbum Moysi: & mortuæ sunt ranæ de domibus, & de villis, & de agris.

14 Congregaveruntque eas in immensos aggeres, & computruit terra.

15 Videns autem Pharao quod data esset requies, ingravavit cor suum, & non audivit eos, sicut præceperat Dominus.

16 Dixitque Dominus ad Moysen: Loquere ad Aaron: Extende virgam tuam, & percute pulverem terræ: & sint sciniphes in universa terra Ægypti.

17 Feceruntque ita. Et extendit Aaron manum, virgam tenens: percussitque pulverem terræ, & facti sunt sciniphes in hominibus, & in jumentis: omnis pulvis terræ versus est in sciniphes per totam terram Ægypti.

18 Feceruntque similiter malefici incantationibus suis, ut educerent sciniphes, & non potuerunt: erantque sciniphes tam in hominibus quam in jumentis.

19 Et dixerunt malefici ad Pharaonem: Digitus Dei est hic. induratumque est cor Pharaonis, & non audivit eos sicut præceperat Dominus.

20 Dixit quoque Dominus ad Moysen: Consurge diluculo, & sta coram Pharaone: egredietur enim ad aquas: & dices ad eum: Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.

21 Quod si non dimiseris eum, ecce ego immittam in te, & in servos tuos, & in populum tuum, & in domos

tuas, omne genus muscarum: & implebuntur domus Ægyptiorum muscis diversi generis, & universa terra in qua fuerint.
22 Faciamque mirabilem in die illa terram Gessen, in qua populus meus est, ut non sint ibi muscæ: & scias quoniam ego Dominus in medio terræ.
23 Ponamque divisionem inter populum meum & populum tuum: cras erit signum istud.
† Sap. 16.9. 24 Fecitque Dominus ita. † Et venit musca gravissima in domos Pharaonis & servorum ejus, & in omnem terram Ægypti: corruptaque est terra ab hujuscemodi muscis.
25 Vocavitque Pharao Moysen & Aaron, & ait eis: Ite & sacrificate Deo vestro in terra hac.
26 Et ait Moyses: Non potest ita fieri: abominationes enim Ægyptiorum immolabimus Domino Deo nostro. quod si mactaverimus ea quæ colunt Ægyptii coram eis, lapidibus nos obruent.
27 Viam trium dierum pergemus in solitudinem: & sacrificabimus
† Supr. 3. 18. Domino Deo nostro, † sicut præcepit nobis.
28 Dixitque Pharao: Ego dimittam vos ut sacrificetis Domino Deo vestro in deserto: verumtamen longius ne abeatis, rogate pro me.
29 Et ait Moyses: Egressus a te orabo Dominum: & recedet musca a Pharaone, & a servis suis, & a populo ejus cras: verumtamen noli ultra fallere, ut non dimittas populum sacrificare Domino.
30 Egressusque Moyses a Pharaone, oravit Dominum.
31 Qui fecit juxta verbum illius: & abstulit muscas a Pharaone, & a servis suis, & a populo ejus: non superfuit ne una quidem.
32 Et ingravatum est cor Pharaonis, ita ut nec hac quidem vice dimitteret populum.

CAPUT IX.

Quinta plaga est pestis in jumentis, sexta ulcerum, septima grandinis, tonitruorum & fulminum; ob quam promittit Pharao se dimissurum populum si cesset, verum nec id complet, & rursus se obdurat: nullum autem filiorum Israel in his malis ullum patitur damnum.

1 DIxit autem Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem, & loquere ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.
2 Quod si adhuc renuis, & retines eos:
3 Ecce manus mea erit super agros tuos: & super equos, & asinos, & camelos, & boves, & oves, pestis valde gravis.
4 Et faciet Dominus mirabile, inter possessiones Israel, & possessiones Ægyptiorum, ut nihil omnino pereat ex his quæ pertinent ad filios Israel.
5 Constituitque Dominus tempus, dicens: Cras faciet Dominus verbum illud in terra.
6 Fecit ergo Dominus verbum hoc altera die: mortuaque sunt omnia animantia Ægyptiorum: de animalibus vero filiorum Israel nihil omnino periit.
7 Et misit Pharao ad videndum: nec erat quidquam mortuum de his quæ possidebat Israel. Ingravatumque est cor Pharaonis, & non dimisit populum.
8 Et dixit Dominus ad Moysen & Aaron: Tollite plenas manus cineris de camino, & spargat illum Moyses in cælum coram Pharaone.
9 Sitque pulvis super omnem terram Ægypti: erunt enim in hominibus & jumentis ulcera, & vesicæ turgentes, in universa terra Ægypti.
10 Tuleruntque cinerem de camino, & steterunt coram Pharaone, & sparsit illum Moyses in cælum: factaque sunt ulcera vesicarum turgentium in hominibus, & jumentis:
11 Nec poterant malefici stare coram Moyse propter ulcera quę in illis erant, & in omni terra Ægypti.
12 Induravitque Dominus cor Pharaonis, & non audivit eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen.
13 Dixitque Dominus ad Moysen: Mane consurge, & sta coram Pharaone, & dices ad eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum: Dimitte populum meum ut sacrificet mihi.
14 Quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum, & super servos tuos, & super populum tuum: ut scias quod non sit similis mei in omni terra.
15 Nunc enim extendens manum percutiam te & populum tuum peste, peribisque de terra.
16 † Idcirco autem posui te, ut † Rom. 9. 17.

ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra.

17 Adhuc retines populum meum: & non vis dimittere eum?

18 En pluam cras hac ipsa hora grandinem multam nimis, qualis non fuit in Ægypto, a die qua fundata est, usque in præsens tempus.

19 Mitte ergo jam nunc, & congrega jumenta tua, & omnia quæ habes in agro: homines enim, & jumenta, & universa quæ inventa fuerint foris, nec congregata de agris, ceciderit-que super ea grando, morientur.

20 Qui timuit verbum Domini de servis Pharaonis, fecit confugere servos suos & jumenta in domos:

21 Qui autem neglexit sermonem Domini, dimisit servos suos & jumenta in agris.

22 Et dixit Dominus ad Moysen: Extende manum tuam in cælum, ut fiat grando in universa terra Ægypti, super homines, & super jumenta, & super omnem herbam agri in terra Ægypti.

† Sap. 16. 16. & 19. 19.

23 † Extenditque Moyses virgam in cælum, & Dominus dedit tonitrua, & grandinem, ac discurrentia fulgura super terram: pluitque Dominus grandinem super terram Ægypti.

24 Et grando & ignis mista pariter ferebantur: tantæque fuit magnitudinis, quanta ante numquam apparuit in universa terra Ægypti ex quo gens illa condita est.

25 Et percussit grando in omni terra Ægypti cuncta quæ fuerunt in agris, ab homine usque ad jumentum: cunctamque herbam agri percussit grando, & omne lignum regionis confregit.

26 Tantum in terra Gessen, ubi erant filii Israel, grando non cecidit.

27 Misitque Pharao, & vocavit Moysen & Aaron, dicens ad eos: Peccavi etiam nunc: Dominus justus: ego & populus meus, impii.

28 Orate Dominum ut desinant tonitrua Dei, & grando: ut dimittam vos, & nequaquam hic ultra maneatis.

29 Ait Moyses: Cum egressus fuero de urbe, extendam palmas meas ad Dominum, & cessabunt tonitrua, & grando non erit: ut scias quia Domini est terra:

30 Novi autem, quod & tu, & servi tui, necdum timeatis Dominum Deum.

31 Linum ergo & hordeum læsum est, eo quod hordeum esset virens, & linum jam folliculos germinaret:

32 Triticum autem & far non sunt læsa, quia serotina erant.

33 Egressusque Moyses a Pharaone ex urbe, tetendit manus ad Dominum: & cessaverunt tonitrua & grando, nec ultra stillavit pluvia super terram.

34 Videns autem Pharao quod cessasset pluvia, & grando, & tonitrua, auxit peccatum:

35 Et ingravatum est cor ejus, & servorum illius, & induratum nimis: nec dimisit filios Israel, sicut præceperat Dominus per manum Moysi.

CAPUT X.

Octavum signum seu plaga est locustarum; quibus ablatis, obduratus Pharao nec sic quidem juxta condictum dimittit populum: quapropter nonum additur, nempe tenebrarum densissimarum; propter quas permittit Pharao ut exeant, sed omnium, etiam pecorum missionem urgente Moyse, idem denegat, Moysique minatur mortem.

1 ET dixit Dominus ad Moysen: Ingredere ad Pharaonem: ego enim induravi cor ejus, & servorum illius: ut faciam signa mea hæc in eo,

2 Et narres in auribus filii tui, & nepotum tuorum, quoties contriverim Ægyptios, & signa mea fecerim in eis: & sciatis quia ego Dominus.

3 Introierunt ergo Moyses & Aaron ad Pharaonem, & dixerunt ei: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorũ: Usquequo non vis subjici mihi? dimitte populũ meũ, ut sacrificet mihi.

4 † Sin autem resistis, & non vis dimittere eum: ecce ego inducam cras locustam in fines tuos: † Sap. 16. 9.

5 Quæ operiat superficiem terræ, ne quidquam ejus appareat, sed comedatur quod residuum fuerit grandini: corrodet enim omnia ligna quæ germinant in agris.

6 Et implebunt domus tuas, & servorum tuorum, & omnium Ægyptiorum: quantam non viderunt patres tui, & avi, ex quo orti sunt super terram, usq; in præsentẽ diem. Avertitq; se, & egressus est a Pharaone.

7 Dixerunt autem servi Pharaonis

ad eum. Usquequo patiemur hoc
scandalum: dimitte homines, ut sa-
crificent Domino Deo suo. nonne
vides quod perierit Ægyptus?
8 Revocaveruntque Moysens &
Aaron ad Pharaonem: qui dixit eis:
Ite, sacrificate Domino Deo vestro:
quinam sunt qui ituri sunt?
9 Ait Moyses: Cum parvulis nostris
& senioribus pergemus, cum filiis &
filiabus, cum ovibus & armentis: est
enim solemnitas Domini Dei nostri.
10 Et respondit Pharao: Sic Domi-
nus sit vobiscum, quo modo ego di-
mittam vos, & parvulos vestros. cui
dubium est quod pessime cogitetis?
11 Non fiet ita, sed ite tantum vi-
ri, & sacrificate Domino: hoc enim
& ipsi petistis. Statimque ejecti sunt
de conspectu Pharaonis.
12 Dixit autem Dominus ad Moy-
sen: Extende manum tuam super
terram Ægypti ad locustam, ut a-
scēdat super eam, & devoret omnem
herbam quæ residua fuerit grandini.
13 Et extendit Moyses virgam super
terram Ægypti: & Dominus induxit
ventum urentem tota die illa & no-
cte: & mane facto, ventus urens le-
vavit locustas.
14 Quæ ascenderunt super univer-
sam terram Ægypti: & sederunt in
cunctis finibus Ægyptiorum innu-
merabiles, quales ante illud tempus
non fuerant, nec postea futuræ sunt.
15 Operueruntque universam su-
perficiem terræ, vastantes omnia.
Devorata est igitur herba terræ, &
quidquid pomorum in arboribus
fuit, quæ grando dimiserat: nihilque
omnino virens relictum est in lignis
& in herbis terræ, in cuncta Ægypto.
16 Quam ob rem festinus Pharao
vocavit Moysen & Aaron, & dixit
eis: Peccavi in Dominum Deum ve-
strum, & in vos.
17 Sed nunc dimittite peccatum
mihi etiam hac vice, & rogate Do-
minum Deum vestrum, ut auferat a
me mortem istam.
18 Egressusque Moyses de conspe-
ctu Pharaonis, oravit Dominum.
19 Qui flare fecit ventum ab occi-
dente vehementissimum, & arre-
ptam locustam projecit in mare ru-
brum: non remansit ne una quidem
in cunctis finibus Ægypti.
20 Et induravit Dominus cor Pha-
raonis, nec dimisit filios Israel.
21 Dixit autem Dominus ad Moy-
sen: Extende manum tuam in cæ-
lum: & sint tenebræ super terram Æ-
gypti, tam densæ ut palpari queant.
22 Extenditque Moyses manum in
cælum: & factæ sunt tenebræ horri-
biles in universa terra Ægypti tribus
diebus.
23 † Nemo vidit fratrem suum, nec † *Sap.*
movit se de loco in quo erat: † ubi- 17. 2.
cumque autem habitabant filii Isra- † *Sap.*
el, lux erat. 18. 1.
24 Vocavitque Pharao Moysen &
Aaron, & dixit eis: Ite, sacrificate
Domino: oves tantum vestræ & ar-
menta remaneant, parvuli vestri
eant vobiscum.
25 Ait Moyses: Hostias quoque &
holocausta dabis nobis, quæ offera-
mus Domino Deo nostro.
26 Cuncti greges pergent nobiscum:
non remanebit ex eis ungula: quæ
necessaria sunt in cultum Domini
Dei nostri: præsertim cum ignore-
mus quid debeat immolari, donec
ad ipsum locum perveniamus.
27 Induravit autem Dominus cor
Pharaonis, & noluit dimittere eos.
28 Dixitque Pharao ad Moysen:
Recede a me, & cave ne ultra videas
faciem meam: quocumque die ap-
parueris mihi, morieris.
29 Respondit Moyses: Ita fiet ut lo-
cutus es, non videbo ultra faciem
tuam.

CAPUT XI.

Ante decimum signum (stragem primogenitorum) quod prædicit Dominus, hortatur ad Ægypti spoliationem, quæ post stragem peracta est.

1 ET dixit Dominus ad Moysen:
Adhuc una plaga tangam
Pharaonem & Ægyptum, & post
hæc dimittet vos, & exire compellet.
2 † Dices ergo omni plebi, ut postu- † *Su-*
let vir ab amico suo, & mulier a vi- *pra* 3.
cina sua, vasa argentea & aurea. 22.
3 Dabit autem Dominus gratiam *Inf.* 12.
populo suo coram Ægyptiis. † Fuit- 35.
que Moyses vir magnus valde in ter- † *Eccli.*
ra Ægypti, coram servis Pharaonis 45. 1.
& omni populo.
4 Et ait: Hæc dicit Dominus: Media
nocte egrediar in Ægyptum:
5 Et morietur omne primogenitum
in terra Ægyptiorum, a primogenito
Pharaonis qui sedet in solio ejus, us-
que ad primogenitum ancillæ quæ
est ad molam, & omnia primogeni-
ta jumentorum.

6 Eritque clamor magnus in universa terra Ægypti, qualis nec ante fuit, nec postea futurus est.
7 Apud omnes autem filios Israel non mutiet canis ab homine usque ad pecus: ut sciatis quanto miraculo dividat Dominus Ægyptios & Israel.
8 Descendentque omnes servi tui isti ad me, & adorabunt me, dicentes: Egredere tu, & omnis populus qui subjectus est tibi: post hæc egrediemur.
9 Et exivit a Pharaone iratus nimis. Dixit autem Dominus ad Moysen: Non audiet vos Pharao, ut multa signa fiant in terra Ægypti.
10 Moyses autem & Aaron fecerunt omnia ostenta quę scripta sunt, coram Pharaone. Et induravit Dominus cor Pharaonis, nec dimisit filios Israel de terra sua.

CAPUT XII.

Paschalis agni immolandi & comedendi ritu declarato ac celebrato, ejusque sanguine domorum superliminaribus illito, angelus cæsis omnibus Ægypti primogenitis, Israelitas intactos relinquit, qui cum spoliis & divitiis Ægypti, egrediuntur: de ritu Phase ac esu azymorum, & tempore habitationis Israel in Ægypto.

1 DIxit quoque Dominus ad Moysen & Aaron in terra Ægypti:
2 Mensis iste, vobis principium mensium: primus erit in mensibus anni.
3 Loquimini ad universum cœtum filiorum Israel, & dicite eis: Decima die mensis hujus tollat unusquisque agnum per familias & domos suas.
4 Sin autem minor est numerus ut sufficere possit ad vescendum agnū, assumet vicinum suum qui junctus est domui suæ, juxta numerum animarum quæ sufficere possunt ad esum agni.
5 Erit autem agnus absque macula, masculus, anniculus: juxta quem ritum tolletis & hœdum.
6 Et servabitis eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus: immolabitque eum universa multitudo filiorum Israel ad vesperam.
7 Et sument de sanguine ejus, ac ponent super utrumque postem, & in superliminaribus domorum, in quibus comedent illum.
8 Et edent carnes nocte illa assas igni, & azymos panes cum lactucis agrestibus.
9 Non comedetis ex eo crudum quid, nuc coctum aqua, sed tantum assum igni: caput cum pedibus ejus & intestinis vorabitis.
10 Nec remanebit quidquam ex eo usque mane. si quid residuum fuerit, igne comburetis.
11 Sic autem comedetis illum: Renes vestros accingetis, & calceamen-

ta habebitis in pedibus, tenentes baculos in manibus, & comedetis festinanter: est enim Phase (id est transitus) Domini.

12 Et transibo per terram Ægypti nocte illa, percutiamque omne primogenitum in terra Ægypti ab homine usq; ad pecus: & in cunctis diis Ægypti faciam judicia, ego Dominus.

13 Erit autem sanguis vobis in signum in ædibus in quibus eritis: & videbo sanguinem, & transibo vos: nec erit in vobis plaga disperdens quando percussero terram Ægypti.

14 Habebitis autem hunc diem in monumentum & celebrabitis eam solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno.

15 Septem diebus azyma comedetis: in die primo non erit fermentum in domibus vestris: quicumque comederit fermentatum, peribit anima illa de Israel, a primo die usque ad diem septimum.

16 Dies prima erit sancta atque solemnis, & dies septima eadem festivitate venerabilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his quæ ad vescendum pertinent.

† *Lev.* 23. 5, *Num.* 28. 16.

17 Et observabitis azyma: in eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra Ægypti, & custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo.

18 † Primo mense, quartadecima die mensis ad vesperam, comedetis azyma, usque ad diem vigesimam primam ejusdem mẽsis ad vesperam.

19 Septem diebus fermentum non invenietur in domibus vestris: qui comederit fermentatum, peribit anima ejus de cœtu Israel, tam de advenis quam de indigenis terræ.

20 Omne fermentatum non comedetis: in cunctis habitaculis vestris edetis azyma.

21 Vocavit autem Moyses omnes seniores filiorum Israel, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per familias vestras, & immolate Phase.

† *Hebr.* 11. 28.

22 † Fasciculumque hyssopi tingite in sanguine qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare, & utrumque postem: nullus vestrum egrediatur ostium domus suæ usque mane.

23 Transibit enim Dominus percutiens Ægyptios: cumque viderit sanguinem in superliminari, & in utroque poste, transcendet ostium domus, & non sinet percussorem ingredi domos vestras & lædere.

24 Custodi verbum istud legitimum tibi & filiis tuis usque in æternum.

25 Cumque introieritis terram, quam Dominus daturus est vobis ut pollicitus est, observabitis cæremonias istas.

26 Et cum dixerint vobis filii vestri: Quæ est ista religio?

27 Dicetis eis: Victima transitus Domini est, quando transivit super domos filiorum Israel in Ægypto, percutiens Ægyptios, & domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit.

28 Et egressi filii Israel fecerunt sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron.

29 Factum est autem in noctis medio, percussit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, a primogenito Pharaonis, qui in solio ejus sedebat, † usque ad primogenitum captivæ quæ erat in carcere, & omne primogenitum jumentorum.

† *Sup.* 11. 5. *Sap.* 18. 5.

30 Surrexitque Pharao nocte, & omnes servi ejus, cunctaque Ægyptus: & ortus est clamor magnus in Ægypto: neque enim erat domus in qua non jaceret mortuus.

31 Vocatisque Pharao Moyse & Aaron nocte, ait: Surgite & egredimini a populo meo, vos & filii Israel: ite, immolate Domino sicut dicitis.

32 Oves vestras & armenta assumite ut petieratis, & abeuntes benedicite mihi.

33 Urgebantque Ægyptii populum de terra exire velociter, dicentes: Omnes moriemur.

34 Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur: & ligans in palliis, posuit super humeros suos.

35 Feceruntque filii Israel † sicut præceperat Moyses: & petierunt ab Ægyptiis vasa argentea & aurea, vestemque plurimam.

† *Supr.* 11. 2

36 Dominus autem dedit gratiam populo coram Ægyptiis ut commodarent eis: & spoliaverunt Ægyptios.

37 Profectique sunt filii Israel de Ramesse in Socoth, sexcenta fere millia peditum virorum, absque parvulis.

38 Sed & vulgus promiscuum innumerabile adscendit cum eis, oves & armenta & animantia diversi generis multa nimis.

39 Coxeruntque farinam, quam dudum de Ægypto consparsam tulerant: & fecerunt subcinericios panes azymos: neque enim poterant fermentari cogentibus exire Ægyptiis, & nullam facere sinentibus moram: nec pulmenti quidquam occurrerat præparare.
40 Habitatio autem filiorum Israel qua manserunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum.
41 Quibus expletis, eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti.
42 Nox ista est observabilis Domini, quando eduxit eos de terra Ægypti: hanc observare debent omnes filii Israel in generationibus suis.
43 Dixitque Dominus ad Moysen & Aaron: Hæc est religio Phase: Omnis alienigena nō comedet ex eo.
44 Omnis autem servus emptitius circumcidetur, & sic comedet.
45 Advena & mercenarius non edent ex eo.
46 In una domo comedetur, nec efferetis de carnibus ejus foras, † nec os illius confringetis. († *Num.* 9. 12. *Joan.* 19. 36.)
47 Omnis cœtus filiorum Israel faciet illud.
48 Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere Phase Domini, circumcidetur prius omne masculinum ejus, & tunc rite celebrabit: eritque sicut indigena terræ: si quis autem circumcisus non fuerit, non vescetur ex eo.
49 Eadem lex erit indigenæ & colono qui peregrinatur apud vos.
50 Feceruntque omnes filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi & Aaron.
51 Et eadem die eduxit Dominus filios Israel de terra Ægypti per turmas suas.

CAPUT XIII.

Jubet Deus sibi offerri primogenita hominum & pecorum, & liberationis ab Ægypto religione Phase ac primogenitorum consecratione meminisse. Inde Israelem educit Deus non per Philisthæam, sed per desertum; ossa Joseph secum defert, & columnam ignis ac nubis est dux itineris.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 † Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis († *Infr.* 34. 19.)
Israel, tam de hominibus quam de jumentis: mea sunt enim omnia. (*Levit.* 27. 26. *Num.* 8. 16. *Luc.* 2. 23.)
3 Et ait Moyses ad populum: Mementote diei hujus in qua egressi estis de Ægypto & de domo servitutis, quoniam in manu forti eduxit vos Dominus de loco isto: ut non comedatis fermentatum panem.
4 Hodie egredimini mense novarum frugum.
5 Cumque introduxerit te Dominus in terram Chananæi & Hethæi & Amorrhæi & Hevæi & Jebusæi, quam juravit patribus tuis ut daret tibi, terram fluentem lacte & melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto.
6 Septem diebus vesceris azymis: & in die septimo erit solemnitas Domini.
7 Azyma comedetis septem diebus: non apparebit apud te aliquid fermentatum, nec in cunctis finibus tuis.
8 Narrabisque filio tuo in die illo, dicens: Hoc est quod fecit mihi Dominus quando egressus sum de Ægypto.
9 Et erit quasi signum in manu tua, & quasi monimentum ante oculos tuos: & ut lex Domini semper sit in ore tuo, in manu enim forti eduxit te Dominus de Ægypto.
10 Custodies hujuscemodi cultum statuto tempore a diebus in dies.
11 Cumque introduxerit te Dominus in terram Chananæi, sicut juravit tibi & patribus tuis, & dederit tibi eam:
12 † Separabis omne quod aperit vulvam Domino, & quod primitivum est in pecoribus tuis: quidquid habueris masculini sexus, consecrabis Domino. († *Infra* 22. 29. & 34. 19. *Ezech.* 44. 30.)
13 Primogenitum asini mutabis ove: quod si non redemeris, interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis, pretio redimes.
14 Cumque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid est hoc? respondebis ei: In manu forti eduxit nos Dominus de terra Ægypti, de domo servitutis.
15 Nam cum induratus esset Pharao, & nollet nos dimittere, occidit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti: a primogenito hominis usque ad primogenitum jumentorum: idcirco immolo Domino omne quod aperit vulvam

masculini sexus, & omnia primogenita filiorum meorum redimo.
16 † Erit igitur quasi signum in manu tua, & quasi appensum quid, ob recordationem, inter oculos tuos: eo quod in manu forti eduxit nos Dominus de Ægypto. † Deut. 6. 8.
17 Igitur cum emisisset Pharao populum, non eos duxit Deus per viam terræ Philisthiim quæ vicina est: reputans ne forte pœniteret eum, si vidisset adversum se bella consurgere, & reverteretur in Ægyptum.
18 Sed circumduxit per viam deserti, quæ est juxta mare rubrum: & armati ascenderunt filii Israel de terra Ægypti.

19 Tulit quoque Moyses ossa Joseph secum: eo quod adjurasset filios Israel, dicens: † Visitabitur vos Deus, efferte ossa mea hinc vobiscum. † Gen. 50. 24.
20 Profectique de Socoth castrametati sunt in Etham in extremis finibus solitudinis.
21 † Dominus autem præcedebat eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: ut dux esset itineris utroque tempore. † Num. 14. 14. Neh. 9. 19. 1. Cor. 10. 1.
22 Numquam defuit columna nubis per diem, nec columna ignis per noctem, co ram populo.

CAPUT XIV.

Pharao cum suis Israelem persequitur, Angelus in columna nubis medium se interponit, Moyses dividit mare rubrum, quod sicco pede transeunt Hebræi; Ægyptii tum ab angelo, tum ab aquis recurrentibus, cum universo equitatu ac curribus submerguntur.

1 Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel: Reversi castrametentur e regione Phihahiroth, quæ est inter Magdalum & mare contra Beelsephon: in conspectu ejus castra ponetis super mare.
3 Dicturusque est Pharao super filiis Israel: Coarctati sunt in terra, conclusit eos desertum.
4 Et indurabo cor ejus, ac persequetur vos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu ejus. scientque Ægyptii quia ego sum Dominus. Feceruntque ita,
5 Et nuntiatum est regi Ægyptiorum quod fugisset populus: immutatumque est cor Pharaonis & servorum ejus super populo, & dixerunt: Quid voluimus facere, ut dimitteremus Israel, ne serviret nobis?
6 Junxit ergo currum, & omnem populum suum assumpsit secum.
7 Tulitque sexcentos currus electos, & quidquid in Ægypto curruum fuit: & duces totius exercitus.
8 Induravitque Dominus cor Pharaonis regis Ægypti, & persecutus est filios Israel: at illi egressi erant in manu excelsa.
9 † Cumque persequerentur Ægyptii vestigia præcedentiū, repererunt † Jos. 24. 6.

eos

1 Machab. 4. 9. eos in caſtris ſuper mare: omnis e-
quitatus & currus Pharaonis, & uni-
verſus exercitus, erant in Phihahi-
roth contra Beelſephon.
10 Cumque appropinquaſſet Pha-
rao, levantes filii Iſrael oculos, vi-
derunt Ægyptios poſt ſe: & timue-
runt valde: clamaveruntque ad Do-
minum,
11 Et dixerunt ad Moyſen: Forſi-
tan non erant ſepulchra in Ægypto,
ideo tuliſti nos ut moreremur in ſo-
litudine: quid hoc facere voluiſti,
ut educeres nos ex Ægypto?
12 Nonne iſte eſt ſermo, quem lo-
quebamur ad te in Ægypto, dicen-
tes: Recede a nobis, ut ſerviamus Æ-
gyptiis: multo enim melius erat ſer-
vire eis, quam mori in ſolitudine.
13 Et ait Moyſes ad populum: No-
lite timere: ſtate, & videte magna-
lia Domini quæ facturus eſt hodie?
Ægyptios enim, quos nunc videtis,
nequaquam ultra videbitis uſque in
ſempiternum.
14 Dominus pugnabit pro vobis,
& vos tacebitis.
15 Dixitque Dominus ad Moyſen:
Quid clamas ad me? Loquere filiis
Iſrael ut proficiſcantur.
16 Tu autem eleva virgam tuam, &
extende manum tuam ſuper mare,
& divide illud: ut gradiantur filii
Iſrael in medio mari per ſiccum.
17 Ego autem indurabo cor Ægy-
ptiorum ut perſequantur vos: &
glorificabor in Pharaone, & in o-
mni exercitu ejus, & in curribus
& in equitibus illius.
18 Et ſcient Ægyptii quia ego ſum
Dominus, cum glorificatus fuero in
Pharaone, & in curribus atque in
equitibus ejus.
19 Tollenſque ſe angelus Dei, qui
præcedebat caſtra Iſrael, abiit poſt
eos: & cum eo pariter columna nu-
bis, priora dimittens, poſt tergum
20 Stetit, inter caſtra Ægyptiorum
& caſtra Iſrael: & erat nubes tene-
broſa, & illuminans noctem, ita ut
ad ſe invicem toto noctis tempore
accedere non valerent.
21 Cumque extendiſſet Moyſes ma-
num ſuper mare, abſtulit illud Do-
minus flante vento vehementi & u-
rente tota nocte, & vertit in ſiccum:
diviſaque eſt aqua.
† Pſal. 77. 13. & 104. 22 † Et ingreſſi ſunt filii Iſrael per
medium ſicci maris: erat enim aqua
quaſi murus a dextra eorum & læva.
23 Perſequenteſque Ægyptii in- 37. &
greſſi ſunt poſt eos, & omnis equi- 113. 3.
tatus Pharaonis, currus ejus & e- Hebr.
quites, per medium maris. 11. 29.
24 Jamque advenerat vigilia ma- † Sap
tutina, † & ecce reſpiciens Domi- 18. 15.
nus ſuper caſtra Ægyptiorum per
columnam ignis & nubis, interfe-
cit exercitum eorum:
25 Et ſubvertit rotas curruum,
ferebanturque in profundum. Di-
xerunt ergo Ægyptii: Fugiamus Iſ-
raelem: Dominus enim pugnat pro
eis contra nos.
26 Et ait Dominus ad Moyſen: Ex-
tende manum tuam ſuper mare, ut
revertantur aquæ ad Ægyptios ſu-
per currus & equites eorum.
27 Cumque extendiſſet Moyſes
manum contra mare, reverſum eſt
primo diluculo ad priorem locum:
fugientibuſque Ægyptiis occurre-
runt aquæ, & involvit eos Domi-
nus in mediis fluctibus.
28 Reverſæque ſunt aquæ, & ope-
ruerunt currus & equites cuncti ex-
ercitus Pharaonis, qui ſequentes in-
greſſi fuerant mare: nec unus qui-
dem ſuperfuit ex eis.
29 Filii autem Iſrael perrexerunt
per medium ſicci maris, & aquæ
eis erant quaſi pro muro a dextris
& a ſiniſtris:
30 Liberavitque Dominus in die il-
la Iſrael de manu Ægyptiorum.
31 Et viderunt Ægyptios mortuos
ſuper littus maris, & manum ma-
gnam quam exercuerat Dominus
contra eos: timuitque populus Do-
minum, & crediderunt Domino,
& Moyſi ſervo ejus.

CAPUT XV.

Moyſes & Iſraelitæ, gratiis Deo cum cantu peractis, veniunt in Marath; ubi amaritudine aquarum a Moyſe verſa in dulcedinem, pergunt in Elim, ubi 12. fontes & 70. palmæ erant.

1 TUnc † cecinit Moyſes & fi- † Sup.
lii Iſrael carmen hoc Do- 10. 20.
mino, & dixerunt: Cantemus Do-
mino: glorioſe enim magnificatus
eſt, equum & aſcenſorem dejecit in
mare.
2 †Fortitudo mea, & laus mea Do- † Iſai.
minus, & factus eſt mihi in ſalutem: 12. 2.
iſte Deus meus, & glorificabo eum: Pſal. 117.
Deus patris mei, & exaltabo eum. 14.

3 Dominus quasi vir pugnator, o-
mnipotens nomen ejus.
4 Currus Pharaonis & exercitum e-
jus projecit in mare: electi principes
ejus submersi sunt in mari rubro.
5 Abyssi operuerunt eos, descen-
derunt in profundum quasi lapis.
6 Dextera tua Domine magnifica-
ta est in fortitudine: dextera tua,
Domine, percussit inimicum.
7 Et in multitudine gloriæ tuæ de-
posuisti adversarios tuos: misisti i-
ram tuam, quæ devoravit eos sicut
stipulam.
8 Et in spiritu furoris tui congre-
gatæ sunt aquæ: stetit unda fluens,
cõgregatæ sunt abyssi in medio mari.
9 Dixit inimicus: Persequar & com-
prehendam, dividam spolia, imple-
bitur anima mea: evaginabo gladium
meum, interficiet eos manus mea.
10 Flavit spiritus tuus, & operuit
eos mare: submersi sunt quasi plum-
bum in aquis vehementibus.
11 Quis similis tui in fortibus Do-
mine? quis similis tui, magnificus
in sanctitate, terribilis atque lauda-
bilis, faciens mirabilia?
12 Extendisti manum tuam, & de-
voravit eos terra.
13 Dux fuisti in misericordia tua
populo quem redemisti: & portasti
eum in fortitudine tua, ad habita-
culum sanctum tuum.
14 Ascenderunt populi, & irati
sunt: dolores obtinuerunt habita-
tores Philisthiim.
15 Tunc conturbati sunt principes
Edom, robustos Moab obtinuit tre-
mor: obriguerunt omnes habitato-
res Chanaan.
16 Irruat super eos formido & pa-
vor, in magnitudine brachii tui:
fiant immobiles quasi lapis, donec
pertranseat populus tuus Domine,
donec pertranseat populus tuus iste,
quem possedisti.
17 Introduces eos, & plantabis
in monte hereditatis tuæ, firmissi-
mo habitaculo tuo quod operatus es
Domine: sanctuarium tuum Do-
mine, quod firmaverunt manus tuę.
18 Dominus regnabit in æternum
& ultra.
19 Ingressus est enim eques Pharao
cum curribus & equitibus ejus in
mare: & reduxit super eos Dominus
aquas maris: filii autem Israel am-
bulaverunt per siccũ in medio ejus.
20 Sumpsit ergo Maria prophetis-
sa, soror Aaron, tympanum in ma-
nu sua: egressæq; sunt omnes mulie-
res post eam cum tympanis & choris,
21 Quibus præcinebat, dicens:
Cantemus Domino; gloriose enim
magnificatus est, equum & ascen-
sorem ejus dejecit in mare.
22 Tulit autem Moyses Israel de
mari rubro, & egressi sunt in deser-
tum Sur: ambulaveruntque tribus
diebus per solitudinem, & non in-
veniebant aquam.
23 Et venerunt in Mara, nec pot-
erant bibere aquas de Mara, eo quod
essent amaræ: unde & congruum
loco nomen imposuit, vocans illum
Mara, id est, amaritudinem.
24 Et murmuravit populus contra
Moysen, dicens: Quid bibemus?
25 At ille clamavit ad Dominum,
qui ostendit ei lignum: quod † cum † *Judic.*
misisset in aquas, in dulcedinem 5. 15.
versæ sunt. Ibi constituit ei præce- *Eccli.*
pta, atq; judicia, & ibi tentavit eum, 38. 5.
26 Dicens: Si audieris vocem Do-
mini Dei tui, & quod rectum est co-
ram eo feceris, & obedieris mandatis
ejus, custodierisq; omnia pręcepta il-
lius, cunctum languorem, quem po-
sui in Ægypto, non inducam super
te: ego enim Dominus sanator tuus.
27 † Venerunt autem in Elim filii † *Num*
Israel, ubi erant duodecim fontes a- 33. 9.
quarum, & septuapinta palmæ: &
castrametati sunt juxta aquas.

CAPUT XVI.

*Murmurantibus in deserto Sin de ci-
borum inopia Israelitis, mittit Domi-
nus coturnices & pluit Man ad satu-
ritatem: jussio Domini de Sabbato ser-
vando, & manna colligendo, & in
monumentum reponendo, quo eos alit
quotidie per quadraginta annos.*

1 PRofectique sunt de Elim, & *Sap.* 11.
venit omnis multitudo fi- 2.
liorum Israel in desertum Sin, quod
est inter Elim & Sinai: quinto de-
cimo die mensis secundi, postquam
egressi sunt de terra Ægypti.
2 Et murmuravit omnis congrega-
tio filiorum Israel contra Moysen
& Aaron in solitudine.
3 Dixeruntque filii Israel ad eos:
Utinam mortui essemus per manum
Domini in terra Ægypti, quando se-
debamus super ollas carnium, & co-
medebamus panem in saturitate: cur

eduxistis nos in desertum istud, ut occideretis omnē multitudinem fame?
4 Dixit autem Dominus ad Moysen:
Ecce, ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur populus, & colligat quæ sufficiunt per singulos dies: ut tentem eum utrum ambulet in lege mea, an non.
5 Die autem sexto parent quod inferant: & sit duplum quam colligere solebant per singulos dies.
6 Dixeruntque Moyses, & Aaron ad omnes filios Israel: Vespere scietis quod Dominus eduxerit vos de terra Ægypti:
7 Et mane videbitis gloriam Domini: audivit enim murmur vestrum contra Dominum: nos vero quid sumus, quia mussitastis contra nos?
8 Et ait Moyses: Dabit vobis Dominus vespere carnes edere, & mane panes in saturitate: eo quod audierit murmurationes vestras quibus murmurati estis contra eum, nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum.
9 Dixit quoque Moyses ad Aaron:
Dic universæ congregationi filiorum Israel: Accedite coram Domino: audivit enim murmur vestrum.
10 Cumque loqueretur Aaron ad omnem cœtum filiorum Israel, respexerunt ad solitudinem: & ecce
†Eccli. 45. 3. gloria † Domini apparuit in nube.
11 Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens:
12 Audivi murmurationes filiorum Israel, loquere ad eos: Vespere comedetis carnes, & mane saturabimini panibus: scietisque quod ego sum Dominus Deus vester.
13 Factum est ergo vespere, & ascendens coturnix, cooperuit castra: mane quoque ros jacuit per circuitum castrorum.
†Num. 11. 7. Ps. 77. 24. Sap. 16. 20. Joan. 6. 31. 14 Cumque operuisset superficiem terræ, † apparuit in solitudine minutum, & quasi pilo tusum, in similitudinem pruinæ super terram.
15 Quod cum vidissent filii Israel, dixerunt ad invicem: Manhu? quod significat: Quid est hoc? ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses:
†1. Cor. 10. 3. † Iste est panis, quem Dominus dedit vobis ad vescendum.
16 Hic est sermo, quem præcepit Dominus: Colligat unusquisque ex eo quantum sufficit ad vescendum: gomor per singula capita, juxta numerum animarum vestrarum quæ habitant in tabernaculo sic tolletis.
17 Feceruntq; ita filii Israel: & collegerunt, alius plus, alius minus.
18 Et mensi sunt ad mensuram go-
mor: † nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus paraverat, reperit minus: sed singuli juxta id quod edere poterant, congregaverunt. †2. Cor. 8. 15.
19 Dixitque Moyses ad eos: Nullus relinquat ex eo in mane.
20 Qui non audierunt eum, sed dimiserunt quidam ex eis usq; mane, & scatere cœpit vermibus, atq; computruit: & iratus est contra eos Moyses.
21 Colligebant autem mane singuli, quantum sufficere poterat ad vescendum: cumque incaluisset sol, liquefiebat.
22 In die autem sexta collegerunt cibos duplices, id est, duo gomor per singulos homines: venerunt autem omnes principes multitudinis, & narraverunt Moysi.
23 Qui ait eis: Hoc est quod locutus est Dominus: Requies sabbati sanctificata est Domino cras. quodcumq; operandū est, facite: & quæ coquenda sunt coquite: quidquid autem reliquum fuerit, reponite usq; in mane.
24 Feceruntque ita ut præceperat Moyses, & non computruit, neque vermis inventus est in eo.
25 Dixitque Moyses: Comedite illud hodie, quia sabbatum est Domini: non invenietur hodie in agro.
26 Sex diebus colligite: in die autem septimo sabbatum est Domini, idcirco non invenietur.
27 Venitque septima dies: & egressi de populo ut colligerent, non invenerunt.
28 Dixit autem Dominus ad Moysen: Usquequo non vultis custodire mandata mea, & legem meam?
29 Videte quod Dominus dederit vobis sabbatum, propter hoc die sexta tribuit vobis cibos duplices: maneat unusquisque apud semetipsum, nullus egrediatur de loco suo die septimo.
30 Et sabbatizavit populus die septimo.
31 Appellavitque domus Israel nomen ejus Man: quod erat quasi semen coriandri album, gustusque ejus quasi similæ cum melle.
32 Dixit autem Moyses: Iste est ser-

mo, quem præcepit Dominus: Imple gomor ex eo, & custodiatur in futuras retro generationes: ut noverint panẽ, quo alui vos in solitudine, quando educti estis de terra Ægypti.
33 Dixitque Moyses ad Aaron: Sume vas unum, & mitte ibi Man, quantum potest capere gomor: & repone coram Domino, ad servandum in generationes vestras,
34 Sicut præcepit Dominus Moysi. Posuitque illud Aaron in tabernaculo reservandum.
35 †Filii autem Israel comederunt Man quadraginta annis, donec venirent in terram habitabilem: hoc cibo aliti sunt, usquequo tangerent fines terræ Chanaan.
36 Gomor autem decima pars est Ephi.

† *Neh.* 9. 21. *Judith.* 5. 15.

CAPUT XVII.

Rursum murmurantibus in Raphidim ob aquæ penuriam filiis Israel, dat Dominus aquam de petra: Amalecitæ invadunt Hebræos, sed pugnante Josue, & in monte Moyse extensis manibus orante, vincuntur.

1 IGitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas, juxta sermonem Domini, castrametati sunt in Raphidim, ubi non erat aqua ad bibendum populo.
2 † Qui jurgatus contra Moysen, ait: Da nobis aquam, ut bibamus. Quibus respondit Moyses: Quid jurgamini contra me? cur tentatis Dominum?
3 Sitivit ergo ibi populus præ aquæ penuria, & murmuravit contra Moysen, dicens: Cur fecisti nos exire de Ægypto, ut occideres nos, & liberos nostros, ac jumenta, siti?
4 Clamavit autem Moyses ad Dominum dicens: Quid faciam populo huic? adhuc paululum, & lapidabit me.
5 Et ait Dominus ad Moysen: Antecede populum, & sume tecum de senioribus Israel: & virgam qua † percussisti fluvium, tolle in manu tua, & vade.
6 En ego stabo ibi coram te, supra petram Horeb: percutiesque petram, & exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus Israel:
7 Et vocavit nomen loci illius, Tentatio, propter jurgium filiorum Israel, & quia tentaverunt Dominum, dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non?
8 †Venit autem Amalec, & pugnabat contra Israel in Raphidim.
9 Dixitque Moyses ad Josue: Elige viros: & egressus, pugna contra Amalec: cras ego stabo in vertice collis, habens virgam Dei in manu mea.
10 Fecit Josue ut locutus erat Moy-

† *Num* 20. 4.

† *Sup.* 14. 21. *Ps.* 77. 15. 1. *Cor.* 10. 4.

†*Deut.* 25. 17. *Judith.* 4. 13. *Sap.* 11. 3.

ses,

ses, & pugnavit contra Amalec:
Moyses autem & Aaron & Hur a-
scenderunt super verticem collis.
11 Cumque levaret Moyses ma-
nus, vincebat Israel: sin autem pau-
lulum remisisset, superabat Amalec.
12 Manus autem Moysi erant gra-
ves: sumentes igitur lapidem, po-
suerunt subter eum, in quo sedit:
Aaron autem & Hur sustentabant
manus ejus ex utraque parte. Et fa-
ctum est ut manus illius non lassa-
rentur usque ad occasum solis.
13 Fugavitque Josue Amalec, &
populum ejus in ore gladii.
14 Dixit autem Dominus ad Moy-
sen: Scribe hoc ob monimentum in
libro, & trade auribus Josue: de-
lebo enim memoriam Amalec sub
cœlo.
15 Ædificavitque Moyses altare:
& vocavit nomen ejus, Dominus
exaltatio mea, dicens:
16 Quia manus solii Domini, &
bellum Domini, erit contra Ama-
lec, a generatione in generationem.

CAPUT XVIII.

Jethro socer Moysi uxorem cum filiis ad eum reducit: & auditis Dei operibus, cum Dominum laudasset, eique sacrificasset, sanum consilium Moysi dedit in constituendis judiciorum magistratibus, qui minora dijudicent.

1 CUmque audisset Jethro, sa-
cerdos Madian, cognatus
Moysi, omnia quæ fecerat Deus
Moysi, & Israeli populo suo, &
quod eduxisset Dominus Israel de
Ægypto:
2 Tulit Sephoram uxorem Moysi
quam remiserat:
3 Et duos filios ejus, quorum unus
vocabatur Gersam, dicente patre: † Sup.
† Advena fui in terra aliena. 2. 22.
4 Alter vero Eliezer: Deus enim,
ait, patris mei adjutor meus, &
eruit me de gladio Pharaonis.
5 Venit ergo Jethro cognatus Mo-
ysi, & filii ejus, & uxor ejus, ad
Moysen in desertum, ubi erat ca-
strametatus juxta montem Dei.
6 Et mandavit Moysi, dicens: Ego
Jethro cognatus tuus venio ad te, &
uxor tua, & duo filii tui cum ea.
7 Qui egressus in occursum cognati
sui, adoravit, & osculatus est eum:
salutaveruntque se mutuo verbis
pacificis. Cumque intrasset taber
naculum,
8 Narravit Moyses cognato suo
cuncta quæ fecerat Dominus Pha-
raoni, & Ægyptiis propter Israel;
universumque laborem, qui acci-
disset eis in itinere, & quod libe-
raverat eos Dominus.
9 Lætatusque est Jethro super o-
mnibus bonis, quæ fecerat Domi-
nus Israeli, eo quod eruisset eum
de manu Ægyptiorum,
10 Et ait: Benedictus Dominus,
qui liberavit vos de manu Ægyptio-
rum, & de manu Pharaonis, qui eruit
populum suum de manu Ægypti.
11 Nunc cognovi, quia magnus † Sup.
Dominus super omnes deos: eo quod 1. 14.
† superbe egerint contra illos. & 5. 7
12 Obtulit ergo Jethro cognatus & 10.
Moysi holocausta & hostias Deo: & 10.
veneruntque Aaron & omnes senio- 14. 8.
res Israel, ut comederent panem
cum eo coram Deo.
13 Altera autem die sedit Moyses
ut judicaret populum, qui assistebat
Moysi a mane usque ad vesperam.
14 Quod cum vidisset cognatus e-
jus, omnia scilicet quæ agebat in
populo, ait: Quid est hoc quod facis
in plebe? cur solus sedes, & omnis
populus præstolatur de mane usque
ad vesperam?
15 Cui respondit Moyses: Venit
ad me populus quærens sententiam
Dei.
16 Cumque acciderit eis aliqua di-
sceptatio, veniunt ad me ut judi-
cem inter eos, & ostendam præce-
pta Dei, & leges ejus.
17 At ille: Non bonam, inquit,
rem facis:
18 Stulto labore consumeris & tu,
& populus iste qui tecum est: ultra
vires tuas est negotium, † solus il- † Deut.
lud non poteris sustinere. 1. 12.
19 Sed audi verba mea atque consi-
lia, & erit Deus tecum. Esto tu po-
pulo in his quæ ad Deum pertinent,
ut referas quæ dicuntur ad eum:
20 Ostendasque populo ceremonias
& ritum colendi, viamque per quam
ingredi debeant, & opus quod face-
re debeant.
21 Provide autem de omni plebe
viros potentes, & timentes Deum,
in quibus sit veritas, & qui ode-
rint avaritiam, & constitue ex eis
tribunos, & centuriones, & quin-
quagenarios, & decanos,

22 Qui judicent populum omni tempore. quidquid autem majus fuerit, referant ad te, & ipsi minora tantummodo judicent: leviusque sit tibi, partito in alios onere.

23 Si hoc feceris, implebis imperium Dei, & præcepta ejus poteris sustentare: & omnis hic populus revertetur ad loca sua cum pace.

24 Quibus auditis, Moyses fecit omnia quæ ille suggesserat.

25 Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos principes populi, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos.

26 Qui judicabant plebem omni tempore: quidquid autem gravius erat, referebant ad eum, faciliora tantummodo judicantes.

27 Dimisitque cognatum suum: qui reversus abiit in terram suam.

CAPUT XIX.

Israelitæ motis castris veniunt in Sina: Moyses jussu Dei ascendit in montem, monita ejus refert ad populum, qui sanctificari jubetur, ut descendat Dominus in fulgure & tonitru, coram omni plebe Moysi locuturus.

Num. 33. 15. — 1 MEnse tertio egressionis Israel de terra Ægypti, in die hac venerunt in solitudinem Sinai.

2 Nam profecti de Raphidim, & pervenientes usque in desertum Sinai, castrametati sunt in eodem loco, ibique Israel fixit tentoria e regione montis.

† Act. 7. 38. — 3 † Moyses autem ascendit ad Deum, vocavitque eum Dominus de monte, & ait: Hæc dices domui Jacob, & annuntiabis filiis Israel:

† Deut. 29. 2. — 4 Vos † ipsi vidistis, quæ fecerim Ægyptiis, quo modo portaverim vos super alas aquilarum, & assumpserim mihi.

† Psal. 23. 1. — 5 Si ergo audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis: † mea est enim omnis terra.

† 1. Pet. 2. 9. — 6 † Et vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta. hæc sunt verba quæ loqueris ad filios Israel.

7 Venit Moyses: & convocatis majoribus natu populi, exposuit omnes sermones quos mandaverat Dominus.

8 Respondítque omnis populus simul: Cuncta quæ locutus est Dominus, faciemus. Cumque retulisset Moyses verba populi ad Dominum,

9 Ait ei Dominus: Jam nunc veniam ad te in caligine nubis, ut audiat me populus loquentem ad te, & credat tibi in perpetuum. Nuntiavit ergo Moyses verba populi ad Dominum.

10 Qui dixit ei: Vade ad populum, & sanctifica illos hodie, & cras, laventque vestimenta sua,

11 Et sint parati in diem tertium: in die enim tertia descendet Dominus coram omni plebe super montem Sinai.

† Hebr. 12. 18. — 12 Constituesque terminos populo per circuitum, & dices ad eos: Cavete ne ascendatis in montem, † nec tangatis fines illius: omnis qui tetigerit montem, morte morietur.

13 Manus non tanget eum, sed lapidibus opprimetur, aut confodietur jaculis: sive jumentum fuerit, sive homo, non vivet. cum cœperit clangere buccina, tunc ascendant in montem.

14 Descenditque Moyses de monte ad populum, & sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua,

15 Ait ad eos: Estote parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoribus vestris:

16 Jamque advenerat tertius dies, & mane inclaruerat: & ecce cœperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem, clangorque buccinæ vehementius perstrepebat: & timuit populus qui erat in castris.

17 Cumque eduxisset eos Moyses in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad radices montis.

† Deut. 4. 11. — 18 † Totus autem mons Sinai fumabat: eo quod descendisset Dominus super eum in igne, & ascenderet fumus ex eo quasi de fornace: eratque omnis mons terribilis.

19 Et sonitus buccinæ paulatim crescebat in majus, & prolixius tendebatur: Moyses loquebatur, & Deus respondebat ei.

20 Descenditque Dominus super montem Sinai in ipso montis vertice, & vocavit Moysen in cacumen ejus. Quo cum ascendisset,

21 Dixit ad eum: Descende, & contestare populum: ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum: & pereat ex eis plurima multitudo.

22 Sacerdotes quoque qui accedunt ad Dominum sanctificentur, ne percutiat eos.

23 Dixitque Moyses ad Dominum: Non poterit vulgus ascendere in montem Sinai: tu enim testificatus es, & jussisti, dicens: Pone terminos circa montem, & sanctifica illum.

24 Cui ait Dominus: Vade, descende: ascendesque tu, & Aaron tecum. sacerdotes autem & populus ne transeant terminos, nec ascendant ad Dominum, ne forte interficiat illos.

25 Descenditque Moyses ad populum, & omnia narravit eis.

CAPUT XX.

Angelus vice Dei ex Sina monte decalogum promulgat toti populo, sed is mavult Moyse internuntio mandata Dei sibi exponi: Moyses solatur populum, ac terreum aut lapideum de insectis lapidibus altare facere jubetur, ad quod non sit per gradus ascendendum.

1 Locutusque est Dominus cunctos sermones hos:

† *Deut.* 5. 6. *Ps.* 80. 11.

2 Ego † sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis.

3 Non habebis deos alienos coram me.

† *Lev.* 26. 1. *Deut.* 4. 15. *Jos.* 24. 14. *Ps.* 96. 7.

4 † Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra.

5 Non adorabis ea, neque coles: ego sum Dominus Deus tuus fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam & quartam generationem eorum qui oderunt me:

6 Et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.

† *Lev.* 19. 12. *Deut.* 5. 11. *Matth.* 5. 33.

7 † Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra.

† *Infra* 31. 13. *Deut.* 5. 14. *Ezech* 20. 12.

8 † Memento ut diem sabbati sanctifices.

9 Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua.

10 Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est: non facies omne opus in eo, tu, & filius tuus & filia tua, servus tuus & ancilla tua, jumentum tuum, & advena qui est intra portas tuas.

† *Gen.* 2. 2.

11 † Sex enim diebus fecit Dominus cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, & requievit in die septimo, idcirco benedixit Dominus diei sabbati, & sanctificavit eum.

† *Deut.* 5. 16. *Matth.* 15. 4. *Eph.* 6. 2.

12 † Honora patrem tuum & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

† *Mat.* 5. 21.

13 † Non occides.

14 Non mœchaberis.

15 Non furtum facies.

16 Non loqueris contra proximum

tuum falsum testimonium.

† Rom. 7. 7. & 13. 9.

17 † Non concupisces domum proximi tui: nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.

18 Cunctus autem populus videbat voces & lampades, & sonitum buccinæ, montemque fumantem: & perterriti ac pavore concussi, steterunt procul,

19 Dicentes Moysi: Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.

20 Et ait Moyses ad populum: Nolite timere: ut enim probaret vos venit Deus, & ut terror illius esset in vobis, & non peccaretis.

† Deut. 18. 16. Hebr. 12. 18.

21 Stetitque populus de longe. † Moyses autem accessit ad caliginem in qua erat Deus.

22 Dixit præterea Dominus ad Moysen: Hæc dices filiis Israel: Vos vidistis quod de cælo locutus sum vobis.

23 Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis.

† Infr. 27. 8. & 38. 7.

24 † Altare de terra facietis mihi, & offeretis super eo holocausta & pacifica vestra, oves vestras & boves, in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei: veniam ad te, & benedicam tibi.

† Deut. 27. 5. Jos. 8. 31.

25 † Quod si altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus: si enim levaveris cultrum super eo, polluetur.

26 Non ascendes per gradus ad altare meum, ne reveletur turpitudo tua.

CAPUT XXI.

Præcepta judicialia quo ad emptitios servos, & ancillas, furta, homicidia, parricidia, plagium, parentum maledicta, rixas, & talionis pœnas, atque cornupetam bovem.

1 HÆc sunt judicia quæ propones eis.

† Deut. 15. 12. Jer. 34. 14.

2 Si † emeris servum Hebræum, sex annis serviet tibi: in septimo egredietur liber gratis.

3 Cum quali veste intraverit, cum tali exeat: si habens uxorem, & uxor egredietur simul.

4 Sin autem dominus dederit illi uxorem, & pepererit filios & filias: mulier & liberi ejus erunt domini sui, ipse vero exibit cum vestitu suo.

5 Quod si dixerit servus: Diligo dominum meum & uxorem ac liberos, non egrediar liber:

6 Offeret eum dominus diis, & applicabitur ad ostium & postes, perforabitque aurem ejus subula: & erit ei servus in sæculum.

7 Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur sicut ancillæ exire consueverunt.

8 Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerat, dimittet eam: populo autem alieno vendendi non habebit potestatem, si spreverit eam.

9 Sin autem filio suo desponderit eam, juxta morem filiarum faciet illi.

10 Quod si alteram ei acceperit, providebit puellæ nuptias, & vestimenta, & pretium pudicitiæ non negabit.

11 Si tria ista non fecerit, egredietur gratis absque pecunia.

12 † Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur. † Lev. 24. 17.

13 Qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus ejus: † constituam tibi locum in quem fugere debeat. † Deut. 29. 2.

14 Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias: ab altari meo evelles eum, ut moriatur.

15 Qui percusserit patrem suum aut matrem, morte moriatur.

16 Qui furatus fuerit hominem, & vendiderit eum, convictus noxæ, morte moriatur.

17 † Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur. † Lev. 20. 9. Prov. 20. 20. Matth. 15. 4. Marc. 7. 10.

18 Si rixati fuerint viri, & percusserit alter proximum suum lapide vel pugno, & ille mortuus non fuerit, sed jacuerit in lectulo:

19 Si surrexerit, & ambulaverit foris super baculum suum, innocens erit qui percusserit, ita tamen ut opera ejus, & impensas in medicos restituat.

20 Qui percusserit servum suum vel ancillam virga, & mortui fuerint in manibus ejus, criminis reus erit.

21 Sin autem uno die vel duobus supervixerit, non subjacebit pœnæ, quia pecunia illius est.

22 Si rixati fuerint viri, & percusserit quis mulierem prægnantem, & abortivum quidem fecerit, sed ipsa vixerit: subjacebit damno quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri judicaverint.

23 Sin autem mors ejus fuerit subsecuta, reddet animam pro anima,
† Lev. 25. 20. Deut. 19. 21. Matth. 5. 38. 24 † Oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede,
25 Adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, livorem pro livore.
26 Si percusserit quispiam oculum servi sui aut ancillæ, & luscos eos fecerit, dimittet eos liberos pro oculo quem eruit.
27 Dentem quoque si excusserit servo vel ancillæ suæ, similiter dimittet eos liberos.
28 Si bos cornu percusserit virum aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur: & non comedentur carnes ejus, dominus quoque bovis innocens erit.
29 Quod si bos cornupeta fuerit ab heri & nudiustertius, & contestati sunt dominum ejus, nec recluserit eum, occideritque virum aut mulierem: & bos lapidibus obruetur, & dominum ejus occident.
30 Quod si pretium fuerit ei impositum, dabit pro anima sua quidquid fuerit postulatus.
31 Filium quoque & filiam si cornu percusserit, simili sententiæ subjacebit.
32 Si servum, ancillamque invaserit, triginta siclos argenti domino dabit, bos vero lapidibus opprimetur.
33 Si quis aperuerit cisternam, & foderit, & non operuerit eam, cecideritque bos aut asinus in eam,
34 Reddet dominus cisternæ pretium jumentorum: quod autem mortuum est, ipsius erit.
35 Si bos alienus bovem alterius vulneraverit, & ille mortuus fuerit: vendent bovem vivum, & divident pretium, cadaver autem mortui inter se dispertient.
36 Sin autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri & nudiustertius, & non custodivit eum dominus suus: reddet bovem pro bove, & cadaver integrum accipiet.

CAPUT XXII.

Furti damnique illati pœna, depositi, commodati, conducti, atque stupri lex, maleficorum, bestialitatis, sacrificii idololatrici supplicium: advenæ, viduæ & pupillo nocentium pœna: mutui, usuræ & pignoris lex, ac obedientiæ & decimarum, primitiarum, primogenitorum: de carne a bestiis prægustata.

1 SI quis furatus fuerit bovem, aut ovem, & occiderit vel vendiderit: quinque boves pro uno bove restituet, † & quatuor oves pro una ove. †2 Reg. 12. 6.
2 Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit: percussor non erit reus sanguinis.
3 Quod si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat, ipse venumdabitur.
4 Si inventum fuerit apud eum quod furatus est, vivens, sive bos, sive asinus, sive ovis: duplum restituet.
5 Si læserit quispiam agrum vel vineam, & dimiserit jumentum suum ut depascatur aliena: quidquid optimum habuerit in agro suo, vel in vinea, pro damni æstimatione restituet.
6 Si egressus ignis invenerit spinas, & comprehenderit acervos frugum, sive stantes segetes in agris, reddet damnum qui ignem succenderit.
7 Si quis commendaverit amico pecuniam aut vas in custodiam, & ab eo, qui susceperat, furto ablata fuerint: si invenitur fur, duplum reddet.
8 Si latet fur, dominus domus applicabitur ad deos, & jurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui,
9 Ad perpetrandam fraudem, tam in bove, quam in asino, & ove ac vestimento, & quidquid damnum inferre potest: ad deos utriusq; causa perveniet: & si illi judicaverint, duplum restituet proximo suo.
10 Si quis commendaverit proximo suo asinum, bovem, ovem, & omne jumentum ad custodiam, & mortuum fuerit, aut debilitatum, vel captum ab hostibus, nullusque hoc viderit:
11 Jusjurandum erit in medio, quod non extenderit manum ad rem proximi sui: suscipietque dominus juramentum, & ille reddere nō cogetur.

† Gen. 31. 39. 12 † Quod si furto ablatum fuerit, restituet damnum domino.

13 Si comestum a bestia, deferat ad eum quod occisum est, & non restituet.

14 Qui a proximo suo quidquam horum mutuo postulaverit, & debilitatum aut mortuum fuerit domino non præsente, reddere compelletur.

15 Quod si impræsentiarum dominus fuerit, non restituet, maxime si conductum venerat pro mercede operis sui.

† Deut. 22. 28. 16 † Si seduxerit quis virginem necdum desponsatam, dormieritque cum ea: dotabit eam, & habebit eam uxorem.

17 Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere consueverunt.

18 Maleficos non patieris vivere.

19 Qui coierit cum jumento, morte moriatur.

† Lev. 19. 4. 20 † Qui immolat diis, occidetur, præterquam Domino soli.

21 Advenam non contristabis, neque affliges eum: advenæ enim & ipsi fuistis in terra Ægypti.

† Zach. 7. 10. 22 † Viduæ & pupillo non nocebitis.

23 Si læseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum:

24 Et indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt uxores vestræ viduę, & filii vestri pupilli.

25 Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes.

† Deut. 24. 13. 26 † Si pignus a proximo tuo acceperis vestimentum, ante solis occasum reddes ei.

27 Ipsum enim est solum, quo operitur, indumentum carnis ejus, nec habet aliud in quo dormiat: si clamaverit ad me, exaudiam eum, quia misericors sum.

† Act. 23. 5. 28 Diis non detrahes, & † principi populi tui non maledices.

† Sup. 13. 2. 12. Infra 34. 19. Ezech. 44. 30. 29 Decimas tuas & primitias tuas non tardabis reddere: † primogenitum filiorum tuorum dabis mihi.

30 De bobus quoque, & ovibus similiter facies: septem diebus sit cum matre sua, die octava reddes illum mihi.

† Lev. 22. 8. 31 Viri sancti eritis mihi: † carnem, quæ a bestiis fuerit prægustata, non comedetis, sed projicietis canibus.

CAPUT XXIII.

Leges præfixæ judicibus: bos & asinus inimici servandus: non accipienda judicibus munera: de anni & diei septimi quiete, tribusque festis præcipuis: promittit Deus se populo Angelum in ducem itineris præmissurum, & præmium servantibus præcepta: de idololatria & fœdere Chananæorum fugiendis, deque eis exterminandis.

1 Non suscipies vocem mendacii: nec junges manum tuam ut pro impio dicas falsum testimonium.

2 Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in judicio, plurimorum acquiesces sententiæ, ut a vero devies.

3 Pauperis quoque non misereberis in judicio.

4 † Si occurreris bovi inimici tui, † Deut. 22. 1.
aut asino erranti, reduc ad eum.

5 Si videris asinum odientis te jacere sub onere, non pertransibis, sed sublevabis cum eo.

6 Non declinabis in judicium pauperis.

7 Mendacium fugies. † insontem & † Dan. 13. 53.
justum non occides: quia aversor impium.

8 † Nec accipies munera quæ etiam † Deut. 16. 19. Eccli. 20. 31.
excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum.

9 Peregrino molestus non eris. scitis enim advenarum animas: quia & ipsi † peregrini fuistis in terra Ægypti. † Gen. 46. 6.

10 Sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fruges ejus.

11 Anno autem septimo dimittes eam, & requiescere facies, ut comedant pauperes populi tui: & quidquid reliquum fuerit, edant bestiæ agri: ita facies in vinea, & in oliveto tuo.

12 Sex diebus operaberis: septimo die cessabis, ut requiescat bos & asinus tuus: & refrigeretur filius ancillæ tuæ, & advena.

13 Omnia quæ dixi vobis, custodite. Et per nomen externorum deorum non jurabitis, neque audietur ex ore vestro.

14 Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis.

15 Solemnitatem azymorum custodies.

dies. Septem diebus comedes azyma,
†Supr. † sicut præcepi tibi, tempore mensis
13. 3. 4. novorum, quando egressus es de Æ-
Infra gypto: † non apparebis in conspe-
34. 22. ctu meo vacuus.
†Deut. 16 Et solemnitatem messis primiti-
16. 16. vorum operis tui, quæcumque semi-
Eccli. naveris in agro. solemnitatem quo-
35. 6. que in exitu anni, quando congrega-
† Infra veris omnes fruges tuas de agro.
34. 23. 17 † Ter in anno apparebit omne
Deut. masculinum tuum coram Domino
16. 16. Deo tuo.
† Infræ 18 Non immolabis super fermento
34. 26. sanguinem victimæ meæ, nec rema-
†Deut. nebit adeps solemnitatis meæ usque
14. 22. mane.
19 † Primitias frugum terræ tuæ
deferes in domum Domini Dei tui.
† Non coques hœdum in lacte ma-
tris suæ.
20 Ecce ego mittam angelum
meum, qui præcedat te, & custo-
diat in via, & introducat in locum
quem paravi.
21 Observa eum, & audi vocem
ejus, nec contemnendum putes:
quia non dimittet cum peccaveris, &
est nomen meum in illo.
†Deut. 22 † Quod si audieris vocem ejus,
7. 11. & feceris omnia quæ loquor, inimi-
cus ero inimicis tuis, & affligam af-
fligentes te.
† Infra 23 † Præcedetque te angelus meus,
33. 2. & introducet te ad Amorrhæum, &
Deut. 7 & Hethæum, & Pherezæum, Cha-
22. nanæumque, & Hevæum, & Jebu-
Jos. 24. sæum, quos ego conteram.
11. 24 Non adorabis deos eorum, nec
coles eos: non facies opera eorum,
sed destrues eos, & confringes sta-
tuas eorum.
25 Servietisque Domino Deo ve-
stro, ut benedicam panibus tuis &
aquis, & auferam infirmitatem de
medio tui.
26 Non erit infecunda, nec steri-
lis in terra tua: numerum dierum
tuorum implebo.
27 Terrorem meum mittam in præ-
cursum tuum, & occidam omnem
populum, ad quem ingredieris: cun-
ctorumque inimicorum tuorum co-
ram te terga vertam:
†Deut. 28 Emittens † crabrones prius, qui
7. 20. fugabunt Hevæum, & Chananæum,
& Hethæum, antequam introeas.
29 Non ejiciam eos a facie tua anno
uno: ne terra in solitudinem rediga-
tur, & crescant contra te bestiæ.
30 Paulatim expellam eos de con-
spectu tuo, donec augearis, & possi-
deas terram.
31 Ponam autem terminos tuos a
mari rubro usque ad mare Palæstino-
rum, & a deserto usque ad fluvium:
tradam in manibus vestris habitato-
res terræ, & ejiciam eos de conspe-
ctu vestro.
32 † Non inibis cum eis fœdus, nec † Infra
cum diis eorum. 34. 15.
33 Non habitent in terra tua, ne Deut. 7
forte peccare te faciant in me, si ser- 2.
vieris diis eorum: quod tibi certe
erit in scandalum.

CAPUT XXIV.

Moyses a Deo latas leges ad populum refert, populus eas acceptat: & fœdus sancit inter Deum & populum, oblatis Domino sacrificiis, fœderisque sanguine in populum resperso, Moyses, ceteris ad radicem montis manentibus, solus in montem ascendit, ut tabulas legis accipiat, ubi cum Domino quadraginta diebus & noctibus permansit.

1 MOysi quoque dixit: Ascen-
de ad Dominum tu, &
Aaron, Nadab, & Abiu, & septua-
ginta senes ex Israel, & adorabitis
procul.
2 Solusque Moyses ascendet ad Do-
minum, & illi non appropinqua-
bunt: nec populus ascendet cum eo.
3 Venit ergo Moyses & narravit
plebi omnia verba Domini, atque ju-
dicia: respondit que omnis populus
una voce: Omnia verba Domini,
quæ locutus est, faciemus.
4 Scripsit autem Moyses universos
sermones Domini: & mane consur-
gens ædificavit altare ad radices
montis, & duodecim titulos per
duodecim tribus Israel.
5 Misitque juvenes de filiis Israel,
& obtulerunt holocausta, immola-
veruntque victimas pacificas Domi-
no, vitulos.
6 Tulit itaque Moyses dimidiam
partem sanguinis, & misit in crate-
ras: partem autem residuam fudit
super altare.
7 Assumensque volumen fœderis,
legit audiente populo: qui dixerunt:
Omnia quæ locutus est Dominus, fa-
ciemus, & erimus obedientes.
8 Ille vero sumptum sanguinem re-
spersit in populum, & ait: Hic est †

sanguis fœderis quod pepigit Dominus vobiscum super cunctis sermonibus his.
9 Ascenderuntque Moyses & Aaron, Nadab & Abiu, & septuaginta de senioribus Israel:
10 Et viderunt Deum Israel: & sub pedibus ejus quasi opus lapidis sapphirini, & quasi cælum, cum serenum est.
11 Nec super eos qui procul recesserant de filiis Israel, misit manum suam, videruntque Deum, & comederunt, ac biberunt.
12 Dixit autem Dominus ad Moysen: Adscende ad me in montem, & esto ibi: daboque tibi tabulas lapideas, & legem ac mandata quæ scripsi: ut doceas eos.
13 Surrexerunt Moyses & Josue minister ejus: ascendensque Moyses in montem Dei,
14 Senioribus ait: Expectate hic donec revertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiscum: si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos.
15 Cumque ascendisset Moyses, operuit nubes montem,
16 Et habitavit gloria Domini super Sinai, tegens illum nubes sex diebus: septimo autem die vocavit eum de medio caliginis.
17 Erat autem species gloriæ Domini, quasi ignis ardens super verticem montis, in conspectu filiorum Israel.
18 Ingressusque Moyses medium nebulæ, ascendit in montem: & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus.

CAPUT XXV.

Jubetur primitiarum ac donorum oblatio ad Dei tabernaculum formandum. arcam fœderis, mensam panum propositionis, & septiceps candelabrum, cunctaque illuc pertinentia: horum omnium monstratur exemplar.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias: ab † omni homine qui offert ultroneus, accipietis eas.
† Infra 35. 5.
3 Hæc sunt autem quæ accipere debetis: Aurum, & argentum, & æs,
4 Hyacinthum & purpuram, coccumque bis tinctum, & byssum, pilos caprarum,
5 Et pelles arietum rubricatas, pellesque janthinas, & ligna Setim:
6 Oleum ad luminaria concinnanda: aromata in unguentum, & thymiamata boni odoris:
7 Lapides onychinos, & gemmas ad ornandum ephod, ac rationale.
8 Facientque mihi sanctuarium, & habitabo in medio eorum:
9 † Juxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi, & omnium vasorum in cultum ejus: sicque facietis illud:
† Hebr. 9. 2.
10 Arcam de lignis Setim compingite, cujus longitudo habeat duos & semis cubitos: latitudo, cubitum & dimidium: altitudo, cubitum similiter ac semissem.
11 Et deaurabis eam auro mundissimo intus & foris: faciesque supra, coronam auream per circuitum:
12 Et quatuor circulos aureos, quos pones per quatuor arcæ angulos: duo circuli sint in latere uno, & duo in altero.
13 Facies quoque vectes de lignis Setim, & operies eos auro.
14 Inducesque per circulos qui sunt in arcæ lateribus, ut portetur in eis:
15 Qui semper erunt in circulis, nec umquam extrahentur ab eis.
16 Ponesque in arca testificationem quam dabo tibi.
17 Facies & propitiatorium de auro mundissimo: duos cubitos & dimidium tenebit longitudo ejus, & cubitum ac semissem latitudo.
18 Duos quoque Cherubim aureos & productiles facies, ex utraque parte oraculi.
19 Cherub unus sit in latere uno, & alter in altero.
20 Utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas, & operientes oraculum, respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium quo operienda est arca,
21 In qua pones testimonium quod dabo tibi.
22 Inde præcipiam, & loquar ad te supra propitiatorium, ac de medio duorum Cherubim, qui erunt super arcam testimonii, cuncta quæ mandabo per te filiis Israel.
23 Facies & mensam de lignis Setim, habentem duos cubitos longitudinis, & in latitudine cubitum, & in altitudine cubitum ac semissem.
24 Et inaurabis eam auro purissimo:

mo: faciesque illi labium aureum
per circuitum,
25 Et ipsi labio coronam interrasilem altam quatuor digitis: & super illam, alteram coronam aureolam.
26 Quatuor quoque circulos aureos præparabis, & pones eos in quatuor angulis ejusdem mensæ per singulos pedes.
27 Subter coronam erunt circuli aurei, ut mittantur vectes per eos, & possit mensa portari.
28 Ipsos quoque vectes facies de lignis Setim, & circumdabis auro ad subvehendam mensam.
29 Parabis & acetabula, ac phialas, thuribula, & cyathos, in quibus offerenda sunt libamina, ex auro purissimo.
30 Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper.
31 Facies & candelabrum ductile de auro mundissimo, hastile ejus, & calamos, scyphos, & sphærulas, ac lilia ex ipso procedentia.
32 Sex calami egredientur de lateribus, tres ex uno latere, & tres ex altero.
33 Tres scyphi quasi in nucis modum per calamos singulos, sphærulaque simul & lilium: & tres similiter scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulaque simul & lilium. hoc erit opus sex calamorum, qui producendi sunt de hastili:
34 In ipso autem candelabro erunt quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæque per singulos, & lilia.
35 Sphærulæ sub duobus calamis per tria loca, qui simul sex fiunt, procedentes de hastili uno.
36 Et sphærulæ igitur & calami ex ipso erunt, universa ductilia de auro purissimo.
37 Facies & lucernas septem, & pones eas super candelabrum, ut luceant ex adverso.
38 Emunctoria quoque, & ubi quæ emuncta sunt extinguantur, fiant de auro purissimo.
39 Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri purissimi.
40 †Inspice, & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.

† Hebr. 8. 5. Act. 7. 44.

CAPUT XXVI.

Forma & constructio tabernaculi Mosaici, veli, arcæ, propitiatorii, mensæ, candelabri, & tentorii, juxta suas quæque mensuras.

1 Tabernaculum vero ita facies: Decem cortinas de bysso retorta, & hyacintho, ac purpura, coccoque bis tincto, variatas opere plumario facies.
2 Longitudo cortinæ unius habebit viginti octo cubitos: latitudo, quatuor cubitorum erit. Unius mensuræ fient universa tentoria.
3 Quinque cortinæ sibi jungentur mutuo, & aliæ quinque nexu simili cohærebunt.
4 Ansulas hyacinthinas in lateribus ac summitatibus facies cortinarum, ut possint invicem copulari.
5 Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte, ita insertas, ut ansa contra ansam veniat, & altera alteri possit aptari.
6 Facies & quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela jungenda sunt, ut unum tabernaculum fiat.
7 Facies & saga cilicina undecim, ad operiendum tectum tabernaculi.
8 Longitudo sagi unius habebit triginta cubitos: & latitudo, quatuor: æqua erit mensura sagorum omnium.
9 E quibus quinque junges seorsum, & sex sibi mutuo copulabis, ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices.
10 Facies & quinquaginta ansas in ora sagi unius, ut conjungi cum altero queat: & quinquaginta ansas in ora sagi alterius, ut cum altero copuletur.
11 Facies & quinquaginta fibulas æneas, quibus jungantur ansæ, ut unum ex omnibus operimẽtum fiat.
12 Quod autem superfuerit in sagis quæ parantur tecto, id est, unum sagum quod amplius est, ex medietate ejus operies posteriora tabernaculi.
13 Et cubitus ex una parte pendebit, & alter ex altera, qui plus est in sagorum longitudine, utrumque latus tabernaculi protegens.
14 Facies & operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis: & super hoc rursum aliud operimentum de janthinis pellibus.

15 Facies & tabulas ſtantes tabernaculi de lignis Setim,

16 Quæ ſingulæ denos cubitos in longitudine habeant, & in latitudine ſingulos ac ſemiſſem.

17 In lateribus tabulæ, duæ incaſtraturæ fient, quibus tabula alteri tabulæ connectatur: atque in hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur.

18 Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad auſtrum.

19 Quibus quadraginta baſes argenteas fundes, ut binæ baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſubjiciantur.

20 In latere quoque ſecundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem, viginti tabulæ erunt,

21 Quadraginta habentes baſes argenteas. binæ baſes ſingulis tabulis ſupponentur.

22 Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies ſex tabulas,

23 Et rurſum alias duas quæ in angulis erigantur poſt tergum tabernaculi.

24 Eruntque conjunctæ a deorſum uſque ſurſum, & una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis quæ in angulis ponendæ ſunt, ſimilis junctura ſervabitur.

25 Et erunt ſimul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus per unam tabulam ſupputatis.

26 Facies & vectes de lignis Setim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi,

27 Et quinque alios in altero, & ejuſdem numeri ad occidentalem plagam:

28 Qui mittentur per medias tabulas a ſummo uſque ad ſummum.

29 Ipſas quoque tabulas deaurabis, & fundes in eis annulos aureos, per quos vectes tabulata contineant: quos operies laminis aureis.

†Supr. 25. 40. 30 Et eriges tabernaculum juxta exemplar quod tibi † in monte monſtratum eſt.

31 Facies & velum de hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumario & pulchra varietate contextum:

32 Quod appendes ante quatuor columnas de lignis Setim, quæ ipſæ quidem deauratæ erunt, & habebunt capita aurea, ſed baſes argenteas.

33 Inſeretur autem velum per circulos, intra quod pones arcam teſtimonii, quo & Sanctuarium, & Sanctuarii ſanctuaria dividentur.

34 Pones & propitiatorium ſuper arcam teſtimonii in Sancto ſanctorum:

35 Menſamque extra velum: & contra menſam candelabrum in latere tabernaculi meridiano: menſa enim ſtabit in parte aquilonis.

36 Facies & tentorium in introitu tabernaculi de hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta, opere plumarii.

37 Et quinque columnas deaurabis lignorum Setim, ante quas ducetur tentorium: quarum erunt capita aurea, & baſes æneæ.

CAPUT XXVII.

Altare holocauſtorum & atrium tabernaculi, tentorium, columnæ, & oleum lucernarum parari jubentur, & earum accenſio.

1 Facies & altare de lignis Setim, quod habebit quinque cubitos in longitudine, & totidem in latitudine, id eſt quadrum, & tres cubitos in altitudine. *Inf. 38. 6.*

2 Cornua autem per quatuor angulos ex ipſo erunt: & operies illud ære.

3 Facieſque in uſus ejus lebetes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes atque fuſcinulas, & ignium receptacula: omnia vaſa ex ære fabricabis.

4 Craticulamque in modum retis æneam: per cujus quatuor angulos erunt quatuor annuli ænei,

5 Quos pones ſubter arulam altaris: eritque craticula uſque ad altaris medium.

6 Facies & vectes altaris de lignis Setim duos, quos operies laminis æneis:

7 Et induces per circulos, eruntque ex utroque latere altaris ad portandum.

8 † Non ſolidum, ſed inane & cavum intrinſecus facies illud, ſicut tibi in monte monſtratum eſt. †Supr. 20. 24.

9 Facies & atrium tabernaculi, in cujus auſtrali plaga contra meridiem erunt tentoria de byſſo retorta: centum cubitos unum latus tenebit in longitudine.

10 Et columnas viginti cum baſibus totidem æneis, quæ capita cum cælaturis ſuis habebunt argentea.

11 Simi-

11 Similiter & in latere Aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum, columnæ viginti, & bases æneæ ejusdem numeri, & capita earum cum cælaturis suis argentea.
12 In latitudine vero atrii, quod respicit ad occidentem, erunt tentoria per quinquaginta cubitos, & columnæ decem, basesque totidem.
13 In ea quoque atrii latitudine, quæ respicit ad orientem, quinquaginta cubiti erunt.
14 In quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur, columnæque tres & bases totidem:
15 Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim, columnæ tres, & bases totidem.
16 In introitu vero atrii fiet tentorium cubitorum viginti ex hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta, opere plumarii: columnas habebit quatuor, cum basibus totidem.
17 Omnes columnæ atrii per circuitum vestitæ erunt argenteis laminis, capitibus argenteis, & basibus æneis.
18 In longitudine occupabit atrium cubitos centum, in latitudine quinquaginta, altitudo quinque cubitorum erit. fietque de bysso retorta, & habebit bases æneas.
19 Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus & cæremonias, tam paxillos ejus quam atrii, ex ære facies.
20 Præcipe filiis Israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum, piloque contusum: ut ardeat lucerna semper
21 In tabernaculo testimonii, extra velum quod oppansum est testimonio. Et collocabunt eam Aaron & filii ejus, ut usque mane luceat coram Domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis Israel.

CAPUT XXVIII.

Pontificalia indumenta Aaronis & filiorum ejus describuntur.

1 Applica quoque ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, ut sacerdotio fungantur mihi: Aaron, Nadab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar.
2 Faciesque vestem sanctam Aaron fratri tuo in gloriam & decorem.
3 Et loqueris cunctis sapientibus corde, quos replevi spiritu prudentiæ, ut faciant vestes Aaron, in quibus sanctificatus ministret mihi.
4 Hæc autem erunt vestimenta quæ facient: Rationale, & superhumerale, tunicam & lineam strictam, cidarim & balteum. Facient vestimenta sancta fratri tuo Aaron & filiis ejus, ut sacerdotio fungantur mihi.
5 Accipientque aurum, & hyacinthum, & purpuram, coccumque bis tinctum, & byssum.
6 Facient autem superhumerale de auro & hyacintho & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta, opere polymito.
7 Duas oras junctas habebit in utroque latere summitatum, ut in unum redeant.
8 Ipsa quoque textura & cuncta operis varietas erit ex auro, & hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta.
9 Sumesque duos lapides onychinos, & sculpes in eis nomina filiorum Israel:
10 Sex nomina in lapide uno, & sex reliqua in altero, juxta ordinem nativitatis eorum.
11 Opere sculptoris & cælatura gemmarii, sculpes eos nominibus filiorum Israel, inclusos auro atque circumdatos:
12 Et pones in utroque latere superhumeralis, memoriale filiis Israel. Portabitque Aaron nomina eorum coram Domino super utrumque humerum, ob recordationem.
13 Facies & uncinos ex auro,
14 Et duas catenulas ex auro purissimo sibi invicem cohærentes, quas inseres uncinis.
15 Rationale quoque judicii facies opere polymito juxta texturam superhumeralis, ex auro, hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta.
16 Quadrangulum erit & duplex: mensuram palmi habebit tam in longitudine quam in latitudine.
17 Ponesque in eo quatuor ordines lapidum: in primo versu erit lapis sardius, & topazius, & smaragdus:

18 In ſecundo carbunculus, ſapphirus, & jaſpis:
19 In tertio ligurius, achates, & amethyſtus:
20 In quarto chryſolithus, onychinus, & beryllus. incluſi auro erunt per ordines ſuos.
21 Habebuntque nomina filiorum Iſrael: duodecim nominibus cælabuntur, ſinguli lapides nominibus ſingulorum per duodecim tribus.
22 Facies in rationali catenas ſibi invicem cohærentes ex auro puriſſimo.
23 Et duos annulos aureos, quos pones in utraque rationalis ſummitate:
24 Catenaſque aureas junges annulis, qui ſunt in marginibus ejus:
25 Et ipſarum catenarum extrema duobus copulabis uncinis in utroque latere ſuperhumeralis quod rationale reſpicit.
26 Facies & duos annulos aureos, quos pones in ſummitatibus rationalis, in oris, quæ e regione ſunt ſuperhumeralis, & poſteriora ejus aſpiciunt.
27 Nec non & alios duos annulos aureos, qui ponendi ſunt in utroque latere ſuperhumeralis deorſum, quod reſpicit contra faciem juncturæ inferioris, ut aptari poſſit cum ſuperhumerali,
28 Et ſtringatur rationale annulis ſuis cum annulis ſuperhumeralis vitta hyacinthina, ut maneat junctura fabrefacta, & a ſe invicem rationale & ſuperhumerale nequeāt ſeparari.
29 Portabitque Aaron nomina filiorum Iſrael in rationali iudicii ſuper pectus ſuum, quando ingredietur Sanctuarium, memoriale coram Domino in æternum.
30 Pones autem in rationali judicii Doctrinam & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quando ingredietur coram Domino: & geſtabit judicium filiorum Iſrael in pectore ſuo, in conſpectu Domini ſemper.
31 Facies & tunicam ſuperhumeralis totam hyacinthinam,
32 In cujus medio ſupra erit capitium, & ora per gyrum ejus textilis, ſicut fieri ſolet in extremis veſtium partibus, ne facile rumpatur.
33 Deorſum vero, ad pedes ejuſdem tunicæ, per circuitum, quaſi mala punica facies, ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, mixtis in medio tintinnabulis,
34 Ita ut tintinnabulum ſit aureum & malum punicum, rurſumque tintinnabulum aliud aureum & malum punicum.
35 † Et veſtietur ea Aaron in officio miniſterii, ut audiatur ſonitus quando ingreditur & egreditur Sanctuarium in conſpectu Domini, & non moriatur. † Eccli. 45.11.
36 Facies & laminam de auro puriſſimo: in qua ſculpes opere cælatoris, Sanctum Domino.
37 Ligabiſque eam vitta hyacinthina, & erit ſuper tiaram,
38 Imminens fronti pontificis. Portabitque Aaron iniquitates eorum, quæ obtulerunt & ſanctificaverunt filii Iſrael, in cunctis muneribus & donariis ſuis. Erit autem lamina ſemper in fronte ejus, ut placatus ſit eis Dominus.
39 Stringeſque tunicam byſſo, & tiaram byſſinam facies, & balteum opere plumarii.
40 Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis, & balteos ac tiaras, in gloriam & decorem:
41 Veſtieſque his omnibus Aaron fratrem tuum & filios ejus cum eo. Et cunctorum conſecrabis manus, ſanctificabiſque illos, ut ſacerdotio fungantur mihi.
42 Facies & feminalia linea, ut operiant carnem turpitudinis ſuæ, a renibus uſque ad femora:
43 Et utentur eis Aaron & filii ejus quando ingredientur tabernaculum teſtimonii, vel quando appropinquant ad altare ut miniſtrent in ſanctuario, ne iniquitatis rei moriantur. Legitimum ſempiternum erit Aaron, & ſemini ejus poſt eum.

CAPUT XXIX.

Quæ fuerit ſacerdotum conſecratio, rituſque oblationis pro illis, & qui his oblationibus veſcentur: ac de duobus agnis anniculis quotidie offerendis.

1 SEd & hoc facies, ut mihi in ſacerdotio conſecrentur. † Tolle vitulum de armento, & arietes duos immaculatos, † Lev. 9.2.
2 Paneſque azymos, & cruſtulam abſque fermento, quæ conſperſa ſit oleo, lagana quoque azyma oleo lita: de ſimila triticea cuncta facies:

3 Et posita in canistro offeres: vitulum autem & duos arietes.

4 Et Aaron ac filios ejus applicabis ad ostium tabernaculi testimonii. Cumque laveris patrem cum filiis suis aqua,

5 Indues Aaron vestimentis suis, id est, linea & tunica, & superhumerali, & rationali, quod constringes balteo.

6 Et pones tiaram in capite ejus, & laminam sanctam super tiaram,

7 Et oleum unctionis fundes super caput ejus: atque hoc ritu consecrabitur.

8 Filios quoque illius applicabis, & indues tunicis lineis, cingesque balteo,

9 Aaron scilicet & liberos ejus, & impones eis mitras: eruntque sacerdotes mihi religione perpetua. Postquam initiaveris manus eorum,

† *Lev.* 1. 3.

10 † Applicabis & vitulum coram tabernaculo testimonii. Imponentque Aaron & filii ejus manus super caput illius,

11 Et mactabis eum in conspectu Domini, juxta ostium tabernaculi testimonii.

12 Sumptumque de sanguine vituli, pones super cornua altaris digito tuo, reliquum autem sanguinem fundes juxta basim ejus.

† *Lev.* 3. 3.

13 † Sumes & adipem totum qui operit intestina, & reticulum jecoris, ac duos renes, & adipem qui super eos est, & offeres incensum super altare:

14 Carnes vero vituli & corium & fimum combures foris extra castra, eo quod pro peccato sit.

15 Unum quoque arietem sumes, super cujus caput ponent Aaron & filii ejus manus:

16 Quem cum mactaveris, tolles de sanguine ejus, & fundes circa altare.

17 Ipsum autem arietem secabis in frusta. lotaque intestina ejus ac pedes pones super concisas carnes, & super caput illius.

18 Et offeres totum arietem in incensum super altare: oblatio est Domino, odor suavissimus victimæ Domini.

19 Tolles quoque arietem alterum, super cujus caput Aaron & filii ejus ponent manus.

20 Quem cum immolaveris, sumes de sanguine ejus, & pones super extremum auriculæ dextræ Aaron & filiorum ejus, & super pollices manus eorum ac pedis dextri, fundesque sanguinem super altare per circuitum.

21 Cumque tuleris de sanguine qui est super altare, & de oleo unctionis, asperges Aaron & vestes ejus, filios & vestimenta eorum. Consecratisque ipsis & vestibus,

22 Tolles adipem de ariete, & caudam & arvinam, quæ operit vitalia, ac reticulum jecoris, & duos renes, atque adipem qui super eos est, armumque dextrum, eo quod sit aries consecrationis:

23 Tortamque panis unius, crustulam conspersam oleo, laganum de canistro azymorum, quod positum est in conspectu Domini:

24 Ponesque omnia super manus Aaron & filiorum ejus, & sanctificabis eos elevans coram Domino.

25 Suscipiesque universa de manibus eorum: & incendes super altare in holocaustum, odorem suavissimum in conspectu Domini, quia oblatio ejus est.

26 Sumes quoque pectusculum de ariete, quo initiatus est Aaron, sanctificabisque illud elevatum coram Domino, & cedet in partem tuam.

27 Sanctificabisque & pectusculum consecratum, & armum quem de ariete separasti,

28 Quo initiatus est Aaron & filii ejus, cedentque in partem Aaron & filiorum ejus jure perpetuo a filiis Israel: quia primitiva sunt & initia de victimis eorum pacificis quæ offerunt Domino.

29 Vestem autem sanctam, qua utetur Aaron, habebunt filii ejus post eum, ut ungantur in ea, & consecrentur manus eorum.

30 Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis ejus, & qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret in Sanctuario.

31 Arietem autem consecrationis tolles, & coques carnes ejus in loco sancto:

32 Quibus vescetur Aaron & filii ejus. † Panes quoque, qui sunt in canistro, in vestibulo tabernaculi testimonii comedent,

† *Lev.* 8. 31. & 24. 9. *Matth.* 12. 4.

33 Ut sit placabile sacrificium, & sanctificentur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis, quia sancti sunt.

34 Quod si remanserit de carnibus consecratis, sive de panibus usq; mane, combures reliquias igni: non comedentur, quia sanctificata sunt.
35 Omnia, quæ præcepi tibi, facies super Aaron & filiis ejus. Septem diebus consecrabis manus eorum:
36 Et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris expiationis hostiam, & unges illud in sanctificationem.
37 Septem diebus expiabis altare, & sanctificabis, & erit Sanctum sanctorum. omnis, qui tetigerit illud, sanctificabitur.
38 Hoc est quod facies in altari: † Agnos anniculos duos per singulos dies jugiter, † Num 28. 3.
39 Unum agnum mane, & alterum vespere,
40 Decimam partem similæ conspersæ oleo tuso, quod habeat mensuram quartam partem hin, & vinum ad libandum ejusdem mensuræ in agno uno.
41 Alterum vero agnum offeres ad vesperam juxta ritum matutinæ oblationis, & juxta ea quæ diximus, in odorem suavitatis:
42 Sacrificium est Domino, oblatione perpetua in generationes vestras, ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino, ubi constituam ut loquar ad te.
43 Ibiq; præcipiam filiis Israel, & sanctificabitur altare in gloria mea.
44 Sanctificabo & tabernaculum testimonii cum altari, & Aaron cum filiis suis, ut sacerdotio fungantur mihi.
45 Et habitabo in medio filiorum Israel, eroque eis Deus,
46 Et scient quia ego Dominus Deus eorum, qui eduxi eos de terra Ægypti, ut manerem inter illos, ego Dominus Deus ipsorum.

CAPUT XXX.

Institutio altaris thymiamatis, & pecuniæ in usus tabernaculi exigendæ, labri ænei construendi pro lotione sacerdotum, unguenti sacri pro unguendis sacerdotibus & vasis templi, unctionis thymiamatis & reliquorum quæ ad tabernaculum spectant.

1 FAcies quoq; altare ad adolendū thymiama de lignis Setim,
2 Habens cubitum longitudinis, & alterum latitudinis, id est, quadrangulum, & duos cubitos in altitudine. Cornua ex ipso procedent.
3 Vestiesque illud auro purissimo, tam craticulam ejus, quam parietes per circuitum, & cornua. Faciesque ei coronam aureolam per gyrum,
4 Et duos annulos aureos sub corona per singula latera, ut mittantur in eos vectes, & altare portetur.
5 Ipsos quoque vectes facies de lignis Setim, & inaurabis.
6 Ponesque altare contra velum, quod ante arcam pendet testimonii coram propitiatorio quo tegitur testimonium, ubi loquar tibi.
7 Et adolebit incensum super eo Aaron, suave, fragrans mane. Quando componet lucernas, incendet illud:
8 Et quando collocabit eas ad vesperum, uret thymiama sempiternum corā Domino in generationes vestras.
9 Non offeretis super eo thymiama compositionis alterius, nec oblationem, & victimam, nec libabitis libamina.
10 Et deprecabitur Aaron super cornua ejus semel per annum, in sanguine quod oblatum est pro peccato, & placabit super eo in generationibus vestris. Sanctum sanctorum erit Domino.
11 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
12 † Quando tuleris summam filiorum Israel juxta numerum, dabunt singuli pretium pro animabus suis Domino, & non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. † Num 1. 2.
13 Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen, dimidium sicli juxta mensuram templi. † Siclus viginti obolos habet. Media pars sicli offeretur Domino. † Lev. 27. 25. Num. 3. 47. Ezech. 45. 12.
14 Qui habetur in numero, a viginti annis & supra, dabit pretium.
15 Dives non addet ad medium sicli, & pauper nihil minuet.
16 Susceptamque pecuniam, quæ collata est a filiis Israel, trades in usus tabernaculi testimonii, ut sit monimentum eorum coram Domino, & propitietur animabus eorum.
17 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
18 Facies & labrum æneum cum basi sua ad lavandum: ponesque illud inter tabernaculum testimonii & altare. Et missa aqua,

19 Lavabunt in ea Aaron & filii ejus manus suas ac pedes,
20 Quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii, & quando accessuri sunt ad altare, ut offerant in eo thymiama Domino,
21 Ne forte moriantur. legitimum sempiternum erit ipsi, & semini ejus per successiones.
22 Locutusque est Dominus ad Moysen,
23 Dicens: Sume tibi aromata, primæ myrrhe & electæ quingentos siclos, & cinnamomi medium, id est, ducentos quinquaginta siclos, calami similiter ducentos quinquaginta.
24 Casiæ autem quingentos siclos, in pondere sanctuarii, olei de olivetis mensuram hin:
25 Faciesque unctionis oleum sanctum, unguentum compositum opere unguentarii,
26 Et unges ex eo tabernaculum testimonii, & arcam testamenti,
27 Mensamque cum vasis suis, candelabrum, & utensilia ejus, altaria thymiamatis,
28 Et holocausti, & universam supellectilem quæ ad cultum eorum pertinet.
29 Sanctificabisque omnia, & erunt Sancta sanctorum: qui tetigerit ea, sanctificabitur.
30 Aaron & filios ejus unges, sanctificabisque eos, ut sacerdotio fungantur mihi.
31 Filiis quoque Israel dices: Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi in generationes vestras.
32 Caro hominis non ungetur ex eo, & juxta compositionem ejus non facietis aliud, quia sanctificatum est, & sanctum erit vobis.
33 Homo quicumque tale composuerit, & dederit ex eo, alieno, exterminabitur de populo suo.
34 Dixitque Dominus ad Moysen: Sume tibi aromata, stacten & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidissimum, æqualis ponderis erunt omnia:
35 Faciesque thymiama compositum opere unguentarii, mixtum diligenter, & purum, & sanctificatione dignissimum.
36 Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis, pones ex eo coram tabernaculo testimonii, in quo loco apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis thymiama.
37 Talem compositionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est Domino.
38 Homo quicumque fecerit simile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis suis.

CAPUT XXXI.

Deputantur a Domino Beseleel & Ooliab ad extructionem tabernaculi ac ceterorum quæ dicta sunt: de sabbati observatione, & de duabus lapideis tabulis legis a Domino Moysi datis.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Ecce, vocavi ex nomine Beseleel filium Uri filii Hur de tribu Juda,
3 Et implevi eum spiritu Dei, sapientia, & intelligentia, & scientia in omni opere,
4 Ad excogitandum quidquid fabrefieri potest ex auro, & argento, & ære,
5 Marmore, & gemmis, & diversitate lignorum.
6 Dedique ei socium Ooliab filium Achisamech de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam: ut faciant cuncta quæ præcepi tibi,
7 Tabernaculum fœderis, & arcam testimonii, & propitiatorium, quod super eam est, & cuncta vasa tabernaculi,
8 Mensamque & vasa ejus, candelabrum purissimum cum vasis suis, & altaria thymiamatis,
9 Et holocausti, & omnia vasa eorum, labrum cum basi sua,
10 Vestes sanctas in ministerio Aaron sacerdoti & filiis ejus, ut fungantur officio suo in sacris.
11 Oleum unctionis, & thymiama aromatum in Sanctuario, omnia quæ præcepi tibi, facient.
12 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
13 Loquere filiis Israel, & dices ad eos: † Videte ut sabbatum meum custodiatis: quia signum est inter me & vos in generationibus vestris: ut sciatis quia ego Dominus, qui sanctifico vos.
14 Custodite sabbatum meum. sanctum est enim vobis: qui polluerit illud, morte morietur: qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi sui.
15 Sex diebus facietis opus: in die

† Sup. 20. 8. Ezech. 20. 12.

septimo sabbatum est, requies san-
cta Domino. omnis qui fecerit opus
in hac die, morietur.
16 Custodiant filii Israel sabbatum,
& celebrent illud in generationibus
suis. Pactum est sempiternum
17 Inter me & filios Israel, signum-
que perpetuum. † sex enim diebus † Gen.
fecit Dominus cœlum & terram, & 2. 2.
in septimo ab opere cessavit.
18 Deditque Dominus Moysi, com-
pletis hujuscemodi sermonibus in
monte Sinai, † duas tabulas testi- † Deut.
monii lapideas, scriptas digito Dei. 9. 10.

CAPUT XXXII.

Moyse absente, populus vitulum aureum conflat & adorat; ob vitulum adoratum Moyses Deum precatur; de monte descendens tabulas frangit, vitulum comburit, & Aarone objurgato, idololatras occidi jubet, ceterisque veniam impetrat iterum conscenso monte.

1 VIdens autem populus quod
moram faceret descenden-
di de monte Moyses, congregatus
† Act. 7. 40. adversus Aaron, dixit: † Surge, fac
nobis deos, qui nos præcedant:
Moysi enim huic viro, qui nos edu-
xit de terra Ægypti, ignoramus quid
acciderit.
2 Dixitque ad eos Aaron: Tollite
inaures aureas, de uxorum filio-
rumque & filiarum vestrarum au-
ribus, & afferte ad me.
3 Fecitque populus quæ jusserat,
† Psal. 105.19. deferens inaures ad Aaron.
4 † Quas cum ille accepisset, for-
mavit opere fusorio, & fecit ex eis
vitulum conflatilem. dixeruntque:
Hi sunt dii tui Israel, qui te eduxe-
runt de terra Ægypti.
5 Quod cum vidisset Aaron, ædifi-
cavit altare coram eo, & præconis
voce clamavit, dicens: Cras solemni-
tas Domini est.
6 Surgentesque mane, obtulerunt
holocausta, & hostias pacificas, &
† sedit populus manducare, & bi- † 1 Cor.
bere, & surrexerunt ludere. 10. 7.
7 Locutus est autem Dominus ad
Moysen, dicens: † Vade, descen- † Deut.
de: peccavit populus tuus, quem 9. 12.
eduxisti de terra Ægypti.
8 Recesserunt cito de via, quam
ostendisti eis: feceruntque sibi vitu-
lum conflatilem, & adoraverunt,
atque immolantes ei hostias, dixe-
runt: † Isti sunt dii tui Israel, qui † 3 Reg.
te eduxerunt de terra Ægypti. 12.28.
9 Rursumque ait Dominus ad
Moysen: † Cerno quod populus † Infr.
iste duræ cervicis sit: 33. 3.
10 Dimitte me, ut irascatur furor Deut.
meus contra eos, & deleam eos, fa- 9. 13.
ciamque te in gentem magnam.
11 Moyses autem orabat Dominum
Deum suum, dicens: † Cur, Do-
mine, irascitur furor tuus contra † Num.
populum tuum, quem eduxisti de 14. 13.
terra Ægypti, in fortitudine ma- Psalm.
gna, & in manu robusta? 105.23.
12 Ne quæso dicant Ægyptii: Cal-

lide

lide eduxit eos, ut interficeret in montibus, & deleret e terra: quiescat ira tua, & esto placabilis super nequitia populi tui.

13 Recordare Abraham, Isaac, & Israel, servorum tuorum, quibus jurasti per temetipsum, dicens: † Multiplicabo semen vestrum sicut stellas cæli: & universam terram hanc, de qua locutus sum, dabo semini vestro, & possidebitis eam semper.

† Gen. 12. 7. & 15. 7. & 48. 16.

14 Placatusque est Dominus ne faceret malum quod locutus fuerat adversus populum suum.

15 Et reversus est Moyses de monte, portans duas tabulas testimonii in manu sua, scriptas ex utraq; parte,

16 Et factas opere Dei: scriptura quoque Dei erat sculpta in tabulis.

17 Audiens autem Josue tumultum populi vociferantis, dixit ad Moysen: Ululatus pugnæ auditur in castris.

18 Qui respondit: Non est clamor adhortantium ad pugnam, neq; vociferatio compellentium ad fugam: sed vocem cantantium ego audio.

19 Cumque appropinquasset ad castra, vidit vitulum, & choros: iratusque valde, projecit de manu tabulas, & confregit eas ad radicem montis:

20 Arripiensque vitulum quem fecerant, combussit, & contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, & dedit ex eo potum filiis Israel.

21 Dixitque ad Aaron: Quid tibi fecit hic populus, ut induceres super eum peccatum maximum?

22 Cui ille respondit: Ne indignetur dominus meus: tu enim nosti populum istum, quod pronus sit ad malũ:

23 Dixerunt mihi: Fac nobis deos, qui nos præcedant: huic enim Moysi, qui nos eduxit de terra Ægypti, nescimus quid acciderit.

24 Quibus ego dixi: Quis vestrum habet aurum? Tulerunt, & dederunt mihi: & projeci illud in ignem, egressusque est hic vitulus.

25 Videns ergo Moyses populum quod esset nudatus, (spoliaverat enim eum Aaron propter ignominiam sordis, & inter hostes nudum constituerat)

26 Et stans in porta castrorum, ait: Si quis est Domini, jungatur mihi. Congregatique sunt ad eum omnes filii Levi:

27 Quibus ait: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ponat vir gladium super femur suum: Ite, & redite de porta usque ad portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum.

28 Feceruntque filii Levi juxta sermonem Moysi, cecideruntque in die illa quasi viginti tria millia hominum.

29 Et ait Moyses: Consecrastis manus vestras hodie Domino, unusquisque in filio, & in fratre suo, ut detur vobis benedictio.

30 Facto autem altero die, locutus est Moyses ad populum: Peccastis peccatum maximum: ascendam ad Dominum, si quo modo quivero eum deprecari pro scelere vestro.

31 Reversusque ad Dominum, ait: Obsecro, peccavit populus iste peccatum maximum, feceruntque sibi deos aureos: aut dimitte eis hanc noxam,

32 Aut si non facis, dele me de libro tuo quem scripsisti.

33 Cui respondit Dominus: Qui peccaverit mihi, delebo eum de libro meo:

34 Tu autem vade, & duc populum istum quo locutus sum tibi: angelus meus præcedet te. Ego autem in die ultionis visitabo & hoc peccatum eorum.

35 Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli, quem fecerat Aaron.

CAPUT XXXIII.

M[illegible]is Dei in populum sedatis a Moyse, populus deponit ornatum suum & suum luget delictum: placatur Deus, & loquitur Dominus cum Moyse facie ad faciem, qui cupit videre faciem & gloriam Domini.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens: Vade, ascende de loco isto tu, & populus tuus quem eduxisti de terra Ægypti, in terram quam juravi Abraham, Isaac, & Jacob, dicens: † Semini tuo dabo eam:

† Gen. 12. 7.

2 Et †mittam præcursorem tui angelum, ut ejiciam † Chananæum, & Amorræum, & Hethæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum,

† Sup. 32. 34. † Deut. 7. 22. Jos. 24. 11.

3 Et intres in terram fluentem la-

cte &

ɑ̃e & melle. Non enim aſcendam † Sup. 32. 9. Deut. 9. 13. tecum, † quia populus duræ cervicis es: ne forte diſperdam te in via.

4 Audienſque populus ſermonem hunc peſſimum, luxit: & nullus ex more indutus eſt cultu ſuo.

5 Dixitque Dominus ad Moyſen: Loquere filiis Iſrael: Populus duræ cervicis es, ſemel aſcendam in medio tui, & delebo te. Jam nunc depone ornatum tuum, ut ſciam quid faciam tibi.

6 Depoſuerunt ergo filii Iſrael ornatum ſuum a monte Horeb.

7 Moyſes quoque tollens tabernaculum, tetendit extra caſtra procul, vocavitque nomen ejus, Tabernaculum fœderis. Et omnis populus, qui habebat aliquam quæſtionem, egrediebatur ad tabernaculum fœderis, extra caſtra.

8 Cumque egrederetur Moyſes ad tabernaculum, ſurgebat univerſa plebs, & ſtabat unuſquiſque in oſtio papilionis ſui, aſpiciebantque tergum Moyſi, donec ingrederetur tentorium.

9 Ingreſſo autem illo tabernaculum fœderis, deſcendebat columna nubis, & ſtabat ad oſtium, loquebaturque cum Moyſe,

10 Cernentibus univerſis quod columna nubis ſtaret ad oſtium tabernaculi. Stabantque ipſi, & adorabant per fores tabernaculorum ſuorum.

11 Loquebatur autem Dominus ad Moyſen facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum. Cumque ille reverteretur in caſtra, miniſter ejus Joſue filius Num, puer, non recedebat de tabernaculo.

12 Dixit autem Moyſes ad Dominum: Præcipis ut educam populum iſtum: & non indicas mihi quem miſſurus es mecum, præſertim cum dixeris: Novi te ex nomine, & inveniſti gratiam coram me.

13 Si ergo inveni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam, ut ſciam te, & inveniam gratiam ante oculos tuos: reſpice populum tuum gentem hanc.

14 Dixitque Dominus: Facies mea præcedet te, & requiem dabo tibi.

15 Et ait Moyſes: Si non tu ipſe præcedas, ne educas nos de loco iſto.

16 In quo enim ſcire poterimus ego & populus tuus inveniſſe nos gratiam in conſpectu tuo, niſi ambulaveris nobiſcum, ut glorificemur ab omnibus populis qui habitant ſuper terram.

17 Dixit autem Dominus ad Moyſen: Et verbum iſtud, quod locutus es, faciam: inveniſti enim gratiam coram me, & teipſum novi ex nomine.

18 Qui ait: Oſtende mihi gloriam tuam.

19 Reſpondit: Ego oſtendam omne bonum tibi, & vocabo in nomine Domini coram te: & † miſerebor cui voluero, & clemens ero † Rom. 9. 15. in quem mihi placuerit.

20 Rurſumque ait: Non poteris videre faciem meam: non enim videbit me homo, & vivet.

21 Et iterum: Ecce, inquit, eſt locus apud me, & ſtabis ſupra petram.

22 Cumq; tranſibit gloria mea, ponam te in foramine petræ, & protegam dextera mea, donec tranſeam:

23 Tollamque manum meam, & videbis poſteriora mea: faciem autem meam videre non poteris.

CAPUT XXXIV.

Moyſes novis paratis tabulis redit in montem, ubi tergum Dei videt: prohibitaque Gentium ſocietate & idololatria, datiſque præceptis de primogenitis, ſabbato, azymis, ceteriſque feſtis, poſt 40. *dierum jejunium cornutus de monte deſcendit, ac velata facie populo loquitur.*

1 AC deinceps, Præcide, ait, Deut. 10. 1. tibi duas tabulas lapideas inſtar priorum, & ſcribam ſuper eas verba, quæ habuerunt tabulæ quas fregiſti.

2 Eſto paratus mane, ut aſcendas ſtatim in montem Sinai, ſtabiſque mecum ſuper verticem montis.

3 Nullus aſcendat tecum, nec videatur quiſpiam per totum montem: boves quoque & oves non paſcantur econtra.

4 Excidit ergo duas tabulas lapideas, quales antea fuerant: & de nocte conſurgens aſcendit in montem Sinai, ſicut præceperat ei Dominus, portans ſecum tabulas.

5 Cumque deſcendiſſet Dominus per nubem, ſtetit Moyſes cum eo, invocans nomen Domini.

6 Quo tranſeunte coram eo, ait: Dominator Domine Deus, miſericors & clemens, patiens & multæ miſerationis, ac verax,

† Deut. 5. 10. Jer. 32. 18. † Psal. 142. 2. † Deut. 5. 9. Jer. 32. 18.

7 Qui † custodis misericordiam in millia: qui aufers iniquitatem, & scelera, atque peccata, † nullusque apud te per se innocens est. † Qui reddis iniquitatem patrum filiis ac nepotibus, in tertiam & quartam progeniem.

8 Festinusque Moyses, curvatus est pronus in terram, & adorans,

9 Ait: Si inveni gratiam in conspectu tuo Domine, obsecro ut gradiaris nobiscum (populus enim duræ cervicis est) & auferas iniquitates nostras atque peccata, nosque possideas.

† Deut. 5. 2. Jer. 32. 40.

10 Respondit Dominus: Ego † inibo pactum videntibus cunctis, signa faciam quæ numquam visa sunt super terram, nec in ullis gentibus: ut cernat populus iste, in cujus es medio, opus Domini terribile quod facturus sum.

11 Observa cuncta quæ hodie mando tibi: ego ipse ejiciam ante faciem tuam Amorrhæum, & Chananæum, & Hethæum, Pherezæum quoque, & Hevæum, & Jebusæum.

12 Cave ne umquam cum habitatoribus terræ illius jungas amicitias, quæ sint tibi in ruinam:

13 Sed aras eorum destrue, confringe statuas, lucosque succide:

14 Noli adorare Deum alienum. Dominus zelotes nomen ejus, Deus est æmulator.

† Supr. 23. 32. Deut. 7. 2.

15 † Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum: ne, cum fornicati fuerint cum diis suis, & adoraverint simulacra eorum, vocet te quispiam ut comedas de immolatis.

† 3 Reg. 11. 2.

16 † Nec uxorem de filiabus eorum accipies filiis tuis: ne, postquam ipsæ fuerint fornicatæ, fornicari faciant & filios tuos in deos suos.

17 Deos conflatiles non facies tibi.

18 Solemnitatem azymorum custodies. Septem diebus vesceris azymis, sicut præcepi tibi, in tempore mensis novorum: mense enim verni temporis egressus es de Ægypto.

† Sup. 13. 2. 12. & 22. 29.

19 † Omne quod aperit vulvam generis masculini, meum erit. de cunctis animantibus, tam de bobus, quam de ovibus, meum erit.

20 Primogenitum asini redimes ove: sin autem nec pretium pro eo dederis, occidetur. Primogenitum filiorum tuorum redimes: nec apparebis in conspectu meo vacuus.

21 Sex diebus operaberis, die septimo cessabis arare & metere.

22 † Solemnitatem hebdomadarum facies tibi in primitiis frugum messis tuæ triticeæ, & solemnitatem, quando redeunte anni tempore cuncta conduntur.

† Supr. 23. 15.

23 † Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu omnipotentis Domini Dei Israel.

† Supr. 23. 17. Deut. 16. 16.

24 Cum enim tulero gentes a facie tua, & dilatavero terminos tuos, nullus insidiabitur terræ tuæ, ascendente te, & apparente in conspectu Domini Dei tui ter in anno.

25 † Non immolabis super fermento sanguinem hostiæ meæ: neque residebit mane de victima solemnitatis Phase.

† Supr. 23. 18 19.

26 Primitias frugum terræ tuæ offeres in domo Domini Dei tui. † Non coques hœdum in lacte matris suæ.

† Supr. 23. 19.

27 Dixitque Dominus ad Moysen: Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum & cum Israel pepigi fœdus.

28 Fuit † ergo ibi cum Domino quadraginta dies & quadraginta noctes: panem non comedit, & aquam non bibit, & scripsit in tabulis † verba fœderis decem.

† Supr. 24. 18. Deut. 9. 9. 18. † Deut. 4. 13.

29 Cumque descenderet Moyses de monte Sinai, tenebat duas tabulas testimonii, & ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini.

30 Videntes autem Aaron & filii Israel cornutam Moysi faciem, timuerunt prope accedere.

31 Vocatique ab eo, reversi sunt tam Aaron quam principes synagogæ. Et postquam locutus est ad eos,

32 Venerunt ad eum etiam omnes filii Israel: quibus præcepit cuncta quæ audierat a Domino in monte Sinai.

33 Impletisque sermonibus, † posuit velamen super faciem suam.

† 2 Cor. 3. 13.

34 Quod ingressus ad Dominum, & loquens cum eo, auferebat donec exiret, & tunc loquebatur ad filios Israel omnia quæ sibi fuerant imperata.

35 Qui videbant faciem egredientis Moysi esse cornutam, sed operiebat ille rursus faciem suam, si quando loquebatur ad eos.

CAPUT XXXV.

Præcipitur sabbatum, petuntur primitiæ & donaria ac artifices ad construenda omnia quæ dicta sunt, quibus deputati a Domino dicuntur Beseleel & Ooliab.

1 IGitur congregata omni turba
filiorum Israel, dixit ad eos:
Hæc sunt quæ jussit Dominus fieri.
2 Sex diebus facietis opus: septimus
dies erit vobis sanctus, sabbatum, &
requies Domini: qui fecerit opus in
eo, occidetur.
3 Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati.
4 Et ait Moyses ad omnem catervam filiorum Israel: Iste est sermo
quem præcepit Dominus, dicens:
5 Separate apud vos primitias Do-
† Supr. 25. 2. mino: † Omnis voluntarius & prono animo offerat eas Domino: aurum & argentum, & æs,
6 Hyacinthum & purpuram, coccumque bis tinctum, & byssum, pilos caprarum,
7 Pellesque arietum rubricatas, &
janthinas, ligna Setim,
8 Et oleum ad luminaria concinnanda, & ut conficiatur unguentum, & thymiama suavissimum,
9 Lapides onychinos, & gemmas
ad ornatum superhumeralis & rationalis.
10 Quisquis vestrum sapiens est, veniat, & faciat quod Dominus imperavit:
11 Tabernaculum scilicet, & tectum ejus, atque operimentum,
annulos, & tabulata cum vectibus,
paxillos & bases:
12 Arcam & vectes, propitiatorium, & velum quod ante illud oppanditur:
13 Mensam cum vectibus & vasis,
& propositionis panibus:
14 Candelabrum ad luminaria sustentanda, vasa illius & lucernas, &
oleum ad nutrimenta ignium:
15 Altare thymiamatis, & vectes,
& oleum unctionis & thymiama ex
aromatibus: Tentorium ad ostium
tabernaculi:
16 Altare holocausti, & craticulam
ejus æneam cum vectibus & vasis
suis: labrum & basim ejus:
17 Cortinas atrii cum columnis &
basibus, tentorium in foribus vestibuli,
18 Paxillos tabernaculi & atrii cum
funiculis suis:
19 Vestimenta, quorum usus est in
ministerio sanctuarii, vestes Aaron
pontificis ac filiorum ejus, ut sacerdotio fungantur mihi.
20 Egressaque omnis multitudo filiorum Israel de conspectu Moysi,
21 Obtulerunt mente promptissima atque devota primitias Domino,
ad faciendum opus tabernaculi testimonii. Quidquid ad cultum & vestes sanctas necessarium erat,
22 Viri cum mulieribus præbuerunt, armillas & inaures, annulos
& dextralia: omne vas aureum in
donaria Domini separatum est.
23 Si quis habebat hyacinthum, &
purpuram, coccumque bis tinctum,
byssum & pilos caprarum, pelles
arietum rubricatas, & janthinas,
24 Argenti ærisque metalla, obtulerunt Domino, lignaque Setim in
varios usus.
25 Sed & mulieres doctæ, quæ neverant, dederunt hyacinthum, purpuram, & vermiculum, ac byssum,
26 Et pilos caprarum, sponte propria cuncta tribuentes.
27 Principes vero obtulerunt lapides onychinos, & gemmas ad superhumerale & rationale,
28 Aromataque & oleum ad luminaria concinnanda, & ad præparandum unguentum, ac thymiama odoris suavissimi componendum.
29 Omnes viri & mulieres mente
devota obtulerunt donaria, ut fierent opera quę jusserat Dominus per
manum Moysi. Cuncti filii Israel voluntaria Domino dedicaverunt.
30 Dixitque Moyses ad filios Israel:
† Ecce, vocavit Dominus ex nomine Beseleel filium Uri filii Hur de † Supr. 31. 2.
tribu Juda:
31 Implevitque eum spiritu Dei,
sapientia & intelligentia, & scientia & omni doctrina,
32 Ad excogitandum, & faciendum
opus in auro & argento, & ære,
33 Sculpendisque lapidibus, & opere carpentario. quidquid fabre
adinveniri potest,
34 Dedit in corde ejus: Ooliab quoq;
filium Achisamech de tribu Dan:
35 Ambos erudivit sapientia, ut faciant opera abjetarii, polymitarii, ac
plumarii, de hyacintho ac purpura,
coccoq; bis tincto, & bysso, & texant
omnia, ac nova quæque reperiant.

CAPUT XXXVI.

Oblatis plusquam opus esset donariis, paratur tabernaculum juxta omnes partes suas, nempe cortinas, saga, opertoria, tabulata, vectes, velum, & tentorium.

Supr. 26. 1. 1 FEcit ergo Beseleel, & Ooliab, & omnis vir sapiens, quibus dedit Dominus sapientiam & intellectum, ut scirent fabre operari quæ in usus Sanctuarii necessaria

1. Par. 21. 29. sunt, & quæ præcepit Dominus.

2 Cumque vocasset eos Moyses, & omnem eruditum virum, cui dederat Dominus sapientiam, & qui sponte sua obtulerunt se ad faciendum opus,

3 Tradidit eis universa donaria filiorum Israel. Qui cum instarent operi, quotidie mane vota populus offerebat.

4 Unde artifices venire compulsi,

5 Dixerunt Moysi: Plus offert populus quam necessarium est.

6 Jussit ergo Moyses præconis voce cantari: Nec vir nec mulier quidquam offerat ultra in opera Sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis,

7 Eo quod oblata sufficerent & superabundarent.

8 Feceruntq; omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi, cortinas decem de bysso retorta, & hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, opere vario, & arte polymita.

9 Quarum una habebat in longitudine viginti octo cubitos, & in latitudine quatuor. una mensura erat omnium cortinarum.

10 Conjunxitque cortinas quinque, alteram alteri, & alias quinque sibi invicem copulavit.

11 Fecit & ansas hyacinthinas in ora cortinæ unius ex utroque latere & in ora cortinæ alterius similiter,

12 Ut contra se invicem venirent ansæ, & mutuo jungerentur.

13 Unde & quinquaginta fudit circulos aureos, qui morderent cortinarum ansas, & fieret unum tabernaculum.

14 Fecit & saga undecim de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi:

15 Unum sagum in longitudine habebat cubitos triginta, & in latitudine cubitos quatuor: unius mensuræ erant omnia saga:

16 Quorum quinque junxit seorsum, & sex alia separatim.

17 Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi unius, & quinquaginta in ora sagi alterius, ut sibi invicem jungerentur.

18 Et fibulas æneas quinquaginta, quibus necteretur tectum, ut unum pallium ex omnibus sagis fieret.

19 Fecit & opertorium tabernaculi de pellibus arietum rubricatis: aliudque desuper velamentum de pelibus janthinis.

20 Fecit & tabulas tabernaculi de lignis Setim ſtantes.
21 Decem cubitorum erat longitudo tabulæ unius: & unum ac ſemis cubitum latitudo retinebat.
22 Binæ incaſtraturæ erant per ſingulas tabulas, ut altera alteri jungeretur. Sic fecit in omnibus tabernaculi tabulis.
23 E quibus viginti ad plagam meridianam erant contra auſtrum,
24 Cum quadraginta baſibus argenteis. Duæ baſes ſub una tabula ponebantur ex utraque parte angulorum, ubi incaſtraturæ laterum in angulis terminantur.
25 Ad plagam quoque tabernaculi, quæ reſpicit ad aquilonem, fecit viginti tabulas,
26 Cum quadraginta baſibus argenteis, duas baſes per ſingulas tabulas.
27 Contra occidentem vero, id eſt, ad eam partem tabernaculi, quæ mare reſpicit, fecit ſex tabulas,
28 Et duas alias per ſingulos angulos tabernaculi retro:
29 Quæ junctæ erant a deorſum uſque ſurſum, & in unam compaginem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos:
30 Ut octo ſimul eſſent tabulę, & haberent baſes argenteas ſedecim, binas ſcilicet baſes ſub ſingulis tabulis.
31 Fecit & vectes de lignis Setim, quinque ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi,
32 Et quinque alios ad alterius lateris coaptandas tabulas: & extra hos, quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare.
33 Fecit quoque vectem alium, qui per medias tabulas ab angulo uſque ad angulum perveniret.
34 Ipſa autem tabulata deauravit, fuſis baſibus earum argenteis. Et circulos eorum fecit aureos, per quos vectes induci poſſent: quos & ipſos laminis aureis operuit.
35 Fecit & velum de hyacintho, & purpura, vermiculo, ac byſſo retorta, opere polymitario, varium atque diſtinctum:
36 Et quatuor columnas de lignis Setim, quas cum capitibus deauravit, fuſis baſibus earum argenteis.
37 Fecit & tentorium in introitu tabernaculi ex hyacintho, purpura, vermiculo, byſſoque retorta, opere plumarii:
38 Et columnas quinque cum capitibus ſuis, quas operuit auro, baſeſque earum fudit æneas.

CAPUT XXXVII.

Formatur arca, propitiatorium, Cherubim, menſa, candelabrum, lucernæ, altare thymiamatis, pro quo thymiama componitur.

1 FEcit autem Beſeleel & arcam de lignis Setim, habentem duos ſemis cubitos in longitudine, & cubitum ac ſemiſſem in latitudine, altitudo quoque unius cubiti fuit & dimidii: veſtivitque eam auro puriſſimo intus ac foris.
2 Et fecit illi coronam auream per gyrum,
3 Conflans quatuor annulos aureos per quatuor angulos ejus: duos annulos in latere uno, & duos in altero.
4 Vectes quoque fecit de lignis Setim, quos veſtivit auro,
5 Et quos miſit in annulos, qui erant in lateribus arcæ ad portandum eam.
6 Fecit & propitiatorium, id eſt, oraculum, de auro mundiſſimo, duorum cubitorum & dimidii in longitudine, & cubiti ac ſemis in latitudine.
7 Duos etiam Cherubim ex auro ductili, quos poſuit ex utraque parte propitiatorii:
8 Cherub unum in ſummitate unius partis, & Cherub alterum in ſummitate partis alterius: duos Cherubim in ſingulis ſummitatibus propitiatorii,
9 Extendentes alas, & tegentes propitiatorium, ſeque mutuo & illud reſpicientes.
10 Fecit & menſam de lignis Setim in longitudine duorum cubitorum & in latitudine unius cubiti, quæ habebat in altitudine cubitum ac ſemiſſem.
11 Circumdeditque eam auro mundiſſimo, & fecit illi labium aureum per gyrum,
12 Ipſique labio coronam auream interraſilem quatuor digitorum, & ſuper eamdem, alteram coronam auream.
13 Fudit & quatuor circulos aureos, quos poſuit in quatuor angulis per ſingulos pedes menſæ

14 Contra coronam: misitque in eos vectes, ut possit mensa portari.
15 Ipsos quoque vectes fecit de lignis Setim, & circumdedit eos auro.
16 Et vasa ad diversos usus mensæ, acetabula, phialas, & cyathos, & thuribula, ex auro puro, in quibus offerenda sunt libamina.
17 Fecit & candelabrum ductile de auro mundissimo. De cujus vecte calami, scyphi, sphærulæque ac lilia procedebant:
18 Sex in utroque latere, tres calami ex parte una, & tres ex altera:
19 Tres scyphi in nucis modum per calamos singulos, sphærulæque simul & lilia: & tres scyphi instar nucis in calamo altero, sphærulæque simul & lilia. Æquum erat opus sex calamorum, qui procedebant de stipite candelabri.
20 In ipso autem vecte erant quatuor scyphi in nucis modum, sphærulæque per singulos simul & lilia:
21 Et sphærulæ sub duobus calamis per loca tria, qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte uno.
22 Et sphærulæ igitur, & calami ex ipso erant, universa ductilia ex auro purissimo.
23 Fecit & lucernas septem cum emunctoriis suis, & vasa ubi ea quæ emuncta sunt extinguantur, de auro mundissimo.
24 Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis.
25 Fecit & altare thymiamatis de lignis Setim, per quadrum singulos habens cubitos, & in altitudine duos: e cujus angulis procedebant cornua.
26 Vestivitque illud auro purissimo, cum craticula ac parietibus & cornibus.
27 Fecitque ei coronam aureolam per gyrum, & duos annulos aureos sub corona per singula latera, ut mittantur in eos vectes, & possit altare portari.
28 Ipsos autem vectes fecit de lignis Setim, & operuit laminis aureis.
29 Composuit & oleum ad sanctificationis unguentum, & thymiama de aromatibus mundissimis, opere pigmentarii.

CAPUT XXXVIII.

Fabricatur altare holocaustorum cum labro æneo, & atrio, oblataque donaria recensentur.

1 Fecit & altare holocausti de lignis Setim, quinque cubitorum per quadrum, & trium in altitudine: 2. Par. 1. 5.
2 Cujus cornua de angulis procedebant, operuitque illud laminis æneis.
3 Et in usus ejus paravit ex ære vasa diversa, lebetes, forcipes, fuscinulas, uncinos, & ignium receptacula.
4 Craticulamque ejus in modum retis fecit æneam, & subter eam in altaris medio arulam,
5 Fusis quatuor annulis per totidem retiaculi summitates, ad immittendos vectes ad portandum:
6 Quos & ipsos fecit de lignis Setim, & operuit laminis æneis:
7 Induxitque in circulos, qui in lateribus altaris eminebant. Ipsum autem altare † non erat solidum, sed cavum ex tabulis, & intus vacuum. † Supr. 27. 8.
8 Fecit & labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi.
9 Fecit & atrium, in cujus australi plaga erant tentoria de bysso retorta, cubitorum centum,
10 Columnæ æneæ viginti cum basibus suis, capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea.
11 Æque ad septemtrionalem plagam tentoria, columnæ, basesque & capita columnarum, ejusdem mensuræ, & operis ac metalli, erant.
12 In ea vero plaga, quæ ad occidentem respicit, fuerunt tentoria cubitorum quinquaginta, columnæ decem cum basibus suis æneæ, & capita columnarum, & tota operis cælatura, argentea.
13 Porro contra orientem, quinquaginta cubitorum paravit tentoria:
14 E quibus, quindecim cubitos columnarum trium, cum basibus suis, unum tenebat latus:
15 Et in parte altera (quia inter utraque introitum tabernaculi fecit) quindecim æque cubitorum erant tentoria, columnæque tres, & bases totidem.
16 Cuncta atrii tentoria byssus retorta texuerat.

17 Bases columnarum fuere æneæ,
capita autem earum cum cunctis cælaturis suis argentea: sed & ipsas columnas atrii vestivit argento.
18 Et in introitu ejus opere plumario fecit tentorium ex hyacintho, purpura, vermiculo, ac bysso retorta, quod habebat viginti cubitos in longitudine, altitudo vero quinque cubitorum erat, juxta mensuram, quam cuncta atrii tētoria habebant.
19 Columnæ autem in ingressu fuere quatuor cum basibus æneis, capitaque earum & cælaturæ argenteæ.
20 Paxillos quoque tabernaculi & atrii per gyrum fecit æneos.
21 Hæc sunt instrumenta tabernaculi testimonii, quæ enumerata sunt juxta præceptum Moysi in cæremoniis Levitarum per manum Ithamar filii Aaron sacerdotis:
22 Quæ Beseleel filius Uri filii Hur de tribu Juda, Domino per Moysen jubente, compleverat,
23 Juncto sibi socio Ooliab filio Achisamech de tribu Dan: qui & ipse artifex lignorum egregius fuit, & polymitarius atque plumarius ex hyacintho, purpura, vermiculo & bysso.
24 Omne aurum quod expensum est in opere Sanctuarii, & quod oblatum est in donariis, viginti novem talentorum fuit, & septingentorum triginta siclorum, ad mensuram Sanctuarii.
25 Oblatum est autem ab his qui transierunt ad numerum, a viginti annis & supra, de sexcentis tribus millibus, & quingentis quinquaginta armatorum.
25 Fuerunt præterea centum talenta argenti, e quibus conflatæ sunt bases Sanctuarii, & introitus ubi velum pendet.
27 Centum bases factæ sunt de talentis centum, singulis talentis per bases singulas supputatis.
28 De mille autem septingentis & septuaginta quinque, fecit capita columnarum, quas & ipsas vestivit argento.
29 Æris quoque oblata sunt talenta septuaginta duo millia, & quadringenti supra sicli,
30 Ex quibus fusæ sunt bases in introitu tabernaculi testimonii, & altare æneum cum craticula sua, omniaque vasa quæ ad usum ejus pertinent,
31 Et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu ejus, & paxilli tabernaculi atque atrii per gyrum.

CAPUT XXXIX.

Pontificalia sacerdotaliaque conficiuntur ornamenta, totumque injunctum opus perficitur: benedicit Moyses populo.

1 De hyacintho vero & purpura, vermiculo ac bysso, fecit vestes, quibus indueretur Aaron *Sup. 28. 6.*
quando ministrabat in sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi.
2 Fecit igitur superhumerale de auro, hyacintho, & purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta,
3 Opere polymitario; inciditque bracteas aureas, & extenuavit in fila, ut possent torqueri cum priorum colorum subtegmine,
4 Duasque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum,
5 Et balteum ex eisdem coloribus, sicut præceperat Dominus Moysi.
6 Paravit & duos lapides onychinos, astrictos & inclusos auro, & sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israel:
7 Posuitque eos in lateribus superhumeralis, in monimentum filiorum Israel, sicut præceperat Dominus Moysi.
8 Fecit & rationale opere polymito juxta opus superhumeralis, ex auro, hyacintho, purpura, coccoque bis tincto, & bysso retorta:
9 Quadrangulum, duplex, mensuræ palmi.
10 Et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat sardius, topazius, smaragdus.
11 In secundo, carbunculus, sapphirus, & jaspis.
12 In tertio, ligurius, achates, & amethystus.
13 In quarto, chrysolithus, onychinus, & beryllus, circumdati & inclusi auro per ordines suos.
14 Ipsique lapides duodecim, sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina singulorum.
15 Fecerunt in rationali & catenulas sibi invicem cohærentes, de auro purissimo:
16 Et duos uncinos, totidemque annulos aureos. Porro annulos posuerunt in utroque latere rationalis,

17 E quibus penderent duæ catenæ
aureæ, quas inſeruerunt uncinis, qui
in ſuperhumeralis angulis eminebant.
18 Hæc & ante & retro ita conveniebant
ſibi, ut ſuperhumerale & rationale
mutuo necterentur,
19 Stricta ad balteum, & annulis
fortius copulata, quos jungebat vitta
hyacinthina, ne laxa fluerent, &
a ſe invicem moverentur, ſicut præcepit
Dominus Moyſi.
20 Fecerunt quoque tunicam ſuperhumeralis
totam hyacinthinam,
21 Et capitium in ſuperiori parte
contra medium, oramque per gyrum
capitii textilem:
22 Deorſum autem ad pedes mala
punica ex hyacintho, purpura, vermiculo,
ac byſſo retorta:
23 Et tintinnabula de auro puriſſimo,
quæ poſuerunt inter malogranata
in extrema parte tunicæ, per
gyrum:
24 Tintinnabulum autem aureum,
& malum punicum, quibus ornatus
incedebat pontifex quando miniſterio
fungebatur, ſicut præceperat Dominus
Moyſi.
25 Fecerunt & tunicas byſſinas opere
textili Aaron & filiis ejus:
26 Et mitras cum coronulis ſuis ex
byſſo:
27 Feminalia quoque linea, byſſina:
28 Cingulum vero de byſſo retorta,
hyacintho, purpura, ac vermiculo bis
tincto, arte plumaria, ſicut præceperat
Dominus Moyſi.
29 Fecerunt & laminam ſacræ venerationis
de auro puriſſimo, ſcripſeruntque
in ea opere gemmario,
Sanctum Domini:
30 Et ſtrinxerunt eam cum mitra
vitta hyacinthina, ſicut præceperat
Dominus Moyſi.
31 Perfectum eſt igitur omne opus
tabernaculi & tecti teſtimonii: feceruntque
filii Iſrael cuncta quæ
præceperat Dominus Moyſi.
32 Et obtulerunt tabernaculum &
tectum & univerſam ſupellectilem,
annulos, tabulas, vectes, columnas
ac baſes,
33 Opertorium de pellibus arietum
rubricatis, & aliud operimentum de
janthinis pellibus,
34 Velum: arcam, vectes, propitiatorium,
35 Menſam cum vaſis ſuis & propoſitionis
panibus:
36 Candelabrum, lucernas, & utenſilia
earum cum oleo:
37 Altare aureum, & unguentum,
& thymiama ex aromatibus:
38 Et tentorium in introitu tabernaculi:
39 Altare æneum, retiaculum, vectes,
& vaſa ejus omnia: labrum
cum baſi ſua: tentoria atrii, & columnas
cum baſibus ſuis:
40 Tentorium in introitu atrii, funiculoſque
illius & paxillos. Nihil
ex vaſis defuit, quæ in miniſterium
tabernaculi, & in tectum fœderis,
juſſa ſunt fieri.
41 Veſtes quoque, quibus ſacerdotes
utuntur in Sanctuario, Aaron ſcilicet
& filii ejus,
42 Obtulerunt filii Iſrael, ſicut
præceperat Dominus.
43 Quæ poſtquam Moyſes cuncta
vidit completa, benedixit eis.

CAPUT XL.

Primo menſe tabernaculum erigendum & conſecrandum præcipitur; quo facto, majeſtate Dei repletur, nube tabernaculum continuo operiente, niſi dum eſſet proficiſcendum.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad
Moyſen, dicens:
2 Menſe primo, prima die menſis,
eriges tabernaculum teſtimonii,
3 Et pones in eo arcam, demitteſque
ante illam velum:
4 Et illata menſa, pones ſuper eam
quæ rite præcepta ſunt. Candelabrum
ſtabit cum lucernis ſuis,
5 Et altare aureum in quo adoletur
incenſum, corã arca teſtimonii. Tentoriũ
in introitu tabernaculi pones,
6 Et ante illud altare holocauſti:
7 Labrum inter altare & tabernaculum,
quod implebis aqua.
8 Circumdabiſque atrium tentoriis,
& ingreſſum ejus.
9 Et aſſumpto unctionis oleo unges
tabernaculum cum vaſis ſuis, ut ſanctificentur:
10 Altare holocauſti & omnia vaſa
ejus:
11 Labrum cum baſi ſua: omnia
unctionis oleo conſecrabis, ut ſint
Sancta ſanctorum.
12 Applicabiſque Aaron & filios
ejus ad fores tabernaculi teſtimonii,
& lotos aqua
13 Indues ſanctis veſtibus, ut miniſtrent
mihi, & unctio eorum in ſacerdotium
ſempiternum proficiat.

14 Fecitque Moyses omnia quæ
præceperat Dominus.
15 Igitur mense primo anni secun-
di, prima die mensis, collocatum
est tabernaculum.
† Num. 7. 1. 16 † Erexitque Moyses illud, &
posuit tabulas ac bases & vectes, sta-
tuitque columnas,
17 Et expandit tectum super taber-
naculum, imposito desuper operi-
mento, sicut Dominus imperaverat.
18 Posuit & testimonium in arca,
subditis infra vectibus, & oraculum
desuper.
19 Cumque intulisset arcam in ta-
bernaculum, appendit ante eam ve-
lum, ut expleret Domini jussionem.
20 Posuit & mensam in tabernacu-
lo testimonii ad plagam Septemtrio-
nalem extra velum,
21 Ordinatis coram propositionis
panibus, sicut præceperat Dominus
Moysi.
22 Posuit & candelabrum in taber-
naculo testimonii e regione mensæ
in parte australi,
23 Locatis per ordinem lucernis,
juxta præceptum Domini.
24 Posuit & altare aureum sub te-
cto testimonii contra velum,
25 Et adolevit super eo incensum
aromatum, sicut jusserat Dominus
Moysi.
26 Posuit & tentorium in introi-
tu tabernaculi testimonii,
27 Et altare holocausti in vestibulo
testimonii, offerens in eo holocau-
stum, & sacrificia, ut Dominus
imperaverat.
28 Labrum quoque statuit inter ta-
bernaculum testimonii & altare,
implens illud aqua.
29 Laveruntque Moyses & Aaron
ac filii ejus manus suas & pedes,
30 Cum ingrederentur tectum fœ-
deris, & accederent ad altare, sicut
præceperat Dominus Moysi.
31 Erexit & atrium per gyrum ta-
bernaculi & altaris, ducto in introi-
tu ejus tentorio. Postquam omnia
perfecta sunt,
32 † Operuit nubes tabernaculum † Num. 9. 15.
testimonii, & gloria Domini imple- 3. Reg.
vit illud. 8. 10.
33 Nec poterat Moyses ingredi te-
ctum fœderis, nube operiente om-
nia, & majestate Domini coruscan-
te, quia cuncta nubes operuerat.
34 Si quando nubes tabernaculum
deserebat, proficiscebantur filii Is-
rael per turmas suas:
35 Si pendebat desuper, manebant
in eodem loco.
36 Nubes quippe Domini incuba-
bat per diem tabernaculo, & ignis
in nocte, videntibus cunctis po-
pulis Israel per cunctas mansiones
suas.

LIBER LEVITICUS,
HEBRAICE VAICRA.

CAPUT PRIMUM.

Varius ritus ac modus armentorum, pecudum, & avium offerendorum in holocaustum.

1 VOcavit autem Moy-
sen, & locutus est
ei Dominus de ta-
bernaculo testimo-
nii, dicens:
2 2 Loquere filiis Is-
rael, & dices ad eos: Homo, qui ob-
tulerit ex vobis hostiam Domino de
pecoribus, id est, de bobus & ovibus
offerens victimas,
† Exod. 29. 10. 3 † Si holocaustum fuerit ejus ob-
latio, ac de armento: masculum im-
maculatum offeret ad ostium taber-
naculi testimonii, ad placandum si-
bi Dominum:
4 Ponetque manum super caput
hostiæ, & acceptabilis erit, atque in
expiationem ejus proficiens.
5 Immolabitque vitulum coram
Domino, & offerent filii Aaron sa-
cerdotes sanguinem ejus, fundentes
per altaris circuitum, quod est ante
ostium tabernaculi.
6 Detractaque pelle hostiæ, artus in
frusta concident.
7 Et subjicient in altare ignem,
strue lignorum ante composita:
8 Et membra quæ sunt cæsa, desu-
per ordinantes, caput videlicet, &
cuncta quæ adhærent jecori,
9 Intestinis & pedibus lotis aqua:
adolebitque ea sacerdos super altare
in holocaustum & suavem odorem
Domino.
10 Quod si de pecoribus oblatio est,

de

de ovibus sive de capris holocaustu, masculum absque macula offeret:

11 Immolabitque ad latus altaris, quod respicit ad aquilonem, coram Domino: sanguinem vero illius fundent super altare filii Aaron per circuitum:

12 Dividentque membra, caput, & omnia quæ adhærent jecori: & ponent super ligna, quibus subjiciendus est ignis:

13 Intestina vero & pedes, lavabunt aqua. Et oblata omnia adolebit sacerdos super altare, in holocaustum & odorem suavissimum Domino.

14 Si autem de avibus, holocausti oblatio fuerit Domino, de turturibus, aut pullis columbæ,

15 Offeret eam sacerdos ad altare: & retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco, decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris:

16 Vesiculam vero gutturis, & plumas projiciet prope altare ad orientalem plagam, in loco in quo cineres effundi solent,

17 Confringetque ascellas ejus, & non secabit, neque ferro dividet eam, & adolebit super altare, lignis igne supposito. Holocaustum est & oblatio suavissimi odoris Domino.

CAPUT II.

Ritus oblationis sacrificiorum, similæ oleo cōspersæ, thuris, panum, laganorum, atque primitiarum, addito in omnibus sale, nusquam autem fermento, nec melle.

1 ANima cum obtulerit oblationem sacrificii Domino, simila erit ejus oblatio. fundetque super eam oleum, & ponet thus,

2 Ac deferet ad filios Aaron sacerdotes: quorum unus tollet pugillum plenum similę & olei, ac totum thus, & ponet memoriale super altare in odorem suavissimum Domino.

†*Eccli.* 7. 34. 3 † Quod autem reliquum fuerit de sacrificio, erit Aaron & filiorum ejus, Sanctum sanctorum de oblationibus Domini.

4 Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano: de simila, panes scilicet absque fermento, conspersos oleo, & lagana azyma oleo lita.

5 Si oblatio tua fuerit de sartagine, similæ conspersæ oleo & absque fermento,

6 Divides eam minutatim, & fundes super eam oleum.

7 Sin autē de craticula fuerit sacrificium, æque simila oleo cōspergetur:

8 Quam offerens Domino, trades manibus sacerdotis.

9 Qui cum obtulerit eam, tollet memoriale de sacrificio, & adolebit super altare, in odorem suavitatis Domino:

10 Quidquid autem reliquum est, erit Aaron, & filiorum ejus, Sanctum sanctorum de oblationibus Domini.

11 Omnis oblatio, quæ offertur Domino, absque fermento fiet, nec quidquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio Domino.

12 Primitias tantum eorum offeretis ac munera: super altare vero non imponentur in odorem suavitatis.

13 Quidquid obtuleris sacrificii, † sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione tua offeres sal. †*Marc* 9. 48.

14 Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de spicis adhuc virentibus, torrebis igni, & confringes in morem farris, & sic offeres primitias tuas Domino,

15 Fundens supra oleum, & thus imponens, quia oblatio Domini est.

16 De qua adolebit sacerdos in memoriam muneris, partem farris fracti, & olei, ac totum thus.

CAPUT III.

Quo pacto offerantur hostiæ pacificorum, nempe de bobus, ovibus, agnis, & capris, adipem omnem & sanguinem sibi deposcit Deus, eorumque vetatur esus.

1 QUod si hostia pacificorum fuerit ejus oblatio, & de bobus voluerit offerre, marem sive feminam, immaculata offeret coram Domino.

2 Ponetque manum super caput victimæ suæ, quæ immolabitur in introitu tabernaculi testimonii, fundentque filii Aaron sacerdotes sanguinem per altaris circuitum.

3 Et offerent de hostia pacificorum in oblationem Domino, † adipem qui operit vitalia, & quidquid pinguedinis est intrinsecus: †*Exod.* 29. 13.

4 Duos renes cum adipe quo teguntur ilia, & reticulum jecoris cum renunculis,

5 Adolebuntque ea super altare in holocaustum, lignis igne supposito: in oblationem suavissimi odoris Domino.

6 Si vero de ovibus fuerit ejus oblatio & pacificorum hostia, sive masculum obtulerit, sive feminam, immaculata erunt.

7 Si agnum obtulerit coram Domino,
8 Ponet manum suam super caput victimæ suæ: quæ immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii: fundentque filii Aaron sanguinem ejus per circuitum altaris.
9 Et offerent de pacificorum hostia sacrificium Domino: adipem & caudam totam
10 Cum renibus, & pinguedinem quæ operit ventrem atque universa vitalia, & utrumque renunculum cum adipe qui est juxta ilia, reticulumque jecoris cum renunculis.
11 Et adolebit ea sacerdos super altare, in pabulum ignis & oblationis Domini.
12 Si capra fuerit ejus oblatio, & obtulerit eam Domino,
13 Ponet manum suam super caput ejus: immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii. Et fundent filii Aaron sanguinem ejus per altaris circuitum.
14 Tollentque ex ea in pastum ignis Dominici, adipem qui operit ventrem, & qui tegit universa vitalia:
15 Duos renunculos cum reticulo, quod est super eos juxta ilia, & arvinam jecoris cum renunculis:
16 Adolebitque ea super altare sacerdos, in alimoniam ignis, & suavissimi odoris. Omnis adeps, Domini erit
17 Jure perpetuo in generationibus, & cunctis habitaculis vestris: nec sanguinem nec adipem omnino comedetis.

CAPUT IV.

Modus offerendi hostias pro peccato sacerdotis, principis, & multitudinis per ignorantiam commisso.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel: Anima, quæ peccaverit per ignorantiam, & de universis mandatis Domini, quæ præcepit ut non fierent, quippiam fecerit:
3 Si sacerdos, qui unctus est, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino:
4 Et adducet illum ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino, ponetque manum super caput ejus, & immolabit eum Domino.
5 Hauriet quoque de sanguine vituli, inferens illum in tabernaculum testimonii.
6 Cumque intinxerit digitum in sanguine, asperget eo septies coram Domino contra velum Sanctuarii.
7 Ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thymiamatis gratissimi Domino, quod est in tabernaculo testimonii. omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi.
8 Et adipem vituli auferet pro peccato, tam eum qui vitalia operit, quam omnia quæ intrinsecus sunt:
9 Duos renunculos, & reticulum quod est super eos juxta ilia, & adipem jecoris cum renunculis,
10 Sicut aufertur de vitulo hostiæ pacificorum: & adolebit ea super altare holocausti.
11 Pellem vero & omnes carnes, cum capite & pedibus & intestinis & fimo,
12 Et reliquo corpore, efferet extra castra in locum mundum, ubi cineres effundi solent: incendetque ea super lignorum struem, quæ in loco effusorum cinerum cremabuntur.
13 Quod si omnis turba Israel ignoraverit, & per imperitiam fecerit quod contra mandatum Domini est,
14 Et postea intellexerit peccatum suum, offeret pro peccato suo vitulum, adducetque eum ad ostium tabernaculi.
15 Et ponent seniores populi manus super caput ejus coram Domino. Immolatoque vitulo in conspectu Domini,
16 Inferet sacerdos, qui unctus est, de sanguine ejus in tabernaculum testimonii,
17 Tincto digito aspergens septies contra velum.
18 Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris, quod est coram Domino in tabernaculo testimonii: reliquum autem sanguinem fundet juxta basim altaris holocaustorum, quod est in ostio tabernaculi testimonii.
19 Omneque ejus adipem tollet, & adolebit super altare:
20 Sic faciens & de hoc vitulo quomodo fecit & prius: & rogante pro eis sacerdote, propitius erit ei Dominus.
21 Ipsum autem vitulum efferet

extra castra, atque comburet sicut & priorem vitulum: quia est pro peccato multitudinis.
22 Si peccaverit princeps, & fecerit unum e pluribus per ignorantiam, quod Domini lege prohibetur,
23 Et postea intellexerit peccatum suum; offeret hostiam Domino, hircum de capris immaculatum.
24 Ponetque manum suam super caput ejus: cumque immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram Domino, quia pro peccato est,
25 Tinget sacerdos digitum in sanguine hostiæ pro peccato, tangens cornua altaris holocausti, & reliquum fundens ad basim ejus.
26 Adipem vero adolebit supra, sicut in victimis pacificorum fieri solet: rogabitque pro eo sacerdos, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.
27 Quod si peccaverit anima per ignorantiam, de populo terræ, ut faciat quidquam de his quæ Domini lege prohibentur, atque delinquat,
28 Et cognoverit peccatum suum, offeret capram immaculatam.
29 Ponetque manum super caput hostiæ quæ pro peccato est, & immolabit eam in loco holocausti.
30 Tolletque sacerdos de sanguine in digito suo: & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim ejus.
31 Omnem autem adipem auferens, sicut auferri solet de victimis pacificorum, adolebit super altare in odorem suavitatis Domino: rogabitque pro eo, & dimittetur ei.
32 Sin autem de pecoribus obtulerit victimam pro peccato, ovem scilicet immaculatam;
33 Ponet manum super caput ejus, & immolabit eam in loco ubi solent cædi holocaustorum hostiæ.
34 Sumetque sacerdos de sanguine ejus digito suo, & tangens cornua altaris holocausti, reliquum fundet ad basim ejus.
35 Omnem quoque adipem auferens, sicut auferri solet adeps arietis qui immolatur pro pacificis: cremabit super altare in incensum Domini: rogabitque pro eo, & pro peccato ejus, & dimittetur ei.

CAPUT V.

De hostiis pro peccatis ex silentio veritatis, immunditia, errore, juramento, sacrorum abusu atque ignorantia.

1 SI peccaverit anima, & audierit vocem jurantis, testisque fuerit quod aut ipse vidit, aut conscius est: nisi indicaverit, portabit iniquitatem suam.
2 Anima, quæ tetigerit aliquid immundum, sive quod occisum a bestia est, aut per se mortuum, aut quodlibet aliud reptile: & oblita fuerit immunditiæ suæ, rea est, & deliquit:
3 Et si tetigerit quidquam de immunditia hominis, juxta omnem impuritatem qua pollui solet, oblitaq; cognoverit postea, subjacebit delicto.
4 Anima, quæ juraverit, & protulerit labiis suis, ut vel male quid faceret, vel bene, & idipsum juramento & sermone firmaverit, oblitaque postea intellexerit delictum suum,
5 Agat pœnitentiam pro peccato, &
6 Offerat de gregibus agnam sive capram, orabitque pro ea sacerdos & pro peccato ejus:
7 Sin autem non potuerit offerre pecus, offerat † duos turtures, vel duos pullos columbarum, Domino, unum pro peccato, & alterum in holocaustum,
(† *Infr.* 12. 8. *Luc.* 2. 24.)
8 Dabitque eos sacerdoti: qui primum offerens pro peccato, retorquebit caput ejus ad pennulas, ita ut collo hæreat, & non penitus abrumpatur.
9 Et asperget de sanguine ejus parietem altaris. quidquid autem reliquum fuerit, faciet distillare ad fundamentum ejus, quia pro peccato est.
10 Alterum vero adolebit in holocaustum, ut fieri solet: rogabitque pro eo sacerdos & pro peccato ejus, & dimittetur ei.
11 Quod si non quiverit manus ejus duos offerre turtures, aut duos pullos columbarum, offeret pro peccato suo similæ partem ephi decimam. non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid imponet, quia pro peccato est.
12 Tradetque eam sacerdoti: qui plenum ex ea pugillum hauriens, cremabit super altare, in monimentum ejus qui obtulerit,
13 Rogans pro illo & expians, re-

liquam vero partem ipse habebit in munere.

14 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

15 Anima, si prævaricans cæremonias, per errorem, in his quæ Domino sunt sanctificata, peccaverit, offeret pro delicto suo arietem immaculatum de gregibus, qui emi potest duobus siclis, juxta pondus Sanctuarii:

16 Ipsumque quod intulit damni restituet, & quintam partem ponet supra, tradens sacerdoti, qui rogabit pro eo offerens arietem, & dimittetur ei.

17 Anima si peccaverit per ignorantiam, feceritq; unum ex his quæ Domini lege prohibentur, & peccati rea intellexerit iniquitatem suam,

18 Offeret arietem immaculatum de gregibus sacerdoti, juxta mensuram æstimationemque peccati: qui orabit pro eo, quia nesciens fecerit: & dimittetur ei,

19 Quia per errorem deliquit in Dominum.

CAPUT VI.

Oblatio pro peccato ex certa scientia commisso: leges holocausti, ignis perpetui, singulorum sacrificiorum & oblationum sacerdotis in die unctionis suæ: & in genere de hostia pro peccato: quive & quando his vesci possint.

1 Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

2 Anima quæ peccaverit, & contempto Domino, negaverit proximo suo depositum quod fidei ejus creditum fuerat, vel vi aliquid extorserit, aut calumniam fecerit,

3 Sive rem perditam invenerit, & inficiens insuper pejeraverit, & quodlibet aliud ex pluribus fecerit, in quibus solent peccare homines,

4 Convicta delicti, reddet

5 Omnia quæ per fraudem voluit obtinere, integra, & † quintam insuper partem domino cui damnum intulerat.

† Num 5. 7.

6 Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum sacerdoti, juxta æstimationem mensuramque delicti:

7 Qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ faciendo peccavit.

8 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

9 Præcipe Aaron & filiis ejus: Hæc est lex holocausti: Cremabitur in altari tota nocte usque mane: ignis ex eodem altari erit.

10 Vestietur tunica sacerdos & feminalibus lineis: tolletque cineres, quos vorans ignis exussit, & ponens juxta altare,

11 Spoliabitur prioribus vestimentis, indutusque aliis, efferet eos extra castra, & in loco mundissimo usque ad favillam consumi faciet.

12 Ignis autem in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subjiciens ligna mane per singulos dies, & imposito holocausto, desuper adolebit adipes pacificorum.

13 Ignis est iste perpetuus, qui numquam deficiet in altari.

14 Hæc est lex sacrificii & libamentorum, quæ offerent filii Aaron coram Domino, & coram altari.

15 Tollet sacerdos pugillum similæ, quæ conspersa est oleo, & totũ thus, quod super similam positum est: adolebitque illud in altari, in monimentum odoris suavissimi Domino:

16 Reliquam autem partem similæ comedat Aaron cum filiis suis, absque fermento: & comedet in loco sancto atrii tabernaculi.

17 Ideo autem non fermentabitur, quia pars ejus in Domini offertur incensum. Sanctum sanctorum erit, sicut pro peccato atque delicto.

18 Mares tantum stirpis Aaron comedent illud. Legitimum ac sempiternum erit in generationibus vestris de sacrificiis Domini. omnis qui tetigerit illa, sanctificabitur.

19 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

20 Hæc est oblatio Aaron, & filiorum ejus, quam offerre debent Domino in die unctionis suæ. Decimam partem ephi offerent similæ in sacrificio sempiterno, medium ejus mane, & medium ejus vespere:

21 Quæ in sartagine oleo conspersa frigetur. Offeret autem eam calidam in odorem suavissimum Domino

22 Sacerdos, qui jure patri successerit, & tota cremabitur in altari.

23 Omne enim sacrificium sacerdotum igne consumetur, nec quisquam comedet ex eo.

24 Locutus est autem Dominus ad Moysen, dicens:

25 Loquere Aaron & filiis ejus: Ista est lex hostiæ pro peccato: In loco ubi offertur holocaustum, immolabitur coram Domino. Sanctum sanctorum est.
26 Sacerdos qui offert, comedet eam in loco sancto, in atrio tabernaculi.
27 Quidquid tetigerit carnes ejus, sanctificabitur. Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa, lavabitur in loco sancto.
28 Vas autem fictile, in quo cocta est, confringetur. quod si vas æneum fuerit, defricabitur, & lavabitur aqua.
29 Omnis masculus, de genere sacerdotali vescetur de carnibus ejus, quia Sanctum sanctorum est.
30 Hostia enim quæ cæditur pro peccato, † cujus sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in Sanctuario, non comedetur, sed comburetur igni.

† Sup. 4. 5. Hebr. 13. 11.

CAPUT VII.

Ritus oblationis hostiæ pro delicto, & hostiæ ac victimæ pacificorum: adeps & sanguis in universum comedi prohibentur.

1 HÆc quoq; lex hostiæ pro delicto, Sancta sanctorum est:
2 Idcirco ubi immolabitur holocaustum, mactabitur & victima pro delicto: sanguis ejus per gyrum altaris fundetur.
3 Offerent ex ea caudam & adipem qui operit vitalia:
4 Duos renunculos, & pinguedinem quæ juxta ilia est, reticulumque jecoris cum renunculis.
5 Et adolebit ea sacerdos super altare: incensum est Domini pro delicto.
6 Omnis masculus de sacerdotali genere, in loco sancto vescetur his carnibus, quia Sanctum sanctorum est.
7 Sicut pro peccato offertur hostia, ita & pro delicto: utriusque hostiæ lex una erit: ad sacerdotem, qui eam obtulerit, pertinebit.
8 Sacerdos qui offert holocausti victimam, habebit pellem ejus.
9 Et omne sacrificium similæ, quod coquitur in clibano, & quidquid in craticula, vel in sartagine præparatur, ejus erit sacerdotis a quo offertur:
10 Sive oleo conspersa, sive arida fuerint, cunctis filiis Aaron mensura æqua per singulos dividetur.
11 Hæc est lex hostiæ pacificorum quæ offertur Domino.
12 Si pro gratiarum actione oblatio fuerit, offerent panes absq; fermento conspersos oleo, & lagana azyma uncta oleo, coctamq; similam, & collyridas olei admistione conspersas:
13 Panes quoque fermentatos, cum hostia gratiarum, quæ immolatur pro pacificis:
14 Ex quibus unus pro primitiis offeretur Domino, & erit sacerdotis qui fundet hostiæ sanguinem.
15 Cujus carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quidquam usque mane.
16 Si voto, vel sponte quispiam obtulerit hostiam, eadem similiter edetur die: sed & si quid in crastinum remanserit, vesci licitum est:
17 Quidquid autem tertius invenerit dies, ignis absumet.
18 Si quis de carnibus victimæ pacificorum die tertio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti: quin potius quæcumque anima tali se edulio contaminaverit, prævaricationis rea erit.
19 Caro, quæ aliquid tetigerit immundum, non comedetur, sed comburetur igni: qui fuerit mundus, vescetur ex ea.
20 Anima polluta quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum, quæ oblata est Domino, peribit de populis suis.
21 Et quæ tetigerit immunditiam hominis, vel jumenti, sive omnis rei quæ polluere potest, & comederit de hujuscemodi carnibus, interibit de populis suis.
22 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
23 Loquere filiis Israel: Adipem ovis, & bovis, & capræ, non comedetis.
24 Adipem cadaveris morticini, & ejus animalis quod a bestia captum est, habebitis in varios usus.
25 Si quis adipem, qui offerri debet in incensum Domini, comederit, peribit de populo suo.
26 Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quam de pecoribus.
27 Omnis anima, quæ ederit sanguinem, peribit de populis suis.
28 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
29 Loquere filiis Israel, dicens: Qui offert victimam pacificorum Domi-

no, offerat ſimul & ſacrificium, id
eſt, libamenta ejus.
30 Tenebit manibus adipem ho-
ſtiæ, & pectuſculum: cumque am-
bo oblata Domino conſecraverit,
tradet ſacerdoti,
31 Qui adolebit adipem ſuper alta-
re, pectuſculum autem erit Aaron
& filiorum ejus.
32 Armus quoque dexter de pacifi-
corum hoſtiis cedet in primitias ſa-
cerdotis.
33 Qui obtulerit ſanguinem & adi-
pem, filiorum Aaron, ipſe habebit
& armum dextrum in portione ſua.
34 Pectuſculum enim elevationis,
& armum ſeparationis, tuli a filiis Iſ-
rael de hoſtiis eorum pacificis, & de-
di Aaron ſacerdoti, & filiis ejus le-
ge perpetua, ab omni populo Iſrael.
35 Hæc eſt unctio Aaron & filio-
rum ejus in cæremoniis Domini, die
qua obtulit eos Moyſes, ut ſacerdo-
tio fungerentur,
36 Et quæ præcepit ei dari Domi-
nus a filiis Iſrael religione perpetua
in generationibus ſuis.
37 Iſta eſt lex holocauſti, & ſacrifi-
cii pro peccato atque delicto, & pro
conſecratione & pacificorũ victimis:
38 Quam conſtituit Dominus Moyſi
in monte Sinai, quando mandavit
filiis Iſrael ut offerrent oblationes
ſuas Domino in deſerto Sinai.

CAPUT VIII.

Aaronis in Pontificem, & filiorum ejus in Sacerdotes conſecratio; ac tabernaculi ſupellectiliſque ejus unctio per Moyſen.

1 Locutuſque eſt Dominus ad
Moyſen, dicens:
2 Tolle Aaron cum filiis ſuis, ve-
ſtes eorum, & unctionis oleum, vi-
tulum pro peccato, duos arietes,
caniſtrum cum azymis,
3 Et congregabis omnem cœtum
ad oſtium tabernaculi.
4 Fecit Moyſes ut Dominus impe-
raverat. Congregataque omni tur-
ba ante fores tabernaculi,
5 Ait: Iſte eſt ſermo, quem juſſit
Dominus fieri.
6 Statimque obtulit Aaron & fi-
lios ejus. Cumque laviſſet eos,
7 Veſtivit Pontificem ſubucula li-
nea, accingens eum balteo, & in-
duens eum tunica hyacinthina, &
deſuper humerale impoſuit,
8 Quod aſtringens cingulo aptavit
rationali, in quo erat Doctrina &
Veritas.
9 Cidari quoque texit caput: & ſu-
per eam, contra frontem, poſuit la-
minam auream conſecratam in ſan-
ctificatione, ſicut præceperat ei Do-
minus.
10 Tulit & unctionis oleum, quo
linivit tabernaculum cum omni ſu-
pellectili ſua.
11 Cumque ſanctificans aſperſiſſet
altare ſeptem vicibus, unxit illud,
& omnia vaſa ejus, labrumque cum
baſi ſua ſanctificavit oleo.

†Eccli. 45. 18.

12 † Quod fundens super caput Aaron, unxit eum, & consecravit:
13 Filios quoque ejus oblatos vestivit tunicis lineis, & cinxit balteis, imposuitque mitras, ut jusserat Dominus.
14 Obtulit & vitulum pro peccato. cumque super caput ejus posuisset Aaron, & filii ejus, manus suas,
15 Immolavit eum: hauriens sanguinem, & tincto digito, tetigit cornua altaris per gyrum. quo expiato & sanctificato, fudit reliquum sanguinem ad fundamenta ejus.
16 Adipem vero qui erat super vitalia, & reticulum jecoris, duosque renunculos cum arvinulis suis, adolevit super altare:
17 Vitulum cum pelle & carnibus, & fimo, cremans extra castra, sicut præceperat Dominus.
18 Obtulit & arietem in holocaustum: super cujus caput cum imposuissent Aaron & filii ejus manus suas,
19 Immolavit eum, & fudit sanguinem ejus per circuitum altaris.
20 Ipsumque arietem in frusta concidens, caput ejus, & artus, & adipem adolevit igni,
21 Lotis prius intestinis & pedibus. totumque simul arietem incendit super altare, eo quod esset holocaustum suavissimi odoris Domino, sicut præceperat ei.
22 Obtulit & arietem secundum, in consecratione sacerdotum: posueruntque super caput ejus Aaron & filii ejus manus suas.
23 Quem cum immolasset Moyses, sumens de sanguine ejus, tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron, & pollicem manus ejus dextræ, similiter & pedis.
24 Obtulit & filios Aaron. cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auriculæ singulorum dextræ, & pollices manus ac pedis dextri, reliquum fudit super altare per circuitum:
25 Adipem vero, & caudam, omnemque pinguedinem quæ operit intestina, reticulumque jecoris, & duos renes cum adipibus suis & armo dextro separavit.
26 Tollens autem de canistro azymorum, quod erat coram Domino, panem absque fermento, & collyridam conspersam oleo, lagamumque, posuit super adipes, & armum dextrum,
27 Tradens simul omnia Aaron & filiis ejus. Qui postquam levaverunt ea coram Domino,
28 Rursum suscepta de manibus eorum, adolevit super altare holocausti, eo quod consecrationis esset oblatio, in odorem suavitatis, sacrificii Domino.
29 Tulitque pectusculum, elevans illud coram Domino, de ariete consecrationis in partem suam, sicut præceperat ei Dominus.
30 Assumensque unguentum, & sanguinem qui erat in altari, aspersit super Aaron & vestimenta ejus, & super filios illius ac vestes eorum.
31 Cumque sanctificasset eos in vestitu suo, præcepit eis, dicens: Coquite carnes ante fores tabernaculi, & ibi comedite eas. panes quoque consecrationis edite, qui positi sunt in canistro, sicut præcepit mihi Dominus, dicens: † Aaron & filii ejus comedent eos:
32 Quidquid autem reliquum fuerit de carne & panibus, ignis absumet.
33 De ostio quoque tabernaculi non exibitis septem diebus, usque ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ. septem enim diebus finitur consecratio:
34 Sicut & impræsentiarum factum est, ut ritus sacrificii compleretur.
35 Die ac nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias Domini, ne moriamini; sic enim mihi præceptum est.
36 Feceruntque Aaron & filii ejus cuncta quæ locutus est Dominus per manum Moysi.

†Exod. 29. 32. Infra 24. 9.

CAPUT IX.

Inducitur Aaron consecratus, ac primitiis sacrificiorum pro seipso ac populo Deo redditis, Aaron populo benedixit; gloria Domini apparuit, ignisque holocaustum devoravit.

1 FActo autem octavo die, vocavit Moyses Aaron & filios ejus, ac majores natu Israel, dixitque ad Aaron:
2 † Tolle de armento vitulum pro peccato, & arietem in holocaustum, utrumque immaculatum, & offer illos coram Domino.

†Exod. 29. 1.

3 Et ad filios Israel loqueris: Tollite hircum pro peccato, & vitulum atque agnum anniculos & sine macula, in holocaustum,
4 Bovem & arietem pro pacificis: & immolate eos coram Domino, in sacrificio singulorum similam conspersam oleo offerentes. hodie enim Dominus apparebit vobis.
5 Tulerunt ergo cuncta quæ jusserat Moyses ad ostium tabernaculi: ubi cum omnis multitudo astaret,
6 Ait Moyses: Iste est sermo, quem præcepit Dominus: facite, & apparebit vobis gloria ejus.
7 Et dixit ad Aaron: Accede ad altare, & immola pro peccato tuo: offer holocaustum, & deprecare pro te & pro populo. cumque mactaveris hostiam populi, ora pro eo, sicut præcepit Dominus.
8 Statimque Aaron accedens ad altare, immolavit vitulum pro peccato suo:
9 Cujus sanguinem obtulerunt ei filii sui: in quo tingens digitum, tetigit cornua altaris, & fudit residuum ad basim ejus.
10 Adipemque & renunculos, ac reticulum jecoris, quæ sunt pro peccato, adolevit super altare, sicut præceperat Dominus Moysi:
11 Carnes vero & pellem ejus extra castra combussit igni.
12 Immolavit & holocausti victimam: obtuleruntque ei filii sui sanguinem ejus, quem fudit per altaris circuitum.
13 Ipsam etiam hostiam in frusta concisam, cum capite & membris singulis, obtulerunt. quæ omnia super altare cremavit igni,
14 Lotis aqua prius intestinis & pedibus.
15 Et pro peccato populi offerens, mactavit hircum: expiatoq; altari,
16 Fecit holocaustum,
17 Addens in sacrificio libamenta, quæ pariter offeruntur, & adolens ea super altare, absque cæremoniis holocausti matutini.
18 Immolavit & bovem atque arietem, hostias pacificas populi: obtuleruntq; ei filii sui sanguinem, quem fudit super altare in circuitum.
19 Adipem autem bovis, & caudam arietis, renunculosque cum adipibus suis, & reticulum jecoris
20 Posuerunt super pectora. cumq; cremati essent adipes super altare,
21 Pectora eorum, & armos dextros separavit Aaron, elevans coram Domino, sicut præceperat Moyses.
22 Et extendens manus ad populum, benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato, & holocaustis, & pacificis, descendit.
23 Ingressi autem Moyses & Aaron in tabernaculum testimonii, & deinceps egressi, benedixerunt populo. † Apparuitque gloria Domini omni multitudini: †2 Machab. 2. 10.
24 Et ecce egressus ignis a Domino, devoravit holocaustum, & adipes qui erant super altare. Quod cum vidissent turbæ, laudaverunt Dominum, ruentes in facies suas.

CAPUT X.

Nadab & Abiu thurificantes igne profano, igne cælesti consumpti planguntur a populo, non a sacerdotibus: vini usu & siceræ sacerdotibus interdicto, præcipitur ut residuum oblationis comedant.

1 ARreptisque Nadab & Abiu filii Aaron thuribulis, † posuerunt ignem, & incensum desuper, offerentes coram Domino ignem alienum: quod eis præceptum non erat. † Num 3. 4. & 26. 61. 1 Par. 24. 2.
2 Egressusque ignis a Domino, devoravit eos, & mortui sunt coram Domino.
3 Dixitque Moyses ad Aaron: Hoc est quod locutus est Dominus: Sanctificabor in iis qui appropinquant mihi, & in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit Aaron.
4 Vocatis autem Moyses Misaele & Elisaphan filiis Oziel, patrui Aaron, ait ad eos: Ite & tollite fratres vestros de conspectu Sanctuarii, & asportate extra castra.
5 Confestimque pergentes, tulerunt eos sicut jacebant, vestitos lineis tunicis, & ejecerunt foras, ut sibi fuerat imperatum.
6 Locutusque est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar, filios ejus: Capita vestra nolite nudare, & vestimenta nolite scindere, ne forte moriamini, & super omnem cœtum oriatur indignatio. Fratres vestri, & omnis domus Israel, plangant incendium quod Dominus suscitavit:
7 Vos autem non egrediemini fores

tabernaculi, alioquin peribitis: oleum quippe sanctæ unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia juxta præceptum Moysi.
8 Dixit quoq; Dominus ad Aaron:
9 Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibetis tu & filii tui, quando intratis in tabernaculum testimonii, ne moriamini: quia præceptum sempiternum est in generationes vestras.
10 Et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mundum:
11 Doceatisque filios Israel omnia legitima mea quæ locutus est Dominus ad eos per manum Moysi.
12 Locutusque est Moyses ad Aaron, & ad Eleazar, & Ithamar, filios ejus, qui erant residui: Tollite sacrificium, quod remansit de oblatione Domini, & comedite illud absque fermento juxta altare, quia Sanctum sanctorum est.
13 Comedetis autem in loco sancto: quod datum est tibi & filiis tuis de oblationibus Domini, sicut præceptum est mihi.
14 Pectusculum quoque quod oblatum est, & armum qui separatus est, edetis in loco mundissimo tu & filii tui, & filiæ tuæ tecum. tibi enim ac liberis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum Israel:
15 Eo quod armum & pectus, & adipes qui cremantur in altari, elevaverunt coram Domino, & pertineant ad te, & ad filios tuos, lege perpetua, sicut præcepit Dominus.
16 † Inter hæc, hircum, qui oblatus fuerat pro peccato, cum quæreret Moyses, exustum reperit: iratusque contra Eleazar & Ithamar filios Aaron, qui remanserant, ait: († 2 Machab. 2. 11.)
17 Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco sancto, quæ Sancta sanctorum est, & data vobis ut portetis iniquitatem multitudinis, & rogetis pro ea in conspectu Domini,
18 Præsertim cum de sanguine illius non sit illatum intra sancta, & comedere debueritis eam in Sanctuario, sicut præceptum est mihi?
19 Respondit Aaron: Oblata est hodie victima pro peccato, & holocaustum coram Domino: mihi autem accidit, quod vides, quomodo potui comedere eam, aut placere Domino in cæremoniis, mente lugubri?
20 Quod cum audisset Moyses, recepit satisfactionem?

CAPUT XI.

Animalium mundorum ab immundis separatio, eorumque usus, ut sancti sint filii Israel, sicut & Dominus.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
2 Dicite filiis Israel: † Hæc sunt animalia quæ comedere debetis de cunctis animantibus terræ: († Deut. 14. 4.)
3 Omne quod habet divisam ungulam, & ruminat in pecoribus, comedetis.
4 Quidquid autem ruminat quidem, & habet ungulam, sed non dividit eam, sicut camelus & cetera, non comedetis illud, & inter immunda reputabitis.
5 Chœrogryllus qui ruminat, ungulamq; non dividit, immundus est.
6 Lepus quoque: nam & ipse ruminat, sed ungulam non dividit.
7 † Et sus: qui cum ungulam dividat, non ruminat. († 2 Machab. 6. 18.)
8 Horum carnibus non vescemini, nec cadavera contingetis, quia immunda sunt vobis.
9 Hæc sunt quæ gignuntur in aquis, & vesci licitum est. Omne quod habet pinnulas & squamas, tam in mari quam in fluminibus & stagnis, comedetis.
10 Quidquid autem pinnulas & squamas non habet, eorum quæ in aquis moventur & vivunt, abominabile vobis,
11 Execrandumque erit; carnes eorum non comedetis, & morticina vitabitis.
12 Cuncta quę non habent pinnulas & squamas in aquis, polluta erunt.
13 Hæc sunt quæ de avibus comedere non debetis, & vitanda sunt vobis: Aquilam, & gryphem, & haliæetum,
14 Et milvum ac vulturem juxta genus suum,
15 Et omne corvini generis in similitudinem suam,
16 Struthionem, & noctuam, & larum, & accipitrem juxta genus suum:
17 Bubonem, & mergulum, & ibin,
18 Et cygnum, & onocrotulum, & porphyrionem,
19 Herodionem & charadrion juxta

genus suum, upupam quoque, & vespertilionem.
20 Omne de volucribus quod graditur super quatuor pedes, abominabile erit vobis.
21 Quidquid autem ambulat quidem super quatuor pedes, sed habet longiora retro crura, per quæ salit super terram,
22 Comedere debitis, ut est bruchus in genere suo, & attacus atque ophiomachus, ac locusta, singula juxta genus suum.
23 Quidquid autem ex volucribus quatuor tantum habet pedes, execrabile erit vobis.
24 Et quicumque morticina eorum tetigerit, polluetur, & erit immundus usque ad vesperum:
25 Et si necesse fuerit ut portet quippiam horum mortuum, lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad occasum solis.
26 Omne animal quod habet quidem ungulam, sed non dividit eam, nec ruminat, immundum erit: & qui tetigerit illud, contaminabitur.
27 Quod ambulat super manus, ex cunctis animantibus quæ incedunt quadrupedia, immundum erit: qui tetigerit morticina eorum, polluetur usque ad vesperum.
28 Et qui portaverit hujuscemodi cadavera, lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum: quia omnia hęc immunda sunt vobis.
29 Hæc quoque inter polluta reputabuntur de his quæ moventur in terra, mustela & mus & crocodilus, singula juxta genus suum,
30 Mygale, & chamæleon, & stellio, & lacerta & talpa:
31 Omnia hæc immunda sunt. Qui tetigerit morticina eorum, immundus erit usque ad vesperum:
32 Et super quod ceciderit quidquam de morticinis eorum, polluetur, tam vas ligneum & vestimentum, quam pelles & cilicia: & in quocumque fit opus, tingentur aqua, & polluta erunt usque ad vesperum, & sic postea mundabuntur:
33 Vas autem fictile, in quod horum quidquam intro ceciderit, polluetur, & idcirco frangendum est.
34 Omnis cibus, quem comedetis, si fusa fuerit super eum aqua, immundus erit: & omne liquens quod bibitur de universo vase, immundum erit.
35 Et quidquid de morticinis hujuscemodi ceciderit super illud, immundum erit: sive clibani, sive chytropodes, destruentur, & immundi erunt.
36 Fontes vero & cisternæ, & omnis aquarum congregatio munda erit. Qui morticinum eorum tetigerit, polluetur.
37 Si ceciderit super sementem, non polluet eam.
38 Si autem quispiam aqua sementem perfuderit, & postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur.
39 Si mortuum fuerit animal, quod licet vobis comedere, qui cadaver ejus tetigerit, immundus erit usque ad vesperum:
40 Et qui comederit ex eo quippiam, sive portaverit, lavabit vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum.
41 Omne quod reptat super terram, abominabile erit, nec assumetur in cibum.
42 Quidquid super pectus quadrupes graditur, & multos habet pedes, sive per humum trahitur, non comedetis, quia abominabile est.
43 Nolite contaminare animas vestras, nec tangatis quidquam eorum, ne immundi sitis.
44 Ego enim sum Dominus Deus vester: † sancti estote, quia ego sanctus sum. Ne polluatis animas vestras in omni reptili quod movetur super terram. † 1 Petri 1. 16.
45 Ego enim sum Dominus, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut essem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego sanctus sum.
46 Ista est lex animantium ac volucrum, & omnis animæ viventis, quæ movetur in aqua, & reptat in terra,
47 Ut differentias noveritis mundi & immundi, & sciatis quid comedere & quid respuere debeatis.

CAPUT XII.

Puerperæ immunditia, & mundatio cum oblatione.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel, & dices ad eos: † Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus, juxta dies separationis menstruæ. † Lucæ 2. 22.

3 † Et

† Lucæ 2. 21. Joan. 7. 22.

3 † Et die octavo circumcidetur
infantulus :
4 Ipsa vero triginta tribus diebus
manebit in sanguine purificationis
suæ . Omne sanctum non tanget,
nec ingredietur in Sanctuarium, do-
nec impleantur dies purificationis
suæ .
5 Sin autem feminam pepererit ,
immunda erit duabus hebdomadi-
bus, juxta ritum fluxus menstrui, &
sexaginta sex diebus manebit in
sanguine purificationis suæ .
6 Cumque expleti fuerint dies pu-
rificationis suæ, pro filio, sive pro fi-
lia, deferet agnum anniculum in ho-
locaustum , & pullum columbæ sive
turturem pro peccato , ad ostium ta-
bernaculi testimonii, & tradet sa-
cerdoti ,
7 Qui offeret illa coram Domino ,
& orabit pro ea , & sic mundabitur a
profluvio sanguinis sui . ista est lex
parientis masculum aut feminam .
8 Quod si non invenerit manus e-
jus , nec potuerit offerre agnum , su-
met † duos turtures vel duos pullos
columbarum, unũ in holocaustum ,
& alterum pro peccato : orabitque
pro ea sacerdos , & sic mundabitur .

† Sup. 5. 7. 11. Lucæ 2. 24.

CAPUT XIII.

Lex , & cognitio lepræ Sacerdotibus commissa in homine , & vestimento , quæ præcipiantur leproso .

1 Locutusque est Dominus ad
Moysen , & Aaron , dicens :
2 Homo , in cujus cute & carne or-
tus fuerit diversus color sive pustula,
aut quasi lucens quippiam , id est,
plaga lepræ, adducetur ad Aaron sa-
cerdotem , vel ad unum quemlibet
filiorum ejus .
3 Qui cum viderit lepram in cute ,
& pilos in album mutatos colorem
ipsamq; speciem lepræ humiliorem
cute & carne reliqua ; plaga lepræ
est, & ad arbitrium ejus separabitur .
4 Sin autem lucens candor fuerit
in cute , nec humilior carne reliqua,
& pili coloris pristini , recludet eum
sacerdos septem diebus .
5 Et considerabit die septimo : &
siquidem lepra ultra non creverit ,
nec transierit in cute priores termi-
nos , rursum recludet eum septem
diebus aliis .
6 Et die septimo contemplabitur :
si obscurior fuerit lepra , & non cre-
verit in cute , mundabit eum , quia
scabies est , lavabitque homo vesti-
menta sua , & mundus erit .
7 Quod si postquam a sacerdote vi-
sus est, & redditus munditiæ, iterum
lepra creverit ; adducetur ad eum ,
8 Et immunditiæ condemnabitur .
9 Plaga lepræ si fuerit in homine ,
adducetur ad sacerdotem ,
10 Et videbit eum . Cumque color
albus in cute fuerit , & capillorum
mutaverit aspectum , ipsa quoque
caro viva apparuerit :
11 Lepra vetustissima judicabitur ,
atque inolita cuti . Contaminabit
itaque eum sacerdos , & non reclu-
det , quia perspicuæ munditiæ est .
12 Sin autem effloruerit discurrens
lepra in cute , & operuerit omnem
cutem a capite usque ad pedes, quid-
quid sub aspectum oculorum cadit ,
13 Considerabit eum sacerdos , &
teneri lepra mundissima judicabit :
eo quod omnis in candorem versa
sit , & idcirco homo mundus erit .
14 Quando vero caro vivens in eo
apparuerit ,
15 Tunc sacerdotis judicio pollue-
tur , & inter immundos reputabitur.
caro enim viva si lepra aspergitur ,
immunda est .
16 Quod si rursum versa fuerit in al-
borem, & totum hominẽ operuerit ,
17 Considerabit eum sacerdos , &
mundum esse decernet .
18 Caro autem & cutis in qua ul-
cus natum est & sanatum ,
19 Et in loco ulceris cicatrix alba
apparuerit , sive subrufa , adducetur
homo ad sacerdotem :
20 Qui cum viderit locum lepræ
humiliorem carne reliqua , & pilos
versos in candorem , contaminabit
eum : plaga enim lepræ orta est in
ulcere .
21 Quod si pilus coloris est pristini,
& cicatrix subobscura , & vicina car-
ne non est humilior , recludet eum
septem diebus .
22 Et si quidem creverit , adjudica-
bit eum lepræ .
23 Sin autem steterit in loco suo ,
ulceris est cicatrix , & homo mun-
dus erit .
24 Caro autem & cutis quam ignis
exusserit, & sanata albam sive rufam
habuerit cicatricem ,
25 Considerabit eam sacerdos , &
ecce versa est in alborem , & locus
ejus reliqua cute est humilior : con-

taminabit eum, quia plaga lepræ in cicatrice orta eſt.
26 Quod ſi pilorum color non fuerit immutatus, nec humilior plaga carne reliqua, & ipſa lepræ ſpecies fuerit ſubobſcura, recludet eum ſeptem diebus,
27 Et die ſeptimo contemplabitur: ſi creverit in cute lepra, contaminabit eum.
28 Sin autem in loco ſuo candor ſteterit non ſatis clarus, plaga combuſtionis eſt, & idcirco mundabitur, quia cicatrix eſt combuſturæ.
29 Vir, ſive mulier, in cujus capite vel barba germinaverit lepra, videbit eos ſacerdos.
30 Et ſiquidem ſimilior fuerit locus carne reliqua, & capillus flavus, ſolitoque ſubtilior; contaminabit eos, quia lepra capitis ac barbæ eſt.
31 Sin autem viderit locum maculæ æqualem vicinæ carni, & capillum nigrum: recludet eum ſeptem diebus,
32 Et die ſeptimo intuebitur. Si non creverit macula, & capillus ſui coloris eſt, & locus plagæ carni reliquæ æqualis:
33 Radetur homo abſque loco maculæ, & includetur ſeptem diebus aliis.
34 Si die ſeptimo viſa fuerit ſteтiſſe plaga in loco ſuo, nec humilior carne reliqua, mundabit eum, lotiſque veſtibus ſuis mundus erit.
35 Sin autem poſt emundationem rurſus creverit macula in cute,
36 Non quæret amplius utrum capillus in flavum colorem ſit immutatus, quia aperte immundus eſt.
37 Porro ſi ſteterit macula, & capilli nigri fuerint, noverit hominem ſanatum eſſe, & confidenter eum pronuntiet mundum.
38 Vir, ſive mulier, in cujus cute candor apparuerit,
39 Intuebitur eos ſacerdos, ſi deprehenderit ſubobſcurum alborem lucere in cute, ſciat non eſſe lepram, ſed maculam coloris candidi, & hominem mundum.
40 Vir, de cujus capite capilli fluunt, calvus & mundus eſt:
41 Et ſi a fronte ceciderint pili, recalvaſter & mundus eſt.
42 Sin autem in calvitio ſive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus,
43 Et hoc ſacerdos viderit, condemnabit eum haud dubie lepræ, quæ orta eſt in calvitio.
44 Quicumque ergo maculatus fuerit lepra, & ſeparatus eſt ad arbitrium ſacerdotis,
45 Habebit veſtimenta diſſuta, caput nudum, os veſte contectum, contaminatum ac ſordidum ſe clamabit.
46 Omni tempore, quo leproſus eſt & immundus, ſolus habitabit extra caſtra.
47 Veſtis lanea ſive linea, quæ lepram habuerit
48 In ſtamine atque ſubtegmine, aut certe pellis, vel quidquid ex pelle confectum eſt.
49 Si alba vel rufa macula fuerit infecta, lepra reputabitur, oſtenderurque ſacerdoti.
50 Qui conſideratam recludet ſeptem diebus:
51 Et die ſeptimo rurſus aſpiciens ſi deprehenderit creviſſe, lepra perſeverans eſt: pollutum judicabit veſtimentum, & omne in quo fuerit inventa:
52 Et idcirco comburetur flammis.
53 Quod ſi eam viderit non creviſſe,
54 Præcipiet, & lavabunt id in quo lepra eſt, recludetque illud ſeptem diebus aliis.
55 Et cum viderit faciem quidem priſtinam non reverſam, nec tamen creviſſe lepram, immundum judicabit, & igne comburet, eo quod infuſa ſit in ſuperficie veſtimenti vel per totum lepra.
56 Sin autem obſcurior fuerit locus lepræ poſtquam veſtis eſt lota, abrumpet eum, & a ſolido dividet.
57 Quod ſi ultra apparuerit in his locis, quæ prius immaculata erant, lepra volatilis & vaga. debet igne comburi.
58 Si ceſſaverit, lavabit aqua ea, quæ pura ſunt, ſecundo, & munda erunt.
59 Iſta eſt lex lepræ veſtimenti lanei & linei, ſtaminis, atque ſubtegminis, omniſque ſupellectilis pelliceæ, quomodo mundari debeat, vel contaminari.

CAPU

CAPUT XIV.

Lepræ expiandæ sacrificia pro homine, domo, ac vestimento, lepra jam curata: ratio lepræ domorum investigandæ, curandæ, purificandæ.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Hic est ritus leprosi, quando mundandus est: † Adducetur ad sacerdotem: † *Mat.* 8.4.
3 Qui egressus de castris, cum invenerit lepram esse mundatam,
4 † Præcipiet ei qui purificatur, ut offerat duos passeres vivos pro se, quibus vesci licitum est, & lignum cedrinum, vermiculumque & hyssopum. † *Mar.* 1. 44. *Luc.* 5. 14.
5 Et unum ex passeribus immolari jubebit in vase fictili super aquas viventes:
6 Alium autem vivum cum ligno cedrino, & cocco & hyssopo, tinget in sanguine passeris immolati,
7 Quo asperget illum, qui mundandus est, septies, ut jure purgetur: & dimittet passerem vivum, ut in agrum avolet.
8 Cumque laverit homo vestimenta sua, radet omnes pilos corporis, & lavabitur aqua: purificatusque ingredietur castra, ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum septem diebus,
9 Et die septimo radet capillos capitis, barbamque & supercilia, ac totius corporis pilos. Et lotis rursum vestibus & corpore,
10 Die octavo assumet duos agnos immaculatos, & ovem anniculam absque macula, & tres decimas similæ in sacrificium, quæ conspersa sit oleo, & seorsum olei sextarium.
11 Cumque sacerdos purificans hominem, statuerit eum, & hæc omnia coram Domino in ostio tabernaculi testimonii,
12 Tollet agnum, & offeret eum pro delicto, oleique sextarium. & oblatis ante Dominum omnibus,
13 Immolabit agnum, ubi solet immolari hostia pro peccato, & holocaustum, id est, in loco sancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro delicto ad sacerdotem pertinet hostia: Sancta sanctorum est.
14 Assumensque sacerdos de sanguine hostiæ, quæ immolata est pro delicto, ponet super extremum auriculę dextrę ejus qui mundatur, & super pollices manus dextræ & pedis:
15 Et de olei sextario mittet in manum suam sinistram,
16 Tingetque digitum dextrum in eo, & asperget corā Domino septies.
17 Quod autem reliquum est olei in læva manu, fundet super extremum auriculæ dextræ ejus qui mundatur, & super pollices manus ac pedis dextri, & super sanguinem qui effusus est pro delicto,
18 Et super caput ejus.
19 Rogabitque pro eo coram Domino, & faciet sacrificium pro peccato. tunc immolabit holocaustum,
20 Et ponet illud in altari cum libamentis suis, & homo rite mundabitur.
21 Quod si pauper est, & non potest manus ejus invenire quæ dicta sunt, pro delicto assumet agnū ad oblationem, ut roget pro eo sacerdos, decimamque partem similæ conspersæ oleo in sacrificium, & olei sextarium,
22 † Duosq; turtures sive duos pullos columbæ, quorum unus sit pro peccato, & alter in holocaustum: † *Supr.* 5. 7. 11. & 12. 8. *Luc.* 2. 24.
23 Offeretque ea die Octavo purificationis suæ sacerdoti, ad ostium tabernaculi testimonii coram Domino.
24 Qui suscipiens agnum pro delicto & sextarium olei, levabit simul:
25 Immolatoque agno, de sanguine ejus ponet super extremum auriculæ dextræ illius qui mundatur, & super pollices manus ejus ac pedis dextri:
26 Olei vero partem mittet in manum suam sinistram,
27 In quo tingens digitum dextræ manus asperget septies coram Domino:
28 Tangetque extremum dextræ auriculæ illius qui mundatur, & pollices manus ac pedis dextri, in loco sanguinis qui effusus est pro delicto:
29 Reliquam autem partem olei, quæ est in sinistra manu, mittet super caput purificati, ut placet pro eo Dominum:
30 Et turturem sive pullum columbæ offeret,
31 Unum pro delicto, & alterum in holocaustum cum libamentis suis.
32 Hoc est sacrificium leprosi, qui habere non potest omnia in emundationem sui.
33 Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
34 Cum ingressi fueritis terram

Chanaan, quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga lepræ in ædibus,
35 Ibit cujus est domus, nuntians sacerdoti, & dicet: Quasi plaga lepræ videtur mihi esse in domo mea.
36 At ille præcipiet ut efferant universa de domo, priusquam ingrediatur eam, & videat utrum leprosa sit, ne immunda fiant omnia quæ in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret lepram domus:
37 Et cum viderit in parietibus illius quasi valliculas pallore sive rubore deformes, & humiliores superficie reliqua,
38 Egredietur ostium domus, & statim claudet illam septem diebus.
39 Reversusque die septimo, considerabit eam. si invenerit crevisse lepram,
40 Jubebit erui lapides in quibus lepra est, & projici eos extra civitatem in locum immundum:
41 Domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum, & spargi pulverem rasuræ extra urbem in locum immundum,
42 Lapidesque alios reponi pro his qui ablati fuerint, & luto alio liniri domum.
43 Sin autem postquam eruti sunt lapides, & pulvis erasus, & alia terra lita,
44 Ingressus sacerdos viderit reversam lepram, & parietes respersos maculis, lepra est perseverans, & immunda domus:
45 Quam statim destruent, & lapides ejus ac ligna, atque universum pulverem projicient extra oppidum in locum immundum.
46 Qui intraverit domum quando clausa est, immundus erit usque ad vesperum:
47 Et qui dormierit in ea, & comederit quippiam, lavabit vestimenta sua.
48 Quod si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo, postquam denuo lita fuerit, purificabit eam reddita sanitate:
49 Et in purificationem ejus sumet duos passeres, lignumque cedrinum, & vermiculum atque hyssopum:
50 Et immolato uno passere in vase fictili super aquas vivas,
51 Tollet lignum cedrinum, & hyssopum, & coccum, & passerem vivum, & tinget omnia in sanguine passeris immolati, atque in aquis viventibus, & asperget domum septies,
52 Purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis viventibus, & in passere vivo, lignoque cedrino & hyssopo atque vermiculo.
53 Cumque dimiserit passerem avolare in agrum libere, orabit pro domo, & jure mundabitur.
54 Ista est lex omnis lepræ & percussuræ,
55 Lepræ vestium & domorum,
56 Cicatricis & erumpentium papularum, lucentis maculæ, & in varias species, coloribus immutatis,
57 Ut possit sciri quo tempore mundum quid, vel immundum sit.

CAPUT XV.

Seminiflui viri, concubantium, menstruosæ mulieris & hæmorrhoissæ expiatio ac purificatio.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
2 Loquimini filiis Israel, & dicite eis: Vir, qui patitur fluxum seminis, immundus erit.
3 Et tunc judicabitur huic vitio subjacere, cum per singula momenta adhæserit carni ejus, atque concreverit fœdus humor.
4 Omne stratum, in quo dormierit, immundum erit, & ubicumq; sederit.
5 Si quis hominum tetigerit lectum ejus, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
6 Si sederit ubi ille sederat, & ipse lavabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit usq; ad vesperũ.
7 Qui tetigerit carnem ejus, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
8 Si salivam hujuscemodi homo jecerit supra eum qui mundus est, lavabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
9 Sagma, super quo sederit, immundum erit:
10 Et quidquid sub eo fuerit qui fluxum seminis patitur, pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
11 Omnis, quem tetigerit qui talis est, non lotis ante manibus, lavabit vestimenta sua: & lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.

12 Vas fictile quod tetigerit, confringetur: vas autem ligneum lavabitur aqua.
13 Si sanatus fuerit qui hujuscemodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui, & lotis vestibus & toto corpore in aquis viventibus, erit mundus.
14 Die autem octavo sumet duos turtures, aut duos pullos columbæ, & veniet in conspectum Domini ad ostium tabernaculi testimonii, dabitque eos sacerdoti.
15 Qui faciet unum pro peccato, & alterum in holocaustum: rogabitque pro eo coram Domino, ut emundetur a fluxu seminis sui.
16 Vir de quo egreditur semen coitus, lavabit aqua omne corpus suum: & immundus erit usque ad vesperum.
17 Vestem & pellem, quam habuerit, lavabit aqua, & immunda erit usque ad vesperum.
18 Mulier, cum qua coierit, lavabitur aqua, & immunda erit usque ad vesperum.
19 Mulier, quæ redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur.
20 Omnis qui tetigerit eam, immundus erit usque ad vesperum:
21 Et in quo dormierit vel sederit diebus separationis suæ, polluetur.
22 Qui tetigerit lectum ejus, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
23 Omne vas, super quo illa sederit, quisquis attigerit, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, pollutus erit usque ad vesperum.
24 Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem diebus: & omne stratum, in quo dormierit, polluetur.
25 Mulier, quæ patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali, vel quæ post menstruum sanguinem fluere non cessat, quamdiu subjacet huic passioni, immunda erit quasi sit in tempore menstruo.
26 Omne stratum in quo dormierit, & vas in quo sederit, pollutū erit.
27 Quicumque tetigerit ea, lavabit vestimenta sua: & ipse lotus aqua, immundus erit usque ad vesperum.
28 Si steterit sanguis, & fluere cessaverit, numerabit septem dies purificationis suæ:
29 Et die octavo offeret pro se sacerdoti duos turtures, aut duos pullos columbarum, ad ostium tabernaculi testimonii:
30 Qui unum faciet pro peccato, & alterum in holocaustum, rogabitque pro ea coram Domino, & pro fluxu immunditiæ ejus.
31 Docebitis ergo filios Israel ut caveant immunditiam, & non moriantur in sordibus suis, cum polluerint tabernaculū meū quod est inter eos.
32 Ista est lex ejus, qui patitur fluxum seminis, & qui polluitur coitu,
33 Et quæ menstruis temporibus separatur, vel quæ jugi fluit sanguine, & hominis, qui dormierit cum ea.

CAPUT XVI.

Quando & quomodo sacerdos ingredi debeat sanctuarium, ipsumque expiare una cum tabernaculo & altari, emissarium caprum abigere, & festum expiationum celebrare.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen post mortem duorum filiorum Aaron, quando † offerētes ignem alienum interfecti sunt: † Supr 10. 1 2.
2 Et præcepit ei, dicens: Loquere ad Aaron fratrem tuum, † ne omni tēpore ingrediatur Sanctuarium, quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur arca, ut non moriatur (quia in nube apparebo super oraculum) † Exod. 30. 10. Hebr. 9. 7.
3 Nisi hæc ante fecerit: Vitulum pro peccato offeret, & arietem in holocaustum.
4 Tunica linea vestietur, feminalibus lineis verenda celabit: accingetur zona linea, cidarim lineam imponet capiti: hæc enim vestimenta sunt sancta: quibus cunctis, cum lotus fuerit, induetur.
5 Suscipietque ab universa multitudine filiorum Israel duos hircos pro peccato, & unum arietem in holocaustum.
6 Cumque obtulerit vitulum, & oraverit pro se & pro domo sua,
7 Duos hircos stare faciet coram Domino in ostio tabernaculi testimonii:
8 Mittensque super utrumque sortem, unam Domino, & alteram capro emissario:
9 Cujus exierit sors Domino, offeret illum pro peccato:

10 Cujus autem in caprum emissarium, statuet eum vivum coram Domino, ut fundat preces super eo, & emittat eum in solitudinem.
11 His rite celebratis, offeret vitulum, & rogans pro se & pro domo sua, immolabit eum:
12 Assumptóque thuribulo, quod de prunis altaris impleverit, & hauriens manu compositum thymiama in incensum, ultra velum intrabit in Sancta:
13 Ut positis super ignem aromatibus, nebula eorum & vapor operiat oraculum, quod est supra testimonium, & non moriatur.
14 Tollet quoque de sanguine vituli, & asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem.
15 Cumque mactaverit hircum pro peccato populi, inferet sanguinem ejus intra velum, sicut præceptum est de sanguine vituli, ut aspergat e regione oraculi,
16 Et expiet Sãctuarium ab immunditiis filiorum Israel, & a prævaricationibus eorum, cunctisque peccatis. Juxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii, quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum.
† Luc. 1. 10. 17 † Nullus hominum sit in tabernaculo, quando pontifex Sanctuarium ingreditur, ut roget pro se & pro domo sua, & pro universo cœtu Israel, donec egrediatur.
18 Cum autem exierit ad altare quod coram Domino est, oret pro se, & sumptum sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua ejus per gyrum:
19 Aspergensque digito septies, expiet, & sanctificet illud ab immunditiis filiorum Israel.
20 Postquam emundaverit Sanctuarium, & tabernaculum, & altare, tunc offerat hircum viventem:
21 Et posita utraque manu super caput ejus, confiteatur omnes iniquitates filiorum Israel, & universa delicta atque peccata eorum: quę imprecans capiti ejus, emittet illum per hominem paratum, in desertum.
22 Cumque portaverit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam, & dimissus fuerit in deserto,
23 Revertetur Aaron in tabernaculum testimonii, & depositis vestibus, quibus prius indutus erat cum intraret Sanctuarium, relictisque ibi,
24 Lavabit carnem suam in loco sancto, indueturque vestibus suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum, ac plebis, rogabit tam pro se quam pro populo:
25 Et adipem, qui oblatus est pro peccatis, adolebit super altare.
26 Ille vero, qui dimiserit caprum emissarium, lavabit vestimenta sua & corpus aqua, & sic ingredietur in castra.
27 Vitulum autem & hircum, qui pro peccato fuerant immolati, & quorum sanguis illatus est in Sanctuarium ut expiatio compleretur, asportabunt foras castra, † & comburent igni tam pelles quam carnes eorum ac fimum: † Heb. 13. 11.
28 Et quicumque combusserit ea, lavabit vestimenta sua & carnem aqua, & sic ingredietur in castra.
29 Eritque vobis hoc legitimum sempiternum: † Mense septimo, decima die mensis, affligetis animas vestras, nullumque opus facietis, sive indigena, sive advena qui peregrinatur inter vos. † Infr. 23. 27. 28.
30 In hac die expiatio erit vestri, atque mundatio ab omnibus peccatis vestris: coram Domino mundabimini.
31 Sabbatum enim requietionis est, & affligetis animas vestras religione perpetua.
32 Expiabit autem sacerdos, qui unctus fuerit, & cujus manus initiatæ sunt ut sacerdotio fungatur pro patre suo: indueturque stola linea & vestibus sanctis,
33 Et expiabit sanctuarium & tabernaculum testimonii atque altare, sacerdotes quoque & universum populum.
34 Eritque vobis hoc legitimum sempiternum, ut oretis pro filiis Israel, & pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut præceperat Dominus Moysi.

CAPUT XVII.

Jubentur Hebræi soli Deo sacrificare, non dæmoni, nec usquam nisi ad ostium tabernaculi: atque a sanguinis & morticini esu abstinendum.

1 ET locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere Aaron & filiis ejus, & cunctis filiis Israel, dicens ad eos: Iste est sermo quem mandavit Dominus, dicens:

3 Homo quilibet de domo Israel, si occiderit bovem aut ovem, sive capram, in castris vel extra castra,
4 Et non obtulerit ad ostium tabernaculi oblationem Domino, sanguinis reus erit: quasi si sanguinem fuderit, sic peribit de medio populi sui.
5 Ideo sacerdoti offerre debent filii Israel hostias suas, quas occident in agro, ut sanctificentur Domino ante ostium tabernaculi testimonii, & immolent eas hostias pacificas Domino.
6 Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini ad ostium tabernaculi testimonii, & adolebit adipem in odorem suavitatis Domino:
7 Et nequaquam ultra immolabunt hostias suas dæmonibus, cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis & posteris eorum.
8 Et ad ipsos dices: Homo de domo Israel, & de advenis qui peregrinantur apud vos, qui obtulerit holocaustum sive victimam,
9 Et ad ostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam, ut offeratur Domino, interibit de populo suo.
10 Homo quilibet de domo Israel, & de advenis qui peregrinantur inter eos, si comederit sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius, & disperdam eam de populo suo,
11 Quia anima carnis in sanguine est: & ego dedi illum vobis, ut super altare in eo expietis pro animabus vestris, & sanguis pro animæ piaculo sit.
12 Idcirco dixi filiis Israel: Omnis anima ex vobis non comedet sanguinem, nec ex advenis qui peregrinantur apud vos.
13 Homo quicumque de filiis Israel, & de advenis qui peregrinantur apud vos, si venatione atque aucupio ceperit feram vel avem, quibus vesci licitum est, fundat sanguinem ejus, & operiat illum terra.
14 † Anima enim omnis carnis in sanguine est: unde dixi filiis Israel: Sanguinem universæ carnis non comedetis, quia anima carnis in sanguine est: & quicumque comederit illum, interibit. *† Gen. 9. 4. Supr. 7. 26.*
15 Anima, quæ comederit morticinum, vel captum a bestia, tam de indigenis, quam de advenis, lavabit vestimenta sua & semetipsum aqua, & contaminatus erit usque ad vesperum: & hoc ordine mundus fiet.
16 Quod si non laverit vestimenta sua & corpus, portabit iniquitatem suam.

CAPUT XVIII.

Gradus conjugii illiciti, ad Gentium & Chananæorum opera fugienda in varia carnali turpitudine.

1 Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Ego Dominus Deus vester:
3 Juxta consuetudinem terræ Ægypti, in qua habitastis, non facietis: & juxta morem regionis Chanaan, ad quam ego introducturus sum vos, non agetis, nec in legitimis eorum ambulabitis.
4 Facietis judicia mea, & præcepta mea servabitis, & ambulabitis in eis: ego Dominus Deus vester.
5 † Custodite leges meas atque judicia, quæ faciens homo, vivet in eis. Ego Dominus. *† Ezec. 20. 11. Rom. 10. 5. Gal. 3. 12.*
6 Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet, ut revelet turpitudinem ejus. Ego Dominus.
7 Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est, non revelabis turpitudinem ejus.
8 Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies: turpitudo enim patris tui est.
9 Turpitudinem sororis tuæ ex patre, sive ex matre, quæ domi vel foris genita est, non revelabis.
10 Turpitudinem filiæ filii tui vel neptis ex filia non revelabis: quia turpitudo tua est.
11 Turpitudinem filiæ uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua, non revelabis.
12 Turpitudinem sororis patris tui non discooperies: quia caro est patris tui.
13 Turpitudinem sororis matris tuæ non revelabis, eo quod caro sit matris tuæ.
14 Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec accedes ad uxorem ejus, quæ tibi affinitate conjungitur.
15 Turpitudinem nurus tuæ non revelabis, quia uxor filii tui est, nec discooperies ignominiam ejus.

16 Tur-

16 Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis: quia turpitudo fratris tui eſt.

17 Turpitudinem uxoris tuæ & filiæ ejus non revelabis. Filiam filii ejus, & filiam filiæ illius non ſumes, ut reveles ignominiam ejus: quia caro illius ſunt, & talis coitus inceſtus eſt.

18 Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non accipies, nec revelabis turpitudinem ejus adhuc illa vivẽte.

19 Ad mulierem quæ patitur menſtrua, non accedes, nec revelabis fœditatem ejus.

20 Cum uxore proximi tui non coibis, nec ſeminis commiſtione macularis.

† *Infr.* 20. 2. 21 † De ſemine tuo non dabis ut conſecretur idolo Moloch, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus.

22 Cum maſculo non commiſcearis coitu femineo, quia abominatio eſt.

† *Infr.* 20.16. 23 Cum omni pecore non coibis, nec macularis cum eo. † Mulier non ſuccumbet jumento, nec miſcebitur ei: quia ſcelus eſt.

24 Nec polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ ſunt univerſæ gentes, quas ego ejiciam ante conſpectum veſtrum,

25 Et quibus polluta eſt terra: cujus ego ſcelera viſitabo, ut evomat habitatores ſuos.

26 Cuſtodite legitima mea atque judicia, & non faciatis ex omnibus abominationibus iſtis, tam indigena quam colonus qui peregrinantur apud vos.

27 Omnes enim execrationes iſtas fecerunt accolæ terræ, qui fuerunt ante vos, & polluerunt eam.

28 Cavete ergo ne & vos ſimiliter evomat, cum paria feceritis, ſicut evomuit gentem, quæ fuit ante vos.

29 Omnis anima, quæ fecerit de abominationibus his quippiam, peribit de medio populi ſui.

30 Cuſtodite mandata mea. Nolite facere quæ fecerunt hi qui fuerunt ante vos, & ne polluamini in eis. Ego Dominus Deus veſter.

CAPUT XIX.

Varia præcepta moralia & cæremonialia ante recenſita rurſus inculcantur, additis de novo aliis.

1 Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 Loquere ad omnem cœtum filiorum Iſrael, & dices ad eos: † Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter. † *Supr.* 11.44. 1 *Petr.* 1. 16.

3 Unuſquiſque patrem ſuum, & matrem ſuam timeat. Sabbata mea cuſtodite. Ego Dominus Deus veſter.

4 Nolite converti ad idola, nec deos conflatiles faciatis vobis. Ego Dominus Deus veſter.

5 Si immolaveritis hoſtiam pacificorum Domino, ut ſit placabilis,

6 Eo die quo fuerit immolata, comedetis eam, & die altero: quidquid autem reſiduum fuerit in diem tertium, igne comburetis.

7 Si quis poſt biduum comederit ex ea, profanus erit, & impietatis reus:

8 Portabitque iniquitatem ſuam, quia ſanctum Domini polluit, & peribit anima illa de populo ſuo.

9 † Cum meſſueris ſegetes terræ tuæ, non tondebis uſque ad ſolum ſuperficiem terræ: nec remanentes ſpicas colliges. † *Infr.* 23. 22.

10 Neque in vinea tua racemos & grana decidentia congregabis, ſed pauperibus & peregrinis carpenda dimittes. Ego Dominus Deus veſter.

11 Non facietis furtum. Non mentiemini, nec decipiet unuſquiſque proximum ſuum. † *Exod* 20. 7. † *Eccl.* 10. 6.

12 † Non perjurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. † *Deut.* 24.14. *Tob.* 4. 15.

13 † Non facies calumniam proximo tuo, nec vi opprimes eum. † Non morabitur opus mercenarii tui apud te uſque mane. † *Deut.* 1. 17. & 16. 19. *Prov.* 24. 23. *Eccli.* 42. 1. *Jac.* 2. 2

14 Non maledices ſurdo, nec coram cæco pones offendiculum: ſed timebis Dominum Deum tuum, quia ego ſum Dominus.

15 Non facies quod iniquum eſt, nec injuſte judicabis. † Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vultum potentis. Juſte judica proximo tuo. † 1 *Joa.* 2. 11. & 3.14

16 Non eris criminator, nec ſuſurro in populo. Non ſtabis contra ſanguinem proximi tui. Ego Dominus. † *Eccl.* 19.13. *Matth.* 18.15. *Luc.* 17. 3.

17 † Non oderis fratrem tuum in corde tuo, ſed † publice argue eum, ne habeas ſuper illo peccatum. † *Matt.* 5. 43. & 22. 39. *Luc.* 6. 27. *Rom.* 13. 9.

18 Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum. † Diliges amicum tuum ſicut teipſum. ego Dominus.

19 Leges meas cuſtodite. Jumentum tuum nõ facies coire cũ alterius

generis animantibus. Agrum tuum non feres diverso semine. Veste, quæ ex duobus texta est, non indueris.

20 Homo si dormierit cum muliere coitu seminis, quæ sit ancilla etiam nubilis, & tamen pretio non redempta, nec libertate donata: vapulabunt ambo, & non morientur, quia non fuit libera.

21 Pro delicto autem suo offeret Domino ad ostium tabernaculi testimonii arietem:

22 Orabitque pro eo sacerdos, & pro peccato ejus coram Domino, & repropitiabitur ei, dimitteturque peccatum.

23 Quando ingressi fueritis terram, & plantaveritis in ea ligna pomifera, auferetis præputia eorum: poma, quæ germinant, immunda erunt vobis, nec edetis ex eis.

24 Quarto autem anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino.

25 Quinto autem anno comedetis fructus, congregantes poma quę proferunt. ego Dominus Deus vester.

26 Non comedetis cum sanguine. Non augurabimini, nec observabitis somnia.

27 Neque in rotundum attondebitis comam: nec radetis barbam.

28 Et super mortuo non incidetis carnem vestram, neque figuras aliquas aut stigmata facietis vobis. ego Dominus.

29 Ne prostituas filiam tuam, ne contaminetur terra, & impleatur piaculo.

30 Sabbata mea custodite, & Sanctuarium meum metuite. ego Dominus.

31 Non declinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos. ego Dominus Deus vester.

32 Coram cano capite consurge, & honora personam senis: & time Dominum Deum tuum. ego sum Dominus.

†Exod. 22. 21. 33 † Si habitaverit advena in terra vestra, & moratus fuerit inter vos, non exprobretis ei:

34 Sed sit inter vos quasi indigena: & diligetis eum quasi vosmetipsos: fuistis enim & vos advenæ in terra Ægypti. ego Dominus Deus vester.

35 Nolite facere iniquum aliquid in judicio, in regula, in pondere, in mensura.

36 Statera justa, & æqua sint pondera, justus modius, æquusque sextarius. ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti.

37 Custodite omnia præcepta mea, & universa judicia, & facite ea. ego Dominus.

CAPUT XX.

Morte plectendi sunt qui de semine suo Moloch offerunt, qui magos aut ariolos consulunt, qui parentibus maledicunt, qui varios exercent coitus illicitos.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

2 Hæc loqueris filiis Israel: Homo de filiis Israel, & de advenis qui habitant in Israel, † si quis dederit de semine suo idolo Moloch, morte moriatur: populus terræ lapidabit eum. †Supr. 18. 21.

3 Et ego ponam faciem meam contra illum: succidamque eum de medio populi sui, eo quod dederit de semine suo Moloch, & contaminaverit Sanctuarium meum, ac polluerit nomen sanctum meum.

4 Quod si negligens populus terræ, & quasi parvipendens imperium meum, dimiserit hominem qui dedit de semine suo Moloch, nec voluerit eum occidere:

5 Ponam faciem meam super hominem illum, & super cognationem ejus, succidamque & ipsum, & omnes qui consenserunt ei ut fornicaretur cum Moloch, de medio populi sui.

6 Anima, quæ declinaverit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui.

7 † Sanctificamini & estote sancti, quia ego sum Dominus Deus vester. †1 Pet. 1. 16.

8 Custodite præcepta mea, & facite ea: Ego Dominus qui sanctifico vos.

9 † Qui maledixerit patri suo, aut matri, morte moriatur: patri, matrique maledixit, sanguis ejus sit super eum. †Exod. 21. 17. Prov. 20. 20. Matth. 15. 4. Marc. 7. 10.

10 † Si mœchatus quis fuerit cum uxore alterius, & adulterium perpetraverit cum conjuge proximi sui, morte moriantur & mœchus & adultera. †Deut. 22. 22. Joan. 8. 5.

11 Qui dormierit cum noverca sua, & revelaverit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo: sanguis eorum sit super eos.

12 Si quis dormierit cum nuru ſua,
uterque moriatur, quia ſcelus opera-
ti ſunt: ſanguis eorum ſit ſuper eos.
13 Qui dormierit cum maſculo co-
itu femineo, uterque operatus eſt
nefas, morte moriantur: ſit ſanguis
eorum ſuper eos.
14 Qui ſupra uxorem filiam, duxe-
rit matrem ejus, ſcelus operatus eſt:
vivus ardebit cum eis, nec permane-
bit tantum nefas in medio veſtri.
15 Qui cum jumento & pecore
coierit, morte moriatur: pecus
quoque occidite.
†Supr. 18. 23. 16 † Mulier, quæ ſuccubuerit cui-
libet jumento, ſimul interficietur
cum eo: ſanguis eorum ſit ſuper eos.
17 Qui acceperit ſororem ſuam, fi-
liam patris ſui, vel filiam matris
ſuæ, & viderit turpitudinem ejus,
illaque conſpexerit fratris ignomi-
niam: nefariam rem operati ſunt:
occidentur in conſpectu populi ſui,
eo quod turpitudinem ſuam mutuo
revelaverint, & portabunt iniqui-
tatem ſuam.
18 Qui coierit cum muliere in flu-
xu menſtruo, & revelaverit turpi-
tudinem ejus, ipſaque aperuerit fon-
tem ſanguinis ſui, interficientur am-
bo de medio populi ſui.
19 Turpitudinem materteræ & a-
mitæ tuæ non diſcooperies: qui hoc
fecerit, ignominiam carnis ſuæ nuda-
vit, portabunt ambo iniquitatem
ſuam.
20 Qui coierit cum uxore patrui,
vel avunculi ſui, & revelaverit igno-
miniam cognationis ſuæ, portabunt
ambo peccatum ſuum: abſque libe-
ris morientur.
21 Qui duxerit uxorem fratris ſui,
rem facit illicitam, turpitudinem
fratris ſui revelavit: abſque libe-
ris erunt.
22 Cuſtodite leges meas, atque ju-
dicia, & facite ea: ne & vos evo-
mat terra quam intraturi eſtis & ha-
bitaturi.
23 Nolite ambulare in legitimis
nationum, quas ego expulſurus ſum
ante vos. Omnia enim hæc fecerunt,
& abominatus ſum eas.
24 Vobis autem loquor: Poſſidete
terram eorum, quam dabo vobis in
hereditatem, terram fluentem lacte
& melle. ego Dominus Deus veſter,
qui ſeparavi vos a ceteris populis.
25 Separate ergo & vos jumentum
mundum ab immundo, & avem
mundam ab immunda: ne polluatis
animas veſtras in pecore, & avibus,
& cunctis quæ moventur in terra, &
quæ vobis oſtendi eſſe polluta.
26 † Eritis mihi ſancti, quia ſanctus †1 Pet. 1. 16.
ſum ego Dominus, & ſeparavi vos a
ceteris populis, ut eſſetis mei.
27 † Vir, ſive mulier, in quibus †Deut. 18. 11. 1 Reg. 28. 7.
pythonicus, vel divinationis fuerit
ſpiritus, morte moriantur. lapidi-
bus obruent eos: ſanguis eorum ſit
ſuper illos.

CAPUT XXI.

*Quibus funeribus intereſſe poſſint ſa-
cerdotes, & quales ducere uxores; qui-
ve inepti ſint ad ſacerdotium; & de
filia ſacerdotis fornicante.*

1 DIxit quoque Dominus ad
Moyſen: Loquere ad ſa-
cerdotes filios Aaron, & dices ad
eos: Ne contaminetur ſacerdos in
mortibus civium ſuorum,
2 Niſi tantum in conſanguineis, ac
propinquis, id eſt, ſuper patre, & ma-
tre, & filio, & filia, fratre quoque,
3 Et ſorore virgine quæ non eſt nu-
pta viro:
4 Sed nec in principe populi ſui
contaminabitur.
5 † Non radent caput, nec bar- †Supr. 19. 27. Ezech. 44. 20.
bam, neque in carnibus ſuis facient
inciſuras.
6 Sancti erunt Deo ſuo, & non pol-
luent nomen ejus: incenſum enim
Domini, & panes Dei ſui offerunt,
& ideo ſancti erunt.
7 † Scortum & vile proſtibulum †Supr. 19. 29.
non ducent uxorem, nec eam quæ
repudiata eſt a marito: quia conſe-
crati ſunt Deo ſuo,
8 Et panes propoſitionis offerunt.
Sint ergo ſancti, quia & ego ſanctus
ſum: Dominus, qui ſanctifico eos.
9 Sacerdotis filia ſi deprehenſa fue-
rit in ſtupro, & violaverit nomen
patris ſui, flammis exuretur.
10 Pontifex, id eſt, ſacerdos ma-
ximus inter fratres ſuos, ſuper cujus
caput fuſum eſt unctionis oleum,
& cujus manus in ſacerdotio con-
ſecratæ ſunt, veſtituſque eſt ſanctis
veſtibus, caput ſuum non diſcoope-
riet, veſtimenta non ſcindet:
11 Et ad omnem mortuum non in-
gredietur omnino. ſuper patre quo-
que ſuo & matre non contamina-
bitur.

12 Nec egredietur de Sanctis, ne
polluat Sanctuarium Domini, quia
oleum sanctæ unctionis Dei super
eum est. ego Dominus.
13 † Virginem ducet uxorem: † Ezech. 44. 22.
14 Viduam autem & repudiatam, &
sordidam, atque meretricem non ac-
cipiet, sed puellam de populo suo:
15 Ne commisceat stirpem generis
sui vulgo gentis suæ: quia ego Do-
minus qui sanctifico eum.
16 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
17 Loquere ad Aaron: Homo de se-
mine tuo per familias qui habuerit
maculam, non offeret panes Deo suo,
18 Nec accedet ad ministerium
ejus: si cæcus fuerit, si claudus, si
parvo vel grandi vel torto naso,
19 Si fracto pede, si manu,
20 Si gibbus, si lippus, si albugi-
nem habens in oculo, si jugem sca-
biem, si impetiginem in corpore,
vel herniosus.
21 Omnis qui habuerit maculam de
semine Aaron sacerdotis, non ac-
cedet offerre hostias Domino, nec
panes Deo suo:
22 Vescetur tamen panibus qui of-
feruntur in Sanctuario,
23 Ita dumtaxat, ut intra velum
non ingrediatur, nec accedat ad alta-
re, quia maculam habet, & contami-
nare non debet Sanctuarium meum.
Ego Dominus qui sanctifico eos.
24 Locutus est ergo Moyses ad Aa-
ron, & ad filios ejus, & ad omnem
Israel, cuncta quæ fuerant sibi impe-
rata.

CAPUT XXII.

Ab esu sanctificatorum seu victimarum alienigenæ & immundi abstinere debent; describuntur maculæ seu vitia quibus victimæ carere debeant, & quæ debeant offerri.

1 Locutus quoque est Dominus
ad Moysen, dicens:
2 Loquere ad Aaron & ad filios e-
jus, ut caveant ab his quæ consecra-
ta sunt filiorum Israel, & non conta-
minent nomen sanctificatorum mi-
hi, quæ ipsi offerunt. ego Dominus.
3 Dic ad eos, & ad posteros eorum:
Omnis homo, qui accesserit de stir-
pe vestra ad ea quæ consecrata sunt,
& quæ obtulerunt filii Israel Domi-
no, in quo est immunditia, peribit
coram Domino. ego sum Dominus.
4 Homo de semine Aaron, qui fue-
rit leprosus, aut patiens fluxum se-
minis, non vescetur de his quæ
sanctificata sunt mihi, donec sa-
netur. Qui tetigerit immundum su-
per mortuo, & ex quo egreditur
semen quasi coitus,
5 Et qui tangit reptile, & quod-
libet immundum, cujus tactus est
sordidus,
6 Immundus erit usque ad vespe-
rum, & non vescetur his quæ san-
ctificata sunt: sed cum laverit car-
nem suam aqua,
7 Et occubuerit sol, tunc munda-
tus vescetur de sanctificatis, quia
cibus illius est.
8 † Morticinum & captum a be- † Exod. 22. 31.
stia non comedent, nec polluentur Supr. 17. 15.
in eis. ego sum Dominus. Deut. 14. 21.
9 Custodiant præcepta mea, ut non Ezec. 44. 31.
subjaceant peccato, & moriantur in
Sanctuario, cum polluerint illud.
ego Dominus qui sanctifico eos.
10 Omnis alienigena non comedet
de sanctificatis, inquilinus sacerdotis
& mercenarius non vescentur ex eis.
11 Quem autem sacerdos emerit, &
qui vernaculus domus ejus fuerit,
hi comedent ex eis.
12 Si filia sacerdotis cuilibet ex po-
pulo nupta fuerit: de his quæ san-
ctificata sunt, & de primitiis non
vescetur.
13 Sin autem vidua, vel repudia-
ta, & absque liberis reversa fuerit
ad domum patris sui: sicut puella
consueverat, aletur cibis patris sui.
Omnis alienigena comedendi ex eis
non habet potestatem.
14 Qui comederit de sanctificatis
per ignorantiam, addet quintam
partem cum eo quod comedit, &
dabit sacerdoti in Sanctuarium.
15 Nec contaminabunt sanctificata
filiorū Israel, quæ offerunt Domino:
16 Ne forte sustineant iniquitatem
delicti sui, cum sanctificata comede-
rint. ego Dominus qui sanctifico eos.
17 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
18 Loquere ad Aaron & filios ejus
& ad omnes filios Israel, dicesque ad
eos: Homo de domo Israel, & de ad-
venis qui habitant apud vos, qui ob-
tulerit oblationem suam, vel vota
solvens, vel sponte offerens, quid-
quid illud obtulerit in holocaustum
Domini,
19 Ut offeratur per vos, masculus

immaculatus erit ex bobus, & ovi-
bus, & ex capris:
20 Si maculam habuerit, non of-
feretis, neque erit acceptabile.
†Deut. 21 † Homo qui obtulerit victimam
15. 21. pacificorum Domino, vel vota ſol-
Eccli. vens, vel ſponte offerens, tam de
35. 14. bobus quam de ovibus, immacula-
tum offeret, ut acceptabile ſit: o-
mnis macula non erit in eo.
22 Si cæcum fuerit, ſi fractum, ſi
cicatricem habens, ſi papulas, aut
ſcabiem, aut impetiginem: non of-
feretis ea Domino, nec adolebitis ex
eis ſuper altare Domini.
23 Bovem & ovem, aure & cauda
amputatis, voluntarie offerre potes,
votum autem ex eis ſolvi non poteſt.
24 Omne animal, quod vel contritis,
vel tuſis, vel ſectis ablatiſq; teſticulis
eſt, non offeretis Domino, & in ter-
ra veſtra hoc omnino ne faciatis.
25 De manu alienigenæ non offere-
tis panes Deo veſtro, & quidquid a-
liud dare voluerit: quia corrupta,
& maculata ſunt omnia: non ſuſci-
pietis ea.
26 Locutuſque eſt Dominus ad
Moyſen, dicens:
27 Bos, ovis, & capra, cum ge-
nita fuerint, ſeptem diebus erunt
ſub ubere matris ſuæ: die autem
octavo, & deinceps offerri poterunt
Domino.
28 Sive illa bos, ſive ovis, non im-
molabuntur una die cum fœtibus
ſuis.
29 Si immolaveritis hoſtiam pro
gratiarum actione Domino, ut poſ-
ſit eſſe placabilis,
30 Eodem die comedetis eam, non
remanebit quidquam in mane alte-
rius diei. ego Dominus.
31 Cuſtodite mandata mea, & fa-
cite ea. ego Dominus.
32 Ne polluatis nomen meum ſan-
ctum, ut ſanctificer in medio filio
rum Iſrael. Ego Dominus qui ſan-
ctifico vos,
33 Et eduxi de terra Ægypti, ut eſ-
ſem vobis in Deum. ego Dominus.

CAPUT XXIII.

Solemnitates Sabbati, Paſchæ, Primitiarum, Hebdomadarum, Meſſis, Tubarum, Expiationis, ac Tabernaculorum, & quibus ritibus peragi debeant.

1 Locutuſque eſt Dominus ad
Moyſen, dicens:
2 Loquere filiis Iſrael, & dices ad
eos: Hæ ſunt feriæ Domini, quas
vocabitis ſanctas.
3 Sex diebus facietis opus: dies ſe-
ptimus, quia ſabbati requies eſt, vo-
cabitur ſanctus. omne opus non fa-
cietis in eo, ſabbatum Domini eſt in
cunctis habitationibus veſtris.
4 Hæ ſunt ergo feriæ Domini ſan-
ctæ, quas celebrare debetis tempo-
ribus ſuis.
5 † Menſe primo, quartadecima †Exod.
die menſis ad veſperum, Phaſe Do- 12. 28.
mini eſt: Num.
6 Et quintadecima die menſis hu- 28. 16.
jus, ſolemnitas azymorum Domini
eſt. Septem diebus azyma comedetis.
7 Dies primus erit vobis celeberri-
mus, ſanctuſque: omne opus ſer-
vile non facietis in eo:
8 Sed offeretis ſacrificium in igne
Domino ſeptem diebus. dies autem
ſeptimus erit celebrior & ſanctior:
nullumq; ſervile opus facietis in eo.
9 Locutuſque eſt Dominus ad
Moyſen, dicens:
10 Loquere filiis Iſrael, & dices ad
eos: Cum ingreſſi fueritis terram,
quam ego dabo vobis, & meſſueritis
ſegetem, feretis manipulos ſpica-
rum, primitias meſſis veſtræ, ad ſa-
cerdotem.
11 Qui elevabit faſciculum coram
Domino, ut acceptabile ſit pro vo-
bis, altero die Sabbati, & ſanctifi-
cabit illum.
12 Atque in eodem die quo mani-
pulus conſecratur, cædetur agnus
immaculatus anniculus in holocau-
ſtum Domini.
13 Et libamenta offerentur cum
eo, duæ decimæ ſimilæ conſperſæ
oleo in incenſum Domini, odorem-
que ſuaviſſimum: liba quoque vi-
ni, quarta pars hin.
14 Panem, & polentam, & pultes
non comedetis ex ſegete, uſque ad
diem qua offeretis ex ea Deo veſtro.
Præceptum eſt ſempiternum in ge-
nerationibus, cunctiſque habitacu-
lis veſtris.
15 †Numerabitis ergo ab altero die †Deut.
Sabbati, in quo obtuliſtis manipu- 16. 9.
lum primitiarum, ſeptem hebdo-
madas plenas,
16 Uſque ad alteram diem exple-
tionis hebdomadæ ſeptimæ, id eſt,
quinquaginta dies: & ſic offeretis
ſacrificium novum Domino
17 Ex omnibus habitaculis veſtris,

panes primitiarum duos de duabus
decimis similæ fermentatæ: quos
coquetis in primitias Domini.
18 Offeretisque cum panibus se-
ptem agnos immaculatos anniculos,
& vitulum de armento unum, &
arietes duos, & erunt in holocau-
stum cum libamentis suis, in odo-
rem suavissimum Domino.
19 Facietis & hircum pro peccato,
duosque agnos anniculos hostias pa-
cificorum.
20 Cumque elevaverit eos sacerdos
cum panibus primitiarum coram
Domino, cedent in usum ejus.
21 Et vocabitis hunc diem celeber-
rimum, atque sanctissimum: omne
opus servile non facietis in eo. Le-
gitimum sempiternum erit in cun-
ctis habitaculis, & generationibus
vestris.
† Supr. 19. 9. 22 † Postquam autem messueritis
segetem terræ vestræ, non secabitis
eam usque ad solum: nec remanen-
tes spicas colligetis, sed pauperibus
& peregrinis dimittetis eas. Ego
sum Dominus Deus vester.
23 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
† Num. 29. 1. 24 † Loquere filiis Israel: Mense
septimo, prima die mensis, erit vo-
bis sabbatum, memoriale, clangen-
tibus tubis, & vocabitur sanctum:
25 Omne opus servile non facietis
in eo, & offeretis holocaustum Do-
mino.
26 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
† Supr. 16. 29. Num. 29. 7. Joh. 7. 37. 27 † Decimo die mensis hujus se-
ptimi, dies expiationum erit cele-
berrimus, & vocabitur sanctus: affli-
getisque animas vestras in eo, & of-
feretis holocaustum Domino.
28 Omne opus servile non facietis
in tempore diei hujus: quia dies pro-
pitiationis est, ut propitietur vobis
Dominus Deus vester.
29 Omnis anima, quæ afflicta non
fuerit die hac, peribit de populis
suis:
30 Et quæ operis quippiam fece-
rit, delebo eam de populo suo.
31 Nihil ergo operis facietis in eo:
legitimum sempiternum erit vobis
in cunctis generationibus, & habi-
tationibus vestris.
32 Sabbatum requietionis est, & af-
fligetis animas vestras die nono men-
sis: A vespera usque ad vesperam
celebrabitis sabbata vestra.

33 Et locutus est Dominus ad Moy-
sen, dicens:
34 Loquere filiis Israel: A quinto-
decimo die mensis hujus septimi, e-
runt feriæ tabernaculorum septem
diebus Domino.
35 Dies primus vocabitur celeber-
rimus atque sanctissimus: omne o-
pus servile non facietis in eo.
36 Et septem diebus offeretis holo- Joan. 7. 37.
causta Domino. dies quoque octa-
vus erit celeberrimus atque sanctissi-
mus, & offeretis holocaustum Do-
mino: est enim cœtus atq; collectæ:
omne opus servile non facietis in eo.
37 Hæ sunt feriæ Domini, quas
vocabitis celeberrimas atque sanctis-
simas, offeretisque in eis oblationes
Domino, holocausta & libamenta
juxta ritum uniuscujusque diei:
38 Exceptis sabbatis Domini, do-
nisque vestris, & quæ offeretis ex vo-
to, vel quæ sponte tribuetis Domino.
39 A quintodecimo ergo die men-
sis septimi, quando congregaveritis
omnes fructus terræ vestræ, cele-
brabitis ferias Domini septem die-
bus, die primo & die octavo erit
sabbatum, id est requies.
40 Sumetisque vobis die primo
fructus arboris pulcherrimæ spa-
tulasque palmarum, & ramos li-
gni densarum frondium, & salices
de torrente, & lætabimini coram
Domino Deo vestro.
41 Celebrabitisque solemnitatem e-
jus septem diebus per annum. legiti-
mum sempiternum erit in genera-
tionibus vestris. Mense septimo fe-
sta celebrabitis,
42 Et habitabitis in umbraculis se-
ptem diebus. omnis, qui de genere
est Israel, manebit in tabernaculis:
43 Ut discant posteri vestri, quod
in tabernaculis habitare fecerim fi-
lios Israel, cum educerem eos de
terra Ægypti. ego Dominus Deus
vester.
44 Locutusque est Moyses super
solemnitatibus Domini ad filios Is-
rael.

CAPUT XXIV.

*Ritus & tempus concinnandarum lu-
cernarum, panum propositionis; pœna
blasphemorum ac talionis.*

1 ET locutus est Dominus ad
Moysen, dicens:

2 Præ-

2 Præcipe filiis Israel, ut afferant tibi oleum de olivis purissimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas jugiter,

3 Extra velum testimonii in tabernaculo fœderis. Ponetque eas Aaron a vespere usque ad mane coram Domino, cultu rituque perpetuo in generationibus vestris.

4 Super candelabrum mundissimum ponentur semper in conspectu Domini.

5 Accipies quoque similam, & coques ex ea duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas:

6 Quorum senos altrinsecus super mensam purissimam coram Domino statues:

7 Et pones super eos thus lucidissimum, ut sit panis in monimentum oblationis Domini.

8 Per singula sabbata mutabuntur coram Domino suscepti a filiis Israel fœdere sempiterno:

9 Eruntque Aaron & filiorum ejus, ut comedant eos in loco sancto: quia Sanctum sanctorum est de sacrificiis Domini jure perpetuo.

10 Ecce autem egressus filius mulieris Israelitidis, quem pepererat de viro Ægyptio inter filios Israel, jurgatus est in castris cum viro Israelita.

11 Cumq;blasphemasset nomen, & maledixisset ei,adductus est ad Moysen. (Vocabatur autem mater ejus Salumith, filia Dabri de tribu Dan.)

12 Miseruntq;eum in carcerem,donec nossent quid juberet Dominus.

13 Qui locutus est ad Moysen,

14 Dicens: Educ blasphemum extra castra, & ponant omnes qui audierunt,manus suas super caput ejus, & lapidet eum populus universus.

15 Et ad filios Israel loqueris: Homo, qui maledixerit Deo suo, portabit peccatum suum:

16 Et qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit. Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur.

† Exod. 21. 12. 17 † Qui percusserit, & occiderit hominem, morte moriatur.

18 Qui percusserit animal, reddet vicarium, id est, animam pro anima.

19 Qui irrogaverit maculam cuilibet civium suorum: sicut fecit, sic fiet ei:

20 † Facturam pro factura, oculum pro oculo, dentem pro dente restituet. qualem inflixerit maculam, talem sustinere cogetur. † Exod. 21. 24. Deut. 19. 21. Mat. 5. 38.

21 Qui percusserit jumentum, reddet aliud. Qui percusserit hominem, punietur.

22 Æquum judicium sit inter vos, sive peregrinus,sive civis peccaverit: quia ego sum Dominus Deus vester.

23 Locutusque est Moyses ad filios Israel: & eduxerunt eum, qui blasphemaverat, extra castra, ac lapidibus oppresserunt. Feceruntque filii Israel sicut præceperat Dominus Moysi.

CAPUT XXV.

Septimi, id est, Sabbatici, & quinquagesimi anni, id est, Jubilæi lex: non sumenda a fratribus usura, nec ipsi servitute perpetua opprimendi sunt, sed magis ab advenis potentibus redimendi.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen in monte Sinai, dicens:

2 Loquere filiis Israel, & dices ad eos: Quando ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, † sabbatizes sabbatum Domino. † Exod. 23. 10.

3 Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam, colligesque fructus ejus:

4 Septimo autem anno sabbatum erit terræ, requietionis Domini: agrum non seres, & vineam non putabis.

5 Quæ sponte gignet humus, non metes: & uvas primitiarum tuarum non colliges quasi vindemiam: annus enim requietionis terræ est:

6 Sed erunt vobis in cibum, tibi & servo tuo, ancillæ & mercenario tuo, & advenæ, qui peregrinantur apud te:

7 Jumentis tuis & pecoribus,omnia quæ nascuntur, præbebunt cibum.

8 Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum, id est, septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta novem:

9 Et clanges buccina mense septimo, decima die mensis, propitiationis tempore in universa terra vestra.

10 Sanctificabisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terre tue: ipse est enim jubilæus. Revertetur

homo ad possessionem suam, & unusquisque rediet ad familiam pristinam:
11 Quia jubileus est & quinquagesimus annus. Non seretis, neque metetis sponte in agro nascentia, & primitias vindemiæ non colligetis,
12 Ob sanctificationem jubilæi, sed statim oblata comedetis.
13 Anno jubilæi redient omnes ad possessiones suas.
14 Quando vendes quippiam civi tuo, vel emes ab eo, ne contristes fratrem tuum, sed juxta numerum annorum jubilæi emes ab eo,
15 Et juxta supputationem frugum vendet tibi.
16 Quanto plures anni remanserint post jubilæum, tanto crescet & pretium: & quanto minus temporis numeraveris, tanto minoris & emptio constabit. tempus enim frugum vendet tibi.
17 Nolite affligere contribules vestros, sed timeat unusquisque Deum suum, quia ego Dominus Deus vester.
18 Facite præcepta mea, & judicia custodite, & implete ea, ut habitare possitis in terra absque ullo pavore,
19 Et gignat vobis humus fructus suos, quibus vescamini usq; ad saturitatem, nullius impetũ formidantes.
20 Quod si dixeritis: Quid comedemus anno septimo, si non severimus, neque collegerimus fruges nostras?
21 Dabo benedictionem meam vobis anno sexto, & faciet fructus trium annorum:
22 Seretisque anno octavo, & comedetis veteres fruges usque ad nonum annum: donec nova nascantur, edetis vetera.
23 Terra quoque non vendetur in perpetuum: quia mea est, & vos advenæ & coloni mei estis.
24 Unde cuncta regio possessionis vestræ sub redemptionis conditione vendetur.
25 Si attenuatus frater tuus vendiderit possessiunculam suam, & voluerit propinquus ejus, potest redimere quod ille vendiderat.
26 Sin autem non habuerit proximum, & ipse pretium ad redimendum potuerit invenire:
27 Computabuntur fructus ex eo tempore quo vendidit: & quod reliquum est, reddet emptori, sicque recipiet possessionem suam.
28 Quod si non invenerit manus ejus ut reddat pretium, habebit emptor quod emerat, usque ad annum jubilæum. In ipso enim omnis venditio redibit ad dominum, & ad possessorem pristinum.
29 Qui vendiderit domum intra urbis muros, habebit licentiam redimendi, donec unus impleatur annus.
30 Si non redemerit, & anni circulus fuerit evolutus, emptor possidebit eam, & posteri ejus in perpetuum, & redimi non poterit, etiam in jubilæo.
31 Sin autem in villa fuerit domus, quæ muros non habet, agrorum jure vendetur. si ante redempta non fuerit, in jubilæo revertetur ad dominum.
32 Ædes Levitarum, quæ in urbibus sunt, semper possunt redimi:
33 Si redemptæ non fuerint, in jubilæo revertentur ad dominos, quia domus urbium Levitarum pro possessionibus sunt inter filios Israel.
34 Suburbana autem eorum non veneant, quia possessio sempiterna est.
35 Si attenuatus fuerit frater tuus, & infirmus manu, & susceperis eum quasi advenam & peregrinum, & vixerit tecum,
36 Ne accipias usuras ab eo, nec amplius quam dedisti. Time Deum tuum, ut vivere possit frater tuus apud te.
37 Pecuniam tuam non dabis ei ad usuram, & frugum superabundantiam non exiges.
38 Ego Dominus Deus vester, qui eduxi vos de terra Ægypti, ut darem vobis terram Chanaan, & essem vester Deus.
39 Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus, non eum opprimes servitute famulorum,
40 Sed quasi mercenarius & colonus erit: usque ad annum jubilæum operabitur apud te,
41 Et postea egredietur cum liberis suis, & revertetur ad cognationem & ad possessionem patrum suorum.
42 Mei enim servi sunt, & ego eduxi eos de terra Ægypti. non veneant conditione servorum:
43 Ne affligas eum per potentiam, sed metuito Deum tuum.
44 Servus & ancilla sint vobis de nationibus quæ in circuitu vestro sunt.
45 Et de advenis qui peregrinantur apud vos, vel qui ex his nati

fuerint in terra vestra, hos habebitis famulos:
46 Et hereditario jure transmittetis ad posteros, ac possidebitis in æternum. fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam.
47 Si invaluerit apud vos manus advenæ atque peregrini, & attenuatus frater tuus vendiderit se ei, aut cuiquam de stirpe ejus:
48 Post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis, redimet eum,
49 Et patruus, & patruelis, & consanguineus, & affinis. Sin autem & ipse potuerit, redimet se,
50 Supputatis dumtaxat annis a tempore venditionis suæ usque ad annum jubilæum: & pecunia, qua venditus fuerat, juxta annorum numerum & rationem mercenarii supputata.
51 Si plures fuerint anni qui remanent usque ad jubilæum, secundum hos reddet & pretium.
52 Si pauci, ponet rationem cum eo juxta annorum numerum, & reddet emptori quod reliquum est annorum,
53 Quibus ante servivit mercedibus imputatis: non affliget eum violenter in conspectu tuo.
54 Quod si per hæc redimi non potuerit, anno jubilæo egredietur cum liberis suis.
55 Mei enim sunt servi, filii Israel, quos eduxi de terra Ægypti.

CAPUT XXVI.

Dei præcepta servantibus bona promittuntur, non servantibus vero plurima mala.

† Exod. 20. 4. Deut. 5. 8. Psalm. 96. 7.

1 EGo Dominus Deus vester: † Non facietis vobis idolum & sculptile, nec titulos erigetis, nec insignem lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum. ego enim sum Dominus Deus vester.
2 Custodite sabbata mea, & pavete ad Sanctuariū meum. ego Dominus.

† Deut. 28. 1.

3 † Si in præceptis meis ambulaveritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis,
4 Et terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur.
5 Apprehendet messium tritura vindemiam, & vindemia occupabit sementem: & comedetis panem vestrum in saturitate, & absque pavore habitabitis in terra vestra.
6 Dabo pacem in finibus vestris: dormietis, & non erit qui exterreat. Auferam malas bestias: & gladius non transibit terminos vestros.
7 Persequemini inimicos vestros, & corruent coram vobis.
8 Persequentur quinque de vestris centum alienos, & centum de vobis decem millia: cadent inimici vestri gladio in conspectu vestro.
9 Respiciam vos, & crescere faciam: multiplicabimini, & firmabo pactum meum vobiscum.
10 Comedetis vetustissima veterum, & vetera novis supervenientibus projicietis.
11 Ponam tabernaculum meum in medio vestri, & non abjiciet vos anima mea.
12 † Ambulabo inter vos, & ero Deus vester, vosque eritis populus meus. † 2. Cor. 6. 16.
13 Ego Dominus Deus vester: qui eduxi vos de terra Ægyptiorum, ne serviretis eis, & qui confregi catenas cervicum vestrarum, ut incederetis erecti.
14 † Quod si non audieritis me, nec feceritis omnia mandata mea, † Deut. 28. 15. Thren. 2. 17. Malac. 2. 2.
15 Si spreveritis leges meas, & judicia mea contempseritis, ut non faciatis ea quæ a me constituta sunt, & ad irritum perducatis pactum meū:
16 Ego quoque hæc faciam vobis: Visitabo vos velociter in egestate, & ardore, qui conficiat oculos vestros, & consumat animas vestras. Frustra feretis sementem, quæ ab hostibus devorabitur.
17 Ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hostibus vestris, & subjiciemini his qui oderunt vos. fugietis, nemine persequente.
18 Sin autem nec sic obedieritis mihi, addam correptiones vestras septuplum, propter peccata vestra,
19 Et conteram superbiam duritiæ vestræ. Daboque vobis cælum desuper sicut ferrum, & terram æneam.
20 Consumetur incassum labor vester, non proferet terra germen, nec arbores poma præbebunt.
21 Si ambulaveritis ex adverso mihi, nec volueritis audire me, addam plagas vestras in septuplum propter peccata vestra:
22 Immittamque in vos bestias agri,

quæ consumant vos, & pecora ve-
stra, & ad paucitatem cuncta redi-
gant, desertæque fiant viæ vestræ.
23 Quod si nec sic volueritis recipe-
re disciplinam, sed ambulaveritis
ex adverso mihi:
24 Ego quoque contra vos adversus
incedam, & percutiam vos septies
propter peccata vestra,
25 Inducamque super vos gladium
ultorem fœderis mei. Cumque con-
fugeritis in urbes, mittam pestilen-
tiam in medio vestri, & trademini
in manibus hostium,
26 Postquam confregero baculum
panis vestri: ita ut decem mulieres
in uno clibano coquant panes, &
reddant eos ad pondus: & comede-
tis, & non saturabimini.
27 Sin autem nec per hæc audieritis
me, sed ambulaveritis contra me:
28 Et ego incedam adversus vos in
furore contrario,& corripiam vos se-
ptem plagis propter peccata vestra,
29 Ita ut comedatis carnes filiorum
vestrorum & filiarum vestrarum.
30 Destruam excelsa vestra, & si-
mulacra confringam. Cadetis inter
ruinas idolorum vestrorum, & abo-
minabitur vos anima mea,
31 In tantum ut urbes vestras redi-
gam in solitudinem, & deserta fa-
ciam Sanctuaria vestra, nec recipiam
ultra odorem suavissimum.
32 Disperdamque terram vestram,
& stupebunt super ea inimici vestri,
cum habitatores illius fuerint.
33 Vos autem dispergam in Gentes
& evaginabo post vos gladium, erit-
que terra vestra deserta, & civitates
vestræ dirutæ.
34 Tunc placebunt terræ sabbata
sua cunctis diebus solitudinis suæ:
quando fueritis
35 In terra hostili, sabbatizabit,&
requiescet in sabbatis solitudinis
suæ,eo quod non requieverit in sab-
batis vestris quãdo habitabatis in ea.
36 Et qui de vobis remanserint,da-
bo pavorem in cordibus eorum in re-
gionibus hostium, terrebit eos soni-
tus folii volantis, & ita fugient qua-
si gladium: cadent, nullo perse-
quente,
37 Et corruent singuli super fra-
tres suos quasi bella fugientes,nemo
vestrum inimicis audebit resistere.
38 Peribitis inter Gentes,& hostilis
vos terra consumet.
39 Quod si & de iis aliqui remanse-
rint, tabescent in iniquitatibus suis,
in terra inimicorum suorum, & pro-
pter peccata patrum suorum & sua
affligentur:
40 Donec confiteantur iniquitates
suas, & majorum suorum, quibus
prævaricati sunt in me, & ambula-
verunt ex adverso mihi.
41 Ambulabo igitur & ego contra
eos, & inducam illos in terram ho-
stilem, donec erubescat incircumci-
sa mens eorum: tunc orabunt pro
impietatibus suis.
42 Et recordabor fœderis mei,quod
pepigi cum Jacob, & Isaac, & A-
braham. Terræ quoque memor ero:
43 Quæ cum relicta fuerit ab eis,
complacebit sibi in sabbatis suis, pa-
tiens solitudinem propter illos. Ipsi
vero rogabunt pro peccatis suis, eo
quod abjecerint judicia mea, & le-
ges meas despexerint.
44 Et tamen etiam cum essent in
terra hostili, non penitus abjeci eos,
neque sic despexi ut consumerentur,
& irritum facerem pactum meum
cum eis. Ego enim sum Dominus
Deus eorum,
45 Et recordabor fœderis mei pri-
stini, quando eduxi eos de terra Æ-
gypti in conspectu Gentium, ut es-
sem Deus eorum. ego Dominus. Hæc
sunt judicia atque præcepta & leges,
quas dedit Dominus inter se & filios
Israel in monte Sinai per manum
Moysi.

CAPUT XXVII.

Variæ sanciuntur leges de votis seu rebus per votum oblatis Deo; & de illorum ac decimarum persolutione.

1 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
2 Loquere filiis Israel, & dices ad
eos: Homo qui votum fecerit, &
spoponderit Deo animam suam, sub
æstimatione dabit pretium.
3 Si fuerit masculus a vigesimo an-
no usque ad sexagesimum annum,
dabit quinquaginta siclos argenti ad
mensuram Sanctuarii:
4 Si mulier, triginta.
5 A quinto autem anno usque ad
vigesimum, masculus dabit viginti
siclos: femina decem.
6 Ab uno mense usque ad annum
quintum, pro masculo dabuntur
quinque sicli: pro femina, tres.

7 Sexagenarius & ultra masculus dabit quindecim siclos: femina decem.
8 Si pauper fuerit, & æstimationem reddere non valebit, stabit coram sacerdote: & quantum ille æstimaverit, & viderit eum posse reddere, tantum dabit.
9 Animal autem, quod immolari potest Domino, si quis voverit, sanctum erit,
10 Et mutari non poterit, id est, nec melius malo, nec pejus bono. quod si mutaverit: & ipsum quod mutatum est, & illud pro quo mutatum est, consecratum erit Domino.
11 Animal immundum, quod immolari Domino non potest, si quis voverit, adducetur ante sacerdotem.
12 Qui judicans utrum bonum an malum sit, statuet pretium.
13 Quod si dare voluerit is qui offert, addet supra æstimationem quintam partem.
14 Homo si voverit domum suam, & sanctificaverit Domino, considerabit eam sacerdos utrum bona an mala sit, & juxta pretium, quod ab eo fuerit constitutum, venumdabitur:
15 Sin autem ille qui voverat, voluerit redimere eam, dabit quintam partem æstimationis supra, & habebit domum.
16 Quod si agrum possessionis suæ voverit, & consecraverit Domino: juxta mensuram sementis æstimabitur pretium. si triginta modiis hordei seritur terra, quinquaginta siclis venumdetur argenti.
17 Si statim ab anno incipientis jubilæi voverit agrum, quanto valere potest, tanto æstimabitur.
18 Sin autem post aliquantum temporis: supputabit sacerdos pecuniam juxta annorum, qui reliqui sunt, numerum usque ad jubilæum, & detrahetur ex pretio.
19 Quod si voluerit redimere agrum ille qui voverat, addet quintam partem æstimatæ pecuniæ, & possidebit eum.
20 Sin autem noluerit redimere, sed alteri cuilibet fuerit venumdatus, ultra eum qui voverat, redimere non poterit:
21 Quia cum jubilæi venerit dies, sanctificatus erit Domino, & possessio consecrata ad jus pertinet sacerdotum.
22 Si ager emptus est, & non de possessione majorum sanctificatus fuerit Domino,
23 Supputabit sacerdos juxta annorum numerum usque ad jubilæum, pretium: & dabit ille qui voverat eum, Domino.
24 In jubilæo autem revertetur ad priorem dominum, qui vendiderat eum, & habuerat in sorte possessionis suæ.
25 Omnis æstimatio siclo sanctuarii ponderabitur. † Siclus viginti obolos habet. † *Exod.* 30. 13. *Num.* 3. 47. *Ezech.* 45. 12.
26 Primogenita, quæ ad Dominum pertinent, nemo sanctificare poterit & vovere: sive bos, sive ovis fuerit. Domini sunt.
27 Quod si immundum est animal, redimet qui obtulit, juxta æstimationem tuam, & addet quintam partem pretii. si redimere noluerit, vendetur alteri quantocumque a te fuerit æstimatum.
28 Omne quod Domino consecratur, sive homo fuerit, sive animal, sive ager, non vendetur, nec redimi poterit. Quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit Domino.
29 Et omnis consecratio, quæ offertur ab homine, non redimetur, sed morte morietur.
30 Omnes decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur.
31 Si quis autem voluerit redimere decimas suas, addet quintam partem earum.
32 Omnium decimarum bovis & ovis & capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid decimum venerit, sanctificabitur Domino.
33 Non eligetur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. si quis mutaverit: & quod mutatum est, & pro quo mutatum est, sanctificabitur Domino, & non redimetur.
34 Hæc sunt præcepta, quæ mandavit Dominus Moysi ad filios Israel in monte Sinai.

LIBER NUMERI,

HEBRAICE VAJEDABBER.

CAPUT PRIMUM.

Numeratis duodecim tribuum bellicis viris, filii Levi ad deferendum tabernaculum instituuntur.

1 LOcutusque est Dominus ad Moysen in deserto Sinai in in tabernaculo fœderis, prima die mensis secundi, anno altero egressionis eorum ex Ægypto, dicens:

† Exod. 30.12.

2 † Tollite summam universæ congregationis filiorum Israel per cognationes & domos suas, & nomina singulorum, quidquid sexus est masculini

3 A vigesimo anno & supra, omnium virorum fortium ex Israel, & numerabitis eos per turmas suas, tu & Aaron.

4 Eruntque vobiscum principes tribuum ac domorum in cognationibus suis,

5 Quorum ista sunt nomina: De Ruben, Elisur filius Sedeur.

6 De Simeon, Salamiel filius Surisaddai.

7 De Juda, Nahasson filius Aminadab.

8 De Issachar, Nathanael filius Suar.

9 De Zabulon, Eliab filius Helon.

10 Filiorum autem Joseph, de Ephraim, Elisama filius Ammiud. de Manasse, Gamaliel filius Phadassur.

11 De Benjamin, Abidan filius Gedeonis.

12 De Dan, Ahiezer filius Amisaddai.

13 De Aser, Phegiel filius Ochran.

14 De Gad, Eliasaph filius Duel.

15 De Nephthali, Ahira filius Enan.

16 Hi nobilissimi principes multitudinis per tribus & cognationes suas, & capita exercitus Israel:

17 Quos tulerunt Moyses & Aaron cum omni vulgi multitudine:

18 Et congregaverunt primo die mensis secundi, recensentes eos per cognationes, & domos, ac familias, & capita, & nomina singulorum, a vigesimo anno & supra,

19 Sicut præceperat Dominus Moysi. Numeratique sunt in deserto Sinai.

20 De Ruben primogenito Israelis per generationes & familias ac domos suas, & nomina capitum singulorum, omne quod sexus est masculini a vigesimo anno & supra, procedentium ad bellum,

21 Quadraginta sex millia quingenti.

22 De filiis Simeon per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina & capita singulorum, omne quod sexus est masculini a vigesimo anno & supra, procedentium ad bellum,

23 Quinquaginta novem millia trecenti.

24 De filiis Gad per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis & supra, omnes qui ad bella procederent,

25 Quadragintaquinque millia sexcenti quinquaginta.

26 De filiis Juda per generationes & familias ac domos cognationum suarum, per nomina singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,

27 Recensiti sunt septuaginta quatuor millia sexcenti.

28 De filiis Issachar, per generationes & familias ac domos cognationum suarum, per nomina singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui ad bella procederent,

29 Recensiti sunt quinquaginta quatuor millia quadringenti.

30 De filiis Zabulon per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,

31 Quinquaginta septem millia quadringenti.

32 De filiis Joseph, filiorum Ephraim per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui

poterant ad bella procedere,
33 Quadraginta millia quingenti.
34 Porro filiorum Manasse per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a viginti annis & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
35 Triginta duo millia ducenti.
36 De filiis Benjamin per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
37 Triginta quinque millia quadringenti.
38 De filiis Dan per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
39 Sexaginta duo millia septingenti.
40 De filiis Aser per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt per nomina singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
41 Quadraginta millia & mille quingenti.
42 De filiis Nephthali per generationes & familias ac domos cognationum suarum recensiti sunt nominibus singulorum a vigesimo anno & supra, omnes qui poterant ad bella procedere,
43 Quinquaginta tria millia quadringenti.
44 Hi sunt, quos numeraverunt Moyses & Aaron, & duodecim principes Israel, singulos per domos cognationum suarum.
45 Fueruntque omnis numerus filiorum Israel per domos & familias suas a vigesimo anno & supra, qui poterant ad bella procedere,
46 Sexcenta tria millia virorum quingenti quinquaginta.
47 Levitæ autem in tribu familiarum suarum non sunt numerati cum eis.
48 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
49 Tribum Levi noli numerare, neque pones summam eorum cum filiis Israel:
50 Sed constitue eos super tabernaculum testimonii & cuncta vasa ejus, & quidquid ad ceremonias pertinet. Ipsi portabunt tabernaculum & omnia utensilia ejus: & erunt in ministerio, ac per gyrum tabernaculi metabuntur.
51 Cum proficiscendum fuerit, deponent Levitæ tabernaculum: cum castrametandum, erigent. quisquis externorum accesserit, occidetur.
52 Metabuntur autem castra filii Israel unusquisque per turmas, & cuneos atque exercitum suum.
53 Porro Levitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria, ne fiat indignatio super multitudinem filiorum Israel, & excubabunt in custodiis tabernaculi testimonii.
54 Fecerunt ergo filii Israel juxta omnia quæ præceperat Dominus Moysi.

CAPUT II.

Quæ tribus circa tabernaculum in 4. acies ad quamvis mundi plagam ordinentur, recensitis familiarum principibus.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
2 Singuli per turmas, signa, atque vexilla, & domos cognationum suarum, castrametabuntur filii Israel, per gyrum tabernaculi fœderis.
3 Ad orientem Judas figet tentoria per turmas exercitus sui: eritque princeps filiorum ejus Nahasson filius Aminadab.
4 Et omnis de stirpe ejus summa pugnantium, septuaginta quatuor millia sexcenti.
5 Juxta eum castrametati sunt de tribu Issachar, quorum princeps fuit Nathanael filius Suar.
6 Et omnis numerus pugnatorum ejus, quinquaginta quatuor millia quadringenti.
7 In tribu Zabulon princeps fuit Eliab filius Helon.
8 Omnis de stirpe ejus exercitus pugnatorum, quinquaginta septem millia quadringenti.
9 Universi qui in castris Judæ annumerati sunt, fuerunt centum octoginta sex millia quadringenti: & per turmas suas primi egredientur.
10 In castris filiorum Ruben ad meridianam plagam erit princeps Elisur filius Sedeur:
11 Et cunctus exercitus pugnato-

rum ejus qui numerati sunt, quadraginta sex millia quingenti.
12 Juxta eum castrametati sunt de tribu Simeon: quorum princeps fuit Salamiel filius Surisaddai:
13 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quinquaginta novem millia trecenti.
14 In tribu Gad princeps fuit Eliasaph filius Duel.
15 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta.
16 Omnes qui recensiti sunt in castris Ruben, centum quinquaginta millia & mille quadringenti quinquaginta per turmas suas: in secundo loco proficiscentur.
17 Levabitur autem tabernaculum testimonii per officia Levitarum & turmas eorum. quomodo erigetur, ita & deponetur. Singuli per loca & ordines suos proficiscentur.
18 Ad occidentalem plagam erunt castra filiorum Ephraim, quorum princeps fuit Elisama filius Ammiud.
19 Cunctus exercitus pugnatorum ejus, qui numerati sunt, quadraginta millia quingenti.
20 Et cum eis tribus filiorum Manasse, quorum princeps fuit Gamaliel filius Phadassur.
21 Cunctusque exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, triginta duo millia ducenti.
22 In tribu filiorum Benjamin princeps fuit Abidan filius Gedeonis.
23 Et cunctus exercitus pugnatorum ejus qui recensiti sunt, triginta quinque millia quadringenti.
24 Omnes qui numerati sunt in castris Ephraim, centum octo millia centum per turmas suas: tertii proficiscentur.
25 Ad aquilonis partem castrametati sunt filii Dan: quorum princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai.
26 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, sexaginta duo millia septingenti.
27 Juxta eum fixere tentoria de tribu Aser: quorum princeps fuit Phegiel filius Ochran.
28 Cunctus exercitus pugnatorum ejus qui numerati sunt, quadraginta millia & mille quingenti.
29 De tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.
30 Cunctus exercitus pugnatorum ejus, quinquaginta tria millia quadringenti.
31 Omnes qui numerati sunt in castris Dan, fuerunt centum quinquaginta septem millia sexcenti: & novissimi proficiscentur.
32 Hic numerus filiorum Israel, per domos cognationum suarum & turmas divisi exercitus, sexcenta tria millia quingenti quinquaginta.
33 Levitæ autem non sunt numerati inter filios Israel: sic enim præceperat Dominus Moysi.
34 Feceruntque filii Israel juxta omnia quæ mandaverat Dominus. Castrametati sunt per turmas suas, & profecti per familias ac domos patrum suorum.

CAPUT III.

Levitæ in tabernaculi ministerium assumpti numerantur, cum suis principibus ac ministeriis, & loco primogenitorum Israel suscipiuntur, reliqua primogenita numerum Levitarum excedentia pretio redimuntur.

1 HÆ sunt generationes Aaron & Moysi, in die qua locutus est Dominus ad Moysen in monte Sinai.
2 † Et hæc nomina filiorum Aaron: primogenitus ejus Nadab, deinde Abiu, & Eleazar, & Ithamar. † *Exod 6. 23.*
3 Hæc nomina filiorum Aaron sacerdotum qui uncti sunt, & quorum repletæ & consecratæ manus ut sacerdotio fungerentur.
4 † Mortui sunt enim Nadab & Abiu, cum offerrent ignem alienum in conspectu Domini in deserto Sinai, absque liberis: functique sunt sacerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron patre suo. † *Lev. 10. 1. 2. 1 Para. 24. 2.*
5 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
6 Applica tribum Levi, & fac stare in conspectu Aaron sacerdotis ut ministrent ei, & excubent,
7 Et observent quidquid ad cultum pertinet multitudinis coram tabernaculo testimonii,
8 Et custodiant vasa tabernaculi, servientes in ministerio ejus.
9 Dabisque dono Levitas
10 Aaron & filiis ejus, quibus traditi sunt a filiis Israel. Aaron autem & filios ejus constitues super cultum

ſacerdotii. Externus, qui ad miniſtrandum acceſſerit, morietur.

11 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

12 Ego tuli Levitas a filiis Iſrael pro omni primogenito, qui aperit vulvam in filiis Iſrael, eruntque Levitæ mei.

† *Exod* 13. 2. *Infr.* 8. 16.

13 † Meum eſt enim omne primogenitum: ex quo percuſſi primogenitos in terra Ægypti: ſanctificavi mihi quidquid primum naſcitur in Iſrael ab homine uſque ad pecus, mei ſunt: ego Dominus.

14 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sinai, dicens:

15 Numera filios Levi per domos patrum ſuorum & familias, omnem maſculum, ab uno menſe & ſupra.

16 Numeravit Moyſes, ut præceperat Dominus,

† *Exod* 6. 16.

17 † Et inventi ſunt filii Levi per nomina ſua, Gerſon & Caath & Merari.

18 Filii Gerſon: Lebni & Semei.

19 Filii Caath: Amram & Jeſaar, Hebron & Oziel.

20 Filii Merari: Moholi & Muſi.

21 De Gerſon fuere familiæ duæ, Lebnitica, & Semeitica:

22 Quarum numeratus eſt populus ſexus maſculini ab uno menſe & ſupra, ſeptem millia quingenti.

23 Hi poſt tabernaculum metabuntur ad occidentem,

24 Sub principe Eliaſaph filio Lael.

25 Et habebunt excubias in tabernaculo fœderis,

26 Ipſum tabernaculum & operimentum ejus, tentorium quod trahitur ante fores tecti fœderis, & cortinas atrii: tentorium quoque quod appenditur in introitu atrii tabernaculi, & quidquid ad ritum altaris pertinet, funes tabernaculi & omnia utenſilia ejus.

27 Cognatio Caath habebit populos Amramitas & Jeſaaritas & Hebronitas & Ozielitas. Hæ ſunt familiæ Caathitarum recenſitæ per nomina ſua.

28 Omnes generis maſculini ab uno menſe & ſupra, octo millia ſexcenti habebunt excubias Sanctuarii,

29 Et caſtrametabuntur ad meridianam plagam.

30 Princepſque eorum erit Eliſaphan filius Oziel:

31 Et cuſtodient arcam, menſamque & candelabrum, altaria & vaſa Sanctuarii, in quibus miniſtratur, & velum, cunctamque hujuſcemodi ſupellectilem.

32 Princeps autem principum Levitarum Eleazar filius Aaron ſacerdotis, erit ſuper excubitores cuſtodiæ Sanctuarii.

33 At vero de Merari erunt populi Moholitæ & Muſitæ recenſiti per nomina ſua:

34 Omnes generis maſculini ab uno menſe & ſupra, ſex millia ducenti.

35 Princeps eorum Suriel filius Abihaiel: in plaga ſeptemtrionali caſtrametabuntur.

36 Erunt ſub cuſtodia eorum tabulæ tabernaculi & vectes, & columnæ ac baſes earum, & omnia quæ ad cultum hujuſcemodi pertinent:

37 Columnæque atrii per circuitum cum baſibus ſuis, & paxilli cum funibus.

38 Caſtrametabuntur ante tabernaculum fœderis, id eſt, ad orientalem plagam, Moyſes & Aaron cum filiis ſuis, habentes cuſtodiam Sanctuarii in medio filiorum Iſrael. quiſquis alienus acceſſerit, morietur.

39 Omnes Levitæ, quos numeraverunt Moyſes & Aaron, juxta præceptum Domini per familias ſuas in genere maſculino a menſe uno & ſupra, fuerunt viginti duo millia.

40 Et ait Dominus ad Moyſen: Numera primogenitos ſexus maſculini de filiis Iſrael ab uno menſe & ſupra, & habebis ſummam eorum.

41 Tolleſque Levitas mihi pro omni primogenito filiorum Iſrael, ego ſum Dominus: & pecora eorum pro univerſis primogenitis pecorum filiorum Iſrael.

42 Recenſuit Moyſes, ſicut præceperat Dominus, primogenitos filiorum Iſrael.

43 Et fuerunt maſculi per nomina ſua, a menſe uno & ſupra, viginti duo millia ducenti ſeptuaginta tres.

44 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

45 Tolle Levitas pro primogenitis filiorum Iſrael, & pecora Levitarum pro pecoribus eorum, eruntque Levitæ mei. ego ſum Dominus.

46 In pretio autem ducentorum ſeptuaginta trium, qui excedunt numerum Levitarum de primogenitis filiorum Iſrael,

47 Accipies quinque ſiclos per ſin-

gula capita ad mensuram Sanctuarii.
† Exod 30. 13. Levit. 27. 25. Ezech 45. 12. † Siclus habet viginti obolos.
48 Dabisque pecuniam Aaron & filiis ejus, pretium eorum qui supra sunt.
49 Tulit igitur Moyses pecuniam eorum qui fuerant amplius, & quos redemerant a Levitis
50 Pro primogenitis filiorum Israel, mille trecentorum sexagintaquinque siclorum juxta pondus Sanctuarii,
51 Et dedit eam Aaron & filiis ejus juxta verbum quod præceperat sibi Dominus.

CAPUT IV.

Ritus & officia Levitarum juxta cujusque familiam distribuuntur.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
2 Tolle summam filiorum Caath de medio Levitarum per domos & familias suas,
3 A trigesimo anno & supra, usque ad quinquagesimum annum, omnium qui ingrediuntur ut stent & ministrent in tabernaculo fœderis.
4 Hic est cultus filiorum Caath: Tabernaculum fœderis, & Sanctum sanctorum
5 Ingredientur Aaron & filii ejus, quando movenda sunt castra, & deponent velum quod pendet ante fores, involventque eo arcam testimonii,
6 Et operient rursum velamine janthinarum pellium, extendentque desuper pallium totum hyacinthinum, & inducent vectes.
7 Mensam quoque propositionis involvent hyacinthino pallio, & ponent cum ea thuribula & mortariola, cyathos & crateras ad liba fundenda: panes semper in ea erunt:
8 Extendentque desuper pallium coccineum, quod rursum operient velamento janthinarum pellium, & inducent vectes.
9 Sument & pallium hyacinthinum quo operient cãdelabrum cum lucernis & forcipibus suis & emunctoriis & cunctis vasis olei, quæ ad concinnandas lucernas necessaria sunt:
10 Et super omnia ponent operimentum janthinarum pellium, & inducent vectes.
11 Nec non & altare aureum involvent hyacinthino vestimento, & extendent desuper operimentum janthinarum pellium, inducentque vectes.
12 Omnia vasa, quibus ministratur in Sanctuario, involvent hyacinthino pallio, & extendent desuper operimentum janthinarum pellium, inducentque vectes.
13 Sed & altare mundabunt cinere, & involvent illud purpureo vestimento,
14 Ponentque cum eo omnia vasa, quibus in ministerio ejus utuntur, id est, ignium receptacula, fuscinulas ac tridentes, uncinos & batilla. Cuncta vasa altaris operient simul velamine janthinarum pellium, & inducent vectes.
15 Cumque involverint Aaron & filii ejus Sanctuarium & omnia vasa ejus in commotione castrorum, tunc intrabunt † filii Caath ut portent involuta: & non tangent vasa Sanctuarii, ne moriantur. Ista sunt onera filiorum Caath in tabernaculo fœderis: † 1 Par. 15. 15.
16 Super quos erit Eleazar filius Aaron sacerdotis, ad cujus curam pertinet oleum ad concinnandas lucernas, & compositionis incensum, & sacrificium, quod semper offertur, & oleum unctionis, & quidquid ad cultum tabernaculi pertinet, omniumque vasorum quæ in Sanctuario sunt.
17 Locutusque est Dominus ad Moysen & Aaron, dicens:
18 Nolite perdere populum Caath de medio Levitarum:
19 Sed hoc facite eis ut vivant, & non moriantur, si tetigerint Sancta sanctorum. Aaron & filii ejus intrabunt, ipsique disponent opera singulorum, & divident quid portare quis debeat.
20 Alii nulla curiositate videant quæ sunt in Sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur.
21 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
22 Tolle summam etiam filiorum Gerson per domos ac familias & cognationes suas,
23 A triginta annis & supra, usque ad annos quinquaginta. Numera omnes qui ingrediuntur & ministrant in tabernaculo fœderis.
24 Hoc est officium familiæ Gersonitarum,
25 Ut portent cortinas tabernaculi & tectum fœderis operimentum aliud, & super omnia velamen janthi-

num tentoriumque quod pendet in introitu tabernaculi fœderis,
26 Cortinas atrii, & velum in introitu quod est ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare pertinent, funiculos, & vasa ministerii,
27 Jubente Aaron & filiis ejus, portabunt filii Gerson: & scient singuli cui debeant oneri mancipari.
28 Hic est cultus familiæ Gersonitarum in tabernaculo fęderis, eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.
29 Filios quoque Merari per familias & domos patrum suorum recensebis,
30 A triginta annis & supra, usque ad annos quinquaginta, omnes qui ingrediuntur ad officium ministerii sui & cultum fœderis testimonii.
31 Hæc sunt onera eorum: Portabunt tabulas tabernaculi & vectes ejus, columnas ac bases earum,
32 Columnas quoque atrii per circuitum cum basibus & paxillis & funibus suis. Omnia vasa & supellectilem ad numerum accipient, sicque portabunt.
33 Hoc est officium familiæ Meraritarum & ministerium in tabernaculo fœderis: eruntque sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.
34 Recensuerunt igitur Moyses & Aaron & principes synagogæ filios Caath per cognationes & domos patrum suorum,
35 A triginta annis & supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad ministerium tabernaculi fœderis:
36 Et inventi sunt duo millia septingenti quinquaginta.
37 Hic est numerus populi Caath qui intrant tabernaculum fœderis: hos numeravit Moyses & Aaron juxta sermonem Domini per manum Moysi.
38 Numerati sunt & filii Gerson per cognationes & domos patrum suorum,
39 A triginta annis & supra, usque ad quinquagesimum annum, omnes qui ingrediuntur ut ministrent in tabernaculo fœderis:
40 Et inventi sunt duo millia sexcenti triginta.
41 Hic est populus Gersonitarum, quos numeraverunt Moyses & Aaron juxta verbum Domini.
42 Numerati sunt & filii Merari per cognationes & domos patrum suorum,
43 A triginta annis & supra, usque ad annum quinquagesimum, omnes qui ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fœderis:
44 Et inventi sunt tria millia ducenti.
45 Hic est numerus filiorum Merari, quos recensuerunt Moyses & Aaron juxta imperium Domini per manum Moysi.
46 Omnes qui recensiti sunt de Levitis, & quos recenseri fecit ad nomen Moyses, & Aaron, & principes Israel, per cognationes & domos patrum suorum,
47 A triginta annis & supra, usque ad annum quinquagesimum, ingredientes ad ministerium tabernaculi, & onera portanda,
48 Fuerunt simul octo millia quingenti octoginta.
49 Juxta verbum Domini recensuit eos Moyses, unumquemque juxta officium & onera sua, sicut præceperat ei Dominus.

CAPUT V.

Qui immundi a castris arcendi: satisfactio transgressionis per negligentiam: de primitiis ac oblationibus: & lege zelotypiæ.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Præcipe filiis Israel, ut ejiciant de castris omne leprosum, & qui semine fluit, pollutusque est super mortuo:
3 Tam masculum quam feminam ejicite de castris, ne contaminent ea cum habitaverim vobiscum.
4 Feceruntque ita filii Israel, & ejecerunt eos extra castra, sicut locutus erat Dominus Moysi.
5 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
6 Loquere ad filios Israel: Vir, sive mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis, quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint,
7 Confitebuntur peccatum suum, & reddent ipsum caput, quintamque partem desuper, ei in quem peccaverint.
8 Sin autem non fuerit qui recipiat, dabunt Domino, & erit sacerdotis, excepto ariete, qui offertur pro expiatione, ut sit placabilis hostia.

9 Omnes quoque primitiæ, quas offerunt filii Israel, ad sacerdotem pertinent:
10 Et quidquid in Sanctuarium offertur a singulis, & traditur manibus sacerdotis, ipsius erit.
11 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
12 Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: Vir, cujus uxor erraverit, maritumque contemnens
13 Dormierit cum altero viro, & hoc maritus deprehendere non quiverit, sed latet adulterium, & testibus argui non potest, quia non est inventa in stupro:
14 Si spiritus zelotypiæ concitaverit virum contra uxorem suam, quæ vel polluta est, vel falsa suspicione appetitur,
15 Adducet eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa, decimam partem sati farinæ hordeaceæ: non fundet super eam oleum, nec imponet thus: quia sacrificium zelotypiæ est, & oblatio investigans adulterium.
16 Offeret igitur eam sacerdos, & statuet coram Domino,
17 Assumetque aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de pavimento tabernaculi mittet in eam.
18 Cumque steterit mulier in conspectu Domini, discooperiet caput ejus, & ponet super manus illius sacrificium recordationis, & oblationem zelotypiæ: ipse autem tenebit aquas amarissimas, in quibus cum execratione maledicta congessit.
19 Adjurabitque eam, & dicet: Si non dormivit vir alienus tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro, non te nocebunt aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta congessi.
20 Sin autem declinasti a viro tuo, atque polluta es, & concubuisti cum altero viro:
21 His maledictionibus subjacebis: Det te Dominus in maledictionem, exemplumque cunctorum in populo suo: putrescere faciat femur tuum, & tumens uterus tuus disrumpatur.
22 Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier, Amen, amen.
23 Scribetque sacerdos in libello ista maledicta, & delebit ea aquis amarissimis, in quas maledicta congessit,
24 Et dabit ei bibere. Quas cum exhauserit,
25 Tollet sacerdos de manu ejus sacrificium zelotypiæ, & elevabit illud coram Domino, imponetque illud super altare: ita dumtaxat ut prius.
26 Pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur, & incendat super altare: & sic potum det mulieri aquas amarissimas.
27 Quas cum biberit, si polluta est, & contempto viro adulterii rea, pertransibunt eam aquæ maledictionis, & inflato ventre computrescet femur: eritque mulier in maledictionem, & in exemplum omni populo.
28 Quod si polluta non fuerit, erit innoxia, & faciet liberos.
29 Ista est lex zelotypiæ. Si declinaverit mulier a viro suo, & si polluta fuerit,
30 Maritusque zelotypiæ spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu Domini, & fecerit ei sacerdos juxta omnia quæ scripta sunt:
31 Maritus absque culpa erit, & illa recipiet iniquitatem suam.

CAPUT VI.

Nazaræorum consecratio & oblatio: quibusque verbis sacerdotes populo benedicant, præscribitur.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: Vir, sive mulier, cum fecerint votum ut sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare:
3 A vino, & omni quod inebriare potest, abstinebunt. Acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quidquid de uva exprimitur, non bibent: uvas recentes siccasque non comedent
4 Cunctis diebus quibus ex voto Domino consecrantur: quidquid ex vinea esse potest, ab uva passa usque ad acinum non comedent.
5 Omni tempore separationis suæ
† novacula non transibit per caput † *Judic.*
ejus, usque ad completum diem quo 13. 5.
Domino consecratur. Sanctus erit, crescente cæsarie capitis ejus.
6 Omni tempore consecrationis suæ super mortuum non ingredietur,
7 Nec super patris quidem & matris

tris & fratris sororisque funere contaminabitur, quia consecratio Dei sui super caput ejus est.
8 Omnibus diebus separationis suæ sanctus erit Domino.
9 Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo, polluetur caput consecrationis ejus: quod radet illico in eadem die purgationis suæ, & rursum septima.
10 In octava autem die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ sacerdoti in introitu fœderis testimonii.
11 Facietque sacerdos unum pro peccato, & alterum in holocaustum, & deprecabitur pro eo, quia peccavit super mortuo: sanctificabitque caput ejus in die illo:
12 Et consecrabit Domino dies separationis illius, offerens agnum anniculum pro peccato: ita tamen ut dies priores irriti fiant, quoniam polluta est sanctificatio ejus.
13 Ista est lex consecrationis. Cum dies, quos ex voto decreverat, complebuntur: adducet eum ad ostium tabernaculi fœderis,
14 Et offeret oblationem ejus Domino, agnum anniculum immaculatum in holocaustum, & ovem anniculam immaculatam pro peccato, & arietem immaculatum, hostiam pacificam,
15 Canistrum quoque panum azymorum qui conspersi sint oleo, & lagana absque fermento uncta oleo, ac libamina singulorum:
16 Quæ offeret sacerdos coram Domino, & faciet tam pro peccato, quam in holocaustum.
17 Arietem vero immolabit hostiam pacificam Domino, offerens simul canistrum azymorum, & libamenta quæ ex more debentur.
† *Act.* 21. 24. 18 † Tunc radetur nazaræus ante ostium tabernaculi fœderis cæsarie consecrationis suæ: tolletque capillos ejus, & ponet super ignem, qui est suppositus sacrificio pacificorum.
19 Et armum coctum arietis, tortamque absque fermento unam de canistro, & laganum azymum unum, & tradet in manus nazaræi, postquam rasum fuerit caput ejus.
20 Susceptaque rursum ab eo, elevabit in conspectu Domini: & sanctificata sacerdotis erunt, sicut pectusculum, quod separari jussum est, & femur. post hæc potest bibere nazaræus vinum.
21 Ista est lex nazaræi, cum voverit oblationem suam Domino tempore consecrationis suæ, exceptis his quæ invenerit manus ejus. juxta quod mente devoverat, ita faciet ad perfectionem sanctificationis suæ.
22 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
23 Loquere Aaron & filiis ejus: Sic benedicetis filiis Israel, & dicetis eis:
24 † Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. † *Eccli.* 36. 19.
25 Ostendat Dominus faciem suam tibi, & misereatur tui.
26 Convertat Dominus vultum suum ad te, & det tibi pacem.
27 Invocabuntq; nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis.

CAPUT VII.

Oblationes principum duodecim tribuum in dedicationem tabernaculi & altaris: Dominus Moysi sanctuarium ingresso loquitur de propitiatorio.

1 FActum est † est autem in die † *Exod.* 40. 16.
qua complevit Moyses tabernaculum, & erexit illud: unxitque & sanctificavit cum omnibus vasis suis, altare similiter & omnia vasa ejus.
2 Obtulerunt principes Israel & capita familiarum, qui erant per singulas tribus, præfectique eorum qui numerati fuerant,
3 Munera coram Domino, sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces, & unum bovem singuli, obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi.
4 Ait autem Dominus ad Moysen:
5 Suscipe ab eis ut serviant in ministerio tabernaculi, & trades ea Levitis juxta ordinem ministerii sui.
6 Itaque cum suscepisset Moyses plaustra & boves, tradidit eos Levitis.
7 Duo plaustra & quatuor boves dedit filiis Gerson, juxta id quod habebant necessarium.
8 Quatuor alia plaustra & octo boves dedit filiis Merari, secundum officia & cultum suum, sub manu Ithamar filii Aaron sacerdotis.
9 Filiis autem Caath non dedit plaustra & boves: quia in Sanctuario serviunt, & onera propriis portant humeris.

10 Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris, die qua unctum est, oblationem suam ante altare.
11 Dixitque Dominus ad Moysen: Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationē altaris.
12 Primo die obtulit oblationem suam Nahasson filius Aminadab de tribu Juda:
13 Fueruntque in ea, acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum, phiala argentea habens septuaginta siclos, juxta pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium:
14 Mortariolum ex decem siclis aureis plenum incenso:
15 Bovem de armento, & arietem, & agnum anniculum in holocaustū:
16 Hircumque pro peccato:
17 Et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinq; hircos quinque, agnos anniculos quinq; hæc est oblatio Nahasson filii Aminadab.
18 Secundo die obtulit Nathanael filius Suar, dux de tribu Issachar,
19 Acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam, habentem septuaginta siclos, juxta pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium:
20 Mortariolum aureum habens decem siclos, plenum incenso:
21 Bovem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocaustum:
22 Hircumque pro peccato:
23 Et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Nathanael filii Suar.
24 Tertio die princeps filiorum Zabulon, Eliab filius Helon,
25 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium:
26 Mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso:
27 Bovem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocaustum:
28 Hircumque pro peccato:
29 Et in sacrificio pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc est oblatio Eliab filii Helon.
30 Die quarto princeps filiorum Ruben, Elisur filius Sedeur,
31 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium:
32 Mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso:
33 Bovem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocaustum:
34 Hircumque pro peccato:
35 Et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Elisur filii Sedeur.
36 Die quinto princeps filiorum Simeon, Salamiel filius Surisaddai,
37 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium:
38 Mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso:
39 Bovem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocaustum:
40 Hircumque pro peccato:
41 Et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Salamiel filii Surisaddai.
42 Die sexto princeps filiorum Gad, Eliasaph filius Duel,
43 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium:
44 Mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso:
45 Bovem de armento,& arietem,& agnum anniculum in holocaustum:
46 Hircumque pro peccato:
47 Et in hostias pacificorum boves duos, arietes quinque, hircos quinque, agnos anniculos quinque. hæc fuit oblatio Eliasaph filii Duel.
48 Die septimo princeps filiorum Ephraim, Elisama filius Ammiud,
49 Obtulit acetabulum argenteum appendens centum triginta siclos, phialam argenteam habentem septuaginta siclos, ad pondus Sanctuarii, utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium:
50 Mortariolum aureum appendens decem siclos, plenum incenso:

51 Bovem de armento,& arietem,&
agnum anniculum in holocauſtum:
52 Hircumque pro peccato:
53 Et in hoſtias pacificorum, boves
duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc
fuit oblatio Eliſama filii Ammiud.
54 Die octavo princeps filiorum
Manaſſe, Gamaliel filius Phadaſſur,
55 Obtulit acetabulum argenteum
appendens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſe-
ptuaginta ſiclos, ad pondus San-
ctuarii, utrumque plenum ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium:
56 Mortariolum autem appendens
decem ſiclos, plenum incenſo:
57 Bovem de armento,& arietem,&
agnum anniculum in holocauſtum:
58 Hircumque pro peccato:
59 Et in hoſtias pacificorum boves
duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc
fuit oblatio Gamaliel filii Phadaſſur.
60 Die nono princeps filiorum Ben-
jamin, Abidan filius Gedeonis,
61 Obtulit acetabulum argenteum
appendens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſe-
ptuaginta ſiclos, ad pondus San-
ctuarii, utrumque plenum ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium:
62 Et mortariolum aureum appen-
dens decem ſiclos, plenum incenſo:
63 Bovem de armento,& arietem,&
agnum anniculum in holocauſtum:
64 Hircumque pro peccato:
65 Et in hoſtias pacificorum boves
duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc
fuit oblatio Abidan filii Gedeonis.
66 Die decimo princeps filiorum
Dan, Ahiezer filius Ammiſaddai,
67 Obtulit acetabulum argenteum
appendens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſe-
ptuaginta ſiclos, ad pondus San-
ctuarii, utrumque plenum ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium:
68 Mortariolum autem appendens
decem ſiclos, plenum incenſo:
69 Bovem de armento,& arietem,&
agnum anniculum in holocauſtum:
70 Hircumque pro peccato:
71 Et in hoſtias pacificorum boves
duos, arietes quinque, hircos quinq;
agnos anniculos quinque. hæc fuit
oblatio Ahiezer filii Ammiſaddai.
72 Die undecimo princeps filiorum
Aſer, Phegiel filius Ochran,
73 Obtulit acetabulum argenteum
appendens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſe-
ptuaginta ſiclos, ad pondus San-
ctuarii, utrumque plenum ſimila
conſperſa oleo in ſacrificium:
74 Mortariolum aureum appen-
dens decem ſiclos, plenum incenſo:
75 Bovem de armento,& arietem,&
agnum anniculum in holocauſtum:
76 Hircumque pro peccato:
77 Et in hoſtias pacificorum boves
duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc
fuit oblatio Phegiel filii Ochran.
78 Die duodecimo princeps filio-
rum Nephthali, Ahira filius Enan,
79 Obtulit acetabulum argenteum
appendens centum triginta ſiclos,
phialam argenteam habentem ſe-
ptuaginta ſiclos, ad pondus San-
ctuarii, utrumque plenum ſimila
oleo conſperſa in ſacrificium:
80 Mortariolum aureum appen-
dens decem ſiclos, plenum incenſo:
81 Bovem de armento,& arietem,&
agnum anniculum in holocauſtum:
82 Hircumque pro peccato:
83 Et in hoſtias pacificorum boves
duos, arietes quinque, hircos quin-
que, agnos anniculos quinque. hæc
fuit oblatio Ahira filii Enan.
84 Hæc in dedicatione altaris ob-
lata ſunt a principibus Iſrael, in die
qua conſecratum eſt. acetabula ar-
gentea duodecim: phialæ argenteæ
duodecim: mortariola aurea duo-
decim:
85 Ita ut centum triginta ſiclos ar-
genti haberet unum acetabulum,
& ſeptuaginta ſiclos haberet una
phiala: id eſt, in commune vaſorum
omnium ex argento ſicli duo millia
quadringenti, pondere Sanctuarii.
86 Mortariola aurea duodecim ple-
na incenſo, denos ſiclos appenden-
tia pondere Sanctuarii: id eſt, ſimul
auri ſicli centum viginti:
87 Boves de armento in holocau-
ſtum duodecim, arietes duodecim, a-
gni anniculi duodecim, & libamenta
eorum: hirci duodecim pro peccato.
88 In hoſtias pacificorum, boves
viginti quatuor, arietes ſexaginta,
hirci ſexaginta, agni anniculi ſexa-
ginta. Hæc oblata ſunt in dedica-
tione altaris, quando unctum eſt.
89 Cumque ingrederetur Moyſes
tabernaculum federis, ut conſuleret
oraculum, audiebat vocem loquen-

tis ad se de propitiatorio quod erat
super arcam testimonii inter duos
Cherubim, unde & loquebatur ei.

CAPUT VIII.

Candelabri & lucernarum locus, situs, materia, ac forma: ætasque & consecratio Levitarum.

1 LOcutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
2 Loquere Aaron, & dices ad eum:
Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur.
Hoc igitur præcipe, ut lucernæ contra boream e regione respiciant ad
mensam panum propositionis, contra eam partem, quam candelabrum
respicit, lucere debebunt.
3 Fecitque Aaron, & imposuit lucernas super candelabrum, ut præceperat Dominus Moysi.
4 Hæc autem erat factura candelabri, ex auro ductili, tam medius stipes, quam cuncta quæ ex utroq; calamorum latere nascebantur: juxta
exemplum quod ostendit Dominus
Moysi, ita operatus est candelabrum.
5 Et locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
6 Tolle Levitas de medio filiorum
Israel, & purificabis eos
7 Juxta hunc ritum: Aspergantur
aqua lustrationis, & radant omnes
pilos carnis suæ. Cumque laverint
vestimenta sua, & mundati fuerint,
8 Tollent bovem de armentis, & libamentum ejus similam oleo conspersam: bovem autem alterum de
armento tu accipies pro peccato:
9 Et applicabis Levitas coram tabernaculo fœderis, convocata omni
multitudine filiorum Israel.
10 Cumque Levitæ fuerint coram
Domino, ponent filii Israel manus
suas super eos.
11 Et offeret Aaron Levitas, munus in conspectu Domini a filiis Israel, ut serviant in ministerio ejus.
12 Levitæ quoque ponent manus
suas super capita boum, e quibus
unum facies pro peccato, & alterum
in holocaustum Domini, ut depreceris pro eis.
13 Statuesque Levitas in conspectu
Aaron & filiorum ejus, & consecrabis oblatos Domino,
14 Ac separabis de medio filiorum
Israel, ut sint mei.
15 Et postea ingredientur tabernaculum fœderis, ut serviant mihi.
Sicq; purificabis & consecrabis eos in
oblationem Domini: quoniam dono donati sunt mihi a filiis Israel.
16 †Pro primogenitis quæ aperiunt
omnem vulvam in Israel, accepi eos. *†Exod.* 13. 2.
17 Mea sunt enim omnia primogenita filiorum Israel, tam ex hominibus quam ex jumentis. Ex die quo
percussi omne primogenitum in terra Ægypti, sanctificavi eos mihi: *Supra* 3. 13. *Luc.* 2. 23.
18 Et tuli Levitas pro cunctis primogenitis filiorum Israel:
19 Tradidique eos dono Aaron &
filiis ejus de medio populi, ut serviant mihi pro Israel in tabernaculo
fœderis, & orent pro eis, ne sit in
populo plaga, si ausi fuerint accedere ad Sanctuarium.
20 Feceruntque Moyses & Aaron
& omnis multitudo filiorum Israel
super Levitis quæ præceperat Dominus Moysi:
21 Purificatique sunt, & laverunt
vestimenta sua. Elevavitque eos Aaron in conspectu Domini, & oravit
pro eis,
22 Ut purificati ingrederentur ad
officia sua in tabernaculum fœderis
coram Aaron & filiis ejus. Sicut pręceperat Dominus Moysi de Levitis,
ita factum est.
23 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
24 Hæc est lex Levitarum: A viginti quinque annis & supra, ingredientur ut ministrent in tabernaculo fœderis.
25 Cumque quinquagesimum annum ætatis impleverint, servire
cessabunt:
26 Eruntque ministri fratrum suorum in tabernaculo fœderis, ut custodiant quę sibi fuerint commendata, opera autem ipsa non faciant. Sic
dispones Levitas in custodiis suis.

CAPUT IX.

Quo tempore debeant mundi Phase celebrare, & quo immundi: nubes tabernaculum operiens per diem columna nubis, per noctem ut species ignis ducit exercitum totis 40. annis.

1 LOcutus est Dominus ad Moysen in deserto Sinai, anno
secundo postquam egressi sunt de
terra Ægypti mense primo dicens:

† Exod. 12. 3.

2 † Faciant filii Iſrael Phaſe in tempore ſuo,

3 Quartadecima die menſis hujus ad veſperam, juxta omnes ceremonias & juſtificationes ejus.

4 Præcepitque Moyſes filiis Iſrael ut facerent Phaſe.

5 Qui fecerunt tempore ſuo: quartadecima die menſis ad veſperam, in monte Sinai. Juxta omnia quæ mandaverat Dominus Moyſi, fecerunt filii Iſrael.

6 Ecce autem quidam immundi ſuper anima hominis, qui non poterant facere Phaſe in die illo, accedentes ad Moyſen & Aaron,

7 Dixerunt eis: immundi ſumus ſuper anima hominis. quare fraudamur ut non valeamus oblationem offerre Domino in tempore ſuo inter filios Iſrael?

8 Quibus reſpondit Moyſes: State ut conſulam quid præcipiat Dominus de vobis.

9 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

10 Loquere filiis Iſrael: Homo qui fuerit immundus ſuper anima, ſive in via procul in gente veſtra, faciat Phaſe Domino

11 In menſe ſecundo, quartadecima die menſis ad veſperam: cum azymis & lactucis agreſtibus comedent illud:

† Exod. 12. 46. Joann. 19. 36.

12 Non relinquent ex eo quidpiam uſque mane, † & os ejus non confringent, omnem ritum Phaſe obſervabunt.

13 Si quis autem & mundus eſt, & in itinere non fuit, & tamen non fecit Phaſe, exterminabitur anima illa de populis ſuis, quia ſacrificium Domino non obtulit tempore ſuo: peccatum ſuum ipſe portabit.

14 Peregrinus quoque & advena ſi fuerint apud vos, facient Phaſe Domino juxta cæremonias & juſtificationes ejus. Præceptum idem erit apud vos tam advenæ quam indigenę.

† Exod. 40. 16. 32. Supra 7. 1.

15 † Igitur die qua erectum eſt tabernaculum, operuit illud nubes. A veſpere autem ſuper tentorium erat quaſi ſpecies ignis uſque mane.

16 Sic fiebat jugiter: per diem operiebat illud nubes, & per noctem quaſi ſpecies ignis.

17 Cumque ablata fuiſſet nubes, quæ tabernaculum protegebat, tunc proficiſcebantur filii Iſrael: & in loco ubi ſtetiſſet nubes, ibi caſtrametabantur.

18 Ad imperium Domini proficiſcebantur, & ad imperium illius figebant tabernaculum. † Cunctis diebus quibus ſtabat nubes ſuper tabernaculum, manebant in eodem loco: † 1 Cor. 10. 1.

19 Et ſi eveniſſet ut multo tempore maneret ſuper illud, erant filii Iſrael in excubiis Domini, & non proficiſcebantur

20 Quot diebus fuiſſet nubes ſuper tabernaculum. Ad imperium Domini erigebant tentoria, & ad imperium illius deponebant.

21 Si fuiſſet nubes a veſpere uſque mane, & ſtatim diluculo tabernaculum reliquiſſet, proficiſcebantur: &, ſi poſt diem & noctem receſſiſſet, diſſipabant tentoria.

22 Si vero biduo aut uno menſe vel longiori tempore fuiſſet ſuper tabernaculum, manebant filii Iſrael in eodem loco, & non proficiſcebantur: ſtatim autem ut receſſiſſet, movebant caſtra.

23 Per verbum Domini figebant tentoria, & per verbum illius proficiſcebantur: erantque in excubiis Domini juxta imperium ejus per manum Moyſi.

CAPUT X.

Jubet Deus fieri duas tubas argenteas, docetque earum uſum: quo ordine mota ſint caſtra de deſerto Sinai: orat Moyſes cognatum Hobab ut cum ipſis proficiſcatur: & verba quæ loquebatur Moyſes cum elevaretur vel deponeretur arca.

1 LOcutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

2 Fac tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus convocare poſſis multitudinem quando movenda ſunt caſtra.

3 Cumque increpueris tubis, congregabitur ad te omnis turba ad oſtium tabernaculi fœderis.

4 Si ſemel clangueris, venient ad te principes, & capita multitudinis Iſrael.

5 Si autem prolixior atque conciſus clangor increpuerit, movebunt caſtra primi qui ſunt ad orientalem plagam.

6 In ſecundo autem ſonitu & pari ululatu tubæ, levabunt tentoria qui

habi-

habitant ad meridiem, & juxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectionem.

7 Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, & non concise ululabunt.

8 Filii autem Aaron sacerdotes clangent tubis: eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris.

9 Si exierit ad bellũ de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos, clangetis ululantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum.

10 Si quando habebitis epulum, & dies festos, & calendas, canetis tubis super holocaustis, & pacificis victimis, ut sint vobis in recordationem Dei vestri. ego Dominus Deus vester.

11 Anno secundo, mense secundo, vigesima die mensis, elevata est nubes de tabernaculo fœderis:

12 Profectique sunt filii Israel per turmas suas de deserto Sinai, & recubuit nubes in solitudine Pharan.

13 Moveruntque castra primi juxta imperium Domini in manu Moysi.

† Supr. 1. 7. 14 † Filii Juda per turmas suas: quorum princeps erat Nahasson filius Aminadab.

15 In tribu filiorum Issachar fuit princeps Nathanael filius Suar.

16 In tribu Zabulon erat princeps Eliab filius Helon.

17 Depositumque est tabernaculum, quod portantes egressi sunt filii Gerson & Merari.

18 Profectique sunt & filii Ruben, per turmas & ordinem suum: quorum princeps erat Helisur filius Sedeur.

19 In tribu autem filiorum Simeon, princeps fuit Salamiel filius Surisaddai.

20 Porro in tribu Gad erat princeps Eliasaph filius Duel.

21 Profectique sunt & Caathitæ portantes Sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur, donec venirent ad erectionis locum.

22 Moverunt castra & filii Ephraim per turmas suas, in quorum exercitu princeps erat Elisama filius Ammiud.

23 In tribu autem filiorum Manasse princeps fuit Gamaliel filius Phadassur.

24 Et in tribu Benjamin erat dux Abidan filius Gedeonis.

25 Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii Dan per turmas suas, in quorum exercitu princeps fuit Ahiezer filius Ammisaddai.

26 In tribu autem filiorum Aser erat princeps Phegiel filius Ochran.

27 Et in tribu filiorum Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.

28 Hæc sunt castra, & profectiones filiorum Israel per turmas suas quando egrediebantur.

29 Dixitque Moyses Hobab filio Raguel Madianitæ, cognato suo: Proficiscimur ad locum, quem Dominus daturus est nobis: veni nobiscum, ut benefaciamus tibi: quia Dominus bona promisit Israeli.

30 Cui ille respondit: Non vadam tecum, sed revertar in terram meam, in qua natus sum.

31 Et ille: Noli, inquit, nos relinquere: tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus, & eris ductor noster.

32 Cumque nobiscum veneris, quidquid optimum fuerit ex opibus, quas nobis traditurus est Dominus, dabimus tibi.

33 Profecti sunt ergo de monte Domini viam trium dierum, arcaq; fœderis Domini præcedebat eos, per dies tres providens castrorum locũ.

34 Nubes quoque Domini super eos erat per diem cum incederent.

35 Cumque elevaretur arca, dicebat Moyses: † Surge Domine, & dissipentur inimici tui, & fugiant qui oderunt te, a facie tua. † Psal. 67. 2.

36 Cum autem deponeretur, ajebat: Revertere Domine ad multitudinem exercitus Israel.

CAPUT XI.

Murmurant Hebræi primum ex defatigatione: dein petunt carnes, cepas, ollas Ægypti: turbatoque Moysi spiritu, Deus illius onus in septuaginta seniores partitur, qui omnes prophetant: dantur coturnices, punitur que populus propter carnium concupiscentiam.

1 INterea ortum est † murmur populi, quasi dolentium pro labore, contra Dominum. Quod cum audisset Dominus, iratus est. Et †accensus in eos ignis Domini devoravit extremam castrorum partem. † Psal. 77. 19. 1 Cor. 10. 10. † Psal. 77. 21.

2 Cumque clamasset populus ad Moysen, oravit Moyses ad Dominum, & absorptus est ignis.

3 Vocavitque nomen loci illius,
Incenſio: eo quod incenſus fuiſſet
contra eos ignis Domini.
4 Uulgus quippe promiſcuum,
quod aſcenderat cum eis, flagrávit
deſiderio, ſedens & flens, junctis ſi-
bi pariter filiis Iſrael, & ait: † Quis † 1 Cor. 10. 3.
dabit nobis ad veſcendum carnes?
5 Recordamur piſcium quos come-
debamus in Ægypto gratis: in men-
tem nobis veniunt cucumeres, &
pepones, porrique & cepe, & allia.
6 Anima noſtra arida eſt, nihil a-
liud reſpiciunt oculi noſtri niſi Man.
7 † Erat autem Man quaſi ſemen † Exod. 16.14. Pſalm. 77.24. Sap. 16.20. Joan. 6.31.
coriandri, coloris bdellii.
8 Circuibatque populus, & colli-
gens illud, frangebat mola, ſive
terebat in mortario: coquens in ol-
la, & faciens ex eo tortulas ſaporis
quaſi panis oleati.
9 Cumque deſcenderet nocte ſuper
caſtra ros, deſcendebat pariter &
Man.
10 Audivit ergo Moyſes flentem
populum per familias, ſingulos per
oſtia tentorii ſui. Iratuſque eſt fu-
ror Domini valde: ſed & Moyſi in-
toleranda res viſa eſt.
11 Et ait ad Dominum: Cur affli-
xiſti ſervum tuum? quare non in-
venio gratiam coram te? & cur im-
poſuiſti pondus univerſi populi hu-
jus ſuper me?
12 Numquid ego concepi omnem
hanc multitudinem, vel genui eam,
ut dicas mihi: Porta eos in ſinu tuo
ſicut portare ſolet nutrix infantu-
lum, & defer in terram, pro qua
juraſti patribus eorum?
13 Unde mihi carnes ut dem tantæ
multitudini? flent contra me, dicen-
tes: Da nobis carnes ut comedamus.
14 Non poſſum ſolus ſuſtinere o-
mnem hunc populum, quia gravis
eſt mihi.
15 Sin aliter tibi videtur, obſecro
ut interficias me, & inveniam gra-
tiam in oculis tuis, ne tantis afficiar
malis.
16 Et dixit Dominus ad Moyſen:
Congrega mihi ſeptuaginta viros de
ſenibus Iſrael, quos tu noſti quod
ſenes populi ſint ac magiſtri: & du-
ces eos ad oſtium tabernaculi fœde-
ris, facieſque ibi ſtare tecum,
17 Ut deſcendam & loquar tibi:
& auferam de ſpiritu tuo, tradam-
que eis, ut ſuſtentent tecum onus
populi, & non tu ſolus graveris.
18 Populo quoque dices: Sanctifi-
camini: cras comedetis carnes. ego
enim audivi vos dicere: Quis dabit
nobis eſcas carnium? bene nobis e-
rat in Ægypto. Ut det vobis Domi-
nus carnes, & comedatis:
19 Non uno die, nec duobus, vel
quinque aut decem, nec viginti
quidem,
20 Sed uſque ad menſem dierum,
donec exeat per nares veſtras, &
vertatur in nauſeam, eo quod repu-
leritis Dominum, qui in medio veſtri
eſt, & fleveritis coram eo, dicentes:
Quare egreſſi ſumus ex Ægypto?
21 Et ait Moyſes: Sexcenta millia
peditum hujus populi ſunt. & tu
dicis: Dabo eis eſum carnium men-
ſe integro?
22 † Numquid ovium & boum † Joan. 6. 10.
multitudo cædetur, ut poſſit ſuffi-
cere ad cibum? vel omnes piſces ma-
ris in unum congregabuntur, ut eos
ſatient?
23 Cui reſpondit Dominus: † Num- † Iſaia 59. 1.
quid manus Domini invalida eſt?
Jam nunc videbis utrum meus ſer-
mo opere compleatur.
24 Venit igitur Moyſes, & narra-
vit populo verba Domini, congre-
gans ſeptuaginta viros de ſenibus
Iſrael, quos ſtare fecit circa taber-
naculum.
25 Deſcenditque Dominus per nu-
bem, & locutus eſt ad eum, aufe-
rens de ſpiritu qui erat in Moyſe, &
dans ſeptuaginta viris. Cumque re-
quieviſſet in eis Spiritus, propheta-
verunt, nec ultra ceſſaverunt.
26 Remanſerant autem in caſtris
duo viri, quorum unus vocabatur
Eldad, & alter Medad, ſuper quos
requievit Spiritus. nam & ipſi de-
ſcripti fuerant, & non exierant ad
tabernaculum.
27 Cumque prophetarent in ca-
ſtris, cucurrit puer, & nuntiavit
Moyſi, dicens: Eldad & Medad
prophetant in caſtris.
28 Statim Joſue filius Nun, mini-
ſter Moyſi, & electus e pluribus, ait:
Domine mi Moyſes prohibe eos.
29 At ille: Quid, inquit, æmula-
ris pro me? quis tribuat ut omnis po-
pulus prophetet, & det eis Dominus
Spiritum ſuum?
30 Reverſuſque eſt Moyſes, & ma- † Pſal. 77. 26. 27.
jores natu Iſrael in caſtra.
31 † Ventus autem egrediens a Do-
mino, arreptas trans mare coturni-

ces detulit, & demisit in castra itinere quantum uno die confici potest, ex omni parte castrorum per circuitum, volabantque in aere duobus cubitis altitudine super terram.
32 Surgens ergo populus toto die illo, & nocte, ac die altero, congregavit coturnicum, qui parum, decem coros: & siccaverunt eas per gyrum castrorum.
† Psal. 77. 30. 33 † Adhuc carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat hujuscemodi cibus: & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plaga magna nimis.
34 Vocatusque est ille locus, Sepulchra concupiscentiæ: ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat. Egressi autem de sepulchris concupiscentiæ, venerunt in Haseroth, & manserunt ibi.

CAPUT XII.

Aaron & Maria in mitissimum Moysen murmurant, apud quos Deus Moysen laudat a familiaritate erga Dominum. Maria lepra percussa & septem diebus a populo separata, sanitati restituitur, orante pro ea Moyse.

1 Locutaque est Maria & Aaron contra Moysen propter uxorem ejus Æthiopissam,
2 Et dixerunt: Num per solum Moysen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus? Quod cum audisset Dominus,
3 (Erat enim Moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra)
4 Statim locutus est ad eum, & ad Aaron & Mariam: Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum fœderis. Cumque fuissent egressi,
5 Descendit Dominus in columna nubis, & stetit in introitu tabernaculi vocans Aaron & Mariam. Qui cum issent,
6 Dixit ad eos: Audite sermones meos: Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum.
7 At non talis servus meus Moyses, † qui in omni domo mea fidelissimus est: † Hebr. 3. 2.
8 † Ore enim ad os loquor ei: & palam, & non per ænigmata & figuras Dominum videt. Quare ergo non timuistis detrahere servo meo Moysi? † Exod. 33. 11.
9 Iratusque contra eos, abiit:
10 Nubes quoque recessit, quæ erat super tabernaculum: & ecce Maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam Aaron, & vidisset perfusam lepra,
11 Ait ad Moysen: Obsecro domine mi, ne imponas nobis hoc peccatum, quod stulte commisimus,
12 Ne fiat hæc quasi mortua, & ut abortivum quod projicitur de vulva matris suæ, ecce jam medium carnis ejus devoratum est a lepra.
13 Clamavitque Moyses ad Dominum, dicens: Deus, obsecro, sana eam:
14 Cui respondit Dominus: Si pater ejus spuisset in faciem illius, nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra, & postea revocabitur.
15 Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus: & populus non est motus de loco illo, donec revocata est Maria.

CAPUT XIII.

Missi a Moyse 12. exploratores ad considerandam terram promissionis, palmitem cum botro aliisque fructibus in fertilitatis signum post 40. dies referunt; qui tamen universi, præter Caleb & Josue, murmur in populo concitant.

1 PRofectusque est populus de
Haseroth, fixis tentoriis
in deserto Pharan.
2 Ibique locutus est Dominus ad
Moysen, dicens:
3 Mitte viros, qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum
filiis Israel, singulos de singulis tribubus, ex principibus.
4 Fecit Moyses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros, quorum ista
sunt nomina.
5 De tribu Ruben, Sammua filium
Zechur.
6 De tribu Simeon, Saphat filium
Huri.
7 De tribu Juda, Caleb filium Jephone.
8 De tribu Issachar, Igal filium
Joseph.
9 De tribu Ephraim, Osee filium
Nun.
10 De tribus Benjamin, Phalti filium Raphu.
11 De tribu Zabulon, Geddiel filium Sodi.
12 De tribu Joseph, sceptri Manasse, Gaddi filium Susi.
13 De tribu Dan, Ammiel filium
Gemalli.
14 De tribu Aser, Sthur filium
Michael.
15 De tribu Nephtali, Nahabi filium Vapsi.
16 De tribu Gad, Guel filium Machi.
17 Hæc sunt nomina virorum, quos
misit Moyses ad considerandam terram: vocavitque Osee filium Nun,
Josue.
18 Misit ergo eos Moyses ad considerandam terram Chanaan, & dixit
ad eos: Ascendite per meridianam
plagam. Cumq; veneritis ad montes,
19 Considerate terram, qualis sit:
& populum qui habitator est ejus,
utrum fortis sit an infirmus: si pauci numero an plures:
20 Ipsa terra, bona an mala: urbes
quales, muratæ an absque muris:
21 Humus, pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, & afferte nobis de fructibus terræ. Erat autem tempus quando jam præcoquæ uvæ vesci possunt.
22 Cumque ascendissent, exploraverunt terram a deserto Sin, usque
Rohob intrantibus Emath.
23 Ascenderuntque ad meridiem,
& venerunt in Hebron, ubi erant
Achiman & Sisai & Tholmai filii
Enac. nam Hebron septem annis ante

te Tanim urbem Ægypti condita est.
† Deut. 1. 24. 24 † Pergentesque usque ad Torrentem botri, absciderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis & de ficis loci illius tulerunt:
25 Qui appellatus est Nehelescol, id est, Torrens botri, eo quod botrum portassent inde filii Israel.
26 Reversique exploratores terræ post quadraginta dies, omni regione circuita,
27 Venerunt ad Moysen & Aaron & ad omnem cœtum filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutique eis & omni multitudini ostenderunt fructus terræ:
28 Et narraverunt, dicentes: Venimus in terram, ad quam misisti nos, quæ revera fluit lacte & melle, ut ex his fructibus cognosci potest:
29 Sed cultores fortissimos habet, & urbes grandes atque muratas. Stirpem Enac vidimus ibi.
30 Amalec habitat in meridie, Hethæus & Jebusæus & Amorrhæus in montanis: Chananæus vero moratur juxta mare & circa fluenta Jordanis.
31 Inter hæc Caleb compescens murmur populi, qui oriebatur contra Moysen, ait: Ascendamus, & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam.
32 Alii vero, qui fuerant cum eo, dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est,
33 Detraxeruntque terræ, quam inspexerant, apud filios Israel, dicentes: Terra, quam lustravimus, devorat habitatores suos: populus, quem aspeximus, proceræ staturæ est.
34 Ibi vidimus monstra quædam filiorum Enac de genere giganteo: quibus comparati, quasi locustæ videbamur.

CAPUT XIV.

Murmur populi, auditis exploratoribus, frustra sedare conantur Josue & Caleb: iratum Dominum placat Moyses: omnes morti in deserto addicuntur præter Caleb ac Josue; & pugnantes Israelitæ contra Domini voluntatē cæduntur ab hostibus.

1 IGitur vociferans omnis turba flevit nocte illa,
2 Et murmurati sunt contra Moysen & Aaron cuncti filii Israel, dicentes:
3 Utinam mortui essemus in Ægypto: & in hac vasta solitudine utinam pereamus, & non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, & uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Ægyptum?
4 Dixeruntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem, & revertamur in Ægyptum.
5 Quo audito Moyses & Aaron, ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israel.
6 † At vero Josue filius Nun, & Caleb filius Jephone, qui & ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, † Eccl. 46. 9. 1 Mac. 2. 55. 56.
7 Et ad omnem multitudinem filiorum Israel locuti sunt: Terra, quam circuivimus, valde bona est.
8 Si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam, & tradet humum lacte & melle manantem.
9 Nolite rebelles esse contra Dominum: neque timeatis populum terræ hujus, quia sicut panem ita eos possumus devorare: recessit ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite metuere.
10 Cumque clamaret omnis multitudo, & lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini super tectum fœderis cunctis filiis Israel.
11 Et dixit Dominus ad Moysen: Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi, in omnibus signis quæ feci coram eis?
12 Feriam igitur eos pestilentia, atque consumam: te autem faciam principem super gentem magnam, & fortiorem quam hæc est.
13 Et ait Moyses ad Dominum: Ut audiant Ægyptii, de quorum medio eduxisti populum istum,
14 Et habitatores terræ hujus, qui audierunt quod tu Domine in populo isto sis, & facie videaris ad faciem, † & nubes tua protegat illos, & in columna nubis præcedas eos per diem, & in columna ignis per noctē: † Exod. 13. 21.
15 Quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem, & dicant:
16 Non poterat introducere populum in terram, pro qua juraverat: † idcirco occidit eos in solitudine. † Exod. 32. 28.

17 Magnificetur ergo fortitudo Do-
mini sicut jurasti, dicens:
† *Psal.* 102.8. 18 † Dominus patiens & multæ mi-
sericordiæ, † auferens iniquitatem
† *Exod.* 34.7. & scelera, nullumque innoxium de-
relinquens, qui † visitas peccata pa-
† *Exod.* 20.5. trum in filios in tertiam & quartam
generationem.
19 Dimitte, obsecro, peccatum po-
puli hujus secundum magnitudinem
misericordiæ tuæ, sicut propitius fui-
sti egredientibus de Ægypto usque
ad locum istum.
20 Dixitque Dominus: Dimisi jux-
ta verbum tuum.
21 Vivo ego: & implebitur gloria
Domini universa terra.
22 Attamen omnes homines qui vi-
derunt majestatem meam, & signa
quæ feci in Ægypto & in solitudine,
& tentaverunt me jam per decem vi-
ces, nec obedierunt voci meæ,
† *Deut.* 1.35. 23 † Non videbunt terram pro qua
juravi patribus eorum, nec quisquam
ex illis qui detraxit mihi, intuebitur
eam.
† *Jos.* 14.6. 24 † Servum meum Caleb, qui ple-
nus alio spiritu secutus est me, indu-
cam in terram hanc, quam circuivit:
& semen ejus possidebit eam.
25 Quoniam Amalecites & Cha-
nanæus habitant in vallibus. Cras
movete castra, & revertimini in soli-
tudinem per viam maris rubri.
26 Locutusque est Dominus ad
Moysen & Aaron, dicens:
27 Usquequo multitudo hæc pessi-
ma murmurat contra me? querelas
filiorum Israel audivi.
28 Dic ergo eis: Vivo ego, ait Do-
minus: sicut locuti estis audiente me,
sic faciam vobis.
† *Psal.* 105.26. 29 † In solitudine hac jacebunt ca-
davera vestra. Omnes qui numerati
estis a viginti annis & supra, & mur-
murastis contra me,
† *Deut.* 1.35. 30 † Non intrabitis terram, super
quam levavi manum meam ut habi-
tare vos facerem, præter Caleb fi-
lium Jephone, & Josue filium Nun.
31 Parvulos autem vestros, de qui-
bus dixistis quod prædæ hostibus fo-
rent, introducam: ut videant ter-
ram, quæ vobis displicuit.
32 Vestra cadavera jacebunt in so-
litudine:
33 Filii vestri erunt vagi in deserto
annis quadraginta, & portabunt
fornicationem vestram, donec con-
sumantur cadavera patrũ in deserto,
34 Juxta numerum quadraginta
dierum, quibus considerastis terram:
† annus pro die imputabitur. † Et † *Ezec.* 4.6.
quadraginta annis recipietis iniqui-
tates vestras, & scietis ultionem
meam: † *Psal.* 94.10.
35 Quoniam sicut locutus sum, ita
faciam omni multitudini huic pes-
simę, quæ consurrexit adversum me:
in solitudine hac deficiet, & morie-
tur.
36 † Igitur omnes viri, quos mise- † *Judit.* 8.24. 1. *Cor.* 10.10. *Hebr.* 3.17. *Judæ* 5.
rat Moyses ad contemplandam ter-
ram, & qui reversi murmurare fece-
rant contra eum omnem multitudi-
nem, detrahentes terræ quod esset
mala,
37 Mortui sunt atque percussi in
conspectu Domini.
38 Josue autem filius Nun, & Caleb
filius Jephone, vixerunt ex omnibus
qui perrexerant ad considerandam
terram.
39 Locutusque est Moyses univer-
sa verba hæc ad omnes filios Israel,
& luxit populus nimis.
40 Et ecce mane primo surgentes a-
scenderunt verticem montis, atque
dixerunt: Parati sumus ascendere ad
locum, de quo Dominus locutus est:
quia peccavimus.
41 Quibus Moyses: Cur, inquit,
transgredimini verbum Domini,
quod vobis non cedet in prosperum?
42 † Nolite ascendere: non enim † *Deut.* 1.42.
est Dominus vobiscum: ne corruatis
coram inimicis vestris.
43 Amalecites & Chananæus ante
vos sunt, quorum gladio corruetis,
eo quod nolueritis acquiescere Do-
mino, nec erit Dominus vobiscum.
44 At illi contenebrati ascenderunt
in verticem montis. Arca autem te-
stamenti Domini & Moyses non re-
cesserunt de castris.
45 Descenditque Amalecites & Cha-
nanæus, qui habitat in monte: &
percutiens eos atque concidens, per-
secutus est eos usque Horma.

CAPUT XV.

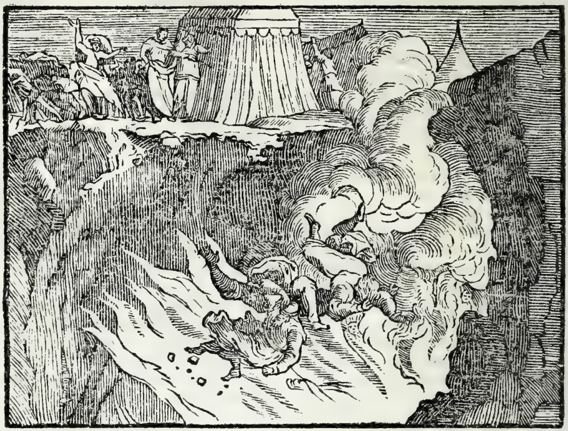
*Quæ libamenta ingressis terram offe-
renda sint, ac primitiæ separandæ: pœna
peccati per ignorantiam aut superbiam
commissi: lapidatur qui Sabbato ligna
collegit: fimbriæ ac vittæ ab Hebræis per
quatuor angulos palliorum ponendæ, quæ
moneant eos legis Dei.*

1 LOcutus est Dominus ad Moy-
sen, dicens:

2 Loquere ad filios Israel, & dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram habitationis vestræ, quam ego dabo vobis,
3 Et feceritis oblationem Domino in holocaustum, aut victimam, vota solventes, vel sponte offerentes munera, aut in solemnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis Domino, de bobus sive de ovibus:
4 Offeret quicumque immolaverit victimam, sacrificium similæ, decimam partem ephi, conspersæ oleo, quod mensuram habebit quartam partem hin:
5 Et vinum ad liba fundenda ejus mensuræ dabit in holocaustum sive in victimam. Per agnos singulos
6 Et arietes erit sacrificium similæ duarum decimarum, quæ conspersa sit oleo tertiæ partis hin:
7 Et vinum ad libamentum tertiæ partis ejusdem mensuræ offeret in odorem suavitatis Domino.
8 Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam, ut impleas votum vel pacificas victimas,
9 Dabis per singulos boves similæ tres decimas conspersæ oleo, quod habeat medium mensuræ hin:
10 Et vinum ad liba fundenda ejusdem mensuræ in oblationem suavissimi odoris Domino.
11 Sic facies.
12 Per singulos boves & arietes & agnos & hœdos.
13 Tam indigenæ quam peregrini
14 Eodem ritu offerent sacrificia.
15 Unum præceptum erit atque judicium tam vobis quam advenis terræ.
16 Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:
17 Loquere filiis Israel, & dices ad eos:
18 Cum veneritis in terram, quam dabo vobis,
19 Et comederitis de panibus regionis illius, separabitis primitias Domino
20 De cibis vestris. Sicut de areis primitias separatis,
21 Ita de pulmentis dabitis primitiva Domino.
22 Quod si per ignorantiam præterieritis quidquam horum, quæ locutus est Dominus ad Moysen,
23 Et mandavit per eum ad vos, a die qua cœpit jubere & ultra,
24 Oblitaque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento, holocaustum in odorem suavissimum Domino, & sacrificium ejus ac liba, ut cæremoniæ postulant, hircumque pro peccato:
25 Et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israel: & dimittetur eis, quoniam non sponte peccaverunt, nihilominus offerentes incensum Domino pro se & pro peccato atque errore suo:
26 Et dimittetur universæ plebi filiorum Israel, & advenis qui peregrinantur inter eos: quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam.
27 Quod si anima una nesciens peccaverit, offeret capram anniculam pro peccato suo:
28 Et deprecabitur pro ea sacerdos, quod inscia peccaverit coram Domino: impetrabitque ei veniam, & dimittetur illi.
29 Tam indigenis quam advenis una lex erit omnium, qui peccaverint ignorantes.
30 Anima vero, quæ per superbiam aliquid commiserit, sive civis sit ille, sive peregrinus, (quoniam adversus Dominum rebellis fuit) peribit de populo suo.
31 Verbum enim Domini contempsit, & præceptum illius fecit irritum: idcirco delebitur, & portabit iniquitatem suam.
32 Factum est autem, cum essent filii Israel in solitudine, & invenissent hominem colligentem ligna in die Sabbati,
33 Obtulerunt eum Moysi & Aaron & universæ multitudini.
34 Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent.
35 Dixitque Dominus ad Moysen: Morte moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra castra.
36 Cumque eduxissent eum foras, obruerunt lapidibus, & mortuus est: sicut præceperat Dominus.
37 Dixit quoque Dominus ad Moysen:
38 Loquere filiis Israel, & dices ad eos † ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum, ponentes in eis vittas hyacinthinas: † *Deut.* 22. 1. *Matth.* 23. 5.
39 Quas cum viderint, recordentur omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas & oculos per res varias fornicantes,

40 Sed magis memores præcepto-
rum Domini faciant ea, sintque
sancti Deo suo.

41 Ego Dominus Deus vester, qui
eduxi vos de terra Ægypti, ut essem
Deus vester.

CAPUT XVI.

Core, Dathan & Abiron seditionem movent contra Moysen & Aaron, ambiuntque principatum & sacerdotium, unde eos vivos terra absorbet: & ignis interficit 250 *viros offerentes incensum; & alios* 14700 *murmurantes consumpsit incendium, quod oratione sua Aaron compescuit.*

1 ECce autem Core filius Isaar,
filii Caath, filii Levi, &
Dathan atque Abiron filii Eliab,
Hon quoque filius Pheleth de filiis
Ruben,
2 Surrexerunt contra Moysen, alii-
que filiorum Israel ducenti quin-
quaginta viri proceres synagogæ, &
qui tempore concilii per nomina vo-
cabantur.
3 † Cumque stetissent adversum
Moysen & Aaron, dixerunt: Suffi-
ciat vobis, quia omnis multitudo
sanctorum est, & in ipsis est Domi-
nus: Cur elevamini super populum
Domini?
4 Quod cum audisset Moyses, ceci-
dit pronus in faciem:
5 Locutusque ad Core & ad omnem
multitudinem: Mane, inquit, notum
faciet Dominus qui ad se pertineant,
& sanctos applicabit sibi: & quos e-
legerit, appropinquabunt ei.

† *Eccli.* 45. 22. 1. *Cor.* 10. 10. *Judæ v.* 11.

6 Hoc igitur facite: Tollat unusquis-
que thuribula sua, tu Core, & om-
ne concilium tuum:
7 Et hausto cras igne, ponite desu-
per thymiama coram Domino: &
quemcumque elegerit, ipse erit san-
ctus: multum erigimini filii Levi.
8 Dixitque rursum ad Core: Audi-
te filii Levi:
9 Num parum vobis est, quod se-
paravit vos Deus Israel ab omni po-
pulo, & junxit sibi, ut serviretis ei
in cultu tabernaculi, & staretis co-
ram frequentia populi, & ministra-
retis ei?
10 Idcirco ad se fecit accedere te &
omnes fratres tuos filios Levi, ut vo-
bis etiam sacerdotium vendicetis,
11 Et omnis globus tuus stet contra
Dominum? quid est enim Aaron ut
murmuretis contra eum?
12 Misit ergo Moyses ut vocaret
Dathan & Abiron filios Eliab. Qui
responderunt: Non venimus.
13 Numquid parum est tibi quod
eduxisti nos de terra, quæ lacte &
melle manabat, ut occideres in de-
serto, nisi & dominatus fueris no-
stri?
14 Revera induxisti nos in terram,
quæ fluit rivis lactis & mellis, & de-
disti nobis possessiones agrorum &
vinearum. an & oculos nostros vis
eruere? non venimus.

15 Iratusque

15 Iratusque Moyses valde, ait ad
Dominum: Ne respicias sacrificia
eorum: tu scis quod ne asellum quidem
umquam acceperim ab eis, nec
afflixerim quempiam eorum.
16 Dixitque ad Core: Tu, & omnis
congregatio tua state seorsum coram
Domino, & Aaron die crastino
separatim.
17 Tollite singuli thuribula vestra,
& ponite super ea incensum, offerentes
Domino ducenta quinquaginta
thuribula: Aaron quoque teneat
thuribulum suum.
18 Quod cum fecissent, stantibus
Moyse & Aaron,
19 Et coacervassent adversum eos
omnem multitudinem ad ostium tabernaculi,
apparuit cunctis gloria
Domini.
20 Locutusque Dominus ad Moysen
& Aaron, ait:
21 Separamini de medio congregationis
hujus, ut eos repente disperdam.
22 Qui ceciderunt proni in faciem,
atque dixerunt: Fortissime Deus spirituum
universæ carnis, num uno
peccante, contra omnes ira tua desæviet?
23 Et ait Dominus ad Moysen:
24 Præcipe universo populo ut separetur
a tabernaculis Core, & Dathan
& Abiron.
25 Surrexitque Moyses, & abiit ad
Dathan & Abiron: & sequentibus
eum senioribus Israel,
26 Dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis
hominum impiorum, &
nolite tangere quæ ad eos pertinent,
ne involvamini in peccatis eorum.
27 Cumque recessissent a tentoriis
eorum per circuitum, Dathan & Abiron
egressi stabant in introitu papilionum
suorum, cum uxoribus &
liberis, omnique frequentia.
28 Et ait Moyses: In hoc scietis,
quod Dominus miserit me ut facerem
universa quæ cernitis, & non ex
proprio ea corde protulerim:
29 Si consueta hominum morte interierint,
& visitaverit eos plaga,
qua & ceteri visitari solent, non misit
me Dominus:
30 Sin autem novam rem fecerit
Dominus, ut aperiens terra os suum
deglutiat eos & omnia quæ ad illos
pertinent, descenderintque viventes
in infernum, scietis quod blasphemaverint
Dominum.
31 † Confestim igitur ut cessavit
loqui, dirupta est terra sub pedibus
eorum:
32 Et aperiens os suum, devoravit
illos cum tabernaculis suis & universa
substantia eorum,
33 Descenderuntque vivi in infernum
operti humo, & perierunt de
medio multitudinis.
34 At vero omnis Israel, qui stabat
per gyrum, fugit ad clamorem pereuntium,
dicens: Ne forte & nos
terra deglutiat.
35 Sed & ignis egressus a Domino,
interfecit ducentos quinquaginta
viros, qui offerebant incensum.
36 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
37 Præcipe Eleazaro filio Aaron
sacerdoti ut tollat thuribula quæ jacent
in incendio, & ignem huc illucque
dispergat: quoniam sanctificata
sunt
38 In mortibus peccatorum: producatque
ea in laminas, & affigat
altari, eo quod oblatum sit in eis incensum
Domino, & sanctificata sint,
ut cernant ea pro signo & monimento
filii Israel.
39 Tulit ergo Eleazar sacerdos thuribula
ænea, in quibus obtulerant
hi quos incendium devoravit, &
produxit ea in laminas, affigens altari:
40 Ut haberent postea filii Israel,
quibus commonerentur, ne quis accedat
alienigena, & qui non est de
semine Aaron, ad offerendum incensum
Domino, ne patiatur sicut
passus est Core, & omnis congregatio
ejus, loquente Domino ad Moysen.
41 Murmuravit autem omnis multitudo
filiorum Israel sequenti die
contra Moysen & Aaron, dicens:
Vos interfecistis populum Domini.
42 Cumque oriretur seditio, & tumultus
incresceret,
43 Moyses & Aaron fugerunt ad
tabernaculum fœderis. Quod, postquam
ingressi sunt, operuit nubes,
& apparuit gloria Domini.
44 Dixitque Dominus ad Moysen:
45 Recedite de medio hujus multitudinis,
etiam nunc delebo eos.
Cumque jacerent in terra,
46 Dixit Moyses ad Aaron: Tolle
thuribulum, & hausto igne de altari,

† *Deut. 11. 6. Psalm. 105. 17. 18.*

mitte incensum desuper, pergens ci-
† Sap. 18.21. to ad populum ut roges pro eis: †
jam enim egressa est ira a Domino,
& plaga desævit.
47 Quod cum fecisset Aaron, & cu-
currisset ad mediam multitudinem,
quam jam vastabat incendium, ob-
tulit thymiama:
48 Et stans inter mortuos ac viven-
tes, pro populo deprecatus est, &
plaga cessavit.
49 Fuerunt autem qui percussi sunt,
quatuordecim millia hominum, &
septingenti, absque his qui perierant
in seditione Core.
50 Reversusque est Aaron ad Moy-
sen ad ostium tabernaculi fœderis
postquam quievit interitus.

CAPUT XVII.

Sumptis 12 virgis a duodecim tribuum principibus, sola Aaronis virga floruit, ac fructum produxit; hoc miraculo & indicio Sacerdotium illi a Deo confirmatur; servataque est in tabernaculo testimonii.

1 ET locutus est Dominus ad
Moysen, dicens:
2 Loquere ad filios Israel, & accipe
ab eis virgas singulas per cognatio-
nes suas, a cunctis principibus tri-
buum, virgas duodecim, & uniuſ-
cujusque nomen superscribes virgæ
suæ.
3 Nomen autem Aaron erit in tri-
bu Levi, & una virga cunctas seor-
sum familias continebit:
4 Ponesque eas in tabernaculo fœ-
deris coram testimonio, ubi loquar
ad te.
5 Quem ex his elegero, germinabit
virga ejus: & cohibebo a me queri-
monias filiorum Israel, quibus con-
tra vos murmurant.
6 Locutusque est Moyses ad filios
Israel: & dederunt ei omnes princi-
pes virgas per singulas tribus: fue-
runtque virgæ duodecim absque vir-
ga Aaron.
7 Quas cum posuisset Moyses co-
ram Domino in tabernaculo testi-
monii:
8 Sequenti die regressus invenit ger-
minasse virgam Aaron in domo Le-
vi: & turgentibus gemmis eruperant
flores, qui, foliis dilatatis, in amyg-
dalas deformati sunt.
9 Protulit ergo Moyses omnes vir-
gas de conspectu Domini ad cunctos
filios Israel: videruntque & recepe-
runt singuli virgas suas.
10 Dixitque Dominus ad Moysen:
Refer virgam Aaron in tabernacu-
lum testimonii, † ut servetur ibi in † Hebr.
signum rebellium filiorum Israel, 9.4.
& quiescant querelæ eorum a me, ne
moriantur.
11 Fecitque Moyses sicut præcepe-
rat Dominus.
12 Dixerunt autem filii Israel ad
Moysen: Ecce consumpti sumus,
omnes perivimus.
13 Quicumque accedit ad taberna-
culum Domini, moritur. num usque
ad internecionem cuncti delendi
sumus?

CAPUT XVIII.

De oneribus sacerdotum & excubiis Levitarum: loco sortis hæreditariæ, primitiæ & oblationes ac sacrificia sacerdotibus, decimæ autem Levitis assignantur, qui earũ decimam rursum dabant Aaron.

1 DIxitque Dominus ad Aa-
ron: Tu, & filii tui, & do-
mus patris tui tecum, portabitis ini-
quitatem Sanctuarii: & tu & filii tui
simul sustinebitis peccata sacerdotii
vestri.
2 Sed & fratres tuos de tribu Levi,
& sceptrum patris tui sume tecum,
præstoque sint, & ministrent tibi:
tu autem & filii tui ministrabitis in
tabernaculo testimonii.
3 Excubabuntque Levitæ ad præce-
pta tua, & ad cuncta opera taberna-
culi: ita dumtaxat, ut ad vasa San-
ctuarii & ad altare non accedant, ne
& illi moriantur, & vos pereatis si-
mul.
4 Sint autem tecum, & excubent
in custodiis tabernaculi, & in omni-
bus cæremoniis ejus. Alienigena non
miscebitur vobis.
5 Excubate in custodia Sanctuarii,
& in ministerio altaris: ne oriatur
indignatio super filios Israel.
6 Ego dedi vobis fratres vestros Le-
vitas de medio filiorum Israel, &
tradidi donum Domino, ut serviant
in ministeriis tabernaculi ejus.
7 Tu autem & filii tui custodite sa-
cerdotium vestrum: & omnia quæ ad
cultum altaris pertinent, & intra ve-
lum sunt, per sacerdotes administra-
buntur. si quis externus accesserit,
occidetur.

8 Locutuſque eſt Dominus ad Aaron: Ecce dedi tibi cuſtodiam primitiarum mearum. Omnia quæ ſanctificantur a filiis Iſrael, tradidi tibi & filiis tuis pro officio ſacerdotali legitima ſempiterna.

9 Hæc ergo accipies de his, quæ ſanctificantur & oblata ſunt Domino. Omnis oblatio, & ſacrificium, & quidquid pro peccato atque delicto redditur mihi, & cedit in Sancta ſanctorum, tuum erit, & filiorum tuorum.

10 In Sanctuario comedes illud: mares tantum edent ex eo, quia conſecratum eſt tibi.

11 Primitias autem, quas voverint & obtulerint filii Iſrael, tibi dedi, & filiis tuis, ac filiabus tuis, jure perpetuo. qui mundus eſt in domo tua, veſcetur eis.

12 Omnem medullam olei, & vini, ac frumenti, quidquid offerunt primitiarum Domino, tibi dedi.

13 Univerſa frugum initia, quas gignit humus, & Domino deportantur, cedent in uſus tuos: qui mundus eſt in domo tua, veſcetur eis.

14 Omne quod ex voto reddiderint filii Iſrael, tuum erit.

15 Quidquid primum erumpit e vulva cunctæ carnis, quam offerunt Domino, ſive ex hominibus, ſive de pecoribus fuerit, tui juris erit: ita dumtaxat, ut pro hominis primogenito pretium accipias, & omne animal quod immundum eſt, redimi facias,

16 Cujus redemptio erit poſt unum menſem, ſiclis argenti quinque, pondere Sanctuarii. † Siclus viginti obolos habet.

† *Exod.* 30. 13. *Levit.* 27. 25. *Supra* 3. 47. *Ezech.* 45. 12.

17 Primogenitum autem bovis & ovis & capræ non facies redimi, quia ſanctificata ſunt Domino. ſanguinem tantum eorum fundes ſuper altare, & adipes adolebis in ſuaviſſimum odorem Domino.

18 Carnes vero in uſum tuum cedent, ſicut pectuſculum conſecratum, & armus dexter, tua erunt.

19 Omnes primitias Sanctuarii, quas offerunt filii Iſrael Domino, tibi dedi, & filiis ac filiabus tuis, jure perpetuo. Pactum ſalis eſt ſempiternum coram Domino, tibi ac filiis tuis.

20 Dixitque Dominus ad Aaron: In terra eorũ nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos: ego pars & hęreditas tua in medio filiorũ Iſrael.

21 Filiis autem Levi dedi omnes decimas Iſraelis in poſſeſſionem, pro miniſterio quo ſerviunt mihi in tabernaculo fœderis:

22 Ut non accedant ultra filii Iſrael ad tabernaculum, nec committant peccatum mortiferum,

23 Solis filiis Levi mihi in tabernaculo ſervientibus, & portantibus peccata populi. legitimum ſempiternum erit in generationibus veſtris. † Nihil aliud poſſidebunt,

† *Deut.* 18. 1.

24 Decimarum oblatione contenti, quas in uſus eorum & neceſſaria ſeparavi.

25 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:

26 Præcipe Levitis, atque denuntia: Cum acceperitis a filiis Iſrael decimas, quas dedi vobis, primitias earum offerte Domino, id eſt, decimam partem decimæ,

27 Ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis, quam de torcularibus:

28 Et univerſis quorum accipitis primitias, offerte Domino, & date Aaron ſacerdoti.

29 Omnia quæ offeretis ex decimis, & in donaria Domini ſeparabitis, optima & electa erunt.

30 Diceſque ad eos: Si præclara & meliora quæque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quaſi de area & torculari dederitis primitias:

31 Et comedetis eas in omnibus locis, tam vos quam familiæ veſtræ: quia pretium eſt pro miniſterio, quo ſervitis in tabernaculo teſtimonii.

32 Et non peccabitis ſuper hoc, egregia vobis & pinguia reſervantes, ne polluatis oblationes filiorum Iſrael, & moriamini.

CAPUT XIX.

Ritus parandi aquam luſtrationis traditur, ex cinere vaccæ rufæ fiebat aqua expiationis, qua variæ immunditiæ abluebantur: de moriente in tabernaculo, & vaſe non habente operculum, ac tangente cadaver hominis.

1 Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen & Aaron, dicens:

2 Iſta eſt religio victimę quam conſtituit Dominus. Præcipe filiis Iſrael, ut adducant ad te vaccam rufam ætatis integræ, in qua nulla ſit macula, nec portaverit jugum:

3 Tra-

3 Tradetisque eam Eleazaro sacerdoti. † qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium:
† *Hebr.* 13. 11.
4 Et tingens digitum in sanguine ejus, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus,
5 Comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle & carnibus ejus, quam sanguine & fimo flammæ traditis.
6 Lignum quoque cedrinum, & hyssopum, coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam, quæ vaccam vorat.
7 Et tunc demum, lotis vestibus & corpore suo, ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum.
8 Sed & ille qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua & corpus, & immundus erit usque ad vesperum.
9 Colliget autem vir mundus cineres vaccæ, & effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, & in aquam aspersionis: quia pro peccato vacca combusta est.
10 Cumque laverit, qui vaccæ portaverat cineres, vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Israel, & advenæ qui habitant inter eos, sanctum jure perpetuo.
11 Qui tetigerit cadaver hominis, & propter hoc septem diebus fuerit immundus:
12 Aspergetur ex hac aqua die tertio & septimo, & sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari.
13 Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, & aspersus hac commistione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, & peribit ex Israel: quia aqua expiationis non est aspersus, immundus erit, & manebit spurcitia ejus super eum.
14 Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, & universa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus.
15 Vas, quod non habuerit operculum, nec ligaturam desuper, immundum erit.
16 Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulcrum, immundus erit septem diebus.
17 Tollentque de cineribus combustionis atque peccati, & mittent aquas vivas super eos in vas.
18 In quibus cum homo mundus tinxerit hyssopum, & asperget ex eo omne tentorium, & cunctam supellectilem, & homines hujuscemodi contagione pollutos:
19 Atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio & septimo die. expiatusque die septimo, lavabit & se & vestimenta sua, & immundus erit usque ad vesperum.
20 Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesiæ: quia sanctuarium Domini polluit, & non est aqua lustrationis aspersus.
21 Erit hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua: Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperum.
22 Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet: & anima, quæ horum quippiam tetigerit, immunda erit usque ad vesperum.

CAPUT XX.

Maria moritur: murmuranti populo aqua e petra fluit: Moyses & Aaron offendunt Deum ad aquas contradictionis; ideo privantur ingressu terræ promissæ: neganteque transitum Edom, discedunt ad montem Hor; ubi consecrato in summum sacerdotem Eleazaro, moritur Aaron pater ipsius.

1 VEneruntque filii Israel, & omnis multitudo in desertum Sin, mense primo: & mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, & sepulta in eodem loco.
2 Cumque indigeret aqua populus, convenerunt adversum Moysen & Aaron:
3 Et versi in seditionem, dixerunt: Utinam periissemus inter fratres nostros coram Domino.
4 † Cur eduxistis ecclesiam Domini in solitudinem, ut & nos & nostra jumenta moriamur? † *Exod.* 17. 3.
5 Quare nos fecistis ascendere de Ægypto, & adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec malogranata, insuper & aquam non habet ad bibendum?
6 Ingressusque Moyses & Aaron, dimis-

dimissa multitudine, tabernaculum
fœderis, corruerunt proni in ter-
ram, clamaveruntque ad Dominum,
atque dixerunt: Domine Deus audi
clamorem hujus populi, & aperi eis
thesaurum tuum fontem aquæ vivæ,
ut satiati, cesset murmuratio eorum.
Et apparuit gloria Domini super eos.
7 Locutusque est Dominus ad
Moysen, dicens:
8 Tolle virgam, & congrega po-
pulum, tu & Aaron frater tuus, &
loquimini ad petram coram eis, &
illa dabit aquas. Cumque eduxeris
aquam de petra, bibet omnis multi-
tudo & jumenta ejus.
† Exod. 17.5.6. Sap. 11.4. 9 † Tulit igitur Moyses virgam,
quæ erat in conspectu Domini, sic-
ut præceperat ei,
10 Congregata multitudine ante
† Psal. 77.15.20. 1 Cor. 10.4. petram, dixitque eis: Audite rebel-
les & increduli: † Num de petra
hac vobis aquam poterimus ejicere?
11 Cumque elevasset Moyses ma-
num, percutiens virga bis silicem,
egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut
populus biberet & jumenta.
12 Dixitque Dominus ad Moysen
† Deut. 1.37. & Aaron: † Quia non credidistis
mihi, ut sanctificaretis me coram fi-
liis Israel, non introducetis hos po-
pulos in terram, quam dabo eis.
13 Hæc est aqua contradictionis,
ubi jurgati sunt filii Israel contra
Dominum, & sanctificatus est in eis.
14 Misit interea nuntios Moyses de
Cades ad regem Edom, qui dicerent:
Hæc mandat frater tuus Israel: No-
sti omnem laborem qui apprehendit
nos,
15 Quo modo descenderint patres
nostri in Ægyptum, & habitaveri-
mus ibi multo tempore, affixerint-
que nos Ægyptii, & patres nostros:
16 Et quo modo clamaverimus ad
Dominum, & exaudierit nos, mi-
seritque angelum, qui eduxerit nos
de Ægypto. Ecce in urbe Cades, quę
est in extremis finibus tuis, positi,
17 Obsecramus ut nobis transire li-
ceat per terram tuam. Non ibimus
per agros, nec per vineas, non bi-
bemus aquas de puteis tuis, sed gra-
diemur via publica, nec ad dexteram
nec ad sinistram declinantes, donec
transeamus terminos tuos.
18 Cui respondit Edom: Non trans-
ibis per me, alioquin armatus oc-
curram tibi.
19 Dixeruntque filii Israel: Per
tritam gradiemur viam: & si biberi-
mus aquas tuas nos & pecora no-
stra, dabimus quod justum est: nul-
la erit in pretio difficultas, tantum
velociter transeamus.
20 At ille respondit: Non transibis.
Statimque egressus est obvius, cum
infinita multitudine, & manu forti,
21 Nec voluit acquiescere depre-
canti, ut concederet transitum per
fines suos. quam ob rem divertit ab
eo Israel.
22 Cumque castra movissent de Ca-
des, venerunt in montem Hor, qui
est in finibus terræ Edom:
23 Ubi locutus est Dominus ad
Moysen:
24 Pergat, inquit, Aaron ad po-
pulos suos: non enim intrabit ter-
ram, quam dedi filiis Israel, eo quod
incredulus fuerit ori meo, ad aquas
contradictionis.
25 † Tolle Aaron & filium ejus † Infra 33.38. Deut. 32.50.
cum eo, & duces eos in montem
Hor.
26 Cumque nudaveris patrem veste
sua, indues ea Eleazarum filium e-
jus: Aaron colligetur, & morietur ibi.
27 Fecit Moyses ut præceperat Do-
minus: & ascenderunt in montem
Hor coram omni multitudine.
28 Cumque Aaron spoliasset vesti-
bus suis, induit eis Eleazarum fi-
lium ejus.
29 Illo mortuo in montis superci-
lio, descendit cum Eleazaro.
30 Omnis autem multitudo videns
occubuisse Aaron, flevit super eo
triginta diebus per cunctas familias
suas.

CAPUT XXI.

Vincitur ab Israel rex Chananæus: serpentes in populum ob itineris tædium, aquæ penuriam, mannæ nauseam murmurantem, immittuntur, quorum morsibus erectus serpens æneus medetur: Sehon & Og reges vincuntur.

1 QUod cum audisset Chananæus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israel per exploratorum viam, pugnavit contra illum, & victor existens, duxit ex eo prædam.
2 At Israel voto se Domino obligans ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo urbes ejus.
3 Exaudivitque Dominus preces Israel, & tradidit Chananæum, quem ille interfecit subversis urbibus ejus: & vocavit nomen loci illius Horma, id est, anathema.
4 Profecti sunt autem & de monte Hor, per viam quæ ducit ad mare rubrum, ut circumirent terram Edom. Et tædere cœpit populum itineris ac laboris:
5 Locutusque contra Deum & Moysen, ait: Cur eduxisti nos de Ægypto, ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquæ: anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo.
† Judit. 8. 25. Sap. 16. 5. 6 † Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas & mortes plurimorum,
7 Venerunt ad Moysen, atque dixerunt: Peccavimus, quia locuti sumus contra Dominum & te: ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque Moyses pro populo, 1. Cor. 10. 9.
8 Et locutus est Dominus ad eum: Fac serpentem æneum, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet.
9 † Fecit ergo Moyses SERPENTEM ÆNEUM, & posuit eum pro signo: quem cum percussi aspicerent, sanabantur. † Joan. 3. 14.
10 Profectique filii Israel castrametati sunt in Oboth.
11 Unde egressi fixere tentoria in Jeabarim, in solitudine, quæ respicit Moab contra orientalem plagam.
12 Et inde moventes, venerunt ad torrentem Zared.
13 Quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon, quæ est in deserto, & prominet in finibus Amorrhæi. † siquidem Arnon terminus est Moab, dividens Moabitas & Amorrhæos. † Judic. 11. 18.
14 Unde dicitur in libro bellorum Domini: Sicut fecit in mari rubro, sic faciet in torrentibus Arnon.
15 Scopuli torrentium inclinati sunt, ut requiescerent in Ar, & recumberent in finibus Moabitarum.
16 Ex eo loco apparuit puteus, super quo locutus est Dominus ad Moysen: Congrega populum, & dabo ei aquam.
17 Tunc cecinit Israel carmen

istud : Ascendat puteus. Concinebant :
18 Puteus, quem foderunt principes, & paraverunt duces multitudinis in datore legis, & in baculis suis. De solitudine, Matthana.
19 De Matthana in Nahaliel : de Nahaliel in Bamoth.
20 De Bamoth, vallis est in regione Moab, in vertice Phasga, quod respicit contra desertum.
21 † Misit autem Israel nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum, dicens : (*† Deut. 2. 26. Judic. 11. 19.*)
22 Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam : non declinabimus in agros & vineas, non bibemus aquas ex puteis, via regia gradiemur, donec transeamus terminos tuos.
23 Qui concedere noluit ut transiret Israel per fines suos : quin potius exercitu congregato, egressus est obviam in desertum, & venit in Jasa, pugnavitque contra eum.
24 † A quo percussus est in ore gladii, & possessa est terra ejus ab Arnon usque Jeboc, & filios Ammon : quia forti præsidio tenebantur termini Ammonitarum. (*† Psal. 134. 11. Amos 2. 9.*)
25 Tulit ergo Israel omnes civitates ejus, & habitavit in urbibus Amorrhæi, in Hesebon scilicet, & viculis ejus.
26 Urbs Hesebon fuit Sehon regis Amorrhæi, qui pugnavit contra regem Moab : & tulit omnem terram, quæ ditionis illius fuerat, usq; Arnon.
27 Idcirco dicitur in Proverbio, Venite in Hesebon, ædificetur, & construatur civitas Sehon :
28 Ignis egressus est de Hesebon, flamma de oppido Sehon, & devoravit Ar Moabitarum, & habitatores excelsorum Arnon.
29 † Væ tibi Moab, peristi popule Chamos. Dedit filios ejus in fugam, & filias in captivitatem, regi Amorrhæorum Sehon. (*† Judic. 11. 24. 3 Reg. 11. 7.*)
30 Jugum ipsorum disperiit ab Hesebon usque Dibon, lassi pervenerunt in Nophe, & usque Medaba.
31 Habitavit itaque Israel in terra Amorrhæi.
32 Misitque Moyses qui explorarent Jazer : cujus ceperunt viculos, & possederunt habitatores.
33 † Verteruntque se, & ascenderunt per viam Basan, & occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo, pugnaturus in Edrai. (*† Deut. 3. 3. & 29. 7.*)
34 Dixitque Dominus ad Moysen : Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum, & omnem populum, ac terram ejus : faciesque illi sicut fecisti Sehon regi Amorrheorum habitatori Hesebon.
35 Percusserunt igitur & hunc cum filiis suis, universumque populum ejus usque ad internecionem, & possederunt terram illius.

CAPUT XXII.

*Bis vocatur Balaam ariolus a Balac re-
ge Moab, ut Israelitis malediceret; quem
Angelus asina loquente corripit.*

1 PRofectique castrametati sunt
in campestribus Moab, ubi
trans Jordanem Jericho sita est.
2 Videns autem Balac filius Sephor
omnia quę fecerat Israel Amorrhęo,
3 Et quod pertimuissent eum Moa-
bitæ, & impetum ejus ferre non
possent,
4 Dixit ad majores natu Madian:
Ita delebit hic populus omnes, qui
in nostris finibus commorantur, quo
modo solet bos herbas usque ad ra-
dices carpere. Ipse erat eo tempore
rex in Moab.
† *Jos.* 5 † Misit ergo nuntios ad Balaam
24. 9. filium Beor ariolum, qui habitabat
super flumen terræ filiorum Am-
mon, ut vocarent eum, & dice-
rent: Ecce egressus est populus ex
Ægypto, qui operuit superficiem
terræ, sedens contra me.
6 Veni igitur, & maledic populo
huic, quia fortior me est: si quo mo-
do possim percutere & ejicere eum
de terra mea. novi enim quod bene-
dictus sit cui benedixeris, & maledi-
ctus in quem maledicta congesseris.
7 Perrexeruntque seniores Moab,
& majores natu Madian, habentes
divinationis pretium in manibus.
Cumque venissent ad Balaam, &
narrassent ei omnia verba Balac:
8 Ille respondit: Manete hic no-
cte, & respondebo quidquid mihi di-
xerit Dominus. Manentibus illis a-
pud Balaam, venit Deus, & ait ad
eum:
9 Quid sibi volunt homines isti a-
pud te?
10 Respondit: Balac filius Sephor
rex Moabitarum misit ad me,
11 Dicens: Ecce populus qui egres-
sus est de Ægypto, operuit superfi-
ciem terræ: veni, & maledic ei, si quo
modo possim pugnans abigere eum.
12 Dixitque Deus ad Balaam: Noli
ire cum eis, neque maledicas popu-
lo: quia benedictus est:
13 Qui mane consurgens dixit ad
principes: Ite in terram vestram,
quia prohibuit me Dominus venire
vobiscum.
14 Reversi principes dixerunt ad
Balac: Noluit Balaam venire no-
biscum.
15 Rursum ille multo plures & no-
biliores quam ante miserat, misit.
16 Qui cum venissent ad Balaam,
dixerunt: Sic dicit Balac filius Se-
phor: Ne cuncteris venire ad me:
17 Paratus sum honorare te, &
quidquid volueris dabo tibi: veni,
& maledic populo isti.
18 Respondit Balaam: † Si dede- † *Infra*
rit mihi Balac plenam domum suam 24. 13.
argenti & auri, non potero immu-
tare verbum Domini Dei mei, ut vel
plus, vel minus loquar.

19 Ob-

19 Obſecro ut hic maneatis etiam
hac nocte, & ſcire queam quid mi-
hi rurſum reſpondeat Dominus.
20 Venit ergo Deus ad Balaam no-
cte, & ait ei: Si vocare te venerunt
homines iſti, ſurge & vade cum eis:
ita dumtaxat, ut quod tibi præcepe-
ro, facias.
21 Surrexit Balaam mane, & ſtra-
ta aſina ſua profectus eſt cum eis.
†2 *Pet.* 22 † Et iratus eſt Deus. Stetitque
2. 15. angelus Domini in via contra Ba-
laam, qui inſidebat aſinæ, & duos
pueros habebat ſecum.
23 Cernens aſina angelum ſtantem
in via, evaginato gladio, avertit ſe
de itinere, & ibat per agrum. Quam
cum verberaret Balaam, & vellet
ad ſemitam reducere,
24 Stetit angelus in anguſtiis dua-
rum maceriarum, quibus vineæ cin-
gebantur.
25 Quem videns aſina, junxit ſe pa-
rieti, & attrivit ſedentis pedem. At
ille iterum verberabat eam:
26 Et nihilominus angelus ad lo-
cum anguſtum tranſiens, ubi nec ad
dexteram nec ad ſiniſtram poterat
deviare, obvius ſtetit.
27 Cumque vidiſſet aſina ſtantem
angelum, concidit ſub pedibus ſe-
dentis. qui iratus, vehementius cæ-
debat fuſte latera ejus.
28 Aperuitque Dominus os aſi-
næ, & locuta eſt: Quid feci tibi?
cur percutis me? ecce jam tertio?
29 Reſpondit Balaam: Quia com-
meruiſti, & illuſiſti mihi: utinam
haberem gladium, ut te percuterem.
30 Dixit aſina: Nonne animal tu-
um ſum, cui ſemper ſedere conſue-
viſti uſque in præſentem diem? dic
quid ſimile unquam fecerim tibi.
At ille ait: Numquam.
31 Protinus aperuit Dominus ocu-
los Balaam, & vidit angelum ſtan-
tem in via evaginato gladio, adora-
vitque eum pronus in terram.
32 Cui angelus: Cur, inquit, ter-
tio verberas aſinam tuam? Ego veni
ut adverſarer tibi, quia perverſa eſt
via tua, mihique contraria:
33 Et niſi aſina declinaſſet de via,
dans locum reſiſtenti, te occidiſſem,
& illa viveret.
34 Dixit Balaam: Peccavi, neſci-
ens quod tu ſtares contra me: &
nunc ſi diſplicet tibi ut vadam, re-
vertar.
35 Ait angelus: Vade cum iſtis, &
cave ne aliud quam præcepero tibi
loquaris. Ivit igitur cum principi-
bus.
36 Quod cum audiſſet Balac, egreſ-
ſus eſt in occurſum ejus, in oppido
Moabitarum, quod ſitum eſt in ex-
tremis finibus Arnon.
37 Dixitque ad Balaam: Miſi nun-
tios ut vocarent te, cur non ſtatim
veniſti ad me? an quia mercedem ad-
ventui tuo reddere nequeo?
38 Cui ille reſpondit: Ecce adſum:
numquid loqui potero aliud, niſi
quod Deus poſuerit in ore meo?
39 Perrexerunt ergo ſimul, & ve-
nerunt in urbem, quæ in extremis
regni ejus finibus erat.
40 Cumque occidiſſet Balac boves
& oves, miſit ad Balaam, & princi-
pes qui cum eo erant, munera.
41 Mane autem facto duxit eum ad
excelſa Baal, & intuitus eſt extre-
mam partem populi.

CAPUT XXIII.

Balaam, extructis aris parat ſe ad maledicendum Hebræis; ſed loco maledictionis benedicit ſemel ac iterum populo Iſrael: multa de illo vaticinatur.

1 Dixitque Balaam ad Balac:
Ædifica mihi hic ſeptem
aras, & para totidem vitulos, ejuſ-
demque numeri arietes.
2 Cumque feciſſet juxta ſermonem
Balaam, impoſuerunt ſimul vitu-
lum & arietem ſuper aram.
3 Dixitque Balaam ad Balac: Sta
paulisper juxta holocauſtum tuum,
donec vadam, ſi forte occurrat mi-
hi Dominus, & quodcumque impe-
raverit, loquar tibi.
4 Cumque abiiſſet velociter, occur-
rit illi Deus. Locutuſque ad eum Ba-
laam: Septem, inquit, aras erexi, &
impoſui vitulum & arietē deſuper.
5 Dominus autem poſuit verbum
in ore ejus, & ait: Revertere ad Ba-
lac, & hæc loqueris.
6 Reverſus invenit ſtantem Balac
juxta holocauſtum ſuum, & omnes
principes Moabitarum:
7 Aſſumptaque parabola ſua, di-
xit: De Aram adduxit me Balac rex
Moabitarum, de montibus Orien-
tis: Veni, inquit, & maledic Jacob:
propera, & deteſtare Iſrael.
8 Quo modo maledicam, cui non
maledixit Deus? Qua ratione dete-
ſter, quem Dominus non deteſtatur?

9 De summis silicibus videbo eum, & de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit, & inter gentes non reputabitur.
10 Quis dinumerare possit pulverem Jacob, & nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima mea morte justorum, & fiant novissima mea horum similia.
11 Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te: & tu econtrario benedicis eis.
12 Cui ille respondit: Num aliud possum loqui, nisi quod jusserit Dominus?
13 Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Israel videas, & totum videre non possis, inde maledicito ei.
14 Cumque duxisset eum in locum sublimem, super verticem montis Phasga, ædificavit Balaam septē aras, & impositis supra vitulo atq; ariete,
15 Dixit ad Balac: Sta hic juxta holocaustum tuum, donec ego obvius pergam.
16 Cui cum Dominus occurrisset, posuissetque verbum in ore ejus, ait: Revertere ad Balac, & hæc loqueris ei.
17 Reversus invenit eum stantem juxta holocaustum suum, & principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus est Dominus?
18 At ille assumpta parabola sua ait: Sta Balac, & ausculta, audi fili Sephor:
19 Non est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, & non faciet? locutus est, & non implebit?
20 Ad benedicēdum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo.
21 Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel. Dominus Deus ejus cum eo est, & clangor victoriæ regis in illo.
22 †Deus eduxit illum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. † *Infra* 24. 8.
23 Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israel. Temporibus suis dicetur Jacob & Israeli quid operatus sit Deus.
24 Ecce populus ut leæna consurget, & quasi leo erigetur: non accubabit donec devoret prædam, & occisorum sanguinem bibat.
25 Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei, nec benedicas.
26 Et ille ait: Nonne dixi tibi, quod quidquid mihi Deus imperaret, hoc facerem?
27 Et ait Balac ad eum: Veni, & ducam te ad alium locum: si forte placeat Deo ut inde maledicas eis.
28 Cumque duxisset eum super verticem montis Phogor, qui respicit solitudinem,
29 Dixit ei Balaam: Ædifica mihi hic septem aras, & para totidem vitulos, ejusdemque numeri arietes.
30 Fecit Balac ut Balaam dixerat: imposuitque vitulos & arietes per singulas aras.

CAPUT XXIV.

Balaam tertio benedicit, & prospera vaticinatur de Israel, & de Christo: item de Amalecitis, Cinæis, & Romanis vastandis ac perdendis.

1 Cumque vidisset Balaam quod placeret Domino ut benediceret Israeli, nequaquam abiit ut ante perrexerat, ut augurium quæreret: sed dirigens contra desertum vultum suum,
2 Et elevans oculos, vidit Israel in tentoriis commorantem per tribus suas: & irruente in se spiritu Dei,
3 Assumpta parabola ait: Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus est oculus:
4 Dixit auditor sermonum Dei, qui visionem Omnipotentis intuitus est, qui cadit, & sic aperiuntur oculi ejus:
5 Quam pulchra tabernacula tua Jacob, & tentoria tua Israel!
6 Ut valles nemorosæ, ut horti juxta fluvios irrigui, ut tabernacula quæ fixit Dominus, quasi cedri prope aquas.
7 Fluet aqua de situla ejus, & semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter Agag, rex ejus, & auferetur regnum illius.
8 Deus eduxit illum de Ægypto, †cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius, ossaque eorum confringent, & perforabunt sagittis. † *Supra* 23.22.
9 Accubans dormivit ut leo, & quasi leæna, quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi, erit &

ipſe benedictus: qui maledixerit, in
maledictione reputabitur.
10 Iratuſque Balac contra Balaam,
comploſis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te,
quibus econtrario tertio benedixiſti:
11 Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te, ſed Dominus privavit te honore diſpoſito.
12 Reſpondit Balaam ad Balaac:
Nonne nuntiis tuis, quos miſiſti
ad me, dixi:
13 †Si dederit mihi Balac plenā domum ſuam argenti & auri, non potero præterire ſermonem Domini Dei mei. ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo: ſed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar? (†Supra 22. 18.)
14 Verumtamen pergens ad populum meum, dabo conſilium, quid populus tuus populo huic faciat extremo tempore.
15 Sumpta igitur parabola, rurſum ait: Dixit Balaam filius Beor: dixit homo, cujus obturatus eſt oculus:
16 Dixit auditor ſermonum Dei, qui novit doctrinam Altiſſimi, & viſiones Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos.
17 Videbo eum, ſed non modo: intuebor illum, ſed non prope. † ORIETUR STELLA ex Jacob, & conſurget virga de Iſrael: & percutiet duces Moab, vaſtabitque omnes filios Seth. (†Matt. 2. 2.)
18 Et erit Idumæa poſſeſſio ejus: hereditas Seir cedet inimicis ſuis: Iſrael vero fortiter aget.
19 De Jacob erit qui dominetur, & perdat reliquias civitatis.
20 Cumque vidiſſet Amalec, aſſumens parabolam, ait: Principium gentium Amalec, cujus extrema perdentur.
21 Vidit quoque Cinæum: & aſſumpta parabola, ait: Robuſtum quidem eſt habitaculum tuum: ſed ſi in petra poſueris nidum tuum,
22 Et fueris electus de ſtirpe Cin, quamdiu poterit permanere? Aſſur enim capiet te.
23 Aſſumptaque parabola iterum locutus eſt: Heu, quis victurus eſt, quando iſta faciet Deus?
24 † Venient in trieribus de Italia, ſuperabunt Aſſyrios, vaſtabuntque Hebræos, & ad extremum etiam ipſi peribunt. (†Dan. 11. 30.)
25 Surrexitque Balaam, & reverſus eſt in locum ſuum: Balac quoque via, qua venerat, rediit.

CAPUT XXV.

Ob fornicationem Iſrael cum Moabitis & Madianitis jubet Deus principes ſuſpendi, & pereunt e plebe 24 millia: ipſique Phinees dat pro mercede perpetuum ſacerdotium, eo quod divino zelo Zambri & Cozbi pugione confodiſſet.

1 MOrabatur autem eo tempore Iſrael in Settim, & fornicatus eſt populus cum filiabus Moab,
2 Quæ vocaverunt eos ad ſacrificia ſua. At illi comederunt & adoraverunt deos earum.
3 †Initiatuſque eſt Iſrael Beelphegor: & iratus Dominus, (†Joſ. 22. 17.)
4 Ait ad Moyſen: † Tolle cunctos principes populi, & ſuſpende eos contra ſolem in patibulis: ut avertatur furor meus ab Iſrael. (†Deut. 4. 3.)
5 Dixitque Moyſes ad Judices Iſrael: † Occidat unuſquiſq; proximos ſuos, qui initiati ſunt Beelphegor. (†Exod. 32. 27.)
6 Et ecce unus de filiis Iſrael intravit coram fratribus ſuis ad ſcortum Madianitidem, vidente Moyſe, & omni turba filiorum Iſrael, qui flebant ante fores tabernaculi.
7 † Quod cum vidiſſet Phinees filius Eleazari filii Aaron ſacerdotis, ſurrexit de medio multitudinis, & arrepto pugione, (†Pſal. 105. 30. 1 Machab. 2. 26. 1 Cor. 10. 8.)
8 Ingreſſus eſt poſt virum Iſraelitem in lupanar, & perfodit ambos ſimul, virum ſcilicet & mulierem, in locis genitalibus. Ceſſavitque plaga a filiis Iſrael:
9 Et occiſi ſunt viginti quatuor millia hominum.
10 Dixitque Dominus ad Moyſen:
11 Phinees filius Eleazari filii Aaron ſacerdotis avertit iram meam a filiis Iſrael: quia zelo meo commotus eſt contra eos, ut non ipſe delerem filios Iſrael in zelo meo.
12 Idcirco loquere ad eum: † Ecce do ei pacem fœderis mei, (†Eccli. 45. 30. 1 Machab. 2. 54.)
13 Et erit tam ipſi quam ſemini ejus pactum ſacerdotii ſempiternum, quia zelatus eſt pro Deo ſuo, & expiavit ſcelus filiorum Iſrael.
14 Erat autem nomen viri Iſraelitæ, qui occiſus eſt cum Madianitide, Zambri filius Salu, dux de cognatione & tribu Simeonis.

15 Porro mulier Madianitis, quæ pariter interfecta est, vocabatur Cozbi, filia Sur principis nobilissimi Madianitarum.

16 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

† *Infra* 31. 2. 17 † Hostes vos sentiant Madianitæ, & percutite eos:

18 Quia & ipsi hostiliter egerunt contra vos, & decepere insidiis per idolum Phogor, & Cozbi filiam ducis Madian sororem suam, quæ percussa est in die plagæ pro sacrilegio Phogor.

CAPUT XXVI.

Numerantur Israelitæ per singulas tribus, qui bello apti, sunt terram promissionis ingressuri, & juxta hanc dinumerationem jubetur illis terra dividi.

1 POstquam noxiorum sanguis effusus est, dixit Dominus ad Moysen & Eleazarum filium Aaron sacerdotem:

† *Supr.* 1. 2. 3. 2 † Numerate omnem summam filiorum Israel a viginti annis & supra, per domos & cognationes suas, cunctos qui possunt ad bella procedere.

3 Locuti sunt itaque Moyses & Eleazar sacerdos in campestribus Moab super Jordanem contra Jericho, ad eos qui erant,

4 A viginti annis & supra, sicut Dominus imperaverat, quorum iste est numerus:

5 Ruben primogenitus Israel.
† *Gen.* 46. 9. *Exod.* 6. 14. 1 *Par.* 5. 3. † hujus filius Henoch, a quo familia Henochitarum: & Phallu, a quo familia Phalluitarum:

6 Et Hesron, a quo familia Hesronitarum: & Charmi, a quo familia Charmitarum.

7 Hæ sunt familiæ de stirpe Ruben: quarum numerum inventus est, quadraginta tria millia & septingenti triginta.

8 Filius Phallu, Eliab.

9 Hujus filii, Namuel & Dathan & Abiron. isti sunt Dathan & Abiron
† *Supr.* 16. 1. principes populi, † qui surrexerunt contra Moysen & Aaron in seditione Core, quando adversus Dominum rebellaverunt:

10 Et aperiens terra os suum devoravit Core, morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros. Et factum est grande miraculum,

11 Ut, Core pereunte, filii illius non perirent.

12 Filii Simeon per cognationes suas: Namuel, ab hoc familia Namuelitarum: Jamin, ab hoc familia Jaminitarum: Jachin, ab hoc familia Jachinitarum:

13 Zare, ab hoc familia Zareitarum: Saul, ab hoc familia Saulitarum.

14 Hæ sunt familiæ de stirpe Simeon, quarum omnis numerus fuit, viginti duo millia ducenti.

15 Filii Gad per cognationes suas: Sephon, ab hoc familia Sephonitarum: Aggi, ab hoc familia Aggitarũ: Suni, ab hoc familia Sunitarum:

16 Ozni, ab hoc familia Oznitarum: Her, ab hoc familia Heritarum:

17 Arod, ab hoc familia Aroditarũ: Ariel, ab hoc familia Arielitarum.

18 Istæ sunt familiæ Gad, quarum omnis numerus fuit, quadraginta millia quingenti.

19 † Filii Juda, Her & Onan, qui ambo mortui sunt in terra Chanaan. † *Gen.* 38. 3. 4.

20 Fuerunt filii Juda, per cognationes suas: Sela, a quo familia Selaitarum: Phares, a quo familia Pharesitarum: Zare, a quo familia Zareitarum.

21 Porro filii Phares: Hesron, a quo familia Hesronitarum: & Hamul, a quo familia Hamulitarum.

22 Istæ sunt familiæ Juda, quarum omnis numerus fuit, septuaginta sex millia quingenti.

23 Filii Issachar per cognationes suas: Thola, a quo familia Tolaitarum: Phua, a quo familia Phuaitarũ:

24 Jasub, a quo familia Jasubitarum: Semran, a quo familia Semranitarum.

25 Hæ sunt cognationes Issachar, quarum numerus fuit, sexaginta quatuor millia trecenti.

26 Filii Zabulon per cognationes suas: Sared, a quo familia Sareditarum: Elon, a quo familia Elonitarum: Jalel, a quo familia Jalelitarum.

27 Hæ sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit, sexaginta millia quingenti.

28 Filii Joseph per cognationes suas, Manasse & Ephraim.

29 De Manasse ortus est Machir, a quo familia Machiritarum. † Machir genuit Galaad, a quo familia † *Jos.* 17. 1.
Galaaditarum.

30 Galaad habuit filios: Jezer, a

quo

quo familia Jezeritarum : & Helec, a quo familia Helecitarum :

31 Et Asriel, a quo familia Asrielitarum : & Sechem, a quo familia Sechemitarum :

32 Et Semida, a quo familia Semidaitarum : † & Hepher, a quo familia Hepheritarum. († Infra 27. 1.)

33 Fuit autem Hepher pater Salphaad, qui filios non habebat, sed tantum filias, quarum ista sunt nomina : † Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, & Thersa. († Ibid.)

34 Hæ sunt familiæ Manasse, & numerus earum, quinquaginta duo millia septingenti.

35 Filii autem Ephraim per cognationes suas, fuerunt hi : Suthala, a quo familia Suthalaitarum : Becher, a quo familia Becheritarum : Thehen, a quo familia Thehenitarum.

36 Porro filius Suthala fuit Heran, a quo familia Heranitarum.

37 Hæ sunt cognationes filiorum Ephraim, quarum numerus fuit, triginta duo millia quingenti.

38 Isti sunt filii Joseph per familias suas. Filii Benjamin in cognationibus suis : Bela, a quo familia Belaitarum : Asbel, a quo familia Asbelitarum : Ahiram, a quo familia Ahiramitarum :

39 Supham, a quo familia Suphamitarum : Hupham, a quo familia Huphamitarum.

40 Filii Bela : Hered, & Noeman. De Hered, familia Hereditarum : de Noeman, familia Noemanitarum.

41 Hi sunt filii Benjamin per cognationes suas, quorum numerus fuit, quadraginta quinque millia sexcēti.

42 Filii Dan per cognationes suas : Suham, a quo familia Suhamitarum. hæ sunt cognationes Dan per familias suas.

43 Omnes fuere Suhamitæ, quorum numerus erat, sexaginta quatuor millia quadringenti.

44 Filii Aser per cognationes suas : Jemna, a quo familia Jemnaitarum : Jessui, a quo familia Jessuitarum : Brie, a quo familia Brieitarum.

45 Filii Brie : Heber, a quo familia Heberitarum : & Melchiel, a quo familia Melchielitarum.

46 Nomen autem filiæ Aser, fuit Sara.

47 Hæ cognationes filiorum Aser, & numerus eorum, quinquaginta tria millia quadringenti.

48 Filii Nephthali per cognationes suas : Jesiel, a quo familia Jesielitarum : Guni, a quo familia Gunitarum :

49 Jeser, a quo familia Jeseritarum : Sellem, a quo familia Sellemitarum.

50 Hæ sunt cognationes filiorum Nephthali per familias suas : quorum numerus, quadraginta quinque millia quadringenti.

51 Ista est summa filiorum Israel, qui recensiti sunt, sexcenta millia, & mille septingenti triginta.

52 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens :

53 Istis dividetur terra juxta numerum vocabulorū in possessiones suas.

54 Pluribus majorem partem dabis, & paucioribus minorem : singulis, sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio :

55 Ita dumtaxat ut sors terram tribubus dividat & familiis.

56 Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant, vel pauciores.

57 † Hic quoque est numerus filiorum Levi per familias suas : Gerson, a quo familia Gersonitarum : Caath, a quo familia Caathitarum : Merari, a quo familia Meraritarum. († Exod. 6. 16.)

58 Hæ sunt familiæ Levi : Familia Lobni, familia Hebroni, familia Moholi, familia Musi, familia Core. At vero Caath genuit Amram :

59 Qui habuit uxorem Jochabed filiam Levi, quæ nata est ei in Ægypto. hæc genuit Amram viro suo filios, Aaron & Moysen, & Mariam sororem eorum.

60 De Aaron orti sunt Nadab & Abiu, & Eleazar & Ithamar :

61 † Quorum Nadab & Abiu mortui sunt, cum obtulissent ignem alienum coram Domino. († Lev. 10. 1. Supr. 3. 4. 1. Par. 24. 2.)

62 Fueruntque omnes qui numerati sunt, viginti tria millia generis masculini, ab uno mense & supra : quia non sunt recensiti inter filios Israel, nec eis cum ceteris data possessio est.

63 Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt a Moyse & Eleazaro sacerdote, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

64 † Inter quos, nullus fuit eorum qui ante numerati sunt a Moyse & Aaron in deserto Sinai. († 1 Cor. 10. 5.)

65 † Prædixerat enim Dominus quod omnes morerentur in solitudi- († Supr. 14. 23. 24.)

ne. Nullusque remansit ex eis, nisi Caleb filius Jephone, & Josue filius Nun.

CAPUT XXVII.

Filiæ Salphaad, deficiente prole mascula, patri succedunt in hereditatem: dicitque Dominus Moysen moriturum, ubi ex monte Abarim terram promissionis conspexerit, sibique in ducatu populi substituerit Josue.

† Supr. 26. 32. 33. Inf. 36. 1. Jos. 17. 1.

1 Accesserunt † autem filiæ Salphaad, filii Hepher, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, qui fuit filius Joseph: quarum sunt nomina, Maala, & Noa, & Hegla, & Melcha, & Thersa.
2 Steteruntque coram Moyse & Eleazaro sacerdote, & cunctis principibus populi, ad ostium tabernaculi fœderis, atque dixerunt:
3 Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione, quæ † concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo mortuus est: hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua, quia non habuit filium? Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri.

† Supr. 16. 1.

4 Retulitque Moyses causam earum ad judicium Domini.
5 Qui dixit ad eum:
6 Justam rem postulant filiæ Salphaad: da eis possessionem inter cognatos patris sui, & ei in hereditatem succedant.
7 Ad filios autem Israel loqueris hæc:
8 Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam ejus transibit hereditas.
9 Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos.
10 Quod si & fratres non fuerint, dabitis hæreditatem fratribus patris ejus.
11 Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi sunt. eritque hoc filiis Israel sanctum lege perpetua, sicut præcepit Dominus Moysi.
12 Dixit quoque Dominus ad Moysen: † Ascende in montem istum Abarim, & contemplare inde terram, quam daturus sum filiis Israel.
13 Cumque videris eam, ibis & tu ad populum tuum, sicut ivit frater tuus Aaron:

† Deut. 32. 49.

14 † Quia offendistis me in deserto Sin in contradictione multitudinis, nec sanctificare me voluistis coram ea super aquas. hæ sunt aquæ contradictionis in Cades deserti Sin.

† Supr. 20. 12. Deut 32. 51.

15 Cui respondit Moyses:
16 Provideat Dominus Deus spirituum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc:
17 Et possit exire & intrare ante eos, & educere eos vel introducere: ne sit populus Domini sicut oves absque pastore.
18 Dixitque Dominus ad eum: † Tolle Josue filium Nun, virum in quo est Spiritus, & pone manum tuam super eum.

† Deut. 3. 21.

19 Qui stabit coram Eleazaro sacerdote & omni multitudine:
20 Et dabis ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ, ut audiat eum omnis synagoga filiorum Israel.
21 Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulet Dominum. Ad verbum ejus egredietur & ingredietur ipse, & omnes filii Israel cum eo, & cetera multitudo.
22 Fecit Moyses ut præceperat Dominus. Cumque tulisset Josue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote & omni frequentia populi.
23 Et impositis capiti ejus manibus, cuncta replicavit quæ mandaverat Dominus.

CAPUT XXVIII.

Sacrificia quotidiana, & diei septimi, ac Calendarum, & de duabus solemnitatibus Azymorum & Hebdomadarum.

1 Dixit quoque Dominus ad Moysen:
2 Præcipe filiis Israel, & dices ad eos: Oblationem meam & panes, & incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua.
3 Hæc sunt sacrificia quæ offerre debetis: † Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum:

† Exod. 29. 38.

4 Unum offeretis mane, & alterum ad vesperum:
5 Decimam partem ephi similæ, quæ conspersa sit oleo purissimo, & habeat quartam partem hin.
6 Holocaustum juge est quod obtulistis in monte Sinai in odorem suavissimum incensi Domini.

7 Et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in Sanctuario Domini.
8 Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam, juxta omnem ritum sacrificii matutini, & libamentorum ejus, oblationem suavissimi odoris Domino.
† Matt. 12. 5. 9 † Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, & duas decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio, & liba,
10 Quæ rite funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum.
11 In calendis autem offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos,
12 Et tres decimas similæ oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: & duas decimas similæ oleo conspersæ per singulos arietes:
13 Et decimam decimæ similæ ex oleo in sacrificio per agnos singulos. holocaustum suavissimi odoris atque incensi est Domino.
14 Libamenta autem vini, quæ per singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. hoc erit holocaustum per omnes menses, qui sibi anno vertente succedunt.
15 Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis.
† Exod. 12. 18. Levit. 23. 5. 16 † Mense autem primo, quartadecima die mẽsis, Phase Domini erit,
17 Et quintadecima die solemnitas: septem diebus vescentur azymis.
18 Quarum dies prima venerabilis & sancta erit: omne opus servile non facietis in ea.
19 Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem:
20 Et sacrificia singulorum ex simila quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, & duas decimas per arietem,
21 Et decimam decimæ per agnos singulos: id est, per septem agnos.
22 Et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis,
23 Præter holocaustum matutinum quod semper offeretis.
24 Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis, & in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, & de libationibus singulorum.
25 Dies quoque septimus celeberrimus & sanctus erit vobis: omne opus servile non facietis in eo.
26 Dies etiam primitivorum, quando offeretis novas fruges Domino, expletis hebdomadibus, venerabilis & sancta erit: omne opus servile non facietis in ea.
27 Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos septem:
28 Atque in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, per arietes duas,
29 Per agnos decimam decimæ, qui simul sunt agni septem. hircum quoque
30 Qui mactatur pro expiatione: præter holocaustum sempiternum & liba ejus.
31 Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

CAPUT XXIX.

Solemnitates mensis septimi, & quid in eis offerendum sit: nempe solemnitas tubarum, expiationis, & tabernaculorum, quæ octo diebus varias habent oblationes.

1 Mensis etiam septimi prima dies venerabilis & sancta erit vobis. omne opus servile non facietis in ea, quia dies clangoris est & tubarum.
2 Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum de armento unum, arietem unum, & agnos anniculos immaculatos septem:
3 Et in sacrificiis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem,
4 Unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem:
5 Et hircum pro peccato, qui offertur in expiationem populi,
6 Præter holocaustum calendarum cum sacrificiis suis, & holocaustum sempiternum cum libationibus solitis. eisdem cæremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum Domino.
7 † Decima quoque dies mensis hujus septimi erit vobis sancta atq; venerabilis, & affligetis animas vestras: omne opus servile non facietis in ea. † Lev. 16. 29. & 23. 24.

8 Offeretisque holocaustum Domino in odorem suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septē:
9 Et in sacrificiis eorum, similæ oleo cōspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietē,
10 Decimam decimæ per agnos singulos, qui sunt simul agni septem:
11 Et hircum pro peccato, absque his quæ offerri pro delicto solent in expiationem, & holocaustum sempiternum, cum sacrificio & libaminibus eorum.
12 Quintadecima vero die mensis septimi, quæ vobis sancta erit atque venerabilis, omne opus servile non facietis in ea, sed celebrabitis solemnitatem Domino septem diebus.
13 Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
14 Et in libamentis eorum, similæ oleo conspersæ tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul vituli tredecim: & duas decimas arieti uno, id est, simul arietibus duobus,
15 Et decimam decimæ agnis singulis, qui sunt simul agni quatuordecim:
16 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, & sacrificio, & libamine ejus.
17 In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
18 Sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
19 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque & libamine ejus.
20 Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
21 Sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
22 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque & libamine ejus.
23 Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
24 Sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
25 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine.
26 Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
27 Sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
28 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine.
29 Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
30 Sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
31 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine.
32 Die septimo offeretis vitulos septem, & arietes duos, agnos anniculos immaculatos quatuordecim:
33 Sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
34 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine.
35 Die octavo, qui est celeberrimus, omne opus servile non facietis,
36 Offerentes holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem:
37 Sacrificiaque & libamina singulorum per vitulos & arietes & agnos rite celebrabitis:
38 Et hircum pro peccato, absque holocausto sempiterno, sacrificioque ejus & libamine.
39 Hæc offeretis Domino in solemnitatibus vestris: præter vota & oblationes spontaneas in holocausto, in sacrificio, in libamine, & in hostiis pacificis.

CAPUT XXX.

De voto ac juramento virorum, & quando puellarum & uxorum vota seu juramenta rata sint, vel irrita.

1 NArravitque Moyses filiis Israel omnia quæ ei Dominus imperarat:
2 Et locutus est ad principes tribuum filiorum Israel: Iste est sermo quem præcepit Dominus:

3 Si quis virorum votum Domino voverit, aut se constrinxerit juramento: non faciet irritum verbum suum, sed omne quod promisit implebit.
4 Mulier si quippiam voverit, & se constrinxerit juramento, quæ est in domo patris sui, & in ætate adhuc puellari: si cognoverit pater votum quod pollicita est, & juramentum quo obligavit animam suam, & tacuerit, voti rea erit:
5 Quidquid pollicita est & juravit, opere complebit.
6 Sin autem, statim ut audierit, contradixerit pater: & vota & juramenta ejus irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni, eo quod contradixerit pater.
7 Si maritum habuerit, & voverit aliquid, & semel de ore ejus verbum egrediens animam ejus obligaverit juramento:
8 Quo die audierit vir, & non contradixerit, voti rea erit, reddetque quodcumque promiserat.
9 Sin autem audiens statim contradixerit, & irritas fecerit pollicitationes ejus, verbaque quibus obstrinxerat animam suam: propitius erit ei Dominus.
10 Vidua & repudiata quidquid voverint, reddent.
11 Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit & juramento,
12 Si audierit vir, & tacuerit, nec contradixerit sponsioni, reddet quodcumque promiserat.
13 Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis rea: quia maritus contradixit, & Dominus ei propitius erit.
14 Si voverit, & juramento se constrinxerit, ut per jejunium, vel ceterarum rerum abstinentiam, affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat, sive non faciat.
15 Quod si audiens vir tacuerit, & in alteram diem distulerit sententiam: quidquid voverat atque promiserat, reddet: quia statim ut audivit, tacuit.
16 Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem ejus.
17 Istæ sunt leges, quas constituit Dominus Moysi, inter virum & uxorem, inter patrem & filiam, quæ in puellari adhuc ætate est, vel quæ manet in parentis domo.

CAPUT XXXI.

Cæsis Madianitis jussu Dei, virgines solæ reservantur: substantia ex æquo dividitur pugnantibus & plebi, primitiæ Sacerdoti ac Levitis traduntur, gratiæ Deo cum donariis offeruntur, quod nullus Hebræorum occubuit.

1 Locutusque est Dominus ad
Moysen dicens:
2 Ulciscere prius filios Israel de
Madianitis, & sic colligeris ad po-
pulum tuum.
3 Statimque Moyses, † Armate, † Supr. 25. 17.
inquit, ex vobis viros ad pugnam,
qui possint ultionem Domini expe-
tere de Madianitis.
4 Mille viri de singulis tribubus eli-
gantur ex Israel qui mittantur ad
bellum.
5 Dederuntque millenos de singu-
lis tribubus, id est, duodecim millia
expeditorum ad pugnam:
6 Quos misit Moyses cum Phinees
filio Eleazari sacerdotis, vasa quo-
que sancta, & tubas ad clangendum
tradidit ei.
7 Cumque pugnassent contra Ma-
dianitas atque vicissent, omnes ma-
res occiderunt,
8 † Et reges eorum, Evi, & Recem, † Jos. 13. 21.
& Sur, & Hur, & Rebe, quinque
principes gentis: Balaam quoque fi-
lium Beor interfecerunt gladio.
9 Ceperuntque mulieres eorum, &
parvulos, omniaque pecora, & cun-
ctam supellectilem: quidquid ha-
bere potuerant depopulati sunt:
10 Tam urbes quam viculos & ca-
stella flamma consumpsit.
11 Et tulerunt prædam, & univer-
sa quæ ceperant tam ex hominibus
quam ex jumentis,
12 Et adduxerunt ad Moysen, &
Eleazarum sacerdotem, & ad om-
nem multitudinem filiorum Israel:
reliqua autem utensilia portaverunt
ad castra in campestribus Moab jux-
ta Jordanem contra Jericho.
13 Egressi sunt autem Moyses &
Eleazar sacerdos, & omnes princi-
pes synagogæ, in occursum eorum
extra castra.
14 Iratusque Moyses principibus
exercitus, tribunis, & centurioni-
bus qui venerant de bello,
15 Ait: Cur feminas reservastis?
16 † Nonne istæ sunt, quę deceperūt † Supr. 25. 18.

filios Israel ad suggestionem Balaam,
& prævaricari vos fecerunt in Domino super peccato Phogor, unde
& percussus est populus?

† *Judic.* 21. 11.

17 † Ergo cunctos interficite quidquid est generis masculini, etiam in parvulis: & mulieres, quæ noverunt viros in coitu, jugulate:
18 Puellas autem & omnes feminas virgines reservate vobis:
19 Et manete extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem, vel occisum tetigerit, lustrabitur die tertio & septimo.
20 Et de omni præda, sive vestimentum fuerit, sive vas, & aliquid in utensilia præparatum, de caprarum pellibus, & pilis, & ligno, expiabitur.
21 Eleazar quoque sacerdos, ad viros exercitus qui pugnaverant, sic locutus est: Hoc est præceptum legis, † quod mandavit Dominus Moysi:

† *Lev.* 6. 28. & 11. 33. & 15. 12.

22 Aurum, & argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stannum,
23 Et omne quod potest transire per flammas, igne purgabitur. quidquid autem ignem non potest sustinere, aqua expiationis sanctificabitur:
24 Et lavabitis vestimenta vestra die septimo, & purificati postea castra intrabitis.
25 Dixit quoque Dominus ad Moysen:
26 Tollite summam eorum quæ capta sunt, ab homine usque ad pecus, tu & Eleazar sacerdos & principes vulgi:
27 Dividesque ex æquo prædam, inter eos qui pugnaverunt egressique sunt ad bellum; & inter omnem reliquam multitudinem.
28 Et separabis partem Domino ab his qui pugnaverunt & fuerunt in bello, unam animam de quingentis, tam ex hominibus quam ex bobus & asinis & ovibus,
29 Et dabis eam Eleazaro sacerdoti, quia primitiæ Domini sunt.
30 Ex media quoque parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum, & boum, & asinorum, & ovium, cunctorum animantium, & dabis ea Levitis, qui excubant in custodiis tabernaculi Domini.
31 Feceruntque Moyses & Eleazar, sicut præceperat Dominus.
32 Fuit autem præda, quam exercitus ceperat, ovium sexcenta septuaginta quinque millia,
33 Boum septuaginta duo millia,
34 Asinorum sexaginta millia & mille:
35 Animæ hominum sexus feminei, quæ non cognoverant viros, triginta duo millia.
36 Dataque est media pars his qui in prælio fuerant, ovium trecenta triginta septem millia quingentæ:
37 E quibus in partem Domini supputatæ sunt oves sexcentæ septuaginta quinque.
38 Et de bobus triginta sex millibus, boves septuaginta & duo:
39 De asinis triginta millibus quingentis, asini sexaginta unus:
40 De animabus hominum sedecim millibus, cesserunt in partem Domini triginta duæ animæ.
41 Tradiditque Moyses numerum primitiarum Domini Eleazaro sacerdoti, sicut fuerat ei imperatum,
42 Ex media parte filiorum Israel, quam separaverat his qui in prælio fuerant.
43 De media vero parte quæ contigerat reliquæ multitudini, id est, de ovibus trecentis triginta septem millibus quingentis,
44 Et de bobus triginta sex millibus,
45 Et de asinis triginta millibus quingentis,
46 Et de hominibus sedecim millibus,
47 Tulit Moyses quinquagesimum caput, & dedit Levitis, qui excubabant in tabernaculo Domini, sicut præceperat Dominus.
48 Cumque accessissent principes exercitus ad Moysen, & tribuni, centurionesque, dixerunt:
49 Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorũ, quos habuimus sub manu nostra: & ne unus quidẽ defuit.
50 Ob hanc causam offerimus in donariis Domini singuli quod in præda auri potuimus invenire, periscelides & armillas, annulos & dextralia, ac murænulas, ut depreceris pro nobis Dominum.
51 Susceperuntque Moyses & Eleazar sacerdos, omne aurum in diversis speciebus,
52 Pondo sedecim millia, septingentos quinquaginta siclos, a tribunis & centurionibus.
53 Unusquisque enim quod in præda rapuerat, suum erat.
54 Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii, in monimentũ filiorum Israel corã Domino.

CAPUT XXXII.

Filiis Ruben & Gad & dimidiæ tribui Manasse, quod pecoribus abundarent, portio datur trans Jordanem, modo fratres suos in terram promissionis armati præcedant.

1 FIlii autem Ruben & Gad ha-
bebant pecora multa, & e-
rat illis in jumentis infinita substan-
tia. Cumque vidissent Jazer & Ga-
laad aptas animalibus alendis terras,
2 Venerunt ad Moysen, & ad Elea-
zarum sacerdotem, & principes mul-
titudinis, atque dixerunt:
3 Ataroth, & Dibon, & Jazer, &
Nemra, Hesebon, & Eleale, & Sa-
ban, & Nebo, & Beon,
4 Terra, quam percussit Dominus
in conspectu filiorum Israel, regio
uberrima est ad pastum animalium:
& nos servi tui habemus jumenta
plurima:
5 Precamurque si invenimus gra-
tiam coram te, ut des nobis famu-
lis tuis eam in possessionem, nec
facias nos transire Jordanem.
6 Quibus respondit Moyses: Num-
quid fratres vestri ibunt ad pugnam,
& vos hic sedebitis?
7 Cur subvertitis mentes filiorum
Israel, ne transire audeant in lo-
cum, quem eis daturus est Dominus?
8 Nonne ita egerunt patres vestri,
quando misi de Cadesbarne ad ex-
plorandam terram?
† Supr. 13. 24. 9 † Cumque venissent usque ad
vallem botri, lustrata omni regio-
ne, subverterunt cor filiorum Is-
rael, ut non intrarent fines, quos
eis Dominus dedit.
10 Qui iratus juravit, dicens:
11 Si videbunt homines isti, qui a-
scenderunt ex Ægypto, a viginti an-
nis & supra, terram, quam sub jura-
mento pollicitus sum Abraham, I-
saac, & Jacob: & noluerunt sequi me,
12 Præter Caleb filium Jephone
Cenezæum, & Josue filium Nun:
isti impleverunt voluntatem meam.
13 Iratusque Dominus adversum
Israel, circumduxit eum per deser-
tum quadraginta annis, donec con-
sumeretur universa generatio, quæ
fecerat malum in conspectu ejus.
14 Et ecce, inquit, vos surrexistis
pro patribus vestris, incrementa &
alumni hominum peccatorum, ut
augeretis furorem Domini contra
Israel.
15 Quod si nolueritis sequi eum, in
solitudine populum derelinquet, &
vos causa eritis necis omnium.
16 At illi prope accedentes, dixe-
runt: Caulas ovium fabricabimus,
& stabula jumentorum, parvulis
quoque nostris urbes munitas:
17 Nos autem ipsi armati & accin-
cti pergemus ad prælium ante filios
Israel, donec introducamus eos ad
loca sua. Parvuli nostri, & quidquid
habere possumus, erunt in urbibus
muratis, propter habitatorum insi-
dias.
18 Non revertemur in domos no-
stras, usque dum possideant filii Is-
rael hereditatem suam.
19 Nec quidquam quæremus trans
Jordanem, quia jam habemus no-
stram possessionem in orientali ejus
plaga.
20 Quibus Moyses ait: † Si facitis † Jos. 1.
quod promittitis, expediti pergite 14.
coram Domino ad pugnam:
21 Et omnis vir bellator armatus
Jordanem transeat, donec subver-
tat Dominus inimicos suos,
22 Et subjiciatur ei omnis terra:
tunc eritis inculpabiles apud Domi-
num & apud Israel, & obtinebitis
regiones, quas vultis, coram Do-
mino.
23 Sin autem quod dicitis, non fe-
ceritis, nulli dubium est quin pec-
cetis in Deum: & scitote quoniam
peccatum vestrum apprehendet vos.
24 Ædificate ergo urbes parvulis ve-
stris, & caulas & stabula ovibus ac ju-
mentis: & quod polliciti estis im-
plete.
25 † Dixeruntque filii Gad & Ru- † Jos. 4.
ben ad Moysen: Servi tui sumus, fa- 12.
ciemus quod jubet dominus noster.
26 Parvulos nostros, & mulieres,
& pecora, ac jumenta relinquemus
in urbibus Galaad:
27 Nos autem famuli tui omnes
expediti pergemus ad bellum, sic-
ut tu Domine loqueris.
28 Præcepit ergo Moyses Eleazaro
sacerdoti, & Josue filio Nun, &
principibus familiarum per tribus
Israel, & dixit ad eos:
29 † Si transierint filii Gad & filii † Deut.
Ruben vobiscum Jordanem omnes 3. 12.
armati ad bellum coram Domino, Jos. 13.
& vobis fuerit terra subjecta: date eis 8. &
Galaad in possessionem. 22. 4.

30 Sin autem noluerint transire armati vobiscum in terram Chanaan, inter vos habitandi accipiant loca.

31 Responderuntque filii Gad, & filii Ruben: Sicut locutus est dominus servis suis, ita faciemus?

32 Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan, & possessionem jam suscepisse nos confitemur trans Jordanem.

† Jos. 22. 4. 33 † Dedit itaque Moyses filiis Gad & Ruben, & dimidiæ tribui Manasse filii Joseph, regnum Sehon regis Amorrhæi, & regnum Og regis Basan, & terram eorum cum urbibus suis per circuitum.

34 Igitur extruxerunt filii Gad, Dibon, & Ataroth, & Aroer,

35 Et Etroth, & Sophan, & Jazer, & Jegbaa,

36 Et Bethnemra, & Betharan, urbes munitas, & caulas pecoribus suis.

37 Filii vero Ruben ædificaverunt Hesebon, & Eleale, & Cariathaim,

38 Et Nabo, & Baalmeon versis nominibus, Sabama quoque: imponentes vocabula urbibus, quas extruxerant.

† Gen. 50. 22. 39 † Porro filii Machir, filii Manasse, perrexerunt in Galaad, & vastaverunt eam interfecto Amorrhæo habitatore ejus.

40 Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse, qui habitavit in ea.

41 Jair autem filius Manasse abiit & occupavit vicos ejus, quos appellavit Havoth Jair, id est, Villas Jair.

42 Nobe quoq; perrexit, & apprehendit Chanath cum viculis suis: vocavitq; eam ex nomine suo Nobe.

CAPUT XXXIII.

Mansionibus 42. filiorum Israel per varia loca in deserto recensitis, Chananæi a Domino jubentur interimi.

1 HÆ sunt mansiones filiorum Israel, qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas in manu Moysi & Aaron,

2 Quas descripsit Moyses juxta castrorum loca, quæ Domini jussione mutabant.

3 Profecti igitur de Ramesse mense primo, quintadecima die mensis primi, altera die Phase, filii Israel in manu excelsa, videntibus cunctis Ægyptiis,

4 Et sepelientibus primogenitos, quos percusserat Dominus (nam & in diis eorum exercuerat ultionem)

5 Castrametati sunt in Soccoth.

6 Et de Soccoth venerunt in Etham, quæ est in extremis finibus solitudinis.

7 † Inde egressi venerunt contra Phihahiroth, quæ respicit Beelsephon, & castrametati sunt ante Magdalum. †Exod. 14. 2.

8 Profectique de Phihahiroth, transierunt per medium mare in solitudinem: & ambulantes tribus diebus per desertum Etham, castrametati sunt in Mara.

9 † Profectique de Mara venerunt in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, & palmæ septuaginta: ibique castrametati sunt. †Exod. 15. 27.

10 Sed & inde egressi, fixerunt tentoria super mare rubrum. Profectique de mari rubro,

11 Castrametati sunt in deserto Sin.

12 Unde egressi, venerunt in Daphca.

13 Profectique de Daphca, castrametati sunt in Alus.

14 Egressique de Alus, in Raphidim fixere tentoria, † ubi populo defuit aqua ad bibendum. †Exod. 17. 1.

15 Profectique de Raphidim, castrametati sunt in deserto Sinai.

16 Sed & de solitudine † Sinai egressi, venerunt ad sepulcra concupiscentiæ. †Exod. 19. 2.

17 † Profectique de sepulcris concupiscentiæ, castrametati sunt in Haseroth. † Supr. 11. 34.

18 † Et de Haseroth venerunt in Rethma. † Supr. 13. 1.

19 Profectique de Rethma, castrametati sunt in Remmonphares.

20 Unde egressi, venerunt in Lebna.

21 De Lebna, castrametati sunt in Ressa.

22 Egressique de Ressa venerunt in Ceelatha.

23 Unde profecti, castrametati sunt in monte Sepher.

24 Egressi de monte Sepher, venerunt in Arada.

25 Inde proficiscentes, castrametati sunt in Maceloth.

26 Profectique de Maceloth, venerunt in Thahath.

27 De Thahath, castrametati sunt in Thare.

28 Unde egressi, fixere tentoria in Methca.

29 Et de Methca, castrametati sunt in Hesmona.

30 Profectique de Hesmona, venerunt in Moseroth.
31 Et de Moseroth, castrametati sunt in Benejaacan.
32 † Profectique de Benejaacan, venerunt in montem Gadgad.
33 Unde profecti, castrametati sunt in Jetebatha.
34 Et de Jetebatha, venerunt in Hebrona.
35 Egressique de Hebrona, castrametati sunt in Asiongaber.
36 † Inde profecti, venerunt in desertum Sin, hæc est Cades.
37 Egressique de Cades, castrametati sunt in monte Hor, in extremis finibus terræ Edom.
38 †Ascenditque Aaron sacerdos in montem Hor, jubente Domino: & ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum Israel ex Ægypto, mense quinto, prima die mensis,
39 Cum esset annorum centum viginti trium.
40 Audivitque Chananæus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, in terram Chanaan venisse filios Israel.
41 Et profecti de monte Hor, castrametati sunt in Salmona.
42 Unde egressi, venerunt in Phunon.
43 Profectique de Phunon, castrametati sunt in Oboth.
44 Et de Oboth, venerunt in Ijeabarim, quæ est in finibus Moabitarum.
45 Profectique de Ijeabarim, fixere tentoria in Dibongad.
46 Unde egressi, castrametati sunt in Helmondeblathaim.
47 Egressique de Helmondeblathaim, venerunt ad montes Abarim contra Nabo.
48 Profectique de montibus Abarim, transierunt ad campestria Moab, supra Jordanem contra Jericho.
49 Ibique castrametati sunt de Bethsimoth usque ad Abelsatim in planioribus locis Moabitarum,
50 Ubi locutus est Dominus ad Moysen:
51 Præcipe filiis Israel, & dic ad eos: Quando transieritis Jordanem, intrantes terram Chanaan,
52 Disperdite cunctos habitatores terræ illius: † confringite titulos, & statuas comminuite, atque omnia excelsa vastate,
53 Mundantes terram, & habitantes in ea. ego enim dedi vobis illam in possessionem,

† Deut. 10. 7.
† Supr. 20. 1.
† Supr. 20. 25. Deut. 32. 50.
† Deut. 7. 5. Judic. 2. 2.

54 Quam dividetis vobis sorte. Pluribus dabitis latiorem, & paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit, ita tribuetur hereditas. Per tribus & familias possessio dividetur.
55 Sin autem nolueritis interficere habitatores terræ: qui remanserint, erunt vobis quasi clavi in oculis, & lanceæ in lateribus, & adversabuntur vobis in terra habitationis vestræ:
56 Et quidquid illis cogitaveram facere, vobis faciam.

CAPUT XXXIV.

Terræ promissionis situs & limites juxta 4. orbis plagas; eaque sorte dividenda præcipitur, additis illorum nominibus qui eam dividant.

1 Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:
2 Præcipe filiis Israel, & dices ad eos: Cum ingressi fueritis terrã Chanaan, & in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur.
3 † Pars meridiana incipiet a solitudine Sin, quæ est juxta Edom: & habebit terminos contra orientem mare salsissimum.
4 Qui circuibunt australem plagam per ascensum Scorpionis, ita ut transeant in Senna, & perveniant a meridie usque ad Cadesbarne, unde egredientur confinia ad villam nomine Adar, & tendent usq; ad Asemona.
5 Ibitque per gyrum terminus ab Asemona usque ad torrentem Ægypti, & maris magni littore finietur.
6 Plaga autẽ occidentalis a mari magno incipiet, & ipso fine claudetur.
7 Porro ad septemtrionalẽ plagam a mari magno termini incipient, pervenientes usq; ad montem altissimũ,
8 A quo venient in Emath usque ad terminos Sedada:
9 Ibuntque confinia usque ad Zephrona, & villam Enan. hi erunt termini in parte Aquilonis.
10 Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa Enan usque Sephama,
11 Et de Sephama descendent termini in Rebla contra fontem Daphnim: inde pervenient contra orientem ad mare Cenereth,
12 Et tendent usque ad Jordanem, & ad ultimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitum.
13 Præcepitque Moyses filiis Israel,

† Josue 15. 1.

dicens:

dicens: Hæc erit terra, quam possidebitis sorte, & quam jussit Dominus dari novem tribubus, & dimidiæ tribui.

14 Tribus enim filiorum Ruben per familias suas, & tribus filiorum Gad juxta cognationum numerum, media quoque tribus Manasse,

15 Id est, duæ semis tribus, acceperunt partem suam trans Jordanem contra Jericho ad orientalem plagam.

16 Et ait Dominus ad Moysen:

† Josue 14. 1. 2. 17 † Hæc sunt nomina virorum qui terram vobis divident, Eleazar sacerdos, & Josue filius Nun,

18 Et singuli principes de tribubus singulis,

19 Quorum ista sunt vocabula: De tribu Juda, Caleb filius Jephone.

20 De tribu Simeon, Samuel filiud Ammiud.

21 De tribu Benjamin, Elidad filius Chaselon.

22 De tribu filiorum Dan, Bocci filius Jogli.

23 Filiorum Joseph de tribu Manasse, Hanniel filius Ephod.

24 De tribu Ephraim, Camuel filius Sephtan.

25 De tribu Zabulon, Elisaphan filius Pharnach.

26 De tribu Issachar, dux Phaltiel filius Ozan.

27 De tribu Aser, Ahiud filius Salomi.

28 De tribu Nephthali, Phedael filius Ammiud.

29 Hi sunt, quibus præcepit Dominus ut dividerent filiis Israel terram Chanaan.

CAPUT XXXV.

Assignari jubentur urbes 48. & suburbana Levitis, & ex iis urbes 6. refugii pro homicidio non voluntario: lex homicidii voluntarii, & non voluntarii: unius testimonio nemo puniendus.

1 HÆc quoque locutus est Dominus ad Moysen in campestribus Moab supra Jordanem, contra Jericho:

† Josue 21. 2. 2 † Præcipe filiis Israel ut dent Levitis de possessionibus suis

3 Urbes ad habitandum, & suburbana earum per circuitum: ut ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac jumentis:

4 Quæ a muris civitatum forinsecus, per circuitum, mille passuum spatio tendentur.

5 Contra orientem duo millia erunt cubiti, & contra meridiem similiter erunt duo millia: ad mare quoque, quod respicit ad occidentem, eadem mensura erit, & septemtrionalis plaga æquali termino finietur, eruntque urbes in medio, & foris suburbana.

6 De ipsis autem oppidis, quæ Levitis dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem: & exceptis his, alia quadraginta duo oppida,

7 Id est, simul quadraginta octo cum suburbanis suis.

8 Ipsæque urbes, quæ dabuntur de possessionibus filiorum Israel, ab his qui plus habent, plures auferentur: & qui minus, pauciores, singuli juxta mensuram hereditatis suæ dabunt oppida Levitis.

9 Ait Dominus ad Moysen:

10 Loquere filiis Israel, & dices ad eos: † Quando transgressi fueritis Jordanem in terram Chanaan, † Deut. 19. 2. Jos. 20. 2.

11 Decernite quę urbes esse debeant in præsidia fugitivorum, qui nolentes sanguinem fuderint:

12 In quibus cum fuerit profugus, cognatus occisi non poterit eum occidere, donec stet in conspectu multitudinis, & causa illius judicetur.

13 † De ipsis autem urbibus, quæ ad fugitivorum subsidia separantur, † Deut. 4. 41. Jos. 20. 7. 8.

14 Tres erunt trans Jordanem, & tres in terra Chanaan,

15 Tam filiis Israel quam advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit.

16 Si quis ferro percusserit, & mortuus fuerit qui percussus est: reus erit homicidii, & ipse morietur.

17 Si lapidem jecerit, & ictus occubuerit: similiter punietur.

18 Si ligno percussus interierit: percussoris sanguine vindicabitur.

19 Propinquus occisi, homicidam interficiet: statim ut apprehenderit eum interficiet:

20 † Si per odium quis hominem impulerit, vel jecerit quippiam in eum per insidias: † Deut. 19. 11.

21 Aut cum esset inimicus, manu percusserit, & ille mortuus fuerit: percussor, homicidii reus erit. cognatus occisi statim ut invenerit eum, jugulabit.

22 Quod si fortuitu, & absque odio

23 Et inimicitiis, quidquam horum fecerit,
24 Et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem & propinquum sanguinis quæstio ventilata:
25 Liberabitur innocens de ultoris manu, & reducetur per sententiam in urbem, ad quam confugerat, manebitque ibi, donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur.
26 Si interfector extra fines urbium, quæ exulibus deputatæ sunt,
27 Fuerit inventus, & percussus ab eo qui ultor est sanguinis: absque noxa erit qui eum occiderit.
28 Debuerat enim profugus usque ad mortem Pontificis in urbe residere. postquam autem ille obierit, homicida revertetur in terram suam.
29 Hæc sempiterna erunt, & legitima in cunctis habitationibus vestris.
30 Homicida sub testibus punietur: ad unius testimonium nullus condemnabitur.
31 Non accipietis pretium ab eo qui reus est sanguinis, statim & ipse morietur,
32 Exules, & profugi ante mortem Pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt:
33 Ne polluatis terram habitationis vestræ, quæ insontium cruore maculatur: nec aliter expiari potest, nisi per ejus sanguinem, qui alterius sanguinem fuderit.
34 Atque ita emundabitur vestra possessio, me commorante vobiscum. ego enim sum Dominus qui habito inter filios Israel.

CAPUT XXXVI.

Lex fertur, ut filiæ paternam hereditatem adeuntes nubant contribulibus suis, ne tribus per connubia misceantur, & possessiones confundantur.

† Supr. 27. 1.

1 Accesserunt † autem & principes familiarum Galaad filii Machir, filii Manasse, de stirpe filiorum Joseph: locutique sunt Moysi coram principibus Israel, atque dixerunt:
2 Tibi Domino nostro, præcepit Dominus ut terram sorte divideres filiis Israel, & ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri:
3 Quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio sua, & translata ad aliam tribum, de nostra hereditate minuetur.
4 Atque ita fiet, ut cum jubilæus, id est, quinquagesimus annus remissionis advenerit, confundatur sortium distributio, & aliorum possessio ad alios transeat.
5 Respondit Moyses filiis Israel, & Domino præcipiente, ait: Recte tribus filiorum Joseph locuta est.
6 Et hæc lex super filiabus Salphaad a Domino promulgata est: † Nubant quibus volunt, tantum ut suæ tribus hominibus: † Tobiæ 7. 14.
7 Ne commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu & cognatione sua:
8 Et cunctæ feminæ de eadem tribu maritos accipient: ut hereditas permaneat in familiis,
9 Nec sibi misceantur tribus, sed ita maneant
10 Ut a Domino separatæ sunt. Feceruntque filiæ Salphaad, ut fuerat imperatum:
11 Et nupserunt, Maala, & Thersa, & Hegla, & Melcha, & Noa, filiis patrui sui
12 De familia Manasse, qui fuit filius Joseph: & possessio, quæ illis fuerat attributa, mansit in tribu & familia patris earum.
13 Hæc sunt mandata atque judicia, quæ mandavit Dominus per manum Moysi ad filios Israel, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho.

LIBER DEUTERONOMII,

HEBRAICE ELLE HADDEBARIM.

CAPUT I.

Brevis repetitio eorum quæ Israeli in deserto contigerant, pœnaque infideli populo inflicta vel mortis, vel peregrinationis per 40. annos.

1 HÆc sunt verba, quæ locutus est Moyses ad omnem Israel trans Jordanem in solitudine campestri, contra mare rubrum, inter Pharan & Thophel & Laban & Haseroth, ubi auri est plurimum:

2 Undecim diebus de Horeb per viam montis Seir usque ad Cadesbarne,

3 Quadragesimo anno, undecimo mense, prima die mensis, locutus est Moyses ad filios Israel omnia quę præceperat illi Dominus, ut diceret eis:

† Num 21. 24.

4 † Postquam percussit Sehon regem Amorrhæorum, qui habitabat in Hesebon: & Og regem Basan, qui mansit in Astaroth, & in Edrai,

5 Trans Jordanem in terra Moab. Cœpitque Moyses explanare legem, & dicere:

6 Dominus Deus noster locutus est ad nos in Horeb, dicens: Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis:

7 Revertimini, & venite ad montem Amorrhæorum, & ad cetera quæ ei proxima sunt campestria atque montana & humiliora loca contra meridiem, & juxta littus maris, terram Chananæorum, & Libani usque ad flumen magnum Euphraten.

8 En, inquit, tradidi vobis: ingredimini & possidete eam, super qua juravit Dominus patribus vestris, Abraham, Isaac, & Jacob, ut daret illam eis, & semini eorum post eos.

9 Dixique vobis illo in tempore:

† Exod. 18. 18.

10 † Non possum solus sustinere vos: quia Dominus Deus vester multiplicavit vos, & estis hodie sicut stellæ cæli, plurimi.

11 (Dominus Deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa millia, & benedicat vobis sicut locutus est.)

12 Non valeo solus negotia vestra sustinere, & pondus ac jurgia.

13 Date ex vobis viros sapientes & gnaros, & quorum conversatio sit probata in tribubus vestris, ut ponam eos vobis principes.

14 Tunc respondistis mihi: Bona res est, quam vis facere.

15 Tulique de tribubus vestris viros sapientes & nobiles, & constitui eos principes, tribunos, & centuriones, & quinquagenarios ac decanos, qui docerent vos singula.

16 Præcepique eis, dicens: Audite illos, & † quod justum est judicate: sive civis sit ille, sive peregrinus. † Joan. 7. 24.

17 † Nulla erit distantia personarum, ita parvum audietis ut magnum: nec accipietis cujusquam personam, quia Dei judicium est. Quod si difficile vobis visum aliquid fuerit, referte ad me, & ego audiam. † Lev. 19. 15. Infr. 16. 19. Prov. 24. 23. Eccli. 42. 1. Jacobi 2. 1.

18 Præcepique omnia quæ facere deberetis.

19 Profecti autem de Horeb, transivimus per eremum terribilem & maximam, quam vidistis, per viam montis Amorrhæi, sicut præceperat Dominus Deus noster nobis. Cumque venissemus in Cadesbarne,

20 Dixi vobis: Venistis ad montem Amorrhæi, quem Dominus Deus noster daturus est nobis.

21 Vide terram, quam Dominus Deus tuus dat tibi: ascende & posside eam, sicut locutus est Dominus Deus noster patribus tuis: noli timere, nec quidquam paveas.

22 † Et accessistis ad me omnes, atque dixistis: Mittamus viros qui considerent terram: & renuntient per quod iter debeamus ascendere, & ad quas pergere civitates. † Num 13. 3.

23 Cumque mihi sermo placuisset, misi ex vobis duodecim viros, singulos de tribubus suis.

24 Qui cum perrexissent, & ascendissent in montana, venerunt usque ad vallem botri: & considerata terra,

25 Sumentes de fructibus ejus, ut ostenderent ubertatem, attulerunt

ad nos, atque dixerunt: Bona est terra, quam Dominus Deus noster daturus est nobis.

26 Et noluistis ascendere, sed increduli ad sermonem Domini Dei nostri

27 Murmurastis in tabernaculis vestris, atque dixistis: Odit nos Dominus, & idcirco eduxit nos de terra Ægypti, ut traderet nos in manu Amorrhæi, atque deleret.

28 Quo ascendemus? nuntii terruerunt cor nostrum, dicentes: Maxima multitudo est, & nobis statura procerior: urbes magnæ, & ad cælum usque munitæ, filios Enacim vidimus ibi.

29 Et dixi vobis: Nolite metuere, nec timeatis eos:

30 Dominus Deus, qui ductor est vester, pro vobis ipse pugnabit, sicut fecit in Ægypto cunctis videntibus.

31 Et in solitudine, (ipse vidisti) portavit te Dominus Deus tuus, ut solet homo gestare parvulum filium suum, in omni via per quam ambulastis, donec veniretis ad locum istum.

32 Et nec sic quidem credidistis Domino Deo vestro,

33 †Qui præcessit vos in via, & metatus est locum in quo tentoria figere deberetis, nocte ostendens vobis iter per ignem, & die per columnam nubis.

†*Exod.* 13. 21. *Num.* 14. 14.

34 Cumque audisset Dominus vocem sermonum vestrorum, iratus juravit & ait:

35 †Non videbit quispiam de hominibus generationis hujus pessimæ terram bonam quam sub juramento pollicitus sum patribus vestris:

† *Num.* 14. 23. *Psalm.* 94. 11.

36 Præter Caleb filium Jephone. ipse enim videbit eum, & ipsi dabo terram, quam calcavit, & filiis ejus, quia secutus est Dominum.

37 Nec miranda indignatio in populum, cum mihi quoque iratus Dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc:

38 Sed Josue filius Nun minister tuus, ipse intrabit pro te. hunc exhortare & robora, & ipse sorte terram dividet Israeli.

39 Parvuli vestri, de quibus dixistis quod captivi ducerentur, & filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam, ipsi ingredientur: & ipsis dabo terram, & possidebunt eam.

40 Vos autem revertimini & abite in solitudinem per viam maris rubri.

41 † Et respondistis mihi: Peccavimus Domino: ascendemus & pugnabimus, sicut præcepit Dominus Deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem,

† *Num.* 14. 40.

42 Ait mihi Dominus: Dic ad eos: † Nolite adscendere, neque pugnetis, non enim sum vobiscum: ne cadatis coram inimicis vestris.

† *Num.* 14. 42.

43 Locutus sum, & non audistis: sed adversantes imperio Domini, & tumentes superbia, ascendistis in montem.

44 Itaque egressus Amorrhæus, qui habitabat in montibus, & obviam veniens, persecutus est vos, sicut solent apes persequi: & cecidit de Seir usque Horma.

45 Cumque reversi ploraretis coram Domino, non audivit vos, nec voci vestræ voluit acquiescere.

46 Sedistis ergo in Cadesbarne multo tempore.

CAPUT II.

Beneficiorum populo exhibitorum repetitio, pugnæ contra Moab & Ammon prohibitio, regisque Sehon & terræ ipsius expugnatio.

1 PRofectique inde venimus in solitudinem, quæ ducit ad mare rubrum, sicut mihi dixerat Dominus: & circuivimus montem Seir longo tempore.

2 Dixitque Dominus ad me:

3 Sufficit vobis circuire montem istum: ite contra aquilonem:

4 Et populo præcipe dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum Esau, qui habitant in Seir, & timebunt vos.

5 Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos, neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium, quia in possessionem Esau dedi montem Seir.

6 Cibos emetis ab eis pecunia, & comedetis: aquam emptam haurietis, & bibetis.

7 Dominus Deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum: novit iter tuum, quomodo transieris solitudinem hanc magnam, per quadraginta annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.

8 Cumq; transissemus fratres nostros filios Esau, qui habitabant in Seir, per viam campestrem de Elath, &

de Asiongaber, venimus ad iter, quod ducit in desertum Moab.
9 Dixitque Dominus ad me: Non pugnes contra Moabitas, nec ineas adversus eos prælium: non enim dabo tibi quidquam de terra eorũ, quia filiis Lot tradidi Ar in possessionem.
10 Emim primi fuerunt habitatores eujs, populus magnus, & validus, & tam excelsus, ut de Enacim stirpe,
11 Quasi gigantes, crederentur, & essent similes filiorum Enacim. Denique Moabitę appellant eos Emim.
12 In Seir autem prius habitaverunt Horrhæi: quibus expulsis atque deletis, habitaverunt filii Esau, sicut fecit Israel in terra possessionis suæ, quam dedit illi Dominus.
13 Surgentes ergo ut transiremus torrentem Zared, venimus ad eum.
14 Tempus autem, quo ambulavimus de Cadesbarne usque ad transitum torrentis Zared, triginta & octo annorum fuit: donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum de castris, sicut juraverat Dominus:
15 Cujus manus fuit adversum eos, ut interirent de castrorum medio.
16 Postquam autem universi ceciderunt pugnatores,
17 Locutus est Dominus ad me, dicens:
18 Tu transibis hodie terminos Moab, urbem nomine Ar:
19 Et accedens in vicina filiorum Ammon, cave ne pugnes contra eos, nec movearis ad prælium: non enim dabo tibi de terra filiorum Ammon, quia filiis Lot dedi eam in possessionem.
20 Terra gigantum reputata est: & in ipsa olim habitaverunt gigantes, quos Ammonitæ vocant Zomzommim,
21 Populus magnus, & multus, & proceræ longitudinis, sicut Enacim, quos delevit Dominus a facie eorum: & fecit illos habitare pro eis,
22 Sicut fecerat filiis Esau, qui habitant in Seir, delens Horrhæos, & terram eorum illis tradens, quam possident usque in pręsens.
23 Hevæos quoque, qui habitabant in Haserim usque Gazan, Cappadoces expulerunt: qui egressi de Cappadocia deleverunt eos, & habitaverunt pro illis.
24 Surgite, & transite torrentem Arnon: ecce tradidi in manu tua Sehon regem Hesebon Amorrhæum, & terram ejus incipe possidere, & committe adversus eum prælium.
25 Hodie incipiam mittere terrorem atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni cælo: ut audito nomine tuo paveant, & in morem parturientium contremiscant, & dolore teneantur.
26 † Misi ergo nuntios de solitudine Cademoth ad Sehon regem Hesebon verbis pacificis, dicens: † *Num.* 21. 21.
27 Transibimus per terram tuam, publica gradiemur via: non declinabimus neque ad dexteram, neque ad sinistram.
28 Alimenta pretio vende nobis, ut vescamur: aquam pecunia tribue, & sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum,
29 Sicut fecerunt filii Esau, qui habitant in Seir, & Moabitæ, qui morantur in Ar: donec veniamus ad Jordanem, & transeamus ad terram, quam Dominus Deus noster daturus est nobis.
30 Noluitque Sehon rex Hesebon dare nobis transitum: quia induraverat Dominus Deus tuus spiritum ejus, & obfirmaverat cor illius, ut traderetur in manus tuas, sicut nunc vides.
31 Dixitque Dominus ad me: † Ecce cœpi tibi tradere Sehon, & terram ejus, incipe possidere eam. † *Amos* 2. 9.
32 Egressusque est Sehon obviam nobis cum omni populo suo ad prælium in Jasa.
33 Et tradidit eum Dominus Deus noster nobis: percussimusque eum cum filiis suis & omni populo suo.
34 Cunctasque urbes in tempore illo cepimus, interfectis habitantibus earum, viris ac mulieribus & parvulis. non reliquimus in eis quidquam.
35 Absque jumentis, quæ in partem venere prædantium: & spoliis urbium, quas cepimus
36 Ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad. Non fuit vicus & civitas, quæ nostras effugeret manus: omnes tradidit Dominus Deus noster nobis,
37 Absque terra filiorum Ammon, ad quam non accessimus: & cunctis quæ adjacent torrenti Jeboc, & urbibus montanis, universisque locis, a quibus nos prohibuit Dominus Deus noster.

CAPUT

CAPUT III.

Pugna contra Og regem Basan, & lectus ejus, atque sors duarum tribuum & semis citra Jordanem: precatur Moyses ut liceat ei terram promissam ingredi, sed Deus id illi negat: Josue ad ceteros Chananæos debellandos roborat.

1 Itaque conversi ascendimus per iter Basan: † egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in Edrai. († Num 21. 33. Infra 29. 7.)

2 Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum: quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua: faciesque ei † sicut fecisti Sehon regi Amorrhæorum, qui habitavit in Hesebon. († Num 21. 24.)

3 † Tradidit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan, & universum populum ejus: percussimusque eos usque ad internecionem, († Num 21. 35.)

4 Vastantes cunctas civitates illius uno tempore. non fuit oppidum, quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan.

5 Cunctæ urbes erant munitæ muris altissimis, portisque & vectibus, absque oppidis innumeris, quæ non habebant muros.

6 Et delevimus eos, sicut feceramus Sehon regi Hesebon, disperdentes omnem civitatem, virosque ac mulieres & parvulos:

7 Jumenta autem & spolia urbium diripuimus.

8 Tulimusque illo in tempore terram de manu duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem: a torrente Arnon usque ad montem Hermon,

9 Quem Sidonii Sarion vocant, & Amorrhæi Sanir:

10 Omnes civitates, quæ sitę sunt in planitie, & universam terram Galaad & Basan usque ad Selcha & Edrai civitates regni Og in Basan.

11 Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus ejus ferreus, qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis, & quatuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus.

12 Terramque possedimus tempore illo ab Aroer, quæ est super ripam torrentis Arnon, usque ad mediam partem montis Galaad: & civitates illius † dedi Ruben & Gad. († Num 32. 29.)

13 Reliquam autem partem Galaad, & omnem Basan regni Og, tradidi mediæ tribui Manasse, omnem regionem Argob: cunctaque Basan vocatur terra gigantum.

14 Jair filius Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad terminos Gessuri & Machati. Vocavitque ex nomine suo Basan, Havoth Jair, id est, Villas Jair, usque in præsentem diem.

15 Machir quoque dedi Galaad.

16 Et tribubus Ruben & Gad dedi de terra Galaad usque ad torrentem Arnon medium torrentis, & confinium usque ad torrentem Jeboc, qui est terminus filiorum Ammon:

17 Et planitiem solitudinis, atque Jordanem, & terminos Cenereth usque ad mare deserti, quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra orientem.

18 Præcepique vobis in tempore illo, dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem, expediti præcedite fratres vestros filios Israel omnes viri robusti:

19 Absque uxoribus, & parvulis, atque jumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora, & in urbibus remanere debebunt, quas tradidi vobis,

20 Donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris, sicut vobis tribuit: & possideant ipsi etiam terram, quam daturus est eis trans Jordanem: tunc revertetur unusquisque in possessionem suam, quam dedi vobis.

21 † Josue quoque in tempore illo præcepi, dicens: Oculi tui viderunt quæ fecit Dominus Deus vester duobus his regibus: sic faciet omnibus regnis, ad quæ transiturus es. († Num 27. 18.)

22 Ne timeas eos: Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis.

23 Precatusque sum Dominum in tempore illo, dicens:

24 Domine Deus, tu cœpisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam, manumque fortissimam. neque enim est alius Deus, vel in cælo, vel in terra, qui possit facere opera tua, & comparari fortitudini tuæ.

25 Transibo igitur, & videbo terram hanc optimam trans Jordanem, & montem istum egregium, & Libanū.

26 Iratusque est Dominus mihi propter vos, nec exaudivit me, sed dixit mihi: Sufficit tibi: nequaquam ultra loquaris de hac re ad me.

27 Ascende cacumen Phasgæ, & oculos tuos circumfer ad occidentem, & ad aquilonem, austrumque & orientem, & aspice. † nec enim transibis Jordanem istum. (†*Infra* 31. 2. & 34. 4.)

28 Præcipe Josue, & corrobora eum atque conforta: quia ipse præcedet populum istum, & dividet eis terram quam visurus es.

29 Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

CAPUT IV.

Exhortatur Moyses ad servanda Dei præcepta, tum beneficiis Dei tum eorum laudibus, comminando trangressoribus, prohibet omnem imaginem quæ ad idololatriam induceret; suam prædicit mortem, tresque urbes refugii separat trans Jordanem pro homicidiis involuntariis & casualibus.

1 ET nunc Israel audi præcepta & judicia, quæ ego doceo te: ut faciens ea, vivas, & ingrediens possideas terram, quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis.

2 Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: custodite mandata Domini Dei vestri quæ ego præcipio vobis.

3 † Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores ejus de medio vestri. (†*Num.* 25. 4.)

4 Vos autem qui adhæretis Domino Deo vestro, vivitis universi usque in præsentem diem.

5 Scitis quod docuerim vos præcepta atque justitias, sicut mandavit mihi Dominus Deus meus: sic facietis ea in terra, quam possessuri estis:

6 Et observabitis & implebitis opere. Hæc est enim vestra sapientia & intellectus coram populis, ut audientes universa præcepta hæc, dicant: En populus sapiens & intelligens, gens magna.

7 Nec est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris.

8 Quæ est enim alia gens sic inclyta, ut habeat cæremonias, justaque judicia, & universam legem, quam ego proponam hodie ante oculos vestros?

9 Custodi igitur temetipsum, & animam tuam solicite. Ne obliviscaris verborum, quæ viderunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Docebis ea filios ac nepotes tuos,

10 A die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Horeb, quando Dominus locutus est mihi, dicens: Congrega ad me populum, ut audiant sermones meos, & discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceantque filios suos.

11 En accessistis ad radices montis, qui † ardebat usque ad cælum: erantque in eo tenebræ, & nubes, & caligo. (†*Exod.* 19. 18.)

12 Locutusque est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum ejus audistis, & formam penitus non vidistis.

13 Et ostendit vobis pactum suum, quod præcepit ut faceretis, & decem verba, quæ scripsit in duabus tabulis lapideis.

14 Mihique mandavit in illo tempore ut docerem vos cæremonias & judicia, quæ facere deberetis in terra quam possessuri estis.

15 Custodite igitur solicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem, in die qua locutus est vobis Dominus in Horeb de medio ignis:

16 Ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem, aut imaginem masculi vel feminæ,

17 Similitudinem omnium jumentorum quæ sunt super terram, vel avium sub cælo volantium,

18 Atque reptilium quæ moventur in terra, sive piscium qui sub terra morantur in aquis:

19 Ne forte elevatis oculis ad cælum, videas Solem & Lunam, & omnia astra cæli, & errore deceptus adores ea & colas quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cælo sunt.

20 Vos autem tulit Dominus, & eduxit de fornace ferrea Ægypti, ut haberet populum hereditarium, sicut est in præsenti die.

21 † Iratusque est Dominus contra me propter sermones vestros, & juravit ut non transirem Jordanem, (†*Supr.* 1. 37.)

nec

nec ingrederer terram optimam, quam daturus est vobis.

22 Ecce morior in hac humo, non transibo Jordanem: vos transibitis, & possidebitis terram egregiam.

23 Cave ne quando obliviscaris pacti Domini Dei tui, quod pepigit tecum: & facias tibi sculptam similitudinem eorum, quæ fieri Dominus prohibuit:

†Hebr. 12. 29. 24 † Quia Dominus Deus tuus ignis consumens est, Deus æmulator.

25 Si genueritis filios ac nepotes, & morati fueritis in terra, deceptique feceritis vobis aliquam similitudinem, patrantes malum coram Domino Deo vestro, ut eum ad iracundiam provocetis:

26 Testes invoco hodie cælum & terram, cito perituros vos esse de terra, quam transito Jordane possessuri estis. non habitabitis in ea longo tēpore, sed delebit vos Dominus,

27 Atque disperget in omnes gentes, & remanebitis pauci in nationibus, ad quas vos ducturus est Dominus.

28 Ibique servietis diis, qui hominum manu fabricati sunt, ligno & lapidi qui non vident, nec audiunt, nec comedunt, nec odorantur.

29 Cumque quæsieris ibi Dominum Deum tuum, invenies eum: si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ.

30 Postquam te invenerint omnia quæ prædicta sunt, novissimo tempore reverteris ad Dominum Deum tuum, & audies vocem ejus.

31 Quia Deus misericors, Dominus Deus tuus est: non dimittet te, nec omnino delebit, neque obliviscetur pacti, in quo juravit patribus tuis.

32 Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt ante te ex die quo creavit Deus hominem super terram, a summo cælo usque ad summum ejus, si facta est aliquando hujuscemodi res, aut umquam cognitum est,

33 Ut audiret populus vocem Dei loquentis de medio ignis, sicut tu audisti & vixisti:

34 Si fecit Deus ut ingrederetur, & tolleret sibi gentem de medio nationum, per tentationes, signa, atque portenta, per pugnam, & robustam manum, extentumque brachium, & horribiles visiones, juxta omnia quæ fecit pro vobis Dominus Deus vester in Ægypto, videntibus oculis tuis:

35 Ut scires quoniam Dominus ipse est Deus, & non est alius præter eum.

36 De cælo te fecit audire vocem suam, ut doceret te, & in terra ostendit tibi ignem suum maximum, & audisti verba illius de medio ignis,

37 Quia dilexit patres tuos, & elegit semen eorum post eos. † Eduxitque te præcedens in virtute sua magna ex Ægypto, †Exod. 13. 21.

38 Ut deleret nationes maximas & fortiores te in introitu tuo: & introduceret te, daretque tibi terram earum in possessionem, sicut cernis in præsenti die.

39 Scito ergo hodie, & cogitato in corde tuo, quod Dominus ipse sit Deus in cælo sursum, & in terra deorsum, & non sit alius.

40 Custodi pręcepta ejus atque mandata, quæ ego præcipio tibi: ut bene sit tibi, & filiis tuis post te, & permaneas multo tempore super terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

41 † Tunc separavit Moyses tres civitates trans Jordanem ad orientalem plagam, † Num 35. 14.

42 Ut confugiat ad eas qui occiderit nolens proximum suum, nec sibi fuerit inimicus ante unum & alterum diem, & ad harum aliquam urbium possit evadere:

43 † Bosor in solitudine, quæ sita est in terra campestri de tribu Ruben: & Ramoth in Galaad, quæ est in tribu Gad: & Golan in Basan, quæ est in tribu Manasse. †Josue 20. 8.

44 Ista est lex, quam proposuit Moyses coram filiis Israel,

45 Et hæc testimonia & cęremoniæ atque judicia, quæ locutus est ad filios Israel, quando egressi sunt de Ægypto,

46 Trans Jordanem in valle contra fanum Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui habitavit in Hesebon, quem percussit Moyses. Filii quoque Israel egressi ex Ægypto

47 Possederunt terram ejus, & terram Og regis Basan, duorum regum Amorrhæorum, qui erant trans Jordanem ad solis ortum:

48 Ab Aroer, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, usque ad montem Sion, qui est & Hermon,

49 Omnem planitiem trans Jorda-

nem ad orientalem plagam, usque ad mare solitudinis, & usque ad radices montis Phasga.

CAPUT V.

Præceptorum decalogi repetitio & explanatio: & de timore filiorum Israel, cum Dei vocem audissent, & montem ardere vidissent ad legis promulgationem.

1 Vocavitque Moyses omnem Israelem, & dixit ad eum: Audi Israel cæremonias atque judicia, quæ ego loquor in auribus vestris hodie: discite ea, & opere complete.

2 Dominus Deus noster pepigit nobiscum fœdus in Horeb.

3 Non cum patribus nostris iniit pactum, sed nobiscum qui in præsentiarum sumus, & vivimus.

4 Facie ad faciem locutus est nobis in monte de medio ignis.

5 Ego sequester & medius fui inter Dominum & vos in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba ejus. timuistis enim ignem, & non ascendistis in montem, & ait:

† Exod 20. 2. Levit. 26. 1. Psalm. 80. 11.

6 † Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis.

† Exod. 20. 3. Psalm. 80. 10.

7 † Non habebis deos alienos in conspectu meo.

† Exod. 20. 4. Levit. 26. 1. Psalm. 96. 7.

8 † Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium, quæ in cælo sunt desuper, & quæ in terra deorsum, & quæ versantur in aquis sub terra.

† Exod 34. 14.

9 † Non adorabis ea, & non coles. Ego enim sum Dominus Deus tuus: Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam & quartam generationem his qui oderunt me,

10 Et faciens misericordiam in multa millia diligentibus me, & custodientibus præcepta mea.

† Exod. 20. 7. Levit. 19.12. Matt. 5. 33.

11 † Non usurpabis nomen Domini Dei tui frustra: quia non erit impunitus qui super re vana nomen ejus assumpserit.

12 Observa diem sabbati, ut sanctifices eum, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus.

13 Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua.

† Gen. 2. 2. Exod. 20. 10. Hebr. 4. 4.

14 † Septimus dies sabbati est, id est, requies Domini Dei tui. Non facies in eo quidquam operis tu, & filius tuus, & filia, servus & ancilla, & bos, & asinus, & omne jumentum tuum, & peregrinus qui est intra portas tuas: ut requiescat servus tuus, & ancilla tua, sicut & tu.

15 Memento quod & ipse servieris in Ægypto, & eduxerit te inde Dominus Deus tuus in manu forti, & brachio extento. Idcirco præcepit tibi ut observares diem sabbati.

16 † Honora patrem tuum & matrem, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus, ut longo vivas tempore, & bene sit tibi in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi.

† Exod 20. 12. Eccli. 3. 9. Matt. 15. 4. Marc. 7. 10. Ephes. 6. 2.

17 Non occides.

18 Neque mœchaberis.

19 Furtumque non facies.

20 Nec loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

21 † Non concupisces uxorem proximi tui: non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, & universa quæ illius sunt.

† Mat. 5. 28. Rom. 7. 7.

22 Hæc verba locutus est Dominus ad omnem multitudinem vestram in monte, de medio ignis & nubis & caliginis, voce magna, nihil addens amplius: & scripsit ea in duabus tabulis lapideis, quas tradidit mihi.

23 Vos autem postquam audistis vocem de medio tenebrarum, & montem ardere vidistis, accessistis ad me omnes principes tribuum, & majores natu, atque dixistis:

24 Ecce ostendit nobis Dominus Deus noster majestatem & magnitudinem suam. vocem ejus audivimus de medio ignis, & probavimus hodie, quod loquente Deo cum homine, vixerit homo.

25 Cur ergo moriemur, & devorabit nos ignis hic maximus: Si enim audierimus ultra vocem Domini Dei nostri, moriemur.

26 Quid est omnis caro, ut audiat vocem Dei viventis, qui de medio ignis loquitur sicut nos audivimus, & possit vivere?

27 Tu magis accede: & audi cuncta quæ dixerit Dominus Deus noster tibi: loquerisque ad nos, & nos audientes faciemus ea.

28 Quod cum audisset Dominus, ait ad me: Audivi vocem verborum populi hujus quæ locuti sunt tibi: bene omnia sunt locuti.

29 Quis det talem eos habere mentem, ut timeant me, & custodiant

universa mandata mea in omni tempore, ut bene sit eis, & filiis eorum in sempiternum?
30 Vade & dic eis: Revertimini in tentoria vestra.
31 Tu vero hic sta mecum, & loquar tibi omnia mandata mea, & cæremonias atque judicia: quæ docebis eos, ut faciant ea in terra, quam dabo illis in possessionem.
32 Custodite igitur & facite quæ præcepit Dominus Deus vobis: non declinabitis neque ad dexteram, neque ad sinistram:
33 Sed per viam, quam præcepit Dominus Deus vester, ambulabitis, ut vivatis, & bene sit vobis, & protelentur dies in terra possessionis vestræ.

CAPUT VI.

Dominus ex toto corde diligendus, ejusque mandata solicite servanda, & posteris inculcanda.

1 Hæc sunt præcepta & cæremoniæ atque judicia, quæ mandavit Dominus Deus vester ut docerem vos, & faciatis ea in terra, ad quam transgredimini possidendam:
2 Ut timeas Dominum Deum tuum, & custodias omnia mandata & præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi, & filiis, ac nepotibus tuis, cunctis diebus vitæ tuæ, ut prolongentur dies tui.
3 Audi Israel, & observa ut facias quæ præcepit tibi Dominus, & bene sit tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus est Dominus Deus patrum tuorum tibi terram lacte & melle manantem.
4 Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est.
† *Infra* 11. 13. *Matth.* 22. 37. *Marc.* 12. 30. *Luc.* 10. 27.
5 † Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.
6 Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo:
7 Et narrabis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens.
8 Et ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque & movebuntur inter oculos tuos,
9 Scribesque ea in limine & ostiis domus tuæ.
10 Cumque introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, pro qua juravit patribus tuis, Abraham, Isaac, & Jacob: & dederit tibi civitates magnas & optimas, quas non ædificasti,
11 Domos plenas cunctarum opum, quas non extruxisti, cisternas, quas non fodisti, vineta & oliveta, quæ non plantasti,
12 Et comederis, & saturatus fueris:
13 Cave diligenter, ne obliviscaris Domini, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis. † Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis.
† *Infra* 10. 20. *Matth.* 4. 10. *Luc.* 4. 8.
14 Non ibitis post deos alienos cunctarum gentium, quæ in circuitu vestro sunt:
15 Quoniam Deus æmulator, Dominus Deus tuus in medio tui: nequando irascatur furor Domini Dei tui contra te, & auferat te de superficie terræ.
16 † Non tentabis Dominum Deum tuum, sicut tentasti in loco tentationis.
† *Matt.* 4. 7. *Luc.* 4. 12.
17 Custodi præcepta Domini Dei tui, ac testimonia & cæremonias, quas præcepit tibi:
18 Et fac quod placitum est & bonum in conspectu Domini, ut bene sit tibi: & ingressus possideas terram optimam, de qua juravit Dominus patribus tuis,
19 Ut deleret omnes inimicos tuos coram te, sicut locutus est.
20 Cumque interrogaverit te filius tuus cras, dicens: Quid sibi volunt testimonia hæc, & cæremoniæ, atque judicia, quæ præcepit Dominus Deus noster nobis?
21 Dices ei: Servi eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto in manu forti:
22 Fecitque signa atque prodigia magna & pessima in Ægypto contra Pharaonem, & omnem domum illius, in conspectu nostro,
23 Et eduxit nos inde, ut introductis daret terram, super qua juravit patribus nostris.
24 Præcepitque nobis Dominus, ut faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum nostrum, ut bene sit nobis cunctis diebus vitæ nostræ, sicut est hodie.
25 Eritque nostri misericors, si custodierimus & fecerimus omnia præcepta ejus coram Domino Deo nostro, sicut mandavit nobis.

CAPUT VII.

Nulla cum gentibus societas contrahenda, sed earum aræ, luci ac simulacra delenda: memoratis Dei beneficiis promittit in omnibus auxilium & ubertatem, modo ejus præcepta observent.

1 CUm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram,
quam possessurus ingrederis, & dele- †Exod. 23. 23. & 33. 2.
verit gentes multas coram te, † Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, Chananæum, & Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, septem gentes multo majoris numeri quam tu es, & robustiores te:
2 Tradideritque eas Dominus Deus
tibi, percuties eas usque ad interne- †Exod. 23. 32. & 34. 15. 16.
cionem. † Non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum,
3 Neque † sociabis cum eis conju- †Exod. 34. 16.
gia. Filiam tuam non dabis filio ejus, nec filiam illius accipies filio tuo:
4 Quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis serviat diis alienis. Irascetur que furor Domini, & delebit te cito.
5 Quin potius hæc facietis eis: † †Exod. 23. 24. Inf. c. 12. 3. & 16. 21.
Aras eorum subvertite, & confringite statuas, lucosque succidite, & sculptilia comburite.
6 † Quia populus sanctus es Domino †Infra 14. 2.
Deo tuo. Te † elegit Dominus Deus †Inf. c. 26. 18.
tuus, ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis, qui sunt super terram.
7 Non quia cunctas gentes numero vincebatis, vobis junctus est Dominus, & elegit vos, cum omnibus sitis populis pauciores:
8 Sed quia dilexit vos Dominus, & custodivit juramentum, quod juravit patribus vestris: eduxitque vos in manu forti, & redemit de domo servitutis, de manu Pharaonis regis Ægypti.
9 Et scies, quia Dominus Deus tuus, ipse est Deus fortis & fidelis, custodiens pactum & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt præcepta ejus, in mille generationes:
10 Et reddens odientibus se statim, ita ut disperdat eos, & ultra non differat, protinus eis restituens quod merentur.
11 Custodi ergo præcepta & cæremonias atque judicia, quæ ego mando tibi hodie ut facias.
12 Si postquam audieris hæc judicia, custodieris ea & feceris, custodiet & Dominus Deus tuus pactum tibi, & misericordiam quam juravit patribus tuis:
13 Et diliget te ac multiplicabit, benedicetque fructui ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento tuo, atque vindemiæ, oleo, & armentis, gregibus ovium tuarum super terram, pro qua juravit patribus tuis ut daret eam tibi.
14 Benedictus eris inter omnes po-
pulos. † Non erit apud te sterilis u- †Exod. 23. 26.
triusque sexus, tam in hominibus, quam in gregibus tuis.
15 Auferet Dominus a te omnem languorem: & infirmitates Ægypti pessimas, quas novisti, non inferet tibi, sed cunctis hostibus tuis.
16 Devorabis omnes populos, quos Dominus Deus tuus daturus est tibi. Non parcet eis oculus tuus, nec servies diis eorum, ne sint in ruinam tui.
17 Si dixeris in corde tuo: plures sunt gentes istæ quam ego, quo modo potero delere eas?
18 Noli metuere, sed recordare quæ fecerit Dominus Deus tuus Pharaoni, & cunctis Ægyptiis,
19 Plagas maximas, quas viderunt oculi tui, & signa atque portenta, manumque robustam, & extentum brachium, ut educeret te Dominus Deus tuus. sic faciet cunctis populis, quos metuis.
20 † Insuper & crabrones mittet †Exod. 23. 28. Jos. 24. 12.
Dominus Deus tuus in eos, donec deleat omnes atque disperdat qui te fugerint, & latere potuerint.
21 Non timebis eos, quia Dominus Deus tuus in medio tui est, Deus magnus & terribilis:
22 Ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes. Non poteris eas delere pariter: ne forte multiplicentur contra te bestiæ terræ.
23 Dabitque eos Dominus Deus tuus in conspectu tuo: & interficiet illos donec penitus deleantur.
24 Tradetque reges eorum in manus tuas, & disperdes nomina eorum sub cælo: nullus poterit resistere tibi, donec conteras eos.
25 † Sculptilia eorum igne combu- †2 Machab. 12. 40.
res: non concupisces argentum & aurum, de quibus facta sunt, neque as-

sumes

sumes ex eis tibi quidquam, ne ostendas, propterea quia abominatio est Domini Dei tui.

26 Nec inferes quippiam ex idolo in domum tuam, ne fias anathema, sicut & illud est. Quasi spurcitiam detestaberis, & velut inquinamentum ac sordes abominationi habebis, quia anathema est.

CAPUT VIII.

Commemorantur beneficia & afflictiones quæ Dominus eis in deserto immiserat, ne illorum & Dei sui fiant immemores.

1 Omne mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, cave diligenter ut facias: ut possitis vivere, & multiplicemini, ingressique possideatis terram, pro qua juravit Dominus patribus vestris.

2 Et recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, ut affligeret te, atque tentaret, & nota fierent quæ in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata illius, an non.

3 Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum Manna, quod ignorabas tu & patres tui: ut ostenderet tibi quod non † in solo pane vivat homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei.

† Matt. 4. 4. Luc. 4. 4.

4 Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, & pes tuus non est subtritus, en quadragesimus annus est.

5 Ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit filium suum homo, sic Dominus Deus tuus erudivit te,

6 Ut custodias mandata Domini Dei tui, & ambules in viis ejus, & timeas eum.

7 Dominus enim Deus tuus introducet te in terram bonam, terram rivorum aquarumque & fontium: in cujus campis & montibus erumpunt fluviorum abyssi:

8 Terram frumenti, hordei, ac vinearum, in qua ficus, & malogranata, & oliveta nascuntur: terram olei ac mellis.

9 Ubi absque ulla penuria comedes panem tuum, & rerum omnium abundantia perfrueris: cujus lapides ferrum sunt, & de montibus ejus æris metalla fodiuntur:

10 Ut cum comederis, & satiatus fueris, benedicas Domino Deo tuo pro terra optima, quam dedit tibi.

11 Observa, & cave nequando obliviscaris Domini Dei tui, & negligas mandata ejus atque judicia & cæremonias, quas ego præcipio tibi hodie:

12 Ne postquam comederis & satiatus fueris, domos pulchras ædificaveris, & habitaveris in eis,

13 Habuerisque armenta boum, & ovium greges, argenti & auri cunctarumque rerum copiam,

14 Elevetur cor tuum, & non reminiscaris Domini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis:

15 Et ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili, † in qua erat serpens flatu adurens, & scorpio ac dipsas, & nullæ omnino aquæ: † qui eduxit rivos de petra durissima,

16 Et † cibavit te manna in solitudine, quod nescierunt patres tui. Et postquam afflixit ac probavit, ad extremum misertus est tui,

† Num 20. 9. & 21. 6. † Exod. 17. 6. † Exod. 16. 14.

17 Ne diceres in corde tuo: Fortitudo mea, & robur manus meæ, hæc mihi omnia præstiterunt.

18 Sed recorderis Domini Dei tui, quod ipse vires tibi præbuerit, ut impleret pactum suum, super quo juravit patribus tuis, sicut præsens indicat dies.

19 Sin autem oblitus Domini Dei tui, secutus fueris deos alienos, colueris que illos & adoraveris: ecce nunc prædico tibi quod omnino dispereas.

20 Sicut gentes, quas delevit Dominus in introitu tuo, ita & vos peribitis, si inobedientes fueritis voci Domini Dei vestri.

CAPUT IX.

Reprimitur elatio, ne futuras victorias sibi sed soli Domino adscribant, refricat Moyses populo sua murmura & peccata in deserto, & suam pro populo intercessionē.

1 Audi Israel: Tu transgredieris hodie Jordanem, ut possideas nationes maximas & fortiores te, civitates ingentes & ad cælum usque muratas,

2 Populum magnum atque sublimem, filios Enacim, quos ipse vidisti, & audisti, quibus nullus potest ex adverso resistere.

3 Scies ergo hodie quod Dominus
Deus tuus ipſe tranſibit ante te,ignis
devorans atque conſumens, qui con-
terat eos & deleat atque diſperdat
ante faciem tuam velociter , ſicut
locutus eſt tibi.
4 Ne dicas in corde tuo , cum dele-
verit eos Dominus Deus tuus in con-
ſpectu tuo : Propter juſtitiam meam
introduxit me Dominus ut terram
hanc poſſiderem , cū propter impie-
tates ſuas iſtæ deletæ ſint nationes.
5 Neque enim propter juſtitias tuas,
& æquitatem cordis tui , ingredieris
ut poſſideas terras earum : ſed quia
illæ egerunt impie, introeunte te de-
letæ ſunt : & ut compleret verbum
ſuum Dominus,quod ſub juramento
pollicitus eſt patribus tuis , Abra-
ham , Iſaac , & Jacob.
6 Scito ergo quod non propter ju-
ſtitias tuas Dominus Deus tuus de-
derit tibi terram hanc optimam in
poſſeſſionem , cum duriſſimæ cervi-
cis ſis populus.
7 Memento , & ne obliviſcaris ,
quomodo ad iracundiam provocave-
ris Dominum Deum tuum in ſolitu-
dine. Ex eo die , quo egreſſus es ex
Ægypto uſque ad locum iſtum, ſem-
per adverſum Dominum cōtendiſti.

† *Exod.* 17. 6. & 19. 3. & 31. 18. & 32. 15.

8 † Nam & in Horeb provocaſti
eum , & iratus delere te voluit,
9 Quando aſcendi in montem , ut
acciperem tabulas lapideas , tabulas
pacti quod pepigit vobiſcum Domi-
nus:& perſeveravi in monte quadra-
ginta diebus ac noctibus,panem non
comedens , & aquam non bibens.

† *Exod.* 31. 18.

10 †Deditq; mihi Dominus duas ta-
bulas lapideas ſcriptas digito Dei, &
continentes omnia verba quæ vobis
locutus eſt in monte de medio ignis ,
quando concio populi congregata
eſt.
11 Cumque tranſiſſent quadragin-
ta dies , & totidem noctes , dedit mi-
hi Dominus duas tabulas lapideas ,
tabulas fœderis,

† *Exod.* 32. 7.

12 Dixitque mihi : † Surge , & de-
ſcende hinc cito : quia populus tuus,
quem eduxiſti de Ægypto , deſerue-
runt velociter viam quam demon-
ſtraſti eis,feceruntque ſibi conflati'e.
13 Rurſumque ait Dominus ad me:
Cerno quod populus iſte duræ cervi-
cis ſit :
14 Dimitte me ut conteram eum ,
& deleam nomen ejus de ſub cælo ,
& conſtituam te ſuper gentem,
quæ hac major & fortior ſit.
15 Cumque de monte ardente de-
ſcenderem , & duas tabulas fœderis
utraque tenerem manu ,
16 Vidiſſemque vos peccaſſe Domi-
no Deo veſtro , & feciſſe vobis vitu-
lum conflatilem , ac deſeruiſſe velo-
citer viam ejus , quam vobis oſtende-
rat :
17 Projeci tabulas de manibus meis,
confregique eas in conſpectu veſtro.
18 Et procidi ante Dominum ſicut
prius , quadraginta diebus & nocti-
bus panem non comedens , & aquam
non bibens propter omnia peccata
veſtra quæ geſſiſtis cōtra Dominum,
& eum ad iracundiam provocaſtis :
19 Timui enim indignationem &
iram illius , qua adverſum vos con-
citatus , delere vos voluit. Et exau-
divit me Dominus etiam hac vice.
20 Adverſum Aaron quoque vehe-
menter iratus,voluit eum conterere,
& pro illo ſimiliter deprecatus ſum.
21 Peccatum autem veſtrum quod
feceratis , id eſt , vitulum, arripiens ,
igne combuſſi , & in fruſta commi-
nuens , omninoque in pulverem re-
digens , projeci in torrentem , qui de
monte deſcendit.

† *Num* 11. 1. & 16. 1. & 21. 5.

22 † In incendio quoque & in ten-
tatione, & in Sepulcris concupiſcen-
tiæ provocaſtis Dominum :
23 Et quando miſit vos de Cades-
barne , dicens : Aſcendite , & poſſi-
dete terram , quam dedi vobis , &
contempſiſtis imperium Domini Dei
veſtri , & non crediſtis ei , neque
vocem ejus audire voluiſtis :
24 Sed ſemper fuiſtis rebelles a die
qua noſſe vos cœpi.
25 Et jacui coram Domino quadra-
ginta diebus ac noctibus,quibus eum
ſuppliciter deprecabar , ne deleret
vos ut fuerat comminatus :
26 Et orans dixi : Domine Deus,ne
diſperdas populum tuum, & heredi-
tatem tuam , quam redemiſti in ma-
gnitudine tua ,quos eduxiſti de Æ-
gypto in manu forti.
27 Recordare ſervorum tuorum ,
Abraham , Iſaac , & Jacob : ne aſpi-
cias duritiam populi hujus , & im-
pietatem atque peccatum :
28 Ne forte dicant habitatores ter-
ræ , de qua eduxiſti nos : Non pote-
rat Dominus introducere eos in ter-
ram , quam pollicitus eſt eis , & ode-
rat illos: idcirco eduxit, ut interfice-
ret eos in ſolitudine.

29 Qui sunt populus tuus & hereditas tua, quos eduxisti in fortitudine magna, & in brachio tuo extento.

CAPUT X.

Tabularum secundarum instauratio, Levitarum officia: timor & dilectio Dei ad servanda præcepta movere debent: præputium cordis circumcidendum, peregrini amandi, & per Dei nomen jurandum.

† Exod. 34. 1.

1 IN † tempore illo dixit Dominus ad me: Dola tibi duas tabulas lapideas, sicut priores fuerunt, & ascende ad me in montem: faciesque arcam ligneam,

2 Et scribam in tabulis verba quæ fuerunt in his quas ante confregisti, ponesque eas in arca.

3 Feci igitur arcam de lignis Setim. Cumque dolassem duas tabulas lapideas instar priorum, ascendi in montem, habens eas in manibus.

4 Scripsitque in tabulis, juxta id quod prius scripserat, verba decem, quæ locutus est Dominus ad vos in monte de medio ignis, quando populus congregatus est: & dedit eas mihi.

5 Reversusque de monte, descendi, & posui tabulas in arcam, quam feceram, quæ hucusque ibi sunt, sicut mihi præcepit Dominus.

† Num. 33. 31. † Num. 20. 28. 29.

6 † Filii autem Israel moverunt castra ex Beroth filiorum Jacan in Mosera, ubi † Aaron mortuus ac sepultus est, pro quo, sacerdotio functus est Eleazar filius ejus.

7 Inde venerunt in Gadgad: de quo loco profecti, castrametati sunt in Jetebatha, in terra aquarum atque torrentium.

8 Eo tempore separavit tribum Levi, ut portaret arcam fœderis Domini, & staret coram eo in ministerio, ac benediceret in nomine illius usque in præsentem diem.

9 Quam ob rem non habuit Levi partem, neque possessionem cum fratribus suis: quia ipse Dominus possessio ejus est, sicut promisit ei Dominus Deus tuus.

10 Ego autem steti in monte, sicut prius, quadraginta diebus ac noctibus: exaudivitque me Dominus etiam hac vice, & te perdere noluit.

11 Dixitque mihi: Vade, & præcede populum, ut ingrediatur, & possideat terram, quam juravi patribus eorum ut traderem eis.

12 Et nunc Israel, quid Dominus Deus tuus petit a te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & diligas eum, ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua:

13 Custodiasque mandata Domini, & cæremonias ejus, quas ego hodie præcipio tibi, ut bene sit tibi?

14 En Domini Dei tui cælum est, & cælum cæli, terra, & omnia quę in ea sunt:

15 Et tamen patribus tuis conglutinatus est Dominus, & amavit eos, elegitque semen eorum post eos, id est vos, de cunctis gentibus, sicut hodie comprobatur.

16 Circumcidite igitur præputium cordis vestri, & cervicem vestram ne induretis amplius:

17 Quia Dominus Deus vester, ipse est Deus deorum, & Dominus dominantium, Deus magnus & potens, & terribilis, † qui personam non accipit, nec munera.

† 2 Par. 19. 7. Job. 34. 19. Sap. 6. 8. Eccli. 35. 15. Actor. 10. 34. Rom. 2. 11. Gal. 2. 6.

18 Facit judicium pupillo & viduæ, amat peregrinum, & dat ei victum atque vestitum.

19 Et vos ergo amate peregrinos, quia & ipsi fuistis advenæ in terra Ægypti.

† Supra 6. 13. Matth. 4. 10. Luc. 4. 8.

20 † Dominum Deum tuum timebis, & ei soli servies: ipsi adhærebis, jurabisque in nomine illius.

21 Ipse est laus tua, & Deus tuus, qui fecit tibi hæc magnalia & terribilia, quæ viderunt oculi tui.

† Gen. 46. 27. Exod. 1. 5.

22 † In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus sicut astra cæli.

CAPUT XI.

Recensentur varia Dei beneficia, multaque bona promittuntur servantibus ejus præcepta, mala autem non servantibus, hoc est, benedictio & maledictio super montes Garizim & Hebal ponenda.

1 AMa itaque Dominum Deum tuum, & observa præcepta ejus & cæremonias, judicia atque mandata, omni tempore.

2 Cognoscite hodie quæ ignorant filii vestri, qui non viderunt disciplinam Domini Dei vestri, magnalia ejus & robustam manum, extentumque brachium,

3 Signa & opera quæ fecit in medio Ægypti Pharaoni regi, & universæ terræ ejus,

4 Omnique exercitui Ægyptiorum, & equis ac curribus: quo modo operuerint eos aquæ maris rubri, cum vos persequerentur, & deleverit eos Dominus usque in præsentem diem:

5 Vobisque quæ fecerit in solitudine, donec veniretis ad hunc locum:

† *Num* 16. 1. 6 Et † Dathan atque Abiron filiis Eliab, qui fuit filius Ruben: quos
† *Num* 16. 32. † aperto ore suo terra absorbuit, cum domibus & tabernaculis, & universa substantia eorum, quam habebant in medio Israel.

7 Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quæ fecit,

8 Ut custodiatis universa mandata illius, quæ ego hodie præcipio vobis, & possitis introire, & possidere terram, ad quam ingredimini,

9 Multoque in ea vivatis tempore: quam sub juramento pollicitus est Dominus patribus vestris, & semini eorum, lacte & melle manantem.

10 Terra enim, ad quam ingrederis possidendam, non est sicut terra Ægypti, de qua existi, ubi jacto semine in hortorum morem aquæ ducuntur irriguæ:

11 Sed montuosa est & campestris, de cælo expectans pluvias.

12 Quam Dominus Deus tuus semper invisit, & oculi illius in ea sunt a principio anni usque ad finem ejus.

† *Supra* 10. 12. 13 † Si ergo obedieritis mandatis meis, quæ ego hodie præcipio vobis, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & serviatis ei in toto corde vestro, & in tota anima vestra:

14 Dabit pluviam terræ vestræ temporaneam & serotinam, ut colligatis frumentum, & vinum, & oleum,

15 Fœnumque ex agris ad pascenda jumenta, & ut ipsi comedatis ac saturemini.

16 Cavete ne forte decipiatur cor vestrum, & recedatis a Domino, serviatisque diis alienis, & adoretis eos:

17 Iratusque Dominus claudat cælum, & pluviæ non descendant, nec terra det germen suum, pereatisque velociter de terra optima, quam Dominus daturus est vobis.

† *Supra* 6. 6. 18 † Ponite hæc verba mea in cordibus & in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collocate.

19 Docete filios vestros ut illa meditentur, quando sederis in domo tua, & ambulaveris in via, & accubueris atque surrexeris.

20 Scribes ea super postes & januas domus tuæ:

21 Ut multiplicentur dies tui, & filiorum tuorum, in terra quam juravit Dominus patribus tuis, ut daret eis quamdiu cælum imminet terræ.

22 Si enim custodieritis mandata quæ ego præcipio vobis, & feceritis ea, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis ejus, adhærentes ei,

23 Disperdet Dominus omnes gentes istas ante faciem vestram, & possidebitis eas, quæ majores & fortiores vobis sunt.

24 † Omnis locus, quem calcaverit pes vester, vester erit. A deserto, & a Libano, a flumine magno † *Josue* 1. 3.
Euphrate usque ad mare occidentale erunt termini vestri.

25 Nullus stabit contra vos: terrorem vestrum & formidinem dabit Dominus Deus vester super omnem terram quam calcaturi estis, sicut locutus est vobis.

26 En propono in conspectu vestro hodie benedictionem & maledictionem:

27 Benedictionem, si obedieritis mandatis Domini Dei vestri, quæ ego hodie præcipio vobis:

28 Maledictionem, si non obedieritis mandatis Domini Dei vestri, sed recesseritis de via, quam ego nunc ostendo vobis, & ambulaveritis post deos alienos, quos ignoratis.

29 Cum vero introduxerit te Dominus Deus tuus in terram ad quam pergis habitandam, pones benedictionem super montem Garizim, maledictionem super montem Hebal:

30 Qui sunt trans Jordanem, post viam quæ vergit ad solis occubitum, in terra Chananæi, qui habitat in campestribus contra Galgalam, quæ est juxta vallem tendentem & intrantem procul.

31 Vos enim transibitis Jordanem, ut possideatis terram, quam Dominus Deus vester daturus est vobis, ut habeatis & possideatis illam.

32 Videte ergo ut impleatis cære-

monias atque judicia, quæ ego hodie ponam in conſpectu veſtro.

CAPUT XII.

Præcipit exterminari idololatriam; decimas ac primitias reddi; ſacrificia certo loco exolvi, & comedi, a ſanguine & omni cibo immundo abſtineri.

1 HÆc ſunt præcepta atque judicia, quæ facere debetis in terra, quam Dominus Deus patrum tuorum daturus eſt tibi, ut poſſideas eam cunctis diebus quibus ſuper humum gradieris.

2 Subvertite omnia loca, in quibus coluerunt gentes, quas poſſeſſuri eſtis, deos ſuos ſuper montes excelſos, & colles, & ſubter omne lignum frondoſum.

3 † Diſſipate aras eorum, & confringite ſtatuas, lucos igne comburite, & idola comminuite: diſperdite nomina eorum de locis illis. († *Supr.* 7. 25. 2 *Mac.* 12. 40.)

4 Non facietis ita Domino Deo veſtro:

5 Sed ad locum, quem elegerit Dominus Deus veſter de cunctis tribubus veſtris, ut ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo, venietis:

6 Et offeretis in loco illo holocauſta & victimas veſtras, decimas & primitias manuum veſtrarum, & vota atque donaria, primogenita boum & ovium.

7 Et comedetis ibi in conſpectu Domini Dei veſtri: ac lætabimini in cunctis, ad quæ miſeritis manum vos & domus veſtræ, in quibus benedixerit vobis Dominus Deus veſter.

8 Non facietis ibi quæ nos hic facimus hodie, ſinguli quod ſibi rectum videtur.

9 Neque enim uſque in præſens tempus veniſtis ad requiem, & poſſeſſionem, quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.

10 Tranſibitis Jordanem, & habitabitis in terra, quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis, ut requieſcatis a cunctis hoſtibus per circuitum: & abſque ullo timore habitetis

11 In loco quem elegerit Dominus Deus veſter, ut ſit nomen ejus in eo. illuc omnia, quæ precipio, conferetis, holocauſta, & hoſtias, ac decimas, & primitias manuum veſtrarum: & quidquid præcipuum eſt in muneribus, quæ vovebitis Domino.

12 Ibi epulabimini coram Domino Deo veſtro, vos & filii ac filiæ veſtræ, famuli & famulæ, atque Levites qui in urbibus veſtris commoratur. neque enim habet aliam partem & poſſeſſionem inter vos.

13 Cave ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris:

14 Sed in eo, quem elegerit Dominus, in una tribuum tuarum offeres hoſtias, & facies quęcumq; pręcipio tibi.

15 Sin autem comedere volueris, & te eſus carnium delectaverit, occide, & comede juxta benedictionem Domini Dei tui, quam dedit tibi in urbibus tuis: ſive immundum fuerit, hoc eſt, maculatum & debile: ſive mundum, hoc eſt, integrum & ſine macula, quod offerri licet, ſicut capream & cervum, comedes,

16 Abſque eſu dumtaxat ſanguinis, quem ſuper terram quaſi aquam effundes.

17 Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui, primogenita armentorum & pecorum, & omnia quæ voveris, & ſponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum:

18 Sed coram Domino Deo tuo comedes ea, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, & ſervus & famula, atque Levites qui manet in urbibus tuis: & lætaberis & reficieris coram Domino Deo tuo, in cunctis ad quæ extenderis manum tuam.

19 Cave ne derelinquas Levitem in omni tempore quo verſaris in terra.

20 † Quando dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, ſicut locutus eſt tibi, & volueris veſci carnibus, quas deſiderat anima tua: († *Gen.* 28. 14. *Exod.* 34. 24. *Infr.* 19. 8.)

21 Locus autem, quem elegerit Dominus Deus tuus ut ſit nomen ejus ibi, ſi procul fuerit, occides de armentis & pecoribus, quæ habueris, ſicut præcepi tibi, & comedes in oppidis tuis, ut tibi placet.

22 Sicut comeditur caprea & cervus, ita veſceris eis: & mundus & immundus in commune veſcentur.

23 Hoc ſolum cave, ne ſanguinem comedas. ſanguis enim eorum pro anima eſt: & idcirco non debes animam comedere cum carnibus:

24 Sed ſuper terram fundes quaſi aquam,

25 Ut bene ſit tibi & filiis tuis poſt te, cum feceris quod placet in conſpectu Domini.

26 Quæ autem ſanctificaveris, &

voveris Domino, tolles, & venies ad locum, quem elegerit Dominus:

27 Et offeres oblationes tuas carnem & sanguinem super altare Domini Dei tui: sanguinem hostiarum fundes in altari: carnibus autem ipse vesceris.

28 Observa & audi omnia quæ ego præcipio tibi, ut bene sit tibi & filiis tuis post te in sempiternum, cum feceris quod bonum est & placitum in conspectu Domini Dei tui.

† Infr. 19. 1.

29 † Quando disperdiderit Dominus Deus tuus ante faciem tuam gentes, ad quas ingredieris possidendas, & possederis eas, atque habitaveris in terra earum:

30 Cave ne imiteris eas, postquam te fuerint introeunte subversæ, & requiras cæremonias earum, dicens: Sicut coluerunt gentes istæ deos suos, ita & ego colam.

31 Non facies similiter Domino Deo tuo. Omnes enim abominationes, quas aversatur Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios & filias, comburentes igni.

32 Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino: nec addas quidquam, nec minuas.

CAPUT XIII.

Pseudopropheta a Deo avertens occidi debet, quantumvis propinquus sit vel amicus; imo & urbs vastari funditus, cujus habitatores id facere conati fuerint.

1 SI surrexerit in medio tui prophetes, aut qui somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum atque portentum,

2 Et evenerit quod locutus est, & dixerit tibi: Eamus, & sequamur deos alienos quos ignoras, & serviamus eis:

3 Non audies verba prophetæ illius aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum an non, in toto corde, & in tota anima vestra.

4 Dominum Deum vestrum sequimini, & ipsum timete, & mandata illius custodite, & audite vocem ejus: ipsi servietis, & ipsi adhærebitis.

5 Propheta autem ille aut fictor somniorum interficietur: quia locutus est ut vos averteret a Domino Deo vestro, qui eduxit vos de terra Ægypti, & redemit vos de domo servitutis: ut errare te faceret de via, quam tibi præcepit Dominus Deus tuus: & auferes malum de medio tui.

6 Si tibi voluerit persuadere frater tuus filius matris tuæ, aut filius tuus vel filia, sive uxor quæ est in sinu tuo, aut amicus, quem diligis ut animam tuam, clam dicens: Eamus, & serviamus diis alienis, quos ignoras tu, & patres tui,

7 Cunctarum in circuitu gentium, quæ juxta vel procul sunt, ab initio usque ad finem terræ,

8 Non acquiescas ei, nec audias, neque parcat ei oculus tuus ut miserearis & occultes eum,

9 Sed statim interficies. † sit primum manus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum.

† Infr. 17. 7.

10 Lapidibus obrutus necabitur: quia voluit te abstrahere a Domino Deo tuo, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo servitutis:

11 Ut omnis Israel audiens timeat, & nequaquam ultra faciat quippiam hujus rei simile.

12 Si audieris in una urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum, dicentes aliquos:

13 Egressi sunt filii Belial de medio tui, & averterunt habitatores urbis suæ, atque dixerunt: Eamus, & serviamus diis alienis quos ignoratis:

14 Quære solicite & diligenter, rei veritate perspecta, si inveneris certum esse quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam,

15 Statim percuties habitatores urbis illius in ore gladii, & delebis eam, ac omnia quæ in illa sunt, usque ad pecora.

16 Quidquid etiam supellectilis fuerit, congregabis in medio platearum ejus, & cum ipsa civitate succendes, ita ut universa consumas Domino Deo tuo, & sit tumulus sempiternus. non ædificabitur amplius.

17 Et non adhærebit de illo anathemate quidquam in manu tua: ut avertatur Dominus ab ira furoris sui, & misereatur tui, multiplicetque te sicut juravit patribus tuis,

18 Quando audieris vocem Domini Dei tui, custodiens omnia præcepta ejus, quæ ego præcipio tibi hodie, ut facias quod placitum est in conspectu Domini Dei tui.

CAPUT XIV.

Gentium ritus super mortuo fugiendus: animalium mundorum & immundorum discretio: & decimas esse solvendas.

1 FIlii estote Domini Dei vestri: non vos incidetis, nec facietis calvitium super mortuo.

†Supr. 7. 6. Infr. 26. 18. 2 † Quoniam populus sanctus es Domino Deo tuo: & te elegit ut sis ei in populum peculiarem, de cunctis gentibus quæ sunt super terram.

† Lev. 11.4. 3 † Ne comedatis quæ immunda sunt.

4 Hoc est animal quod comedere debetis, bovem, & ovem, & capram,

5 Cervum & capream, bubalum, tragelaphum, pygargum, orygem, camelopardalum.

6 Omne animal, quod in duas partes findit ungulam, & ruminat, comedetis.

7 De his autem quæ ruminant, & ungulam non findunt, comedere non debetis, ut camelum, leporem, chœrogryllum: hæc quia ruminant, & non dividunt ungulam, immunda erunt vobis.

8 Sus quoque quoniam dividit ungulam, & non ruminat, immunda erit. carnibus eorum non vescemini, & cadavera non tangetis.

9 Hæc comedetis ex omnibus quæ morantur in aquis: Quæ habent pinnulas & squamas, comedite:

10 Quæ absque pinnulis & squamis sunt, ne comedatis, quia immunda sunt.

11 Omnes aves mundas comedite.

12 Immundas ne comedatis: aquilam scilicet, & gryphem, & haliæetum,

13 Ixion, & vulturem ac milvum juxta genus suum:

14 Et omne corvini generis,

15 Et struthionem, ac noctuam, & larum, atque accipitrem juxta genus suum:

16 Herodium ac cygnum, & ibin,

17 Ac mergulum, porphyrionem, & nycticoracem,

18 Onocrotalum, & charadrium, singula in genere suo: upupam quoque & vespertilionem.

19 Et omne quod reptat & pennulas habet, immundum erit, & non comedetur,

20 Omne quod mundum est, comedite.

21 Quidquid autem morticinum est, ne vescamini ex eo. Peregrino, qui intra portas tuas est, da ut comedat, aut vende ei: quia tu populus sanctus Domini Dei tui es. † Non coques hœdum in lacte matris suæ. †Exod. 23. 19. & 34. 26.

22 Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis qui nascuntur in terra per annos singulos,

23 Et comedes in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit ut in eo nomen illius invocetur, decimam frumenti tui, & vini, & olei, & primogenita de armentis & ovibus tuis: ut discas timere Dominum Deum tuum omni tempore.

24 Cum autem longior fuerit via, & locus quem elegerit Dominus Deus tuus, tibique benedixerit, nec potueris ad eum hæc cuncta portare,

25 Vendes omnia, & in pretium rediges, portabisque manu tua, & proficisceris ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus:

26 Et emes ex eadem pecunia quidquid tibi placuerit, sive ex armentis, sive ex ovibus, vinum quoque & siceram, & omne quod desiderat anima tua: & comedes coram Domino Deo tuo, & epulaberis tu & domus tua:

27 Et Levites qui intra portas tuas est, cave ne derelinquas eum, quia non habet aliam partem in possessione tua.

28 Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus quæ nascuntur tibi eo tempore: & repones intra januas tuas.

29 Venietque Levites qui aliam non habet partem nec possessionem tecum, & peregrinus ac pupillus & vidua, qui intra portas tuas sunt, & comedent & saturabuntur: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris.

CAPUT XV.

Lex remissionis septimi anni in quos exerceatur: de servo Hebræo qui noluerit manumitti: de primogenitis Domino sanctificandis & comedendis.

1 SEptimo anno facies remissionem,

2 Quæ hoc ordine celebrabitur. Cui

debe-

debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo, repetere non poterit, quia annus remissionis est Domini.

3 A peregrino & advena exiges: civem & propinquum repetendi non habebis potestatem.

4 Et omnino indigens & mendicus non erit inter vos: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in terra, quam traditurus est tibi in possessionem.

5 Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, & custodieris universa quæ jussit, & quæ ego hodie præcipio tibi, benedicet tibi, ut pollicitus est.

6 Fœnerabis gentibus multis, & ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis, & tui nemo dominabitur.

7 Si unus de fratribus tuis, qui morantur intra portas civitatis tuæ, in terra quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, ad paupertatem venerit: non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum,

8 Sed aperies eam pauperi, † & dabis mutuum, quo eum indigere perspexeris. († *Mat.* 5. 42. *Luc.* 6. 34.)

9 Cave ne forte subrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: Appropinquat septimus annus remissionis; & avertas oculos tuos a paupere fratre tuo, nolens ei quod postulat mutuum commodare: ne clamet contra te ad Dominum, & fiat tibi in peccatum.

10 Sed dabis ei: nec ages quippiam callide in ejus necessitatibus sublevandis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore, & in cunctis ad quæ manum miseris.

11 † Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ: idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum versatur in terra. († *Mat.* 26. 11.)

12 † Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & sex annis servierit tibi, in septimo anno dimittes eum liberum: († *Exod.* 21. 2. *Jer.* 34. 14.)

13 Et quem libertate donaveris, nequaquam vacuum abire patieris:

14 Sed dabis viaticum de gregibus, & de area, & torculari tuo, quibus Dominus Deus tuus benedixerit tibi.

15 Memento quod & ipse servieris in terra Ægypti, & liberavit te Dominus Deus tuus, & idcirco ego nunc præcipio tibi.

16 Sin autem dixerit: Nolo egredi: eo quod diligat te, & domum tuam, & bene sibi apud te esse sentiat:

17 Assumes subulam, & perforabis aurem ejus in janua domus tuæ, & serviet tibi usque in æternum. ancillæ quoque similiter facies.

18 Non avertas ab eis oculos tuos, quando dimiseris eos liberos: quoniam juxta mercedem mercenarii per sex annos servivit tibi: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus quæ agis.

19 De primogenitis, quæ nascuntur in armentis, & in ovibus tuis, quidquid est sexus masculini, sanctificabis Domino Deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis, & non tondebis primogenita ovium.

20 In conspectu Domini Dei tui comedes ea per annos singulos, in loco quem elegerit Dominus, tu & domus tua.

21 † Sin autem habuerit maculam, vel claudum fuerit, vel cæcum, aut in aliqua parte deforme vel debile, non immolabitur Domino Deo tuo, († *Lev.* 22. 20. 21. *Eccli.* 35. 14.)

22 Sed intra portas urbis tuæ comedes illud: tam mundus quam immundus similiter vescentur eis, quasi caprea & cervo.

23 Hoc solum observabis, ut sanguinem eorum non comedas, sed effundes in terram quasi aquam.

CAPUT XVI.

Tres præcipuæ anni solemnitates, Azymorum, Hebdomadarum, & Tabernaculorum: de justis judicibus constituendis, & de cavendo ab occasionibus idololatriæ.

1 Observa mensem novarum frugum, & verni primum temporis, ut facias Phase Domino Deo tuo: quoniam in isto mense eduxit te Dominus Deus tuus de Ægypto nocte.

2 Immolabisque Phase Domino Deo tuo de ovibus, & de bobus, in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi.

3 Non comedes in eo panem fermentatum: Septem diebus comedes absque fermento, afflictionis panem, quoniam in pavore egressus es de Ægypto: ut memineris diei egressionis tuæ de Ægypto, omnibus diebus vitæ tuæ.

4 Non

4 Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis ſeptem diebus, & non remanebit de carnibus ejus quod immolatum eſt veſpere in die primo uſque mane.
5 Non poteris immolare Phaſe in qualibet urbium tuarum, quas Dominus Deus tuus daturus eſt tibi;
6 Sed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi: immolabis Phaſe veſpere ad ſolis occaſum, quando egreſſus es de Ægypto.
7 Et coques, & comedes in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, maneque conſurgens vades in tabernacula tua.
8 Sex diebus comedes azyma: & in die ſeptima, quia collecta eſt Domini Dei tui, non facies opus.
9 Septem hebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in ſegetem miſeris.
10 Et celebrabis diem feſtum hebdomadarum Domino Deo tuo, oblationem ſpontaneam manus tuæ, quam offeres juxta benedictionem Domini Dei tui:
11 Et epulaberis coram Domino Deo tuo, tu, filius tuus, & filia tua, ſervus tuus, & ancilla tua, & Levites qui eſt intra portas tuas, advena ac pupillus & vidua, qui morantur vobiſcum: in loco quem elegerit Dominus Deus tuus, ut habitet nomen ejus ibi:
12 Et recordaberis quoniam ſervus fueris in Ægypto: cuſtodieſque ac facies quæ præcepta ſunt.
13 Solemnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per ſeptem dies, quando collegeris de area & torculari fruges tuas:
14 Et epulaberis in feſtivitate tua, tu, filius tuus & filia, ſervus tuus & ancilla, Levites quoque & advena, pupillus ac vidua qui intra portas tuas ſunt.
15 Septem diebus Domino Deo tuo feſta celebrabis, in loco quem elegerit Dominus: benedicetque tibi Dominus Deus tuus in cunctis frugibus tuis, & in omni opere manuum tuarum, eriſque in lætitia.
16 Tribus vicibus per annum apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit: in ſolemnitate azymorum, in ſolemnitate hebdomadarum, & in ſolemnitate tabernaculorum. † Non apparebit ante Dominum vacuus. *†Exod. 23. 15. & 34. 20. Eccli. 35. 6.*
17 Sed offeret unuſquiſque ſecundum quod habuerit juxta benedictionem Domini Dei ſui, quam dederit ei.
18 Judices & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi, per ſingulas tribus tuas: ut judicent populum juſto judicio,
19 Nec in alteram partem declinent. † Non accipies perſonam, nec munera: quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba juſtorum. *†Exod. 23. 8. Levit. 19. 15. Supr. 1. 17. Eccli. 20. 31.*
20 Juſte quod juſtum eſt perſequeris: ut vivas & poſſideas terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi.
21 Non plantabis lucum, & omnem arborem juxta altare Domini Dei tui.
22 Nec facies tibi, neq; conſtitues ſtatuam: quæ odit Dominus Deus tuus.

CAPUT XVII.

Hoſtia deligenda; idololatria punienda; in gravi difficultate ad ſummum ſacerdotem ejuſque concilium recurrendum: & quæ regi eligendo ſint obſervanda.

1 Non immolabis Domino Deo tuo ovem, & bovem, in quo eſt macula, aut quidpiam vitii: quia abominatio eſt Domino Deo tuo.
2 Cum reperti fuerint apud te, intra unam portarum tuarum quas Dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier qui faciant malum in conſpectu Domini Dei tui, & tranſgrediantur pactum illius,
3 Ut vadant & ſerviant diis alienis, & adorent eos, ſolem & lunam, & omnem militiam cæli, quæ non præcepi:
4 Et hoc tibi fuerit nuntiatum, audienſque inquiſieris diligenter, & verum eſſe repereris, & abominatio facta eſt in Iſrael:
5 Educes virum ac mulierem, qui rem ſceleratiſſimam perpetrarunt, ad portas civitatis tuæ, & lapidibus obruentur. *† Infr. 19. 15. Matth. 18. 16. 2 Cor. 13. 1.*
6 † In ore duorum aut trium teſtium peribit qui interficietur. Nemo occidatur, uno contra ſe dicente teſtimonium.
7 Manus teſtium prima interficiet eum, † & manus reliqui populi extre- *† Supr. 13. 9.*

trema mittetur: ut auferas malum de medio tui.

†2 Par. 19. 8. 8 Si difficile & ambiguum apud te judicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram: & judicum intra portas tuas videris verba variari: surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus.

9 † Veniesque ad sacerdotes Levitici generis, & ad judicem qui fuerit illo tempore: quæresque ab eis, qui indicabunt tibi judicii veritatem.

10 Et facies quodcumque dixerint qui præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te

11 Juxta legem ejus; sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad sinistram.

12 Qui autem superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, & decreto judicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israel:

13 Cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia.

14 Cum ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi & possederis eam, habitaverisque in illa, & dixeris: Constituam super me regem, sicut habent omnes per circuitum nationes:

15 Eum constitues, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus.

16 Cumque fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Ægyptum, equitatus numero sublevatus, præsertim cum Dominus præceperit vobis, ut nequaquam amplius per eamdem viam revertamini.

17 Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus, neque argenti & auri immensa pondera.

18 Postquam autem sederit in solio regni sui, describet sibi Deuteronomium legis hujus in volumine, accipiens exemplar a sacerdotibus Leviticæ tribus,

19 Et habebit secum, legetque illud omnibus diebus vitæ suæ, ut discat timere Dominum Deum suum, & custodire verba & cæremonias ejus, quæ in lege præcepta sunt.

20 Nec elevetur cor ejus in superbiam super fratres suos, neque declinet in partem dexteram vel sinistram, ut longo tempore regnet ipse, & filii ejus, super Israel.

CAPUT XVIII.

Sacerdotibus & Levitis pro possessione cedunt oblationes ac sacrificia: cavenda omnis superstitio: de vero propheta suscitando, & falso propheta interficiendo: quomodo verus a falso discernendus.

1 NOn † habebunt sacerdotes & Levitæ, & omnes qui de eadem tribu sunt, partem & hereditatem cum reliquo Israel, quia sacrificia Domini, & oblationes ejus comedent, † Num. 18. 20. 23. Supr. 10. 9. 1. Cor. 9. 13.

2 Et nihil aliud accipient de possessione fratrum suorum: Dominus enim ipse est hereditas eorum, sicut locutus est illis.

3 Hoc erit judicium sacerdotum a populo, & ab his qui offerunt victimas: sive bovem, sive ovem immolaverint, dabunt sacerdoti armum ac ventriculum:

4 † Primitias frumenti, vini, & olei, & lanarum partem ex ovium tonsione. † Num. 18. 11.

5 Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribubus tuis, ut stet, & ministret nomini Domini ipse, & filii ejus in sempiternum.

6 Si exierit Levites ex una urbium tuarum ex omni Israel in qua habitat, & voluerit venire, desiderans locum quem elegerit Dominus,

7 Ministrabit in nomine Domini Dei sui, sicut omnes fratres ejus Levitæ qui stabunt eo tempore coram Domino.

8 Partem ciborum eamdem accipiet, quam & ceteri: excepto, quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur.

9 Quando ingressus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, cave ne imitari velis abominationes illarum gentium.

10 Nec inveniatur in te qui lustret filium suum, aut filiam, ducens per ignem: † aut qui ariolos sciscitetur, & observet somnia atque auguria, nec sit maleficus, † Lev. 20. 27.

11 Nec incantator, nec qui pythones consulat, nec divinos, † aut quærat a mortuis veritatem. † 1 Reg. 28. 7.

12 Omnia enim hæc abominatur

Dominus, & propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo.

13 Perfectus eris, & absque macula cum Domino Deo tuo.

14 Gentes istæ, quarum possidebis terram, augures & divinos audiunt: tu autem a Domino Deo tuo aliter institutus es.

15 † PROPHETAM de gente tua & de fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies, (*† Joan. 1. 45. Actor. 3. 22.*)

16 Ut petisti a Domino Deo tuo † in Horeb, quando concio congregata est, atque dixisti: Ultra non audiam vocem Domini Dei mei, & ignem hunc maximum amplius non videbo, ne moriar. (*† Exod. 20. 21.*)

17 Et ait Dominus mihi: Bene omnia sunt locuti.

18 † Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui: & ponam verba mea in ore ejus, loqueturque ad eos omnia quæ præcepero illi. (*† Joan. 1. 45.*)

19 Qui autem verba ejus, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego ultor existam.

20 Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo, quæ ego non præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alienorum deorum, interficietur.

21 Quod si tacita cogitatione responderis: Quo modo possum intelligere verbum, quod Dominus non est locutus?

22 Hoc habebis signum: Quod in nomine Domini propheta ille prædixerit, & non evenerit: hoc Dominus non est locutus, sed per tumorem animi sui propheta confinxit: & idcirco non timebis eum.

CAPUT XIX.

Separandæ 6. urbes refugii, & qui ad eas tuto confugient, & qui non: de veris falsisque testibus, & de terminis non transferendis.

1 CUm disperdiderit Dominus Deus tuus gentes, quarum tibi traditurus est terram, & possederis eam, habitaverisque in urbibus ejus & in ædibus:

2 † Tres civitates separabis tibi in medio terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in possessionem. (*† Num 35. 11. Jos. 20. 2.*)

3 Sternens diligenter viam: & in tres æqualiter partes totam terræ tuæ provinciam divides: ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est, quo possit evadere.

4 Hæc erit lex homicidæ fugientis, cujus vita servanda est: Qui percusserit proximum suum nesciens, & qui heri & nudiustertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur:

5 Sed abiisse cum eo simpliciter in silvam ad ligna cædenda, & in succisione lignorum securis fugerit manu, ferrumque lapsum de manubrio amicum ejus percusserit, & occiderit: hic ad unam supradictarum urbium confugiet, & vivet:

6 Ne forsitan proximus ejus, cujus effusus est sanguis, dolore stimulatus, persequatur, & apprehendat eum si longior via fuerit, & percutiat animam ejus, qui non est reus mortis: quia nullum contra eum, qui occisus est, odium prius habuisse monstratur.

7 Idcirco præcipio tibi, ut tres civitates æqualis inter se spatii dividas.

8 † Cum autem dilataverit Dominus Deus tuus terminos tuos, sicut juravit patribus tuis, & dederit tibi cunctam terram, quam eis pollicitus est, (*† Gen. 28. 14. Exod. 34. 24. Sup. 12 20.*)

9 (Si tamen custodieris mandata ejus, & feceris quæ hodie præcipio tibi, ut diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus omni tempore) addes tibi tres alias civitates, & supradictarum trium urbium numerum duplicabis:

10 Ut non effundatur sanguis innoxius in medio terræ, quam Dominus Deus tuus dabit tibi possidendam, ne sis sanguinis reus.

11 † Si quis autem odio habens proximum suum, insidiatus fuerit vitæ ejus, surgensque percusserit illum, & mortuus fuerit, fugeritque ad unam de supradictis urbibus, (*† Num 35. 20.*)

12 Mittent seniores civitatis illius, & arripient eum de loco effugii, tradentque in manu proximi, cujus sanguis effusus est, & morietur.

13 Non misereberis ejus, & auferes innoxium sanguinem de Israel, ut bene sit tibi.

14 Non assumes, & transferes terminos proximi tui, quos fixerunt priores in possessione tua, quam Dominus Deus tuus dabit tibi in

terra, quam acceperis possidendam.

†Supr. 17. 6. Matth. 18. 16. 2 Cor. 13. 1.

15 † Non stabit testis unus contra aliquem, quidquid illud peccati & facinoris fuerit: sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.

16 Si steterit testis mendax contra hominem, accusans eum prævaricationis,

17 Stabunt ambo, quorum causa est, ante Dominum in conspectu sacerdotum & judicum qui fuerint in diebus illis.

† Dan. 13. 62.

18 † Cumque diligentissime perscrutantes, invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium:

19 Reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit, & auferes malum de medio tui:

20 Ut audientes ceteri timorem habeant, & nequaquam talia audeant facere.

†Exod. 21. 23. 24. Levit. 24. 20. Matth. 5. 38.

21 Non misereberis ejus, † sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

CAPUT XX.

Qui tempore pugnæ sint domum remittendi: jura belli quomodo servanda; quæ arbores cædendæ ad machinas instruendas, & quæ relinquendæ.

1 SI exieris ad bellum contra hostes tuos, & videris equitatus & currus, & majorem quam tu habeas adversarii exercitus multitudinem, non timebis eos: quia Dominus Deus tuus tecum est, qui eduxit te de terra Ægypti.

2 Appropinquante autem jam prælio, stabit sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum:

3 Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam cõmittitis, nõ pertimescat cor vestrũ, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos:

4 Quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra adversarios dimicabit, ut eruat vos de periculo.

†1 Machab. 3. 56.

5 Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt: † Quis est homo qui ædificavit domum novam, & non dedicavit eam? vadat, & revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, & alius dedicet eam.

6 Quis est homo qui plantavit vineam, & necdum fecit eam esse communem, de qua vesci omnibus liceat? vadat, & revertatur in domum suam: ne forte moriatur in bello, & alius homo ejus fungatur officio.

7 Quis est homo qui despondit uxorem, & non accepit eam? vadat, & revertatur in domum suam, ne forte moriatur in bello, & alius homo accipiat eam.

†Judic. 7. 3.

8 His dictis addent reliqua, & loquentur ad populum: † Quis est homo formidolosus, & corde pavido? vadat, & revertatur in domum suam, ne pavere faciat corda fratrum suorum, sicut ipse timore perterritus est.

9 Cumque siluerint duces exercitus, & finem loquendi fecerint, unusquisque suos ad bellandum cuneos præparabit.

10 Si quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei primum pacem.

11 Si receperit, & aperuerit tibi portas, cunctus populus, qui in ea est, salvabitur, & serviet tibi sub tributo.

12 Sin autem fœdus inire noluerit, & cœperit contra te bellum, oppugnabis eam.

13 Cumque tradiderit Dominus Deus tuus illam in manu tua, percuties omne quod in ea generis masculini est, in ore gladii,

14 Absque mulieribus & infantibus, jumentis, & ceteris quæ in civitate sunt. Omnem prædam exercitui divides, & comedes de spoliis hostium tuorum, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi.

15 Sic facies cunctis civitatibus, quæ a te procul valde sunt, & non sunt de his urbibus, quas in possessionem accepturus es.

16 De his autem civitatibus, quæ dabuntur tibi, nullum omnino permittes vivere:

17 Sed interficies in ore gladii, Hethæum videlicet, & Amorrhæum, & Chananæum, Pherezæum, & Hevæum, & Jebusæum, sicut præcepit tibi Dominus Deus tuus:

18 Ne forte doceant vos facere cunctas abominationes, quas ipsi operati sunt diis suis: & peccetis in Dominum Deum vestrum.

19 Quando obsederis civitatẽ multo tempore, & munitionibus circumdederis ut expugnes eam, non succides

arbores de quibus vesci potest, nec securibus per circuitum debes vastare regionem: quoniam lignum est, & non homo, nec potest bellantium contra te augere numerum.
20 Si qua autem ligna non sunt pomifera, sed agrestia, & in ceteros apta usus, succide, & instrue machinas, donec capias civitatem, quæ contra te dimicat.

CAPUT XXI.

Cautio super homicidio occulto; mulier in bello capta; de filio odiosæ primogenito; filio contumace; & eo qui suspensus est in ligno.

1 QUando inventum fuerit in terra, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi, hominis cadaver occisi, & ignorabitur cædis reus,
2 Egredientur majores natu, & judices tui, & metientur a loco cadaveris singularum per circuitum spatia civitatum:
3 Et quam viciniorem ceteris esse perspexerint, seniores civitatis illius tollent vitulam de armento, quæ non traxit jugum, nec terram scidit vomere,
4 Et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam, quæ numquam arata est, nec sementem recepit: & cædent in ea cervices vitulæ:
5 Accedentque sacerdotes filii Levi, quos elegerit Dominus Deus tuus ut ministrent ei, & benedicant in nomine ejus, & ad verbum eorum omne negotium, & quidquid mundum, vel immundum est, judicetur.
6 Et venient majores natu civitatis illius ad interfectum, lavabuntque manus suas super vitulam, quæ in valle percussa est,
7 Et dicent: Manus nostræ non effuderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt.
8 Propitius esto populo tuo Israel, quem redemisti Domine, & ne reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis:
9 Tu autem alienus eris ab innocentis cruore, qui fusus est, cum feceris quod præcepit Dominus.
10 Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, & tradiderit eos Dominus Deus tuus in manu tua, captivosque duxeris,
11 Et videris in numero captivorum mulierem pulchram, & adamaveris eam, voluerisque habere uxorem,
12 Introduces eam in domum tuam: quæ radet cæsariem, & circumcidet ungues,
13 Et deponet vestem, in qua capta est: sedensque in domo tua, flebit patrem & matrem suam uno mense: & postea intrabis ad eam, dormiesque cum illa, & erit uxor tua.
14 Si autem postea non sederit animo tuo, dimittes eam liberam, nec vendere poteris pecunia, nec opprimere per potentiam: quia humiliasti eam.
15 Si habuerit homo uxores duas, unam dilectam, & alteram odiosam, genuerintque ex eo liberos, & fuerit filius odiosæ primogenitus,
16 Volueritque substantiam inter filios suos dividere: non poterit filium dilectæ facere primogenitum, & præferre filio odiosæ,
17 † Sed filium odiosæ agnoscet primogenitum, dabitque ei de his quæ habuerit cuncta duplicia: iste est enim principium liberorum ejus, & huic debentur primogenita. †1 Par. 5. 1.
18 Si genuerit homo filium contumacem & protervum, qui non audiat patris aut matris imperium, & coercitus obedire contempserit:
19 Apprehendent eum, & ducent ad seniores civitatis illius, & ad portam judicii,
20 Dicentque ad eos: Filius noster iste protervus & contumax est, monita nostra audire contemnit, comessationibus vacat, & luxuriæ atque conviviis:
21 Lapidibus eum obruet populus civitatis: & morietur, ut auferatis malum de medio vestri, & universus Israel audiens pertimescat.
22 Quando peccaverit homo quod morte plectendum est, & adjudicatus morti appensus fuerit in patibulo:
23 Non permanebit cadaver ejus in ligno, sed in eadem die sepelietur: quia † maledictus a Deo est qui pendet in ligno: & nequaquam contaminabis terram tuam, quam Dominus Deus tuus dederit tibi in possessionem. † Gal. 3. 13.

CAPUT XXII.

Pietas in rem proximi exercenda: de veste alterius sexus, de invento nido, de circumdando tecto domus, de non commiscendis rebus diversi generis, de fimbriis, de signis virginitatis, de adulterio, de corrupta in urbe vel in agro, de uxore patris non ducenda.

† *Exod.* 23. 4.

1 NOn † videbis bovem fratris tui, aut ovem errantem, & præteribis: sed reduces fratri tuo,
2 Etiamsi non est propinquus frater tuus, nec nosti eum: duces in domum tuam, & erunt apud te quamdiu quærat ea frater tuus, & recipiat.
3 Similiter facies de asino, & de vestimento, & de omni re fratris tui, quæ perierit: si inveneris eam, ne negligas quasi alienam.
4 Si videris asinum fratris tui aut bovem cecidisse in via, non despicies, sed sublevabis cum eo.
5 Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur veste feminea: abominabilis enim apud Deum est qui facit hæc.
6 Si ambulans per viam, in arbore vel in terra nidum avis inveneris, & matrem pullis vel ovis desuper incubantem: non tenebis eam cum filiis:
7 Sed abire patieris, captos tenens filios: ut bene sit tibi, & longo vivas tempore.
8 Cum ædificaveris domum novam, facies murum tecti per circuitum: ne effundatur sanguis in domo tua, & sis reus labente alio, & in præceps ruente.
9 Non seres vineam tuam altero semine: ne & sementis quam sevisti, & quæ nascuntur ex vinea, pariter sanctificentur.
10 Non arabis in bove simul & asino.
11 Non indueris vestimento, quod ex lana linoque contextum est.
† *Num* 15. 38.
12 † Funiculos in fimbriis facies per quatuor angulos pallii tui, quo operieris.
13 Si duxerit vir uxorem, & postea odio habuerit eam,
14 Quæsieritque occasiones quibus dimittat eam, objiciens ei nomen pessimum, & dixerit: Uxorem hanc accepi, & ingressus ad eam non inveni virginem:
15 Tollent eam pater & mater ejus, & ferent secum signa virginitatis ejus ad seniores urbis qui in porta sunt:
16 Et dicet pater: Filiam meam dedi huic uxorem: quam quia odit,
17 Imponit ei nomen pessimum, ut dicat: Non inveni filiam tuam virginem: & ecce hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ. expandent vestimentum coram senioribus civitatis:
18 Apprehendentque senes urbis illius virum, & verberabunt illum,
19 Condemnantes insuper centum siclis argenti, quos dabit patri puellæ: quoniam diffamavit nomen pessimum super virginem Israel: habebitque eam uxorem, & non poterit dimittere eam omnibus diebus vitæ suæ.
20 Quod si verum est quod objicit, & non est in puella inventa virginitas:
21 Ejicient eam extra fores domus patris sui, & lapidibus obruent viri civitatis illius, & morietur: quoniam fecit nefas in Israel, ut fornicaretur in domo patris sui: & auferes malum de medio tui.
22 † Si dormierit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est, † *Lev.* 20. 10.
adulter & adultera: & auferes malum de Israel.
23 Si puellam virginem desponderit vir, & invenerit eam aliquis in civitate, & concubuerit cum ea,
24 Educes utrumque ad portam civitatis illius, & lapidibus obruentur: puella, quia non clamavit, cum esset in civitate: vir quia humiliavit uxorem proximi sui. & auferes malum de medio tui.
25 Sin autem in agro repererit vir puellam, quæ desponsata est, & apprehendens concubuerit cum ea, ipse morietur solus:
26 Puella nihil patietur, nec est rea mortis: quoniam sicut latro consurgit contra fratrem suum, & occidit animam ejus, ita & puella perpessa est.
27 Sola erat in agro: clamavit, & nullus affuit qui liberaret eam.
28 Si invenerit vir puellam virginem, quæ non habet sponsum, & apprehendens concubuerit cum illa, & res ad judicium venerit:
29 † Dabit qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta siclos argenti, & habebit eam uxorem, quia † *Exod.* 22. 16.

humilia-

humiliavit illam: non poterit dimittere eam cunctis diebus vitæ suæ.

30 Non accipiet homo uxorem patris sui, nec revelabit operimentum ejus.

CAPUT XXIII.

De his qui ab ecclesia Dei arcendi sunt vel admittendi: Idumæus & Ægyptius non sunt abjiciendi: de pollutione nocturna, & de loco ad necessaria naturæ deputando: de servo fugitivo, de mercede prostibuli, fugienda usura erga fratres, de voto, de vinea & segete proximi.

1 NOn intrabit eunuchus, attritis vel amputatis testiculis, & abscisso veretro, ecclesiã Domini.

2 Non ingredietur mamzer, hoc est, de scorto natus, in ecclesiam Domini, usque ad decimam generationem.

† Neh. 13. 1. 3 † Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini, in æternum:

4 Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via quando egressi estis de Ægypto: & † quia conduxerunt contra te Balaam filium Beor de Mesopotamia Syriæ, ut malediceret tibi: † Num. 22. 5.

5 Et noluit Dominus Deus tuus audire Balaam, vertitque maledictionem ejus in benedictionem tuam, eo quod diligeret te.

6 Non facies cum eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus vitæ tuæ in sempiternum.

7 Non abominaberis Idumæum, quia frater tuus est: nec Ægyptium, quia advena fuisti in terra ejus.

8 Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione intrabunt in ecclesiam Domini.

9 Quando egressus fueris adversus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala.

10 Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra,

11 Et non revertetur, priusquam ad vesperam lavetur aqua: & post solis occasum regredietur in castra.

12 Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ,

13 Gerens paxillum in balteo. cumque sederis, fodies per circuitum, & egesta humo operies

14 Quo relevatus es (Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te, & tradat tibi inimicos tuos) & sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat fœditatis, ne derelinquat te.

15 Non trades servum domino suo, qui ad te confugerit.

16 Habitabit tecum in loco, qui ei placuerit, & in una urbium tuarum requiescet: ne contristes eum.

17 Non erit meretrix de filiabus Israel, nec scortator de filiis Israel.

18 Non offeres mercedem prostibuli, nec pretium canis, in domo Domini Dei tui, quidquid illud est quod voveris: quia abominatio est utrumque apud Dominum Deum tuum.

19 Non fœnerabis fratri tuo ad usuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem:

20 Sed alieno. Fratri autem tuo absque usura, id quo indiget, commodabis: ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere tuo in terra, ad quam ingredieris possidendam.

21 Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere: quia requiret illud Dominus Deus tuus. & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.

22 Si nolueris polliceri, absque peccato eris.

23 Quod autem semel egressum est de labiis tuis, observabis, & facies sicut promisisti Domino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo locutus es.

24 Ingressus vineam proximi tui, comede uvas quantum tibi placuerit: foras autem ne efferas tecum.

25 Si intraveris in segetem amici tui, franges spicas, & manu conteres: falce autem non metes.

CAPUT XXIV.

Libellus repudii permittitur: misericordia in debitores pauperes: non neganda merces: de judicio advenæ & pupilli; reliquiæ messis ac vindemiæ pauperibus relinquendæ.

1 SI † acceperit homo uxorem, & † Mat.
habuerit eam, & non invene- 5. 31.
rit gratiam ante oculos ejus propter & 19.
aliquam fœditatem: scribet libellum 7.
repudii, & dabit in manu illius, & Marc.
dimittet eam de domo sua. 10. 4.

2 Cumque egressa alterum maritum duxerit,

3 Et ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, & dimiserit de domo sua, vel certe mortuus fuerit:

4 Non poterit prior maritus recipere eam in uxorem: quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino: ne peccare facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus tradiderit tibi possidendam.

5 Cum acceperit homo nuper uxorem, non procedet ad bellum, nec ei quippiam necessitatis injungetur publicæ, sed vacabit absque culpa domi suæ, ut uno anno lætetur cum uxore sua.

6 Non accipies loco pignoris inferiorem, & superiorem molam: quia animam suam opposuit tibi.

7 Si deprehensus fuerit homo solicitans fratrem suum de filiis Israel, & vendito eo acceperit pretium, interficietur, & auferes malum de medio tui.

8 Observa diligenter ne incurras plagam lepræ, sed facies quæcumque docuerint te sacerdotes Levitici generis, juxta id quod præcepi eis, & imple solicite.

† Num 12. 10. 9 † Mementote quæ fecerit Dominus Deus vester Mariæ in via cum egrederemini de Ægypto,

10 Cum repetes a proximo tuo rem aliquam, quam debet tibi, non ingredieris domum ejus ut pignus auferas:

† Exod. 22. 26. 11 † Sed stabis foris, & ille tibi proferet quod habuerit.

12 Sin autem pauper est, non pernoctabit apud te pignus,

13 Sed statim reddes ei ante solis occasum: ut dormiens in vestimento suo, benedicat tibi, & habeas justitiam coram Domino Deo tuo.

† Lev. 19. 13. Tob. 4. 15. 14 † Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, sive advenæ, qui tecum moratur in terra, & intra portas tuas est:

15 Sed eadem die reddes ei pretium laboris sui ante solis occasum, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam: ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.

† 4 Reg. 14. 6. 2. Par. 25. 4. Ezech. 18. 20. 16 † Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur.

17 Non pervertes judicium advenæ & pupilli, nec auferes pignoris loco viduæ vestimentum.

18 Memento quod servieris in Ægypto, & eruerit te Dominus Deus tuus inde. Idcirco præcipio tibi ut facias hanc rem.

19 Quando messueris segetem in agro tuo, & oblitus manipulum reliqueris, non reverteris ut tollas illum: sed advenam, & pupillum, & viduam auferre patieris, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni opere manuum tuarum.

20 Si fruges collegeris olivarum, quidquid remanserit in arboribus, non reverteris ut colligas: sed relinques advenæ, pupillo, ac viduæ.

21 Si vindemiaveris vineam tuam, non colliges remanentes racemos, sed cedent in usus advenæ, pupilli, ac viduæ.

22 Memento quod & tu servieris in Ægypto, & idcirco præcipio tibi ut facias hanc rem.

CAPUT XXV.

Judices juste judicent: quot plagis reus cædendus, bovi trituranti os non alligandum, semen fratris suscitandum, pœna mulieris verenda apprehendentis, non committenda in pondere & mensura injustitia, Amalecita delendi.

1 SI fuerit causa inter aliquos, & interpellaverint judices: quē justum esse perspexerint, illi justitiæ palmam dabunt: quem impium, condemnabunt impietatis.

2 Sin autem eum qui peccavit, dignum viderint plagis: prosternent, & coram se facient verberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus:

3 Ita dumtaxat, † ut quadragenarium numerum non excedant: ne fœde laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. *† 2. Cor. 11. 24.*

4 † Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. *† 1. Cor. 9. 9. 1. Tim. 5. 18.*

5 † Quando habitaverint fratres simul, & unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri: sed accipiet eam frater ejus, & suscitabit semen fratris sui: *† Mat. 22. 24. Marc. 12. 19. Luc. 20. 28.*

6 Et primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit, ut non deleatur nomen ejus ex Israel.

7 Sin autem noluerit accipere uxorem fratris sui, quæ ei lege debetur, perget mulier ad portam civitatis, &

inter-

interpellabit majores natu, dicetque: † Non vult frater viri mei suscitare nomen fratris sui in Israel: nec me in conjugem sumere. (†Ruth. 4. 5.)

8 Statimque accersiri eum facient, & interrogabunt. Si responderit: Nolo eam uxorem accipere:

9 Accedet mulier ad eum coram senioribus, & tollet calceamentum de pede ejus, spuetque in faciem illius, & dicet: Sic fiet homini, qui non ædificat domum fratris sui.

10 Et vocabitur nomen illius in Israel, Domus discalceati.

11 Si habuerint inter se jurgium viri duo, & unus contra alterum rixari cœperit, volensque uxor alterius eruere virum suum de manu fortioris, miseritque manum, & apprehenderit verenda ejus:

12 Abscides manum illius, nec flecteris super eam ulla misericordia.

13 Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus:

14 Nec erit in domo tua modius major & minor.

15 Pondus habebis justum & verum, & modius æqualis & verus erit tibi: ut multo vivas tempore super terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi.

16 Abominatur enim Dominus Deus tuus eum qui facit hæc, & aversatur omnem injustitiam.

17 † Memento quæ fecerit tibi Amalec in via quando egrediebaris ex Ægypto: (†Exod. 17. 8.)

18 Quomodo occurrerit tibi: & extremos agminis tui, qui lassi residebant, ceciderit, quando tu eras fame & labore confectus, & non timuerit Deum.

19 Cum ergo Dominus Deus tuus dederit tibi requiem, & subjecerit cunctas per circuitum nationes, in terra, quam tibi pollicitus est: delebis nomen ejus sub cælo. Cave ne obliviscaris.

CAPUT XXVI.

Primitiæ ac decimæ ubi & quibus exolvendæ, & sub qua verborum forma.

1 CUmque intraveris terram, quam Dominus Deus tuus tibi daturus est possidendam, & obtinueris eam, atque habitaveris in ea:

2 Tolles de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in cartallo, pergesque ad locum, quem Dominus Deus tuus elegerit, ut ibi invocetur nomen ejus:

3 Accedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, & dices ad eum: Profiteor hodie coram Domino Deo tuo, quod ingressus sum in terram, pro qua juravit patribus nostris, ut daret eam nobis.

4 Suscipiensque sacerdos cartallum de manu tua, ponet ante altare Domini Dei tui:

5 Et loqueris in conspectu Domini Dei tui: Syrus persequebatur patrem meum, qui descendit in Ægyptum, & ibi peregrinatus est in paucissimo numero: crevitque in gentem magnam ac robustam & infinitæ multitudinis.

6 Afflixeruntque nos Ægyptii, & persecuti sunt imponentes onera gravissima:

7 Et clamavimus ad Dominum Deum patrum nostrorum: qui exaudivit nos, & respexit humilitatem nostram, & laborem, atque angustiam:

8 Et eduxit nos de Ægypto in manu forti, & brachio extento, in ingenti pavore, in signis atque portentis:

9 Et introduxit ad locum istum, & tradidit nobis terram lacte & melle manantem.

10 Et idcirco nunc offero primitias frugum terræ, quam Dominus dedit mihi. Et dimittes eas in conspectu Domini Dei tui, & adorato Domino Deo tuo.

11 Et epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus Deus tuus dederit tibi, & domui tuæ, tu & Levites, & advena qui tecum est.

12 Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, anno decimarum tertio, dabis Levitæ, & advenæ, & pupillo & viduæ, ut comedant intra portas tuas, & saturentur:

13 Loquerisque in conspectu Domini Dei tui: Abstuli quod sanctificatum est de domo mea, & † dedi illud Levitæ & advenæ, & pupillo ac viduæ, sicut jussisti mihi: non præterivi mandata tua, nec sum oblitus imperii tui. (†Supr. 14. 29.)

14 Non comedi ex eis in luctu meo, nec separavi ea in qualibet immunditia, nec expendi ex his quidquam

in re funebri. Obedivi voci Domini Dei mei, & feci omnia sicut præcepisti mihi.

15 † Respice de sanctuario tuo, & de excelso cælorum habitaculo, & benedic populo tuo Israel, & terræ, quam dedisti nobis, sicut jurasti patribus nostris, terræ lacte & melle mananti.

† *Isaiæ* 63. 15. *Bar.* 2. 16.

16 Hodie Dominus Deus tuus præcepit tibi ut facias mandata hæc atque judicia: & custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua.

17 Dominum elegisti hodie, ut sit tibi Deus, & ambules in viis ejus, & custodias cæremonias illius, & mandata atque judicia, & obedias ejus imperio,

18 Et † Dominus elegit te hodie, ut sis ei populus peculiaris, sicut locutus est tibi, & custodias omnia præcepta illius:

† *Supr.* 7. 6.

19 Et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas creavit, in laudem, & nomen, & gloriam suam: ut sis populus sanctus Domini Dei tui, sicut locutus est.

CAPUT XXVII.

Transito Jordane, altare lapideum erigendum, lexque lapidibus inscribenda: benedictionis piorum, & maledictionis impiorum ritus & formula.

1 PRæcepit autem Moyses & seniores Israel, populo dicentes: Custodite omne mandatum quod præcipio vobis hodie.

2 Cumque transieritis Jordanem in terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes lapides, & calce lævigabis eos,

3 Ut possis in eis scribere omnia verba legis hujus, Jordane transmisso: ut introeas terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, terram lacte & melle manantem, sicut juravit patribus tuis.

4 † Quando ergo transieritis Jordanem, erigite lapides, quos ego hodie præcipio vobis, in monte Hebal, & lævigabis eos calce:

† *Exod.* 20. 25. *Jos.* 8. 31.

5 Et ædificabis ibi altare Domino Deo tuo, de lapidibus quos ferrum non tetigit,

6 Et de saxis informibus & impolitis: & offeres super eo holocausta Domino Deo tuo,

7 Et immolabis hostias pacificas, comedesque ibi, & epulaberis coram Domino Deo tuo.

8 Et scribes super lapides omnia verba legis hujus plane & lucide.

9 Dixeruntque Moyses & sacerdotes Levitici generis ad omnem Israelem: Attende, & audi Israel: hodie factus es populus Domini Dei tui:

10 Audies vocem ejus, & facies mandata atque justitias, quas ego præcipio tibi.

11 Præcepitque Moyses populo in die illo, dicens:

12 Hi stabunt ad benedicendum populo super montem Garizim, Jordane transmisso: Simeon, Levi, Judas, Issachar, Joseph, & Benjamin.

13 Et e regione isti stabunt ad maledicendum in monte Hebal: Ruben, Gad, & Azer, & Zabulon, Dan, & Nephthali.

14 † Et pronuntiabunt Levitæ, dicentque ad omnes viros Israel excelsa voce:

† *Dan.* 9. 13.

15 Maledictus homo qui facit sculptile & conflatile, abominationem Domini, opus manuum artificum, ponetque illud in abscondito. & respondebit omnis populus, & dicet: Amen.

16 Maledictus qui non honorat patrem suum, & matrem. & dicet omnis populus: Amen.

17 Maledictus qui transfert terminos proximi sui. & dicet omnis populus: Amen.

18 Maledictus qui errare facit cæcum in itinere. & dicet omnis populus: Amen.

19 Maledictus qui pervertit judicium advenæ, pupilli, & viduæ. & dicet omnis populus: Amen.

20 Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, & revelat operimentum lectuli ejus. & dicet omnis populus: Amen.

21 Maledictus qui dormit cum omni jumento. & dicet omnis populus: Amen.

22 Maledictus qui dormit cum sorore sua, filia patris sui vel matris suæ. & dicet omnis populus: Amen.

23 Maledictus qui dormit cum socru sua. & dicet omnis populus: Amen.

24 Maledictus qui clam percusserit proximum suum. & dicet omnis populus: Amen:

25 Maledictus qui accipit munera, ut percutiat animam sanguinis in-

nocentis . & dicet omnis populus: Amen.

26 Maledictus qui non permanet in sermonibus legis hujus, nec eos opere perficit . & dicet omnis populus: Amen.

CAPUT XXVIII.

Multiplex promittitur observantibus legem benedictio : & transgredientibus maledictio.

1 SI autem audieris vocem Domini Dei tui, ut facias atque custodias omnia mandata ejus, quæ ego præcipio tibi hodie , faciet te Dominus Deus tuus excelsiorem cunctis gentibus, quæ versantur in terra.

2 Venientque super te universæ benedictiones istæ,& apprehendent te: si tamen præcepta ejus audieris.

3 Benedictus tu in civitate, & benedictus in agro.

4 Benedictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ,fructusque jumentorum tuorum, greges armentorum tuorum, & caulæ ovium tuarum.

5 Benedicta horrea tua, & benedictæ reliquiæ tuæ.

6 Benedictus eris tu ingrediens & egrediens.

7 Dabit Dominus inimicos tuos, qui consurgunt adversum te, corruentes in conspectu tuo: per unam viam venient contra te, & per septem fugient a facie tua.

8 Emittet Dominus benedictionem super cellaria tua , & super omnia opera manuum tuarum: benedicetque tibi in terra, quam acceperis.

9 Suscitabit te Dominus sibi in populum sanctum, sicut juravit tibi: si custodieris mandata Domini Dei tui, & ambulaveris in viis ejus.

10 Videbuntque omnes terrarum populi quod nomen Domini invocatum sit super te, & timebunt te.

11 Abundare te faciet Dominus omnibus bonis, fructu uteri tui, & fructu jumentorum tuorum, fructu terræ tuæ , quam juravit Dominus patribus tuis ut daret tibi.

12 Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, cælum, ut tribuat pluviam terræ tuæ in tempore suo: benedicetq; cunctis operibus manuũ tuarum. Et fœnerabis gentibus multis, & ipse a nullo fœnus accipies.

13 Constituet te Dominus in caput, & non in caudam: & eris semper supra, & non subter: si tamen audieris mandata Domini Dei tui, quæ ego præcipio tibi hodie, & custodieris & feceris,

14 Ac non declinaveris ab eis, nec ad dexteram, nec ad sinistram, nec secutus fueris deos alienos , neque colueris eos.

15 †Quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui, ut custodias & facias omnia mandata ejus & cæremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones istæ, & apprehendent te.

† *Levi.* 26. 14. *Thren.* 2. 17. *Baruch* 1. 20. *Malac.* 2. 2.

16 Maledictus eris in civitate, maledictus in agro.

17 Maledictum horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ.

18 Maledictus fructus ventris tui, & fructus terræ tuæ, armenta boum tuorum, & greges ovium tuarum.

19 Maledictus eris ingrediens , & maledictus egrediens.

20 Mittet Dominus super te famem & esuriem, & increpationem in omnia opera tua, quæ tu facies: donec conterat te, & perdat velociter, propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me.

21 Adjungat tibi Dominus pestilentiam, donec consumat te de terra ad quam ingredieris possidendam.

22 Percutiat te Dominus egestate, febri & frigore, ardore & æstu, & aere corrupto ac rubigine, & persequatur donec pereas.

23 Sit cælum, quod supra te est, æneum: & terra, quam calcas, ferrea.

24 Det Dominus imbrem terræ tuæ pulverem, & de cælo descendat super te cinis, donec conteraris.

25 Tradat te Dominus corruentem ante hostes tuos. per unam viam egrediaris contra eos, & per septem fugias, & dispergaris per omnia regna terræ.

26 Sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus cæli, & bestiis terræ: & non sit qui abigat.

27 Percutiat te Dominus ulcere Ægypti, & partem corporis, per quam stercora egeruntur, scabie quoque & prurigine: ita ut curari nequeas.

28 Percutiat te Dominus amentia & cæcitate ac furore mentis,

29 Et palpes in meridie sicut palpare solet cæcus in tenebris, & non dirigas vias tuas. Omnique tempore

calu-

calumniam sustineas, & opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te.
30 Uxorem accipies, & alius dormiat cum ea. Domum ædifices, & non habites in ea. Plantes vineam, & non vindemies eam.
31 Bos tuus immoletur coram te, & non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo, & non reddatur tibi. Oves tuæ dentur inimicis tuis, & non sit qui te adjuvet.
32 Filii tui & filiæ tuæ tradantur alteri populo, videntibus oculis tuis, & deficientibus ad conspectum eorum tota die, & non sit fortitudo in manu tua.
33 Fructus terræ tuæ, & omnes labores tuos, comedat populus quem ignoras: & sis semper calumniam sustinens, & oppressus cunctis diebus,
34 Et stupens ad terrorem eorum quæ videbunt oculi tui.
35 Percutiat te Dominus ulcere pessimo in genibus & in suris, sanarique non possis a planta pedis usque ad verticem tuum.
36 Ducet te Dominus, & regem tuum, quem constitueris super te, in gentem, quam ignoras tu & patres tui: & servies ibi diis alienis, ligno & lapidi.
37 Et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus populis, ad quos te introduxerit Dominus.
† *Mich.* 6. 15. *Aggæi* 1. 6. 38 † Sementem multam jacies in terram, & modicum congregabis: quia locustæ devorabunt omnia.
39 Vineam plantabis, & fodies: & vinum non bibes, nec colliges ex ea quippiam: quoniam vastabitur vermibus.
40 Olivas habebis in omnibus terminis tuis, & non ungeris oleo: quia defluent, & peribunt.
41 Filios generabis & filias, & non frueris eis: quoniam ducentur in captivitatem.
42 Omnes arbores tuas & fruges terræ tuæ rubigo consumet.
43 Advena, qui tecum versatur in terra, ascendet super te, eritque sublimior: tu autem descendes, & eris inferior.
44 Ipse fœnerabit tibi, & tu non fœnerabis ei. Ipse erit in caput, & tu eris in caudam.
45 Et venient super te omnes maledictiones istæ, & persequentes apprehendent te, donec intereas: quia non audisti vocem Domini Dei tui, nec servasti mandata ejus & cæremonias, quas præcepit tibi.
46 Et erunt in te signa atque prodigia, & in semine tuo usque in sempiternum:
47 Eo quod non servieris Domino Deo tuo in gaudio, cordisque lætitia, propter rerum omnium abundantiam:
48 Servies inimico tuo, quem immittet tibi Dominus, in fame, & siti, & nuditate, & omni penuria: & ponet jugum ferreum super cervicem tuam, donec te conterat.
49 Adducet Dominus super te gentem de longinquo, & de extremis terræ finibus, in similitudinem aquilæ volantis cum impetu: cujus linguam intelligere non possis:
50 Gentem procacissimam, quę non deferat seni, nec misereatur parvuli,
51 Et devoret fructum jumentorum tuorum, ac fruges terræ tuæ: donec intereas, & non relinquat tibi triticum, vinum, & oleum, armenta boum, & greges ovium: donec te disperdat,
52 Et conterat in cunctis urbibus tuis, & destruantur muri tui firmi atque sublimes, in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni terra tua, quam dabit tibi Dominus Deus tuus:
53 Et † comedes fructum uteri tui, & carnes filiorum tuorum & filiarum tuarum, quas dederit tibi Dominus Deus tuus in angustia & vastitate quas opprimet te hostis tuus. † *Thren* 4. 10. *Baruch* 2. 2.
54 Homo delicatus in te, & luxuriosus valde, invidebit fratri suo, & uxori, quæ cubat in sinu suo,
55 Ne det eis de carnibus filiorum suorum, quas comedet: eo quod nihil aliud habeat in obsidione & penuria, qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas tuas.
56 Tenera mulier & delicata, quæ super terram ingredi non valebat, nec pedis vestigium figere, propter mollitiem & teneritudinem nimiā, invidebit viro suo, qui cubat in sinu ejus, super filii & filiæ carnibus,
57 Et illuvie secundarum, quæ egrediuntur de medio feminum ejus, & super liberis qui eadem hora nati sunt. comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam in obsidione & vastitate, quas opprimet te inimicus tuus intra portas tuas.

58 Nisi custodieris & feceris omnia verba legis hujus, quæ scripta sunt in hoc volumine, & timueris nomen ejus gloriosum & terribile, hoc est, Dominum Deum tuum:

59 Augebit Dominus plagas tuas, & plagas seminis tui, plagas magnas & perseverantes, infirmitates pessimas & perpetuas.

60 Et convertet in te omnes afflictiones Ægypti, quas timuisti, & adhærebunt tibi:

61 Insuper & universos languores, & plagas, quæ non sunt scriptæ in volumine legis hujus, inducet Dominus super te, donec te conterat:

62 Et remanebitis pauci numero, qui prius eratis sicut astra cæli præ multitudine, quoniam non audisti vocem Domini Dei tui.

63 Et sicut ante lætatus est Dominus super vos, bene vobis faciens, vosque multiplicans: sic lætabitur disperdens vos atque subvertens, ut auferamini de terra, ad quam ingredieris possidendam.

64 Disperget te Dominus in omnes populos, a summitate terræ usque ad terminos ejus: & servies ibi diis alienis, quos & tu ignoras & patres tui, lignis & lapidibus.

65 In gentibus quoque illis non quiesces, neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor pavidum, & deficientes oculos, & animam consumptam mœrore:

66 Et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte & die, & non credes vitæ tuæ.

67 Mane dices: Quis mihi det vesperum? & vespere: Quis mihi det mane? propter cordis tui formidinem, qua terreberis, & propter ea, quæ tuis videbis oculis.

68 Reducet te Dominus classibus in Ægyptum, per viam de qua dixit tibi ut eam amplius non videres. Ibi venderis inimicis tuis in servos & ancillas, & non erit qui emat.

CAPUT XXIX.

Fœdus & juramentum Israelitarum cum Domino juxta Dei beneficia, & comminatio adversus fœdifragos.

1 HÆc sunt verba fœderis, quod præcepit Dominus Moysi ut feriret cum filiis Israel in terra Moab: præter illud fœdus, quod cum eis pepigit in Horeb.

2 Vocavitque Moyses omnem Israel, & dixit ad eos † Vos vidistis universa, quæ fecit Dominus coram vobis in terra Ægypti Pharaoni, & omnibus servis ejus, universæque terræ illius, † *Exod.* 19. 4.

3 Tentationes magnas, quas viderunt oculi tui, signa illa, portentaque ingentia,

4 Et non dedit vobis Dominus cor intelligens, & oculos videntes, & aures quæ possunt audire, usque in præsentem diem.

5 † Adduxit vos quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. † *Supr.* 8. 2.

6 Panem non comedistis, vinum & siceram non bibistis: ut sciretis quia ego sum Dominus Deus vester.

7 Et venistis ad hunc locum: † egressusque est Sehon rex Hesebon, & Og rex Basan, occurrentes nobis ad pugnam. Et percussimus eos, † *Supra* 3. 1.

8 Et tulimus terram eorum, ac tradidimus possidendam Ruben & Gad, & dimidiæ tribui Manasse.

9 Custodite ergo verba pacti hujus, & implete ea: ut intelligatis universa quæ facitis.

10 Vos statis hodie cuncti coram Domino Deo vestro, principes vestri, & tribus, ac majores natu, atque doctores, omnis populus Israel,

11 Liberi & uxores vestræ, & advena qui tecum moratur in castris, exceptis lignorum cæsoribus, & his qui comportant aquas:

12 Ut transeas in fœdere Domini Dei tui, & in jurejurando quod hodie Dominus Deus tuus percutit tecum:

13 Ut suscitet te sibi in populum, & ipse sit Deus tuus, sicut locutus est tibi, & sicut juravit patribus tuis, Abraham, Isaac, & Jacob.

14 Nec vobis solis ego hoc fœdus ferio, & hæc juramenta confirmo,

15 Sed cunctis præsentibus & absentibus.

16 Vos enim nostis quo modo habitaverimus in terra Ægypti, & quo modo transierimus per medium nationum, quas transeuntes,

17 Vidistis abominationes & sordes, id est, idola eorum, lignum & lapidem, argentum & aurum, quæ colebant.

18 Ne forte sit inter vos vir aut mulier, familia aut tribus, cujus cor aversum est hodie a Domino Deo nostro: ut vadat & serviat diis illarum gentium, & sit inter vos radix germinans fel & amaritudinem.

19 Cumque audierit verba juramenti hujus, benedicat sibi in corde suo, dicens: Pax erit mihi, & ambulabo in pravitate cordis mei: & absumat ebria sitientem,

20 Et Dominus non ignoscat ei: sed tunc quam maxime furor ejus fumet, & zelus contra hominem illum, & sedeant super eum omnia maledicta, quæ scripta sunt in hoc volumine: & deleat Dominus nomen ejus sub cælo,

21 Et consumat eum in perditionem ex omnibus tribubus Israel, juxta maledictiones, quæ in libro legis hujus ac fœderis continentur.

22 Dicetque sequens generatio, & filii qui nascentur deinceps, & peregrini, qui de longe venerint, videntes plagas terræ illius, & infirmitates, quibus eam afflixerit Dominus,

23 Sulphure, & salis ardore comburens, ita ut ultra non seratur, nec virens quippiam germinet, in exemplum † subversionis Sodomæ & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, quas subvertit Dominus in ira & furore suo,

† Gen. 19. 24.

24 Et dicent omnes gentes: † Quare sic fecit Dominus terræ huic? quæ est hæc ira furoris ejus immensa?

† 3 Reg. 9. 8. Jer. 22. 8.

25 Et respondebunt: Quia dereliquerunt pactum Domini, quod pepigit cum patribus eorum, quando eduxit eos de terra Ægypti:

26 Et servierunt diis alienis, & adoraverunt eos, quos nesciebant, & quibus non fuerant attributi:

27 Idcirco iratus est furor Domini contra terram istam, ut induceret super eam omnia maledicta, quæ in hoc volumine scripta sunt:

28 Et ejecit eos de terra sua in ira & in furore, & in indignatione maxima, projecitque in terram alienam, sicut hodie comprobatur.

29 Abscondita, Domino Deo nostro: quæ manifesta sunt, nobis & filiis nostris usque in sempiternum, ut faciamus universa verba legis hujus.

CAPUT XXX.

Lapsos hortatur Moyses ad pœnitentiam; vera enim pœnitentia Deum placat: præceptum nobis datum, non longe a nobis separatur: in ejus impletione vel neglectu proponitur bonum & malum; ut ultro bonum eligentes, vivamus, & non pereamus, malo adhærentes.

1 Cum ergo venerint super te omnes sermones isti, benedictio, sive maledictio, quam proposui in conspectu tuo: & ductus pœnitudine cordis tui in universis gentibus, in quas disperserit te Dominus Deus tuus,

2 Et reversus fueris ad eum, & obedieris ejus imperiis, sicut ego hodie præcipio tibi, cum filiis tuis, in toto corde tuo, & in tota anima tua:

3 Reducet Dominus Deus tuus captivitatem tuam, ac miserebitur tui, & rursum congregabit te de cunctis populis, in quos te ante dispersit.

4 Si ad cardines cæli fueris dissipatus, inde te retrahet Dominus Deus tuus,

5 Et † assumet, atque introducet in terram, quam possederunt patres tui, & obtinebis eam: & benedicens tibi, majoris numeri te esse faciet quam fuerunt patres tui.

† 2 Machab. 1. 29.

6 Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum, & cor seminis tui: ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua, ut possis vivere.

7 Omnes autem maledictiones has convertet super inimicos tuos, & eos qui oderunt te & persequuntur.

8 Tu autem reverteris, & audies vocem Domini Dei tui: faciesque universa mandata quæ ego præcipio tibi hodie:

9 Et abundare te faciet Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum, in sobole uteri tui, & in fructu jumentorum tuorum, in ubertate terræ tuæ, & in rerum omnium largitate. Revertetur enim Dominus, ut gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gavisus est in patribus tuis:

10 Si tamen audieris vocem Domini Dei tui, & custodieris præcepta ejus & cæremonias, quæ in hac lege conscripta sunt: & revertaris ad Dominum Deum tuum in toto corde tuo, & in tota anima tua.

11 Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum,

12 Nec in cælo situm, ut possis dicere: † Quis nostrum valet ad cælum ascendere, ut deferat illud ad nos, & audiamus atque opere compleamus?

[† Rom. 10. 6.]

13 Neque trans mare positum: ut causeris, & dicas: Quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre: ut possimus audire & facere quod præceptum est?

14 Sed juxta te est sermo valde, in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum.

15 Considera quod hodie proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, & econtrario mortem & malum:

16 Ut diligas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & custodias mandata illius ac ceremonias atque judicia: & vivas, atque multiplicet te, benedicatque tibi in terra, ad quam ingredieris possidendam.

17 Si autem aversum fuerit cor tuum, & audire nolueris, atque errore deceptus adoraveris deos alienos, & servieris eis:

18 Prædico tibi hodie quod pereas, & parvo tempore moreris in terra, ad quam, Jordane transmisso, ingredieris possidendam.

19 Testes invoco hodie cælum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas, & semen tuum:

20 Et diligas Dominum Deum tuum, atque obedias voci ejus & illi adhæreas (ipse est enim vita tua, & longitudo dierum tuorum) ut habites in terra, pro qua juravit Dominus patribus tuis, Abraham, Isaac, & Jacob, ut daret eam illis.

CAPUT XXXI.

Moyses Josue sibi sufficit in ducem, Deuteronomium scribit, jubetque illud populo prælegi 7. anno remissionis, & in latere arcæ adservari.

1 Abiit itaque Moyses, & locutus est omnia verba hæc ad universum Israel,

2 Et dixit ad eos: Centum viginti annorum sum hodie, non possum ultra egredi, & ingredi, præsertim cum & Dominus dixerit mihi: † Non transibis Jordanem istum.

[† Num 27. 23. Supra 3. 27.]

3 Dominus ergo Deus tuus transibit ante te: ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo, & possidebis eas: & Josue iste transibit ante te, sicut locutus est Dominus.

4 Facietque Dominus eis † sicut fecit Sehon & Og regibus Amorrhæorum, & terræ eorum, delebitque eos.

[† Num 21. 24.]

5 Cum ergo & hos tradiderit vobis, † similiter facietis eis, sicut precepi vobis.

[† Supr. 7. 2.]

6 Viriliter agite, & confortamini: nolite timere, nec paveatis ad conspectum eorum: quia Dominus Deus tuus ipse est ductor tuus, & non dimittet, nec derelinquet te,

7 Vocavitque Moyses Josue, & dixit ei coram omni Israel: † Confortare, & esto robustus: tu enim introduces populum istum in terram, quam daturum se patribus eorum juravit Dominus, & tu eam sorte divides.

[† Jos. 1. 6. 3Reg. 2. 2.]

8 Et Dominus qui ductor est vester, ipse erit tecum: non dimittet, nec derelinquet te: noli timere, nec paveas.

9 Scripsit itaque Moyses legem hanc, & tradidit eam sacerdotibus filiis Levi, qui portabant arcam fœderis Domini, & cunctis senioribus Israel.

10 Præcepitque eis, dicens: Post septem annos, anno remissionis, in solemnitate tabernaculorum,

11 Convenientibus cunctis ex Israel, ut appareant in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit Dominus, leges verba legis hujus coram omni Israel, audientibus eis,

12 Et in unum omni populo congregato, tam viris quam mulieribus, parvulis & advenis, qui sunt intra portas tuas: ut audientes discant, & timeant Dominum Deum vestrum, & custodiant, impleantque omnes sermones legis hujus.

13 Filii quoque eorum qui nunc ignorant, ut audire possint, & timeant Dominum Deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra, ad quam vos, Jordane transmisso, pergitis obtinendam.

14 Et ait Dominus ad Moysen: Ecce prope sunt dies mortis tuæ: voca Josue, & state in tabernaculo testimonii, ut præcipiam ei. Abierunt ergo Moyses & Josue, & steterunt in tabernaculo testimonii:

15 Apparuitque Dominus ibi in columna nubis, quæ stetit in introitu tabernaculi.
16 Dixitque Dominus ad Moysen: Ecce tu dormies cum patribus tuis, & populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos in terra, ad quam ingreditur ut habitet in ea: ibi derelinquet me, & irritum faciet fœdus, quod pepigi cum eo.
17 Et irascetur furor meus contra eum in die illo: & derelinquam eum, & abscondam faciem meam ab eo, & erit in devorationem: invenient eum omnia mala & afflictiones, ita ut dicat in illo die: Vere quia non est Deus mecum, invenerunt me hæc mala.
18 Ego autem abscondam, & celabo faciem meam in die illo, propter omnia mala quæ fecit, quia secutus est deos alienos.
19 Nunc itaque scribite vobis canticum istud, & docete filios Israel: ut memoriter teneant, & ore decantent, & sit mihi carmen istud pro testimonio inter filios Israel.
20 Introducam enim eum in terram, pro qua juravi patribus ejus, lacte & melle manantem. Cumque comederint, & saturati, crassique fuerint, avertentur ad deos alienos, & servient eis: detrahentque mihi, & irritum facient pactum meum.
21 Postquam invenerint eum mala multa & afflictiones, respondebit ei canticum istud pro testimonio, quod nulla delebit oblivio ex ore seminis sui. Scio enim cogitationes ejus, quæ facturus sit hodie, antequam introducam eum in terram, quam ei pollicitus sum.
22 Scripsit ergo Moyses canticum, & docuit filios Israel.
23 Præcepitque Dominus Josue filio Nun, & ait: Confortare, & esto robustus: tu enim introduces filios Israel in terram, quam pollicitus sum, & ego ero tecum.
24 Postquam ergo scripsit Moyses verba legis hujus in volumine, atque complevit:
25 Præcepit Levitis, qui portabant arcam fœderis Domini, dicens:
26 Tollite librum istum, & ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei vestri: ut sit ibi contra te in testimonium.
27 Ego enim scio contentionem tuam, & cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me, & ingrediente vobiscum, semper contentiose egistis contra Dominum: quanto magis cum mortuus fuero?
28 Congregate ad me omnes majores natu per tribus vestras, atque doctores, & loquar audientibus eis sermones istos, & invocabo contra eos cælum & terram.
29 Novi enim quod post mortem meam inique agetis, & declinabitis cito de via, quam præcepi vobis: & occurrent vobis mala in extremo tempore, quando feceritis malum in conspectu Domini, ut irritetis eum per opera manuum vestrarum.
30 Locutus est ergo Moyses, audiente universo cœtu Israel, verba carminis hujus, & ad finem usque complevit.

CAPUT XXXII.

Canticum Moysi quo Dei refert beneficia, populique ingratitudinem sæpius a Domino castigatam: jubetur Moyses montem Abarim ascendere, ut promissam terram contempletur.

1 AUdite cæli quæ loquor, audiat terra verba oris mei.
2 Concrescat ut pluvia doctrina mea, fluat ut ros eloquium meum, quasi imber super herbam, & quasi stillæ super gramina.
3 Quia nomen Domini invocabo: date magnificentiam Deo nostro.
4 Dei perfecta sunt opera, & omnes viæ ejus judicia: Deus fidelis, & absque ulla iniquitate, justus & rectus.
5 Peccaverunt ei, & non filii ejus in sordibus: generatio prava atque perversa.
6 Hæccine reddis Domino popule stulte & insipiens? numquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creavit te?
7 † Memento dierum antiquorum, cogita generationes singulas: interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; majores tuos, & dicent tibi. † Job. 8. 8.
8 Quando dividebat Altissimus gentes: quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israel.
9 Pars autem Domini, populus ejus: Jacob funiculus hereditatis ejus.
10 Invenit eum in terra deserta, in loco horroris, & vastæ solitudinis:

circumduxit eum, & docuit: & custodivit quasi pupillam oculi sui.
11 Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas, & assumpsit eum, atque portavit in humeris suis.
12 Dominus solus dux ejus fuit: & non erat cum eo Deus alienus.
13 Constituit eum super excelsam terram: ut comederet fructus agrorum, ut sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo.
14 Butyrum de armento, & lac de ovibus cum adipe agnorum, & arietum filiorum Basan: & hircos cum medulla tritici, & sanguinem uvæ biberet meracissimum.
15 Incrassatus est dilectus, & recalcitravit: incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit a Deo salutari suo.
16 Provocaverunt eum in diis alienis, & in abominationibus ad iracundiam concitaverunt.
17 Immolaverunt dæmoniis, & non Deo, diis quos ignorabant: novi recentesque venerunt, quos non coluerunt patres eorum.
18 Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui.
19 Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est: quia provocaverunt eum filii sui & filiæ.
20 Et ait: Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo novissima eorum: generatio enim perversa est, & infideles filii.
21 Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus suis: & † ego provocabo eos in eo qui non est populus, & in gente stulta irritabo illos.
22 Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferni novissima: devorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.
23 Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis.
24 Consumentur fame, & devorabunt eos aves morsu amarissimo: dentes bestiarum immittam in eos, cum furore trahentium super terram, atque serpentium.
25 Foris vastabit eos gladius, & intus pavor, juvenem simul ac virginem, lactentem cum homine sene.
26 Dixi: Ubinam sunt? cessare faciam ex hominibus memoriam eorum.
27 Sed propter iram inimicorum distuli: ne forte superbirent hostes eorum, & dicerent: Manus nostra excelsa, & non Dominus fecit hæc omnia.
28 Gens absque consilio est, & sine prudentia.
29 † Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent.
30 Quo modo persequatur unus mille, & duo fugent decem millia? nonne ideo, quia Deus suus vendidit eos, & Dominus conclusit illos?
31 Non enim est Deus noster ut dii eorũ: & inimici nostri sunt judices.
32 De vinea Sodomorum, vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhæ: uva eorum uva fellis, & botri amarissimi.
33 Fel draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile.
34 Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis?
35 † Mea est ultio, & ego retribuam in tempore, ut labatur pes eorum: juxta est dies perditionis, & adesse festinant tempora.
36 Judicabit Dominus populum suum, & † in servis suis miserebitur: videbit quod infirmata sit manus, & clausi quoque defecerunt, residuique consumpti sunt.
37 Et dicet: † Ubi sunt dii eorum, in quibus habebant fiduciam?
38 De quorum victimis comedebant adipes, & bibebant vinum libaminum: surgant, & opitulentur vobis, & in necessitate vos protegant.
39 Videte quod ego sim solus, & non sit alius Deus præter me: † ego occidam, & ego vivere faciam: percutiam, & ego sanabo, † & non est qui de manu mea possit eruere.
40 Levabo ad cælum manum meam, & dicam: Vivo ego in æternum.
41 Si acuero ut fulgur gladium meum, & arripuerit judicium manus mea: reddam ultionem hostibus meis, & his qui oderunt me retribuã.
42 Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus devorabit carnes, de cruore occisorum, de captivitate, nudati inimicorum capitis.
43 † Laudate gentes populum ejus, quia sanguinem servorum suorum ulciscetur: & vindictam retribuet in hostes eorum, & propitius erit terræ populi sui.

† *Jer.* 15. 14. *Rom.* 10. 19.
† *Jer.* 9. 12.
† *Eccli.* 28. 1. *Rom.* 12. 19. *Hebr.* 10. 30.
† 2 *Machab.* 7. 6.
† *Jer.* 2. 28.
† 1 *Reg.* 2. 6. *Tob.* 13. 2. *Sap.* 16. 13.
† *Job.* 10. 7. *Sap.* 16. 15.
† 2 *Machab.* 7. 6.

44 Venit ergo Moyses, & locutus est omnia verba cantici hujus in auribus populi, ipse & Josue filius Nun.

45 Complevitque omnes sermones istos, loquens ad universum Israel.

46 Et dixit ad eos: Ponite corda vestra in omnia verba, quæ ego testificor vobis hodie: ut mandetis ea filiis vestris custodire & facere, & implere universa quæ scripta sunt legis hujus:

47 Quia non incassum præcepta sunt vobis, sed ut singuli in eis viverent: quæ facientes longo perseveretis tempore in terra, ad quam, Jordane transmisso, ingredimini possidendam.

48 Locutusque est Dominus ad Moysen in eadem die, dicens:

49 Ascende in montem istum Abarim, id est, transituum, in montem Nebo, qui est in terra Moab contra Jericho: & vide terram Chanaan, quam ego tradam filiis Israel obtinendam, & morere in monte.

50 Quem conscendens jungeris populis tuis, † sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor, & appositus populis suis:

†Num. 20. 26. & 27. 13.

51 † Quia prævaricati estis contra me, in medio filiorum Israel, ad aquas contradictionis in Cades deserti Sin: & non sanctificastis me inter filios Israel.

†Num. 20. 12. & 27. 14.

52 E contra videbis terram, & non ingredieris in eam, quam ego dabo filiis Israel.

CAPUT XXXIII.

Benedicit Moyses moriturus duodecim tribubus Israel, eisque olim obventura prædicit.

1 HÆc est benedictio, qua benedixit Moyses, homo Dei, filiis Israel ante mortem suam.

2 Et ait: Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus est nobis: apparuit de monte Pharan, & cum eo sanctorum millia. In dextera ejus ignea lex.

3 Dilexit populos, † omnes sancti in manu illius sunt: & qui appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina illius.

†Sap. 3. 1. & 5. 5.

4 Legem præcepit nobis Moyses, hereditatem multitudinis Jacob.

5 Erit apud rectissimum rex, congregatis principibus populi cum tribubus Israel.

6 Vivat Ruben, & non moriatur, & sit parvus in numero.

7 Hæc est Judæ benedictio: Audi Domine vocem Judæ, & ad populum suum introduc eum: manus ejus pugnabunt pro eo, & adjutor illius contra adversarios ejus erit.

8 Levi quoque ait: Perfectio tua, & doctrina tua viro sancto tuo, quem probasti in tentatione, & judicasti ad Aquas contradictionis.

9 Qui dixit patri suo, & matri suæ: Nescio vos; & fratribus suis: Ignoro vos: & nescierunt filios suos. Hi custodierunt eloquium tuum, & pactum tuum servaverunt,

10 Judicia tua o Jacob, & legem tuam o Israel: ponent thymiama in furore tuo, & holocaustum super altare tuum.

11 Benedic Domine fortitudini ejus, & opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum ejus: & qui oderunt eum, nō consurgant.

12 Et Benjamin ait: Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo: quasi in thalamo tota die morabitur, & inter humeros illius requiescet.

13 Joseph quoque ait: De benedictione Domini terra ejus, de pomis cæli, & rore, atque abysso subjacente.

14 De pomis fructuū solis ac lunæ.

15 De vertice antiquorum montium, de ponis collium æternorum.

16 Et de frugibus terræ, & de plenitudine ejus. Benedictio illius † qui apparuit in rubo, veniat super caput Joseph, & super verticem nazaræi inter fratres suos. †Exod. 3. 2.

17 Quasi primogeniti tauri pulchritudo ejus, cornua rhinocerotis cornua illius: in ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terræ. hæ sunt multitudines Ephraim: & hæc millia Manasse.

18 Et Zabulon ait: Lætare Zabulon in exitu tuo, & Issachar in tabernaculis tuis.

19 Populos vocabunt ad montem: ibi immolabunt victimas justitiæ. Qui inundationem maris quasi lac sugent, & thesauros absconditos arenarum.

20 Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad: quasi leo requievit, cepitque brachium & verticem.

21 Et vidit principatum suum, quod in parte sua doctor esset repositus: qui fuit cum principibus populi, & fecit justitias Domini, & judicium suum cum Israel.

22 Dan quoque ait: Dan catulus leonis, fluet largiter de Basan.

23 Et Nephthali dixit: Nephthali abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini: mare & meridiem possidebit.

24 Aser quoque ait: Benedictus in filiis Aser, sit placens fratribus suis, & tingat in oleo pedem suum.

25 Ferrum & æs calceamentum ejus: Sicut dies juventutis tuæ, ita & senectus tua.

26 Non est deus alius ut Deus rectissimi: ascensor cæli auxiliator tuus. Magnificentia ejus discurrunt nubes,

27 Habitaculum ejus sursum, & subter brachia sempiterna: ejiciet a facie tua inimicum, dicetque: Conterere.

28 Habitabit Israel confidenter, & solus. Oculus Jacob in terra frumenti & vini, cælique caligabunt rore.

29 Beatus es tu Israel: quis similis tui popule, qui salvaris in Domino? scutum auxilii tui, & gladius gloriæ tuæ: negabunt te inimici tui, & tu eorum colla calcabis.

CAPUT XXXIV.

Contemplata Terra moritur Moyses, & occulte a Deo sepultus fletur a populo, illique Josue substituitur; commendatur, propheta Moyses a Dei familiaritate, & factis per ipsum signis.

1 Ascendit † ergo Moyses de campestribus Moab super montem Nebo, in verticem Phasga contra Jericho: ostenditque ei Dominus omnem terram Galaad usque Dan,

† *Supr.* 3. 27. 2 *Machab.* 2. 4.

2 Et universum Nephthali, terramque Ephraim & Manasse, & omnem terram Juda usque ad mare novissimum,

3 Et australem partem, & latitudinem campi Jericho civitatis palmarum usque Segor.

4 Dixitque Dominus ad eum: † Hæc est terra, pro qua juravi Abraham, Isaac, & Jacob, dicens: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis, & non transibis ad illam.

† *Gen.* 12. 7. & 15. 18.

5 Mortuusque est ibi Moyses servus Domini, in terra Moab, jubente Domino:

6 Et sepelivit eum in valle terræ Moab contra Phogor: & non cognovit homo sepulchrum ejus usque in præsentem diem.

7 Moyses centum & viginti annorum erat quando mortuus est: non caligavit oculus ejus, nec dentes illius moti sunt.

8 Fleveruntque eum filii Iſrael in
campeſtribus Moab triginta diebus:
& completi ſunt dies planctus lu-
gentium Moyſen.
9 Joſue vero filius Nun repletus eſt
Spiritu ſapientiæ, quia Moyſes po-
ſuit ſuper eum manus ſuas. Et obe-
dierunt ei filii Iſrael, feceruntque
ſicut præcepit Dominus Moyſi.
10 Et non ſurrexit ultra propheta
in Iſrael ſicut Moyſes, quem noſſet
Dominus facie ad faciem,
11 In omnibus ſignis atque por-
tentis, quæ miſit per eum, ut face-
ret in terra Ægypti Pharaoni, & o-
mnibus ſervis ejus, univerſæque ter-
ræ illius,
12 Et cunctam manum robuſtam,
magnaque mirabilia, quæ fecit Moy-
ſes coram univerſo Iſrael.

L I B E R J O S U E,

HEBRAICE JEHOSUA.

CAPUT PRIMUM.

*Confortatus Joſue a Domino monet po-
pulum ut ſe ad Jordanis tranſitum præ-
parent in diem tertium; tribus autem
Ruben, Gad, & dimidiam Manaſſe,
ut fratres ad promiſſam terram armati
ex condicto præcedant.*

1 ET factum eſt poſt
mortem Moyſi
ſervi Domini, ut
loqueretur Domi-
nus ad Joſue fi-
lium Nun, mini-
ſtrum Moyſi, &
diceret ei:
2 Moyſes ſervus meus mortuus eſt:
ſurge, & tranſi Jordanem iſtum
tu, & omnis populus tecum, in
terram, quam ego dabo filiis Iſ-
rael.
3 † Omnem locum, quem cal- † *Deut.*
caverit veſtigium pedis veſtri, vo- 11.24.
bis tradam, ſicut locutus ſum
Moyſi.
4 A deſerto & Libano uſque ad
fluvium magnum Euphratem, om-
nni terra Hethæorum uſque ad ma-
re magnum contra ſolis occaſum
erit terminus veſter.
5 Nullus poterit vobis reſiſtere † *Infr.*
cunctis diebus vitæ tuæ: † ſicut fui 3. 7.
cum Moyſe, ita ero tecum: non *Hebr.*
dimittam, nec derelinquam te. 13. 5.
6 † Confortare, & eſto robuſtus: † *Deut.*
tu enim ſorte divides populo huic 31. 7.
terram, pro qua juravi patribus 23.
ſuis, ut traderem eam illis. 3 *Reg.*
7 Confortare igitur, & eſto robu- 2. 2.

ſtus

ſtus valde: ut cuſtodias, & facias omnem legem, quam precepit tibi Moyſes ſervus meus: ne declines ab ea ad dexteram vel ad ſiniſtram, ut intelligas cuncta quæ agis.

8 Non recedat volumen legis hujus ab ore tuo: ſed meditaberis in eo diebus ac noctibus, ut cuſtodias & facias omnia quæ ſcripta ſunt in eo: tunc diriges viam tuam, & intelliges eam.

9 Ecce præcipio tibi, confortare, & eſto robuſtus. Noli metuere, & noli timere: quoniam tecum eſt Dominus Deus tuus in omnibus ad quæcumque perrexeris.

10 Præcepitque Joſue principibus populi, dicens: Tranſite per medium caſtrorum, & imperate populo, ac dicite:

11 Præparate vobis cibaria: quoniam poſt diem tertium tranſibitis Jordanem, & intrabitis ad poſſidendam terram, quam Dominus Deus veſter daturus eſt vobis.

12 Rubenitis quoque & Gaditis, & dimidiæ tribui Manaſſe ait:

13 Mementote ſermonis, quem præcepit vobis Moyſes famulus Domini, dicens: Dominus Deus veſter dedit vobis requiem, & omnem terram.

14 † Uxores veſtræ, & filii, ac jumenta manebunt in terra, quam tradidit vobis Moyſes trans Jordanem: vos autem tranſite armati ante fratres veſtros, omnes fortes manu, & pugnate pro eis, (*† Num 32. 20.*)

15 Donec det Dominus requiem fratribus veſtris ſicut & vobis dedit, & poſſideant ipſi quoque terram, quam Dominus Deus veſter daturus eſt eis: & ſic revertemini in terram poſſeſſionis veſtræ, & habitabitis in ea, quam vobis dedit Moyſes famulus Domini trans Jordanem contra ſolis ortum.

16 Reſponderuntque ad Joſue, atque dixerunt: Omnia, quæ præcepiſti nobis, faciemus: & quocumque miſeris, ibimus.

17 Sicut obedivimus in cunctis Moyſi, ita obediemus & tibi: tantum ſit Dominus Deus tuus tecum, ſicut fuit cum Moyſe.

18 Qui contradixerit ori tuo, & non obedierit cunctis ſermonibus quos præceperis ei, moriatur. tu tantum confortare, & viriliter age.

CAPUT II.

Miſſi exploratores in urbem Jericho, a Rahab meretrice occultantur, promiſſa illi omnique illius familiæ miſericordia, incolumes redeunt in caſtra.

1 Miſit igitur Joſue filius Nun de Setim duos viros exploratores in abſcondito: & dixit eis: Ite, & conſiderate terram, urbemque Jericho. † Qui pergentes ingreſſi ſunt domum mulieris meretricis, nomine Rahab, & quieverunt apud eam. (*† Hebr. 11. 31. Jac. 2. 25.*)

2 Nuntiatumque eſt regi Jericho, & dictum: Ecce viri ingreſſi ſunt huc per noctem de filiis Iſrael, ut explorarent terram.

3 Miſitque rex Jericho ad Rahab dicens: Educ viros, qui venerunt ad te, & ingreſſi ſunt domum tuam: exploratores quippe ſunt, & omnem terram conſiderare venerunt.

4 † Tollenſque mulier viros, abſcondit, & ait: Fateor, venerunt ad me, ſed neſciebam unde eſſent: (*† Infra 6. 17.*)

5 Cumque porta clauderetur in tenebris, & illi pariter exierunt, neſcio quo abierunt: perſequimini cito, & comprehendetis eos.

6 Ipſa autem fecit aſcendere viros in ſolarium domus ſuæ, operuitque eos ſtipula lini, quæ ibi erat.

7 Hi autem qui miſſi fuerant, ſecuti ſunt eos per viam quæ ducit ad vadum Jordanis: illiſque egreſſis ſtatim porta clauſa eſt.

8 Necdum obdormierant qui latebant, & ecce mulier aſcendit ad eos, & ait:

9 Novi quod Dominus tradiderit vobis terram: etenim irruit in nos terror veſter, & elanguerunt omnes habitatores terræ.

10 Audivimus quod † ſiccaverit Dominus aquas maris rubri ad veſtrum introitum, quando egreſſi eſtis ex Ægypto: † & quæ feceritis duobus Amorrhæorum regibus, qui erant trans Jordanem, Sehon & Og, quos interfeciſtis. (*† Exod 14. 21. † Num 21. 24.*)

11 Et hæc audientes pertimuimus, & elanguit cor noſtrum, nec remanſit in nobis ſpiritus ad introitum veſtrum: Dominus enim Deus veſter, ipſe eſt Deus in cælo ſurſum, & in terra deorſum.

12 † Nunc ergo jurate mihi per Dominum, (*† Infra 6. 22.*)

minum, ut quomodo ego miſericor-
diam feci vobiſcum, ita & vos facia-
tis cum domo patris mei: detiſque
mihi verum ſignum,
13 Ut ſalvetis patrem meum &
matrem, fratres ac ſorores meas, &
omnia quæ illorum ſunt, & eruatis
animas noſtras a morte.
14 Qui reſponderunt ei: Anima
noſtra ſit pro vobis in mortem, ſi
tamen non prodideris nos. cumque
tradiderit nobis Dominus terram,
faciemus in te miſericordiam & ve-
ritatem.
15 Demiſit ergo eos per funem de
feneſtra: domus enim ejus hærebat
muro.
16 Dixitque ad eos: Ad montana
conſcendite, ne forte occurrant vo-
bis revertentes: ibique latitate tri-
bus diebus, donec redeant, & ſic
ibitis per viam veſtram.
17 Qui dixerunt ad eam: Innoxii
erimus a juramento hoc, quo adju-
raſti nos:
18 Si ingredientibus nobis terram,
ſignum fuerit funiculus iſte cocci-
neus, & ligaveris eum in feneſtra,
per quam demiſiſti nos: & patrem
tuum ac matrem, fratreſque & om-
nem cognationem tuam, congrega-
veris in domum tuam.
19 Qui oſtium domus tuæ egreſſus
fuerit, ſanguis ipſius erit in caput
ejus, & nos erimus alieni. Cuncto-
rum autem ſanguis, qui tecum in
domo fuerint, redundabit in caput
noſtrum, ſi eos aliquis tetigerit.
20 Quod ſi nos prodere volueris, &
ſermonem iſtum proferre in me-
dium, erimus mundi ab hoc jura-
mento, quo adjuraſti nos.
21 Et illa reſpondit: Sicut locuti
eſtis, ita fiat. demittenſque eos ut
pergerent, appendit funiculum coc-
cineum in feneſtra.
22 Illi vero ambulantes pervene-
runt ad montana, & manſerunt ibi
tres dies, donec reverterentur qui
fuerant perſecuti: quærentes enim
per omnem viam, nõ repererunt eos.
23 Quibus urbem ingreſſis, reverſi
ſunt, & deſcenderunt exploratores
de monte: & tranſmiſſo Jordane, ve-
nerunt ad Joſue filium Nun, narrave-
runtq; ei omnia quæ acciderant ſibi,
24 Atque dixerunt: Tradidit Do-
minus omnem terram hanc in ma-
nus noſtras, & timore proſtrati ſunt
cuncti habitatores ejus.

CAPUT III.

Siccatum Dei miraculo Jordanem, praeunte arca, populus transit.

1 IGitur Josue de nocte consurgens movit castra: egredientesque de Setim, venerunt ad Jordanem ipse & omnes filii Israel, & morati sunt ibi tres dies.
2 Quibus evolutis, transierunt praecones per castrorum medium,
3 Et clamare coeperunt: Quando videritis arcam foederis Domini Dei vestri, & sacerdotes stirpis Leviticae portantes eam, vos quoque consurgite, & sequimini praecedentes:
4 Sitque inter vos & arcam spatium cubitorum duum millium: ut procul videre possitis, & nosse per quam viam ingrediamini: quia prius non ambulastis per eam: & cavete ne appropinquetis ad arcam.
5 Dixitque Josue ad populum: Sanctificamini: cras enim faciet Dominus inter vos mirabilia.
6 Et ait ad sacerdotes: Tollite arcam foederis, & praecedite populum. Qui jussa complentes, tulerunt, & ambulaverunt ante eos.
7 Dixitque Dominus ad Josue: Hodie incipiam exaltare te coram omni Israel: ut sciant quod † sicut cum Moyse fui, ita & tecum sim.
8 Tu autem praecipe sacerdotibus, qui portant arcam foederis, & dic eis: Cum ingressi fueritis partem aquae Jordanis, state in ea.
9 Dixitque Josue ad filios Israel: Accedite huc, & audite verbum Domini Dei vestri.
10 Et rursum: In hoc, inquit, scietis quod Dominus Deus vivens in medio vestri est, & disperdet in conspectu vestro Chananaeum & Hethaeum, Hevaeum & Pherezaeum, Gergesaeum quoque & Jebusaeum, & Amorrhaeum.
11 † Ecce, arca foederis Domini omnis terrae antecedet vos per Jordanem.
12 Parate duodecim viros de tribubus Israel, singulos per singulas tribus.
13 Et cum posuerint vestigia pedum suorum, sacerdotes qui portant arcam Domini Dei universae terrae, in aquis Jordanis, aquae quae inferiores sunt, decurrent atque deficient: quae autem desuper veniunt, in una mole consistent.
14 Igitur egressus est populus de tabernaculis suis, ut transiret Jordanem: & sacerdotes, qui portabant arcam foederis, pergebant ante eum.
15 Ingressisque eis Jordanem, & pedibus eorum in parte aquae tinctis (Jordanis autem ripas alvei sui tempore † messis impleverat)
16 Steterunt aquae descendentes in loco uno, & ad instar montis intumescentes

† Supra 1. 5.
† Act. 7. 45.
† Eccli. 24. 36.

mescentes apparebant procul, ab urbe quæ vocatur Adom usque ad locum Sarthan: quæ autem inferiores erant, in mare solitudinis (quod nunc vocatur mortuum) descenderunt, usquequo omnino deficerent.

17 Populus autem incedebat contra Jericho: & sacerdotes, qui portabant arcam fœderis Domini, stabant super siccam humum in medio Jordanis accincti, omnisque populus per arentem alveum transibat,

CAPUT IV.

Duodecim lapides de Jordane siccato ad posterorum memoriam colliguntur, aliique duodecim in ipso Jordanis alveo statuuntur.

1 Quibus transgressis, dixit Dominus ad Josue:

2 Elige duodecim viros singulos per singulas tribus:

3 Et præcipe eis, ut tollant de medio Jordanis alveo, ubi steterunt pedes sacerdotum, duodecim durissimos lapides, quos ponetis in loco castrorum, ubi fixeritis hac nocte tentoria.

4 Vocavitque Josue duodecim viros, quos elegerat de filiis Israel, singulos de singulis tribubus,

5 Et ait ad eos: Ite ante arcam Domini Dei vestri ad Jordanis medium, & portate inde singuli singulos lapides in humeris vestris, juxta numerum filiorum Israel,

6 Ut sit signum inter vos: & quando interrogaverint vos filii vestri cras, dicentes: Quid sibi volunt isti lapides?

7 Respondebitis eis: Defecerunt aquæ Jordanis ante arcam fœderis Domini, cum transiret eum: idcirco positi sunt lapides isti in monumentum filiorum Israel usque in æternum.

8 Fecerunt ergo filii Israel sicut præcepit eis Josue, portantes de medio Jordanis alveo duodecim lapides, ut Dominus ei imperarat, juxta numerum filiorum Israel, usque ad locum in quo castrametati sunt, ibique posuerunt eos.

9 Alios quoque duodecim lapides posuit Josue in medio Jordanis alveo, ubi steterunt sacerdotes, qui portabant arcam fœderis: & sunt ibi usque in præsentem diem.

10 Sacerdotes autem, qui portabant arcam, stabant in Jordanis medio, donec omnia complerentur, quæ Josue, ut loqueretur ad populum, præceperat Dominus, & dixerat ei Moyses. Festinavitque populus, & transiit.

11 Cumque transissent omnes, transivit & arca Domini, sacerdotesque pergebant ante populum.

12 Filii quoque Ruben, & Gad, & dimidia tribus Manasse, armati præcedebant filios Israel; † sicut eis præceperat Moyses:

13 Et quadraginta pugnatorum millia per turmas, & cuneos, incedebant per plana atque campestria urbis Jericho. † *Num* 32.28.

14 In die illo magnificavit Dominus Josue coram omni Israel, ut timerent eum, sicut timuerant Moysen, dum adviveret.

15 Dixitque ad eum:

16 Præcipe sacerdotibus, qui portant arcam fœderis, ut ascendant de Jordane.

17 Qui præcepit eis, dicens: Ascendite de Jordane.

18 Cumque ascendissent portantes arcam fœderis Domini, & siccam humum calcare cœpissent, reversæ sunt aquæ in alveum suum, & fluebant sicut ante consueverant.

19 Populus autem ascendit de Jordane, decimo die mensis primi, & castrametati sunt in Galgalis contra orientalem plagam urbis Jericho.

20 Duodecim quoque lapides, quos de Jordanis alveo sumpserant, posuit Josue in Galgalis,

21 Et dixit ad filios Israel: Quando interrogaverint filii vestri cras patres suos, & dixerint eis: Quid sibi volunt lapides isti?

22 Docebitis eos, atque dicetis: Per arentem alveum transivit Israel Jordanem istum,

23 Siccante Domino Deo vestro aquas ejus in conspectu vestro, donec transiretis:

24 † Sicut fecerat prius in mari rubro, quod siccavit donec transiremus: † *Exod.* 14.21.

25 Ut discant omnes terrarum populi fortissimam Domini manum, ut & vos timeatis Dominum Deum vestrum omni tempore.

CA-

CAPUT V.

Terrentur Chananæi ; circumciſio fit in Galgalis , & Phaſe celebratur ; deficit manna ubi de fructibus terræ edunt , & angelus Domini Joſue apparet .

1 POſtquam ergo audierunt om-
nes reges Amorrhæorum ,
qui habitabant trans Jordanem ad
occidentalem plagam , & cuncti re-
ges Chanaan , qui propinqua poſſi-
debant magni maris loca , quod ſic-
caſſet Dominus fluenta Jordanis co-
ram filiis Iſrael donec tranſirent ,
diſſolutum eſt cor eorum , & non
remanſit in eis ſpiritus , timentium
introitum filiorum Iſrael .
2 Eo tempore ait Dominus ad Jo-
ſue : Fac tibi cultros lapideos, & cir-
cumcide ſecundo filios Iſrael .
3 Fecit quod juſſerat Dominus , &
circumcidit filios Iſrael in colle præ-
putiorum .
4 Hæc autem cauſa eſt ſecundæ cir-
cumciſionis : Omnis populus , qui e-
greſſus eſt de Ægypto generis maſcu-
lini, univerſi bellatores viri, mortui
ſunt in deſerto per longiſſimos viæ
circuitus,
5 Qui omnes circumciſi erant . Po-
pulus autē qui natus eſt in deſerto ,
6 Per quadraginta annos itineris la-
tiſſimæ ſolitudinis , incircumciſus
fuit : donec conſumerentur qui non
audierant vocem Domini , & quibus
ante juraverat ut non oſtenderet eis
terram lacte & melle manantem .
7 Horum filii in locum ſucceſſe-
runt patrum,& circumciſi ſunt a Jo-
ſue : quia ſicut nati fuerant , in præ-
putio erant, nec eos in via aliquis
circumciderat .
8 Poſtquam autem omnes circum-
ciſi ſunt , manſerunt in eodem ca-
ſtrorum loco , donec ſanarentur .
9 Dixitque Dominus ad Joſue: Ho-
die abſtuli opprobrium Ægypti a vo-
bis . Vocatumque eſt nomen loci il-
lius Galgala , uſque in præſentem
diem .
10 Manſeruntque filii Iſrael in
Galgalis , & fecerunt Phaſe, quarta-
decima die menſis ad veſperum , in
campeſtribus Jericho :
11 Et comederunt de frugibus ter-
ræ die altero , azymos panes , & po-
lentam ejuſdem anni .
12 Defecitque manna poſtquam co-
mederunt de frugibus terræ , nec uſi
ſunt ultra cibo illo filii Iſrael , ſed
comederunt de frugibus præſentis
anni terræ Chanaan .
13 Cum autem eſſet Joſue in agro
urbis Jericho , levavit oculos , & vi-
dit virum ſtantem contra ſe , evagi-
natum tenentem gladium, perrexit-
que ad eum , & ait : Noſter es , an
adverſariorum ?
14 Qui reſpondit : Nequaquam:ſed
ſum princeps exercitus Domini , &
nunc venio .
15 Cecidit Joſue pronus in terram .
Et adorans ait: Quid Dominus meus
loquitur ad ſervum ſuum ?
16 † Solve ,inquit , calceamentum † *Exod* 3. 5.
tuum de pedibus tuis : locus enim , *Act.* 7. 33.
in quo ſtas , ſanctus eſt . Fecitque Jo-
ſue ut ſibi fuerat imperatum .

CAPUT VI.

Poſt varios ſeptem dierum circuitus cum arca , Jericho capta funditus deletur , ſola ſervatur Rahab cum ſuis ; reædificatori urbis maledicitur .

1 JEricho autem clauſa erat atque
munita , timore filiorum Iſ-
rael , & nullus egredi audebat aut
ingredi .
2 Dixitque Dominus ad Joſue: Ec-
ce dedi in manu tua Jericho , & re-
gem ejus , omneſque fortes viros .
3 Circuite urbem cuncti bellatores
ſemel per diē: ſic facietis ſex diebus .
4 Septimo autem die ſacerdotes tol-
lant ſeptem buccinas , quarum uſus
eſt in jubilæo , & præcedant arcam
fœderis : ſeptieſque circuibitis civi-
tatem , & ſacerdotes clangent buc-
cinis .
5 Cumque inſonuerit vox tubæ lon-
gior atque conciſior , & in auribus
veſtris increpuerit, conclamabit om-
nis populus vociferatione maxima ,
& muri funditus corruent civitatis ,
ingredienturque ſinguli per locum
contra quem ſteterint .
6 Vocavit ergo Joſue filius Nun ſa-
cerdotes , & dixit ad eos : Tollite ar-
cam fœderis : & ſeptem alii ſacerdo-
tes tollant ſeptem jubilæorum buc-
cinas, & incedant ante arcam Domi-
ni .
7 Ad populum quoque ait : Ite , &
circuite civitatem , armati , præce-
dentes arcam Domini .
8 Cumque Joſue verba finiſſet , &

septem sacerdotes septem buccinis clangerent ante arcam fœderis Domini,
9 Omnisque præcederet armatus exercitus, reliquum vulgus arcam sequebatur, ac buccinis omnia concrepabant.
10 Præceperat autem Josue populo, dicens: Non clamabitis, nec audietur vox vestra, neque ullus sermo ex ore vestro egredietur: donec veniat dies in quo dicam vobis: Clamate, & vociferamini.
11 Circuivit ergo arca Domini civitatem semel per diem, & reversa in castra, mansit ibi.
12 Igitur Josue de nocte consurgente, tulerunt sacerdotes arcā Domini,
13 Et septem ex eis septem buccinas, quarum in jubilæo usus est: præcedebantque arcam Domini ambulantes atque clangentes: & armatus populus ibat ante eos, vulgus autem reliquum sequebatur arcam, & buccinis personabat.
14 Circuieruntque civitatem secundo die semel, & reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus.
15 Die autem septimo, diluculo consurgentes, circuierunt urbem, sicut dispositum erat, septies.
16 Cumque septimo circuitu clangerent buccinis sacerdotes, dixit Josue ad omnem Israel: Vociferamini: tradidit enim vobis Dominus civitatem:
17 Sitque civitas hæc anathema: & omnia quæ in ea sunt, Domino. sola Rahab meretrix vivat, cum universis qui cum ea in domo sunt: † abscondit enim nuntios quos direximus. † Supr. 2. 4. Hebr. 11. 31.
18 Vos autem cavete, ne de his quæ præcepta sunt, quippiam contingatis, & sitis prævaricationis rei. & omnia castra Israel sub peccato sint atque turbentur.
19 Quidquid autem auri & argenti fuerit, & vasorum æneorum ac ferri, Domino consecretur, repositum in thesauris ejus.
20 † Igitur omni populo vociferante & clangentibus tubis, postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit, muri illico corruerunt: & ascendit unusquisque per locum, qui contra se erat: † ceperuntque civitatem, † Hebr. 11. 30. † 2 Machab. 12. 15.
21 Et interfecerunt omnia quæ erant in ea a viro usq; ad mulierem, ab infante usque ad senem. Boves quoque & oves & asinos in ore gladii percusserunt.
22 Duobus autem viris, † qui exploratores missi fuerant, dixit Josue: Ingredimini domum mulieris meretricis, & producite eam, & omnia quæ illius sunt, sicut illi juramento firmastis. † Sup. 2. 1. 14.
23 † Ingressique juvenes, eduxerunt Rahab, & parentes ejus, fratres quoque, & cunctam supellectilem ac cognationem illius, & extra castra Israel manere fecerunt. † Hebr. 11. 31.
24 † Urbem autem, & omnia quæ erant in ea, succenderunt; absque auro & argento, & vasis æneis, ac ferro, quæ in ærarium Domini consecrarunt. † Infra 8. 2.
25 Rahab vero meretricem, & domum patris ejus, & omnia quæ habebat, fecit Josue vivere, & habitaverunt in medio Israel usque in præsentem diem: eo quod absconderit nuntios, quos miserat ut explorarent Jericho. In tempore illo, imprecatus est Josue, dicens:
26 † Maledictus vir coram Domino, qui suscitaverit & ædificaverit civitatem Jericho. In primogenito suo fundamenta illius jaciat, & in novissimo liberorum ponat portas ejus. † 3 Reg. 16. 34.
27 Fuit ergo Dominus cum Josue, & nomen ejus vulgatum est in omni terra.

CAPUT VII.

Explorata urbe Hai cedit populus Israel hostibus propter furtum de anathemate Jericho; quapropter post Josue lamentationem, missa sorte Achan lapidatur jussu Domini.

1 Filii † autem Israel prævaricati sunt mandatum, & usurpaverunt de anathemate. † Nam Achan filius Charmi, filii Zabdi, filii Zare de tribu Juda, tulit aliquid de anathemate: iratusque est Dominus contra filios Israel. † Infr. 22. 20. † 1 Par. 2. 7.
2 Cumque mitteret Josue de Jericho viros contra Hai, quæ est juxta Bethaven, ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite, & explorate terram. Qui precepta complentes exploraverunt Hai.
3 Et reversi dixerunt ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria millia virorum pergant, & deleant

civita-

civitatem: quare omnis populus fru-
stra vexabitur contra hostes paucis-
simos?
4 Ascenderunt ergo tria millia pu-
gnatorum. Qui statim terga ver-
tentes,
5 Percussi sunt a viris urbis Hai, &
corruerunt ex eis triginta sex homi-
nes: persecutique sunt eos adversa-
rii de porta usque ad Sabarim, & ce-
ciderunt per prona fugientes: per-
timuitque cor populi, & instar aquę
liquefactum est.
6 Josue vero scidit vestimenta sua,
& pronus cecidit in terram coram
arca Domini usque ad vesperam, tam
ipse quam omnes senes Israel: mise-
runtque pulverem super capita sua,
7 Et dixit Josue: Heu Domine De-
us, quid voluisti traducere populum
istum Jordanem fluvium, ut trade-
res nos in manus Amorrhæi, & per-
deres? utinam ut cœpimus, mansis-
semus trans Jordanem.
8 Mi Domine Deus quid dicam, vi-
dens Israelem hostibus suis terga
vertentem?
9 Audient Chananæi, & omnes
habitatores terræ, & pariter con-
globati circumdabunt nos, atque
delebunt nomen nostrum de terra:
& quid facies magno nomini tuo?
10 Dixitque Dominus ad Josue:
Surge, cur jaces pronus in terra?
11 Peccavit Israel, & prævaricatus
est pactum meum: tuleruntque de
anathemate, & furati sunt atq; men-
titi, & absconderunt inter vasa sua.
12 Nec poterit Israel stare ante ho-
stes suos, eosque fugiet: quia pol-
lutus est anathemate. non ero ultra
vobiscum, donec conteratis eum qui
hujus sceleris reus est.
13 Surge, sanctifica populum, & dic
† *Lev.* eis: † Sanctificamini in crastinum:
20. 7. hæc enim dicit Dominus Deus Is-
Num. rael: Anathema in medio tui est
11. 18. Israel: non poteris stare coram ho-
Supr. stibus tuis, donec deleatur ex te qui
3. 5. hoc contaminatus est scelere.
1 *Reg.* 14 Accedetisque mane singuli per
16. 5. tribus vestras: & quamcumque
tribum sors invenerit, accedet per
cognationes suas, & cognatio per
domos, domusque per viros.
15 Et quicumque ille in hoc facino-
re fuerit deprehensus, comburetur
igni cum omni substantia sua: quo-
niam prævaricatus est pactum Do-
mini, & fecit nefas in Israel.

16 Surgens itaque Josue mane,
applicuit Israel per tribus suas,
& inventa est tribus Juda.
17 Quæ cum juxta familias suas es-
set oblata, inventa est familia Za-
re. Illam quoque per domos offe-
rens, reperit Zabdi:
18 Cujus domum in singulos divi-
dens viros, invenit Achan filium
Charmi, filii Zabdi, filii Zare de
tribu Juda.
19 Et ait Josue ad Achan: Fili mi,
da gloriam Domino Deo Israel, &
confitere, atque indica mihi quid
feceris, ne abscondas.
20 Respondītque Achan Josue, &
dixit ei: Vere ego peccavi Domino
Deo Israel, & sic & sic feci.
21 Vidi enim inter spolia pallium
coccineum valde bonum, & ducen-
tos siclos argenti, regulamque au-
ream quinquaginta siclorum: &
concupiscens abstuli, & abscondi
in terra contra medium tabernacu-
li mei, argentumque fossa humo
operui.
22 Misit ergo Josue ministros: qui
currentes ad tabernaculum illius,
repererunt cuncta abscondita in eo-
dem loco, & argentum simul.
23 Auferentesque de tentorio tu-
lerunt ea ad Josue, & ad omnes
filios Israel, projeceruntque ante
Dominum.
24 Tollens itaque Josue Achan fi-
lium Zare, argentumque & pal-
lium, & auream regulam, filios
quoque & filias ejus, boves & asinos,
& oves, ipsumque tabernaculum,
& cunctam supellectilem: (& om-
nis Israel cum eo) duxerunt eos ad
vallem Achor:
25 Ubi dixit Josue: Quia turbasti
nos, exturbet te Dominus in die
hac. Lapidavitque eum omnis Is-
rael: & cuncta quæ illius erant,
igne consumpta sunt.
26 Congregaveruntque super eum
† acervum magnum lapidum, qui †2 *Reg.*
permanet usque in præsentem diem. 18. 17.
Et aversus est furor Domini ab eis.
Vocatumque est nomen loci illius,
Vallis Achor, usque hodie.

CAPUT VIII.

Expugnata Hai rex ejus suspenditur, erecto altari lapideo: Deuteronomium super lapides scribitur, & populo benedicitur.

1 Dixit autem Dominus ad Josue: Ne timeas, neque formides: tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum, & consurgens ascende in oppidum Hai. ecce tradidi in manu tua regem ejus, & populum, urbemque & terram.
2 Faciesque urbi Hai, & regi ejus,
† Supr. 6. 24. † sicut fecisti Jericho, & regi illius:
prædam vero, & omnia animantia diripietis vobis: pone insidias urbi post eam.
3 Surrexitque Josue, & omnis exercitus bellatorum cum eo, ut ascenderent in Hai: & electa triginta millia virorum fortium misit nocte,
4 Præcepitque eis, dicens: Ponite insidias post civitatem: nec longius recedatis: & eritis omnes parati.
5 Ego autem, & reliqua multitudo quæ mecum est, accedemus ex adverso contra urbem. Cumque exie-
† Supr. 7. 4. rint contra nos, † sicut ante fecimus, fugiemus, & terga vertemus:
6 Donec persequentes ab urbe longius protrahantur: putabunt enim nos fugere sicut prius.
7 Nobis ergo fugientibus, & illis persequentibus, consurgetis de insidiis, & vastabitis civitatem: tradetque eam Dominus Deus vester in manus vestras.
8 Cumque ceperitis, succendite eam, & sic omnia facietis, ut jussi.
9 Dimisitque eos, & perrexerunt ad locum insidiarum, sederuntque inter Bethel & Hai, ad occidentalem plagam urbis Hai: Josue autem nocte illa in medio mansit populi,
10 Surgensque diluculo recensuit socios, & ascendit cum senioribus in fronte exercitus, vallatus auxilio pugnatorum.
11 Cumque venissent & ascendissent ex adverso civitatis, steterunt ad septemtrionalem urbis plagam, inter quam & eos erat vallis media.
12 Quinque autem millia viros elegerat, & posuerat in insidiis inter Bethel & Hai, ex occidentali parte ejusdem civitatis:
13 Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita ut novissimi illius multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Josue nocte illa, & stetit in vallis medio.
14 Quod cum vidisset rex Hai, festinavit mane, & egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum, ignorans quod post tergum laterent insidiæ.
15 Josue vero & omnis Israel cesserunt loco, simulantes metum, & fugientes per solitudinis viam.
16 At illi vociferantes pariter, & se mutuo cohortantes, persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate,
17 Et ne unus quidem in urbe Hai & Bethel remansisset qui non persequeretur Israel (sicut eruperant aperta oppida relinquentes,)
18 Dixit Dominus ad Josue: Leva clypeum, qui in manu tua est, contra urbem Hai, quoniam tibi tradam eam.
19 Cumque elevasset clypeum ex adverso civitatis, insidiæ, quæ latebant, surrexerunt confestim: & pergentes ad civitatem, ceperunt, & succenderunt eam.
20 Viri autem civitatis, qui persequebantur Josue, respicientes & videntes fumum urbis ad cælum usque conscendere, non potuerunt ultra huc illucque diffugere: præsertim cum hi qui simulaverant fugam, & tendebant ad solitudinem, contra persequentes fortissime restitissent.
21 Vidensque Josue & omnis Israel quod capta esset civitas, & fumus urbis ascenderet, reversus percussit viros Hai.
22 Siquidem & illi qui ceperant & succenderant civitatem, egressi ex urbe contra suos, medios hostium ferire cœperunt. Cum ergo ex utraque parte adversarii cæderentur, ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur,
23 Regem quoque urbis Hai apprehenderunt viventem, & obtulerunt Josue.
24 Igitur omnibus interfectis, qui Israelem ad deserta tendentem fuerant persecuti, & in eodem loco gladio corruentibus, reversi filii Israel percusserunt civitatem.
25 Erant autem qui in eodem die conciderant a viro usque ad mulierem, duodecim millia hominum, omnes urbis Hai.

26 Jo-

26 Josue vero non contraxit manum, quam in sublime porrexerat, tenens clypeum donec interficerentur omnes habitatores Hai.
27 Jumenta autem & prædam civitatis diviserunt sibi filii Israel, sicut præceperat Dominus Josue.
28 Qui succendit urbem, & fecit eam tumulum sempiternum:
29 Regem quoque ejus suspendit in patibulo usque ad vesperam & solis occasum. Præcepitque Josue, & deposuerunt cadaver ejus de cruce: projeceruntque in ipso introitu civitatis, congesto super eum magno acervo lapidum, qui permanet usque in præsentem diem.
30 Tunc ędificavit Josue altare Domino Israel in monte Hebal:
† Exod. 20. 25. Deut. 27. 5.
31 † Sicut præceperat Moyses famulus Domini filiis Israel, & scriptum est in volumine legis Moysi: Altare vero de lapidibus impolitis, quos ferrum non tetigit: & obtulit super eo holocausta Domino, immolavitque pacificas victimas.
32 Et scripsit super lapides Deuteronomium legis Moysi, quod ille digesserat coram filiis Israel.
33 Omnis autem populus, & majores natu, ducesque ac judices stabant ex utraque parte arcæ, in conspectu sacerdotum qui portabant arcam fœderis Domini, ut advena ita & indigena. Media pars eorum juxta montem Garizim, & media juxta montem Hebal, sicut præceperat Moyses famulus Domini. Et primum quidem benedixit populo Israel.
34 Post hæc legit omnia verba benedictionis, & maledictionis, & cuncta quæ scripta erant in legis volumine.
35 Nihil ex his quæ Moyses jusserat, reliquit intactum, sed universa replicavit coram omni multitudine Israel, mulieribus ac parvulis & advenis, qui inter eos morabantur.

CAPUT IX.

Gabaonitæ simulationi longi itineris imponentes Josue & principibus Israelitarum, interposito juramento salvantur, insecuto tamen murmure, perpetuo famulitio astringuntur.

1 Quibus auditis, cuncti reges trans Jordanem, qui versabantur in montanis & campestribus, in maritimis ac littore magni maris, hi quoque qui habitabant juxta Libanum, Hethæus & Amorrhæus, Chananæus, Pherezæus, & Hevæus, & Jebusæus,
2 Congregati sunt pariter ut pugnarent contra Josue & Israel uno animo eademque sententia.
3 At hi qui habitabant in Gabaon, audientes cuncta quæ fecerat Josue, Jericho & Hai:
4 Et callide cogitantes, tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis imponentes, & utres vinarios scissos atque consutos,
5 Calceamentaque perantiqua quæ ad indicium vetustatis pittaciis consuta erant, induti veteribus vestimentis: panes quoque, quos portabant ob viaticum, duri erant, & in frusta comminuti:
6 Perrexeruntque ad Josue, qui tunc morabatur in castris Galgalæ, & dixerunt ei, atque simul cum omni Israeli: De terra longinqua venimus pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri Israel ad eos, atque dixerunt:
7 Ne forte in terra, quæ nobis sorte debetur, habitetis, & non possimus fœdus inire vobiscum.
8 At illi ad Josue, Servi, inquiunt, tui sumus. Quibus Josue ait: Quinam estis vos? & unde venistis?
9 Responderunt: De terra longinqua valde venerunt servi tui in nomine Domini Dei tui. Audivimus enim famam potentiæ ejus, cuncta quæ fecit in Ægyto,
10 † Et duobus regibus Amorrhæorum qui fuerunt trans Jordanem, † Num 21. 24.
Sehon regi Hesebon, & Og regi Basan qui erat in Astaroth:
11 Dixeruntq; nobis seniores, & omnes habitatores terræ nostræ: Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam, & occurrite eis, & dicite: Servi vestri sumus, fœdus inite nobiscum.
12 En, panes quando egressi sumus de domibus nostris, ut veniremus ad vos, calidos sumpsimus, nunc sicci facti sunt, & vetustate nimia comminuti.
13 Utres vini novos implevimus, nunc rupti sunt, & soluti, vestes & calceamenta quibus induimur, & quæ habemus in pedibus, ob longitudinem longioris viæ trita sunt, & pæne consumpta.
14 Susceperunt igitur de cibariis eorũ, & os Domini nõ interrogaverunt.

† 2 Reg. 21. 2.

15 † Fecitque Josue cum eis pacem, & inito fœdere pollicitus est quod non occiderentur: principes quoque multitudinis juraverunt eis.
16 Post dies autem tres initi fœderis, audierunt quod in vicino habitarent, & inter eos futuri essent.
17 Moveruntque castra filii Israel, & venerunt in civitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula sunt, Gabaon, & Caphira, & Beroth, & Cariathiarim.
18 Et non percusserunt eos, eo quod jurassent eis principes multitudinis in nomine Domini Dei Israel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes.
19 Qui responderunt eis: Juravimus illis in nomine Domini Dei Israel, & idcirco non possumus eos contingere.
20 Sed hoc faciemus eis: Reserventur quidem ut vivant, ne contra nos ira Domini concitetur, si pejeraverimus:
21 Sed sic vivant, ut in usus universæ multitudinis ligna cædant, aquasque comportent. Quibus hæc loquentibus:
22 Vocavit Gabaonitas Josue, & dixit eis: Cur nos decipere fraude voluistis, ut diceretis: Procul valde habitamus a vobis, cum in medio nostri sitis?
23 Itaque sub maledictione eritis, & non deficiet de stirpe vestra ligna cædens, aquasque comportans in domum Dei mei.
24 Qui responderunt: Nuntiatum est nobis servis tuis, quod promisisset Dominus Deus tuus Moysi servo suo, ut traderet vobis omnem terram, & disperderet cunctos habitatores ejus. Timuimus igitur valde, & providimus animabus nostris, vestro terrore compulsi, & hoc consilium inivimus.
25 Nunc autem in manu tua sumus: quod tibi bonum & rectum videtur, fac nobis.
26 Fecit ergo Josue ut dixerat, & liberavit eos de manu filiorum Israel, ut non occiderentur.
27 Decrevitque in illo die eos esse in ministerio cuncti populi, & altaris Domini, cædentes ligna, & aquas comportantes, usque in præsens tempus, in loco quem Dominus elegisset.

CAPUT X.

Quinque reges oppugnantes urbem Gabaon, immoto sole unius diei spatio, vincuntur; & ex spelunca extracti suspenduntur, pluresque alii reges & civitates exscinduntur.

1 Quæ cum audisset Adonisedec rex Jerusalem, quod scilicet cepisset Josue Hai, & subvertisset eam (sicut enim fecerat Jericho & regi ejus, sic fecit Hai & regi illius) & quod transfugissent Gabaonitæ ad Israel, & essent fœderati eorum,
2 Timuit valde. Urbs enim magna erat Gabaon, & una civitatum regalium, & major oppido Hai, omnesque bellatores ejus fortissimi.
3 Misit ergo Adonisedec rex Jerusalem ad Oham regem Hebron, & ad Pharam regem Jerimoth, ad Japhia quoque regem Lachis, & ad Dabir regem Eglon, dicens:
4 Ad me ascendite, & ferte præsidium, ut expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Josue, & ad filios Israel.
5 Congregati igitur ascenderunt quinque reges Amorrhæorum, rex Jerusalem, rex Hebron, rex Jerimoth, rex Lachis, rex Eglon, simul cum exercitibus suis, & castrametati sunt circa Gabaon, oppugnantes eam.
6 Habitatores autem Gabaon urbis obsessæ miserunt ad Josue, qui tunc morabatur in castris apud Galgalam, & dixerunt ei: Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum: ascende cito, & libera nos, ferque præsidium: convenerunt enim adversum nos omnes reges Amorrhæorum, qui habitant in montanis.
7 Ascenditque Josue de Galgalis, & omnis exercitus bellatorum cum eo, viri fortissimi.
8 Dixitque Dominus ad Josue: Ne timeas eos: in manus enim tuas tradidi illos: nullus ex eis tibi resistere poterit.
9 Irruit itaq; Josue super eos repente, tota nocte ascendens de Galgalis:
10 Et conturbavit eos Dominus a facie Israel: contrivitque plaga magna in Gabaon, ac persecutus est eos per viam ascensus Bethhoron, & percussit usque Azeca & Maceda.
11 Cumque fugerent filios Israel, &

essent

essent in descensu Bethhoron, Do-
minus misit super eos lapides ma-
gnos de cælo usque ad Azeca: &
mortui sunt multo plures lapidibus
grandinis, quam quos gladio per-
cusserant filii Israel.
12 Tunc locutus est Josue Domino,
in die qua tradidit Amorrhæum in
conspectu filiorum Israel, dixitque
coram eis: Sol contra Gabaon ne mo-
vearis,& Luna cõtra vallem Ajalon.
† Eccli. 46. 5. Is. 28. 21.
13 Steteruntque† Sol & Luna, do-
nec ulcisceretur se gens de inimicis
suis. Nonne scriptum est hoc in li-
bro justorum? Stetit itaque Sol in
medio cæli, & non festinavit occum-
bere spatio unius diei.
14 Non fuit antea nec postea tam
longa dies, obediente Domino voci
hominis, & pugnante pro Israel.
15 Reversusque est Josue cum om-
ni Israel in castra Galgalæ.
16 Fugerant enim quinque reges,
& se absconderant in spelunca urbis
Maceda.
17 Nuntiatumque est Josue, quod
inventi essent quinque reges laten-
tes in spelunca urbis Maceda.
18 Qui præcepit sociis, & ait: Vol-
vite saxa ingentia ad os speluncæ,
& ponite viros industrios, qui clau-
sos custodiant:
19 Vos autem nolite stare, sed per-
sequimini hostes, & extremos quos-
que fugientium cædite: nec dimit-
tatis eos urbium suarum intrare pre-
sidia, quos tradidit Dominus Deus
in manus vestras.
20 Cæsis ergo adversariis plaga ma-
gna, & usque ad internecionem pe-
ne consumptis, hi qui Israel effuge-
re potuerunt, ingressi sunt civitates
munitas.
21 Reversusque est omnis exercitus
ad Josue in Maceda, ubi tunc erant
castra, sani & integro numero: nul-
lusque contra filios Israel mutire
ausus est,
22 Præcepitque Josue, dicens: Ape-
rite os speluncæ, & producite ad me
quinque reges, qui in ea latitant.
23 Feceruntque ministri ut sibi fue-
rat imperatum:& eduxerunt ad eum
quinque reges de spelunca, regem
Jerusalem, regem Hebron, regem
Jerimoth, regem Lachis, regem
Eglon.
24 Cumque educti essent ad eum,
vocavit omnes viros Israel, & ait ad
principes exercitus qui secum erant:
Ite, & ponite pedes super colla re-
gum istorum. Qui cum perrexissent,
& subjectorum colla pedibus calca-
rent,
25 Rursum ait ad eos: Nolite ti-
mere, nec paveatis, confortamini
& estote robusti: sic enim faciet Do-
minus cunctis hostibus vestris, ad-
versum quos dimicatis.
26 Percussitque Josue, & interfe-
cit eos, atque suspendit super quin-
que stipites: fueruntque suspensi
usque ad vesperum.
27 † Cumque occumberet sol, pre- † Deut. 21. 23.
cepit sociis ut deponerent eos de pa-
tibulis. Qui depositos projecerunt
in speluncam, in qua latuerant, &
posuerunt super os ejus saxa ingen-
tia, quæ permanent usque in præ-
sens.
28 Eodem quoque die Macedam
cepit Josue, & percussit eam in ore
gladii, regemque illius interfecit, &
omnes habitatores ejus: non dimisit
in ea saltem parvas reliquias. Fecit-
que regi Maceda, sicut fecerat regi
Jericho.
29 Transivit autem cum omni If-
rael de Maceda in Lebna, & pu-
gnabat contra eam:
30 Quam tradidit Dominus cum re-
ge suo in manus Israel: percusse-
runtque urbem in ore gladii, & om-
nes habitatores ejus. non dimiserunt
in ea ullas reliquias. Feceruntque
regi Lebna, † sicut fecerant regi Je- † Supr. 6. 2.
richo.
31 De Lebna transivit in Lachis cum
omni Israel: & exercitu per gyrum
disposito oppugnabat eam.
32 Traditque Dominus Lachis in
manus Israel, & cepit eam die alte-
ro, atque percussit in ore gladii, o-
mnemque animam quæ fuerat in ea,
sicut fecerat Lebna.
33 Eo tempore ascendit Horam rex
Gazer, ut auxiliaretur Lachis: quem
percussit Josue cum omni populo e-
jus usque ad internecionem.
34 Transivitque de Lachis in E-
glon, & circumdedit,
35 Atque expugnavit eam eadem
die: percussitque in ore gladii om-
nes animas quæ erant in ea, juxta
omnia quæ fecerat Lachis.
36 Ascendit quoque cum omni If-
rael de Eglon in Hebron, & pugna-
vit contra eam:
37 Cepit eam, & percussit in ore
gladii, regem quoque ejus, & om-

nia oppida regionis illius, univer-
ſaſque animas quæ in ea fuerant
commoratæ: non reliquit in ea ul-
las reliquias: ſicut fecerat Eglon,
ſic fecit & Hebron, cuncta quæ in
ea reperit conſumens gladio.
38 Inde reverſus in Dabir,
39 Cepit eam atque vaſtavit: re-
gem quoque ejus atque omnia per
circuitum oppida percuſſit in ore
gladii: non dimiſit in ea ullas reli-
quias: ſicut fecerat Hebron & Leb-
na & regibus earum, ſic fecit Dabir
& regi illius.
40 Percuſſit itaque Joſue omnem
terram montanam & meridianam
atque campeſtrem, & Aſedoth,
cum regibus ſuis: non dimiſit in
ea ullas reliquias, ſed omne quod
ſpirare poterat interfecit, ſicut pręce-
perat ei Dominus Deus Iſrael,
41 A Cadesbarne uſque Gazam. O-
mnem terram Goſen uſque Gabaon,
42 Univerſoſque reges, & regiones
eorum, uno impetu cepit atque va-
ſtavit: Dominus enim Deus Iſrael
pugnavit pro eo.
43 Reverſuſque eſt cum omni Iſ-
rael ad locum caſtrorum in Galgala.

CAPUT XI.

Expugnat Joſue regem Jabin cum aliis plurimis regibus ac populis, omnia ſervans quæ Dominus Moyſi præceperat.

1 QUæ cum audiſſet Jabin rex
Aſor, miſit ad Jobab regem
Madon, & ad regem Se-
meron, atque ad regem Achſaph:
2 Ad reges quoque Aquilonis, qui
habitabant in montanis & in plani-
tie contra meridiem Ceneroth, in
campeſtribus quoque & in regioni-
bus Dor juxta mare:
3 Chananæum quoque ab oriente
& occidente, & Amorrhæum atque
Hethæum ac Pherezæum & Jebuſæ-
um in montanis: Hevæum quoque
qui habitabat ad radices Hermon in
terra Maſpha.
4 Egreſſique ſunt omnes cum tur-
mis ſuis, populus multus nimis ſic-
ut arena quæ eſt in littore maris,
equi quoque & currus immenſæ
multitudinis.
5 Conveneruntque omnes reges i-
ſti in unum ad aquas Merom, ut pu-
gnarent contra Iſrael.
6 Dixitque Dominus ad Joſue: Ne
timeas eos: cras enim hac eadem ho-
ra ego tradam omnes iſtos vulneran-
dos in conſpectu Iſrael: equos eorum
ſubnervabis, & currus igne combu-
res.
7 Venitque Joſue, & omnis exerci-
tus cum eo, adverſus illos ad aquas
Merom ſubito, & irruerunt ſuper
eos,
8 Tradiditque illos Dominus in
manus Iſrael. Qui percuſſerunt eos,
& perſecuti ſunt uſque ad Sidonem
magnam, & Aquas Maſerephoth,
campumque Maſphe, qui eſt ad
orientalem illius partem. Ita per-
cuſſit omnes, ut nullas dimitteret
ex eis reliquias.
9 Fecitque ſicut præceperat ei Do-
minus, equos eorum ſubnervavit,
curruſque combuſſit igni.
10 Reverſuſque ſtatim cepit Aſor:
& regem ejus percuſſit gladio. Aſor
enim antiquitus inter omnia regna
hæc principatum tenebat.
11 Percuſſitque omnes animas, quę
ibidem morabantur: non dimiſit in
ea ullas reliquias: ſed uſque ad in-
ternecionem univerſa vaſtavit, i-
pſamque urbem peremit incendio.
12 Et omnes per circuitum civita-
tes, regeſque earum cepit, percuſ-
ſit atque delevit, † ſicut præcepe-
rat ei Moyſes famulus Domini. † Deut. 7. 1.
13 Abſque urbibus, quæ erant in
collibus & in tumulis ſitæ, ceteras
ſuccendit Iſrael: unam tantum Aſor
munitiſſimam flamma conſumpſit.
14 Omnemque prædam iſtarum ur-
bium ac jumenta diviſerunt ſibi filii
Iſrael, cunctis hominibus interfectis.
15 † Sicut præceperat Dominus † Exod. 34. 11. Deut. 7. 1.
Moyſi ſervo ſuo, ita præcepit Moy-
ſes Joſue, & ille univerſa comple-
vit: non præteriit de univerſis man-
datis, nec unum quidem verbum
quod juſſerat Dominus Moyſi.
16 Cepit itaque Joſue omnem ter-
ram montanam, & meridianam,
terramque Goſen, & planitiem, &
occidentalem plagam, montemque
Iſrael, & campeſtria ejus:
17 Et partem montis quæ aſcendit
Seir uſque Baalgad, per planitiem
Libani ſubter montem Hermon, o-
mnes reges eorum cepit, percuſſit,
& occidit.
18 Multo tempore pugnavit Joſue
contra reges iſtos.
19 Non fuit civitas quæ ſe traderet
filiis Iſrael, præter Hevæum, qui

habitabat in Gabalon: omnes enim bellando cepit.
20 Domini enim sententia fuerat, ut indurarentur corda eorum, & pugnarent contra Israel & caderent, & non mererentur ullam clementiam, ac perirent, sicut præceperat Dominus Moysi.
21 In illo tempore venit Josue, & interfecit Enacim de montanis, Hebron, & Dabir, & Anab, & de omni monte Juda & Israel, urbesque eorum delevit.
22 Non reliquit ullum de stirpe Enacim, in terra filiorum Israel: absque civitatibus Gaza, & Geth, & Azoto, in quibus solis relicti sunt.
23 Cepit ergo Josue omnem terram, sicut locutus est Dominus ad Moysen, & tradidit eam in possessionem filiis Israel secundum partes & tribus suas. quievitque terra a præliis.

CAPUT XII.

Numerantur reges 31. citra & ultra Jordanem, quos percusserunt Moyses & Josue.

1 HI sunt reges, quos percusserunt filii Israel, & possederunt terram eorum trans Jordanem ad solis ortum, a torrente Arnon usque ad montem Hermon, & omnem orientalem plagam quæ respicit solitudinem.
2 Sehon rex Amorrhæorum, qui habitavit in Hesebon, dominatus est ab Aroer, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, & mediæ partis in valle, dimidiæque Galaad, usque ad torrentem Jaboc, qui est terminus filiorum Ammon.
3 Et a solitudine usque ad mare Ceneroth contra orientem, & usque ad mare deserti, quod est mare salsissimum, ad orientalem plagam per viam quæ ducit Bethsimoth: & ab australi parte, quæ subjacet Asedoth, Phasga.
4 Terminus Og regis Basan, de reliquiis Raphaim, qui habitavit in Astaroth, & in Edrai, & dominatus est in monte Hermon, & in Salecha, atque in universa Basan, usque ad terminos
5 Gessuri, & Machati, & dimidiæ partis Galaad: terminos Sehon regis Hesebon.
6 Moyses famulus Domini, & filii Israel percusserunt eos, tradiditque terram eorum Moyses in possessionem Rubenitis, & Gaditis, & dimidiæ tribui Manasse.
7 Hi sunt reges terræ, quos percussit Josue, & filii Israel, trans Jordanem ad occidentalem plagam, a Baalgad in campo Libani, usque ad montem cujus pars ascendit in Seir: tradiditque eam Josue in possessionem tribubus Israel, singulis partes suas,
8 Tam in montanis quam in planis atque campestribus. In Asedoth, & in solitudine, ac in meridie Hethæus fuit & Amorrhæus, Chananæus & Pherezæus, Hevæus & Jebusæus.
9 Rex Jericho unus: rex Hai, quæ est ex latere Bethel, unus:
10 Rex Jerusalem unus, rex Hebron unus:
11 Rex Jerimoth unus, rex Lachis unus,
12 Rex Eglon unus, rex Gazer unus,
13 Rex Dabir unus, rex Gader unus,
14 Rex Herma unus, rex Hered unus,
15 Rex Lebna unus, rex Odullam unus,
16 Rex Maceda unus, rex Bethel unus,
17 Rex Taphua unus, rex Opher unus,
18 Rex Aphec unus, rex Saron unus,
19 Rex Madon unus, rex Asor unus,
20 Rex Semeron unus, rex Achsaph unus,
21 Rex Thenac unus, rex Mageddo unus,
22 Rex Cades unus, rex Jachanan Carmeli unus,
23 Rex Dor, & provinciæ Dor unus, rex Gentium Galgal unus,
24 Rex Thersa unus: omnes reges triginta unus.

CAPUT XIII.

Jubet Dominus Josue ut terram occupatam Israelitis dividat: recensentur jam ante assignatæ portiones Ruben, Gad, & dimidiæ tribui Manasse trans Jordanem.

1 JOsue senex, provectæque ætatis erat, & dixit Dominus ad eum: Senuisti & longævus es, terraque latissima derelicta est, quæ necdum sorte divisa est:

2 Omnis videlicet Galilæa, Philisthiim, & universa Gessuri.
3 A fluvio turbido, qui irrigat Ægyptum, usque ad terminos Accaron contra aquilonem: Terra Chanaan, quæ in quinque regulos Philisthiim dividitur, Gazæos, & Azotios, Ascalonitas, Gethæos, & Accaronitas.
4 Ad meridiem vero sunt Hevæi, omnis terra Chanaan, & Maara Sidoniorum, usque Apheca & terminos Amorrhæi,
5 Ejusque confinia. Libani quoque regio contra orientem, a Baalgad sub monte Hermon, donec ingrediaris Emath.
6 Omnium qui habitant in monte, a Libano usque ad aquas Maserephot, universique Sidonii. Ego sum qui delebo eos a facie filiorum Israel. Veniat ergo in partem hereditatis Israel, sicut præcepi tibi.
7 Et nunc divide terram in possessionem novem tribubus, & dimidiæ tribui Manasse,
8 Cum qua Ruben & Gad possederunt terram, † quam tradidit eis Moyses famulus Domini, trans fluenta Jordanis ad orientalem plagam.

† Num 32. 33.

9 Ab Aroer, quæ sita est in ripa torrentis Arnon, & in vallis medio, universaque campestria Medaba, usque Dibon.
10 Et cunctas civitates Sehon, regis Amorrhæi, qui regnavit in Hesebon, usque ad terminos filiorum Ammon.
11 Et Galaad, ac terminum Gessuri & Machati, & omnem montem Hermon, & universam Basan, usque ad Salecha,
12 Omne regnum Og in Basan, qui regnavit in Astaroth & Edrai, ipse fuit de reliquiis Raphaim: percussitque eos Moyses, atque delevit.
13 Nolueruntque disperdere filii Israel Gessuri & Machati: & habitaverunt in medio Israel usque in præsentem diem.
14 † Tribui autem Levi non dedit possessionem: sed sacrificia & victimæ Domini Dei Israel, ipsa est ejus hereditas, sicut locutus est illi.

† Num 18. 20.

15 Dedit ergo Moyses possessionem tribui filiorum Ruben juxta cognationes suas.
16 Fuitque terminus eorum ab Aroer, quæ sita est in ripa torrentis Arnon, & in valle ejusdem torrentis media: universam planitiem, quæ ducit Medaba,
17 Et Hesebon, cunctosque viculos earum, qui sunt in campestribus: Dibon quoque, & Bamothbaal, & oppidum Baalmaon,
18 Et Jassa, & Cedimoth, & Mephaath,
19 Et Cariathaim, & Sabama, & Sarathasar in monte convallis.
20 Bethphogor & Asedoth, Phasga & Bethiesimoth,
21 Et omnes urbes campestres, universaque regna Sehon regis Amorrhæi, qui regnavit in Hesebon, † quem percussit Moyses cum principibus Madian: Hevæum, & Recem, & Sur, & Hur, & Rebe duces Sehon habitatores terræ.

† Num 31. 8.

22 Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filii Israel gladio cum ceteris interfectis.
23 Factusque est terminus filiorum Ruben Jordanis fluvius. Hæc est possessio Rubenitarum per cognationes suas urbium & viculorum.
24 Deditque Moyses tribui Gad & filiis ejus per cognationes suas possessionem, cujus hæc divisio est.
25 Terminus Jaser, & omnes civitates Galaad, & dimidiam partem terræ filiorum Ammon, usque ad Aroer, quæ est contra Rabba.
26 Et ab Hesebon usque Ramoth, Masphe & Betonim: & a Manaim usque ad terminos Dabir.
27 In valle quoque Betharan, & Bethnemra, & Socoth, & Saphon reliquam partem regni Sehon regis Hesebon: hujus quoque finis, Jordanis est, usque ad extremam partem maris Cenereth trans Jordanem ad orientalem plagam.
28 Hæc est possessio filiorum Gad per familias suas, civitates & villæ earum.
29 Dedit & dimidiæ tribui Manasse, filiisque ejus juxta cognationes suas possessionem,
30 Cujus hoc principium est: a Manaim universam Basan, & cuncta regna Og regis Basan, omnesque vicos Jair, qui sunt in Basan, sexaginta oppida,
31 Et dimidiam partem Galaad, & Astaroth, & Edrai, urbes regni Og in Basan: filiis Machir, filii Manasse, dimidiæ parti filiorum Machir juxta cognationes suas.
32 Hanc possessionem divisit Moy-

ses in campestribus Moab trans Jordanem contra Jericho ad orientalem plagam.

[†Num. 18.20.] 33 † Tribui autem Levi non dedit possessionem: quoniam Dominus Deus Israel ipse est possessio ejus, ut locutus est illi.

CAPUT XIV.

Caleb accipit Hebron in hereditatem sibi a Deo promissam, eo quod aliis exploratoribus detrahentibus terræ promissæ, ipse sequutus sit Dominum.

1 HOc est quod possederunt filii Israel in terra Chanaan, quam dederunt eis Eleazar sacerdos & Josue filius Nun, & principes familiarum per tribus Israel:

[†Num. 34.13.] 2 Sorte omnia dividentes, † sicut præceperat Dominus in manu Moysi, novem tribubus, & dimidiæ tribui.

3 Duabus enim tribubus, & dimidiæ, dederat Moyses trans Jordanem possessionem: absque Levitis, qui nihil terræ acceperunt inter fratres suos:

4 Sed in eorum successerunt locum filii Joseph in duas divisi tribus, Manasse & Ephraim: nec acceperunt Levitæ aliam in terra partem, nisi urbes ad habitandum, & suburbana earum ad alenda jumenta & pecora sua.

5 Sicut præceperat Dominus Moysi, ita fecerunt filii Israel, & diviserunt terram.

6 Accesserunt itaque filii Juda ad Josue in Galgala, locutusque est ad eum Caleb filius Jephone Cenezæus: [†Num. 14.24.] † Nosti quid locutus sit Dominus ad Moysen hominem Dei de me & te in Cadesbarne.

7 Quadraginta annorum eram quando misit me Moyses famulus Domini de Cadesbarne, ut considerarem terram, nuntiavique ei quod mihi verum videbatur.

8 Fratres autem mei, qui ascenderant mecum dissolverunt cor populi: & nihilominus ego secutus sum Dominum Deum meum.

9 Juravitque Moyses in die illo, dicens: Terra, quam calcaverit pes tuus, erit possessio tua, & filiorum tuorum in æternum: quia secutus es Dominum Deum meum.

10 Concessit ergo Dominus vitam mihi, sicut pollicitus est usque in præsentem diem. Quadraginta & quinque anni sunt, ex quo locutus est Dominus verbum istud ad Moysen, quando ambulabat Israel per solitudinem: hodie octoginta quinque annorum sum,

11 Sic valens, ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum: † illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat, tam ad bellandũ quam ad gradiendum. [†Eccli. 46.11.]

12 Da ergo mihi montem istum, quem pollicitus est Dominus, te quoque audiente, in quo Enacim sunt, & urbes magnæ atque munitæ: si forte sit Dominus mecum, & potuero delere eos, sicut promisit mihi.

13 Benedixitque ei Josue: & tradidit ei Hebron in possessionem.

14 Atque ex eo fuit Hebron Caleb filio Jephone Cenezæo usque in præsentem diem: quia secutus est Dominum Deum Israel.

15 Nomen Hebron ante vocabatur Cariath Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim situs est: & terra cessavit a prœliis.

CAPUT XV.

Sors tribus Judæ, civitates & villæ earum. Othoniel accipit Axam filiam Caleb, eo quod obtinuerit Cariath Sepher, additurque ei terra irrigua.

1 IGitur sors filiorum Judæ per cognationes suas ista fuit: † A termino Edom, desertum Sin contra meridiem, & usque ad extremam partem australis plagæ. [†Num. 34. 3.]

2 Initium ejus a summitate maris salsissimi, & a lingua ejus, quæ respicit meridiem.

3 Egrediturque contra ascensum Scorpionis, & pertransit in Sina: ascenditque in Cadesbarne, & pervenit in Esau, ascendens ad Adar, & circuiens Carcaa,

4 Atque inde pertransiens in Asemona, & perveniens ad torrentem Ægypti: eruntque termini ejus mare magnum. hic erit finis meridianæ plagæ.

5 Ab oriente vero erit initium, mare salsissimum usque ad extrema Jordanis: & ea quæ respiciunt ad eumdem Jordanis fluvium.

6 Ascenditque terminus in Beth Hagla, & transit ab aquilone in

Beth Araba: ascendens ad lapidem Boen filii Ruben.
7 Et tendens usque ad terminos Debera de Valle Achor, contra aquilonem respiciens Galgala, quæ est ex adverso Ascensionis Adommim, ab australi parte torrentis: transitque aquas, quæ vocantur Fons solis: & erunt exitus ejus ad Fontem Rogel.
8 Ascenditque per convallem filii Ennom ex latere Jebusæi ad meridiem, hæc est Jerusalem: & inde se erigens ad verticem montis, qui est contra Geennom ad occidentem in summitate vallis Raphaim contra aquilonem.
9 Pertransitque a vertice montis usque ad fontem aquæ Nephtoa: & pervenit usque ad vicos montis Ephron: inclinatusque in Baala, quæ est Cariahiarim, id est, urbs silvarũ.
10 Et circuit de Baala contra occidentem, usque ad montem Seir: transitque juxta latus montis Jarim ad aquilonem in Chesson: & descendit in Bethsames, transitque in Thamna.
11 Et pervenit contra aquilonem partis Accaron ex latere: inclinaturque Sechrona, & transit montem Baala: pervenitque in Jebneel, & magni maris contra occidentem fine concluditur.
12 Hi sunt termini filiorum Juda per circuitum in cognationibus suis.
13 Caleb vero filio Jephone dedit partem in medio filiorum Juda, sicut præceperat ei Dominus: Cariath Arbe patris Enac, ipsa est Hebron.
† *Judic.* 1.20. 14 † Delevitque ex ea Caleb tres filios Enac, Sesai & Ahiman, & Tholmai de stirpe Enac.
15 Atque inde conscendens venit ad habitatores Dabir, quæ prius vocabatur Cariath Sepher, id est, civitas litterarum.
16 Dixitque Caleb: Qui percusserit Cariath Sepher, & ceperit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem.
17 Cepitque eam Othoniel filius Cenes frater Caleb junior: deditque ei Axam filiam suam uxorem.
18 Quę, cum pergerent simul, suasa est a viro suo ut peteret a patre suo agrum, suspiravitque ut sedebat in asino. Cui Caleb: Quid habes, inquit?
19 At illa respondit: Da mihi benedictionem: Terram australem & arentem dedisti mihi, junge & irriguam. Dedit itaque ei Caleb irriguum superius & inferius.
20 Hæc est possessio tribus filiorum Juda per cognationes suas.
21 Erantque civitates ab extremis partibus filiorum Juda juxta terminos Edon a meridie: Cabseel & Eder & Jagur,
22 Et Cyna & Dimona & Adada,
23 Et Cades & Asor & Jethnam,
24 Ziph & Telem & Baloth,
25 Asor nova & Carioth, Hesron, hæc est Asor.
26 Aman, Sama, & Molada,
27 Et Asergadda & Hæssemon & Bethphelet,
28 Et Hasersual & Bersabee & Baziothia,
29 Et Baala & Iim & Esem,
30 Et Eltholad & Cesil & Harma,
31 Et Siceleg & Medemena & Sensenna,
32 Lebaoth & Selim & Aen & Remmon. omnes civitates vigintinovem, & villæ earum.
33 In campestribus vero: Estaol & Sarea & Asena,
34 Et Zanoe & Ængannim & Taphua & Enaim,
35 Et Jerimoth & Adullam, Socho & Azeca,
36 Et Saraim & Adithaim, & Gedera & Gederothaim: urbes quatuordecim, & villæ earum.
37 Sanan & Hadassa & Magdalgad,
38 Delean & Masepha & Jecthel,
39 Lachis & Bascath & Eglon,
40 Chebbon & Leheman & Cethlis,
41 Et Gideroth & Bethdagon & Naama & Maceda: civitates sedecim, & villæ earum.
42 Labana & Ether & Asan,
43 Jephtha & Esna & Nesib,
44 Et Ceila & Achzib & Maresa: civitates novem, & villæ earum.
45 Accaron cum vicis & villulis suis.
46 Ab Accaron usque ad mare: omnia quæ vergunt ad Azotum & viculos ejus.
47 Azotus cum vicis & villulis suis. Gaza cum vicis & villulis suis, usque ad torrentem Ægypti, & mare magnum terminus ejus.
48 Et in monte: Samir & Jether & Socoth,
49 Et Danna & Cariathsenna, hæc est Dabir:

50 Anab & Istemo & Anim,
51 Gosen & Olon & Gilo: civitates undecim & villæ earum.
52 Arab & Ruma & Esaan,
53 Et Janum & Beththaphua & Apheca.
54 Athmatha, & Cariatharbe, hæc est Hebron, & Sior: civitates novem, & villæ earum.
55 Maon & Carmel & Ziph & Jota,
56 Jezrael & Jucadam & Zanoe,
57 Accain, Gabaa, & Thamna: civitates decem, & villæ earum.
58 Halhul, & Bessur, & Gedor,
59 Mareth, & Bethanoth, & Eltecon: civitates sex, & villæ earum.
60 Cariathbaal, hæc est Cariathjarim urbs silvarum, & Arebba: civitates duæ, & villæ earum.
61 In deserto Betharaba, Meddin, & Sachacha,
62 Et Nebsan, & civitas salis, & Engaddi: civitates sex, & villæ earum.
63 Jebusæum autem habitatorem Jerusalem non potuerunt filii Juda delere: habitavitque Jebusæus cum filiis Juda in Jerusalem usque in præsentem diem.

CAPUT XVI.

Sors Ephraim, urbes & viculi eorum, mansitque inter hos Chananæus tributarius.

1 Cecidit quoque sors filiorum Joseph, ab Jordane contra Jericho & aquas ejus ab oriente: solitudo quæ ascendit de Jericho ad montem Bethel:
2 Et egreditur de Bethel Luza: transitque terminum Archi, Atharoth.
3 Et descendit ad occidentem juxta terminum Jephleti, usque ad terminos Beth horon inferioris, & Gazer: finiunturque regiones ejus mari magno:
4 Possederuntque filii Joseph Manasse & Ephraim.
5 Et factus est terminus filiorum Ephraim per cognationes suas: & possessio eorum contra orientem Ataroth addar usque Beth horon superiorem.
6 Egrediunturque confinia in mare: Machmethath vero aquilonem respicit, & circuit terminos contra orientem in Thanathselo: & pertransit ab oriente Janoe.
7 Descenditque de Janoe in Ataroth & Naaratha: & pervenit in Jericho, egrediturque ad Jordanem.
8 De Taphua pertransit contra mare in Vallem arundineti, suntque egressus ejus in mare salsissimum. hæc est possessio tribus filiorum Ephraim per familias suas.
9 Urbesque separatæ sunt filiis Ephraim in medio possessionis filiorum Manasse, & villæ earum.
10 Et non interfecerunt filii Ephraim Chananæum, qui habitabat in Gazer: habitavitque Chananæus in medio Ephraim usque in diem hanc tributarius.

CAPUT XVII.

Mediæ tribui Manasse & filiabus Salphaad sortes assignantur, & augetur sors filiorum Joseph.

1 Cecidit autem sors tribui Manasse: (ipse enim est primogenitus Joseph) Machir primogenito Manasse patri Galaad, qui fuit vir pugnator, habuitque possessionem Galaad & Basan:
2 † Et reliquis filiorum Manasse juxta familias suas, filiis Abiezer, & filiis Helec, & filiis Esriel, & filiis Sechem, & filiis Hepher, & filiis Semida. isti sunt filii Manasse filii Joseph, mares, per cognationes suas. † *Num* 26. 30.
3 † Salphaad vero filio Hepher filii Galaad filii Machir filii Manasse, non erant filii, sed solæ filiæ: quarum ista sunt nomina, Maala & Noa & Hegla & Melcha & Thersa. † *Num.* 27. 1. & 36. 11.
4 Veneruntque in conspectu Eleazari sacerdotis, & Josue filii Nun, & principum, dicentes: Dominus præcepit per manum Moysi, ut daretur nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis juxta imperium Domini possessionem in medio fratrum patris earum.
5 Et ceciderunt funiculi Manasse, decem, absque terra Galaad & Basan trans Jordanem.
6 Filii enim Manasse possederunt hereditatem in medio filiorum ejus. Terra autem Galaad cecidit in sortem filiorum Manasse qui reliqui erant.
7 Fuitque terminus Manasse ab Aser, Machmethath quæ respicit Sichem: & egreditur ad dexteram juxta habitatores fontis Taphuæ.
8 Etenim in sorte Manasse ceciderat

terra Taphuæ, quæ est juxta termi-
nos Manasse filiorum Ephraim.
9 Descenditque terminus Vallis a-
rundineti in meridiem torrentis ci-
vitatum Ephraim, quæ in medio
sunt urbium Manasse: terminus Ma-
nasse ab aquilone torrentis, & exitus
ejus pergit ad mare:
10 Ita ut possessio Ephraim sit ab
austro, & ab aquilone Manasse, &
utramque claudat mare, & conjun-
gantur sibi in tribu Aser ab aquilo-
ne, & in tribu Issachar ab oriente.
11 Fuitque hereditas Manasse in Is-
sachar & in Aser, Bethsan & viculi
ejus, & Jeblaam cum viculis suis, &
habitatores Dor cum oppidis suis,
habitatores quoque Endor cum vi-
culis suis: similiterque habitatores
Thenac cum viculis suis, & habita-
tores Mageddo cum viculis suis, &
tertia pars urbis Nophet.
12 Nec potuerunt filii Manasse has
civitates subvertere, sed cœpit Cha-
nanæus habitare in terra sua.
13 Postquam autem convaluerunt
filii Israel, subjecerunt Chananæos,
& fecerunt sibi tributarios, nec in-
terfecerunt eos.
14 Locutique sunt filii Joseph ad
Josue, & dixerunt: Quare dedisti
mihi possessionem sortis & funiculi
unius, cum sim tantæ multitudinis,
& benedixerit mihi Dominus?
15 Ad quos Josue ait: Si populus
multus es, ascende in silvam, & suc-
cide tibi spatia in terra Pherezæi &
Raphaim: quia angusta est tibi pos-
sessio montis Ephraim.
16 Cui responderunt filii Joseph:
Non poterimus ad montana con-
scendere, cum ferreis curribus utan-
tur Chananæi, qui habitant in terra
campestri, in qua sitæ sunt Bethsan
cum viculis suis, & Jezrael mediam
possidens vallem.
17 Dixitque Josue ad domum Jo-
seph, Ephraim & Manasse: Populus
multus es, & magnæ fortitudinis,
non habebis sortem unam,
18 Sed transibis ad montem, & suc-
cides tibi, atque purgabis ad habi-
tandum spatia: & poteris ultra pro-
cedere cum subverteris Chananæum,
quem dicis ferreos habere currus, &
esse fortissimum.

CAPUT XVIII.

Mittuntur qui describant terram reliquarum septem tribuum, & assignatur sors Benjamin.

1 Congregatique sunt omnes fi-
lii Israel in Silo, ibique fi-
xerunt tabernaculum testimonii, &
fuit eis terra subjecta.
2 Remanserant autem filiorum Is-
rael septem tribus, quæ necdum ac-
ceperunt possessiones suas.
3 Ad quos Josue ait: Usquequo
marcetis ignavia, & non intratis ad
possidendam terram, quam Domi-
nus Deus patrum vestrorum dedit
vobis?
4 Eligite de singulis tribubus ternos
viros, ut mittam eos, & pergant at-
que circumeant terram, & descri-
bant eam juxta numerum uniuscu-
jusque multitudinis: referantque ad
me quod descripserint.
5 Dividite vobis terram in septem
partes: Judas sit in terminis suis ab
australi plaga, & domus Joseph ab
aquilone.
6 Mediam inter hos terram in se-
ptem partes describite: & huc venie-
tis ad me, ut coram Domino Deo
vestro mittam vobis hic sortem:
7 Quia non est inter vos pars Levi-
tarum, sed sacerdotium Domini est
eorum hereditas. Gad autem & Ru-
ben, & dimidia tribus Manasse, jam
acceperant possessiones suas trans
Jordanem ad orientalem plagam:
quas dedit eis Moyses famulus Do-
mini.
8 Cumque surrexissent viri, ut
pergerent ad describendam terram,
præcepit eis Josue, dicens: Circuite
terram, & describite eam, ac rever-
timini ad me: ut hic coram Domi-
no, in Silo, mittam vobis sortem.
9 Itaque perrexerunt: & lustrantes
eam, in septem partes diviserunt,
scribentes in volumine. Reversique
sunt ad Josue in castra Silo.
10 Qui misit sortes coram Domino
in Silo, divisitque terram filiis Is-
rael in septem partes.
11 Et ascendit sors prima filiorum
Benjamin per familias suas, ut possi-
derent terram inter filios Juda & fi-
lios Joseph.
12 Fuitque terminus eorum contra
aquilonem a Jordane: pergens juxta

latus Jericho ſeptemtrionalis plagæ,
& inde contra occidentem ad montana conſcendens, & perveniens ad ſolitudinem Bethaven,
† Gen. 28. 19. 13 Atque pertranſiens juxta † Luzam ad meridiem, ipſa eſt Bethel: deſcenditque in Ataroth addar, in montem qui eſt ad meridiem Beth horon inferioris:
14 Et inclinatur circuiens contra mare ad meridiem montis qui reſpicit Beth horon contra Africum: ſuntque exitus ejus in Cariath baal, quæ vocatur & Cariathiarim, urbem filiorum Juda. hæc eſt plaga contra mare, ad occidentem.
15 A meridie autem ex parte Cariathiarim egreditur terminus contra mare, & pervenit uſque ad fontem aquarum Nephtoa.
16 Deſcenditque in partem montis, qui reſpicit vallem filiorum Ennom: & eſt contra ſeptemtrionalem plagam in extrema parte vallis Raphaim. Deſcenditque in Geennom (id eſt, vallem Ennom) juxta latus Jebuſæi ad auſtrum: & pervenit ad fontem Rogel,
17 Tranſiens ad aquilonem, & egrediens ad Enſemes, id eſt, fōtem ſolis:
18 Et pertranſit uſque ad tumulos, qui ſunt e regione aſcenſus Adommim: deſcenditque ad Abenboen, id eſt, lapidem Boen filii Ruben: & pertranſit ex latere aquilonis ad cāpeſtria: deſcenditque in planitiem,
19 Et prætergreditur contra aquilonem Beth hagla: ſuntque exitus ejus contra linguam maris ſalſiſſimi ab aquilone in fine Jordanis ad auſtralem plagam:
20 Qui eſt terminus illius ab oriente. hæc eſt poſſeſſio filiorum Benjamin per terminos ſuos in circuitu, & familias ſuas.
21 Fueruntque civitates ejus, Jericho & Beth hagla & Vallis Caſis,
22 Beth Araba & Samaraim & Bethel,
23 Et Avim & Aphara & Ophera,
24 Villa Emona & Ophni & Gabee: civitates duodecim, & villę earū.
25 Gabaon & Rama & Beroth,
26 Et Meſphe & Caphara, & Amoſa,
27 Et Recem, Jarephel & Tharela,
28 Et Sela, Eleph, & Jebus, quæ eſt Jeruſalem, Gabaath & Cariath: civitates quatuordecim, & villæ earum. Hæc eſt poſſeſſio filiorum Benjamin juxta familias ſuas.

CAPUT XIX.

Aſſignantur ſortes ſex tribubus Simeon, Zabulon, Iſſachar, Aſer, Nephthali, Dan, & Joſue.

1 ET egreſſa eſt ſors ſecunda filiorum Simeon per cognationes ſuas: fuitque hereditas
2 Eorum in medio poſſeſſionis filiorum Juda: Berſabee & Sabee & Molada,
3 Et Haſerſual, Bala & Aſem,
4 Et Eltholad, Bethul & Harma,
5 Et Siceleg & Bethmarchaboth & & Haſerſuſa,
6 Et Bethlebaoth & Sarohen: civitates tredecim, & villæ earum.
7 Ain & Remmon & Athar & Aſan: civitates quatuor, & villæ earum:
8 Omnes viculi per circuitum urbium iſtarum uſque ad Baalath Beer Ramath contra auſtralem plagam. Hæc eſt hereditas filiorum Simeon juxta cognationes ſuas,
9 In poſſeſſiones & funiculos filiorum Juda: quia major erat. & idcirco filii Simeon poſſederunt in medio hereditatis eorum.
10 Ceciditque ſors tertia filiorum Zabulon per cognationes ſuas: & factus eſt terminus poſſeſſionis eorum uſque Sarid.
11 Aſcenditque de Mari & Merala, & pervenit in Debbaſeth, uſque ad torrentem qui eſt contra Jeconam.
12 Et revertitur de Sared contra orientem in fines Ceſeleththabor: & egreditur ad Dabereth, aſcenditque contra Japhie.
13 Et inde pertranſit uſq; ad orientalem plagam Gethhepher & Thacaſin: & egreditur in Remmon, Amthar, & Noa.
14 Et circuit ad aquilonem Hanathon: ſuntque egreſſus ejus vallis Jephtahel,
15 Et Cathet & Naalol & Semeron & Jedala & Bethlehem: civitates duodecim, & villæ earum.
16 Hæc eſt hereditas tribus filiorum Zabulon per cognationes ſuas, urbes & viculi earum.
17 Iſſachar egreſſa eſt ſors quarta per cognationes ſuas.
18 Fuitque ejus hereditas, Jezrael & Caſaloth & Sunem,

19 Et Hapharaim & Seon, & Anaharath,
20 Et Rabboth & Cesion, Abes,
21 Et Rameth, & Engannim, & Enhadda, & Bethpheses:
22 Et pervenit terminus ejus usque Thabor & Sehesima & Bethsames: eruntque exitus ejus Jordanis: civitates sedecim, & villæ earum.
23 Hæc est possessio filiorum Issachar per cognationes suas, urbes & viculi earum.
24 Ceciditque sors quinta tribui filiorum Aser per cognationes suas:
25 Fuitque terminus eorum Halcath & Chali & Beten & Axaph,
26 Et Elinelech & Amaad & Messal: & pervenit usque ad Carmelum maris & Sihor & Labanath.
27 Ac revertitur contra orientem Bethdagon: & pertransit usque Zabulon & vallem Jephthael contra aquilonem in Bethemec & Nehiel. Egrediturque ad lævam Cabul,
28 Et Abran & Rohob & Hamon & Cana, usque ad Sidonem magnam.
29 Reverturque in Horma usque ad civitatem munitissimam Tyrum, & usque Hosa: eruntque exitus ejus in mare de funiculo Achziba:
30 Et Amma & Aphec & Rohob. civitates viginti duæ, & villæ earum.
31 Hæc est possessio filiorum Aser per cognationes suas, urbesque & viculi earum.
32 Filiorum Nephthali sexta sors cecidit per familias suas:
33 Et cœpit terminus de Heleph & Elon in Saananim, & Adami, quæ est Neceb, & Jebnael usque Lecum: & egressus eorum usq; ad Jordanem:
34 Reverturque terminus contra occidentem in Azanotthabor, atque inde egreditur in Hucuca, & pertransit in Zabulon contra meridiem, & in Aser contra occidentem, & in Juda ad Jordanem contra ortum solis:
35 Civitates munitissimæ, Assedim, Ser, & Emath, & Reccath & Cenereth,
36 Et Edema & Arama, Asor,
37 Et Cedes & Edrai, Enhasor,
38 Et Jeron & Magdalel, Horem & Bethanath & Bethsames: civitates decem & novem, & villæ earum.
39 Hæc est possessio tribus filiorum Nephthali per cognationes suas, urbes & viculi earum.
40 Tribui filiorum Dan per familias suas egressa est sors septima:
41 Et fuit terminus possessionis ejus Saara & Esthaol, & Hirsemes, id est, civitas solis.
42 Selebin & Ajalon & Jethela,
43 Elon & Themna & Acron,
44 Elthece, Gebbethon & Balaath,
45 Et Jud & Bane & Barach & Gethremmon:
46 Et Mejarcon & Arecon, cum termino qui respicit Joppen,
47 Et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii Dan, & pugnaverunt contra Lesem, ceperuntque eam: & percusserunt eam in ore gladii, & possederunt, & habitaverunt in ea, vocantes nomen ejus Lesem Dan, ex nomine Dan patris sui.
48 Hæc est possessio tribus filiorum Dan, per cognationes suas, urbes & viculi earum.
49 Cumque complesset sorte dividere terram singulis per tribus suas, dederunt filii Israel possessionem Josue filio Nun in medio sui,
50 Juxta præceptum Domini, urbem quam postulavit, Thamnath Saraa in monte Ephraim: & ædificavit civitatem, habitavitque in ea.
51 Hæ sunt possessiones, quas sorte diviserunt Eleazar sacerdos & Josue filius Nun, & principes familiarum ac tribuum filiorum Israel, in Silo, coram Domino ad ostium tabernaculi testimonii, partitique sunt terram.

CAPUT XX.

Sex refugii civitates cis & trans Jordanem, & qui ad eas possint confugere: & quamdiu ibi remanere debeant.

1 Et locutus est Dominus ad Josue, dicens: Loquere filiis Israel, & dic eis:
2 Separate urbes fugitivorum, † de quibus locutus sum ad vos per manum Moysi; † Num 35. 11. Deut. 19. 2.
3 Ut confugiat ad eas quicumque animam percusserit nescius: & possit evadere iram proximi, qui ultor est sanguinis:
4 Cum ad unam harum confugerit civitatum, stabit ante portam civitatis, & loquetur senioribus urbis illius ea quæ se comprobent innocentem: sicque suscipient eum, & dabunt ei locum ad habitandum.
5 Cumque ultor sanguinis eum

fuerit persecutus, non tradent in manus ejus: quia ignorans percussit proximum ejus, nec ante biduum, triduumve, ejus probatur inimicus.

6 Et habitabit in civitate illa, donec stet ante judicium causam reddens facti sui, & moriatur sacerdos magnus, qui fuerit in illo tempore: tunc revertetur homicida, & ingredietur civitatem & domum suam de qua fugerat.

7 Decreveruntque Cedes in Galilæa montis Nephthali, & Sichem in monte Ephraim, & Cariatharbe, ipsa est Hebron, in monte Juda.

8 Et trans Jordanem contra orientalem plagam Jericho, † statuerunt Bosor, quæ sita est in campestri solitudine, de tribu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu Gad, & Gaulon in Basan de tribu Manasse.

† Deut. 4. 43.

9 Hæ civitates constitutæ sunt cunctis filiis Israel, & advenis qui habitabant inter eos: ut fugeret ad eas qui animam nescius percussisset, & non moreretur in manu proximi, effusum sanguinem vindicare cupientis, donec staret ante populum expositurus causam suam.

CAPUT XXI.

Levitis assignantur civitates quadraginta octo cum suburbanis: & completa Dei promissione olim Patriarchis facta, pax & requies datur filiis Israel.

1 Accesseruntque principes familiarum Levi ad Eleazarum sacerdotem, & Josue filium Nun, & ad duces cognationum per singulas tribus filiorum Israel:

2 Locutique sunt ad eos in Silo terræ Chanaan, atque dixerunt: † Dominus præcepit per manum Moysi, ut darentur nobis urbes ad habitandum, & suburbana earum ad alenda jumenta.

† Num. 35. 2.

3 Dederuntque filii Israel de possessionibus suis juxta imperium Domini, civitates & suburbana earum.

4 Egressaque est sors in familiam Caath filiorum Aaron sacerdotis, de tribubus Juda, & Simeon, & Benjamin, civitates tredecim:

5 Et reliquis filiorum Caath, id est, Levitis qui superfuerant, de tribubus Ephraim, & Dan, & dimidia tribu Manasse, civitates decem.

6 Porro filiis Gerson egressa est sors, ut acciperent de tribubus Issachar & Aser & Nephthali, dimidiaque tribu Manasse in Basan, civitates numero tredecim.

7 Et filiis Merari per cognationes suas, de tribubus Ruben & Gad & Zabulon, urbes duodecim.

8 Dederuntque filii Israel Levitis civitates & suburbana earum, sicut præcepit Dominus per manum Moysi, singulis sorte tribuentes.

9 De tribubus filiorum Juda & Simeon dedit Josue civitates: † quarum ista sunt nomina,

† 1 Paral. 6. 55.

10 Filiis Aaron per familias Caath Levitici generis (prima enim sors illis egressa est)

11 Cariatharbe patris Enac, quæ vocatur Hebron, in monte Juda, & suburbana ejus per circuitum.

12 † Agros vero & villas ejus, dederat Caleb filio Jephone ad possidendum.

† Supr. 14. 14.

13 Dedit ergo filiis Aaron sacerdotis Hebron confugii civitatem, ac suburbana ejus: & Lobnam cum suburbanis suis:

14 Et Jether, & Esthemo,

15 Et Holon, & Dabir,

16 Et Ain, & Jeta, & Bethsames, cum suburbanis suis: civitates novem de tribubus, ut dictum est, duabus.

17 De tribu autem filiorum Benjamin, Gabaon, & Gabae,

18 Et Anathoth & Almon, cum suburbanis suis: civitates quatuor.

19 Omnes simul civitates filiorum Aaron sacerdotis, tredecim, cum suburbanis suis.

20 Reliquis vero per familias filiorum Caath Levitici generis, hæc est data possessio.

21 De tribu Ephraim urbes confugii, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer,

22 Et Cibsaim & Bethhoron, cum suburbanis suis, civitates quatuor.

23 De tribu quoque Dan, Eltheco & Gabathon,

24 Et Ajalon & Gethremmon, cum suburbanis suis, civitates quatuor.

25 Porro de dimidia tribu Manasse, Thanach & Gethremmon, cum suburbanis suis, civitates duæ.

26 Omnes civitates decem, & suburbana earum, datæ sunt filiis Caath inferioris gradus.

27 Filiis quoque Gerson Levitici generis dedit de dimidia tribu Manasse confugii civitates, Gaulon in Basan, & Bosram, cum suburbanis suis, civitates duas.

28 Porro de tribu Issachar, Cesion, & Dabereth,
29 Et Jaramoth, & Engannim, cum suburbanis suis, civitates quatuor.
30 De tribu autem Aser, Masal & Abdon,
31 Et Helcath & Rohob, cum suburbanis suis, civitates quatuor.
32 De tribu quoque Nephthali civitates confugii, Cedes in Galilæa, & Hammoth Dor, & Carthan, cum suburbanis suis, civitates tres.
33 Omnes urbes familiarum Gerson, tredecim, cum suburbanis suis.
34 Filiis autem Merari Levitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu Zabulon, Jecnam & Cartha,
35 Et Damna & Naalol, civitates quatuor cum suburbanis suis.
36 De tribu Ruben ultra Jordanem contra Jericho civitates refugii, Bosor in solitudine, Misor & Jaser & Jethson & Mephaath, civitates quatuor cum suburbanis suis.
37 De tribu Gad civitates confugii, Ramoth in Galaad, & Manaim & Hesebon & Jaser, civitates quatuor cum suburbanis suis.
38 Omnes urbes filiorum Merari per familias & cognationes suas, duodecim.
39 Itaque civitates universæ Levitarum in medio possessionis filiorum Israel fuerunt quadraginta octo
40 Cum suburbanis suis, singulæ per familias distributæ.
41 Deditque Dominus Deus Israeli omnem terram, quam traditurum se patribus eorum juraverat: & possederunt illam, atque habitaverunt in ea.
42 Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes: nullusque eis hostium resistere ausus est, sed cuncti in eorum ditionem redacti sunt.
43 Ne unum quidem verbum, quod illis præstiturum se esse promiserat, irritum fuit, sed rebus expleta sunt omnia.

CAPUT XXII.

Remissæ ad suam possessionem trans Jordanem tribus Ruben, & Gad & dimidia Manasse, suspicionem movent ceteris tribubus, propter extructum ad Jordanem altare: sed missi legati suscipiunt justam eorum excusationem.

1 Eodem tempore vocavit Josue Rubenitas, & Gaditas, & dimidiam tribum Manasse,
2 Dixitque ad eos: Fecistis omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini: mihi quoque in omnibus obedistis,
3 Nec reliquistis fratres vestros longo tempore, usque in præsentem diem, custodientes imperium Domini Dei vestri.
4 Quia igitur dedit Dominus Deus vester fratribus vestris quietem & pacem, sicut pollicitus est: revertimini, & ite in tabernacula vestra, & in terram possessionis, † quam tradidit vobis Moyses famulus Domini trans Jordanem: *† Num. 32. 33. Supra 13. 8.*
5 Ita dumtaxat, ut custodiatis attente, & opere compleatis mandatum & legem quam præcepit vobis Moyses famulus Domini, ut diligatis Dominum Deum vestrum, & ambuletis in omnibus viis ejus, & observetis mandata illius, adhæreatisque ei, ac serviatis in omni corde, & in omni anima vestra.
6 Benedixitque eis Josue, & dimisit eos. Qui reversi sunt in tabernacula sua.
7 Dimidiæ autem tribui Manasse possessionem Moyses dederat in Basan: & idcirco mediæ quæ superfuit, dedit Josue sortem inter ceteros fratres suos trans Jordanem ad occidentalem plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua, & benedixisset eis,
8 Dixit ad eos: In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras, cum argento & auro, ære ac ferro, & veste multiplici: dividite prædam hostium cum fratribus vestris.
9 Reversique sunt, & abierunt filii Ruben, & filii Gad, & dimidia tribus Manasse, a filiis Israel de Silo, quæ sita est in Chanaan, ut intrarent Galaad terram possessionis suæ, quam obtinuerant juxta imperium Domini in manu Moysi.

10 Cumque venissent ad tumulos Jordanis in terram Chanaan, ædificaverunt juxta Jordanem altare infinitæ magnitudinis.

11 Quod cum audissent filii Israel, & ad eos certi nuntii detulissent, ædificasse filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, altare in terra Chanaan, super Jordanis tumulos, contra filios Israel:

12 Convenerunt omnes in Silo, ut ascenderent & dimicarent contra eos.

13 Et interim miserunt ad illos in terram Galaad Phinees filium Eleazari sacerdotis,

14 Et decem principes cum eo, singulos de singulis tribubus.

15 Qui venerunt ad filios Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, in terram Galaad, dixeruntque ad eos:

16 Hęc mandat omnis populus Domini: Quæ est ista transgressio? Cur reliquistis Dominum Deum Israel, ædificantes altare sacrilegum, & a cultu illius recedentes?

† Num. 25. 3. Deut. 4. 3.

17 An parum vobis est † quod peccastis in Beelphegor, & usque in pręsentem diem macula hujus sceleris in nobis permanet? multique de populo corruerunt.

18 Et vos hodie reliquistis Dominum, & cras in universum Israel ira ejus desæviet.

19 Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestræ, transite ad terram, in qua tabernaculum Domini est, & habitate inter nos: tantum ut a Domino, & a nostro consortio non recedatis, ædificato altari præter altare Domini Dei nostri.

† Supr. 7. 1.

20 † Nonne Achan filius Zare pręteriit mandatum Domini, & super omnem populum Israel ira ejus incubuit? Et ille erat unus homo, atque utinam solus periisset in scelere suo.

21 Responderuntque filii Ruben & Gad, & dimidia tribus Manasse, principibus legationis Israel:

22 Fortissimus Deus Dominus, Fortissimus Deus Dominus, ipse novit, & Israel simul intelliget: si prævaricationis animo hoc altare construximus, non custodiat nos, sed puniat nos in præsenti:

23 Et si ea mente fecimus, ut holocausta, & sacrificium, & pacificas victimas super eo imponeremus, ipse quærat & judicet:

24 Et non ea magis cogitatione atque tractatu, ut diceremus: Cras dicent filii vestri filiis nostris: Quid vobis & Domino Deo Israel?

25 Terminum posuit Dominus inter nos & vos, o filii Ruben, & filii Gad, Jordanem fluvium: & idcirco partem non habetis in Domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore Domini. Putavimus itaque melius,

26 Et diximus: Extruamus nobis altare, non in holocausta, neque ad victimas offerendas,

27 Sed in testimonium inter nos & vos, & sobolem nostram vestramque progeniem, ut serviamus Domino, & juris nostri sit offerre, & holocausta, & victimas, & pacificas hostias: & nequaquam dicant cras filii vestri filiis nostris: Non est vobis pars in Domino.

28 Quod si voluerint dicere, respondebunt eis: Ecce altare Domini, quod fecerunt patres nostri, non in holocausta, neque in sacrificium, sed in testimonium nostrum ac vestrum.

29 Absit a nobis hoc scelus, ut recedamus a Domino, & ejus vestigia relinquamus, extructo altari ad holocausta, & sacrificia, & victimas offerendas, præter altare Domini nostri, quod extructum est ante tabernaculum ejus.

30 Quibus auditis, Phinees sacerdos, & principes legationis Israel, qui erant cum eo, placati sunt, & verba filiorum Ruben, & Gad, & dimidię tribus Manasse, libentissime susceperunt.

31 Dixitque Phinees filius Eleazari sacerdos ad eos: Nunc scimus quod nobiscum sit Dominus, quoniam alieni estis a prævaricatione hac, & liberastis filios Israel de manu Domini.

32 Reversusque est cum principibus a filiis Ruben & Gad, de terra Galaad, finium Chanaan, ad filios Israel, & retulit eis.

33 Placuitque sermo cunctis audientibus. Et laudaverunt Deum filii Israel, & nequaquam ultra dixerunt, ut ascenderent contra eos, atque pugnarent, & delerent terram possessionis eorum.

34 Vocaveruntque filii Ruben, & filii Gad, altare quod extruxerant, Testimonium nostrum, quod Dominus ipse sit Deus.

CAPUT XXIII.

Josue senex, jamque moribundus, exhortatur filios Israel ad servanda Dei præcepta, & cavendam societatem cum Gentibus.

1 EVoluto autem multo tempore, postquam pacem dederat Dominus Israeli, subjectis in gyro nationibus universis, & Josue jam longævo, & persenilis ætatis:
2 Vocavit Josue omnem Israelem, majoresque natu, & principes ac duces, & magistros, dixitque ad eos: Ego senui, & progressioris ætatis sum:
3 Vosque cernitis omnia, quæ fecerit Dominus Deus vester cunctis per circuitum nationibus, quo modo pro vobis ipse pugnaverit:
4 Et nunc quia vobis sorte divisit omnem terram, ab orientali parte Jordanis usque ad mare magnum, multęq; adhuc supersunt nationes:
5 Dominus Deus vester disperdet eas, & auferet a facie vestra, & possidebitis terram, sicut vobis pollicitus est.
6 Tantum confortamini, & estote soliciti, ut custodiatis cuncta quæ scripta sunt in volumine legis Moysi: & non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram:
7 Ne postquam intraveritis ad Gentes, quæ inter vos futuræ sunt, juretis in nomine deorum earum, & serviatis eis, & adoretis illos:
8 Sed adhæreatis Domino Deo vestro: quod fecistis usque in diem hanc.
9 Et tunc auferet Dominus Deus in conspectu vestro gentes magnas & robustissimas, & nullus vobis resistere poterit.
10 Unus e vobis persequetur hostium mille viros: quia Dominus Deus vester pro vobis ipse pugnabit, sicut pollicitus est.
11 Hoc tantum diligentissime præcavete, ut diligatis Dominum Deum vestrum.
12 Quod si volueritis gentium harum, quæ inter vos habitant, erroribus adhærere, & cum eis miscere connubia, atque amicitias copulare:
13 Jam nunc scitote quod Dominus Deus vester non eas deleat ante faciem vestram, sed sint vobis in foveam ac laqueum, & offendiculum ex latere vestro, & sudes in oculis vestris, donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis.
14 † En ego hodie ingredior viam universæ terræ, & toto animo cognoscetis, quod de omnibus verbis, quæ se Dominus præstiturum vobis esse pollicitus est, unum non præterierit incassum. † 3 Reg. 2. 2.
15 Sicut ergo implevit opere quod promisit, & prospera cuncta venerunt: sic adducet super vos quidquid malorum comminatus est, donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima, quam tradidit vobis,
16 Eo quod pręterieritis pactum Domini Dei vestri, quod pepigit vobiscum, & servieritis diis alienis, & adoraveritis eos: cito atque velociter consurget in vos furor Domini, & auferemini ab hac terra optima, quam tradidit vobis.

CAPUT XXIV.

Commemorantur beneficia Israelitis a Deo exhibita, fœdus populi cum Domino, mors Josue, sepultura ossium Joseph, & mors Eleazari sacerdotis.

1 COngregavitque Josue omnes tribus Israel in Sichem, & vocavit majores natu, ac principes, & judices, & magistros: steteruntque in conspectu Domini:
2 Et ad populum sic locutus est: Hęc dicit Dominus Deus Israel: Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio, † Thare pater Abraham & Nachor: servieruntque diis alienis. † Gen 11. 26
3 † Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamiæ finibus: & adduxi eum in terram Chanaan: multiplicavique semen ejus, † Gen. 11. 31.
4 † Et dedi ei Isaac: † Illique rursum dedi Jacob & Esau. † E quibus, Esau dedi montem Seir ad possidendum: † Jacob vero, & filii ejus descenderunt in Ægyptum. † Gen. 21. 2. † Gen. 25. 26. † Gen. 36. 8. † Gen. 46. 6.
5 † Misique Moysen & Aaron, & percussi Ægyptum multis signis atque portentis. † Exod. 3. 10.
6 † Eduxique vos & patres vestros de Ægypto, & venistis ad mare: persecutique sunt † Ægyptii patres vestros cum curribus & equitatu, usque ad mare rubrum. † Exod. 12. 37. † Exod. 14. 9.
7 Clamaverunt autem ad Dominum

num filii Israel: qui posuit tenebras inter vos & Ægyptios, & adduxit super eos mare, & operuit eos. Viderunt oculi vestri cuncta quæ in Ægypto fecerim, & habitastis in solitudine multo tempore:

8 Et introduxi vos in terram Amorrhæi, qui habitabat trans Jordanem. † Cumque pugnarent contra vos, tradidi eos in manus vestras, & possedistis terram eorum, atque interfecistis eos.

† Num. 21. 24.

9 Surrexit autem Balac filius Sephor rex Moab, & pugnavit contra Israelem. † Misitque & vocavit Balaam filium Beor, ut malediceret vobis:

† Num. 22. 5.

10 Et ego nolui audire eum, sed e contrario per illum benedixi vobis, & liberavi vos de manu ejus.

11 † Transistisque Jordanem, & venistis ad Jericho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis ejus, Amorrhæus, & Pherezæus, & Chananæus, & Hethæus, & Gergezæus, & Hevæus, & Jebusæus: & tradidi illos in manus vestras.

† Sup. 3. 14. & 6. 1. & 11. 3.

12 † Misique ante vos crabrones: & ejeci eos de locis suis, duos reges Amorrhæorum, non in gladio nec in arcu tuo.

† Exod. 23. 28. Deut. 7. 20. Supra 11. 20.

13 Dedique vobis terram, in qua non laborastis, & urbes quas non ædificastis, ut habitaretis in eis: vineas & oliveta, quæ non plantastis.

14 † Nunc ergo timete Dominum, & servite ei perfecto corde atque verissimo: & auferte deos, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia & in Ægypto, ac servite Domino.

† 1 Reg. 7. 3. Tob. 14. 10.

15 Sin autem malum vobis videtur ut Domino serviatis, optio vobis datur: eligite hodie quod placet, cui servire potissimum debeatis, utrum diis, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorum, in quorum terra habitatis: ego autem & domus mea serviemus Domino.

16 Responditque populus, & ait: Absit a nobis ut relinquamus Dominum, & serviamus diis alienis.

17 Dominus Deus noster ipse eduxit nos, & patres nostros, de terra Ægypti, de domo servitutis: fecitque videntibus nobis signa ingentia, & custodivit nos in omni via, per quam ambulavimus, & in cunctis populis, per quos transivimus.

18 Et ejecit universas gentes, Amorrhæum habitatorem terræ, quam nos intravimus. Serviemus igitur Domino, quia ipse est Deus noster.

19 Dixitque Josue ad populum: Non poteritis servire Domino: Deus enim sanctus, & fortis æmulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis.

20 Si dimiseritis Dominum, & servieritis diis alienis, convertet se, & affliget vos, atque subvertet postquam vobis præstiterit bona.

21 Dixitque populus ad Josue: Nequaquam ita ut loqueris, erit, sed Domino serviemus.

22 Et Josue ad populum, Testes, inquit, vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum ut serviatis ei. Responderuntque: Testes.

23 Nunc ergo, ait, auferte deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israel.

24 Dixitque populus ad Josue: Domino Deo nostro serviemus, & obedientes erimus præceptis ejus.

25 Percussit ergo Josue in die illo fœdus, & proposuit populo præcepta atque judicia in Sichem.

26 Scripsit quoque omnia verba hæc in volumine legis Domini: & tulit lapidem pergrandem, posuitque eum subter quercum, quæ erat in sanctuario Domini:

27 Et dixit ad omnem populum: En lapis iste erit vobis in testimonium, quod audierit omnia verba Domini quæ locutus est vobis: ne forte postea negare velitis, & mentiri Domino Deo vestro.

28 Dimisitque populum, singulos in possessionem suam.

29 Et post hæc mortuus est Josue filius Nun servus Domini, centum & decem annorum:

30 Sepelieruntque eum in finibus possessionis suæ in Thamnathsare, quæ est sita in monte Ephraim, a septemtrionali parte montis Gaas.

31 Servivitque Israel Domino cunctis diebus Josue, & seniorum qui longo vixerunt tempore post Josue, & qui noverunt omnia opera Domini quæ fecerat in Israel.

32 † Ossa quoque Joseph, quæ tulerant filii Israel de Ægypto, sepelierunt in Sichem, in parte agri, † quem emerat Jacob a filiis Hemor patris Sichem, centum novellis

† Gen. 50. 24. Exod. 13. 19.
† Gen. 33. 19.

ovi-

ovibus, & fuit in possessionem filiorum Joseph.
33 Eleazar quoque filius Aaron mortuus est: & sepelierunt eum in Gabaath Phinees filii ejus, quæ data est ei in monte Ephraim.

LIBER JUDICUM, HEBRAICE SOPHETIM.

CAPUT PRIMUM.

Juda duce una cum fratre ipsius Simeone plurimæ gentium civitates expugnantur: Othoniel obtenta Cariath Sepher ducit Axam filiam Caleb, addita terra irrigua: Chananæi tributarii servantur.

1 POST mortem Josue consuluerunt filii Israel Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananæum, & erit dux belli?
2 Dixitque Dominus: Judas ascendet: ecce tradidi terram in manus ejus.
3 Et ait Judas Simeoni fratri suo: Ascende mecum in sortem meam, & pugna contra Chananæum, ut & ego pergam tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo Simeon.
4 Ascenditque Judas, & tradidit Dominus Chananæum ac Pherezæum in manus eorum: & percusserunt in Bezec decem millia virorum.
5 Inveneruntque Adonibezec in Bezec, & pugnaverunt contra eum, ac percusserunt Chananæum & Pherezæum.
6 Fugit autem Adonibezec: quem persecuti comprehenderunt, cæsis summitatibus manuum ejus ac pedum.
7 Dixitque Adonibezec: Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias: sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Adduxeruntque eum in Jerusalem, & ibi mortuus est.
8 Oppugnantes ergo filii Juda Jerusalem, ceperunt eam, & percusserunt in ore gladii, tradentes cunctam incendio civitatem.
9 Et postea descendentes pugnaverunt contra Chananæum, qui habitabat in montanis, & ad meridiem, & in campestribus.
10 Pergensque Judas contra Chananæum, qui habitabat in Hebron (cujus nomen fuit antiquitus Cariath Arbe) percussit Sesai, † Jos. 15. 14.

sai, & Ahiman, & Tholmai:
11 Atque inde profectus abiit ad habitatores Dabir, cujus nomen vetus erat Cariath Sepher, id est, civitas litterarum.
12 Dixitque Caleb: Qui percusserit Cariath Sepher, & vastaverit eam, dabo ei Axam filiam meam uxorem.
13 Cumque cepisset eam Othoniel filius Cenez frater Caleb minor, dedit ei Axam filiam suam conjugem.
14 Quam pergentem in itinere monuit vir suus ut peteret a patre suo agrum. Quæ cum suspirasset sedens in asino, dixi ei Caleb: Quid habes?
15 At illa respondit: Da mihi benedictionem, quia terram arentem dedisti mihi: da & irriguam aquis. Dedit ergo ei Caleb irriguum superius, & irriguum inferius.
16 Filii autem Cinei cognati Moysi, ascenderunt de civitate palmarum, cum filiis Juda, in desertum sortis ejus, quod est ad meridiem Arad, & habitaverunt cum eo.
17 Abiit autem Judas cum Simeone fratre suo, & percusserunt simul Chananæum qui habitabat in Sephaath, & interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis, Horma, id est, anathema.
18 Cepitque Judas Gazam cum finibus suis, & Ascalonem, atque Accaron cum terminis suis.
19 Fuitque Dominus cum Juda, & montana possedit: nec potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabant.
20 Dederuntque Caleb Hebron, † sicut dixerat Moyses, qui delevit ex ea tres filios Enac.

† *Num* 14. 24. *Jos.* 15. 14.

21 Jebusæum autem habitatorem Jerusalem non deleverunt filii Benjamin: habitavitque Jebusæus cum filiis Benjamin in Jerusalem, usque in præsentem diem.
22 Domus quoque Joseph ascendit in Bethel, fuitque Dominus cum eis.
23 Nam cum obsiderent urbem, quæ prius Luza vocabatur,
24 Viderunt hominem egredientem de civitate, dixeruntque ad eum: Ostende nobis introitum civitatis, & faciemus tecum misericordiam.
25 Qui cum ostendisset eis, percusserunt urbem in ore gladii: hominem autem illum, & omnem cognationem ejus, dimiserunt.
26 Qui dimissus, abiit in terram Hetthim, & ædificavit ibi civitatem, vocavitque eam Luzam: quæ ita appellatur usque in præsentem diem.
27 Manasses quoque non delevit Bethsan, & Thanac cum viculis suis, & habitatores Dor, & Jeblaam, & Mageddo cum viculis suis, cœpitque Chananæus habitare cum eis.
28 Postquam autem confortatus est Israel, fecit eos tributarios, & delere noluit.
29 Ephraim etiam non interfecit Chananæum, qui habitabat in Gazer, sed habitavit cum eo.
30 Zabulon non delevit habitatores Cetron, & Naalol: sed habitavit Chananæus in medio ejus, factusque est ei tributarius.
31 Aser quoque non delevit habitatores Accho, & Sidonis, & Ahalab, & Achazib, & Helba, & Aphec, & Rohob:
32 Habitavitque in medio Chananæi habitatoris illius terræ, nec interfecit eum.
33 Nephthali quoque non delevit habitatores Bethsames, & Bethanath: & habitavit inter Chananæum habitatorem terræ, fueruntque ei Bethsamitæ & Bethanitæ tributarii.
34 Arctavitque Amorrhæus filios Dan in monte, nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent:
35 Habitavitque in monte Hares, quod interpretatur testaceo, in Ajalon & Salebim. Et aggravata est manus domus Joseph, factusque est ei tributarius.
36 Fuit autem terminus Amorrhæi ab Ascensu Scorpionis, Petra, & superiora loca.

CAPUT II.

Angelus Dei beneficia refert; quo audito, flet populus: post mortem tamen Josue & coævorum, Israel frequenter liberatus semper in pejora recidit.

1 Ascenditque angelus Domini de Galgalis ad locum flentium, & ait: Eduxi vos de Ægypto, & introduxi in terram, pro qua juravi patribus vestris: & pollicitus sum, ut non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum:
2 Ita dumtaxat ut non feriretis fœdus cum habitatoribus terræ hujus, sed aras eorum subverteretis: & noluistis audire vocem meam: cur hoc fecistis?

3 Quam

3 Quam ob rem nolui delere eos a facie vestra: ut habeatis hostes, & dii eorum sint vobis in ruinam.

4 Cumque loqueretur angelus Domini hæc verba ad omnes filios Israel: elevaverunt ipsi vocem suam, & fleverunt.

5 Et vocatum est nomen loci illius: Locus flentium, sive lacrymarum: immolaveruntq;ibi hostias Domino.

† Jos. 24. 28. 6 † Dimisit ergo Josue populum, & abierunt filii Israel unusquisque in possessionem suam, ut obtinerent eam:

7 Servieruntque Domino cunctis diebus ejus, & seniorum qui longo post eum vixerunt tempore, & noverant omnia opera Domini quæ fecerat cum Israel.

8 Mortuus est autem Josue filius Nun, famulus Domini, centum & decem annorum,

9 Et sepelierunt eum in finibus possessionis suæ in Thamnathsare in monte Ephraim, a septemtrionali plaga montis Gaas.

10 Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos: & surrexerunt alii, qui non noverant Dominum, & opera quæ fecerat cum Israel.

11 Feceruntque filii Israel malum in conspectu Domini, & servierunt Baalim.

12 Ac dimiserunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxerat eos de terra Ægypti: & secuti sunt deos alienos, deosque populorum, qui habitabant in circuitu eorum, & adoraverunt eos: & ad iracundiam concitaverunt Dominum,

13 Dimittentes eum, & servientes Baal & Astaroth.

14 Iratusque Dominus contra Israel, tradidit eos in manus diripientium: qui ceperunt eos, & vendiderunt hostibus, qui habitabant per gyrum: nec potuerunt resistere adversariis suis:

15 Sed quocumque pergere voluissent, manus Domini super eos erat, sicut locutus est, & juravit eis: & vehementer afflicti sunt.

16 Suscitavitque Dominus judices, qui liberarent eos de vastantium manibus: sed nec eos audire voluerunt,

17 Fornicantes cum diis alienis, & adorantes eos. Cito deseruerunt viam, per quam ingressi fuerant patres eorum: & audientes mandata Domini, omnia fecere contraria.

18 Cumque Dominus judices suscitaret, in diebus eorum flectebatur misericordia, & audiebat afflictorum gemitus, & liberabat eos de cæde vastantium.

19 Postquam autem mortuus esset judex, revertebantur, & multo faciebant pejora quam fecerant patres eorum, sequentes deos alienos, servientes eis, & adorantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas, & viam durissimam, per quam ambulare consueverunt.

20 Iratusque est furor Domini in Israel, & ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum, quod pepigeram cum patribus eorum, & vocem meam audire contempsit:

21 Et ego non delebo gentes, quas dimisit Josue, & mortuus est:

22 Ut in ipsis experiar Israel, utrum custodiant viam Domini, & ambulent in ea, sicut custodierunt patres eorum, an non.

23 Dimisit ergo Dominus omnes nationes has, & cito subvertere noluit, nec tradidit in manus Josue.

CAPUT III.

Israel dum sociatur gentibus a Domino derelictis, ad ipsius exercitationem, earum sceleribus contaminatur; ideo sæpius per extraneos reges affligitur; sed resipiscens, per Othoniel, Aod, & Samgar liberatur.

1 HÆ sunt gentes quas Dominus dereliquit, ut erudiret in eis Israelem, & omnes qui non noverant bella Chananæorum:

2 Ut postea discerent filii eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi:

3 Quinque satrapas Philistinorum, omnemque Chananæum, & Sidonium, atque Hevæum, qui habitabat in monte Libano, de monte Baal Hermon usque ad introitum Emath.

4 Dimisitque eos, ut in ipsis experiretur Israelem, utrum audiret mandata Domini quæ præceperat patribus eorum per manum Moysi, an non.

5 Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hevæi, & Jebusæi.

6 Et duxerunt uxores filias eorum, ipsique filias suas filiis eorum tradiderunt, & servierunt diis eorum.
7 Feceruntque malum in conspectu Domini, & obliti sunt Dei sui, servientes Baalim & Astaroth.
8 Iratusque contra Israel Dominus, tradidit eos in manus Chusan Rasathaim regis Mesopotamiæ, servieruntque ei octo annis.
9 Et clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem, & liberavit eos, Othoniel videlicet filium Cenez, fratrem Caleb minorem:
10 Fuitque in eo Spiritus Domini, & judicavit Israel. Egressusque est ad pugnam, & tradidit Dominus in manus ejus Chusan Rasathaim regem Syriæ, & oppressit eum.
11 Quievitque terra quadraginta annis, & mortuus est Othoniel filius Cenez.
12 Addiderunt autem filii Israel facere malum in conspectu Domini: qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab: quia fecerunt malum in conspectu ejus.
13 Et copulavit ei filios Ammon, & Amalec, abiitque & percussit Israel, atque possedit urbem palmarum.
14 Servieruntque filii Israel Eglon regi Moab decem & octo annis:
15 Et postea clamaverunt ad Dominum: qui suscitavit eis salvatorem vocabulo Aod, filium Gera, filii Jemini, qui utraq; manu pro dextera utebatur. Miseruntque filii Israel per illum munera Eglon regi Moab.
16 Qui fecit sibi gladium ancipitem, habentem in medio capulum longitudinis palmæ manus, & accinctus est eo subter sagum in dextro femore.
17 Obtulitque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis.
18 Cumque obtulisset ei munera, prosecutus est socios, qui cum eo venerant.
19 Et reversus de Galgalis, ubi erant idola, dixit ad Regem: Verbum secretum habeo ad te o Rex. Et ille imperavit silentium: egressisque omnibus qui circa eum erant,
20 Ingressus est Aod ad eum: sedebat autem in æstivo cœnaculo solus: dixitque: Verbum Dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno.
21 Extenditque Aod sinistram manum, & tulit sicam de dextero femore suo, infixitque eam in ventre ejus
22 Tam valide, ut capulus sequeretur ferrum in vulnere, ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium, sed ita ut percusserat, reliquit in corpore: statimque per secreta naturæ alvi stercora proruperunt.
23 Aod autem clausis diligentissime ostiis cœnaculi, & obfirmatis sera,
24 Per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cœnaculi, atque dixerunt: Forsitan purgat alvum in æstivo cubiculo.
25 Expectantesque diu donec erubescerent, & videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem: & aperientes invenerunt dominum suum in terra jacentem mortuum.
26 Aod autem, dum illi turbarentur, effugit, & pertransiit locum idolorum, unde reversus fuerat. Venitque in Seirath:
27 Et statim insonuit buccina in monte Ephraim: descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte gradiente,
28 Qui dixit ad eos: Sequimini me: tradidit enim Dominus inimicos nostros Moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum, & occupaverunt vada Jordanis quæ transmittunt in Moab: & non dimiserunt transire quemquam:
29 Sed percusserunt Moabitas in tempore illo, circiter decem millia, omnes robustos & fortes viros. nullus eorum evadere potuit.
30 Humiliatusque est Moab in die illo sub manu Israel: & quievit terra octoginta annis.
31 Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui percussit de Philisthiim sexcentos viros vomere: & ipse quoque defendit Israel.

CAPUT IV.

Debbora prophetissa & Barac adversus Sisaram principem militiæ regis Jabim feliciter dimicant, quem profugum occidit Jahel uxor Haber Cinæi.

1 ADdideruntque filii Israel
facere malum in conspe-
ctu Domini post mortem Aod,
† Reg. 1. 9. 2 † Et tradidit illos Dominus in
manus Jabin regis Chanaan, qui re-
gnavit in Asor: habuitque ducem
exercitus sui nomine Sisaram, ipse
autem habitabat in Haroseth gen-
tium.
3 Clamaveruntque filii Israel ad
Dominum: nongentos enim habe-
bat falcatos currus, & per viginti an-
nos vehementer oppresserat eos.
4 Erat autem Debbora prophetis
uxor Lapidoth, quæ judicabat po-
pulum in illo tempore.
5 Et sedebat sub palma, quæ no-
mine illius vocabatur, inter Rama
& Bethel in monte Ephraim: ascen-
debantque ad eam filii Israel in o-
mne judicium.
6 Quæ misit & vocavit Barac fili-
um Abinoem de Cedes Nephthali:
dixitque ad eum: Præcepit tibi Do-
minus Deus Israel, vade, & duc e-
xercitum in montem Thabor, tolles-
que tecum decem millia pugnato-
rum de filiis Nephthali, & de filiis
Zabulon:
7 Ego autem adducam ad te in lo-
co torrentis Cison, Sisaram princi-
pem exercitus Jabin, & currus ejus,
atque omnem multitudinem, &
tradam eos in manu tua.
8 Dixitque ad eam Barac: Si venis
mecum, vadam: Si nolueris venire
mecum, non pergam.
9 Quæ dixit ad eum: Ibo quidem
tecum, sed in hac vice victoria non
reputabitur tibi, quia in manu mu-
lieris tradetur Sisara. Surrexit ita-
que Debbora, & perrexit cum Ba-
rac in Cedes.
10 Qui, accitis Zabulon & Neph-
thali, ascendit cum decem millibus
pugnatorum, habens Debboram in
comitatu suo.
11 Haber autem Cinæus recesserat
quondam a ceteris Cinæis fratribus
suis filiis Hobab, cognati Moysi: &
tetenderat tabernacula usque ad
vallem, quæ vocatur Sennim, &
erat juxta Cedes.
12 Nuntiatumque est Sisaræ, quod
ascendisset Barac filius Abinoem in
montem Thabor:
13 Et congregavit nongentos fal-
catos currus, & omnem exercitum
de Haroseth gentium ad torrentem
Cison.
14 Dixitque Debbora ad Barac:
Surge, hæc est enim dies, in qua tra-
didit Dominus Sisaram in manus
tuas: en ipse ductor est tuus. Descen-
dit itaque Barac de monte Thabor,
& decem millia pugnatorum cum
eo.

† Psal. 82. 10.

15 † Perteruitque Dominus Sisaram, & omnes currus ejus, universamque multitudinem, in ore gladii, ad conspectum Barac: in tantum, ut Sisara de curru desiliens, pedibus fugeret,
16 Et Barac persequeretur fugientes currus, & exercitum, usque ad Haroseth gentium, & omnis hostium multitudo usque ad internecionem caderet.
17 Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium Jahel uxoris Haber Cinæi. erat enim pax inter Jabin regem Azor, & domum Haber Cinæi.
18 Egressa igitur Jahel in occursum Sisaræ, dixit ad eum: Intra ad me domine mi: intra, ne timeas. Qui ingressus tabernaculum ejus, & opertus ab ea pallio,
19 Dixit ad eam: Da mihi, obsecro, paululum aquæ, quia sitio valde. Quæ aperuit utrem lactis, & dedit ei bibere, & operuit illum.
20 Dixitque Sisara ad eam: Sta ante ostium tabernaculi: & cum venerit aliquis interrogans te, & dicens: Numquid hic est aliquis? Respondebis: Nullus est.
21 Tulit itaque Jahel uxor Haber clavum tabernaculi, assumens pariter & malleum: & ingressa abscondite & cum silentio, posuit supra tempus capitis ejus clavum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram: qui soporem morti consocians defecit, & mortuus est.
22 Et ecce Barac sequens Sisaram veniebat: egressaque Jahel in occursum ejus, dixit ei: Veni, & ostendam tibi virum quem quæris. Qui cum intrasset ad eam, vidit Sisaram jacentem mortuum, & clavum infixum in tempore ejus.
23 Humiliavit ergo Deus in die illo Jabin regem Chanaan coram filiis Israel:
24 Qui crescebant quotidie, & forti manu opprimebant Jabin regem Chanaan, donec delerent eum.

CAPUT V.

Canticum triumphale & gratiarum actionis Debboræ & Barac post victoriam.

1 Cecineruntque Debbora & Barac filius Abinoem in illo die, dicentes:
2 Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum, benedicite Domino.
3 Audite reges, auribus percipite principes: Ego sum, ego sum quæ Domino canam, psallam Domino Deo Israel.
4 Domine cum exires de Seir, & transires per regiones Edom, terra mota est, cælique ac nubes distillaverunt aquis.
5 Montes fluxerunt a facie Domini, & Sinai a facie Domini Dei Israel.
6 In diebus Samgar filii Anath, in diebus Jahel, quieverunt semitæ: & qui ingrediebantur per eas, ambulaverunt per calles devios.
7 Cessaverunt fortes in Israel, & quieverunt: donec surgeret Debbora, surgeret mater in Israel.
8 Nova bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subvertit: clypeus & hasta si apparuerint in quadraginta millibus Israel.
9 Cor meum diligit principes Israel: qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite Domino.
10 Qui ascenditis super nitentes asinos, & sedetis in Judicio, & ambulatis in via, loquimini.
11 Ubi collisi sunt currus, & hostium suffocatus est exercitus, ibi narrentur justitiæ Domini & clementia in fortes Israel: tunc descendit populus Domini ad portas, & obtinuit principatum.
12 Surge, surge Debbora, surge, surge, & loquere canticum: surge Barac, & apprehende captivos tuos fili Abinoem.
13 Salvatæ sunt reliquiæ populi, Dominus in fortibus dimicavit.
14 Ex Ephraim delevit eos in Amalec, & post eum ex Benjamin in populos tuos o Amalec: de Machir principes descenderunt, & de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum.

15 Duces Iſſachar fuere cum Deb-
bora, & Barac veſtigia ſunt ſecuti,
qui quaſi in præceps ac barathrum
ſe diſcrimini dedit: diviſo contra
ſe Ruben, magnanimorum reperta
eſt contentio.
16 Quare habitas inter duos ter-
minos, ut audias ſibilos gregum?
diviſo contra ſe Ruben, magnani-
morum reperta eſt contentio.
17 Galaad trans Jordanem quie-
ſcebat, & Dan vacabat navibus:
Aſer habitabat in littore maris, &
in portibus morabatur.
18 Zabulon vero & Nephthali ob-
tulerunt animas ſuas morti in re-
gione Merome.
19 Venerunt reges & pugnaverunt,
pugnaverunt reges Chanaan in
Thanach juxta aquas Mageddo, &
tamen nihil tulere prædantes.
20 De cælo dimicatum eſt contra
eos: ſtellæ manentes in ordine &
curſu ſuo, adverſus Siſaram pugna-
verunt.
21 Torrens Ciſon traxit cadavera
eorum, torrens Cadumim, torrens
Ciſon: conculca anima mea robu-
ſtos.
22 Ungulæ equorum ceciderunt,
fugientibus impetu, & per præceps
ruentibus fortiſſimis hoſtium.
23 Maledicite terræ Merotz, dixit
angelus Domini: maledicite habi-
tatoribus ejus, quia non venerunt ad
auxilium Domini, in adjutorium
fortiſſimorum ejus,
24 Benedicta inter mulieres Jahel
uxor Haber Cinæi, & benedicatur
in tabernaculo ſuo.
25 Aquam petenti lac dedit, & in
phiala principum obtulit butyrum.
26 Siniſtram manum miſit ad cla-
vum, & dexteram ad fabrorum
malleos, percuſſitque Siſaram quæ-
rens in capite vulneri locum, &
tempus valide perforans.
27 Inter pedes ejus ruit: defecit,
& mortuus eſt: volvebatur ante pe-
des ejus, & jacebat exanimis & mi-
ſerabilis.
28 Per feneſtram reſpiciens, ulu-
labat mater ejus: & de cœnaculo
loquebatur: Cur moratur regredi
currus ejus? quare tardaverunt pe-
des quadrigarum illius?
29 Una ſapientior ceteris uxori-
bus ejus, hæc ſocrui verba reſpon-
dit:
30 Forſitan nunc dividit ſpolia,
& pulcherrima feminarum eligitur
ei: veſtes diverſorum colorum Siſa-
ræ traduntur in prædam, & ſupellex
varia ad ornanda colla congeritur.
31 Sic pereant omnes inimici tui
Domine: qui autem diligunt te,
ſicut ſol in ortu ſuo ſplendet, ita
rutilent.
32 Quievitque terra per quadragin-
ta annos.

CAPUT VI.

Israelitis a Madian oppressis Gedeon multis signis auxilio designatur, qui post sacrificium & altare Deo erectum, destruxit aram Baal, eique rursum datur signum in vellere.

1 FEcerunt autem filii Israel
malum in conspectu Domini: qui tradidit illos in manu Madian septem annis,
2 Et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra & speluncas in montibus, & munitissima ad repugnandum loca.
3 Cumque sevisset Israel, ascendebat Madian & Amalec, ceterique orientalium nationum:
4 Et apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum Gazæ: nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non boves, non asinos.
5 Ipsi enim & universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, & instar locustarum universa complebant, innumera multitudo hominum, & camelorum, quidquid tetigerant devastantes.
6 Humiliatusque est Israel valde in conspectu Madian.
7 Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas.
8 Qui misit ad eos virum prophetam, & locutus est: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego vos feci conscendere de Ægypto, & eduxi vos de domo servitutis,
9 Et liberavi de manu Ægyptiorum, & omnium inimicorum, qui affligebant vos: ejecique eos ad introitum vestrum, & tradidi vobis terram eorum.
10 Et dixi: Ego Dominus Deus vester, ne timeatis deos Amorrhæorum, in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam.
11 Venit autem angelus Domini, & sedit sub quercu, quæ erat in Ephra, & pertinebat ad Joas patrem familiæ Ezri. Cumque Gedeon filius ejus excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Madian,
12 Apparuit ei angelus Domini, & ait: Dominus tecum, virorum fortissime.
13 Dixitque ei Gedeon: Obsecro, mi domine, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos hec omnia? ubi sunt mirabilia ejus, quæ narraverunt patres nostri, atque dixerunt: De Ægypto eduxit nos Dominus? Nunc autem dereliquit nos Dominus, & tradidit in manu Madian.
14 Respexitque ad eum Dominus, & ait: † Vade in hac fortitudine tua, † 1 Reg. 12.11.
& liberabis Israel de manu Madian: scito quod miserim te.

15 Qui respondens ait: Obsecro, mi domine, in quo liberabo Israel? ecce familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo patris mei.

16 Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum: & percuties Madian quasi unum virum.

17 Et ille, Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quod tu sis qui loqueris ad me.

18 Nec recedas hinc, donec revertar ad te, portans sacrificium, & offerens tibi. Qui respondit: Ego præstolabor adventum tuum.

19 Ingressus est itaque Gedeon & coxit hœdum, & de farinæ modio azymos panes: carnesque ponens in canistro, & jus carnium mittens in ollam, tulit omnia sub quercu, & obtulit ei.

20 Cui dixit angelus Domini: Tolle carnes & azymos panes, & pone supra petram illam, & jus desuper funde. Cumque fecisset ita,

21 Extendit angelus Domini summitatem virgæ, quam tenebat in manu, & tetigit carnes & panes azymos: ascenditque ignis de petra, & carnes azymosque panes consumpsit: angelus autem Domini evanuit ex oculis ejus.

22 Vidensque Gedeon quod esset angelus Domini, ait: Heu mi Domine Deus: quia vidi angelum Domini facie ad faciem.

23 Dixitque ei Dominus: Pax tecum: ne timeas, non morieris.

24 Ædificavit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocavitque illud, Domini pax, usque in præsentem diem. Cumque adhuc esset in Ephra, quæ est familiæ Ezri,

25 Nocte illa dixit Dominus ad eum: Tolle taurum patris tui, & alterum taurum annorum septem, destruesque aram Baal, quæ est patris tui: & nemus, quod circa aram est, succide:

26 Et ædificabis altare Domino Deo tuo in summitate petræ hujus, super quam ante sacrificium posuisti: tollesque taurum secundum, & offeres holocaustum super struem lignorum, quæ de nemore succideris.

27 Assumptis ergo Gedeon decem viris de servis suis, fecit sicut præceperat ei Dominus. Timens autem domum patris sui, & homines illius civitatis, per diem noluit id facere, sed omnia nocte complevit.

28 Cumque surrexissent viri oppidi ejus mane, viderunt destructam aram Baal, lucumque succisum, & taurum alterum impositum super altare, quod tunc ædificatum erat.

29 Dixeruntque ad invicem: Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Joas fecit hæc omnia.

30 Et dixerunt ad Joas: Produc filium tuum huc, ut moriatur: quia destruxit aram Baal, & succidit nemus.

31 Quibus ille respondit: Numquid ultores estis Baal, ut pugnetis pro eo? qui adversarius est ejus, moriatur antequam lux crastina veniat: si Deus est, vindicet se de eo, qui suffodit aram ejus.

32 Ex illo die vocatus est Gedeon, Jerobaal, eo quod dixisset Joas: Ulciscatur se de eo Baal, qui suffodit aram ejus.

33 Igitur omnis Madian, & Amalec, & orientales populi congregati sunt simul: & transeuntes Jordanem, castrametati sunt in valle Jezrael.

34 Spiritus autem Domini induit Gedeon, qui clangens buccina convocavit domum Abiezer, ut sequeretur se.

35 Misitque nuntios in universum Manassen, qui & ipse secutus est eum: & alios nuntios in Aser & Zabulon & Nephthali, qui occurrerunt ei.

36 Dixitque Gedeon ad Deum: Si salvum facis per manum meam Israel, sicut locutus es,

37 Ponam hoc vellus lanæ in area: si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel.

38 Factumque est ita. Et de nocte consurgens, expresso vellere, concham rore implevit.

39 Dixitque rursus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel tentavero, signum quærens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens.

40 Fecitque Deus nocte illa ut postulaverat: & fuit siccitas in solo vellere, & ros in omni terra.

CAPUT VII.

Probatis ad aquas his qui ad bellum essent progressuri, Gedeon audito unius e castris Madianitarum somnio, in eos irruit, tubis, lagenis ac lucernis armatus; quos cum Oreb & Zeb principibus eorum devicit.

1 IGitur Jerobaal qui & Gedeon, de nocte consurgens, & omnis populus cum eo, venit ad fontem qui vocatur Harad. erant autem castra Madian in valle ad septemtrionalem plagam collis excelsi.

2 Dixitque Dominus ad Gedeon: Multus tecum est populus, nec tradetur Madian in manus ejus: ne glorietur contra me Israel, & dicat: Meis viribus liberatus sum.

3 Loquere ad populum, & cunctis audientibus prædica. † Qui formidolosus & timidus est, revertatur. Recesseruntque de monte Galaad, & reversi sunt de populo viginti duo millia virorum, & tantum decem millia remanserunt.

† Deut 20. 8. 1. Machab. 3. 56.

4 Dixitque Dominus ad Gedeon: Adhuc populus multus est, duc eos ad aquas, & ibi probabo illos: & de quo dixero tibi ut tecum vadat, ipse pergat: quem ire prohibuero, revertatur.

5 Cumque descendisset populus ad aquas, dixit Dominus ad Gedeon: Qui lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum: qui autem curvatis genibus biberint, in altera parte erunt.

6 Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os projiciente lambuerant aquas, trecenti viri: omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat.

7 Et ait Dominus ad Gedeon: In trecentis viris qui lambuerunt aquas, liberabo vos, & tradam in manu tua Madian: omnis antem reliqua multitudo revertatur in locum suum.

8 Sumptis itaque pro numero cibariis & tubis, omnem reliquam multitudinem abire præcepit ad tabernacula sua: & ipse cum trecentis viris se certamini dedit. Castra autem Madian erant subter in valle.

9 Eadem nocte dixit Dominus ad eum: Surge, & descende in castra: quia tradidi eos in manu tua.

10 Sin autem solus ire formidas, descendat tecum Phara puer tuus.

11 Et cum audieris quid loquantur, tunc confortabuntur manus tuæ, & securior ad hostium castra descendes. Descendit ergo ipse & Phara puer ejus in partem castrorum, ubi erant armatorum vigiliæ.

12 Madian autem & Amalec, & omnes orientales populi, fusi jacebant in valle, ut locustarum multitudo: cameli quoque innumerabiles erant, sicut arena quæ jacet in littore maris.

13 Cumque venisset Gedeon, narrabat aliquis somnium proximo suo: & in hunc modum referebat quod viderat: Vidi somnium, & videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo volvi, & in castra Madian descendere: cumque pervenisset ad tabernaculum, percussit illud, atque subvertit, & terræ funditus coæquavit.

14 Respondit is, cui loquebatur: Non est hoc aliud, nisi gladius Gedeonis filii Joas viri Israelitæ: tradidit enim Dominus in manus ejus Madian, & omnia castra ejus.

15 Cumque audisset Gedeon somnium, & interpretationem ejus, adoravit: & reversus est ad castra Israel, & ait: Surgite, tradidit enim Dominus in manus nostras castra Madian.

16 Divisitque trecentos viros in tres partes, & dedit tubas in manibus eorum, lagenasque vacuas ac lampades in medio lagenarum.

17 Et dixit ad eos: Quod me facere videritis, hoc facite: ingrediar partem castrorum, & quod fecero, sectamini.

18 Quando personuerit tuba in manu mea, vos quoque per castrorum circuitum clangite & conclamate, Domino & Gedeoni.

19 Ingressusque est Gedeon, & trecenti viri qui erant cum eo, in partem castrorum, incipientibus vigiliis noctis mediæ, & custodibus suscitatis, cœperunt buccinis clangere, & complodere inter se lagenas.

20 Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent locis, & hydrias confregissent, tenuerunt sinistris manibus lampades, & dextris sonantes tubas, clamaveruntque: Gladius Domini & Gedeonis:

21 Stantes singuli in loco suo per

circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt, & vociferantes, ululantesque fugerunt:
22 Et nihilominus insistebant trecenti viri buccinis personantes. † Immisitque Dominus gladium in omnibus castris, & mutua se cæde truncabant, † Psal. 82. 10.
23 Fugientes usque ad Bethsetta, & crepidinem Abelmehula in Tebbath. Conclamantes autem viri Israel de Nephthali, & Aser, & omni Manasse, persequebantur Madian.
24 Misitque Gedeon nuntios in omnem montem Ephraim, dicens: Descendite in occursum Madian, & occupate aquas usque Bethbera atque Jordanem. Clamavitque omnis Ephraim, & præoccupavit aquas atque Jordanem usque Bethbera.
25 † Apprehensosque duos viros Madian, Oreb & Zeb, interfecit Oreb in petra Oreb, Zeb vero in torculari Zeb. Et persecuti sunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes ad Gedeon trans fluenta Jordanis. † Psal. 82.12. Isa.10. 26.

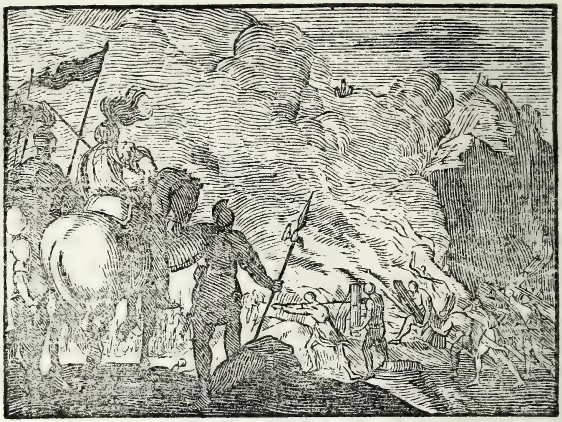
CAPUT VIII.

Tribus Ephraim insurgit adversus Gedeon, quod putaret se consumptam, quam blandis verbis compescit, & devictis Zebee & Salmana, viros Soccoth & Phanuel perdidit, & ex inauribus aliisque populi donis fecit Ephod, quod domui suæ & Israeli fuit in ruinam: postquam autem quadraginta annis præfuit, generatis 70 filiis ex uxoribus, & uno Abimelech ex concubina, mortuus est, rediitque Israel ad idololatriam.

1 Dixeruntque ad eum viri Ephraim: Quid est hoc quod facere voluisti, ut nos non vocares, cum ad pugnam pergeres contra Madian? jurgantes fortiter, & prope vim inferentes.
2 Quibus ille respondit: Quid enim tale facere potui, quale vos fecistis? nonne melior est racemus Ephraim, vindemiis Abiezer?
3 In manus vestras Dominus tradidit principes Madian, Oreb & Zeb: quid tale facere potui, quale vos fecistis? Quod cum locutus esset, requievit spiritus eorum, quo tumebant contra eum.
4 Cumque venisset Gedeon ad Jordanem, transivit eum cum trecentis viris qui secum erant: & præ lassitudine, fugientes persequi non poterant.
5 Dixitque ad viros Soccoth: Date, obsecro, panes populo qui mecum est, quia valde defecerunt: ut possimus persequi Zebee & Salmana reges Madian.
6 Responderunt principes Soccoth: Forsitan palmæ manuum Zebee & Salmana in manu tua sunt, & idcirco postulas ut demus exercitui tuo panes.
7 Quibus ille ait: Cum ergo tradiderit Dominus Zebee & Salmana in manus meas, conteram carnes vestras cum spinis tribulisque deserti.
8 Et inde conscendens, venit in Phanuel: locutusque est ad viros loci illius similia. Cui & illi responderunt, sicut responderant viri Soccoth.
9 Dixit itaque & eis: Cum reversus fuero victor in pace, destruam turrim hanc.
10 Zebee autem & Salmana requiescebant cum omni exercitu suo. Quindecim enim millia viri remanserant ex omnibus turmis orientalium populorum, cæsis centum viginti millibus bellatorum educentium gladium.
11 † Ascendensque Gedeon per viam eorum qui in tabernaculis morabantur, ad orientalem partem Nobe & Jegbaa, percussit castra hostium, qui securi erant, & nihil adversi suspicabantur. † Osee 10. 14.
12 Fugeruntque Zebee & Salmana, quos persequens Gedeon comprehendit, turbato omni exercitu eorum.
13 Revertensque de bello ante solis ortum,
14 Apprehendit puerum de viris Soccoth: interrogavitque eum nomina principum & seniorum Soccoth, & descripsit septuaginta septem viros.
15 Venitque ad Soccoth, & dixit eis: En Zebee & Salmana, super quibus exprobrastis mihi, dicentes: Forsitan manus Zebee & Salmana in manibus tuis sunt, & idcirco postulas ut demus viris, qui lassi sunt & defecerunt, panes.
16 Tulit ergo seniores civitatis & spinas deserti ac tribulos, & contrivit cum eis, atque comminuit viros Soccoth.
17 Turrim quoque Phanuel subvertit,

vertit, occisis habitatoribus civitatis.
18 Dixitque ad Zebee & Salmana:
Quales fuerunt viri, quos occidistis
in Thabor? Qui responderunt: Similes
tui, & unus ex eis quasi filius
regis.
19 Quibus ille respondit: Fratres
mei fuerunt, filii matris meæ. vivit
Dominus, quia si servassetis eos,
non vos occiderem.
20 Dixitque Jether primogenito
suo: Surge, & interfice eos. Qui
non eduxit gladium: timebat enim,
quia adhuc puer erat.
21 Dixeruntque Zebee & Salmana:
Tu surge, & irrue in nos: quia juxta
ætatem robur est hominis. Surrexit
Gedeon, † & interfecit Zebee &
Salmana: & tulit ornamenta ac bullas,
quibus colla regalium camelorum
decorari solent.
22 Dixeruntque omnes viri Israel
ad Gedeon: Dominare nostri tu, &
filius tuus, & filius filii tui: quia liberasti
nos de manu Madian.
23 Quibus ille ait: Non dominabor
vestri, nec dominabitur in vos filius
meus, sed dominabitur vobis Dominus.
24 Dixitque ad eos: Unam petitionem
postulo a vobis: Date mihi inaures
ex præda vestra. Inaures enim
aureas Ismaelitæ habere consueverant.
25 Qui responderunt: Libentissime
dabimus. Expandentesque super terram
pallium, projecerunt in eo inaures
de præda:
26 Et fuit pondus postulatarum inaurium,
mille septingenti auri sicli,
absque ornamentis, & monilibus,
& veste purpurea, quibus reges
Madian uti soliti erant, & præter
torques aureas camelorum.
27 Fecitque ex eo Gedeon Ephod,
& posuit illud in civitate sua Ephra.
Fornicatusque est omnis Israel in
eo, & factum est Gedeoni & omni
domui ejus in ruinam.
18 Humiliatus est autem Madian
coram filiis Israel, nec potuerunt ultra
cervices elevare: sed quievit terra
per quadraginta annos, quibus
Gedeon præfuit.
29 Abiit itaque Jerobaal filius Joas,
& habitavit in domo sua:
30 Habuitque septuaginta filios,
qui egressi sunt de femore ejus: eo
quod plures haberet uxores.
31 Concubina autem illius, quam
habebat in Sichem, genuit ei filium
nomine Abimelech.
32 Mortuusque est Gedeon filius
Joas in senectute bona, & sepultus
est in sepulcro Joas patris sui in Ephra
de familia Ezri.
33 Postquam autem mortuus est
Gedeon, aversi sunt filii Israel, &
fornicati sunt cum Baalim. Percusseruntque
cum Baal fœdus, ut esset
eis in deum:
34 Nec recordati sunt Domini Dei
sui, qui eruit eos de manibus inimicorum
suorum omnium per circuitum:
35 Nec fecerunt misericordiam
cum domo Jerobaal Gedeon, juxta
omnia bona quæ fecerat Israel.

† *Psal.* 82.12.

CAPUT IX.

Abimelech occisis 70 fratribus suis, imperium sibi tyrannice usurpat; qui post parabolam Joatham fratris ejus qui servatus erat, exercitum Gaal devicit, turrimque Sichem exussit, & a muliere tandem fragmine molæ oppressus est.

1 ABiit autem Abimelech filius Jerobaal in Sichem ad fratres matris suæ, & locutus est ad eos, & ad omnem cognationem domus patris matris suæ, dicens:

2 Loquimini ad omnes viros Sichem: Quid vobis est melius, ut dominentur vestri septuaginta viri omnes filii Jerobaal, an ut dominetur unus vir? simulque considerate, quod os vestrum & caro vestra sum.

3 Locutique sunt fratres matris ejus de eo ad omnes viros Sichem universos sermones istos, & inclinaverunt cor eorum post Abimelech, dicentes: Frater noster est.

4 Dederuntque illi septuaginta pondo argenti de fano Baalberit. Qui conduxit sibi ex eo viros inopes & vagos, secutique sunt eum.

5 Et venit in domum patris sui in Ephra, & occidit fratres suos filios Jerobaal septuaginta viros, super lapidem unum: remansitque Joatham filius Jerobaal minimus, & absconditus est.

6 Congregati sunt autem omnes viri Sichem, & universæ familiæ urbis Mello: abieruntque & constituerunt regem Abimelech, juxta quercum quæ stabat in Sichem.

7 Quod cum nuntiatum esset Joatham, ivit, & stetit in vertice montis Garizim: elevataque voce, clamavit, & dixit: Audite me viri Sichem, ita audiat vos Deus.

8 Ierunt ligna ut ungerent super se regem: dixeruntque olivæ: Impera nobis.

9 Quæ respondit: Numquid possum deserere pinguedinem meam, qua & dii utuntur & homines, & venire ut inter ligna promovear?

10 Dixeruntque ligna ad arborem ficum: Veni, & super nos regnum accipe.

11 Quæ respondit eis: Numquid possum deserere dulcedinem meam, fructusque suavissimos, & ire ut inter cetera ligna promovear?

12 Locutaque sunt ligna ad vitem: Veni, & impera nobis.

13 Quæ respondit eis: Numquid possum deserere vinum meum, quod lætificat Deum & homines, & inter ligna cetera promoveri?

14 Dixeruntque omnia ligna ad rhamnum: Veni, & impera super nos.

15 Quæ respondit eis: Si vere me regem vobis constituitis, venite, & sub umbra mea requiescite. si autem

non vultis, egrediatur ignis de rhamno, & devoret cedros Libani.
16 Nunc igitur, si recte & absque peccato constituistis super vos regem Abimelech, & bene egistis cum Jerobaal, & cum domo ejus & reddidistis vicem beneficiis ejus, qui pugnavit pro vobis,
17 Et animam suam dedit periculis, ut erueret vos de manu Madian,
18 Qui nunc surrexistis contra domum patris mei, & interfecistis filios ejus septuaginta viros super unum lapidem, & constituistis regem Abimelech filium ancillæ ejus super habitatores Sichem, eo quod frater vester sit:
19 Si ergo recte & absque vitio egistis cum Jerobaal, & domo ejus, hodie lætamini in Abimelech, & ille lætetur in vobis.
20 Sin autem perverse: egrediatur ignis ex eo, & consumat habitatores Sichem, & oppidum Mello: egrediaturq; ignis de viris Sichem, & de oppido Mello, & devoret Abimelech.
21 Quæ cum dixisset, fugit, & abiit in Bera: habitavitque ibi ob metum Abimelech fratris sui.
22 Regnavit itaque Abimelech super Israel tribus annis.
23 Misitque Dominus spiritum pessimum inter Abimelech & habitatores Sichem: qui cœperunt eum detestari,
24 Et scelus interfectionis septuaginta filiorum Jerobaal, & effusionem sanguinis eorum conferre in Abimelech fratrem suum, & in ceteros Sichimorum principes, qui eum adjuverant.
25 Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium: & dum illius præstolabantur adventum, exercebant latrocinia, agentes prædas de prætereuntibus. nuntiatumque est Abimelech.
26 Venit autem Gaal filius Obed cum fratribus suis, & transivit in Sichimam. Ad cujus adventum erecti habitatores Sichem,
27 Egressi sunt in agros, vastantes vineas, uvasque calcantes: & factis cantantium choris, ingressi sunt fanum Dei sui, & inter epulas & pocula maledicebant Abimelech,
28 Clamante Gaal filio Obed: Quis est Abimelech, & quæ est Sichem, ut serviamus ei? numquid non est filius Jerobaal, & constituit principem Zebul servum suum super viros Emor patris Sichem? Cur ergo serviemus ei?
29 Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea, ut auferrem de medio Abimelech. Dictumque est Abimelech: Congrega exercitus multitudinem, & veni.
30 Zebul enim princeps civitatis, auditis sermonibus Gaal filii Obed, iratus est valde,
31 Et misit clam ad Abimelech nuntios, dicens: Ecce, Gaal filius Obed venit in Sichimam cum fratribus suis, & oppugnat adversum te civitatem.
32 Surge itaque nocte cum populo qui tecum est, & latita in agro:
33 Et primo mane oriente sole, irrue super civitatem. illo autem egrediente adversum te cum populo suo, fac ei quod potueris.
34 Surrexit itaque Abimelech cum omni exercitu suo nocte, & tetendit insidias juxta Sichimam in quatuor locis.
35 Egressusque est Gaal filius Obed, & stetit in introitu portæ civitatis. Surrexit autem Abimelech, & omnis exercitus cum eo de insidiarum loco.
36 Cumque vidisset populum Gaal, dixit ad Zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Umbras montium vides quasi capita hominum, & hoc errore deciperis.
35 Rursumque Gaal ait: Ecce populus de umbilico terræ descendit, & unus cuneus venit per viam quæ respicit quercum.
38 Cui dixit Zebul: Ubi est nunc os tuum, quo loquebaris? Quis est Abimelech ut serviamus ei? Nonne hic populus est, quem despiciebas? Egredere, & pugna contra eum.
39 Abiit ergo Gaal, spectante Sichimorum populo, & pugnavit contra Abimelech,
40 Qui persecutus est eum fugientem, & in urbem compulit: cecideruntque ex parte ejus plurimi, usque ad portam civitatis:
41 Et Abimelech sedit in Ruma: Zebul autem, Gaal & socios ejus expulit de urbe, nec in ea passus est commorari.
42 Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset Abimelech,

43 Tulit exercitum suum & divisit in tres turmas, tendens insidias in agris. Vidensque quod egrederetur populus de civitate, surrexit, & irruit in eos

44 Cum cuneo suo, oppugnans, & obsidens civitatem: duæ autem turmæ palantes per campum adversarios persequebantur.

45 Porro Abimelech omni die illo oppugnabat urbem: quam cepit, interfectis habitatoribus ejus, ipsaq; destructa, ita ut sal in ea dispergeret.

46 Quod cum audissent qui habitabant in turre Sichimorum, ingressi sunt fanum dei sui Berith, ubi fœdus cum eo pepigerant, & ex eo locus nomen acceperat, qui erat munitus valde.

47 Abimelech quoque audiens viros turris Sichimorum pariter conglobatos,

48 Ascendit in montem Selmon cum omni populo suo: & arrepta securi, præcidit arboris ramum, impositumqae ferens humero, dixit ad socios: Quod me videtis facere, cito facite.

49 Igitur certatim ramos de arboribus præcidentes, sequebantur ducem. Qui circumdantes præsidium, succenderunt: atque ita factum est, ut fumo & igne mille homines necarentur, viri pariter & mulieres, habitatorum turris Sichem.

50 Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum Thebes, quod circumdans obsidebat exercitu.

51 Erat autem turris excelsa in media civitate, ad quam confugerant simul viri ac mulieres, & omnes principes civitatis, clausa firmissime janua, & super turris tectum stantes per propugnacula.

52 Accedensque Abimelech juxta turrim, pugnabat fortiter: & appropinquans ostio, ignem supponere nitebatur:

† 2 *Reg.* 11. 21.

53 † Et ecce una mulier fragmen molæ desuper jaciens, illisit capiti Abimelech, & confregit cerebrum ejus.

† 1 *Reg.* 31. 4. 1 *Par.* 10. 4.

54 † Qui vocavit cito armigerum suum, & ait ad eum: Evagina gladium tuum, & percute me: ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui jussa perficiens, interfecit eum.

55 Illoque mortuo, omnes qui cum eo erant de Israel, reversi sunt in sedes suas:

56 Et reddidit Deus malum, quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis.

57 Sichimitis quoque, quod operati erant, retributum est, & venit super eos maledictio Joatham filii Jerobaal.

CAPUT X.

Thola dux creatur, huic vita functo Jair succedit: Israelitæ vero in idololatriam lapsi traduntur Philisthæis & Ammonitis; quibus pœnitentibus, Dominus ingratitudinem improperat, tandemque eorum miseretur.

1 Post Abimelech surrexit dux in Israel Thola filius Phua patrui Abimelech, vir de Issachar, qui habitavit in Samir montis Ephraim:

2 Et judicavit Israelem viginti & tribus annis, mortuusque est, ac sepultus in Samir.

3 Huic successit Jair Galaadites, qui judicavit Israelem per viginti & duos annos,

4 Habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum, & principes triginta civitatum; quæ ex nomine ejus sunt appellatę Havoth Jair, id est, oppida Jair, usque in præsentem diem, in terra Galaad.

5 Mortuusque est Jair, ac sepultus in loco cui est vocabulum Camon.

6 Filii autem Israel peccatis veteribus jungentes nova, fecerunt malum in conspectu Domini, & servierunt idolis, Baalim & Astaroth, & diis Syriæ ac Sidonis & Moab & filiorum Ammon & Philisthiim: dimiseruntque Dominum, & non coluerunt eum.

7 Contra quos Dominus iratus, tradidit eos in manus Philisthiim & filiorum Ammon.

8 Afflictiq; sunt, & vehementer oppressi per annos decem & octo, omnes qui habitabant trans Jordanem in terra Amorrhęi, qui est in Galaad:

9 In tantum, ut filii Ammon, Jordane transmisso, vastarent Judam & Benjamin & Ephraim: afflictusque est Israel nimis.

10 Et clamantes ad Dominum, dixerunt: Peccavimus tibi, quia dereliquimus Dominum Deum nostrum, & servivimus Baalim.

11 Quibus locutus est Dominus: Numquid non Ægyptii & Amorrhei, filiique Ammon & Philisthiim,
12 Sidonii quoque & Amalec & Chanaan, oppresserunt vos, & clamastis ad me, & erui vos de manu eorum?
13 Et tamen reliquistis me, & coluistis deos alienos: idcirco non addam ut ultra vos liberem:
14 Ite, & invocate deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustiæ.
15 Dixeruntque filii Israel ad Dominum: Peccavimus; redde tu nobis quidquid tibi placet: tantum nunc libera nos.
16 Quæ dicentes, omnia de finibus suis alienorum deorum idola projecerunt, & servierunt Domino Deo: qui doluit super miseriis eorum.
17 Itaque filii Ammon conclamantes in Galaad fixere tentoria: contra quos congregati filii Israel, in Maspha castrametati sunt.
18 Dixeruntque principes Galaad singuli ad proximos suos: Qui primus ex nobis contra filios Ammon cœperit dimicare, erit dux populi Galaad.

CAPUT XI.

Jephte judex factus, Dei spiritu accensus, primum ratione agit cum rege Ammonitarum: deinde ubi eos vicisset, ob votum temere factum filiam suam unicam Deo sacrificat.

1 FUit illo tempore Jephte Galaadites vir fortissimus atque pugnator, filius mulieris meretricis, qui natus est de Galaad.
2 Habuit autem Galaad uxorem, de qua suscepit filios: qui postquam creverant, ejecerunt Jephte, dicentes: Heres in domo patris nostri esse non poteris, quia de altera matre natus es.
3 Quos ille fugiens atque devitans, habitavit in terra Tob: congregatique sunt ad eum viri inopes, & latrocinantes, & quasi principem sequebantur.
4 In illis diebus pugnabant filii Ammon contra Israel.
5 Quibus acriter instantibus, perrexerunt majores natu de Galaad, ut tollerent in auxilium sui Jephte de terra Tob:
6 Dixeruntque ad eum: Veni & esto princeps noster, & pugna contra filios Ammon.
7 Quibus ille respondit: † Nonne vos estis, qui odistis me, & ejecistis de domo patris mei, & nunc venistis ad me necessitate compulsi?
8 Dixeruntque principes Galaad ad Jephte: Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus, ut proficiscaris nobiscum, & pugnes contra filios Ammon, sisque dux omnium qui habitant in Galaad.

† *Gen.* 26. 27.

9 Jephte quoque dixit eis: Si vere venistis ad me, ut pugnem pro vobis contra filios Ammon, tradideritque eos Dominus in manus meas, ego ero vester princeps?

10 Qui responderunt ei: Dominus, qui hæc audit, ipse mediator ac testis est, quod nostra promissa faciemus.

11 Abiit itaque Jephte cum principibus Galaad, fecitque eum omnis populus principem sui. Locutusque est Jephte omnes sermones suos coram Domino in Maspha.

12 Et misit nuntios ad regem filiorum Ammon, qui ex persona sua dicerent: Quid mihi & tibi est, quia venisti contra me, ut vastares terram meam?

† *Num* 21. 24. 13 Quibus ille respondit: † Quia tulit Israel terram meam, quando ascendit de Ægypto, a finibus Arnon usque Jaboc atque Jordanem: nunc ergo cum pace redde mihi eam.

14 Per quos rursum mandavit Jephte, & imperavit eis ut dicerent regi Ammon:

15 Hæc dicit Jephte: Non tulit Israel terram Moab, nec terram filiorum Ammon:

16 Sed quando de Ægypto conscenderunt, ambulavit per solitudinem usque ad mare rubrum, & venit in Cades.

† *Num* 20. 14. 17 † Misitque nuntios ad regem Edom, dicens: Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus ejus. Misit quoque ad regem Moab, qui & ipse transitum præbere contempsit. Mansit itaque in Cades,

18 Et circuivit ex latere terram Edom, & terram Moab: venitque contra orientalem plagam terræ Moab, & castrametatus est trans Arnon: nec voluit intrare terminos

† *Num* 21. 13. Moab: † Arnon quippe confinium est terræ Moab.

19 Misit itaque Israel nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum qui habitabat in Hesebon, & dixerunt ei: Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium.

20 Qui & ipse Israel verba despiciens, non dimisit eum transire per terminos suos: sed infinita multitudine congregata, egressus est contra eum in Jasa, & fortiter resistebat.

21 Tradiditque eum Dominus in manus Israel cum omni exercitu suo, qui percussit eum, & possedit omnem terram Amorrhæi habitatoris regionis illius,

22 Et universos fines ejus, de Arnon usque Jaboc, & de solitudine usque ad Jordanem.

23 Dominus ergo Deus Israel subvertit Amorrhæum, pugnante contra illum populo suo Israel, & tu nunc vis possidere terram ejus?

24 Nonne ea quæ possidet Chamos deus tuus, tibi jure debentur? Quæ autem Dominus Deus noster victor obtinuit, in nostram cedent possessionem:

25 † Nisi forte melior es Balac filio Sephor rege Moab: aut docere potes, quod jurgatus sit contra Israel, & pugnaverit contra eum, † *Num* 22. 2.

26 Quando habitavit in Hesebon, & viculis ejus, & in Aroer, & villis illius, vel in cunctis civitatibus juxta Jordanem, per trecentos annos. Quare tanto tempore nihil super hac repetitione tentastis?

27 Igitur non ego pecco in te, sed tu contra me male agis, indicens mihi bella non justa. Judicet Dominus arbiter hujus diei, inter Israel & inter filios Ammon.

28 Noluitque acquiescere rex filiorum Ammon verbis Jephte, quæ per nuntios mandaverat.

29 Factus est ergo super Jephte Spiritus Domini, & circuiens Galaad, & Manasse, Maspha quoque Galaad, & inde transiens ad filios Ammon,

30 Votum vovit Domino, dicens: Si tradideris filios Ammon in manus meas,

31 Quicumque primus fuerit egressus de foribus domus meæ, mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis Ammon, eum holocaustum offeram Domino.

32 Transivitque Jephte ad filios Ammon, ut pugnaret contra eos: quos tradidit Dominus in manus ejus.

33 Percussitque ab Aroer usque dum venias in Mennith, viginti civitates, & usque ad Abel, quæ est vineis consita, plaga magna nimis. humiliatique sunt filii Ammon a filiis Israel.

34 Revertente autem Jephte in Maspha domum suam, occurrit ei unigenita filia sua cum tympanis & choris. non enim habebat alios liberos.

35 Qua visa, scidit vestimenta sua,
& ait: Heu me, filia mea, decepisti
me, & ipsa decepta es: aperui enim
os meum ad Dominum, & aliud
facere non potero.
36 Cui illa respondit: Pater mi, si
aperuisti os tuum ad Dominum, fac
mihi quodcumque pollicitus es, concessa
tibi ultione atque victoria de
hostibus tuis.
37 Dixitque ad patrem: Hoc solum
mihi præsta quod deprecor: Dimitte
me ut duobus mensibus circumeam
montes, & plangam virginitatem
meam cum sodalibus meis.
38 Cui ille respondit: Vade. Et dimisit
eam duobus mensibus. Cumque
abiisset cum sociis ac sodalibus
suis, flebat virginitatem suam in
montibus.
39 Expletisque duobus mensibus,
reversa est ad patrem suum, & fecit
ei sicut voverat, quæ ignorabat virum.
Exinde mos increbruit in Israel,
& consuetudo servata est:
40 Ut post anni circulum conveniant
in unum filiæ Israel, & plangant
filiam Jephte Galaaditæ diebus
quatuor.

CAPUT XII.

Ephrathæi injuste adversus Jephte insurgentes ad vada Jordanis ad 42. millia occiduntur, cum vocem Schibboleth proferre non possent; quo vita functo, succedunt duces Abesan, Ahialon, & Abdon.

1 ECce autem in Ephraim orta
est seditio. nam transeuntes
contra aquilonem, dixerunt ad Jephte:
Quare vadens ad pugnam contra
filios Ammon, vocare nos noluisti,
ut pergeremus tecum? Igitur
incendemus domum tuam.
2 Quibus ille respondit: Disceptatio
erat mihi & populo meo contra
filios Ammon vehemens: vocavique
vos, ut præberetis mihi auxilium,
& facere noluistis.
3 Quod cernens posui animam
meam in manibus meis, transivique
ad filios Ammon, & tradidit
eos Dominus in manus meas. Quid
commerui, ut adversum me consurgatis
in prælium?
4 Vocatis itaque ad se cunctis viris
Galaad, pugnabat contra Ephraim:
percusseruntque viri Galaad Ephraim,
quia dixerat: Fugitivus est Galaad
de Ephraim, & habitat in medio
Ephraim & Manasse.
5 Occupaveruntque Galaaditæ vada
Jordanis, per quæ Ephraim reversurus
erat. Cumque venisset ad
ea de Ephraim numero, fugiens, atque
dixisset: Obsecro ut me transire
permittatis: dicebant ei Galaaditæ:
Numquid Ephrathæus es? quo dicente:
Non sum:
6 Interrogabant eum: Dic ergo
Scibboleth, quod interpretatur Spica.
Qui respondebat, Sibboleth: eadem
littera spicam exprimere non
valens. Statimque apprehensum jugulabant
in ipso Jordanis transitu.
Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim
quadraginta duo millia.
7 Judicavit itaque Jephte Galaadites
Israel sex annis: & mortuus est,
ac sepultus in civitate sua Galaad.
8 Post hunc judicavit Israel Abesan
de Bethlehem:
9 Qui habuit triginta filios, & totidem
filias, quas emittens foras,
maritis dedit, & ejusdem numeri filiis
suis accepit uxores, introducens
in domum suam. Qui septem annis
judicavit Israel:
10 Mortuusque est, ac sepultus in
Bethlehem.
11 Cui successit Ahialon Zabulonites:
& judicavit Israel decem annis:
12 Mortuusque est, ac sepultus in
Zabulon.
13 Post hunc judicavit Israel Abdon,
filius Illel, Pharathonites:
14 Qui habuit quadraginta filios, &
triginta ex eis nepotes, ascendentes
super septuaginta pullos asinarum,
& judicavit Israel octo annis:
15 Mortuusque est, ac sepultus in
Pharathon terræ Ephraim, in monte
Amalec.

CAPUT XIII.

Israelitæ rursum in idololatriam lapsi Philisthæis traduntur: Samson nasciturus ab angelo prædicitur matri, & deinde patri, natusque a Domino benedicitur.

1 RUrsumque † filii Israel fecerunt
malum in conspectu
Domini: qui tradidit eos in manus
Philisthinorum quadraginta
annis.
2 Erat autem quidam vir de Saraa,

† Supra 10. 6.

& de ſtirpe Dan, nomine Manue, habens uxorem ſterilem.

3 Cui apparuit angelus Domini, & dixit ad eam: Sterilis es & abſque liberis: † ſed concipies & paries filium: † cave ergo ne bibas vinum ac ſiceram, nec immundum quidquam comedas:

† Gen. 16. 11. 1 Reg. 1. 20. Luc. 1. 31. † Num 6. 3. 4.

5 Quia concipies, & paries filium, cujus non tanget caput novacula: erit enim nazaræus Dei ab infantia ſua, & ex matris utero, & ipſe incipiet liberare Iſrael de manu Philiſthinorum.

6 Quæ cum veniſſet ad maritum ſuum, dixit ei: Vir Dei venit ad me, habens vultum angelicum, terribilis nimis. Quem cum interrogaſſem, quis eſſet, & unde veniſſet, & quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere:

7 Sed hoc reſpondit: Ecce concipies & paries filium: cave ne vinum bibas, nec ſiceram, & ne aliquo veſcaris immundo: erit enim puer nazaræus Dei ab infantia ſua, ex utero matris ſuæ uſque ad diem mortis ſuæ.

8 Oravit itaque Manue Dominum, & ait: Obſecro Domine, ut vir Dei, quem miſiſti, veniat iterum, & doceat nos quid debeamus facere de puero, qui naſciturus eſt.

9 Exaudivitque Dominus deprecantem Manue, & apparuit rurſum angelus Dei uxori ejus ſedenti in agro. Manue autem maritus ejus non erat cum ea. Quæ cum vidiſſet angelum,

10 Feſtinavit, & cucurrit ad virum ſuum: nuntiavitque ei, dicens: Ecce apparuit mihi vir, quem ante videram.

11 Qui ſurrexit, & ſecutus eſt uxorem ſuam: venienſque ad virum, dixit ei: Tu es qui locutus es mulieri? Et ille reſpondit: Ego ſum.

12 Cui Manue: Quando, inquit, ſermo tuus fuerit expletus, quid vis ut faciat puer? aut a quo ſe obſervare debebit?

13 Dixitque angelus Domini ad Manue: Ab omnibus, quæ locutus ſum uxori tuæ, abſtineat ſe:

14 Et quidquid ex vinea naſcitur, non comedat: vinum & ſiceram non bibat, nullo veſcatur immundo: & quod ei præcepi, impleat atque cuſtodiat.

15 Dixitque Manue ad angelum Domini: Obſecro te ut acquieſcas precibus meis, & faciamus tibi hœdum de capris:

16 Cui reſpondit angelus: Si me cogis, non comedam panes tuos: ſi autem vis holocauſtum facere, offer illud Domino. Et neſciebat Manue quod angelus Domini eſſet.

17 Dixitque ad eum: Quod eſt tibi nomen, ut, ſi ſermo tuus fuerit expletus, honoremus te?

18 Cui ille reſpondit: † Cur quæris nomen meum, quod eſt mirabile? † Gen. 32. 29.

19 Tulit itaque Manue hœdum de capris, & libamenta, & poſuit ſuper petram, offerens Domino, qui facit mirabilia: ipſe autem & uxor ejus intuebantur.

20 Cumque aſcenderet flamma altaris in cælum, angelus Domini pariter in flamma aſcendit. Quod cum vidiſſent Manue & uxor ejus, proni ceciderunt in terram,

21 Et ultra eis non apparuit angelus Domini. Statimque intellexit Manue angelum Domini eſſe,

22 Et dixit ad uxorem ſuam: Morte moriemur, quia vidimus Deum.

23 Cui reſpondit mulier: Si Dominus nos vellet occidere, de manibus noſtris holocauſtum & libamenta non ſuſcepiſſet, nec oſtendiſſet nobis hæc omnia, neque ea quæ ſunt ventura dixiſſet.

24 Peperit itaque filium, & vocavit nomen ejus Samſon. Crevitque puer, & benedixit ei Dominus.

25 Cœpitque Spiritus Domini eſſe cum eo in caſtris Dan inter Saraa & Eſthaol.

CAPUT XIV.

Samſon uxorem ducit Philiſthæam; quam cum viſeret, leonem laceravit, in cujus ore poſtmodum reperto melle, ſumpſit ab eo parabolam: qua ſodalibus propoſita, illi interpretationem per Samſonis uxorem intellexerunt.

1 DEſcendit ergo Samſon in Thamnatha, videnſque ibi mulierem de filiabus Philiſthiim,

2 Aſcendit, & nuntiavit patri ſuo, & matri ſuæ, dicens: Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus Philiſthinorum: quam quæſo ut mihi accipiatis uxorem.

3 Cui dixerunt pater & mater ſua: Numquid non eſt mulier in filiabus

fratrum tuorum, & in omni popu-
lo meo, quia vis accipere uxorem de
Philisthiim, qui incircumcisi sunt?
Dixitque Samson ad patrem suum:
Hanc mihi accipe: quia placuit ocu-
lis meis.
4 Parentes autem ejus nesciebant
quod res a Domino fieret, & quære-
ret occasionem contra Philisthiim.
eo enim tempore Philisthiim domi-
nabantur Israeli.
5 Descendit itaque Samson cum
patre suo & matre in Thammatha.
Cumque venissent ad vineas oppidi,
apparuit catulus leonis sævus, &
rugiens, & occurrit ei.
6 Irruit autem Spiritus Domini in
Samson, & dilaceravit leonem,
quasi hœdum in frusta discerpens,
nihil omnino habens in manu: &
hoc patri & matri noluit indicare.
7 Descenditque & locutus est mu-
lieri, quæ placuerat oculis ejus.
8 Et post aliquot dies revertens ut
acciperet eam, declinavit ut videret
cadaver leonis, & ecce examen apum
in ore leonis erat ac favus mellis.
9 Quem cum sumpsisset in mani-
bus, comedebat in via: veniensque
ad patrem suum & matrem, dedit
eis partem, qui & ipsi comederunt:
nec tamen eis voluit indicare quod
mel de corpore leonis assumpserat.
10 Descendit itaque pater ejus ad
mulierem, & fecit filio suo Sam-
son convivium. sic enim juvenes
facere consueverant.
11 Cumque ergo cives loci illius
vidissent eum, dederunt ei sodales
triginta ut essent cum eo.
12 Quibus locutus est Samson: Pro-
ponam vobis problema: quod si
solveritis mihi intra septem dies
convivii, dabo vobis triginta sin-
dones, & totidem tunicas:
13 Sin autem non potueritis solve-
re, vos dabitis mihi triginta sin-
dones, & ejusdem numeri tunicas
Qui responderunt ei: Propone pro-
blema, ut audiamus.
14 Dixitque eis: De comedente
exivit cibus, & de forti egressa est
dulcedo, nec potuerunt per tres
dies propositionem solvere.
15 Cumque adesset dies septimus,
dixerunt ad uxorem Samson: Blan-
dire viro tuo, & suade ei ut indicet
tibi quid significet problema. quod
si facere nolueris, incendemus te,
& domum patris tui. an idcirco
vocastis nos ad nuptias ut spolia-
retis?
16 Quæ fundebat apud Samson
lacrymas, & querebatur dicens:
Odisti me, & non diligis: idcirco pro-
blema, quod proposuisti filiis populi
mei, non vis mihi exponere. At il-
le respondit: Patri meo & matri
nolui dicere: & tibi indicare po-
tero?
17 Septem igitur diebus convivii
flebat ante eum: tandemque die se-
ptimo cum ei esset molesta, expo-
suit. Quæ statim indicavit civibus
suis.
18 Et illi dixerunt ei die septimo
ante solis occubitum: Quid dulcius
melle, & quid fortius leone? Qui
ait ad eos: Si non arassetis in vitula
mea, non invenissetis propositio-
nem meam.
19 Irruit itaque in eum spiritus
Domini, descenditque Ascalonem,
& percussit ibi triginta viros. quo-
rum ablatas vestes dedit iis qui pro-
blema solverant. Iratusque nimis
ascendit in domum patris sui:
20 Uxor autem ejus accepit mari-
tum unum de amicis ejus & pro-
nubis.

CAPUT XV.

Trecentis vulpibus & faculis Samson Philisthæorum segetes incendit; & fractis funibus quibus ligatus erat, mille Philisthæos asini maxilla prostravit, e cujus dente molari aquæ sitienti fluxerunt.

1 POst aliquantulum autem
temporis, cum dies triticeæ
messis instarent, venit Samson, invisere volens uxorem suam, & attulit ei hœdum de capris. Cumque cubiculum ejus solito vellet intrare, prohibuit eum pater illius, dicens:
2 Putavi, quod odisses eam, &
ideo tradidi illam amico tuo: sed habet sororem, quæ junior & pulchrior illa est, sit tibi pro ea uxor.
3 Cui Samson respondit: Ab hac
die non erit culpa in me contra Philisthæos: faciam enim vobis mala.
4 Perexitque & cepit trecentas
vulpes, caudasque earum junxit ad caudas, & facies ligavit in medio:
5 Quas igne succendens, dimisit ut
huc illucque discurrerent. Quæ statim perrexerunt in segetes Philisthinorum. Quibus succensis, & comportatæ jam fruges, & adhuc stantes in stipula, concrematæ sunt, in tantum, ut vineas quoque & oliveta flamma consumeret.
6 Dixeruntque Philisthiim: Quis
fecit hanc rem? Quibus dictum est: Samson gener Thamnathæi: quia tulit uxorem ejus, & alteri tradidit, hæc operatus est. Ascenderuntque Philisthiim: & combusserunt tam mulierem quam patrem ejus.
7 Quibus ait Samson: Licet hæc
feceritis, tamen adhuc ex vobis expetam ultionem, & tunc quiescam.
8 Percussitque eos ingenti plaga,
ita ut stupentes suram femori imponerent. Et descendens habitavit in spelunca petræ Etam.
9 Igitur ascendentes Philisthiim
in terram Juda, castrametati sunt in loco, qui postea vocatus est Lechi, id est, maxilla, ubi eorum effusus est exercitus.
10 Dixeruntque ad eos de tribu
Juda: Cur ascendistis adversum nos? Qui responderunt: Ut ligemus Samson, venimus, & reddamus ei quæ in nos operatus est.
11 Descenderunt ergo tria millia
virorum de Juda, ad specum silicis Etam, dixeruntque ad Samson: Nescis quod Philisthiim imperent nobis? quare hoc facere voluisti? Quibus ille ait: Sicut fecerunt mihi, sic feci eis.
12 Ligare, inquiunt, te venimus,
& tradere in manus Philisthinorum. Quibus Samson, Jurate, ait, & spondete mihi quod non occidatis me.
13 Dixerunt: Non te occidemus,

sed

ſed vinctum trademus. Ligaveruntque eum duobus novis funibus & tulerunt eum de petra Etam.

14 Qui cum veniſſet ad locum maxillę, & Philiſthiim vociferantes occurriſſent ei, irruit Spiritus Domini in eum: & ſicut ſolent ad ardorem ignis lina conſumi, ita vincula quibus ligatus erat, diſſipata ſunt & ſoluta.

15 Inventamque maxillam, id eſt, mandibulam aſini, quæ jacebat, arripiens, interfecit in ea mille viros.

16 Et ait: In maxilla aſini, in mandibula pulli aſinarum, delevi eos, & percuſſi mille viros.

17 Cumque hæc verba canens compleſſet, projecit mandibulam de manu, & vocavit nomen loci illius Ramathlechi, quod interpretatur elevatio maxillæ.

18 Sitienſque valde, clamavit ad Dominum, & ait: Tu dediſti in manu ſervi tui ſalutem hanc maximam atque victoriam: en ſiti morior, incidamque in manus incircumciſorum.

19 Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla aſini, & egreſſæ ſunt ex eo aquæ. Quibus hauſtis, refocillavit ſpiritum, & vires recepit. Idcirco appellatum eſt nomen loci illius, Fons invocantis de maxilla, uſque in præſentem diem.

20 Judicavitque Iſrael in diebus Philiſthiim viginti annis.

CAPUT XVI.

Samſon, obſervantibus eum cuſtodibus, portas Gazæ urbis in montem detulit: a Dalila autem cui ſæpius illuſerat, cognita cauſa fortitudinis, detonſus, illuditur & excæcatur ab hoſtibus, quos tandem una ſecum interemit, videlicet 3000. *Philiſthæorum.*

1 Abiit quoque in Gazam, & vidit ibi mulierem meretricem, ingreſſuſque eſt ad eam.

2 Quod cum audiſſent Philiſthiim, & percrebuiſſet apud eos, intraſſe urbem Samſon, circumdederunt eum, poſitis in porta civitatis cuſtodibus: & ibi tota nocte cum ſilentio præſtolantes, ut facto mane exeuntem occiderent.

3 Dormivit autem Samſon uſque ad medium noctis: & inde conſurgens, apprehendit ambas portæ fores cum poſtibus ſuis & ſera, impoſitaſque humeris ſuis portavit ad verticem montis, qui reſpicit Hebron.

4 Poſt hæc amavit mulierem, quæ habitabat in Valle Sorec, & vocabatur Dalila.

5 Veneruntque ad eam principes Philiſthinorum, atque dixerunt: Decipe eum, & diſce ab illo, in quo habeat tantam fortitudinem, & quo modo eum ſuperare valeamus, & vinctum affligere. quod ſi feceris, dabimus tibi ſinguli mille & centum argenteos.

6 Locuta eſt ergo Dalila ad Samſon: Dic mihi, obſecro, in quo ſit tua maxima fortitudo, & quid ſit quo ligatus erumpere nequeas?

7 Cui reſpondit Samſon: Si ſeptem nervicies funibus, necdum ſiccis & adhuc humentibus, ligatus fuero, infirmus ero ut ceteri homines.

8 Attuleruntque ad eam ſatrapæ Philiſthinorum ſeptem funes, ut dixerat: quibus vinxit eum,

9 Latentibus apud ſe inſidiis, & in cubiculo finem rei expectantibus, clamavitque ad eum: Philiſthiim ſuper te Samſon. Qui rupit vincula, quo modo ſi rumpat quis filum de ſtuppæ tortum putamine, cum ardorem ignis acceperit: & non eſt cognitum in quo eſſet fortitudo ejus.

10 Dixitque ad eum Dalila: Ecce illuſiſti mihi, & falſum locutus es: ſaltem nunc indica mihi quo ligari debeas.

11 Cui ille reſpondit: Si ligatus fuero novis funibus, qui numquam fuerunt in opere, infirmus ero, & aliorum hominum ſimilis.

12 Quibus rurſum Dalila vinxit eum, & clamavit: Philiſthiim ſuper te Samſon, in cubiculo inſidiis præparatis. Qui ita rupit vincula quaſi fila telarum.

13 Dixitque Dalila rurſum ad eum: Uſquequo decipis me, & falſum loqueris? oſtende quo vinciri debeas. Cui reſpondit Samſon: Si ſeptem crines capitis mei cum licio plexueris, & clavum his circumligatum terræ fixeris, infirmus ero.

14 Quod cum feciſſet Dalila, dixit ad eum: Philiſthiim ſuper te Samſon. Qui conſurgens de ſomno extraxit clavum cum crinibus & licio.

15 Dixitque ad eum Dalila: Quo modo dicis quod amas me, cum

animus tuus non ſit mecum? Per tres vices mentitus es mihi, & noluiſti dicere in quo ſit maxima fortitudo tua.

16 Cumque moleſta eſſet ei, & per multos dies jugiter adhæreret, ſpatium ad quietem non tribuens, defecit anima ejus, & ad mortem uſque laſſata eſt.

17 Tunc aperiens veritatem rei, dixit ad eam: Ferrum numquam aſcendit ſuper caput meum, quia nazaræus, id eſt, conſecratus Deo ſum de utero matris meæ: ſi raſum fuerit caput meum, recedet a me fortitudo mea, & deficiam, eroque ſicut ceteri homines.

18 Videnſque illa quod confeſſus ei eſſet omnem animum ſuum, miſit ad principes Philiſthinorum ac mandavit: Aſcendite adhuc ſemel, quia nunc mihi aperuit cor ſuum. Qui aſcenderunt, aſſumpta pecunia quam promiſerant.

19 At illa dormire eum fecit ſuper genua ſua, & in ſinu ſuo reclinare caput. Vocavitque tonſorem, & raſit ſeptem crines ejus, & cœpit abigere eum, & a ſe repellere: ſtatim enim ab eo fortitudo diſceſſit:

20 Dixitque: Philiſthiim ſuper te Samſon. Qui de ſomno conſurgens, dixit in animo ſuo: Egrediar ſicut ante feci, & me excutiam, neſciens quod receſſiſſet ab eo Dominus.

21 Quem cum apprehendiſſent Philiſthiim, ſtatim eruerunt oculos ejus, & duxerunt Gazam vinctum catenis, & clauſum in carcere molere fecerunt.

22 Jamque capilli ejus renaſci cœperant,

23 Et principes Philiſthinorum convenerunt in unum ut immolarent hoſtias magnificas Dagon deo ſuo, & epularentur, dicentes: Tradidit deus noſter inimicum noſtrum Samſon in manus noſtras.

24 Quod etiam populus videns, laudabat deum ſuum, eademque dicebat: Tradidit deus noſter adverſarium noſtrum in manus noſtras, qui delevit terram noſtram, & occidit plurimos.

25 Lætanteſque per convivia, ſumptis jam epulis, præceperunt ut vocaretur Samſon, & ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos, feceruntque eum ſtare inter duas columnas.

26 Qui dixit puero regenti greſſus ſuos: Dimitte me, ut tangam columnas, quibus omnis imminet domus, & recliner ſuper eas, & paululum requieſcam.

27 Domus autem erat plena virorum ac mulierum, & erant ibi omnes principes Philiſthinorum, ac de tecto & ſolario circiter tria millia utriuſque ſexus ſpectantes ludentem Samſon.

28 At ille invocato Domino ait: Domine Deus, memento mei, & redde mihi nunc fortitudinem priſtinam Deus meus, ut ulciſcar me de hoſtibus meis, & pro amiſſione duorum luminum unam ultionem recipiam.

29 Et apprehendens ambas columnas, quibus innitebatur domus, alteramque earum dextera, & alteram læva tenens,

30 Ait: Moriatur anima mea cum Philiſthiim. concuſſiſque fortiter columnis, cecidit domus ſuper omnes principes, & ceteram multitudinem quæ ibi erat: multoque plures interfecit moriens, quam ante vivus occiderat.

31 Deſcendentes autem fratres ejus & univerſa cognatio tulerunt corpus ejus, & ſepelierunt inter Saraa & Eſthaol in ſepulcro patris ſui Manue: judicavitque Iſrael viginti annis.

CAPUT XVII.

Mater Michæ conflavit ipſi de ſervato argento idolum; cui ille primo filium ſuum, deinde Leviten Bethlehemiten præfecit ſacerdotem.

1 FUit eo tempore vir quidam de monte Ephraim nomine Michas,

2 Qui dixit matri ſuæ: Mille & centum argenteos, quos ſeparaveras tibi, & ſuper quibus me audiente juraveras, ecce ego habeo, & apud me ſunt. Cui illa reſpondit: Benedictus filius meus Domino.

3 Reddidit ergo eos matri ſuæ, quæ dixerat ei: Conſecravi & vovi hoc argentum Domino, ut de manu mea ſuſcipiat filius meus, & faciat ſculptile atque conflatile: & nunc trado illud tibi.

4 Reddidit igitur eos matri ſuæ;

quæ tulit ducentos argenteos, & dedit eos argentario, ut faceret ex eis sculptile atque conflatile, quod fuit in domo Michæ.
5 Qui ædiculam quoque in ea Deo separavit, & fecit ephod, & theraphim, id est, vestem sacerdotalem, & idola: implevitque unius filiorum suorum manum, & factus est ei sacerdos.
6 In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque, quod sibi rectum videbatur, hoc faciebat.
7 Fuit quoque alter adolescens de Bethlehem Juda, ex cognatione ejus: eratque ipse Levites, & habitabat ibi.
8 Egressusque de civitate Bethlehem, peregrinari voluit ubicumque sibi commodum reperisset. Cumque venisset in montem Ephraim, iter faciens, & declinasset parumper in domum Michæ,
9 Interrogatus est ab eo unde venisset. Qui respondit: Levita sum de Bethlehem Juda, & vado ut habitem ubi potuero, & utile mihi esse perspexero.
10 Dixitque Michas: Mane apud me, & esto mihi parens ac sacerdos: daboque tibi per annos singulos decem argenteos, ac vestem duplicem, & quæ ad victum sunt necessaria.
11 Acquievit, & mansit apud hominem, fuitque illi quasi unus de filiis.
12 Implevitque Michas manum ejus, & habuit puerum sacerdotem apud se.
13 Nunc scio, dicens, quod benefaciet mihi Deus habenti Levitici generis sacerdotem.

CAPUT XVIII.

Missis primum exploratoribus, secuti postea sunt sexcenti viri de tribu Dan, quærentes sibi possessionem: & ablato Michæ idolo cum sacerdote, urbem Lais vi capientes inhabitaverunt.

1 IN diebus illis non erat rex in Israel, & tribus Dan quærebat possessionem sibi, ut habitaret in ea: usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat.
2 Miserunt ergo filii Dan, stirpis & familiæ suæ quinque viros fortissimos de Saraa & Esthaol, ut explorarent terram, & diligenter inspicerent: dixeruntque eis: Ite, & considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem Ephraim, & intrassent domum Michæ, requieverunt ibi:
3 Et agnoscentes vocem adolescentis Levitæ, utentesque illius diversorio, dixerunt ad eum: Quis te huc adduxit? quid hic agis? quam ob causam huc venire voluisti?
4 Qui respondit eis: Hæc & hæc præstitit mihi Michas, & me mercede conduxit, ut sim ei sacerdos.
5 Rogaverunt autem eum, ut consuleret Dominum, ut scire possent an prospero itinere pergerent, & res haberet effectum.
6 Qui respondit eis: Ite in pace: Dominus respicit viam vestram, & iter quo pergitis.
7 Euntes igitur quinque viri venerunt Lais: videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore, juxta consuetudinem Sidoniorum, securum & quietum, nullo ei penitus resistente, magnarumque opum, & procul a Sidone atque a cunctis hominibus separatum.
8 Reversique ad fratres suos in Saraa & Esthaol, & quid egissent sciscitantibus responderunt:
9 Surgite, ascendamus ad eos: vidimus enim terram valde opulentam & uberem: nolite negligere, nolite cessare. eamus, & possideamus eam, nullus erit labor.
10 Intrabimus ad securos, in regionem latissimam, tradetque nobis Dominus locum, in quo nullius rei est penuria, eorum quæ gignuntur in terra.
11 Profecti igitur sunt de cognatione Dan, id est, de Saraa & Esthaol, sexcenti viri accincti armis bellicis,
12 Ascendentesque manserunt in Cariathiarim Judæ: qui locus, ex eo tempore, Castrorum Dan nomen accepit, & est post tergum Cariathiarim.
13 Inde transierunt in montem Ephraim. Cumque venissent ad domum Michæ,
14 Dixerunt quinque viri, qui prius missi fuerant ad considerandam terram Lais, ceteris fratribus suis: Nostis quod in domibus istis sit ephod, & theraphim, & sculptile, atque conflatile: videte quid vobis placeat.

15 Et cum paululum declinaſſent, ingreſſi ſunt domum adoleſcentis Levitæ, qui erat in domo Michæ: ſalutaveruntque eum verbis pacificis.

16 Sexcenti autem viri ita ut erant armati, ſtabant ante oſtium.

17 At illi qui ingreſſi fuerant domum juvenis, ſculptile, & ephod, & theraphim, atque conflatile tollere nitebantur, & ſacerdos ſtabat ante oſtium, ſexcentis viris fortiſſimis haud procul expectantibus.

18 Tulerunt igitur qui intraverant, ſculptile, ephod, & idola, atque conflatile. Quibus dixit ſacerdos: Quid facitis?

19 Cui reſponderunt: Tace, & pone digitum ſuper os tuum: venique nobiſcum, ut habeamus te patrem, ac ſacerdotem. Quid tibi melius eſt, ut ſis ſacerdos in domo unius viri, an in una tribu & familia in Iſrael?

20 Quod cum audiſſet, acquievit ſermonibus eorum, & tulit ephod, & idola, ac ſculptile, & profectus eſt cum eis.

21 Qui cum pergerent, & ante ſe ire feciſſent parvulos ac jumenta, & omne quod erat pretioſum,

22 Et jam a domo Michæ eſſent procul, viri qui habitabant in ædibus Michæ conclamantes ſecuti ſunt,

23 Et poſt tergum clamare cœperunt. Qui cum reſpexiſſent, dixerunt ad Micham: Quid tibi vis? cur clamas?

24 Qui reſpondit: Deos meos, quos mihi feci, tuliſtis, & ſacerdotem, & omnia quæ habeo, & dicitis: Quid tibi eſt?

25 Dixerunt ei filii Dan: Cave ne ultra loquaris ad nos, & veniant ad te viri animo concitati, & ipſe cum omni domo tua pereas.

26 Et ſic cœpto itinere perrexerunt. Videns autem Michas, quod fortiores ſe eſſent, reverſus eſt in domum ſuam.

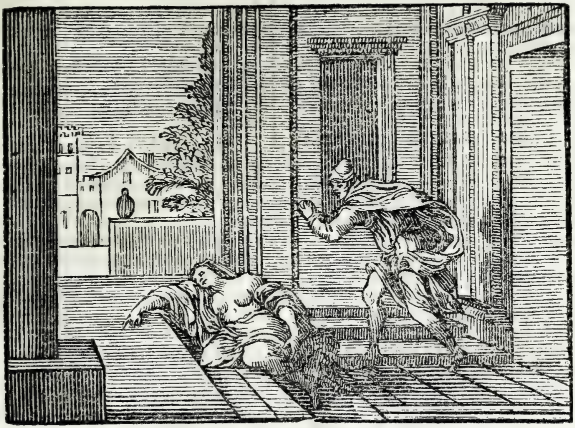
27 Sexcenti autem viri tulerunt ſacerdotem, & quæ ſupra diximus: veneruntque in Lais ad populum quieſcentem atque ſecurum, & percuſſerunt eos in ore gladii: urbemque incendio tradiderunt,

28 Nullo penitus ferente præſidium, eo quod procul habitarent a Sidone, & cum nullo hominum haberent quidquam ſocietatis ac negotii. Erat autem civitas ſita in regione Rohob: quam rurſum exſtruentes habitaverunt in ea,

29 Vocato nomine civitatis Dan, juxta vocabulum patris ſui, quem genuerat Iſrael, quæ prius Lais dicebatur.

30 Poſueruntque ſibi ſculptile. & Jonathan filium Gerſam filii Moyſi, ac filios ejus ſacerdotes in tribu Dan, uſque ad diem captivitatis ſuæ.

31 Manſitque apud eos idolum Michæ omni tempore, quo fuit domus Dei in Silo. in diebus illis non erat rex in Iſrael.

CAPUT XIX.

Cum Levita suam uxorem a parentum domo reduceret, ipsa a Gabaonitis qui tribus erant Benjamin, prodigiosa libidine extincta, maritus in duodecim partes corpore secto, ad singulas tribus singulas portiones misit, ad infandum scelus ulciscendum reliquas tribus evocans.

1 Fuit quidam vir Levites habitans in latere montis Ephraim, qui accepit uxorem de Bethlehem Juda:
2 Quæ reliquit eum, & reversa est in domum patris sui in Bethlehem, mansitque apud eum quatuor mensibus.
3 Secutusque est eam vir suus, volens reconciliari ei, atque blandiri, & secum reducere, habens in comitatu puerum & duos asinos: quæ suscepit eum, & introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer ejus, eumque vidisset, occurrit ei lætus,
4 Et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus, comedens cum eo & bibens familiariter.
5 Die autem quarto de nocte consurgens, proficisci voluit. quem tenuit socer, & ait ad eum: Gusta prius pauxillum panis, & conforta stomachum, & sic proficisceris.
6 Sederuntque simul, ac comederunt & biberunt. Dixitque pater puellæ ad generū suum: Quæso te ut hodie hic maneas, paritérq; lætemur.
7 At ille consurgens, cœpit velle proficisci. Et nihilominus obnixe eum socer tenuit, & apud se fecit manere.
8 Mane autem facto, parabat Levites iter. Cui socer rursum: Oro te, inquit, ut paululum cibi capias, & assumptis viribus, donec increscat dies, postea proficiscaris. Comederunt ergo simul.
9 Surrexitque adolescens, ut pergeret cum uxore sua & puero. Cui rursum locutus est socer: Considera quod dies ad occasum declivior sit, & propinquat ad vesperum: mane apud me etiam hodie, & duc lætum diem, & cras proficisceris ut vadas in domum tuam.
10 Noluit gener acquiescere sermonibus ejus: sed statim perrexit, & venit contra Jebus, quæ altero nomine vocatur Jerusalem, ducens secum duos asinos onustos, & concubinam.
11 Jamque erant juxta Jebus, & dies mutabatur in noctem: dixitque puer ad dominum suum: Veni, obsecro, declinemus ad urbem Jebusæorum, & maneamus in ea.
12 Cui respondit dominus: Non ingrediar oppidum gentis alienæ, quæ non est de filiis Israel, sed transibo usque Gabaa:
13 Et cum illuc pervenero, manebimus in ea, aut certe in urbe Rama.

14 Transierunt ergo Jebus, & cœptum carpebant iter, occubuitque eis sol juxta Gabaa, quæ est in tribu Benjamin:
15 Diverteruntque ad eam, ut manerent ibi. Quo cum intrassent, sedebant in platea civitatis, & nullus eos recipere voluit hospitio.
16 Et ecce, apparuit homo senex, revertens de agro & de opere suo vesperi, qui & ipse de monte erat Ephraim, & peregrinus habitabat in Gabaa. homines autem regionis illius erant filii Jemini.
17 Elevatisque oculis, vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis: & dixit ad eum: Unde venis? & quo vadis?
18 Qui respondit ei: Profecti sumus de Bethlehem Juda, & pergimus ad locum nostrum qui est in latere montis Ephraim, unde ieramus in Bethlehem: & nunc vadimus ad domum Dei, nullusque sub tectum suum nos vult recipere,
19 Habentes paleas & fœnum in asinorum pabulum, & panem ac vinum in meos & ancillæ tuæ usus, & pueri qui mecum est: nulla re indigemus nisi hospitio.
20 Cui respondit senex: Pax tecum sit, ego præbebo omnia quæ necessaria sunt: tantum, quæso, ne in platea maneas.
21 Introduxitque eum in domum suam, & pabulum asinis præbuit: ac postquam laverunt pedes suos, recepit eos in convivium.
22 Illis epulantibus, & post laborem itineris, cibo & potu reficientibus corpora, venerunt viri civitatis illius, filii Belial, (id est, absque jugo) & circumdantes domum senis, fores pulsare cœperunt, clamantes ad dominum domus, atque dicentes: † Educ virum, qui ingressus est domum tuam, ut abutamur eo. † Gen. 19. 5.
23 Egressusque est ad eos senex, & ait: Nolite fratres, nolite facere malum hoc: quia ingressus est homo hospitium meum, & cessate ab hac stultitia:
24 Habeo filiam virginem, & hic homo habet concubinam, educam eas ad vos, ut humilietis eas, & vestram libidinem compleatis: tantum, obsecro, ne scelus hoc contra naturam operemini in virum.
25 Nolebant acquiescere sermonibus illius. quod cernens homo, eduxit ad eos concubinam suam, & eis tradidit illudendam: qua cum tota nocte abusi essent, dimiserunt eam mane.
26 At mulier, recedentibus tenebris, venit ad ostium domus, ubi manebat dominus suus, & ibi corruit.
27 Mane facto, surrexit homo, & aperuit ostium, ut cœptam expleret viam: & ecce concubina ejus jacebat ante ostium sparsis in limine manibus.
28 Cui ille, putans eam quiescere, loquebatur: Surge, & ambulemus. Qua nihil respondente, intelligens quod erat mortua; tulit eam, & imposuit asino, reversusque est in domum suam.
29 Quam cum esset ingressus, arripuit gladium, & cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens, misit in omnes terminos Israel.
30 Quod cum vidissent singuli, conclamabant: Numquam res talis facta est in Israel, ex eo die quo ascenderunt patres nostri de Ægypto, usque in præsens tempus: ferte sententiam, & in commune decernite quid facto opus sit.

CAPUT XX.

Ob hoc scelus pugnantes reliquæ tribus adversus Benjamin, semel atque iterum bello inferiores, tertioque committentes jussu Domini prælium, tribum illam, præter sexcentos qui in solitudinem fugerant, penitus deleverunt.

1 EGressi itaque sunt omnes filii Israel, & pariter congregati, quasi vir unus, † de Dan usque Bersabee, & terra Galaad, ad Dominum in Maspha: † Osee 9. 9.
2 Omnesque anguli populorum, & cunctæ tribus Israel in ecclesiam populi Dei convenerunt, quadringenta millia peditum pugnatorum.
3 (Nec latuit filios Benjamin, quod ascendissent filii Israel in Maspha.) Interrogatusque Levita, maritus mulieris interfectæ, quomodo tantum scelus perpetratum esset,
4 Respondit: Veni in Gabaa Benjamin cum uxore mea, illucque diverti:
5 Et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum, in

qua manebam, volentes me occidere, & uxorem meam incredibili furore libidinis vexantes, denique mortua est.

6 Quam arreptam, in frusta concidi, misique partes in omnes terminos possessionis vestræ: quia numquam tantum nefas, & tam grande piaculum factum est in Israel.

7 Adestis omnes filii Israel, decernite quid facere debeatis.

8 Stansque omnis populus, quasi unius hominis sermone respondit: Non recedemus in tabernacula nostra, nec suam quisquam intrabit domum:

9 Sed hoc contra Gabaa in commune faciamus.

10 Decem viri eligantur e centum ex omnibus tribubus Israel, & centum de mille, & mille de decem millibus, ut comportent exercitui cibaria, & possimus pugnare contra Gabaa Benjamin, & reddere ei pro scelere, quod meretur.

11 Convenitque universus Israel ad civitatem, quasi homo unus, eadem mente, unoque consilio.

12 Et miserunt nuntios ad omnem tribum Benjamin, qui dicerent: Cur tantum nefas in vobis repertum est?

13 Tradite homines de Gabaa, qui hoc flagitium perpetrarunt, ut moriantur, & auferatur malum de Israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum Israel audire mandatum:

14 Sed ex cunctis urbibus, quæ sortis suæ erant, convenerunt in Gabaa, ut illis ferrent auxilium, & contra universum populum Israel dimicarent.

15 Inventique sunt viginti quinque millia de Benjamin educentium gladium, præter habitatores Gabaa,

16 Qui septingenti erant viri fortissimi, ita sinistra ut dextra præliantes: & sic fundis lapides ad certum jacientes, ut capillum quoque possent percutere, & nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur.

17 Virorum quoque Israel, absque filiis Benjamin, inventa sunt quadringenta millia educentium gladios, & paratorum ad pugnam.

18 Qui surgentes venerunt in domum Dei, hoc est, in Silo: consulueruntque Deum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios Benjamin? Quibus respondit Dominus: Judas sit dux vester.

19 Statimque filii Israel surgentes mane, castrametati sunt juxta Gabaa:

20 Et inde procedentes ad pugnam contra Benjamin, urbem oppugnare cœperunt.

21 Egressique filii Benjamin de Gabaa, occiderunt de filiis Israel die illo viginti duo millia virorum.

22 Rursum filii Israel & fortitudine & numero confidentes, in eodem loco, in quo prius certaverant, aciem direxerunt:

23 Ita tamen ut prius ascenderent & flerent coram Domino usque ad noctem: consulerentque eum, & dicerent: Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios Benjamin fratres meos, an non? Quibus ille respondit: Ascendite ad eos, & inite certamen.

24 Cumque filii Israel altera die contra filios Benjamin ad prælium processissent,

25 Eruperunt filii Benjamin de portis Gabaa: & occurrentes eis, tanta in illos cæde bacchati sunt, ut decem & octo millia virorum educentium gladium prosternerent.

26 Quamobrem omnes filii Israel venerunt in domum Dei, & sedentes flebant coram Domino: jejunaveruntque die illo usque ad vesperam, & obtulerunt ei holocausta, atque pacificas victimas,

27 Et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat arca fœderis Dei,

28 Et Phinees filius Eleazari filii Aaron præpositus domus. Consuluerunt igitur Dominum atque dixerunt: Exire ultra debemus ad pugnam contra filios Benjamin fratres nostros, an quiescere? Quibus ait Dominus: Ascendite, cras enim tradam eos in manus vestras.

29 Posueruntque filii Israel insidias per circuitum urbis Gabaa:

30 Et tertia vice, sicut semel & bis, contra Benjamin exercitum produxerunt.

31 Sed & filii Benjamin audacter eruperunt de civitate, & fugientes adversarios longius persecuti sunt, ita ut vulnerarent ex eis sicut primo die & secundo, & cæderent per duas semitas vertētes terga, quarum una ferebatur in Bethel & altera in Gabaa,

atque

atque prosternerent triginta circiter viros:
32 Putaverunt enim solito eos more cedere. Qui fugam arte simulantes, inierunt consilium ut abstraherent eos de civitate, & quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent.
33 Omnes itaque filii Israel surgentes de sedibus suis, tetenderunt aciem in loco, qui vocatur Baalthamar. Insidiæ quoque, quæ circa urbem erant, paulatim se aperire cœperunt,
34 Et ab occidentali urbis parte procedere. Sed & alia decem millia virorum de universo Israel, habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Benjamin: & non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus.
35 Percussitque eos Dominus in conspectu filiorum Israel, & interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque millia & centum viros, omnes bellatores & educentes gladium.
36 Filii autem Benjamin, cum se inferiores esse vidissent, cœperunt fugere. Quod cernentes filii Israel, dederunt eis ad fugiendum locum, ut ad pręparatas insidias devenirent, quas juxta urbem posuerant.
37 Qui cum repente de latibulis surrexissent, & Benjamin terga cædentibus daret, ingressi sunt civitatem, & percusserunt eam in ore gladii.
38 Signum autem dederant filii Israel his quos in insidiis collocaverant, ut postquam urbem cepissent, ignem accenderent: ut ascendente in altum fumo, captam urbem demonstrarent.
39 Quod cum cernerent filii Israel in ipso certamine positi (putaverunt enim filii Benjamin eos fugere, & instantius persequebantur, cæsis de exercitu eorum triginta viris)
40 Et viderent quasi columnam fumi de civitate conscendere; Benjamin quoque aspiciens retro, cum captam cerneret civitatem, & flammas in sublime ferri:
41 Qui prius simulaverant fugam, versa facie fortius resistebant. Quod cum vidissent filii Benjamin, in fugam versi sunt,
42 Et ad viam deserti ire cœperunt, illuc quoque eos adversariis persequentibus. sed & hi qui urbem succenderant, occurrerunt eis.
43 Atque ita factum est, ut ex utraque parte ab hostibus cæderentur, nec erat ulla requies morientium. Ceciderunt, atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa.
44 Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt, decem & octo millia virorum, omnes robustissimi pugnatores.
45 Quod cum vidissent qui remanserant de Benjamin, fugerunt in solitudinem: & pergebant ad petram, cujus vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes, & in diversa tendentes, occiderunt quinque millia virorum. Et cum ultra tenderent, persecuti sunt eos, & interfecerunt etiam alia duo millia.
46 Et sic factum est, ut omnes qui ceciderant de Benjamin in diversis locis, essent viginti quinque millia, pugnatores ad bella promptissimi.
47 Remanserunt itaque de omni numero Benjamin, qui evadere, & fugere in solitudinem potuerunt, sexcenti viri: sederuntque in petra Remmon mensibus quatuor.
48 Regressi autem filii Israel, omnes reliquias civitatis, a viris usque ad jumenta, gladio percusserunt, cunctasque urbes & viculos Benjamin vorax flamma consumpsit.

CAPUT XXI.

Instauratur tribus Benjamin ex 400 virginibus in cæde habitatorum Jabes Galaad reservatis, & ex raptis ducentium choros in Silo virginibus.

1 JUraverunt quoque filii Israel in Maspha & dixerunt: Nullus nostrum dabit filiis Benjamin de filiabus suis uxorem.
2 Veneruntque omnes ad domum Dei in Silo, & in conspectu ejus sedentes usque ad vesperam, levaverunt vocem, & magno ululatu cœperunt flere, dicentes:
3 Quare Domine Deus Israel factum est hoc malum in populo tuo, ut hodie una tribus auferretur ex nobis?
4 Altera autem die diluculo consurgentes, extruxerunt altare: obtuleruntque

runtque ibi holocausta, & pacificas
victimas, & dixerunt:
5 Quis non ascendit in exercitu Do-
mini de universis tribubus Israel?
Grandi enim juramento se constrin-
xerant, cum essent in Maspha, in-
terfici eos qui defuissent.
6 Ductique pœnitentia filii Israel
super fratre suo Benjamin, cœperunt
dicere: Ablata est tribus una de Is-
rael,
7 Unde uxores accipient? omnes
enim in commune juravimus, non
daturos nos his filias nostras.
8 Idcirco dixerunt: Quis est de uni-
versis tribubus Israel, qui non ascen-
dit ad Dominum in Maspha? Et ec-
ce inventi sunt habitatores Jabes Ga-
laad in illo exercitu non fuisse.
9 (Eo quoque tempore cum essent
in Silo, nullus ex eis ibi repertus
est.)
10 Miserunt itaque decem millia
viros robustissimos, & præceperunt
eis: Ite, & percutite habitatores Ja-
bes Galaad in ore gladii, tam uxores
quam parvulos eorum.
11 Et hoc erit quod observare de-
† Num. bebitis: † Omne generis masculini,
31. 17. & mulieres quæ cognoverunt viros,
18. interficite, virgines autem reservate.
12 Inventæque sunt de Jabes Ga-
laad quadringentæ virgines, quæ ne-
scierunt viri thorum, & adduxerunt
eas ad castra in Silo, in terram Cha-
naan.
13 Miseruntque nuntios ad filios
Benjamin, qui erant in petra Rem-
mon, & præceperunt eis, ut eos
susciperent in pace.
14 Veneruntque filii Benjamin in
illo tempore, & datæ sunt eis uxo-
res de filiabus Jabes Galaad: alias
autem non repererunt, quas simili
modo traderent.
15 Universusque Israel valde do-
luit, & egit pœnitentiam super
interfectione unius tribus ex Israel.
16 Dixeruntque majores natu: Quid
faciemus reliquis, qui non accepe-
runt uxores? omnes in Benjamin fe-
minæ conciderunt,
17 Et magna nobis cura, ingenti-
que studio providendum est, ne una
tribus deleatur ex Israel.
18 Filias enim nostras eis dare non
possumus, constricti juramento &
maledictione, qua diximus: Male-
dictus qui dederit de filiabus suis u-
xorem Benjamin.
19 Ceperuntque consilium, atque
dixerunt: Ecce solemnitas Domini
est in Silo anniversaria, quæ sita est
ad septemtrionem urbis Bethel, &
ad orientalem plagam viæ, quæ de
Bethel tendit ad Sichimam, & ad
meridiem oppidi Lebona.
20 Præceperuntque filiis Benjamin,
atque dixerunt: Ite, & latitate in
vineis.
21 Cumque videritis filias Silo ad
ducendos choros ex more procede-
re, exite repente de vineis, & rapi-
te ex eis singuli uxores singulas, &
pergite in terram Benjamin.
22 Cumque venerint patres earum,
ac fratres, & adversum vos queri
cœperint, atque jurgari, dicemus
eis: Misereremini eorum: non enim
rapuerunt eas jure bellantium atque
victorum, sed rogantibus ut accipe-
rent, non dedistis, & a vestra parte
peccatum est.
23 Feceruntque filii Benjamin, ut
sibi fuerat imperatum: & juxta nu-
merum suum, rapuerunt sibi de his
quæ ducebant choros, uxores singu-
las: abieruntq; in possessionem suam,
ædificantes urbes, & habitantes in eis.
24 Filii quoque Israel reversi sunt
per tribus & familias in tabernacula
sua. In diebus illis non erat rex in
Israel: sed unusquisque, quod sibi
rectum videbatur, hoc faciebat.

LIBER RUTH.

CAPUT PRIMUM.

Elimelech Bethlehemita præ nimia fame cum uxore Noemi ac duobus filiis in terram Moab concedit; quo una cum filiis mortuo, Noemi cum Ruth nuru ſua in Bethlehem revertens, non vult vocari Noemi, ſed Mara.

1 IN diebus unius judicis,
quando judices preerant,
facta eſt fames in terra.
Abiitque homo de Bethlehem
Juda, ut peregrinaretur
in regione Moabitide
cum uxore
ſua ac duobus liberis.
2 Ipſe vocabatur Elimelech, & u-
xor ejus Noemi: & duo filii, alter
Mahalon, & alter Chelion, Ephra-
thæi de Bethlehem Juda. Ingreſſique
regionem Moabitidem, moraban-
tur ibi.
3 Et mortuus eſt Elimelech mari-
tus Noemi: remanſitque ipſa cum
filiis.
4 Qui acceperunt uxores Moabiti-
das, quarum una vocabatur Orpha,
altera vero Ruth. Manſeruntque ibi
decem annis,
5 Et ambo mortui ſunt, Mahalon
videlicet & Chelion: remanſitque
mulier orbata duobus liberis ac ma-
rito.
6 Et ſurrexit ut in patriam perge-
ret, cum utraque nuru ſua, de re-
gione Moabitide: audierat enim
quod reſpexiſſet Dominus populum
ſuum, & dediſſet eis eſcas.
7 Egreſſa eſt itaque de loco pere-
grinationis ſuæ, cum utraqe nuru:
& jam in via revertendi poſita in ter-
ram Juda,
8 Dixit ad eas: Ite in domum ma-
tris veſtræ, faciat vobiſcum Domi-
nus miſericordiam, ſicut feciſtis cum
mortuis & mecum.
9 Det vobis invenire requiem in
domibus virorum, quos ſortituræ
eſtis. Et oſculata eſt eas. Quæ ele-
vata voce flere cœperunt,
10 Et dicere: Tecum pergemus ad
populum tuum.
11 Quibus illa reſpondit: Reverti-
mini filiæ meæ, cur venitis mecum?
num ultra habeo filios in utero meo,
ut viros ex me ſperare poſſitis?
12 Revertimini filiæ meæ, & abi-
te: jam enim ſenectute confecta ſum,
nec apta vinculo conjugali. etiam
ſi poſſem hac nocte concipere, &
parere filios,
13 Si eos expectare velitis, donec
creſcant, & annos pubertatis im-
pleant, ante eritis vetulæ quam nu-
batis. Nolite, quæſo, filiæ meæ: quia
veſtra anguſtia magis me premit, &
egreſſa eſt manus Domini contra me.

14 Elevata igitur voce, rursum flere cœperunt: Orpha osculata est socrum, ac reversa est: Ruth adhæsit socrui suæ.

15 Cui dixit Noemi: En reversa est cognata tua ad populum suum, & ad deos suos, vade cum ea.

16 Quæ respondit: Ne adverseris mihi ut relinquam te & abeam: quocumque enim perrexeris, pergam: & ubi morata fueris, & ego pariter morabor. Populus tuus populus meus, & Deus tuus Deus meus.

17 Quæ te terra morientem susceperit, in ea moriar: ibique locum accipiam sepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, si non sola mors me & te separaverit.

18 Videns ergo Noemi, quod obstinato animo Ruth decrevisset secum pergere, adversari noluit, nec ad suos ultra reditum persuadere:

19 Profectæque sunt simul, & venerunt in Bethlehem. Quibus urbem ingressis, velox apud cunctos fama percrebuit: dicebantque mulieres: Hæc est illa Noemi.

20 Quibus ait: Ne vocetis me Noemi (id est, pulchram) sed vocate me Mara (id est, amaram) quia amaritudine valde replevit me Omnipotens.

21 Egressa sum plena, & vacuam reduxit me Dominus. Cur ergo vocatis me Noemi, quam Dominus humiliavit, & afflixit Omnipotens?

22 Venit ergo Noemi cum Ruth Moabitide nuru sua, de terra peregrinationis suæ: ac reversa est in Bethlehem, quando primum hordea metebantur.

CAPUT II.

Ruth pressa fame, spicas in agro Booz affinis sui colligens, gratiam apud eum invenit, & læta vesperi ad socrum reversa, multum frumenti & de ciborum reliquiis ei affert.

1 Erat autem viro Elimelech consanguineus, homo potens, & magnarum opum, nomine Booz.

2 Dixitque Ruth Moabitis ad socrum suam: Si jubes, vadam in agrum, & colligam spicas, quæ fugerint manus metentium, ubicumque clementis in me patris familias reperero gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mea.

3 Abiit itaque & colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum nomine Booz, qui erat de cognatione Elimelech.

4 Et ecce, ipse veniebat de Bethlehem, dixitque messoribus: Dominus vobiscum. Qui responderunt ei: Benedicat tibi Dominus.

5 Dixitque Booz juveni, qui messoribus præerat: Cujus est hæc puella?

6 Cui respondit: Hæc est Moabitis, quæ venit cum Noemi, de regione Moabitide,

7 Et rogavit ut spicas colligeret remanentes, sequens messorum vestigia: & de mane usque nunc stat in agro: & ne ad momentum quidem domum reversa est.

8 Et ait Booz ad Ruth: Audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligendum, nec recedas ab hoc loco: sed jungere puellis meis,

9 Et ubi messuerint, sequere. Mandavi enim pueris meis, ut nemo molestus sit tibi: sed etiam si sitieris, vade ad sarcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt.

10 Quæ cadens in faciem suam & adorans super terram, dixit ad eum: Unde mihi hoc, ut invenirem gratiam ante oculos tuos, & nosse me dignareris peregrinam mulierem?

11 Cui ille respondit: Nuntiata sunt mihi omnia, quæ feceris socrui tuæ post mortem viri tui: & quod reliqueris parentes tuos, & terram in qua nata es, & veneris ad populum, quem ante nesciebas.

12 Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias a Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cujus confugisti alas.

13 Quæ ait: Inveni gratiam apud oculos tuos domine mi, qui consolatus es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non sum similis unius puellarum tuarum.

14 Dixitque ad eam Booz: Quando hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, & congessit polentam sibi, comeditque & saturata est, & tulit reliquias.

15 Atque inde ſurrexit, ut ſpicas ex more colligeret. Præcepit autem Booz pueris ſuis, dicens: Etiamſi vobiſcum metere voluerit, ne prohibeatis eam:

16 Et de veſtris quoque manipulis projicite de induſtria, & remanere permittite, ut abſque rubore colligat, & colligentem nemo corripiat.

17 Collegit ergo in agro uſque ad veſperam: & quæ collegerat virga cædens & excutiens, invenit hordei quaſi ephi menſuram, id eſt, tres modios.

18 Quos portans reverſa eſt in civitatem, & oſtendit ſocrui ſuæ: inſuper protulit, & dedit ei de reliquiis cibi ſui, quo ſaturata fuerat.

19 Dixitque ei ſocrus ſua: Ubi hodie collegiſti, & ubi feciſti opus? ſit benedictus qui miſertus eſt tui. Indicavitque ei apud quem fuiſſet operata: & nomen dixit viri, quod Booz vocaretur.

20 Cui reſpondit Noemi: Benedictus ſit a Domino: quoniam eamdem gratiam, quam præbuerat vivis, ſervavit & mortuis. Rurſumque ait: Propinquus noſter eſt homo.

21 Et Ruth, Hoc quoque, inquit, præcepit mihi, ut tamdiu meſſoribus ejus jungerer, donec omnes ſegetes meterentur.

22 Cui dixit ſocrus: Melius eſt, filia mea, ut cum puellis ejus exeas ad metendum, ne in alieno agro quiſpiam reſiſtat tibi.

23 Juncta eſt itaque puellis Booz: & tamdiu cum eis meſſuit, donec hordea & triticum in horreis conderentur.

CAPUT III.

Ruth ſocrus ſuæ conſilio obſecuta ad pedes Booz dormientis recumbens, nuptias verecunde poſtulat; accepto læto reſponſo, ſex hordei modios ad ſocrum defert.

1 Poſtquam autem reverſa eſt ad ſocrum ſuam, audivit ab ea: Filia mea, quæram tibi requiem, & providebo ut bene ſit tibi.

2 Booz iſte, cujus puellis in agro juncta es, propinquus noſter eſt, & hac nocte aream hordei ventilat.

3 Lavare igitur, & ungere, & induere cultioribus veſtimentis, & deſcende in aream. non te videat homo, donec eſum potumque finierit.

4 Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat: venieſque & diſcooperies pallium, quo operitur a parte pedum, & projicies te, & ibi jacebis: ipſe autem dicet tibi quid agere debeas.

5 Quæ reſpondit: Quidquid præceperis faciam.

6 Deſcenditque in aream, & fecit omnia quæ ſibi imperaverat ſocrus.

7 Cumque comediſſet Booz & bibiſſet, & factus eſſet hilarior, iſſetque ad dormiendum juxta acervum manipulorum, venit abſcondite, & diſcooperto pallio a pedibus ejus, ſe projecit.

8 Et ecce, nocte jam media expavit homo, & conturbatus eſt: viditq; mulierem jacentem ad pedes ſuos,

9 Et ait illi: Quæ es? Illaque reſpondit: Ego ſum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum ſuper famulam tuam, quia propinquus es.

10 Et ille, Benedicta, inquit, es a Domino filia, & priorem miſericordiam poſteriore ſuperaſti: quia non es ſecuta juvenes, pauperes ſive divites.

11 Noli ergo metuere, ſed quid quid dixeris mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat intra portas urbis meæ, mulierem te eſſe virtutis.

12 Nec abnuo me propinquum, ſed eſt alius me propinquior.

13 Quieſce hac nocte: & facto mane, ſi te voluerit propinquitatis jure retinere, bene res acta eſt: ſin autem ille noluerit, ego te abſque ulla dubitatione ſuſcipiam, vivit Dominus. dormi uſque mane.

14 Dormivit itaque ad pedes ejus, uſque ad noctis abſceſſum. Surrexit itaque antequam homines ſe cognoſcerent mutuo, & dixit Booz: Cave ne quis noverit quod huc veneris.

15 Et rurſum, Expande, inquit, pallium tuum quo operiris, & tene utraque manu. Qua extendente, & tenente, menſus eſt ſex modios hordei, & poſuit ſuper eam. Quæ portans ingreſſa eſt civitatem,

16 Et venit ad ſocrum ſuam. Quæ dixit ei: Quid egiſti filia? Narravitque ei omnia, quę ſibi feciſſet homo.

17 Et ait: Ecce ſex modios hordei dedit mihi, & ait: Nolo vacuam te reverti ad ſocrum tuam.

18 Dixitque Noemi: Expecta filia donec videamus quem res exitum

habeat.

habeat. neque enim cessabit homo nisi compleverit quod locutus est.

CAPUT IV.

Booz coram senioribus civitatis, accipit possessionem Elimelechi, & Ruth nurum defuncti in uxorem (cedente alio propinquiore juri propinquitatis) ex qua genuit Obed avum Davidis regis.

1 Ascendit ergo Booz ad portam, & sedit tibi. Cumque vidisset propinquum præterire, de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina paulisper, & sede hic: vocans eum nomine suo. Qui divertit, & sedit.

2 Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis, dixit ad eos: Sedete hic.

3 Quibus sedentibus, locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech vendet Noemi, quæ reversa est de regione Moabitide:

4 Quod audire te volui, & tibi dicere coram cunctis sedentibus, & majoribus natu de populo meo. Si vis possidere jure propinquitatis: eme, & posside. sin autem displicet tibi, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeam. nullus enim est propinquus, excepto te, qui prior es; & me, qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam.

5 Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, quæ uxor defuncti fuit, debes accipere: ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua.

6 Qui respondit: Cedo juri propinquitatis: neque enim posteritatem familiæ meæ delere debeo. tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor.

Deut. 5. 7. 7 † Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo juri cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calceamentum suum, & dabat proximo suo. hoc erat testimonium cessionis in Israel.

8 Dixit ergo propinquo suo Booz: Tolle calceamentum tuum. Quod statim solvit de pede suo.

9 At ille majoribus natu, & universo populo, Testes vos, inquit, estis hodie, quod possederim omnia quæ fuerunt Elimelech, & Chelion, & Mahalon, tradente Noemi:

10 Et Ruth Moabitidem, uxorem Mahalon, in conjugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum ejus de familia sua ac fratribus & populo deleatur. Vos, inquam, hujus rei testes estis.

11 Respondit omnis populus, qui erat in porta, & majores natu: Nos testes sumus: faciat Dominus hanc mulierem, quæ ingreditur domum tuam, sicut Rachel & Liam, quæ ædificaverunt domum Israel: ut sit exemplum virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomen in Bethlehem:

12 Fiatque domus tua, sicut domus Phares, † quem Thamar peperit Judæ, de semine quod tibi dederit Dominus ex hac puella. † Gen. 38. 29.

13 Tulit itaque Booz Ruth, & accepit uxorem: ingressusque est ad eam, & dedit illi Dominus ut conciperet, & pareret filium.

14 Dixeruntque mulieres ad Noemi: Benedictus Dominus, qui non est passus ut deficeret successor familiæ tuæ, & vocaretur nomen ejus in Israel.

15 Et habeas qui consoletur animam tuam, & enutriat senectutem. de nuru enim tua natus est, quæ te diligit: & multo tibi melior est, quam si septem haberes filios.

16 Susceptumque Noemi puerum posuit in sinu suo, & nutricis ac gerulæ fungebatur officio.

17 Vicinæ autem mulieres congratulantes ei, & dicentes: Natus est filius Noemi: vocaverunt nomen ejus Obed: hic est pater Isai, patris David.

18 Hæ sunt generationes Phares: † Phares genuit Esron, † 1 Par. 2. 5. & 4. 1. Matth. 1. 3.

19 Esron genuit Aram, Aram genuit Aminadab,

20 Aminadab genuit Nahasson, Nahasson genuit Salmon,

21 Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed,

22 Obed genuit Isai, Isai genuit David.

LIBER PRIMUS SAMUELIS,

Quem nos

PRIMUM REGUM DICIMUS.

CAPUT PRIMUM.

Elcana habuit uxores Annam & Phenennam: quarum Anna diu sterilis & æmulæ improperio tristis, fusa in Silo coram Heli oratione ad Dominum, genuit Samuelem; quem ablactatum Domino obtulit, ut voverat.

1 FUIT vir unus de Ramathaimsophim, de monte Ephraim, & nomen ejus Elcana, filius Jeroham, filii Eliu, filii Thohu, filii Suph, Ephrathæus:

2 Et habuit duas uxores, nomen uni Anna, & nomen secundæ Phenenna. Fueruntque Phenennæ filii: Annæ autem non erant liberi.

3 Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus, ut adoraret & sacrificaret Domino exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli, Ophni & Phinees, sacerdotes Domini.

4 Venit ergo dies, & immolavit Elcana, deditque Phenennæ uxori suæ, & cunctis filiis ejus, & filiabus partes:

5 Annæ autem dedit partem unam tristis, quia Annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam ejus.

6 Affligebat quoque eam æmula ejus; & vehementer angebat, in tantum, ut exprobraret quod Dominus conclusisset vulvam ejus:

7 Sicque faciebat per singulos annos, cum redeunte tempore ascenderent ad templum Domini: & sic provocabat eam. porro illa flebat, & non capiebat cibum.

8 Dixit ergo ei Elcana vir suus: Anna, cur fles? Et quare non comedis? & quam ob rem affligitur cor tuum? numquid non ego melior tibi sum, quam decem filii?

9 Surrexit autem Anna postquam comederat & biberat in Silo. Et Heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi Domini,

10 Cum esset Anna amaro animo, oravit ad Dominum, flens largiter,

11 Et votum vovit, dicens: Domine exercituum, si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisque servæ tuæ sexum virilem: dabo eum Domino omnibus diebus vitæ ejus, & novacula non ascendet super caput ejus.

12 Factum est autem, cum illa multiplicaret preces coram Domino, ut Heli observaret os ejus.

13 Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur. Æstimavit ergo eam Heli temulentam,

14 Dixitque ei: Usquequo ebria eris? digere paulisper vinum, quo mades.

15 Respondens Anna, Nequaquam, inquit, domine mi: nam mulier infelix nimis ego sum, vinumque & omne quod inebriare potest, non bibi, sed effudi animam meam in conspectu Domini.

16 Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus Belial: quia ex multitudine doloris & mœroris mei, locuta sum usque in præsens.

17 Tunc Heli ait ei: Vade in pace: & Deus Israel det tibi petitionem tuam, quam rogasti eum.

18 Et illa dixit: Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam, & comedit, vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati.

19 Et surrexerunt mane, & adoraverunt coram Domino: reversique sunt, & venerunt in domum suam Ramatha. Cognovit autem Elcana

Annam uxorem suam: & recordatus est ejus Dominus.
20 Et factum est post circulum dierum, concepit Anna, & peperit filium, vocavitque nomen ejus Samuel: eo quod a Domino postulasset eum.
21 Ascendit autem vir ejus Elcana, & omnis domus ejus, ut immolaret Domino hostiam solemnem, & votum suum,
22 Et Anna non ascendit: dixit enim viro suo: Non vadam, donec ablactetur infans, & ducam eum, ut appareat ante conspectum Domini, & maneat ibi jugiter.
23 Et ait ei Elcana vir suus: Fac quod bonum tibi videtur, & mane donec ablactes eum: precorque ut impleat Dominus verbum suum. Mansit ergo mulier, & lactavit filiũ suum, donec amoveret eum a lacte.
24 Et adduxit eum secum, postquam ablactaverat, in vitulis tribus, & tribus modiis farinæ, & amphora vini, & adduxit eum ad domum Domini in Silo. Puer autem erat adhuc infantulus:
25 Et immolaverunt vitulum, & obtulerunt puerum Heli.
26 Et ait Anna: Obsecro mi domine, vivit anima tua domine: ego sum illa mulier, quæ steti coram te hic orans Dominum.
27 Pro puero isto oravi, & dedit mihi Dominus petitionem meam, quam postulavi eum.
28 Idcirco & ego commodavi eum Domino, cunctis diebus quibus fuerit commodatus Domino. Et adoraverunt ibi Dominum. Et oravit Anna, & ait:

CAPUT II.

Annæ canticum in gratiarum actionem; quæ rursum tres filios & duas filias generavit: ob peccata autem filiorum Heli, & nimiam patris indulgentiam, fit illi & domui ejus comminatio, ac mors filiorum prædicitur.

1 EXultavit cor meum in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo meo: dilatatum est os meum super inimicos meos: quia lætata sum in salutari tuo.
2 Non est sanctus, ut est Dominus: neque enim est alius extra te, & non est fortis sicut Deus noster.
3 Nolite multiplicare loqui sublimia, gloriantes: recedant vetera de ore vestro: quia Deus scientiarum, Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes.
4 Arcus fortium superatus est, & infirmi accincti sunt robore.
5 Repleti prius, pro panibus se locaverunt: & famelici saturati sunt, donec sterilis peperit plurimos: & quæ multos habebat filios, infirmata est.
6 † Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit. †*Deut.* 32. 39. *Tob.* 13. 2. *Sap.* 16. 13.
7 Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat.
8 Suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem: ut sedeat cum principibus, & solium gloriæ teneat. Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem.
9 Pedes sanctorum suorum servabit, & impii in tenebris conticescent: quia non in fortitudine sua roborabitur vir.
10 Dominum formidabunt adversarii ejus: & super ipsos in cælis tonabit: Dominus judicabit fines terræ, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui.
11 Et abiit Elcana Ramatha, in domum suam: puer autem erat minister in conspectu Domini ante faciem Heli sacerdotis.
12 Porro filii Heli, filii Belial, nescientes Dominum,
13 Neque officium sacerdotum ad populum: sed quicumque immolasset victimam, veniebat puer sacerdotis, dum coquerentur carnes, & habebat fuscinulam tridentem in manu sua,
14 Et mittebat eam in lebetem, vel in caldariam, aut in ollam, sive in cacabum: & omne quod levabat fuscinula, tollebat sacerdos sibi. sic faciebant universo Israeli venientium in Silo.
15 Etiam antequam adolerent adipem, veniebat puer sacerdotis, & dicebat immolanti: Da mihi carnem, ut coquam sacerdoti: non enim accipiam a te carnem coctam, sed crudam.
16 Dicebatque illi immolans: Incendatur primum juxta morem hodie adeps, & tolle tibi quantumcumque desiderat anima tua. Qui respondens ajebat ei: Nequaquam: nunc enim dabis, alioquin tollam vi.

17 Erat ergo peccatum puerorum
grande nimis coram Domino: quia
retrahebant homines a sacrificio
Domini.
18 Samuel autem ministrabat ante
faciem Domini, puer, accinctus
ephod lineo.
19 Et tunicam parvam faciebat ei
mater sua, quam afferebat statutis
diebus, ascendens cum viro suo,
ut immolaret hostiam solemnem.
20 Et benedixit Heli Elcanæ & u-
xori ejus: dixitque ei: Reddat tibi
Dominus semen de muliere hac,
pro fœnore quod commodasti Do-
mino. Et abierunt in locum suum.
21 Visitavit ergo Dominus An-
nam, & concepit, & peperit tres
filios, & duas filias: & magnificatus
est puer Samuel apud Dominum.
22 Heli autem erat senex valde, &
audivit omnia quæ faciebant filii sui
universo Israeli: & quomodo dor-
miebant cum mulieribus quæ obser-
vabant ad ostium tabernaculi:
23 Et dixit eis: Quare facitis res
hujuscemodi, quas ego audio, res
pessimas, ab omni populo?
24 Nolite filii mei: non enim est
bona fama, quam ego audio, ut
transgredi faciatis populum Do-
mini.
25 Si peccaverit vir in virum, pla-
cari ei potest Deus: si autem in Do-
minum peccaverit vir, quis orabit
pro eo? Et non audierunt vocem pa-
tris sui: quia voluit Dominus oc-
cidere eos.
26 Puer autem Samuel proficiebat,
atque crescebat, & placebat tam
Domino quam hominibus.
27 Venit autem vir Dei ad Heli, &
ait ad eum: Hæc dicit Dominus:
Numquid non aperte revelatus sum
domui patris tui, cum essent in Ægy-
pto in domo Pharaonis?
28 Et elegi eum ex omnibus tribu-
bus Israel mihi in sacerdotem, ut
ascenderet ad altare meum, & ado-
leret mihi incensum & portaret
ephod coram me: & dedi domui pa-
tris tui omna de sacrificiis filiorum
Israel.
29 Quare calce abjecistis victimam
meam, & munera mea quæ præcepi
ut afferrentur in templo: & magis
honorasti filios tuos quam me, ut
comederetis primitias omnis sacrifi-
cii Israel populi mei?
30 Propterea ait Dominus Deus
Israel: † Loquens locutus sum, ut
domus tua, & domus patris tui, mi-
nistraret in conspectu meo, usque in
sempiternum. Nunc autem dicit
Dominus: Absit hoc a me: sed qui-
cumque glorificaverit me, glorifica-
bo eum: qui autem contemnunt me,
erunt ignobiles.
31 Ecce dies veniunt, & præcidam
brachium tuum, & brachium domus
patris tui, ut non sit senex in domo
tua.
32 Et videbis æmulum tuum in
templo, in universis prosperis Is-
rael: & non erit senex in domo tua
omnibus diebus.
33 Verumtamen non auferam pe-
nitus virum ex te ab altari meo: sed
ut deficiant oculi tui, & tabescat
anima tua: & pars magna domus
tuæ morietur cum ad virilem æta-
tem venerit.
34 Hoc autem erit tibi signum,
quod venturum est duobus filiis
tuis, Ophni & Phinees: In die uno
morientur ambo.
35 Et suscitabo mihi sacerdotem
fidelem, qui juxta cor meum & ani-
mam meam faciet: & ædificabo ei
domum fidelem, & ambulabit co-
ram Christo meo cunctis diebus.
36 Futurum est autem, ut quicum-
que remanserit in domo tua, veniat
ut oretur pro eo, & offerat num-
mum argenteum, & tortam panis,
dicatque: Dimitte me obsecro ad
unam partem sacerdotalem, ut co-
medam buccellam panis.

† 3 Reg. 2. 17.

CAPUT III.

Samuel quater a Domino vocatus, revelationem sibi adversus Heli factam, ei refert: & paulatim toti Israeli suis prophetiis innotescit.

1 PUuer autem Samuel mini-
strabat Domino coram Heli,
& sermo Domini erat pretiosus in
diebus illis, non erat visio manifesta.
2 Factum est ergo in die quadam,
Heli jacebat in loco suo, & oculi e-
jus caligaverant, nec poterat videre:
3 Lucerna Dei antequam extin-
gueretur, Samuel dormiebat in tem-
plo Domini, ubi erat arca Dei.
4 Et vocavit Dominus Samuel. Qui
respondens, ait: Ecce ego.
5 Et cucurrit ad Heli, & dixit: Ec-
ce ego: vocasti enim me. Qui dixit:
Non vocavi: revertere, & dormi.
Et abiit, & dormivit.

6 Et adjecit Dominus rursum vocare Samuelem. Consurgensque Samuel, abiit ad Heli, & dixit: Ecce ego: quia vocasti me. Qui respondit: Non vocavi te fili mi: revertere, & dormi.

7 Porro Samuel necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini.

8 Et adjecit Dominus, & vocavit adhuc Samuelem tertio. Qui consurgens abiit ad Heli,

9 Et ait: Ecce ego: quia vocasti me. Intellexit ergo Heli quia Dominus vocaret puerum: & ait ad Samuelem: Vade, & dormi: & si deinceps vocaverit te, dices: Loquere Domine, quia audit servus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormivit in loco suo.

10 Et venit Dominus, & stetit: & vocavit, sicut vocaverat secundo, Samuel, Samuel. Et ait Samuel: Loquere Domine, quia audit servus tuus.

11 Et dixit Dominus ad Samuelem: Ecce ego facio verbum in Israel: quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus.

12 In die illa suscitabo adversum Heli omnia quæ locutus sum super domum ejus: incipiam, & complebo.

13 Prædixi enim ei quod judicaturus essem domum ejus in æternum, propter iniquitatem, eo quod noverat indigne agere filios suos, & non corripuerit eos.

14 Idcirco juravi domui Heli, quod non expietur iniquitas domus ejus victimis & muneribus usque in æternum.

15 Dormivit autem Samuel usque mane, aperuitque ostia domus Domini. Et Samuel timebat indicare visionem Heli.

16 Vocavit ergo Heli Samuelem, & dixit: Samuel fili mi? Qui respondens, ait: Præsto sum.

17 Et interrogavit eum: Quis est sermo, quem locutus est Dominus ad te? oro te ne celaveris me, hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si absconderis a me sermonem, ex omnibus verbis quæ dicta sunt tibi.

18 Indicavit itaque ei Samuel universos sermones, & non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.

19 Crevit autem Samuel, & Dominus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram.

20 Et cognovit universus Israel, a Dan usque Bersabee, quod fidelis Samuel propheta esset Domini.

21 Et addidit Dominus ut appareret in Silo, quoniam revelatus fuerat Dominus Samueli in Silo, juxta verbum Domini. Et evenit sermo Samuelis universo Israeli.

CAPUT IV.

Cæduntur Israelitæ a Philisthæis, rursumque adducta in castra arca cæduntur, captaque arca duo filii Heli occiduntur; quibus auditis, Heli corruens occumbit, & nurus ejus in partu moritur.

1 Et factum est in diebus illis, convenerunt Philisthiim in pugnam: & egressus est Israel obviam Philisthiim in prælium, & castrametatus est juxta lapidem adjutorii. Porro Philisthiim venerunt in Aphec,

2 Et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine, terga vertit Israel Philisthæis: & cæsa sunt in illo certamine passim per agros, quasi quatuor millia virorum.

3 Et reversus est populus ad castra: dixeruntque majores natu de Israel: Quare percussit nos Dominus hodie coram Philisthiim? Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, & veniat in medium nostri, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum.

4 Misit ergo populus in Silo, & tulerunt inde arcam fœderis Domini exercituum sedentis super Cherubim: erantque duo filii Heli cum arca fœderis Dei, Ophni & Phinees.

5 Cumque venisset arca fœderis Domini in castra, vociferatus est omnis Israel clamore grandi, & personuit terra.

6 Et audierunt Philisthiim vocem clamoris, dixeruntque: Quænam est hæc vox clamoris magni in castris Hebræorum? Et cognoverunt quod arca Domini venisset in castra.

7 Timueruntque Philisthiim, dicentes: Venit Deus in castra. Et ingemuerunt, dicentes:

8 Væ nobis: non enim fuit tanta exultatio heri & nudiustertius: væ nobis. Quis nos salvabit de manu Deorum sublimium istorum? hi sunt

Dii, qui percusserunt Ægyptum o-
mni plaga in deserto.
9 Confortamini, & estote viri
Philisthiim: ne serviatis Hebræis,
sicut & illi servierunt vobis: con-
fortamini, & bellate.
10 Pugnaverunt ergo Philisthiim,
& cæsus est Israel, & fugit unusquis-
que in tabernaculum suum: & fa-
cta est plaga magna nimis: & ceci-
derunt de Israël triginta millia pe-
ditum.
11 Et arca Dei capta est: duo quo-
que filii mortui sunt, Ophni &
Phinees.
12 Currens autem vir de Benjamin
ex acie, venit in Silo in die illa, scis-
sa veste, & conspersus pulvere caput.
13 Cumque ille venisset, Heli se-
debat super sellam contra viam spe-
ctans. Erat enim cor ejus pavens pro
arca Dei. Vir autem ille postquam
ingressus est, nuntiavit urbi: & ulu-
lavit omnis civitas.
14 Et audivit Heli sonitum clamo-
ris, dixitque: Quis est hic sonitus
tumultus hujus? At ille festinavit,
& venit, & nuntiavit Heli.
15 Heli autem erat nonaginta &
octo annorum, & oculi ejus caliga-
verant, & videre non poterat.
16 Et dixit ad Heli: Ego sum qui
veni de prælio, & ego qui de acie
fugi hodie. Cui ille ait: Quid actum
est fili mi?
17 Respondens autem ille, qui
nuntiabat, Fugit, inquit, Israel
coram Philisthiim, & ruina magna
facta est in populo: insuper & duo
filii tui mortui sunt, Ophni & Phi-
nees: & arca Dei capta est.
18 Cumque ille nominasset arcam
Dei, cecidit de sella retrorsum jux-
ta ostium, & fractis cervicibus mor-
tuus est. Senex enim erat & vir
grandævus: & ipse judicavit Israel
quadraginta annis.
19 Nurus autem ejus, uxor Phinees,
prægnans erat, vicinaque partui:
& audito nuntio quod capta esset ar-
ca Dei, & mortuus esset socer suus, &
vir suus, incurvavit se & peperit: ir-
ruerant enim in eam dolores subiti.
20 In ipso autem momento mor-
tis ejus, dixerunt ei quæ stabant cir-
ca eam: Ne timeas, quia filium pe-
peristi. Quæ non respondit eis, ne-
que animadvertit.
21 Et vocavit puerum Ichabod,
dicens: Translata est gloria de Is-
rael, quia capta est arca Dei, & pro
socero suo & pro viro suo;
22 Et ait: Ttanslata est gloria ab
Israël, eo quod capta esset arca Dei.

CAPUT V.

Dagon coram arca semel ac iterum corruit, abscissis in limine capite & manibus, Philisthæi quoque mariscis & muribus percussi, arcam a se repellunt.

1 PHilisthiim autem tulerunt
arcam Dei, & asportave-
runt eam a lapide adjutorii in Azo-
tum.
2 Tuleruntque Philisthiim arcam
Dei, & intulerunt eam in templum
Dagon, & statuerunt eam juxta
Dagon.
3 Cumque surrexissent diluculo
Azotii altera die, ecce Dagon jace-
bat pronus in terra ante arcam Do-
mini: & tulerunt Dagon, & resti-
tuerunt eum in locum suum.
4 Rursumque mane die altera con-
surgentes, invenerunt Dagon ja-
centem super faciem suam in terra
coram arca Domini: caput autem
Dagon, & duæ palmæ manuum ejus
abscissæ erant super limen:
5 Porro Dagon solus truncus re-
manserat in loco suo. Propter hanc
causam non calcant sacerdotes Da-
gon, & omnes qui ingrediuntur
templum ejus, super limen Dagon
in Azoto, usque in hodiernum diem.
6 Aggravata est autem manus Do-
mini super Azotios, & demolitus
est eos: † & percussit in secretiori
parte natium Azotum, & fines ejus.
Et ebullierunt villæ & agri in me- † *Psal.* 77.66.
dio regionis illius, & nati sunt mu-
res, & facta est confusio mortis ma-
gnæ in civitate.
7 Videntes autem viri Azotii
hujuscemodi plagam, dixerunt:
Non maneat arca Dei Israel apud
nos: quoniam dura est manus ejus
super nos, & super Dagon deum
nostrum.
8 Et mittentes congregaverunt o-
mnes satrapas Philisthinorum ad
se, & dixerunt: Quid faciemus de
arca Dei Israel? Responderuntque
Gethæi: Circumducatur arca Dei
Israel. Et circumduxeruut arcam
Dei Israel.
9 Illis autem circũducentibus eam
fiebat manus Domini per singulas

civitates interfectionis magnæ nimis: & percutiebat viros uniuscujusque urbis, a parvo usque ad majorem, & computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethæi consilium, & fecerunt sibi sedes pelliceas.

10 Miserunt ergo arcam Dei in Accaron. Cumque venisset arca Dei in Accaron, exclamaverunt Accaronitæ, dicentes: Adduxerunt ad nos arcam Dei Israel, ut interficiat nos & populum nostrum.

11 Miserunt itaque & congregaverunt omnes satrapas Philisthinorum, qui dixerunt: Dimittite arcam Dei Israel, & revertatur in locum suum, & non interficiat nos cum populo nostro.

12 Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus, & gravissima valde manus Dei. viri quoque, qui mortui non fuerant, percutiebantur in secretiori parte natium: & ascendebat ululatus uniuscujusque civitatis in cælum,

CAPUT VI.

Philisthæi arcam cum votivis donariis, muribus & anis aureis, suorum sacerdotum consilio, a se remittunt per vaccas lactantes & novum plaustrum usque Bethsames: ubi vaccas super ligna plaustri Bethsamitæ immolaverunt, plurimis de populo ac plebe a Domino interemptis, quod arcam Dei non sat reverenter conspexissent.

1 FUit ergo arca Domini in regione Philisthinorum septem mensibus.

2 Et vocaverunt Philisthiim sacerdotes & divinos, dicentes: Quid faciemus de arca Domini? indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt:

3 Si remittitis arcam Dei Israel, nolite dimittere eam vacuam, sed quod debetis, reddite ei pro peccato, & tunc curabimini: & scietis quare non recedat manus ejus a vobis.

4 Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus ei? Responderuntque illi:

5 Juxta numerum provinciarum Philisthinorum, quinque anos aureos facietis, & quinque mures aureos: quia plaga una fuit omnibus vobis, & satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum, & similitudines murium, qui demoliti sunt terram. & dabitis Deo Israel gloriam: si forte relevet manum suam a vobis, & a diis vestris, & a terra vestra.

6 Quare aggravatis corda vestra, sicut aggravavit Ægyptus, & Pharao cor suum? † nonne postquam percussus est, tunc dimisit eos, & abierunt? † Exod. 12.31.

7 Nunc ergo arripite & facite plaustrum novum unum: & duas vaccas fœtas, quibus non est impositum jugum, jungite in plaustro, & recludite vitulos earum domi.

8 Tolletisque arcam Domini, & ponetis in plaustro, & vasa aurea, quæ exolvistis ei pro delicto, ponetis in capsellam ad latus ejus: & dimittite eam ut vadat.

9 Et aspicietis: & siquidem per viam finium suorum ascenderit contra Bethsames, ipse fecit nobis hoc malum grande: sin autem, minime: sciemus quia nequaquam manus ejus tetigit nos, sed casu accidit.

10 Fecerunt ergo illi hoc modo: & tollentes duas vaccas, quæ lactabant vitulos, junxerunt ad plaustrum, vitulosq; earum concluserunt domi.

11 Et posuerunt arcam Dei super plaustrum, & capsellam, quæ habebat mures aureos & similitudines anorum.

12 Ibant autem in directum vaccæ, per viam quæ ducit Bethsames, & itinere uno gradiebantur, pergentes & mugientes: & non declinabant neque ad dextram neque ad sinistram: sed & satrapæ Philisthiim sequebantur usque ad terminos Bethsames.

13 Porro Bethsamitæ metebant triticum in valle: & elevantes oculos suos, viderunt arcam, & gavisi sunt cum vidissent.

14 Et plaustrum venit in agrum Josue Bethsamitæ, & stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus, & conciderunt ligna plaustri, vaccasque imposuerunt super ea holocaustum Domino.

15 Levitæ autem deposuerunt arcam Dei, & capsellam quæ erat juxta eam, in qua erant vasa aurea, & posuerunt super lapidem grandem. Viri autem Bethsamitæ obtulerunt holocausta, & immolaverunt victimas in die illa Domino.

16 Et quinque satrapæ Philisthinorum viderunt, & reversi sunt in Accaron in die illa.

17 Hi sunt autem ani aurei, quos
reddiderunt Philisthiim pro delicto,
Domino: Azotus unum, Gaza u-
num, Ascalon unum, Geth unum,
Accaron unum:
18 Et mures aureos secundum nu-
merum urbium Philisthiim, quin-
que provinciarum, ab urbe murata
usque ad villam quę erat absque mu-
ro, & usque ad Abelmagnum, super
quem posuerunt arcam Domini, quæ
erat usque in illum diem in agro Jo-
sue Bethsamitis.
19 Percussit autem de viris Bethsa-
mitibus, eo quod vidissent arcam
Domini: & percussit de populo se-
ptuaginta viros, & quinquaginta
millia plebis. Luxitque populus, eo
quod Dominus percussisset plebem
plaga magna.
20 Et dixerunt viri Bethsamitæ:
Quis poterit stare in conspectu Do-
mini Dei sancti hujus? & ad quem
ascendet a nobis?
21 Miseruntque nuntios ad habita-
tores Cariathiarim, dicentes: Re-
duxerunt Philisthiim arcam Domi-
ni, descendite, & reducite eam ad
vos.

CAPUT VII.

Reducitur arca in domum Abinadab in Gabaa, & Samuelis hortatu Israelitæ ad Dominum conversi, Philisthæos vicerunt, orante pro ipsis Samuele.

1 VEnerunt ergo viri Cariathia-
rim, & reduxerunt arcam
Domini, & intulerunt eam in do-
mum Abinadab in Gabaa: Eleaza-
rum autem filium ejus sanctificave-
runt, ut custodiret arcam Domini.
2 Et factum est, ex qua die mansit
arca Domini in Cariathiarim, mul-
tiplicati sunt dies (erat quippe jam
annus vigesimus) & requievit omnis
domus Israel post Dominum.
3 Ait autem Samuel ad universam
domum Israel, dicens: † Si in toto
corde vestro revertimini ad Domi-
num, auferte deos alienos de medio
vestri, Baalim & Astaroth: & præ-
parate corda vestra Domino, & ser-
vite ei soli, & eruet vos de manu
Philisthiim.
4 Abstulerunt ergo filii Israel Baa-
lim & Astaroth, & servierunt Domi-
no soli.
5 Dixit autem Samuel: Congrega-
te universum Israel in Masphath, ut
orem pro vobis Dominum.
6 Et convenerunt in Masphath:
hauseruntque aquam, & effuderunt
in conspectu Domini, & jejunave-
runt in die illa, atque dixerunt ibi:
Peccavimus Domino. Judicavitque
Samuel filios Israel in Masphath.
7 Et audierunt Philisthiim quod
congregati essent filii Israel in Ma-
sphath, & ascenderunt satrapæ Phi-
listhinorum ad Israel. Quod cum au-
dissent filii Israel, timuerunt a facie
Philisthinorum.
8 Dixeruntque ad Samuelem: Ne
cesses pro nobis clamare ad Domi-
num Deum nostrum, ut salvet nos
de manu Philisthinorum.
9 Tulit autem Samuel agnum la-
ctentem unum, & obtulit illum ho-
locaustum integrum Domino: & cla-
mavit Samuel ad Dominum pro Is-
rael, & exaudivit eum Dominus.
10 Factum est autem, cum Samuel
offerret holocaustum, Philisthiim
iniere prælium contra Israel: † in-
tonuit autem Dominus fragore ma-
gno in die illa super Philisthiim, &
exterruit eos, & cæsi sunt a facie Is-
rael.
11 † Egressique viri Israel de Ma-
sphath, persecuti sunt Philisthæos,
& percusserunt eos, usque ad locum
qui erat subter Bethchar.
12 Tulit autem Samuel lapidem u-
num, & posuit eum inter Masphath
& inter Sen: & vocavit nomen loci
illius, Lapis adjutorii. Dixitque: Hu-
cusq; auxiliatus est nobis Dominus.
13 Et humiliati sunt Philisthiim,
nec apposuerunt ultra ut venirent
in terminos Israel. Facta est itaque
manus Domini super Philisthæos,
cunctis diebus Samuelis.
14 Et redditæ sunt urbes, quas tu-
lerant Philisthiim ab Israel, Israeli,
ab Accaron usque Geth, & terminos
suos: liberavitque Israel de manu
Philisthinorum, eratque pax inter
Israel & Amorrhæum.
15 Judicabat quoque Samuel Israe-
lem cunctis diebus vitæ suæ.
16 Et ibat per singulos annos cir-
cuiens Bethel & Galgala & Ma-
sphath, & judicabat Israelem in su-
pradictis locis.
17 Revertebaturque in Ramatha:
ibi enim erat domus ejus, & ibi judi-
cabat Israelem: ædificavit etiam ibi
altare Domino.

† *Deut.* 6. 13. *Matt.* 4. 10.

† *Eccli.* 46. 20.

† *Eccli.* 46. 21.

CAPUT VIII.

*Filiis Samuelis ad avaritiam declinan-
tibus petit populus ſibi regem more Gen-
tilium; quibus Samuel, jubente Domi-
no, durum jus regis prædicit; ſed non
auditur.*

1 FActum eſt autem cum ſenuiſ-
ſet Samuel, poſuit filios ſuos
judices Iſrael.
2 Fuitque nomen filii ejus primo-
geniti Joel: & nomen ſecundi A-
bia, judicum in Berſabee.
3 Et non ambulaverunt filii illius
in viis ejus: ſed declinaverunt poſt
avaritiam, acceperuntque munera,
& perverterunt judicium.
4 Congregati ergo univerſi majores
natu Iſrael, venerunt ad Samuelem
in Ramatha.
5 Dixeruntque ei: Ecce tu ſenui-
ſti, & filii tui non ambulant in viis
† Oſee 13.10. Act. 13.21. tuis: † conſtitue nobis regem, ut ju-
dicet nos, ſicut & univerſæ habent
nationes.
6 Diſplicuit ſermo in oculis Samue-
lis, eo quod dixiſſent: Da nobis re-
gem, ut judicet nos. Et oravit Sa-
muel ad Dominum.
7 Dixit autem Dominus ad Samue-
lem: Audi vocem populi in omnibus
quæ loquuntur tibi. non enim te
abjecerunt, ſed me, ne regnem ſu-
per eos.
8 Juxta omnia opera ſua, quæ fe-
cerunt a die qua eduxi eos de Ægy-
pto uſque ad diem hanc, ſicut dere-
liquerunt me, & ſervierunt diis a-
lienis, ſic faciunt etiam tibi.
9 Nunc ergo vocem eorum audi:
verumtamen conteſtare eos, & præ-
dic eis jus regis, qui regnaturus eſt
ſuper eos.
10 Dixit itaque Samuel omnia ver-
ba Domini ad populum, qui petie-
rat a ſe regem,
11 Et ait: Hoc erit jus regis, qui
imperaturus eſt vobis: Filios veſtros
tollet, & ponet in curribus ſuis, fa-
cietque ſibi equites & præcurſores
quadrigarum ſuarum,
12 Et conſtituet ſibi tribunos, &
centuriones, & aratores agrorum
ſuorum, & meſſores ſegetum, & fa-
bros armorum & curruum ſuorum.
13 Filias quoque veſtras faciet ſibi
unguētarias, & focarias, & panificas.
14 Agros quoque veſtros, & vineas,
& oliveta optima tollet, & dabit
ſervis ſuis.
15 Sed & ſegetes veſtras, & vinea-
rum reditus addecimabit, ut det eu-
nuchis & famulis ſuis.
16 Servos etiam veſtros, & ancil-
las, & juvenes optimos, & aſinos
auferet, & ponet in opere ſuo.
17 Greges quoque veſtros addeci-
mabit, voſque eritis ei ſervi.
18 Et clamabitis in die illa a facie
regis veſtri, quem elegiſtis vobis: &
non exaudiet vos Dominus in die il-
la, quia petiſtis vobis regem.
19 Noluit autem populus audire
vocem Samuelis, ſed dixerunt: Ne-
quaquam: rex enim erit ſuper nos,
20 Et erimus nos quoque ſicut om-
nes gentes: & judicabit nos rex no-
ſter, & egredietur ante nos, & pu-
gnabit bella noſtra pro nobis.
21 Et audivit Samuel omnia verba
populi, & locutus eſt ea in auribus
Domini.
22 Dixit autem Dominus ad Sa-
muelem: Audi vocem eorum, & con-
ſtitue ſuper eos regem. Et ait Samuel
ad viros Iſrael: Vadat unuſquiſque
in civitatem ſuam.

CAPUT IX.

*Stirps Saulis, qui quærendo patris aſi-
nas pervenit ad Samuelem, cui revela-
tur ungendus rex, cum quo pranſus eſt,
ac nocte hoſpitio receptus.*

1 ET erat vir de Benjamin no-
mine Cis, filius Abiel, filii
Seror, filii Bechorath, filii Aphia,
filii viri Iemini, fortis robore.
2 Et erat ei filius vocabulo Saul,
electus & bonus: & non erat vir de
filiis Iſrael melior illo. ab humero
& ſurſum eminebat ſuper omnem
populum.
3 Perierant autem aſinæ Cis patris
Saul: & dixit Cis ad Saul filium
ſuum: Tolle tecum unum de pue-
ris, & conſurgens vade, & quære a-
ſinas. Qui cum tranſiſſent per mon-
tem Ephraim,
4 Et per terram Saliſa, & non in-
veniſſent, tranſierunt etiam per
terram Salim, & non erant: ſed &
per terram Jemini, & minime repe-
rerunt.
5 Cum autem veniſſent in terram
Suph, dixit Saul ad puerum qui
erat cum eo: Veni & revertamur,

ne forte dimiserit pater meus asinas, & solicitus sit pro nobis.

6 Qui ait ei: Ecce vir Dei est in civitate hac, vir nobilis: omne quod loquitur, sine ambiguitate venit. nunc ergo eamus illuc, si forte indicet nobis de via nostra, propter quam venimus.

7 Dixitque Saul ad puerum suum: Ecce ibimus: quid feremus ad virum Dei? panis defecit in sitarciis nostris: & sportulam non habemus, ut demus homini Dei, nec quidquam aliud.

8 Rursum puer respondit Sauli, & ait: Ecce inventa est in manu mea quarta pars stateris argenti, demus homini Dei, ut indicet nobis viam nostram.

9 (Olim in Israel sic loquebatur unusquisque vadens consulere Deum Venite, & eamus ad Videntem. Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim Videns.)

10 Et dixit Saul ad puerum suum: Optimus sermo tuus. Veni, eamus. Et ierunt in civitatem, in qua erat vir Dei.

11 Cumque ascenderent clivum civitatis, invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam, & dixerunt eis: Num hic est Videns?

12 Quæ respondentes, dixerunt illis: Hic est: ecce ante te, festina nunc: hodie enim venit in civitatem, quia sacrificium est hodie populi in excelso.

13 Ingredientes urbem, statim invenietis eum antequam ascendat excelsum ad vescendum. neque enim comesurus est populus donec ille veniat: quia ipse benedicit hostiæ, & deinceps comedunt qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite, quia hodie reperietis eum.

14 Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis, apparuit Samuel egrediens obviam eis, ut ascenderet in excelsū.

† *Act.* 13. 21.

15 † Dominus autem revelaverat auriculam Samuelis ante unam diem quam veniret Saul, dicens:

16 Hac ipsa hora, quæ nunc est, cras mittam virum ad te de terra Benjamin, & unges eum ducem super populum meum Israel: & salvabit populum meum de manu Philisthinorum: quia respexi populum meum, venit enim clamor eorum ad me.

17 Cumque aspexisset Samuel Saulem, Dominus dixit ei: Ecce vir quem dixeram tibi, iste dominabitur populo meo.

18 Accessit autem Saul ad Samuelem in medio portæ, & ait: Indica, oro, mihi, ubi est domus Videntis.

19 Et respondit Samuel Sauli dicens: Ego sum Videns. ascende ante me in excelsum, ut comedatis mecum hodie, & dimittam te mane: & omnia quæ sunt in corde tuo, indicabo tibi.

20 Et de asinis, quas nudiustertius perdidisti, ne solicitus sis, quia inventæ sunt. Et cujus erunt optima quæque Israel? nonne tibi & omni domui patris tui?

21 Respondens autem Saul, ait: Numquid non filius Jemini ego sum, de minima tribu Israel, & cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Benjamin? quare ergo locutus es mihi sermonem istum?

22 Assumens itaque Samuel Saulem, & puerum ejus, introduxit eos in triclinium, & dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. erant enim quasi triginta viri.

23 Dixitque Samuel coco: Da partem, quam dedi tibi, & præcepi ut reponeres seorsum apud te.

24 Levavit autem cocus armum, & posuit ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce quod remansit, pone ante te, & comede: quia de industria servatum est tibi, quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa.

25 Et descenderunt de excelso in oppidum, & locutus est cum Saule in solario: stravitque Saul in solario, & dormivit.

26 Cumque mane surrexissent, & jam elucesceret, vocavit Samuel Saulem in solario, dicens: Surge, & dimittam te. Et surrexit Saul: egressique sunt ambo, ipse videlicet, & Samuel.

27 Cumque descenderent in extrema parte civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos, & transeat: tu autem subsiste paulisper, ut indicem tibi verbum Domini.

CAPUT X.

Ungitur Saul in regem a Samuele, datis ac ſuccedentibus ſignis, prophetat inter prophetas, & miſſis ſortibus a Samuele confirmatur in regem: lex regni in libro ſcripta, coram Domino reponitur.

† Act. 13. 21.

1 TUlit † autem Samuel lenti-
culam olei, & effudit ſuper
caput ejus, & deoſculatus eſt eum,&
ait: Ecce, unxit te Dominus ſuper
hereditatem ſuam in principem, &
liberabis populum ſuum de manibus
inimicorum ejus, qui in circuitu ejus
ſunt. Et hoc tibi ſignum, quia un-
xit te Deus in principem.
2 Cum abieris hodie a me, invenies
duos viros juxta ſepulcrum Rachel
in finibus Benjamin, in meridie, di-
centque tibi: Inventæ ſunt aſinæ,ad
quas ieras perquirendas: & inter-
miſſis pater tuus aſinis, ſolicitus eſt
pro vobis,& dicit: Quid faciam de fi-
lio meo?
3 Cumque abieris inde, & ultra
tranſieris, & veneris ad quercum
Thabor, invenient te ibi tres viri a-
ſcendentes ad Deum in Bethel,unus
portans tres hœdos, & alius tres tor-
tas panis, & alius portans lagenam
vini.
4 Cumq;te ſalutaverint,dabunt tibi
duos panes,& accipies de manu eorū.
5 Poſt hæc venies in collem Dei,ubi
eſt ſtatio Philiſthinorum:& cum in-
greſſus fueris ibi urbem, obvium ha-
bebis gregem prophetarum deſcen-
dentium de excelſo,& ante eos pſal-
terium & tympanum, & tibiam, &
citharam, ipſoſque prophetantes.
6 Et inſiliet in te Spiritus Domini,
& prophetabis cum eis, & mutaberis
in virum alium.
7 Quando ergo evenerint ſigna hæc
omnia tibi, fac quęcumque invenerit
manus tua, quia Dominus tecum eſt.
8 Et deſcendes ante me in Galgala,
(ego quippe deſcendam ad te) ut of-
feras oblationem, & immoles victi-
mas pacificas: ſeptem diebus expe-
ctabis, donec veniam ad te, & oſten-
dam tibi quid facias.
9 Itaque cum avertiſſet humerum
ſuum ut abiret a Samuele, immuta-
vit ei Deus cor aliud, & venerunt o-
mnia ſigna hæc in die illa.
10 Veneruntque ad prædictum col-
lem,& ecce cuneus prophetarum ob-
vius ei: & inſiluit ſuper eum Spiri-
tus Domini,& prophetavit in medio
eorum.
11 Videntes autem omnes qui no-
verant eum heri & nudiuſtertius,
quod eſſet cum prophetis, & pro-
phetaret, dixerunt ad invicem:Quæ-
nam res accidit filio Cis?num & Saul
inter prophetas?
12 Reſponditque alius ad alterum,
dicens: Et quis pater eorum?propte-
rea verſum eſt in proverbium: †
Num & Saul inter prophetas?

† Infra 19. 24.

13 Ceſſavit

13 Cessavit autem prophetare, & venit ad excelsum.
14 Dixitque patruus Saul ad eum, & ad puerum ejus: Quo abistis? Qui responderunt: Quærere asinas: quas cum non reperissemus, venimus ad Samuelem.
15 Et dixit ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel.
16 Et ait Saul ad patruum suum: Indicavit nobis quia inventæ essent asinæ. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat ei Samuel.
17 Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maspha:
18 Et ait ad filios Israel: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego eduxi Israel de Ægypto, & erui vos de manu Ægyptiorum, & de manu omnium regum qui affligebant vos.
19 Vos autem hodie projecistis Deum vestrum, qui solus salvavit vos de universis malis & tribulationibus vestris: & dixistis: † Nequaquam: sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras, & per familias.

† Supr. 8. 19.

20 Et applicuit Samuel omnes tribus Israel, & cecidit sors tribus Benjamin.
21 Et applicuit tribum Benjamin & cognationes ejus, & cecidit cognatio Metri, & pervenit usque ad Saul filium Cis. Quæsierunt ergo eum, & non est inventus.
22 Et consuluerunt post hæc Dominum, utrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus: Ecce absconditus est domi.
23 Cucurrerunt itaque & tulerunt eum inde: stetitque in medio populi, & altior fuit universo populo ab humero & sursum.
24 Et ait Samuel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo, Et clamavit omnis populus, & ait: Vivat Rex.
25 Locutus est autem Samuel ad populum legem regni, & scripsit in libro, & reposuit coram Domino: & dimisit Samuel omnem populum, singulos in domum suam.
26 Sed & Saul abiit in domum suam in Gabaa: & abiit cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda.
27 Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum, & non attulerunt ei munera: ille vero dissimulabat se audire.

CAPUT XI.

Saul, irruente in ipsum spiritu Domini, divisisque suis bobus, populum ad bellum convocat, vincitque Naas regem Ammonitarum, liberatis viris Jabes Galaad, & regnum ejus instauratur in Galgala.

1 ET factum est quasi post mensem, ascendit Naas Ammonites, & pugnare cœpit adversum Jabes Galaad. Dixeruntque omnes viri Jabes ad Naas: Habeto nos fœderatos, & serviemus tibi.
2 Et respondit ad eos Naas Ammonites: In hoc feriam vobiscum fœdus, ut eruam omnium vestrum oculos dextros, ponamque vos opprobrium in universo Israel.
3 Et dixerunt ad eum seniores Jabes: Concede nobis septem dies, ut mittamus nuntios ad universos terminos Israel: & si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te.
4 Venerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis: & locuti sunt verba hæc, audiente populo: & levavit omnis populus vocem suam, & flevit.
5 Et ecce Saul veniebat, sequens boves de agro, & ait: Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum Jabes.
6 Et insilivit Spiritus Domini in Saul, cum audisset verba hæc, & iratus est furor ejus nimis.
7 Et assumens utrumque bovem, concidit in frusta, misitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum dicens: Quicumque non exierit, & secutus fuerit Saul & Samuel, sic fiet bobus ejus. Invasit ergo timor Domini populum, & egressi sunt quasi vir unus.
8 Et recensuit eos in Bezech: fueruntque filiorum Israel trecenta millia: virorum autem Juda triginta millia.
9 Et dixerunt nuntiis, qui venerant: Sic dicetis viris, qui sunt in Jabes Galaad: Cras erit vobis salus, cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii, & annuntiaverunt viris Jabes: qui lætati sunt,
10 Et dixerunt: Mane exibimus ad vos: & facietis nobis omne quod placuerit vobis.
11 Et factum est, cum dies crastinus venisset, constituit Saul populum in tres partes: & ingressus est media ca-

ſtra in vigilia matutina, & percuſſit Ammon uſq; dum incaleſceret dies: reliqui autem diſperſi ſunt, ita ut non relinquerētur in eis duo pariter.

12 Et ait populus ad Samuelem: † Quis eſt iſte qui dixit: Saul num regnabit ſuper nos? Date viros, & interficiemus eos. † *Supra* 10. 27.

13 Et ait Saul: Non occidetur quiſquam in die hac, quia hodie fecit Dominus ſalutem in Iſrael.

14 Dixit autem Samuel ad populum: Venite, & eamus in Galgala, & innovemus ibi regnum.

15 Et perrexit omnis populus in Galgala, & fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, & immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et lætatus eſt ibi Saul, & cuncti viri Iſrael nimis.

CAPUT XII.

Samuel populi judicio probatus innocens; Iſraelem ingratitudinis erga Deum arguit, datis e cælo ſignis dicta ſua confirmat, hortaturque ut Domino adhæreant, non ceſſans pro ipſis orare.

1 DIxit autem Samuel ad univerſum Iſrael: Ecce audivi vocem veſtram, juxta omnia quæ locuti eſtis ad me, & conſtitui ſuper vos regem.

2 Et nunc rex graditur ante vos: ego autem ſenui, & incanui: porro filii mei vobiſcum ſunt: itaque converſatus coram vobis ab adoleſcentia mea uſque ad hanc diem, ecce præſto ſum.

† *Eccli.* 46. 22. 3 † Loquimini de me coram Domino, & coram Chriſto ejus, utrum bovem cujuſquam tulerim, aut aſinum: ſi quempiam calumniatus ſum, ſi oppreſſi aliquem, ſi de manu cujuſquam munus accepi: & contemnam illud hodie, reſtituamque vobis.

4 Et dixerunt: Non es calumniatus nos, neque oppreſſiſti, neque tuliſti de manu alicujus quippiam.

5 Dixitque ad eos: Teſtis eſt Dominus adverſum vos, & teſtis Chriſtus ejus in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt: Teſtis.

6 Et ait Samuel ad populum: Dominus, qui fecit Moyſen & Aaron, & eduxit patres noſtros de terra Ægypti.

7 Nunc ergo ſtate, ut judicio contendam adverſum vos coram Domino, de omnibus miſericordiis Domini, quas fecit vobiſcum, & cum patribus veſtris:

8 † Quo modo Jacob ingreſſus eſt in Ægyptum, & clamaverunt patres veſtri ad Dominum: & miſit Dominus Moyſen & Aaron, & eduxit patres veſtros de Ægypto: & collocavit eos in loco hoc. † *Gen.* 46. 5.

9 Qui obliti ſunt Domini Dei ſui, † & tradidit eos in manu Siſaræ magiſtri militiæ Haſor, & in manu Philiſthinorum, & in manu regis Moab, & pugnaverunt adverſum eos. † *Judic.* 4. 2.

10 Poſtea autem clamaverunt ad Dominum, & dixerunt: Peccavimus, quia dereliquimus Dominum, & ſervivimus Baalim & Aſtaroth: nunc ergo erue nos de manu inimicorum noſtrorum, & ſerviemus tibi.

11 † Et miſit Dominus Jerobaal, & Badan, & Jephte, & Samuel, & eruit vos de manu inimicorum veſtrorum per circuitum, & habitaſtis confidenter. † *Judic.* 6. 14.

12 Videntes autem quod Naas rex filiorum Ammon veniſſet adverſum vos, dixiſtis mihi: † Nequaquam, ſed rex imperabit nobis: cum Dominus Deus veſter regnaret in vobis. † *Supra* 8. 19. & 10. 19.

13 Nunc ergo præſto eſt rex veſter, quem elegiſtis & petiſtis: ecce dedit vobis Dominus regem.

14 Si timueritis Dominum, & ſervieritis ei, & audieritis vocem ejus, & non exaſperaveritis os Domini: eritis & vos, & rex qui imperat vobis, ſequentes Dominum Deum veſtrum.

15 Si autem non audieritis vocem Domini, ſed exaſperaveritis ſermones ejus, erit manus Domini ſuper vos, & ſuper patres veſtros.

16 Sed & nunc ſtate, & videte rem iſtam grandem, quam facturus eſt Dominus in conſpectu veſtro.

17 Numquid non meſſis tritici eſt hodie? invocabo Dominum, & dabit voces & pluvias: & ſcietis, & videbitis, quia grande malum feceritis vobis in conſpectu Domini, petentes ſuper vos regem.

18 Et clamavit Samuel ad Dominum, & dedit Dominus voces & pluvias in illa die.

19 Et timuit omnis populus nimis Dominum & Samuelem, & dixit univerſus populus ad Samuelem: Ora pro ſervis tuis ad Dominum Deum

tuum, ut non moriamur. addidimus enim universis peccatis nostris malum, ut peteremus nobis regem.

20 Dixit autem Samuel ad populum: Nolite timere, vos fecistis universum malum hoc: verumtamen nolite recedere a tergo Domini, sed servite Domino in omni corde vestro.

21 Et nolite declinare post vana, quæ non proderunt vobis, neque eruent vos, quia vana sunt.

22 Et non derelinquet Dominus populum suum, propter nomen suum magnum: quia juravit Dominus facere vos sibi populum.

23 Absit autem a me hoc peccatum in Dominum, ut cessem orare pro vobis, & docebo vos viam bonam & rectam.

24 Igitur timete Dominum, & servite ei in veritate, & ex toto corde vestro. vidistis enim magnifica quæ in vobis gesserit.

25 Quod si perseveraveritis in malitia: & vos & rex vester pariter peribitis.

CAPUT XIII.

Victi a Saule Philisthæi maximo apparatu adversus Israelem armantur; territi Hebræi in antris latitant: & Saul quia non expectato Samuelis adventu obtulit holocaustum, reprobatus a Domino dicitur: de cautela Philisthæorum ut Israelitæ armis spoliarentur.

1 Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset, duobus autem annis regnavit super Israel.

2 Et elegit sibi Saul tria millia de Israel: & erant cum Saul duo millia in Machmas, & in monte Bethel: mille autem cum Jonatha in Gabaa Benjamin. porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua.

3 Et percussit Jonathas stationem Philisthinorum, quæ erat in Gabaa. Quod cum audissent Philisthiim, Saul cecinit buccina in omni terra, dicens: Audiant Hebræi.

4 Et universus Israel audivit hujuscemodi famam: Percussit Saul stationem Philisthinorum: & erexit se Israel adversus Philisthiim. Clamavit ergo populus post Saul in Galgala.

5 Et Philisthiim congregati sunt ad præliandum contra Israel, triginta millia curruum, & sex millia equitum, & reliquum vulgus, sicut arena quæ est in littore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in Machmas ad orientem Bethaven.

6 Quod cum vidissent viri Israel se in arcto positos, (afflictus enim erat populus) absconderunt se in speluncis, & in abditis, in petris quoque, & in antris, & in cisternis.

7 Hebræi autem transierunt Jordanem in terram Gad & Galaad. Cumque adhuc esset Saul in Galgala, universus populus perterritus est, qui sequebatur eum.

8 Et expectavit septem diebus juxta placitum Samuelis, & non venit Samuel in Galgala, dilapsusque est populus ab eo.

9 Ait ergo Saul: Afferte mihi holocaustum, & pacifica. Et obtulit holocaustum.

10 Cumque complesset offerens holocaustum, ecce Samuel veniebat: & egressus est Saul obviam ei ut salutaret eum.

11 Locutusque est ad eum Samuel: Quid fecisti? Respondit Saul: Quia vidi quod populus dilaberetur a me, & tu non veneras juxta placitos dies, porro Philisthiim congregati fuerant in Machmas,

12 Dixi: Nunc descendent Philisthiim ad me in Galgala, & faciem Domini non placavi. Necessitate compulsus, obtuli holocaustum.

13 Dixitque Samuel ad Saul: Stulte egisti, nec custodisti mandata Domini Dei tui, quæ præcepit tibi. Quod si non fecisses, jam nunc præparasset Dominus regnum tuum super Israel in sempiternum,

14 Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. † Quæsivit Dominus sibi virum juxta cor suum: & præcepit ei Dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non servaveris quæ præcepit Dominus. † *Act.* 13. 22.

15 Surrexit autem Samuel, & ascendit de Galgalis in Gabaa Benjamin. Et reliqui populi ascenderunt post Saul obviam populo, qui expugnabant eos venientes de Galgala in Gabaa, in colle Benjamin. Et recensuit Saul populum, qui inventi fuerant cum eo, quasi sexcentos viros.

16 Et Saul & Jonathas filius ejus, populusque qui inventus fuerat cum

eis, erat in Gabaa Benjamin: porro Philisthiim consederant in Machmas.

17 Et egressi sunt ad prædandum de castris Philisthinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat contra viam Ephra ad terram Sual.

18 Porro alius ingrediebatur per viam Bethhoron. tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli Seboim contra desertum.

19 Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel. caverant enim Philisthiim, ne forte facerent Hebræi gladium aut lanceam.

20 Descendebat ergo omnis Israel ad Philisthiim, ut exacueret unusquisque vomerem suum, & ligonem, & securim, & sarculum.

21 Retusæ itaque erant acies vomerum, & ligonum, & tridentum, & securium, usque ad stimulum corrigendum.

22 Cumque venisset dies prælii, non est inventus ensis & lancea in manu totius populi, qui erat cum Saule & Jonatha, excepto Saul & Jonatha filio ejus.

23 Egressa est autem statio Philisthiim, ut transcenderet in Machmas.

CAPUT XIV.

Jonathas Domino fidens, cum armigero suo Philisthæos dispersit; verum, post victoriam, melle gustato, contra patris prohibitionem quam ignorabat, populi auxilio vix mortem evasit.

1 ET accidit quadam die ut diceret Jonathas filius Saul ad adolescentem armigerum suum: Veni, & transeamus ad stationem Philisthinorum, quæ est trans locum illum. Patri autem suo hoc ipsum non indicavit.

2 Porro Saul morabatur in extrema parte Gabaa, sub malogranato, quæ erat in Magron: & erat populus cum eo quasi sexcentorum virorum.

3 Et Achias filius Achitob fratris Ichabod filii Phinees, † qui ortus fuerat ex Heli sacerdote Domini, in Silo, portabat ephod. Sed & populus ignorabat quo isset Jonathas.

† Supra 4. 21.

4 Erant autem inter ascensus, per quos nitebatur Jonathas transire ad stationem Philisthinorum, eminentes petræ ex utraque parte, & quasi in modum dentium scopuli hinc & inde prærupti, nomen uni Boses, & nomen alteri Sene:

5 Unus scopulus prominens ad aquilonem ex adverso Machmas, & alter ad meridiem contra Gabaa.

6 Dixit autem Jonathas ad adolescentem armigerum suum: Veni, transeamus ad stationem incircumcisorum horum, si forte faciat Dominus pro nobis: quia non est Domino difficile salvare, vel in multis, vel in paucis.

7 Dixitque ei armiger suus: Fac omnia quæ placent animo tuo: perge quo cupis, & ero tecum ubicumque volueris.

8 Et ait Jonathas: Ecce nos transimus ad viros istos. Cumque apparuerimus eis,

9 Si taliter locuti fuerint ad nos, manete donec veniamus ad vos: stemus in loco nostro, nec ascendamus ad eos.

10 Si autem dixerint: Ascendite ad nos: ascendamus, quia tradidit eos Dominus in manibus nostris: hoc erit nobis signum.

11 Apparuit igitur uterque stationi Philisthinorum: dixeruntque Philisthiim: En Hebræi egrediuntur de cavernis, in quibus absconditi fuerant.

12 Et locuti sunt viri de statione ad Jonatham, & ad armigerum ejus, dixeruntque: Ascendite ad nos, & ostendemus vobis rem. Et ait Jonathas ad armigerum suum: Ascendamus, sequere me: † tradidit enim Dominus eos in manus Israel.

† 1 Machab. 4. 30.

13 Ascendit autem Jonathas manibus & pedibus reptans, & armiger ejus post eum. Itaque alii cadebant ante Jonatham, alios armiger ejus interficiebat sequens eum.

14 Et facta est plaga prima, qua percussit Jonathas & armiger ejus, quasi viginti virorum, in media parte jugeri, quam par boum in die arare consuevit.

15 Et factum est miraculum in castris, per agros: sed & omnis populus stationis eorum, qui ierant ad prædandum, obstupuit, & conturbata est terra: & accidit quasi miraculum a Deo.

16 Et respexerunt speculatores Saul, qui erant in Gabaa Benjamin, & ecce multitudo prostrata, & huc illucque diffugiens.

17 Et ait Saul populo, qui erat cum eo: Requirite, & videte quis abierit ex nobis. Cumque requisissent, repertum est non adesse Jonatham, & armigerum ejus.

18 Et ait Saul ad Achiam: Applica arcam Dei. (Erat enim ibi arca Dei in die illa cum filiis Israel.)

19 Cumque loqueretur Saul ad sacerdotem, tumultus magnus exortus est in castris Philisthinorum: crescebatque paulatim, & clarius resonabat. Et ait Saul ad sacerdotem: Contrahe manum tuam.

20 Conclamavit ergo Saul, & omnis populus qui erat cum eo, & venerunt usque ad locum certaminis: & ecce versus fuerat gladius uniuscujusque ad proximum suum, & cædes magna nimis.

21 Sed & Hebræi qui fuerant cum Philisthiim heri & nudiustertius, ascenderantque cum eis in castris, reversi sunt ut essent cum Israel, qui erant cum Saul & Jonatha.

22 Omnes quoque Israelitæ qui se absconderant in monte Ephraim, audientes quod fugissent Philisthæi, sociaverunt se cum suis in prælio. Et erant cum Saul, quasi decem millia virorum.

23 Et salvavit Dominus in die illa Israel. pugna autem pervenit usque ad Bethaven.

24 Et viri Israel sociati sunt sibi in die illa: adjuravit autem Saul populum, dicens: Maledictus vir, qui comederit panem usque ad vesperam, donec ulciscar de inimicis meis. Et non manducavit universus populus panem:

25 Omneque terræ vulgus venit in saltum, in quo erat mel super faciem agri.

26 Ingressus est itaque populus saltum, & apparuit fluens mel, nullusque applicuit manum ad os suum. timebat enim populus juramentum.

27 Porro Jonathas non audierat cum adjuraret pater ejus populum: extenditque summitatem virgæ, quam habebat in manu, & intinxit in favum mellis: & convertit manum suam ad os suum, & illuminati sunt oculi ejus.

28 Respondensque unus de populo, ait: Jurejurando constrinxit pater tuus populum, dicens: Maledictus vir, qui comederit panem hodie, (defecerat autem populus.)

29 Dixitque Jonathas: Turbavit pater meus terram: vidistis ipsi quia illuminati sunt oculi mei, eo quod gustaverim paululum de melle isto:

30 Quanto magis si comedisset populus de præda inimicorum suorum, quam reperit? nonne major plaga facta fuisset in Philisthiim?

31 Percusserunt ergo in die illa Philisthæos a Machmis usque in Ajalon. Defatigatus est autem populus nimis.

32 Et versus ad prædam, tulit oves, & boves, & vitulos, & mactaverunt in terra: comeditque populus cum sanguine.

33 Nuntiaverunt autem Sauli dicentes, quod populus peccasset Domino, comedens cum sanguine. Qui ait: Prævaricati estis: volvite ad me jam nunc saxum grande.

34 Et dixit Saul: Dispergimini in vulgus, & dicite eis, ut adducat ad me unusquisque bovem suum & arietem, & occidite super istud, & vescimini, & non peccabitis Domino comedentes cum sanguine. Adduxit itaque omnis populus unusquisque bovem in manu sua usque ad noctem: & occiderunt ibi.

35 Ædificavit autem Saul altare Domino; tuncque primum cœpit ædificare altare Domino.

36 Et dixit Saul: Irruamus super Philisthæos nocte, & vastemus eos usque dum illucescat mane, nec relinquamus ex eis virum. Dixitque populus: Omne quod bonum videtur in oculis tuis, fac. Et ait sacerdos: Accedamus huc ad Deum.

37 Et consuluit Saul Dominum: Num persequar Philisthiim? si trades eos in manus Israel? Et non respondit ei in die illa.

38 Dixitque Saul: Applicate huc universos angulos populi: & scitote, & videte, per quem acciderit peccatum hoc hodie.

39 Vivit Dominus salvator Israel, quia si per Jonatham filium meum factum est, absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo.

40 Et ait ad universum Israel: Separamini vos in partem unam, & ego cum Jonatha filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad Saul: Quod bonum videtur in oculis tuis, fac.

41 Et dixi Saul ad Dominum Deum

Iſrael : Domine Deus Iſrael da in-
dicium : quid eſt quod non reſpon-
deris ſervo tuo hodie ? Si in me, aut
in Jonatha filio meo, eſt iniquitas
hæc, da oſtenſionem : aut ſi hæc
iniquitas eſt in populo tuo, da ſan-
ctitatem. Et deprehenſus eſt Jona-
thas & Saul, populus autem exi-
vit.
42 Et ait Saul : Mittite ſortem in-
ter me, & inter Jonatham filium
meum. Et captus eſt Jonathas.
43 Dixit autem Saul ad Jonatham :
Indica mihi quid feceris ? Et indi-
cavit ei Jonathas, & ait : Guſtans
guſtavi in ſummitate virgæ, quæ erat
in manu mea, paululum mellis, &
ecce ego morior.
44 Et ait Saul : Hæc faciat mihi
Deus, & hæc addat, quia morte
morieris Jonatha.
45 Dixitque populus ad Saul : Er-
gone Jonathas morietur, qui fecit
ſalutem hanc magnam in Iſrael ?
hoc nefas eſt : vivit Dominus, ſi ce-
ciderit capillus de capite ejus in ter-
ram, quia cum Deo operatus eſt ho-
die. Liberavit ergo populus Jona-
tham, ut non moreretur.
46 Receſſitque Saul, nec perſecu-
tus eſt Philiſthiim : porro Philiſthiim
abierunt in loca ſua.
47 Et Saul, confirmato regno ſu-
per Iſrael, pugnabat per circui-
tum adverſum omnes inimicos e-
jus, contra Moab, & filios Am-
mon, & Edom, & reges Soba, &
Philiſthæos : & quocumque ſe ver-
terat, ſuperabat.
48 Congregatoque exercitu, per-
cuſſit Amalec, & eruit Iſrael de ma-
nu vaſtatorum ejus.
49 Fuerunt autem filii Saul, Jona-
thas, & Jeſſui, & Melchiſua : & no-
mina duarum filiarum ejus, nomen
primogenitæ Merob, & nomen mi-
noris Michol.
50 Et nomen uxoris Saul, Achi-
noam filia Achimaas : & nomen prin-
cipis militiæ ejus Abner, filius Ner,
patruelis Saul.
51 Porro Cis fuit pater Saul, &
Ner pater Abner, filius Abiel,
52 Erat autem bellum potens ad-
verſum Philiſthæos omnibus diebus
Saul. Nam quemcumque viderat
Saul virum fortem, & aptum ad
prælium, ſociabat eum ſibi.

CAPUT XV.

Saul missus a Domino ad delendum funditus Amalec, Agag eorum regem multamque prædam reservans, inobedientiæ arguitur, commendata obedientia, ideoque secundo reprobatus a regno rejicitur; interfectoque Agag, Saul reprobatus a Samuele lugetur.

1 ET dixit Samuel ad Saul: Me
misit Dominus, ut ungerem te in regem super populum ejus
Israel: nunc ergo audi vocem Domini:
2 Hæc dicit Dominus exercituum:
Recensui quæcumque fecit Amalec
† Exod. 17. 8. Israeli, † quomodo restitit ei in via
cum ascenderet de Ægypto.
3 Nunc ergo vade, & percute Amalec, & demolire universa ejus:
non parcas ei, & non concupiscas
ex rebus ipsius aliquid: sed interfice
a viro usque ad mulierem, & parvulum atque lactentem, bovem &
ovem, camelum & asinum.
4 Præcepit itaque Saul populo, &
recensuit eos quasi agnos: ducenta
millia peditum, & decem millia virorum Juda.
5 Cumque venisset Saul usque ad
civitatem Amalec, tetendit insidias
in torrente.
6 Dixitque Saul Cinæo: Abite, recedite, atque descendite ab Amalec:
ne forte involvam te cum eo. tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis Israel, cum ascenderent
de Ægypto. Et recessit Cinæus de
medio Amalec.
7 Percussitque Saul Amalec, ab
Hevila, donec venias ad Sur, quæ
est e regione Ægypti.
8 Et apprehendit Agag regem Amalec vivum: omne autem vulgus
interfecit in ore gladii.
9 Et pepercit Saul, & populus,
Agag, & optimis gregibus ovium &
armentorum, & vestibus & arietibus, & universis quæ pulchra erant,
nec voluerunt disperdere ea: quidquid vero vile fuit & reprobum, hoc
demoliti sunt.
10 Factum est autem verbum Domini ad Samuel, dicens:
11 Pœnitet me quod constituerim
Saul regem: quia dereliquit me, &
verba mea opere non implevit. Contristatusque est Samuel, & clamavit
ad Dominum tota nocte.
12 Cumque de nocte surrexisset Samuel, ut iret ad Saul mane, nuntiatum est Samueli, eo quod venisset Saul in Carmelum, & erexisset
sibi fornicem triumphalem, & reversus transisset, descendissetque
in Galgala. Venit ergo Samuel ad
Saul, & Saul offerebat holocaustum
Domino, de initiis prædarum quæ
attulerat ex Amalec.
13 Et cum venisset Samuel ad
Saul, dixit ei Saul: Benedictus tu

Domi-

Domino, implevit verbum Domini.
14 Dixitque Samuel : Et quæ est
hæc vox gregum, quæ resonat in auribus meis, & armentorum, quam ego audio?
15 Et ait Saul : De Amalec adduxerunt ea : pepercit enim populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo, reliqua vero occidimus.
16 Ait autem Samuel ad Saul : Sine me, & indicabo tibi quæ locutus sit Dominus ad me nocte. Dixitque ei : Loquere.
17 Et ait Samuel : Nonne cum parvulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? unxitque te Dominus in regem super Israel,
18 Et misit te Dominus in viam, & ait : Vade, & interfice peccatores Amalec, & pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum.
19 Quare ergo non audisti vocem Domini : sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini?
20 Et ait Saul ad Samuelem : Immo audivi vocem Domini, & ambulavi in via per quam misit me Dominus, & adduxi Agag regem Amalec, & Amalec interfeci.
21 Tulit autem de præda populus oves & boves, primitias eorum quæ cæsa sunt, ut immolet Domino Deo suo in Galgalis.
22 Et ait Samuel : † Numquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini? MELIOR est enim obedientia quam victimæ : & auscultare magis quam offerre adipem arietum.

† Eccl. 4. 17. Osee 6. 6. Matth. 9. 13. & 12. 7.

23 Quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare : & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abjecisti sermonem Domini, abjecit te Dominus ne sis rex.
24 Dixitque Saul ad Samuelem : Peccavi, quia prævaricatus sum sermonem Domini, & verba tua, timens populum, & obediens voci eorum.
25 Sed nunc porta, quæso, peccatum meum, & revertere mecum, ut adorem Dominum.
26 Et ait Samuel ad Saul : Non revertar tecum, quia projecisti sermonem Domini, & projecit te Dominus ne sis rex super Israel.
27 Et conversus est Samuel ut abiret : ille autem apprehendit summitatem pallii ejus, quæ & scissa est.
28 Et ait ad eum Samuel : † Scidit Dominus regnum Israel a te hodie, & tradidit illud proximo tuo meliori te.

† Infra 28. 17.

29 Porro Triumphator in Israel non parcet, & pœnitudine non flectetur : neque enim homo est ut agat pœnitentiam.
30 At ille ait : Peccavi : sed nunc honora me coram senioribus populi mei, & coram Israel, & revertere mecum, ut adorem Dominum Deum tuum.
31 Reversus ergo Samuel secutus est Saulem : & adoravit Saul Dominum.
32 Dixitque Samuel : Adducite ad me Agag regem Amalec. Et oblatus est ei Agag pinguissimus, & tremens. Et dixit Agag : Siccine separat amara mors?
33 Et ait Samuel : Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit eum Samuel coram Domino in Galgalis.
34 Abiit autem Samuel in Ramatha : Saul vero ascendit in domum suam in Gabaa.
35 Et non vidit Samuel ultra Saul usque ad diem mortis suæ : verumtamen lugebat Samuel Saulem, quoniam Dominum pœnitebat quod constituisset eum regem super Israel.

CAPUT XVI.

Reprobato Saule, David inter fratres minimus in regem ungitur : quo cithara psallente coram Saule cum agitaretur spiritu malo, ille levius habebat.

1 DIxitque Dominus ad Samuelem : Usquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum ne regnet super Israel? Imple cornu tuum oleo, & veni, ut mittam te ad Isai Bethlehemitem : providi enim in filiis ejus mihi regem.
2 Et ait Samuel : Quo modo vadam? audiet enim Saul & interficiet me. Et ait Dominus : Vitulum de armento tolles in manu tua, & dices : Ad immolandum Domino veni.
3 Et vocabis Isai ad victimam, & ego ostendam tibi quid facias, &

unges quemcumque monſtravero tibi.

4 Fecit ergo Samuel, ſicut locutus eſt ei Dominus. Venitque in Bethlehem, & admirati ſunt ſeniores civitatis, occurrentes ei, dixeruntque: Pacificuſne eſt ingreſſus tuus?

5 Et ait: Pacificus: ad immolandum Domino veni, ſanctificamini, & venite mecum ut immolem. Sanctificavit ergo Iſai & filios ejus, & vocavit eos ad ſacrificium.

6 Cumque ingreſſi eſſent, vidit Eliab, & ait: Num coram Domino eſt Chriſtus ejus?

7 Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne reſpicias vultum ejus, neque altitudinem ſtaturæ ejus: quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis ego judico: homo enim videt ea quæ parent, † Dominus autem intuetur cor.

† Pſal. 7. 10.

8 Et vocavit Iſai Abinadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.

9 Adduxit autem Iſai Samma, de quo ait: Etiam hunc non elegit Dominus.

10 Adduxit itaque Iſai ſeptem filios ſuos coram Samuele: & ait Samuel ad Iſai: Non elegit Dominus ex iſtis.

11 Dixitque Samuel ad Iſai: Numquid jam completi ſunt filii? qui reſpondit: Adhuc reliquus eſt parvulus, & paſcit oves. Et ait Samuel ad Iſai: Mitte, & adduc eum: nec enim diſcumbemus prius quam huc ille veniat.

12 Miſit ergo, & adduxit eum. Erat autem rufus, & pulcher aſpectu, decoraque facie. & ait Dominus: Surge, unge eum, ipſe eſt enim.

13 Tulit ergo Samuel cornu olei, † & unxit eum in medio fratrum ejus: & directus eſt Spiritus Domini a die illa in David, & deinceps: ſurgenſque Samuel abiit in Ramatha:

† 2 Reg. 7. 8. Pſalm. 77. 70. & 88. 21. Actor. 7. 46. & 13. 22.

14 Spiritus autem Domini receſſit a Saul, & exagitabat eum ſpiritus nequam, a Domino.

15 Dixeruntque ſervi Saul ad eum: Ecce ſpiritus Dei malus exagitat te.

16 Jubeat Dominus noſter: & ſervi tui qui coram te ſunt, quærent hominem ſcientem pſallere cithara, ut quando arripuerit te ſpiritus Domini malus, pſallat manu ſua, & levius feras.

17 Et ait Saul ad ſervos ſuos: Providete ergo mihi aliquem bene pſallentem, & adducite eum ad me.

18 Et reſpondens unus de pueris, ait: Ecce vidi filium Iſai Bethlehemitem ſcientem pſallere, & fortiſſimum robore, & virum bellicoſum, & prudentem in verbis, & virum pulchrum: & Dominus eſt cum eo.

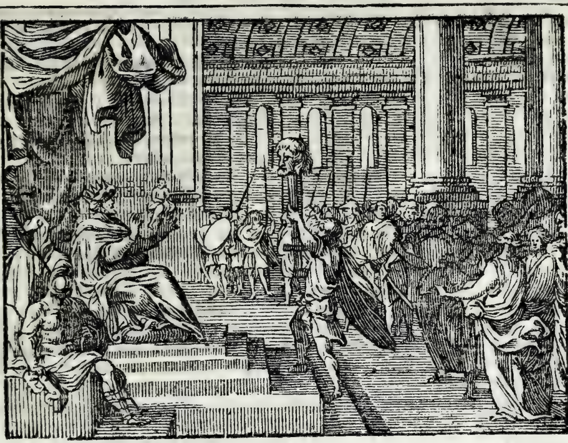
19 Miſit ergo Saul nuntios ad Iſai, dicens: Mitte ad me David filium tuum, qui eſt in paſcuis.

20 Tulitque Iſai aſinum plenum panibus, & lagenam vini, & hœdum de capris unum, & miſit per manum David filii ſui Sauli.

21 Et venit David ad Saul, & ſtetit coram eo: at ille dilexit eum nimis, & factus eſt ejus armiger.

22 Miſitque Saul ad Iſai dicens: Stet David in conſpectu meo: invenit enim gratiam in oculis meis.

23 Igitur quandocumque ſpiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam, & percutiebat manu ſua, & refocillabatur Saul, & levius habebat. recedebat enim ab eo ſpiritus malus.

CAPUT XVII.

Philiſthæis contra Iſraelem ad pugnam congregatis, Goliath gigantem in armis & fortitudine confidentem, ſola funda David occidit, præciſumque caput, diffuſis Philiſthæis, ad Saulem tulit.

1 CONgregantes autem Phili-
ſthim agmina ſua in præ-
lium, convenerunt in Socho Judæ:
& caſtrametati ſunt inter Socho &
Azeca, in finibus Dommim.
2 Porro Saul & filii Iſrael con-
gregati venerunt in Vallem terebin-
thi, & direxerunt aciem ad pugnan-
dum contra Philiſthiim.
3 Et Philiſthiim ſtabant ſuper
montem ex parte hac, & Iſrael ſta-
bat ſupra montem ex altera parte:
valliſque erat inter eos.
4 Et egreſſus eſt vir ſpurius de ca-
ſtris Philiſthinorum, nomine Go-
liath, de Geth, altitudine ſex cu-
bitorum & palmi:
5 Et caſſis ærea ſuper caput ejus,
& lorica ſquamata induebatur. por-
ro pondus loricæ ejus, quinque mi-
lia ſiclorum æris erat:
6 Et ocreas æreas habebat in cru-
ribus: & clypeus æreus tegebat hu-
meros ejus.
7 Haſtile autem haſtæ ejus, erat
quaſi liciatorium texentium. ipſum
autem ferrum haſtæ ejus, ſexcentos
ſiclos habebat ferri: & armiger, ejus
antecedebat eum.
8 Stanſque clamabat adverſum
phalangas Iſrael, & dicebat eis:
Quare veniſtis parati ad prælium?
Numquid ego non ſum Philiſthæus,
& vos ſervi Saul? Eligite ex vobis
virum, & deſcendat ad ſingulare
certamen,
9 Si quiverit pugnare mecum, &
percuſſerit me, erimus vobis ſervi:
ſi autem ego prævaluero, & per-
cuſſero eum, vos ſervi eritis, &
ſervietis nobis.
10 Et ajebat Philiſthæus: Ego ex-
probravi agminibus Iſrael hodie:
Date mihi virum, & ineat mecum
ſingulare certamen.
11 Audiens autem Saul, & omnes
Iſraelitæ, ſermones Philiſthæi hu-
juſcemodi, ſtupebant, & metue-
bant nimis.
12 David autem erat filius viri
Ephrathæi, de quo † ſupra dictum † *Supr.*
eſt, & de Bethlehem Juda, cui no- *16. 1.*
men erat Iſai, qui habebat octo fi-
lios, & erat vir in diebus Saul ſenex,
& grandævus inter viros.
13 Abierunt autem tres filii ejus
majores poſt Saul in prælium: &
nomina trium filiorum ejus, qui
perrexerunt ad bellum. Eliab pri-
mogenitus, & ſecundus Abinadab,
tertiuſque Samma.
14 David autem erat minimus.
Tribus ergo majoribus ſecutis Sau-
lem,
15 Abiit David, & reverſus eſt a
Saul, ut paſceret gregem patris ſui
in Bethlehem.

15 Procedebat vero Philisthæus
mane & vespere, & stabat quadraginta
diebus.
17 Dixit autem Isai ad David filium
suum: Accipe fratribus tuis
ephi polentæ, & decem panes istos,
& curre in castra ad fratres tuos.
18 Et decem formellas casei has
deferes ad tribunum: & fratres tuos
visitabis, si recte agant: & cum
quibus ordinati sunt, disce.
19 Saul autem, & illi, & omnes filii
Israel in Valle terebinthi pugnabant
adversum Philisthiim.
20 Surrexit itaque David mane,
& comendavit gregem custodi: &
onustus abiit, sicut præceperat ei
Isai. & venit ad locum Magala, & ad
exercitum, qui egressus ad pugnam
vociferatus erat in certamine.
21 Direxerat enim aciem Israel, sed
& Philisthiim ex adverso fuerant
præparati.
22 Dereliquens ergo David vasa
quæ attulerat, sub manu custodis
ad sarcinas, cucurrit ad locum certaminis,
& interrogabat si omnia
recte agerentur erga fratres suos.
23 Cumque adhuc ille loqueretur
eis apparuit vir ille spurius ascendens,
Goliath nomine, Philisthæus,
de Geth, de castris Philisthinorum,
& loquente eo hæc eadem verba audivit
David.
24 Omnes autem Israelitæ, cum
vidissent virum, fugerunt a facie
ejus, timentes eum valde.
25 Et dixit unus quispiam de Israel:
Num vidistis virum hunc qui
ascendit? ad exprobrandum enim
Israeli ascendit. Virum ergo qui
percusserit eum, ditabit rex divitiis
magnis, & filiam suam dabit ei, &
domum patris ejus faciet absque tributo
in Israel.
26 Et ait David ad viros qui stabant
secum, dicens: Quid dabitur viro, qui
percusserit Philisthæum hunc, & tulerit
opprobrium de Israel? quis enim
est hic Philisthæus incircumcisus,
qui exprobravit acies Dei viventis?
27 Referebat autem ei populus
eumdem sermonem, dicens: Hæc dabuntur
viro, qui percusserit eum.
28 Quod cum audisset Eliab frater
ejus major, loquente eo cum aliis,
iratus est contra David, & ait: Quare
venisti, & quare dereliquisti paucula
oves illas in deserto? ego novi
superbiam tuam, & nequitiam cordis
tui: quia ut videres prælium descendisti.
29 Et dixit David: Quid feci? numquid
non verbum est?
30 Et declinavit paululum ab eo ad
alium: dixitque eumdem sermonem.
Et respondit ei populus verbum
sicut prius.
31 Audita sunt autem verba, quæ
locutus est David, & annuntiata in
conspectu Saul.
32 Ad quem cum fuisset adductus,
locutus est: Non concidat cor cujusquam
in eo: ego servus tuus vadam,
& pugnabo adversus Philisthæum.
33 Et ait Saul ad David: Non vales
resistere Philisthæo isti, nec pugnare
adversus eum: quia puer es, hic autẽ
vir bellator est ab adolescentia sua.
34 Dixitque David ad Saul: † Pascebat
servus tuus patris sui gregem, *Eccli. 47. 3.*
& veniebat leo, vel ursus, & tollebat
arietem de medio gregis:
35 Et persequebar eos, & percutiebam,
eruebamque de ore eorum:
& illi consurgebant adversum me,
& apprehendebam mentum eorum,
& suffocabam, interficiebamque eos.
36 Nam & leonem & ursum interfeci
ego servus tuus: erit igitur &
Philisthæus hic incircumcisus, quasi
unus ex eis. Nunc vadam, & auferam
opprobrium populi: quoniam
quis est iste Philisthæus incircumcisus,
qui ausus est maledicere exercitui
Dei viventis?
37 Et ait David: Dominus qui
eripuit me de manu leonis, & de
manu ursi, ipse me liberabit de manu
Philisthæi hujus. Dixit autem
Saul ad David: Vade, & Dominus
tecum sit.
38 Et induit Saul David vestimentis
suis, & imposuit galeam æream
super caput ejus, & vestivit eum
lorica.
39 Accinctus ergo David gladio
ejus super vestem suam, cœpit tentare
si armatus posset incedere: non enim
habebat consuetudinem. Dixitque
David ad Saul: Non possum sic
incedere, quia non usum habeo.
Et deposuit ea,
40 Et tulit baculum suum, quem
semper habeat in manibus: & elegit
sibi quinque limpidissimos lapides
de torrente, & misit eos in peram
pastoralem, quam habebat secum &
fundam manu tulit: & processit adversum
Philisthæum.

41 Ibat

41 Ibat autem Philisthæus incedens, & appropinquans adversum David, & armiger ejus ante eum.
42 Cumque inspexisset Philisthæus, & vidisset David, despexit eum. Erat enim adolescens, rufus, & pulcher aspectu.
43 Et dixit Philisthæus ad David: Numquid ego canis sum, quod tu venis ad me cum baculo? Et maledixit Philisthæus David in diis suis:
44 Dixitque ad David: Veni ad me, & dabo carnes tuas volatilibus cæli & bestiis terræ.
45 Dixit autem David ad Philisthæum: Tu venis ad me cum gladio, & hasta, & clypeo: ego autem venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminum Israel, quibus exprobrasti
46 Hodie, & dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum a te: & dabo cadavera castrorum Philisthiim hodie volatilibus cæli, & bestiis terræ: ut sciat omnis terra, quia est Deus in Israel.
47 Et noverit universa ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in hasta salvat Dominus: ipsius enim est bellum, & tradet vos in manus nostras.
48 Cum ergo surrexisset Philisthæus, & veniret, & appropinquaret contra David, festinavit David, & cucurrit ad pugnam ex adverso Philisthæi.
49 Et misit manum suam in peram, tulitque unum lapidem, & funda jecit, & circumducens percussit Philisthæum in fronte: & infixus est lapis in fronte ejus, & cecidit in faciem suam super terram.
† Eccli. 47. 4. 1 Machab. 4. 30.
50 † Prævaluitque David adversum Philisthæum in funda & lapide, percussumque Philisthæum interfecit. Cumque gladium non haberet in manu David,
51 Cucurrit, & stetit super Philisthæum, & tulit gladium ejus, & eduxit eum de vagina sua: & interfecit eum, præciditque caput ejus. Videntes autem Philisthiim, quod mortuus esset fortissimus eorum, fugerunt.
52 Et consurgentes viri Israel & Juda vociferati sunt, & persecuti sunt Philisthæos usque dum venirent in vallem, & usque ad portas Accaron, cecideruntque vulnerati de Philisthiim in via Saraim, & usque ad Geth, & usque ad Accaron.
53 Et revertentes filii Israel postquam persecuti fuerant Philisthæos, invaserunt castra eorum.
54 Assumens autem David caput Philisthæi, attulit illud in Jerusalem: arma vero ejus posuit in tabernaculo suo.
55 Eo autem tempore, quo viderat Saul David egredientem contra Philisthæum, ait ad Abner principem militiæ: De qua stirpe descendit hic adolescens, Abner? Dixitque Abner: Vivit anima tua, rex, si novi.
56 Et ait rex: Interroga tu, cujus filius sit iste puer.
57 Cumque regressus esset David, percusso Philisthæo, tulit eum Abner, & introduxit coram Saule, caput Philisthæi habentem in manu.
58 Et ait ad eum Saul: De qua progenie es, o adolescens? Dixitque David: filius servi tui Isai Bethlehemitæ ego sum.

CAPUT XVIII.

Jonathas Davidi arctissimo jungitur fœdere; Saul, audita sui & David comparatione, pessime illum odit, unde malo spiritu agitatus nititur David configere; & Merob filiam, quam erat Davidi pollicitus, tradit alteri: Michol vero juniorem callide mediantibus centum præputiis Philisthæorum despondet David in uxorem.

1 ET factum est cum complesset loqui ad Saul: anima Jonathæ conglutinata est animæ David, & dilexit eum Jonathas quasi animam suam.
2 Tulitque eum Saul in die illa, & non concessit ei ut reverteretur in domum patris sui.
3 Inierunt autem David & Jonathas fœdus: diligebat enim eum quasi animam suam.
4 Nam expoliavit se Jonathas tunica, qua erat indutus, & dedit eam David, & reliqua vestimenta sua, usque ad gladium & arcum suum, & usque ad balteum.
5 Egrediebatur quoque David ad omnia quæcumque misisset eum Saul, & prudenter se agebat: posuitque eum Saul super viros belli, & acceptus erat in oculis universi po-

puli, maximeque in conspectu famulorum Saul.

6 Porro cum reverteretur percusso Philisthæo David, egressæ sunt mulieres de universis urbibus Israel, cantantes, chorosque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis lætitiæ, & in sistris.

7 Et præcinebant mulieres ludentes, atque dicentes: † Percussit Saul mille, & David decem millia.

† *Infra* 21. 11. *Eccli.* 47. 7.

8 Iratus est autem Saul nimis, & displicuit in oculis ejus sermo iste: dixitque: Dederunt David decem millia, & mihi mille dederunt: quid ei superest nisi solum regnum?

9 Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David a die illa, & deinceps.

10 Post diem autem alteram, invasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus suæ: David autem psallebat manu sua, sicut per singulos dies. tenebatque Saul lanceam,

11 Et misit eam, putans quod configere posset David cum pariete: & declinavit David a facie ejus secundo.

12 Et timuit Saul David, eo quod Dominus esset cum eo, & a se recessisset.

13 Amovit ergo eum Saul a se, & fecit eum tribunum super mille viros: & egrediebatur, & intrabat in conspectu populi.

14 In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat, & Dominus erat cum eo.

15 Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, & cœpit cavere eum.

16 Omnis autem Israel & Juda diligebat David: ipse enim ingrediebatur & egrediebatur ante eos.

17 Dixitque Saul ad David: Ecce filia mea major Merob, ipsam dabo tibi uxorem: tantummodo esto vir fortis, & præliare bella Domini. Saul autem reputabat, dicens: Non sit manus mea in eum, sed sit super eum manus Philisthinorum.

18 Ait autem David ad Saul: Quis ego sum, aut quæ est vita mea, aut cognatio patris mei in Israel, ut fiam gener regis?

19 Factum est autem tempus, cum deberet dari Merob filia Saul David, data est Hadrieli Molathitæ uxor.

20 Dilexit autem David Michol filia Saul altera. Et nuntiatum est Saul, & placuit ei.

21 Dixitque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, & sit super eum manus Philisthinorum. Dixitque Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie.

22 Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam me, dicentes: Ecce places regi, & omnes servi ejus diligunt te. Nunc ergo esto gener regis.

23 Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba hæc. Et ait David: Num parum videtur vobis, generum esse regis? Ego autem sum vir pauper & tenuis.

24 Et renuntiaverunt servi Saul, dicentes: Hujuscemodi verba locutus est David.

25 Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: non habet rex sponsalia necesse, nisi tantum centum præputia Philisthinorum, ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere David in manus Philisthinorum.

26 Cumque renuntiassent servi ejus David, verba quæ dixerat Saul, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis.

27 Et post paucos dies surgens David, abiit cum viris qui sub eo erant. Et percussit ex Philisthiim ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annumeravit ea regi, ut esset gener ejus. Dedit itaque Saul ei Michol filiam suam uxorem.

28 Et vidit Saul, & intellexit quod Dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum.

29 Et Saul magis cœpit timere David: factusque est Saul inimicus David cunctis diebus.

30 Et egressi sunt principes Philisthinorum. a principio autem egressionis eorum, prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul, & celebre factum est nomen ejus nimis.

CAPUT XIX.

Saul Davidem occidere volens, voce Jonathæ placatur: quem coram se citharizantem iterum transfigere tentat, & fugientem industria Michol in Najoth apud Samuelem persecutus, post ternos nuntios prophetantes etiam ipse prophetat.

1 Locutus est autem Saul ad Jonatham filium suum, & ad

omnes

omnes servos suos, ut occiderent David. Porro Jonathas filius Saul diligebat David valde.
2 Et indicavit Jonathas David, dicens: Quærit Saul pater meus occidere te: quapropter observa te, quæso, mane, & manebis clam, & absconderis.
3 Ego autem egrediens stabo juxta patrem meum, in agro ubicumque fueris: & ego loquar de te ad patrem meum: & quodcumque videro, nuntiabo tibi.
4 Locutus est ergo Jonathas de David bona ad Saul patrem suum: dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David, quia non peccavit tibi, & opera ejus bona sunt tibi valde.
5 Et posuit animam suam in manu sua, & percussit Philisthæum, & fecit Dominus salutem magnam universo Israeli: vidisti, & lætatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens David, qui est absque culpa?
6 Quod cum audisset Saul, placatus voce Jonathæ, juravit: Vivit Dominus, quia non occidetur.
7 Vocavit itaque Jonathas David, & indicavit ei omnia verba hæc: & introduxit Jonathas David ad Saul, & fuit ante eum, sicut fuerat heri & nudiustertius.
8 Motum est autem rursum bellum: & egressus David, pugnavit adversum Philisthiim: percussitque eos plaga magna, & fugerunt a facie ejus.
9 Et factus est spiritus Domini malus in Saul. sedebat autem in domo sua, & tenebat lanceam: porro David psallebat manu sua.
10 Nisusque est Saul configere David lancea in pariete, & declinavit David a facie Saul: lancea autem casso vulnere perlata est in parietem, & David fugit, & salvatus est nocte illa.
11 Misit ergo Saul satellites suos in domum David, ut custodirent eum, & interficeretur mane. Quod cum annuntiasset David Michol uxor sua, dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morieris:
12 Deposuit eum per fenestram. porro ille abiit & aufugit, atque salvatus est.
13 Tulit autem Michol statuam, & posuit eam super lectum, & pellem pilosam caprarum posuit ad caput ejus, & operuit eam vestimentis.
14 Misit autem Saul apparitores, qui raperent David: & responsum est quod ægrotaret.
15 Rursumque misit Saul nuntios ut viderent David, dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur.
16 Cumque venissent nuntii, inventum est simulacrum super lectum, & pellis caprarum ad caput ejus.
17 Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti mihi, & dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Michol ad Saul: Quia ipse locutus est mihi: Dimitte me, alioquin interficiam te.
18 David autem fugiens, salvatus est, & venit ad Samuel in Ramatha, & nuntiavit ei omnia quæ fecerat sibi Saul: & abierunt ipse & Samuel, & morati sunt in Najoth.
19 Nuntiatum est autem Sauli a dicentibus: Ecce David in Najoth in Ramatha.
20 Misit ergo Saul lictores, ut raperent David: qui cum vidissent cuneum prophetarum vaticinantium, & Samuelem stantem super eos, factus est etiam Spiritus Domini in illis, & prophetare cœperunt etiam ipsi.
21 Quod cum nuntiatum esset Sauli, misit & alios nuntios: prophetaverunt autem & illi. Et rursum misit Saul tertios nuntios: qui & ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia Saul,
22 Abiit etiam ipse in Ramatha, & venit usque ad cisternam magnam, quæ est in Socho, & interrogavit, & dixit: In quo loco sunt Samuel & David? Dictumque est ei: Ecce in Najoth sunt in Ramatha.
23 Et abiit in Najoth in Ramatha, & factus est etiam super eum Spiritus Domini, & ambulabat ingrediens, & prophetabat usque dum veniret in Najoth in Ramatha.
24 Et expoliavit etiam ipse se vestimentis suis, & prophetavit cum ceteris coram Samuele, & cecidit nudus tota die illa & nocte. Unde & exivit proverbium: † Num & Saul inter prophetas? † *Sup.* 10. 12.

CAPUT XX.

Jonathas post repetitum cum Davide fœdus, ipsum cum patre reconciliare frustra conatur; illum tamen e manibus ejus trium sagittarum signo liberat.

1 Fugit autem David de Najoth, quæ est in Ramatha, veniensque locutus est coram Jonatha: Quid feci? quæ est iniquitas mea, & quod peccatum meum in patrem tuum, quia quærit animam meam?
2 Qui dixit ei: Absit, non morieris: neque enim faciet pater meus quidquam grande vel parvum, nisi prius indicaverit mihi: hunc ergo celavit me pater meus sermonem tantummodo? nequaquam erit istud.
3 Et juravit rursum Davidi. Et ille ait: Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis, & dicet: Nesciat hoc Jonathas, ne forte tristetur. Quinimmo vivit Dominus, & vivit anima tua, quia uno tantum (ut ita dicam) gradu, ego morsque dividimur.
4 Et ait Jonathas ad David: Quodcumque dixerit mihi anima tua, faciam tibi.
5 Dixit autem David ad Jonathan: Ecce calendæ sunt crastino, & ego ex more sedere soleo juxta regem ad vescendum: dimitte ergo me ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tertiæ.
6 Si respiciens requisierit me pater tuus, respondebis ei: Rogavit me David, ut iret celeriter in Bethlehem civitatem suam: quia victimæ solemnes ibi sunt universis contribulibus suis.
7 Si dixerit, Bene: pax erit servo tuo. si autem fuerit iratus, scito quia completa est malitia ejus.
8 Fac ergo misericordiam in servum tuum: quia fœdus Domini me famulum tuum tecum inire fecisti. si autem est iniquitas aliqua in me, tu me interfice, & ad patrem tuum ne introducas me.
9 Et ait Jonathas: Absit hoc a te: neque enim fieri potest, ut si certe cognovero completam esse patris mei malitiam contra te, non annuntiem tibi.
10 Responditque David ad Jonathan: Quis renuntiabit mihi, si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me?
11 Et ait Jonathas ad David: Veni, & egrediamur foras in agrum. Cumque exissent ambo in agrum,
12 Ait Jonathas ad David: Domine Deus Israel, si investigavero sententiam patris mei crastino vel perendie: & aliquid boni fuerit super David, & non statim misero ad te, & notum tibi fecero,
13 Hæc faciat Dominus Jonathæ, & hæc addat. Si autem perseveraverit patris mei malitia adversum te, revelabo aurem tuam, & dimittam te, ut vadas in pace, & sit Dominus tecum, sicut fuit cum patre meo.
14 Et si vixero, facies mihi misericordiam Domini: si vero mortuus fuero,
15 Non auferes misericordiam tuam a domo mea usque in sempiternum, quando eradicaverit Dominus inimicos David, unumquemque de terra: auferat Jonathan de domo sua, & requirat Dominus de manu inimicorum David.
16 Pepigit ergo Jonathas fœdus cum domo David: & requisivit Dominus de manu inimicorum David.
17 Et addidit Jonathas dejerare David, eo quod diligeret illum: sicut enim animam suam, ita diligebat eum.
18 Dixitque ad eum Jonathas: Cras calendæ sunt, & requireris:
19 Requiretur enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus, & venies in locum ubi celandus es in die quo operari licet, & sedebis juxta lapidem, cui nomen est Ezel.
20 Et ego tres sagittas mittam juxta eum, & jaciam quasi exercens me ad signum.
21 Mittam quoque & puerum, dicens ei: Vade, & affer mihi sagittas.
22 Si dixero puero: Ecce sagittæ intra te sunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali, vivit Dominus. Si autem sic locutus fuero puero: Ecce sagittæ ultra te sunt: vade in pace, quia dimisit te Dominus.
23 De verbo autem quod locuti sumus ego & tu, sit Dominus inter me & te usque in sempiternum.
24 Absconditus est ergo David in agro, & venerunt calendæ, & sedit rex ad comedendum panem.
25 Cumque sedisset rex super cathedram suam (secundum consuetudinem) quæ erat juxta parietem,

surrexit Jonathas, & sedit Abner ex latere Saul, vacuusque apparuit locus David.

26 Et non est locutus Saul quidquam in die illa: cogitabat enim quod forte evenisset ei, ut non esset mundus, nec purificatus.

27 Cumque illuxisset dies secunda post calendas, rursus apparuit vacuus locus David. Dixitque Saul ad Jonathan filium suum: Cur non venit filius Isai, nec heri, nec hodie, ad vescendum?

28 Responditque Jonathas Sauli: Rogavit me obnixe, ut iret in Bethlehem,

29 Et ait: Dimitte me, quoniam sacrificium solemne est in civitate, unus de fratribus meis accersivit me: nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis, vadam cito, & videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis.

30 Iratus autem Saul adversum Jonathan, dixit ei: Fili mulieris virum ultro rapientis, numquid ignoro quia diligis filium Isai, in confusionem tuam, & in confusionem ignominiosæ matris tuæ?

31 Omnibus enim diebus, quibus filius Isai vixerit super terram, non stabilieris tu, neque regnum tuum. Itaque jam nunc mitte, & adduc eum ad me: quia filius mortis est.

32 Respondens autem Jonathas Sauli patri suo, ait: Quare morietur? quid fecit?

33 Et arripuit Saul lanceam ut percuteret eum. Et intellexit Jonathas quod definitum esset a patre suo, ut interficeret David.

34 Surrexit ergo Jonathas a mensa in ira furoris, & non comedit in die calendarum secunda panem. Contristatus est enim super David, eo quod confudisset eum pater suus.

35 Cumque illuxisset mane, venit Jonathas in agrum juxta placitum David, & puer parvulus cum eo,

36 Et ait ad puerum suum: Vade, & affer mihi sagittas, quas ego jacio. Cumque puer cucurrisset, jecit aliam sagittam trans puerum.

37 Venit itaque puer ad locum jaculi, quod miserat Jonathas: & clamavit Jonathas post tergum pueri, & ait: Ecce ibi est sagitta porro ultra te.

38 Clamavitque iterum Jonathas post tergum pueri, dicens: Festina velociter, ne steteris. Collegit autem puer Jonathæ sagittas, & attulit ad dominum suum:

39 Et quid ageretur, penitus ignorabat: tantummodo enim Jonathas & David rem noverant.

40 Dedit ergo Jonathas arma sua puero, & dixit ei: Vade, & defer in civitatem.

41 Cumque abiisset puer, surrexit David de loco, qui vergebat ad austrum, & cadens pronus in terram, adoravit tertio: & osculantes se alterutrum, fleverunt pariter, David autem amplius.

42 Dixit ergo Jonathas ad David: Vade in pace: quæcumque juravimus ambo in nomine Domini, dicentes: Dominus sit inter me & te, & inter semen meum & semen tuum usque in sempiternum.

43 Et surrexit David, & abiit: sed & Jonathas ingressus est civitatem.

CAPUT XXI.

Profugus David in Nobe urbem sacerdotalem, fame compulsus panes sanctificatos comedit datos ab Achimelech præsente ibidem Doeg Idumæo; & Goliath gladio accepto, apud Achis regem Geth dementiam præ timore simulat.

1 VEnit autem David in Nobe ad Achimelech sacerdotem: & obstupuit Achimelech, eo quod venisset David. Et dixit ei: Quare tu solus, & nullus est tecum?

2 Et ait David ad Achimelech sacerdotem: Rex præcepit mihi sermonem, & dixit: Nemo sciat rem, propter quam missus es a me, & cujusmodi præcepta tibi dederim: nam & pueris condixi in illum & illum locum.

3 Nunc ergo si quid habes ad manum, vel quinque panes, da mihi, aut quidquid inveneris.

4 Et respondens sacerdos ad David, ait illi: Non habeo laicos panes ad manum, sed tantum panem sanctum: si mundi sunt pueri, maxime a mulieribus?

5 Et respondit David sacerdoti, & dixit ei: Equidem, si de mulieribus agitur: continuimus nos ab heri & nudiustertius, quando egrediebamur, & fuerunt vasa puerorum

sancta. porro via hæc polluta est, sed & ipsa hodie sanctificabitur in vasis.

6 † Dedit ergo ei sacerdos sanctificatum panem, neque enim erat ibi panis, nisi tantum panes propositionis, qui sublati fuerant a facie Domini, ut ponerentur panes calidi.

† Mat. 12. 3. 4.

7 Erat autem ibi vir quidam de servis Saul, in die illa, intus in tabernaculo Domini: & nomen ejus Doeg Idumæus, potentissimus pastorum Saul.

8 Dixit autem David ad Achimelech: Si habes hic ad manum hastam, aut gladium? quia gladium meum, & arma mea non tuli mecum. sermo enim regis urgebat,

9 Et dixit sacerdos: Ecce hic gladius Goliath Philisthæi, quem percussisti in Valle terebinthi, est involutus pallio post ephod: si istum vis tollere, tolle. neque enim hic est alius absque eo. Et ait David: Non est huic alter similis, da mihi eum.

10 Surrexit itaque David, & fugit in die illa a facie Saul: & venit ad Achis regem Geth:

11 Dixeruntque servi Achis ad eum cum vidissent David: Numquid non iste est David rex terræ? nonne huic cantabant per choros, dicentes: † Percussit Saul mille, & David decem millia?

† Sup. 18. 7. Eccli. 47. 7.

12 Posuit autem David sermones istos in corde suo, & extimuit valde a facie Achis regis Geth.

13 Et immutavit os suum coram eis, & collabebatur inter manus eorum, & impingebat in ostia portæ, defluebantque salivę ejus in barbam.

14 Et ait Achis ad servos suos: Vidistis hominem insanum: quare adduxistis eum ad me?

15 An desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum, ut fureret me præsente? hiccine ingredietur domum meam.

CAPUT XXII.

David plurimos ad se in speluncam Odollam suscipit; inde ad regem Moab proficiscitur; unde consilio Gad prophetæ in terram Juda revertitur. Saul vero omnes sacerdotes Nobe, præter Abiathar, qui ad David confugit, per Doeg Idumæum jussit interimi.

1 Abiit ergo David inde, & fugit in speluncam Odollam. Quod cum audissent fratres ejus, & omnis domus patris ejus, descenderunt ad eum illuc.

2 Et convenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo: & factus est eorum princeps, fueruntque cum eo quasi quadringenti viri.

3 Et profectus est David inde in Maspha, quæ est Moab: & dixit ad regem Moab: Maneat, oro, pater meus & mater mea vobiscum, donec sciam quid faciat mihi Deus.

4 Et reliquit eos ante faciem regis Moab: manseruntque apud eum cunctis diebus, quibus David fuit in præsidio.

5 Dixitque Gad propheta ad David: Noli manere in præsidio, proficiscere, & vade in terram Juda. Et profectus est David, & venit in saltum Haret.

6 Et audivit Saul quod apparuisset David, & viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in Gabaa, & esset in nemore, quod est in Rama, hastam manu tenens, cunctique servi ejus circumstarent eum,

7 Ait ad servos suos qui assistebant ei: Audite nunc filii Jemini: numquid omnibus vobis dabit filius Isai agros & vineas, & universos vos faciet tribunos, & centuriones:

8 Quoniam conjurastis omnes adversum me, & non est qui mihi renuntiet, maxime cum & filius meus fœdus inierit cum filio Isai? Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annuntiet mihi: eo quod suscitaverit filius meus servum meũ adversũ me, insidiantẽ mihi usq; hodie.

9 Respondens autem Doeg Idumæus, qui assistebat, & erat primus inter servos Saul, Vidi, inquit, filium Isai in Nobe, apud Achimelech filium Achitob sacerdotem.

10 Qui consuluit pro eo Dominum, & cibaria dedit ei: sed & gladium Goliath Philisthæi dedit illi.

11 Misit ergo rex ad accersendum Achimelech sacerdotem filium Achitob, & omnem domum patris ejus, sacerdotum, qui erant in Nobe, qui universi venerunt ad regem.

12 Et ait Saul ad Achimelech: Audi fili Achitob. Qui respondit: Præsto sum domine.

13 Dixitq; ad eum Saul: Quare conjurastis adversum me, tu & filius Isai,

& de-

& dedisti ei panes & gladium, & con-
suluisti pro eo Deum, ut consurge-
ret adversum me, insidiator usque
hodie permanens?
14 Respondensque Achimelech re-
gi, ait: Et quis in omnibus servis
tuis, sicut David fidelis, & gener
regis, & pergens ad imperium tuum,
& gloriosus in domo tua?
15 Num hodie cœpi pro eo consu-
lere Deum? absit hoc a me: ne su-
spicetur rex adversus servum suum
rem hujuscemodi, in universa domo
patris mei: non enim scivit servus
tuus quidquam super hoc negotio,
vel modicum vel grande.
16 Dixitque rex: Morte morieris
Achimelech, tu, & omnis domus
patris tui.
17 Et ait rex emissariis, qui circum-
stabant eum: Convertimini, & in-
terficite sacerdotes Domini: nam
manus eorum cum David est: scien-
tes quod fugisset, & non indicave-
runt mihi. Noluerunt autem servi
regis extendere manus suas in sacer-
dotes Domini.
18 Et ait rex ad Doeg: Convertere
tu, & irrue in sacerdotes. Conver-
susque Doeg Idumæus, irruit in sa-
cerdotes, & trucidavit in die illa
octoginta quinque viros vestitos e-
phod lineo.
19 Nobe autem civitatem sacerdo-
tum percussit in ore gladii, viros &
mulieres, & parvulos, & lactentes,
bovemque & asinum, & ovem in
ore gladii.
20 Evadens autem unus filius A-
chimelech, filii Achitob, cujus no-
men erat Abiathar, fugit ad David,
21 Et annuntiavit ei quod occidis-
set Saul sacerdotes Domini.
22 Et ait David ad Abiathar: Scie-
bam in die illa, quod cum ibi esset
Doeg Idumæus, proculdubio an-
nuntiaret Sauli: ergo sum reus om-
nium animarum patris tui.
23 Mane mecum, ne timeas: si quis
quæsierit animam meam, quæret &
animam tuam, mecumque servabe-
ris.

CAPUT XXIII.

Cum David Ceilam a Philisthæis libe-rasset, ne in manus Saul a viris Ceilæ traderetur, profugus in desertum Ziph proditur a Ziphæis: fœdere autem inter David & Jonathan renovato, Saul eum persequitur, sed propter subitam Philisthæorum irruptionem liberatur.

1 ET annuntiaverunt David, di-
centes: Ecce Philisthiim op-
pugnant Ceilam, & diripiunt areas.
2 Consuluit ergo David Dominum,
dicens: Num vadam, & percutiam
Philisthæos istos? Et ait Dominus
ad David: Vade, & percuties Phi-
listhæos, & Ceilam salvabis.
3 Et dixerunt viri, qui erant cum
David, ad eum: Ecce nos hic in Ju-
dæa consistentes timemus: quanto
magis si ierimus in Ceilam adversum
agmina Philisthinorum?
4 Rursum ergo David consuluit
Dominum. Qui respondens, ait ei:
Surge, & vade in Ceilam: ego enim
tradam Philisthæos in manu tua.
5 Abiit ergo David, & viri ejus,
in Ceilam, & pugnavit adversum
Philisthæos, & abegit jumenta eo-
rum, & percussit eos plaga magna:
& salvavit David habitatores Ceilæ.
6 Porro eo tempore, quo fugiebat
Abiathar filius Achimelech ad Da-
vid in Ceilam, ephod secum habens
descenderat.
7 Nuntiatum est autem Sauli quod
venisset David in Ceilam: & ait
Saul: Tradidit eum Deus in manus
meas, conclususque est, introgres-
sus urbem in qua portæ & seræ sunt.
8 Et præcepit Saul omni populo ut
ad pugnam descenderet in Ceilam:
& obsideret David, & viros ejus.
9 Quod cum David rescisset, quia
præpararet ei Saul clam malum, di-
xit ad Abiathar sacerdotem: Appli-
ca ephod.
10 Et ait David: Domine Deus Is-
rael, audivit famam servus tuus,
quod disponat Saul venire in Cei-
lam, ut evertat urbem propter me:
11 Si tradent me viri Ceilæ in ma-
nus ejus? & si descendet Saul, sicut
audivit servus tuus? Domine Deus
Israel indica servo tuo. Et ait Do-
minus: Descendet.
12 Dixitque David: Si tradent me
viri Ceilæ, & viros qui sunt mecum,

in manus Saul? Et dixit Dominus:
Tradent.
13 Surrexit ergo David & viri ejus
quasi sexcenti, & egressi de Ceila,
huc atque illuc vagabantur incerti:
nuntiatumque est Sauli quod fugisset David de Ceila, & salvatus esset:
quam ob rem dissimulavit exire.
14 Morabatur autem David in deserto in locis firmissimis, mansitque
in monte solitudinis Ziph, in monte opaco: quærebat eum tamen Saul
cunctis diebus: & non tradidit eum
Deus in manus ejus.
15 Et vidit David quod egressus esset Saul ut quæreret animam ejus.
Porro David erat in deserto Ziph in
silva.
16 Et surrexit Jonathas filius Saul,
& abiit ad David in silvam, & confortavit manus ejus in Deo: dixitque ei:
17 Ne timeas: neque enim inveniet te manus Saul patris mei, & tu
regnabis super Israel, & ego ero tibi secundus, sed & Saul pater meus
scit hoc.
18 Percussit ergo uterque fœdus coram Domino: mansitque David in
silva: Jonathas autem reversus est
in domum suam.
† *Infr. 26. 1.* 19 † Ascenderunt autem Ziphæi ad
Saul in Gabaa, dicentes: Nonne ecce David latitat apud nos in locis tutissimis silvæ, in colle Hachila, quæ
est ad dextram deserti?
20 Nunc ergo, sicut desideravit anima tua ut descenderes, descende: nostrum autem erit ut tradamus eum
in manus regis.
21 Dixitque Saul: Benedicti vos a
Domino, quia doluistis vicem meam.
22 Abite ergo, oro, & diligentius
præparate, & curiosius agite, & considerate locum ubi sit pes ejus, vel
quis viderit eum ibi: recogitat enim
de me, quod callide insidier ei.
23 Considerate & videte omnia latibula ejus, in quibus absconditur:
& revertimini ad me ad rem certam,
ut vadam vobiscum. quod si etiam
in terram se abstruserit, perscrutabor eum in cunctis millibus Juda.
24 At illi surgentes abierunt in
Ziph ante Saul: David autem &
viri ejus erant in deserto Maon, in
campestribus, ad dexteram Jesimon.
25 Ivit ergo Saul & socii ejus ad
quærendum eum: & nuntiatum est
David, statimque descendit ad petram, & versabatur in deserto Maon. quod cum audisset Saul, persecutus est David in deserto Maon.
26 Et ibat Saul ad latus montis ex
parte una: David autem & viri ejus
erant in latere montis ex parte altera: porro David desperabat se posse
evadere a facie Saul: itaque Saul &
viri ejus, in modum coronæ cingebant David & viros ejus, ut caperent eos.
27 Et nuntius venit ad Saul, dicens:
Festina, & veni, quoniam infuderunt se Philisthiim super terram.
28 Reversus est ergo Saul desistens
persequi David, & perrexit in occursum Philisthinorum. propter hoc
vocaverunt locum, illum Petram dividentem.

CAPUT XXIV.

David in spelunca Engaddi latitans oram chlamydis Saul persequentis abscidit, & ne occideretur, ipsum liberavit: quare Saul culpam agnoscit, & sciens David regnaturum, suscepto ab ipso juramento de non exscindenda Saulis familia, ei reconciliatur.

1 Ascendit ergo David inde: &
habitavit in locis tutissimis
Engaddi.
2 Cumque reversus esset Saul, postquam persecutus est Philisthæos,
nuntiaverunt ei, dicentes: Ecce,
David in deserto est Engaddi.
3 Assumens ergo Saul tria millia
electorum virorum ex omni Israel,
perrexit ad investigandum David &
viros ejus, etiam super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus perviæ sunt.
4 Et venit ad caulas ovium, quæ se
offerebant vianti. eratque ibi spelunca, quam ingressus est Saul, ut
purgaret ventrem: porro David &
viri ejus in interiore parte speluncæ
latebant.
5 Et dixerunt servi David ad eum:
Ecce dies, de qua locutus est Dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum, ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo
David, & præcidit oram chlamydis Saul silenter.
6 Post hæc percussit cor suum David, eo quod abscidisset oram chlamydis Saul.
7 Dixitque ad viros suos: Propitius

sit mihi Dominus, ne faciam hanc rem domino meo, christo Domini, ut mittam manum meam in eum, quia christus Domini est.

8 Et confregit David viros suos sermonibus, & non permisit eos ut consurgerent in Saul: porro Saul exurgens de spelunca, pergebat cœpto itinere.

9 Surrexit autem & David post eum: & egressus de spelunca, clamavit post tergum Saul, dicens: Domine mi rex. Et respexit Saul post se: & inclinans se David pronus in terram, adoravit.

10 Dixitque ad Saul: Quare audis verba hominum loquentium, David quærit malum adversum te?

11 Ecce hodie viderunt oculi tui, quod tradiderit te Dominus in manu mea in spelunca: & cogitavi ut occiderem te, sed pepercit tibi oculus meus. dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum, quia christus Domini est.

12 Quin potius pater mi, vide, & cognosce oram chlamydis tuę in manu mea: quoniam cum pręscinderem summitatem chlamydis tuæ, nolui extendere manum meam in te. animadverte, & vide, quoniam non est in manu mea malum, neq; iniquitas, neque peccavi in te: tu autem insidiaris animæ meæ ut auferas eam.

13 Judicet Dominus inter me & te, & ulciscatur me Dominus ex te: manus autem mea non sit in te.

14 Sicut & in proverbio antiquo dicitur: AB IMPIIS egredietur impietas: manus ergo mea non sit in te.

15 Quem persequeris, rex Israel? quem persequeris? canem mortuum persequeris, & pulicem unum.

16 Sit Dominus judex, & judicet inter me & te: & videat, & judicet causam meam, & eruat me de manu tua.

17 Cum autem complesset David loquens sermones hujuscemodi ad Saul, dixit Saul: Numquid vox hæc tua est fili mi David? Et levavit Saul vocem suam, & flevit:

18 Dixitque ad David: Justior tu es quam ego: tu enim tribuisti mihi bona: ego autem reddidi tibi mala.

19 Et tu indicasti hodie quæ feceris mihi bona: quomodo tradiderit me Dominus in manum tuam, & non occideris me.

20 Quis enim cum invenerit inimicum suum, dimittet eum in via bona? Sed Dominus reddat tibi vicissitudinem hanc, pro eo quod hodie operatus es in me.

21 Et nunc quia scio quod certissime regnaturus sis, & habiturus in manu tua regnum Israel:

22 Jura mihi in Domino, ne deleas semen meum post me, neque auferas nomen meum de domo patris mei.

23 Et juravit David Sauli. Abiit ergo Saul in domum suam: & David & viri ejus ascenderunt ad tutiora loca.

CAPUT XXV.

Mortuus Samuel plangitur: David Nabal victum neganti mortem minatus, egregia Abigail oratione placatur, quam, mortuo Nabal, in connubium accipit, simul & Achinoam; Saul vero filiam Michol Phalti tradit.

1 MOrtuus † est autem Samuel, & congregatus est universus Israel, & planxerunt eum, & sepelierunt eum in domo sua in Ramatha. Consurgensque David descendit in desertum Pharan.

† Infr. 28. 3. Eccli. 46. 23.

2 Erat autem vir quispiam in solitudine Maon, & possessio ejus in Carmelo, & homo ille magnus nimis: erantque ei oves tria millia, & mille capræ: & accidit ut tonderetur grex ejus in Carmelo.

3 Nomen autem viri illius erat Nabal: & nomen uxoris ejus Abigail. eratque mulier illa prudentissima & speciosa: porro vir ejus durus, & pessimus, & malitiosus: erat autem de genere Caleb.

4 Cum ergo audisset David in deserto quod tonderet Nabal gregem suum,

5 Misit decem juvenes, & dixit eis: Ascendite in Carmelum, & venietis ad Nabal, & salutabitis eum ex nomine meo pacifice.

6 Et dicetis: Sit fratribus meis, & tibi pax, & domui tuæ pax, & omnibus, quæcumque habes, sit pax.

7 Audivi quod tonderent pastores tui, qui erant nobiscum in deserto: numquam eis molesti fuimus, nec aliquando defuit quidquam eis de grege, omni tempore quo fuerunt nobiscum in Carmelo.

8 Interroga pueros tuos, & indica-

bunt

bunt tibi. Nunc ergo inveniant pueri tui gratiam in oculis tuis: in die enim bona venimus. quodcumque invenerit manus tua, da servis tuis, & filio tuo David.

9 Cumque venissent pueri David, locuti sunt ad Nabal omnia verba hæc ex nomine David: & siluerunt.

10 Respondens autem Nabal pueris David, ait: Quis est David? & quis est filius Isai? hodie increverunt servi qui fugiunt dominos suos.

11 Tollam ergo panes meos, & aquas meas, & carnes pecorum, quæ occidi tonsoribus meis, & dabo viris quos nescio unde sint?

12 Regressi sunt itaque pueri David per viam suam, & reversi venerunt, & nuntiaverunt ei omnia verba quæ dixerat.

13 Tunc ait David pueris suis: Accingatur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt singuli gladiis suis, accinctusque est & David ense suo: & secuti sunt David quasi quadringenti viri: porro ducenti remanserunt ad sarcinas,

14 Abigail autem uxori Nabal nuntiavit unus de pueris suis, dicens: Ecce David misit nuntios de deserto, ut benedicerent domino nostro: & aversatus est eos.

15 Homines isti, boni satis fuerunt nobis, & non molesti: nec quidquam aliquando periit omni tempore, quo fuimus conversati cum eis in deserto:

16 Pro muro erant nobis tam in nocte quam in die, omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges.

17 Quam ob rem considera, & recogita quid facias: quoniam completa est malitia adversum virum tuum, & adversum domum tuam, & ipse est filius Belial, ita ut nemo possit ei loqui.

18 Festinavit igitur Abigail, & tulit ducentos panes, & duos utres vini, & quinque arietes coctos, & quinque sata polentæ, & centum ligaturas uvæ passæ, & ducentas massas caricarum, & posuit super asinos:

19 Dixitque pueris suis: Præcedite me: ecce, ego post tergum sequar vos: viro autem suo Nabal non indicavit.

20 Cum ergo ascendisset asinum, & descenderet ad radices montis, David & viri ejus descendebant in occursum ejus: quibus & illa occurrit.

21 Et ait David: Vere frustra servavi omnia quæ hujus erant in deserto, & non periit quidquam de cunctis quæ ad eum pertinebant: & reddidit mihi malum pro bono.

22 Hæc faciat Deus inimicis David, & hæc addat, si reliquero de omnibus quæ ad ipsum pertinent usque mane, mingentem ad parietem.

23 Cum autem vidisset Abigail David, festinavit, & descendit de asino, & procidit coram David super faciem suam, & adoravit super terram,

24 Et cecidit ad pedes ejus, & dixit: In me sit, domine mi, hæc iniquitas: loquatur, obsecro, ancilla tua in auribus tuis: & audi verba famulæ tuæ.

25 Ne ponat, oro, dominus meus rex cor suum super virum istum iniquum Nabal: quoniam secundum nomen suum stultus est, & stultitia est cum eo: ego autem ancilla tua non vidi pueros tuos, domine mi, quos misisti:

26 Nunc ergo, domine mi, vivit Dominus, & vivit anima tua, qui prohibuit te ne venires in sanguinem, & salvavit manum tuam tibi: & nunc fiant sicut Nabal inimici tui, & qui quærunt domino meo malum.

27 Quapropter suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi domino meo: & da pueris qui sequuntur te dominum meum.

28 Aufer iniquitatem famulæ tuæ: faciens enim faciet Dominus tibi domino meo domum fidelem, quia prælia Domini, domine mi, tu prælia-ris: malitia ergo non inveniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ.

29 Si enim surrexerit aliquando homo persequens te, & quærens animam tuam, erit anima domini mei custodita quasi in fasciculo viventium, apud Dominum Deum tuum: porro inimicorum tuorum anima rotabitur, quasi in impetu & circulo fundæ.

30 Cum ergo fecerit Dominus tibi domino meo omnia quæ locutus est bona de te, & constituerit te ducem super Israel,

31 Non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis domino meo, quod effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris: & cum benefecerit Dominus domino meo, recordaberis ancillæ tuæ.

32 Et ait David ad Abigail: Benedictus Dominus Deus Israel, qui misit hodie te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum,
33 Et benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem, & ulciscerer me manu mea.
34 Alioquin vivit Dominus Deus Israel, qui prohibuit me ne malum facerem tibi: nisi cito venisses in occursum mihi, non remansisset Nabal usque ad lucem matutinam, mingens ad parietem.
35 Suscepit ergo David de manu ejus omnia quæ attulerat ei, dixitque ei: Vade pacifice in domum tuam, ecce audivi vocem tuam, & honoravi faciem tuam.
36 Venit autem Abigail ad Nabal: & ecce erat ei convivium in domo ejus, quasi convivium regis, & cor Nabal jucundum: erat enim ebrius nimis: & non indicavit ei verbum pusillum aut grande usque mane.
37 Diluculo autem cum digessisset vinum Nabal, indicavit ei uxor sua verba hæc, & emortuum est cor ejus intrinsecus, & factus est quasi lapis.
38 Cumque pertransissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est.
39 Quod cum audisset David mortuum Nabal, ait: Benedictus Dominus, qui judicavit causam opprobrii mei de manu Nabal, & servum suum custodivit a malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus in caput ejus. Misit ergo David, & locutus est ad Abigail, ut sumeret eam sibi in uxorem.
40 Et venerunt pueri David ad Abigail in Carmelum, & locuti sunt ad eam, dicentes: David misit nos ad te, ut accipiat te sibi in uxorem.
41 Quæ consurgens adoravit prona in terram, & ait: Ecce famula tua sit in ancillam, ut lavet pedes servorum domini mei.
42 Et festinavit, & surrexit Abigail, & ascendit super asinum, & quinque puellæ ierunt cum ea, pedissequæ ejus, & secuta est nuntios David: & facta est illi uxor.
43 Sed & Achinoam accepit David de Jezrael: & fuit utraque uxor ejus.
44 Saul autem dedit Michol filiam suam, uxorem David, Phalti filio Lais, qui erat de Gallim.

CAPUT XXVI.

David iterum a Ziphæis apud Saul proditus, hastam & scyphum dormienti Saul abstulit: quod agnoscens Saul, culpam fatetur, revocatoque Davidi securitatem pollicetur.

1 ET † venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa, dicentes: Ecce, David absconditus est in colle Hachila, quæ est ex adverso solitudinis. *† Supr. 23. 19.*
2 Et surrexit Saul, & descendit in desertum Ziph, & cum eo tria millia virorum de electis Israel, ut quæreret David in deserto Ziph.
3 Et castrametatus est Saul in Gabaa Hachila, quæ erat ex adverso solitudinis in via: David autem habitabat in deserto. Videns autem quod venisset Saul post se in desertum,
4 Misit exploratores, & didicit quod illuc venisset certissime.
5 Et surrexit David clam, & venit ad locum ubi erat Saul: cumque vidisset locum, in quo dormiebat Saul, & Abner filius Ner, princeps militiæ ejus, & Saulem dormientem in tentorio, & reliquum vulgus per circuitum ejus,
6 Ait David ad Achimelech Hethæum, & Abisai filium Sarviæ, fratrem Joab, dicens: Quis descendet mecum ad Saul in castra? Dixitque Abisai: Ego descendam tecum.
7 Venerunt ergo David & Abisai ad populum nocte, & invenerunt Saul jacentem & dormientem in tentorio, & hastam fixam in terra ad caput ejus: Abner autem & populum dormientes in circuitu ejus.
8 Dixitque Abisai ad David: Conclusit Deus inimicum tuum hodie in manus tuas, nunc ergo perfodiam eum lancea in terra, semel, & secundo opus non erit.
9 Et dixit David ad Abisai: Ne interficias eum: quis enim extendet manum suam in christum Domini, & innocens erit?
10 Et dixit David: Vivit Dominus, quia nisi Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut in prælium descendens perierit:
11 Propitius sit mihi Dominus ne extendam manum meam in christum Domini: nunc igitur tolle ha-

ſtam, quæ eſt caput ejus, & ſcyphum aquæ, & abeamus.
12 Tulit igitur David haſtam, & ſcyphum aquæ, qui erat ad caput Saul, & abierunt: & non erat quiſquam, qui videret, & intelligeret, & evigilaret, ſed omnes dormiebant, quia ſoporDomini irruerat ſuper eos.
13 Cumque tranſiſſet David ex adverſo, & ſtetiſſet in vertice montis de longe, & eſſet grande intervallum inter eos,
14 Clamavit David ad populum, & ad Abner filium Ner, dicens: Nonne reſpondebis Abner? Et reſpondens Abner, ait: Quis es tu, qui clamas, & inquietas regem?
15 Et ait David ad Abner: Numquid non vir tu es? & quis alius ſimilis tui in Iſrael? quare ergo non cuſtodiſti dominum tuum regem? ingreſſus eſt enim unus de turba, ut interficeret regem, dominum tuum.
16 Non eſt bonum hoc, quod feciſti: vivit Dominus, quoniam filii mortis eſtis vos, qui non cuſtodiſtis dominum veſtrum, chriſtum Domini. nunc ergo vide ubi ſit haſta regis, & ubi ſit ſcyphus aquæ, qui erat ad caput ejus?
17 Cognovit autem Saul vocem David, & dixit: Numquid vox hæc tua, fili mi David? & ait David: Vox mea, domine mi rex.
18 Et ait: Quam ob cauſam dominus meus perſequitur, ſervum ſuum? Quid feci? aut quod eſt malum in manu mea?
19 Nunc ergo audi, oro, domine mi rex, verba ſervi tui: Si Dominus incitat te adverſum me, odoretur ſacrificium: ſi autem filii hominum, maledicti ſunt in conſpectu Domini: qui ejecerunt me hodie, ut non habitem in hereditate Domini, dicentes: Vade, ſervi diis alienis.
20 Et nunc non effundatur ſanguis meus in terram coram Domino: quia egreſſus eſt rex Iſrael ut quærat pulicem unum, ſicut perſequitur perdix in montibus.
21 Et ait Saul: Peccavi, revertere fili mi David: nequaquam enim ultra tibi malefaciam, eo quod pretioſa fuerit anima mea in oculis tuis hodie: apparet enim quod ſtulte egerim, & ignoraverim multa nimis.
22 Et reſpondens David, ait: Ecce haſta regis: tranſeat unus de pueris regis, & tollat eam.
23 Dominus autem retribuet unicuique, ſecundum juſtitiam ſuam & fidem: tradidit enim te Dominus hodie in manum meam, & nolui extendere manum meam in chriſtum Domini.
24 Et ſicut magnificata eſt anima tua hodie in oculis meis, ſic magnificetur anima mea in oculis Domini, & liberet me de omni anguſtia.
25 Ait ergo Saul ad David: Benedictus tu fili mi David: & quidem faciens facies, & potens poteris. Abiit autem David in viam ſuam, & Saul reverſus eſt in locum ſuum.

CAPUT XXVII.

David inconſtantiæ Saulis fidere non auſus, apud Achis profugus, a quo urbem Siceleg obtinuit, quæ ex eo facta eſt in hereditatem regum Juda, unde plurimas ex Amalecitis & vicinis locis agebat prædas imponens regi Achis.

1 ET ait David in corde ſuo: Aliquando incidam una die in manus Saul: nonne melius eſt ut fugiam, & ſalver in terra Philiſthinorum, ut deſperet Saul, ceſſetque me quærere in cunctis finibus Iſrael? fugiam ergo manus ejus.
2 Et ſurrexit David, & abiit ipſe, & ſexcenti viri cum eo, ad Achis filium Maoch regem Geth.
3 Et habitavit David cum Achis in Geth, ipſe & viri ejus; vir & domus ejus; & David, & duæ uxores ejus; Achinoam Jezrahelitis, & Abigail uxor Nabal Carmeli.
4 Et nuntiatum eſt Sauli quod fugiſſet David in Geth, & non addidit ultra quærere eum.
5 Dixit autem David ad Achis: Si inveni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium regionis hujus, ut habitem ibi: cur enim manet ſervus tuus in civitate regis tecum?
6 Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg: propter quam cauſam facta eſt Siceleg regum Juda, uſque in diem hanc.
7 Fuit autem numerus dierum, quibus habitavit David in regione Philiſthinorum, quatuor menſium.
8 Et aſcendit David, & viri ejus, & agebant prædas de Geſſuri, & de Gerzi, & de Amalecitis: hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus, euntibus Sur uſque ad terram Ægypti.

9 Et percutiebat David omnem terram, nec relinquebat viventem virum & mulierem: tollensque oves, & boves, & asinos, & camelos, & vestes, revertebatur, & veniebat ad Achis.
10 Dicebat autem ei Achis: In quem irruisti hodie? Respondebat David: Contra meridiem Judææ, & contra meridiem Jerameel, & contra meridiem Ceni.
11 Virum & mulierem non vivificabat David, nec adducebat in Geth, dicens: Ne forte loquantur adversum nos: Hæc fecit David: & hoc erat decretum illi omnibus diebus quibus habitavit in regione Philisthinorum.
12 Credidit ergo Achis David, dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israel: erit igitur mihi servus sempiternus.

CAPUT XXVIII.

Philisthæi contra Saul armantur, ad quod bellum David pollicetur fidem regi Achis. Saul, occisis Magis, Pythonissam consulit, suscitari jubens Samuelem, a quo suam suorumque proximam mortem didicit.

1 FActum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthiim agmina sua, ut præpararentur ad bellum contra Israel: dixitque Achis ad David: Sciens nunc scito, quoniam mecum egredieris in castris tu, & viri tui.
2 Dixitque David ad Achis: Nunc scies quæ facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus.
3 † Samuel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israel, & sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos & hariolos de terra.

† Sup. 25. 1. Eccli. 46. 23.

4 Congregatique sunt Philisthiim, & venerunt, & castrametati sunt in Sunam: congregavit autem & Saul universum Israel, & venit in Gelboe.
5 Et vidit Saul castra Philisthiim, & timuit, & expavit cor ejus nimis.
6 Consulitque Dominum, & non respondit ei, neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas.
7 Dixitque Saul servis suis: Quærite mihi mulierem habentem † pythonem, & vadam ad eam, & sciscitabor per illam. Et dixerunt servi ejus ad eum: Est mulier pythonem habens in Endor.
8 Mutavit ergo habitum suum: vestitusque est aliis vestimentis, & abiit ipse, & duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, & ait illi: Divina mihi in pythone, & suscita mihi quem dixero tibi.

† Levi. 20. 27. Deut. 18. 11. Act. 16. 16.

9 Et ait mulier ad eum: Ecce, tu nosti quanta fecerit Saul, & quo modo eraserit magos & hariolos de terra: quare ergo insidiaris animæ meæ, ut occidar?
10 Et juravit ei Saul in Domino, dicens: Vivit Dominus, quia non eveniet tibi quidquam mali propter hanc rem.
11 Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Samuelem mihi suscita.
12 Cum autem vidisset mulier Samuelem, exclamavit voce magna, & dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul.
13 Dixitque ei rex: Noli timere: quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra.
14 Dixitque ei: Qualis est forma ejus? Quæ ait: Vir senex ascendit, & ipse amictus est pallio. Et intellexit Saul quod Samuel esset, & inclinavit se super faciem suam in terra, & adoravit.
15 Dixit autem Samuel ad Saul:
† Eccli. 46. 13. † Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coarctor nimis: siquidem Philisthiim pugnant adversum me, & Deus recessit a me, & exaudire me noluit, neque in manu prophetarum, neque per somnia: vocavi ergo te, ut ostenderes mihi quid faciam.
16 Et ait Samuel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te, & transierit ad æmulum tuum?
17 Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, & scindet regnum tuum de manu tua, & dabit illud proximo tuo David:
18 Quia non obedisti voci Domini, neque fecisti iram furoris ejus in Amalec, idcirco quod pateris, fecit tibi Dominus hodie.
19 Et dabit Dominus etiam Israel tecum in manus Philisthiim: cras autem tu & filii tui mecum eritis: sed & castra Israel tradet Dominus in manus Philisthiim.
20 Statimque Saul cecidit porrectus in terram: extimuerat enim verba Samuelis, & robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa.
21 Ingressa est itaque mulier illa ad Saul, (conturbatus enim erat valde) dixitque ad eum: Ecce obedivit ancilla tua voci tuæ, & posui animam meam in manu mea: & audivi sermones tuos, quos locutus es ad me.
22 Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ, & ponam coram te buccellam panis, ut comedens convalescas, & possis iter agere.
23 Qui renuit, & ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui & mulier, & tandem audita voce eorum surrexit de terra, & sedit super lectum.
24 Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo, & festinavit, & occidit eum: tollensque farinam, miscuit eam, & coxit azyma,
25 Et posuit ante Saul & ante servos ejus. Qui cum comedissent, surrexerunt, & ambulaverunt per totam noctem illam.

CAPUT XXIX.

David cum Philisthæis adversus Israel proficiscens, remittitur, quia metuebant principes ne in prælio fieret ipsis adversarius, jubeturque in Siceleg reverti.

1 Congregata sunt ergo Philisthim universa agmina in Aphec: sed & Israel castrametatus est super fontem, qui erat in Jezrahel.
2 Et satrapæ quidem Philisthiim incedebant in centuriis & millibus: David autem & viri ejus erant in novissimo agmine cum Achis.
3 Dixeruntque Principes Philisthiim ad Achis: Quid sibi volunt Hebræi isti? Et ait Achis ad principes Philisthiim: Num ignoratis David, qui fuit servus Saul regis Israel, & est apud me multis diebus vel annis, & non inveni in eo quidquam, ex die qua transfugit ad me, usque ad diem hanc?
4 † Irati sunt autem adversus eum principes Philisthiim, & dixerunt ei: Revertatur vir iste, & sedeat in loco suo, in quo constituisti eum, & non descendat nobiscum in prælium, ne fiat nobis adversarius, cum præliari cœperimus: quomodo enim alter poterit placare dominum suum, nisi in capitibus nostris? † 1 Par. 12. 19.
5 Nonne iste est David, cui cantabant in choris, dicentes: Percussit Saul in millibus suis, & David in decem millibus suis?

8 Vocavit ergo Achis David, & ait
ei: Vivit Dominus, quia rectus es tu,
& bonus in conspectu meo: & exitus
tuus, & introitus tuus mecum est in
castris: & non inveni in te quidquam
mali, ex die qua venisti ad me, usq; in
diem hanc: sed satrapis non places.
7 Revertere ergo, & vade in pace,
& non offendas oculos satraparum
Philisthiim.
8 Dixitque David ad Achis: Quid
enim feci, & quid invenisti in me
servo tuo, a die qua fui in conspectu
tuo usque in diem hanc, ut non veniam,
& pugnem contra inimicos
domini mei regis?
9 Respondens autem Achis, locutus
est ad David: Scio quia bonus es
tu in oculis meis, sicut angelus Dei:
sed principes Philisthinorum dixerunt:
Non ascendet nobiscum in
prælium.
10 Igitur consurge mane tu, & servi
domini tui, qui venerunt tecum:
& cum de nocte surrexeritis, & cœperit
dilucescere, pergite.
11 Surrexit itaque de nocte David
ipse & viri ejus, ut proficiscerentur
mane, & reverterentur ad terram
Philisthiim: Philisthiim autem ascenderunt
in Jezrahel.

CAPUT XXX.

Absente cum suis David, Amalecitæ Siceleg incenderant ablata præda, quos David persequens occidit recepta præda, quam singulis sociis ex æquo divisit, etiam iis qui ad sarcinas lassi remanserant.

† 1 Par. 12. 10.

1 CUmque † venissent David &
viri ejus in Siceleg die tertia,
Amalecitę impetum fecerant ex parte
australi in Siceleg, & percusserant
Siceleg, & succenderant eam igni.
2 Et captivas duxerant mulieres ex
ea, a minimo usque ad magnum: &
non interfecerant quemquam, sed secum
duxerant, & pergebant itinere
suo.
3 Cum ergo venissent David & viri
ejus ad civitatem, & invenissent eam
succensam igni, & uxores suas, & filios
suos, & filias ductas esse captivas.
4 Levaverunt David & populus qui
erat cum eo voces suas, & planxerunt
donec deficerent in eis lacrymæ,
5 Siquidem & duæ uxores David captivæ
ductæ fuerant, Achinoam Jezraelites,
& Abigail uxor Nabal Carmeli.
6 Et contristatus est David valde:
volebat enim eum populus lapidare,
quia amara erat anima uniuscujusque
viri super filiis suis & filiabus:
confortatus est autem David in Domino
Deo suo.
7 Et ait ad Abiathar sacerdotem filium
Achimelech: Applica ad me
ephod. Et applicavit Abiathar ephod
ad David,
8 Et consuluit David Dominum,
dicens: Persequar latrunculos hos,
& comprehendam eos, an non? Dixitque
ei Dominus: Persequere: absque
dubio enim comprehendes eos,
& excuties prædam.
9 Abiit ergo David ipse, & sexcenti
viri qui erant cum eo, & venerunt
usque ad torrentem Besor: & lassi
quidam substiterunt.
10 Persecutus est autem David ipse,
& quadringenti viri: substiterant enim
ducenti, qui lassi transire non
poterant torrentem Besor.
11 Et invenerunt virum Ægyptium
in agro, & adduxerunt eum ad David:
dederuntque ei panem ut comederet,
& biberet aquam,
12 Sed & fragmen massæ caricarum,
& duas ligaturas uvæ passæ. Quæ
cum comedisset, reversus est spiritus
ejus, & refocillatus est: non enim
comederat panem, neque biberat
aquam, tribus diebus & tribus
noctibus.
13 Dixit itaque ei David: Cujus es
tu? vel unde? & quo pergis? Qui ait:
Puer Ægyptius ego sum, servus viri
Amalecitæ: dereliquit autem me
dominus meus, quia ægrotare cœpi
nudiustertius.
14 Siquidem nos erupimus ad australem
plagam Cerethi, & contra
Judam, & ad meridiem Caleb, &
Siceleg succendimus igni.
15 Dixitque ei David: Potes me ducere
ad cuneum istum? Qui ait: Jura
mihi per Deum, quod non occidas
me, & non tradas me in manus
domini mei, & ego ducam te ad cuneum
istum. Et juravit ei David.
16 Qui cum duxisset eum, ecce illi
discumbebant super faciem universę
terræ, comedentes & bibentes, &
quasi festum celebrantes diem, pro
cuncta præda, & spoliis quæ ceperant
de terra Philisthiim, & de terra
Juda.

17 Et percussit eos David a vespere usque ad vesperam alterius diei, & non evasit ex eis quisquam, nisi quadringenti viri adolescentes, qui ascenderant camelos, & fugerant.

18 Eruit ergo David omnia quæ tulerant Amalecitæ, & duas uxores suas eruit.

19 Nec defuit quidquam a parvo usque ad magnum, tam de filiis quam de filiabus, & de spoliis, & quæcumque rapuerant, omnia reduxit David.

20 Et tulit universos greges & armenta, & minavit ante faciem suam: dixeruntque: Hæc est præda David.

21 Venit autem David ad ducentos viros, qui lassi substiterant, nec sequi potuerant David, & residere eos jusserat in torrente Besor: qui egressi sunt obviam David, & populo qui erat cum eo. Accedens autem David ad populum, salutavit eos pacifice.

22 Respondensque omnis vir pessimus & iniquus, de viris qui ierant cum David, dixit: Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quidquam de præda, quam eruimus: sed sufficiat unicuique uxor sua & filii: quos cum acceperint, recedant.

23 Dixit autem David: Non sic facietis fratres mei, de his, quæ tradidit nobis Dominus, & custodivit nos, & dedit latrunculos, qui eruperant adversum nos, in manus nostras:

24 Nec audiet vos quisquam super sermone hoc. æqua enim pars erit descendentis ad prælium, & remanentis ad sarcinas, & similiter divident.

25 Et factum est hoc ex die illa, & deinceps constitutum & præfinitum, & quasi lex in Israel usque in diem hanc.

26 Venit ergo David in Siceleg, & misit dona de præda senioribus Juda proximis suis, dicens: Accipite benedictionem de præda hostium Domini:

27 His, qui erant in Bethel, & qui in Ramoth ad meridiem, & qui in Jether,

28 Et qui in Aroer, & qui in Sephamoth, & qui in Esthamo,

29 Et qui in Rachal, & qui in urbibus Jerameel, & qui in urbibus Ceni,

30 Et qui in Arama, & qui in lacu Asan, & qui in Athach,

31 Et qui in Hebron, & reliquis qui erant in his locis, in quibus commoratus fuerat David ipse, & viri ejus.

CAPUT XXXI.

Saulis cum filiis in pugna cæsi corpus, truncato capite, in muro Bethsan suspenditur, armaque ejus in templo Astaroth: viri autem Jabes, ablatis Saul ac filiorum ejus corporibus, juxta Jabes ea sepelierunt.

1 PHilisthiim autem pugnabant adversum Israel: & fugerunt viri Israel ante faciem Philisthiim, & ceciderunt interfecti in monte Gelboe.

2 † Irrueruntque Philisthiim in Saul, & in filios ejus, & percusserunt Jonathan, & Abinadab, & Melchisua, filios Saul, †1 *Par.* 10.2.3.

3 Totumque pondus prælii versum est in Saul: & consecuti sunt eum viri sagittarii, & vulneratus est vehementer a sagittariis.

4 † Dixitque Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, & percute me: ne forte veniant incircumcisi isti, & interficiant me, illudentes mihi. Et noluit armiger ejus: fuerat enim nimio terrore perterritus. arripuit itaque Saul gladium, & irruit super eum. †1 *Par.* 10. 4.

5 Quod cum vidisset armiger ejus, videlicet quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum, & mortuus est cum eo.

6 Mortuus est ergo Saul, & tres filii ejus, & armiger illius, & universi viri ejus in die illa pariter.

7 Videntes autem viri Israel, qui erant trans vallem, & trans Jordanem, quod fugissent viri Israelitæ, & quod mortuus esset Saul, & filii ejus, reliquerunt civitates suas, & fugerunt: veneruntque Philisthiim, & habitaverunt ibi.

8 Facta autem die altera, venerunt Philisthiim, ut spoliarent interfectos, & invenerunt Saul & tres filios ejus jacentes in monte Gelboe.

9 Et præciderunt caput Saul, & spoliaverunt eum armis: & miserunt in terram Philisthinorum per circuitum, ut annuntiaretur in templo idolorum, & in populis.

10 Et posuerunt arma ejus in tem-

plo Astaroth, corpus vero ejus suspenderunt in muro Bethsan.
† 2 Reg. 2. 4. 11 † Quod cum audissent habitatores Jabes Galaad, quæcumque fecerant Philisthiim Saul,
12 Surrexerunt omnes viri fortissimi, & ambulaverunt tota nocte, & tulerunt cadaver Saul, & cadavera filiorum ejus, de muro Bethsan: veneruntque Jabes Galaad, & combusserunt ea ibi:
13 Et tulerunt ossa eorum, & sepelierunt in nemore Jabes, & jejunaverunt septem diebus.

LIBER SECUNDUS SAMUELIS,

Quem nos SECUNDUM REGUM DICIMUS.

CAPUT PRIMUM.

David occiso nuntio, qui se Saulem occidisse dicebat, scissis vestibus deflet eum cum ceteris occisis, jejunans ac præcipiens ut filios Juda docerent arcum.

1 FActum est autem, postquam mortuus est Saul, ut David reverteretur a cæde Amalec, & maneret in Siceleg duos dies.
2 In die autem tertia, apparuit homo veniens de castris Saul, veste conscissa, & pulvere conspersus caput: & ut venit ad David, cecidit super faciem suam, & adoravit.
3 Dixitque ad eum David: Unde venis? Qui ait ad eum: De castris Israel fugi.
4 Et dixit ad eum David: Quod est verbum quod factum est? indica mihi. Qui ait: Fugit populus ex prælio, & multi corruentes e populo mortui sunt: sed & Saul & Jonathas filius ejus interierunt.
5 Dixitque David ad adolescentem, qui nuntiabat ei: Unde scis quia mortuus est Saul, & Jonathas filius ejus?
6 Et ait adolescens, qui nuntiabat ei: Casu veni in montem Gelboe, & Saul incumbebat super hastam suam: porro currus & equites appropinquabant ei,
7 Et conversus post tergum suum, vidensque me vocavit. Cui cum respondissem: Adsum;
8 Dixit mihi: Quisnam es tu? Et ajo ad eum: Amalecites ego sum.
9 Et locutus est mihi: Sta super me, & interfice me: quoniam tenent me angustiæ, & adhuc tota anima mea in me est.
10 Stansque super eum, occidi illum: sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam: & tuli diadema quod erat in capite ejus, & armillam de brachio illius, & attuli ad te dominum meum huc.
11 Apprehendens autem David vestimenta sua scidit, omnesque viri qui erant cum eo,
12 Et planxerunt, & fleverunt, & jejunaverunt usque ad vesperam, super Saul, & super Jonathan filium ejus, & super populum Domini, & super domum Israel, eo quod corruissent gladio.
13 Dixitque David ad juvenem qui nuntiaverat ei: Unde es tu? Qui respondit: Filius hominis advenæ Amalecitæ ego sum.
14 Et ait ad eum David: † Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum Domini? † Psal. 104. 15
15 Vocansque David unum de pueris suis, ait: Accedens irrue in eum. Qui percussit illum, & mortuus est.
16 Et ait ad eum David: Sanguis tuus super caput tuum: os enim tuum locutum est adversum te, dicens: Ego interfeci christum Domini.
17 Planxit autem David planctum hujuscemodi super Saul, & super Jonathan filium ejus,
(18 Et præcepit ut docerent filios Juda arcum, sicut scriptum est in libro justorum.) Et ait: Considera Israel, pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati.
19 Inclyti, Israel, super montes tuos interfecti sunt: quo modo ceciderunt fortes?

20 Nolite annuntiare in Geth, neque annuntietis in compitis Ascalonis: ne forte lætentur filiæ Philisthiim, ne exultent filiæ incircumcisorum.

21 Montes Gelboe, nec ros nec pluvia veniant super vos, neque sint agri primitiarum: quia ibi abjectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.

22 A sanguine interfectorum, ab adipe fortium, sagitta Jonathæ numquam rediit retrorsum, & gladius Saul non est reversus inanis.

23 Saul & Jonathas amabiles, & decori in vita sua, in morte quoque non sunt divisi: aquilis velociores, leonibus fortiores.

24 Filiæ Israel super Saul flete, qui vestiebat vos coccino in deliciis, qui præbebat ornamenta aurea cultui vestro.

25 Quomodo ceciderunt fortes in prælio? Jonathas in excelsis tuis occisus est?

26 Doleo super te frater mi Jonatha decore nimis, & amabilis super amorem mulierum, Sicut mater unicum amat filium suum, ita ego te diligebam.

27 Quo modo ceciderunt robusti, & perierunt arma bellica?

CAPUT II.

David Dei oraculo jussus ascendere in Hebron, ibi super Juda in regem unctus, viros Jabes Galaad ob Saulis sepulturam commendat: Isbosethi vero in regem super Israel unctio gravem peperit seditionem ac pugnam inter utramque domum.

1 IGitur post hæc consuluit David Dominum, dicens: Num ascendam in unam de civitatibus Juda? Et ait Dominus ad eum: Ascende. Dixitque David: Quo ascendam? Et respondit ei: In Hebron.

2 Ascendit ergo David, & duæ uxores ejus, Achinoam Jezraelites, & Abigail uxor Nabal Carmeli:

3 Sed & viros qui erant cum eo, duxit David singulos cum domo sua: & manserunt in oppidis Hebron.

† 1 Machab. 2. 57.

4 † Veneruntque viri Juda, & unxerunt ibi David, ut regnaret super domum Juda. Et nuntiatum est David, quod viri Jabes Galaad sepelissent Saul.

5 Misit ergo David nuntios ad viros Jabes Galaad, dixitque ad eos: Benedicti vos a Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul, & sepelistis eum.

6 Et nunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam & veritatem: sed & ego reddam gratiam, eo quod fecistis verbum istud.

7 Confortentur manus vestræ, & estote filii fortitudinis: licet enim mortuus sit dominus vester Saul, tamen me unxit domus Juda in regem sibi.

8 Abner autem filius Ner, princeps exercitus Saul, tulit Isboseth filium Saul, & circumduxit eum per castra,

9 Regemque constituit super Galaad & super Gessuri, & super Iezrael, & super Ephraim, & super Benjamin, & super Israel universum.

10 Quadraginta annorum erat Isboseth filius Saul, cum regnare cœpisset super Israel, & duobus annis regnavit: sola autem domus Juda sequebatur David.

11 Et fuit numerus dierum, quos commoratus est David, imperans in Hebron super domum Juda, septem annorum, & sex mensium.

12 Egressusque est Abner filius Ner, & pueri Isboseth filii Saul, de castris in Gabaon.

13 Porro Joab filius Sarviæ, & pueri David egressi sunt, & occurrerunt eis juxta piscinam Gabaon. Et cum in unum convenissent, e regione sederunt: hi ex una parte piscinæ: & illi ex altera.

14 Dixitque Abner ad Joab: Surgant pueri, & ludant coram nobis. Et respondit Joab: Surgant.

15 Surrexerunt ergo, & transierunt numero duodecim de Benjamin, ex parte Isboseth filii Saul, & duodecim de pueris David.

16 Apprehensoque unusquisque capite comparis sui, defixit gladium in latus contrarii, & ceciderunt simul: vocatumque est nomen loci illius: Ager robustorum, in Gabaon.

17 Et ortum est bellum durum satis in die illa: fugatusque est Abner, & viri Israel, a pueris David.

18 Erant autem ibi tres filii Sarviæ, Joab, & Abisai, & Asael: porro Asael cursor velocissimus fuit, quasi unus de capreis quæ morantur in silvis.

19 Persequebatur autem Asael Ab-

ner, & non declinavit ad dexteram neque ad ſiniſtram omittens perſequi Abner.
20 Reſpexit itaque Abner poſt tergum ſuum, & ait: Tune es Aſael? Qui reſpondit: Ego ſum.
21 Dixitque ei Abner: Vade ad dexteram, ſive ad ſiniſtram, & apprehende unum de adoleſcentibus, & tolle tibi ſpolia ejus. Noluit autem Aſael omittere quin urgeret eum.
22 Rurſumque locutus eſt Abner ad Aſael: Recede, noli me ſequi, ne compellar confodere te in terram, & levare non potero faciem meam ad Joab fratrem tuum.
23 Qui audire contempſit, & noluit declinare: percuſſit ergo eum Abner averſa haſta in inguine, & transfodit, & mortuus eſt in eodem loco: omneſque qui tranſibant per locum illum, in quo ceciderat Aſael, & mortuus erat, ſubſiſtebant.
24 Perſequentibus autem Joab & Abiſai fugientem Abner, ſol occubuit: & venerunt uſque ad collem aquæductus, qui eſt ex adverſo vallis itineris deſerti in Gabaon.
25 Congregatique ſunt filii Benjamin ad Abner: & conglobati in unum cuneum, ſteterunt in ſummitate tumuli unius.
26 Et exclamavit Abner ad Joab, & ait: Num uſque ad internecionem tuus mucro deſæviet? an ignoras quod periculoſa ſit deſperatio? uſquequo non dicis populo ut omittat perſequi fratres ſuos?
27 Et ait Joab: Vivit Dominus, ſi locutus fuiſſes, mane receſſiſſet populus perſequens fratrem ſuum.
28 Inſonuit ergo Joab buccina, & ſtetit omnis exercitus, nec perſecuti ſunt ultra Iſrael, neque iniere certamen.
29 Abner autem & viri ejus abierunt per campeſtria, tota nocte illa: & tranſierunt Jordanem, & luſtrata omni Beth horon venerunt ad caſtra.
30 Porro Joab reverſus, omiſſo Abner, congregavit omnem populum: & defuerunt de pueris David decem & novem viri, excepto Aſaele.
31 Servi autem David percuſſerunt de Benjamin, & de viris qui erant cum Abner, trecentos ſexaginta, qui & mortui ſunt.
32 Tuleruntque Aſael, & ſepelierunt eum in ſepulcro patris ſui in Bethlehem: & ambulaverunt tota nocte Joab, & viri qui erant cum eo, & in ipſo crepuſculo pervenerunt in Hebron.

CAPUT III.

Abner reprehenſus ob concubinam iratus regi Iſboſeth, fœdus init cum David, & reducta Michol, dum congregaret Iſraelitas ad David, occiditur a Joab, cui David iratus amare deflet Abner.

1 Facta eſt ergo longa concertatio inter domum Saul, & inter domum David: David proficiſcens, & ſemper ſe ipſo robuſtior, domus autem Saul decreſcens quotidie.
2 † Natique ſunt filii David in Hebron: fuitque primogenitus ejus Amnon de Achinoam Iezraelitide. † 1 *Par.* 3. 1.
3 Et poſt eum Cheleab de Abigail uxore Nabal Carmeli: porro tertius Abſalom, filius Maacha filiæ Tholmai regis Geſſur.
4 Quartus autem Adonias, filius Haggith: & quintus Saphathia, filius Abital.
5 Sextus quoque Iethraam, de Egla uxore David. hi nati ſunt David in Hebron.
6 Cum ergo eſſet prælium inter domum Saul & domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul.
7 Fuerat autem Sauli concubina nomine Reſpha, filia Aja. Dixitque Iſboſeth ad Abner:
8 Quare ingreſſus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Iſboſeth, ait: Numquid caput canis ego ſum adverſum Judam hodie, qui fecerim miſericordiam ſuper domum Saul patris tui, & ſuper fratres & proximos ejus, & non tradidi te in manus David, & tu requiſiſti in me quod argueres pro muliere hodie?
9 Hæc faciat Deus Abner, & hæc addat ei, niſi quomodo juravit Dominus David, ſic faciam cum eo,
10 Ut transferatur regnum de domo Saul, & elevetur thronus David ſuper Iſrael, & ſuper Judam, a Dan uſque Berſabee.
11 Et non potuit reſpondere ei quidquam, quia metuebat illum.
12 Miſit ergo Abner nuntios ad Da-

vid pro se dicentes: Cujus est terra? Et ut loquerentur: Fac mecum amicitias, & erit manus mea tecum, & reducam ad te universum Israel.

13 Qui ait: Optime: ego faciam tecum amicitias: sed unam rem peto a te, dicens: Non videbis faciem meam, antequam adduxeris Michol filiam Saul: & sic venies, & videbis me.

14 Misit autem David nuntios ad
†1 Reg. 18. 27. Isboseth filium Saul, dicens: † Redde uxorem meam Michol, quam despondi mihi centum præputiis Philisthiim.

15 Misit ergo Isboseth, & tulit eam a viro suo Phaltiel, filio Lais.

16 Sequebaturque eam vir suus, plorans usque Bahurim: & dixit ad eum Abner: Vade, & revertere. Qui reversus est.

17 Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel, dicens: Tam heri quam nudiustertius quærebatis David ut regnaret super vos.

18 Nunc ergo facite: quoniam Dominus locutus est ad David, dicens: In manu servi mei David salvabo populum meum Israel de manu Philisthiim, & omnium inimicorum ejus.

19 Locutus est autem Abner etiam ad Benjamin. Et abiit ut loqueretur ad David in Hebron, omnia quæ placuerant Israeli & universo Benjamin.

20 Venitque ad David in Hebron cum viginti viris: & fecit David Abner, & viris ejus qui venerant cum eo, convivium.

21 Et dixit Abner ad David: Surgam, ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israel, & ineam tecum fœdus, & imperes omnibus, sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David Abner, & ille isset in pace,

22 Statim pueri David & Joab venerunt, cæsis latronibus, cum præda magna nimis: Abner autem non erat cum David in Hebron, quia jam dimiserat eum, & profectus fuerat in pace.

23 Et Joab, & omnis exercitus qui erat cum eo, postea venerunt: nuntiatum est itaque Joab a narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, & dimisit eum, & abiit in pace.

24 Et ingressus est Joab ad regem, & ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te: quare dimisisti eum, & abiit & recessit?

25 Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ad te, ut deciperet te, & sciret exitum tuum & introitum tuum, & nosset omnia quæ agis?

26 Egressus itaque Joab a David, misit nuntios post Abner, & reduxit eum a cisterna Sira, ignorante David.

27 Cumque rediisset † Abner in Hebron, seorsum adduxit eum Joab ad †3 Reg. 2. 5.
medium portæ, ut loqueretur ei, in dolo: & percussit illum ibi in inguine, & mortuus est in ultionem sanguinis Asael fratris ejus.

28 Quod cum audisset David rem jam gestam, ait: Mundus ego sum, & regnum meum, apud Dominum, usque in sempiternum, a sanguine Abner filii Ner;

29 Et veniat super caput Joab, & super omnem domum patris ejus: nec deficiat de domo Joab fluxum seminis sustinens, & leprosus, & tenens fusum, & cadens gladio, & indigens pane.

30 Igitur Joab & Abisai frater ejus interfecerunt Abner, eo quod occidisset Asael fratrem eorum in Gabaon, in prælio.

31 Dixit autem David ad Joab, & ad omnem populum, qui erat cum eo. Scindite vestimenta vestra, & accingimini saccis, & plangite ante exequias Abner. porro rex David sequebatur feretrum.

32 Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit rex David vocem suam, & flevit super tumulum Abner: flevit autem & omnis populus.

33 Plangensque rex & lugens Abner, ait: Nequaquam ut mori solent ignavi, mortuus est Abner.

34 Manus tuæ ligatæ non sunt, & pedes tui non sunt compedibus aggravati: sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis, sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum.

35 Cumque venisset universa multitudo cibum capere cum David, clara adhuc die juravit David, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quidquam.

36 Omnisque populus audivit, & placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in conspectu totius populi.

37 Et cognovit omne vulgus & universus Israel in die illa, quoniam

non actum fuisset a rege ut occideretur Abner filius Ner.
38 Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps & maximus cecidit hodie in Israel?
39 Ego autem adhuc delicatus, & unctus rex: porro viri isti filii Sarviæ duri sunt mihi: retribuat Dominus facienti malum juxta malitiam suam.

CAPUT IV.

Baana & Rechab militum præfecti caput Isboseth, quem dormientem occiderant, ad David attulerunt, quos pro mercede jussit interimi.

1 Audivit autem Isboseth filius Saul, quod cecidisset Abner in Hebron: & dissolutæ sunt manus ejus, omnisque Israel perturbatus est.
2 Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Baana, & nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitæ de filiis Benjamin: siquidem & Beroth reputata est in Benjamin.
3 Et fugerunt Berothitæ in Gethaim, fueruntque ibi advenæ usque ad tempus illud.
4 Erat autem Jonathæ filio Saul filius debilis pedibus: quinquennis enim fuit, quando venit nuntius de Saul & Jonatha ex Jezrahel. tollens itaque eum nutrix sua, fugit: cumque festinaret ut fugeret, cecidit, & claudus effectus est: habuitque vocabulum Miphiboseth.
5 Venientes igitur filii Remmon Berothitæ, Rechab & Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth: qui dormiebat super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgans triticum, obdormivit.
6 Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, & percusserunt eum in inguine Rechab & Baana frater ejus, & fugerunt.
7 Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi, & percutientes interfecerunt eum: sublatoque capite ejus, abierunt per viam deserti tota nocte,
8 Et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron: dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui, qui quærebat animam tuam: & dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul, & de semine ejus.
9 Respondens autem David Rechab, & Baana fratri ejus, filiis Remmon Berothitæ, dixit ad eos: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia,
10 † Quoniam eum, qui annuntiaverat mihi, & dixerat: Mortuus est Saul: qui putabat se prospera nuntiare, tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuntio.

† *Sup.* 1. 14.

11 Quanto magis nunc, cum homines impii interfecerunt virum innoxium, in domo sua, super lectum suum, non quæram sanguinem ejus de manu vestra, & auferam vos de terra?
12 Præcepit itaque David pueris suis, & interfecerunt eos: præcidentesque manus & pedes eorum, suspenderunt eos super piscinam in Hebron: caput autem Isboseth tulerunt, & sepelierunt in sepulcro Abner in Hebron.

CAPUT V.

David unctus super totum Israel, pulsis Jebusæis, arcem Sion cepit: ubi extructa domo habitavit, alias superinducens uxores, filiosque procreans, & Philisthæos bis prosternens.

1 Et venerunt universæ tribus Israel ad David in Hebron, dicentes: † Ecce nos, os tuum & caro tua sumus.

† 1 *Par.* 11. 1.

2 Sed & heri & nudiustertius, cum esset Saul rex super nos, tu eras educens & reducens Israel: dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israel, & tu eris dux super Israel.
3 Venerunt quoque & seniores Israel ad regem in Hebron, & percussit cum eis rex David fœdus in Hebron coram Domino: unxeruntque David in regem super Israel.
4 Filius triginta annorum erat David, cum regnare cœpisset, † & quadraginta annis regnavit.

† 3 *Reg.* 2. 11.

5 In Hebron regnavit super Judam septem annis & sex mensibus: in

Jeru-

Jerusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israel & Judam.

6 Et abiit rex, & omnes viri qui erant cum eo, in Jerusalem, ad Jebusæum habitatorem terræ: dictumque est David ab eis: Non ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos & claudos dicentes: Non ingredietur David huc.

7 Cepit autem David arcem Sion, hæc est civitas David.

8 Proposuerat enim David in die illa præmium, qui percussisset Jebusæum, & tetigisset domatum fistulas, & abstulisset cæcos & claudos odientes animam David. idcirco dicitur in proverbio: Cæcus & claudus non intrabunt in templum.

9 Habitavit autem David in arce, & vocavit eam, Civitatem David: & ædificavit per gyrum a Mello & intrinsecus.

10 Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, & Dominus Deus exercituum erat cum eo.

† 1 Par. 14. 1.
11 † Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, & ligna cedrina, & artifices lignorum, artificesque lapidum ad parietes: & ædificaverunt domum David.

12 Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel, & quoniam exaltasset regnum ejus super populum suum Israel.

† 1 Par. 3. 1. 2.
13 † Accepit ergo David adhuc concubinas & uxores de Jerusalem, postquam venerat de Hebron: natique sunt David & alii filii & filiæ:

14 Et hæc nomina eorum qui nati sunt ei in Jerusalem, Samua, & Sobab, & Nathan, & Salomon,

15 Et Iebahar, & Elisua, & Nepheg,

16 Et Japhia, & Elisama, & Elioda, & Eliphaleth.

17 Audierunt ergo Philisthiim quod unxissent David in regem super Israel: & ascenderunt universi ut quærerent David: quod cum audisset David, descendit in præsidium.

18 † Philisthiim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim. † 1 Par. 14. 9.

19 Et consuluit David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthiim? & si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua.

20 † Venit ego David in Baal Pharasim: & percussit eos ibi, & dixit: Divisit Dominus inimicos meos coram me, sicut dividuntur aquæ. Propterea vocatum est nomen loci illius, Baal Pharasim. † Isai. 28. 21.

21 Et reliquerunt ibi sculptilia sua: quæ tulit David, & viri ejus.

22 Et addiderunt adhuc Philisthiim ut ascenderent, & diffusi sunt in valle Raphaim.

23 Consuluit autem David Dominum: Si ascendam contra Philisthæos, & tradas eos in manus meas? Qui respondit: Non ascendas contra eos, sed gyra post tergum eorum, & venies ad eos ex adverso pyrorum.

24 Et cum audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc inibis prælium: quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra Philisthiim.

25 Fecit itaque David sicut præceperat ei Dominus, & percussit Philisthiim, de Gabaa, usque dum venias Gezer.

CA-

CAPUT VI.

Reducente David arcam a domo Abinadab, Oza a Domino occisus est quod illam attigisset, quare eam in domo Obededom reliquit: postmodum vero in Jerusalem reducens, & ante eam ludens, a Michol uxore ridetur: in cujus pœnam numquam illa deinceps peperit.

1 Congregavit autem rursum
David omnes electos ex
Israel triginta millia.
2 † Surrexitque David, & abiit, †1 Par. 13. 5.
& universus populus qui erat cum eo
de viris Juda, ut adducerent arcam
Dei, super quam invocatum est nomen Domini exercituum, sedentis
in cherubim super eam.
3 Et imposuerunt arcam Dei super
plaustrum novum: tuleruntque eam
de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem & Ahio filii Abinadab, minabant plaustrum novum.
4 † Cumque tulissent eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa, †1 Reg. 7. 1.
custodiens arcam Dei Ahio præcedebat arcam.
5 David autem & omnis Israel ludebant coram Domino, in omnibus
lignis fabrefactis, & citharis & lyris
& tympanis & sistris & cymbalis.
6 Postquam autem venerunt ad aream Nachon, extendit Oza manum ad arcam Dei, & tenuit eam:
quoniam calcitrabant boves, & declinaverunt eam.
7 Iratusque est indignatione Dominus contra Ozam, & percussit eum
super temeritate: qui mortuus est ibi
juxta arcam Dei.
8 † Contristatus est autem David, †1 Par. 13. 11.
eo quod percussisset Dominus Ozam,
& vocatum est nomen loci illius,
Percussio Ozæ, usque in diem hanc.
9 Et extimuit David Dominum in
die illa, dicens: Quomodo ingredietur ad me arca Domini?
10 Et noluit divertere ad se arcam
Domini in civitatem David: sed divertit eam in domum Obededom Gethæi.
11 Et habitavit arca Domini in domo Obededom Gethæi tribus mensibus: & benedixit Dominus Obededom, & omnem domum ejus.
12 Nuntiatumq; est regi David quod
benedixisset Dominus Obededom, &
omnia ejus, propter arcam Dei: † †1 Par. 15. 25.
Abiit ergo David, & adduxit arcam
Dei de domo Obededom in civitatem
David cum gaudio: & erant cum David septem chori, & victima vituli.
13 † Cumque transcendissent qui †1 Par. 15. 26.
portabant arcam Domini sex passus,
immolabat bovem & arietem,
14 Et David saltabat totis viribus
ante Dominum. porro David erat
accinctus ephod lineo.
15 Et David & omnis domus Israel
ducebant arcam testamenti Domini,
in jubilo, & in clangore buccinæ.
16 Cumque intrasset arca Domini
in civitatem David, Michol filia

Saul proſpiciens per feneſtram, vi-
dit regem David ſubſilientem, atque
ſaltantem coram Domino: & deſpe-
xit eum in corde ſuo.
17 Et introduxerunt arcam Domi-
ni, & impoſuerunt eam in loco ſuo,
in medio tabernaculi quod tetende-
rat ei David: & obtulit David holo-
cauſta, & pacifica coram Domino.
18 Cumque compleſſet offerens ho-
locauſta, & pacifica, benedixit po-
pulo in nomine Domini exercituum.
19 Et partitus eſt univerſæ multi-
tudini Iſrael, tam viro quam mu-
lieri, ſingulis collyridam panis u-
nam, & aſſaturam bubulæ carnis u-
nam, & ſimilam frixam oleo: &
abiit omnis populus, unuſquiſque
in domum ſuam.
20 Reverſuſque eſt David, ut bene-
diceret domui ſuæ: & egreſſa Mi-
chol filia Saul in occurſum David,
ait: Quam glorioſus fuit hodie rex
Iſrael, diſcooperiens ſe ante ancillas
ſervorum ſuorum, & nudatus eſt,
quaſi ſi nudetur unus de ſcurris.
21 Dixitque David ad Michol: An-
te Dominum, qui elegit me potius
quam patrem tuum, & quam om-
nem domum ejus, & præcepit mihi
ut eſſem dux ſuper populum Domi-
ni in Iſrael,
22 Et ludam, & vilior fiam plus
quam factus ſum: & ero humilis
in oculis meis: & cum ancillis,
de quibus locuta es, glorioſior ap-
parebo.
23 Igitur Michol filiæ Saul non eſt
natus filius uſque in diem mortis
ſuæ,

CAPUT VII.

David proponens ædificare domum Domino, a Nathan propheta primum collaudatur, poſtmodum jubente Domino prohibetur, ſed filius ei promittitur illam ædificaturus, unde Domino gratias agit.

1 FActum eſt autem cum ſediſſet
rex in domo ſua, & Domi-
nus dediſſet ei requiem undique ab
univerſis inimicis ſuis,
† 1 Par. 17. 1. 2 Dixit ad Nathan prophetam: †
Videſne quod ego habitem in domo
cedrina, & arca Dei poſita ſit in me-
dio pellium?
3 Dixitque Nathan ad regem: O-
mne quod eſt in corde tuo, vade,
fac: quia Dominus tecum eſt.
4 Factum eſt autem in illa nocte:
& ecce ſermo Domini ad Nathan,
dicens:
5 Vade, & loquere ad ſervum me-
um David: Hæc dicit Dominus:
Numquid tu ædificabis mihi domum
ad habitandum?
6 Neque enim habitavi in domo ex
die illa, qua eduxi filios Iſrael de
terra Ægypti, uſque in diem hanc:
ſed ambulabam in tabernaculo, &
in tentorio.
7 Per cuncta loca, quæ tranſivi cum
omnibus filiis Iſrael, numquid lo-
quens locutus ſum ad unum de tri-
bubus Iſrael, cui præcepi, ut pa-
ſceret populum meum Iſrael, di-
cens: Quare non ædificaſtis mihi
domum cedrinam?
8 Et nunc hæc dices ſervo meo Da-
vid: Hæc dicit Dominus exercituum: † 1 Reg.
† Ego tuli te de paſcuis ſequentem 16. 11.
greges, ut eſſes dux ſuper populum Pſalm.
meum Iſrael: 77. 70.
9 Et fui tecum in omnibus ubicum-
que ambulaſti, & interfeci univer-
ſos inimicos tuos a facie tua: fecique
tibi nomen grande, juxta nomen
magnorum qui ſunt in terra.
10 Et ponam locum populo meo
Iſrael, & plantabo eum, & habita-
bit ſub eo, & non turbabitur am-
plius: nec addent filii iniquitatis ut
affligant eum ſicut prius,
11 Ex die qua conſtitui judices ſu-
per populum meum Iſrael: & re-
quiem dabo tibi ab omnibus inimicis
tuis. prædicitque tibi Dominus, quod
domum faciat tibi Dominus.
12 † Cumque completi fuerint dies † 3 Reg.
tui, & dormieris cum patribus tuis, 8. 19.
ſuſcitabo ſemen tuum poſt te, quod
egredietur de utero tuo, & firmabo
regnum ejus,
13 † Ipſe ædificabit domum nomi- † 3 Reg.
ni meo, & ſtabiliam thronum regni 5. 5.
ejus uſque in ſempiternum,
14 † Ego ero ei in patrem, & ipſe † 1 Par.
erit mihi in filium: qui ſi inique ali- 22. 10.
quid geſſerit, arguam eum in virga Hebr. 1.
virorum, & in plagis filiorum ho- 5.
minum. † Pſal.
15 † Miſericordiam autem meam 88. 4.
non auferam ab eo, ſicut abſtuli a 37.
Saul, quem amovi a facie mea.
16 Et fidelis erit domus tua, & re-
gnum tuum uſque in æternum ante
faciem tuam, & † thronus tuus erit † Hebr.
firmus jugiter. 1. 8.
17 Secundum omnia verba hæc, &

juxta

juxta universam visionem istam, sic
locutus est Nathan ad David.
18 Ingressus est autem rex David,
& sedit coram Domino, & dixit:
Quis ego sum, Domine Deus, & quę
domus mea, quia adduxisti me huc-
usque?
19 Sed & hoc parum visum est in
conspectu tuo Domine Deus, nisi
loquereris etiam de domo servi tui
in longinquum: ista est enim lex
Adam, Domine Deus.
20 Quid ergo addere poterit adhuc
David, ut loquatur ad te? tu enim
scis servum tuum Domine Deus.
21 Propter verbum tuum, & se-
cundum cor tuum fecisti omnia ma-
gnalia hæc, ita ut notum faceres
servo tuo.
22 Idcirco magnificatus es Domine
Deus, quia non est similis tui, neque
est Deus extra te, in omnibus quæ
audivimus auribus nostris.
23 Quæ est autem, ut populus tuus
Israel, gens in terra, propter quam
ivit Deus, ut redimeret eam sibi in
populum, & poneret sibi nomen,
faceretque eis magnalia, & horribi-
lia super terram, a facie populi tui,
quem redemisti tibi ex Ægypto, gen-
tem, & deum ejus.
24 Firmasti enim tibi populum tu-
um Israel in populum sempiternum:
& tu Domine Deus factus es eis in
Deum.
25 Nunc ergo Domine Deus, ver-
bum quod locutus es super servum
tuum, & super domum ejus, susci-
ta in sempiternum: & fac sicut lo-
cutus es,
26 Ut magnificetur nomen tuum
usque in sempiternum, atque di-
catur: Dominus exercituum, Deus
super Israel. Et domus servi tui Da-
vid erit stabilita coram Domino,
27 Quia tu Domine exercituum De-
us Israel revelasti aurem servi tui,
dicens: Domum ædificabo tibi: pro-
pterea invenit servus tuus cor suum
ut oraret te oratione hac.
28 Nunc ergo Domine Deus, tu es
Deus, & verba tua erunt vera: lo-
cutus es enim ad servum tuum bo-
na hæc.
29 Incipe ergo, & benedic domui
servi tui, ut sit in sempiternum co-
ram te: quia tu Domine Deus locu-
tus es, & benedictione tua benedi-
cetur domus servi tui in sempiter-
num.

CAPUT VIII.

Victoriæ variæ Davidis, qui multos fecit tributarios quibus solebant Israelitæ pendere tributa: congratulatio Thou regis Emath de rege Adarezere devicto, a quo multa spolia David abstulit: officiarii quos habebat David recensentur.

1 FActum est autem post hæc,
percussit David Philisthiim,
& humiliavit eos, † & tulit David †1 *Par.*
frenum tributi de manu Philisthiim. 18. 1.
2 Et percussit Moab, & mensus est
eos funiculo, coæquans terræ: men-
sus est autem duos funiculos, unum
ad occidendum, & unum ad vivifi-
candum: factusque est Moab David
serviens sub tributo.
3 Et percussit David Adarezer fi-
lium Rohob regem Soba, quando
profectus est ut dominaretur super
flumen Euphraten.
4 Et captis David ex parte ejus mil-
le septingentis equitibus, & viginti
millibus peditum, subnervavit om-
nes jugales curruum: dereliquit au-
tem ex eis centum currus.
5 Venit quoque Syria Damasci, ut
pręsidium ferret Adarezer regi Soba:
& percussit David de Syria viginti
duo millia virorum.
6 Et posuit David præsidium in Sy-
ria Damasci: factaque est Syria Da-
vid serviens sub tributo: servavitque
Dominus David in omnibus ad quæ-
cumque profectus est.
7 Et tulit David arma aurea, quæ
habebant servi Adarezer, & detulit
ea in Jerusalem.
8 Et de Bete & de Beroth, civitati-
bus Adarezer, tulit rex David æs
multum nimis.
9 Audivit autem Thou rex Emath,
quod percussisset David omne robur
Adarezer,
10 Et misit Thou Joram filium su-
um ad regem David, ut salutaret
eum congratulans, & gratias age-
ret: eo quod expugnasset Adarezer,
& percussisset eum. Hostis quippe
erat Thou Adarezer, & in manu
ejus erant vasa aurea, & vasa ar-
gentea, & vasa ærea:
11 Quæ & ipsa sanctificavit rex Da-
vid Domino cum argento & auro,
quæ sanctificaverat de universis gen-
tibus quas subegerat,
12 De Syria, & Moab, & filiis Am-

mon, & Philisthiim, & Amalec, & de manubiis Adarezer filii Rohob regis Soba.
13 Fecit quoque sibi David nomen, cum reverteretur capta Syria in valle Salinarum, cæsis decem & octo millibus:
14 Et posuit in Idumæa custodes, statuitque præsidium: & facta est universa Idumæa serviens David. & servavit Dominus David in omnibus ad quæcumque profectus est.
15 Et regnavit David super omnem Israel: faciebat quoque David judicium & justitiam omni populo suo.
16 Joab autem filius Sarviæ erat super exercitum: porro Josaphat filius Ahilud erat a commentariis:
17 Et Sadoc filius Achitob, & Achimelech filius Abiathar, erant sacerdotes: & Saraias, scriba:
18 Banajas autem filius Jojadæ, super Cerethi & Phelethi: filii autem David sacerdotes erant.

CAPUT IX.

Quantum pietatis exhibuerit David Miphiboseth filio Jonathæ claudo, redditis omnibus agris Saul, quos colebat Siba cum filiis ac servis suis, Miphiboseth ad mensam David recepto.

1 ET dixit David: Putasne est aliquis qui remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Jonathan?
2 Erat autem de domo Saul, servus nomine Siba: quem cum vocasset rex ad se, dixit ei: Tune es Siba? & ille respondit: Ego sum servus tuus.
3 Et ait rex: Numquid superest aliquis de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei? Dixitque Siba regi: Superest filius Jonathæ, debilis pedibus.
4 Ubi, inquit, est? Et Siba ad regem: Ecce, ait, in domo est Machir filii Ammiel, in Lodabar.
5 Misit ergo rex David, & tulit eum de domo Machir filii Ammiel, de Lodabar.
6 Cum autem venisset Miphiboseth filius Jonathæ filii Saul ad David, corruit in faciem suam, & adoravit. Dixitque David: Miphiboseth? Qui respondit: Adsum servus tuus.
7 Et ait ei David: Ne timeas, quia faciens faciam in te misericordiam propter Jonathan patrem tuum, & restituam tibi omnes agros Saul patris tui, & tu comedes panem in mensa mea semper.
8 Qui adorans eum, dixit: Quis ego sum servus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei?
9 Vocavit itaque rex Sibam puerum Saul, & dixit ei: Omnia quæcumque fuerunt Saul, & universam domum ejus, dedi filio domini tui.
10 Operare igitur ei terram tu, & filii tui, & servi tui: & inferes filio domini tui cibos ut alatur: Miphiboseth autem filius domini tui comedet semper panem super mensam meam. Erant autem Sibæ quindecim filii, & viginti servi.
11 Dixitque Siba ad regem: Sicut jussisti domine mi rex servo tuo, sic faciet servus tuus: & Miphiboseth comedet super mensam meam, quasi unus de filiis regis.
12 Habebat autem Miphiboseth filium parvulum nomine Micha: omnis vero cognatio domus Sibæ serviebat Miphiboseth.
13 Porro Miphiboseth habitabat in Jerusalem: quia de mensa regis jugiter vescebatur: & erat claudus utroque pede.

CAPUT X.

Hanon rex Ammonitarum, post illatam legatis Davidis injuriam, quos ad consolandum de patris morte miserat, contractis quinque regum Syriæ copiis adversus Davidem, ab eo profligatur semel ac iterum.

1 FActum est autem post hæc, ut moreretur rex filiorum Ammon, & regnavit Hanon filius ejus pro eo.
2 Dixitque David: † Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas, sicut fecit pater ejus mecum misericordiam. Misit ergo David, consolans eum per servos suos super patris interitu. Cum autem venissent servi David in terram filiorum Ammon, † 1 Par. 19. 2.
3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon dominum suum: Putas quod propter honorem patris tui miserit David ad te consolatores, & non ideo ut investigaret, & exploraret civitatem, & everteret eam, misit David servos suos ad te?

4 Tulit itaque Hanon servos David, rasitque dimidiam partem barbæ eorum, & præscidit vestes eorum medias usque ad nates, & dimisit eos.

5 Quod cum nuntiatum esset David, misit in occursum eorum; erant enim viri confusi turpiter valde, & mandavit eis David: Manete in Jericho, donec crescat barba vestra, & tunc revertimini.

6 Videntes autem filii Ammon quod injuriam fecissent David, miserunt, & conduxerunt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba, viginti millia peditum, & a rege Maacha mille viros, & ab Istob duodecim millia virorum.

7 Quod cum audisset David, misit Joab & omnem exercitum bellatorum.

8 Egressi sunt ergo filii Ammon, & direxerunt aciem ante ipsum introitum portæ: Syrus autem Soba, & Rohob, & Istob, & Maacha, seorsum erant in campo.

9 Videns igitur Joab quod præparatum esset adversum se prælium, & ex adverso & post tergum, elegit ex omnibus electis Israel, & instruxit aciem contra Syrum:

10 Reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem adversus filios Ammon.

11 Et ait Joab: Si prævaluerint adversum me Syri, eris mihi in adjutorium: si autem filii Ammon prævaluerint adversum te, auxiliabor tibi.

12 Esto vir fortis, & pugnemus pro populo nostro, & civitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo.

13 Iniit itaque Joab, & populus qui erat cum eo, certamen contra Syros: qui statim fugerunt a facie ejus.

14 Filii autem Ammon videntes quia fugissent Syri, fugerunt & ipsi a facie Abisai, & ingressi sunt civitatem: reversusque est Joab a filiis Ammon, & venit Jerusalem.

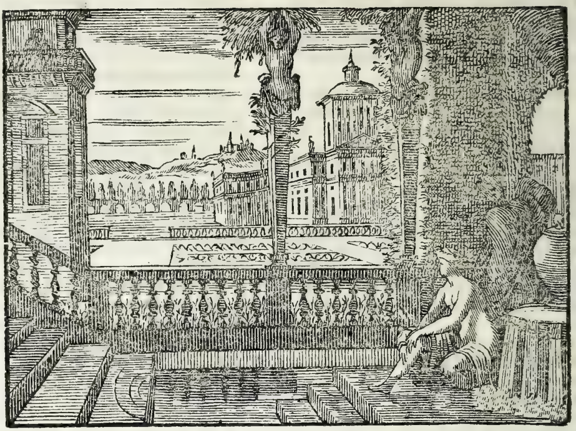
15 Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter.

16 Misitque Adarezer, & eduxit Syros qui erant trans fluvium, & adduxit eorum exercitum: Sobach autem, magister militiæ Adarezer, erat princeps eorum.

17 Quod cum nuntiatum esset David, contraxit omnem Israelem, & transivit Jordanem: venitque in Helam: & direxerunt aciem Syri ex adverso David, & pugnaverunt contra eum.

18 Fugeruntque Syri a facie Israel, & occidit David de Syris septingentos currus, & quadraginta millia equitum: & Sobach principem militiæ percussit: qui statim mortuus est.

19 Videntes autem universi reges, qui erant in præsidio Adarezer, se victos esse ab Israel, expaverunt & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Israel. Et fecerunt pacem cum Israel: & servierunt eis, timueruntque Syri auxilium præbere ultra filiis Ammon.

CAPUT XI.

Dum Joab obsidet Rabba civitatem
Ammonitarum, David domi residens
adulterio Bethsabee adjunxit, ad id ce-
landum, homicidium viri illius Uriæ;
acceptaque illa in uxorem, & nato ex
ea filio, Dominum commovit ad iram.

† 1 Par. 20. 1. 1 FActum est autem, † verten-
te anno, eo tempore quo
solent reges ad bella procedere,
misit David Joab, & servos suos
cum eo, & universum Israel, &
vastaverunt filios Ammon, & ob-
sederunt Rabba: David autem re-
mansit in Jerusalem.
2 Dum hæc agerentur, accidit ut
surgeret David de strato suo post
meridiem, & deambularet in sola-
rio domus regiæ: viditque mulierem
se lavantem, ex adverso super sola-
rium suum: erat autem mulier pul-
chra valde.
3 Misit ergo rex, & requisivit quæ
esset mulier. Nuntiatumque est ei,
quod ipsa esset Bethsabee filia Eliam,
uxor Uriæ Hethæi.
4 Missis itaque David nuntiis, tu-
lit eam. quæ cum ingressa esset ad il-
† Lev. lum, dormivit cum ea: † statim-
15. 18. que sanctificata est ab immunditia
sua:
5 Et reversa est in domum suam
concepto fœtu. Mittensque nuntia-
vit David, & ait: Concepi.
6 Misit autem David ad Joab, di-
cens: Mitte ad me Uriam Hethæum.
Misitque Joab Uriam ad David.
7 Et venit Urias ad David. Quæsi-
vitque David quam recte ageret Jo-
ab, & populus, & quomodo admi-
nistraretur bellum.
8 Et dixit David ad Uriam: Vade
in domum tuam, & lava pedes tuos.
Et egressus est Urias de domo regis,
secutusque est eum cibus regius.
9 Dormivit autem Urias ante por-
tam domus regiæ cum aliis servis do-
mini sui, & non descendit ad do-
mum suam.
10 Nuntiatumque est David a di-
centibus: Non ivit Urias in domum
suam. Et ait David ad Uriam: Num-
quid non de via venisti? quare non
descendisti in domum tuam?
11 Et ait Urias ad David: Arca Dei
& Israel & Juda habitant in papilio-
nibus, & dominus meus Joab, &
servi domini mei super faciem terræ
manent, & ego ingrediar domum
meam, ut comedam & bibam, &
dormiam cum uxore mea? per sa-
lutem tuam, & per salutem animæ
tuæ, non faciam rem hanc.
12 Ait ergo David ad Uriam: Ma-
ne hic etiam hodie, & cras dimit-
tam te. Mansit Urias in Jerusalem
in die illa & altera:
13 Et vocavit eum David ut come-
deret coram se & biberet, & inebria-
vit eum: qui egressus vespere, dormi-
vit in strato suo cum servis domini
sui, & in domum suam nõ descendit.

14 Fa-

14 Factum est ergo mane, & scripsit
David epistolam ad Joab: misitque
per manum Uriæ,
15 Scribens in epistola: Ponite U-
riam ex adverso belli, ubi fortissi-
mum est prælium: & derelinquite
eum, ut percussus intereat.
16 Igitur cum Joab obsideret ur-
bem, posuit Uriam in loco ubi scie-
bat viros esse fortissimos.
17 Egressique viri de civitate, bel-
labant adversum Joab, & ceciderunt
de populo servorum David, & mor-
tuus est etiam Urias Hethæus.
18 Misit itaque Joab, & nuntiavit
David omnia verba prælii:
19 Præcepitque nuntio, dicens:
Cum compleveris universos sermo-
nes belli ad regem,
20 Si eum videris indignari, & di-
xerit: Quare accessistis ad murum,
ut præliaremini? an ignorabatis
quod multa desuper ex muro tela
mittantur?
21 Quis percussit Abimelech filium
Jerobaal? † nonne mulier misit super † *Judic.* 9. 53.
eum fragmen molæ de muro, & in-
terfecit eum in Thabes? quare juxta
murum accessistis? dices: Etiam ser-
vus tuus Urias Hethæus occubuit.
22 Abiit ergo nuntius, & venit, &
narravit David omnia quæ ei præce-
perat Joab.
23 Et dixit nuntius ad David: Præ-
valuerunt adversum nos viri, & e-
gressi sunt ad nos in agrum: nos au-
tem facto impetu persecuti eos su-
mus usque ad portam civitatis.
24 Et direxerunt jacula sagittarii ad
servos tuos ex muro desuper: mor-
tuique sunt de servis regis, quinet-
iam servus tuus Urias Hethæus mor-
tuus est.
25 Et dixit David ad nuntium: Hæc
dices Joab: Non te frangat ista res:
varius enim eventus est belli; nunc
hunc, & nunc illum consumit gla-
dius: conforta bellatores tuos ad-
versus urbem, ut destruas eam, &
exhortare eos.
26 Audivit autem uxor Uriæ, quod
mortuus esset Urias vir suus, &
planxit eum.
27 Transacto autem luctu, misit
David, & introduxit eam in domum
suam, & facta est ei uxor, peperit-
que ei filium: & displicuit verbum
hoc, quod fecerat David, coram
Domino.

CAPUT XII.

David, sub parabola a Nathan proposita correptus, in se ipsum tulit sententiam: unde Nathan multa illi minatur incommoda; quibus compuncto culpa condonatur, manente pœna: & mortuo puero nascitur Salomon; ac civitas Rabbath cum magna ultione diruitur, accepto diademate pretiosissimo regis ipsius, in Ammonitas graviter advertitur.

1 Misit ergo Dominus Nathan
ad David: qui cum venis-
set ad eum, dixit ei: Duo viri erant
in civitate una, unus dives, & alter
pauper.
2 Dives habebat oves, & boves plu-
rimos valde.
3 Pauper autem nihil habebat om-
nino, præter ovem unam parvulam,
quam emerat & nutrierat, & quæ
creverat apud eum cum filiis ejus si-
mul, de pane illius comedens, & de
calice ejus bibens, & in sinu illius
dormiens: eratque illi sicut filia.
4 Cum autem peregrinus quidam
venisset ad divitem, parcens ille su-
mere de ovibus & de bobus suis, ut
exhiberet convivium peregrino illi
qui venerat ad se, tulit ovem viri
pauperis, & præparavit cibos homi-
ni qui venerat ad se.
5 Iratus autem indignatione David
adversus hominem illum nimis, di-
xit ad Nathan: Vivit Dominus,
quoniam filius mortis est vir qui fe-
cit hoc.
6 † Ovem reddet in quadruplum, † *Exod.* 22. 1.
eo quod fecerit verbum istud, & non
pepercerit.
7 Dixit autem Nathan ad David:
Tu es ille vir: Hæc dicit Dominus
Deus Israel: Ego unxi te in regem
super Israel, & ego erui te de manu
Saul,
8 Et dedi tibi domum domini tui,
& uxores domini tui in sinu tuo, de-
dique tibi domum Israel & Juda: &
si parva sunt ista, adjiciam tibi mul-
to majora.
9 Quare ergo contempsisti verbum
Domini, ut faceres malum in con-
spectu meo? Uriam Hethæum per-
cussisti gladio, & uxorem illius ac-
cepisti in uxorem tibi, & inter-
fecisti eum gladio filiorum Am-
mon.
10 Quam ob rem non recedet gla-

dius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me, & tuleris uxorem Uriæ Hethæi, ut esset uxor tua.

11 Itaque hæc dicit Dominus: Ecce, ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & † dabo proximo tuo, & dormiet cum uxoribus tuis in oculis Solis hujus.

† *Infr.* 16. 22.

12 Tu enim fecisti abscondite: ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu Solis.

13 Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: † Dominus quoque transtulit peccatum tuum: non morieris.

† *Eccli.* 47. 13.

14 Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini, propter verbum hoc, filius, qui natus est tibi, morte morietur.

15 Et reversus est Nathan in domum suam. Percussit quoque Dominus parvulum, quem pepererat uxor Uriæ David, & desperatus est.

16 Deprecatusque est David Dominum pro parvulo: & jejunavit David jejunio, & ingressus seorsum, jacuit super terram.

17 Venerunt autem seniores domus ejus, cogentes eum ut surgeret de terra: qui noluit, nec comedit cum eis cibum.

18 Accidit autem die septima ut moreretur infans: timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset parvulus. dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret, loquebamur ad eum, & non audiebat vocem nostram: quanto magis si dixerimus, Mortuus est puer, se affliget?

19 Cum ergo David vidisset servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus: dixitque ad servos suos: Num mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est.

20 Surrexit ergo David de terra: & lotus unctusque est: cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini: & adoravit, & venit in domum suam, petivitque ut ponerent ei panem, & comedit.

21 Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo, quem fecisti? propter infantem, cum adhuc viveret, jejunasti & flebas: mortuo autem puero, surrexisti, & comedisti panem.

22 Qui ait: Propter infantem, dum adhuc viveret, jejunavi & flevi: dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi Dominus, & vivat infans?

23 Nunc autem quia mortuus est, quare jejunem? Numquid potero revocare eum amplius? ego vadam magis ad eum: ille vero non revertetur ad me.

24 Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam, dormivit cum ea: quæ genuit filium, & vocavit nomen ejus Salomon, & Dominus dilexit eum.

25 Misitque in manu Nathan prophetæ, & vocavit nomen ejus, Amabilis Domino, eo quod diligeret eum Dominus.

26 † Igitur pugnabat Joab contra Rabbath filiorum Ammon, & expugnabat urbem regiam.

† 1 *Par.* 20. 1.

27 Misitque Joab nuntios ad David, dicens: Dimicavi adversum Rabbath, & capienda est Urbs aquarum.

28 Nunc igitur congrega reliquam partem populi, & obside civitatem, & cape eam: ne, cum a me vastata fuerit urbs, nomini meo ascribatur victoria.

29 Congregavit itaque David omnem populum, & profectus est adversum Rabbath: cumque dimicasset, cepit eam.

30 Et tulit diadema regis eorum de capite ejus, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, & impositum est super caput David. Sed & prædam civitatis asportavit multam valde:

31 Populum quoque ejus adducens serravit, & circumegit super eos ferrata carpenta: divisitque cultris & traduxit in typo laterum: sic fecit universis civitatibus filiorum Ammon. Et reversus est David, & omnis exercitus in Jerusalem.

CAPUT XIII.

Absalom, propter incestum cum sorore Thamar, fratrem Amnon inter epulas occidit: iratoque patre, profugus ad regem Gessur, tribus annis ibi permansit.

1 Factum est autem post hæc, ut Absalom filii David sororem speciosissimam, vocabulo Thamar, adamaret Amnon filius David,

2 Et deperiret eam valde, ita ut
propter amorem ejus ægrotaret:
quia cum esset virgo, difficile ei
videbatur ut quippiam inhoneste
ageret cum ea.
3 Erat autem Amnon amicus, nomine Jonadab, filius Semmaa fratris
David, vir prudens valde.
4 Qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie fili regis per singulos
dies? cur non indicas mihi? Dixitque ei Amnon: Thamar sororem
fratris mei Absalom amo.
5 Cui respondit Jonadab: Cuba
super lectum tuum, & languorem
simula: cumque venerit pater tuus
ut visitet te, dic ei: Veniat, oro,
Thamar soror mea, ut det mihi cibum, & faciat pulmentum, ut comedam de manu ejus.
6 Accubuit itaque Amnon, & quasi ægrotare cœpit: cumque venisset
rex ad visitandum eum, ait Amnon
ad regem: Veniat, obsecro, Thamar soror mea, ut faciat in oculis
meis duas sorbitiunculas, & cibum
capiam de manu ejus.
7 Misit ergo David ad Thamar domum, dicens: Veni in domum Amnon fratris tui, & fac ei pulmentum.
8 Venitque Thamar in domum
Amnon fratris sui: ille autem jacebat: quæ tollens farinam commiscuit: & liquefaciens, in oculis
ejus coxit sorbitiunculas.
9 Tollensque quod coxerat, effudit, & posuit coram eo, & noluit
comedere: dixitque Amnon: Ejicite universos a me. Cumque ejecissent omnes,
10 Dixit Amnon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de
manu tua. Tulit ergo Thamar sorbitiunculas quas fecerat, & intulit ad
Amnon fratrem suum in conclave.
11 Cumque obtulisset ei cibum,
apprehendit eam, & ait: Veni, cuba mecum soror mea.
12 Quæ respondit ei: Noli frater
mi, noli opprimere me, neque enim
hoc fas est in Israel: noli facere stultitiam hanc.
13 Ego enim ferre non potero opprobrium meum, & tu eris quasi
unus de insipientibus in Israel: quin
potius loquere ad regem, & non
negabit me tibi.
14 Noluit autem acquiescere precibus ejus, sed prævalens viribus oppressit eam, & cubavit cum ea.
15 Et exosam eam habuit Amnon
odio magno nimis: ita ut majus esset odium quo oderat eam, amore
quo ante dilexerat. Dixitque ei Amnon: Surge, & vade.
16 Quæ respondit ei: Majus est hoc
malum quod nunc agis adversum
me, quam quod ante fecisti, expellens me. Et noluit audire eam:
17 Sed vocato puero, qui ministrabat ei, dixit: Ejice hanc a me foras,
& claude ostium post eam.
18 Quæ induta erat talari tunica:
hujuscemodi enim filiæ regis virgines vestibus utebantur. Ejecit itaque eam minister illius foras: clausitque fores post eam.
19 Quæ aspergens cinerem capiti
suo, scissa talari tunica, impositisque manibus super caput suum,
ibat ingrediens, & clamans.
20 Dixit autem ei Absalom frater
suus: Numquid Amnon frater tuus
concubuit tecum? sed nunc soror tace, frater tuus est: neque affligas
cor tuum pro hac re. Mansit itaque
Thamar contabescens in domo Absalom fratris sui.
21 Cum autem audisset rex David
verba hæc, contristatus est valde,
& noluit contristare spiritum Amnon filii sui, quoniam diligebat eum,
quia primogenitus erat ei.
22 Porro non est locutus Absalon
ad Amnon, nec malum nec bonum:
oderat enim Absalom Amnon, eo
quod violasset Thamar sororem
suam.
23 Factum est autem post tempus
biennii, ut tonderentur oves Absalom in Baalhasor, quæ est juxta
Ephraim: & vocabit Absalom omnes filios regis.
24 Venitque ad regem, & ait ad
eum: Ecce tondentur oves servi
tui: veniat, oro, rex cum servis
suis ad servum suum.
25 Dixitque rex ad Absalom: Noli fili mi, noli rogare ut veniamus
omnes, & gravemus te. Cum autem cogeret eum, & noluisset ire,
benedixit ei,
26 Et ait Absalom: Si non vis venire, veniat, obsecro, nobiscum
saltem Amnon frater meus. Dixitque ad eum rex: Non est necesse ut
vadat tecum.
27 Coegit itaque Absalom eum,
& dimisit cum eo Amnon & universos filios regis. Feceratque Absa-

lom convivium quasi convivium regis.

28 Præceperat autem Absalom pueris suis, dicens: Observate cum temulentus fuerit Amnon vino, & dixero vobis: Percutite eum, & interficite: nolite timere: ego enim sum qui præcipio vobis: roboramini, & estote viri fortes.

29 Fecerunt ergo pueri Absalom adversum Amnon, sicut præceperat eis Absalom. Surgentesque omnes filii regis ascenderunt singuli mulas suas, & fugerunt.

30 Cumque adhuc pergerent in itinere, fama pervenit ad David, dicens: Percussit Absalom omnes filios regis, & non remansit ex eis saltem unus.

31 Surrexit itaque rex, & scidit vestimenta sua: & cecidit super terram, & omnes servi illius, qui assistebant, sciderunt vestimenta sua.

32 Respondens autem Jonadab filius Semmaa fratris David, dixit: Ne æstimet dominus meus rex, quod omnes pueri filii regis occisi sint: Amnon solum mortuus est, quoniam in ore Absalom erat positus, ex die qua oppressit Thamar sororem ejus.

33 Nunc ergo ne ponat dominus meus rex super cor suum verbum istud, dicens: Omnes filii regis occisi sunt: quoniam Amnon solus mortuus est.

34 Fugit autem Absalom: & elevavit puer speculator oculos suos, & aspexit: & ecce populus multus veniebat per iter devium ex latere montis.

35 Dixit autem Jonadab ad regem: Ecce filii regis adsunt: juxta verbum servi tui sic factum est.

36 Cumque cessasset loqui, apparuerunt & filii regis: & intrantes levaverunt vocem suam, & fleverunt: sed & rex & omnes servi ejus fleverunt ploratu magno nimis.

37 Porro Absalom fugiens, abiit ad Tholomai filium Ammiud regem Gessur. Luxit ergo David filium suum cunctis diebus.

38 Absalom autem cum fugisset, & venisset in Gessur, fuit ibi tribus annis.

39 Cessavitque rex David persequi Absalom, eo quod consolatus esset super Amnon interitu.

CAPUT XIV.

Absalom mulieris Thecuitæ solertia revocari curat Joab a Gessur in Jerusalem; de pulchritudine & filiis Absalom, qui biennio post reditum faciem patris non vidit, donec messem Joab incendi jussit.

1 INtelligens autem Joab filius Sarviæ, quod cor regis versum esset ad Absalom,

2 Misit Thecuam, & tulit inde mulierem sapientem: dixitque ad eam: Lugere te simula, & induere veste lugubri, & ne ungaris oleo, ut sis quasi mulier jam plurimo tempore lugens mortuum:

3 Et ingredieris ad regem, & loqueris ad eum sermones hujuscemodi. Posuit autem Joab verba in ore ejus.

4 Itaque cum ingressa fuisset mulier Thecuitis ad regem, cecidit coram eo super terram, & adoravit, & dixit: Serva me rex.

5 Et ait ad eam rex: Quid causæ habes? Quæ respondit: Heu, mulier vidua ego sum: mortuus est enim vir meus.

6 Et ancillæ tuæ erant duo filii: qui rixati sunt adversum se in agro, nullusque erat qui eos prohibere posset: & percussit alter alterum, & interfecit eum.

7 Et ecce consurgens universa cognatio adversum ancillam tuam, dicit: Trade eum, qui percussit fratrem suum, ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit, & deleamus heredem: & quærunt extinguere scintillam meam, quæ relicta est, ut non superset viro meo nomen, & reliquiæ super terram.

8 Et ait rex ad mulierem: Vade in domum tuam, & ego jubebo pro te.

9 Dixitque mulier Thecuitis ad regem: In me domine mi rex, sit iniquitas, & in domum patris mei: rex autem & thronus ejus sit innocens.

10 Et ait rex: Qui contradixerit tibi, adduc eum ad me, & ultra non addet ut tangat te.

11 Quæ ait: Recordetur rex Domini Dei sui, ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum, & nequaquam interficiant filium meum: Qui ait: Vivit Dominus,

quia non cadet de capillis filii tui super terram.

12 Dixit ergo mulier: Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem verbum. Et ait: Loquere.

13 Dixitque mulier: Quare cogitasti hujuscemodi rem contra populum Dei, & locutus est rex verbum istud, ut peccet, & non reducat ejectum suum?

14 Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non revertuntur: † nec vult Deus perire animam, sed retractat cogitans ne penitus pereat qui abjectus est.

† Ezec. 18.32. & 33. 11.

15 Nunc igitur veni, ut loquar ad dominum meum regem verbum hoc, præsente populo. Et dixit ancilla tua: Loquar ad regem, si quomodo faciat rex verbum ancillę suæ.

16 Et audivit rex, ut liberaret ancillam suam de manu omnium, qui volebant de hereditate Dei delere me, & filium meum simul.

17 Dicat ergo ancilla tua, ut fiat verbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus Dei, sic est dominus meus rex, ut nec benedictione, nec maledictione moveatur: unde & Dominus Deus tuus est tecum.

18 Et respondens rex, dixit ad mulierem: Ne abscondas a me verbum, quod te interrogo. Dixitque ei mulier: Loquere domine mi rex.

19 Et ait rex: Numquid manus Joab tecum est in omnibus istis? Respondit mulier, & ait: Per salutem animæ tuæ, domine mi rex, nec ad sinistram, nec ad dexteram est, ex omnibus his quæ locutus est dominus meus rex: servus enim tuus Joab, ipse præcepit mihi, & ipse posuit in os ancillæ tuæ omnia verba hæc.

20 Ut verterem figuram sermonis hujus, servus tuus Joab præcepit istud: tu autem domine mi rex, sapiens es, sicut habet sapientiam angelus Dei, ut intelligas omnia super terram.

21 Et ait rex ad Joab; Ecce placatus feci verbum tuum: vade ergo, & revoca puerum Absalom.

22 Cadensque Joab super faciem suam in terram, adoravit & benedixit regi: & dixit Joab: Hodie intellexit servus tuus, quia inveni gratiam in oculis tuis, domine mi rex: fecisti enim sermonem servi tui.

23 Surrexit ergo Joab & abiit in Gessur, & adduxit Absalom in Jerusalem.

24 Dixit autem rex: Revertatur in domum suam, & faciem meam non videat. Reversus est itaque Absalom in domum suam, & faciem regis non vidit.

25 Porro sicut Absalom, vir non erat pulcher in omni Israel, & decorus nimis: a vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula.

26 Et quando tondebat capillum (semel autem in anno tondebatur, quia gravabat eum cæsaries) ponderabat capillos capitis sui ducentis siclis, pondere publico.

27 Nati sunt autem Absalom filii tres: & filia una nomine Thamar, elegantis formæ.

28 Mansitque Absalom in Jerusalem duobus annis, & faciem regis non vidit.

29 Misit itaque ad Joab, ut mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset, & ille noluisset venire ad eum,

30 Dixit servis suis: Scitis agrum Joab juxta agrum meum, habentem messem hordei: ite igitur, & succendite eum igni. Succenderunt ergo servi Absalom segetem igni. Et venientes servi Joab, scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt servi Absalom partem agri igni.

31 Surrexitque Joab, & venit ad Absalom in domum ejus, & dixit: Quare succenderunt servi tui segetem meam igni?

32 Et respondit Absalom ad Joab: Misi ad te obsecrans ut venires ad me, & mitterem te ad regem, & diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse: obsecro ergo ut videam faciem regis: quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.

33 Ingressus itaque Joab ad regem, nuntiavit ei omnia: vocatusque est Absalom, & intravit ad regem, & adoravit super faciem terræ coram eo: osculatusque est rex Absalom.

CAPUT XV.

Abſalom conciliato ſibi populi favore, adverſus patrem conjurat in Hebron, quem pater fugit, paucis cum arca remiſſis; & inter alios Chuſai remittitur, diſſipaturus conſilium Achitophel.

1 IGitur poſt hæc fecit ſibi Abſalom currus, & equites, & quinquaginta viros qui præcederent eum.

2 Et mane conſurgens Abſalom, ſtabat juxta introitum portæ, & omnem virum, qui habebat negotium ut veniret ad regis judicium, vocabat Abſalom ad ſe, & dicebat: De qua civitate es tu? Qui reſpondens ajebat: Ex una tribu Iſrael ego ſum ſervus tuus.

3 Reſpondebatque ei Abſalom: Videntur mihi ſermones tui boni & juſti. Sed non eſt qui te audiat conſtitutus a rege. dicebatque Abſalom:

4 Quis me conſtituat judicem ſuper terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & juſte judicem?

5 Sed & cum accederet ad eum homo ut ſalutaret illum, extendebat manum ſuam, & apprehendens, oſculabatur eum.

6 Faciebatque hoc omni Iſrael venienti ad judicium, ut audiretur a rege, & ſolicitabat corda virorum Iſrael.

7 Poſt quadraginta autem annos, dixit Abſalom ad regem David: Vadam, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hebron.

8 Vovens enim vovit ſervus tuus, cum eſſet in Geſſur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Jeruſalem, ſacrificabo Domino.

9 Dixitque ei rex David: Vade in pace. Et ſurrexit, & abiit in Hebron.

10 Miſit autem Abſalom exploratores in univerſas tribus Iſrael, dicens: Statim ut audieritis clangorem buccinæ, dicite: Regnavit Abſalom in Hebron.

11 Porro cum Abſalom ierunt ducenti viri de Jeruſalem vocati, euntes ſimplici corde, & cauſam penitus ignorantes.

12 Accerſivit quoque Abſalom Achitophel Gilonitem conſiliarium David, de civitate ſua Gilo. Cumque immolaret victimas, facta eſt conjuratio valida, populuſque concurrens augebatur cum Abſalom.

13 Venit igitur nuntius ad David, dicens: Toto corde univerſus Iſrael ſequitur Abſalom.

14 Et ait David ſervis ſuis, qui erant cum eo in Jeruſalem: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium a facie Abſalom: feſtinate egredi, ne forte veniens occupet nos, & impellat ſuper nos ruinam, & percutiat civitatem in ore gladii.

15 Dixeruntque ſervi regis ad eum: Omnia quæcumque præceperit Dominus noſter rex, libenter exequemur ſervi tui.

16 Egreſſus eſt ergo rex, & univerſa domus ejus, pedibus ſuis: & dereliquit rex decem mulieres concubinas ad cuſtodiendam domum.

17 Egreſſuſque rex & omnis Iſrael pedibus ſuis, ſtetit procul a domo:

18 Et univerſi ſervi ejus ambulabant juxta eum, & legiones Cerethi & Phelethi, & omnes Gethæi, pugnatores validi, ſexcenti viri, qui ſecuti eum fuerant de Geth pedites, præcedebant regem.

19 Dixit autem rex ad Ethai Gethæum: Cur venis nobiſcum? revertere, & habita cum rege, quia peregrinus es, & egreſſus es de loco tuo.

20 Heri veniſti, & hodie compelleris nobiſcum egredi? ego autem vadam quo iturus ſum: revertere, & reduc tecum fratres tuos, & Dominus faciet tecum miſericordiam & veritatem, quia oſtendiſti gratiam & fidem.

21 Et reſpondit Ethai regi, dicens: Vivit Dominus, & vivit dominus meus rex: quoniam in quocumque loco fueris domine mi rex, ſive in morte, ſive in vita, ibi erit ſervus tuus.

22 Et ait David Ethai: Veni, & tranſi. Et tranſivit Ethai Gethæus, & omnes viri, qui cum eo erant, & reliqua multitudo.

23 Omneſque flebant voce magna, & univerſus populus tranſibat: rex quoque tranſgrediebatur torrentem Cedron, & cunctus populus incedebat contra viam, quæ reſpicit ad deſertum.

24 Venit autem & Sadoc ſacerdos, & univerſi Levitæ cum eo, portantes arcam fœderis Dei, & depoſuerunt arcam Dei: & aſcendit Abiathar, donec expletus eſſet omnis populus,

pulus, qui egressus fuerat de civitate.

25 Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in urbem: si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum.

26 Si autem dixerit mihi: Non places: præsto sum, faciat quod bonum est coram se.

27 Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O Videns revertere in civitatem in pace: & Achimaas filius tuus, & Jonathas filius Abiathar, duo filii vestri, sint vobiscum.

28 Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo a vobis indicans mihi.

29 Reportaverunt ergo Sadoc & Abiathar arcam Dei in Jerusalem: & manserunt ibi.

30 Porro David ascendebat Clivum olivarum, scandens & flens, nudis pedibus incedens, & operto capite: sed & omnis populus, qui erat cum eo, operto capite ascendebat plorans.

31 Nuntiatum est autem David, quod & Achitophel esset in conjuratione cum Absalom, dixitque David: Infatua, quæso, Domine consilium Achitophel.

32 Cumque ascenderet David summitatem montis, in quo adoraturus erat Dominum, ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa veste, & terra pleno capite.

33 Et dixit ei David: Si veneris mecum, eris mihi oneri:

34 Si autem in civitatem revertaris, & dixeris Absalom: Servus tuus sum, rex: sicut fui servus patris tui, sic ero servus tuus: dissipabis consilium Achitophel.

35 Habes autem tecum Sadoc & Abiathar sacerdotes: & omne verbum quodcumque audieris de domo regis, indicabis Sadoc & Abiathar sacerdotibus.

36 Sunt autem cum eis duo filii eorum, Achimaas filius Sadoc, & Jonathas filius Abiathar: & mittetis per eos ad me omne verbum quod audieritis.

37 Veniente ergo Chusai amico David in civitatem, Absalom quoque ingressus est Jerusalem.

CAPUT XVI.

Sibæ cibaria adferenti ac detractori confert bona Miphiboseth. Semei maledicentem occidi vetat. Absalom Jerusalem ingressus, consilio Achitophel ad concubinas patris sui publice ingreditur.

1 Cumque David transisset paulululum montis verticem, apparuit Siba puer Miphiboseth in occursum ejus, cum duobus asinis, qui onerati erant ducentis panibus, & centum alligaturis uvæ passæ, & centum massis palatharum, & utre vini.

2 Et dixit rex Sibæ: Quid sibi volunt hæc? Responditque Siba: Asini, domesticis regis ut sedeant: panes & palathæ, ad vescendum pueris tuis: vinum autem, ut bibat si quis defecerit in deserto.

3 Et ait rex: Ubi est filius domini tui? † Responditque Siba regi: Remansit in Jerusalem, dicens: Hodie restituet mihi domus Israel regnum patris mei. † *Inf* 19. 27

4 Et ait rex Sibæ: Tua sint omnia quæ fuerunt Miphiboseth. Dixitque Siba: Oro ut inveniam gratiam coram te, domine mi rex.

5 Venit ergo rex David usque Bahurim: & ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus Saul, nomine Semei, filius Gera, procedebatque egrediens, & † maledicebat, † 3 *Reg* 2. 8.

6 Mittebatque lapides contra David, & contra universos servos regis David: omnis autem populus, & universi bellatores, a dextro & a sinistro latere regis incedebant.

7 Ita autem loquebatur Semei cum malediceret regi: Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Belial.

8 Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul: quoniam invasisti regnum pro eo, & dedit Dominus regnum in manu Absalom filii tui: & ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es.

9 Dixit autem Abisai filius Sarviæ regi: Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam, & amputabo caput ejus.

10 Et ait Rex: Quid mihi & vobis est filii Sarviæ? dimittite eum, ut maledicat: Dominus enim præcepit ei ut malediceret David: & quis est

qui audeat dicere, quare sic fecerit?
11 Et ait rex Abisai, & universis servis suis: Ecce filius meus, qui egressus est de utero meo, quærit animam meam: quanto magis nunc filius Jemini? dimittite eum ut maledicat juxta præceptum Domini:
12 Si forte respiciat Dominus afflictionem meam, & reddat mihi Dominus bonum pro maledictione hac hodierna.
13 Ambulabat itaque David & socii ejus per viam cum eo. Semei autem, per jugum montis ex latere, contra illum gradiebatur, maledicens, & mittens lapides adversum eum, terramque spargens.
14 Venit itaque rex, & universus populus cum eo lassus, & refocillati sunt ibi.
15 Absalom autem & omnis populus ejus ingressi sunt Jerusalem, sed & Achitophel cum eo.
16 Cum autem venisset Chusai Arachites amicus David ad Absalom, locutus est ad eum: Salve rex, salve rex.
17 Ad quem Absalom, Hæc est, inquit, gratia tua ad amicum tuum? quare non ivisti cum amico tuo?
18 Respondit que Chusai ad Absalom: Nequaquam: quia illius ero, quem elegit Dominus, & omnis hic populus, & universus Israel, & cum eo manebo.
19 Sed ut & hoc inferam, cui ego serviturus sum? nonne filio regis? sicut parui patri tuo, ita parebo & tibi.
20 Dixit autem Absalom ad Achitophel: Inite consilium quid agere debeamus.
21 Et ait Achitophel ad Absalom: Ingredere ad concubinas patris tui, quas dimisit ad custodiendam domum: ut cum audierit omnis Israel quod fœdaveris patrem tuum, roborentur tecum manus eorum.
22 † Tetenderunt ergo Absalom tabernaculum in solario, ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo Israel. († *Sup.* 12. 11.)
23 Consilium autem Achitophel, quod dabat in diebus illis: quasi si quis consuleret Deum: sic erat omnem consilium Achitophel, & cum esset cum David, & cum esset cum Absalom.

CAPUT XVII.

Chusai dissipat consilium Achitophelis, de obruendo statim Davide, idque per nuntios indicat Davidi, qui consilio Chusai transit Jordanem, quare se suspendit Achitophel: tres amici David munera adferunt, ne ejus populus necessariis egens deficeret.

1 Dixit ergo Achitophel ad Absalom: Eligam mihi duodecim millia virorum, & consurgens persequar David hac nocte.
2 Et irruens super eum (quippe qui lassus est, & solutis manibus) percutiam eum: cumque fugerit omnis populus qui cum eo est, percutiam regem desolatum.
3 Et reducam universum populum, quomodo unus homo reverti solet: unum enim virum tu quæris: & omnis populus erit in pace.
4 Placuitque sermo ejus Absalom, & cunctis majoribus natu Israel.
5 Ait autem Absalom: Vocate Chusai Arachitem, & audiamus quid etiam ipse dicat.
6 Cumque venisset Chusai ad Absalom, ait Absalom ad eum: Hujuscemodi sermonem locutus est Achitophel: facere debemus an non? quod das consilium?
7 Et dixit Chusai ad Absalom: Non est bonum consilium, quod dedit Achitophel hac vice.
8 Et rursum intulit Chusai: Tu nosti, patrem tuum, & viros qui cum eo sunt, esse fortissimos & amaro animo, veluti si ursa raptis catulis in saltu sæviat: sed & pater tuus vir bellator est, nec morabitur cum populo.
9 Forsitan nunc latitat in foveis, aut in uno, quo voluerit, loco: & cum ceciderit unus quilibet in principio, audiet quicumque audierit, & dicet: Facta est plaga in populo qui sequebatur Absalom.
10 Et fortissimus quisque, cujus cor est quasi leonis, pavore solvetur: scit enim omnis populus Israel, fortem esse patrem tuum, & robustos omnes qui cum eo sunt.
11 Sed hoc mihi videtur rectum esse consilium: Congregetur ad te universus Israel, a Dan usque Bersabee, quasi arena maris innumerabilis: & tu eris in medio eorum.

12 Et

12 Et irruemus ſuper eum in quocumque loco inventus fuerit: & operiemus eum, ſicut cadere ſolet ros ſuper terram: & non relinquemus de viris, qui cum eo ſunt, ne unum quidem.

13 Quod ſi urbem aliquam fuerit ingreſſus, circumdabit omnis Iſrael civitati illi funes, & trahemus eam in torrentem, ut non reperiatur ne calculus quidem ex ea.

14 Dixitque Abſalom, & omnes viri Iſrael: Melius eſt conſilium Chuſai Arachitæ, conſilio Achitophel: Domini autem nutu diſſipatum eſt conſilium Achitophel utile, ut induceret Dominus ſuper Abſalom malum.

15 Et ait Chuſai Sadoc & Abiathar ſacerdotibus: Hoc & hoc modo conſilium dedit Achitophel Abſalom, & ſenioribus Iſrael: & ego tale & tale dedi conſilium.

16 Nunc ergo mittite cito, & nuntiate David, dicentes: Ne moreris nocte hac in campeſtribus deſerti, ſed abſque dilatione tranſgredere: ne forte abſorbeatur rex, & omnis populus qui cum eo eſt.

17 Jonathas autem & Achimaas ſtabant juxta fontem Rogel: abiit ancilla & nuntiavit eis: & illi profecti ſunt, ut referrent ad regem David nuntium: non enim poterant videri, aut introire civitatem.

18 Vidit autem eos quidam puer, & indicavit Abſalom: illi vero concito gradu ingreſſi ſunt domum cujuſdam viri in Bahurim, qui habebat puteum in veſtibulo ſuo, & deſcenderunt in eum.

19 Tulit autem mulier, & expandit velamen ſuper os putei, quaſi ſiccans ptiſanas: & ſic latuit res.

20 Cumque veniſſent ſervi Abſalom in domum, ad mulierem dixerunt: Ubi eſt Achimaas & Jonathas? Et reſpondit eis mulier: Tranſierunt feſtinanter, guſtata paululum aqua. At hi qui quærebant, cum non reperiſſent, reverſi ſunt in Jeruſalem.

21 Cumque abiiſſent, aſcenderunt illi de puteo, & pergentes nuntiaverunt regi David, & dixerunt: Surgite, & tranſite cito fluvium: quoniam hujuſcemodi dedit conſilium contra vos Achitophel.

22 Surrexit ergo David, & omnis populus qui cum eo erat, & tranſierunt Jordanem, donec diluceſceret: & ne unus quidem reſiduus fuit, qui non tranſiſſet fluvium.

23 Porro Achitophel videns quod non fuiſſet factum conſilium ſuum, ſtravit aſinum ſuum, ſurrexitque & abiit in domum ſuam & in civitatem ſuam: & diſpoſita domo ſua, ſuſpendio interiit, & ſepultus eſt in ſepulcro patris ſui.

24 David autem venit in caſtra, & Abſalom tranſivit Jordanem, ipſe & omnes viri Iſrael cum eo.

25 Amaſam vero conſtituit Abſalom pro Joab ſuper exercitum: Amaſa autem erat filius viri, qui vocabatur Jetra de Jeſraeli, qui ingreſſus eſt ad Abigail filiam Naas, ſororem Sarviæ, quæ fuit mater Joab.

26 Et caſtrametatus eſt Iſrael cum Abſalom in terra Galaad.

27 Cumque veniſſet David in Caſtra, Sobi filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, & Machir filius Ammihel de Lodabar, & Berzellai Galaadites de Rogelim,

28 Obtulerunt ei ſtratoria, & tapetia, & vaſa fictilia, frumentum, & hordeum, & farinam, & polentam, & fabam, & lentem, & frixum cicer,

29 Et mel, & butyrum, oves, & pingues vitulos. dederuntque David, & populo qui cum eo erat, ad veſcendum: ſuſpicati enim ſunt, populum fame & ſiti fatigari in deſerto.

CA-

CAPUT XVIII.

Absalom victus prælio, & de quercu pendens ab Joab transfoditur; quod audiens David, amare eum flevit.

1 IGitur considerato David populo suo, constituit super eos tribunos & centuriones,

2 Et dedit populi tertiam partem sub manu Joab, & tertiam partem sub manu Abisai filii Sarviæ fratris Joab, & tertiam partem sub manu Ethai, qui erat de Geth, dixitque rex ad populum: Egrediar & ego vobiscum.

3 Et respondit populus: Non exibis: sive enim fugerimus, non magnopere ad eos de nobis pertinebit: sive media pars ceciderit e nobis, non satis curabunt: quia tu unus pro decem millibus computaris: melius est igitur ut sis nobis in urbe præsidio.

4 Ad quos rex ait: Quod vobis videtur rectum, hoc faciam. Stetit ergo rex juxta portam: egrediebaturque populus per turmas suas, centeni, & milleni.

5 Et præcepit rex Joab, & Abisai, & Ethai, dicens: Servate mihi puerum Absalom. Et omnis populus audiebat præcipientem regem cunctis principibus pro Absalom.

6 Itaque egressus est populus in campum contra Israel, & factum est prælium in saltu Ephraim.

7 Et cæsus est ibi populus Israel ab exercitu David, factaque est plaga magna in die illa, viginti millium.

8 Fuit autem ibi prælium dispersum super faciem omnis terræ, & multo plures erant quos saltus consumpserat de populo, quam hi quos voraverat gladius in die illa.

9 Accidit autem ut occurreret Absalom servis David, sedens mulo: cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum & magnam, adhæsit caput ejus quercui: & illo suspenso inter cælum & terram, mulus, cui insederat, pertransivit.

10 Vidit autem hoc quispiam, & nuntiavit Joab, dicens: Vidi Absalom pendere de quercu.

11 Et ait Joab viro, qui nuntiaverat ei: Si vidisti, quare non confodisti eum cum terra, & ego dedissem tibi decem argenti siclos, & unum balteum?

12 Qui dixit ad Joab: Si appenderes in manibus meis mille argenteos, nequaquam mitterem manum meam in filium regis: audientibus enim nobis præcepit rex tibi, & Abisai, & Ethai, dicens: Custodite mihi puerum Absalom.

13 Sed & si fecissem contra animam meam audacter, nequaquam hoc regem latere potuisset, & tu stares ex adverso?

14 Et ait Joab: Non sicut tu vis, sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo tres lanceas in manu sua, & infixit eas in corde Absalom: cumque adhuc palpitaret hærens in quercu,

15 Cucurrerunt decem juvenes armigeri Joab, & percutientes interfecerunt eum.

16 Cecinit autem Joab buccina, & retinuit populum, ne persequeretur fugientem Israel, volens parcere multitudini.

17 Et tulerunt Absalom, & projecerunt eum in saltu, in foveam grandem, & comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis: omnis autem Israel fugit in tabercula sua.

18 Porro Absalom erexerat sibi, cum adhuc viveret, titulum qui est in Valle regis: dixerat enim: Non habeo filium, & hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo, & appellatur Manus Absalom, usque ad hanc diem.

19 Achimaas autem filius Sadoc, ait: Curram, & nuntiabo regi, quia judicium fecerit ei Dominus de manu inimicorum ejus.

20 Ad quem Joab dixit: Non eris nuntius in hac die, sed nuntiabis in alia: hodie nolo te nuntiare, filius enim regis est mortuus.

21 Et ait Joab Chusi: Vade, & nuntia regi quæ vidisti. Adoravit Chusi Joab, & cucurrit.

22 Rursus autem Achimaas filius Sadoc dixit ad Joab: Quid impedit si etiam ego curram post Chusi? Dixitque ei Joab: Quid vis currere fili mi? non eris boni nuntii bajulus.

23 Qui respondit: Quid enim si cucurrero? Et ait ei: Curre. Currens ergo Achimaas per viam compendii, transivit Chusi.

24 David autem sedebat inter duas portas: speculator vero, qui erat in fastigio portæ super murum, elevans oculos, vidit hominem currentem solum.

25 Et exclamans indicavit regi: dixitque rex: Si solus est, bonus est nuntius in ore ejus. Properante autem illo, & accedente propius,

25 Vidit speculator hominem alterum currentem, & vociferans in culmine, ait: Apparet mihi alter homo currens solus. Dixitque rex: Et iste bonus est nuntius.

27 Speculator autem, Contemplor, ait, cursum prioris, quasi cursum Achimaas filii Sadoc. Et ait rex: Vir bonus est: & nuntium portans bonum, venit.

28 Clamans autem Achimaas, dixit ad regem: Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram, ait: Benedictus Dominus Deus tuus, qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem.

29 Et ait rex: Estne pax puero Absalom? Dixitque Achimaas: Vidi tumultum magnum, cum mitteret Joab servus tuus, o rex, me servum tuum: nescio aliud.

30 Ad quem rex: Transi, ait, & sta hic. Cumque ille transisset, & staret,

31 Apparuit Chusi: & veniens ait: Bonum apporto nuntium, domine mi rex: judicavit enim pro te Dominus hodie de manu omnium qui surrexerunt contra te.

32 Dixit autem rex ad Chusi: Estne pax puero Absalom? Cui respondens Chusi, Fiant, inquit, sicut puer, inimici domini mei regis, & universi qui consurgunt adversus eum in malum.

33 Contristatus itaque rex, ascendit cœnaculum portæ, & flevit. Et sic loquebatur, vadens: † Fili mi Absalom, Absalom fili mi: quis mihi tribuat ut ego moriar pro te, Absalom fili mi, fili mi Absalom?

† *Infra 19. 4.*

CAPUT XIX.

David Joab verbis commotus cessat plangere Absalom, & suos conspiratores sibi reconciliat, & a viris Juda in Jerusalem reducitur, ac Semei veniam precanti ignoscit, & Miphiboseth recipit, jubens ut agros cum Siba dividat: valedicit ipsi Berzellai retinens secum Chamaam, Israel autem cum Juda pro Davide acriter contendit.

1 NUntiatum est autem Joab quod rex fleret & lugeret filium suum:

2 Et versa est victoria in luctum in die illa omni populo: audivit enim populus in die illa dici: Dolet rex super filio suo.

3 Et declinavit populus in die illa ingredi civitatem, quomodo declinare solet populus versus & fugiens de prælio.

4 Porro rex operuit caput suum, & clamabat voce magna: Fili mi Absalom, Absalom fili mi, fili mi.

5 Ingressus ergo Joab ad regem in domum, dixit: Confudisti hodie

vultus

vultus omnium ſervorum tuorũ, qui
ſalvã fecerunt animam tuam, & ani-
mam filiorum tuorum, & filiarum
tuarum, & animam uxorum tuarum,
& animam concubinarum tuarum.
6 Diligis odientes te, & odio ha-
bes diligentes te: & oſtendiſti hodie,
quia non curas de ducibus tuis, & de
ſervis tuis: & vere cognovi modo,
quia ſi Abſalom viveret, & omnes
nos occubuiſſemus, tunc placeret
tibi.
7 Nunc igitur ſurge, & procede,
& alloquens ſatisfac ſervis tuis: juro
enim tibi per Dominum, quod ſi non
exieris, ne unus quidem remanſurus
ſit tecum nocte hac: & pejus erit hoc
tibi, quam omnia mala quæ vene-
runt ſuper te, ab adoleſcentia tua
uſque in præſens.
8 Surrexit ergo rex & ſedit in por-
ta: & omni populo nuntiatum eſt
quod rex ſederet in porta: venitque
univerſa multitudo coram rege: Iſ-
rael autem fugit in tabernacula ſua.
9 Omnis quoque populus certabat
in cunctis tribubus Iſrael, dicens:
Rex liberavit nos de manu inimico-
rum noſtrorum, ipſe ſalvavit nos de
manu Philiſthinorum: & nunc fu-
git de terra propter Abſalom.
10 Abſalom autem, quem unximus
ſuper nos, mortuus eſt in bello: uſ-
quequo ſiletis, & non reducitis re-
gem?
11 Rex vero David miſit ad Sadoc
& Abjathar ſacerdotes, dicens: Lo-
quimini ad majores natu Juda, di-
centes: Cur venitis noviſſimi ad re-
ducendum regem in domum ſuam?
(Sermo autem omnis Iſrael perve-
nerat ad regem in domo ejus.)
12 Fratres mei vos, os meum, &
caro mea vos, quare noviſſimi redu-
citis regem?
13 Et Amaſæ dicite: Nonne os me-
um, & caro mea es? Hæc faciat mi-
hi Deus, & hæc addat, ſi non ma-
giſter militiæ fueris coram me omni
tempore pro Joab.
14 Et inclinavit cor omnium viro-
rum Juda, quaſi viri unius: miſe-
runtque ad regem, dicentes: Rever-
tere tu, & omnes ſervi tui.
15 Et reverſus eſt rex: & venit uſ-
que ad Jordanem, & omnis Juda ve-
nit uſque in Galgalam, ut occurreret
regi, & traduceret eum Jordanem.
† 3 Reg. 16 † Feſtinavit autem Semei filius
2. 8. Gera filii Jemini de Bahurim, & de-
ſcendit cum viris Juda in occurſum
regis David
17 Cum mille viris de Benjamin, &
Siba puer de domo Saul: & quinde-
cim filii ejus, ac viginti ſervi erant
cum eo: & irrumpentes Jordanem,
ante regem
18 Tranſierunt vada, ut traduce-
rent domum regis, & facerent jux-
ta juſſionem ejus: Semei autem filius
Gera proſtratus coram rege, cum
jam tranſiſſet Jordanem,
19 Dixit ad eum: Ne reputes mihi
Domine mi iniquitatem, neque me-
mineris injuriarum ſervi tui in die
qua egreſſus es domine mi rex de Je-
ruſalem, neq; ponas rex in corde tuo.
20 Agnoſco enim ſervus tuus pecca-
tum meum: & idcirco hodie primus
veni de omni domo Joſeph, deſcen-
dique in occurſum domini mei regis.
21 Reſpondens vero Abiſai filius
Sarviæ, dixit: Numquid pro his
verbis non occidetur Semei, quia
maledixit chriſto Domini?
22 Et ait David: Quid mihi, & vo-
bis filii Sarviæ? cur efficimini mihi
hodie in ſatan? ergone hodie interfi-
cietur vir in Iſrael? an ignoro hodie
me factum regem ſuper Iſrael?
23 Et ait rex Semei: Non morieris.
Juravitque ei.
24 Miphiboſeth quoque filius Saul
deſcendit in occurſum regis, illotis
pedibus, & intonſa barba: veſteſ-
que ſuas non laverat a die qua egreſ-
ſus fuerat rex, uſque ad diem rever-
ſionis ejus in pace.
25 Cumque Jeruſalem occurriſſet
regi, dixit ei rex: Quare non veni-
ſti mecum Miphiboſeth?
26 Et reſpondens ait: Domine mi
rex, ſervus meus contempſit me: di-
xique ei ego famulus tuus, ut ſter-
neret mihi aſinum, & aſcendens abi-
rem cum rege: claudus enim ſum
ſervus tuus.
27 †Inſuper & accuſavit me ſervum † *Supra*
tuum ad te dominum meum regem: *16.* 3.
tu autem domine mi rex, ſicut ange-
lus Dei es, fac quod placitum eſt tibi.
28 Neque enim fuit domus patris
mei, niſi morti obnoxia domino meo
regi: tu autem poſuiſti me ſervum
tuum inter convivas menſæ tuę: quid
ergo habeo juſtæ querelæ? aut quid
poſſum ultra vociferari ad regem?
29 Ait ergo ei rex: Quid ultra lo-
queris? fixum eſt quod locutus ſum:
tu & Siba dividite poſſeſſiones.

30 Respondítque Miphiboseth regi: Etiam cuncta accipiat, postquam reversus est dominus meus rex pacifice in domum suam.
31 Berzellai quoque Galaadites, descendens de Rogelim, traduxit regem Jordanem, paratus etiam ultra fluvium prosequi eum.
† Supra 17. 28. 3 Reg. 2. 7.
32 † Erat autem Berzellai Galaadites senex valde, id est, octogenarius, & ipse præbuit alimenta regi, cum moraretur in castris: fuit quippe vir dives nimis.
33 Dixit itaque rex ad Berzellai: Veni mecum, ut requiescas securus mecum in Jerusalem.
34 Et ait Berzellai ad regem: Quot sunt dies annorum vitæ meæ, ut ascendam cum rege in Jerusalem?
35 Octogenarius sum hodie: numquid vigent sensus mei ad discernendum suave, aut amarum? aut delectare potest servum tuum cibus & potus? vel audire possum ultra vocem cantorum, atque cantatricum? quare servus tuus sit oneri domino meo regi?
36 Paululum procedam famulus tuus ab Jordane tecum: non indigeo hac vicissitudine,
37 Sed obsecro ut revertar servus tuus, & moriar in civitate mea, & sepeliar juxta sepulcrum patris mei, & matris meæ. Est autem servus tuus Chamaam, ipse vadat tecum, domine mi rex, & fac ei quidquid tibi bonum videtur.
38 Dixit itaque ei rex: Mecum transeat Chamaam, & ego faciam ei quidquid tibi placuerit, & omne, quod petieris a me, impetrabis.
39 Cumque transisset universus populus & rex Jordanem, osculatus est rex Berzellai, & benedixit ei: & ille reversus est in locum suum.
40 Transivit ergo rex in Galgalam, & Chamaam cum eo. omnis autem populus Juda traduxerat regem, & media tantum pars adfuerat de populo Israel.
41 Itaq; omnes viri Israel concurrentes ad regem dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri Juda, & traduxerunt regem & domum ejus Jordanẽ, omnesq; viros David cũ eo?
42 Et respondit omnis vir Juda ad viros Israel: Quia mihi propior est rex: cur irasceris super hac re? numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt?
43 Et respondit vir Israel ad viros Juda, & ait: Decem partibus major ego sum apud regem, magisque ad me pertinet David quam ad te: cur fecisti mihi injuriam, & non mihi nuntiatum est priori, ut reducerem regem meum? Durius autem responderunt viri Juda viris Israel.

CAPUT XX.

Joab cum fratre Abisai persequens Sebam filium Bochri moventem contra David seditionem in Israel, Amasam in via occidit, tandemque ab obsidione Abelæ, misso Sebæ per murum capite, discedit.

1 Accidit quoque ut ibi esset vir Belial, nomine Seba, filius Bochri, vir Jemineus: & cecinit buccina, & ait: Non est nobis pars in David, neque hereditas in filio Isai, revertere in tabernacula tua Israel.
2 Et separatus est omnis Israel a David, secutusque est Seba filium Bochri: viri autem Juda adhæserunt regi suo a Jordane usque Jerusalem.
3 Cumque venisset rex in domum suam in Jerusalem, tulit decem mulieres concubinas, quas dereliquerat ad custodiendam domum, & tradidit eas in custodiam, alimenta eis præbens: & non est ingressus ad eas, sed erant clausæ usque in diem mortis suæ in viduitate viventes.
4 Dixit autem rex Amasæ: Convoca mihi omnes viros Juda in diem tertium, & tu adesto præsens.
5 Abiit ergo Amasa ut convocaret Judam, & moratus est extra placitum quod ei constituerat rex.
6 Ait autem David ad Abisai: Nunc magis afflicturus est nos Seba filius Bochri quam Absalom: tolle igitur servos domini tui, & persequere eum, ne forte inveniat civitates munitas, & effugiat nos.
7 Egressi sunt ergo cum eo viri Joab, Cerethi quoque & Phelethi: & omnes robusti exierunt de Jerusalem ad persequendum Seba filium Bochri.
8 Cumque illi essent juxta lapidem grandem, qui est in Gabaan, Amasa veniens occurrit eis. Porro Joab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, & desuper accinctus gladio dependente

usque ad ilia, in vagina, qui fabri-
catus levi motu egredi poterat, &
percutere.
9 Dixit itaque Joab ad Amasam :
† 3 Reg. 2. 5. Salve mi frater. † Et tenuit manu
dextera mentum Amasæ, quasi o-
sculans eum.
10 Porro Amasa non observavit gla-
dium, quem habebat Joab, qui per-
cussit eum in latere, & effudit inte-
stina ejus in terram, nec secundum
vulnus apposuit, & mortuus est.
Joab autem, & Abisai frater ejus,
persecuti sunt Seba filium Bochri.
11 Interea quidam viri, cum ste-
tissent juxta cadaver Amasæ, de so-
ciis Joab, dixerunt : Ecce qui esse
voluit pro Joab comes David.
12 Amasa autem conspersus san-
guine, jacebat in media via. Vidit
hoc quidam vir quod subsisteret om-
nis populus ad videndum eum, &
amovit Amasam de via in agrum,
operuitque eum vestimento, ne sub-
sisterent transeuntes propter eum.
13 Amoto ergo illo de via, transibat
omnis vir sequens Joab ad perse-
quendum Seba filium Bochri.
14 Porro ille transierat per omnes
tribus Israel in Abelam, & Bethma-
acha: omnesque viri electi congrega-
ti fuerant ad eum.
15 Venerunt itaque & oppugna-
bant eum in Abela, & in Bethmaa-
cha, & circumdederunt munitioni-
bus civitatem, & obsessa est urbs: o-
mnis autem turba, quæ erat cum Jo-
ab, moliebatur destruere muros.
16 Et exclamavit mulier sapiens de
civitate: Audite, audite, dicite Jo-
ab : Appropinqua huc, & loquar
tecum.
17 Qui cum accessisset ad eam, ait
illi: Tu es Joab? Et ille respondit:
Ego. Ad quem sic locuta est: Audi
sermones ancillæ tuæ. Qui respon-
dit: Audio.
18 Rursumque illa, Sermo, inquit,
dicebatur in veteri proverbio: Qui
interrogant, interrogent in Abela:
& sic perficiebant.
19 Nonne ego sum quæ respondeo
veritatem in Israel, & tu quæris sub-
vertere civitatem, & evertere ma-
trem in Israel? Quare præcipitas he-
reditatem Domini?
20 Respondensque Joab, ait: Ab-
sit, absit hoc a me: non præcipito,
neque demolior.
21 Non sic se habet res, sed homo
de monte Ephraim Seba, filius Bochri
cognomine, levavit manum suam
contra regem David: tradite illum
solum, & recedemus a civitate. Et
ait mulier ad Joab: Ecce caput ejus
mittetur ad te per murum.
22 Ingressa est ergo ad omnem po-
pulum, & locuta est eis sapienter:
qui abscissum caput Seba filii Bochri
projecerunt ad Joab. & ille cecinit
tuba, & recesserunt ab urbe, unus-
quisque in tabernacula sua: Joab au-
tem reversus est Jerusalem ad regem.
23 † Fuit ergo Joab super omnem † Supr.
exercitum Israel: Banajas autem fi- 8. 16.
lius Jojadæ super Cerethæos & Phe-
lethæos.
24 Aduram vero super tributa: por-
ro Josaphat filius Ahilud a commen-
tariis.
25 Siva autem, scriba: Sadoc vero
& Abiathar, sacerdotes.
26 Ira autem Jairites erat sacerdos
David.

CAPUT XXI.

Immissa propter Saul in Gabaonitas injustam sævitiam fame triennali, cui divertendæ, ad illorum petitionem David Saulis reliquias, præter Miphiboseth tradit, ut crucifigerentur, quarum ossa una cum Saulis & Jonathæ ossibus jubet sepulturæ tradi: narrantur & quatuor bella Davidis adversus Philisthæos.

1 FActa est quoque fames in die-
bus David tribus annis jugi-
ter: & consuluit David oraculum
Domini. Dixitque Dominus: Pro-
pter Saul, & domum ejus sangui-
num, quia occidit Gabaonitas.
2 Vocatis ergo Gabaonitis rex, di-
xit ad eos. (Porro Gabaonitæ non
erant de filiis Israel, sed reliquiæ
Amorrhæorum: † filii quippe If- † Infr.
rael juraverant eis, & voluit Saul 9. 25.
percutere eos zelo, quasi pro filiis
Israel & Juda.)
3 Dixit ergo David ad Gabaonitas:
Quid faciam vobis? & quod erit ve-
stri piaculum, ut benedicatis here-
ditati Domini?
4 Dixeruntque ei Gabaonitæ: Non
est nobis super argento & auro quæ-
stio, sed contra Saul, & contra do-
mum ejus: neque volumus ut in-
terficiatur homo de Israel. Ad quos
rex ait: Quid ergo vultis ut faciam
vobis?

5 Qui dixerunt regi: Virum, qui attrivit nos & oppressit inique, ita delere debemus, ut ne unus quidem residuus sit de stirpe ejus in cunctis finibus Israel.

6 Dentur nobis septem viri de filiis ejus, ut crucifigamus eos Domino in Gabaa Saul, quondam electi Domini. Et ait rex: Ego dabo.

7 Pepercitque rex Miphiboseth fi-
† 1 Reg. lio Jonathæ filii Saul, † propter jus-
18. 3. jurandum Domini, quod fuerat inter David & inter Jonathan filium Saul.

8 Tulit itaque rex duos filios Respha filiæ Aja, quos peperit Sauli, Armoni, & Miphiboseth: & quinque filios Michol filiæ Saul, quos genuerat Hadrieli filio Berzellai, qui fuit de Molathi,

9 Et dedit eos in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt eos in monte coram Domino: & ceciderunt hi septem, simul occisi in diebus messis primis, incipiente messione hordei.

10 Tollens autem Respha filia Aja cilicium, substravit sibi supra petram, ab initio messis, donec stillaret aqua super eos de cælo: & non dimisit aves lacerare eos per diem, neque bestias per noctem.

11 Et nuntiata sunt David quæ fecerat Respha, filia Aja, concubina Saul.

12 Et abiit David, & tulit ossa Saul, & ossa Jonathæ filii ejus, a
† 1 Reg. viris Jabes & Galaad, † qui furati
31. 12. fuerant ea de platea Bethsan, in qua suspenderant eos Philisthiim cum interfecissent Saul in Gelboe:

13 Et asportavit inde ossa Saul, & ossa Jonathæ filii ejus: & colligentes ossa eorum qui affixi fuerant,

14 Sepelierunt ea cum ossibus Saul & Jonathæ filii ejus in terra Benjamin, in latere, in sepulcro Cis patris ejus: feceruntque omnia, quæ præceperat rex, & repropitiatus est Deus terræ post hæc.

15 Factum est autem rursum prælium Philisthinorum adversum Israel, & descendit David, & servi ejus cum eo, & pugnabant contra Philisthiim. Deficiente autem David,

16 Jesbibenob, qui fuit de genere
† 1 Reg. Arapha, † cujus ferrum hastæ tre-
17. 7. centas uncias appendebat, & accinctus erat ense novo, nisus est percutere David.

17 Præsidioque ei fuit Abisai filius Sarviæ, & percussum Philisthæum interfecit. Tunc juraverunt viri David, dicentes: Jam non egredieris nobiscum in bellum, ne extinguas lucernam Israel.

18 † Secundum quoque bellum fuit † 1 Par.
in Gob contra Philisthæos: tunc per- 20. 4.
cussit Sobochai de Husati, Saph de stirpe Arapha de genere gigantum.

19 Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus polymitarius Bethlehemites Goliath Gethæum, cujus hastile hastæ erat quasi liciatorium texentium.

20 Quartum bellum fuit in Geth: in quo vir fuit excelsus, qui senos in manibus pedibusque habebat digitos, id est, viginti quatuor, & erat de origine Arapha.

21 Et blasphemavit Israel: percussit autem eum Jonathan filius Samaa fratris David.

22 Hi quatuor nati sunt de Arapha in Geth, & ceciderunt in manu David, & servorum ejus.

CAPUT XXII.

Canticum gratiarum actionis David pro sua ab omnibus inimicis liberatione.

1 Locutus est autem David Domino verba carminis hujus, in die qua liberavit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul.

2 Et ait: † Dominus petra mea, & † Psal.
robur meum, & salvator meus. 17. 3.

3 Deus fortis meus, sperabo in eum: scutum meum, & cornu salutis meæ: elevator meus, & refugium meum: salvator meus, de iniquitate liberabis me.

4 † Laudabilem invocabo Domi- † Psal.
num: & ab inimicis meis salvus ero. 17. 4.

5 Quia circumdederunt me contritiones mortis; torrentes Belial terruerunt me.

6 Funes inferni circumdederunt me: prævenerunt me laquei mortis.

7 In tribulatione mea invocabo Dominum, & ad Deum meum clamabo: & exaudiet de templo suo vocem meam, & clamor meus veniet ad aures ejus.

8 Commota est & contremuit terra: fundamenta montium concussa sunt, & conquassata, quoniam iratus est eis.

9 Ascendit fumus de naribus ejus, & ignis de ore ejus vorabit: carbones succensi sunt ab eo.
10 Inclinavit cælos, & descendit: & caligo sub pedibus ejus.
11 Et ascendit super cherubim, & volavit: & lapsus est super pennas venti.
12 Posuit tenebras in circuitu suo latibulum: cribrans aquas de nubibus cælorum.
13 Præ fulgore in conspectu ejus, succensi sunt carbones ignis.
14 Tonabit de cælo Dominus: & excelsus dabit vocem suam.
15 Misit sagittas, & dissipavit eos; fulgur, & consumpsit eos.
16 Et apparuerunt effusiones maris, & revelata sunt fundamenta orbis, ab increpatione Domini, ab inspiratione spiritus furoris ejus.
17 Misit de excelso, & assumpsit me: & extraxit me de aquis multis.
18 Liberavit me ab inimico meo potentissimo, & ab his qui oderant me: quoniam robustiores me erant.
19 Prævenit me in die afflictionis meæ, & factus est Dominus firmamentum meum.
20 Et eduxit me in latitudinem: liberavit me, quia complacui ei.
21 Retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secundum munditiam manuum mearum reddet mihi.
22 Quia custodivi vias Domini, & non egi impie, a Deo meo.
23 Omnia enim judicia ejus in conspectu meo: & præcepta ejus non amovi a me.
24 Et ero perfectus cum eo: & custodiam me ab iniquitate mea.
25 Et restituet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secundum munditiam manuum mearum, in conspectu oculorum suorum.
26 Cum sancto sanctus eris: & cum robusto perfectus.
27 Cum electo electus eris: & cum perverso perverteris.
28 Et populum pauperem salvum facies: oculisque tuis excelsos humiliabis.
29 Quia tu lucerna mea Domine: & tu Domine illuminabis tenebras meas.
30 In te enim curram accinctus: in Deo meo transiliam murum.
31 Deus, immaculata via ejus, eloquium Domini igne examinatum: scutum est omnium sperantium in se.
32 Quis est Deus præter Dominum: & quis fortis præter Deum nostrum?
33 Deus qui accinxit me fortitudine: & complanavit perfectam viam meam.
34 Coæquans pedes meos cervis, & super excelsa mea statuens me.
35 † Docens manus meas ad prælium, & componens quasi arcum æreum brachia mea. † Psal. 143. 1.
36 Dedisti mihi clypeum salutis tuæ: & mansuetudo tua multiplicavit me.
37 Dilatabis gressus meos subtus me: & non deficient tali mei.
38 Persequar inimicos meos, & conteram: & non convertar donec consumam eos.
39 Consumam eos & confringam, ut non consurgant: cadent sub pedibus meis.
40 Accinxisti me fortitudine ad prælium: incurvasti resistentes mihi subtus me.
41 Inimicos meos dedisti mihi dorsum, odientes me, & disperdam eos.
42 Clamabunt, & non erit qui salvet: ad Dominum, & non exaudiet eos.
43 Delebo eos ut pulverem terræ: quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam.
44 Salvabis me a contradictionibus populi mei: custodies me in caput gentium: populus, quem ignoro, serviet mihi.
45 Filii alieni resistent mihi, auditu auris obedient mihi.
46 Filii alieni defluxerunt, & contrahentur in angustiis suis.
47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus: & exaltabitur Deus fortis salutis meæ.
48 Deus qui das vindictas mihi, & dejicis populos sub me.
49 Qui educis me ab inimicis meis, & a resistentibus mihi elevas me: † a viro iniquo liberabis me. † Psal. 17. 49.
50 † Propterea confitebor tibi Domine in gentibus: & nomini tuo cantabo. † Rom. 15. 9.
51 Magnificans salutes regis sui, & faciens misericordiam christo suo David, & semini ejus in sempiternum.

CAPUT XXIII.

Verba novissima David, & catalogus virorum ipsius illustrium.

1 HÆc autem sunt verba David
novissima. Dixit David filius
Isai: Dixit vir, cui constitutum
est de christo Dei Jacob, egregius
psaltes Israel:
2 Spiritus Domini locutus est per
me, & sermo ejus per linguã meam.
3 Dixit Deus Israel mihi, locutus est
Fortis Israel, Dominator hominum,
justus dominator in timore Dei.
4 Sicut lux auroræ, oriente sole,
mane absque nubibus rutilat, & sicut
pluviis germinat herba de terra.
5 Nec tanta est domus mea apud
Deum, ut pactum æternum iniret
mecum, firmum in omnibus atque
munitum. Cuncta enim salus mea,
& omnis voluntas: nec est quidquam
ex ea quod non germinet.
6 Prævaricatores autem quasi spinæ
evellentur universi: quæ non
tolluntur manibus.
7 Et si quis tangere voluerit eas,
armabitur ferro & ligno lanceato,
igneque succensæ comburentur usque
ad nihilum.
† 1 Par. 11. 10. 8 † Hæc nomina fortium David.
Sedens in cathedra sapientissimus
princeps inter tres, ipse est quasi
tenerrimus ligni vermiculus, qui
octingentos interfecit impetu uno.
9 Post hunc, Eleazar filius patrui
ejus Ahohites inter tres fortes, qui
erant cum David quando exprobraverunt
Philisthiim, & congregati
sunt illuc in prælium.
10 Cumque ascendissent viri Israel,
ipse stetit & percussit Philisthæos,
donec deficeret manus ejus,
& obrigesceret cum gladio: fecitque
Dominus salutem magnam in die illa:
& populus qui fugerat, reversus
est ad cæsorum spolia detrahenda.
11 Et post hunc, Semma filius Age
de Arari. & congregati sunt Philisthiim
in statione: erat quippe ibi
ager lente plenus. Cumque fugisset
populus a facie Philisthiim,
12 Stetit ille in medio agri, & tuitus
est eum, percussitque Philisthæos:
& fecit Dominus salutem
magnam.
13 Necnon & ante descenderant
tres qui erant principes inter triginta,
& venerant tempore messis ad
David in speluncam Odollam: castra
autem Philisthinorum erant
posita in Valle gigantum.
14 Et David erat in præsidio: porro
statio Philisthinorum tunc erat
in Bethlehem.
15 Desideravit ergo David, & ait:
O si quis mihi daret potum aquæ,
de cisterna quæ est in Bethlehem
juxta portam!
16 Irruperunt ergo tres fortes castra
Philisthinorum, & hauserunt
aquam de cisterna Bethlehem, quæ
erat juxta portam, & attulerunt ad
David: at ille noluit bibere, sed libavit
eam Domino,
17 Dicens: Propitius sit mihi Dominus,
ne faciam hoc: num sanguinem
hominum istorum, qui profecti
sunt, & animarum periculum
bibam? Noluit ergo bibere. hæc fecerunt
tres robustissimi.
18 Abisai quoque frater Joab filius
Sarviæ, princeps erat de tribus: ipse
est qui levavit hastam suam contra
trecentos, quos interfecit, nominatus
in tribus,
19 Et inter tres nobilior, eratque
eorum princeps, sed usque ad tres
primos non pervenerat.
20 Et Banajas filius Jojadæ viri fortissimi,
magnorum operum, de Cabseel:
ipse percussit duos leones Moab,
& ipse descendit, & percussit leonẽ
in media cisterna in diebus nivis.
21 Ipse quoque interfecit virum
Ægyptium, virum dignum spectaculo,
habentem in manu hastam: itaque
cum descendisset ad eum in virga,
vi extorsit hastam de manu Ægyptii,
& interfecit eum hasta sua.
22 Hæc fecit Banajas filius Jojadæ.
23 Et ipse nominatus inter tres robustos,
qui erant inter triginta nobiliores:
verumtamen usque ad tres
non pervenerat: fecitque eum sibi
David auricularium, a secreto.
24 Asael frater Joab inter triginta,
Elehanan filius patrui ejus de Bethlehem.
25 Semma de Harodi, Elica de Harodi,
26 Heles de Phalti, Hira filius Acces
de Thecua,
27 Abiezer de Anathoth, Mobonnai
de Husati,
28 Selmon Ahohites, Maharai Netophathites,
29 Heled filius Baana, & ipse Netophathites,
Ithai filius Ribai de
Gabaath filiorum Benjamin,

30 Banaja Pharathonites, Heddai
de torrente Gaas,
31 Abialbon Arbathites, Azma-
veth de Beromi,
32 Eliaba de Salaboni. Filii Jassen,
Jonathan,
33 Semma de Orori, Ajam filius
Sarar Arorites,
34 Eliphelet filius Aasbai filii Ma-
chati, Eliam filius Achitophel
Gelonites,
35 Hesrai de Carmelo, Pharai de
Arbi,
36 Igaal filius Nathan de Soba,
Bonni de Gadi,
37 Selec de Ammoni, Naharai
Berothites armiger Joab filii Sar
viæ,
38 Ira Jethrites, Gareb, & ipse
Jethrites,
39 Urias Hethæus. Omnes trigin-
ta septem.

CAPUT XXIV.

David ob numeratum populum a Gad propheta correptus ex tribus flagellis oblatis pestem triduam elegit; qua in populum sæviente, ac 70000 interemptis, orat David Dominum, & a Gad propheta admonitus, in area Areuna, dato pretio, altare erigit, cessatque pestis.

1 Par. 21. 1.

1 ET † addidit furor Domini
irasci contra Israel, com-
movitque David in eis dicentem:
Vade, numera Israel & Judam.
2 Dixitque rex ad Joab principem
exercitus sui: Perambula omnes
tribus Israel a Dan usque Bersabee,
& numerate populum, ut sciam nu-
merum ejus.
3 Dixitque Joab regi: Adaugeat
Dominus Deus tuus ad populum
tuum, quantus nunc est, iterum-
que centuplicet in conspectu domi-
ni mei regis: sed quid sibi dominus
meus rex vult in re hujuscemodi?
4 Obtinuit autem sermo regis ver-
ba Joab & principum exercitus:
egressusque est Joab, & principes
militum, a facie regis, ut numera-
rent populum Israel.
5 Cumque pertransissent Jorda-
nem, venerunt in Aroer ad dexte-
ram urbis, quæ est in valle Gad:
6 Et per Jazer transierunt in Ga-
laad, & in terram inferiorem Hod-
si, & venerunt in Dan silvestria.
Circumeuntesque juxta Sidonem,
7 Transierunt prope mœnia Tyri,
& omnem terram Hevæi & Chana-
næi, veneruntque ad meridiem Ju-
da in Bersabee:
8 Et lustrata universa terra, af-
fuerunt post novem menses & vi-
ginti dies in Jerusalem.
9 Dedit ergo Joab numerum de-
scriptionis populi regi, & inventa
sunt de Israel octingenta millia vi-
rorum fortium, qui educerent gla-

dium:

dium : & de Juda quingenta millia
pugnatorum.
10 Percuſſit autem cor David eum,
poſtquam numeratus eſt populus :
& dixit David ad Dominum : Pecca-
vi valde in hoc facto : ſed precor
Domine, ut transferas iniquitatem
ſervi tui, quia ſtulte egi nimis.
11 Surrexit itaque David mane,
& ſermo Domini factus eſt ad Gad
prophetam & Videntem David,
dicens :
12 Vade, & loquere ad David :
Hæc dicit Dominus : Trium tibi da-
tur optio, elige unum quod volue-
ris ex his, ut faciam tibi.
13 Cumque veniſſet Gad ad David,
nuntiavit ei, dicens : Aut ſeptem
annis veniet tibi fames in terra tua :
aut tribus menſibus fugies adverſa-
rios tuos, & illi te perſequentur :
aut certe tribus diebus erit peſtilen-
tia in terra tua. Nunc ergo delibera,
& vide quem reſpondeam ei, qui
me miſit, ſermonem.
14 Dixit autem David ad Gad :
Coarctor nimis : † ſed melius eſt ut
incidam in manus Domini (multæ
enim miſericordiæ ejus ſunt) quam
in manus hominum.
15 Immiſitque Dominus peſtilen-
tiam in Iſrael, de mane uſque ad
tempus conſtitutum, & mortui
ſunt ex populo, a Dan uſque ad Ber-
ſabee, ſeptuaginta millia viro-
rum.
16 Cumque extendiſſet manum
ſuam angelus Domini ſuper Jeruſa-
lem ut diſperderet eam, miſertus
eſt Dominus ſuper afflictione, & ait
angelo percutienti populum : Suf-
ficit : nunc contine manum tuam.
erat autem angelus Domini juxta
aream Areuna Jebuſæi.

† 1 *Par.* 21. 13. *Dan.* 13. 23.

17 Dixitque David ad Dominum,
cum vidiſſet angelum cædentem
populum : Ego ſum qui peccavi,
ego inique egi : iſti qui oves ſunt,
quid fecerunt ? vertatur, obſecro,
manus tua contra me, & contra do-
mum patris mei.
18 Venit autem Gad ad David in
die illa, & dixit ei : Aſcende, &
conſtitue altare Domino in area
Areuna Jebuſæi.
19 Et aſcendit David juxta ſermo-
nem Gad, quem præceperat Do-
minus,
20 Conſpicienſque Areuna, animad-
vertit regem & ſervos ejus tranſire
ad ſe :
21 Et egreſſus adoravit regem pro-
no vultu in terram, & ait : Quid cau-
ſæ eſt ut veniat dominus meus rex
ad ſervum ſuum ? Cui David ait :
Ut emam a te aream, & ædificem
altare Domino, & ceſſet interfectio
quæ graſſatur in populo.
22 Et ait Areuna ad David : Acci-
piat, & offerat dominus meus rex,
ſicut placet ei : habes boves in ho-
locauſtum, & plauſtrum & juga bo-
um in uſum lignorum.
23 Omnia dedit Areuna rex regi :
dixitque Areuna ad regem : Domi-
nus Deus tuus ſuſcipiat votum
tuum.
24 Cui reſpondens rex, ait : Ne-
quaquam ut vis, ſed emam pretio a
te, & non offeram Domino Deo
meo holocauſta gratuita. Emit er-
go David aream, & boves, argenti
ſiclis quinquaginta :
25 Et ædificavit ibi David altare
Domino, & obtulit holocauſta &
pacifica : & propitiatus eſt Domi-
nus terræ, & cohibita eſt plaga ab
Iſrael.

LIBER REGUM,
TERTIUS,
SECUNDUM HEBRÆOS
PRIMUS MALACHIM.

CAPUT PRIMUM.

David senio confectum puella Abisag calefacit, casta manens: Adonia vero regnum occupante, Bethsabee directa consilio Nathan imperavit a David ungi Salomonem in regem; quo audito, fugit Adonias.

1 ET rex David senuerat, habebatque
ætatis plurimos
dies: cumque operiretur
vestibus,
non calefiebat.
2 Dixerunt ergo ei
servi sui: Quæramus domino nostro
regi adolescentulam virginem, &
stet coram rege, & foveat eum, dormiatque
in sinu suo, & calefaciat
dominum nostrum regem.
3 Quæsierunt igitur adolescentulam
speciosã in omnibus finibus Israel,
& invenerunt Abisag Sunamitidem,
& adduxerunt eam ad regem.
4 Erat autem puella pulchra nimis,
dormiebatque cum rege,& ministrabat
ei, rex vero non cognovit eam.
5 Adonias autẽ filius Haggith elevabatur,
dicens: Ego regnabo. Fecitq;
sibi currus & equites, & quinquaginta
viros qui currerent ante eum.
6 Nec corripuit eum pater suus aliquando,
dicens: Quare hoc fecisti?
Erat autem & ipse pulcher valde,
secundus natu post Absalom.
7 Et sermo ei cum Joab filio Sarviæ,
& cum Abiathar sacerdote, qui
adjuvabant partes Adoniæ.
8 Sadoc vero sacerdos,& Banajas filius
Jojadæ, & Nathan propheta,&
Semei & Rei, & robur exercitus David,
non erat cum Adonia.
9 Immolatis ergo Adonias arietibus
& vitulis, & universis pinguibus,
juxta Lapidem zoheleth, qui erat
vicinus fonti Rogel, vocavit universos
fratres suos filios regis, & omnes
viros Juda servos regis.
10 Nathan autem prophetam, &
Banajã, & robustos quosque,& Salomonem
fratrem suum,non vocavit.
11 Dixit itaque Nathan ad Bethsabee
matrem Salomonis: Num audisti,
quod regnaverit Adonias filius
Haggith, & dominus noster David
hoc ignorat?
12 Nunc ego veni, accipe consilium
a me, & salva animam tuam,
filiique tui Salomonis.
13 Vade,& ingredere ad regem David,
& dic ei: Nonne tu domine mi
rex jurasti mihi ancillæ tuæ, dicens:
Salomon filius tuus regnabit post
me, & ipse sebebit in solio meo?
quare ergo regnat Adonias?
14 Et adhuc ibi te loquente cum
rege, ego veniam post te, & complebo
sermones tuos.
15 Ingressa est itaque Bethsabee ad
regem in cubiculum: rex autem senuerat
nimis, & Abisag Sunamitis
ministrabat ei.
16 Inclinavit se Bethsabee, & adoravit
regem. Ad quam rex, Quid
tibi, inquit, vis?
17 Quæ respondens, ait: Domine
mi, tu jurasti per Dominum Deum
tuum ancillæ tuæ, Salomon filius
tuus regnabit post me, & ipse sedebit
in solio meo.
18 Et ecce nunc Adonias regnat,
te, domine mi rex, ignorante.
19 Mactavit boves, & pinguia quæque,
& arietes plurimos, & vocavit
omnes filios regis, Abiathar quoque
sacerdotem, & Joab principem militiæ:
Salomonem autem servum
tuum non vocavit.
20 Verumtamen domine mi rex,in
te oculi respiciunt totius Israel, ut
indices eis, quis sedere debeat in solio
tuo, domine mi rex, post te.
21 Eritque cum dormierit dominus
meus rex cum patribus suis, erimus
ego & filius meus Salomon peccatores.
22 Adhuc illa loquente cum rege,
Nathan propheta venit.
23 Et nuntiaverunt regi, dicentes:
Adest Nathan propheta. Cumque
introisset in conspectu regis, & adorasset
eum pronus in terram,

24 Dixit Nathan: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me, & ipse sedeat super thronum meum?
25 Quia descendit hodie, & immolavit boves, & pinguia, & arietes plurimos, & vocavit universos filios regis, & principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem: illisque vescentibus,& bibentibus coram eo,& dicentibus: Vivat rex Adonias:
26 Me servum tuum, & Sadoc sacerdotem, & Banajam filium Jojadæ, & Salomonem famulum tuum, non vocavit.
27 Numquid a domino meo rege exivit hoc verbum,& mihi non indicasti servo tuo, quis sessurus esset super thronum domini mei regis post eum?
28 Et respondit rex David, dicens: Vocate ad me Bethsabee. Quæ cum fuisset ingressa coram rege, & stetisset ante eum,
29 Juravit rex, & ait: Vivit Dominus, qui eruit animam meam de omni angustia,
30 Quia sicut juravi tibi per Dominum Deum Israel, dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, & ipse sedebit super solium meum pro me: sic faciam hodie.
31 Summissoque Bethsabee in terram vultu, adoravit regem,dicens: Vivat dominus meus David in æternum.
32 Dixit quoque rex David: Vocate mihi Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banajam filium Jojadæ. Qui cum ingressi fuissent coram rege,
33 Dixit ad eos: Tollite vobiscum servos domini vestri,& imponite Salomonem filium meum super mulam meam: & ducite eum in Gihon.
34 Et ungat eum ibi Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, in regem super Israel: & canetis buccina, atque dicetis: Vivat rex Salomon.
35 Et ascendetis post eum, & veniet, & sedebit super solium meum, & ipse regnabit pro me: illique præcipiam ut sit dux super Israel, & super Judam.
36 Et respondit Banajas filius Jojadæ, regi, dicens: Amen: sic loquatur Dominus Deus domini mei regis.
37 Quomodo fuit Dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone,& sublimius faciat solium ejus a solio domini mei regis David.
38 Descendit ergo Sadoc sacerdos, & Nathan propheta, & Banajas filius Jojadæ, & Cerethi, & Pheleti: & imposuerunt Salomonem super mulam regis David, & adduxerunt eum in Gihon.
39 Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem: & cecinerunt buccina, & dixit omnis populus: Vivat rex Salomon.
40 Et ascendit universa multitudo post eum, & populus canentium tibiis, & lætantium gaudio magno, & insonuit terra a clamore eorum.
41 Audivit autem Adonias, & omnes qui invitati fuerant ab eo, jamque convivium finitum erat: sed & Joab,audita voce tubæ, ait: Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis?
42 Adhuc illo loquente, Jonathas filius Abiathar sacerdotis venit: cui dixit Adonias: Ingredere, quia vir fortis es, & bona nuntians.
43 Responditque Jonathas Adoniæ: Nequaquam: Dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem:
44 Misitque cum eo Sadoc sacerdotem, & Nathan prophetam, & Banajam filium Jojadæ, & Cerethi & Pheleti, & imposuerunt eum super mulam regis.
45 Unxeruntque eum Sadoc sacerdos & Nathan propheta regem in Gihon: & ascenderunt inde lætantes, & insonuit civitas: hæc est vox, quam audistis.
46 Sed & Salomon sedet super solium regni.
47 Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David, dicentes: Amplificet Deus nomen Salomonis super nomen tuum, & magnificet thronum ejus super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo:
48 Et locutus est: Benedictus Dominus Deus Israel, qui dedit hodie sedentem in solio meo, videntibus oculis meis.
49 Territi sunt ergo, & surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia, & ivit unusquisque in viam suam.
50 Adonias autem timens Salomonem, surrexit, & abiit, tenuitque cornua altaris.
51 Et nuntiaverunt Salomoni, dicentes: Ecce Adonias timens regem

Salomonem, tenuit cornu altaris dicens: Juret mihi rex Salomon hodie, quod non interficiat servum suum gladio.

52 Dixitque Salomon: Si fuerit vir bonus, non cadet ne unus quidem capillus ejus in terram: sin autem malum inventum fuerit in eo, morietur.

53 Misit ergo rex Salomon, & eduxit eum ab altari: & ingressus adoravit regem Salomonem: dixitque ei Salomon: Vade in domum tuam.

CAPUT II.

David datis Salomoni variis præceptis moritur. Adonias petens Abisag in uxorem, ob affectatum eo dolo regnum, occidi a Salomone jubetur: Abiathar sacerdotio privatur, & tandem Joab in tabernaculo interficitur: Semei quoque, quia contra præscriptum egressus est Jerusalem, triennio post occiditur.

1 Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur, præcepitq; Salomoni filio suo, dicens:

2 Ego ingredior viam universæ terræ: confortare, & esto vir.

3 Et observa custodias Domini Dei tui, ut ambules in viis ejus, ut custodias cæremonias ejus, & præcepta ejus, & judicia, & testimonia, † sicut scriptum est in lege Moysi: ut intelligas universa quæ facis, & quocumque te verteris:

† Deut 17.19.

4 Ut confirmet Dominus sermones suos, quos locutus est de me, dicens: Si custodierint filii tui vias suas, & ambulaverint coram me in veritate, in omni corde suo, & in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio Israel.

5 Tu quoque nosti quæ fecerit mihi Joab filius Sarviæ, quæ fecerit duobus principibus exercitus Israel, † Abner filio Ner, & † Amasæ filio Jether: quos occidit, & effudit sanguinem belli in pace, & posuit cruorem prælii in balteo suo, qui erat circa lumbos ejus, & in calceamento suo, quod erat in pedibus ejus.

† 2 Reg. 3. 27. † 2 Reg. 20. 10.

6 Facies ergo juxta sapientiam tuam, & non deduces canitiem ejus pacifice ad inferos.

7 Sed & filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam, eruntque comedentes in mensa tua: † occurrerunt enim mihi quando fugiebam a facie Absalom fratris tui.

† 2 Reg. 19. 31. † 2 Reg. 16. 5. & 19. 19.

8 † Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Jemini de Bahurim, qui maledixit mihi maledictione pessima, quando ibam ad Castra: sed quia descendit mihi in occursum cum transirem Jordanem, & juravi ei per Dominum, dicens: Non te interficiam gladio:

9 Tu noli pati eum esse innoxium. Vir autem sapiens es, ut scias quæ facies ei, deducesque canos ejus cum sanguine ad inferos.

10 † Dormivit igitur David cum patribus suis, & sepultus est in civitate David.

† Act. 2. 29. † 1 Par. 29. 27.

11 † Dies autem quibus regnavit David super Israel, quadraginta anni sunt: in Hebron regnavit septem annis: in Jerusalem, triginta tribus.

12 Salomon autem sedit super thronum David patris sui, & firmatum est regnum ejus nimis.

13 Et ingressus est Adonias filius Hagith ad Bethsabee matrem Salomonis. Quæ dixit ei: Pacificusne est ingressus tuus? Qui respondit: Pacificus.

14 Addiditque: Sermo mihi est ad te. Cui ait: Loquere. Et ille:

15 Tu, inquit, nosti, quia meum erat regnum, & me præposuerat omnis Israel sibi in regem: sed translatum est regnum, & factum est fratris mei: a Domino enim constitutum est ei.

16 Nunc ergo petitionem unam precor a te; ne confundas faciem meam. Quæ dixit ad eum: Loquere.

17 Et ille ait: Precor ut dicas Salomoni regi (neque enim negare tibi quidquam potest) ut det mihi Abisag Sunamitidem uxorem.

18 Et ait Bethsabee: Bene, ego loquar pro te regi.

19 Venit ergo Bethsabee ad regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adonia: & surrexit rex in occursum ejus, adoravitque eam, & sedit super thronum suum: positusque est thronus matri regis, quæ sedit ad dexteram ejus.

20 Dixitque ei: Petitionem unam parvulam ego deprecor a te; ne confundas faciem meam. Et dixit ei rex: Pete mater mea: neque enim fas est ut avertam faciem tuam.

21 Quæ ait: Detur Abisag Sunamitis Adoniæ fratri tuo uxor.

22 Responditque rex Salomon, & dixit matri suæ: Quare postulas Abi-

sag Sunamitidem Adoniæ? postula ei & regnum: ipse est enim frater meus major me, & habet Abiathar sacerdotem, & Joab filium Sarviæ.

23 Juravit itaque rex Salomon per Dominum, dicens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc.

24 Et nunc vivit Dominus, qui firmavit me, & collocavit me super solium David patris mei, & qui fecit mihi domum, sicut locutus est, quia hodie occidetur Adonias.

25 Misitque rex Salomon per manum Banajæ filii Jojadæ, qui interfecit eum, & mortuus est.

26 Abiathar quoque sacerdoti dixit rex: Vade in Anathoth ad agrum tuum, equidem vir mortis es: sed hodie te non interficiam, quia portasti arcam Domini Dei coram David patre meo, & sustinuisti laborem in omnibus, in quibus laboravit pater meus.

27 Ejecit ergo Salomon Abiathar, ut non esset sacerdos Domini, † ut impleretur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.

† 1 *Reg.* 2. 31.

28 Venit autem nuntius ad Joab, quod Joab declinasset post Adoniam, & post Salomonem non declinasset: fugit ergo Joab in tabernaculum Domini, & apprehendit cornu altaris.

29 Nuntiatumque est regi Salomoni, quod fugisset Joab in tabernaculum Domini, & esset juxta altare: misitque Salomon Banajam filium Jojadæ, dicens: Vade, interfice eum.

30 Et venit Banajas ad tabernaculum Domini, & dixit ei: Hæc dicit rex: Egredere. Qui ait: Non egrediar, sed hic moriar. Renuntiavit Banajas regi sermonem, dicens: Hæc locutus est Joab, & hæc respondit mihi.

31 Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est: & interfice eum, & sepeli, & amovebis sanguinem innocentem, qui effusus est a Joab, a me, & a domo patris mei.

32 Et reddet Dominus sanguinem ejus super caput ejus, quia interfecit duos viros justos, melioresque se: & occidit eos gladio, patre meo David ignorante, † Abner filium Ner principem militiæ Israel, & † Amasam filium Jether principem exercitus Juda:

† 2 *Reg.* 3. 27. † 2 *Reg.* 20. 10.

33 Et revertetur sanguis illorum in caput Joab, & in caput seminis ejus in sempiternum. David autem & semini ejus, & domui & throno illius, sit pax usque in æternum a Domino.

34 Ascendit itaque Banajas filius Jojadæ, & aggressus eum interfecit: sepultusque est in domo sua in deserto.

35 Et constituit rex Banajam filium Jojadæ pro eo super exercitum, & Sadoc sacerdotem posuit pro Abiathar.

36 Misit quoque rex, & vocavit Semei, dixitque ei: Ædifica tibi domum in Jerusalem, & habita ibi: & non egredieris inde huc atque illuc.

37 Quacumque autem die egressus fueris, & transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum: sanguis tuus erit super caput tuum.

38 Dixitque Semei regi: Bonus sermo. sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Jerusalem diebus multis.

39 Factum est autem post annos tres, ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth: nuntiatumque est Semei, quod servi ejus issent in Geth.

40 Et surrexit Semei, & stravit asinum suum: ivitque ad Achis in Geth ad requirendum servos suos, & adduxit eos de Geth.

41 Nuntiatum est autem Salomoni, quod isset Semei in Geth de Jerusalem, & rediisset.

42 Et mittens vocavit eum, dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per Dominum, & prædixi tibi: Quacumque die egressus, ieris huc & illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti mihi: Bonus sermo, quem audivi.

43 Quare ergo non custodisti jusjurandum Domini, & præceptum quod præceperam tibi?

44 Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum, cujus tibi conscium est cor tuum, quod fecisti David patri meo: reddidit Dominus malitiam tuam in caput tuum.

45 Et rex Salomon benedictus, & thronus David erit stabilis coram Domino usque in sempiternum.

46 Jussit itaque rex Banajæ filio Jojadæ: qui egressus, percussit eum, & mortuus est.

CAPUT III.

Salomon, accepta in uxorem filia Pharaonis sapientiam in somno petit, quam una cum divitiis & gloria accipit, & primum in meretricum dirimenda lite ostendit.

2 Par. 1. 1. 1 Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, & affinitate conjunctus est Pharaoni regi Ægypti: accepit namque filiam ejus, & adduxit in civitatem David, donec compleret ædificans domum suam, & domum Domini, & murum Jerusalem per circuitum.
2 Attamen populus immolabat in excelsis: non enim ædificatum erat templum nomini Domini usque in diem illum.
3 Dilexit autem Salomon Dominum, ambulans in præceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat, & accendebat thymiama.
4 Abiit itaque in Gabaon, ut immolaret ibi: illud quippe erat excelsum maximum: mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon.
5 Apparuit autem Dominus Salomoni per somnium nocte, dicens: Postula quod vis ut dem tibi.
6 Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate, & justitia, & recto corde tecum: custodisti ei misericordiam tuam grandem, & dedisti ei filium sedentem super thronum ejus, sicut est hodie.
7 Et nunc Domine Deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo: ego autem sum puer parvulus, & ignorans egressum & introitum meum.
8 Et servus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti, qui numerari & supputari non potest præ multitudine.
9 † Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum & malum. quis enim poterit judicare populum istum, populum tuum hunc multum? †2 Par. 1. 10.
10 Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon postulasset hujuscemodi rem.
11 Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec divitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum judicium:
12 Ecce feci tibi secundum sermones tuos, & dedit tibi cor sapiens & intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit.
13 † Sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi: divitias scilicet, & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. † Sap. 7. 11. Mat. 6. 29.

14 Si

14 Si autem ambulaveris in viis meis, & custodieris præcepta mea, & mandata mea, sicut ambulavit pater tuus, longos faciam dies tuos.

15 Igitur evigilavit Salomon, & intellexit quod esset somnium: cumque venisset Jerusalem, stetit coram arca fœderis Domini, & obtulit holocausta, & fecit victimas pacificas, & grande convivium universis famulis suis.

16 Tunc venerunt duæ mulieres meretrices ad regem, steteruntque coram eo,

17 Quarum una ait: Obsecro, mi domine: ego & mulier hæc habitabamus in domo una, & peperi apud eam in cubiculo.

18 Tertia autem die postquam ego peperi, peperit & hæc: & eramus simul, nullusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus.

19 Mortuus est autem filius mulieris hujus nocte. dormiens quippe oppressit eum.

20 Et consurgens intempestæ noctis silentio, tulit filium meum de latere meo ancillæ tuæ dormientis, & collocavit in sinu suo: suum autem filium, qui erat mortuus, posuit in sinu meo.

21 Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo, apparuit mortuus: quem diligentius intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram.

22 Respondirque altera mulier: Non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. E-contrario illa dicebat: Mentiris: filius quippe meus vivit, & filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege.

23 Tunc rex ait: Hæc dicit, Filius meus vivit, & filius tuus mortuus est. Et ista respondit, Non, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit.

24 Dixit ergo rex: Afferte mihi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege,

25 Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri.

26 Dixit autem mulier, cujus filius erat vivus, ad regem: (commota sunt quippe viscera ejus super filio suo) Obsecro domine, date illi infantem vivum, & nolite interficere eum. Econtrario illa dicebat: Nec mihi, nec tibi sit, sed dividatur.

27 Respondit rex, & ait: Date huic infantem vivum, & non occidatur: hæc est enim mater ejus.

28 Audivit itaque omnis Israel judicium quod judicasset rex, & timuerunt regem, videntes sapientiam Dei esse in eo ad faciendum judicium.

CAPUT IV.

Numerantur principes & præfecti Salomonis, apparatus ciborum ipsius, opes, sapientia, pacisque securitas eo regnante, & numerus parabolarum atque carminum ejus.

1 Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israel:

2 Et hi principes quos habebat: Azarias filius Sadoc sacerdotis:

3 Elihoreph & Ahia filii Sisa scribæ: Josaphat filius Ahilud a commentariis:

4 Banajas filius Jojadæ super exercitum: Sadoc autem, & Abiathar sacerdotes.

5 Azarias filius Nathan, super eos qui assistebant regi: Zabud filius Nathan sacerdos, amicus regis:

6 Et Ahisar præpositus domus: & Adoniram filius Abda super tributa.

7 Habebat autem Salomon duodecim præfectos super omnem Israel, qui præbebant annonam regi & domui ejus: per singulos enim menses in anno, singuli necessaria ministrabant.

8 Et hæc nomina eorum: Benhur, in monte Ephraim.

9 Bendecar, in Macces, & in Salebim, & in Bethsames, & in Elon, & in Bethanan.

10 Benhesed in Aruboth: ipsius erat Socho, & omnis terra Epher.

11 Benabinadab, cujus omnis Nephathdor, Taphet filiam Salomonis habebat uxorem.

12 Bana filius Ahilud regebat Thanac & Mageddo, & universam Bethsan, quæ est juxta Sarthana subter Jezrahel, a Bethsan usque Abelmehula e regione Jecmaan.

13 Bengaber in Ramoth Galaad: habebat Avothiair filii Manasse in Galaad, ipse præerat in omni re-

gione

gione Argob, quæ eſt in Baſan, ſexaginta civitatibus magnis atque muratis, quæ habebant ſeras æreas.
14 Abinadab filius Addo præerat in Manaim.
15 Achimaas in Nephthali: ſed & ipſe habebat Baſemath filiam Salomonis in conjugio.
16 Baana filius Huſi, in Aſer, & in Baloth.
17 Joſaphat filius Pharue, in Iſſachar.
18 Semei filius Ela, in Benjamin.
19 Gaber filius Uri, in terra Galaad, in terra Sehon regis Amorrhæi & Og regis Baſan, ſuper omnia quæ erant in illa terra.
20 Juda & Iſrael innumerabiles, ſicut arena maris in multitudine: comedentes, & bibentes, atque lætantes.
21 † Salomon autem erat in ditione ſua, habens omnia regna a flumine terræ Philiſthiim uſque ad terminum Ægypti: offerentium ſibi munera, & ſervientium ei cunctis diebus vitæ ejus. †Eccli. 47. 15.
22 Erat autem cibus Salomonis per dies ſingulos, triginta cori ſimilæ, & ſexaginta cori farinæ.
23 Decem boves pingues, & viginti boves paſcuales, & centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum, atque bubalorum, & avium altilium.
24 Ipſe enim obtinebat omnem regionem quæ erat trans flumen, a Thaphſa uſque ad Gazan, & cunctos reges illarum regionum: & habebat pacem ex omni parte in circuitu.
25 Habitabatque Juda & Iſrael abſque timore ullo, unuſquiſque ſub vite ſua, & ſub ficu ſua, a Dan uſque Berſabee, cunctis diebus Salomonis.
26 † Et habebat Salomon quadraginta millia præſepia equorum currilium, & duodecim millia equeſtrium. †2 Par. 9. 25.
27 Nutriebantque eos ſupradicti regis præfecti: ſed & neceſſaria menſæ regis Salomonis, cum ingenti cura præbebant in tempore ſuo.
28 Hordeum quoque & paleas equorum & jumentorum, deferebant in locum ubi erat rex, juxta conſtitutum ſibi.
29 Dedit quoque Deus ſapientiam Salomoni, & prudentiam multam nimis, & latitudinem cordis, quaſi arenam, quæ eſt in littore maris.
30 Et præcedebat ſapientia Salomonis ſapientiam omnium orientalium & Ægyptiorum,
31 † Et erat ſapientior cunctis hominibus: ſapientior Ethan Ezrahita, & Heman, & Chalcol, & Dorda, filiis Mahol, & erat nominatus in univerſis gentibus per circuitum. †Eccli. 47. 16.
32 Locutus eſt quoque Salomon tria millia parabolas: & fuerunt carmina ejus quinque & mille.
33 Et diſputavit ſuper lignis, a cedro quæ eſt in Libano, uſque ad hyſſopum quæ egreditur de pariete: & diſſeruit de jumentis, & volucribus, & reptilibus, & piſcibus.
34 Et veniebant de cunctis populis ad audiendam ſapientiam Salomonis, & ab univerſis regibus terræ, qui audiebant ſapientiam ejus.

CAPUT V.

Concedit Hiram Salomoni ad templi ædificationem cæſores lignorum, quibus Salomon tribuit cibaria: numerus cæſorum, portantium onera, latomorum, & præfectorum eorum.

1 Miſit quoque Hiram rex Tyri ſervos ſuos ad Salomonem: audivit enim quod ipſum unxiſſent regem pro patre ejus: quia amicus fuerat Hiram David omni tempore.
2 Miſit autem Salomon ad Hiram, dicens:
3 Tu ſcis voluntatem David patris mei, & quia non potuerit ædificare domum nomini Domini Dei ſui propter bella imminentia per circuitum, donec daret Dominus eos ſub veſtigio pedum ejus.
4 Nunc autem requiem dedit Dominus Deus meus mihi per circuitum: & non eſt ſatan, neque occurſus malus.
5 Quamobrem cogito ædificare templum nomini Domini Dei mei, ſicut locutus eſt Dominus David patri meo, dicens: † Filius tuus, quem dabo pro te ſuper ſolium tuum, ipſe ædificabit domum nomini meo. †2 Reg. 7. 13. 1 Par. 22. 10.
6 Præcipe igitur ut præcidant mihi ſervi tui cedros de Libano, & ſervi mei ſint cum ſervis tuis: mercedem autem ſervorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris: ſcis enim quomodo

modo non est in populo meo vir qui noverit ligna cædere sicut Sidonii.

7 Cum ergo audisset Hiram verba Salomonis, lætatus est valde, & ait: Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum.

8 Et misit Hiram ad Salomonem, dicens: Audivi quæcumque mandasti mihi: ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis & abiegnis.

9 Servi mei deponent ea de Libano ad mare: & ego componam ea in ratibus in mari, usque ad locum quem significaveris mihi; & applicabo ea ibi, & tu tolles ea: præbebisque necessaria mihi, ut detur cibus domui meæ.

10 Itaque Hiram dabat Salomoni ligna cedrina, & ligna abiegna, juxta omnem voluntatem ejus.

11 Salomon autem præbebat Hiram, coros tritici viginti millia, in cibum domui ejus, & viginti coros purissimi olei: hæc tribuebat Salomon Hiram per singulos annos.

† Supr. 3. 12. 12 † Dedit quoque Dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei: & erat pax inter Hiram & Salomonem, & percusserunt ambo fœdus.

13 Elegitque rex Salomon operarios de omni Israel, & erat indicto triginta millia virorum.

14 Mittebatque eos in Libanum, decem millia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus essent in domibus suis: & Adoniram erat super hujuscemodi indictione.

15 Fueruntque Salomoni septuaginta millia eorum qui onera portabant, & octoginta millia latomorum in monte:

16 Absque præpositis qui præerant singulis operibus, numero trium millium & trecentorum, præcipientium populo & his qui faciebãt opus.

17 Præcepitque rex, ut tollerent lapides grandes, lapides pretiosos, in fundamentum templi, & quadrarent eos:

18 Quos dolaverunt cæmentarii Salomonis, & cæmentarii Hiram: porro Giblii præparaverunt ligna & lapides ad ædificandam domum.

CAPUT VI.

Figura & fabrica templi quoad præcipuas ejus partes interiores & exteriores.

1 FActum est ergo quadringentesimo & octogesimo anno egressionis filiorum Israel de terra Ægypti, in anno quarto, mense Zio, (ipse est mensis secundus) regni Salomonis super Israel, ædificari cœpit domus Domino. 2. Par. 3. 1.

2 Domus autem, quam ædificabat rex Salomon Domino, habebat sexaginta cubitos in longitudine, & viginti cubitos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine.

3 Et porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis, juxta mensuram latitudinis templi: & habebat decem cubitos latitudinis ante faciem templi.

4 Fecitque in templo fenestras obliquas.

5 Et ædificavit super parietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi & oraculi, & fecit latera in circuitu.

6 Tabulatum quod subter erat, quinque cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatum sex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum septem habens cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus, ut non hærerent muris templi.

7 Domus autem cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata est: & malleus, & securis, & omne ferramentum, non sunt audita in domo cum ædificaretur.

8 Ostium lateris medii in parte erat domus dextræ: & per cochleam ascendebant in medium cœnaculum, & a medio in tertium.

9 Et ædificavit domum, & consummavit eam: texit quoque domum laquearibus cedrinis.

10 Et ædificavit tabulatum super omnem domum quinque cubitis altitudinis, & operuit domum lignis cedrinis.

11 Et factus est sermo Domini ad Salomonem, dicens:

12 Domus hæc, quam ædificas, si ambulaveris in præceptis meis, & judicia mea feceris, & custodieris omnia mandata mea, gradiens per ea: firmabo sermonem meum tibi,

† 2 Reg. 7. 16. 17. † quem locutus ſum ad David patrem tuum.

13 † Et habitabo in medio filiorum Iſrael, & non derelinquam populum meum Iſrael. † 1 Par. 22. 9.

14 Igitur ædificavit Salomon domum, & conſummavit eam.

15 Et ædificavit parietes domus intrinſecus tabulatis cedrinis, a pavimento domus uſque ad ſummitatem parietum, & uſque ad laquearia, operuit lignis cedrinis intrinſecus: & texit pavimentum domus tabulis abiegnis.

16 Ædificavitque viginti cubitorum ad poſteriorem partem templi tabulata cedrina, a pavimento uſque ad ſuperiora: & fecit interiorem domum oraculi in Sanctum ſanctorum.

17 Porro quadraginta cubitorum erat ipſum templum pro foribus oraculi.

18 Et cedro omnis domus intrinſecus veſtiebatur, habens tornaturas & juncturas ſuas fabrefactas, & cælaturas eminentes: omnia cedrinis tabulis veſtiebantur: nec omnino lapis apparere poterat in pariete.

19 Oraculum autem in medio domus, in interiori parte fecerat, ut poneret ibi arcam fœderis Domini.

20 Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & viginti cubitos altitudinis: & operuit illud, atque veſtivit auro puriſſimo. ſed & altare veſtivit cedro.

21 Domum quoque ante oraculum operuit auro puriſſimo, & affixit laminas clavis aureis.

22 Nihilque erat in templo quod non auro tegeretur: ſed & totum altare oraculi texit auro.

23 Et fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum, decem cubitorum altitudinis.

24 Quinque cubitorum ala cherub una, & quinque cubitorum ala cherub altera, id eſt, decem cubitos habentes, a ſummitate alæ unius uſque ad alæ alterius ſummitatem.

25 Decem quoq; cubitorum erat cherub ſecundus: in menſura pari, & opus unum erat in duobus cherubim,

26 Id eſt, altitudinem habebat unus cherub decem cubitorum, & ſimiliter cherub ſecundus.

27 Poſuitque cherubim in medio templi interioris: extendebant autem alas ſuas cherubim, & tangebat ala una parietem, & ala cherub ſecundi tangebat parietem alterum: alæ autem alteræ in media parte templi ſe invicem contingebant.

28 Texit quoque cherubim auro.

29 Et omnes parietes templi per circuitum ſculpſit variis cælaturis & torno: & fecit in eis cherubim, & palmas, & picturas varias, quaſi prominentes de pariete, & egredientes.

30 Sed & pavimentum domus texit auro intrinſecus & extrinſecus.

31 Et in ingreſſu oraculi fecit oſtiola de lignis olivarum, poſteſque angulorum quinque.

32 Et duo oſtia de lignis olivarum: & ſculpſit in eis picturam cherubim, & palmarum ſpecies, & anaglypha valde prominentia: & texit ea auro: & operuit tam cherubim quam palmas, & cetera, auro.

33 Fecitq; in introitu templi poſtes de lignis olivarum quadrangulatos.

34 Et duo oſtia de lignis abiegnis altrinſecus: & utrumque oſtium duplex erat, & ſe invicem tenens aperiebatur.

35 Et ſculpſit cherubim, & palmas, & cælaturas valde eminentes: operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam.

36 Et ædificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum, & uno ordine lignorum cedri.

37 Anno quarto fundata eſt domus Domini in menſe Zio:

38 Et in anno undecimo, menſe Bul (ipſe eſt menſis octavus) perfecta eſt domus in omni opere ſuo, & in univerſis utenſilibus ſuis: ædificavitque eam annis ſeptem.

CAPUT VII.

Palatium Salomonis, domus ſaltus Libani atque uxoris ejus, varia & ſumptuoſiſſima templi ſupellex.

1 DOmum autem ſuam ædificavit Salomon † tredecim annis, & ad perfectum uſque perduxit. † Infr. 9. 10.

2 Ædificavit quoque domum ſaltus Libani centum cubitorum longitudinis, & quinquaginta cubitorum latitudinis, & triginta cubitorum altitudinis: & quatuor deambulacra inter columnas cedrinas: ligna quippe cedrina exciderat in columnas.

3 Et tabulatis cedrinis veſtivit to-

tam cameram, quæ quadraginta quinque columnis ſuſtentabatur. Unus autem ordo habebat columnas quindecim

4 Contra ſe invicem poſitas,

5 Et e regione ſe reſpicientes, æquali ſpatio inter columnas, & ſuper columnas quadrangulata ligna in cunctis æqualia.

6 Et porticum columnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis, & triginta cubitorum latitudinis: & alteram porticum in facie majoris porticus: & columnas, & epiſtylia ſuper columnas.

7 Porticum quoque ſolii, in qua tribunal eſt, fecit: & texit lignis cedrinis a pavimento uſque ad ſummitatem.

8 Et domuncula, in qua ſedebatur ad judicandum, erat in media porticu, ſimili opere. Domum quoque
† Supr. 3. 1. fecit filiæ Pharaonis († quam uxorem duxerat Salomon) tali opere, quali & hanc porticum.

9 Omnia lapidibus pretioſis, qui ad normam quamdam atq; menſuram tam intrinſecus quam extrinſecus ſerrati erant: a fundamento uſque ad ſummitatem parietum, & extrinſecus uſque ad atrium majus.

10 Fundamenta autem de lapidibus pretioſis, lapidibus magnis decem ſive octo cubitorum.

11 Et deſuper lapides pretioſi æqualis menſuræ ſecti erant, ſimiliterque de cedro.

12 Et atrium majus rotundum, trium ordinum de lapidibus ſectis, & unius ordinis de dolata cedro: necnon & in atrio domus Domini interiori, & in porticu domus.

13 Miſit quoque rex Salomon, & tulit Hiram de Tyro,

14 Filium mulieris viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, artificem ærarium, & plenum ſapientia, & intelligentia, & doctrina ad faciendum omne opus ex ære. Qui cum veniſſet ad regem Salomonem, fecit omne opus ejus.

15 Et finxit duas columnas æreas,
† Jere. 52. 21. decem & octo cubitorum altitudinis columnam unam: † & linea duodecim cubitorum ambiebat columnam utramque.

16 Duo quoque capitella fecit, quæ ponerentur ſuper capita columnarum, fuſilia ex ære: quinque cubitorum altitudinis capitellum unum, & quinque cubitorum altitudinis capitellum alterum.

17 Et quaſi in modum retis, & catenarum ſibi invicem miro opere contextarum. Utrumque capitellum columnarum fuſile erat: ſeptena verſuum retiacula in capitello uno, & ſeptena retiacula in capitello altero.

18 Et perfecit columnas, & duos ordines per circuitum retiaculorum ſingulorum, ut tegerent capitella, quæ erant ſuper ſummitatem, malogranatorum: eodem modo fecit & capitello ſecundo.

19 Capitella autem, quæ erant ſuper capita columnarum, quaſi opere lilii fabricata erant in porticu quatuor cubitorum.

20 Et rurſum alia capitella in ſummitate columnarum deſuper juxta menſuram columnæ contra retiacula: malogranatorum autem ducenti ordines erant in circuitu capitelli ſecundi.

21 Et ſtatuit duas columnas in porticu templi: cumque ſtatuiſſet columnam dexteram, vocavit eam nomine Jachin: ſimiliter erexit columnam ſecundam, & vocavit nomen ejus Booz.

22 Et ſuper capita columnarum opus in modum lilii poſuit: perfectumque eſt opus columnarum.

23 † Fecit quoque mare fuſile decem cubitorum a labio uſque ad labium, rotundum in circuitu: quin- † 2 Par. 4. 2.
que cubitorum altitudo ejus, & reſticula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum.

24 Et ſculptura ſubter labium circuibat illud decem cubitis ambiens mare: duo ordines ſculpturarum ſtriatarum erant fuſiles.

25 Et ſtabat ſuper duodecim boves, e quibus tres reſpiciebant ad aquilonem, & tres ad occidentem, & tres ad meridiem, & tres ad orientem, & mare ſuper eos deſuper erat: quorum poſteriora univerſa intrinſecus latitabant.

26 Groſſitudo autem luteris, trium unciarum erat: labiumque ejus, quaſi labium calicis, & follium repandi lilii: duo millia batos capiebat.

27 Et fecit decem baſes æneas, quatuor cubitorum longitudinis baſes ſingulas, & quatuor cubitorum latitudinis, & trium cubitorum altitudinis.

28 Et ipsum opus basium, interrasi-
le erat: & sculpturæ inter juncturas.
29 Et inter coronulas & plectas,
leones & boves & cherubim, & in
juncturis similiter desuper: & sub-
ter leones & boves, quasi lora ex ære
dependentia.
30 Et quatuor rotæ per bases singu-
las, & axes ærei: & per quatuor
partes quasi humeruli subter lute-
rem fusiles, contra se invicem re-
spectantes.
31 Os quoque luteris intrinsecus e-
rat in capitis summitate: & quod
forinsecus apparebat, unius cubiti
erat totum rotundum, pariterque
habebat unum cubitum & dimi-
dium: in angulis autem columnarum
variæ cælaturæ erant: & media inter-
columnia, quadrata non rotunda.
32 Quatuor quoque rotæ, quæ per
quatuor angulos basis erant, cohære-
bant sibi subter basim: una rota ha-
bebat altitudinis cubitum & semis.
33 Tales autem rotæ erant, quales
solent in curru fieri: & axes earum,
& radii, & canthi, & modioli, o-
mnia fusilia.
34 Nam & humeruli illi quatuor
per singulos angulos basis unius, ex
ipsa basi fusiles & conjuncti erant.
35 In summitate autem basis erat
quædam rotunditas dimidii cubiti,
ita fabrefacta, ut luter desuper pos-
set imponi, habens cælaturas suas,
variasque sculpturas ex semetipsa.
36 Sculpsit quoque in tabulatis il-
lis quæ erant ex ære, & in angulis,
cherubim, & leones, & palmas,
quasi in similitudinem hominis stan-
tis, ut non cælata, sed apposita per
circuitum viderentur.
37 In hunc modum fecit decem ba-
ses, fusura una, & mensura, scul-
pturaque consimili.
38 Fecit quoque decem luteres æ-
neos: quadraginta batos capiebat
luter unus, eratque quatuor cubito-
rum: singulos quoque luteres per
singulas, id est, decem bases posuit.
39 Et constituit decem bases, quin-
que ad dexteram partem templi, &
quinque ad sinistram: mare autem
posuit ad dexteram partem templi
contra orientem ad meridiem.
40 Fecit ergo Hiram lebetes, & scu-
tras, & hamulas, & perfecit omne
opus regis Salomonis in templo Do-
mini.
41 Columnas duas, & funiculos
capitellorum super capitella colum-
narum duos: & retiacula duo, ut
operirent duos funiculos, qui erant
super capita columnarum.
42 Et malogranata quadringenta
in duobus retiaculis: duos versus
malogranatorum in retiaculis sin-
gulis, ad operiendos funiculos ca-
pitellorum, qui erant super capita
columnarum.
43 Et bases decem, & luteres decem
super bases.
44 Et mare unum, & boves duode-
cim subter mare.
45 Et lebetes, & scutras, & hamu-
las, omnia vasa, quæ fecit Hiram
regi Salomoni in domo Domini, de
aurichalco erant.
46 In campestri regione Jordanis
fudit ea rex in argillosa terra, inter
Sochoth & Sarthan.
47 Et posuit Salomon omnia vasa:
propter multitudinem autem ni-
miam non erat pondus æris.
48 Fecitque Salomon omnia vasa in
domo Domini: altare aureum, &
mensam, super quam ponerentur
panes propositionis, auream:
49 Et candelabra aurea, quinque
ad dexteram, & quinque ad sini-
stram, contra oraculum, ex auro
puro: & quasi lilii flores, & lucernas
desuper aureas: & forcipes aureos,
50 Et hydrias, & fuscinulas, &
phialas, & mortariola, & thuribu-
la, de auro purissimo: & cardines
ostiorum domus interioris Sancti
sanctorum, & ostiorum domus tem-
pli, ex auro erant.
51 † Et perfecit omne opus quod †2Par.
faciebat Salomon in domo Domini, 5. 1.
& intulit quæ sanctificaverat David
pater suus, argentum & aurum, &
vasa, reposuitque in thesauris do-
mus Domini.

CAPUT VIII.

Templum, introducta in ipsum arca, dedicatur, nebula illud implente. Salomon post longam orationem populo benedicit: numerus boum & ovium immolatarum hac celebri festivitate.

1 TUnc † congregati sunt o- †2Par.
mnes majores natu Israel 5. 2.
cum principibus tribuum, & duces
familiarum filiorum Israel, ad regem
Salomonem in Jerusalem: ut defer-
rent arcam fœderis Domini, de ci-
vitate David, id est, de Sion.

2 Convenitque ad regem Salomonem universus Israel in mense Ethanim, in solemni die, ipse est mensis septimus.
3 Veneruntque cuncti senes de Israel, & tulerunt arcam sacerdotes,
4 Et portaverunt arcam Domini, & tabernaculum fœderis, & omnia vasa Sanctuarii, quæ erant in tabernaculo: & ferebant ea sacerdotes & Levitæ.
5 Rex autem Salomon, & omnis multitudo Israel, quæ convenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante arcam, & immolabant oves & boves absque æstimatione & numero.
6 Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, in oraculum templi, in Sanctum sanctorum, subter alas cherubim.
7 Siquidem Cherubim expandebant alas super locum arcæ, & protegebant arcam, & vectes ejus desuper.
8 Cumque eminerent vectes, & apparerent summitates eorum foris Sanctuarium ante oraculum, non apparebant ultra extrinsecus, qui & fuerunt ibi usq; in præsentem diem.
9 In arca autem non erat aliud, † nisi duæ tabulæ lapideæ, quas posuerat in ea Moyses in Horeb, quando pepigit Dominus fœdus cum filiis Israel, cum egrederentur de terra Ægypti.

† *Exod.* 34. 27. *Hebr.* 9. 4.

10 Factum est autem, cum exissent sacerdotes de Sanctuario, nebula implevit domum Domini.
11 Et non poterant sacerdotes stare & ministrare propter nebulam: impleverat enim gloria Domini domum Domini.
12 Tunc ait Salomon: † Dominus dixit ut habitaret in nebula.

† 2 *Par.* 6. 1.

13 Ædificans ædificavi domum in habitaculum tuum, firmissimum solium tuum in sempiternum.
14 Convertitque rex faciem suam, & benedixit omni ecclesiæ Israel: omnis enim ecclesia Israel stabat.
15 Et ait Salomon: Benedictus Dominus Deus Israel, qui locutus est ore suo ad David patrem meum, & in manibus ejus perfecit, dicens:
16 A die qua eduxi populum meum Israel de Ægypto, non elegi civitatem de universis tribubus Israel, ut ædificaretur domus, & esset nomen meum ibi: sed elegi David ut esset super populum meum Israel.
17 † Voluitque David pater meus ædificare domum nomini Domini Dei Israel:

† 2 *Reg.* 7. 5.

18 Et ait Dominus ad David patrem meum: Quod cogitasti in corde tuo ædificare domum nomini meo, bene fecisti, hoc ipsum mente tractans.
19 Verumtamen tu non ædificabis mihi domum, sed filius tuus, qui egredietur de renibus tuis, ipse ædificabit domum nomini meo.
20 Confirmavit Dominus sermonem suum, quem locutus est: stetique pro David patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificavi domum nomini Domini Dei Israel.
21 Et constitui ibi locum arcæ, in qua fœdus Domini est, quod percussit cum patribus nostris, quando egressi sunt de terra Ægypti.
22 Stetit autem Salomon ante altare Domini in conspectu ecclesiæ Israel, & expandit manus suas in cælum,
23 Et ait: Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo desuper, & super terram deorsum: qui custodis pactum & misericordiam servis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo.
24 Qui custodisti servo tuo David patri meo quæ locutus es ei: ore locutus es, & manibus perfecisti, ut hæc dies probat.
25 Nunc igitur Domine Deus Israel, conserva famulo tuo David patri meo quæ locutus es ei, dicens: † Non auferetur de te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filii tui viam suam, ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo.

† 2 *Reg.* 7. 12.

26 Et nunc Domine Deus Israel firmentur verba tua, quæ locutus es servo tuo David patri meo.
27 Ergone putandum est quod vere Deus habitet super terram? si enim cælum, & cæli cælorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc, quam ædificavi?
28 Sed respice ad orationem servi tui, & ad preces ejus, Domine Deus meus: audi hymnum & orationem, quam servus tuus orat coram te hodie:
29 Ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte ac die: super domum, de qua dixisti: † Erit nomen meum ibi: ut exaudias orationē, quam orat in loco isto ad te servus tuus.

† *Deut.* 12. 11.

30 Ut exaudias deprecationem servi tui & populi tui Israel, quodcumque oraverint in loco isto; & exaudies in loco habitaculi tui in cælo, & cum exaudieris, propitius eris.

31 Si peccaverit homo in proximum suum, & habuerit aliquod juramentum, quo teneatur astrictus; & venerit propter juramentum coram altari tuo in domum tuam,

32 Tu exaudies in cælo: & facies, & judicabis servos tuos, condemnans impium, & reddens viam suam super caput ejus, justificansque justum, & tribuens ei secundum justitiam suam.

33 Si fugerit populus tuus Israel inimicos suos (quia peccaturus est tibi) & agentes pœnitentiam, & confitentes nomini tuo, venerint, & oraverint, & deprecati te fuerint in domo hac;

34 Exaudi in cælo, & dimitte peccatum populi tui Israel, & reduces eos in terram, quam dedisti patribus eorum.

35 Si clausum fuerit cælum, & non pluerit propter peccata eorum, & orantes in loco isto, pœnitentiam egerint nomini tuo, & a peccatis suis conversi fuerint propter afflictionem suam:

36 Exaudi eos in cælo, & dimitte peccata servorum tuorum, & populi tui Israel: & ostende eis viam bonam per quam ambulent, & da pluviam super terram tuam, quam dedisti populo tuo in possessionem.

37 Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia, aut corruptus aer, aut ærugo, aut locusta, vel rubigo, & afflixerit eum inimicus ejus portas obsidens, omnis plaga, universa infirmitas,

38 Cuncta devoratio, & imprecatio, quæ acciderit omni homini de populo tuo Israel: si quis cognoverit plagam cordis sui, & expanderit manus suas in domo hac,

39 Tu exaudies in cælo in loco habitationis tuæ, & repropitiaberis, & facies ut des unicuique secundum omnes vias suas, sicut videris cor ejus (quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum)

40 Ut timeant te cunctis diebus, quibus vivunt super faciem terræ, quam dedisti patribus nostris.

41 Insuper & alienigena, qui non est de populo tuo Israel, cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum (audietur enim nomen tuum magnum, & manus tua fortis, & brachium tuum

42 Extentum, ubique) cum venerit ergo, & oraverit in hoc loco,

43 Tu exaudies in cælo, in firmamento habitaculi tui, & facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena: ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere, sicut populus tuus Israel, & probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc, quam ædificavi.

44 Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos, per viam, quocumque miseris eos, orabunt te contra viam civitatis, quam elegisti, & contra domum, quam ædificavi nomini tuo,

45 Et exaudies in cælo orationes eorum, & preces eorum, & facies judicium eorum.

46 Quod si peccaverint tibi († non est enim homo qui non peccet) & iratus tradideris eos inimicis suis, & captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope, † 2 *Par.* 6. 36. *Eccles.* 7. 21. 1. *Joan.* 1. 8.

47 Et egerint pœnitentiam in corde suo in loco captivitatis, & conversi deprecati te fuerint in captivitate sua, dicentes: Peccavimus, inique egimus, impie gessimus:

48 Et reversi fuerint ad te in universo corde suo, & tota anima sua, in terra inimicorum suorum, ad quam captivi ducti fuerint: & oraverint te contra viam terræ suæ, quam dedisti patribus eorum, & civitatis quam elegisti, & templi quod ædificavi nomini tuo:

49 Exaudies in cælo, in firmamento solii tui, orationes eorum, & preces eorum, & facies judicium eorum:

50 Et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi, & omnibus iniquitatibus eorum, quibus prævaricati sunt in te: & dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint, ut misereantur eis.

51 Populus enim tuus est, & hereditas tua, quos eduxisti de terra Ægypti, de medio fornacis ferreæ.

52 Ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui, & populi tui Israel, & exaudias eos in universis pro quibus invocaverint te.

53 Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terre, sicut locutus es per Moysen servum

tuum,

tuum, quando eduxisti patres nostros de Ægypto, Domine Deus.
54 Factum est autem, cum complesset Salomon orans Dominum omnem orationem & deprecationem hanc, surrexit de conspectu altaris Domini: utrumque enim genu in terram fixerat, & manus expanderat in cælum.
55 Stetit ergo, & benedixit omni ecclesiæ Israel voce magna, dicens:
56 Benedictus Dominus, qui dedit requiem populo suo Israel, juxta omnia quæ locutus est: non cecidit ne unus quidem sermo, ex omnibus bonis quæ locutus est per Moysen servum suum.
57 Sit Dominus Deus noster nobiscum, sicut fuit cum patribus nostris, non derelinquens nos, neque projiciens.
58 Sed inclinet corda nostra ad se, ut ambulemus in universis viis ejus, & custodiamus mandata ejus, & cæremonias ejus, & judicia quæcumque mandavit patribus nostris.
59 Et sint sermones mei isti, quibus deprecatus sum coram Domino, appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte, ut faciat judicium servo suo, & populo suo Israel per singulos dies:
60 Ut sciant omnes populi terræ, quia Dominus ipse est Deus, & non est ultra absque eo.
61 Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro, ut ambulemus in decretis ejus, & custodiamus mandata ejus, sicut & hodie.
62 Igitur rex, & omnis Israel cum eo, immolabant victimas coram Domino.
63 Mactavitq; Salomon hostias pacificas, quas immolavit Domino, boum viginti duo millia, & ovium centum viginti duo millia, & dedicaverunt tēplū Domini rex & filii Israel.
64 In die illa sanctificavit rex medium atrii, quod erat ante domum Domini: fecit quippe holocaustum ibi, & sacrificium, & adipem pacificorum: quoniam altare æreum, quod erat coram Domino, minus erat, & capere non poterat holocaustum, & sacrificium, & adipem pacificorum.
65 Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem, & omnis Israel cum eo, multitudo magna ab introitu Emath usque ad rivum Ægypti, coram Domino Deo nostro, septem diebus & septem diebus, id est, quatuordecim diebus.
66 Et in die octava dimisit populos: qui benedicentes regi, profecti sunt in tabernacula sua lætantes, & alacri corde super omnibus bonis, quæ fecerat Dominus David servo suo, & Israel populo suo.

CAPUT IX.

Dominus Salomoni secundo apparens, jubet sua servare præcepta, addita comminatione nisi servata fuerint. Salomon plures ædificat civitates, gentes sibi facit tributarias, & classe in Ophir missa, plurimum auri recipit.

1 Factum est autem cum perfecisset Salomon ædificium domus Domini, & ædificium regis, & omne quod optaverat & voluerat facere,
2 Apparuit ei Dominus secundo,
† sicut apparuerat ei in Gabaon. †Supr. 3. 5. 2 Par. 7. 12.
3 Dixitque Dominus ad eum: Exaudivi orationem tuam & deprecationem tuam, quam deprecatus es coram me: sanctificavi domum hanc, quam ædificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus.
4 Tu quoq; si ambulaveris coram me, sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis, & in equitate: & feceris omnia, quæ præcepi tibi, & legitima mea & judicia mea servaveris,
5 † Ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur vir de genere tuo de solio Israel. †2 Reg. 7. 12. 16.
6 Si autem aversione aversi fueritis vos & filii vestri, non sequêntes me, nec custodientes mandata mea, & cæremonias meas, quas proposui vobis, sed abieritis & colueritis deos alienos, & adoraveritis eos:
7 Auferam Israel de superficie terræ, quam dedi eis: & templum, quod sanctificavi nomini meo, projiciam a conspectu meo, eritque Israel in proverbium, & in fabulam cunctis populis.
8 Et domus hæc erit in exemplum: omnis qui transierit per eam, stupebit, & sibilabit, & dicet: † Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic? †Deut. 29. 24. Jer. 22. 8.

9 Et respondebunt: Quia dereli-
querunt Dominum Deum suum,
qui eduxit patres eorum de terra
Ægypti, & secuti sunt deos alienos,
& adoraverunt eos, & coluerunt
eos: idcirco induxit Dominus super
eos omne malum hoc.
10 † Expletis autem annis viginti
postquam ædificaverat Salomon
duas domos, id est, domum Domi-
ni, & domum regis.
11 (Hiram rege Tyri præbente Sa-
lomoni ligna cedrina & abiegna, &
aurum juxta omne quod opus ha-
buerat) tunc dedit Salomon Hiram
viginti oppida in terra Galilææ.
12 Et egressus est Hiram de Tyro,
ut videret oppida quæ dederat ei Sa-
lomon, & non placuerunt ei,
13 Et ait: Hæccine sunt civitates,
quas dedisti mihi, frater? Et appel-
lavit eas terram chabul, usque in
diem hanc.
14 Misit quoque Hiram ad regem
Salomonem centum viginti talenta
auri.
15 Hæc est summa expensarum,
quam obtulit rex Salomon ad ædifi-
candam domum Domini & domum
suam, & Mello, & murum Jerusa-
lem, & Heser, & Mageddo, & Gazer.
16 Pharao rex Ægypti ascendit, &
cepit Gazer, succenditque eam igni:
& Chananæum, qui habitabat in
civitate, interfecit, & dedit eam in
dotem filiæ suæ uxori Salomonis.
17 Ædificavit ergo Salomon Ga-
zer, & Bethoron inferiorem,
18 Et Balaath, & Palmiram in
terra solitudinis.
19 Et omnes vicos, qui ad se per-
tinebant, & erant absque muro,
munivit, & civitates curruum &
civitates equitum, & quodcumque
ei placuit ut ædificaret in Jerusalem
& in Libano, & in omni terra po-
testatis suæ.
20 Universum populum, qui re-
manserat de Amorrhæis, & Hethæis,
& Pherezæis, & Hevæis, & Jebusæis,
qui non sunt de filiis Israel:
21 Horum filios, qui remanserant
in terra, quos scilicet non potuerant
filii Israel exterminare: fecit Salo-
mon tributarios, usque in diem hanc.
22 De filiis autem Israel non con-
stituit Salomon servire quemquam,
sed erant viri bellatores, & ministri
ejus, & principes, & duces, & præ-
fecti curruum & equorum.
23 Erant autem principes super o-
mnia opera Salomonis præpositi
quingenti quinquaginta, qui habe-
bant subjectum populum, & statu-
tis operibus imperabant.
24 † Filia autem Pharaonis ascen- †1 Par.
dit de civitate David in domum su- 8. 11.
am, quam ædificaverat ei Salomon:
tunc ædificavit Mello.
25 Offerebat quoque Salomon tri-
bus vicibus per annos singulos holo-
causta, & pacificas victimas, super
altare quod ædificaverat Domino, &
adolebat thymiama coram Domino:
perfectumque est templum.
26 Classem quoque fecit rex Salo-
mon in Asiongaber, quæ est juxta
Ailath in littore maris rubri, in ter-
ra Idumææ.
27 Misitque Hiram in classe illa ser-
vos suos viros nauticos & gnaros
maris, cum servis Salomonis.
28 Qui cum venissent in Ophir,
sumptum inde aurum, quadringen-
torum viginti talentorum, detule-
runt ad regem Salomonem.

CAPUT X.

Venit regina Saba ad regem Salomonem: quæ ejus mirata sapientiam, magnificentiam & gubernationem, datis acceptisque amplis muneribus, discessit: Salomon multum tributum ac aurum aliunde accipit, vasa & scuta magnificumque thronum construit, multam ac pretiosam habet supellectilem in vasis, curribus & equis, in abundantia argenti ac cedrorum.

1 SEd † & Regina Saba, audita fa-
ma Salomonis in nomine †2 Par.
Domini, venit tentare eum in æ- 9. 1.
nigmatibus. Matt.
2 Et ingressa Jerusalem multo cum 12. 42.
comitatu, & divitiis, camelis portan- Luc. 11.
tibus aromata, & aurum infinitum 41.
nimis, & gemmas pretiosas, venit ad
regem Salomonem, & locuta est ei
universa quæ habebat in corde suo.
3 Et docuit eam Salomon omnia
verba quæ proposuerat: non fuit ser-
mo, qui regem posset latere, & non
responderet ei.
4 Videns autem regina Saba om-
nem sapientiam Salomonis, & do-
mum quam ædificaverat,
5 Et cibos mensæ ejus, & habitacula
servorum, & ordines ministrantium,
vestesque eorum, & pincernas, & ho-
locausta quæ offerebat in domo Do-
mini: non habebat ultra spiritum.

6 Dixitque ad regem: Verus eſt ſermo, quem audivi in terra mea,
7 Super ſermonibus tuis, & ſuper ſapientia tua: & non credebam narrantibus mihi, donec ipſa veni, & vidi oculis meis, & probavi quod media pars mihi nuntiata non fuerit: major eſt ſapientia & opera tua, quam rumor quem audivi.
8 Beati viri tui, & beati ſervi tui, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam.
9 Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiſti, & poſuit te ſuper thronum Iſrael, eo quod dilexerit Dominus Iſrael in ſempiternum, & conſtituit te regem, ut faceres judicium & juſtitiam.
10 Dedit ergo regi centum viginti talenta auri, & aromata multa nimis, & gemmas pretioſas: non ſunt allata aromata tam multa, quam ea quę dedit regina Saba regi Salomoni.
†2 Par. 9. 10. (11 Sed & † claſſis Hiram, quæ portabat aurum de Ophir, attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis, & gemmas pretioſas.
12 Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus Domini, & domus regiæ, & cytharas lyraſque cantoribus: non ſunt allata hujuſcemodi ligna thyina, neque viſa uſque in præſentem diem.)
13 Rex autem Salomon dedit reginæ Saba omnia quæ voluit & petivit ab eo: exceptis his, quæ ultro obtulerat ei munere regio. Quæ reverſa eſt, & abiit in terram ſuam cum ſervis ſuis.
14 Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per annos ſingulos ſexcentorum ſexaginta ſex talentorum auri:
15 Excepto eo, quod afferebant viri qui ſuper vectigalia erant, & negotiatores, univerſique ſcruta vendentes, & omnes reges Arabiæ, duceſque terræ.
16 Fecit quoque rex Salomon ducenta ſcuta de auro puriſſimo, ſexcentos auri ſiclos dedit in laminas ſcuti unius.
17 Et trecentas peltas ex auro probato: trecentæ minæ auri unam peltam veſtiebant: poſuitque eas rex in domo ſaltus Libani.
18 Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem: & veſtivit eum auro fulvo nimis,
19 Qui habebat ſex gradus: & ſummitas throni rotunda erat in parte poſteriori: & duæ manus hinc atque inde tenentes ſedile: & duo leones ſtabant juxta manus ſingulas.
20 Et duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus hinc atque inde: non eſt factum tale opus in univerſis regnis.
21 Sed & omnia vaſa, quibus potabat rex Salomon, erant aurea: & univerſa ſupellex domus ſaltus Libani de auro puriſſimo: non erat argentum, nec alicujus pretii putabatur in diebus Salomonis,
22 Quia claſſis regis per mare cum claſſe Hiram ſemel per tres annos ibat in Tharſis, deferens inde aurum, & argentum, & dentes elephantorum, & ſimias, & pavos.
23 Magnificatus eſt ergo rex Salomon ſuper omnes reges terræ, divitiis, & ſapientia.
24 Et univerſa terra deſiderabat vultum Salomonis, ut audiret ſapientiam ejus, quam dederat Deus in corde ejus.
25 Et ſinguli deferebant ei munera, vaſa argentea & aurea, veſtes & arma bellica, aromata quoque, & equos & mulos, per annos ſingulos.
26 †Congregavitque Salomon currus & equites, & facti ſunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & diſpoſuit eos per civitates munitas, & cum rege in Jeruſalem. †2 Par. 1. 14.
27 Fecitque ut tanta eſſet abundantia argenti in Jeruſalem, quanta & lapidum: & cedrorum præbuit multitudinem, quaſi ſycomoros quæ naſcuntur in campeſtribus.
28 Et educebantur equi Salomoni de Ægypto, & de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa, & ſtatuto pretio perducebant.
29 Egrediebatur autem quadriga ex Ægypto ſexcentis ſiclis argenti, & equus centum quinquaginta. atque in hunc modum cuncti reges Hethæorum & Syriæ equos venumdabant.

CAPUT XI.

Salomon plurimis jungitur mulieribus alienigenis, & ab ipsis infatuatus ad ipsarum indola convertitur: in quem iratus Dominus, suscitat ei adversarius Adad, Razon, & Jeroboam; cui per prophetam Abiam promittit regnum Israel, servata una tribu Salomonis filio: moritur Salomon post quadraginta regni annos cui succedit filius Roboam.

† *Deut.* 17. 17. *Eccli.* 47. 21.

1 REx autẽ Salomon † adamavit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idumæas, & Sidonias, & Hethæas:

† *Exod.* 34. 16.

2 De gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israel: † Nõ ingrediemini ad eas, neque de illis ingredientur ad vestras: certissime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore.

3 Fueruntque ei uxores quasi reginę septingentę, & concubinę trecentæ: & averterunt mulieres cor e us.

4 Cumque jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur deos alienos: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus.

5 Sed colebat Salomon Astarthen deam Sidoniorum, & Moloch idolum Ammonitarum.

6 Fecitque Salomon quod non placuerat coram Domino, & non adimplevit ut sequeretur Dominum, sicut David pater ejus.

7 Tunc ędificavit Salomon fanum, Chamos idolo Moab, in monte qui est contra Jerusalem, & Moloch idolo filiorum Ammon.

8 Atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis, quæ adolebant thura, & immolabant diis suis.

9 Igitur iratus est Dominus Salomoni, quod aversa esset mens ejus a Domino Deo Israel, qui † apparuerat ei secundo,

† *Sup.* 9. 2.

10 Et præceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos, & non custodivit quæ mandavit ei Dominus.

11 Dixit itaque Dominus Salomoni: Quia habuisti hoc apud te, & non custodisti pactum meum, & præcepta mea quæ mandavi tibi, disrumpens scindam regnum tuum, & dabo illud servo tuo.

12 † Verumtamen in diebus tuis non faciam, propter David patrem tuum: de manu filii tui scindam illud, † *Infr.* 12. 15.

13 Nec totum regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo, propter David servum meum, & Jerusalem quam elegi.

14 Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni, Adad Idumæum de semine regio, qui erat in Edom.

15 † Cum enim esset David in Idumæa, & ascendisset Joab princeps militiæ ad sepeliendum eos qui fuerant interfecti, & occidisset omne masculinum in Idumæa, † *2 Reg.* 8. 14.

(16 Sex enim mensibus ibi moratus est Joab, & omnis Israel, donec interimeret omne masculinum in Idumea)

17 Fugit Adad ipse, & viri Idumæi de servis patris ejus cum eo, ut ingrederetur Ægyptum: erat autem Adad puer parvulus.

18 Cumque surrexissent de Madian, venerunt in Pharan, tuleruntque secum viros de Pharan, & introierunt Ægyptum ad Pharaonem regem Ægypti: qui dedit ei domum, & cibos constituit, & terram delegavit.

19 Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret ei uxorem, sororem uxoris suæ germanam Taphnes reginæ.

20 Genuitque ei soror Taphnes Genubath filium, & nutrivit eum Taphnes in domo Pharaonis: eratque Genubath habitans apud Pharaonem cum filiis ejus.

21 Cumque audisset Adad in Ægypto dormisse David cum patribus suis, & mortuum esse Joab principem militiæ, dixit Pharaoni: Dimitte me, ut vadam in terram meam.

22 Dixitque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges, ut quæras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla: sed obsecro te ut dimittas me.

23 Suscitavit quoque ei Deus adversarium Razon filium Eliada, qui fugerat Adarezer regem Soba dominum suum:

24 Et congregavit contra eum viros, & factus est princeps latronum cum interficeret eos David: abieruntque Damascum, & habitaverunt ibi, & constituerunt eum regem in Damasco,

25 Eratque adversarius Israeli cunctis diebus Salomonis: & hoc est malum Adad, & odium contra Israel, regnavitque in Syria.

†2Par. 13. 6. 26 † Jeroboam quoque filius Nabat, Ephrathæus, de Sareda, servus Salomonis, cujus mater erat nomine Serva, mulier vidua: levavit manum contra regem.

27 Et hæc est causa rebellionis adversus eum, quia Salomon ædificavit Mello, & coæquavit voraginem civitatis David patris sui.

28 Erat autem Jeroboam vir fortis & potens: vidensque Salomon adolescentem bonæ indolis & industrium, constituerat eum præfectum super tributa universæ domus Joseph.

†2Par. 10. 15. 29 † Factum est igitur in tempore illo, ut Jeroboam egrederetur de Jerusalem, & inveniret eum Ahias Silonites propheta in via, opertus pallio novo: erant autem duo tantum in agro.

30 Apprehendensque Ahias pallium suum novum, quo coopertus erat, scidit in duodecim partes.

31 Et ait ad Jeroboam: Tolle tibi decem scissuras: hæc enim dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem tribus.

32 Porro una tribus remanebit ei, propter servum meum David, & Jerusalem civitatem, quam elegi ex omnibus tribubus Israel:

33 Eo quod dereliquerit me, & adoraverit Astarthen deam Sidoniorum, & Chamos deum Moab, & Moloch deum filiorum Ammon: & non ambulaverit in viis meis, ut faceret justitiam coram me, & præcepta mea, & judicia sicut David pater ejus.

34 Nec auferam omne regnum de manu ejus, sed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ suæ, propter David servum meum, quem elegi, qui custodivit mandata mea & præcepta mea.

35 Auferam autem regnum de manu filii ejus, & dabo tibi decem tribus:

36 Filio autem ejus dabo tribum unam, ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Jerusalem civitate, quam elegi ut esset nomen meum ibi.

37 Te autem assumam, & regnabis super omnia quæ desiderat anima tua, erisque rex super Israel.

38 Si igitur audieris omnia quæ præcepero tibi, & ambulaveris in viis meis, & feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea & præcepta mea, sicut fecit David servus meus: ero tecum, & ædificabo tibi domum fidelem, quomodo ædificavi David domum, & tradam tibi Israel:

39 Et affligam semen David super hoc, verumtamen non cunctis diebus.

40 Voluit ergo Salomon interficere Jeroboam: qui surrexit, & aufugit in Ægyptum ad Sesac regem Ægypti, & fuit in Ægypto usque ad mortem Salomonis.

41 Reliquum autem verborum Salomonis, & omnia quæ fecit, & sapientia ejus: ecce universa scripta sunt in Libro verborum dierum Salomonis.

42 Dies autem, quos regnavit Salomon in Jerusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt.

43 Dormivitque Salomon cum patribus suis, & sepultus est in civitate David patris sui, regnavitque Roboam filius ejus pro eo.

CAPUT XII.

Roboam juvenum secutus consilium patitur regni divisionem, & Jeroboam rex super decem tribus constituitur, exercitum quoque Roboam adversus Jeroboam Dominus per Semejam prophetam dissipat. Jeroboam vero aureos erexit vitulos in Dan & Bethel adorandos, constitutis solemnitate, altari, ac sacerdotibus.

2 Par. 10. 1. 1 VEnit autem Roboam in Sichem: illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum eum regem.
2 At vero Jeroboam filius Nabat, cum adhuc esset in Ægypto profugus a facie regis Salomonis, audita morte ejus, reversus est de Ægypto.
3 Miseruntque & vocaverunt eum: venit ergo Jeroboam, & omnis multitudo Israel, & locuti sunt ad Roboam, dicentes:
4 Pater tuus durissimum jugum imposuit nobis: tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, & de jugo gravissimo quod imposuit nobis, & serviemus tibi.
5 Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem, & revertimini ad me. Cumque abiisset populus,
6 Iniit consilium rex Roboam cum senioribus, qui assistebant coram Salomone patre ejus cum adhuc viveret, & ait: Quod datis mihi consilium, ut respondeam populo huic?
7 Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic, & servieris, & petioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus.
8 Qui dereliquit consilium senum, quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, qui nutriti fuerant cum eo, & assistebant illi,
9 Dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium, ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: Levius fac jugum quod imposuit pater tuus super nos?
10 Et dixerunt ei juvenes qui nutriti fuerant cum eo: Sic loqueris populo huic, qui locuti sunt ad te, dicentes: Pater tuus aggravavit jugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.
11 Et nunc pater meus posuit super vos jugum grave, ego autem addam super jugum vestrum: pater meus cæcidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus.
12 Venit ergo Jeroboam, & omnis populus ad Roboam die tertia, sicut locutus fuerat rex, dicens: Revertimini ad me die tertia.
13 Respon ditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum, quod ei dederant,
14 Et locutus est eis secundum consilium juvenum, dicens: Pater meus aggravavit jugum vestrum, ego autem addam jugo vestro: pater meus

cæcidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus.
15 Et non acquievit rex populo: quoniam aversatus fuerat eum Dominus, ut suscitaret verbum suum,† quod locutus fuerat in manu Ahjæ Silonitæ, ad Jeroboam filium Nabat.
† Sup. 11. 31.
16 Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Quæ nobis pars in David? vel quæ hereditas in filio Isai? Vade in tabernacula tua Israel, nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua.
17 Super filios autem Israel, quicumque habitabant in civitatibus Juda, regnavit Roboam.
18 Misit ergo rex Roboam Aduram, qui erat super tributa: & lapidavit eum omnis Israel, & mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascēdit currum, & fugit in Jerusalem:
19 Recessitque Israel a domo David, usque in præsentem diem.
20 Factum est autem cum audisset omnis Israel, quod reversus esset Jeroboam, miserunt, & vocaverunt eum congregato cœtu, & constituerunt eum regem super omnem Israel, nec secutus est quisquam domum David præter tribum Juda solam.
21 Venit autem Roboam Jerusalem, & congregavit universam domum Juda, & tribum Benjamin, centum octoginta millia electorum virorum bellatorum, ut pugnarent contra domum Israel, & reducerent regnum Roboam filio Salomonis.
22 † Factus est autem sermo Domini ad Semejam virum Dei, dicens:
†2 Par. 11. 2.
23 Loquere ad Roboam filium Salomonis, regem Juda, & ad omnem domum Juda, & Benjamin, & reliquos de populo, dicens:
24 Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel: revertatur vir in domum suam, a me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini, & reversi sunt de itinere, sicut eis præceperat Dominus.
25 Ædificavit autem Jeroboam Sichem in monte Ephraim, & habitavit ibi: & egressus inde ædificavit Phanuel.
26 Dixitque Jeroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David,
27 Si ascenderit populus iste ut faciat sacrificia in domo Domini in Jerusalem: & convertetur cor populi hujus ad dominum suum Roboam regem Juda, interficientque me, & revertentur ad eum.
28 † Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite ultra ascendere in Jerusalem: † Ecce dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti.
†Tob. 1. 5. †Exod. 32. 8.
29 Posuitque unum in Bethel, & alterum in Dan:
30 Et factum est verbum hoc in peccatum: ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dan.
31 Et fecit fana in excelsis, & † sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Levi.
†2 Par. 11. 15.
32 Constituitque diem solemnem in mense octavo, quintadecima die mensis, in similitudinem solemnitatis, quæ celebrabatur in Juda. Et ascendens altare, similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis, quos fabricatus fuerat: constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum, quæ fecerat.
33 Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel, quintadecima die mensis octavi, quem finxerat de corde suo: & fecit solemnitatem filiis Israel, & ascendit super altare, ut adoleret incensum.

CAPUT XIII.

Missus propheta de Juda ad Jeroboam, de altaris subversione & nativitate Josiæ regis prophetat: quo orante, manus Jeroboam, quæ exaruerat, sanitati restituitur; rediens autem propheta a leone occiditur, quod Dei verbo inobediens fuisset, & Jeroboam suam auget impietatem.

1 ET ecce vir Dei venit de Juda in sermone Domini in Bethel, Jeroboam stante super altare, & thus jaciente.
2 Et exclamavit contra altare in sermone Domini, & ait: Altare, altare, hæc dicit Dominus: † Ecce filius nascetur domui David, Josias nomine, & immolabit super te sacerdotes excelsorum, qui nunc in te thura succendunt, & ossa hominum super te incendet.
†4 Reg. 23. 16.
3 Deditque in illa die signum, dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur, & effundetur cinis qui in eo est.

4 Cumque audisset rex sermonem
hominis Dei, quem inclamaverat
contra altare in Bethel, extendit
manum suam de altari, dicens: Ap-
prehendite eum. Et exaruit manus
ejus, quam extenderat contra eum:
nec valuit retrahere eam ad se.
5 Altare quoque scissum est, & ef-
fusus est cinis de altari, juxta signum
quod prædixerat vir Dei in sermone
Domini.
6 Et ait rex ad virum Dei: Depreca-
re faciem Domini Dei tui, & ora pro
me, ut restituatur manus mea mihi.
Oravitque vir Dei faciem Domini,
& reversa est manus regis ad eum, &
facta est sicut prius fuerat.
7 Locutus est autem rex ad virum
Dei: Veni mecum domum ut pran-
deas, & dabo tibi munera.
8 Respondirque vir Dei ad regem:
Si dederis mihi mediam partem do-
mus tuæ, non veniam tecum, nec
comedam panem, neque bibam a-
quam in loco isto:
9 Sic enim mandatum est mihi in
sermone Domini præcipientis: Non
comedes panem, neque bibes aquam,
nec reverteris per viam qua venisti.
10 Abiit ergo per aliam viam, &
non est reversus per iter, quo vene-
rat in Bethel.
11 Prophetes autem quidam senex
habitabat in Bethel, ad quem vene-
runt filii sui, & narraverunt ei om-
nia opera, quæ fecerat vir Dei illa
die in Bethel: & verba quæ locutus
fuerat ad regē, narraverunt patri suo.
12 Et dixit eis pater eorum: Per
quam viam abiit? Ostenderunt ei fi-
lii sui viam, per quam abierat vir
Dei, qui venerat de Juda.
13 Et ait filiis suis: Sternite mihi
asinum. Qui cum stravissent, ascēdit,
14 Et abiit post virum Dei, & inve-
nit eum sedentem subtus terebin-
thum, & ait illi: Tu ne es vir Dei qui
venisti de Juda? Respondit ille: Ego
sum.
15 Dixitque ad eum: Veni mecum
domum, ut comedas panem.
16 Qui ait: Non possum reverti, ne-
que venire tecum, nec comedam pa-
nem, neq; bibam aquam in loco isto:
17 Quia locutus est Dominus ad me
in sermone Domini, dicens: Non co-
medes panem, & non bibes aquam
ibi, nec reverteris per viam qua ieris.
18 Qui ait illi: Et ego propheta sum
similis tui: & angelus locutus est mi-
hi in sermone Domini, dicens: Re-
duc eum tecum in domum tuam, ut
comedat panem, & bibat aquam.
Fefellit eum,
19 Et reduxit secum: comedit ergo
panem in domo ejus, & bibit aquam.
20 Cumque sederent ad mensam,
factus est sermo Domini ad prophe-
tam, qui reduxerat eum.
21 Et exclamavit ad virum Dei, qui
venerat de Juda, dicens: Hæc dicit
Dominus: Quia non obediens fuisti
ori Domini, & non custodisti man-
datum quod præcepit tibi Dominus
Deus tuus;
22 Et reversus es, & comedisti pa-
nem, & bibisti aquam, in loco in
quo præcepit tibi ne comederes pa-
nem, neque biberes aquam, non in-
feretur cadaver tuum in sepulcrum
patrum tuorum.
23 Cumque comedisset & bibisset,
stravit asinum suum prophetæ,
quem reduxerat.
24 Qui cum abiisset, invenit eum
leo in via, & occidit, & erat cadaver
ejus projectum in itinere: asinus au-
tem stabat juxta illum, & leo stabat
juxta cadaver.
25 Et ecce, viri transeuntes vide-
runt cadaver projectum in via, &
leonem stantem juxta cadaver. Et
venerunt & divulgaverunt in civita-
te, in qua prophetes ille senex habi-
tabat.
26 Quod cum audisset propheta il-
le, qui reduxerat eum de via, ait: Vir
Dei est, qui inobediens fuit ori Do-
mini, & tradidit eum Dominus leo-
ni, & confregit eum, & occidit juxta
verbum Domini, quod locutus est ei.
27 Dixitque ad filios suos: Sternite
mihi asinum. Qui cum stravissent,
28 Et ille abiisset, invenit cadaver
ejus projectum in via, & asinum &
leonem stantes juxta cadaver: non
comedit leo de cadavere, nec læsit
asinum.
29 Tulit ergo prophetes cadaver
viri Dei, & posuit illud super asi-
num, & reversus intulit in civitatem
prophetæ senis ut plangeret eum.
30 Et posuit cadaver ejus in sepul-
cro suo: & planxerunt eum: Heu
heu mi frater.
31 Cumque planxissent eum, dixit
ad filios suos: Cum mortuus fuero,
sepelite me in sepulcro, in quo vir
Dei sepultus est: juxta ossa ejus poni-
te ossa mea.

32 Profecto enim veniet sermo, quem prædixit in sermone Domini contra altare quod est in Bethel, & contra omnia fana excelsorum, quæ sunt in urbibus Samariæ.

33 Post verba hæc non est reversus Jeroboam de via sua pessima, sed e-contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum: quicumque volebat, implebat manum suam, & fiebat sacerdos excelsorum.

34 Et propter hanc causam peccavit domus Jeroboam, & eversa est, & deleta de superficie terræ.

CAPUT XIV.

Ahias propheta ab uxore Jeroboam super filio Abia ægrotante interrogatus, prædicit filium moriturum, & domum Jeroboam penitus evertendam; quo mortuo, succedit filius Nadab; rex autem Ægypti diripit domum Domini in Jerusalem; & mortuo Roboam, succedit filius Abias.

1 IN tempore illo ægrotavit Abia filius Jeroboam.

2 Dixitque Jeroboam uxori suæ: Surge, & commuta habitum, ne cognoscaris quod sis uxor Jeroboam: & vade in Silo, ubi est Ahias propheta, † qui locutus est mihi, quod regnaturus essem super populum hunc. († Sup. 11.31.)

3 Tolle quoque in manu tua decem panes, & crustulam, & vas mellis, & vade ad illum: ipse enim indicabit tibi quid eventurum sit puero huic.

4 Fecit, ut dixerat, uxor Jeroboam: & consurgens abiit in Silo: & venit in domum Ahiæ: at ille non poterat videre, quia caligaverant oculi ejus præ senectute.

5 Dixit autem Dominus ad Ahiam: Ecce uxor Jeroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui ægrotat. hæc & hæc loqueris ei. Cum ergo illa intraret, & dissimularet se esse quæ erat,

6 Audivit Ahias sonitum pedum ejus introeuntis per ostium, & ait: Ingredere uxor Jeroboam: quare aliam te esse simulas? ego autem missus sum ad te durus nuntius.

7 Vade, & dic Jeroboam: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quia exaltavi te de medio populi, & dedi te ducem super populum meum Israel:

8 Et scidi regnum domus David, & dedi illud tibi, & non fuisti sicut servus meus David, qui custodivit mandata mea, & secutus est me in toto corde suo, faciens quod placitum esset in conspectu meo:

9 Sed operatus es mala super omnes qui fuerunt ante te, & fecisti tibi deos alienos & conflatiles, ut me ad iracundiam provocares, me autem projecisti post corpus tuum:

10 Idcirco ecce ego inducam mala super domum Jeroboam, & † percutiam de Jeroboam mingentem ad parietem, & clausum, & novissimum in Israel: & mundabo reliquias domus Jeroboam, sicut mundari solet fimus usque ad purum. († Infra 15.29.)

11 Qui mortui fuerint de Jeroboam in civitate, comedent eos canes: qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aves cæli: quia Dominus locutus est.

12 Tu igitur surge, & vade in domum tuam: & in ipso introitu pedum tuorũ in urbem, morietur puer,

13 Et planget eum omnis Israel, & sepeliet: iste enim solus inferetur de Jeroboam in sepulcrum, quia inventus est super eo sermo bonus a Domino Deo Israel, in domo Jeroboam.

14 Constituit autem sibi Dominus regem super Israel, qui percutiet domum Jeroboam in hac die, & in hoc tempore:

15 Et percutiet Dominus Deus Israel, sicut moveri solet arundo in aqua: & evellet Israel de terra bona hac, quam dedit patribus eorum, & ventilabit eos trans flumen: quia fecerunt sibi lucos, ut irritarent Dominum.

16 Et tradet Dominus Israel propter peccata Jeroboam, qui peccavit, & peccare fecit Israel.

17 Surrexit itaque uxor Jeroboam, & abiit, & venit in Thersa: cumque illa ingrederetur limen domus, puer mortuus est,

18 Et sepelierunt eum. Et planxit eum omnis Israel juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu servi sui Ahiæ prophetæ.

19 Reliqua autem verborum Jeroboam, quomodo pugnaverit, & quomodo regnaverit, ecce scripta sunt in Libro verborum dierũ regum Israel.

20 Dies autem, quibus regnavit Jeroboam, viginti duo anni sunt: & dormivit cum patribus suis: regnavitque Nadab filius ejus pro eo.

†2 Par. 12. 13.
21 † Porro Roboam filius Salomonis regnavit in Juda. Quadraginta & unius anni erat Roboam, cum regnare cœpisset: decem & septem annos regnavit in Jerusalem civitate, quam elegit Dominus ut poneret nomen suum ibi, ex omnibus tribubus Israel. Nomen autem matris ejus Naama Ammanitis.
22 Et fecit Judas malum coram Domino, & irritaverunt eum super omnibus, quæ fecerant patres eorum in peccatis suis quæ peccaverunt.
23 Ædificaverunt enim & ipsi sibi aras, & statuas, & lucos, super omnem collem excelsum, & subter omnem arborem frondosam:
24 Sed & effeminati fuerunt in terra, feceruntque omnes abominationes gentium, quas attrivit Dominus ante faciem filiorum Israel.
25 In quinto autem anno regni Roboam, ascendit Sesac rex Ægypti in Jerusalem,
26 Et tulit thesauros domus Domini, & thesauros regios, & universa diripuit: scuta quoque aurea, quæ † fecerat Salomon: († Sup. 10. 16.)
27 Pro quibus fecit rex Roboam scuta ærea, & tradidit ea in manum ducum scutariorum, & eorum qui excubabant ante ostium domus regis.
28 Cumque ingrederetur rex in domum Domini, portabant ea qui præeundi habebant officium: & postea reportabant ad armamentarium scutariorum.
29 Reliqua autem sermonum Roboam, & omnia quæ fecit, ecce scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda.
30 Fuitque bellum inter Roboam & Jeroboam cunctis diebus.
31 Dormivitque Roboam cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis: & regnavit Abiam filius ejus pro eo.

CAPUT XV.

Impio Abiæ regi Judæ succedit pius filius Asa, qui adversus Basan regem Israel præliatur, impetrato a Benadad rege Syriæ auxilio. Asæ morienti succedit filius Josaphat: at Baasa Nadab filium Jeroboam cum universa cognatione occidit, & pro eo regnat super Israel viginti quatuor annis, impius post impium.

1 IGitur in octavo decimo anno regni Jeroboam filii Nabat, regnavit Abiam super Judam.
2 Tribus annis regnavit in Jerusalem: † nomen matris ejus Maacha filia Abessalom. († 2 Par. 13. 2.)
3 Ambulavitque in omnibus peccatis patris sui, quæ fecerat ante eum: nec erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus.
4 Sed propter David dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Jerusalem, ut suscitaret filium ejus post eum, & statueret Jerusalem:
5 Eo quod fecisset David rectum in oculis Domini, & non declinasset ab omnibus, quæ præceperat ei cunctis diebus vitæ suæ, † excepto sermone Uriæ Hethæi. († 2 Reg. 11. 4.)
6 Attamen bellum fuit inter Roboam & Jeroboam, omni tempore vitæ ejus.
7 Reliqua autem sermonum Abiam, & omnia quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda? Fuitque † prælium inter Abiam & inter Jeroboam. († 2 Par. 13. 3.)
8 Et dormivit Abiam cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: † regnavitque Asa filius ejus pro eo. († 2 Par. 14. 1.)
9 In anno ergo vigesimo Jeroboam regis Israel regnavit Asa rex Juda,
10 Et quadraginta & uno anno regnavit in Jerusalem. Nomen matris ejus Maacha, filia Abessalom.
11 Et fecit Asa rectum ante conspectum Domini, sicut David pater ejus:
12 Et abstulit effeminatos de terra, purgavitque universas sordes idolorum, quæ fecerant patres ejus.
13 Insuper & Maacham matrem suam amovit, ne esset princeps in sacris Priapi, & in luco ejus, quem consecraverat: subvertitque specum

ejus,

ejus,& confregit ſimulacrum turpiſſi-
mum,& cōbuſſit in torrente Cedron:
14 Excelſa autem non abſtulit. Ve-
rumtamen cor Aſa perfectum erat
cum Domino cunctis diebus ſuis:
15 Et intulit ea,quæ ſanctificaverat
pater ſuus, & voverat, in domum
Domini,argentum & aurum,& vaſa.
16 Bellum autem erat inter Aſa, &
Baaſa regem Iſrael, cunctis diebus
eorum.
†2Par. 17 † Aſcendit quoque Baaſa rex Iſ-
16. 1. rael in Judam, & ædificavit Rama,
ut non poſſet quiſpiam egredi vel in-
gredi de parte Aſa regis Juda.
18 Tollens itaque Aſa omne argen-
tum & aurum, quod remanſerat in
theſauris domus Domini, & in the-
ſauris domus regiæ, dedit illud in
manus ſervorum ſuorum: & miſit
ad Benadad filium Tabremon filii
Hezion, regem Syriæ, qui habita-
bat in Damaſco, dicens:
19 Fœdus eſt inter me & te, & in-
ter patrem meum & patrem tuum:
ideo miſi tibi munera, argentum
& aurum: & peto ut venias, & ir-
ritum facias fœdus, quod habes cum
Baaſa rege Iſrael, & recedat a me.
20 Acquieſcens Benadad regi Aſa,
miſit principes exercitus ſui in civi-
tates Iſrael, & percuſſerunt Ahion,
& Dan, & Abeldomum Maacha, &
univerſam Cenneroth, omnem ſci-
licet terram Nephthali.
21 Quod cum audiſſet Baaſa, in-
termiſit ædificare Rama, & rever-
ſus eſt in Therſa.
22 Rex autem Aſa nuntium miſit
in omnem Judam, dicens: Nemo
ſit excuſatus. & tulerunt lapides de
Rama, & ligna ejus, quibus ædifi-
caverat Baaſa, & extruxit de eis rex
Aſa Gabaa Benjamin, & Maſpha.
23 Reliqua autem omnium ſermo-
num Aſa, & univerſæ fortitudines
ejus, & cuncta quæ fecit, & civita-
tes quas extruxit, nonne hæc ſcri-
pta ſunt in Libro verborum dierum
regum Juda? Verumtamen in tem-
pore ſenectutis ſuæ doluit pedes.
24 Et dormivit cum patribus ſuis,
& ſepultus eſt cum eis in civitate Da-
†2Par. vid patris ſui. † Regnavitque Joſa-
17. 1. phat filius ejus pro eo.
25 Nadab vero filius Jeroboam re-
gnavit ſuper Iſrael anno ſecundo A-
ſa regis Juda: regnavitque ſuper Iſ-
rael duobus annis.
26 Et fecit quod malum eſt in con-
ſpectu Domini, & ambulavit in viis
patris ſui, & in peccatis ejus, qui-
bus peccare fecit Iſrael.
27 Inſidiatus eſt autem ei Baſaa fi-
lius Ahiæ de domo Iſſachar, & per-
cuſſit eum in Gebbethon, quæ eſt
urbs Philiſthinorum: ſiquidem Na-
dab & omnis Iſrael obſidebant Geb-
bethon.
28 Interfecit ergo illum Baaſa in
anno tertio Aſa regi Juda, & re-
gnavit pro eo.
29 Cumque regnaſſet, † percuſſit † *Infra*
omnem domum Jeroboam: non di- 21. 22.
miſit ne unam quidem animam de
ſemine ejus, donec deleret eum jux-
ta verbum Domini, † quod locutus † *Sup.*
fuerat in manu ſervi ſui Ahiæ Silo- 14. 10.
nitis,
30 Propter peccata Jeroboam, quæ
peccaverat, & quibus peccare fece-
rat Iſrael: & propter delictum, quo
irritaverat Dominum Deum Iſrael.
31 Reliqua autem ſermonum Na-
dab, & omnia quæ operatus eſt, non-
ne hæc ſcripta ſunt in Libro verbo-
rum dierum regum Iſrael?
32 Fuitque bellum inter Aſa, &
Baaſa regem Iſrael, cunctis diebus
eorum.
33 Anno tertio Aſa regis Juda, re-
gnavit Baaſa filius Ahiæ, ſuper om-
nem Iſrael, in Therſa, viginti qua-
tuor annis.
34 Et fecit malum coram Domino,
ambulavitque in via Jeroboam, &
in peccatis ejus, quibus peccare fe-
cit Iſrael.

CAPUT XVI.

Jehu propheta prædicit regis Baaſæ & domus ipſius ſubverſionem, cui mortuo ſuccedit filius Ela, quem impius Zambri occidit, eoque regnum invadente, elegit Iſrael Amri, quo impio regnum obtinente, Zambri ſe cum domo regia ſuccendit: Mortuo autem Amri ſuccedit filius impiiſſimus Achab, qui Jezabel duxit uxorem, & ejus tempore reædificatur Jericho, ſed non impune.

1 FActus eſt autem ſermo Domi-
ni ad Jehu filium Hanani
contra Baaſa, dicens:
2 Pro eo quod exaltavi te de pul-
vere, & poſui te ducem ſuper po-
pulum meum Iſrael, tu autem am-
bulaſti in via Jeroboam, & pecca-
re feciſti populum meum Iſrael,

ut me irritares in peccatis eorum:
3 Ecce, ego demetam posteriora
Baasa, & posteriora domus ejus: &
faciam domum tuam sicut domum
†Supr. 14. 11. Jeroboam filii Nabat.
4 † Qui mortuus fuerit de Baasa in
civitate, comedent eum canes: &
qui mortuus fuerit ex eo in regione,
comedent eum volucres cæli.
†2Par. 16. 1. 5 † Reliqua autem sermonum Baa-
sa, & quæcumque fecit, & prælia
ejus, nonne hæc scripta sunt in Li-
bro verborum dierum regum Israel?
6 Dormivit ergo Baasa cum patribus
suis, sepultusque est in Thersa: &
regnavit Ela filius ejus pro eo.
7 Cum autem in manu Jehu fi-
lii Hanani prophetæ verbum Domi-
ni factum esset contra Baasa, & con-
tra domum ejus, & contra omne
malum, quod fecerat coram Domi-
no, ad irritandum eum in operibus
manuum suarum, ut fieret sicut do-
mus Jeroboam: ob hanc causam oc-
cidit eum, hoc est, Jehu filium Ha-
nani, prophetam.
8 Anno vigesimosexto Asa regis Ju-
da, regnavit Ela filius Baasa super
Israel in Thersa duobus annis.
9 Et rebellavit contra eum servus
suus Zambri, dux mediæ partis equi-
tum: erat autem Ela in Thersa bi-
bens, & temulentus, in domo Ar-
sa præfecti Thersa.
†4Reg. 9. 31. 10 † Irruens ergo Zambri, percus-
sit & occidit eum, anno vigesimo se-
ptimo Asa regis Juda, & regnavit
pro eo.
11 Cumque regnasset, & sedisset
super solium ejus, percussit omnem
domum Baasa, & non dereliquit ex
ea mingentem ad parietem, & pro-
pinquos & amicos ejus.
12 Delevitque Zambri omnem do-
mum Baasa, juxta verbum Domini,
quod locutus fuerat ad Baasa in ma-
nu Jehu prophetæ,
13 Propter universa peccata Baasa,
& peccata Ela filii ejus, qui pecca-
verunt, & peccare fecerunt Israel,
provocantes Dominum Deum Israel
in vanitatibus suis.
14 Reliqua autem sermonum Ela,
& omnia quæ fecit, nonne hæc scri-
pta sunt in Libro verborum dierum
regum Israel?
15 Anno vigesimo septimo Asa regis
Juda, regnavit Zambri septem die-
bus in Thersa: porro exercitus obside-
bat Gebbethon urbem Philisthinorũ.
16 Cumque audisset rebellasse Zam-
bri, & occidisse regem, fecit sibi re-
gem omnis Israel Amri, qui erat
princeps militiæ super Israel in die
illa in castris.
17 Ascendit ergo Amri, & omnis
Israel cum eo, de Gebbethon, &
obsidebant Thersa.
18 Videns autem Zambri quod ex-
pugnanda esset civitas, ingressus est
palatium, & succendit se cum do-
mo regia: & mortuus est
19 In peccatis suis, quæ peccaverat
faciens malum coram Domino, &
ambulans in via Jeroboam, & in
peccato ejus, quo fecit peccare Is-
rael.
20 Reliqua autem sermonum Zam-
bri, & insidiarum ejus, & tyranni-
dis, nonne hæc scripta sunt in Libro
verborum dierum regum Israel?
21 Tunc divisus est populus Israel
in duas partes: media pars populi
sequebatur Thebni filium Gineth,
ut constitueret eum regem: & me-
dia pars Amri.
22 Prævaluit autem populus qui
erat cum Amri, populo qui sequeba-
tur Thebni filium Gineth: mortuus-
que est Thebni, & regnavit Amri.
23 Anno trigesimo primo Asa regis
Juda, regnavit Amri super Israel,
duodecim annis: in Thersa regnavit
sex annis.
24 Emitque montem Samariæ a So-
mer duobus talentis argenti: & ædi-
ficavit eum, & vocavit nomen civi-
tatis, quam extruxerat, nomine Se-
mer domini montis, Samariam.
25 Fecit autem Amri malum in
conspectu Domini, & operatus est
nequiter, super omnes qui fuerunt
ante eum.
26 Ambulavitque in omni via Je-
roboam filii Nabat, & in peccatis
ejus quibus peccare fecerat Israel: ut
irritaret Dominum Deum Israel in
vanitatibus suis.
27 Reliqua autem sermonum Am-
ri, & prælia ejus quæ gessit, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum
dierum regum Israel?
28 Dormivitque Amri cum patribus
suis, & sepultus est in Samaria: re-
gnavitque Achab filius ejus pro eo.
29 Achab vero filius Amri regnavit
super Israel anno trigesimo octavo
Asa regis Juda. Et regnavit Achab
filius Amri super Israel in Samaria
viginti & duobus annis.

30 Et

30 Et fecit Achab filius Amri ma-
lum in conspectu Domini, super o-
mnes qui fuerunt ante eum.
31 Nec suffecit ei ut ambularet in
peccatis Jeroboam filii Nabat: insu-
per duxit uxorem Jezabel filiam
Ethbaal regis Sidoniorum. Et abiit,
& servivit Baal, & adoravit eum.
32 Et posuit aram Baal in templo
Baal, quod ædificaverat in Samaria,
33 Et plantavit lucum: & addidit
Achab in opere suo, irritans Domi-
num Deum Israel, super omnes re-
ges Israel qui fuerunt ante eum.
† Jos. 6. 26. 34 † In diebus ejus ædificavit Hiel
de Bethel, Jericho: in Abiram pri-
mitivo suo fundavit eam, & in Se-
gub novissimo suo posuit portas ejus:
juxta verbum Domini, quod locutus
fuerat in manu Josue filii Nun.

CAPUT XVII.

*Elias cælum triennio claudit, pri-
mumque pascitur a corvis, deinde a
muliere Sarephtana, cujus hydria fa-
rinæ & lecythus olei non minuuntur;
filius autem ipsius oratione Eliæ resus-
citatur.*

Eccli. 48. 1. Jac. 5. 17. 1 ET dixit Elias Thesbites de
habitatoribus Galaad ad
Achab: Vivit Dominus Deus Is-
rael, in cujus conspectu sto, si erit
annis his ros & pluvia, nisi juxta
oris mei verba.
2 Et factum est verbum Domini ad
eum, dicens:
3 Recede hinc, & vade contra o-
rientem, & abscondere in torrente
Carith, qui est contra Jordanem,
4 Et ibi de torrente bibes: corvis-
que præcepi ut pascant te ibi.
5 Abiit ergo, & fecit juxta verbum
Domini: cumque abiisset, sedit in
torrente Carith, qui est contra Jor-
danem.
6 Corvi quoque deferebant ei pa-
nem & carnes mane, similiter pa-
nem & carnes vesperi, & bibebat
de torrente.
7 Post dies autem siccatus est tor-
rens: non enim pluerat super terram.
8 Factus est ergo sermo Domini ad
eum, dicens:
9 Surge, & vade in Sarephta Sido-
niorum, & manebis ibi: præcepi e-
nim ibi mulieri viduæ ut pascat te.
† Luc. 4. 26. 10 † Surrexit, & abiit in Sarephta.
Cumque venisset ad portam civita-
tis, apparuit ei mulier vidua colli-
gens ligna, & vocavit eam dixitque
ei: Da mihi paululum aquæ in vase,
ut bibam.
11 Cumque illa pergeret ut affer-
ret, clamavit post tergum ejus, di-
cens: Affer mihi, obsecro, & buc-
cellam panis in manu tua.
12 Quæ respondit: Vivit Dominus
Deus tuus, quia non habeo panem,
nisi quantum pugillus capere potest
farinæ in hydria, & paululum olei
in lecytho: en colligo duo ligna,
ut ingrediar & faciam illum mihi &
filio meo, ut comedamus, & mo-
riamur.
13 Ad quam Elias ait: Noli time-
re, sed vade, & fac sicut dixisti: ve-
rumtamen mihi primum fac de ipsa
farinula subcinericium panem par-
vulum, & affer ad me: tibi autem
& filio tuo facies postea.
14 Hæc autem dicit Dominus De-
us Israel: Hydria farinæ non de-
ficiet, nec lecythus olei minuetur,
usque ad diem in qua Dominus da-
turus est pluviam super faciem ter-
ræ.
15 Quæ abiit, & fecit juxta verbum
Eliæ: & comedit ipse, & illa, &
domus ejus: & ex illa die
16 Hydria farinæ non defecit, &
lecythus olei non est imminutus,
juxta verbum Domini, quod locutus
fuerat in manu Eliæ.
17 Factum est autem post hæc, æ-
grotavit filius mulieris matrisfami-
lias, & erat languor fortissimus, ita
ut non remaneret in eo halitus.
18 Dixit ergo ad Eliam: Quid mihi
& tibi vir Dei? ingressus es ad me,
ut rememorarentur iniquitates meę,
& interficeres filium meum?
19 Et ait ad eam Elias: Da mihi
filium tuum. Tulitque eum de sinu
ejus, & portavit in cœnaculum ubi
ipse manebat, & posuit super lectu-
lum suum.
20 Et clamavit ad Dominum, & di-
xit: Domine Deus meus, etiam ne
viduam, apud quam ego utcumque
sustentor, afflixisti ut interficeres
filium ejus?
21 Et expandit se, atque mensus
est super puerum tribus vicibus, &
clamavit ad Dominum, & ait: Do-
mine Deus meus, revertatur obse-
cro anima pueri hujus in viscera
ejus.
22 Et exaudivit Dominus vocem

Eliæ: & reversa est anima pueri intra eum, & revixit.
23 Tulitque Elias puerum, & deposuit eum de cœnaculo in inferiorem domum, & tradidit matri suæ, & ait illi: En vivit filius tuus.
24 Dixitque mulier ad Eliam: Nunc in isto cognovi, quoniam vir Dei es tu, & verbum Domini in ore tuo verum est.

CAPUT XVIII.

Increscente fame Elias Abdiæ herbam pecoribus quærenti occurrit, cui ægre persuadet ut nuntiet Achab se adesse, qui occurrens Eliæ ab ipso corripitur: Dei zelo Elias 850. pseudoprophetas occidi jubet, dato de cælo igne ad consummationem holocausti, & pluviam a Deo impetrat.

1 Post dies multos factum est verbum Domini ad Eliam, in anno tertio dicens: Vade, & ostende te Achab, ut dem pluviam super faciem terræ.
2 Ivit ergo Elias, ut ostenderet se Achab: erat autem fames vehemens in Samaria.
3 Vocavitque Achab Abdiam dispensatorem domus suæ: Abdias autem timebat Dominum valde.
4 Nam cum interficeret Jezabel prophetas Domini, tulit ille centum prophetas, & abscondit eos quinquagenos & quinquagenos in speluncis, & pavit eos pane & aqua.
5 Dixit ergo Achab ad Abdiam: Vade in terram ad universos fontes aquarum, & in cunctas valles, si forte possimus invenire herbam, & salvare equos & mulos, & non penitus jumenta intereant.
6 Diviseruntque sibi regiones, ut circuirent eas: Achab ibat per viam unam, & Abdias per viam alteram seorsum.
7 Cumque esset Abdias in via, Elias occurrit ei: qui cum cognovisset eum, cecidit super faciem suam, & ait: Num tu es, domine mi, Elias?
8 Cui ille respondit: Ego. Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.
9 Et ille, Quid peccavi, inquit, quoniam tradis me servum tuum in manu Achab, ut interficiat me?
10 Vivit Dominus Deus tuus, quia non est gens aut regnum, quo non miserit dominus meus te requirens: & respondentibus cunctis: Non est hic: adjuravit regna singula & gentes, eo quod minime repertireris.
11 Et nunc tu dicis mihi: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias.
12 Cumque recessero a te, Spiritus Domini asportabit te, in locum quem ego ignoro: & ingressus nuntiabo Achab, & non inveniens te, interficiet me: servus autem tuus timet Dominum ab infantia sua.
13 Numquid non indicatum est tibi domino meo, quid fecerim cum interficeret Jezabel prophetas Domini, quod absconderim de prophetis Domini centum viros, quinquagenos & quinquagenos, in speluncis, & paverim eos pane & aqua?
14 Et nunc tu dicis: Vade, & dic domino tuo: Adest Elias: ut interficiat me?
15 Et dixit Elias: Vivit Dominus exercituum, ante cujus vultum sto, quia hodie apparebo ei.
16 Abiit ergo Abdias in occursum Achab, & indicavit ei: venitque Achab in occursum Eliæ.
17 Et cum vidisset eum, ait: Tune es ille, qui conturbas Israel?
18 Et ille ait: Non ego turbavi Israel, sed tu, & domus patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim.
19 Verumtamen nunc mitte, & congrega ad me universum Israel in monte Carmeli, & prophetas Baal quadringentos quinquaginta, prophetasque lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa Jezabel.
20 Misit Achab ad omnes filios Israel, & congregavit prophetas in monte Carmeli.
21 Accedens autem Elias ad omnem populum, ait: Usquequo claudicatis in duas partes? si Dominus est Deus, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum.
22 Et ait rursus Elias ad populum: Ego remansi propheta Domini solus: prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt.
23 Dentur nobis duo boves, & illi eligant sibi bovem unum, & in frusta cædentes, ponant super ligna, ignem autem non supponant: & ego faciam bovem alterum, & imponam super ligna, ignem autem non supponam.
24 Invocate nomina deorum vestrorum,

rum, & ego invocabo nomen Domini mei: & Deus qui exaudierit per ignem, ipſe ſit Deus. Reſpondens omnis populus ait: Optima propoſitio.
25 Dixit ergo Elias prophetis Baal: Eligite vobis bovem unum, & facite primi, quia vos plures eſtis: & invocate nomina deorum veſtrorum, ignemque non ſupponatis.
26 Qui cum tuliſſent bovem, quem dederat eis, fecerunt: & invocabant nomen Baal de mane uſque ad meridiem, dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec qui reſponderet: tranſiliebantque altare quod fecerant.
27 Cumque eſſet jam meridies, illudebat illis Elias, dicens: Clamate voce majore: Deus enim eſt, & forſitan loquitur, aut in diverſorio eſt, aut in itinere, aut certe dormit, ut excitetur.
28 Clamabant ergo voce magna, & incidebant ſe juxta ritum ſuum cultris & lanceolis, donec perfunderentur ſanguine.
29 Poſtquam autem tranſiit meridies, & illis prophetantibus venerat tempus quo ſacrificium offerri ſolet, nec audiebatur vox, nec aliquis reſpondebat, nec attendebat orantes:
30 Dixit Elias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad ſe populo, curavit altare Domini, quod deſtructum fuerat.
31 Et tulit duodecim lapides juxta numerum tribuum filiorum Jacob, ad quem factus eſt ſermo Domini, dicens: † Iſrael erit nomen tuum.

† Gen. 32. 28.

32 Et ædificavit de lapidibus altare in nomine Domini: fecitque aquæductum, quaſi per duas aratiunculas in circuitu altaris,
33 Et compoſuit ligna: diviſitque per membra bovem, & poſuit ſuper ligna,
34 Et ait: Implete quatuor hydrias aqua, & fundite ſuper holocauſtum, & ſuper ligna. Rurſumque dixit: Etiam ſecundo hoc facite. Qui cum feciſſent ſecundo, ait: Etiam tertio idipſum facite. Feceruntque tertio,
35 Et currebant aquæ circum altare, & foſſa aquæductus repleta eſt.
36 Cumque jam tempus eſſet ut offerretur holocauſtum, accedens Elias propheta, ait: Domine Deus Abraham, & Iſaac, & Iſrael, oſtende hodie quia tu es Deus Iſrael, & ego ſervus tuus, & juxta præceptum tuum feci omnia verba hæc.
37 Exaudi me Domine, exaudi me: ut diſcat populus iſte, quia tu es Dominus Deus, & tu convertiſti cor eorum iterum.
38 Cecidit autem ignis Domini, & voravit holocauſtum, & ligna, & lapides, pulverem quoque, & aquam quæ erat in aquæductu lambens.
39 Quod cum vidiſſet omnis populus, cecidit in faciem ſuam, & ait: Dominus ipſe eſt Deus, Dominus ipſe eſt Deus.
40 Dixitque Elias ad eos: Apprehendite prophetas Baal, & ne unus quidem effugiat ex eis. Quos cum apprehendiſſent, duxit eos Elias ad torrentem Ciſon, & interfecit eos ibi.
41 Et ait Elias ad Achab: Aſcende, comede, & bibe: quia ſonus multæ pluviæ eſt.
42 Aſcendit Achab, ut comederet & biberet: Elias autem aſcendit in verticem Carmeli, & pronus in terram poſuit faciem ſuam inter genua ſua,
43 Et dixit ad puerum ſuum: Aſcende, & proſpice contra mare. Qui cum aſcendiſſet, & contemplatus eſſet, ait: Non eſt quidquam. Et rurſum ait illi: Revertere ſeptem vicibus.
44 In ſeptima autem vice, Ecce nubecula parva quaſi veſtigium hominis aſcendebat de mari. Qui ait: Aſcende, & dic Achab: Junge currum tuum & deſcende ne occupet te pluvia.
45 Cumque ſe verteret huc atque illuc, ecce cæli contenebrati ſunt, & nubes, & ventus, & facta eſt pluvia grandis. Aſcendens itaque Achab abiit in Jezrahel:
46 Et manus Domini facta eſt ſuper Eliam, accinctiſque lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Jezrahel.

CAPUT XIX.

Elias fugiens Jezabel in deserto, a somno excitatus, panem divinitus missum edit, aquamque bibit, & ita ad montem Horeb pervenit; ibique in spelunca querens se solum Domini prophetam relictum, audit septem millia esse relicta, mittiturque ad ungendum Hazael in regem Syriæ, & Jehu in regem Israel, & Eliseum in prophetam.

1 NUntiavit autem Achab Je-
zabel omnia quæ fecerat
Elias, & quo modo occidisset uni-
versos prophetas gladio.
2 Misitque Jezabel nuntium ad E-
liam, dicens: Hæc mihi faciant dii,
& hæc addant, nisi hac hora cras po-
suero animam tuam sicut animam
unius ex illis.
3 Timuit ergo Elias, & surgens ab-
iit quocumque eum ferebat volun-
tas: venitque in Bersabee Juda, &
dimisit ibi puerum suum,
4 Et perrexit in desertum, viam u-
nius diei. Cumque venisset, & sede-
ret subter unam juniperum, petivit
animæ suæ ut moreretur, & ait:
Sufficit mihi Domine, tolle animam
meam: neque enim melior sum,
quam patres mei.
5 Projecitque se, & obdormivit in
umbra juniperi: & ecce angelus Do-
mini tetigit eum, & dixit illi: Sur-
ge, & comede.
6 Respexit, & ecce ad caput suum
subcinericius panis, & vas aquæ:
comedit ergo, & bibit, & rursum
obdormivit.
7 Reversusque est angelus Domini
secundo, & tetigit eum, dixitque
illi: Surge, comede: grandis enim
tibi restat via.
8 Qui cum surrexisset, comedit &
bibit, & ambulavit in fortitudine ci-
bi illius, quadraginta diebus & qua-
draginta noctibus, usque ad montem
Dei Horeb.
9 Cumque venisset illuc, mansit in
spelunca: & ecce sermo Domini ad
eum, dixitque illi: Quid hic agis
Elia?
10 At ille respondit: Zelo zelatus
sum pro Domino Deo exercituum,
quia dereliquerunt pactum tuum fi-
lii Israel: altaria tua destruxerunt,
prophetas tuos occiderunt gladio,
derelictus sum ego solus, & quærunt
animam meam ut auferant eam.
11 Et ait ei: Egredere, & sta in
monte coram Domino: & ecce Do-
minus transit, & spiritus grandis &
fortis subvertens montes, & conte-
rens petras ante Dominum: non in
spiritu Dominus, & post spiritum
commotio: non in commotione Do-
minus,
12 Et post commotionem ignis: non
in igne Dominus, & post ignem si-
bilus auræ tenuis.
13 Quod cum audisset Elias, ope-
ruit vultum suum pallio, & egres-
sus stetit in ostio speluncæ, & ecce
vox ad eum dicens: Quid hic agis
Elia? Et ille respondit:
14 Zelo zelatus sum pro Domino
Deo exercituum: † quia derelique- † Rom.
runt pactum tuum filii Israel: alta- 11. 3.
ria tua destruxerunt, prophetas tuos
occiderunt gladio, derelictus sum
ego solus, & quærunt animam meam
ut auferant eam.
15 Et ait Dominus ad eum: Vade,
& revertere in viam tuam per deser-
tum in Damascum: cumque perve-
neris illuc, unges Hazael regem su-
per Syriam,
16 † Et Jehu filium Namsi unges † 4 Reg.
regem super Israel: Eliseum autem 9. 2.
filium Saphat, qui est de Abelmeula,
unges prophetam pro te.
17 Et erit, quicumque fugerit gla-
dium Hazael, occidet eum Jehu: &
quicumque fugerit gladium Jehu,
interficiet eum Eliseus.
18 † Et derelinquam mihi in If- † Rom.
rael septem millia virorum, quo- 11. 4.
rum genua non sunt incurvata ante
Baal, & omne os, quod non adora-
vit eum osculans manus.
19 Profectus ergo inde Elias, re-
perit Eliseum filium Saphat, aran-
tem in duodecim jugis boum: & ipse
in duodecim jugis boum arantibus u-
nus erat: cumque venisset Elias ad
eum, misit pallium suum super il-
lum.
20 Qui statim relictis bobus cucurrit
post Eliam, & ait: Osculer, oro, pa-
trem meum, & matrem meam, & sic
sequar te. Dixitq; ei: Vade, & reverte-
re: quod enim meum erat, feci tibi.
21 Reversus autem ab eo, tulit par
boum, & mactavit illud, & in ara-
tro boum coxit carnes, & dedit po-
pulo, & comederunt: consurgens-
que abiit, & secutus est Eliam, &
ministrabat ei.

CAPUT XX.

Syri Samariam obsidentes cæduntur a pueris principum provinciarum, rursumque anno altero in campestris cæduntur: rex autem Achab a propheta reprehenditur, quod fœdus cum Benadad rege Syriæ inierit, illumque vivum dimiserit.

1 PORRO Benadad rex Syriæ, congregavit omnem exercitum suum, & triginta duos reges secum, & equos, & currus: & ascendens pugnabat contra Samariam, & obsidebat eam.
2 Mittensque nuntios ad Achab regem Israel in civitatem, ait:
3 Hæc dicit Benadad: Argentum tuum, & aurum tuum meum est: & uxores tuę, & filii tui optimi, mei sunt.
4 Responditque rex Israel: Juxta verbum tuum, domine mi rex, tuus sum ego, & omnia mea.
5 Revertentesque nuntii, dixerunt: Hæc dicit Benadad, qui misit nos ad te: Argentum tuum, & aurum tuum, & uxores tuas, & filios tuos dabis mihi.
6 Cras igitur hac eadem hora mittam servos meos ad te, & scrutabuntur domum tuam, & domum servorum tuorum: & omne quod eis placuerit, ponent in manibus suis, & auferent.
7 Vocavit autem rex Israel omnes seniores terræ, & ait: Animadvertite, & videte, quoniam insidietur nobis. misit enim ad me pro uxoribus meis, & filiis, & pro argento & auro: & non abnui.
8 Dixeruntque omnes majores natu, & universus populus, ad eum: Non audias, neque acquiescas illi.
9 Respondit itaque nuntiis Benadad: Dicite domino meo regi: Omnia propter quæ misisti ad me servum tuum in initio, faciam: hanc autem rem facere non possum.
10 Reversique nuntii retulerunt ei. Qui remisit, & ait: Hæc faciant mihi dii, & hæc addant, si suffecerit pulvis Samariæ pugillis omnis populi qui sequitur me.
11 Et respondens rex Israel, ait: Dicite ei: Ne glorietur accinctus æque ut discinctus.
12 Factum est autem, cum audisset Benadad verbum istud, bibebat ipse & reges in umbraculis, & ait servis suis: Circumdate civitatem. Et circumdederunt eam.
13 Et ecce propheta unus accedens ad Achab regem Israel, ait ei: Hæc dicit Dominus: Certe vidisti omnem multitudinem hanc nimiam? ecce, ego tradam eam in manu tua hodie: ut scias, quia ego sum Dominus.
14 Et ait Achab: Per quem? Dixitque ei: Hæc dicit Dominus: Per pedissequos principum provinciarum. Et ait: Quis incipiet pręliari? Et ille dixit: Tu.
15 Recensuit ergo pueros principum provinciarum, & reperit numerum ducentorum triginta duorum: & recensuit post eos populum, omnes filios Israel, septem millia:
16 Et egressi sunt meridie. Benadad autem bibebat temulentus in umbraculo suo, & reges triginta duo cum eo, qui ad auxilium ejus venerant.
17 Egressi sunt autem pueri principum provinciarum in prima fronte. Misit itaque Benadad. Qui nuntiaverunt ei, dicentes: Viri egressi sunt de Samaria.
18 Et ille ait: Sive pro pace veniunt, apprehendite eos vivos: sive ut prælientur, vivos eos capite.
19 Egressi sunt ergo pueri principum provinciarum, ac reliquus exercitus sequebatur:
20 Et percussit unusquisque virum, qui contra se veniebat: fugeruntque Syri, & persecutus est eos Israel. Fugit quoque Benadad rex Syriæ in equo cum equitibus suis.
21 Necnon egressus rex Israel percussit equos & currus, & percussit Syriam plaga magna.
22 (Accedens autem propheta ad regem Israel, dixit ei: Vade, & confortare, & scito, & vide quid facias: sequenti enim anno rex Syriæ ascendet contra te.)
23 Servi vero regis Syriæ dixerunt ei: Dii montium sunt dii eorum, ideo superaverunt nos: sed melius est ut pugnemus contra eos in campestribus, & obtinebimus eos.
24 Tu ergo verbum hoc fac: Amove reges singulos ab exercitu tuo, & pone principes pro eis:
25 Et instaura numerum militum qui ceciderunt de tuis, & equos secundum equos pristinos, & currus secundum currus quos ante habuisti:

& pugnabimus contra eos in campestribus, & videbis quod obtinebimus eos. Credidit consilio eorum, & fecit ita.

26 Igitur postquam annus transierat, recensuit Benadad Syros, & ascendit in Aphec, ut pugnaret contra Israel.

27 Porro filii Israel recensiti sunt, & acceptis cibariis profecti ex adverso, castraque metati sunt contra eos, quasi duo parvi greges caprarum: Syri autem repleverunt terram.

28 (Et accedens unus vir Dei, dixit ad regem Israel: Hæc dicit Dominus: Quia dixerunt Syri: Deus montium est Dominus, & non est Deus vallium: dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu tua, & scietis quia ego sum Dominus.)

29 Dirigebantque septem diebus ex adverso hi atque illi acies, septima autem die commissum est bellum: percusseruntque filii Israel de Syris centum millia peditum in die una.

30 Fugerunt autem qui remanserant in Aphec, in civitatem: & cecidit murus super viginti septem millia hominum, qui remanserant. Porro Benadad fugiens ingressus est civitatem, in cubiculum quod erat intra cubiculum.

31 Dixeruntque servi sui: Ecce, audivimus quod reges domus Israel clementes sint: ponamus itaque saccos in lumbis nostris, & funiculos in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel: forsitan salvabit animas nostras.

32 Accinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad regem Israel, & dixerunt ei: Servus tuus Benadad dicit: Vivat, oro te, anima mea. Et ille ait: Si adhuc vivit, frater meus est.

33 Quod acceperunt viri pro omine: & festinantes rapuerunt verbum ex ore ejus, atque dixerunt: Frater tuus Benadad. Et dixit ei: Ite, & adducite eum ad me. Egressus est ergo ad eum Benadad, & levavit eum in currum suum.

34 Qui dixit ei: Civitates, quas tulit pater meus a patre tuo, reddam: & plateas fac tibi in Damasco, sicut fecit pater meus in Samaria, & ego fœderatus recedam a te. Pepigit ergo fœdus, & dimisit eum.

35 Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone Domini: Percute me. At ille noluit percutere.

36 Cui ait: Quia noluisti audire vocem Domini, ecce recedes a me, & percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo, invenit eum leo, atque percussit.

37 Sed & alterum inveniens virum, dixit ad eum: Percute me. Qui percussit eum, & vulneravit.

38 Abiit ergo propheta, & occurrit regi in via, & mutavit aspersione pulveris os & oculos suos.

39 Cumque rex transisset, clamavit ad regem, & ait: Servus tuus egressus est ad præliandum cominus: cumque fugisset vir unus, adduxit eum quidam ad me, & ait: Custodi virum istum: qui si lapsus fuerit, erit anima tua pro anima ejus, aut talentum argenti appendes.

40 Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem, subito non comparuit. Et ait rex Israel ad eum: Hoc est judicium tuum, quod ipse decrevisti.

41 At ille statim abstersit pulverem de facie sua, & cognovit eum rex Israel, quod esset de prophetis.

42 Qui ait ad eum: Hæc dicit Dominus: † Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus. † *Infr.* 22. 35.

43 Reversus est igitur rex Israel in domum suam, audire contemnens, & furibundus venit in Samariam.

CAPUT XXI.

Naboth ob negatam regi Achab vineam a falsis testibus jussu Jezabel accusatus lapidatur: quo facto, ipsi Achab ad occupandam vineam properanti Elias plurima comminatur mala, quæ tamen Achab se humiliando evadit.

1 POst verba autem hæc, tempore illo vinea erat Naboth Jezraelitæ, qui erat in Jezrahel, juxta palatium Achab regis Samariæ.

2 Locutus est ergo Achab ad Naboth, dicens: Da mihi vineam tuam, ut faciam mihi hortum olerum, quia vicina est, & prope domum meam, daboque tibi pro ea vineam meliorem: aut si commodius tibi putas, argenti pretium, quanto digna est.

3 Cui respondit Naboth: Propitius sit mihi Dominus, ne dem hereditatem patrum meorum tibi.
4 Venit ergo Achab in domum suam indignans,& frendens super verbo, quod locutus fuerat ad eum Naboth Jezraelites, dicens: Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. Et projiciens se in lectulum suum, avertit faciem suam ad parietem, & non comedit panem.
5 Ingressa est autem ad eum Jezabel uxor sua, dixitque ei: Quid est hoc, unde anima tua contristata est? & quare non comedis panem?
6 Qui respondit ei: Locutus sum Naboth Jezraelitæ, & dixi ei: Da mihi vineam tuam,accepta pecunia: aut, si tibi placet, dabo tibi vineam meliorem pro ea. Et ille ait: Non dabo tibi vineam meam.
7 Dixit ergo ad eum Jezabel uxor ejus: Grandis auctoritatis es, & bene regis regnum Israel. Surge, & comede panem, & æquo animo esto, ego dabo tibi vineam Naboth Jezrahelitæ.
8 Scripsit itaque litteras ex nomine Achab, & signavit eas annulo ejus, & misit ad majores natu & optimates, qui erant in civitate ejus,& habitabant cum Naboth.
9 Litterarum autem hæc erat sententia: Prædicate jejunium,& sedere facite Naboth inter primos populi,
10 Et submittite duos viros filios Belial contra eum, & falsum testimonium dicant:Benedixit Deum & regem: & educite eum, & lapidate, sicque moriatur.
11 Fecerunt ergo cives ejus majores natu & optimates, qui habitabant cum eo in urbe, sicut præceperat eis Jezabel, & sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos.
12 Prædicaverunt jejunium, & sedere fecerunt Naboth inter primos populi.
13 Et adductis duobus viris filiis diaboli, fecerunt eos sedere contra eum: at illi, scilicet ut viri diabolici, dixerunt contra eum testimonium coram multitudine:Benedixit Naboth Deum & regem: quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem, & lapidibus interfecerunt.
14 Miseruntque ad Jezabel, dicentes: Lapidatus est Naboth, & mortuus est.
15 Factum est autem, cum audisset Jezabel lapidatum Naboth, & mortuum, locuta est ad Achab: Surge, & posside vineam Naboth Jezrahelitæ, qui noluit tibi acquiescere, & dare eam accepta pecunia: non enim vivit Naboth, sed mortuus est.
16 Quod cum audisset Achab, mortuum videlicet Naboth, surrexit, & descendebat in vineam Naboth Jezrahelitæ, ut possideret eam.
17 Factus est igitur sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens:
18 Surge, & descende in occursum Achab regis Israel, qui est in Samaria: ecce ad vineam Naboth descendit, ut possideat eam:
19 Et loqueris ad eum, dicens: Hæc dicit Dominus: Occidisti, insuper & possedisti.Et post hæc addes: Hæc dicit Dominus: † in loco hoc, in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum. † *Infr.* 22. 38.
20 Et ait Achab ad Eliam: Num invenisti me inimicum tibi? Qui dixit: Inveni, eo quod venumdatus sis, ut faceres malum in conspectu Domini.
21 † Ecce ego inducam super te malum, & demetam posteriora tua, & interficiam de Achab mingentem ad parietem, & clausum, & ultimum in Israel. † 4 *Reg.* 9. 8.
22 Et dabo domum tuam sicut † domum Jeroboam filii Nabat, & sicut domum † Baasa filii Ahia:quia egesti, ut me ad iracundiam provocares, & peccare fecisti Israel. † *Supr.* 15. 29. † *Supr.* 16. 3.
23 † Sed & de Jezabel locutus est Dominus, dicens: Canes comedent Jezabel in agro Jezrahel. † 4 *Reg.* 9. 36.
24 Si mortuus fuerit Achab in civitate, comedent eum canes: si autem mortuus fuerit in agro, comedent eum volucres cæli.
25 Igitur non fuit alter talis sicut Achab, qui venumdatus est ut faceret malum in conspectu Domini: concitavit enim eum Jezabel uxor sua,
26 Et abominabilis factus est, in tantum ut sequeretur idola, quæ fecerant Amorrhæi, quos consumpsit Dominus a facie filiorum Israel.
27 Itaque cum audisset Achab sermones istos, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavitque & dormivit in sacco, & ambulavit demisso capite.

28 Et factus est sermo Domini ad
Eliam Thesbiten, dicens:
29 Nonne vidisti humiliatū Achab
coram me? quia igitur humiliatus
est mei causa, non inducam malum
†4 Reg. 9. 26. in diebus ejus, sed † in diebus filii
sui inferam malum domui ejus.

CAPUT XXII.

Achab & Josaphat reges, pseudoprophetarum vaticinio decepti, ad pugnam procedunt adversus Syros pro Ramoth Galaad, ac vincuntur, occiso Achab, qui Michæam vera prophetantem carcere incluserat: impio Achab succedit filius impius Ochozias, pio autem Josaphat succedit impius filius Joram.

2 Par. 18. 1. 1 Transierunt igitur tres anni
absque bello inter Syriam
& Israel.
2 In anno autem tertio descendit
Josaphat rex Juda ad regem Israel.
3 (Dixitque rex Israel ad servos
suos: Ignoratis quod nostra sit Ramoth
Galaad, & negligimus tollere
eam de manu regis Syriæ?)
4 Et ait ad Josaphat: Veniesne
mecum ad præliandum in Ramoth
Galaad?
5 Dixitque Josaphat ad regem Israel:
Sicut ego sum, ita & tu: populus
meus, & populus tuus, unum
sunt: & equites mei, equites tui. Dixitque
Josaphat ad regem Israel:
Quære, oro te, hodie sermonem
Domini.
6 Congregavit ergo rex Israel prophetas,
quadringentos circiter viros,
& ait ad eos: Ire debeo in Ramoth
Galaad ad bellandum, an quiescere?
Qui responderunt: Ascende, & dabit
eam Dominus in manu regis.
7 Dixit autem Josaphat: Non est
hic propheta Domini quispiam, ut
interrogemus per eum?
8 Et ait rex Israel ad Josaphat: Remansit
vir unus, per quem possumus
interrogare Dominum: sed ego odi
eum, quia non prophetat mihi bonum,
sed malum, Michæas filius
Jemla. Cui Josaphat ait: Ne loquaris
ita rex.
9 Vocavit ergo rex Israel eunuchum
quemdam, & dixit ei: Festina
adducere Michæam filium Jemla.
10 Rex autem Israel, & Josaphat
rex Juda, sedebant unusquisque in
solio suo, vestiti cultu regio, in area
juxta ostium portæ Samariæ, & universi
prophetæ prophetabant in
conspectu eorum.
11 Fecit quoque sibi Sedecias filius
Chanaana cornua ferrea, & ait: Hæc
dicit Dominus: His ventilabis Syriam,
donec deleas eam.
12 Omnesque prophetæ similiter
prophetabant, dicentes: Ascende in
Ramoth Galaad, & vade prospere,
& tradet Dominus in manus regis.
13 Nuntius vero, qui ierat ut vocaret
Michæam, locutus est ad eum,
dicens: Ecce sermones prophetarum
ore uno regi bona prædicant: sit ergo
sermo tuus similis eorum, & loquere
bona.
14 Cui Michæas ait: Vivit Dominus,
quia quodcumque dixerit mihi
Dominus, hoc loquar.
15 Venit itaque ad regem, & ait illi
rex: Michæa, ire debemus in Ramoth
Galaad ad præliandum, an
cessare? Cui ille respondit: Ascende,
& vade prospere, & tradet
eam Dominus in manus regis.
16 Dixit autem rex ad eum: Iterum
atque iterum adjuro te, ut non
loquaris mihi nisi quod verum est,
in nomine Domini.
17 Et ille ait: Vidi cunctum Israel
dispersum in montibus, quasi oves
non habentes pastorem. & ait Dominus:
Non habent isti dominum:
revertatur unusquisque in domum
suam in pace.
18 (Dixit ergo rex Israel ad Josaphat:
Numquid non dixi tibi, quia
non prophetat mihi bonum, sed
semper malum?)
19 Ille vero addens, ait: Propterea
audi sermonem Domini: Vidi
Dominum sedentem super solium
suum, & omnem exercitum cæli assistentem
ei a dextris & a sinistris:
20 Et ait Dominus: Quis decipiet
Achab regem Israel, ut ascendat, &
cadat in Ramoth Galaad? Et dixit
unus verba hujuscemodi, & alius
aliter.
21 Egressus est autem spiritus, &
stetit coram Domino, & ait: Ego
decipiam illum. Cui locutus est Dominus:
In quo?
22 Et ille ait: Egrediar, & ero spiritus
mendax in ore omnium prophetarum
ejus. Et dixit Dominus:
Decipies, & prævalebis: egredere,
& fac ita.
23 Nunc igitur ecce dedit Dominus
spiritum mendacii in ore omnium

prophetarum tuorum, qui hic sunt, & Dominus locutus est contra te malum.

24 Accessit autem Sedecias filius Chanaana, & percussit Michæam in maxillam, & dixit: Mene ergo dimisit Spiritus Domini, & locutus est tibi?

25 Et ait Michæas: Visurus es in die illa, quando ingredieris cubiculum, intra cubiculum ut abscondaris.

26 Et ait rex Israel: Tollite Michæam, & maneat apud Amon principem civitatis, & apud Joas filium Amelech,

27 Et dicite eis: Hæc dicit rex: Mittite virum istum in carcerem, & sustentate eum pane tribulationis, & aqua angustiæ, donec revertar in pace.

28 Dixitque Michæas: Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus. Et ait: Audite populi omnes.

29 Ascendit itaque rex Israel, & Josaphat rex Juda, in Ramoth Galaad.

30 Dixit itaque rex Israel ad Josaphat: Sume arma, & ingredere prælium, & induere vestibus tuis, porro rex Israel mutavit habitum suum, & ingressus est bellum.

31 Rex autem Syriæ præceperat principibus curruum triginta duobus, dicens: Non pugnabitis contra minorem & majorem quempiam, nisi contra regem Israel solum.

32 Cum ergo vidissent principes curruum Josaphat, suspicati sunt quod ipse esset rex Israel, & impetu facto pugnabant contra eum: & exclamavit Josaphat.

33 Intellexeruntque principes curruum quod non esset rex Israel, & cessaverunt ab eo.

34 Vir autem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israel inter pulmonem & stomachum. At ille dixit aurigæ suo: Verte manum tuam, & ejice me de exercitu, quia graviter vulneratus sum.

35 Commissum est ergo prælium in die illa, & rex Israel stabat in curru suo contra Syros, & mortuus est vespere: fluebat autem sanguis plagæ in sinum currus,

36 Et præco insonuit in universo exercitu antequam sol occumberet, dicens: Unusquisque revertatur in civitatem, & in terram suam.

37 Mortuus est autem rex, & perlatus est in Samariam: sepelieruntque regem in Samaria,

38 Et † laverunt currum ejus in piscina Samariæ, & linxerunt canes sanguinem ejus, & habenas laverunt, juxta verbum Domini quod locutus fuerat.

† *Sup.* 21.19.

39 Reliqua autem sermonum Achab, & universa quæ fecit, & domus eburnea quam ædificavit, cunctarumque urbium quas exstruxit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

40 Dormivit ergo Achab cum patribus suis, & regnavit Ochozias filius ejus pro eo.

41 Josaphat vero filius Asa regnare cœperat super Judam anno quarto Achab regis Israel.

42 Triginta quinque annorum erat cum regnare cœpisset, & viginti-quinq; annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Azuba filia Salai.

43 Et ambulavit in omni via Asa patris sui, & non declinavit ex ea: fecitque quod rectum erat in conspectu Domini.

44 Verumtamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis.

45 Pacemque habuit Josaphat cum rege Israel.

46 Reliqua autem verborum Josaphat, & opera ejus, quæ gessit, & prælia, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierũ regum Juda?

47 Sed & reliquias effeminatorum, qui remanserant in diebus Asa patris ejus, abstulit de terra.

48 Nec erat tunc rex constitutus in Edom.

49 Rex vero Josaphat fecerat classes in mari, quæ navigarent in Ophir propter aurum: & ire non potuerunt, quia confractæ sunt in Asiongaber.

50 Tunc ait Ochozias filius Achab ad Josaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit Josaphat.

51 Dormivitque Josaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David patris sui: regnavitque Joram filius ejus pro eo.

52 Ochozias autem filius Achab regnare cœperat super Israel in Sama-

ria, anno ſeptimodecimo Joſaphat regis Juda, regnavitque ſuper Iſrael duobus annis.
53 Et fecit malum in conſpectu Domini, & ambulavit in via patris ſui & matris ſuæ, & in via Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Iſrael.
54 Servivit quoque Baal, & adoravit eum, & irritavit Dominum Deum Iſrael, juxta omnia quæ fecerat pater ejus.

LIBER REGUM QUARTUS, SECUNDUM HEBRÆOS MALACHIM SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

Ochozias rex Iſrael ſuper ægritudine ſua Beelzebub conſulere volens ab Elia increpatur, ac moriturus prædicitur; duos quinquagenarios principes ad Eliam miſſos ignis cæleſtis devorat cum ipſorum militibus, tertio principe ſua modeſtia ſervato, cum quo Elias ad Ochoziam deſcendit: cui mortuo ſuccedit frater Joram.

1 PRævaricatus eſt autem Moab in Iſrael, poſtquam mortuus eſt Achab.
2 Cecidit Ochozias per cancellos cœnaculi ſui, quod habebat in Samaria, & ægrotavit: miſitque nuntios, dicens ad eos: Ite, conſulite Beelzebub deum Accaron, utrum vivere queam de infirmitate mea hac.
3 Angelus autem Domini locutus eſt ad Eliam Thesbiten, dicens: Surge, & aſcende in occurſum nuntiorum regis Samariæ, & dices ad eos: Numquid non eſt Deus in Iſrael, ut eatis ad conſulendum Beelzebub deum Accaron?
4 Quam ob rem hæc dicit Dominus: De lectulo, ſuper quem aſcendiſti, non deſcendes, ſed morte morieris. Et abiit Elias.
5 Reverſique ſunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reverſi eſtis?
6 At illi reſponderunt ei: Vir occurrit nobis, & dixit ad nos: Ite, & revertimini ad regem, qui miſit vos, & dicetis ei: Hæc dicit Dominus:

Numquid, quia non erat Deus in Israel, mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron? Idcirco de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.
7 Qui dixit eis: Cujus figuræ & habitus est vir ille, qui occurrit vobis, & locutus est verba hæc?
8 At illi dixerunt: Vir pilosus, & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Elias Thesbites est.
9 Misitque ad eum quinquagenarium principem, & quinquaginta qui erant sub eo. Qui ascendit ad eum: sedentique in vertice montis, ait: Homo Dei, rex præcepit ut descendas.
10 Respondensque Elias, dixit quinquagenario: Si homo Dei sum, descendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de cælo, & devoravit eum, & quinquaginta qui erant cum eo.
11 Rursumque misit ad eum principem quinquagenarium alterum, & quinquaginta cum eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, hæc dicit rex: Festina, descende.
12 Respondens Elias ait: Si homo Dei ego sum, descendat ignis de cælo, & devoret te, & quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de cælo, & devoravit illum, & quinquaginta ejus.
13 Iterum misit principem quinquagenarium tertium, & quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset, curvavit genua contra Eliam, & precatus est eum, & ait: Homo Dei, noli despicere animam meam, & animas servorum tuorum qui mecum sunt.
14 Ecce descendit ignis de cælo, & devoravit duos principes quinquagenarios primos, & quinquagenos qui cum eis erant: sed nunc obsecro ut miserearis animæ meæ.
15 Locutus est autem angelus Domini ad Eliam, dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur, & descendit cum eo ad regem,
16 Et locutus est ei: Hæc dicit Dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel, a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo, super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris.
17 Mortuus est ergo juxta sermonem Domini, quem locutus est Elias, & regnavit Joram frater ejus pro eo, anno secundo Joram filii Josaphat regis Judæ: non enim habebat filium.
18 Reliqua autem verborum Ochoziæ, quæ operatus est, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

CAPUT II.

Eliseus individuus Eliæ comes, Jordanem, aqua Eliæ pallio divisa, cum illo transit; Elia autem in cælum igneo curru rapto, duplicem ejus spiritum accipit, ac pallio Eliæ rursum Jordanis aquas dividit, ac per siccum transit. Elias quæsitus non invenitur: aquæ Jericho ac terræ sterilitas immisso per Eliseum sale sanantur, pueri 42 Eliseum irridentes ab ursis lacerantur.

1 Factum est autem, cum levare vellet Dominus Eliam per turbinem in cælum, ibant Elias & Eliseus de Galgalis.
2 Dixitque Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui ait Eliseus: Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel,
3 Egressi sunt filii prophetarum, qui erant in Bethel, ad Eliseum, & dixerunt ei: Numquid nosti, quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi: silete.
4 Dixit autem Elias ad Eliseum: Sede hic, quia Dominus misit me in Jericho. Et ille ait: Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Cumque venissent Jericho,
5 Accesserunt filii prophetarum, qui erant in Jericho, ad Eliseum, & dixerunt ei: Numquid nosti quia Dominus hodie tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi: silete.
6 Dixit autem ei Elias: Sede hic, quia Dominus misit me usque ad Jordanem. Qui ait: Vivit Dominus, & vivit anima tua, quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter,
7 Et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos, qui & ste-

terunt econtra, longe: illi autem
ambo ſtabant ſuper Jordanem.
8 Tulitque Elias pallium ſuum, &
involvit illud, & percuſſit aquas,
quæ diviſæ ſunt in utramque par-
tem, & tranſierunt ambo per ſic-
cum.
9 Cumque tranſiſſent, Elias dixit
ad Eliſeum: Poſtula quod vis ut fa-
ciam tibi, antequam tollar a te.
Dixitque Eliſeus: Obſecro ut fiat
in me duplex ſpiritus tuus.
10 Qui reſpondit: Rem difficilem
poſtulaſti: attamen ſi videris me,
quando tollar a te, erit tibi quod pe-
tiſti: ſi autem non videris, non
erit.
11 Cumque pergerent, & inceden-
tes ſermocinarentur, ecce currus
igneus, & equi ignei diviſerunt u-
† *Eccl.* 48. 13. 1 *Macha.* 2. 58. trumque: & † aſcendit Elias per
turbinem in cælum,
12 Eliſeus autem videbat, & cla-
mabat: Pater mi, pater mi, currus
Iſrael, & auriga ejus. Et non vidit
eum amplius: apprehenditque ve-
ſtimenta ſua, & ſcidit illa in duas
partes.
13 Et levavit pallium Eliæ, quod
ceciderat ei: reverſuſque ſtetit ſu-
per ripam Jordanis,
14 Et pallio Eliæ, quod ceciderat
ei, percuſſit aquas, & non ſunt di-
viſæ. & dixit: Ubi eſt Deus Eliæ
etiam nunc? Percuſſitque aquas, &
diviſæ ſunt huc atque illuc, & tran-
ſiit Eliſeus.
15 Videntes autem filii propheta-
rum, qui erant in Jericho econtra
dixerunt: Requievit ſpiritus Eliæ
ſuper Eliſeum. Et venientes in oc-
curſum ejus, adoraverunt eum pro-
ni in terram,
16 Dixeruntque illi: Ecce, cum
ſervis tuis ſunt quinquaginta viri
fortes, qui poſſunt ire, & quærere
dominum tuum, ne forte tulerit
eum ſpiritus Domini, & projecerit
eum in unum montium, aut in u-
nam vallium. Qui ait: Nolite mit-
tere.
17 Coegeruntque eum, donec ac-
quieſceret, & diceret: Mittite. Et
miſerunt quinquaginta viros: qui
cum quæſiſſent tribus diebus, non
invenerunt.
18 Et reverſi ſunt ad eum: at ille
habitabat in Jericho, & dixit eis:
Numquid non dixi vobis: Nolite
mittere?
19 Dixerunt quoque viri civitatis
ad Eliſeum: Ecce habitatio civitatis
hujus optima eſt, ſicut tu ipſe do-
mine perſpicis: ſed aquæ peſſimæ
ſunt, & terra ſterilis.
20 At ille ait: Afferte mihi vas
novum, & mittite in illud ſal. Quod
cum attuliſſent,
21 Egreſſus ad fontem aquarum,
miſit in illum ſal, & ait: Hæc dicit
Dominus: Sanavi aquas has, & non
erat ultra in eis mors, neq; ſterilitas.
22 Sanatæ ſunt ergo aquæ uſque in
diem hanc, juxta verbum Eliſei,
quod locutus eſt.
23 Aſcendit autem inde in Bethel:
cumque aſcenderet per viam, pueri
parvi egreſſi ſunt de civitate, & il-
ludebant ei, dicentes: Aſcende cal-
ve, aſcende calve.
24 Qui cum reſpexiſſet, vidit eos,
& maledixit eis in nomine Domini:
egreſſique ſunt duo urſi de ſaltu, &
laceraverunt ex eis quadraginta
duos pueros.
25 Abiit autem inde in montem
Carmeli, & inde reverſus eſt in Sa-
mariam.

CAPUT III.

Ob prævaricatum a rege Moab fœdus quod cum rege Israel habebat, ascendunt adversus illum rex Israel, rex Juda, & rex Edom; quibus siti pene enectis Dominus per Eliseum aquam sine pluvia promittit, & victoriam de rege Moab, qui suo primogenito immolato urbis excidium arcet.

1 JOram vero filius Achab regnavit super Israel in Samaria anno decimo octavo Josaphat regis Judæ. Regnavitque duodecim annis.
2 Et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater suus & mater: tulit enim statuas Baal, quas fecerat pater ejus.
3 Verumtamen in peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, adhæsit, nec recessit ab eis.
4 Porro Mesa rex Moab, nutriebat pecora multa, & solvebat regis Israel centum millia agnorum, & centum millia arietum, cum velleribus suis.
5 Cumque mortuus fuisset Achab, prævaricatus est fœdus, quod habebat cum rege Israel.
6 Egressus est igitur rex Joram in die illa de Samaria, & recensuit universum Israel.
7 Misitque ad Josaphat regem Juda, dicens: Rex Moab recessit a me, veni mecum contra eum ad prælium. Qui respondit: Ascendam: qui meus est, tuus est: populus meus, populus tuus; & equi mei, equi tui.
8 Dixitque: Per quam viam adscendemus? At ille respondit: Per desertum Idumææ.
9 Perrexerunt igitur, rex Israel, & rex Juda, & rex Edom, & circuierunt per viam septem dierum, nec erat aqua exercitui, & jumentis quæ sequebantur eos.
10 Dixitque rex Israel: Heu heu heu, congregavit nos Dominus tres reges, ut traderet in manus Moab.
11 Et ait Josaphat: Est ne hic propheta Domini, ut deprecemur Dominum per eum? Et respondit unus de servis regis Israel: Est hic Eliseus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Eliæ.
12 Et ait Josaphat: Est apud eum sermo Domini. Descenditque ad eum rex Israel, & Josaphat rex Juda, & rex Edom.
13 Dixit autem Eliseus ad regem Israel: Quid mihi & tibi est? vade ad prophetas patris tui, & matris tuæ. Et ait illi rex Israel: Quare congregavit Dominus tres reges hos, ut traderet eos in manus Moab?
14 Dixitque ad eum Eliseus: Vivit Dominus exercituum, in cujus conspectu sto, quod si non vultum Josaphat regis Judæ erubescerem, non attendissem quidem te, nec respexissem.
15 Nunc autem adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus Domini, & ait:

16 Hæc dicit Dominus : Facite alveum torrentis hujus foſſas & foſſas.
17 Hæc enim dicit Dominus : Non videbitis ventum, neque pluviam : & alveus iſte replebitur aquis, & bibetis vos, & familiæ veſtræ, & jumenta veſtra.
18 Parumque eſt hoc in conſpectu Domini: inſuper tradet etiam Moab in manus veſtras.
19 Et percutietis omnem civitatem munitam, & omnem urbem electam, & univerſum lignum fructiferum ſuccidetis, cunctoſque fontes aquarum obturabitis, & omnem agrum egregium operietis lapidibus.
20 Factum eſt igitur mane, quando ſacrificium offerri ſolet, & ecce, aquæ veniebant per viam Edom, & repleta eſt terra aquis.
21 Univerſi autem Moabitæ, audientes quod aſcendiſſent reges ut pugnarent adverſum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo deſuper, & ſteterunt in terminis.
22 Primoque mane ſurgentes, & orto jam ſole ex adverſo aquarum, viderunt Moabitæ econtra aquas rubras quaſi ſanguinem,
23 Dixeruntque : Sanguis gladii eſt: pugnaverunt reges contra ſe, & cæſi ſunt mutuo : nunc perge ad prædam Moab.
24 Perrexeruntque in caſtra Iſrael: porro conſurgens Iſrael, percuſſit Moab : at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, & percuſſerunt Moab,
25 Et civitates deſtruxerunt : & omnem agrum optimum, mittentes ſinguli lapides, repleverunt : & univerſos fontes aquarum obturaverunt : & omnia ligna fructifera ſucciderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent : & circumdata eſt civitas a fundibulariis, & magna ex parte percuſſa.
26 Quod cum vidiſſet rex Moab, prævaluiſſe ſcilicet hoſtes, tulit ſecum ſeptingentos viros educentes gladium, ut irrumperent ad regem Edom : & non potuerunt.
27 Arripienſque filium ſuum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocauſtum ſuper murum : & facta eſt indignatio magna in Iſrael, ſtatimque receſſerunt ab eo, & reverſi ſunt in terram ſuam.

CAPUT IV.

Eliſeus viduæ debitis oppreſſæ oleum impetrat quo ſolvat creditoribus ; Sunamitidi hoſpitæ ſuæ filium, quem poſtea mortuum ſuſcitat ; farina quoque pulmento infuſa, ipſius aufert amaritudinem, & paucis panibus multos ſaciat.

1 Mulier autem quædam de uxoribus prophetarum clamabat ad Eliſeum, dicens : Servus tuus vir meus mortuus eſt, & tu noſti quia ſervus tuus fuit timens Dominum : & ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad ſerviendum ſibi.
2 Cui dixit Eliſeus : Quid vis ut faciam tibi? Dic mihi, quid habes in domo tua? At illa reſpondit : Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea, niſi parum olei, quo ungar.
3 Cui ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vaſa vacua non pauca.
4 Et ingredere, & claude oſtium tuum, cum intrinſecus fueris tu, & filii tui : & mitte inde in omnia vaſa hæc : & cum plena fuerint, tolles.
5 Ivit itaque mulier, & clauſit oſtium ſuper ſe, & ſuper filios ſuos: illi offerebant vaſa, & illa infundebat.
6 Cumque plena fuiſſent vaſa, dixit ad filium ſuum : Affer mihi adhuc vas. Et ille reſpondit : Non habeo. Stetitque oleum.
7 Venit autem illa, & indicavit homini Dei. Et ille, Vade, inquit, vende oleum, & redde creditori tuo : tu autem, & filii tui vivite de reliquo.
8 Facta eſt autem quædam dies, & tranſibat Eliſeus per Sunam : erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum ut comederet panem : cumque frequenter inde tranſiret, divertebat ad eam ut comederet panem.
9 Quæ dixit ad virum ſuum: Animadverto quod vir Dei ſanctus eſt iſte, qui tranſit per nos frequenter.
10 Faciamus ergo ei cœnaculum parvum, & ponamus ei in eo lectulum, & menſam, & ſellam, & candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi.
11 Facta eſt ergo dies quædam, & veniens divertit in cœnaculum, & requievit ibi.
12 Dixitque ad Giezi puerum ſuum:

Voca Sunamitidem istam. Qui cum
vocasset eam, & illa stetisset coram
eo,
13 Dixit ad puerum suum: Loquere
re ad eam: Ecce, sedule in omnibus
ministrasti nobis, quid vis ut faciam
tibi? numquid habes negotium, &
vis ut loquar regi, sive principi militiæ?
litiæ? Quæ respondit: In medio populi
puli mei habito.
14 Et ait: Quid ergo vult ut faciam
ei? Dixitque Giezi: Ne quæras: filium
lium enim non habet, & vir ejus senex
nex est.
15 Præcepit itaque ut vocaret eam:
quæ cum vocata fuisset, & stetisset
ante ostium,
16 Dixit ad eam: In tempore isto,
& in hac eadem hora, si vita comes
fuerit, habebis in utero filium. At
illa respondit: Noli quæso domine
mi, vir Dei, noli mentiri ancillę tuę.
17 Et concepit mulier, & peperit
filium, in tempore, & in hora eadem,
dem, qua dixerat Eliseus.
18 Crevit autem puer. Et cum esset
set quædam dies, & egressus isset ad
patrem suum, ad messores,
19 Ait patri suo: Caput meum doleo,
leo, caput meum doleo. At ille dixit
xit puero: Tolle, & duc eum ad matrem
trem suam.
20 Qui cum tulisset, & duxisset
eum ad matrem suam, posuit eum
illa super genua sua usque ad meridiem,
diem, & mortuus est.
21 Ascendit autem, & collocavit
eum super lectulum hominis Dei,
& clausit ostium: & egressa,
22 Vocavit virum suum, & ait:
Mitte mecum, obsecro, unum de
pueris, & asinam, ut excurram usque
que ad hominem Dei, & revertar.
23 Qui ait illi: Quam ob causam
vadis ad eum? hodie non sunt Calendæ,
lendæ, neque Sabbatum. Quæ respondit:
spondit: Vadam.
24 Stravitque asinam, & præcepit
puero: Mina, & propera, ne mihi
moram facias in eundo: & hoc age
quod præcipio tibi.
25 Profecta est igitur, & venit ad
virum Dei in montem Carmeli:
cumque vidisset eam vir Dei econtra,
tra, ait ad Giezi puerum suum:
Ecce Sunamitis illa.
26 Vade ergo in occursum ejus, &
dic ei: Rectene agitur circa te, &
circa virum tuum, & circa filium
tuum? Quæ respondit: Recte.
27 Cumque venisset ad virum Dei
in montem, apprehendit pedes ejus:
& accessit Giezi ut amoveret eam.
Et ait homo Dei: Dimitte illam:
animam enim ejus in amaritudine
est, & Dominus celavit a me, &
non indicavit mihi.
28 Quæ dixit illi: Numquid petivi
filium a domino meo? numquid non
dixi ibi: Ne illudas me?
29 Et ille ait ad Giezi: Accinge lumbos
bos tuos, & tolle baculum meum in
manu tua, & vade. Si occurrerit tibi
bi homo, non salutes eum: & si salutaverit
lutaverit te quispiam, non respondeas
deas illi: & pones baculum meum
super faciem pueri.
30 Porro mater pueri ait: Vivit
Dominus, & vivit anima tua, non
dimittam te. Surrexit ergo, & secutus
cutus est eam.
31 Giezi autem præcesserat ante
eos, & posuerat baculum super faciem
ciem pueri, & non erat vox, neque
sensus: reversusque est in occursum
ejus, & nuntiavit ei, dicens: Non
surrexit puer.
32 Ingressus est ergo Eliseus domum,
mum, & ecce puer mortuus jacebat
bat in lectulo ejus:
33 Ingressusque clausit ostium super
per se, & super puerum: & oravit
ad Dominum.
34 Et ascendit, & incubuit super
puerum: posuitque os suum super
os ejus, & oculos suos super oculos
ejus, & manus suas super manus
ejus: & incurvavit se super eum, &
calefacta est caro pueri.
35 At ille reversus, deambulavit
in domo, semel huc atque illuc: &
ascendit, & incubuit super eum: &
oscitavit puer septies, aperuitque
oculos.
36 At ille vocavit Giezi, & dixit
ei: Voca Sunamitidem hanc. Quæ
vocata, ingressa est ad eum. Qui ait:
Tolle filium tuum.
37 Venit illa, & corruit ad pedes
ejus, & adoravit super terram: tulitque
litque filium suum, & egressa est,
38 Et Eliseus reversus est in Galgala.
la. Erat autem fames in terra, & filii
lii prophetarum habitabant coram
eo. dixitque uni de pueris suis: Pone
ne ollam grandem, & coque pulmentum
mentum filiis prophetarum.
39 Et egressus est unus in agrum ut
colligeret herbas agrestes: invenitque
que quasi vitem silvestrem, & col-

legit ex ea colocynthidas agri, & implevit pallium suum, & reversus concidit in ollam pulmenti: nesciebat enim quid esset.

40 Infuderunt ergo sociis, ut comederent: cumque gustassent de coctione, clamaverunt, dicentes: Mors in olla vir Dei. Et non potuerunt comedere.

41 At ille, Afferte, inquit, farinam. Cumque tulissent, misit in ollam, & ait: Infunde turbæ, ut comedant. Et non fuit amplius quidquam amaritudinis in olla.

42 Vir autem quidam venit de Baalsalisa deferens viro Dei panes primitiarum, viginti panes hordeaceos, & frumentum novum in pera sua. At ille dixit: Da populo, ut comedat.

43 Responditque ei minister ejus: Quantum est hoc, ut apponam centum viris? Rursum ille ait: Da populo, ut comedat: hæc enim dicit Dominus: Comedent, & supererit.

44 Posuit itaque coram eis: qui comederunt, & superfuit juxta verbum Domini.

CAPUT V.

Scidit rex Israel vestimenta sua quod jussisset rex Syriæ ut Naaman leprosum curaret; quem Eliseus septena in Jordane lotione mundat a lepra, quæ Giezi propter munera mendacio extorta, ab Eliseo, spreta, perpetuo adhæsit.

1 NAaman princeps militiæ regis Syriæ, erat vir magnus apud dominum suum, & honoratus: per illum enim dedit Dominus salutem Syrię: erat autem vir fortis & dives, sed leprosus.

2 Porro de Syria egressi fuerant latrunculi, & captivam duxerant de terra Israel puellam parvulam, quæ erat in obsequio uxoris Naaman,

3 Quæ ait ad dominam suam: Utinam fuisset dominus meus ad prophetam, qui est in Samaria: profecto curasset eum a lepra, quam habet.

4 Ingressus est itaque Naaman ad dominum suum, & nuntiavit ei, dicens: Sic & sic locuta est puella de terra Israel.

5 Dixitque ei rex Syriæ: Vade, & mittam litteras ad regem Israel. Qui cum profectus esset, & tulisset secum decem talenta argenti, & sex millia aureos, & decem mutatoria vestimentorum,

6 Detulit litteras ad regem Israel, in hæc verba: Cum acceperis epistolam hanc, scito quod miserim ad te Naaman servum meum, ut cures eum a lepra tua.

7 Cumque legisset rex Israel litteras, scidit vestimenta sua, & ait: Numquid Deus ego sum, ut occidere possim, & vivificare, quia iste misit ad me, ut curem hominem a lepra sua? animadvertite, & videte quod occasiones quærat adversum me.

8 Quod cum audisset Eliseus vir Dei, scidisse videlicet regem Israel vestimenta sua, misit ad eum, dicens: Quare scidisti vestimenta tua? veniat ad me, & sciat esse prophetam in Israel.

9 Venit ergo Naaman cum equis & curribus, & stetit ad ostium domus Elisei:

10 Misitque ad eum Eliseus nuntium, dicens: Vade, & lavare septies in Jordane, & recipiet sanitatem caro tua, atque mundaberis.

11 Iratus Naaman recedebat, dicens: Putabam quod egrederetur ad me, & stans invocaret nomen Domini Dei sui, & tangeret manu sua locum lepræ, & curaret me.

12 Numquid non meliores sunt Abana & Pharphar, fluvii Damasci, omnibus aquis Israel, ut laver in eis, & munder? Cum ergo vertisset se, & abiret indignans,

13 Accesserunt ad eum servi sui, & locuti sunt ei: Pater, & si rem grandem dixisset tibi propheta, certe facere debueras: quanto magis quia nunc dixit tibi: Lavare, & mundaberis?

14 † Descendit, & lavit in Jordane septies juxta sermonem viri Dei, & restituta est caro ejus, sicut caro pueri parvuli, & mundatus est. † *Luc.* 4. 27.

15 Reversusque ad virum Dei cum universo comitatu suo, venit, & stetit coram eo, & ait: Vere scio quod non sit alius Deus in universa terra, nisi tantum in Israel. Obsecro itaq; ut accipias benedictionem a servo tuo.

16 At ille respondit: Vivit Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit.

17 Dixitque Naaman: Ut Vis: sed, obsecro, concede mihi servo tuo, ut

tollam onus duorum burdonum de
terra: non enim faciet ultra servus
tuus holocaustum aut victimam diis
alienis, nisi Domino.
18 Hoc autem solum est, de quo
depreceris Dominum pro servo tuo,
quando ingredietur dominus meus
templum Remmon, ut adoret, &
illo innitente super manum meam,
si adoravero in templo Remmon,
adorante eo in eodem loco, ut igno-
scat mihi Dominus servo tuo pro
hac re.
19 Qui dixit ei: Vade in pace. Abiit
ergo ab eo electo terræ tempore.
20 Dixitque Giezi puer viri Dei:
Pepercit dominus meus Naaman Sy-
ro isti, ut non acciperet ab eo quæ
attulit: vivit Dominus, quia cur-
ram post eum, & accipiam ab eo ali-
quid.
21 Et secutus est Giezi post tergum
Naaman: quem cum vidisset ille cur-
rentem ad se, desiliit de curru in
occursum ejus, & ait: Rectene sunt
omnia?
22 Et ille ait: Recte. dominus meus
misit me ad te, dicens: Modo vene-
runt ad me duo adolescentes de mon-
te Ephraim, ex filiis prophetarum:
da eis talentum argenti, & vestes
mutatorias duplices.
23 Dixitque Naaman: Melius est
ut accipias duo talenta. Et coegit
eum, ligavitque duo talenta argenti
in duobus saccis, & duplicia vesti-
menta, & imposuit duobus pueris
suis, qui & portaverunt coram eo.
24 Cumque venisset jam vesperi,
tulit de manu eorum, & reposuit in
domo, dimisitque viros, & abierunt.
25 Ipse autem ingressus, stetit co-
ram domino suo. Et dixit Eliseus:
Unde venis Giezi? Qui respondit:
Non ivit servus tuus quoquam.
26 At ille ait: Nonne cor meum in
præsenti erat, quando reversus est
homo de curru suo in occursum tui?
Nunc igitur accepisti argentum, &
accepisti vestes, ut emas oliveta, &
vineas, & oves, & boves, & ser-
vos, & ancillas.
27 Sed & lepra Naaman adhærebit
tibi, & semini tuo, usque in sempi-
ternum. Et egressus est ab eo lepro-
sus quasi nix.

CAPUT VI.

Eliseus ferrum securis natare facit; regis Syriæ milites ducuntur quasi excæcati in Samariam ab Eliseo, quem ob regis sui secreta regi Israel patefacta capere nitebantur; ac postmodum Syris obsidentibus Samariam, matres ob inediam filios suos comedunt, propter quod Eliseus a rege jubetur occidi.

1 Dixerunt autem filii prophe-
tarum ad Eliseum: Ecce
locus, in quo habitamus coram te,
angustus est nobis.
2 Eamus usque ad Jordanem, &
tollant singuli de silva materias sin-
gulas, ut ædificemus nobis ibi lo-
cum ad habitandum. Qui dixit: Ite.
3 Et ait unus ex illis: Veni ergo &
tu cum servis tuis. Respondit: Ego
veniam.
4 Et abiit cum eis. Cumque venis-
sent ad Jordanem, cædebant ligna.
5 Accidit autem, ut cum unus ma-
teriam succidisset, caderet ferrum
securis in aquam: exclamavitque il-
le, & ait: Heu heu heu domine mi,
& hoc ipsum mutuo acceperam.
6 Dixit autem homo Dei: Ubi ce-
cidit? At ille monstravit ei locum.
Præcidit ergo lignum, & misit il-
luc: natavitque ferrum,
7 Et ait: Tolle. Qui extendit ma-
num, & tulit illud.
8 Rex autem Syriæ pugnabat con-
tra Israel, consiliumque iniit cum
servis suis, dicens: In loco illo &
illo ponamus insidias.
9 Misit itaque vir Dei ad regem Is-
rael, dicens: Cave ne transeas in locũ
illum: quia ibi Syri in insidiis sunt.
10 Misit itaque rex Israel ad locum
quem dixerat ei vir Dei, & præoc-
cupavit eum, & observavit se ibi
non semel neque bis.
11 Conturbatumq; est cor regis Sy-
riæ pro hac re: & convocatis servis
suis, ait: Quare nõ indicatis mihi quis
proditor mei sit apud regem Israel?
12 Dixitque unus servorum ejus:
Nequaquam domine mi rex, sed Eli-
seus propheta, qui est in Israel, indi-
cat regi Israel omnia verba quæcum-
que locutus fueris in conclavi tuo.
13 Dixitque eis: Ite, & videte ubi
sit: ut mittam, & capiam eum. An-
nuntiaveruntque ei, dicentes: Ecce
in Dothan.
14 Misit ergo illuc equos & currus,

& robur exercitus: qui cum venissent
nocte, circumdederunt civitatem.
15 Consurgens autem diluculo minister viri Dei, egressus vidit exercitum in circuitu civitatis, & equos & currus: nuntiavitque ei, dicens: Heu heu heu domine mi, quid faciemus?
16 At ille respondit: Noli timere: plures enim nobiscum sunt, quam cum illis.
17 Cumque orasset Eliseus, ait: Domine, aperi oculos hujus, ut videat. Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit: & ecce mons plenus equorum, & curruum igneorum, in circuitu Elisei.
18 Hostes vero descenderunt ad eum: porro Eliseus oravit ad Dominum, dicens: Percute, obsecro, gentem hanc cæcitate. Percussitque eos Dominus, ne viderent, juxta verbum Elisei.
19 Dixit autem ad eos Eliseus: Non est hæc via, neque ista est civitas: sequimini me, & ostendam vobis virum quem quæritis. Duxit ergo eos in Samariam:
20 Cumque ingressi fuissent in Samariam, dixit Eliseus: Domine aperi oculos istorum, ut videant. Aperuitque Dominus oculos eorum, & viderunt se esse in medio Samariæ.
21 Dixitque rex Israel ad Eliseum, cum vidisset eos: Numquid percutiam eos, pater mi?
22 Et ille ait: Non percuties: neque enim cepisti eos gladio & arcu tuo, ut percutias, sed pone panem & aquam coram eis, ut comedant & bibant, & vadant ad dominum suum.
23 Appositaque est eis ciborum magna præparatio, & comederunt & biberunt, & dimisit eos, abieruntque ad dominum suum, & ultra non venerunt latrones Syriæ in terram Israel.
24 Factum est autem post hæc, congregavit Benadad rex Syriæ, universum exercitum suum, & ascendit, & obsidebat Samariam.
25 Factaque est fames magna in Samaria: & tamdiu obsessa est, donec venumdaretur caput asini octoginta argenteis, & quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis.
26 Cumque rex Israel transiret per murum, mulier quædam exclamavit ad eum, dicens: Salva me domine mi rex.
27 Qui ait: Non te salvat Dominus: unde te possum salvare? de area, vel de torculari? Dixitque ad eam rex: Quid tibi vis? Quæ respondit:
28 Mulier ista dixit mihi: Da filium tuum, ut comedamus eum hodie, & filium meum comedemus cras.
29 Coximus ergo filium meum, & comedimus. Dixique ei die altera: Da filium tuum, ut comedamus eum. Quæ abscondit filium suum.
30 Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua, & transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus.
31 Et ait rex: Hæc mihi faciat Deus, & hæc addat, si steterit caput Elisei filii Saphat super ipsum hodie.
32 Eliseus autem sedebat in domo sua, & senes sedebant cum eo. Præmisit itaque virum: & antequam veniret nuntius ille, dixit ad senes: Numquid scitis quod miserit filius homicidæ hic, ut præcidatur caput meum? videte ergo, cum venerit nuntius, claudite ostium, & non sinatis eum introire: ecce enim sonitus pedum domini ejus post eum est.
33 Adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius, qui veniebat ad eum. Et ait: Ecce, tantum malum a Domino est: quid amplius expectabo a Domino?

CAPUT VII.

Eliseus in Samaria prædicit fore frumenti abundantiam; quam leprosi quatuor in Samaria annuntiant, territis a Deo Syris, ac omnibus relictis obsidionem solventibus: dux autem Elisei verbo incredulus a turba conculcatur in porta Samariæ.

1 Dixit autem Eliseus: Audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus: In tempore hoc cras modius similæ uno statere erit, & duo modii hordei statere uno, in porta Samariæ.
2 Respondens unus de ducibus, super cujus manum rex incumbebat, homini Dei, ait: Si Dominus fecerit etiam cataractas in cælo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, & inde non comedes.
3 Quatuor ergo viri erant leprosi juxta introitum portæ: qui dixerunt

ad in-

ad invicem: Quid hic esse volumus
donec moriamur?
4 Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur: sive manserimus hic, moriendum nobis est: venite ergo, & transfugiamus ad castra Syriæ, si pepercerint nobis, vivemus: si autem occidere voluerint, nihilominus moriemur.
5 Surrexerunt ergo vesperi, ut venirent ad castra Syriæ. Cumque venissent ad principium castrorum Syriæ, nullum ibidem repererunt.
6 Siquidem Dominus sonitum audire fecerat in castris Syriæ, curruum, & equorum, & exercitus plurimi: dixeruntque ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israel reges Hethæorum & Ægyptiorum, & venerunt super nos.
7 Surrexerunt ergo, & fugerunt in tenebris, & dereliquerunt tentoria sua, & equos & asinos, in castris, fugeruntque, animas tantum suas salvare cupientes.
8 Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum, & comederunt, & biberunt: tuleruntque inde argentum, & aurum, & vestes, & abierunt, & absconderunt: & rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum, & inde similiter auferentes absconderunt.
9 Dixeruntque ad invicem: Non recte facimus: hæc enim dies boni nuntii est. Si tacuerimus, & noluerimus nuntiare usque mane, sceleris arguemur: venite, eamus, & nuntiemus in aula regis.
10 Cumque venissent ad portam civitatis, narraverunt eis, dicentes: Ivimus ad castra Syriæ, & nullum ibidem reperimus hominem, nisi equos & asinos alligatos, & fixa tentoria.
11 Ierunt ergo portarii, & nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus.
12 Qui surrexit nocte, & ait ad servos suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri: Sciunt quia fame laboramus, & idcirco egressi sunt de castris, & latitant in agris, dicentes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos, & tunc civitatem ingredi poterimus.
13 Respondit autem unus servorum ejus: Tollamus quinque equos, qui remanserunt in urbe (quia ipsi tantum sunt in universa multitudine Israel, alii enim consumpti sunt) & mittentes explorare poterimus.
14 Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex in castra Syrorum, dicens: Ite, & videte.
15 Qui abierunt post eos usque ad Jordanem: ecce autem omnis via plena erat vestibus & vasis, quæ projecerant Syri cum turbarentur: reversique nuntii indicaverunt regi.
16 Et egressus populus diripuit castra Syriæ: factusque est modius similæ statere uno, & duo modii hordei statere uno, juxta verbum Domini.
17 Porro rex ducem illum, in cujus manu incumbebat, constituit ad portam: quem conculcavit turba in introitu portæ, & mortuus est, juxta quod locutus fuerat vir Dei, quando descenderat rex ad eum.
18 Factumque est secundum sermonem viri Dei, quem dixerat regi, quando ait: Duo modii hordei statere uno erunt, & modius similæ statere uno, hoc eodem tempore cras in porta Samariæ:
19 Quando responderat dux ille viro Dei, & dixerat: Etiamsi Dominus fecerit cataractas in cælo, numquid poterit fieri quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, & inde non comedes.
20 Evenit ergo ei sicut prædictum fuerat, & conculcavit eum populus in porta, & mortuus est.

CAPUT VIII.

Post septennem famem ab Eliseo prædictam, Sunamitis quæ ipsius consilio peregrinata erat, reversa suos agros cum fructibus recuperat: Eliseus Benadad ægrotantem prædicit moriturum, & impium Hazael regnaturum: Joram rex Juda percussit Idumæos quod a se recessissent; cui impio succedit Ochozias filius impius.

1 Eliseus autem locutus est ad mulierem, † cujus vivere fecerat filium, dicens: Surge, vade tu & domus tua, & peregrinare ubicumque repereris: vocavit enim Dominus famem, & veniet super terram septem annis.

† *Supr.* 4. 35.

2 Quæ surrexit, & fecit juxta verbum hominis Dei: & vadens cum domo sua, peregrinata est in terra Philisthiim diebus multis.

3 Cumque finiti essent anni septem, reversa est mulier de terra Philisthiim: & egressa est ut interpellaret regem pro domo sua, & pro agris suis.

4 Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri Dei, dicens: Narra mihi omnia magnalia quæ fecit Eliseus.

5 Cumque ille narraret regi quo modo mortuum suscitasset, apparuit mulier, cujus vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua, & pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, hæc est mulier, & hic est filius ejus, quem suscitavit Eliseus.

6 Et interrogavit rex mulierem: quæ narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum, dicens: Restitue ei omnia quæ sua sunt, & universos reditus agrorum, a die qua reliquit terram usque ad præsens.

7 Venit quoque Eliseus Damascum, & Benadad rex Syriæ ægrotabat: nuntiaveruntque ei, dicentes: Venit vir Dei huc.

8 Et ait rex ad Hazael: Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac?

9 Ivit igitur Hazael in occursum ejus, habens secum munera, & omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum. Cumque stetisset coram eo, ait: Filius tuus Benadad rex Syriæ misit me ad te, dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac?

10 Dixitque ei Eliseus: Vade, dic ei: Sanaberis: porro ostendit mihi Dominus quia morte morietur.

11 Stetitque cum eo, & conturbatus est usque ad suffusionem vultus: flevitque vir Dei.

12 Cui Hazael ait: Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quæ facturus sis filiis Israel mala. Civitates eorum munitas igne succendes, & juvenes eorum interficies gladio, & parvulos eorum elides, & prægnantes divides.

13 Dixitque Hazael: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam? Et ait Eliseus: Ostendit mihi Dominus te regem Syriæ fore.

14 Qui cum recessisset ab Eliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Eliseus? At ille respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem.

15 Cumque venisset dies altera, tulit stragulum, & infudit aquam, & expandit super faciem ejus: quo mortuo, regnavit Hazael pro eo.

16 Anno quinto Joram filii Achab regis Israel, & Josaphat regis Juda, regnavit Joram filius Josaphat rex Juda.

17 † Triginta duorum annorum erat cum regnare cœpisset, & octo annis regnavit in Jerusalem. †2Par. 21. 5.

18 Ambulavitque in viis regum Israel, sicut ambulaverat domus Achab: filia enim Achab erat uxor ejus: & fecit quod malum est in conspectu Domini.

19 † Noluit autem Dominus disperdere Judam, propter David servum suum, sicut promiserat ei, ut daret illi lucernam, & filiis ejus cunctis diebus. †2Reg. 7. 16.

20 † In diebus ejus recessit Edom, ne esset sub Juda, & constituit sibi regem. †2Par. 21. 8.

21 Venitque Joram Seira, & omnes currus cum eo: & surrexit nocte, percussitque Idumæos, qui eum circumdederant, & principes curruum, populus autem fugit in tabernacula sua.

22 Recessit ergo Edom ne esset sub Juda, usque ad diem hanc. Tunc recessit & Lobna in tempore illo.

23 Reliqua autem sermonum Joram & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda?

24 Et dormivit Joram cum patribus suis, sepultusque est cum eis in civitate David, & regnavit Ochozias filius ejus pro eo.

25 † Anno duodecimo Joram filii Achab regis Israel, regnavit Ochozias filius Joram regis Judæ. †2Par. 22. 1.

26 Viginti duorum annorum erat Ochozias cum regnare cœpisset, & uno anno regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Athalia filia Amri regis Israel.

27 Et ambulavit in viis domus Achab: & fecit quod malum est coram Domino, sicut domus Achab: gener enim domus Achab fuit.

28 Abiit quoque cum Joram filio Achab, ad præliandum contra Hazael regem Syrię in Ramoth Galaad, & vulneraverunt Syri Joram:

29 Qui reversus est ut curaretur, in
Jezrahel: quia vulneraverant eum
Syri in Ramoth, prælantem contra
Hazael regem Syriæ. Porro Ocho-
zias filius Joram rex Juda, descen-
dit invisere Joram filium Achab
in Jezrahel, quia ægrotabat
ibi.

CAPUT IX.

Jehu in regem Israel uncto per prophetam, mandat Dominus, ut deleat domum Achab: occidit ergo Joram una cum Ochozia rege Juda, & corpus Jezabel a fenestra ipsius jussu præcipitata canes devorant, juxta Eliæ vaticinium.

1 ELiseus autem prophetes vo-
cavit unum de filiis prophe-
tarum, & ait illi: Accinge lumbos
tuos, & tolle lenticulam olei hanc
in manu tua, & vade in Ramoth
Galaad.
2 † Cumque veneris illuc, videbis
†3 Reg. 19. 16. Jehu filium Josaphat filii Namsi: &
ingressus suscitabis eum de medio
fratrum suorum, & introduces in
interius cubiculum.
3 Tenensque lenticulam olei, fun-
des super caput ejus, & dices: Hæc
dicit Dominus: Unxi te regem su-
per Israel. Aperiesque ostium, &
fugies, & non ibi subsistes.
4 Abiit ergo adolescens puer pro-
phetæ in Ramoth Galaad.
5 Et ingressus est illuc: ecce autem
principes exercitus sedebant, & ait:
Verbum mihi ad te, o princeps. Di-
xitque Jehu: Ad quem ex omnibus
nobis? At ille dixit: Ad te, o prin-
ceps.
6 Et surrexit & ingressus est cubi-
culum: at ille fudit oleum super ca-
put ejus, & ait: Hæc dicit Domi-
nus Deus Israel: Unxi te regem su-
per populum Domini Israel.
7 Et percuties domum Achab do-
mini tui, & ulciscar sanguinem ser-
vorum meorum prophetarum, &
sanguinem omnium servorum Do-
mini, de manu Jezabel.
8 † Perdamque omnem domum
Achab: & interficiam de Achab †3 Reg. 21. 21.
mingentem ad parietem, & clausum
& novissimum in Israel.
9 Et dabo domum Achab, sicut
† domum Jeroboam filii Nabat, & †3 Reg. 15. 29.
sicut domum † Baasa filii Ahia. †3 Reg 16. 3.
10 Jezabel quoque comedent canes
in agro Jezrahel, nec erit qui sepe-
liat eam. Aperuitque ostium, &
fugit.
11 Jehu autem egressus est ad ser-
vos domini sui: qui dixerunt ei: Re-
ctene sunt omnia? quid venit insa-
nus iste ad te? Qui ait eis: Nostis ho-
minem, & quid locutus sit.
12 At illi responderunt: Falsum
est, sed magis narra nobis. Qui ait
eis: Hæc & hæc locutus est mihi, &
ait: Hæc dicit Dominus: Unxi te
regem super Israel.
13 Festinaverũt itaque, & unusquis-
que tollens pallium suum posuerunt

sub pedibus ejus in similitudinem tribunalis, & cecinerunt tuba, atque dixerunt: Regnavit Jehu.
14 Conjuravit ergo Jehu filius Josaphat filii Namsi contra Joram: † porro Joram obsederat Ramoth Galaad, ipse & omnis Israel, contra Hazael regem Syriæ: † Supr. 8. 28.
15 Et reversus fuerat ut curaretur in Jezrahel propter vulnera, quia percusserant eum Syri, prælantem contra Hazael regem Syriæ. Dixitque Jehu: Si placet vobis, nemo egrediatur profugus de civitate, ne vadat, & nuntiet in Jezrahel.
16 Et ascendit, & profectus est in Jezrahel: Joram enim ægrotabat ibi, & Ochozias rex Juda descenderat ad visitandum Joram.
17 Igitur speculator, qui stabat super turrim Jezrahel, vidit globum Jehu venientis, & ait: Video ego globum. Dixitque Joram: Tolle currum, & mitte in occursum eorum, & dicat vadens: Rectene sunt omnia?
18 Abiit ergo, qui ascenderat currum, in occursum ejus, & ait: Hæc dicit rex: Pacata ne sunt omnia? Dixitque Jehu: Quid tibi & paci? transi, & sequere me. Nuntiavit quoque speculator, dicens: Venit nuntius ad eos, & non revertitur.
19 Misit etiam currum equorum secundum: venitque ad eos, & ait: Hæc dicit rex: Numquid pax est? Et ait Jehu: Quid tibi & paci? transi, & sequere me.
20 Nuntiavit autem speculator, dicens: Venit usque ad eos, & non revertitur: est autem incessus quasi incessus Jehu filii Namsi, præceps enim graditur.
21 Et ait Joram: Junge currum. Junxeruntque currum ejus, & egressus est Joram rex Israel, & Ochozias rex Juda, singuli in curribus suis, egressique sunt in occursum Jehu, & invenerunt eum in agro Naboth Jezrahelitæ.
22 Cumque vidisset Joram Jehu, dixit: Pax est Jehu? At ille respondit: Quæ pax? adhuc fornicationes Jezabel matris tuæ, & veneficia ejus multa vigent.
23 Convertit autem Joram manum suam & fugiens ait ad Ochoziam: Insidiæ Ochozia.
24 Porro Jehu tetendit arcum manu, & percussit Joram inter scapulas: & egressa est sagitta per cor ejus, statimque corruit in curru suo.
25 Dixitque Jehu ad Badacer ducem: Tolle, projice eum in agro Naboth Jezrahelitæ: memini enim quando ego & tu sedentes in curru sequebamur Achab patrem hujus, quod Dominus onus hoc levaverit super eum, dicens:
26 † Si non pro sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum ejus, quem vidi heri, ait Dominus, reddam tibi in agro isto, dicit Dominus. Nunc ergo tolle, & projice eum in agrum, juxta verbum Domini. † 3 Reg. 21. 22.
27 Ochozias autem rex Juda videns hoc, fugit per viam domus horti: persecutusque est eum Jehu, & ait: Etiam hunc percutite in curru suo. & percusserunt eum in ascensu Gaver, qui est juxta Jeblaam: qui fugit in Mageddo, & mortuus est ibi.
28 Et imposuerunt eum servi ejus super currum suum, & tulerunt in Jerusalem: sepelieruntque eum in sepulchro cum patribus suis in civitate David.
29 Anno undecimo Joram filii Achab, regnavit Ochozias super Judã,
30 Venitque Jehu in Jezrahel. Porro Jezabel introitu ejus audito, depinxit oculos suos stibio, & ornavit caput suum, & respexit per fenestrã
31 Ingredientem Jehu per portam, & ait: † Numquid pax potest esse Zambri, qui intefecit dominũ suum? † 3 Reg. 16. 10.
32 Levavitque Jehu faciem suam ad fenestram, & ait: Quæ est ista? & inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi.
33 At ille dixit eis: Præcipitate eam deorsum. & præcipitaverunt eam, aspersusque est sanguine paries, & equorum ungulæ conculcaverunt eam.
34 Cumque introgressus esset, ut comederet, biberetque, ait: Ite & videte maledictam illam, & sepelite eam: quia filia regis est.
35 Cumque issent ut sepelirent eam, non invenerunt nisi calvariam, & pedes, & summas manus.
36 Reversique nuntiaverunt ei. Et ait Jehu: † Sermo Domini est, quem locutus est per servum suum Eliam Thesbiten, dicens: In agro Jezrahel comedent canes carnes Jezabel, † 3 Reg. 21. 23.
37 Et erunt carnes Jezabel sicut stercus super faciem terræ in agro Jezrahel, ita ut prætereuntes dicant: Hæccine est illa Jezabel?

CAPUT X.

Jehu 70. filios Achab & 42. fratres Ochoziæ necari jubet, totamque Achab progeniem delet, & omnes sacerdotes Baal callide convocatos occidit, exusta illius statua, & templo in cloacam verso; attamen in cultu vitulorum aureorum perseverat Jehu, ideo vehementer cæsus est Israel ab Hazael: mortuo autem Jehu, succedit filius ejus Joachaz.

1 ERant autem Achab septua-
ginta filii in Samaria: scri-
psit ergo Jehu litteras, & misit in
Samariam, ad optimates civitatis,
& ad majores natu, & ad nutritios
Achab, dicens:
2 Statim ut acceperitis litteras has,
qui habetis filios domini vestri, &
currus, & equos, & civitates fir-
mas, & arma,
3 Eligite meliorem, & eum qui vo-
bis placuerit de filiis domini vestri, &
eum ponite super solium patris sui,
& pugnate pro domo domini vestri.
4 Timuerunt illi vehementer, &
dixerunt: Ecce duo reges non potue-
runt stare coram eo, & quo modo
nos valebimus resistere?
5 Miserunt ergo præpositi domus,
& præfecti civitatis, & majores na-
tu, & nutritii, ad Jehu, dicentes:
Servi tui sumus, quæcumque jusseris
faciemus, nec constituemus nobis re-
gem: quæcumque tibi placent, fac.
6 Rescripsit autem eis litteras se-
cundo, dicens: Si mei estis, & obe-
ditis mihi, tollite capita filiorum
domini vestri, & venite ad me hac
eadem hora cras in Jezrahel. Porro
filii regis, septuaginta viri, apud opti-
mates civitatis nutriebantur.
7 Cumque venissent litteræ ad eos,
tulerunt filios regis, & occiderunt
septuaginta viros, & posuerunt ca-
pita eorum in cophinis, & miserunt
ad eum in Jezrahel.
8 Venit autem nuntius, & indica-
vit ei, dicens: Attulerunt capita fi-
liorum regis. Qui respondit: Poni-
te ea ad duos acervos juxta introi-
tum portæ usque mane.
9 Cumque diluxisset, egressus est,
& stans dixit ad omnem populum:
Justi estis: si ego conjuravi contra
dominum meum, & interfeci eum,
quis percussit omnes hos?
10 † Videte ergo nunc quoniam † 3 Reg.
non cecidit de sermonibus Domini 21. 29.
in terram, quos locutus est Domi-
nus super domum Achab, & Domi-
nus fecit quod locutus est in manu
servi sui Eliæ.
11 Percussit igitur Jehu omnes, qui
reliqui erant de domo Achab in Jez-
rahel & universos optimates ejus, &
notos, & sacerdotes, donec non re-
manerent ex eo reliquiæ.
12 Et surrexit, & venit in Sama-
riam: cumque venisset ad Cameram
pastorum in via,
13 Invenit fratres Ochoziæ regis
Juda, dixitque ad eos: Quinam e-
stis vos? Qui responderunt: Fratres
Ochoziæ sumus, & descendimus ad
salutandos filios regis, & filios re-
ginæ.
14 Qui ait: Comprehendite eos vi-
vos. Quos cum comprehendissent
vivos, jugulaverunt eos in cisterna
juxta Cameram, quadraginta duos
viros, & non reliquit ex eis quem-
quam.
15 Cumque abiisset inde, invenit
Jonadab filium Rechab in occursum
sibi, & benedixit ei. Et ait ad eum:
Numquid est cor tuum rectum, sicut
cor meum cum corde tuo? Et ait Jo-
nadab: Est. Si est, inquit, da manum
tuam. Qui dedit ei manum suam. At
ille levavit eum ad se in currum:
16 Dixitque ad eum: Veni mecum,
& vide zelum meum pro Domino.
Et impositum in curru suo,
17 Duxit in Samariam. Et percus-
sit omnes qui reliqui fuerant de A-
chab in Samaria usque ad unum,
juxta verbum Domini quod locutus
est per Eliam.
18 Congregavit ergo Jehu omnem
populum, & dixit ad eos: † Achab † 3 Reg.
coluit Baal parum, ego autem co- 16. 31.
lam eum amplius.
19 Nunc igitur omnes prophetas
Baal, & universos servos ejus, &
cunctos sacerdotes ipsius, vocate ad
me: nullus sit qui non veniat, sacri-
ficium enim grande est mihi Baal:
quicumque defuerit, non vivet.
Porro Jehu faciebat hoc insidiose,
ut disperderet cultores Baal.
20 Et dixit: Sanctificate diem so-
lemnem Baal. Vocavitque,
21 Et misit in universos terminos
Israel, & venerunt cuncti servi Ba-
al: non fuit residuus ne unus qui-
dem qui non veniret. Et ingressi sunt

templum Baal: & repleta est domus Baal, a summo usque ad summum.

22 Dixitque his qui erant super vestes: Proferte vestimenta universis servis Baal. Et protulerunt eis vestes.

23 Ingressusque Jehu, & Jonadab filius Rechab, templum Baal, ait cultoribus Baal: Perquirite, & videte, ne quis forte vobiscum sit de servis Domini, sed ut sint servi Baal soli.

24 Ingressi sunt igitur ut facerent victimas & holocausta: Jehu autem præparaverat sibi foris octoginta viros, & dixerat eis: Quicumque fugerit de hominibus his, quos ego adduxero in manus vestras, anima ejus erit pro anima illius.

25 Factum est autem, cum completum esset holocaustum, præcepit Jehu militibus & ducibus suis: Ingredimini, & percutite eos, nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii: & projecerunt milites & duces: & ierunt in civitatem templi Baal,

26 Et protulerunt statuam de fano Baal, & combusserunt,

27 Et comminuerunt eam. Destruxerunt quoq; ædem Baal, & fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc.

28 Delevit itaque Jehu Baal de Israel.

29 Verumtamen a peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, non recessit, nec dereliquit vitulos aureos, qui erant in Bethel, & in Dan.

30 Dixit autem Dominus ad Jehu: Quia studiose egisti quod rectum erat, & placebat in oculis meis, & omnia quæ erant in corde meo fecisti
† *Infr.* 15. 12. contra domum Achab: † filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel.

31 Porro Jehu non custodivit ut ambularet in lege Domini Dei Israel in toto corde suo: non enim recessit a peccatis Jeroboam, qui peccare fecerat Israel.

32 In diebus illis cœpit Dominus tædere super Israel: percussitque eos Hazael in universis finibus Israel,

33 A Jordane contra orientalem plagam, omnem terram Galaad, & Gad, & Ruben, & Manasse, ab Aroer, quæ est super torrentem Arnon, & Galaad, & Basan.

34 Reliqua autem verborum Jehu, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Israel?

35 Et dormivit Jehu cum patribus suis, sepelieruntq; eum in Samaria: & regnavit Joachaz filius ejus pro eo.

36 Dies autem, quos regnavit Jehu super Israel, viginti & octo anni sunt, in Samaria.

CAPUT XI.

Athalia, audita filii morte, omne semen regium, præter Joas, ferro extinguit, & regnum sibi usurpat; sed præcipiente Jojada sacerdote occiditur, & Joas rex Juda constituitur, destructis aris & imaginibus Baal.

1 Athalia vero mater Ochoziæ, videns mortuum filium 2 *Par.* 22. 10.
suum, surrexit, & interfecit omne semen regium.

2 Tollens autem Josaba filia regis Joram, soror Ochoziæ, Joas filium Ochoziæ, furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur, & nutricem ejus, de triclinio: & abscondit eum a facie Athaliæ, ut non interficeretur.

3 Eratque cum ea sex annis clam in domo Domini: porro Athalia regnavit super terram.

4 † Anno autem septimo misit Jojada, & assumens centuriones & milites, † 2 *Par.* 23. 2.
introduxit ad se in templum Domini, pepigitque cum eis fœdus: & adjurans eos in domo Domini, ostendit eis filium regis:

5 Et præcepit illis, dicens: Iste est sermo quem facere debetis:

6 Tertia pars vestrum introeat sabbato, & observet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam Sur: & tertia pars sit ad portam, quæ est post habitaculum scutariorum: & custodietis excubias domus Messa.

7 Duæ vero partes e vobis, omnes egredientes sabbato, custodiant excubias domus Domini circa regem.

8 Et vallabitis eum, habentes arma in manibus vestris: si quis autem ingressus fuerit septum templi, interficiatur: eritisque cum rege introeunte & egrediente.

9 Et fecerunt centuriones, juxta omnia quæ præceperat ei Jojada sacerdos: & assumentes singuli viros suos, qui ingrediebantur sabbatum, cum his qui egrediebantur sabbato, venerunt ad Jojadam sacerdotem.

10 Qui dedit eis hastas, & arma regis David, quæ erant in domo Domini.

11 Et steterunt singuli habentes arma in manu sua, a parte templi dextera, usque ad partem sinistram altaris & ædis, circum regem.
12 Produxitque filium regis, & posuit super eum diadema, & testimonium: feceruntque eum regem, & unxerunt: & plaudentes manu, dixerunt: Vivat rex.
13 Audivit autem Athalia vocem populi currentis: & ingressa ad turbas in templum Domini,
14 Vidit regem stantem super tribunal juxta morem, & cantores & tubas prope eum, omnemque populum terræ lætantem, & canentem tubis, & scidit vestimenta sua, clamavitque: Conjuratio, conjuratio.
15 Præcepit autem Jojada centurionibus, qui erant super exercitum, & ait eis: Educite eam extra septa templi, & quicumque eam secutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: Non occidatur in templo Domini.
16 Imposueruntque ei manus, & impegerunt eam per viam introitus equorum, juxta palatium, & interfecta est ibi.
17 Pepigit ergo Jojada fœdus inter Dominum, & inter regem, & inter populum, ut esset populus Domini, & inter regem & populum.
18 Ingressusque est omnis populus terræ templum Baal, & destruxerunt aras ejus, & imagines contriverunt valide: Mathan quoque sacerdotem Baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo Domini.
19 Tulitque centuriones, & Cerethi & Phelethi legiones, & omnem populum terræ, deduxeruntque regem de domo Domini: & venerunt per viam portæ scutariorum in palatium, & sedit super thronum regum.
20 Lætatusque est omnis populus terræ, & civitas conquievit: Athalia autem occisa est gladio in domo regis.
21 Septemque annorum erat Joas, cum regnare cœpisset.

CAPUT XII.

Joas gazophylacii pecuniam ad sartatecta templi instauranda expendit: Hazaeli autem regi Syriæ bellum contra Jerusalem paranti mittit omnes templi & palatii thesauros, tandemque a servis suis occiditur, cui succedit filius ejus Amasias.

1 ANno septimo Jehu, regnavit Joas: & quadraginta annis regnavit in Jerusalem. nomen matris ejus Sebia de Bersabee.
2 Fecitque Joas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Jojada sacerdos.
3 Verumtamen excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat, & adolebat in excelsis incensum.
4 Dixitque Joas ad sacerdotes: Omnem pecuniam sanctorum, quæ illata fuerit in templum Domini a prætereuntibus, quæ offertur pro pretio animæ, & quam sponte & arbitrio cordis sui inferunt in templum Domini:
5 Accipiant illam sacerdotes juxta ordinem suum, & instaurent sartatecta domus, siquid necessarium viderint instauratione.
6 Igitur usque ad vigesimum tertium annum regis Joas, non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi.
7 Vocavitque rex Joas Jojadam pontificem & sacerdotes, dicens eis: Quare sartatecta non instauratis templi? nolite ergo amplius accipere pecuniam juxta ordinem vestrum, sed ad instaurationem templi reddite eam.
8 Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo, & instaurare sartatecta domus.
9 Et tulit Jojada pontifex gazophylacium unum, aperuitque foramen desuper, & posuit illud juxta altare ad dextram ingredientium domum Domini, mittebantque in eo sacerdotes, qui custodiebant ostia, omnem pecuniam, quæ deferebatur ad templum Domini.
10 Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophylacio, ascendebat scriba regis, & pontifex, effundebantq; & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in domo Domini:
11 Et dabant eam juxta numerum atque mensuram, in manu eorum qui præerant cæmentariis domus Do-

mini: qui impendebant eam in fabris lignorum, & in cæmentariis iis, qui operabantur in domo Domini,
12 Et sartatecta faciebant: & in iis, qui cædebant saxa, & ut emerent ligna, & lapides, qui excidebantur, ita ut impleretur instauratio domus Domini, in universis quæ indigebant expensa ad muniendam domum.
13 Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydriæ templi Domini, & fuscinulæ, & thuribula, & tubæ, & omne vas aureum & argenteum, de pecunia quæ inferebatur in templum Domini.
14 Iis enim qui faciebant opus, dabatur ut instauraretur templum Domini:
15 Et non fiebat ratio iis hominibus, qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus, sed in fide tractabant eam.
16 Pecuniam vero pro delicto, & pecuniam pro peccatis, non inferebant in templum Domini, quia sacerdotum erat.
17 Tunc ascendit Hazael rex Syriæ, & pugnabat contra Geth, cepitque eam: & direxit faciem suam ut ascenderet in Jerusalem.
18 Quam ob rem tulit Joas rex Juda omnia sanctificata, quæ consecraverant Josaphat & Joram & Ochozias, patres ejus reges Juda, & quæ ipse obtulerat: & universum argentum, quod inveniri potuit in thesauris templi Domini, & in palatio regis: misitque Hazaeli regi Syriæ, & recessit ab Jerusalem.
19 Reliqua autem sermonum Joas, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in libro verborum dierum regum Juda?
20 Surrexerunt autem servi ejus, & conjuraverunt inter se, percusseruntque Joas in Domo Mello in descensu Sella.
21 Josachar namque filius Semaath, & Jozabad filius Somer, servi ejus, percusserunt eum, & mortuus est: & sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David, regnavitque Amasias filius ejus pro eo.

CAPUT XIII.

Joachaz rex Israel propter peccata sua gravissime afflictus a rege Syriæ, conversus ad Dominum liberatur; cui mortuo succedit filius Joas, qui juxta Elisei morientis vaticinium Syros ter devicit; mortui autem Elisei sepulcro injectus quidam mortuus suscitatur.

1 ANno vigesimo tertio Joas filii Ochoziæ regis Juda, regnavit Joachaz filius Jehu super Israel in Samaria decē & septem annis.
2 Et fecit malum coram Domino, secutusque est peccata Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, & non declinavit ab eis.
3 Iratusque est furor Domini contra Israel, & tradidit eos in manu Hazael regis Syriæ, & in manu Benadad filii Hazael, cunctis diebus.
4 Deprecatus est autem Joachaz faciem Domini, & audivit eum Dominus: vidit enim angustiam Israel, quia attriverat eos rex Syriæ:
5 Et dedit Dominus salvatorem Israeli, & liberatus est de manu regis Syriæ: habitaveruntque filii Israel in tabernaculis suis sicut heri & nudiustertius.
6 Verumtamen non recesserunt a peccatis domus Jeroboam, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulaverunt: siquidem & lucus permansit in Samaria.
7 Et non sunt derelicti Joachaz de populo nisi quinquaginta equites, & decem currus, & decem millia peditum: interfecerat enim eos rex Syriæ, & redegerat quasi pulverem in tritura areæ.
8 Reliqua autem sermonum Joachaz, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?
9 Dormivitq; Joachaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in Samaria: regnavitque Joas filius ejus pro eo.
10 Anno trigesimo septimo Joas regis Juda, regnavit Joas filius Joachaz super Israel in Samaria sedecim annis,
11 Et fecit quod malum est in conspectu Domini: non declinavit ab omnibus peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, sed in ipsis ambulavit.

12 Reliqua autem sermonem Joas, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus, quomodo pugnaverit contra Amasiam regem Juda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

13 Et dormivit Joas cum patribus suis: Jeroboam autem sedit super solium ejus. Porro Joas sepultus est in Samaria cum regibus Israel.

14 Eliseus autem ægrotabat infirmitate, qua & mortuus est: descenditque ad eum Joas rex Israel, & flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, pater mi, currus Israel, & auriga ejus.

15 Et ait illi Eliseus: Affer arcum, & sagittas. Cumque attulisset ad eum arcum, & sagittas,

16 Dixit ad regem Israel: Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam, superposuit Eliseus manus suas manibus regis,

17 Et ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset, dixit Eliseus: Jace sagittam. Et jecit. Et ait Eliseus: Sagitta salutis Domini, & sagitta salutis contra Syriam: percutiesque Syriam in Aphec, donec consumas eam.

18 Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset, rursum dixit ei: Percute jaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus, & stetisset,

19 Iratus est vir Dei contra eum, & ait: Si percussisses quinquies, aut sexies, sive septies, percussisses Syriam usq; ad consumptionem: nunc autem tribus vicibus percuties eam.

20 Mortuus est ergo Eliseus, & sepelierunt eum. Latrunculi autem de Maob venerunt in terrā in ipso āno.

† Eccli. 48. 14. 21 † Quidam autem sepelientes hominem, viderunt latrunculos, & projecerunt cadaver in sepulcro Elisei. Quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos.

22 Igitur Hazael rex Syriæ afflixit Israel cunctis diebus Joachaz:

23 Et misertus est Dominus eorum, & reversus est ad eos propter pactum suum, quod habebat cum Abraham, & Isaac, & Jacob: & noluit disperdere eos, neque projicere penitus, usque in præsens tempus.

24 Mortuus est autem Hazael rex Syriæ, & regnavit Benadad filius ejus pro eo.

25 Porro Joas filius Joachaz tulit urbes de manu Benadad filii Hazael, quas tulerat de manu Joachaz patris sui jure prælii, tribus vicibus percussit eum Joas, & reddidit civitates Israel.

CAPUT XIV.

Amasias interfectis occisoribus patris sui Joas, percutit Edom: sed hac victoria factus elatior, provocans ad bellum Joas regem Israel, ab eo capitur, & Jerusalem diripitur: at Joas regi Israel succedit filius Jeroboam, qui ab angustiis liberat Israel, cui succedit filius Zacharias: porro facta conjuratione adversus Amasiam regem Juda a suis occiditur, cui succedit filius Azarias impius.

1 In anno secundo Joas filii Joachaz regis Israel, regnavit Amasias filius Joas regis Juda.

2 † Viginti quinque annorum erat cum regnare cœpisset: viginti autem & novem annis regnavit in Jerusalem, nomen matris ejus Joadan de Jerusalem. † 2 Par. 25. 1.

3 Et fecit rectum coram Domino, verumtamen non ut David pater ejus. Juxta omnia, quæ fecit Joas pater suus, fecit:

4 Nisi hoc tantum, quod excelsa non abstulit: adhuc enim populus immolabat, & adolebat incensum in excelsis.

5 Cumque obtinuisset regnum, percussit servos suos, qui interfecerant regem patrem suum:

6 Filios autem eorum qui occiderant, non occidit, juxta quod scriptum est in libro legis Moysi, sicut præcepit Dominus, dicens: † Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus: sed unusquisque in peccato suo morietur. † Deut. 24. 16. Ezech. 18. 20.

7 Ipse percussit Edom in valle Salinarum decem millia, & apprehendit petram in prælio, vocavitque nomen ejus Jectehel, usque in præsentem diem.

8 Tunc misit Amasias nuntios ad Joas filium Joachaz, filii Jehu regis Israel, dicens: Veni, & videamus nos.

9 Remisitque Joas rex Israel ad Amasiam regem Juda, dicens: Carduus Libani misit ad cedrum quæ est in Libano, dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestiæ saltus, quæ sunt in Libano, & conculcaverunt carduum.

10 Percutiens invaluisti super Edom, & sublevavit te cor tuum: contentus esto gloria, & sede in domo tua: quare provocas malum, ut cadas tu & Judas tecum?

11 Et non acquievit Amasias: ascenditque Joas rex Israel, & viderunt se, ipse & Amasias rex Juda, in Bethsames oppido Judæ.

12 Percussusque est Juda coram Israel, & fugerunt unusquisque in tabernacula sua.

13 Amasiam vero regem Juda, filium Joas filii Ochoziæ, cepit Joas rex Israel in Bethsames, & adduxit eum in Jerusalem: & interrupit murum Jerusalem, a porta Ephraim usque ad portam anguli, quadringentis cubitis.

14 Tulitque omne aurum, & argentum, & universa vasa, quæ inventa sunt in domo Domini, & in thesauris regis, & obsides, & reversus est in Samariam.

15 Reliqua autem verborum Joas quæ fecit, & fortitudo ejus qua pugnavit contra Amasiam regem Juda, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

16 Dormivitque Joas cum patribus suis, & sepultus est in Samaria cum regibus Israel: & regnavit Jeroboam filius ejus pro eo.

17 Vixit autem Amasias, filius Joas, rex Juda, postquam mortuus est Joas filius Joachaz regis Israel, quindecim annis.

18 Reliqua autem sermonum Amasiæ, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda?

19 Factaque est contra eum conjuratio in Jerusalem: at ille fugit in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis, & interfecerunt eum ibi.

20 Et asportaverunt in equis, sepultusque est in Jerusalem cum patribus suis in civitate David.

† 2 Par. 26. 1. 21 † Tulit autem universus populus Judæ Azariam annos natum sedecim, & constituerunt eum regem pro patre ejus Amasia.

22 Ipse ædificavit Ælath, & restituit eam Judæ, postquam dormivit rex cum patribus suis.

23 Anno quintodecimo Amasiæ filii Joas regis Juda, regnavit Jeroboam filius Joas regis Israel in Samaria, quadraginta & uno anno:

24 Et fecit quod malum est coram Domino. Non recessit ab omnibus peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.

25 Ipse restituit terminos Israel, ab introitu Emath, usque ad mare solitudinis, juxta sermonem Domini Dei Israel, quem locutus est per servum suum † Jonam filium Amathi prophetam, qui erat de Geth, quæ est in Opher. † Jon. 1. 1.

26 Vidit enim Dominus afflictionem Israel amaram nimis, & quod consumpti essent usque ad clausos carcere, & extremos, & non esset qui auxiliaretur Israeli.

27 Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israel de sub cælo, sed salvavit eos in manu Jeroboam filii Joas.

28 Reliqua autem sermonum Jeroboam, & universa quæ fecit, & fortitudo ejus qua præliatus est, & quomodo restituit Damascum & Emath Judæ in Israel, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

29 Dormivitque Jeroboam cum patribus suis regibus Israel, & regnavit Zacharias filius ejus pro eo.

CAPUT XV.

Azariæ leproso succedit filius Joathan in Juda: Zachariæ autem in Israel succedit Sellum, & huic Manahem qui fit tributarius regi Assyriorum, & huic Phaceja, & huic Phacee; cujus temporibus Theglathphalasar devictam magnā partem Israelitarum transtulit in Assyrios: huic succedit Osee: in Juda autem mortuo Joathan succedit filius Achaz.

1 Anno vigesimoseptimo Jeroboam regis Israel, regnavit Azarias filius Amasiæ regis Juda.

2 Sedecim annorum erat cum regnare cœpisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Jechelia de Jerusalem.

3 Fecitque quod erat placitum coram Domino, juxta omnia quæ fecit Amasias pater ejus.

4 Verumtamen excelsa non est demolitus: adhuc populus sacrificabat, & adolebat incensum in excelsis.

5 † Percussit autem Dominus regem, & fuit leprosus usque in diem mortis suæ, & habitabat in domo libera seorsum: Joathan vero filius regis gubernabat palatium, & judicabat populum terræ. † 2 Par. 26. 21.

6 Reliqua

6 Reliqua autem sermonum Azariæ, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda?

7 Et dormivit Azarias cum patribus suis: sepelieruntque eum cum majoribus suis in civitate David, & regnavit Joathan filius ejus pro eo.

8 Anno trigesimo octavo Azariæ regis Juda, regnavit Zacharias filius Jeroboam super Israel in Samaria sex mensibus:

9 Et fecit quod malum est coram Domino, sicut fecerant patres ejus: non recessit a peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.

10 Conjuravit autem contra eum Sellum filius Jabes: percussitque eum palam, & interfecit, regnavitque pro eo.

11 Reliqua autem verborum Zachariæ, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

† Sup. 10. 30. 12 † Iste est sermo Domini, quem locutus est ad Jehu, dicens: Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel. Factumque est ita.

13 Sellum filius Jabes regnavit trigesimo nono anno Azariæ regis Juda: regnavit autem uno mense in Samaria.

14 Et ascendit Manahem filius Gadi de Thersa: venitque in Samariam, & percussit Sellum filium Jabes in Samaria, & interfecit eum, regnavitque pro eo.

15 Reliqua autem verborum Sellum, & conjuratio ejus, per quam tetendit insidias, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

16 Tunc percussit Manahem Thapsam, & omnes qui erant in ea, & terminos ejus de Thersa. noluerant enim aperire ei: & interfecit omnes prægnantes ejus, & scidit eas.

17 Anno trigesimo nono Azariæ regis Juda, regnavit Manahem filius Gadi super Israel decem annis in Samaria.

18 Fecitque quod erat malum coram Domino: non recessit a peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel cunctis diebus ejus.

19 Veniebat Phul rex Assyriorum in terram, & dabat Manahem Phul mille talenta argenti, ut esset ei in auxilium, & firmaret regnum ejus.

20 Indixitque Manahem argentum super Israel cunctis potentibus & divitibus, ut daret regi Assyriorum, quinquaginta siclos argenti per singulos: reversusque est rex Assyriorum, & non est moratus in terra.

21 Reliqua autem sermonum Manahem, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

22 Et dormivit Manahem cum patribus suis: regnavitque Phaceja filius ejus pro eo.

23 Anno quinquagesimo Azariæ regis Juda, regnavit Phaceja filius Manahem super Israel in Samaria biennio:

24 Et fecit quod erat malum coram Domino: non recessit a peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.

25 Conjuravit autem adversus eum Phacee filius Romeliæ, dux ejus, & percussit eum in Samaria in turre domus regiæ, juxta Argob, & juxta Arie, & cum eo quinquaginta viros de filiis Galaaditarum, & interficit eum, regnavitque pro eo.

26 Reliqua autem sermonum Phaceja, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Israel?

27 Anno quinquagesimo secundo Azariæ regis Juda, regnavit Phacee filius Romeliæ super Israel in Samaria viginti annis.

28 Et fecit quod erat malum coram Domino: non recessit a peccatis Jeroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel.

29 In diebus Phacee regis Israel venit Theglathphalasar rex Assur, & cepit Ajon, & Abel Domum, Maacha & Janoe, & Cedes, & Asor, & Galaad, & Galilæam, & universam terram Nephthali: & transtulit eos in Assyrios.

30 Conjuravit autem, & tetendit insidias Osee filius Ela contra Phacee filium Romeliæ, & percussit eum, & interfecit: regnavitque pro eo vigesimo anno Joatham filii Oziæ.

31 Reliqua autem sermonum Phacee, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum

monum

monum dierum regnum Israel?
32 † Anno secundo Phacee, filii
(†2Par. 27. 1.) Romeliæ regis Israel, regnavit Joa-
tham filius Oziæ regis Juda.
33 Viginti quinque annorum erat
cum regnare cœpisset, & sedecim
annis regnavit in Jerusalem: nomen
matris ejus Jerusa, filia Sadoc.
34 Fecitque quod erat placitum co-
ram Domino: juxta omnia quæ fece-
rat Ozias pater suus, operatus
est.
35 Verumtamen excelsa non abstu-
lit: adhuc populus immolabat, &
adolebat incensum in excelsis: ipse
ædificavit portam domus Domini
sublimissimam.
36 Reliqua autem sermonum Joa-
tham, & universa quæ fecit, nonne
hæc scripta sunt in Libro verborum
dierum regem Juda?
37 In diebus illis cœpit Dominus
mittere in Judam, Rasin regem Sy-
riæ, & Phacee filium Romeliæ.
38 Et dormivit Joatham cum pa-
tribus suis, sepultusque est cum eis
in civitate David patris sui, & re-
gnavit Achaz filius ejus pro eo.

CAPUT XVI.

Achaz filium suum per ignem consecrat idolis, regibus quoque Israel & Syriæ Jerusalem obsidentibus, auxilium a rege Assyriorum missis muneribus obtinet; in cujus gratiam ablato Dei cultu diis Assyriorum sacrificat; cui succedit pius filius Ezechias.

1 ANno decimo septimo Pha-
cee filii Romeliæ, regnavit
Achaz filius Joatham regis Juda.
(†2Par. 28. 1.) 2 † Viginti annorum erat Achaz
cum regnare cœpisset, & sedecim
annis regnavit in Jerusalem: non fe-
cit quod erat placitum in conspectu
Domini Dei sui, sicut David pater
ejus.
3 Sed ambulavit in via regum Is-
rael: insuper & filium suum con-
secravit, transferens per ignem se-
cundum idola gentium: quæ dissi-
pavit Dominus coram filiis Israel.
4 Immolabat quoque victimas, &
adolebat incensum in excelsis, & in
collibus, & sub omni ligno frondo-
so.
5 † Tunc ascendit Rasin Rex Sy- (†Isai. 7. 1.)
riæ, & Phacee filius Romeliæ rex
Israel, in Jerusalem ad præliandum:
cumque obsiderent Achaz, non va-
luerunt superare eum.
6 In tempore illo restituit Rasin
rex Syriæ, Ailam Syriæ, & ejecit Ju-
dæos de Aila: & Idumæi venerunt in
Ailam, & habitaverunt ibi usque in
diem hanc.
7 Misit autem Achaz nuntios ad
Theglathphalasar regem Assyrio-
rum, dicens: Servus tuus, & filius
tuus ego sum: ascende, & salvum
me fac de manu regis Syriæ, & de
manu regis Israel, qui consurrexe-
runt adversum me.
8 Et cum collegisset argentum &

aurum,

aurum, quod inveniri potuit in domo Domini, & in thesauris regis, misit regi Assyriorum munera.
9 Qui & acquievit voluntati ejus: ascendit enim rex Assyriorum in Damascum, & vastavit eam: & transtulit habitatores ejus Cyrenem, Rasin autem interfecit.
10 Perrexitque rex Achaz in occursum Theglathphalasar regi Assyriorum in Damascum: cumque vidisset altare Damasci, misit rex Achas ad Uriam sacerdotem exemplar ejus, & similitudinem juxta omne opus ejus.
11 Extruxitque Urias sacerdos altare: juxta omnia quæ præceperat rex Achaz de Damasco, ita fecit sacerdos Urias, donec veniret rex Achaz de Damasco.
12 Cumque venisset rex de Damasco, vidit altare, & veneratus est illud: asccenditque & immolavit holocausta, & sacrificium suum,
13 Et libavit libamina, & fudit sanguinem pacificorum, quæ obtulerat super altare.
14 Porro altare æreum, quod erat coram Domino, transtulit de facie templi, & de loco altaris, & de loco templi Domini: posuitque illud ex latere altaris ad aquilonem.
15 Præcepit quoque rex Achas Uriæ sacerdoti, dicens: Super altare majus offer holocaustum matutinum, & sacrificium vespertinum, & holocaustum regis, & sacrificium ejus, & holocaustum universi populi terræ, & sacrificia eorum, & libamina eorum: & omnem sanguinem holocausti, & universum sanguinem victimæ super illud effundes: altare vero æreum erit paratum ad voluntatem meam.
16 Fecit igitur Urias sacerdos juxta omnia quæ præceperat rex Achaz.
17 Tulit autem rex Achaz cælatas bases, & luterem, qui erat desuper: & mare deposuit de bobus æreis, qui sustentabant illud, & posuit super pavimentum stratum lapide.
18 Musach quoque Sabbati, quod ædificaverat in templo, & ingressum regis exterius convertit in templum Domini, propter regem Assyriorum.
19 Reliqua autem verborum Achaz, quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda?
20 Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David, & regnavit Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XVII.

Post multa filiorum Israel, quæ commemorantur, facinora, Salmanasar sub Osee recusante antiquum Assyrio pendere tributum, transfert Israel in Assyrios: & quia Assyrii in Samariam missi cultum Dei ignorantes devorantur a leonibus, mittitur eis sacerdos Israeliticus qui ipsos instituat: sicque factum est, ut & Deo & idolis servirent.

1 ANno duodecimo Achas regis Juda, regnavit Osee filius Ela in Samaria super Israel novem annis.
2 Fecitque malum coram Domino: sed non sicut reges Israel, qui ante eum fuerant.
3 † Contra hunc ascendit Salmanasar rex Assyriorum, & factus est ei Osee servus, reddebatque illi tributa. († *Infr.* 18. 9. *Tob.* 1. 2.)
4 Cumque deprehendisset rex Assyriorum Osee, quod rebellare nitens misisset nuntios ad Sua regem Ægypti, ne præstaret tributa regi Assyriorum, sicut singulis annis solitus erat, obsedit eum, & vinctum misit in carcerem.
5 Pervagatusque est omnem terram: & ascendens Samariam, obsedit eam tribus annis.
6 † Anno autem nono Osee, cepit rex Assyriorum Samariam, & transtulit Israel in Assyrios: posuitque eos in Hala, & in Habor, juxta fluvium Gozan, in civitatibus Medorum. († *Infra* 18. 10.)
7 Factum est enim, cum peccassent filii Israel Domino Deo suo, qui eduxerat eos de terra Ægypti, de manu Pharaonis regis Ægypti, coluerunt deos alienos.
8 Et ambulaverunt juxta ritum gentium, quas consumpserat Dominus in conspectu filiorum Israel, & regum Israel, quia similiter fecerant.
9 Et offenderunt filii Israel verbis non rectis Dominum Deum suum: & ædificaverunt sibi excelsa in cunctis urbibus suis, a Turre custodum usque ad Civitatem munitam.

10 Feceruntque sibi statuas, & lucos, in omni colle sublimi, & subter omne lignum nemorosum:

11 Et adolebant ibi incensum super aras in morem gentium, quas transtulerat Dominus a facie eorum: feceruntque verba pessima irritantes Dominum.

12 Et coluerunt immunditias, de quibus præcepit eis Dominus ne facerent verbum hoc.

13 Et testificatus est Dominus in Israel & in Juda, per manum omnium Prophetarum & Videntium, dicens:
† Jere. 25. 5. † Revertimini a viis vestris pessimis, & custodite præcepta mea, & cæremonias, juxta omnem legem quam præcepi patribus vestris: & sicut misi ad vos in manu servorum meorum Prophetarum.

14 Qui non audierunt, sed induraverunt cervicem suam juxta cervicem patrum suorum, qui noluerunt obedire Domino Deo suo.

15 Et abjecerunt legitima ejus, & pactum, quod pepigit cum patribus eorum, & testificationes, quibus contestatus est eos: secutique sunt vanitates, & vane egerunt: & secuti sunt gentes, quæ erant per circuitum eorum, super quibus præceperat Dominus eis, ut non facerent sicut & illæ faciebant.

16 Et dereliquerunt omnia præcepta Domini Dei sui: feceruntque sibi conflatiles duos vitulos, & lucos, & adoraverunt universam militiam cæli: servieruntque Baal,

17 Et consecraverunt filios suos, & filias suas, per ignem: & divinationibus inserviebant & auguriis: & tradiderunt se ut facerent malum coram Domino, ut irritarent eum.

18 Iratusque est Dominus vehementer Israeli, & abstulit eos a conspectu suo, & non remansit nisi tribus Juda tantummodo.

19 Sed nec ipse Juda custodivit mandata Domini Dei sui: verum ambulavit in erroribus Israel, quos operatus fuerat.

20 Projecitque Dominus omne semen Israel, & afflixit eos, & tradidit eos in manu diripientium, donec projiceret eos a facie sua:

† 3 Reg. 12. 19. 21 † Ex eo jam tempore, quo scissus est Israel a domo David, & constituerunt sibi regem Jeroboam filium Nabat: separavit enim Jeroboam Israel a Domino, & peccare eos fecit peccatum magnum.

22 Et ambulaverunt filii Israel in universis peccatis Jeroboam quæ fecerat: & non recesserunt ab eis,

23 † Usquequo Dominus auferret Israel a facie sua, sicut locutus fuerat in manu omnium servorum suorum Prophetarum: translatusque est Israel, de terra sua in Assyrios, usque in diem hanc. † Jere. 25. 9.

24 Adduxit autem rex Assyriorum de Babylone, & de Cutha, & de Avah, & de Emath, & de Sepharvaim: & collocavit eos in civitatibus Samariæ pro filiis Israel: qui possederunt Samariam, & habitaverunt in urbibus ejus.

25 Cumque ibi habitare cœpissent, non timebant Dominum: & immisit in eos Dominus leones, qui interficiebant eos.

26 Nuntiatumque est regi Assyriorum, & dictum: Gentes, quas transtulisti, & habitare fecisti in civitatibus Samariæ, ignorant legitima Dei terræ: & immisit in eos Dominus leones, & ecce interficiunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terræ.

27 Præcepit autem rex Assyriorum, dicens: Ducite illuc unum de sacerdotibus, quos inde captivos adduxistis, & vadat, & habitet cum eis: & doceat eos legitima Dei terræ.

28 Igitur cum venisset unus de sacerdotibus his, qui captivi ducti fuerant de Samaria, habitavit in Bethel, & docebat eos quomodo colerent Dominum.

29 Et unaquæque gens fabricata est deum suum: posueruntque eos in fanis excelsis, quæ fecerant Samaritæ, gens & gens in urbibus suis, in quibus habitabat.

30 Viri enim Babylonii fecerunt Sochothbenoth: viri autem Chutæi fecerunt Nergel: & viri de Emath fecerunt Asima.

31 Porro Hevæi fecerunt Nebahaz & Tharthac. Hi autem qui erant de Sepharvaim, comburebant filios suos igni, Adramelech & Anamelech diis Sepharvaim,

32 Et nihilominus colebant Dominum. Fecerunt autem sibi de novissimis sacerdotes excelsorum, & ponebant eos in fanis sublimibus.

33 Et cum Dominum colerent, diis quoque suis serviebant juxta consuetudinem gentium, de quibus translati fuerant Samariam:

34 Uſque in præſentem diem morem ſequuntur antiquum: non timent Dominum, neque cuſtodiunt cæremonias ejus, judicia, & legem, & mandatum, quod præceperat Dominus filiis Jacob, † quem cognominavit Iſrael: († Gen. 32. 28.)

35 Et percuſſerat cum eis pactum, & mandaverat eis, dicens: Nolite timere deos alienos, & non adoretis eos, neque colatis eos, & non immoletis eis:

36 Sed Dominum Deum veſtrum, qui eduxit vos de terra Ægypti in fortitudine magna, & in brachio extento, ipſum timete, & illum adorate, & ipſi immolate.

37 Cæremonias quoque, & judicia, & legem, & mandatum, quod ſcripſit vobis, cuſtodite ut faciatis cunctis diebus: & non timeatis deos alienos.

38 Et pactum quod percuſſit vobiſcum, nolite oblivisci: nec colatis deos alienos,

39 Sed Dominum Deum veſtrum timete, & ipſe eruet vos de manu omnium inimicorum veſtrorum.

40 Illi vero non audierunt, ſed juxta conſuetudinem ſuam priſtinam perpetrabant.

41 Fuerunt igitur gentes iſtæ timentes quidem Dominum, ſed nihilominus & idolis ſuis ſervientes: nam & filii eorum, & nepotes, ſicut fecerunt patres ſui, ita faciunt uſque in præſentem diem.

CAPUT XVIII.

Ezechias pietate eximius, diſſipatis idolorum delubris, ac æneo Moyſi ſerpente confracto, percutit Edom; & cum ab Aſſyriis rebellaſſet, rex Aſſyriorum expugnatis civitatibus Juda, Ezechiæ veniam precanti, magnam pecuniæ vim imponit, miſſa quoque manu valida Jeruſalem obſidet, multis probris in Ezechiam & blaſphemiis in Deum per Rabſacen jactatis.

1 ANno † tertio Oſee filii Ela regis Iſrael, regnavit Ezechias filius Achaz regis Juda. († 2 Par. 28. 27. & 29. 1.)

2 Viginti quinque annorum erat, cum regnare cœpiſſet: & vigintinovem annis regnavit in Jeruſalem: nomen matris ejus Abi filia Zachariæ.

3 Fecitque quod erat bonum coram Domino, juxta omnia quæ fecerat David pater ejus.

4 Ipſe diſſipavit excelſa, & contrivit ſtatuas, & ſuccidit lucos, confregitque ſerpentem æneum, † quem fecerat Moyſes: ſiquidem uſque ad illud tempus filii Iſrael adolebant ei incenſum: vocavitque nomen ejus Noheſtan. († Num. 21. 9.)

5 In Domino Deo Iſrael ſperavit: itaque poſt eum non fuit ſimilis ei de cunctis regibus Juda, ſed neque in his qui ante eum fuerunt:

6 Et adhæſit Domino, & non receſſit a veſtigiis ejus, fecitque mandata ejus, quæ præceperat Dominus Moyſi.

7 Unde & erat Dominus cum eo, & in cunctis, ad quæ procedebat, ſapienter ſe agebat. Rebellavit quoque contra regem Aſſyriorum, & non ſervivit ei.

8 Ipſe percuſſit Philiſthæos uſque ad Gazam, & omnes terminos eorum, a Turre cuſtodum uſque ad Civitatem munitam.

9 Anno quarto regis Ezechiæ, qui erat annus ſeptimus Oſee filii Ela regis Iſrael, aſcendit Salmanaſar rex Aſſyriorum in Samariam, & oppugnavit eam,

10 Et cepit. Nam poſt annos tres, anno ſexto Ezechiæ, id eſt † nono anno Oſee regis Iſrael, capta eſt Samaria: († Supr. 17. 6. Tob. 1. 2.)

11 Et tranſtulit rex Aſſyriorum Iſrael in Aſſyrios, collocavitque eos in Hala & in Habor fluviis Gozan in civitatibus Medorum:

12 Quia non audierunt vocem Domini Dei ſui, ſed pretergreſſi ſunt pactum ejus: omnia, quæ præceperat Moyſes ſervus Domini, non audierunt, neque fecerunt.

13 † Anno quartodecimo regis Ezechiæ, aſcendit Sennacherib rex Aſſyriorum ad univerſas civitates Juda munitas: & cepit eas. († 2 Par. 32. 1. Eccli. 48. 20. Iſ. 36. 1.)

14 Tunc miſit Ezechias rex Juda nuntios ad regem Aſſyriorum in Lachis, dicens: Peccavi, recede a me: & omne, quod impoſueris mihi, feram. Indixit itaque rex Aſſyriorum Ezechiæ regi Judæ trecenta talenta argenti, & triginta talenta auri.

15 Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo Domini, & in theſauris regis.

16 In

16 In tempore illo confregit Ezechias valvas templi Domini, & laminas auri, quas ipse affixerat, & dedit eas regi Assyriorum.

17 Misit autem rex Assyriorum Tharthan, & Rabsaris, & Rabsacen, de Lachis ad regem Ezechiam, cum manu valida, Jerusalem: qui cum ascendissent, venerunt Jerusalem, & steterunt juxta aquæductum piscinæ superioris, quæ est in via Agrifullonis.

18 Vocaveruntque regem: egressus est autem ad eos Eliacim filius Helciæ, præpositus domus, & Sobna scriba, & Joahe filius Asaph a commentariis.

19 Dixitque ad eos Rabsaces: Loquimini Ezechiæ: Hec dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia, qua niteris?

20 Forsitan inisti consilium, ut præpares te ad prælium. In quo confidis, ut audeas rebellare?

21 An speras in baculo arundineo atque confracto Ægypto, super quem, si incubuerit homo, comminutus ingredietur manum ejus, & perforabit eam? sic est Pharao rex Ægypti, omnibus qui confidunt in se.

22 Quod si dixeritis mihi: In Domino Deo nostro habemus fiduciam: nonne iste est, cujus abstulit Ezechias excelsa & altaria: & præcepit Judæ & Jerusalem: Ante altare hoc adorabitis in Jerusalem?

23 Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assyriorum, & dabo vobis duo millia equorum, & videte an habere valeatis ascensores eorum.

24 Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in Ægypto propter currus & equites?

25 Numquid sine Domini voluntate ascendi ad locum istum, ut demolirer eum? Dominus dixit mihi: Ascende ad terram hanc, & demolire eam.

26 Dixerunt autem, Eliacim filius Helciæ, & Sobna, & Joahe, Rabsaci: Precamur ut loquaris nobis servis tuis Syriace: siquidem intelligimus hanc linguam: & non loquaris nobis Judaice, audiente populo, qui est super murum.

27 Responditque eis Rabsaces, dicens: Numquid ad dominum tuum, & ad te misit me dominus meus, ut loquerer sermones hos, & non potius ad viros, qui sedent super murum, ut comedant stercora sua, & bibant urinam suam vobiscum?

28 Stetit itaque Rabsaces, & exclamavit voce magna Judaice, & ait: Audite verba regis magni, regis Assyriorum.

29 Hæc dicit rex: Non vos seducat Ezechias: non enim poterit eruere vos de manu mea.

30 Neque fiduciam vobis tribuat super Dominum, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, & non tradetur civitas hæc in manu regis Assyriorum.

31 Nolite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex Assyriorum: Facite mecum quod vobis est utile, & egredimini ad me: & comedet unusquisque de vinea sua, & de ficu sua; & bibetis aquas de cisternis vestris:

32 Donec veniam, & transferam vos in terram, quæ similis est terræ vestræ, in terram fructiferam, & fertilem vini, terram panis & vinearum, terram olivarum, & olei ac mellis, & vivetis, & non moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui vos decipit, dicens: Dominus liberabit nos.

33 Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis Assyriorum?

34 Ubi est deus Emath, & Arphad? ubi est deus Sepharvaim, Ana, & Ava? numquid liberaverunt Samariam de manu mea?

35 Quinam illi sunt in universis diis terrarum, qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere Dominus Jerusalem de manu mea?

36 Tacuit itaque populus, & non respondit ei quidquam: siquidem præceptum regis acceperant, ut non responderent ei.

37 Venitque Eliacim filius Helciæ, præpositus domus, & Sobna scriba, & Joahe filius Asaph a commentariis, ad Ezechiam, scissis vestibus, & nuntiaverunt ei verba Rabsacis.

C A-

CAPUT XIX.

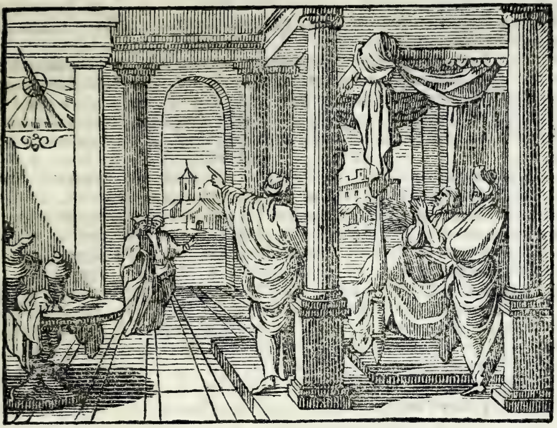
Ezechia & Isaia conversis ad Dominum, & pro liberatione precantibus propter Rabsacis blasphemias, percutit angelus Domini 185000 Assyriorum, quare fugiens Sennacherib, in templo idolorum suorum a filiis suis occiditur.

ſa. 37. 1 QUæ cum audiſſet Ezechias
rex, ſcidit veſtimenta ſua,
& opertus eſt ſacco, ingreſſuſque eſt
domum Domini.
2 Et miſit Eliacim præpoſitum domus, & Sobnam ſcribam, & ſenes
de ſacerdotibus, opertos ſaccis, ad
Iſaiam prophetam filium Amos.
3 Qui dixerunt: Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis, & increpationis, & blaſphemiæ, dies iſte:
venerunt filii uſque ad partum, &
vires non habet parturiens.
4 Si forte audiat Dominus Deus
tuus univerſa verba Rabſacis, quem
miſit rex Aſſyriorum dominus ſuus,
ut exprobraret Deum viventem, &
argueret verbis, quæ audivit Dominus Deus tuus: & fac orationem pro
reliquiis, quæ repertæ ſunt.
5 Venerunt ergo ſervi regis Ezechiæ
ad Iſaiam.
6 Dixitque eis Iſaias: Hæc dicetis
domino veſtro: Hæc dicit Dominus:
Noli timere a facie ſermonum, quos
audiſti, quibus blaſphemaverunt
pueri regis Aſſyriorum me.
7 Ecce, ego immittam ei ſpiritum,
& audiet nuntium, & revertetur in
terram ſuam, & dejiciam eum gladio in terra ſua.
8 Reverſus eſt ergo Rabſaces, & invenit regem Aſſyriorum expugnantem Lobnam: Audierat enim quod
receſſiſſet de Lachis.
9 Cumque audiſſet de Tharaca rege Æthiopiæ, dicentes: Ecce, egreſſus eſt ut pugnet adverſum te: & iret
contra eum, miſit nuntios ad Ezechiam, dicens:
10 Hæc dicite Ezechiæ regi Juda:
Non te ſeducat Deus tuus, in quo
habes fiduciam: neque dicas: Non
tradetur Jeruſalem in manus regis
Aſſyriorum.
11 Tu enim ipſe audiſti quæ fecerunt reges Aſſyriorum univerſis terris, quo modo vaſtaverunt eas: num
ergo ſolus poteris liberari?
12 Numquid liberaverunt dii gentium ſingulos, quos vaſtaverunt patres mei, Gozan videlicet, & Haran, & Reſeph, & filios Eden, qui
erant in Thelaſſar?
13 Ubi eſt rex Emath, & rex Arphad, & rex Civitatis Sepharvaim,
Ana, & Ava?
14 Itaque cum accepiſſet Ezechias
litteras de manu nuntiorum, & legiſſet eas, aſcendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino,
15 Et oravit in conſpectu ejus, dicens: Domine Deus Iſrael, qui ſedes ſuper cherubim, tu es Deus ſolus regum omnium terræ, tu feciſti
cælum & terram.
16 Inclina aurem tuam, & audi:
aperi Domine oculos tuos, & vide:
audi omnia verba Sennacherib, qui
miſit ut exprobraret nobis Deum
viventem.
17 Vere Domine diſſipaverunt reges Aſſyriorum gentes, & terras omnium.
18 Et miſerunt deos eorum in ignem: non enim erant dii, ſed opera manum hominum ex ligno & lapide, & perdiderunt eos.
19 Nunc igitur Domine Deus noſter, ſalvos nos fac de manu ejus,
ut ſciant omnia regna terræ, quia tu
es Dominus Deus ſolus.
20 Miſit autem Iſaias, filius Amos
ad Ezechiam, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Quæ deprecatus
es me ſuper Sennacherib rege Aſſyriorum, audivi.
21 Iſte eſt ſermo, quem locutus eſt
Dominus de eo: Sprevit te, & ſubſannavit te, virgo filia Sion: poſt
tergum tuum caput movit, filia Jeruſalem.
22 Cui exprobraſti, & quem blaſphemaſti? contra quem exaltaſti vocem tuam, & elevaſti in excelſum
oculos tuos? contra ſanctum Iſrael.
23 Per manum ſervorum tuorum
exprobraſti Domino, & dixiſti: In
multitudine curruum meorum aſcendi excelſa montium in ſummitate Libani, & ſuccidi ſublimes cedros ejus, & electas abietes illius.
Et ingreſſus ſum uſque ad terminos
ejus, & ſaltum Carmeli ejus
24 Ego ſuccidi. Et bibi aquas alienas, & ſiccavi veſtigiis pedum meorum omnes aquas clauſas.
25 Numquid non audiſti quid ab
initio fecerim? Ex diebus antiquis
plaſmavi illud, & nunc adduxi:

erunt-

eruntque in ruinam collium pu-
gnantium civitates munitæ.
26 Et qui ſedent in eis, humiles
manu, contremuerunt & confuſi
ſunt, facti ſunt velut fœnum agri,
& virens herba tectorum, quæ are-
facta eſt antequam veniret ad matu-
ritatem.
27 Habitaculum tuum, & egreſ-
ſum tuum, & introitum tuum, &
viam tuam ego præſcivi, & furorem
tuum contra me.
28 Inſaniſti in me, & ſuperbia tua
aſcendit in aures meas: ponam ita-
que circulum in naribus tuis, & ca-
mum in labiis tuis, & reducam te in
viam, per quam veniſti.
29 Tibi autem Ezechia hoc erit ſi-
gnum: Comede hoc anno quæ repe-
reris: in ſecundo autem anno, quæ
ſponte naſcuntur: porro in tertio an-
no ſeminate & metite: plantate vi-
neas, & comedite fructum earum.
30 Et quodcumque reliquum fuerit
de domo Juda, mittet radicem deor-
ſum, & faciet fructum ſurſum.
31 De Jeruſalem quippe egredien-
tur reliquiæ, & quod ſalvetur de
monte Sion: zelus Domini exerci-
tuum faciet hoc.
32 Quam ob rem hæc dicit Dominus
de rege Aſſyriorum: Non ingredie-
tur urbem hanc, nec mittet in eam
ſagittam, nec occupabit eam cly-
peus, nec circumdabit eam munitio.
33 Per viam, qua venit, revertetur:
& civitatem hanc non ingredietur,
dicit Dominus.
34 Protegamque urbem hanc, &
ſalvabo eam propter me, & propter
David ſervum meum.
35 † Factum eſt igitur in nocte il- † *Tob.*
la, venit angelus Domini, & per- 1. 21.
cuſſit in caſtris Aſſyriorum centum *Eccli.*
octoginta quinque millia. Cumque 38. 24.
diluculo ſurrexiſſet, vidit omnia *Iſai.* 37.
corpora mortuorum: & recedens 36.
abiit, 1 *Ma-*
36 Et reverſus eſt Sennacherib rex *chab.* 7.
Aſſyriorum, & manſit in Ninive. 41.
37 † Cumque adoraret in templo 2 *Ma-*
Neſroch deum ſuum, Adramelech *chab.* 8.
& Saraſar filii ejus percuſſerunt eum 19.
gladio, fugeruntque in terram Ar- †*Tob.* 1.
meniorum, & regnavit Aſarhaddon 24.
filius ejus pro eo.

C A-

CAPUT XX.

Isaias ægrotantem Ezechiam moriturum denuntiat; at ille sua oratione sanitatem cum prorogatione vitæ ad quindecim annos a Deo impetrat: dato sanitatis signo per Solis regressum; Assyriis autem munera deferentibus thesauros ostendit, & ob id per Isaiam reprehenso, captivitas Babylonica denuntiatur, cui impius succedit filius Manasses.

2 *Par.* 32. 24. *Isai.* 38. 1.
1 IN diebus illis ægrotavit Eze-
chias usque ad mortem: & ve-
nit ad eum Isaias filius Amos, pro-
pheta, dixitque ei: Hęc dicit Domi-
nus Deus: Præcipe domui tuæ: mo-
rieris enim tu, & non vives.
2 Qui convertit faciem suam ad pa-
rietem, & oravit Dominum, dicens:
3 Obsecro Domine, memento quæ-
so quomodo ambulaverim coram te
in veritate, & in corde perfecto,
& quod placitum est coram te fece-
rim. Flevit itaque Ezechias fletu
magno.
4 Et antequam egrederetur Isaias
mediam partem atrii, factus est ser-
mo Domini ad eum, dicens:
5 Revertere, & dic Ezechiæ duci
populi mei: Hęc dicit Dominus De-
us David patris tui: Audivi oratio-
nem tuam, & vidi lacrymas tuas: &
ecce sanavi te, die tertio ascendes
templum Domini.
6 Et addam diebus tuis quindecim
annos, sed & de manu regis Assy-
riorum liberabo te, & civitatem
hanc, & protegam urbem istam,
propter me, & propter David ser-
vum meum.
7 Dixitque Isaias: Afferte massam
ficorum. Quam cum attulissent, &
posuissent super ulcus ejus, curatus
est.
8 Dixerat autem Ezechias ad Isa-
iam: Quod erit signum, quia Domi-
nus me sanabit, & quia ascensurus
sum die tertia templum Domini?
9 Cui ait Isaias: Hoc erit signum a
Domino, quod facturus sit Dominus
sermonem, quem locutus est: Vis ut
ascendat umbra decem lineis, an ut
revertatur totidem gradibus?
10 Et ait Ezechias: Facile est, um-
bram crescere decem lineis: nec hoc
volo ut fiat, sed ut revertatur re-
trorsum decem gradibus.
11 Invocavit itaque Isaias prophe-
ta Dominum, & reduxit umbram
per lineas, quibus jam descenderat
in horologio Achaz, retrorsum de-
cem gradibus,
12 † In tempore illo misit Bero- † *Isa.* 39. 1.
dach Baladan, filius Baladan, rex
Babyloniorum, litteras & munera
ad Ezechiam: audierat enim quod
ægrotasset Ezechias.
13 Lætatus est autem in adventu
eorum Ezechias, & ostendit eis do-
mum aromatum, & aurum & argen-
tum, & pigmenta varia, unguenta
quoque, & domum vasorum suorum,
& omnia quæ habere poterat in the-

sauris suis. Non fuit quod non monstraret eis Ezechias in domo sua, & in omni potestate sua.

14 Venit autem Isaias propheta ad regem Ezechiam, dixitque ei: Quid dixerunt viri isti? aut unde venerunt ad te? Cui ait Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.

15 At ille respondit: Quid viderunt in domo tua? Ait Ezechias: Omnia quæcumque sunt in domo mea, viderunt: nihil est quod non monstraverim eis in thesauris meis.

16 Dixit itaque Isaias Ezechiæ: Audi sermonem Domini:

17 Ecce dies venient, & auferentur omnia, quæ sunt in domo tua, & quæ condiderunt patres tui usque in diem hanc, in Babylonem: non remanebit quidquam ait Dominus.

18 Sed & de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, & erunt eunuchi in palatio regis Babylonis.

19 Dixit Ezechias ad Isaiam: Bonus sermo Domini, quem locutus es: sit pax & veritas in diebus meis.

20 Reliqua autem sermonum Ezechiæ, & omnis fortitudo ejus, & quomodo fecerit piscinam, & aquæductum, & introduxerit aquas in civitatem, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda?

21 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, & regnavit Manasses filius ejus pro eo.

CAPUT XXI.

Propter abominandam Manassis impietatem prædicit Dominus se Judam ac Jerusalem deleturum: cui mortuo succedit impius filius Amon; & hoc a servis occiso, regnat super Judam pius filius Josias.

2 Par. 33. 1. 1 DUodecim annorum erat Manasse cum regnare cœpisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Haphsiba.

2 Fecitque malum in conspectu Domini, juxta idola gentium, quas delevit Dominus a facie filiorum Israel.

† 2 Par. 33. 3. 3 † Conversusque est, & ædificavit excelsa, quæ dissipaverat Ezechias pater ejus: & erexit aras Baal, & fecit lucos sicut fecerat Achab rex Israel, & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam.

4 Extruxitque aras in domo Domini, de qua dixit Dominus: † In Jerusalem ponam nomen meum. † 2 Reg. 7. 10.

5 Et extruxit altaria universæ militiæ cæli in duobus atriis templi Domini.

6 Et traduxit filium suum per ignem: & ariolatus est, & observavit auguria, & fecit pythones, & aruspices multiplicavit, ut faceret malum coram Domino, & irritaret eum.

7 Posuit quoque idolum luci, quem fecerat, in templo Domini; † super quod locutus est Dominus ad David, & ad Salomonem filium ejus: in templo hoc, & in Jerusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum. † 2 Reg. 7. 26. 3. Reg. 8. 16. & 9. 5.

8 Et ultra non faciam commoveri pedem Israel de terra, quam dedi patribus eorum: si tamen custodierint opera omnia quæ præcepi eis, & universam legem, quam mandavit eis servus meus Moyses:

9 Illi vero non audierunt: sed seducti sunt a Manasse, ut facerent malum, super gentes quas contrivit Dominus a facie filiorum Israel.

10 Locutusque est Dominus in manu servorum suorum Prophetarum, dicens:

11 † Quia fecit Manasses rex Juda abominationes istas pessimas, super omnia quæ fecerunt Amorrhæi ante eum, & peccare fecit etiam Judam in immunditiis suis: † Jer. 15. 4.

12 Propterea hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego inducam mala super Jerusalem & Judam: ut quicumque audierit, tinniant ambæ aures ejus.

13 Et extendam super Jerusalem funiculum Samariæ, & pondus domus Achab: & delebo Jerusalem, sicut deleri solent tabulæ: & delens vertam, & ducam crebrius stylum super faciem ejus.

14 Dimittam vero reliquias hereditatis meæ, & tradam eas in manus inimicorum ejus: eruntque in vastitatem, & in rapinam cunctis adversariis suis:

15 Eo quod fecerint malum coram me, & perseveraverint irritantes me, ex die qua egressi sunt patres eorum ex Ægypto, usq; ad hanc diem.

16 Insu-

16 Insuper & sanguinem innoxium
fudit Manasses multum nimis, donec impleret Jerusalem usque ad os: absque peccatis suis, quibus peccare fecit Judam, ut faceret malum coram Domino.
17 Reliqua autem sermonum Manasse, & universa quæ fecit, & peccatum ejus quod peccavit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda?
18 Dormivitque Manasses cum patribus suis, & sepultus est in horto domus suæ, in horto Oza: & regnavit Amon filius ejus pro eo.
19 Viginti duorum annorum erat Amon cum regnare cœpisset: duobus quoque annis regnavit in Jerusalem. nomen matris ejus Messalemeth filia Harus de Jeteba.
20 Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus.
21 Et ambulavit in omni via, per quam ambulaverat pater ejus: servivitque immunditiis, quibus servierat pater ejus, & adoravit eas,
22 Et dereliquit Dominum Deum patrum suorum, & non ambulavit in via Domini.
23 Tetenderuntque ei insidias servi sui, & interfecerunt regem in domo sua.
24 Percussit autem populus terræ, omnes qui conjuraverant contra regem Amon: & constituerunt sibi regem Josiam filium ejus pro eo.
25 Reliqua autem sermonum Amon quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda?
26 Sepelieruntque eum in sepulcro suo, in horto Oza: & regnavit Josias filius ejus pro eo.

CAPUT XXII.

Josias templum ac Dei cultum instaurat; Dominum super reperto Deuteronomii libro consulens, prædictis in eo minis & pœnis exterritus, responsum ex prophetide accipit, inducenda super Judam scripta in eo mala propter neglectum a patribus Dei cultum, ipsum tamen prius in pace moriturum.

Par. 1 Octo annorum erat Josias
cum regnare cœpisset, triginta & uno anno regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Idida, filia Hadaja de Besecath.
2 Fecitque quod placitum erat coram Domino, & ambulavit per omnes vias David patris sui: non declinavit ad dexteram, sive ad sinistram.
3 Anno autem octavo decimo regis Josiæ, misit rex Saphan filium Aslia, filii Messulam, scribam templi Domini, dicens ei:
4 Vade ad Helciam sacerdotem magnum, ut confletur pecunia, quæ illata est in templum Domini, quam collegerunt janitores templi a populo,
5 Deturque fabris per præpositos domus Domini: qui & distribuant eam his qui operantur in templo Domini, ad instauranda sartatecta templi:
6 Tignariis videlicet & cæmentariis, & iis qui interrupta componunt: & ut emantur ligna, & lapides de lapicidinis, ad instaurandum templum Domini.
7 Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt, sed in potestate habeant, & in fide.
8 Dixit autem Helcias pontifex ad Saphan scribam: Librum Legis reperi in domo Domini: deditque Helcias volumen Saphan, qui & legit illud.
9 Venit quoque Saphan scriba ad regem, & renuntiavit ei quod præceperat, & ait: Conflaverunt servi tui pecuniam, quæ reperta est in domo Domini: & dederunt ut distribueretur fabris a præfectis operum templi Domini.
10 Narravit quoque Saphan scriba regi, dicens: Librum dedit mihi Helcias sacerdos. Quem cum legisset Saphan coram rege,
11 Et audisset rex verba libri Legis Domini, scidit vestimenta sua.
12 Et præcepit Helciæ sacerdoti, & Ahicam filio Saphan, & Achobor filio Micha, & Saphan scribæ, & Asajæ servo regis, dicens:
13 Ite & consulite Dominum super me, & super populo, & super omni Juda, de verbis voluminis istius, quod inventum est: magna enim ira Domini succensa est contra nos: quia non audierunt patres nostri verba libri hujus, ut facerent omne quod scriptum est nobis.
14 Ierunt itaque, Helcias sacerdos, & Ahicam, & Achobor, & Saphan, & Asaja, ad Holdam pro-

prophetidem, uxorem Sellum, filii
Thecuæ, filii Araas custodis vestium,
quæ habitabat in Jerusalem in Se-
cunda: locutique sunt ad eam.
15 Et illa respondit ei: Hæc dicit
Dominus Deus Israel: Dicite viro,
qui misit vos ad me:
16 Hæc dicit Dominus: Ecce ego
adducam mala super locum istum,
& super habitatores ejus, omnia
verba Legis quæ legit rex Juda:
17 Quia dereliquerunt me, & sa-
crificaverunt diis alienis, irritantes
me in cunctis operibus manuum sua-
rum: & succendetur indignatio mea
in loco hoc, & non extinguetur.
18 Regi autem Juda, qui misit vos
ut consuleretis Dominum, sic dice-
tis: Hæc dicit Dominus Deus Israel:
Pro eo quod audisti verba volumi-
nis,
19 Et perterritum est cor tuum, &
humiliatus es coram Domino, audi-
tis sermonibus contra locum istum,
& habitatores ejus, quod videlicet
fierent in stuporem & in maledi-
ctum: & scidisti vestimenta tua, &
flevisti coram me, & ego audivi, ait
Dominus:
20 Idcirco colligam te ad patres
tuos, & colligeris ad sepulcrum tu-
um in pace, ut non videant oculi
tui omnia mala quæ inducturus sum
super locum istum.

CAPUT XXIII.

Josias Deuteronomium coram populo legit, percussoque cum Domino fœdere, ac destructis abominationibus, præcipit Pascha celebrari; quo in Mageddo occiso, succedit impius filius Joachaz, quem Pharao captum ducit in Ægyptum, substituto Eliacim quem Joakim nominat, & ei gravem mulctam imponit.

2 Par. 34. 28. 1 ET renuntiaverunt regi quod
dixerat. Qui misit: & con-
gregati sunt ad eum omnes senes Ju-
da & Jerusalem.
2 Ascenditque rex templum Do-
mini, & omnes viri Juda, universi-
que qui habitabant in Jerusalem
cum eo sacerdotes & prophetæ, &
omnis populus a parvo usque ad ma-
gnum: legitque cunctis audientibus
omnia verba libri fœderis, qui in-
ventus est in domo Domini.
3 Stetitque rex super gradum: &
fœdus percussit coram Domino, ut
ambularent post Dominū, & custo-
dirent præcepta ejus, & testimonia,
& cæremonias, in omni corde, & in
tota anima, & suscitarent verba fœ-
deris hujus, quæ scripta erat in libro
illo: acquievitque populus pacto.
4 Et præcepit rex Helciæ pontifici
& sacerdotibus secundi ordinis, &
janitoribus; † ut projicerent de † Eccli. 49. 3.
templo Domini omnia vasa, quæ
facta fuerant Baal, & in luco, &
universæ militiæ cæli: & combussit
ea foris Jerusalem in convalle Ce-
dron, & tulit pulverem eorum in
Bethel.
5 Et delevit aruspices, quos posue-
rant reges Juda ad sacrificandum
in excelsis per civitates Juda, & in
circuitu Jerusalem: & eos, qui a-
dolebant incensum Baal, & Soli, &
Lunæ, & duodecim signis, & omni
militiæ cæli.
6 Et efferri fecit lucum de domo
Domini foras Jerusalem in conval-
le Cedron, & combussit eum ibi, &
redegit in pulverem, & projecit su-
per sepulcra vulgi.
7 Destruxit quoque ædiculas effe-
minatorum, quæ erant in domo
Domini, pro quibus mulieres texe-
bant quasi domunculas luci.
8 Congregavitque omnes sacerdo-
tes de civitatibus Juda: & contami-
navit excelsa, ubi sacrificabant sa-
cerdotes, de Gabaa usque Bersabee:
& destruxit aras portarum in introi-
tu ostii Josue principis civitatis,
quod erat ad sinistram portæ civi-
tatis.
9 Verumtamen non ascendebant
sacerdotes excelsorum ad altare Do-
mini in Jerusalem: sed tantum co-
medebant azyma in medio fratrum
suorum.
10 Contaminavit quoque Topheth,
quod est in convalle filii Ennom: ut
nemo consecraret filium suum aut
filiam per ignem, Moloch.
11 Abstulit quoque equos, quos
dederant reges Juda Soli, in introi-
tu templi Domini juxta exedram
Nathanmelech eunuchi, qui erat
in Pharurim: currus autem Solis
combussit igni.
12 Altaria quoque, quæ erant su-
per tecta cœnaculi Achaz, quæ fece-
rant reges Juda, & altaria quæ fece-
rat Manasses in duobus atriis templi
Domini, destruxit rex: & cucurrit in-

de,

de, & dispersit cinerem eorum in torrentem Cedron.

† 3 Regum 11. 7. 13 Excelsa quoque, quæ erant in Jerusalem ad dexteram partem mōtis offensionis, † quæ ædificaverat Salomon rex Israel Astaroth idolo Sidoniorum, & Chamos offensioni Moab, & Melchom abominationi filiorum Ammon, polluit rex.

14 Et contrivit statuas, & succidit lucos: replevitque loca eorum ossibus mortuorum.

† 3 Regum 13. 32. 15 † Insuper & altare, quod erat in Bethel, & excelsum, quod fecerat Jeroboam filius Nabat, qui peccare fecit Israel: & altare illud, & excelsum destruxit, atque combussit, & comminuit in pulverem, succenditque etiam lucum.

16 Et conversus Josias, vidit ibi sepulcra, quæ erant in monte: misitque & tulit ossa de sepulcris, & combussit ea super altare, & polluit illud juxta verbum Domini, quod locutus est vir Dei, qui prędixerat verba hæc.

† 3 Reg. 13. 2. 17 † Et ait: Quis est titulus ille, quem video? Responderuntque ei cives urbis illius: Sepulcrum est hominis Dei, qui venit de Juda, & prædixit verba hæc, quæ fecisti super altare Bethel.

18 Et ait: Dimittite eum, nemo commoveat ossa ejus. Et intacta manserunt ossa illius, cum ossibus prophetæ qui venerat de Samaria.

19 Insuper & omnia fana excelsorum, quæ erant in civitatibus Samariæ, quæ fecerant reges Israel ad irritandum Dominum, abstulit Josias: & fecit eis, secundum omnia opera quæ fecerat in Bethel.

20 Et occidit universos sacerdotes excelsorum, qui erant ibi super altaria: & combussit ossa humana super ea: reversusque est Jerusalem.

† 2 Par. 35. 1. 21 † Et præcepit omni populo, dicens: Facite Phase Domino Deo vestro, secundum quod scriptum est in libro fœderis hujus.

22 Nec enim factum est Phase tale a diebus judicum, qui judicaverunt Israel, & omnium dierum regum Israel, & regum Juda,

23 Sicut in octavo decimo anno regis Josiæ factum est Phase istud Domino in Jerusalem.

24 Sed & pythones, & ariolos, & figuras idolorum, & immunditias, & abominationes, quæ fuerant in terra Juda & Jerusalem, abstulit Josias: ut statueret verba legis, quæ scripta sunt in libro, quem invenit Helcias sacerdos in templo Domini.

25 Similis illi non fuit ante eum rex, qui reverteretur ad Dominum in omni corde suo, & in tota anima sua, & in universa virtute sua, juxta omnem legem Moysi: neque post eum surrexit similis illi.

26 Verumtamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magni, quo iratus est furor ejus contra Judam: propter irritationes, quibus provocaverat eum Manasses.

27 † Dixit itaque Dominus: Etiam Judam auferam a facie mea, sicut abstuli Israel: & projiciam civitatem hanc, quam elegi, Jerusalem, & domum, de qua dixi: Erit nomen meum ibi. † Infrà 24. 2.

28 Reliqua autem sermonum Josiæ, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro verborum dierum regum Juda?

29 † In diebus ejus ascendit Pharao Nechao rex Ægypti, contra regem Assyriorum, ad flumen Euphraten: & abiit Josias rex in occursum ejus: & occisus est in Mageddo, cum vidisset eum. † 2 Par. 35. 20.

30 Et portaverunt eum servi sui mortuum de Mageddo: & pertulerunt in Jerusalem, & sepelierunt eum in sepulcro suo. Tulitque populus terræ Joachaz filium Josiæ: & unxerunt eum, & constituerunt eum regem pro patre suo.

31 † Viginti trium annorum erat Joachaz cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Amital, filia Jeremiæ, de Lobna. † 2 Par. 36. 2.

32 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerant patres ejus.

33 Vinxitque eum Pharao Nechao in Rebla, quæ est in terra Emath, ne regnaret in Jerusalem: & imposuit mulctam terræ, centum talentis argenti, & talento auri.

34 Regemque constituit Pharao Nechao Eliacim filium Josiæ pro Josia patre ejus: vertitque nomen ejus Joakim: porro Joachaz tulit, & duxit in Ægyptum, & mortuus est ibi.

35 Argentum autem & aurum dedit Joakim Pharaoni, cum indixisset terræ per singulos, ut conferretur

juxta præceptum Pharaonis : & unumquemque juxta vires suas exegit, tam argentum quam aurum de populo terræ, ut daret Pharaoni Nechao.

36 Viginti quinque annorum erat Joakim cum regnare cœpisset : & undecim annis regnavit in Jerusalem : nomen matris ejus Zebida filia Phadaja de Ruma.

37 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerant patres ejus.

CAPUT XXIV.

Joakim triennio servit regi Babylonis ; deinde varios patitur latrunculos : quo mortuo, succedit filius Joachin ; quem cum thesauris templi ac domus regiæ universoque robore habitatorum Jerusalem ducit Nabuchodonosor in Babylonem, suffecto in regem illius patruo Matthania, quem vocavit Sedeciam.

1 In diebus ejus ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, & factus est ei Joakim servus tribus annis : & rursum rebellavit contra eum.

2 Immisitque ei Dominus latrunculos Chaldæorum, & latrunculos Syriæ, & latrunculos Moab, & latrunculos filiorum Ammon : & immisit eos in Judam, ut disperderent
† Sup. eum, † juxta verbum Domini, quod
23. 27. locutus fuerat per servos suos prophetas.

3 Factum est autem hoc per verbum Domini contra Judam, ut auferret eum coram se, propter peccata Manasse universa quæ fecit,

4 Et propter sanguinem innoxium, quem effudit, & implevit Jerusalem cruore innocentium: & ob hanc rem noluit Dominus propitiari.

5 Reliqua autem sermonum Joakim, & universa quæ fecit, nonne hæc scripta sunt in Libro sermonum dierum regum Juda ? Et dormivit Joakim cum patribus suis :

6 Et regnavit Joachin filius ejus pro eo.

7 Et ultra non addidit rex Ægypti, ut egrederetur de terra sua : tulerat enim rex Babylonis, a rivo Ægypti usque ad fluvium Euphratem, omnia quæ fuerant regis Ægypti.

8 Decem & octo annorum erat Joachin cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Nohesta filia Elnathan de Jerusalem.

9 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerat pater ejus.

10 † In tempore illo ascenderunt *† Dan.*
servi Nabuchodonosor regis Baby- *1. 1.*
lonis in Jerusalem, & circumdata est urbs munitionibus.

11 Venitque Nabuchodonosor rex Babylonis ad civitatem cum servis suis, ut oppugnarent eam.

12 Egressusque est Joachin rex Juda ad regem Babylonis, ipse & mater ejus, & servi ejus, & principes ejus, & eunuchi ejus : & suscepit eum rex Babylonis anno octavo regni sui.

13 Et protulit inde omnes thesauros domus Domini, & thesauros domus regiæ : & concidit universa vasa aurea, quæ fecerat Salomon rex Israel in templo Domini juxta verbum Domini.

14 Et transtulit omnem Jerusalem, & universos principes, & omnes fortes exercitus, decem millia, in captivitatem ; & omnem artificem & clusorem : nihilque relictum est, exceptis pauperibus populi terræ.

15 † Transtulit quoque Joachin *† 2 Par.*
Babylonem, & matrem regis, & *36. 10.*
uxores regis, & eunuchos ejus : & *Esth. 2.*
judices terræ duxit in captivitatem *6. &*
de Jerusalem in Babylonem. *11. 4.*

16 Et omnes viros robustos, septem millia, & artifices, & clusores mille, omnes viros fortes & bellatores: duxitque eos rex Babylonis captivos in Babylonem.

17 † Et constituit Matthaniam pa- *† Jer.*
truum ejus pro eo : imposuitque no- *37. 1.*
men ei Sedeciam. *& 52.*

18 Vigesimum & primum annum *1.*
ætatis habebat Sedecias cum regnare cœpisset, & undecim annis regnavit in Jerusalem : nomen matris ejus erat Amital, filia Jeremiæ, de Lobna.

19 Et fecit malum coram Domino, juxta omnia quæ fecerat Joakim.

20 Irascebatur enim Dominus contra Jerusalem & contra Judam, donec projiceret eos a facie sua : recessitque Sedecias a rege Babylonis.

CA-

CAPUT XXV.

Obsessa a Nabuchodonosor Jerusalem, Sedecias cæcus ac vinctus, necatis coram se filiis, in Babylonem ducitur cum reliquo populo; quibusdam tamen ad exercendam terram relictis: post exusta una cum templo omnia magnifica ædificia, præfecit Nabuchodonosor Godoliam; quo ab Ismaele interempto, fugit populus in Ægyptum, Joachin autem in captivitate sublimatur a rege Babylonis.

Jerem. 39. 1. & 52. 4.
1 FActum est autem anno nono
regni ejus, mense decimo,
decima die mensis, venit Nabucho-
donosor rex Babylonis, ipse & om-
nis exercitus ejus, in Jerusalem, &
circumdederunt eam: & extruxe-
runt in circuitu ejus munitiones.
2 Et clausa est civitas atque valla-
ta, usque ad undecimum annum re-
gis Sedeciæ,
3 Nona die mensis: prævaluitque
fames in civitate, nec erat panis po-
pulo terræ.
4 Et interrupta est civitas: & om-
nes viri bellatores nocte fugerunt,
per viam portæ, quæ est inter du-
plicem murum ad hortum regis (por-
ro Chaldæi obsidebant in circuitu ci-
vitatem) fugit itaque Sedecias per
viam quæ ducit ad campestria solitu-
dinis.
5 Et persecutus est exercitus Chal-
dæorum regem, comprehenditque
eum in planitie Jericho: & omnes
bellatores, qui erant cum eo, di-
spersi sunt, & reliquerunt eum.
6 Apprehensum ergo regem duxe-
runt ad regem Babylonis in Rebla-
tha: qui locutus est cum eo judi-
cium.
7 Filios autem Sedeciæ occidit co-
ram eo, & oculos ejus effodit, vin-
xitque eum catenis, & adduxit in
Babylonem.
8 Mense quinto, septima die men-
sis, ipse est annus nonus decimus re-
gis Babylonis: venit Nabuzardan
princeps exercitus, servus regis Ba-
bylonis, in Jerusalem.
9 † Et succendit domum Domini, & † Psal.
domum regis: & domos Jerusalem, 73. 7.
omnemque domum combussit igni.
10 Et muros Jerusalem in circuitu
destruxit omnis exercitus Chaldæo-
rum, qui erat cum principe mili-
tum.
11 Reliquam autem populi partem,
quæ remanserat in civitate, & per-
fugas, qui transfugerant ad regem
Babylonis, & reliquum vulgus,
transtulit Nabuzardan princeps mi-
litiæ.
12 Et de pauperibus terræ reliquit
vinitores & agricolas.
13 † Columnas autem æreas, quæ † Jer.
erant in templo Domini, & bases, 27. 19.
& mare æreum, quod erat in domo
Domini, confregerunt Chaldæi, &
transtulerunt æs omne in Babylo-
nem.
14 Ollas quoque æreas, & trullas, &

tridentes, & scyphos, & mortariola, & omnia vasa ærea, in quibus ministrabant, tulerunt.

15 Necnon & thuribula, & phialas, quæ aurea, aurea; & quæ argentea, argentea; tulit princeps militiæ:

16 Id est, columnas duas, mare unum, & bases quas fecerat Salomon in templo Domini: non erat pondus æris omnium vasorum.

17 † Decem & octo cubitos altitudinis habebat columna una: & capitellum æreum super se altitudinis trium cubitorum: & retiaculum, & malogranata super capitellum columnæ, omnia ærea: similem & columna secunda habebat ornatum.

† 3 Regum 7. 15. 2 Par. 3. 15. Jerem. 52. 21.

18 Tulit quoque princeps militiæ Sarajam sacerdotem primum, & Sophoniam sacerdotem secundum, & tres janitores.

19 Et de civitate eunuchum unum, qui erat præfectus super bellatores viros: & quinque viros de his, qui steterant coram rege, quos reperit in civitate: & Sopher principem exercitus, qui probabat tyrones de populo terræ: & sexaginta viros e vulgo, qui inventi fuerant in civitate.

20 Quos tollens Nabuzardan princeps militum, duxit ad regem Babylonis in Reblatha.

21 Percussitque eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath: & translatus est Juda de terra sua.

22 Populo autem qui relictus erat in terra Juda, quem dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis, præfecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan.

23 Quod cum audissent omnes duces militum, ipsi & viri qui erant cum eis, videlicet quod constituisset rex Babylonis Godoliam: venerunt ad Godoliam in Maspha, Ismahel filius Nathaniæ, & Johanan filius Caree, & Saraja filius Thanehumeth Netophatites, & Jezonias filius Maachathi; ipsi & socii eorum.

24 Juravitque Godolias ipsis & sociis eorum, dicens: Nolite timere servire Chaldæis: manete in terra, & servite regi Babylonis, & bene erit vobis.

25 Factum est autem in mense septimo, venit Ismahel filius Nathaniæ, filii Elisama de semine regio, & decem viri cum eo: percusseruntque Godoliam, qui & mortuus est: sed & Judæos & Chaldæos, qui erant cum eo in Maspha.

26 Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum, & principes militum, venerunt in Ægyptum, timentes Chaldæos.

27 Factum est vero in anno trigesimo septimo transmigrationis Joachin regis Juda, mense duodecimo, vigesima septima die mensis: sublevavit Evilmerodach rex Babylonis, anno quo regnare cœperat, caput Joachin regis Juda de carcere.

28 Et locutus est ei benigne: & posuit thronum ejus super thronum regum, qui erant cum eo in Babylone.

29 Et mutavit vestes ejus, quas habuerat in carcere, & comedebat panem semper in conspectu ejus cunctis diebus vitæ suæ.

30 Annonam quoque constituit ei sine intermissione, quæ & dabatur ei a rege per singulos dies, omnibus diebus vitæ suæ.

LIBER PRIMUS PARALIPOMENON,

Hebraice

DIBRE HAJAMIM.

CAPUT PRIMUM.

Genealogia ab Adam usque ad Abraham, & generationes filiorum Abrahæ una cum filiis ac posteris Esau, & regibus ac ducibus terræ Edom, antequam essent reges super filios Israel.

Gen. 2. 7. & 4. 25. & 5. 6. 9.
1 ADam, Seth, Enos,
2 Cainan, Malaleel,
3 Jared,
4 Henoch, Mathusale, Lamech, Noe, Sem, Cam, & Japheth.

5 Filii Japheth: Gomer, & Magog, & Madai, & Javan, Thubal, Mosoch, Thiras.

6 Porro filii Gomer: Ascenez, & Riphath, & Thogorma.

7 Filii autem Javan: Elisa & Tharsis, Cethim & Dodanim.

8 Filii Cham: Chus, & Mesraim, & Phut, & Chanaan.

9 Filii autem Chus: Saba, & Hevila, Sabatha, & Regma, & Sabathacha. Porro filii Regma: Saba, & Dadan.

† Gen. 10. 8.
10 Chus autem genuit † Nemrod: iste cœpit esse potens in terra.

11 Mesraim vero genuit Ludim, & Anamim, & Laabim, & Nephthuim,

12 Phetrusim quoque & Casluim: de quibus egressi sunt Philisthiim, & Caphtorim.

13 Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum, Hethæum quoque,

14 Et Jebusæum, & Amorrhæum, & Gergesæum,

15 Hevæumque & Aracæum, & Sinæum;

16 Aradium quoque, & Samaræum, & Hamathæum.

† Gen. 10. 22. & 11. 10.
17 Filii † Sem: Ælam, & Assur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, & Hus, & Hui, & Gether, & Mosoch.

18 Arphaxad autem genuit Sale, qui & ipse genuit Heber.

19 Porro Heber nati sunt duo filii, nomen uni Phaleg, quia in diebus ejus divisa est terra; & nomen fratris ejus Jectan.

20 Jectan autem genuit Elmodad, & Saleph, & Asarmoth, & Jare,

21 Adoram quoque, & Huzal, & Decla,

22 Hebal etiam, & Abimael, & Saba, necnon

23 Et Ophir, & Hevila, & Jobab. omnes isti filii Jectan:

24 Sem, Arphaxad, Sale,

25 Heber, Phaleg, Ragau,

26 Serug, Nachor, Thare,

27 Abram, † iste est Abraham. † Gen. 11. 26.

28 Filii autem Abraham, Isaac & Ismahel,

29 Et hæ generationes eorum: Primogenitus † Ismahelis, Nabajoth, & Cedar, & Adbeel, & Mabsam, † Gen. 25. 13.

30 Et Masma, & Duma, & Massa, Hadad, & Thema,

31 Jetur, Naphis, Cedma. hi sunt filii Ismahelis.

32 Filii autem Ceturæ concubinæ Abraham, quos genuit: Zamran, Jecsan, Madan, Madian, Jesboc, & Sue. Porro filii Jecsan: Saba, & Dadan. Filii autem Dadan: Assurim, & Latussim, & Laomim.

33 Filii † autem Madian: Epha, & Epher, & Henoch, & Abida, & Eldaa. omnes hi, filii Ceturæ. † Gen. 25. 4.

34 Genuit † autem Abraham Isaac: cujus fuerunt filii, Esau & Israel. † Gen. 25. 19.

35 Filii † Esau: Eliphaz, Rhauel, Jehus, Ihelom, & Core. † Gen. 36. 10.

36 Filii Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Gathan, Cenez, Thamna, Amalec.

37 Filii Rahuel: Nahath, Zara, Samma, Meza.

38 Filii Seir: Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Dison, Eser, Disan.

39 Filii Lotan: Hori, Homan, Soror autem Lotan fuit Thamna.

40 Filii

40 Filii Sobal: Alian, & Manahath, & Ebal, Sephi, & Onam. Filii Sebeon: Aja & Ana. Filii Ana: Dison.

41 Filii Dison: Hamram, & Eseban, & Jethran, & Charan.

42 Filii Eser: Balaan, & Zavan, & Jacan. Filii Disan: Hus & Aran.

43 Isti sunt reges, qui imperaverunt in terra Edom, antequam esset rex super filios Israel: Bale filius Beor: & nomen civitatis ejus, Denaba.

44 Mortuus est autem Bale, & regnavit pro eo Jobab filius Zare de Bosra.

45 Cumque & Jobab fuisset mortuus, regnavit pro eo Husam de terra Themanorum.

46 Obiit quoque & Husam, & regnavit pro eo Adad filius Badad, qui percussit Madian in terra Moab: & nomen civitatis ejus Avith.

47 Cumque & Adad fuisset mortuus, regnavit pro eo Semla de Masreca.

48 Sed & Semla mortuus est, & regnavit pro eo Saul de Rohoboth, quę juxta amnem sita est.

49 Mortuo quoque Saul, regnavit pro eo Balanan filius Achobor.

50 Sed & hic mortuus est, & regnavit pro eo Adad: cujus urbis nomen fuit Phau, & appellata est uxor ejus Meetabel filia Matred filiæ Mezaab.

51 Adad autem mortuo, duces pro regibus in Edom esse cœperunt: dux Thamna, dux Alva, dux Jetheth,

52 Dux Oolibama, dux Ela, dux Phinon,

53 Dux Cenez, dux Theman, dux Mabsar,

54 Dux Magdiel, dux Hiram. hi duces Edom.

CAPUT II.

Genealogia Judæ Patriarchæ usque ad Isai patrem David, fratrumque ac sororum ejus.

Genes. 29. 32. & 30. 5. & 35. 23.

1 FIlii autem Israel: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issachar, & Zabulon,

2 Dan, Joseph, Benjamin, Nephthali, Gad, & Aser.

† Gen. 38. 3. & 46. 12.

3 Filii † Juda: Her, Onan, & Sela. hi tres nati sunt ei de filia Sue Chanantide. Fuit autem Her primogenitus Juda, malus coram Domino, & occidit eum.

† Infra 4. 1. Matt. 1. 3.

4 † Thamar autem nurus ejus peperit ei Phares & Zara. omnes ergo filii Juda, quinque.

5 Filii autem Phares: Hesron & Hamul.

6 Filii quoque Zaræ: Zamri, & Ethan, & Eman, Chalchal quoque, & Dara, simul quinque.

7 Filii † Charmi: Achar, qui turbavit Israel, & peccavit in furto anathematis. *† Jos. 7. 1.*

8 Filii Ethan: Azarias.

9 Filii † autem Hesron qui nati sunt ei: Jerameel, & Ram, & Calubi. *† Ruth 4. 19.*

10 Porro Ram genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Nahasson, principem filiorum Juda.

11 Nahasson quoque genuit Salma, de quo ortus est Booz.

12 Booz vero genuit Obed, qui & ipse genuit Isai.

13 † Isai autem genuit primogenitum Eliab, secundum Abinadab, tertium Simmaa, *† 1 Reg. 16. 6. 8. 9. & 17. 12.*

14 Quartum Nathanael, quintum Raddai,

15 Sextum Asom, septimum David.

16 Quorum sorores fuerunt, Sarvia, & Abigail. Filii Sarviæ, Abisai, Joab, & Asael, tres.

17 Abigail autem genuit Amasa, cujus pater fuit Jether Ismahelites.

18 Caleb vero filius Hesron accepit uxorem nomine Asuba, de qua genuit Jerioth: fueruntque filii ejus, Jaser, & Sobab, & Ardon.

19 Cumque mortua fuisset Azuba, accepit uxorem Caleb, Ephrata: quæ peperit ei Hur.

20 Porro Hur genuit Uri: & Uri genuit Bezeleel.

21 Post hæc ingressus est Hesron ad filiam Machir patris Galaad, & accepit eam cum esset annorum sexaginta: quæ peperit ei Segub.

22 Sed & Segub genuit Jair, & possedit viginti tres civitates in terra Galaad.

23 Cepitque Gessur, & Aram, oppida Jair: & Canath, & viculos ejus sexaginta civitatum. omnes isti, filii Machir patris Galaad.

24 Cum autem mortuus esset Hesron, ingressus est Caleb ad Ephrata. Habuit quoque Hesron uxorem Abia, quæ peperit ei Ashur patrem Thecuæ.

25 Nati sunt autem filii Jerameel primogeniti Hesron, Ram primogenitus ejus, & Buna, & Aram, & Asom, & Achia.

26 Duxit

26 Duxit quoque uxorem alteram Jerameel, nomine Atara, quæ fuit mater Onam.
27 Sed & filii Ram primogeniti Jerameel, fuerunt Moos, Jamin, & Achar.
28 Onam autem habuit filios, Semei, & Jada. Filii autem Semei: Nadab, & Abisur.
29 Nomen vero uxoris Abisur, Abihail, quæ peperit ei Ahobban, & Molid.
30 Filii autem Nadab fuerunt, Saled, & Apphaim. Mortuus est autem Saled absque liberis.
31 Filius vero Apphaim, Jesi: qui Jesi genuit Sesan. Porro Sesan genuit Oholai.
32 Filii autem Jada fratris Semei: Jether, & Jonathan. Sed & Jether mortuus est absque liberis.
33 Porro Jonathan genuit Phaleth, & Ziza. Isti fuerunt filii Jerameel.
34 Sesan autem non habuit filios, sed filias; & servum Ægyptium nomine Jeraa.
35 Deditque ei filiam suam uxorem: quæ peperit ei Ethei.
36 Ethei autem genuit Nathan, & Nathan genuit Zabad.
37 Zabad quoque genuit Ophlal, & Ophlal genuit Obed,
38 Obed genuit Jehu, Jehu genuit Azariam,
39 Azarias genuit Helles, & Helles genuit Elasa,
40 Elasa genuit Sisamoi, Sisamoi genuit Sellum,
41 Sellum genuit Icamiam, Icamia autem genuit Elisama.
42 Filii autem Caleb fratris Jerameel: Mesa primogenitus ejus, ipse est pater Ziph: & filii Maresa patris Hebron.
43 Porro filii Hebron, Core, & Taphua, & Recem, & Samma.
44 Samma autem genuit Raham, patrem Jercaam, & Recem genuit Sammai.
45 Filius Sammai, Maon: & Maon pater Bethsur.
46 Epha autem concubina Caleb peperit Haran, & Mosa, & Gezez. Porro Haran genuit Gezez.
47 Filii autem Johaddai, Regom, & Joathan, & Gesan, & Phalet, & Epha, & Saaph.
48 Concubina Caleb Maacha, peperit Saber, & Tharana.
49 Genuit autem Saaph pater Madmena, Sue patrem Machbena, & patrem Gabaa. Filia vero Caleb fuit Achsa.
50 Hi erant filii Caleb, filii Hur primogeniti Ephratha, Sobal pater Cariathiarim,
51 Salma pater Bethlehem, Hariph pater Bethgader.
52 Fuerunt autem filii Sobal patris Cariathiarim, Qui videbat dimidium requietionum.
53 Et de cognatione Cariathiarim, Jethrei, & Aphuthei, & Semathei, & Maserei. Ex his egressi sunt Saraitæ, & Esthaolitæ.
54 Filii Salma, Bethlehem, & Netophathi, Coronæ domus Joab, & dimidium requietionis Sarai.
55 Cognationes quoque scribarum habitantium in Jabes, canentes atque resonantes, & in tabernaculis commorantes. Hi sunt Cinei, qui venerunt de Calore patris domus Rechab.

CAPUT III.

Generationes David & regum Juda ex progenie David cum filiis ac filiabus eorum.

1 DAvid vero hos habuit filios, qui ei nati sunt in Hebron: *2Reg.* 3.
2.
primogenitum Ammon ex Achinoam Jezrahelitidæ, secundum Daniel de Abigail Carmelitide,
2 Tertium Absalom filium Maacha filiæ Tholmai regis Gessur, quartum Adoniam filium Aggith,
3 Quintum Saphatiam ex Abital, sextum Jethraham de Egla uxore sua.
4 Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ubi regnavit septem annis, & sex mensibus. Triginta autem & tribus annis regnavit in Jerusalem.
5 † Porro in Jerusalem nati sunt ei filii, Simmaa, & Sobab, & Nathan, †2 *Reg.* 5. 14.
& Salomon, quatuor de Bethsabee filia Ammiel,
6 Jebaar quoque, & Elisama,
7 Et Eliphaleth, & Noge, & Nepheg, & Japhia,
8 Necnon Elisama, & Eliada, & Elipheleth, novem:
9 Omnes hi, filii David, absque filiis concubinarum: habueruntque sororem Thamar.
10 Filius autem Salomonis, Roboam: cujus Abia filius genuit Asa. De hoc quoque natus est Josaphat,

11 Pater Joram: qui Joram genuit Ochoziam, ex quo ortus est Joas:
12 Et hujus Amasias filius genuit Azariam. Porro Azariæ filius Joathan
13 Procreavit Achaz patrem Ezechiæ, de quo natus est Manasses.
14 Sed & Manasses genuit Amon patrem Josiæ.
15 Filii autem Josię fuerunt, primogenitus Johanan, secundus Joakim, tertius Sedecias, quartus Sellum.
† Mat. 1. 11. 16 † De Joakim natus est Jechonias, & Sedecias.
17 Filii Jechoniæ fuerunt, Asir, Salathiel,
18 Melchiram, Phadaja, Sennefer, & Jecemia, Sama, & Nadabia.
19 De Phadaja orti sunt Zorobabel & Semei. Zorobabel genuit Mosollam, Hananiam, & Salomith sororem eorum:
20 Hasaban quoque, & Ohol, & Barachian, & Hasadian, Josabhesed, quinque.
21 Filius autem Hananiæ, Phaltias pater Jeseiæ, cujus filius Raphaja. hujus quoque filius, Arnan, de quo natus est Obdia, cujus filius fuit Sechenias.
22 Filius Secheniæ, Semeja: cujus filii, Hattus, & Jegaal, & Baria, & Naaria, & Saphat, sex numero.
23 Filius Naariæ, Elioenai, & Ezechias, & Ezricam, tres.
24 Filii Elioenai, Oduja, & Eliasub, & Pheleja, & Accub, & Johanan, & Dalaja, & Anani, septem.

CAPUT IV.

Rursum posteritas Judæ ac Simeonis, & habitationes eorum: stirps Cham deletur a filiis Simeonis, Amalecitæ quoque ab ipsis percutiuntur.

Genes. 38. 3. & 46. 12. Sup. 2. 4. Matth. 1. 3. 1 Filii Juda: Phares, Hesron, & Charmi, & Hur, & Sobal.
2 Raja vero filius Sobal genuit Johath, de quo nati sunt Ahumai & Laad. hæ cognationes Sarathi.
3 Ista quoque stirps Etam: Jezrahel, & Jesema, & Jedebos. Nomen quoque sororis eorum, Asalelphuni.
4 Phanuel autem pater Gedor, & Ezer pater Hosa. isti sunt filii Hur primogeniti Ephratha patris Bethlehem.
5 Assur vero patri Thecuæ erant duæ uxores, Halaa, & Naara.
6 Peperit autem ei Naara Oozam, & Hepher, & Themani, & Ahasthari. isti sunt filii Naara.
7 Porro filii Halaa, Sereth, Isaar, & Ethnan.
8 Cos autem genuit Anob, & Soboba, & cognationem Aharehel filii Arum.
9 Fuit autem Jabes inclytus præ fratribus suis, & mater ejus vocavit nomen illius Jabes, dicens: Quia peperi eum in dolore.
10 Invocavit vero Jabes Deum Israel, dicens: Si benedicens benedixeris mihi, & dilataveris terminos meos, & fuerit manus tua mecum, & feceris me a malitia non opprimi. Et præstitit Deus quæ precatus est.
11 Caleb autem frater Sua genuit Mahir, qui fuit pater Esthon.
12 Porro Esthon genuit Bethrapha, & Phesse, & Tehinna patrem urbis Naas: hi sunt viri Recha.
13 Filii autem Cenez, Othoniel, & Saraja. Porro filii Othoniel, Hathath, & Maonathi.
14 Maonathi genuit Ophra, Saraja autem genuit Joab patrem Vallis artificum: ibi quippe artifices erant.
15 Filii vero Caleb filii Jephone, Hir, & Ela, & Naham. Filii quoque Ela: Cenez.
16 Filii quoque Jaleleel: Siph, & Zipha, Thiria, & Asrael.
17 Et filii Ezra, Jether, & Mered, & Epher, & Jalon, genuitque Mariam, & Sammai, & Jesba patrem Esthamo.
18 Uxor quoque ejus Judaja peperit Jared patrem Gedor, & Heber patrem Socho, & Icuthiel patrem Zanoe. hi autem filii Bethiæ filiæ Pharaonis, quam accepit Mered.
19 Et filii uxoris Odajæ sororis Naham patris Ceila, Garmi, & Esthamo, qui fuit de Machathi.
20 Filii quoque Simon: Amnon, & Rinna filius Hanan, & Thilon. Et filii Jesi, Zoheth, & Benzoheth.
21 Filii † Sela, filii Juda: Her pater Lecha, & Laada pater Maresa, & cognationes domus operantium byssum in domo juramenti. † Gen. 38. 5.
22 Et qui stare fecit Solem, virique Mendacii, & Securus, & Incendens, qui principes fuerunt in Moab, & qui reversi sunt in Lahem. hæc autem verba vetera.

23 Hi

23 Hi sunt figuli habitantes in Plantationibus, & in Sepibus, apud regem in operibus ejus, commoratique sunt ibi.

† Gen. 46. 10.

24 Filii † Simeon: Namuel & Jamin, Jarib, Zara, Saul.

25 Sellum filius ejus, Mapsam filius ejus, Masma filius ejus.

26 Filii Masma: Hamuel filius ejus, Zachur filius ejus, Semei filius ejus.

27 Filii Semei sedecim, & filiæ sex: fratres autem ejus non habuerunt filios multos, & universa cognatio non potuit adæquare summam filiorum Juda.

28 Habitaverunt autem in Bersabee, & Molada, & Hasarsuhal,

29 Et in Bala, & in Asom, & in Tholad,

30 Et in Bathuel, & in Horma, & in Siceleg,

31 Et in Bethmarchaboth, & in Hasarsusim, & in Bethberai, & in Saarim. hæ civitates eorum usque ad regem David.

32 Villæ quoque eorum: Etam, & Aen, Remmon, & Tochen, & Asan, civitates quinque.

33 Et universi viculi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad Baal. hæc est habitatio eorum, & sedium distributio.

34 Mosobab quoque & Jemlech, & Josa filius Amasiæ,

35 Et Joel, & Jehu filius Josabię filii Sarajæ filii Asiel,

36 Et Elioenai, & Jacoba, & Isuhaja, & Asaja, & Adiel, & Ismiel, & Banaja,

37 Ziza quoque filius Sephei filii Allon filii Idaja filii Semri filii Samaja.

38 Isti sunt nominati principes in cognationibus suis, & in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer.

39 Et profecti sunt ut ingrederentur in Gador usque ad orientem vallis, & ut quærerent pascua gregibus suis.

40 Inveneruntque pascuas uberes, & valde bonas, & terram latissimam & quietam & fertilem, in qua ante habitaverant de stirpe Cham.

41 Hi ergo venerunt, quos supra descripsimus nominatim, in diebus Ezechiæ regis Juda: & percusserunt tabernacula eorum, & habitatores qui inventi fuerant ibi, & deleverunt eos usque in præsentem diem: habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas pascuas ibidem repererunt.

42 De filiis quoq; Simeon abierunt in montem Seir viri quingenti, habentes principes Phaltiam & Naariam & Raphajam & Oziel filios Jesi:

43 Et percusserunt reliquias, quæ evadere potuerant, Amalecitarum, & habitaverunt ibi pro eis usque ad diem hanc.

CAPUT V.

Catalogus filiorum Ruben, Gad, & dimidia tribus Manasse, & habitatio eorum qui percusserunt Agarenos: sed tandem ducti sunt ab Assyriis ob idololatriam ipsorum in captivitatem.

1 Filii quoque Ruben primogeniti Israel (ipse quippe fuit primogenitus ejus: sed cum † violasset thorum patris sui, data sunt primogenita ejus filiis Joseph, filii Israel, & non est ille reputatus in primogenitum.

† Gen. 35. 22. & 49. 4.

2 Porro Judas, qui erat fortissimus inter fratres suos, de stirpe ejus principes germinati sunt: primogenita autem reputata sunt Joseph.)

3 Filii † ergo Ruben primogeniti Israel: Enoch, & Phallu, Esron, & Carmi.

† Gen. 46. 9. Exod. 6. 14. Num. 26. 5.

4 Filii Joel: Samia filius ejus, Gog filius ejus, Semei filius ejus,

5 Micha filius ejus, Reja filius ejus, Baal filius ejus,

6 Beera filius ejus, quem captivum duxit Thelgathphalnasar rex Assyriorum, & fuit princeps in tribu Ruben.

7 Fratres autem ejus, & universa cognatio ejus, quando numerabantur per familias suas, habuerunt principes, Jehiel & Zachariam,

8 Porro Bala filius Azaz, filii Samma, filii Joel, ipse habitavit in Aroer usque ad Nebo & Beelmeon.

9 Contra orientalem quoque plagam habitavit usque ad introitum eremi, & flumen Euphraten. Multum quippe jumentorum numerum possidebant in terra Galaad.

10 In diebus autem Saul præliati sunt contra Agareos, & interfecerunt illos, habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum, in omni plaga, quæ respicit ad orientem Galaad.

11 Filii vero Gad e regione eorũ habitaverunt in terra Basan usq; Selcha:

12 Joel in capite, & Saphan secundus: Janai autem, & Saphat, in Basan.
13 Fratres vero eorum secundum domos cognationum suarum, Michael & Mosollam, & Sebe, & Jorai, & Jachan, & Zie, & Heber, septem.
14 Hi filii Abihail, filii Huri, filii Jara, filii Galaad, filii Michael, filii Jesesi, filii Jeddo, filii Buz.
15 Fratres quoque filii Abdiel, filii Guni, princeps domus in familiis suis.
16 Et habitaverunt in Galaad, & in Basan, & in viculis ejus, & in cunctis suburbanis Saron, usque ad terminos.
17 Omnes hi numerati sunt in diebus Joathan regis Juda, & in diebus Jeroboam regis Israel.
18 Filii Ruben, & Gad, & dimidiæ tribus Manasse, viri bellatores, scuta portantes & gladios, & tendentes arcum, eruditique ad prælia, quadraginta quatuor millia & septingenti sexaginta, procedentes ad pugnam.
19 Dimicaverunt contra Agareos: Ituræi vero, & Naphis, & Nodab,
20 Præbuerunt eis auxilium. Traditique sunt in manus eorum Agarei, & universi qui fuerant cum eis, quia Deum invocaverunt cum præliarentur: & exaudivit eos, eo quod credidissent in eum.
21 Ceperuntque omnia quæ possederant, camelorum quinquaginta millia, & ovium ducenta quinquaginta millia, & asinos duo millia, & animas hominum centum millia.
22 Uulnerati autem multi corruerunt: fuit enim bellum Domini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigrationem.
23 Filii quoque dimidiæ tribus Manasse, possederunt terram a finibus Basan usque Baal, Hermon, & Sanir, & montem Hermon, ingens quippe numerus erat.
24 Et hi fuerunt principes domus cognationis eorum, Epher, & Jesi, & Eliel, & Ezriel, & Jeremia, & Odoja, & Jediel, viri fortissimi & potentes, & nominati duces in familiis suis.
25 Reliquerunt autem Deum patrum suorum, & fornicati sunt post deos populorum terræ, quos abstulit Deus coram eis.
26 Et suscitavit Deus Israel spiritum Phul regis Assyriorum, & spiritũ Thelgathphalnasar regis Assur: & transtulit Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manasse, & adduxit eos in Lahela, & in Habor, & Ara, & fluvium Gozan, usque ad diem hanc.

CAPUT VI.

Genealogia filiorum Levi, & quos ex eis constituerit David cantores ac ministros in domo Domini: item generatio filiorum Aaron cum urbibus suis in singulis tribubus Israel, & quæ fuerint civitates refugii.

1 FIlii Levi: Gerson, Caath, & Merari. *Genes. 46. 11.*
2 Filii Caath: Amram, Isaar, Hebron, & Oziel. *Infra 23. 6.*
3 Filii Amram: Aaron, Moyses, & Maria. Filii Aaron: Nadab & Abiu, Eleazar & Ithamar.
4 Eleazar genuit Phinees, & Phinees genuit Abisue,
5 Abisue vero genuit Bocci, & Bocci genuit Ozi.
6 Ozi genuit Zarajam, & Zarajas genuit Merajoth.
7 Porro Merajoth genuit Amariam, & Amarias genuit Achitob.
8 Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Achimaas,
9 Achimaas genuit Azariam, Azarias genuit Johanan,
10 Johanan genuit Azariam. ipse est qui sacerdotio functus est, in domo quam ædificavit Salomon in Jerusalem.
11 Genuit autem Azarias Amariam, & Amarias genuit Achitob,
12 Achitob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Sellum,
13 Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit Azariam,
14 Azarias genuit Sarajam, & Sarajas genuit Josedec.
15 Porro Josedec egressus est, quando transtulit Dominus Judam & Jerusalem per manus Nabuchodonosor.
16 Filii † ergo Levi: Gerson, Caath, & Merari. *† Exod. 6. 16.*
17 Et hæc nomina filiorum Gerson: Lobni, & Semei.
18 Filii Caath: Amram, & Isaar, & Hebron, & Oziel.
19 Filii Merari: Moholi & Musi. Hæ autem cognationes Levi secundum familias eorum.
20 Gersom, Lobni filius ejus, Ja-

hath filius ejus, Zamma filius ejus,
21 Joah filius ejus, Addo filius ejus,
Zara filius ejus, Jethrai filius ejus.
22 Filii Caath, Aminadab filius e-
jus, Core filius ejus, Asir filius ejus,
23 Elcana filius ejus, Abiasaph fi-
lius ejus, Asir filius ejus.
24 Thahath filius ejus, Uriel filius
ejus, Ozias filius ejus, Saul filius ejus,
25 Filii Elcana, Amasai & Achi-
moth
26 Et Elcana: Filii Elcana: Sophai
filius ejus, Nahath filius ejus,
27 Eliab filius ejus, Jeroham filius
ejus, Elcana filius ejus.
28 Filii Samuel, primogenitus Vas-
seni, & Abia.
29 Filii autem Merari, Moholi:
Lobni filius ejus, Semei filius ejus,
Oza filius ejus,
30 Sammaa filius ejus, Haggia fi-
lius ejus, Asaja filius ejus.
31 Isti sunt, quos constituit David
super cantores domus Domini, ex
quo collocata est arca:
32 Et ministrabant coram taberna-
culo testimonii, canentes donec edi-
ficaret Salomon domum Domini in
Jerusalem: stabant autem juxta or-
dinem suum in ministerio.
33 Hi vero sunt, qui assistebant cum
filiis suis, de filiis Caath, Heman
cantor filius Johel, filii Samuel,
34 Filii Elcana, filii Jeroham, fi-
lii Eliel, filii Thohu,
35 Filii Suph, filii Elcana, filii Ma-
hath, filii Amasai,
36 Filii Elcana, filii Johel, filii
Azariæ, filii Sophoniæ,
37 Filii Thahath, filii Asir, filii
Abiasaph, filii Core,
38 Filii Isaar, filii Caath, filii Le-
vi, filii Israel.
39 Et frater ejus Asaph, qui stabat
a dextris ejus, Asaph filius Barachię,
filii Samaa,
40 Filii Michael, filii Basajæ, filii
Melchiæ,
41 Filii Athanai, filii Zara, filii
Adaja,
42 Filii Ethan, filii Zamma, filii
Semei,
43 Filii Jeth, filii Gersom, filii Levi.
44 Filii autem Merari fratres eo-
rum, ad sinistram. Ethan filius Cusi,
filii Abdi, filii Meloch,
45 Filii Hasabiæ, filii Amasiæ, fi-
lii Helciæ,
46 Filii Amisai, filii Boni, filii So-
mer,
47 Filii Moholi, filii Musi, filii
Merari, filii Levi.
48 Fratres quoque eorum Levitæ,
qui ordinati sunt in cunctum mini-
sterium tabernaculi domus Domini.
49 Aaron vero, & filii ejus adole-
bant incensum super altare holocau-
sti & super altare thymiamatis, in
omne opus Sancti sanctorum: & ut
precarentur pro Israel, juxta omnia,
quæ præceperat Moyses servus Dei.
50 Hi sunt autem filii Aaron: Elea-
zar filius ejus, Phinees filius ejus.
Abisue filius ejus,
51 Bocci filius ejus, Ozi filius ejus,
Zarahia filius ejus,
52 Merajoth filius ejus, Amarias
filius ejus, Achitob filius ejus,
53 Sadoc filius ejus, Achimaas fi-
lius ejus.
54 Et hæc habitacula eorum per vi-
cos atque confinia, filiorum scilicet
Aaron, juxta cognationes Caathita-
rum: ipsis enim sorte contigerant.
55 Dederunt igitur eis Hebron in
terra Juda, & suburbana ejus per
circuitum:
56 † Agros autem civitatis, & vil- † Jos. 21. 12.
las, Caleb filio Jephone.
57 Porro filiis Aaron dederunt civi-
tates ad confugiendum, Hebron, &
Lobna & suburbana ejus,
58 Jether quoque & Esthemo cum
suburbanis suis, sed & Helon & Da-
bir cum suburbanis suis,
59 Asan quoque & Bethsemes &
suburbana earum.
60 De tribu autem Benjamin, Ga-
bee & suburbana ejus, & Almath
cum suburbanis suis, Anathoth quo-
que cum suburbanis suis. omnes civi-
tates, tredecim, per cognationes suas,
61 Filiis autem Caath residuis de
cognatione sua, dederunt ex dimi-
dia tribu Manasse in possessionem
urbes decem.
62 Porro filiis Gerson per cogna-
tiones suas, de tribu Issachar, & de
tribu Aser, & de tribu Nephtha-
li, & de tribu Manasse in Basan, ur-
bes tredecim.
63 Filiis autem Merari per cogna-
tiones suas, de tribu Ruben, & de
tribu Gad, & de tribu Zabulon, de-
derunt sorte civitates duodecim.
64 Dederunt quoque filii Israel Le-
vitis civitates, & suburbana earum:
65 Dederuntque per sortem, ex tri-
bu filiorum Juda, & ex tribu filio-
rum Simeon, & ex tribu filiorum

Benjamin, urbes has quas vocaverunt, nominibus suis,
66 Et his qui erant de cognatione filiorum Caath, † fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Ephraim.
† *Jos.* 21. 21.
67 Dederunt ergo eis urbes ad confugiendum, Sichem cum suburbanis suis in monte Ephraim, & Gazer cum suburbanis suis,
68 Jecmaam quoque cum suburbanis suis, & Bethoron similiter,
69 Necnon & Helon cum suburbanis suis, & Gethremmon in eumdem modum.
70 Porro ex dimidia tribu Manasse, Aner & suburbana ejus, Baalam & suburbana ejus: his videlicet, qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant.
71 Filiis autem Gerson, de cognatione dimidiæ tribus Manasse, Gaulon in Basan & suburbana ejus, & Astharoth cum suburbanis suis.
72 De tribu Issachar, Cedes & suburbana ejus, & Dabereth cum suburbanis suis,
73 Ramoth quoque & suburbana ejus, & Anem cum suburbanis suis.
74 De tribu vero Aser: Masal cum suburbanis suis, & Abdon similiter,
75 Hucac quoque & suburbana ejus, & Rohob cum suburbanis suis.
76 Porro de tribu Nephthali, Cedes in Galilæa & suburbana ejus, Hamon cum suburbanis suis, & Cariathaim & suburbana ejus.
77 Filiis autem Merari residuis: de tribu Zabulon, Remmono & suburbana ejus, & Thabor cum suburbanis suis:
78 Trans Jordanem quoque ex adverso Jericho contra orientem Jordanis, de tribu Ruben, Bosor in solitudine cum suburbanis suis, & Jassa cum suburbanis suis,
79 Cademoth quoque & suburbana ejus, & Mephaat cum suburbanis suis.
80 Necnon & de tribu Gad, Ramoth in Galaad & suburbana ejus, & Manaim cum suburbanis suis,
81 Sed & Hesebon cum suburbanis suis, & Jezer cum suburbanis suis.

CAPUT VII.

Posteri Issachar, Benjamin, Nephthali, Manasse, Ephraim, & Aser.

1 Porro filii Issachar: Thola, & Phua, Jasub, & Simeron, quatuor.
2 Filii Thola: Ozi & Raphaja, & Jeriel, & Jemai, & Jebsem, & Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David, viginti duo millia sexcenti. *Genes.* 46. 13.
3 Filii Ozi: Izrahia, de quo nati sunt Michael, & Obadia, & Johel, & Jesia, quinque omnes principes.
4 Cumque eis per familias & populos suos, accincti ad prælium, viri fortissimi, triginta sex millia: multas enim habuerunt uxores, & filios.
5 Fratres quoque eorum per omnem cognationem Issachar, robustissimi ad pugnandum, octoginta septem millia numerati sunt.
6 Filii † Benjamin: Bela, & Bechor, & Jadiel, tres. † *Gen.* 46. 21.
7 Filii Bela: Esbon, & Ozi, & Oziel, & Jerimoth, & Urai, quinque principes familiarum, & ad pugnandum robustissimi: numerus autem eorum, viginti duo millia & triginta quatuor.
8 Porro filii Bechor: Zamira, & Joas, & Eliezer, & Elioenai, & Amri, & Jerimoth, & Abia, & Anathoth, & Almath: omnes hi, filii Bechor.
9 Numerati sunt autem per familias suas principes cognationum suarum, ad bella fortissimi, viginti millia & ducenti.
10 Porro filii Jadihel: Balan. Filii autem Balan: Jehus, & Benjamin, & Aod, & Chanana, & Zethan, & Tharsis, & Ahisahar.
11 Omnes hi filii Jadihel, principes cognationum suarum, viri fortissimi, decem & septem millia & ducenti ad prælium procedentes.
12 Sepham quoque & Hapham filii Hur: & Hasim filii Aher.
13 † Filii autem Nephthali: Jasiel, & Guni, & Jeser, & Sellum, filii Bala. † *Gen.* 46. 24.
14 Porro filius Manasse, Esriel: concubinaque ejus Syria peperit Machir patrem Galaad.

15 Machir autem accepit uxores filiis suis Happhim & Saphan: & habuit sororem nomine Maacha: nomen autem secundi, Salphaad, natæque sunt Salphaad filiæ.
16 Et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavitque nomen ejus Phares: porro nomen fratris ejus, Sares: & filii ejus Ulam, & Recen.
17 Filius autem Ulam, Badan. hi sunt filii Galaad, filii Machir, filii Manasse.
18 Soror autem ejus Regina peperit Virum decorum, & Abiezer, & Mohola.
19 Erant autem filii Semida, Ahin, & Sechem, & Leci, & Aniam.
20 Filii autem Ephraim: Suthala, Bared filius ejus, Thahath filius ejus, Elada filius ejus, Thahath filius ejus, hujus filius Zabad,
21 Et hujus filius Suthala, & hujus filius Ezer & Elad: occiderunt autem eos viri Geth indigenæ, quia descenderunt ut invaderent possessiones eorum.
22 Luxit igitur Ephraim pater eorum multis diebus, & venerunt fratres ejus ut consolarentur eum.
23 Ingressusq;est ad uxorem suam: quæ concepit, & peperit filium, & vocavit nomen ejus Beria, eo quod in malis domus ejus ortus esset:
24 Filia autem ejus fuit Sara, quæ ædificavit Bethoron inferiorem & superiorem, & Ozensara.
25 Porro filius ejus Rapha, & Reseph, & Thale, de quo natus est Thaan,
26 Qui genuit Laadan: hujus quoque filius Ammiud, qui genuit Elizama,
27 De quo ortus est Nun, quid habuit filium Josue.
28 Possessio autem eorum & habitatio, Bethel cum filiabus suis, & contra orientem Noran, ac occidentalem plagam Gazer & filiæ ejus, Sichem quoque cum filiabus suis, usque ad Aza cum filiabus ejus.
29 Juxta filios quoque Manasse, Bethsan & filias ejus, Thanach & filias ejus, Mageddo & filias ejus, Dor & filias ejus: in his habitaverunt filii Joseph, filii Israel:
Gen. 46. 17. 30 Filii † Aser: Jemna, & Jesua, & Jessui, & Baria, & Sara soror eorum.
31 Filii autem Baria: Heber, & Melchiel: ipse est pater Barsaith.
32 Heber autem genuit Jephlat, & Somer, & Hotham, & Suaa sororem eorum.
33 Filii Jephlat: Phosech, & Chamaal, & Asoth: hi filii Jephlat.
34 Porro filii Somer: Ahi, & Roaga, & Haba, & Aram.
35 Filii autem Helem fratris ejus: Supha, & Jemna, & Selles, & Amal.
36 Filii Supha: Sue, Harnapher, & Sual, & Beri, & Jamra,
37 Bosor, & Hod, & Samma, & Salusa, & Jethran, & Bera.
38 Filii Jether: Jephone, & Phaspha, & Ara.
39 Filii autem Olla: Aree, & Haniel, & Resia.
40 Omnes hi filii Aser, principes cognationum, electi atque fortissimi duces ducum: numerus autem eorum ætatis quæ apta esset ad bellum, viginti sex millia.

CAPUT VIII.

Rursum genealogia Benjamin & Saul, filiorumque ipsius.

1 Benjamin autem genuit Bale primogenitum suum, Asbel secundum, Ahara tertium, *Gen. 46.21. Supr. 7. 6.*
2 Nohaa quartum, & Rapha quintum.
3 Fueruntque filii Bale: Addar, & Gera, & Abiud,
4 Abisue quoque & Naaman, & Ahoe,
5 Sed & Gera, & Sephuphan, & Huram.
6 Hi sunt filii Ahod, principes cognationum habitantium in Gabaa, qui translati sunt in Manahath.
7 Naaman autem, & Achia, & Gera ipse transtulit eos, & genuit Oza, & Ahiud.
8 Porro Saharaim genuit in regione Moab, postquam dimisit Husim & Bara uxores suas.
9 Genuit autem de Hodes uxore sua Jobab, & Sebia, & Mosa, & Molchom,
10 Jehus quoque & Sechia, & Marma; hi sunt filii ejus, principes in familiis suis.
11 Mehusim vero genuit Abitob, & Elphaal.
12 Porro filii Elphaal: Heber, & Misaam, & Samad: hic ædificavit Ono, & Lod, & filias ejus.
13 Baria autem & Sama, principes cognationum habitantium in Ajalon: hi fugaverunt habitatores Geth.

14 Et Ahio, & Sesac, & Jerimoth,
15 Et Zabadia, & Arod, & Heder,
16 Michael quoque, & Jespha, & Joha, filii Baria.
17 Et Zabadia, & Mosollam, & Hezeci, & Heber.
18 Et Jesamari, & Jezlia, & Jobab, filii Elphaal,
19 Et Jacim, & Zechri, & Zabdi,
20 Et Elioenai, & Selethai, & Eliel,
21 Et Adaja, & Baraja, & Samarath, filii Semei.
22 Et Jespham, & Heber, & Eliel,
23 Et Abdon, & Zechri, & Hanan,
24 Et Hanania, & Ælam, & Anathothia,
25 Et Jephdaja, & Phanuel, filii Sesac.
26 Et Samsari, & Sohoria, & Otholia,
27 Et Jersia, & Elia, & Zechri, filii Jeroham.
28 Hi patriarchæ, & cognationum principes, qui habitaverunt in Jerusalem.
† Infr. 9. 35. 29 In † Gabaon autem habitaverunt Abigabaon, & nomen uxoris ejus Maacha:
30 Filiusque ejus primogenitus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Nadab.
31 Gedor quoque, & Ahio, & Zachar, & Macelloth:
32 Et Macelloth genuit Samaa: habitaveruntque ex adverso fratrum suorum in Jerusalem cum fratribus suis.
† 1 Reg. 14. 51. Infr. 9. 39. 33 † Ner autem genuit Cis, & Cis genuit Saul. Porro Saul genuit Jonathan, & Melchisua, & Abinadad, & Esbaal.
34 Filius autem Jonathan, Meribbaal: & Meribbaal genuit Micha.
35 Filii Micha, Phithon, & Melech, & Tharaa, & Ahaz.
36 Et Ahaz genuit Joada: & Joada genuit Alamath, & Azmoth, & Zamri: porro Zamri genuit Mosa,
37 Et Mosa genuit Banaa, cujus filius fuit Rapha, de quo ortus est Elasa, qui genuit Asel.
38 Porro Asel sex filii fuerunt his nominibus, Ezricam, Bocru, Ismael, Saria, Obdia, & Hanan omnes hi filii Asel.
39 Filii autem Esec fratris ejus, Ulam primogenitus, & Jehus secundus, & Eliphalet tertius.
40 Fueruntque filii Ulam viri robustissimi, & magno robore tendentes arcum: & multos habentes filios ac nepotes, usque ad centum quinquaginta. Omnes hi, filii Benjamin.

CAPUT IX.

Qui primi filiorum Israel habitaverint in Jerusalem, & officia sacerdotum ac Levitarum, generationes quoque Saul ac filiorum ejus repetuntur.

1 Universus ergo Israel dinumeratus est: & summa eorum scripta est in Libro regum Israel, & Juda: translatique sunt in Babylonem propter delictum suum.
2 Qui autem habitaverunt primi in possessionibus, & in urbibus suis: Israel, & Sacerdotes, & Levitæ, & Nathinæi.
3 Commorati sunt in Jerusalem de filiis Juda, & de filiis Benjamin, de filiis quoque Ephraim, & Manasse.
4 Othei filius Ammiud, filii Amri, filii Omrai, filii Bonni, de filiis Phares filii Juda.
5 Et de Siloni: Asaja primogenitus, & filii ejus.
6 De filiis autem Zara: Jehuel, & fratres eorum, sexcenti nonaginta.
7 Porro de filiis Benjamin: Salo filius Mosollam, filii Oduia, filii Asana:
8 Et Jobania filius Jeroham: Et Ela filius Ozi, filii Mochori: & Mosollam filius Saphatiæ, filii Rahuel, filii Jebaniæ,
9 Et fratres eorum per familias suas, nongenti quinquaginta sex. Omnes hi, principes cognationum per domos patrum suorum.
10 De sacerdotibus autem: Jedaja, Jojarib, & Jachin:
11 Azarias quoque filius Helciæ, filii Mosollam, filii Sadoc, filii Marajoth, filii Achitob, pontifex domus Dei.
12 Porro Adajas filius Jeroham, filii Phassur, filii Melchiæ: & Maasai filius Adiel, filii Jezra, filii Mosollam, filii Mosollamith, filii Emmer.
13 Fratres quoque eorum principes per familias suas, mille septingenti sexaginta, fortissimi robore ad faciendum opus ministerii in domo Dei,

14 De

14 De Levitis autem: Semeja filius Hassub, filii Ezricam, filii Hasebia, de filiis Merari.
15 Bacbacar quoque carpentarius, & Galal, & Mathania filius Micha, filii Zechri, filii Asaph:
16 Et Obdia filius Semejæ, filii Galal, filii Idithun: & Barachia filius Asa, filii Elcana, qui habitavit in atriis Netophati.
17 Janitores autem: Sellum, & Accub, & Telmon, & Ahimam, & frater eorum Sellum princeps,
18 Usque ad illud tempus, in porta regis ad orientem, observabant per vices suas de filiis Levi.
19 Sellum vero filius Core, filii Abiasaph, filii Core, cum fratribus suis, & domo patris sui, hi sunt Coritæ super opera ministerii, custodes vestibulorum tabernaculi: & familiæ eorum per vices castrorum Domini custodientes introitum.
20 Phinees autem filius Eleazari, erat dux eorum coram Domino.
21 Porro Zacharias filius Mosollamia, janitor portæ tabernaculi testimonii.
22 Omnes hi electi in ostiarios per portas, ducenti duodecim: & descripti in villis propriis: quos constituerunt David, & Samuel Videns, in fide sua,
23 Tam ipsos, quam filios eorum, in ostiis domus Domini, & in tabernaculo, vicibus suis.
24 Per quatuor ventos erant ostiarii: id est ed orientem, & ad occidentem, & ad aquilonem, & ad austrum.
25 Fratres autem eorum in viculis morabantur, & veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus.
26 His quatuor Levitis creditus erat omnis numerus janitorum, & erant super exedras, & thesauros domus Domini.
27 Per gyrum quoque templi Domini morabantur in custodiis suis: ut cum tempus fuisset, ipsi mane aperirent fores.
28 De horum genere erant & super vasa ministerii: ad numerum enim & inferebantur vasa, & efferebantur.
29 De ipsis, & qui credita habebant utensilia sanctuarii, præerant similæ, & vino, & oleo, & thuri, & aromatibus.
30 Filii autem sacerdotum unguenta ex aromatibus conficiebant.
31 Et Mathathias Levites primogenitus Sellum Coritæ, præfectus erat eorum, quæ in sartagine frigebantur.
32 Porro de filiis Caath fratribus eorum, super panes erant propositionis, ut semper novos per singula sabbata præpararent.
33 Hi sunt principes cantorum per familias Levitarum, qui in exedris morabantur, ut die ac nocte jugiter suo ministerio deservirent.
34 Capita Levitarum, per familias suas principes, manserunt in Jerusalem.
35 In † Gabaon autem commorati sunt, pater Gabaon Jehiel, & nomen uxoris ejus Maacha. † Supr. 8. 29.
36 Filius primogenitus ejus Abdon, & Sur, & Cis, & Baal, & Ner, & Nadab.
37 Gedor quoque, & Ahio, & Zacharias, & Macelloth.
38 Porro Macelloth genuit Samaan: isti habitaverunt e regione fratrum suorum in Jerusalem, cum fratribus suis.
39 † Ner autem genuit Cis: & Cis genuit Saul: & Saul genuit Jonathan, & Melchisua, & Abinadab, & Esbaal. † Supr. 8. 33.
40 Filius autem Jonathan, Meribbaal: & Meribbaal genuit Micha.
41 Porro filii Micha, Phithon, & Melech, & Tharaa, & Ahaz.
42 Ahaz autem genuit Jara, & Jara genuit Alamath, & Azmoth, & Zamri. Zamri autem genuit Mosa.
43 Mosa vero genuit Banaa: cujus filius Raphaja, genuit Elasa: de quo ortus est Asel.
44 Porro Asel sex filios habuit his nominibus, Ezricam, Bocru, Ismahel, Saria, Obdia, Hanan: hi sunt filii Asel.

CAPUT X.

Saul reprobatus a Deo propter varias iniquitates a Philisthæis occiditur cum filiis, ejusque capite a Philisthæis amputato, reliquum corpus cum filiis sepelitur a viris Jabes Galaad.

1 PHilisthiim autem pugnabant contra Israel, fugeruntque viri Israel Palæsthinos, & ceciderunt vulnerati in monte Gelboe. 1 *Reg.* 31. 1.
2 Cumque appropinquassent Phi-

listhæi persequentes Saul, & filios ejus, percusserunt Jonathan, & Abinadab, & Melchisua, filios Saul.

3 Et aggravatum est prælium contra Saul, inveneruntque eum sagittarii, & vulneraverunt jaculis.

4 Et dixit Saul ad armigerum suum: Evagina gladium tuum, & interfice me: ne forte veniant incircumcisi isti, & illudant mihi. Noluit autem armiger ejus hoc facere, timore perterritus: arripuit ergo Saul ensem, & irruit in eum.

5 Quod cum vidisset armiger ejus, videlicet mortuum esse Saul, irruit etiam ipse in gladium suum, & mortuus est.

6 Interiit ergo Saul, & tres filii ejus, & omnis domus illius pariter concidit.

7 Quod cum vidissent viri Israel, qui habitabant in campestribus, fugerunt: & Saul ac filiis ejus mortuis, dereliquerunt urbes suas, & huc illucque dispersi sunt: veneruntque Philisthiim, & habitaverunt in eis.

8 Die igitur altero detrahentes Philisthiim spolia cæsorum, invenerunt Saul, & filios ejus jacentes in monte Gelboe.

9 Cum spoliassent eum, & amputassent caput, armisque nudassent, miserunt in terram suam, ut circumferretur, & ostenderetur idolorum templis, & populis:

10 Arma autem ejus consecraverunt in fano dei sui, & caput affixerunt in templo Dagon.

11 Hoc cum audissent viri Jabes Galaad, omnia scilicet quæ Philisthiim fecerant super Saul,

12 Consurrexerunt singuli virorum fortium, & tulerunt cadavera Saul & filiorum ejus: attuleruntque ea in Jabes, & sepelierunt ossa eorum subter quercum, quæ erat in Jabes, & jejunaverunt septem diebus.

13 Mortuus est ergo Saul propter iniquitates suas, eo quod prævaricatus sit † mandatum Domini quod præceperat, & non custodierit illud: sed † insuper etiam pythonissam consuluerit.

†Exod. 17. 14. 1 Reg. 15. 3. † 1 Reg. 28. 8.

14 Nec speraverit in Domino: propter quod interfecit eum, & transtulit regnum ejus ad David filium Isai.

CAPUT XI.

Unctus David in regem, expulsis ex arce Sionis Jebusæis, habitavit in Jerusalem, stipatus potentissimis ac strenuissimis militibus, quorum heroica gesta narrantur: noluit David desideratam bibere aquam, eo quod cum fortium suorum periculo allata esset.

1 Congregatus est igitur omnis Israel ad David in Hebron, 2 Reg.
dicens: Os tuum sumus, & caro tua. 5. 1.

2 Heri quoque, & nudiustertius, cum adhuc regnaret Saul, tu eras qui educebas, & introducebas Israel: tibi enim dixit Dominus Deus tuus: Tu pasces populum meum Israel, & tu eris princeps super eum.

3 Venerunt ergo omnes majores natu Israel ad regem in Hebron, & iniit David cum eis fœdus coram Domino: unxeruntque eum regem super Israel, juxta sermonem Domini, quem locutus est in manu Samuel.

4 Abiit quoque David, & omnis Israel, in Jerusalem. hæc est Jebus, ubi erant Jebusæi, habitatores terræ.

5 Dixeruntque qui habitabant in Jebus ad David: Non ingredieris huc. Porro David cepit arcem Sion, quæ est civitas David,

6 Dixitque: Omnis qui percusserit Jebusæum in primis, erit princeps & dux. Ascendit igitur primus Joab filius Sarviæ, & factus est princeps.

7 Habitavit autem David in arce, & idcirco appellata est civitas David.

8 Ædificavitque urbem in circuitu a Mello usque ad gyrum, Joab autem reliqua urbis extruxit.

9 Proficiebatque David vadens & crescens, & Dominus exercituum erat cum eo.

10 † Hi principes virorum fortium David, qui adjuverunt eum ut rex †2 Reg.
fieret super omnem Israel, juxta 23. 8.
verbum Domini, quod locutus est ad Israel.

11 Et iste numerus robustorum David: Jesbaam filius Hachamoni princeps inter triginta: iste levavit hastam suam super trecentos vulneratos una vice.

12 Et post eum Eleazar filius patrui ejus Ahohites, qui erat inter tres potentes.

13 Iste fuit cum David in Phesdomim, quando Philisthiim congregati sunt ad locum illum in prælium: & erat ager regionis illius plenus hordeo, fugeratque populus a facie Philisthinorum.

14 Hi steterunt in medio agri, & defenderunt eum: cumque percussissent Philisthæos, dedit Dominus salutem magnam populo suo.

15 Descenderunt autem tres de triginta principibus ad petram, in qua erat David, ad speluncam Odollam, quando Philisthiim fuerant castrametati in valle Raphaim.

† 2 Reg. 23. 14. 16 † Porro David erat in præsidio, & statio Philisthinorum in Bethlehem,

17 Desideravit igitur David, & dixit: O si quis daret mihi aquam de cisterna Bethlehem, quæ est in porta.

18 Tres ergo isti per media castra Philisthinorum perrexerunt, & hauserunt aquam de cisterna Bethlehem, quæ erat in porta, & attulerunt ad David ut biberet: qui noluit, sed magis libavit illam Domino,

19 Dicens: Absit ut in conspectu Dei mei hoc faciam, & sanguinem istorum virorum bibam: quia in periculo animarum suarum attulerunt mihi aquam. Et ob hanc causam noluit bibere. hæc fecerunt tres robustissimi.

20 Abisai quoque frater Joab ipse erat princeps trium, & ipse levavit hastam suam contra trecentos vulneratos, & ipse erat inter tres nominatissimus,

21 Et inter tres secundos inclytus, & princeps eorum: verumtamen usque ad tres primos non pervenerat.

22 Banajas filius Jojadæ viri robustissimi, qui multa opera perpetrarat, de Cabseel: ipse percussit duos ariel Moab: & ipse descendit, & interfecit leonem in media cisterna tempore nivis.

23 Et ipse percussit virum Ægyptium, cujus statura erat quinque cubitorum, & habebat lanceam ut liciatorium texentium: descendit igitur ad eum cum virga, & rapuit hastam, quam tenebat manu, & interfecit eum hasta sua.

24 Hæc fecit Banajas filius Jojadæ, qui erat inter tres robustos nominatissimus,

25 Inter triginta primus, verumtamen ad tres usque non pervenerat: posuit autem eum David ad auriculam suam.

26 Porro fortissimi viri in exercitu, Asahel frater Joab, & Elchanan filius patrui ejus de Bethlehem,

27 Sammoth Arorites, Helles Phalonites,

28 Ira filius Acces Thecuites, Abiezer Anathothites,

29 Sobbochai Husathites, Ilai Ahohites,

30 Maharai Netophathites, Heled filius Baana Netophathites,

31 Ethai filius Ribai de Gabaath filiorum Benjamin, Banaja Pharathonites,

32 Hurai de torrente Gaas, Abiel Arbathithes, Azmoth Bauramites, Eliaba Salabonites.

33 Filii Assem Gezonites, Jonathan filius Sage, Ararites,

34 Ahiam filius Sachar Ararites,

35 Eliphal filius Ur,

36 Hepher Mecherathites, Ahia Phelonites,

37 Hesro Carmelites, Naarai filius Asbai,

38 Joel frater Nathan, Mibahar filius Agarai.

39 Selec Ammonites, Naarai Berothites armiger Joab filii Sarviæ,

40 Ira Jethræus, Gareb Jethræus,

41 Urias Hethæus, Zabad filius Oholi,

42 Adina filius Siza Rubenites princeps Rubenitarum, & cum eo triginta:

43 Hanan filius Maacha, & Josaphat Mathanites,

44 Ozia Astarothites, Samma & Jehiel filii Hotham Arorites,

45 Jedihel filius Samri, & Joha frater ejus Thosaites,

46 Eliel Mahumites, & Jeribai & Josaja filii Elnaem, & Jethma Moabites, Eliel, & Obed, & Jasiel de Masobia.

CAPUT XII.

Qui David fuerant sequuti cum fugeret Saulem; & qui postea ex omnibus tribubus venerunt ut eum regem constituerent in Hebron.

1 HI quoque venerunt ad David in Siceleg, cum adhuc fugeret Saul, filium Cis, qui erant fortissimi & egregii pugnatores,

2 Tendentes arcum, & utraque manu fundis saxa jacientes, & dirigentes sagittas: de fratribus Saul ex Benjamin.

3 Princeps Ahiezer, & Joas, filii Samaa, Gabaathites, & Jaziel, & Phallet filii Azmoth, & Baracha, & Jehu Anathotites.

4 Samajas quoque Gabaonites fortissimus inter triginta & super triginta. Jeremias, & Jeheziel, & Johanan, & Jezabad Gaderothites.

5 Et Eluzai & Jerimuth, & Baalia, & Samaria, & Saphatia Haruphites.

6 Elcana, & Jesia, & Azareel, & Joezer, & Jesbaam de Carehim:

7 Joela quoque, & Zabadia, filii Jeroham de Gedor.

8 Sed & de Gaddi transfugerunt ad David, cum lateret in deserto, viri robustissimi, & pugnatores optimi, tenentes clypeum & hastam: facies eorum quasi facies leonis, & veloces quasi capreæ in montibus:

9 Ezer princeps, Obdias secundus, Eliab tertius,

10 Masmana quartus, Jeremias quintus,

11 Ethi sextus, Eliel septimus,

12 Johanan octavus, Elzebad nonus,

13 Jeremias decimus, Machbanai undecimus.

14 Hi de filiis Gad principes exercitus: novissimus centum militibus præerat, & maximus, mille.

15 Isti sunt qui transierunt Jordanem mense primo, quando inundare consuevit super ripas suas: & omnes fugaverunt qui morabantur in vallibus ad orientalem plagam, & occidentalem.

16 Venerunt autem & de Benjamin, & de Juda, ad præsidium in quo morabatur David.

17 Egressusqe est David obviam eis, & ait: Si pacifice venistis ad me ut auxiliemini mihi, cor meum jungatur vobis: si autem insidiamini mihi pro adversariis meis, cum ego iniquitatem in manibus non habeam, videat Deus patrum nostrorum, & judicet.

18 Spiritus vero induit Amasai principem inter triginta, & ait: Tui sumus o David, & tecum fili Isai: pax, pax tibi, & pax adjutoribus tuis. te enim adjuvat Deus tuus. Suscepit ergo eos David, & constituit principes turmæ.

19 Porro de Manasse transfugerunt ad David, quando veniebat cum Philisthiim adversus Saul, ut pugnaret: & non dimicavit cum eis: † quia inito consilio remiserunt eum principes Philisthinorum, dicentes: Periculo capitis nostri revertetur ad dominum suum Saul.

† 1 Reg. 29.4.

20 Quando igitur reversus est in Siceleg, transfugerunt ad eum de Manasse, Ednas, & Jozabad, & Jedihel, & Michael, & Ednas, & Jozabad, & Eliu, & Salathi, principes millium in Manasse.

21 Hi præbuerunt auxilium David adversus latrunculos: omnes enim erant viri fortissimi, & facti sunt principes in exercitu.

22 Sed & per singulos dies veniebant ad David ad auxiliandum ei, usque dum fieret grandis numerus, quasi exercitus Dei.

23 Iste quoque est numerus principum exercitus, qui venerunt ad David, cum esset in Hebron, ut transferrent regnum Saul ad eum, juxta verbum Domini.

24 Filii Juda portantes clypeum & hastam, sex millia octingenti expediti ad prælium.

25 De filiis Simeon, virorum fortissimorum ad pugnandum, septem millia centum.

26 De filiis Levi, quatuor millia sexcenti.

27 Jojada quoque princeps de stirpe Aaron, & cum eo tria millia septingenti.

28 Sadoc etiam puer egregiæ indolis, & domus patris ejus, principes viginti duo.

29 De filiis autem Benjamin fratribus Saul, tria millia: magna enim pars eorum adhuc sequebatur domum Saul.

30 Porro de filiis Ephraim viginti millia octingenti, fortissimi robore, viri nominati in cognationibus suis.

31 Et ex dimidia tribu Manasse, decem & octo millia, singuli per nomina sua venerunt ut constituerent regem David.

32 De filiis quoque Issachar viri eruditi, qui noverant singula tempora ad præcipiendum quid facere deberet Israel, principes ducenti: omnis autem reliqua tribus eorum consilium sequebatur.

33 Porro de Zabulon qui egrediebantur ad prælium, & stabant in acie

instructi armis bellicis, quinquaginta millia venerunt in auxilium, non in corde duplici.
34 Et de Nephthali, principes mille: & cum eis instructi clypeo & hasta, triginta & septem millia.
35 De Dan etiam præparati ad prælium, viginti octo millia sexcenti.
36 Et de Aser egredientes ad pugnam, & in acie provocantes, quadraginta millia.
37 Trans Jordanem autem de filiis Ruben, & de Gad, & dimidia parte tribus Manasse, instructi armis bellicis, centum viginti millia.
38 Omnes isti viri bellatores expediti ad pugnandum, corde perfecto venerunt in Hebron, ut constituerent regem David super universum Israel: sed & omnes reliqui ex Israel, uno corde erant, ut rex fieret David.
39 Fueruntque ibi apud David tribus diebus comedentes & bibentes. præparaverant enim eis fratres sui.
40 Sed & qui juxta eos erant, usque ad Issachar, & Zabulon, & Nephthali, afferebant panes in asinis, & camelis, & mulis, & bobus, ad vescendum: farinam, palathas, uvam passam, vinum, oleum, boves, arietes, ad omnem copiam. gaudium quippe erat in Israel.

CAPUT XIII.

A Cariathiarim reducitur arca Domini de domo Abinadab, omni Israel cum David ante eam ludentibus; sed quia Oza arcam contingens a Domino percussus est, avertit eam David in domum Obededom, cui ex eo tempore benedixit Dominus.

1 INiit autem consilium David cum tribunis, & centurionibus, & universis principibus.
2 Et ait ad omnem cœtum Israel: Si placet vobis: & a Domino Deo nostro egreditur sermo, quem loquor: mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones Israel, & ad Sacerdotes, & Levitas, qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos,
3 Et reducamus arcam Dei nostri ad nos: non enim requisivimus eam in diebus Saul.
4 Et respondit universa multitudo ut ita fieret: placuerat enim sermo omni populo.
5 Congregavit ergo David cunctum Israel, a Sihor Ægypti, usque dum ingrediaris Emath, † ut adduceret arcam Dei de Cariathiarim. †2 Reg. 6. 2.
6 Et ascendit David, & omnis vir Israel, ad collem Cariathiarim, qui est in Juda, ut afferret inde arcam Domini Dei sedentis super cherubim, ubi invocatum est nomen ejus.
7 Imposueruntque arcam Dei super plaustrum novum, de domo Abinadab: Oza autem, & frater ejus, minabant plaustrum.
8 Porro David, & universus Israel, ludebant coram Deo omni virtute in canticis, & in citharis, & psalteriis, & tympanis, & cymbalis, & tubis.
9 Cum autem pervenissent ad aream Chidon, tetendit Oza manum suam, ut sustentaret arcam: bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam.
10 Iratus est itaque Dominus contra Ozam, & percussit eum, eo quod tetigisset arcam: & mortuus est ibi coram Domino.
11 Contristatusque est David, eo quod divisisset Dominus Ozan: vocavitque locum illum: Divisio Ozæ, usque in præsentem diem.
12 Et timuit Deum tunc temporis, dicens: Quomodo possum ad me introducere arcam Dei?
13 Et ob hanc causam non adduxit eam ad se, hoc est, in civitatem David, sed avertit in domum Obededom Gethæi,
14 Mansit ergo arca Dei in domo Obededom tribus mensibus: & benedixit Dominus domui ejus, & omnibus quæ habebat.

CAPUT XIV.

David acceptis a rege Tyri lignis & artificibus ad extruendam sibi domum, alias ducit uxores, ac multos gignis liberos, & consulto Domino bis cædit Philisthæos.

1 MIsit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David, & 2 Reg. 5. 11.
ligna cedrina, & artifices parietum, lignorumque: ut ædificarent ei domum.
2 Cognovitque David quod confirmasset eum Dominus in regem super Israel, & sublevatum esset regnum suum super populum ejus Israel.

† 2 Reg. 5. 13. 3 † Accepit quoque David alias uxores in Jerusalem: genuitque filios, & filias.
4 Et hæc nomina eorum, qui nati sunt ei in Jerusalem: Samua, & Sobad, Nathan, & Salomon,
5 Jebahar, & Elisua, & Eliphalet,
6 Noga quoque, & Napheg, & Japhia,
7 Elisama, & Baaliada, & Eliphalet.
† 2 Reg. 5. 17. 8 † Audientes autem Philisthiim eo quod unctus esset David in regem super universum Israel; ascenderunt omnes ut quærerent eum: quod cum audisset David, egressus est obviam eis.
9 Porro Philisthiim venientes, diffusi sunt in valle Raphaim.
10 Consuluitque David Dominum, dicens: Si ascendam ad Philisthæos, & si trades eos in manu mea? Et dixit ei Dominus: Ascende, & tradam eos in manu tua.
11 Cumque illi ascendissent in Baalpharasim, percussit eos ibi David, & dixit: Divisit Deus inimicos meos per manum meam, sicut dividuntur aquæ: & idcirco vocatum est nomen illius loci Baalpharasim.
12 Dereliqueruntque ibi deos suos, quos David jussit exuri.
13 Alia etiam vice Philisthiim irruerunt, & diffusi sunt in valle.
14 Consuluitque rursum David Deum, & dixit ei Deus: Non ascendas post eos, recede ab eis, & venies contra illos ex adverso pyrorum.
15 Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pyrorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim Deus ante te, ut percutiat castra Philisthiim.
16 Fecit ergo David sicut præceperat ei Deus, & percussit castra Philisthinorum, de Gabaon usque Gazera.
17 Divulgatumque est nomen David in universis regionibus, & Dominus dedit pavorem ejus super omnes gentes.

CAPUT XV.

Parato tabernaculo, deducitur magno cum apparatu arca Dei in Jerusalem, comitante omni Israel, sacerdotibus vero ac Levitis juxta sua officia ministrantibus, & Michol despicit David coram arca saltantem, indutum stola byssina, & ephod lineo.

1 Fecit quoque sibi domos in civitate David: & ædificavit locum arcæ Dei, tetenditque ei tabernaculum.
2 Tunc dixit David: Illicitum est ut a quocumque portetur arca Dei nisi a Levitis, quos elegit Dominus ad portandum eam, & ad ministrandum sibi usque in æternum.
3 Congregavitque universum Israel in Jerusalem, ut afferretur arca Dei in locum suum, quem præparaverat ei.
4 Necnon & filios Aaron, & Levitas.
5 De filiis Caath, Uriel princeps fuit, & fratres ejus centum viginti.
6 De filiis Merari, Asaja princeps; & fratres ejus ducenti viginti.
7 De filiis Gersom, Joel princeps; & fratres ejus centum triginta.
8 De filiis Elisaphan; Semejas princeps; & fratres ejus ducenti.
9 De filiis Hebron, Eliel princeps; & fratres ejus octoginta.
10 De filiis Oziel, Aminadab princeps; & fratres ejus centum duodecim.
11 Vocavitque David Sadoc, & Abiathar Sacerdotes, & Levitas, Uriel, Asajam, Joel, Semejam, Eliel, & Aminadab:
12 Et dixit ad eos: Vos qui estis principes familiarum Leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris, & afferte arcam Domini Dei Israel, ad locum qui ei præparatus est:
13 † Ne ut a principio, quia non eratis præsentes, percussit nos Dominus; sic & nunc fiat, illicitum quid nobis agentibus. † Sup. 13. 10.
14 Sanctificati sunt ergo Sacerdotes, & Levitæ, ut portarent arcam Domini Dei Israel.
15 † Et tulerunt filii Levi arcam Dei, sicut præceperat Moyses juxta verbum Domini, humeris suis, in vectibus. † Num 4. 15.
16 Dixitque David principibus Levitarum, ut constituerent de fratribus

bus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet, & lyris, & cymbalis, ut resonaret in excelsis sonitus lætitiæ.

17 Constitueruntque Levitas: Hemam filium Joel, & de fratribus ejus, Asaph filium Barachiæ: de filiis vero Merari, fratribus eorum, Ethan filium Casajæ.

18 Et cum eis fratres eorum: in secundo ordine, Zachariam, & Ben, & Jaziel, & Semiramoth, & Jahiel, & Ani, Eliab, & Banajam, & Maasiam, & Mathathiam, & Eliphalu, & Maceniam, & Obededom, & Jehiel, janitores.

19 Porro cantores, Heman, Asaph, & Ethan, in cymbalis æneis concrepantes.

20 Zacharias autem, & Oziel, & Semiramoth, & Jahiel, & Ani, & Eliab, & Maasias, & Banajas, in nablis arcana cantabant.

21 Porro Mathathias, & Eliphalu, & Macenias, & Obededom, & Jehiel, & Ozaziu, in citharis pro octava canebant epinicion.

22 Chonenias autem princeps Levitarum, prophetiæ præerat, ad præcinendam melodiam: erat quippe valde sapiens.

23 Et Barachias, & Elcana, janitores arcæ.

24 Porro Sebenias, & Josaphat, & Nathanael, & Amasai, & Zacharias, & Banajas, & Eliezer, sacerdotes, clangebant tubis coram arca Dei: & Obededom, & Jehias, erant janitores arcæ.

† 2 Reg. 6. 12. 25 † Igitur David, & omnes majores natu Israel, & tribuni, ierunt ad deportandam arcam fœderis Domini de domo Obededom, cum lætitia.

26 Cumque adjuvisset Deus Levitas, qui portabant arcam fœderis Domini, immolabantur septem tauri, & septem arietes.

27 Porro David erat indutus stola byssina, & universi Levitæ qui portabant arcam, cantoresque, & Chonenias princeps prophetię inter cantores: David autem etiam indutus erat ephod lineo.

28 Universusque Israel deducebant arcam fœderis Domini in jubilo, & sonitu buccinæ, & tubis, & cymbalis, & nablis, & citharis concrepantes.

29 Cumque pervenisset arca fœderis Domini usque ad civitatem David, Michol filia Saul prospiciens per fenestram, vidit regem David saltantem atque ludentem, & despexit eum in corde suo.

CAPUT XVI.

Constituta arca in tabernaculo fœderis, oblatisque victimis, & populo a David benedicitur & epulum præbetur; ordinantur varia Levitarum ministeria coram arca, interposito cantico divinæ laudis.

1 Attulerunt igitur arcam Dei, & constituerunt eam in medio tabernaculi, quod tetenderat ei David: & obtulerunt holocausta, & pacifica coram Deo. 2 Reg. 6. 17.

2 Cumque complesset David offerens holocausta, & pacifica, benedixit populo in nomine Domini.

3 Et divisit universis per singulos, a viro usque ad mulierem, tortam panis, & partem assæ carnis bubalæ, & frixam oleo similam.

4 Constituitque coram arca Domini de Levitis, qui ministrarent, & recordarentur operum ejus, & glorificarent atque laudarent Dominum Deum Israel:

5 Asaph principem, & secundum ejus Zachariam: Porro Jahiel, & Semiramoth, & Jehiel, & Mathathiam, & Eliab, & Banajam, & Obededom: Jehiel super organa psalterii, & lyras: Asaph autem ut cymbalis personaret;

6 Banajam vero & Jaziel sacerdotes, canere tuba jugiter coram arca fœderis Domini.

7 In illo die fecit David principem ad confitendum Domino Asaph, & fratres ejus.

8 † Confitemini Domino, & invocate nomen ejus: notas facite in populis adinventiones ejus. † Psal. 104. 1. Isa. 12. 4.

9 Cantate ei, & psallite ei: & narrate omnia mirabilia ejus.

10 Laudate nomen sanctum ejus: lætetur cor quærentium Dominum.

11 Quærite Dominum, & virtutem ejus: quærite faciem ejus semper.

12 Recordamini mirabilium ejus, quæ fecit: signorum illius, & judiciorum oris ejus.

13 Semen Israel servi ejus: filii Jacob electi ejus.

14 Ipse Dominus Deus noster: in universa terra judicia ejus.

15 Recordamini in sempiternum

pacti

cti ejus: sermonis, quem præcepit in mille generationes.
16 Quem pepigit cum Abraham: & juramenti illius cum Isaac.
17 Et constituit illud Jacob in præceptum: & Israel in pactum sempiternum,
18 Dicens: Tibi dabo terram Chanaan, funiculum hereditatis vestræ.
19 Cum essent pauci numero, parvi & coloni ejus.
20 Et transierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum.
21 Non dimisit quemquam calumniari eos, sed increpavit pro eis reges.
22 †Nolite tangere christos meos: & in prophetis meis nolite malignari.
† Psal. 104. 15 23 † Cantate Domino omnis terra: annuntiate ex die in diem salutare
† Psal. 95. 1. ejus.
24 Narrate in gentibus gloriam ejus: in cunctis populis mirabilia ejus.
25 Quia magnus Dominus, & laudabilis nimis: & horribilis super omnes deos.
26 Omnes enim dii populorum, idola: Dominus autem cælos fecit.
27 Confessio & magnificentia coram eo: fortitudo & gaudium in loco ejus.
28 Afferte Domino familiæ populorum: afferte Domino gloriam & imperium.
29 Date Domino gloriam, nomini ejus, levate sacrificium, & venite in conspectu ejus: & adorate Dominum in decore sancto.
30 Commoveatur a facie ejus omnis terra: ipse enim fundavit orbem immobilem.
31 Lætentur cæli, & exultet terra: & dicant in nationibus, Dominus regnavit.
32 Tonet mare, & plenitudo ejus: exultent agri, & omnia quæ in eis sunt.
33 Tunc laudabunt ligna saltus coram Domino: quia venit judicare terram.
34 Confitemini Domino, quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia ejus.
35 Et dicite: Salva nos Deus salvator noster; & congrega nos, & erue de gentibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, & exultemus in carminibus tuis.
36 Benedictus Dominus Deus Israel ab æterno usque in æternum: & dicat omnis populus: Amen, & hymnum Domino.
37 Reliquit itaque ibi coram arca fœderis Domini, Asaph & fratres ejus, ut ministrarent in conspectu arcæ jugiter, per singulos dies, & vices suas.
38 Porro Obededom, & fratres ejus sexaginta octo; & Obededom filium Idithun, & Hosa, constituit janitores.
39 Sadoc autem sacerdotem, & fratres ejus sacerdotes, coram tabernaculo Domini in excelso, quod erat in Gabaon,
40 Ut offerrent holocausta Domino super altare holocautomatis jugiter, mane & vespere, juxta omnia quæ scripta sunt in lege Domini, quam præcepit Israeli.
41 Et post eum Heman, & Idithun, & reliquos electos, unumquemque vocabulo suo ad confitendum Domino: Quoniam in æternum misericordia ejus.
42 Heman quoque & Idithun canentes tuba, & quatientes cymbala, & omnia musicorum organa, ad canendum Deo, filios autem Idithun fecit esse portarios.
43 Reversusque est omnis populus in domum suam; & David, ut benediceret etiam domui suæ.

CAPUT XVII.

Cogitanti David ædificare domum Domino, promittitur filius qui illam sit ædificaturus; unde David gratias agit, Dei erga se bonitatem extollens.

1 CUm autem habitaret David 2 Reg.
in domo sua, dixit ad Na- 7. 2.
than prophetam: Ecce ego habito in domo cedrina: arca autem fœderis Domini sub pellibus est.
2 Et ait Nathan ad David: Omnia, quæ in corde tuo sunt, fac: Deus enim tecum est.
3 Igitur nocte illa factus est sermo Dei ad Nathan, dicens:
4 Vade, & loquere David servo meo: Hæc dicit Dominus: Non ædificabis tu mihi domum ad habitandū.
5 Neque enim mansi in domo, ex eo tempore quo eduxi Israel, usque ad diem hanc: sed fui semper mutans loca tabernaculi, & in tentorio

6 Manens cum omni Israel. Numquid locutus sum saltem uni judicum Israel, quibus præceperam ut pascerent populum meum, & dixi: Quare non ædificastis mihi domum cedrinam?

7 Nunc itaque sic loqueris ad servum meum David: Hæc dicit Dominus exercituum: Ego tuli te, cum in pascuis sequereris gregem, ut esses dux populi mei Israel.

8 Et fui tecum quocumque perrexisti: & interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecique tibi nomen quasi unius magnorum, qui celebrantur in terra.

9 Et dedi locum populo meo Israel: plantabitur, & habitabit in eo, & ultra non commovebitur: nec filii iniquitatis atterent eos, sicut a principio,

10 Ex diebus quibus dedi judices populo meo Israel, & humiliavi universos inimicos tuos. Annuntio ergo tibi, quod ædificaturus sit tibi Dominus domum.

11 Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos, suscitabo semen tuum post te, quod erit de filiis tuis: & stabiliam regnum ejus.

12 Ipse ædificabit mihi domum, & firmabo solium ejus usque in æternum.

13 Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: & misericordiam meam non auferam ab eo, sicut abstuli ab eo qui ante te fuit,

14 Et statuam eum in domo mea, & in regno meo, usque in sempiternum: & thronus ejus erit firmissimus in perpetuum.

15 Juxta omnia verba hæc, & juxta universam visionem istam, sic locutus est Nathan ad David.

16 Cumque venisset rex David, & sedisset coram Domino, dixit: Quis ego sum Domine Deus, & quæ domus mea, ut præstares mihi talia?

17 Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo, ideoque locutus es super domum servi tui etiam in futurum: & fecisti me spectabilem super omnes homines, Domine Deus.

18 Quid ultra addere potest David, cum ita glorificaveris servum tuum, & cognoveris eum?

19 Domine propter famulum tuum juxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, & nota esse voluisti universa magnalia.

20 Domine, non est similis tui: & non est alius Deus absque te, ex omnibus, quos audivimus auribus nostris.

21 Quis enim est alius, ut populus tuus Israel, gens una in terra, ad quam perrexit Deus, ut liberaret, & faceret populum sibi, & magnitudine sua atque terroribus ejiceret nationes a facie ejus, quem de Ægypto liberaret?

22 Et posuisti populum tuum Israel tibi in populum usque in æternum, & tu Domine factus es Deus ejus.

23 Nunc igitur Domine, sermo, quem locutus es famulo tuo, & super domum ejus, confirmetur in perpetuum, & fac sicut locutus es.

24 Permaneatque & magnificetur nomen tuum usque in sempiternum: & dicatur: Dominus exercituum Deus Israel, & domus David servi ejus permanens coram eo.

25 Tu enim Domine Deus meus revelasti auriculam servi tui, ut ædificares ei domum: & idcirco invenit servus fiduciam, ut oret coram te.

26 Nunc ergo Domine, tu es Deus: & locutus es ad servum tuum tanta beneficia.

27 Et cœpisti benedicere domui servi tui, ut sit semper coram te: te enim Domine benedicente, benedicta erit in perpetuum.

CAPUT XVIII.

Prælia & victoriæ David, & tributa gentibus imposita, atque officiarii ejus.

1 FActum est autem post hec, ut percuteret David Philisthiim, & humiliaret eos, & tolleret Geth, & filias ejus, de manu Philisthiim, 2. *Reg.* 8. 1.

2 Percuteretque Moab, & fierent Moabitæ servi David, offerentes ei munera.

3 Eo tempore percussit David etiam Adarezer regem Soba regionis Hemath, quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen Euphraten.

4 Cepit erpo David mille quadrigas ejus, & septem millia equitum, ac viginti millia virorum peditum, subnervavitque omnes equos curruum, exceptis centum quadrigis, quas reservavit sibi.

5 Super-

5 Supervenit autem & Syrus Damascenus, ut auxilium præberet Adarezer regi Soba: sed & hujus percussit David viginti duo millia virorum.
6 Et posuit milites in Damasco, ut Syria quoque serviret sibi, & offerret munera. Adjuvitque eum Dominus in cunctis, ad quæ perrexerat.
7 Tulit quoque David pharetras aureas, quas habuerunt servi Adarezer, & attulit eas in Jerusalem.
8 Necnon de Thebath & Chun, urbibus Adarezer, æris plurimum, de quo fecit Salomon mare æneum, & columnas, & vasa ænea.
9 Quod cum audisset Thou rex Hemath, percussisse videlicet David omnem exercitum Adarezer regis Soba,
10 Misit Adoram filium suum ad regem David, ut postularet ab eo pacem, & congratularetur ei, quod percussisset & expugnasset Adarezer: adversarius quippe erat Thou Adarezer.
11 Sed & omnia vasa aurea, & argentea, & ænea consecravit David rex Domino, cum argento & auro, quod tulerat ex universis gentibus, tam de Idumæa, & Moab, & filiis Ammon, quam de Philisthiim & Amalec.
12 Abisai vero filius Sarviæ percussit Edom in valle Salinarum, decem & octo millia:
13 Et constituit in Edom præsidium, ut serviret Idumæa David: salvavitque Dominus David in cunctis, ad quæ perrexerat.
14 Regnavit ergo David super universum Israel, & faciebat judicium atque justitiam cuncto populo suo.
15 Porro Joab filius Sarviæ erat super exercitum, & Josaphat filius Ahilud a commentariis.
16 Sadoc autem filius Achitob, & Ahimelech filius Abiathar, sacerdotes: & Susa, scriba.
17 Banajas quoq; filius Jojadę super legiones Cerethi, & Phelethi: porro filii David, primi ad manum regis.

CAPUT XIX.

Hanon rex Ammon, servis David, qui ad consolandū de patris morte venerant, contumelia affectis, a David invaditur, ac vincitur una cum Syris auxiliaribus.

2 Reg. 10. 1.

1 Accidit autem ut moreretur Naas rex filiorum Ammon, & regnaret filius ejus pro eo.
2 Dixitque David: Faciam misericordiam cum Hanon filio Naas: præstitit enim mihi pater ejus gratiam. Misitque David nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum pervenissent in terram filiorum Ammon, ut consolarentur Hanon,
3 Dixerunt principes filiorum Ammon ad Hanon: Tu forsitan putas, quod David honoris causa in patrem tuum miserit qui consolentur te: nec animadvertis, quod ut explorent, & investigent, & scrutentur terram tuam, venerint ad te servi ejus.
4 Igitur Hanon pueros David decalvavit, & rasit, & præcidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes, & dimisit eos.
5 Qui cum abiissent, & hoc mandassent David, misit in occursum eorum (grandem enim contumeliam sustinuerant) & præcepit ut manerent in Jericho, donec cresceret barba eorum, & tunc reverterentur.
6 Videntes autem filii Ammon, quod injuriam fecissent David, tam Hanon, quam reliquus populus, miserunt mille talenta argenti, ut conducerent sibi de Mesopotamia, & de Syria Maacha, & de Soba, currus & equites.
7 Conduxeruntque triginta duo millia curruum, & regem Maacha cum populo ejus. Qui cum venissent, castrametati sunt e regione Medaba. Filii quoque Ammon congregati de urbibus suis, venerunt ad bellum.
8 Quod cum audisset David, misit Joab, & omnem exercitum virorum fortium:
9 Egressiq; filii Ammon, direxerunt aciem juxta portam civitatis: reges autem, qui ad auxilium ejus venerant, separatim in agro steterunt.
10 Igitur Joab, intelligens bellum ex adverso & post tergum contra se fieri, elegit viros fortissimos de universo Israel, & perrexit contra Syrum.
11 Reliquam autem partem populi dedit sub manu Abisai fratris sui, & perrexerunt contra filios Ammon.
12 Dixitque: Si vicerit me Syrus, auxilio eris mihi: si autem superaverint te filii Ammon, ero tibi in præsidium.
13 Confortare: & agamus viriliter pro populo nostro, & pro urbibus

Dei nostri: Dominus autem, quod in conspectu suo bonum est, faciet.
14 Perrexit ergo Joab, & populus qui cum eo erat, contra Syrum ad prælium: & fugavit eos.
15 Porro filii Ammon videntes quod fugisset Syrus, ipsi quoque fugerunt Abisai fratrem ejus, & ingressi sunt civitatem: reversusque est etiam Joab in Jerusalem.
16 Videns autem Syrus quod cecidisset coram Israel, misit nuntios, & adduxit Syrum, qui erat trans fluvium: Sophach autem princeps militiæ Adarezer, erat dux eorum.
17 Quod cum nuntiatum esset David, congregavit universum Israel, & transivit Jordanem, irruitque in eos, & direxit ex adverso aciem, illis contra pugnantibus.
18 Fuit autem Syrus Israel: & interfecit David de Syris septem millia curruum, & quadraginta millia peditum, & Sophach exercitus principem.
19 Videntes autem servi Adarezer se ab Israel esse superatos, transfugerunt ad David, & servierunt ei: noluitque ultra Syria auxilium præbere filiis Ammon.

CAPUT XX.

Bella a David prospere acta adversum Ammonitas, ac Philisthæos; & in his occiduntur prodigiosi gigantes.

Reg. .7.& . 1. 1 Factum est autem post anni circulum, eo tempore, quo solent reges ad bella procedere, congregavit Joab exercitum, & robur militiæ, & vastavit terram filiorum Ammon; perrexitque & obsedit Rabba: porro David manebat in Jerusalem, quando Joab percussit Rabba, & destruxit eam.
2 Tulit autem David coronam Melchom de capite ejus, & invenit in ea auri pondo talentum, & pretiosissimas gemmas, fecitque sibi inde diadema: manubias quoque urbis plurimas tulit:
3 Populum autem, qui erat in ea, eduxit: & fecit super eos tribulas, & trahas, & ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur, & contererentur: sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon: & reversus est cum omni populo suo in Jerusalem.
Reg. . 18. 4 † Post hæc initum est bellum in Gazer adversum Philisthæos: in quo percussit Sobochai Husathites, Saphai de genere Raphaim, & humiliavit eos.
5 Aliud quoque bellum gestum est adversus Philisthæos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethlehemites fratrem Goliath Gethæi, cujus hastæ lignum erat quasi liciatorium texentium.
6 Sed & aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus, senos habens digitos, id est, simul viginti quatuor: qui & ipse de Rapha fuerat stirpe generatus.
7 Hic blasphemavit Israel: & percussit eum Jonathan filius Samaa fratris David. Hi sunt filii Rapha in Geth, qui ceciderunt in manu David & servorum ejus.

CAPUT XXI.

David populum numerando Deum offendit, peste, quam ex tribus elegerat, percutiuntur plurima millia, donec Deum oratione placaret, & altare in area Ornan Jebusæi erigeret.

1 Consurrexit autem Satan contra Israel, & concitavit David ut numeraret Israel. 2 Reg. 24. 1. Infra 27. 24.
2 Dixitque David ad Joab, & ad principes populi: Ite, & numerate Israel a Bersabee usque Dan: & afferte mihi numerum ut sciam.
3 Responditque Joab: Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt: nonne domine mi rex, omnes servi tui sunt? quare hoc quærit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israeli?
4 Sed sermo regis magis prævaluit: egressusque est Joab, & circuivit universum Israel; & reversus est Jerusalem:
5 Deditque Davidi numerum eorum, quos circuierat: & inventus est omnis numerus Israel, mille millia & centum millia virorum educentium gladium: de Juda autem quadringenta septuaginta millia bellatorum.
6 Nam Levi, & Benjamin non numeravit: eo quod Joab invitus exequeretur regis imperium.
7 Displicuit autem Deo quod jussum erat; & percussit Israel.
8 Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem: obsecro aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi.

9 Et locutus eſt Dominus ad Gad Videntem Davidis, dicens:

10 Vade, & loquere ad David, & dic ei: Hæc dicit Dominus: Trium tibi optionem do; unum, quod volueris, elige, & faciam tibi.

11 Cumque veniſſet Gad ad David, dixit ei: Hæc dicit Dominus: Elige quod volueris:

2 Reg. 24. 13. 12 Aut tribus annis famem: aut tribus menſibus te fugere hoſtes tuos, & gladium eorum non poſſe evadere: aut tribus diebus gladium Domini, & peſtilentiam verſari in terra, & angelum Domini interficere in univerſis finibus Iſrael: nunc igitur vide quid reſpondeam ei, qui miſit me.

13 Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me anguſtiæ premunt: ſed melius mihi eſt, ut incidam in manus Domini, quia multæ ſunt miſerationes ejus, quam in manu hominum.

14 Miſit ergo Dominus peſtilentiam in Iſrael: & ceciderunt de Iſrael ſeptuaginta millia virorum.

15 Miſit quoque angelum in Jeruſalem, ut percuteret eam: cumque percuteretur, vidit Dominus, & miſertus eſt ſuper magnitudine mali: & imperavit angelo, qui percutiebat: Sufficit, jam ceſſet manus tua. Porro angelus Domini ſtabat juxta aream Ornan Jebuſæi,

16 Levanſque David oculos ſuos, vidit angelum Domini ſtantem inter cælum & terram, & evaginatum gladium in manu ejus, & verſum contra Jeruſalem: & ceciderunt, tam ipſe quam majores natu veſtiti ciliciis, proni in terram.

17 Dixitque David ad Deum: Nonne ego ſum, qui juſſi ut numeraretur populus? Ego, qui peccavi: ego, qui malum feci: iſte grex quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur obſecro manus tua in me, & in domum patris mei: populus autem tuus non percutiatur.

18 Angelus autem Domini præcepit Gad, ut diceret Davidi ut aſcenderet, extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Jebuſæi.

19 Aſcendit ergo David juxta ſermonem Gad, quem locutus ei fuerat ex nomine Domini.

20 Porro Ornan cum ſuſpexiſſet, & vidiſſet angelum, quatuorque filii ejus cum eo, abſconderunt ſe: nam eo tempore terebat in area triticum.

21 Igitur cum veniret David ad Ornan, conſpexit eum Ornan, & proceſſit ei obviam de area, & adoravit eum pronus in terram.

22 Dixitque David: Da mihi locum areæ tuæ, ut ædificem in ea altare Domino: ita ut quantum valet argenti accipias, & ceſſet plaga a populo.

23 Dixit autem Ornan ad David: Tolle, & faciat dominus meus rex quodcumque ei placet: ſed & boves do in holocauſtum, & tribulas in ligna, & triticum in ſacrificium: Omnia libens præbebo.

24 Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, ſed argentum dabo quantum valet: neque enim tibi auferre debeo, & ſic offerre Domino holocauſta gratuita.

25 Dedit ergo David Ornan pro loco ſiclos auri juſtiſſimi ponderis ſexcentos.

26 † Et ædificavit ibi altare Domino: obtulitque holocauſta, & pacifica, & invocavit Dominum, & exaudivit eum in igne de cælo ſuper altare holocauſti. †2 Par. 3. 1.

27 Præcepitque Dominus angelo: & convertit gladium ſuum in vaginam.

28 Protinus ergo David, videns quod exaudiſſet eum Dominus in area Ornan Jebuſæi, immolavit ibi victimas.

29 Tabernaculum autem Domini, † quod fecerat Moyſes in deſerto, & altare holocauſtorum, ea tempeſtate erat in excelſo Gabaon. †Exod. 36. 2.

30 Et non prævaluit David ire ad altare, ut ibi obſecraret Deum: nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

CAPUT XXII.

Præparat David neceſſaria ad ædificandum templum Domini, quod Salomoni præcepit ut exſtruat, Deumque ſemper ſedulo colat, exhortans principes ut illi ſint auxilio.

1 Dixitque David: Hæc eſt domus Dei, & hoc altare in holocauſtum Iſrael.

2 Et præcepit ut congregarentur omnes proſelyti de terra Iſrael, & conſtituit ex eis latomos ad cædendos lapides & poliendos, ut ædificaretur domus Dei.

3 Fer-

3 Ferrum quoque plurimum ad cla-
vos januarum, & ad commissuras at-
que juncturas præparavit David: &
æris pondus innumerabile.
4 Ligna quoque cedrina non pote-
rant æstimari, quæ Sidonii & Tyrii
deportaverant ad David.
5 Et dixit David: Salomon filius
meus puer parvulus est & delicatus;
domus autem, quam ædificari volo
Domino, talis esse debet ut in cun-
ctis regionibus nominetur: præpa-
rabo ergo ei necessaria. Et ob hanc
causam ante mortem suam omnes
præparavit impensas.
6 Vocavitque Salomonem filium
suum: & præcepit ei ut ædificaret
domum Domino Deo Israel.
7 Dixitque David ad Salomonem:
Fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædi-
ficarem domum nomini Domini Dei
mei,
8 Sed factus est sermo Domini ad
me, dicens: Multum sanguinem ef-
fudisti, & plurima bella bellasti:
non poteris ædificare domum nomi-
ni meo, tanto effuso sanguine co-
ram me:
9 Filius, qui nascetur tibi, erit vir
quietissimus: faciam enim eum re-
quiescere ab omnibus inimicis suis
per circuitum: & ob hanc causam
Pacificus vocabitur: & pacem & o-
tium dabo in Israel cunctis diebus
ejus.
2Reg. 10 † Ipse ædificabit domum nomi-
: 13. ni meo, & † ipse erit mihi in fi-
Reg.5. lium, & ego ero illi in patrem: fir-
maboque solium regni ejus super Is-
2Reg. rael in æternum.
. 14. 11 Nunc ergo fili mi, sit Dominus
lebr. 1. tecum, & prosperare, & ædifica
domum Domino Deo tuo, sicut lo-
cutus est de te.
12 Det quoque tibi Dominus pru-
dentiam & sensum, ut regere possis
Israel, & custodire legem Domini
Dei tui.
13 Tunc enim proficere poteris, si
custodieris mandata & judicia, quæ
præcepit Dominus Moysi ut doceret
Israel: confortare & viriliter age,
ne timeas, neque paveas.
14 Ecce ego in paupertate mea prę-
paravi impensas domus Domini, au-
ri talenta centum millia, & argenti
mille millia talentorum: æris vero &
ferri non est pondus, vincitur enim
numerus magnitudine: ligna & lapi-
des prępararavi ad universa impendia.
15 Habes quoque plurimos artifi-
ces, latomos, & cæmentarios, ar-
tificesque lignorum, & omnium ar-
tium ad faciendum opus prudentissi-
mos,
16 In auro & argento & ære & fer-
ro, cujus non est numerus. Surge igi-
tur, & fac, & erit Dominus tecum.
17 Præcepit quoque David cunctis
principibus Israel, ut adjuvarent Sa-
lomonem filium suum.
18 Cernitis, inquiens, quod Do-
minus Deus vester vobiscum sit, &
dederit vobis requiem per circuitum,
& tradiderit omnes inimicos vestros
in manus vestras, & subjecta sit terra
coram Domino, & coram populo
ejus.
19 Præbete igitur corda vestra &
animas vestras, ut quæratis Domi-
num Deum vestrum: & consurgite,
& ædificate sanctuarium Domino
Deo, ut introducatur arca fœderis
Domini, & vasa Domino consecra-
ta, in domum quæ ædificatur nomi-
ni Domini.

CAPUT XXIII.

*David senex, Salomone rege designa-
to, numeratorum Levitarum officia de-
signat; Moysique filii Levitis annume-
rantur.*

1 IGitur David senex & plenus
dierum, regem constituit Sa-
lomonem, filium suum super Israel.
2 Et congregavit omnes principes
Israel, & sacerdotes atque Levitas.
3 Numeratique sunt Levitæ a tri-
ginta annis, & supra: & inventa sunt
triginta octo millia virorum.
4 Ex his electi sunt, & distributi in
ministerium domus Domini, viginti
quatuor millia: præpositorum au-
tem & judicum sex millia.
5 Porro quatuor millia janitores: &
totidem psaltæ canentes Domino in
organis, quæ fecerat ad canendum.
6 † Et distribuit eos David per vi- †Supr.
ces filiorum Levi, Gerson videlicet, 6. 1.
& Caath, & Merari.
7 Filii Gerson: Leedan, & Se-
mei.
8 Filii Leedan: princeps Jahiel, &
Zethan, & Joel, tres.
9 Filii Semei: Salomith, & Ho-
siel, & Aran, tres: isti principes
familiarum Leedan.
10 Porro filii Semei, Leheth, &

Ziza, & Jaus, & Baria: isti filii Semei, quatuor

11 Erat autem Leheth prior, Ziza secundus: porro Jaus & Baria non habuerunt plurimos filios, & idcirco in una familia, unaque domo, computati sunt.

12 Filii Caath: Amram, & Isaar, Hebron, & Oziel, quatuor.

† Supra 6. 3. † Hebr. 5. 4. 13 † Filii Amram: Aaron, & Moyses. †Separatusque est Aaron ut ministraret in Sancto sanctorum, ipse & filii ejus in sempiternum, & adoleret incensum Domino secundum ritum suum, ac benediceret nomini ejus in perpetuum.

14 Moysi quoque hominis Dei filii annumerati sunt in tribu Levi.

† Exod. 2. 22. & 18. 3. 4. 15 Filii †Moysi: Gersom, & Eliezer.

16 Filii Gersom: Subuel primus.

17 Fuerunt autem filii Eliezer: Rohobia primus: & non erant Eliezer filii alii. Porro filii Rohobia multiplicati sunt nimis.

18 Filii Isaar: Salomith primus.

19 Filii Hebron: Jeriau primus, Amarias secundus, Jahaziel tertius, Jecmaam quartus.

20 Filii Oziel: Micha primus, Jesia secundus.

21 Filii Merari: Moholi, & Musi. Filii Moholi: Eleazar, & Cis.

22 Mortuus est autem Eleazar, & non habuit filios, sed filias: acceperuntque eas filii Cis fratres earum.

23 Filii Musi: Moholi, & Eder, & Jerimoth, tres.

24 Hi filii Levi in cognationibus & familiis suis, principes per vices, & numerum capitum singulorum, qui faciebant opera ministerii domus Domini, a viginti annis & supra.

25 Dixit enim David: Requiem dedit Dominus Deus Israel populo suo, & habitationem Jerusalem usque in æternum.

26 Nec erit officii Levitarum ut ultra portent tabernaculum, & omnia vasa ejus ad ministrandum.

27 Juxta præcepta quoque David novissima, supputabitur numerus filiorum Levi a viginti annis & supra.

28 Et erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini, in vestibulis, & in exedris, & in loco purificationis, & in sanctuario, & in universis operibus ministerii templi Domini.

29 Sacerdotes autem, super panes propositionis, & ad similæ sacrificium, & ad lagana azyma, & sartaginem, & ad torrendum, & super omne pondus atque mensuram.

30 Levitæ vero, ut stent mane ad confitendum & canendum Domino: similiterque ad vesperam,

31 Tam in oblatione holocaustorum Domini, quam in sabbatis & Calendis & solemnitatibus reliquis juxta numerum, & cæremonias uniuscujusque rei, jugiter coram Domino.

32 Et custodiant observationes tabernaculi fœderis, & ritum sanctuarii, & observationem filiorum Aaron fratrum suorum, ut ministrent in domo Domini.

CAPUT XXIV.

Familiarum Eleazar & Ithamar classes seu vices 24. in ministerio Domini a David designantur, reliquorumque Levitarum familiæ similiter sorte distribuuntur.

1 Porro filiis Aaron hæ partitiones erant: Filii Aaron: Nadab, & Abiu, & Eleazar, & Ithamar.

2 † Mortui sunt autem Nadab & Abiu ante patrem suum absque liberis: sacerdotioque functus est Eleazar, & Ithamar. † Lev. 10. 2. Num. 3. 4.

3 Et divisit eos David, id est, Sadoc de filiis Eleazari, & Ahimelech de filiis Ithamar, secundum vices suas & ministerium.

4 Inventique sunt multo plures filii Eleazar in principibus viris, quam filii Ithamar. Divisit autem eis, hoc est filiis Eleazar, principes per familias sedecim: & filiis Ithamar per familias & domos suas octo.

5 Porro divisit utrasque inter se familias sortibus: erant enim principes sanctuarii, & principes Dei, tam de filiis Eleazar, quam de filiis Ithamar.

6 Descripsitque eos Semejas filius Nathanael scriba Levites, coram rege & principibus, & Sadoc sacerdote, & Ahimelech filio Abiathar, principibus quoque familiarum sacerdotalium & Leviticarum: unam domum, quæ ceteris præerat, Eleazar: & alteram domum, quæ sub se habebat ceteros, Ithamar.

7 Exivit autem sors prima Jojarib, secunda Jedei,

8 Tertia Harim, quarta Seorim,

9 Quinta Melchia, sexta Maiman,
10 Septima Accos, octava Abia,
11 Nona Jesua, decima Sechenia,
12 Undecima Eliasib duodecima Jacim,
13 Tertiadecima Hoppha, decimaquarta Isbaab,
14 Decimaquinta Belga, decimasexta Emmer,
15 Decimaseptima Hezir, decimaoctava Aphses,
16 Decimanona Pheteja, vigesima Hezechiel,
17 Vigesimaprima Jachin, vigesimasecunda Gamul.
18 Vigesimatertia Dalajan, vigesiquarta Maaziau.
19 Hæ vices eorum secundum ministeria sua, ut ingrediantur domum Domini: & juxta ritum suum sub manu Aaron patris eorum: sicut præceperat Dominus Deus Israel.
20 Porro filiorum Levi, qui reliqui fuerant, de filiis Amram erat Subael, & de filiis Subael, Jehedeja.
21 De filiis quoque Rohobiæ princeps Jesias.
22 Isaari vero filius Salemoth, filiusque Salemoth Jahath:
23 Filiusque ejus Jeriau primus, Amarias secundus, Jahaziel tertius, Jecmaan quartus.
24 Filius Oziel, Micha: filius Micha Samir.
25 Frater Micha, Jesia: filiusque Jesiæ, Zacharias.
26 Filii Merari: Moholi & Musi. Filius Oziau: Benno.
27 Filius quoque Merari: Oziau & Soam & Zachur & Hebri.
28 Porro Moholi filius Eleazar, qui non habebat liberos.
29 Filius vero Cis, Jerameel.
30 Filii Musi: Moholi, Eder & Jerimoth. isti filii Levi secundum domum familiarum suarum.
31 Miseruntque & ipsi sortes contra fratres suos filios Aaron, coram David rege, & Sadoc, & Ahimelech, & principibus familiarum Sacerdotalium & Leviticarum, tam majores, quam minores. omnes sors æqualiter dividebat.

CAPUT XXV.

Ex filiis Asaph, Heman & Idithun cantoribus, psaltis ac citharœdis, vigintiquatuor familiæ ac vices sorte distribuuntur.

1 Igitur David & magistratus exercitus, segregaverunt in ministerium filios Asaph, & Heman, & Idithun: qui prophetarent in citharis, & psalteriis, & cymbalis, secundum numerum suum dedicato sibi officio servientes.
2 De filiis Asaph: Zacchur, & Joseph, & Nathania, & Asarela, filii Asaph: sub manu Asaph prophetantis juxta regem.
3 Porro Idithun: filii Idithun, Godolias, Sori, Jesejas, & Hasabias, & Mathathias, sex, sub manu patris sui Idithun, qui cithara prophetabat super confitentes & laudantes Dominum.
4 Heman quoque: filii Heman, Bocciau, Mathaniau, Oziel, Subuel & Jerimoth, Hananias, Hanani, Eliatha, Geddelthi, & Romemthiezer, & Jesbacassa, Mellothi, Othir, Mahazioth:
5 Omnes isti filii Heman Videntis regis in sermonibus Dei, ut exaltaret cornu: deditque Deus Heman filios quatuordecim, & filias tres.
6 Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo Domini distributi erant, in cymbalis, & salteriis, & citharis, in ministeria domus Domini juxta regem: Asaph videlicet, & Idithun, & Heman.
7 Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis, qui erudiebant canticum Domini, cuncti doctores, ducenti octoginta octo.
8 Miseruntque sortes per vices suas, ex æquo tam major quam minor, doctus pariter, & indoctus.
9 Egressaque est sors prima Joseph, qui erat de Asaph. Secunda Godoliæ, ipsi & filiis ejus, & fratribus ejus duodecim.
10 Tertia Zachur, filiis & fratribus ejus duodecim.
11 Quarta Isari, filiis & fratribus ejus duodecim.
12 Quinta Nathaniæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
13 Sexta Bocciau, filiis & fratribus ejus duodecim.

14 Septima Isreela, filiis & fratribus ejus duodecim.
15 Octava Jesajæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
16 Nona Mathanaiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
17 Decima Semejæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
18 Undecima Azareel, filiis & fratribus ejus duodecim.
19 Duodecima Hasabiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
20 Tertiadecima Subael, filiis & fratribus ejus duodecim.
21 Quartadecima Mathathiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
22 Quintadecima Jerimoth, filiis & fratribus ejus duodecim.
23 Sextadecima Hananiæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
24 Septimadecima Jesbacassæ, filiis & fratribus ejus duodecim.
25 Octavadecima Hanani, filiis & fratribus ejus duodecim.
26 Nonadecima Mellothi, filiis & fratribus ejus duodecim.
27 Vigesima Eliatha, filiis & fratribus ejus duodecim.
28 Vigesimaprima Othir, filiis & fratribus ejus duodecim.
29 Vigesimasecunda Geddelthi, filiis & fratribus ejus duodecim.
30 Vigesimatertia Mahazioth, filiis & fratribus ejus duodecim.
31 Vigesimaquarta Romemthiezer, filiis & fratribus ejus duodecim.

CAPUT XXVI.

Templi janitorum ex Levitis variæ classes designantur, & quæ porta a qua familia sit custodienda sorte disponitur, item qui thesauros & vasa sacra custodiant.

1 Divisiones autem janitorum: de Coritis Meselemia, filius Core, de filiis Asaph.
2 Filii Meselemiæ: Zacharias primogenitus, Jadihel secundus, Zabadias tertius, Jathanael quartus,
3 Ælam quintus, Johanan sextus, Elioenai septimus.
4 Filii autem Obededom, Semejas primogenitus, Jozabad secundus, Joaha tertius, Sachar quartus, Nathanael quintus,
5 Ammiel sextus, Issachar septimus, Phollathi octavus: quia benedixit illi Dominus.
6 Semei autem filio ejus nati sunt filii, & præfecti familiarum suarum: erant enim viri fortissimi.
7 Filii ergo Semeję: Othni, & Raphael, & Obed, Elzabad, fratres ejus viri fortissimi: Eliu quoque, & Samachias.
8 Omnes hi, de filiis Obededom: ipsi, & filii, & fratres eorum fortissimi ad ministrandum, sexaginta duo de Obededom.
9 Porro Meselemiæ filii, & fratres eorum robustissimi, decem & octo.
10 De Hosa autem, id est, de filiis Merari: Semri princeps (nō enim habuerat primogenitum, & idcirco posuerat eum pater ejus in principem)
11 Helcias secundus, Tabelias tertius, Zacharias quartus. omnes hi filii, & fratres Hosa, tredecim.
12 Hi divisi sunt in janitores, ut semper principes custodiarum, sicut & fratres eorum, ministrarent in domo Domini.
13 Missæ sunt ergo sortes ex æquo, & parvis, & magnis, per familias suas, in unamquamque portarum.
14 Cecidit ergo sors orientalis, Selemiæ. Porro Zachariæ filio ejus, viro prudentissimo, & erudito, sortito obtigit plaga septemtrionalis.
15 Obededom vero & filiis ejus ad austrum: in qua parte domus erat seniorum concilium.
16 Sephim & Hosa ad occidentem, juxta portā, quæ ducit ad viā ascensionis: custodia contra custodiam.
17 Ad orientem vero Levitæ sex: & ad aquilonem quatuor per diem: atque ad meridiem similiter in die quatuor: & ubi erat concilium, bini & bini.
18 In cellulis quoque janitorum ad occidentem quatuor in via, binique per cellulas.
19 Hæ sunt divisiones janitorum, filiorum Core & Merari.
20 Porro Achias erat super thesauros domus Dei, & vasa sanctorum.
21 Filii Ledan, filii Gersonni: de Ledan principes familiarum, Ledan, & Gersonni, Jehieli.
22 Filii Jehieli: Zathan, & Joel fratres ejus, super thesauros domus Domini,
23 Amramitis, & Isaaritis, & Hebronitis, & Ozihelitis.
24 Subael autem filius Gerson, filii Moysi, præpositus thesauris.
25 Fratres quoque ejus Eliefer, cujus

filius

filius Rahabia, & hujus filius Isaias, & hujus filius Joram, hujus quoque filius Zechri. & hujus filius Selemith.

26 Ipse Selemith, & fratres ejus, super thesauros sanctorum, quæ sanctificavit David rex, & principes familiarum, & tribuni, & centuriones, & duces exercitus.

27 De bellis, & manubiis præliorum, quæ consecraverant ad instaurationem, & supellectilem templi Domini.

28 Hæc autem universa sanctificavit Samuel Videns, & Saul filius Cis, & Abner filius Ner, & Joab filius Sarviæ: omnes, qui sanctificaverant ea per manum Selemith, & fratrum ejus.

29 Isaaritis vero præerat Chonenias, & filii ejus, ad opera forinsecus super Israel, ad docendum & judicandum eos.

30 Porro de Hebronitis Hasabias, & fratres ejus viri fortissimi, mille septingenti, præerant Israeli trans Jordanem contra occidentem, in cunctis operibus Domini, & in ministerium regis.

31 Hebronitarum autem princeps fuit Jeria, secundum familias & cognationes eorum. Quadragesimo anno regni David recensiti sunt, & inventi sunt viri fortissimi in Jazer Galaad,

32 Fratresque ejus robustioris ætatis, duo millia septingenti principes familiarum. Præposuit autem eos David rex Rubenitis, & Gadditis, & dimidiæ tribui Manasse, in omne ministerium Dei, & regis.

CAPUT XXVII.

Recensentur duodecim principes, quorum singuli suo mense vigintiquatuor millibus præerant, ad hoc principes seu præfecti tribuum, thesaurorum, reliquæque substantiæ regis recensentur.

1 Filii autem Israel secundum numerum suum, principes familiarum, tribuni, & centuriones, & præfecti, qui ministrabant regi juxta turmas suas, ingredientes & egredientes per singulos menses in anno, viginti quatuor millibus singuli præerant.

2 Primæ turmæ in primo mense Jesboam præerat filius Zabdiel, & sub eo viginti quatuor millia.

3 De filiis Phares, princeps cunctorum principum in exercitu mense primo.

4 Secundi mensis habebat turmam Dudia Ahohites, & post se alter nomine Macelloth, qui regebat partem exercitus vigintiquatuor millium.

5 Dux quoque turmæ tertiæ in mense tertio, erat Banajas filius Jojadæ sacerdos: & in divisione sua vigintiquatuor millia.

6 Ipse est Banajas fortissimus inter triginta, & super triginta. præerat autem turmæ ipsius Amizabad filius ejus.

7 Quartus, mense quarto, Asahel frater Joab, & Zabadias filius ejus post eum: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

8 Quintus, mense quinto, princeps Samaoth Jezerites: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

9 Sextus, mense sexto, Hira filius Acces Thecuites: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

10 Septimus, mense septimo, Helles Phallonites de filiis Ephraim: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

11 Octavus, mense octavo, Sobochai Husathites de stirpe Zarahi. & in turma ejus vigintiquatuor millia.

12 Nonus, mense nono, Abiezer Anathothites de filiis Jemini: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

13 Decimus, mense decimo, Marai, & ipse Netophathites de stirpe Zarai: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

14 Undecimus, mense undecimo, Banajas Pharathonites de filiis Ephraim: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

15 Duodecimus, mense duodecimo, Holdai Netophathites, de stirpe Gothoniel: & in turma ejus vigintiquatuor millia.

16 Porro tribubus præerant Israel, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri: Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha:

17 Levitis, Hasabias filius Camuel: Aaronitis, Sadoc:

18 Juda, Eliu frater David: Issachar, Amri filius Michael.

19 Zabulonitis, Jesmajas filius Abdiæ, Nephthalitibus, Jerimoth filius Ozriel:

20 Filiis Ephraim, Osee filius Oziu: dimidiæ tribui Manasse, Joel filius Phadajæ:

21 Et dimidiæ tribui Manasse in
Galaad, Jaddo filius Zachariæ: Benjamin autem, Jasiel filius Abner.
22 Dan vero, Ezrihel filius Jeroham: hi principes filiorum Israel.
23 Noluit autem David numerare
eos a viginti annis inferius: quia dixerat Dominus ut multiplicaret Israel quasi stellas cæli.
† Supr. 21. 2. 24 † Joab filius Sarviæ cœperat numerare, nec complevit: quia super hoc ira irruerat in Israel: & idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti, non est relatus in fastos regis David.
25 Super thesauros autem regis fuit
Azmoth filius Adiel. his autem thesauris, qui erant in urbibus, & in vicis, & in turribus, præsidebat Jonathan filius Oziæ.
26 Operi autem rustico, & agricolis qui exercebant terram, præerat
Ezri filius Chelub:
27 Vinearumque cultoribus, Semejas Romathites: cellis autem vinariis, Zabdias Aphonites.
28 Nam super oliveta & ficeta, quę
erant in campestribus, Balanan Gederites: super apothecas autem olei,
Joas.
29 Porro armentis, quæ pascebantur in Saron, præpositus fuit Setrai
Saronites: & super boves in vallibus, Saphat filius Adli:
30 Super camelos vero, Ubil Ismahelites: & super asinos, Jadias Meronathites.
31 Super oves quoque Jaziz Agareus. omnes hi, principes substantiæ regis David.
32 Jonathan autem patruus David,
consiliarius, vir prudens & litteratus: ipse & Jahiel filius Hachamoni
erant cum filiis regis.
33 Achitophel etiam consiliarius
regis, & Chusai Arachites amicus
regis.
34 Post Achitophel fuit Jojada filius Banajæ, & Abiathar. Princeps
autem exercitus regis erat Joab.

CAPUT XXVIII.

David præparatis ad templi ædificationem omnibus necessariis, Salomonem universosque principes convocatos exhortatur ad mandata Dei custodienda, præscribitque traditam sibi a Deo formam templi ædificandi.

1 Convocavit igitur David omnes principes Israel, duces
tribuum, & præpositos turmarum,
qui ministrabant regi: tribunos quoque & centuriones, & qui præerant
substantiæ & possessionibus regis,
filiosque suos cum eunuchis, & potentes, & robustissimos quosque in
exercitu Jerusalem.
2 Cumque surrexisset rex, & stetisset, ait: Audite me fratres mei,
& populus meus: Cogitavi ut ædificarem domum, in qua requiesceret
arca fœderis Domini, & scabellum
pedum Dei nostri: & ad ædificandum, omnia præparavi.
3 Deus autem dixit mihi: † Non † 2 Reg.
ædificabis domum nomini meo, eo 7. 13.
quod sis vir bellator, & sanguinem
fuderis.
4 Sed elegit Dominus Deus Israel
me de universa domo patris mei, ut
essem rex super Israel in sempiternum: de Juda enim elegit principes:
porro de domo Juda, domum patris
mei: & de filiis patris mei, placuit
ei ut me eligeret regem super cunctum Israel.
5 † Sed & de filiis meis (filios enim † Sap.
mihi multos dedit Dominus) ele- 9. 7.
git Salomonem filium meum, ut
sederet in throno regni Domini super Israel,
6 Dixitque mihi: Salomon filius
tuus ædificabit domum meam, &
atria mea: ipsum enim elegi mihi
in filium, & ego ero ei in patrem.
7 Et firmabo regnum ejus usque in
æternum, si perseveraverit facere
præcepta mea, & judicia, sicut &
hodie.
8 Nunc ergo coram universo cœtu Israel, audiente Deo nostro, custodite, & perquirite cuncta mandata Domini Dei nostri: ut possideatis terram bonam, & relinquatis eam filiis vestris post vos usque
in sempiternum.
9 Tu autem Salomon fili mi, scito
Deum patris tui, & servito ei cor-

† Psal. 7. 10. de perfecto, & animo voluntario: †
omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit. Si quæsieris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum.
10 Nunc ergo quia elegit te Dominus ut ædificares domum Sanctuarii, confortare, & perfice.
11 Dedit autem David Salomoni filio suo descriptionem porticus, & templi, & cellariorum, & cœnaculi, & cubiculorum in adytis, & domus propitiationis,
12 Necnon & omnium quæ cogitaverat atriorum, & exedrarum per circuitum in thesauros domus Domini, & in thesauros sanctorum,
13 Divisionumque sacerdotalium & Leviticarum, in omnia opera domus Domini, & in universa vasa ministerii templi Domini.
14 Aurum in pondere per singula vasa ministerii. Argenti quoque pondus pro vasorum & operum diversitate.
15 Sed & in candelabra aurea, & ad lucernas eorum aurum, pro mensura uniuscujusque candelabri & lucernarum. Similiter & in candelabra argentea, & in lucernas eorum, pro diversitate mensuræ, pondus argenti tradidit.
16 Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum: similiter & argentum in alias mensas argenteas.
17 Ad fuscinulas quoque, & phialas, & thuribula, ex auro purissimo, & leunculos aureos, pro qualitate mensuræ pondus distribuit in leunculum & leunculum. Similiter & in leones argenteos diversum argenti pondus separavit.
18 Altari autem, in quo adoletur incensum, aurum purissimum dedit: ut ex ipso fieret similitudo quadrigæ cherubim, extendentium alas, & velantium arcam fœderis Domini.
19 Omnia, inquit, venerunt scripta manu Domini ad me, ut intelligerem universa opera exemplaris.
20 Dixit quoque David Salomoni filio suo: Viriliter age, & confortare, & fac: ne timeas, & ne paveas: Dominus enim Deus meus tecum erit, & non dimittet te, nec derelinquet, donec perficias omne opus ministerii domus Domini.
21 Ecce divisiones sacerdotum & Levitarum in omne ministerium domus Domini assistunt tibi, & parati sunt, & noverunt tam principes quam populus facere omnia præcepta tua.

CAPUT XXIX.

Recensentur impensæ a David in ædificium templi præparatæ, quibus principes ac populus plurima adjiciunt donaria: David benedicens Dominum orat pro Salomone ac populo; & sacrificiis cum ingenti lætitia oblatis, ungitur secundo Salomon in regem pro patre David, qui anno regni quadragesimo in pace quievit.

1 Locutusque est David rex ad omnem ecclesiam: Salomonem filium meum unum elegit Deus, adhuc puerum & tenellum: opus namque grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed Deo.
2 Ego autem totis viribus meis præparavi impensas domus Dei mei. Aurum ad vasa aurea, & argentum in argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna ad lignea: & lapides onychinos, & quasi stibinos, & diversorum colorum, omnemque pretiosum lapidem, & marmor Parium abundantissime:
3 Et super hæc, quæ obtuli in domum Dei mei de peculio meo aurum & argentum, do in templum Dei mei, exceptis his, quæ præparavi in ædem sanctam,
4 Tria millia talenta auri de auro Ophir: & septem millia talentorum argenti probatissimi, ad deaurandos parietes templi.
5 Et ubicumque opus est aurum de auro, & ubicumque opus est argentum de argento, opera fiant per manus artificum: & si quis sponte offert, impleat manum suam hodie, & offerat quod voluerit Domino.
6 Polliciti sunt itaque principes familiarum, & proceres tribuum Israel, tribuni quoque, & centuriones, & principes possessionum regis.
7 Dederuntque in opera domus Dei auri talenta quinque millia, & solidos decem millia: argenti talenta decem millia, & æris talenta decem & octo millia: ferri quoque centum millia talentorum.
8 Et apud quemcumque inventi

sunt lapides, dederunt in thesauros
domus Domini, per manum Jahiel
Gersonitis.
9 Lætatusque est populus, cum vo-
ta sponte promitterent: quia corde
toto offerebant ea Domino: sed &
David rex lætatus est gaudio magno.
10 Et benedixit Domino coram u-
niversa multitudine, & ait: Benedi-
ctus es Domine Deus Israel patris
nostri ab æterno in æternum.
11 Tua est Domine magnificentia,
& potentia, & gloria, atque victo-
ria: & tibi laus: cuncta enim quæ in
cælo sunt, & in terra, tua sunt:
tuum Domine regnum, & tu es su-
per omnes principes.
12 Tuæ divitiæ, & tua est gloria:
tu dominaris omnium, in manu tua
virtus & potentia: in manu tua ma-
gnitudo, & imperium omnium.
13 Nunc igitur Deus noster confite-
mur tibi, & laudamus nomen tuum
inclytum.
14 Quis ego, & quis populus meus,
ut possimus hæc tibi universa pro-
mittere? tua sunt omnia: & quæ de
manu tua accepimus, dedimus tibi.
15 Peregrini enim sumus coram te,
& advenæ, sicut omnes patres no-
† Sap. 2. 5. stri. † Dies nostri quasi umbra super
terram, & nulla est mora.
16 Domine Deus noster, omnis hæc
copia, quam paravimus ut ædifica-
retur domus nomini sancto tuo, de
manu tua est, & tua sunt omnia.
17 Scio Deus meus quod probes cor-
da, & simplicitatem diligas, unde
& ego in simplicitate cordis mei læ-
tus obtuli universa hæc: & populum
tuum, qui hic repertus est, vidi cum
ingenti gaudio tibi offerre donaria.
18 Domine Deus Abraham, & I-
saac, & Israel, patrum nostrorum,
custodi in æternum hanc volunta-
tem cordis eorum, & semper in ve-
nerationem tui mens ista perma-
neat.
19 Salomoni quoque filio meo da
cor perfectum, ut custodiat man-
data tua, testimonia tua, & cæremo-
nias tuas, & faciat universa: & ædi-
ficet ædem, cujus impensas para-
vi.
20 Præcepit autem David universæ
ecclesiæ: Benedicite Domino Deo
nostro. Et benedixit omnis ecclesia
Domino Deo patrum suorum: & in-
clinaverunt se, & adoraverunt
Deum, & deinde regem.
21 Immolaveruntque victimas Do-
mino: & obtulerunt holocausta die
sequenti, tauros mille, arietes mil-
le, agnos mille, cum libaminibus
suis, & universo ritu abundantissi-
me in omnem Israel.
22 Et comederunt, & biberunt co-
ram Domino in die illo cum grandi
lætitia. † Et unxerunt secundo Salo- † 3 Reg. 1. 34.
monem filium David. Unxerunt au-
tem eum Domino in principem, &
Sadoc in pontificem.
23 Seditque Salomon super solium
Domini in regem pro David patre
suo, & cunctis placuit: & paruit il-
li omnis Israel.
24 Sed & universi principes, & po-
tentes, & cuncti filii regis David de-
derunt manum, & subjecti fuerunt
Salomoni regi.
25 Magnificavit ergo Dominus Sa-
lomonem super omnem Israel: &
dedit illi gloriam regni, qualem nul-
lus habuit ante eum rex Israel.
26 Igitur David filius Isai regnavit
super universum Israel.
27 † Et dies, quibus regnavit su- † 3 Reg. 2. 11.
per Israel, fuerunt quadraginta an-
ni: in Hebron regnavit septem an-
nis, & in Jerusalem annis triginta
tribus.
28 Et mortuus est in senectute bo-
na, plenus dierum, & divitiis, &
gloria, & regnavit Salomon filius
ejus pro eo.
29 Gesta autem David regis priora,
& novissima, scripta sunt in libro
Samuelis Videntis, & in libro Na-
than prophetæ, atque in volumine
Gad Videntis:
30 Universique regni ejus, & for-
titudinis, & temporum, quæ trans-
ierunt sub eo, sive in Israel, sive
in cunctis regnis terrarum.

LIBER SECUNDUS PARALIPOMENON,

Hebraice

DIBRE HAJAMIM.

CAPUT PRIMUM.

Oblatis mille hostiis a Salomone in Gabaon, Dominus illi nocte apparens dat ei petitam sapientiam, additis divitiis & gloria; post quæ, currus & equites congregat.

3 Reg. 3. 1. 1 Confortatus est ergo
Salomon filius David in regno suo,
& Dominus Deus
ejus erat cum eo.
& magnificavit
eum in excelsum.
2 Præcepitque Salomon universo
Israeli, tribunis, & centurionibus,
& ducibus, & judicibus omnis Israel,
& principibus familiarum:
3 Et abiit cum universa multitudine in Excelsum Gabaon, ubi erat tabernaculum fœderis Dei, quod fecit
Moyses famulus Dei in solitudine.
4 Arcam autem Dei adduxerat David de Cariathiarim, in locum quem
præparaverat ei, & ubi fixerat illi
tabernaculum, hoc est, in Jerusalem.
† Exod 38. 1. 5 Altare quoque æneum, † quod
fabricatus fuerat Beseleel filius Uri
filii Hur, ibi erat coram tabernaculo Domini: quod & requisivit Salomon, & omnis ecclesia.
6 Ascenditque Salomon ad altare
æneum, coram tabernaculo fœderis
Domini, & obtulit in eo mille hostias.
7 Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei Deus, dicens: Postula quod
vis, ut dem tibi.
8 Dixitque Salomon Deo: Tu fecisti cum David patre meo misericordiam magnam: & constituisti me regem pro eo.
9 Nunc ergo Domine Deus impleatur sermo tuus, quem pollicitus es
David patri meo: tu enim me fecisti
regem super populum tuum multum, qui tam innumerabilis est,
quam pulvis terræ.
10 † Da mihi sapientiam & intelligentiam, ut ingrediar & egrediar † Sap. 9. 10.
coram populo tuo: quis enim potest
hunc populum tuum digne, qui
tam grandis est, judicare?
11 Dixit autem Deus ad Salomonem: Quia hoc magis placuit cordi
tuo, & non postulasti divitias, &
substantiam, & gloriam, neque animas eorum qui te oderant, sed nec
dies vitæ plurimos: petisti autem sapientiam & scientiam, ut judicare
possis populum meum, super quem
constitui te regem.
12 Sapientia & scientia data sunt
tibi: divitias autem & substantiam
& gloriam dabo tibi, ita ut nullus
in regibus nec ante te, nec post te
fuerit similis tui.
13 Venit ergo Salomon ab excelso
Gabaon in Jerusalem coram tabernaculo fœderis, & regnavit super Israel.
14 † Congregavitque sibi currus & † 3 Reg. 10. 25.
equites, & facti sunt ei mille quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & fecit eos esse in urbibus quadrigarum, & cum rege in Jerusalem.
15 Præbuitque rex argentum &
aurum in Jerusalem quasi lapides, &
cedros quasi sycomoros, quæ nascuntur in campestribus multitudine magna.
16 Adducebantur autem ei equi de
Ægypto, & de Coa, a negotiatoribus regis, qui ibant, & emebant
pretio,
17 Quadrigam equorum sexcentis
argenteis, & equum centum quinquaginta: similiter de universis regnis Hethæorum, & a regibus Syriæ, emptio celebrabatur.

CAPUT II.

Ordinatis pro templo ædificando architectis & operariis, Salomon cum rege Hiram convenit de mittendo erudito artifice, lignisque ad templi structuram cædendis.

1 DEcrevit autem Salomon ædificare domum nomini Domini, & palatium sibi.
2 Et numeravit septuaginta millia virorum portantium humeris, & octoginta millia qui cæderent lapides in montibus, præpositosque eorum tria millia sexcentos.
3 † Misit quoque ad Hiram regem Tyri, dicens: Sicut egisti cum David patre meo, & misisti ei ligna cedrina ut ædificaret sibi domum, in qua & habitavit: †3 Reg. 9. 2.
4 Sic fac mecum, ut ædificem domum nomini Domini Dei mei, ut consecrem eam ad adolendum incensum coram illo, & fumiganda aromata, & ad propositionem panum sempiternam, & ad holocautomata mane, & vespere, sabbatis quoque, & neomeniis, & solemnitatibus Domini Dei nostri in sempiternum, quę mandata sunt Israeli.
5 Domus enim quam ædificare cupio, magna est: magnus est enim Deus noster super omnes Deos.
6 Quis ergo poterit prævalere, ut ędificet ei dignam domum? si cęlum, & cæli cælorum capere eum nequeunt: quantus ego sum, ut possim ædificare ei domum? sed ad hoc tantum, ut adoleatur incensum coram illo.
7 Mitte ergo mihi virum eruditum, qui noverit operari in auro, & argento, ære, & ferro, purpura, coccino, & hyacintho, & qui sciat sculpere cælaturas, cum his artificibus, quos mecum habeo in Judæa & Jerusalem, quos præparavit David pater meus.
8 Sed & ligna cedrina mitte mihi, & arceuthina, & pinea, de Libano: scio enim quod servi tui noverint cædere ligna de Libano, & erunt servi mei cum servis tuis,
9 Ut parentur mihi ligna plurima. Domus enim, quam cupio ædificare, magna est nimis, & inclyta.
10 Præterea operariis, qui cæsuri sunt ligna, servis tuis dabo in cibaria tritici coros viginti millia, & hordei coros totidem, & vini viginti millia metretas, olei quoque sata viginti millia.
11 Dixit autem Hiram rex Tyri per litteras, quas miserat Salomoni: Quia dilexit Dominus populum suum, idcirco te regnare fecit super eum.
12 Et addidit, dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit cælum & terram, qui dedit David regi filium sapiētem & eruditum & sensatum atque prudentem, ut ædificaret domum Domino, & palatiū sibi.
13 Misi ergo tibi virum prudentem & scientissimum Hiram, patrem meum,
14 Filium mulieris de filiabus Dan, cujus pater fuit Tyrius, qui novit operari in auro, & argento, ære, & ferro, & marmore, & lignis, in purpura quoque, & hyacintho, & bysso, & coccino: & qui scit cælare omnem sculpturam, & adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est, cum artificibus tuis, & cum artificibus domini mei David patris tui.
15 Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vinum, quæ pollicitus es domine mi, mitte servis tuis.
16 Nos autem cædemus ligna de Libano, quot necessaria habueris, & applicabimus ea ratibus per mare in Joppe: tuum autem erit transferre ea in Jerusalem.
17 Numeravit igitur Salomon omnes viros proselytos, qui erant in terra Israel, post dinumerationem, quam dinumeravit David pater ejus, & inventi sunt centum quinquaginta millia, & tria millia sexcenti.
18 Fecitque ex eis septuaginta millia, qui humeris onera portarent, & octoginta millia, qui lapides in montibus cæderent: tria autem millia & sexcentos præpositos operum populi.

CAPUT III.

Templum extruitur cum porticu, velo, & duabus columnis æneis ante fores templi.

1 ET cœpit Salomon ædificare domum Domini in Jerusalem in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri ejus, in loco, quem paraverat David in † area Ornan Jebusæi. 3 Reg. 6. 1. †2 Reg. 24. 25. 1 Par. 21. 26.

2 Cœpit

2 Cœpit autem ædificare mense secundo, anno quarto regni sui.

3 Et hæc sunt fundamenta, quæ jecit Salomon, ut ædificaret domum Dei, longitudinis cubitos in mensura prima sexaginta, latitudinis cubitos viginti.

4 Porticum vero ante frontem, quæ tendebatur in longum juxta mensuram latitudinis domus, cubitorum viginti: porro altitudo centum viginti cubitorum erat: & deauravit eam intrinsecus auro mundissimo.

5 Domum quoque majorem texit tabulis ligneis abiegnis, & laminas auri obrizi affixit per totum: sculpsitque in ea palmas, & quasi catenulas se invicem complectentes.

6 Stravit quoque pavimentum templi pretiosissimo marmore, decore multo.

7 Porro aurum erat probatissimum, de cujus laminis texit domum, & trabes ejus, & postes, & parietes, & ostia: & cælavit cherubim in parietibus.

8 Fecit quoque domum Sancti sanctorum: longitudinem juxta latitudinem domus, cubitorum viginti: & latitudinem similiter viginti cubitorum: & laminis aureis texit eam, quasi talentis sexcentis.

9 Sed & clavos fecit aureos, ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent: cænacula quoque texit auro.

10 Fecit etiam in domo Sancti sanctorum cherubim duos, opere statuario: & texit eos auro.

11 Alæ cherubim viginti cubitis extendebantur, ita ut una ala haberet cubitos quinque, & tangeret parietem domus: & altera quinque cubitos habens, alam tangeret alterius cherub.

12 Similiter cherub alterius ala quinque habebat cubitos, & tangebat parietem: & ala ejus altera quinque cubitorum, alam cherub alterius contingebat.

13 Igitur alæ utriusque cherubim expansæ erant, & extendebantur per cubitos viginti: ipsi autem stabant erectis pedibus, & facies eorum erant versæ ad exteriorem domum.

† Mat. 27. 51.
14 † Fecit quoque velum ex hyacintho, purpura, cocco, & bysso: & intexuit ei cherubim.

† Jerem 52. 20.
15 † Ante fores etiam templi duas columnas, quæ triginta & quinque cubitos habebant altitudinis: porro capita earum, quinque cubitorum.

16 Necnon & quasi catenulas in oraculo, & superposuit eas capitibus columnarum: malogranata etiam centum, quæ catenulis interposuit.

17 Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi, unam a dextris, & alteram a sinistris: eam, quæ a dextris erat, vocavit Jachin; & quæ ad lævam, Booz.

CAPUT IV.

Constructio altaris ænei, maris fusilis, decem concharum, candelabrorum aureorum, mensarum, phialarum, ac ceterorum quæ ad templum ejusque ornatum pertinebant.

1 Fecit quoque altare æneum viginti cubitorum longitudinis, & viginti cubitorum latitudinis, & decem cubitorum altitudinis.

2 † Mare etiam fusile decem cubitis a labio usque ad labium, rotundum per circuitum: quinque cubitos habebat altitudinis, & funiculus triginta cubitorum ambiebat gyrum ejus. † 3 Reg. 7. 23.

3 Similitudo quoque boum erat subter illud, & decem cubitis quædam extrinsecus cælaturæ, quasi duobus versibus alvum maris circuibant. Boves autem erant fusiles,

4 Et ipsum mare super duodecim boves impositum erat, quorum tres respiciebant ad aquilonem, & alii tres ad occidentem: porro tres alii meridiem, & tres qui reliqui erant, orientem, habentes mare superpositum: posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari.

5 Porro vastitas ejus habebat mensuram palmi, & labium illius erat quasi labium calicis, vel repandi lilii: capiebatque tria millia metretas.

6 Fecit quoque conchas decem: & posuit quinque a dextris, & quinque a sinistris, ut lavarent in eis omnia, quæ in holocaustum oblaturi erant: porro in mari sacerdotes lavabantur.

7 Fecit autem & candelabra aurea decem, secundum speciem qua jussa erant fieri: & posuit ea in templo, quinque a dextris, & quinque a sinistris.

8 Necnon

8 Necnon & mensas decem: & posuit eas in templo, quinque a dextris, & quinque a sinistris: phialas quoque aureas centum.
9 Fecit etiam atrium sacerdotum, & basilicam grandem: & ostia in basilica, quæ texit ære.
10 Porro mare posuit in latere dextro contra orientem ad meridiem.
11 Fecit autem Hiram lebetes, & creagras, & phialas: & complevit omne opus regis in domo Dei:
12 Hoc est, columnas duas, & epistylia, & capita, & quasi quædam retiacula, quæ capita tegerent super epistylia.
13 Malogranata quoque quadringenta, & retiacula duo, ita ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis jungerentur, quæ protegerent epistylia, & capita columnarum.
14 Bases etiam fecit, & conchas, quas superposuit basibus:
15 Mare unum, boves quoque duodecim sub mari.
16 Et lebetes, & creagras, & phialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater ejus in domo Domini ex ære mundissimo.
17 In regione Jordanis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochot & Saredatha.
18 Erat autem multitudo vasorum innumerabilis, ita ut ignoraretur pondus æris.
19 Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei, & altare aureum, & mensas, & super eas panes propositionis:
20 Candelabra quoque cum lucernis suis, ut lucerent ante oraculum juxta ritum, ex auro purissimo:
21 Et florentia quædam, & lucernas, & forcipes aureos: omnia de auro mundissimo facta sunt.
22 Thymiateria quoque, & thuribula, & phialas, & mortariola, ex auro purissimo. Et ostia cælavit templi interioris, id est, in Sancta sanctorum: & ostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus, quod fecit Salomon in domo Domini.

CAPUT V.

Illatis in templum vasis sacris, & oblatis plurimis donariis, arca continens tabulas Moysi in oraculum inducitur, unde gloria Domini implet templum.

1 INtulit igitur Salomon omnia, *3 Reg.*
quę voverat David pater suus, *7. 51.*
argentum, & aurum, & universa vasa posuit in thesauris domus Dei.
2 † Post quæ congregavit majores *† 3 Reg.*
natu Israel, & cunctos principes tri- *8. 1.*
buum, & capita familiarum de filiis Israel in Jerusalem, ut adducerent arcam fœderis Domini de civitate David, quæ est Sion.
3 Venerunt itaque ad regem omnes viri Israel in die solemni mensis septimi.
4 Cumque venissent cuncti seniorum Israel, portaverunt Levitę arcã,
5 Et intulerunt eam, & omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii, quæ erant in tabernaculo, portaverunt sacerdotes cum Levitis.
6 Rex autem Salomon, & universus cœtus Israel, & omnes qui fuerunt congregati ante arcam, immolabant arietes, & boves absque ullo numero: tanta enim erat multitudo victimarum.
7 Et intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in locum suum, id est, ad oraculum templi, in Sancta sanctorum subter alas cherubim:
8 Ita ut cherubim expanderent alas suas super locum, in quo posita erat arca, & ipsam arcam tegerent cum vectibus suis.
9 Vectium autem, quibus portabatur arca, quia paululum longiores erant, capita parebant ante oraculum: si vero quis paululum fuisset extrinsecus, eos videre non poterat. Fuit itaque arca ibi usque in præsentem diem.
10 Nihilque erat aliud in arca, nisi duæ tabulæ, quas posuerat Moyses in Horeb, quando legem dedit Dominus filiis Israel egrediẽtibus ex Ægypto.
11 Egressis autem sacerdotibus de sanctuario (omnes enim sacerdotes, qui ibi potuerant inveniri, sanctificati sunt: nec adhuc in illo tempore vices, & ministeriorum ordo inter eos divisus erat)
12 Tam Levitæ quam cantores, id est, & qui sub Asaph erant, & qui

sub Eman, & qui sub Idithun, filii, & fratres eorum, vestiti byssinis, cymbalis, & psalteriis, & citharis concrepabant, stantes ad orientalem plagam altaris, & cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis.

13 Igitur cunctis pariter, & tubis, & voce, & cymbalis, & organis, & diversi generis musicorum concinentibus, & vocem in sublime tollentibus, longe sonitus audiebatur, ita ut cum Dominum laudare cœpissent & dicere: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum misericordia ejus; impleretur domus Dei nube,

14 Nec possent sacerdotes stare & ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria Domini domum Dei.

CAPUT VI.

Benedicit Salomon populo Israel, & gratias Deo agit de impletione promissionis factæ Davidi, oratque supplex coram multitudine, ut orantium in eo templo vota Deus exaudiat.

3 Reg. 8. 12.
1 TUnc Salomon ait: Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine:

2 Ego autem ædificavi domum nomini ejus, ut habitaret ibi in perpetuum.

3 Et convertit rex faciem suam, & benedixit universæ multitudini Israel, (nam omnis turba stabat intenta) & ait:

4 Benedictus Dominus Deus Israel, qui quod locutus est David patri meo, opere complevit, dicens:

5 A die, qua eduxi populum meum de terra Ægypti, non elegi civitatem de cunctis tribubus Israel, ut ædificaretur in ea domus nomini meo: neq; elegi quemquam alium virum, ut esset dux in populo meo Israel,

6 Sed elegi Jerusalem, ut sit nomen meum in ea, & elegi David, ut constituerem eum super populum meum Israel.

7 Cumque fuisset voluntatis David patris mei, ut ædificaret domum nomini Domini Dei Israel,

8 Dixit Dominus ad eum: Quia hæc fuit voluntas tua, ut ędificares domum nomini meo, bene quidem fecisti hujuscemodi habere voluntatem:

9 Sed non tu ædificabis domum, verum filius tuus, qui egredietur de lumbis tuis, ipse ædificabit domum nomini meo.

10 Complevit ergo Dominus sermonem suum, quem locutus fuerat: & ego surrexi pro David patre meo, & sedi super thronum Israel, sicut locutus est Dominus: & ædificavi domum nomini Domini Dei Israel.

11 Et posui *in* ea arcam, in qua est pactum Domini, quod pepigit cum filiis Israel.

12 Stetit ergo coram altari Domini ex adverso universæ multitudinis Israel, & extendit manus suas.

13 Siquidem fecerat Salomon basim æneam, & posuerat in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, & quinque cubitos latitudinis, & tres cubitos altitudinis: stetitque super eam: & deinceps flexis genibus contra universam multitudinem Israel, & palmis in cælum levatis,

14 Ait: † Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo & in terra: qui custodis pactum & misericordiam cum servis tuis, qui ambulant coram te in toto corde suo: † 2 Machab. 2. 8.

15 Qui præstitisti servo tuo David patri meo quæcumque locutus fueras ei: & quæ ore promiseras, opere complesti, sicut & præsens tempus probat.

16 Nunc ergo Domine Deus Israel, imple servo tuo patri meo David quęcumque locutus es, dicens: Non deficiet ex te vir coram me, qui sedeat super thronum Israel: ita tamen si custodierint filii tui vias suas, & ambulaverint in lege mea, sicut & tu ambulasti coram me.

17 Et nunc Domine Deus Israel, firmetur sermo tuus, quem locutus es servo tuo David.

18 Ergone credibile est ut habitet Deus cum hominibus super terram? Si cælum & cæli cælorum non te capiunt, quanto magis domus ista, quam ædificavi?

19 Sed ad hoc tantum facta est, ut respicias orationem servi tui, & obsecrationem ejus, Domine Deus meus: & audias preces, quas fundit famulus tuus coram te:

20 Ut aperias oculos tuos super domum istam diebus ac noctibus,

super

ſuper locum, in quo pollicitus es ut invocaretur nomen tuum,

21 Et exaudires orationem, quam ſervus tuus orat in eo: & exaudias preces famuli tui, & populi tui Iſrael. Quicumque oraverit in loco iſto, exaudi de habitaculo tuo, id eſt, de cælis, & propitiare.

22 Si peccaverit quiſpiam in proximum ſuum, & jurare contra eum paratus venerit, ſeque maledicto conſtrinxerit coram altari in domo iſta:

23 Tu audies de cælo, & facies judicium ſervorum tuorum, ita ut reddas iniquo viam ſuam in caput proprium, & ulciſcaris juſtum, retribuens ei ſecundum juſtitiam ſuam.

24 Si ſuperatus fuerit populus tuus Iſrael ab inimicis (peccabunt enim tibi) & converſi egerint pœnitentiam, & obſecraverint nomen tuum, & fuerint deprecati in loco iſto,

25 Tu exaudies de cælo, & propitiare peccato populi tui Iſrael, & reduc eos in terram, quam dediſti eis, & patribus eorum.

26 Si clauſo cælo pluvia non fluxerit propter peccata populi, & deprecati te fuerint in loco iſto, & confeſſi nomini tuo, & converſi a peccatis ſuis, cum eos afflixeris,

27 Exaudi de cælo Domine, & dimitte peccata ſervis tuis & populi tui Iſrael, & doce eos viam bonam, per quam ingrediantur: & da pluviam terræ, quam dediſti populo tuo ad poſſidendum.

† Infr. 20. 9. 28 † Fames ſi orta fuerit in terra, & peſtilentia, ærugo, & aurugo, & locuſta, & bruchus, & hoſtes, vaſtatis regionibus, portas obſederint civitatis, omniſque plaga & infirmitas preſſerit:

29 Si quis de populo tuo Iſrael fuerit deprecatus, cognoſcens plagam & infirmitatem ſuam, & expanderit manus ſuas in domo hac,

30 Tu exaudies de cælo, de ſublimi ſcilicet habitaculo tuo, & propitiare, & redde unicuique ſecundum vias ſuas, quas noſti eum habere in corde ſuo: (tu enim ſolus noſti corda filiorum hominum.)

31 Ut timeant te, & ambulent in viis tuis cunctis diebus, quibus vivunt ſuper faciem terræ, quam dediſti patribus noſtris.

32 Externum quoque, qui non eſt de populo tuo Iſrael, ſi venerit de terra longinqua, propter nomen tuum magnum, & propter manum tuam robuſtam, & brachium tuum extentum, & adoraverit in loco iſto,

33 Tu exaudies de cælo firmiſſimo habitaculo tuo, & facies cuncta, pro quibus invocaverit te ille peregrinus: ut ſciant omnes populi terræ nomen tuum, & timeant te ſicut populus tuus Iſrael. & cognoſcant, quia nomen tuum invocatum eſt ſuper domum hanc, quam ædificavi.

34 Si egreſſus fuerit populus tuus ad bellum contra adverſarios ſuos per viam in qua miſeris eos, adorabunt te contra viam, in qua civitas hæc eſt, quam elegiſti, & domus, quam ædificavi nomini tuo:

35 Tu exaudies de cælo preces eorum, & obſecrationem, & ulciſcaris.

36 Si autem peccaverint tibi († neque enim eſt homo, qui non peccet) & iratus fueris eis, & tradideris hoſtibus, & captivos duxerint eos in terram longinquam, vel certe quæ juxta eſt, † 3 Reg. 8. 46. Eccl. 7. 21. 1. Joan. 1. 8.

37 Et converſi in corde ſuo, in terra, ad quam captivi ducti fuerant, egerint pœnitentiam, & deprecati te fuerint in terra captivitatis ſuæ, dicentes: Peccavimus, inique fecimus, injuſte egimus:

38 Et reverſi fuerint ad te in toto corde ſuo, & in tota anima ſua, in terra captivitatis ſuæ, ad quam ducti ſunt, adorabunt te contra viam terræ ſuæ, quam dediſti patribus eorum, & urbis, quam elegiſti, & domus, quam ædificavi nomini tuo:

39 Tu exaudies de cælo, hoc eſt, de firmo habitaculo tuo, preces eorum, & facias judicium, & dimittas populo tuo, quamvis peccatori:

40 Tu es enim Deus meus: aperiantur, quæſo, oculi tui, & aures tuæ intentæ ſint ad orationem quæ fit in loco iſto.

41 † Nunc igitur conſurge Domine Deus in requiem tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: ſacerdotes tui Domine Deus induantur ſalutem, & ſancti tui lætentur in bonis. † Pſal. 131. 8.

42 Domine Deus ne averteris faciem chriſti tui: memento miſericordiarum David ſervi tui.

CAPUT VII.

Post devorata cælesti igne sacrificia, Dei majestas templum implet, & plurimis immolatis hostiis, templi dedicatio septem diebus celebratur, dieque octavo fit collecta; Dominus autem Salomoni revelat se ipsius orationem exaudisse.

1 CUmque complesset Salomon fundens preces, ignis descendit de cælo, & devoravit holocausta & victimas: & † majestas Domini implevit domum. [2 Mabab.2.]

2 Nec poterant sacerdotes ingredi templum Domini, eo quod implesset majestas Domini templum Domini.

3 Sed & omnes filii Israel videbant descendentem ignem & gloriam Domini super domum: & corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide, adoraverunt, & laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus.

4 Rex autem, & omnis populus, immolabant victimas coram Domino.

5 † Mactavit igitur rex Salomon hostias, boum viginti duo millia, arietum centum viginti millia: & dedicavit Domum Dei rex, & universus populus. [3 Reg. . 63.]

6 Sacerdotes autem stabant in officiis suis: & Levitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum: Quoniam in æternum misericordia ejus, hymnos David canentes per manus suas: porro sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque Israel stabat.

7 Sanctificavit quoque Salomon medium atrii ante templum Domini: obtulerat enim ibi holocausta & adipes pacificorum: quia altare æneum, quod fecerat, non poterat sustinere holocausta & sacrificia & adipes.

8 Fecit ergo Salomon solemnitatem in tempore illo septem diebus, & omnis Israel cum eo, ecclesia magna valde, ab introitu Emath usque ad torrentem Ægypti.

9 Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare septem diebus, & solemnitatem celebrasset diebus septem.

10 Igitur in die vigesimotertio mensis septimi dimisit populos ad tabernacula sua, lætantes atque gaudentes super bono, quod fecerat Dominus Davidi, & Salomoni, & Israeli populo suo.

11 † Complevitque Salomon domum Domini, & domum regis, & omnia quæ disposuerat in corde suo, ut faceret in domo Domini, & in domo sua, & prosperatus est. [† 3 Reg. 9. 1.]

12 Apparuit autem ei Dominus nocte, & ait: Audivi orationem tuam, & elegi locum istum mihi in domum sacrificii.

13 Si clausero cælum, & pluvia non fluxerit, & mandavero & præcepero locustæ, ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum:

14 Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam a viis suis pessimis: & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum.

15 Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit.

16 Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum, ibi cunctis diebus.

17 Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut ambulavit David pater tuus, & feceris juxta omnia quæ præcepi tibi, & justitias meas judiciaque servaveris:

18 Suscitabo thronum regni tui, sicut pollicitus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur de stirpe tua vir, qui sit princeps in Israel.

19 Si autem aversi fueritis, & dereliqueritis justitias meas, & præcepta mea, quæ proposui vobis, & abeuntes servieritis diis alienis, & adoraveritis eos,

20 Evellam vos de terra mea, quam dedi vobis: & domum hanc, quam sanctificavi nomini meo, projiciam a facie mea, & tradam eam in parabolam, & in exemplum cunctis populis.

21 Et domus ista erit in proverbium universis transeuntibus, & dicent stupentes: Quare fecit Dominus sic terræ huic, & domui huic?

22 Respondebuntque: Quia dereliquerunt Dominum Deum patrum suorum, qui eduxit eos de terra Ægy-

pti, & apprehenderunt deos alienos, & adoraverunt eos, & coluerunt: idcirco venerunt super eos universa hæc mala.

CAPUT VIII.

Ædificatis a Salomone variis civitatibus, reliquias gentium sibi facit tributarias; offert holocausta, & sacerdotum ac Levitarum ministeria juxta dispositionem David constituit: missaque classe plurimum auri ex Ophir refertur ad Salomonem.

1 Expletis autem viginti annis, postquam ædificavit Salomon domum Domini & domum suam: *3 Reg. 9. 10.*
2 Civitates, quas dederat Hiram Salomoni, ædificavit, & habitare ibi fecit filios Israel.
3 Abiit quoque in Emath Suba, & obtinuit eam.
4 Et ædificavit Palmiram in deserto, & alias civitates munitissimas ædificavit in Emath.
5 Extruxitque Bethoron superiorem, & Bethoron inferiorem, civitates muratas, habentes portas & vectes & seras:
6 Balaath etiam & omnes urbes firmissimas, quæ fuerunt Salomonis, cunctasque urbes quadrigarum, & urbes equitum. omnia quæcumque voluit Salomon atque disposuit, ædificavit in Jerusalem & in Libano, & in universa terra potestatis suæ.
7 Omnem populum, qui derelictus fuerat de Hethæis, & Amorrhæis, & Pherezæis, & Hevæis, & Jebusæis, qui non erant de stirpe Israel:
8 De filiis eorum, & de posteris, quos non interfecerant filii Israel, subjugavit Salomon in tributarios, usque in diem hanc.
9 Porro de filiis Israel non posuit ut servirent operibus regis: ipsi enim erant viri bellatores, & duces primi, & principes quadrigarum & equitum ejus.
10 Omnes autem principes exercitus regis Salomonis fuerunt ducenti quinquaginta, qui erudiebant populum.
11 Filiam vero Pharaonis transtulit de civitate David, in domum quam ædificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo David regis Israel, eo quod sanctificata sit: quia ingressa est in eam arca Domini.
12 Tunc obtulit Salomon holocausta Domino super altare Domini, quod extruxerat ante porticum,
13 Ut per singulos dies offerretur in eo juxta præceptum Moysi in sabbatis & in calendis, & in festis diebus, ter per annum, id est, in solemnitate azymorum, & in solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate tabernaculorum.
14 Et constituit juxta dispositionem David patris sui, officia sacerdotum in ministeriis suis: & Levitas in ordine suo, ut laudarent, & ministrarent coram sacerdotibus, juxta ritum uniuscujusque diei: & janitores in divisionibus suis per portam & portam: sic enim præceperat David homo Dei.
15 Nec prætergressi sunt de mandatis regis, tam sacerdotes quam Levitæ, ex omnibus quæ præceperat, & in custodiis thesaurorum.
16 Omnes impensas præparatas habuit Salomon, ex eo die quo fundavit domum Domini, usque in diem quo perfecit eam.
17 Tunc abiit Salomon in Asiongaber, & in Ailath ad oram maris rubri, quæ est in terra Edom.
18 Misit autem ei Hiram per manus servorum suorum naves, & nautas gnaros maris, & abierunt cum servis Salomonis in Ophir, tuleruntque inde quadringenta quinquaginta talenta auri, & attulerunt ad regem Salomonem.

CAPUT IX.

Regina Saba Salomonis admirata sapientiam, datis acceptisque muneribus discessit; pondus auri quod Salomoni quotannis adferebatur: hastas, scuta, omniaque convivii vasa aurea, & solium eburneum auro vestitum extruxit: describitur quoque amplitudo divitiarum, sapientiæ & potestatis Salomonis, qui anno regni sui quadragesimo moritur, succedente filio Roboam.

1 Regina quoque Saba, cum audisset famam Salomonis, venit ut tentaret eum in ænigmatibus in Jerusalem, cum magnis opibus, & camelis qui portabant aromata, & auri plurimum, gemmasque pretiosas. Cumque venisset ad Salomonem, locuta est *3 Reg. 10. 1. Matth. 12. 42. Luc. 11. 31.*

ei quæcumque erant in corde suo.
2 Et exposuit ei Salomon omnia
quę proposuerat: nec quidquam fuit,
quod non perspicuum ei fecerit.
3 Quæ postquam vidit, sapientiam
scilicet Salomonis, & domum quam
ædificaverat,
4 Necnon & cibaria mensæ ejus, &
habitacula servorum, & officia mi-
nistrorum ejus, & vestimenta eo-
rum, pincernas quoque & vestes eo-
rum, & victimas quas immolabat in
Domo Domini: non erat præ stupo-
re ultra in ea spiritus.
5 Dixitque ad regem: Verus est ser-
mo, quem audieram in terra mea de
virtutibus & sapientia tua.
6 Non credebam narrantibus, do-
nec ipsa venissem, & vidissent oculi
mei, & probassem vix medietatem
sapientiæ tuæ mihi fuisse narratam:
vicisti famam virtutibus tuis.
7 Beati viri tui, & beati servi tui,
qui assistunt coram te omni tempo-
re, & audiunt sapientiam tuam.
8 Sit Dominus Deus tuus benedi-
ctus, qui voluit te ordinare super
thronum suum, regem Domini Dei
tui. Quia diligit Deus Israel, & vult
servare eum in æternum, idcirco po-
suit te super eum regem, ut facias
judicia atque justitiam.
9 Dedit autem regi centum viginti
talenta auri, & aromata multa ni-
mis, & gemmas pretiosissimas: non
fuerunt aromata talia ut hæc, quæ
dedit regina Saba regi Salomoni.
10 Sed & servi Hiram cum servis
Salomonis attulerunt aurum de O-
phir, & ligna thyina, & gemmas
pretiosissimas:
11 De quibus fecit rex, de lignis
scilicet thyinis, gradus in domo Do-
mini, & in domo regia, citharas
quoque & psalteria cantoribus: num-
quam visa sunt in terra Juda ligna
talia.
12 Rex autem Salomon dedit re-
ginæ Saba cuncta quæ voluit, & quæ
postulavit, & multo plura quam at-
tulerat ad eum: quæ reversa, abiit
in terram suam cum servis suis.
13 Erat autem pondus auri, quod
afferebatur Salomoni per singulos
annos, sexcenta sexaginta sex talen-
ta auri:
14 Excepta ea summa, quam lega-
ti diversarum gentium, & negotia-
tores afferre consueverant, omnes-
que reges Arabiæ, & satrapæ terra-
rum, qui comportabant aurum &
argentum Salomoni.
15 Fecit igitur rex Salomon ducen-
tas hastas aureas de summa sexcento-
rum aureorum, qui in singulis ha-
stis expendebantur:
16 Trecenta quoque scuta aurea tre-
centorum aureorum, quibus tege-
bantur singula scuta: posuitque ea
rex in armentario, quod erat consi-
tum nemore.
17 Fecit quoque rex solium ebur-
neum grande, & vestivit illud auro
mundissimo.
18 Sex quoque gradus, quibus a-
scendebatur ad solium, & scabellum
aureum, & brachiola duo altrinse-
cus, & duos leones stantes juxta bra-
chiola,
19 Sed & alios duodecim leunculos
stantes super sex gradus ex utraque
parte: non fuit tale solium in uni-
versis regnis.
20 Omnia quoque vasa convivii re-
gis erant aurea, & vasa domus sal-
tus Libani ex auro purissimo. Ar-
gentum enim in diebus illis pro ni-
hilo reputabatur.
21 Siquidem naves regis ibant in
Tharsis cum servis Hiram, semel in
annis tribus: & deferebant inde au-
rum & argentum, & ebur, & si-
mias, & pavos.
22 Magnificatus est igitur Salomon
super omnes reges terræ præ divitiis
& gloria.
23 Omnesque reges terrarum desi-
derabant videre faciem Salomonis,
ut audirent sapientiam, quam dede-
rat Deus in corde ejus:
24 Et deferebant ei munera, vasa
argentea, & aurea, & vestes, & ar-
ma, & aromata, equos, & mulos,
per singulos annos.
25 Habuit quoque Salomon qua-
draginta millia equorum in stabulis,
& curruum equitumque duodecim
millia, constituitque eos in urbibus
quadrigarum, & ubi erat rex in Je-
rusalem.
26 Exercuit etiam potestatem su-
per cunctos reges, a flumine Eu-
phrate usque ad terram Philisthi-
norum, & usque ad terminos Æ-
gypti.
27 Tantamque copiam præbuit ar-
genti in Jerusalem quasi lapidum;
& cedrorum tantam multitudinem
velut sycomororum, quæ gignun-
tur in campestribus.

28 Addu-

28 Adducebantur autem ei equi de
Ægypto, cunctiſque regionibus.
29 Reliqua autem operum Salomo-
nis priorum & noviſſimorum, ſcri-
pta ſunt in verbis Nathan Prophetę,
& in libris Ahiæ Silonitis, in viſio-
ne quoque Addo Videntis, contra
Jeroboam filium Nabat.
30 Regnavit autem Salomon in Je-
ruſalem ſuper omnem Iſrael qua-
draginta annis.
31 Dormivitque cum patribus ſuis,
& ſepelierunt eum in civitate Da-
vid: regnavitque Roboam filius ejus
pro eo.

CAPUT X.

*Roboam, ſpreto ſeniorum conſilio, ju-
venile ſecutus, ſcidit regnum in duo;
ipſe duabus, Jeroboam decem tribubus
imperat.*

3 Reg. 12. 1.
1 PRofectus eſt autem Roboam
in Sichem: illuc enim cun-
ctus Iſrael convenerat ut conſtitue-
rent eum regem.
2 Quod cum audiſſet Jeroboam fi-
lius Nabat, qui erat in Ægypto (fu-
gerat quippe illuc ante Salomonem)
ſtatim reverſus eſt.
3 Vocaveruntque eum, & venit
cum univerſo Iſrael, & locuti ſunt
ad Roboam, dicentes:
4 Pater tuus duriſſimo jugo nos
preſſit, tu leviora impera patre tuo,
qui nobis impoſuit gravem ſervitu-
tem, & paululum de onere ſubleva,
ut ſerviamus tibi.
5 Qui ait: Poſt tres dies revertimi-
ni ad me. Cumque abiiſſet populus,
6 Iniit conſilium cum ſenibus, qui
ſteterant coram patre ejus Salomone
dum adhuc viveret, dicens: Quid
datis conſilii ut reſpondeam populo?
7 Qui dixerunt ei: Si placueris po-
pulo huic, & leniveris eos verbis
clementibus, ſervient tibi omni tem-
pore.
8 At ille reliquit conſilium ſenum,
& cum juvenibus tractare cœpit, qui
cum eo nutriti fuerant, & erant in
comitatu illius.
9 Dixitque ad eos: Quid vobis vi-
detur? vel reſpondere quid debeo
populo huic, qui dixit mihi: Sub-
leva jugum quod impoſuit nobis pa-
ter tuus?
10 At illi reſponderunt ut juvenes,
& nutriti cum eo in delitiis, atque
dixerunt: Sic loqueris populo, qui
dixit tibi: Pater tuus aggragavit ju-
gum noſtrum, tu ſubleva: & ſic
reſpondebis ei: Minimus digitus
meus groſſior eſt lumbis patris mei.
11 Pater meus impoſuit vobis gra-
ve jugum, & ego majus pondus ap-
ponam: pater meus cecidit vos fla-
gellis, ego vero cædam vos ſcorpio-
nibus.
12 Venit ergo Jeroboam, & uni-
verſus populus ad Roboam die ter-
tio, ſicut præceperat eis.
13 Reſponditque rex dura, dere-
licto conſilio ſeniorum:
14 Locutuſque eſt juxta juvenum
voluntatem: Pater meus grave vo-
bis impoſuit jugum, quod ego gra-
vius faciam: pater meus cecidit vos
flagellis, ego vero cædam vos ſcor-
pionibus.
15 Et non acquievit populi preci-
bus: erat enim voluntatis Dei, ut
compleretur ſermo ejus, † quem lo- † 3 Reg.
cutus fuerat per manum Ahiæ Silo- 11. 29.
nitis ad Jeroboam filium Nabat.
16 Populus autem univerſus, rege
duriora dicente, ſic locutus eſt ad
eum: Non eſt nobis pars in David,
neque hereditas in filio Iſai. Rever-
tere in tabernacula tua Iſrael, tu
autem paſce domum tuam David.
Et abiit Iſrael in tabernacula ſua.
17 Super filios autem Iſrael, qui
habitabant in civitatibus Juda, re-
gnavit Roboam.
18 Miſitque rex Roboam Aduram,
qui præerat tributis, & lapidaverunt
eum filii Iſrael, & mortuus eſt: por-
ro rex Roboam currum feſtinavit a-
ſcendere, & fugit in Jeruſalem.
19 Receſſitque Iſrael a domo Da-
vid, uſque ad diem hanc.

CAPUT XI.

*Roboam, dum vult armis integrum re-
gnum paternum recuperare, per Seme-
jam præcipit Deus, ne pugnet contra
Iſrael: extructis autem a Roboam mul-
tis civitatibus, confluunt ad eum Levi-
tæ ac ſacerdotes abjecti a Jeroboam, ce-
terique Dei cultores. Roboam autem mul-
tas duxit uxores ac concubinas.*

1 VEnit autem Roboam in Je- 3 Reg.
ruſalem, & convocavit uni- 12. 21.
verſam domum Juda & Benjamin,
centum octoginta millia electorum
atque bellantium, ut dimicaret con-

tra

tra Israel, & converteret ad se regnum suum.
2 Factusque est sermo Domini ad Semejam hominem Dei, dicens:
3 Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Juda, & ad universum Israel, qui est in Juda & Benjamin:
4 Hæc dicit Dominus: Non ascendetis, neque pugnabitis contra fratres vestros: revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem Domini, reversi sunt, nec perrexerunt contra Jeroboam.
5 Habitavit autem Roboam in Jerusalem, & ædificavit civitates muratas in Juda.
6 Extruxitque Bethlehem, & Etam, & Thecue,
7 Bethsur quoque, & Socho, & Odollam,
8 Necnon & Geth, & Maresa, & Ziph,
9 Sed & Aduram, & Lachis, & Azeca,
10 Saraa quoque, & Ajalon, & Hebron, quæ erant in Juda & Benjamin, civitates munitissimas.
11 Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est, olei, & vini.
12 Sed & in singulis urbibus fecit armamentarium scutorum & hastarum, firmavitque eas summa diligentia, & imperavit super Judam & Benjamin.
13 Sacerdotes autem & Levitæ, qui erant in universo Israel, venerunt ad eum de cunctis sedibus suis,
14 Relinquentes suburbana & possessiones suas, & transeuntes ad Judam, & Jerusalem: eo quod abjecisset eos Jeroboam, & posteri ejus, ne sacerdotio Domini fungerentur.
15 Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum, & dæmoniorum, vitulorumque quos fecerat.
16 Sed & de cunctis tribubus Israel, quicumque dederant cor suum ut quærerent Dominum Deum Israel, venerunt in Jerusalem ad immolandum victimas suas coram Domino Deo patrum suorum.
17 Et roboraverunt regnum Juda, & confirmaverunt Roboam filium Salomonis per tres annos: ambulaverunt enim in viis David & Salomonis, annis tantum tribus.
18 Duxit autem Roboam uxorem Mahalath, filiã Jerimoth, filii David: Abihail quoq; filiam Eliab filii Isai,
19 Quæ peperit ei filios, Jehus, & Somoriam, & Zoom.
20 Post hanc quoque accepit Maacha filiam Absalom, quæ peperit ei Abia, & Ethai, & Ziza, & Salomith.
21 Amavit autem Roboam Maacha filiam Absalom, super omnes uxores suas, & concubinas: nam uxores decem & octo duxerat, concubinas autem sexaginta, & genuit viginti octo filios, & sexaginta filias.
22 Constituit vero in capite, Abiam filium Maacha, ducem super omnes fratres suos, ipsum enim regem facere cogitabat,
23 Quia sapientior fuit, & potentior super omnes filios ejus, & in cunctis finibus Juda, & Benjamin, & in universis civitatibus muratis: præbuitque eis escas plurimas, & multas petivit uxores.

CAPUT XII.

Propter peccata Roboam ac populi Juda, quinto anno regni ejus tradit illos Deus Sesac regi Ægypti: qui captis munitissimis civitatibus Juda, diripit Jerusalem, sublato regis ac templi thesauro, scutis quoque aureis & argenteis, pro quibus ænea fecit Roboam: quo mortuo, succedit filius Abia.

1 Cumque roboratum fuisset regnum Roboam & confortatum, dereliquit legem Domini, & omnis Israel cum eo.
2 Anno autem quinto regni Roboam, ascendit Sesac rex Ægypti in Jerusalem (quia peccaverant Domino)
3 Cum mille ducentis curribus, & sexaginta millibus equitum: nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex Ægypto, Libyes scilicet, & Troglodytæ, & Æthiopes.
4 Cepitque civitates munitissimas in Juda, & venit usque in Jerusalem.
5 Semejas autem propheta ingressus est ad Roboam, & principes Juda, qui congregati fuerant in Jerusalem, fugientes Sesac, dixitque ad eos: Hæc dicit Dominus: Vos reliquistis me, & ego reliqui vos in manu Sesac.
6 Consternatique principes Israel & rex dixerunt: Justus est Dominus.
7 Cumque vidisset Dominus quod humiliati essent, factus est sermo

Domini ad Semejam, dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis pauxillum auxilii, & non stillabit furor meus super Jerusalem per manum Sesac.

8 Verumtamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis meæ, & servitutis regni terrarum.

9 Recessit itaque Sesac rex Ægypti ab Jerusalem, sublatis thesauris domus Domini, & domus regis, omniaque secum tulit, & clypeos aureos, quos fecerat Salomon;

10 Pro quibus fecit rex æneos, & tradidit illos principibus scutariorum, qui custodiebant vestibulum palatii.

11 Cumque introiret rex domum Domini, veniebant scutarii, & tollebant eos, iterumque referebant eos ad armentarium suum.

12 Verumtamen quia humiliati sunt, aversa est ab eis ira Domini, nec deleti sunt penitus: siquidem & in Juda inventa sunt opera bona.

† 3 Reg. 14. 21. 13 † Confortatus est ergo rex Roboam in Jerusalem, atque regnavit: quadraginta autem & unius anni erat cum regnare cœpisset, & decem & septem annis regnavit in Jerusalem, urbe, quam elegit Dominus, ut confirmaret nomen suum ibi, de cunctis tribubus Israel: nomen autem matris ejus Naama Ammanitis.

14 Fecit autem malum, & non præparavit cor suum ut quæreret Dominum.

15 Opera vero Roboam prima & novissima, scripta sunt in libris Semejæ prophetæ, & Addo Videntis, & diligenter exposita: pugnaveruntque adversum se Roboan & Jeroboam cunctis diebus.

16 Et dormivit Roboam cum patribus suis, sepultusque est in civitate David. Et regnavit Abia filius pro eo.

CAPUT XIII.

Abia ad bellum contra Jeroboam accedens, dehortatur exercitum Jeroboam a bello contra se, quum Deum haberent ducem, quem illi abjecerant, & sperans in Domino victor evadit, ac diversas capit civitates, & ex 14. uxoribus procreat liberos 38.

3 Reg. 15. 2. 1 Anno octavodecimo regis Jeroboam, regnavit Abia super Judam.

2 Tribus annis regnavit in Jerusalem, nomenque matris ejus Michaja, filia Uriel de Gabaa: & erat bellum inter Abiam & Jeroboam: † 3 Reg. 15. 7.

3 †Cumque iniisset Abia certamen, & haberet bellicosissimos viros, & electorum quadringenta millia: Jeroboam instruxit econtra aciem octingenta millia virorum, qui & ipsi electi erant, & ad bella fortissimi.

4 Stetit ergo Abia super montem Semeron, qui erat in Ephraim, & ait: Audi Jeroboam, & omnis Israel.

5 Num ignoratis quod Dominus Deus Israel dederit regnum David super Israel in sempiternum, ipsi & filiis ejus in pactum salis?

6 Et surrexit Jeroboam filius Nabat, servus Salomonis filii David: † & rebellavit contra dominum suum. † 3 Reg. 11. 26.

7 Congregatique sunt ad eum viri vanissimi, & filii Belial: & prævaluerunt contra Roboam filium Salomonis: porro Roboam erat rudis, & corde pavido, nec potuit resistere eis.

8 Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno Domini, quod possidet per filios David, habetisque grandem populi multitudinem, atque vitulos aureos, quos fecit vobis Jeroboam in deos.

9 † Et ejecistis sacerdotes Domini, filios Aaron, atque Levitas: & fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum: quicumque venerit, & initiaverit manum suam in tauro de bobus, & in arietibus septem, fit sacerdos eorum qui non sunt dii. † 3 Reg. 12. 31.

10 Noster autem Dominus, Deus est, quem non relinquimus, sacerdotesque ministrant Domino de filiis Aaron, & Levitæ sunt in ordine suo:

11 Holocausta quoque offerunt Domino per singulos dies mane & vespere, & thymiama juxta legis præcepta confectum, & proponuntur panes in mensa mundissima, estque apud nos candelabrum aureum, & lucernæ ejus, ut accendantur semper ad vesperam: nos quippe custodimus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis.

12 Ergo in exercitu nostro dux Deus est, & sacerdotes ejus, qui clangunt tubis, & resonant contra vos: filii Israel nolite pugnare contra Dominum Deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit.

13 Hæc

13 Hæc illo loquente, Jeroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem Judam suo ambiebat exercitu.
14 Respiciensque Judas vidit instare bellum ex adverso & post tergum, & clamavit ad Dominum: ac sacerdotes tubis canere cœperunt.
15 Omnesque viri Juda vociferati sunt: & ecce illis clamantibus, perterruit Deus Jeroboam, & omnem Israel qui stabat ex adverso Abia, & Juda.
16 Fugeruntque filii Israel Judam, & tradidit eos Deus in manu eorum.
17 Percussit ergo eos Abia, & populus ejus, plaga magna: & corruerunt vulnerati ex Israel quingenta millia virorum fortium.
18 Humiliatique sunt filii Israel in tempore illo, & vehementissime confortati filii Juda, eo quod sperassent in Domino Deo patrum suorum.
19 Persecutus est autem Abia fugientem Jeroboam, & cepit civitates ejus, Bethel & filias ejus, & Jesana cum filiabus suis, Ephron quoque & filias ejus:
20 Nec valuit ultra resistere Jeroboam in diebus Abia: quem percussit Dominus, & mortuus est.
21 Igitur Abia, confortato imperio suo, accepit uxores quatuordecim: procreavitque viginti duos filios, & sedecim filias.
22 Reliqua autem sermonum Abia, viarumque & operum ejus, scripta sunt diligentissime in Libro Addo Prophetæ.

CAPUT XIV.

Abiæ succedit filius Asa, qui pace a Deo concessa idolorum cultum subvertit, & civitates Juda ædificat ac munit, Zaramque regem Æthiopum cum exercitu mille millium divino auxilio concidit ad internecionem.

3 Reg. 15. 8. 1 Dormivit autem Abia cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: regnavitque Asa filius ejus pro eo, in cujus diebus quievit terra annis decem.
2 Fecit autem Asa quod bonum & placitum erat in conspectu Dei sui, & subvertit altaria peregrini cultus, & excelsa.
3 Et confregit statuas, lucosque succidit:
4 Et præcepit Judæ ut quæreret Dominum Deum patrum suorum, & faceret legem, & universa mandata:
5 Et abstulit de cunctis urbibus Juda aras, & fana, & regnavit in pace.
6 Ædificavit quoque urbes munitas in Juda, quia quietus erat, & nulla temporibus ejus bella surrexerant, pacem Domino largiente.
7 Dixit autem Judæ: Ædificemus civitates istas, & vallemus muris, & roboremus turribus, & portis, & seris, donec a bellis quieta sunt omnia, eo quod quæsierimus Dominum Deum patrum nostrorum, & dederit nobis pacem per gyrum. Ædificaverunt igitur, & nullum in extruendo impedimentum fuit.
8 Habuit autem Asa in exercitu suo portantium scuta & hastas de Juda trecenta millia, de Benjamin vero scutariorum & sagittariorum ducenta octoginta millia, omnes isti viri fortissimi.
9 Egressus est autem contra eos Zara Æthiops cum exercitu suo, decies centena millia, & curribus trecentis: & venit usque Maresa.
10 Porro Asa perrexit obviam ei, & instruxit aciem ad bellum in valle Sephata, quæ est juxta Maresa:
11 Et invocavit Dominum Deum, & ait: † Domine non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxilieris, an in pluribus: adjuva nos Domine Deus noster: in te enim, & in tuo nomine habentes fiduciam, venimus contra hanc multitudinem. Domine, Deus noster tu es, non prævaleat contra te homo. † 1 Reg. 14. 6.
12 Exterruit itaque Dominus Æthiopes coram Asa & Juda: fugeruntque Æthiopes.
13 Et persecutus est eos Asa, & populus qui cum eo erat, usque Gerara: & ruerunt Æthiopes usque ad internecionem, quia Domino cædente contriti sunt, & exercitu illius præliante. Tulerunt ergo spolia multa,
14 Et percusserunt civitates omnes per circuitum Geraræ: grandis quippe cunctos terror invaserat: & diripuerunt urbes, & multam prædam asportaverunt.
15 Sed & caulas ovium destruentes, tulerunt pecorum infinitam multi-

tudinem, & camelorum: reversique
sunt in Jerusalem.

CAPUT XV.

Azarias prophetat Israelem futurum multo tempore absque Dei veri cultu, sacerdotio & lege, cujus prophetæ exhortatione confortatus Asa, aufert sordes idolorum suamque matrem idololatram imperio privat; populus autem jurat se Deo serviturum.

1 AZarias autem filius Obed,
facto in se spiritu Dei,
2 Egressus est in occursum Asa, &
dixit ei: Audite me Asa & omnis Juda
& Benjamin: Dominus vobiscum,
quia fuistis cum eo. Si quæsieritis
eum, invenietis: si autem dereliqueritis
eum, derelinquet vos.
3 Transibunt autem multi dies in
Israel absque Deo vero, & absque
sacerdote doctore, & absque lege.
4 Cumque reversi fuerint in angustia
sua ad Dominum Deum Israel,
& quæsierint eum, reperient eum.
5 In tempore illo non erit pax egredienti,
& ingredienti, sed terrores
undique in cunctis habitatoribus
terrarum.
6 Pugnabit enim gens contra gentem,
& civitas contra civitatem,
quia Dominus conturbabit eos in
omni angustia.
7 Vos ergo confortamini, & non
dissolvantur manus vestræ: erit enim
merces operi vestro.
8 Quod cum audisset Asa, verba scilicet
& prophetiam Azariæ filii Obed
prophetæ, confortatus est, &
abstulit idola de omni terra Juda, &
de Benjamin, & ex urbibus, quas
ceperat, montis Ephraim, & dedicavit
altare Domini quod erat ante
porticum Domini.
9 Congregavitque universum Judam
& Benjamin, & advenas cum
eis de Ephraim, & de Manasse, &
de Simeon: plures enim ad eum confugerant
ex Israel, videntes quod
Dominus Deus illius esset cum eo.
10 Cumque venissent in Jerusalem
mense tertio, anno decimoquinto
regni Asa,
11 Immolaverunt Domino in die
illa, de manubiis & præda quam adduxerant,
boves septingentos, &
arietes septem millia.
12 Et intravit ex more ad corroborandum
fœdus, ut quærerent Dominum
Deum patrum suorum in toto
corde, & in tota anima sua.
13 Si quis autem, inquit, non quæsierit
Dominum Deum Israel, moriatur,
a minimo usque ad maximum,
a viro usque ad mulierem.
14 Juraveruntque Domino voce
magna in jubilo, & in clangore tubæ,
& in sonitu buccinarum,
15 Omnes qui erant in Juda cum
execratione: in omni enim corde
suo juraverant, & in tota voluntate
quæsierunt eum, & invenerunt:
præstititque eis Dominus requiem
per circuitum.
16 Sed & Maacham matrem Asa regis
ex augusto deposuit imperio, eo
quod fecisset in luco simulacrum
Priapi: quod omne contrivit, & in
frusta comminuens combussit in
torrente Cedron.
17 Excelsa autem derelicta sunt in
Israel: attamen cor Asa erat perfectum
cunctis diebus ejus.
18 Eaque quæ voverat pater suus, &
ipse intulit in domum Domini, argentum,
& aurum, vasorumque
diversam supellectilem.
19 Bellum vero non fuit usque ad
trigesimum quintum annum regni
Asa.

CAPUT XVI.

Pugnante Baasa rege Israel contra Asa, vocavit Asa Benadad regem Syriæ in auxilium, & Hanani prophetam, ipsum ob id increpantem, in nervum conjecit; ac dolore pedum cruciatus, in medicorum arte spem ponens, anno regni sui quadragesimo primo moritur.

1 ANno autem trigesimo sexto
regni ejus, ascendit Baasa
rex Israel in Judam, & muro circumdabat
Rama, ut nullus tute posset
egredi & ingredi de regno Asa.
2 Protulit ergo Asa argentum &
aurum de thesauris domus Domini,
& de thesauris regis, misitque ad
Benadad regem Syriæ, qui habitabat
in Damasco, dicens:
3 Fœdus inter me & te est, pater
quoque meus & pater tuus habuere
concordiam: quam ob rem misi tibi
argentum & aurum, ut rupto
fœdere, quod habes cum Baasa
rege Israel, facias eum a me recedere.

4 Quo comperto, Benadad misit principes exercituum suorum ad urbes Israel: qui percusserunt Ahion, & Dan, & Abelmaim, & universas urbes Nephthali muratas.
5 Quod cum audisset Baasa, desiit ædificare Rama, & intermisit opus suum.
6 Porro Asa rex assumpsit universum Judam, & tulerunt lapides de Rama,& ligna quæ ædificationi præparaverat Baasa, ædificavitque ex eis Gabaa, & Maspha.
7 In tempore illo venit Hanani propheta ad Asa regem Juda, & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriæ regis exercitus de manu tua.
8 † Nonne Æthiopes & Libyes multo plures erant, quadrigis & equitibus, & multitudine nimia: quos, cum Domino credidisses, tradidit in manu tua?

† Sup. 14. 9.

9 Oculi enim Domini contemplantur universam terram, & præbent fortitudinem his, qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti, & propter hoc ex præsenti tempore adversum te bella consurgent.
10 Iratusque Asa adversus Videntem, jussit eum mitti in nervum: valde quippe super hoc fuerat indignatus: & interfecit de populo in tempore illo plurimos.
11 Opera autem Asa prima & novissima, scripta sunt in Libro regum Juda & Israel.
12 Ægrotavit etiam Asa anno trigesimo nono regni sui, dolore pedum vehementissimo, & nec in infirmitate sua quæsivit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est.
13 Dormivitque cum patribus suis: & mortuus est anno quadragesimo primo regni sui.
14 Et sepelierunt eum in sepulcro suo, quod foderat sibi in civitate David: posueruntque eum super lectum suum, plenum aromatibus & unguentis meretriciis, quæ erant pigmentariorum arte confecta, & combusserunt super eum ambitione nimia.

CAPUT XVII.

Pius Josaphat patri Asa succedens divitiis potens & armis, mittit doctores legis Dei per universum Judam; cujus principes recensentur cum numero subjectorum militum.

1 Regnavit autem Josaphat filius ejus pro eo, & invaluit contra Israel.
2 Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Juda, quæ erant vallatæ muris. Præsidiaque disposuit in terra Juda, & in civitatibus Ephraim, quas ceperat Asa pater ejus.
3 Et fuit Dominus cum Josaphat, quia ambulavit in viis David patris sui primis: & non speravit in Baalim,
4 Sed in Deo patris sui, & perrexit in præceptis illius, & non juxta peccata Israel.
5 Confirmavitque Dominus regnum in manu ejus, & dedit omnis Juda munera Josaphat: factæque sunt ei infinitæ divitiæ, & multa gloria.
6 Cumque sumpsisset cor ejus audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Juda abstulit.
7 Tertio autem anno regni sui, misit de principibus suis Benhail, & Obdiam, & Zachariam, & Nathanael, & Michæam, ut docerent in civitatibus Juda:
8 Et cum eis Levitas, Semejam, & Nathaniam, & Zabadiam, Asel quoque, & Semiramoth, & Jonathan, Adoniamque & Thobiam, & Thobadoniam, Levitas, & cum eis Elisama & Joram sacerdotes,
9 Docebantque populum in Juda, habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas urbes Juda, atque erudiebant populum.
10 Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum, quæ erant per gyrum Juda, nec audebant bellare contra Josaphat.
11 Sed & Philisthæi Josaphat munera deferebant, & vectigal argenti, Arabes quoque adducebant pecora, arietum septem millia septingenta, & hircorum totidem.
12 Crevit ergo Josaphat, & magnificatus est usque in sublime: atque ædificavit in Juda domos ad instar turrium, urbesque muratas.

13 Et multa opera paravit in urbibus Juda: viri quoque bellatores, & robusti erant in Jerusalem,
14 Quorum iste numerus per domos atque familias singulorum: In Juda principes exercitus, Ednas dux, & cum eo robustissimi viri trecenta millia.
15 Post hunc Johanan princeps, & cum eo ducenta octoginta millia.
16 Post istum quoque Amasias filius Zechri, consecratus Domino, & cum eo ducenta millia virorum fortium.
17 Hunc sequebatur robustus ad prælia Eliada, & cum eo tenentium arcum & clypeum ducenta millia.
18 Post istum etiam Jozabad, & cum eo centum octoginta millia expeditorum militum.
19 Hi omnes erant ad manum regis, exceptis aliis, quos posuerat in urbibus muratis, in universo Juda.

CAPUT XVIII.

Josaphat impio Achab affinitate junctus, sumpta filio Joram in uxorem filia Achabi, ascendit cum eo contra Ramoth Galaad, 400 pseudoprophetis victoriam promittentibus: Michæas autem contrarium prophetans, incarceratur, sed Achab juxta Michææ prophetiam in bello occiditur.

1 FUit ergo Josaphat dives & inclytus multum, & affinitate conjunctus est Achab.
2 Descenditque post annos ad eum in Samariam: ad cujus adventum mactavit Achab arietes & boves plurimos, ipsi, & populo qui venerat cum eo: persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad.
3 Dixitque Achab rex Israel ad Josaphat regem Juda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respondit: Ut ego, & tu: sicut populus tuus, sic & populus meus; tecumque erimus in bello.
4 Dixitque Josaphat ad regem Israel: Consule obsecro impræsentiarum sermonem Domini.
5 Congregavit igitur rex Israel prophetarum quadringentos viros, & dixit ad eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus an quiescere? At illi, Ascende, inquiunt, & tradet Deus in manu regis.
6 Dixitque Josaphat: Numquid non est hic prophetes Domini, ut ab illo etiam requiramus?
7 Et ait rex Israel ad Josaphat: Est vir unus, a quo possumus quærere Domini voluntatem: sed ego odi eum, quia non prophetat mihi bonum, sed malum omni tempore: est autem Michæas filius Jemla. Dixitq; Josaphat: Ne loquaris rex hoc modo.
8 Vocavit ergo rex Israel unum de eunuchis, & dixit ei: Voca cito Michæam filium Jemla.
9 Porro rex Israel, & Josaphat rex Juda, uterque sedebant in solio suo, vestiti cultu regio: sedebant autem in area juxta portam Samariæ, omnesque prophetæ vaticinabantur coram eis.
10 Sedecias vero filius Chanaana fecit sibi cornua ferrea, & ait: Hæc dicit Dominus: His ventilabis Syriam, donec conteras eam.
11 Omnesque prophetæ similiter prophetabant, atque dicebant: Ascende in Ramoth Galaad, & prosperaberis, & tradet eos Dominus in manu regis.
12 Nuntius autem, qui ierat ad vocandum Michæam, ait illi: En verba omnium prophetarum uno ore bona regi annuntiant: quæso ergo te ut & sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque prospera.
13 Cui respondit Michæas: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit mihi Deus meus, hoc loquar.
14 Venit ergo ad regem. Cui rex ait: Michæa, ire debemus in Ramoth Galaad ad bellandum, an quiescere? Cui ille respondit: Ascendite: cuncta enim prospera evenient, & tradentur hostes in manus vestras.
15 Dixitque rex: Iterum atque iterum te adjuro, ut mihi non loquaris, nisi quod verum est, in nomine Domini.
16 At ille ait: Vidi universum Israel dispersum in montibus, sicut oves absque pastore: & dixit Dominus: Non habent isti dominos: revertatur unusquisque in domum suam in pace.
17 Et ait rex Israel ad Josaphat: Nonne dixi tibi, quod non prophetaret iste mihi quidquam boni, sed ea quæ mala sunt?
18 At ille, Idcirco, ait, audite verbum Domini: Vidi Dominum sedentem in solio suo, & omnem exercitum cæli assistentem ei a dextris & a sinistris.
19 Et dixit Dominus: Quis decipiet

Achab regem Iſrael, ut aſcendat &
corruat in Ramoth Galaad? Cumque
diceret unus hoc modo, & alter
alio:
20 Proceſſit ſpiritus, & ſtetit coram
Domino, & ait: Ego decipiam
eum. Cui Dominus, In quo, inquit,
decipies?
21 At ille reſpondit: Egrediar, &
ero ſpiritus mendax in ore omnium
prophetarum ejus. Dixitque Dominus:
Decipies, & prævalebis: egredere,
& fac ita.
22 Nunc igitur, ecce Dominus dedit
ſpiritum mendacii in ore omnium
prophetarum tuorum, & Dominus
locutus eſt de te mala.
23 Acceſſit autem Sedecias filius
Chanaana, & percuſſit Michææ maxillam,
& ait: Per quam viam tranſivit
Spiritus Domini a me, ut loqueretur
tibi?
24 Dixitque Michæas: Tu ipſe videbis
in die illo, quando ingreſſus
fueris cubiculum de cubiculo ut abſcondaris.
25 Præcepit autem rex Iſrael, dicens:
Tollite Michæam, & ducite
eum ad Amon principem civitatis,
& ad Joas filium Amelech.
26 Et dicetis: Hæc dicit rex: Mittite
hunc in carcerem, & date ei panis
modicum, & aquæ pauxillum, donec
revertar in pace.
27 Dixitque Michæas: Si reverſus
fueris in pace, non eſt locutus Dominus
in me. Et ait: Audite omnes
populi.
28 Igitur aſcenderunt rex Iſrael &
Joſaphat rex Juda in Ramoth Galaad.
29 Dixitque rex Iſrael ad Joſaphat:
Mutabo habitum, & ſic ad pugnam
vadam; tu autem induere veſtibus
tuis. Mutatoque rex Iſrael habitu,
venit ad bellum.
30 Rex autem Syriæ præceperat ducibus
equitatus ſui, dicens: Ne pugnetis
contra minimum, aut contra
maximum, niſi contra ſolum regem
Iſrael.
31 Itaque cum vidiſſent principes
equitatus Joſaphat, dixerunt: Rex
Iſrael eſt iſte. Et circumdederunt
eum dimicantes: at ille clamavit ad
Dominum, & auxiliatus eſt ei, atque
avertit eos ab illo.
32 Cum enim vidiſſent duces equitatus,
quod non eſſet rex Iſrael, reliquerunt
eum.
33 Accidit autem ut unus e populo
ſagittam in incertum jaceret, & percuteret
regem Iſrael inter cervicem
& ſcapulas. at ille aurigæ ſuo ait:
Converte manum tuam, & educ me
de acie, quia vulneratus ſum.
34 Et finita eſt pugna in die illo:
porro rex Iſrael ſtabat in curru ſuo
contra Syros uſque ad veſperam, &
mortuus eſt occidente ſole.

CAPUT XIX.

Joſaphat ex infelici prælio reverſus, a Jehu propheta correptus de præſtito auxilio Achab, conſtitutos a ſe judices admonet de ſervanda juſtitia, ſacerdotes & Levitas de promovendo cultu divino, populoque recte inſtituendo.

1 REverſus eſt autem Joſaphat
rex Juda in domum ſuam
pacifice in Jeruſalem.
2 Cui occurrit Jehu filius Hanani
Videns, & ait ad eum: Impio præbes
auxilium, & his qui oderunt Dominum
amicitia jungeris, & idcirco
iram quidem Domini merebaris:
3 Sed bona opera inventa ſunt in
te, eo quod abſtuleris lucos de terra
Juda, & præparaveris cor tuum ut
requireres Dominum Deum patrum
tuorum.
4 Habitavit ergo Joſaphat in Jeruſalem:
rurſumque egreſſus eſt ad populum
de Berſabee uſque ad montem
Ephraim, & revocavit eos ad
Dominum Deum patrum ſuorum.
5 Conſtituitque judices terræ in
cunctis civitatibus Juda munitis per
ſingula loca,
6 Et præcipiens judicibus, Videte,
ait, quid faciatis: non enim hominis
exercetis judicium, ſed Domini: &
quodcumque judicaveritis, in vos
redundabit.
7 Sit timor Domini vobiſcum, &
cum diligentia cuncta facite: non
eſt enim apud Dominum Deum noſtrum
iniquitas, † nec perſonarum
acceptio, nec cupido munerum. † Deut.
8 In Jeruſalem quoque conſtituit 10.17.
Joſaphat Levitas, & ſacerdotes, & Sap. 6.
principes familiarum ex Iſrael, ut 8.
judicium & cauſam Domini judicarent Eccli.
habitatoribus ejus. 35. 15.
9 Præcepitque eis, dicens: Sic agetis Act.
in timore Domini fideliter & corde 10. 34.
perfecto. Rom.
10 Omnem cauſam, quæ venerit ad 2. 11.

Gal. 2. 6. Eph. 6. 9. Coloss. 3. 25. 1 Petr. 1. 17. vos, fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis inter cognationem & cognationem, ubicumque quæstio est de lege, de mandato, de cæremoniis, de justificationibus: ostendite eis, ut non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes non peccabitis.

11 Amarias autem sacerdos & pontifex vester, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismahel, qui est dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad regis officium pertinent: habetisque magistros Levitas coram vobis, confortamini, & agite diligenter, & erit Dominus vobiscum in bonis.

CAPUT XX.

Ammonitis, Moabitis, ac Syris contra Josaphat insurgentibus, ipse prædicato jejunio una cum populo suo supplex ad Deum confugit, sicque ab eis se mutuo cædentibus liberatus spolia colligit: verum ob fœdus cum impio Ochozia initum a propheta corrigitur, & punitur à Deo.

1 POst hæc congregati sunt filii Moab, & filii Ammon, & cum eis de Ammonitis, ad Josaphat, ut pugnarent contra eum.

2 Veneruntque nuntii, & indicaverunt Josaphat, dicentes: Venit contra te multitudo magna, de his locis quæ trans mare sunt, & de Syria, & ecce consistunt in Asasonthamar, quæ est Engaddi.

3 Josaphat autem timore perterritus, totum se contulit ad rogandum Dominum, & prædicavit jejunium universo Juda.

4 Congregatusque est Judas ad deprecandum Dominum: sed & omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum.

5 Cumque stetisset Josaphat in medio cœtu Juda, & Jerusalem, in domo Domini ante atrium novum,

6 Ait: Domine Deus patrum nostrorum, tu es Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis gentium, in manu tua est fortitudo & potentia, nec quisquam tibi potest resistere.

7 Nonne tu Deus noster interfecisti omnes habitatores terræ hujus coram populo tuo Israel, & dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum?

8 Habitaveruntque in ea, & extruxerunt in illa sanctuarium nomini tuo, dicentes:

9 Si irruerint super nos mala, gladius judicii, pestilentia, & fames, stabimus coram domo hac in conspectu tuo, in qua invocatum est nomen tuum: & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies, salvosque facies.

10 Nunc igitur ecce filii Ammon, & Moab, & mons Seir, † per quos non concessisti Israel ut transirent quando egrediebantur de Ægypto, sed declinaverunt ab eis, & non interfecerunt illos: † Deut. 2. 1.

11 Econtrario agunt, & nituntur ejicere nos de possessione, quam tradidisti nobis.

12 Deus noster, ergo non judicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, quæ irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te.

13 Omnis vero Juda stabat coram Domino, cum parvulis, & uxoribus, & liberis suis.

14 Erat autem Jahaziel filius Zachariæ, filii Banajæ, filii Jehiel, filii Mathaniæ, Levites de filiis Asaph, super quem factus est Spiritus Domini in medio turbæ,

15 Et ait: Attendite omnis Juda, & qui habitatis Jerusalem, & tu rex Josaphat: Hæc dicit Dominus vobis: Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem: non est enim vestra pugna, sed Dei.

16 Cras descendetis contra eos: ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, & invenietis illos in summitate torrentis, qui est contra solitudinem Jeruel.

17 Non eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state, & videbitis auxilium Domini super vos, o Juda, & Jerusalem: nolite timere, nec paveatis: cras egrediemini contra eos, & Dominus erit vobiscum.

18 Josaphat ergo, & Juda, & omnes habitatores Jerusalem, ceciderunt proni in terram coram Domino, & adoraverunt eum.

19 Porro Levitæ de filiis Caath, & de filiis Core, laudabant Dominum Deum Israel voce magna, in excelsum.

20 Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecue: profectisque eis, stans Josaphat in medio eorum, dixit: Audite me viri Juda, & omnes habitatores Jerusalem: credite in Domino Deo vestro, & securi eritis: credite prophetis ejus, & cuncta evenient prospera.

21 Deditque consilium populo, & statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent exercitum, ac voce consona
† Psal. 135. 1. dicerent: † Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia ejus.

22 Cumque cœpissent laudes canere, vertit Dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon, & Moab, & montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Judam, & percussi sunt.

23 Namque filii Ammon, & Moab, consurrexerunt adversum habitatores montis Seir, ut interficerent & delerent eos: cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi, mutuis concidere vulneribus.

24 Porro Juda cum venisset ad speculam, quæ respicit solitudinem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam, qui necem potuisset evadere.

25 Venit ergo Josaphat, & omnis populus cum eo, ad detrahenda spolia mortuorum: inveneruntque inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque, & vasa pretiosissima, & diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre præ prædæ magnitudine.

26 Die autem quarto congregati sunt in valle Benedictionis: etenim quoniam ibi benedixerant Domino, vocaverunt locum illum vallis Benedictionis usque in præsentem diem.

27 Reversusque est omnis vir Juda, & habitatores Jerusalem, & Josaphat ante eos, in Jerusalem cum lætitia magna, eo quod dedisset eis Dominus gaudium de inimicis suis.

28 Ingressique sunt in Jerusalem cum psalteriis, & citharis, & tubis, in domum Domini.

29 Irruit autem pavor Domini super universa regna terrarum, cum audissent quod pugnasset Dominus contra inimicos Israel.

30 Quievitque regnum Josaphat, & præbuit ei Deus pacem per circuitum.

31 Regnavit igitur Josaphat super Judam, & erat triginta quinque annorum cum regnare cœpisset: viginti autem & quinque anni regnavit in Jerusalem, & nomen matris ejus Asuba filia Selahi.

32 Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens quæ placita erant coram Domino.

33 Verumtamen excelsa non abstulit, & adhuc populus non direxerat cor suum ad Dominum Deum patrum suorum.

34 Reliqua autem gestorum Josaphat priorum & novissimorum, scripta sunt in verbis Jehu filii Hanani; quæ digessit in Libros regum Israel.

35 Post hæc iniit amicitias Josaphat rex Juda cum Ochozia rege Israel, cujus opera fuerunt impiissima.

36 Et particeps fuit ut facerent naves, quæ irent in Tharsis: feceruntque classem in Asiongaber.

37 Prophetavit autem Eliezer filius Dodan de Maresa ad Josaphat, dicens: Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus opera tua, contritæque sunt naves, nec potuerunt ire in Tharsis.

CAPUT XXI.

Impius Joram filius Josaphat occidit fratres suos, & quosdam principes Juda, cui Elias per litteras pessimam ægritudinem, ac mortē, & domus sua ac regni direptionē prædicit, quæ tandem subsequuta sunt.

1 DOrmivit autem Josaphat cum patribus suis, & sepultus est cum eis in civitate David: regnavitque Joram filius ejus pro eo. 3 Reg. 22. 51.

2 Qui habuit fratres, filios Josaphat, Azariam, & Jahiel, & Zachariam, & Azariam, & Michael, & Saphatiam. omnes hi, filii Josaphat regis Juda.

3 Deditque eis pater suus multa munera argenti & auri, & pensitationes, cum civitatibus munitissimis in Juda: regnum autem tradidit Joram, eo quod esset primogenitus.

4 Surrexit ergo Joram super regnum patris sui: cumque se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio, & quosdam de principibus Israel.

5 Triginta duorum annorum erat Joram cum regnare cœpisset: & octo annis regnavit in Jerusalem.
6 Ambulavitque in viis regum Israel, sicut egerat domus Achab: filia quippe Achab erat uxor ejus, & fecit malum in conspectu Domini.
7 Noluit autem Dominus disperdere domum David, propter pactum quod inierat cum eo: & quia promiserat ut daret ei lucernam, & filiis ejus omni tempore.
8 In diebus illis rebellavit Edom, ne esset subditus Judæ, & constituit sibi regem.
9 Cumque transisset Joram cum principibus suis, & cuncto equitatu qui erat secum, surrexit nocte, & percussit Edom qui se circumdederat, & omnes duces equitatus ejus.
10 Attamen rebellavit Edom, ne esset sub ditione Juda, usque ad hanc diem: eo tempore & Lobna recessit, ne esset sub manu illius. Dereliquerat enim Dominum Deum patrum suorum:
11 Insuper & excelsa fabricatus est in urbibus Juda, & fornicari fecit habitatores Jerusalem, & prævaricari Judam.
12 Allatæ sunt autem ei litteræ ab Elia propheta, in quibus scriptum erat: Hæc dicit Dominus Deus David patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Josaphat patris tui, & in viis Asa regis Juda;
13 Sed incessisti per iter regum Israel, & fornicari fecisti Judam, & habitatores Jerusalem, imitatus fornicationem domus Achab, insuper & fratres tuos, domum patris tui, meliores te, occidisti;
14 Ecce Dominus percutiet te plaga magna, cum populo tuo, & filiis, & uxoribus tuis, universaque substantia tua.
15 Tu autem ægrotabis pessimo languore uteri tui, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies.
16 Suscitavit ergo Dominus contra Joram spiritum Philisthinorum, & Arabum, qui confines sunt Æthiopibus.
17 Et ascenderunt in terram Juda, & vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam, quæ inventa est in domo regis, insuper & filios ejus, & uxores: nec remansit ei filius, nisi Joachaz, qui minimus natu erat.
18 Et super hæc omnia percussit eũ Dominus alvi languore insanabili.
19 Cumque diei succederet dies, & temporum spatia volverentur, duorum annorum expletus est circulus: & sic longa consumptus tabe, ita ut egereret etiam viscera sua, languore pariter & vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima, & non fecit ei populus secundum morem combustionis, exequias, sicut fecerat majoribus ejus.
20 Triginta duorum annorum fuit, cum regnare cœpisset, & octo annis regnavit in Jerusalem. Ambulavitque non recte, & sepelierunt eum in civitate David: verumtamen non in sepulcro regum.

CAPUT XXII.

Impium Ochoziam filium Joram regem Juda occidit Jehu, simul & Joram regem Israel: cum occideret autem Athalia filios regis, servavit Josabeth Joas natu minimum.

1 Constituerunt autem habitatores Jerusalem Ochoziam filium ejus minimum, regem pro eo: omnes enim majores natu, qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum, qui irruerant in castra: regnavitque Ochozias filius Joram regis Juda. 4. *Reg.* 8. 25.
2 Quadraginta duorum annorũ erat Ochozias cũ regnare cœpisset, & uno anno regnavit in Jerusalem, & nomen matris ejus Athalia filia Amri. 4 *Reg.* 8.26.
3 Sed & ipse ingressus est per vias domus Achab: mater enim ejus impulit eum ut impie ageret.
4 Fecit igitur malum in conspectu Domini, sicut domus Achab: ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui, in interitum ejus.
5 Ambulavitque in consiliis eorum. Et perrexit cum Joram filio Achab rege Israel, in bellum contra Hazael regem Syriæ in Ramoth Galaad: vulneraveruntque Syri Joram.
6 Qui reversus est ut curaretur in Jezrahel: multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur Ochozias filius Joram, rex Juda, descendit ut inviseret Joram filium Achab in Jezrahel ægrotantem.
7 Voluntatis quippe fuit Dei adversus Ochoziam, ut veniret ad Joram: & cum venisset, & egrederetur cum eo adversum Jehu filium Namsi, quem unxit Dominus ut deleret domum Achab.

8 Cum ergo everteret Jehu domum Achab, invenit principes Juda, & filios fratrum Ochoziæ, qui miniſtrabant ei, & interfecit illos.

9 Ipſum quoque perquirens Ochoziam, comprehendit latitantem in Samaria: adductumque ad ſe occidit, & ſepelierunt eum: eo quod eſſet filius Joſaphat, qui quæſierat Dominum in toto corde ſuo, nec erat ultra ſpes aliqua, ut de ſtirpe quis regnaret Ochoziæ.

4 Reg. 11. 1. 10 † Siquidem Athalia mater ejus, videns quod mortuus eſſet filius ſuus, ſurrexit, & interfecit omnem ſtirpem regiam domus Joram.

11 Porro Joſabeth filia regis tulit Joas filium Ochoziæ, & furata eſt eum de medio filiorum regis, cum interficerentur: abſconditque eum cum nutrice ſua in cubiculo lectulorum: Joſabeth autem, quæ abſconderat eum, erat filia regis Joram, uxor Jojadę pontificis, ſoror Ochoziæ, & idcirco Athalia non interfecit eum.

12 Fuit ergo cum eis in domo Dei abſconditus ſex annis, quibus regnavit Athalia ſuper terram.

CAPUT XXIII.

Jojada pontifex unxit Joas ſeptennem in regem Juda, curavitque ut Athalia occideretur, & cultus Dei reſtitueretur; populus autem deſtruxit domum, altaria ac ſimulacra Baal.

4 Reg. 11. 4. 1 Anno autem ſeptimo confortatus Jojada, aſſumpſit centuriones, Azariam videlicet filium Jeroham, & Iſmahel filium Johanan, Azariam quoque filium Obed, & Maaſiam filium Adajæ, & Eliſaphat filium Zechri: & iniit cum eis fœdus.

2 Qui circumeuntes Judam, congregaverunt Levitas de cunctis urbibus Juda, & principes familiarum Iſrael, veneruntque in Jeruſalem.

3 Iniit ergo omnis multitudo pactum in domo Dei cum rege: dixitque ad eos Jojada: Ecce filius regis regnabit, ſicut locutus eſt Dominus ſuper filios David.

4 Iſte eſt ergo ſermo quem facietis:

5 Tertia pars veſtrum qui veniunt ad ſabbatum, ſacerdotum, & Levitarum, & janitorum, erit in portis: tertia vero pars ad domum regis: & tertia ad portam, quæ appellatur Fundamenti: omne vero reliquum vulgus ſit in atriis domus Domini.

6 Nec quiſpiam alius ingrediatur domum Domini, niſi ſacerdotes, & qui miniſtrant de Levitis: ipſi tantummodo ingrediantur, quia ſanctificati ſunt: & omne reliquum vulgus obſervet cuſtodias Domini.

7 Levitæ autem circumdent regem, habentes ſinguli arma ſua: (& ſi quis alius ingreſſus fuerit templum, interficiatur) ſintque cum rege & intrante & egrediente.

8 Fecerunt ergo Levitę, & univerſus Juda, juxta omnia quæ præceperat Jojada pontifex: & aſſumpſerunt ſinguli viros qui ſub ſe erant, & veniebant per ordinem ſabbati, cum his qui impleverant ſabbatum, & egreſſuri erant. ſiquidem Jojada pontifex non dimiſerat abire turmas, quæ ſibi per ſingulas hebdomadas ſuccedere conſueverant.

9 Deditque Jojada ſacerdotes centurionibus lanceas, clypeoſque & peltas regis David, quas conſecraverat in domo Domini.

10 Conſtituitque omnem populum tenentium pugiones, a parte templi dextra, uſque ad partem templi ſiniſtram, coram altari, & templo, per circuitum regis.

11 Et eduxerunt filium regis, & impoſuerunt ei diadema, & teſtimonium, dederuntque in manu ejus tenendam legem, & conſtituerunt eum regem: unxit quoque illum Jojada pontifex, & filii ejus: imprecatique ſunt ei, atque dixerunt: Vivat rex.

12 Quod cum audiſſet Athalia, vocem ſcilicet currentium atque laudantium regem, ingreſſa eſt ad populum in templum Domini.

13 Cumque vidiſſet regem ſtantem ſuper gradum in introitu, & principes, turmaſque circa eum, omnemque populum terræ gaudentem, atque clangentem tubis, & diverſi generis organis concinentem, vocemque laudantium, ſcidit veſtimenta ſua, & ait: Inſidiæ, inſidiæ.

14 Egreſſus autem Jojada pontifex ad centuriones, & principes exercitus, dixit eis: Educite illam extra ſepta templi, & interficiatur foris gladio. Præcepitque ſacerdos ne occideretur in domo Domini.

15 Et impoſuerunt cervicibus ejus

manus:

manus: cumque intrasset portam equorum domus regis, interfecerunt eam ibi.

16 Pepigit autem Jojada fœdus inter se, universumque populum, & regem, ut esset populus Domini.

17 Itaque ingressus est omnis populus domum Baal, & destruxerunt eam: & altaria ac simulacra illius confregerunt: Mathan quoq; sacerdotem Baal interfecerunt ante aras.

18 Constituit autem Jojada præpositos in domo Domini, sub manibus sacerdotum, & Levitarum, quos distribuit David in domo Domini: ut offerrent holocausta Domino, sicut scriptum est in lege Moysi, in gaudio & canticis, juxta dispositionem David.

19 Constituit quoque janitores in portis domus Domini, ut non ingrederetur eam immundus in omni re.

20 Assumpsitque centuriones, & fortissimos viros ac principes populi, & omnes vulgus terræ, & fecerunt descendere regem de domo Domini, & introire per medium portæ superioris in domum regis, & collocaverunt eum in solio regali.

21 Lætatusque est omnis populus terræ, & urbs quievit: porro Athalia interfecta est gladio.

CAPUT XXIV.

Joas vivente Jojada bonus ac pius, jussit ad sartatecta templi congregari pecuniam: deinde, eo mortuo, factus impius, jubet occidi Zachariam filium Jojadæ: anno sequenti Juda & Jerusalem a Syris diripiuntur, & Joas a servis suis occiditur.

4 *Reg.* 11. 21. & 12.1. 1 Septem annorum erat Joas cum regnare cœpisset: & quadraginta annis regnavit in Jerusalem, nomen matris ejus Sebia de Bersabee.

2 Facitque quod bonum est coram Domino cunctis diebus Jojadæ sacerdotis.

3 Accepit autem ei Jojada uxores duas, e quibus genuit filios & filias.

4 Post quæ placuit Joas ut instauraret domum Domini.

5 Congregavitque sacerdotes, & Levitas, & dixit eis: Egredimini ad civitates Juda, & colligite de universo Israel pecuniam ad sartatecta templi Dei vestri per singulos annos, festinatoque hoc facite. porro Levitæ egere negligentius.

6 Vocavitque rex Jojadam principem, & dixit ei: Quare tibi non fuit curæ, ut cogeres Levitas inferre de Juda & de Jerusalem pecuniam, quæ constituta est a Moyse servo Domini, ut inferret eam omnis multitudo Israel in tabernaculum testimonii?

7 Athalia enim impiissima, & filii ejus, destruxerunt domum Dei; & de universis, quæ sanctificata fuerant in templo Domini, ornaverunt fanum Baalim.

8 Præcepit ergo rex, & fecerunt arcam: posueruntque eam juxta portam domus Domini forinsecus.

9 Et prædicatum est in Juda & Jerusalem, ut deferrent singuli pretium Domino, † quod constituit Moyses servus Dei super omnem Israel in deserto. † *Exod.* 30. 12.

10 Lætatique sunt cuncti principes, & omnis populus: & ingressi contulerunt in arcam Domini, atque miserunt ita ut impleretur.

11 Cumque tempus esset ut deferrent arcam coram rege per manus Levitarum (videbant enim multam pecuniam) ingrediebatur scriba regis, & quem primus sacerdos constituerat: effundebantque pecuniam quæ erat in arca: porro arcam reportabant ad locum suum: sicque faciebant per singulos dies, & congregata est infinita pecunia.

12 Quam dederunt rex & Jojada his, qui præerant operibus domus Domini: at illi conducebant ex ea cæsores lapidum, & artifices operum singulorum, ut instaurarent domum Domini: fabros quoque ferri & æris, ut quod cadere cœperat, fulciretur.

13 Egeruntque hi qui operabantur industrie, & obducebatur parietum cicatrix per manus eorum, ac suscitaverunt domum Domini in statum pristinum, & firmiter eam stare fecerunt.

14 Cumq; complessent omnia opera, detulerunt coram rege & Jojada reliquam partem pecuniæ: de qua facta sunt vasa templi in ministerium, & ad holocausta, phialæ quoque, & cetera vasa aurea & argentea: & offerebantur holocausta in domo Domini jugiter cunctis diebus Jojadæ.

15 Senuit autem Jojada plenus dierum,

rum, & mortuus eſt cum eſſet cen-
tum triginta annorum.
16 Sepelieruntque eum in civitate
David cum regibus, eo quod feciſſet
bonum cum Iſrael, & cum domo
ejus.
17 Poſtquam autem obiit Jojada,
ingreſſi ſunt principes Juda, & ado-
raverunt regem; qui delinitus ob-
ſequiis eorum, acquievit eis.
18 Et dereliquerunt templum Do-
mini Dei patrum ſuorum, ſervie-
runtque lucis & ſculptilibus, & fa-
cta eſt ira contra Judam & Jeruſalem
propter hoc peccatum.
19 Mittebatque eis prophetas ut re-
verterentur ad Dominum, quos pro-
teſtantes, illi audire nolebant.
20 Spiritus itaque Dei induit Za-
chariam filium Jojadæ ſacerdotem,
& ſtetit in conſpectu populi, & di-
xit eis: Hæc dicit Dominus Deus:
Quare tranſgredimini præceptum
Domini, quod vobis non proderit,
& dereliquiſtis Dominum ut dere-
linqueret vos?
21 Qui congregati adverſus eum,
miſerunt lapides juxta regis impe-
rium in atrio domus Domini.
22 Et non eſt recordatus Joas rex
miſericordiæ, quam fecerat Jojada
† Mat pater illius ſecum, † ſed interfecit fi-
23. 35 lium ejus. Qui cum moreretur, ait:
Videat Dominus, & requirat.
23 Cumque evolutus eſſet annus,
aſcendit contra eum exercitus Sy-
riæ: venitque in Judam & Jeruſa-
lem, & interfecit cunctos principes
populi, atque univerſam prædam
miſerunt regi in Damaſcum.
24 Et certe cum permodicus veniſ-
ſet numerus Syrorum, tradidit Do-
minus in manibus eorum infinitam
multitudinem, eo quod dereliquiſ-
ſent Dominum Deum patrum ſuo-
rum: in Joas quoque ignominioſa
exercuere judicia.
25 Et abeuntes dimiſerunt eum in
languoribus magnis: ſurrexerunt
autem contra eum ſervi ſui, in ul-
tionem ſanguinis filii Jojadæ ſacer-
dotis, & occiderunt eum in lectulo
ſuo, & mortuus eſt: ſepelieruntque
eum in civitate David, ſed non in
ſepulcris regum.
26 Inſidiati vero ſunt ei, Zabad fi-
lius Semmaath Ammanitidis, & Jo-
zabad filius Semarith Moabitidis.
27 Porro filii ejus, ac ſumma pecu-
niæ quæ adunata fuerat ſub eo, &
inſtauratio domus Dei, ſcripta ſunt
diligentius in Libro regnum: regna-
vit autem Amaſias filius ejus pro eo.

CAPUT XXV.

Amaſias patri Joas ſuccedens interfecit eos qui patrem occiderant; & poſt habitam de Idumæis victoriam, adoravit deos illorum, & ob id capitur a Joas rege Iſrael; quem ad prælium provocaverat; ac Jeruſalem diripitur; tandemque in Lachis fugiens occiditur.

1 Vigintiquinque annorum e-
rat Amaſias cum regnare 4 *Reg.*
cœpiſſet, & vigintinovem annis re- 14. 2.
gnavit in Jeruſalem, nomen matris
ejus Joadan de Jeruſalem.
2 Fecitque bonum in conſpectu
Domini: verumtamen non in cor-
de perfecto.
3 Cumque roboratum ſibi videret
imperium, jugulavit ſervos, qui oc-
ciderant regem patrem ſuum,
4 Sed filios eorum non interfecit,
ſicut ſcriptum eſt in Libro legis
Moyſi, ubi præcepit Dominus, di-
cens: † Non occidentur patres pro fi- †*Deut.*
liis, neque filii pro patribus ſuis, ſed 24. 16.
unuſquiſq; in ſuo peccato morietur. 4 *Reg.*
5 Congregavit igitur Amaſias Ju- 14. 6.
dam, & conſtituit eos per familias, *Ezech.*
tribunoſque & centuriones in uni- 18. 20.
verſo Juda & Benjamin: & recen-
ſuit a viginti annis ſupra, invenit-
que trecenta millia juvenum, qui
egrederentur ad pugnam, & tene-
rent haſtam & clypeum.
6 Mercede quoque conduxit de Iſ-
rael centum millia robuſtorum, cen-
tum talentis argenti.
7 Venit autem homo Dei ad illum,
& ait: O rex, ne egrediatur tecum
exercitus Iſrael: non eſt enim Do-
minus cum Iſrael, & cunctis filiis
Ephraim:
8 Quod ſi putas in robore exercitus
bella conſiſtere, ſuperari te faciet
Deus ab hoſtibus: Dei quippe eſt ad-
juvare, & in fugam convertere.
9 Dixitq; Amaſias ad hominem Dei:
Quid ergo fiet de centum talentis,
quæ dedi militibus Iſrael? Et reſpon-
dit ei homo Dei: Habet Dominus un-
de tibi dare poſſit multo his plura.
10 Separavit itaque Amaſias exerci-
tum, qui venerat ad eum ex Ephra-
im, ut reverteretur in locum ſuum:
at illi contra Judam vehementer ira-
ti, reverſi ſunt in regionem ſuam.
11 Porro Amaſias confidenter edu-
xit populum ſuum, & abiit in val-

lem

lem Salinarum, percussitque filios Seir decem millia.
12 Et alia decem millia virorum ceperunt filii Juda, & adduxerunt ad præruptum cujusdam petræ, præcipitaveruntque eos de summo in præceps, qui universi crepuerunt.
13 At ille exercitus, quem remiserat Amasias ne secum iret ad prælium, diffusus est in civitatibus Juda, a Samaria usque ad Bethoron, & interfectis tribus millibus, diripuit prædam magnam.
14 Amasias vero post cædem Idumæorum, & allatos deos filiorum Seir, statuit illos in deos sibi, & adorabat eos, & illis adolebat incensum.
15 Quam ob rem iratus Dominus contra Amasiam, misit ad illum prophetam, qui diceret ei: Cur adorasti deos, qui non liberaverunt populum suum de manu tua?
16 Cumque hæc ille loqueretur, respondit ei: Num consiliarius regis es? quiesce ne interficiam te. Discedesque propheta, Scio, inquit, quod cogitaverit Deus occidere te, quia fecisti hoc malum, & insuper non acquievisti consilio meo.
17 Igitur Amasias rex Juda, inito pessimo consilio, misit ad Joas filium Joachaz filii Jehu, regem Israel, dicens: Veni, videamus nos mutuo.
18 At ille remisit nuntios, dicens: Carduus, qui est in Libano, misit ad cedrum Libani, dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem: & ecce bestiæ, quę erant in silva Libani, transierunt, & conculcaverunt carduum.
19 Dixisti: Percussi Edom, & idcirco erigitur cor tuum in superbiam: sede in domo tua, cur malum adversum te provocas, ut cadas & tu, & Juda tecum?
20 Noluit audire Amasias, eo quod Domini esset voluntas ut traderetur in manus hostium propter deos Edom.
21 Ascendit igitur Joas rex Israel, & mutuos sibi præbuere conspectus: Amasias autem rex Juda erat in Bethsames Juda:
22 Corruitque Juda coram Israel, & fugit in tabernacula sua.
23 Porro Amasiam regem Juda, filium Joas filii Joachaz, cepit Joas rex Israel in Bethsames, & adduxit in Jerusalem: destruxitque murum ejus a porta Ephraim usque ad portam anguli, quadringentis cubitis.
24 Omne quoque aurum, & argentum, & universa vasa quæ repererat in domo Dei, & apud Obededom, in thesauris etiam domus regiæ, necnon & filios obsidum, reduxit in Samariam.
25 Vixit autem Amasias filius Joas rex Juda, postquam mortuus est Joas filius Joachaz rex Israel, quindecim annis.
26 Reliqua autem sermonum Amasiæ priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Juda & Israel.
27 Qui postquam recessit a Domino, tetenderunt ei insidias in Jerusalem. Cumque fugisset in Lachis, miserunt, & interfecerunt eum ibi.
28 Reportantesque super equos, sepelierunt eum cum patribus suis in civitate David.

CAPUT XXVI.

Oziæ seu Azariæ filii Amasiæ pietas commendatur, qui de Philisthiim, Arabibus & Ammonitis triumphat, multasque extruit civitates: ac postmodum ob nimiam felicitatem elatus præsumpsit incensum adolere; quam ob rem ad diem usque mortis a Domino lepra percussus est, gubernante regnum filio Joatham, qui successit in regnum.

1 Omnis autem populus Juda, filium ejus Oziam annorum sedecim, constituit regem pro Amasia patre suo. 4 *Reg.* 14. 21.
2 Ipse ædificavit Ailath, & restituit eam ditioni Juda, postquam dormivit rex cum patribus suis.
3 Sedecim annorum erat Ozias cum regnare cœpisset, & quinquaginta duobus annis regnavit in Jerusalem, nomen matris ejus Jechelia de Jerusalem.
4 Fecitque quod erat rectum in oculis Domini, juxta omnia, quæ fecerat Amasias pater ejus.
5 Et exquisivit Dominum in diebus Zachariæ intelligentis & videntis Deum: cumque requireret Dominum, direxit eum in omnibus.
6 Denique egressus est, & pugnavit contra Philisthiim, & destruxit murum Geth, & murum Jabniæ, murumque Azoti: ædificavit quoque oppida in Azoto, & in Philisthiim.

7 Et

7 Et adjuvit eum Deus contra Philisthiim, & contra Arabes, qui habitabant in Gurbaal, & contra Ammonitas.
8 Appendebantque Ammonitę munera Ozię: & divulgatum est nomen ejus usque ad introitum Ægypti propter crebras victorias.
9 Ædificavitque Ozias turres in Jerusalem super portam anguli, & super portam vallis, & reliquas in eodem muri latere, firmavitque eas.
10 Extruxit etiam turres in solitudine, & effodit cisternas plurimas, eo quod haberet multa pecora, tam in campestribus, quam in eremi vastitate: vineas quoque habuit & vinitores in montibus, & in Carmelo: erat quippe homo agriculturæ deditus.
11 Fuit autem exercitus bellatorum ejus, qui procedebant ad prælia, sub manu Jehiel scribæ, Maasiæque doctoris, & sub manu Hananiæ, qui erat de ducibus regis.
12 Omnisque numerus principum per familias virorum fortium, duorum millium sexcentorum.
13 Et sub eis universus exercitus, trecentorum & septem millium quingentorum: qui erant apti ad bella, & pro rege contra adversarios dimicabant.
14 Præparavit quoque eis Ozias, id est, cuncto exercitui, clypeos, & hastas, & galeas, & loricas, arcusque & fundas ad jaciendos lapides.
15 Et fecit in Jerusalem diversi generis machinas, quas in turribus collocavit, & in angulis murorum, ut mitterent sagittas, & saxa grandia: egressumque est nomen ejus procul, eo quod auxiliaretur ei Dominus, & corroborasset illum.
16 Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum: ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis.
17 Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi,
18 Restiterunt regi, atque dixerunt: Non est tui officii Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad hujuscemodi ministerium; egredere de sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo.
19 Iratusque Ozias, tenens in manu thuribulum, ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus, in domo Domini super altare thymiamatis.
20 Cumque respexisset eum Azarias pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & festinato expulerunt eum. Sed & ipse perterritus, acceleravit egredi, eo quod sensisset illico plagam Domini.
21 † Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem mortis suæ, & habitavit in domo separata plenus lepra, ob quam ejectus fuerat de domo Domini. Porro Joatham filius ejus rexit domum regis, & judicabat populum terræ.

† 4 *Reg.* 15. 5.

22 Reliqua autem sermonum Oziæ priorum & novissimorum, scripsit Isaias filius Amos, propheta.
23 Dormivitque Ozias cum patribus suis, & sepelierunt eum in agro regalium sepulcrorum, eo quod esset leprosus: regnavitque Joatham filius ejus pro eo.

CAPUT XXVII.

Joatham pietas commendatur, qui devicto rege Ammon magnam ab eo mulctam accepit; cui succedit impius filius Achaz.

1 Vigintiquinque annorum erat Joatham cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Jerusa filia Sadoc.

4 *Reg.* 15. 33.

2 Fecitque quod rectum erat coram Domino, juxta omnia quæ fecerat Ozias pater suus, excepto quod non est ingressus templum Domini, & adhuc populus delinquebat.
3 Ipse ædificavit portam domus Domini excelsam, & in muro Ophel multa construxit.
4 Urbes quoque ædificavit in montibus Juda, & in saltibus castella & turres.
5 Ipse pugnavit contra regem filiorum Ammon, & vicit eos, dederuntque ei filii Ammon in tempore illo centum talenta argenti, & decem millia coros tritici, ac totidem coros hordei: hæc ei præ-

buerunt

buerunt filii Ammon, in anno secundo & tertio.
6 Corroboratusque est Joatham, eo quod direxisset vias suas coram Domino Deo suo.
7 Reliqua autem sermonum Joatham, & omnes pugnæ ejus, & opera scripta sunt in Libro regum Israel & Juda.
8 Vigintiquinque annorum erat cum regnare cœpisset, & sedecim annis regnavit in Jerusalem.
9 Dormivitque Joatham cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate David: & regnavit Achaz filius ejus pro eo.

CAPUT XXVIII.

Propter scelera Achaz multipliciter affligitur Juda, primum ab Assyriis, deinde a filiis Israel (qui ob id crudelitatis arguti a Propheta, remittunt Judæos captivos cum præda) rursum etiam ab Idumæis & Philisthæis: Achaz tamen post omnem plagam adhuc auget impietatem; cui pius succedit filius Ezechias.

4 *Reg.* 16. 2. 1 Viginti annorum erat Achaz cum regnare cœpisset: & sedecim annis regnavit in Jerusalem: non fecit rectum in conspectu Domini sicut David pater ejus:
2 Sed ambulavit in viis regum Israel, insuper & statuas fudit Baalim.
3 Ipse est, qui adolevit incensum in Vallebenennom, & lustravit filios suos in igne, juxta ritum gentium, quas interfecit Dominus in adventu filiorum Israel.
4 Sacrificabat quoque, & thymiama succendebat in excelsis, & in collibus, & sub omni ligno frondoso.
5 Tradiditque eum Dominus Deus ejus in manu regis Syriæ, qui percussit eum, magnamque prędam cepit de ejus imperio, & adduxit in Damascum: manibus quoque regis Israel traditus est, & percussus plaga grandi.
6 Occiditque Phacee, filius Romeliæ, de Juda centum viginti millia in die uno, omnes viros bellatores: eo quod reliquissent Dominum Deum patrum suorum.
7 Eodem tempore occidit Zechri, vir potens ex Ephraim, Maasiam filium regis, & Ezricam ducem domus ejus, Elcanam quoque secundum a rege.
8 Ceperuntque filii Israel de fratribus suis ducenta millia mulierum, puerorum, & puellarum, & infinitam prędam: pertuleruntque eam in Samariam.
9 Ea tempestate erat ibi propheta Domini, nomine Obed: qui egressus obviam exercitui venienti in Samariam, dixit eis: Ecce iratus Dominus Deus patrum vestrorum contra Juda, tradidit eos in manibus vestris, & occidistis eos atrociter, ita ut ad cælum pertingeret vestra crudelitas.
10 Insuper filios Juda & Jerusalem vultis vobis subjicere in servos & ancillas, quod nequaquam facto opus est: peccastis enim super hoc Domino Deo vestro.
11 Sed audite consilium meum, & reducite captivos, quos adduxistis de fratribus vestris, quia magnus furor Domini imminet vobis.
12 Steterunt itaque viri de principibus filiorum Ephraim, Azarias filius Johanan, Barachias filius Mosollamoth, Ezechias filius Sellum, & Amasa filius Adali, contra eos qui veniebant de prælio,
13 Et dixerunt eis: Non introducetis huc captivos, ne peccemus Domino. Quare vultis adjicere super peccata nostra, & vetera cumulare delicta? grande quippe peccatum est, & ira furoris Domini imminet super Israel.
14 Dimiseruntque viri bellatores prædam, & universa quæ ceperant, coram principibus, & omni multitudine.
15 Steteruntque viri, quos supra memoravimus, & apprehendentes captivos, omnesque qui nudi erant, vestierunt de spoliis: cumque vestissent eos, & calceassent, & refecissent cibo ac potu, unxissentque propter laborem, & adhibuissent eis curam: quicumque ambulare non poterant, & erant imbecillo corpore, imposuerunt eos jumentis, & adduxerunt Jericho civitatem palmarum ad fratres eorum, ipsique reversi sunt in Samariam.
16 Tempore illo misit rex Achaz ad regem Assyriorum postulans auxilium.
17 Veneruntque Idumæi, & percusserunt multos ex Juda, & ceperunt prædam magnam.
18 Philisthiim quoque diffusi sunt per urbes campestres, & ad meri-

diem

diem Juda: ceperuntque Bethsames, & Ajalon, & Gaderoth, Socho quoque, & Thamnan, & Gamzo, cum viculis suis, & habitaverunt in eis.

19 Humiliaverat enim Dominus Judam propter Achaz regem Juda, eo quod nudasset eum auxilio, & contemptui habuisset Dominum.

20 Adduxitque contra eum Thelgathphalnasar regem Assyriorum, qui & afflixit eum, & nullo resistente vastavit.

21 Igitur Achaz, spoliata domo Domini, & domo regum ac principum, dedit regi Assyriorum munera, & tamen nihil ei profuit.

22 Insuper & tempore angustiæ suæ auxit contemptum in Dominum, ipse per se rex Achaz,

23 Immolavit diis Damasci victimas percussoribus suis, & dixit: Dii regum Syriæ auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis, & aderunt mihi, cum econtrario ipsi fuerint ruinæ ei, & universo Israel.

24 Direptis itaque Achaz omnibus vasis domus Dei, atque confractis, clausit januas templi Dei, & fecit sibi altaria in universis angulis Jerusalem.

25 In omnibus quoque urbibus Juda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit Dominum Deum patrum suorum.

26 Reliqua autem sermonum ejus, & omnium operum suorum priorum & novissimorum, scripta sunt in Libro regum Juda & Israel.

27 Dormivitque Achaz cum patribus suis, & sepelierunt eum in civitate Jerusalem: neque enim receperunt eum in sepulcra regum Israel. Regnavitque Ezechias filius ejus pro eo.

CAPUT XXIX.

Ezechias abolitum Dei cultum, aperto templo restitutisque sacerdotibus, Levitis & cantoribus, instaurat; oblatis plurimis holocaustis & sacrificiis cum ingenti lætitia.

4 Reg. 18. 2.

1 IGitur Ezechias regnare cœpit, cum vigintiquinque esset annorum, & vigintinovem annis regnavit in Jerusalem: nomen matris ejus Abia, filia Zachariæ.

2 Fecitque quod erat placitum in conspectu Domini, juxta omnia quæ fecerat David pater ejus:

3 Ipse anno & mense primo regni sui, aperuit valvas domus Domini, & instauravit eas.

4 Adduxitque sacerdotes atque Levitas, & congregavit eos in plateam orientalem.

5 Dixitque ad eos: Audite me Levitæ, & sanctificamini, mundate domum Domini Dei patrum vestrorum, & auferte omnem immunditiam de sanctuario.

6 Peccaverunt patres nostri, & fecerunt malum in conspectu Domini Dei nostri, derelinquentes eum: averterunt facies suas a tabernaculo Domini, & præbuerunt dorsum.

7 Clauserunt ostia, quæ erant in porticu, & extinxerunt lucernas, incensumque non adoleverunt, & holocausta non obtulerunt in sanctuario Deo Israel.

8 Concitatus est itaque furor Domini super Judam & Jerusalem, tradiditque eos in commotionem, & in interitum, & in sibilum, sicut ipsi cernitis oculis vestris.

9 En, corruerunt patres nostri gladiis, filii nostri, & filiæ nostræ, & conjuges captivæ ductæ sunt, propter hoc scelus.

10 Nunc ergo placet mihi ut ineamus fœdus cum Domino Deo Israel, & avertet a nobis furorem iræ suæ.

11 Filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi, colatisque eum, & cremetis ei incensum.

12 Surrexerunt ergo Levitæ: Mahath filius Amasai, & Joel filius Azariæ, de filiis Caath: Porro de filiis Merari, Cis filius Abdi, & Azarias filius Jalaleel. De filiis autem Gerson, Joah filius Zemma, & Eden filius Joah.

13 At vero de filiis Elisaphan, Samri, & Jahiel. De filiis quoque Asaph, Zacharias, & Mathanias:

14 Necnon de filiis Heman, Jahiel, & Semei: Sed & de filiis Idithun, Semejas, & Oziel.

15 Congregaveruntque fratres suos, & sanctificati sunt, & ingressi sunt juxta mandatum regis & imperium Domini, ut expiarent domum Dei.

16 Sacerdotes quoque ingressi templum Domini ut sanctificarent illud, extulerunt omnem immunditiam, quam intro repererant in vestibulo domus Domini, quam tulerunt

Levitæ, & asportaverunt ad torrentem Cedron foras.

17 Cœperunt autem prima die mensis primi mundare, & in die octavo ejusdem mensis ingressi sunt porticum templi Domini, expiaveruntque templum diebus octo, & in die sextadecima mensis ejusdem, quod cœperant impleverunt.

18 Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem, & dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum Domini, & altare holocausti, vasaque ejus, necnon & mensam propositionis cum omnibus vasis suis,

19 Cunctamque templi supellectilem, quam polluerat rex Achaz in regno suo, postquam prævaricatus est: & ecce exposita sunt omnia coram altare Domini.

20 Consurgensq; diluculo Ezechias rex, adunavit omnes principes civitatis, & ascendit in domum Domini:

21 Obtuleruntque simul tauros septem, & arietes septem, agnos septem, & hircos septem pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro Juda, dixitque sacerdotibus filiis Aaron ut offerrent super altare Domini.

22 Mactaverunt igitur tauros, & susceperunt sanguinem sacerdotes, & fuderunt illum super altare, mactaverunt etiam arietes, & illorum sanguinem super altare fuderunt, immolaveruntque agnos, & fuderunt super altare sanguinem.

23 Applicuerunt hircos pro peccato, coram rege & universa multitudine, imposueruntque manus suas super eos:

24 Et immolaverunt illos sacerdotes, & asperserunt sanguinem eorum coram altare pro piaculo universi Israelis: pro omni quippe Israel præceperat rex ut holocaustum fieret, & pro peccato.

25 Constituit quoque Levitas in domo Domini, cum cymbalis, & psalteriis, & citharis, secundum dispositionem David regis, & Gad Videntis, & Nathan prophetæ: siquidem Domini preceptum fuit, per manum prophetarum ejus.

26 Steteruntque Levitæ tenentes organa David, & sacerdotes tubas.

27 Et jussit Ezechias ut offerrent holocausta super altare: cumque offerrentur holocausta, cœperunt laudes canere Domino, & clangere tubis, atque in diversis organis, quæ David rex Israel preparaverat, concrepare.

28 Omni autem turba adorante; cantores, & ii qui tenebant tubas, erant in officio suo, donec compleretur holocaustum.

29 Cumque finita esset oblatio, incurvatus est rex, & omnes qui erant cum eo, & adoraverunt.

30 Præcepitque Ezechias & principes Levitis, ut laudarent Dominum sermonibus David, & Asaph Videntis: qui laudaverunt eum magna lętitia, & incurvato genu adoraverunt.

31 Ezechias autem etiam hæc addidit: Implestis manus vestras Domino, accedite, & offerte victimas, & laudes in domo Domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias, & laudes, & holocausta, mente devota.

32 Porro numerus holocaustorum, quæ obtulit multitudo, hic fuit: Tauros septuaginta, arietes centum, agnos ducentos.

33 Sanctificaveruntque Domino boves sexcentos, & oves tria millia.

34 Sacerdotes vero pauci erant, nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent: unde & Levitæ fratres eorum adjuverunt eos, donec impleretur opus, & sanctificarentur antistites: Levitę quippe faciliori ritu sanctificantur, quam sacerdotes.

35 Fuerunt ergo holocausta plurima, adipes pacificorum, & libamina holocaustorum: & completus est cultus domus Domini.

36 Lætatusque est Ezechias, & omnis populus, eo quod ministerium Domini esset expletum. De repente quippe hoc fieri placuerat.

CAPUT XXX.

Ezechias missis in omnem Israel & Judam nuntiis, populum convocat, & sua oratione exhortatur ad immolandum Phase; quo facto, celebrarunt solemnitatem azymorum 14. *diebus cum ingenti lætitia, plurimis oblatis victimis.*

1 Misit quoque Ezechias ad omnem Israel & Judam: scripsitque epistolas ad Ephraim & Manassen, ut venirent ad domum Domini in Jerusalem, & facerent Phase Domino Deo Israel.

2 Inito ergo consilio regis & principum, & universi cœtus Jerusalem

decreverunt ut facerent Phase mense secundo.
3 Non enim potuerant facere in tempore suo, quia sacerdotes, qui possent sufficere, sanctificati non fuerant, & populus nondum congregatus fuerat in Jerusalem.
4 Placuitque sermo regi, & omni multitudini.
5 Et decreverunt ut mitterent nuntios in universum Israel, de Bersabee usque Dan, ut venirent, & facerent Phase Domino Deo Israel in Jerusalem: multi enim non fecerant sicut lege præscriptum est.
6 Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio, & principum ejus, in universum Israel & Judam, juxta id, quod rex jusserat, prædicantes: Filii Israel revertimini ad Dominum Deum Abraham, & Isaac, & Israel: & revertetur ad reliquias, quæ effugerunt manum regis Assyriorum.
7 Nolite fieri sicut patres vestri & fratres, qui recesserunt a Domino Deo patrum suorum, qui tradidit eos in interitum: ut ipsi cernitis.
8 Nolite indurare cervices vestras, sicut patres vestri: tradite manus Domino, & venite ad sanctuarium ejus, quod sanctificavit in æternum: servite Domino Deo patrum vestrorum, & avertetur a vobis ira furoris ejus.
9 Si enim vos reversi fueritis ad Dominum: fratres vestri, & filii habebunt misericordiam coram dominis suis, qui illos duxerunt captivos, & revertentur in terram hanc: pius enim & clemens est Dominus Deus vester, & non avertet faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum.
10 Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem, per terram Ephraim & Manasse usque ad Zabulon, illis irridentibus & subsannantibus eos.
11 Attamen quidam viri ex Aser, & Manasse, & Zabulon, acquiescentes consilio, venerunt Jerusalem.
12 In Juda vero facta est manus Domini ut daret eis cor unum, ut facerent juxta præceptum regis & principum verbum Domini.
13 Congregatique sunt in Jerusalem populi multi, ut facerent solemnitatem azymorum, in mense secundo:
14 Et surgentes destruxerunt altaria, quæ erant in Jerusalem, atque universa, in quibus idolis adolebatur incensum, subvertentes, projecerunt in torrentem Cedron.
15 Immolaverunt autem Phase quartadecima die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque Levitæ tandem sanctificati, obtulerunt holocausta in domo Domini.
16 Steteruntque in ordine suo, juxta dispositionem & legem Moysi hominis Dei: Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum,
17 Eo quod multa turba sanctificata non esset: & idcirco immolarent Levitæ Phase his, qui non occurrerant sanctificari Domino.
18 Magna etiam pars populi de Ephraim, & Manasse, & Issachar, & Zabulon, quæ sanctificata non fuerat, comedit Phase, non juxta quod scriptū est: & oravit pro eis Ezechias dicens: Dominus bonus propitiabitur
19 Cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum: & non imputabit eis quod minus sanctificati sunt.
20 Quem exaudivit Dominus, & placatus est populo.
21 Feceruntque filii Israel, qui inventi sunt in Jerusalem, solemnitatem azymorum septem diebus in lætitia magna, laudantes Dominum per singulos dies: Levitæ quoque & sacerdotes, per organa, quæ suo officio congruebant.
22 Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum, qui habebant intelligentiam bonam super Domino: & comederunt septem diebus solemnitatis, immolantes victimas pacificorum, & laudantes Dominum Deum patrum suorum.
23 Placuitque universæ multitudini ut celebrarent etiam alios dies septem: quod & fecerunt cum ingenti gaudio.
24 Ezechias enim rex Juda præbuerat multitudini mille tauros, & septem millia ovium: principes vero dederant populo tauros mille, & oves decem millia: sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo.
25 Et hilaritate perfusa omnis turba Juda, tam sacerdotum & Levitarum, quam universæ frequentiæ, quæ venerat ex Israel: proselytorum quoque de terra Israel, & habitantium in Juda.
26 Factaque est grandis celebritas

in Jerusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat.

27 Surrexerunt autem sacerdotes atq; Levitæ benedicentes populo: & exaudita est vox eorum: pervenitq; oratio in habitaculum sanctum cæli.

CAPUT XXXI.

Populus idola lucosque in Juda & Ephraim demolitur; Ezechias sacerdotes & Levitas componit in ordinem ministerii: populo autem abundantissime offerrente constituuntur, factis horreis, qui servarent ac distribuerent Levitico generi quæ oblata erant.

1 CUmque hæc fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel, qui inventus fuerat in urbibus Juda, & fregerunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, & altaria destruxerunt, non solum de universo Juda & Benjamin, sed & de Ephraim quoque & Manasse, donec penitus everterent: reversiq; sunt omnes filii Israel in possessiones & civitates suas.

2 Ezechias autem constituit turmas sacerdotales & Leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam Levitarum, ad holocausta & pacifica, ut ministrarent & confiterentur, canerentque in portis castrorum Domini.

3 Pars autem regis erat, ut de propria ejus substantia offerretur holocaustum, mane semper & vespere. Sabbatis quoque, & calendis, & solemnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi.

4 Præcepit etiam populo habitantium Jerusalem, ut darent partes sacerdotibus, & Levitis, ut possent vacare legi Domini.

5 Quod cum percrebuisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini, & olei, mellis quoque: & omnium, quæ gignit humus, decimas obtulerunt.

6 Sed & filii Israel & Juda, qui habitabant in urbibus Juda, obtulerunt decimas boum & ovium, decimasque sanctorum, quæ voverant Domino Deo suo: atque universa portantes, fecerunt acervos plurimos.

7 Mense tertio cœperunt acervorum jacere fundamenta, & mense septimo compleverunt eos.

8 Cumque ingressi fuissent Ezechias, & principes ejus, viderunt acervos, & benedixerunt Domino ac populo Israel.

9 Interrogavitque Ezechias sacerdotes & Levitas, cur ita jacerent acervi.

10 Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc, dicens: Ex quo cœperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus, & saturati sumus, & remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo: reliquiarum autem copia est ista, quam cernis.

11 Præcepit igitur Ezechias ut præpararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent,

12 Intulerunt, tam primitias, quam decimas, & quæcumque voverant, fideliter. Fuit autem præfectus eorum Chonenias Levita, & Semei frater ejus, secundus,

13 Post quem Jahiel, & Azarias, & Nahath, & Asael, & Jerimoth, Jozabad quoque, & Eliel, & Jesmachias, & Mahath, & Banajas, præpositi sub manibus Choneniæ, & Semei fratris ejus, ex imperio Ezechiæ regis & Azariæ pontificis domus Dei, ad quos omnia pertinebant.

14 Core vero filius Jemna Levites & janitor orientalis portæ, præpositus erat iis quę sponte offerebantur Domino, primitiisque & consecratis in Sancta sanctorum.

15 Et sub cura ejus Eden, & Benjamin, Jesue, & Semejas, Amarias quoque & Sechenias, in civitatibus sacerdotum, ut fideliter distribuerent fratribus suis partes, minoribus atque majoribus:

16 Exceptis maribus ab annis tribus & supra, cunctis qui ingrediebantur templum Domini, & quidquid per singulos dies conducebat in ministerio, atque observationibus juxta divisiones suas,

17 Sacerdotibus per familias, & Levitis a vigesimo anno & supra, per ordines & turmas suas,

18 Universæque multitudini, tam uxoribus, quam liberis eorum utriusque sexus, fideliter cibi, de his quæ sanctificata fuerant, præbebantur.

19 Sed & filiorum Aaron per agros, & suburbana urbium singularum, dispositi erant viri, qui partes distri-

buerent universo sexui masculino de
sacerdotibus & Levitis.
20 Fecit ergo Ezechias universa quæ
diximus in omni Juda: operatusque
est bonum & rectum & verum, coram Domino Deo suo,
21 In universa cultura ministerii
domus Domini, juxta legem & cæremonias, volens requirere Deum
suum in toto corde suo: fecitque &
prosperatus est.

CAPUT XXXII.

Sennacherib Judam invadēte & Deum cæli blasphemante, Ezechias populum hortatur fidere in Domino, a quo ille minis & blasphemiis nititur eum avertere; orantibus autem Ezechia & Esaia, angelus dissipat exercitum Sennacherib, qui fugiens a filiis occiditur: porro Ezechias nimia felicitate elatus Deum offendit, cui impius filius Manasses succedit.

4 *Reg.* 18. 13. *Eccli.* 48. 20. *Isa.* 36. 1.

1 Post quæ & hujuscemodi veritatem, venit Sennacherib
rex Assyriorum, & ingressus Judam,
obsedit civitates munitas, volens eas
capere.
2 Quod cum vidisset Ezechias, venisse scilicet Sennacherib, & totum
belli impetum verti contra Jerusalem,
3 Inito cum principibus consilio,
virisque fortissimis, ut obturarent
capita fontium, qui erant extra urbem: & hoc omnium decernente sententia,
4 Congregavit plurimam multitudinem, & obturaverunt cunctos fontes, & rivum qui fluebat in medio
terræ, dicentes: Ne veniant reges
Assyriorum, & inveniant aquarum
abundantiam.
5 Ædificavit quoque, agens industrie, omnem murum, qui fuerat
dissipatus, & extruxit turres desuper, & forinsecus alterum murum:
instauravitque Mello in civitate David, & fecit universi generis armaturam & clypeos:
6 Constituitque principes bellatorum in exercitu: & convocavit universos in platea portæ civitatis, ac
locutus est ad cor eorum dicens:
7 Viriliter agite, & confortamini:
nolite timere, nec paveatis regem
Assyriorum, & universam multitudinem quæ est cum eo: multo enim
plures nobiscum sunt, quam cū illo.
8 Cum illo enim est brachium carneum: nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. Confortatusque
est populus hujuscemodi verbis Ezechiæ regis Juda.
9 Quæ postquam gesta sunt, misit
Sennacherib rex Assyriorum servos
suos in Jerusalem (ipse enim cum universo exercitu obsidebat Lachis)
ad Ezechiam regem Juda, & ad omnem populū qui erat in urbe, dicens:
10 Hæc dicit Sennacherib rex Assyriorum: In quo habentes fiduciam
sedetis obsessi in Jerusalem?
11 Num Ezechias decipit vos, ut
tradat morti in fame & siti, affirmans quod Dominus Deus vester liberet vos de manu regis Assyriorum?
12 Numquid non est iste Ezechias,
qui destruxit excelsa illius, & altaria, & præcepit Juda & Jerusalem,
dicens: Coram altari uno adorabitis,
& in ipso comburetis incensum?
13 An ignoratis quæ ego fecerim, &
patres mei, cunctis terrarum populis? numquid prævaluerunt dii gentium, omniumque terrarum, liberare regionem suam de manu mea?
14 Quis est de universis diis gentium
quas vastaverunt patres mei, qui
potuerit eruere populum suum de
manu mea, ut possit etiam Deus vester eruere vos de hac manu?
15 Non vos ergo decipiat Ezechias,
nec vana persuasione deludat, neque
credatis ei. Si enim nullus potuit
deus cunctarum gentium atque regnorum liberare populum suum de
manu mea, & de manu patrum meorum, consequenter nec Deus vester
poterit eruere vos de manu mea.
16 Sed & alia multa locuti sunt
servi ejus contra Dominum Deum,
& contra Ezechiam servum ejus.
17 Epistolas quoque scripsit plenas
blasphemiæ in Dominum Deum Israel, & locutus est adversus eum: Sicut dii gentium ceterarum non potuerunt liberare populum suum de
manu mea, sic & Deus Ezechiæ eruere non poterit populum suum de
manu ista.
18 Insuper & clamore magno, lingua Judaica, contra populum qui sedebat in muris Jerusalē, personabat,
ut terreret eos, & caperet civitatem.
19 Locutusque est contra Deum Jerusalem, sicut adversum deos populorū terræ, opera manuum hominū.

20 Oraverunt igitur, Ezechias rex, & Isaias filius Amos prophetes, adversum hanc blasphemiam, ac vociferati sunt usque in cælum.

† Tob. 1. 21. 21 † Et misit Dominus angelum, qui percussit omnem virum robustum, & bellatorem, & principem exercitus regis Assyriorum: reversusque est cum ignominia in terram suam. Cumque ingressus esset domum dei sui, filii qui egressi fuerant de utero ejus, interfecerunt eum gladio.

22 Salvavitque Dominus Ezechiam & habitatores Jerusalem de manu Sennacherib regis Assyriorum, & de manu omnium, & præstitit eis quietem per circuitum.

23 Multi etiam deferebant hostias & sacrificia Domino in Jerusalem, & munera Ezechiæ regi Juda: qui exaltatus est post hęc coram cunctis gentibus.

† 4 Reg. 20. 1. Isa. 38. 1. 24 † In diebus illis ægrotavit Ezechias usque ad mortem, & oravit Dominum: exaudivitque eum, & dedit ei signum.

25 Sed non juxta beneficia, quæ acceperat, retribuit, quia elevatum est cor ejus: & facta est contra eum ira, & contra Judam & Jerusalem.

26 Humiliatusque est postea, eo quod exaltatum fuisset cor ejus, tam ipse, quam habitatores Jerusalem: & idcirco non venit super eos ira Domini in diebus Ezechiæ.

27 Fuit autem Ezechias dives, & inclytus valde, & thesauros sibi plurimos congregavit argenti & auri & lapidis pretiosi, aromatum, & armorum universi generis, & vasorum magni pretii.

28 Apothecas quoque frumenti, vini, & olei, & præsepia omnium jumentorum, caulasque pecorum,

29 Et urbes ædificavit sibi: habebat quippe greges ovium & armentorum innumerabiles, eo quod dedisset ei Dominus substantiam multam nimis.

30 Ipse est Ezechias, qui obturavit superiorem fontem aquarum Gihon, & avertit eas subter ad occidentem urbis David: in omnibus operibus suis fecit prospere quæ voluit.

31 Attamen in legatione principum Babylonis, qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento, quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus ut tentaretur, & nota fierent omnia quæ erant in corde ejus.

32 Reliqua autem sermonum Ezechiæ, & misericordiarum ejus, scripta sunt in visione Isaiæ filii Amos prophetæ, & in Libro regum Juda & Israel.

33 Dormivitque Ezechias cum patribus suis, & sepelierunt eum super sepulcra filiorum David: & celebravit ejus exequias universus Juda, & omnes habitatores Jerusalem: regnavitque Manasses filius pro eo.

CAPUT XXXIII.

Manasses ob suas impietates captivus in Babylonem ducitur, in qua afflictione ad Deum conversus, suo regno restituitur, & idolis abjectis Dei cultum restaurat: cui impius filius Amon succedit: &, hoc a suis interfecto, regnat pius ejus filius Josias.

1 DUodecim annorum erat Manasses cum regnare cœpisset, & quinquaginta quinque annis regnavit in Jerusalem. 4 Reg. 21. 1.

2 Fecit autem malum coram Domino, juxta abominationes gentium, quas subvertit Dominus coram filiis Israel:

3 Et conversus instauravit excelsa, quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus: construxitque aras Baalim, & fecit lucos, & adoravit omnem militiam cæli, & coluit eam.

4 Ædificavit quoque altaria in domo Domini, de qua dixerat Dominus: † In Jerusalem erit nomen meum in æternum. † 2 Reg. 7. 10.

5 Ædificavit autem ea cuncto exercitui cæli, in duobus atriis domus Domini.

6 Transireque fecit filios suos per ignem in Vallebenennom: observabat somnia, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos, & incantatores: multaque mala operatus est coram Domino, ut irritaret eum:

7 Sculptile quoque & conflatile signum posuit in domo Dei, † de qua locutus est Deus ad David, & ad Salomonem filium ejus, dicens: In domo hac & in Jerusalem, quam elegi de cunctis tribubus Israel, ponam nomen meum in sempiternum. † 3 Reg. 8. 18.

8 Et moveri non faciam pedem Israel de terra, quam tradidi patribus

eorum:

eorum: ita dumtaxat si custodierint facere quæ præcepi eis, cunctamque legem & cæremonias, atque judicia per manum Moysi.
9 Igitur Manasses seduxit Judam, & habitatores Jerusalem, ut facerent malum super omnes gentes, quas subverterat Dominus a facie filiorum Israel.
10 Locutusque est Dominus ad eum, & ad populum illius, & attendere noluerunt.
11 Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum: ceperuntque Manassen, & vinctum catenis atque compedibus duxerunt in Babylonem.
12 Qui postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum: & egit pœnitentiam valde coram Deo patrum suorum.
13 Deprecatusque est eum, & obsecravit intente: & exaudivit orationem ejus, reduxitque eum Jerusalem in regnum suum, & cognovit Manasses quod Dominus ipse esset Deus.
14 Post hæc ædificavit murum extra civitatem David, ad occidentem Gihon in convalle, ab introitu portæ piscium per circuitum usque ad Ophel, & exaltavit illum vehementer: constituitque principes exercitus in cunctis civitatibus Juda munitis:
15 Et abstulit deos alienos, & simulacrum de domo Domini, aras quoque, quas fecerat in monte domus Domini, & in Jerusalem, & projecit omnia extra urbem.
16 Porro instauravit altare Domini, & immolavit super illud victimas, & pacifica, & laudem: præcepitque Judæ ut serviret Domino Deo Israel.
17 Attamen adhuc populus immolabat in excelsis Domino Deo suo.
18 Reliqua autem gestorum Manasse: & obsecratio ejus ad Deum suum: verba quoque Videntium, qui loquebantur ad eum in nomine Domini Dei Israel, continentur in sermonibus regum Israel.
19 Oratio quoque ejus & exauditio, & cuncta peccata atque contemptus, loca etiam in quibus ædificavit excelsa, & fecit lucos & statuas, antequam ageret pœnitentiam, scripta sunt in sermonibus Hozai.
20 Dormivit ergo Manasses cum patribus suis, & sepelierunt eum in domo sua: regnavitque pro eo filius ejus Amon.
21 Viginti duorum annorum erat Amon cum regnare cœpisset, & duobus annis regnavit in Jerusalem.
22 Fecitque malum in conspectu Domini, sicut fecerat Manasses pater ejus: & cunctis idolis, quæ Manasses fuerat fabricatus, immolavit atque servivit.
23 Et non est reveritus faciem Domini, sicut reveritus est Manasses pater ejus: & multo majora deliquit.
24 Cumque conjurassent adversus eum servi sui, interfecerunt eum in domo sua.
25 Porro reliqua populi multitudo, cæsis iis, qui Amon percusserant, constituit regem Josiam filium ejus pro eo.

CAPUT XXXIV.

Josias idolorum cultu sublato, templum instaurat, repertoque legis libro contertitus est, ex illius præscripto omnia constituit, & convocato populo lectoque libro fœdus cum Domino percussit.

1 Octo annorum erat Josias cum regnare cœpisset, & triginta & uno anno regnavit in Jerusalem. *4 Reg. 22. 1.*
2 Fecitque quod erat rectum in conspectu Domini, & ambulavit in viis David patris sui: non declinavit neque ad dextram, neque ad sinistram.
3 Octavo autem anno regni sui, cum adhuc esset puer, cœpit quærere Deum patris sui David: & duodecimo anno postquam regnare cœperat, mundavit Judam & Jerusalem ab excelsis, & lucis, simulacrisque & sculptilibus.
4 Destruxeruntque coram eo aras Baalim: & simulacra, quæ superposita fuerant, demoliti sunt: lucos etiam, & sculptilia succidit atque comminuit: & super tumulos eorum, qui eis immolare consueverant, fragmenta dispersit.
5 Ossa præterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundavitque Judam & Jerusalem.
6 Sed & in urbibus Manasse, & Ephraim, & Simeon, usque Nephthali, cuncta subvertit.

7 Cumque altaria dissipasset, & lucos, & sculptilia contrivisset in frusta, cunctaque delubra demolitus esset de universa terra Israel, reversus est in Jerusalem.

8 Igitur anno octavodecimo regni sui, mundata jam terra, & templo Domini, misit Saphan filium Eseliæ, & Maasiam principem civitatis, & Joha filium Joachaz a commentariis, ut instaurarent domum Domini Dei sui.

9 Qui venerunt ad Helciam sacerdotem magnum: acceptamque ab eo pecuniam, quæ illata fuerat in domum Domini, & quam congregaverant Levitæ, & janitores, de Manasse, & Ephraim, & universis reliquiis Israel, ob omni quoque Juda, & Benjamin, & habitatoribus Jerusalem,

10 Tradiderunt in manibus eorum qui præerant operariis in domo Domini, ut instaurarent templum, & infirma quæque sarcirent.

11 At illi dederunt eam artificibus, & cæmentariis, ut emerent lapides de lapicidinis, & ligna ad commissuras ædificii, & ad contignationem domorum, quas destruxerant reges Juda.

12 Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem præpositi operantium, Jahath & Abdias de filiis Merari, Zacharias & Mosollam de filiis Caath, qui urgebant opus: omnes Levitæ scientes organis canere.

13 Super eos vero, qui ad diversos usus onera portabant, erant scribæ, & magistri de Levitis janitores.

14 Cumque efferrent pecuniam, quæ illata fuerat in templum Domini, reperit Helcias sacerdos Librum legis Domini per manum Moysi.

15 Et ait ad Saphan scribam: Librum legis inveni in domo Domini: Et tradidit ei.

16 At ille intulit volumen ad regem, & nuntiavit ei, dicens: Omnia quæ dedisti in manu servorum tuorum, ecce complentur.

17 Argentum, quod repertum est in domo Domini, conflaverunt: datumque est præfectis artificum, & diversa opera fabricantium.

18 Præterea tradidit mihi Helcias sacerdos hunc librum. Quem cum rege præsente recitasset,

19 Audissetque ille verba legis, scidit vestimenta sua:

20 Et præcepit Helciæ, & Ahicam filio Saphan, & Abdon filio Micha, Saphan quoque scribæ, & Asaæ servo regis, dicens:

21 Ite, & orate Dominum pro me, & pro reliquiis Israel & Juda, super universis sermonibus Libri istius, qui repertus est: magnus enim furor Domini stillavit super nos, eo quod non custodierint patres nostri verba Domini, ut facerent omnia quæ scripta sunt in isto volumine.

22 Abiit ergo Helcias, & hi qui simul a rege missi fuerant, ad Oldam prophetidem, uxorem Sellum filii Thecuath, filii Hasra custodis vestium: quæ habitabat in Jerusalem in Secunda: & locuti sunt ei verba, quæ supra narravimus.

23 At illa respondit eis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Dicite viro, qui misit vos ad me:

24 Hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam mala super locum istum, & super habitatores ejus, cunctaque maledicta, quæ scripta sunt in Libro hoc, quem legerunt coram rege Juda.

25 Quia dereliquerunt me, & sacrificaverunt diis alienis, ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum, idcirco stillabit furor meus super locum istum, & non extinguetur.

26 Ad regem autem Juda, qui misit vos pro Domino deprecando, sic loquimini: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Quoniam audisti verba voluminis,

27 Atque emollitum est cor tuum, & humiliatus es in conspectu Dei, super his quæ dicta sunt contra locum hunc, & habitatores Jerusalem, reveritusque faciem meam, scidisti vestimenta tua, & flevisti coram me: ego quoque exaudivi te, dicit Dominus.

28 Jam enim colligam te ad patres tuos, & infereris in sepulcrum tuum in pace: nec videbunt oculi tui omne malum, quod ego inducturus sum super locum istum, & super habitatores ejus. † Retulerunt itaque regi cuncta quæ dixerat. †4 *Reg.* 23.1.

29 At ille convocatis universis majoribus natu Juda & Jerusalem,

30 Ascendit in domum Domini, unaque omnes viri Juda & habitatores Jerusalem, sacerdotes & Levitæ, & cunctus populus a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus

in

in domo Domini, legit rex omnia
verba voluminis:
31 Et stans in tribunali suo, percussit foedus coram Domino, ut ambularet post eum, & custodiret præcepta, & testimonia, & justificationes ejus, in toto corde suo, & in tota anima sua, faceretque quę scripta sunt in volumine illo, quod legerat.
32 Adjutavit quoque super hoc omnes, qui reperti fuerant in Jerusalem & Benjamin: & fecerunt habitatores Jerusalem juxta pactum Domini Dei patrum suorum.
33 Abstulit ergo Josias cunctas abominationes de universis regionibus filiorum Israel: & fecit omnes, qui residui erant in Israel, servire Domino Deo suo. Cunctis diebus ejus non recesserunt a Domino Deo patrum suorum.

CAPUT XXXV.

Immolato Phase maxima cum solemnitate plurimisque victimis, Josias festum azymorum septem diebus celebravit: deinde contra regem Ægypti pugnare tentans, graviterque vulneratus, moritur cum ingenti omnium luctu, & præsertim Jeremiæ prophetæ.

4 *Reg.* 23.21.
1 Fecit autem Josias in Jerusalem Phase Domino, quod immolatum est quartadecima die mensis primi:
2 Et constituit sacerdotes in officiis suis, hortatusque est eos ut ministrarent in domo Domini.
3 Levitis quoque, ad quorum eruditionem omnis Israel sanctificabatur Domino, locutus est: Ponite arcam in sanctuario templi, quod ædificavit Salomon filius David rex Israel, nequaquam enim eam ultra portabitis: nunc autē ministrate Domino Deo vestro, & populo ejus Israel.
4 Et præparate vos per domos & cognationes vestras, in divisionibus singulorum, sicut præcepit David rex Israel, & descripsit Salomon filius ejus.
5 Et ministrate in sanctuario per familias turmasque Leviticas,
6 Et sanctificati immolate Phase: fratres etiam vestros, ut possint juxta verba quæ locutus est Dominus in manu Moysi facere, præparate.
7 Dedit præterea Josias omni populo, qui ibi fuerat inventus in solemnitate Phase, agnos & hœdos de gregibus, & reliqui pecoris triginta millia, boum quoque tria millia: hæc de regis universa substantia.
8 Duces quoque ejus, sponte quod voverant, obtulerunt, tam populo, quam sacerdotibus, & Levitis. Porro Helcias, & Zacharias, & Jahiel, principes domus Domini, dederunt sacerdotibus ad faciendum Phase pecora commixtim duo millia sexcenta, & boves trecentos.
9 Chonenias autem, & Semejas, etiam Nathanael, fratres ejus, necnon Hasabias, & Jehiel, & Jozabad, principes Levitarum, dederunt ceteris Levitis ad celebrandum Phase quinque millia pecorum, & boves quingentos.
10 Præparatumque est ministerium, & steterunt sacerdotes in officio suo: Levitæ quoque in turmis, juxta regis imperium.
11 Et immolatum est Phase: asperseruntque sacerdotes manu sua sanguinem, & Levitæ detraxerunt pelles holocaustorum:
12 Et separaverunt ea ut darent per domos & familias singulorum, & offerrentur Domino, sicut scriptum est in Libro Moysi: de bobus quoque fecerunt similiter.
13 Et assaverunt Phase super ignem, juxta quod in lege scriptum est: pacificas vero hostias coxerunt in lebetibus, & cacabis, & ollis, & festinato distribuerunt universæ plebi.
14 Sibi autem, & sacerdotibus postea paraverunt: nam in oblatione holocaustorum & adipum usque ad noctem sacerdotes fuerunt occupati: unde Levitæ sibi, & sacerdotibus filiis Aaron paraverunt novissimis.
15 Porro cantores filii Asaph stabant in ordine suo, juxta præceptum David, & Asaph, & Heman, & Idithun, prophetarum regis: Janitores vero per portas singulas observabant, ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio: quam ob rem & fratres eorum Levitæ paraverunt eis cibos.
16 Omnis igitur cultura Domini rite completa est in die illa, ut facerent Phase, & offerrent holocausta super altare Domini, juxta præceptum regis Josiæ.
17 Feceruntque filii Israel, qui reperti fuerant ibi, Phase in tempore illo, & solemnitatem azymorum septem diebus.
18 Non fuit Phase simile huic in

Israel

Israel a diebus Samuelis prophetæ: sed nec quisquam de cunctis regibus Israel fecit Phase sicut Josias, sacerdotibus, & Levitis, & omni Judæ, & Israel qui repertus fuerat, & habitantibus in Jerusalem.

19 Octavodecimo anno regni Josiæ hoc Phase celebratum est.

†4 Reg. 23. 29. 20 † Postquam instauraverat Josias templum, ascendit Nechao rex Ægypti ad pugnandum in Charcamis juxta Euphratem: & processit in occursum ejus Josias.

21 At ille, missis ad eum nuntiis, ait: Quid mihi & tibi est rex Juda? non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire præcepit: desine adversum Deum facere, qui mecum est, ne interficiat te.

22 Noluit Josias reverti, sed præparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Nechao ex ore Dei: † verum perrexit ut dimicaret in campo Mageddo. †Zach 12. 11.

23 Ibique vulneratus a sagittariis, dixit pueris suis: Educite me de prælio, quia oppido vulneratus sum.

24 Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum, qui sequebatur eum more regio, & asportaverunt eum in Jerusalem, mortuusque est, & sepultus in mausoleo patrum suorum: & universus Juda & Jerusalem luxerunt eum:

25 Jeremias maxime: cujus omnes cantores atque cantatrices, usque in præsentem diem, lamentationes super Josiam replicant; & quasi lex obtinuit in Israel: Ecce scriptum fertur in lamentationibus.

26 Reliqua autem sermonum Josiæ & misericordiarum ejus, quæ lege præcepta sunt Domini,

27 Opera quoque illius prima & novissima, scripta sunt in libro regum Juda & Israel.

CAPUT XXXVI.

Josiæ succedit ejus filius Joachaz, quem Nechao rex Ægypti transfert in Ægyptum, fratremque Eliakim, quem Joakim nominat, substituit: quo in Babylonem ducto a Nabuchodonosore, regnat filius Joachin, & hunc rex Assyriorum una cum vasis templi in Babylonem abducit, patruumque illius impium Sedeciam substituit, qui Assyrii rebellans, templo ac Jerusalem incensis, transfertur una cum populo in Babylonem, propter regum & populi peccata; donec per Cyrum regem Persarum primo anno regni ejus redeundi datur facultas.

1 TUlit ergo populus terræ Joachaz filium Josiæ, & constituit regem pro patre suo in Jerusalem. 4 Reg. 23. 30.

2 Viginti trium annorum erat Joachaz cum regnare cœpisset, & tribus mensibus regnavit in Jerusalem.

3 Amovit autem eum rex Ægypti cum venisset in Jerusalem, & condemnavit terram centum talentis argenti, & talento auri.

4 Constituitque pro eo regem, † Eliakim fratrem ejus, super Judam & Jerusalem: & vertit nomen ejus Joakim: ipsum vero Joachaz tulit secum, & abduxit in Ægyptum. †Mat. 1. 11.

5 Viginti quinque annorum erat Joakim cum regnare cepisset, & undecim annis regnavit in Jerusalem: fecitq; malū coram Domino Deo suo.

6 Contra hunc ascendit Nabuchodonosor rex Chaldæorum, & vinctum catenis duxit in Babylonem.

7 Ad quam & vasa Domini transtulit, & posuit ea in templo suo.

8 Reliqua autem verborum Joakim, & abominationum ejus, quas operatus est, & quæ inventa sunt in eo, continentur in Libro regum Juda & Israel. Regnavit autem Joachin filius ejus pro eo.

9 Octo annorum erat Joachin cum regnare cepisset, & tribus mensibus, ac decem diebus regnavit in Jerusalem, fecitque malum in conspectu Domini.

10 Cumque anni circulus volveretur, misit Nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in Babylonem, asportatis simul pretiosissimis vasis domus Domini. † Regem vero constituit Sedeciam patruum ejus super Judam & Jerusalem. †4 Reg. 24. 17. Jerem. 37. 1.

11 Vigin-

11 Viginti & unius anni erat Sede-
cias cum regnare cœpisset, & unde-
cim annis regnavit in Jerusalem.
12 Fecitque malum in oculis Do-
mini Dei sui, nec erubuit faciem Je-
remiæ prophetæ, loquentis ad se ex
ore Domini.
13 A rege quoque Nabuchodono-
sor recessit, qui adjuraverat eum per
Deum: & induravit cervicem suam
& cor, ut non reverteretur ad Do-
minum Deum Israel.
14 Sed & universi principes sacer-
dotum, & populus, prævaricati sunt
inique juxta universas abominatio-
nes gentium, & polluerunt domum
Domini, quam sanctificaverat sibi
in Jerusalem.
15 Mittebat autem Dominus Deus
patrum suorum ad illos per manum
nuntiorum suorum, de nocte con-
surgens, & quotidie commonens: eo
quod parceret populo & habitaculo
suo.
16 At illi subsannabant nuntios
Dei, & parvipendebant sermones
ejus, illudebantque prophetis, do-
nec ascenderet furor Domini in po-
pulum ejus, & esset nulla curatio.
17 Adduxit enim super eos regem
Chaldæorum, & interfecit juvenes
eorum gladio in domo sanctuarii sui:
non est misertus adolescentis, & vir-
ginis, & senis, nec decrepiti quidem,
sed omnes tradidit in manibus ejus.
18 Universaque vasa domus Do-
mini, tam majora, quam minora: &
thesauros templi, & regis, & prin-
cipum; transtulit in Babylonem.
19 Incenderunt hostes domum Dei,
destruxeruntque murum Jerusalem,
universas turres combusserunt, &
quidquid pretiosum fuerat, demo-
liti sunt.
20 Si quis evaserat gladium, ductus in
Babylonem servivit regi, & filiis ejus,
donec imperaret rex Persarum,
21 Et compleretur sermo Domini
ex ore Jeremiæ, & celebraret terra
sabbata sua: cunctis enim diebus de-
solationis egit sabbatum, usque dum
complerentur septuaginta anni.
22 † Anno autem primo Cyri re- †1 *Esd.*
gis Persarum, ad explendum sermo- 1. 1. &
nem Domini, quem locutus fuerat 6. 3. *Jer.*
per os Jeremiæ, suscitavit Dominus 25. 12.
spiritum Cyri regis Persarum: qui & 29.
jussit prædicari in universo regno 10.
suo, etiam per scripturam, dicens:
23 Hæc dicit Cyrus rex Persarum:
Omnia regna terræ dedit mihi Do-
minus Deus cæli, & ipse præcepit
mihi ut ædificarem ei domum in Je-
rusalem, quæ est in Judæa: quis ex vo-
bis est in omni populo ejus? sit Domi-
nus Deus suus cum eo, & ascendat.

LIBER PRIMUS ESDRÆ.

CAPUT PRIMUM.

Cyrus, completis 70. captivitatis Babylonicæ annis, divinitus inspiratus redditis vasis templi Salomonis 5400. captivitatem Israelitis relaxat, concedens templi reædificationem.

2 Par. 36. 22. Jer. 25. 12. & 29. 10.

1 IN anno primo Cyri regis Persarum, ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum: & traduxit vocem in omni regno suo, etiam per scripturam, dicens:

2 Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & ipse præcepit mihi ut ædificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa.

3 Quis est in vobis de universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Jerusalem, quæ est in Judæa, & ædificet domum Domini Dei Israel, ipse est Deus qui est in Jerusalem.

4 Et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant, adjuvent eum viri de loco suo, argento & auro, & substantia, & pecoribus, excepto quod voluntarie offerunt templo Dei, quod est in Jerusalem.

5 Et surrexerunt principes patrum de Juda, & Benjamin, & Sacerdotes, & Levitæ, & omnis cujus Deus suscitavit spiritum, ut ascenderent ad ædificandum templum Domini, quod erat in Jerusalem.

6 Universique qui erant in circuitu, adjuverunt manus eorum in vasis argenteis & aureis, in substantia & jumentis, in supellectili, exceptis his, quæ sponte obtulerant.

7 Rex quoque Cyrus protulit vasa templi Domini, quæ tulerat Nabuchodonosor de Jerusalem, & posuerat ea in templo dei sui.

8 Protulit autem ea Cyrus rex Persarum per manum Mithridatis filii Gazabar, & annumeravit ea Sassabasar principi Juda.

9 Et hic est numerus eorum: Phialæ aureæ triginta, phialæ argenteæ mille, cultri vigintinovem, scyphi aurei triginta,

10 Scyphi argentei secundi quadringenti decem, vasa alia mille.

11 Omnia vasa aurea & argentea, quinque millia quadringenta: universa tulit Sassabasar, cum his qui

ascen-

ascendebant de transmigratione Babylonis in Jerusalem.

CAPUT II.

Numerus revertentium duce Zorobabel e captivitate Babylonica in Jerusalem, ac donorum in reædificationem templi oblatorum.

1 HI sunt autem provinciæ filii, qui ascenderunt de captivitate, quam transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis in Babylonem, & reversi sunt in Jerusalem & Judam, unusquisque in civitatem suam.

2 Qui venerunt cum Zorobabel, Josue, Nehemia, Saraja, Rahelaja, Mardochai, Belsan, Mesphar, Beguai, Rehum, Baana. Numerus virorum populi Israel:

3 Filii Pharos, duo millia centum septuagintaduo.

4 Filii Sephatia, trecenti septuagintaduo.

5 Filii Area, septingenti septuagintaquinque.

6 Filii Phahath Moab, filiorum Josue: Joab, duo millia octingenti duodecim.

7 Filii Ælam, mille ducenti quinquagintaquatuor.

8 Filii Zethua, nongenti quadragintaquinque.

9 Filii Zachai, septingenti sexaginta.

10 Filii Bani, sexcenti quadragintaduo.

11 Filii Bebai, sexcenti vigintitres.

12 Filii Azgad, mille ducenti vigintiduo.

13 Filii Adonicam, sexcenti sexagintasex.

14 Filii Beguai, duo millia quinquagintasex.

15 Filii Adin, quadringenti quinquagintaquatuor.

16 Filii Ather, qui erant ex Ezechia, nonagintaocto.

17 Filii Besai, trecenti vigintitres.

18 Filii Jora, centum duodecim.

19 Filii Hasum, ducenti vigintitres.

20 Filii Gebbar, nonagintaquinque.

21 Filii Bethlehem, centum vigintitres.

22 Viri Netupha, quinquagintasex.

23 Viri Anathoth, centum vigintiocto.

24 Filii Azmaveth, quadragintaduo.

25 Filii Cariathiarim, Cephira, & Beroth, septingenti quadragintatres.

26 Fillii Rama & Gabaa, sexcenti vigintiunus.

27 Viri Machmas, centum vigintiduo.

28 Viri Bethel & Hai, ducenti vigintitres.

29 Filii Nebo, quinquagintaduo.

30 Filii Megbis, centum quinquagintasex.

31 Filii Ælam alterius, mille ducenti quinquagintaquatuor.

32 Filii Harim, trecenti viginti.

33 Filii Lod, Hadid, & Ono, septingenti vingintiquinque.

34 Filii Jericho, trecenti quadragintaquinque.

35 Filii Senaa, tria millia sexcenti triginta.

36 Sacerdotes: Filii Jadaja in domo Josue, nongenti septuagintatres.

37 Filii Emmer, mille quinquagintaduo.

38 Filii Pheshur, mille ducenti quadragintaseptem.

39 Filii Harim, mille decẽ & septẽ.

40 Levitæ: Filii Josue & Cedmihel filiorum Odoviæ, septuagintaquatuor.

41 Cantores: Filii Asaph, centum vigintiocto.

42 Filii Janitorum: filii Sellum, filii Ater, filii Telmon, filii Accub, filii Hatita, filii Sobai: universi centum trigintanovem.

43 Nathinæi: filii Siha, filii Hasupha, filii Tabbaoth,

44 Filii Ceros, filii Siaa, filii Phadon,

45 Filii Lebana, filii Hagaba, filii Accub,

46 Filii Hagab, filii Semlai, filii Hanan,

47 Filii Gaddel, filii Gaher, filii Raaja,

48 Filii Rasin, filii Necoda, filii Gazam,

49 Filii Aza, filii Phasea, filii Besee,

50 Filii Asena, filii Munim, filii Nephusim,

51 Filii Bacbuc, filii Hacupha, filii Harhur,

52 Filii Besluth, filii Mahida, filii Harsa,

53 Filii Bercos, filii Sisara, filii Thema,

54 Filii Nasia, filii Hatipha,

55 Filii servorum Salomonis, filii Sotai, filii Sopheret, filii Pharuda,

56 Filii Jala, filii Dercon, filii Geddel,
57 Filii Saphatia, filii Hatil, filii Phochereth, qui erant de Asebaim, filii Ami.
58 Omnes Nathinæi, & filii servorum Salomonis, trecenti nonagintaduo.
59 Et hi qui ascenderunt de Thelmala, Thelharsa, Cherub, & Adon, & Emer: & non potuerunt indicare domum patrum suorum & semen suum, utrum ex Israel essent.
60 Filii Dalaja, filii Tobia, filii Necoda, sexcenti quinquagintaduo.
61 Et de filiis sacerdotum: filii Hobia, filii Accos, filii Berzellai, qui accepit de filiabus Berzellai Galaaditis, uxorem, & vocatus est nomine eorum:
62 Hi quæsierunt scripturam genealogiæ suæ, & non invenerunt, & ejecti sunt de sacerdotio.
63 Et dixit Athersatha eis, ut non comederent de Sancto sanctorum, donec surgeret sacerdos doctus atque perfectus.
64 Omnis multitudo quasi unus, quadragintaduo millia trecenti sexaginta:
65 Exceptis servis eorum, & ancillis, qui erant septem millia trecenti triginta septem: & in ipsis cantores atque cantatrices ducenti.
66 Equi eorum septingenti triginta sex, muli eorum, ducenti quadragintaquinque,
67 Cameli eorum, quadringenti trigintaquinque, asini eorum, sex millia septingenti viginti.
68 Et de principibus patrum, cum ingrederentur templum Domini, quod est in Jerusalem, sponte obtulerunt in domum Dei ad extruendam eam in loco suo.
69 Secundum vires suas dederunt impensas operis, auri solidos sexaginta millia, & mille, argenti mnas quinque millia, & vestes sacerdotales centum.
70 Habitaverunt ergo sacerdotes, & Levitæ, & de populo, & cantores, & janitores, & Nathinæi, in urbibus suis, universusque Israel in civitatibus suis.

CAPUT III.

Convocato populo in Jerusalem extruitur altare, super quo victimæ offeruntur; celebratur quoque septem diebus festum tabernaculorum; & secundo reversionis anno templum fundatur, populo vociferante partim ex gaudio, partim ex fletu.

1 Jamque venerat mensis septimus, & erant filii Israel in civitatibus suis: congregatus est ergo populus quasi vir unus in Jerusalem:
2 Et surrexit Josue filius Josedec, & fratres ejus sacerdotes, & Zorobabel filius Salathiel, & fratres ejus, & ædificaverunt altare Dei Israel, ut offerrent in eo holocautomata, sicut scriptum est in lege Moysi viri Dei.
3 Collocaverunt autem altare Dei super bases suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum, & obtulerunt super illud holocaustum Domino mane & vespere:
4 Feceruntque solemnitatem tabernaculorum, sicut scriptum est, & holocaustum diebus singulis per ordinem secundum præceptum opus diei in die suo.
5 Et post hæc holocaustum juge, tam in calendis quam in universis solemnitatibus Domini, quæ erant consecratæ, & in omnibus in quibus ultro offerebatur munus Domino.
6 A primo die mensis septimi cœperunt offerre holocaustum Domino: porro templum Dei nondum fundatum erat.
7 Dederunt autem pecunias latomis & cæmentariis: cibum quoque, & potum, & oleum, Sidoniis Tyriisque, ut deferrent ligna cedrina de Libano ad mare Joppe, juxta quod præceperat Cyrus rex Persarum eis.
8 Anno autem secundo adventus eorum ad templum Dei in Jerusalem, mense secundo, cœperunt Zorobabel filius Salathiel, & Josue filius Josedec, & reliqui de fratribus eorum sacerdotes, & Levitæ, & omnes qui venerant de captivitate in Jerusalem, & constituerunt Levitas a viginti annis & supra, ut urgerent opus Domini.
9 Stetitque Josue & filii ejus, & fratres ejus, Cedmihel & filii ejus, & filii Juda, quasi vir unus, ut in-

ſtarent ſuper eos qui faciebant opus in templo Dei: filii Henadad; & filii eorum, & fratres eorum Levitæ.
10 Fundato igitur a cæmentariis templo Domini, ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cum tubis: & Levitæ filii Aſaph in cymbalis, ut laudarent Deum per manus David regis Iſrael.
11 Et concinebant in hymnis, & confeſſione Domino: Quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia ejus ſuper Iſrael. Omnis quoque populus vociferabatur clamore magno in laudando Dominum, eo quod fundatum eſſet templum Domini.
12 Plurimi etiam de ſacerdotibus & Levitis, & principes patrum, & ſeniores, qui viderant templum prius cum fundatum eſſet, & hoc templum in oculis eorum, flebant voce magna: & multi vociferantes in lætitia, elevabant vocem.
13 Nec poterat quiſquam agnoſcere vocem clamoris lætantium, & vocem fletus populi: commixtim enim populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.

CAPUT IV.

Iſraelis hoſtes Samaritani, qui ab Aſſur miſſi fuerant ad inhabitandas urbes Samariæ, impediunt templi & urbis inſtaurationem, quod non admitterentur ut ſimul ædificarent, & uſque ad ſecundum Darii annum intermitti procurant.

1 Audierunt autem hoſtes Judæ & Benjamin, quia filii captivitatis ædificarent templum Domino Deo Iſrael:
2 Et accedentes ad Zorobabel, & ad principes patrum, dixerunt eis: Ædificemus vobiſcum, quia ita ut vos, quærimus Deum veſtrum: ecce nos immolavimus victimas a diebus Aſor Haddan regis Aſſur, qui adduxit nos huc.
3 Et dixit eis Zorobabel, & Joſue, & reliqui principes patrum Iſrael: Non eſt vobis & nobis, ut ædificemus domum Deo noſtro, ſed nos ipſi ſoli ædificabimus Domino Deo noſtro, ſicut præcepit nobis Cyrus rex Perſarum.
4 Factum eſt igitur, ut populus terræ impediret manus populi Judæ, & turbaret eos in ædificando.
5 Conduxerunt autem adverſus eos conſiliatores, ut deſtruerent conſilium eorum omnibus diebus Cyri regis Perſarum, & uſque ad regnum Darii regis Perſarum.
6 In regno autem Aſſueri, in principio regni ejus, ſcripſerunt accuſationem adverſus habitatores Judæ & Jeruſalem.
7 Et in diebus Artaxerxis ſcripſit Beſelam Mithridates, & Thabeel, & reliqui, qui erant in conſilio eorum, ad Artaxerxem regem Perſarum: epiſtola autem accuſationis ſcripta erat Syriace, & legebatur ſermone Syro.
8 Reum Beelteem, & Samſai ſcriba, ſcripſerunt epiſtolam unam de Jeruſalem Artaxerxi regi, hujuſcemodi:
9 Reum Beelteem & Samſai ſcriba, & reliqui conſiliatores eorum, Dinæi, & Apharſathachæi, Terphalæi, Apharſæi, Archuæi, Babylonii, Suſanechæi, Dievi, & Ælamitæ,
10 Et ceteri de gentibus, quas tranſtulit Aſenaphar magnus & glorioſus: & habitare eas fecit in civitatibus Samariæ, & in reliquis regionibus trans flumen in pace.
11 (Hoc eſt exemplar epiſtolæ, quam miſerunt ad eum) Artaxerxi regi, ſervi tui, viri qui ſunt trans fluvium, ſalutem dicunt.
12 Notum ſit regi, quia Judæi, qui aſcenderunt a te ad nos, venerunt in Jeruſalem civitatem rebellem & peſſimam, quam ædificant, extruentes muros ejus, & parietes componentes.
13 Nunc igitur notum ſit regi, quia ſi civitas illa ædificata fuerit, & muri ejus inſtaurati, tributum, & vectigal, & annuos reditus non dabunt, & uſque ad reges hæc noxa perveniet.
14 Nos autem memores ſalis, quod in palatio comedimus, & quia læſiones regis videre nefas ducimus, idcirco miſimus & nuntiavimus regi,
15 Ut recenſeas in libris hiſtoriarum patrum tuorum, & invenies ſcriptum in commentariis: & ſcies quoniam urbs illa, urbs rebellis eſt, & nocens regibus & provinciis, & bella concitantur in ea ex diebus antiquis: quam ob rem & civitas ipſa deſtructa eſt.
16 Nuntiamus nos regi, quoniam

si civitas illa ædificata fuerit, & muri ipsius instaurati, possessionem trans fluvium non habebis.
17 Verbum misit rex ad Reum Beelteem, & Samsai scribam, & ad reliquos qui erant in consilio eorum habitatores Samariæ, & ceteris trans fluvium, salutem dicens & pacem.
18 Accusatio, quam misistis ad nos, manifeste lecta est coram me,
19 Et a me præceptum est: & recensuerunt inveneruntque quoniam civitas illa a diebus antiquis adversum reges rebellat, & seditiones, & prælia concitantur in ea:
20 Nam & reges fortissimi fuerunt in Jerusalem, qui & dominati sunt omni regioni quæ trans fluvium est: tributum quoque & vectigal, & reditus accipiebant.
21 Nunc ergo audite sententiam: Prohibeatis viros illos, ut urbs illa non ædificetur, donec si forte a me jussum fuerit.
22 Videte ne negligenter hoc impleatis, & paulatim crescat malum contra reges.
23 Itaque exemplum edicti Artaxerxis regis lectum est coram Reum Beelteem, & Samsai scriba, & consiliariis eorum: & abierunt festini in Jerusalem ad Judæos, & prohibuerunt eos in brachio & robore.
24 Tunc intermissum est opus domus Domini in Jerusalem, & non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

CAPUT V.

Aggæi & Zachariæ prophetarum exhortatione templi ædificatio repetitur, frustra conantibus hoc impedire principibus qui trans flumen in Samaria constituti erant a rege Assyriorum.

1 PRophetaverunt autem Aggæus propheta & Zacharias filius Addo, prophetantes ad Judæos, qui erant in Judæa & Jerusalem, in nomine Dei Israel.
2 Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Josue filius Josedec, & cœperunt ædificare templum Dei in Jerusalem, & cum eis prophetæ Dei adjuvantes eos.
3 In ipso autem tempore venit ad eos Thathanai, qui erat dux trans flumen, & Stharbuzanai, & consiliarii eorum: sicque dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut domum hanc ædificaretis, & muros ejus instauraretis?
4 Ad quod respondimus eis, quæ essent nomina hominum auctorum ædificationis illius.
5 Oculus autem Dei eorum factus est super senes Judæorum, & non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur, & tunc satisfacerent adversus accusationem illam.
6 Exemplar epistolæ, quam misit Thathanai dux regionis trans flumen, & Stharbuzanai, & consiliatores ejus Arphasachæi, qui erant trans flumen, ad Darium regem.
7 Sermo, quem miserant ei, sic scriptus erat: Dario regi pax omnis.
8 Notum sit regi, isse nos ad Judæam provinciam, ad domum Dei magni, quæ ædificatur lapide impolito, & ligna ponuntur in parietibus: opusque illud diligenter extruitur, & crescit in manibus eorum.
9 Interrogavimus ergo senes illos, & ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc ædificaretis, & muros hos instauraretis?
10 Sed & nomina eorum quæsivimus ab eis, ut nuntiaremus tibi: scripsimusque nomina eorum virorum, qui sunt principes in eis.
11 Hujuscemodi autem sermonem responderunt nobis, dicentes: Nos sumus servi Dei cęli & terræ, & ædificamus templum, quod erat extructum ante hos annos multos, quodque rex Israel magnus ædificaverat, & extruxerat.
12 Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri Deum cęli, tradidit eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldæi, domum quoq; hanc destruxit, & populum ejus transtulit in Babylonem.
13 Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit edictum ut domus Dei hæc ædificaretur.
14 Nam & vasa templi Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodonosor tulerat de templo, quod erat in Jerusalem, & asportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, & data sunt Sassabasar vocabulo, quem & principem constituit,
15 Dixitque ei: Hæc vasa tolle, & vade, & pone ea in templo quod est in Jerusalem, & domus Dei ædificetur in loco suo.

16 Tunc

16 Tunc itaque Saſſabaſar ille
venit & poſuit fundamenta templi
Dei in Jeruſalem, & ex eo tempo-
re uſque nunc ædificatur, & necdum
completum eſt.
17 Nunc ergo, ſi videtur regi bo-
num, recenſeat in bibliotheca re-
gis, quæ eſt in Babylone, utrum-
nam a Cyro rege juſſum fuerit ut
ædificaretur domus Dei in Jeruſa-
lem, & voluntatem regis ſuper hac
re mittat ad nos.

CAPUT VI.

*Darius Cyri decretum de templo ex-
truendo in bibliotheca ſua inventum ju-
bet compleri ſuppeditato ſumptu; tem-
plum autem ſexto Darii anno abſolu-
tum, cum ingenti lætitia plurimiſque
victimis dedicatur, ac Paſcha ſeptem
diebus celebratur.*

1 TUnc Darius rex præcepit: &
recenſuerunt in bibliothe-
ca librorum, qui erant repoſiti in
Babylone,
2 Et inventum eſt in Ecbatanis,
quod eſt caſtrum in Medena provin-
cia, volumen unum, taliſque ſcri-
ptus erat in eo commentarius:
3 Anno primo Cyri regis: Cyrus
rex decrevit ut domus Dei ædificare-
tur, quæ eſt in Jeruſalem, in loco ubi
immolent hoſtias, & ut ponant
fundamenta ſupportantia altitudi-
nem cubitorum ſexaginta, & lati-
tudinem cubitorum ſexaginta,
4 Ordines de lapidibus impolitis
tres, & ſic ordines de lignis novis:
ſumptus autem de domo regis da-
buntur.
5 Sed & vaſa templi Dei aurea &
argentea, quæ Nabuchodonoſor tu-
lerat de templo Jeruſalem, & attu-
lerat ea in Babylonem, reddantur,
& referantur in templum in Jeruſa-
lem in locum ſuum, quæ & poſita
ſunt in templo Dei.
6 Nunc ergo Thathanai dux regio-
nis, quæ eſt trans flumen, Stharbu-
zanai, & conſiliarii veſtri Apharſa-
chæi, qui eſtis trans flumen, pro-
cul recedite ab illis,
7 Et dimittite fieri templum Dei
illud a duce Judæorum, & a ſenio-
ribus eorum, ut domum Dei illam
ædificent in loco ſuo.
8 Sed & a me præceptum eſt, quid
oporteat fieri a presbyteris Judæo-
rum illis, ut ædificetur domus Dei,
ſcilicet ut de arca regis, id eſt, de
tributis, quæ dantur de regione trans
flumen, ſtudioſe ſumptus dentur vi-
ris illis, ne impediatur opus.
9 Quod ſi neceſſe fuerit, & vitulos,
& agnos, & hœdos in holocauſtum
Deo cæli, frumentum, ſal, vinum, &
oleum, ſecundum ritum ſacerdo-
tum, qui ſunt in Jeruſalem, detur
eis per ſingulos dies, ne ſit in aliquo
querimonia.
10 Et offerant oblationes Deo cæli,
orentque pro vita regis, & filiorum
ejus.
11 A me ergo poſitum eſt decretum:
Ut omnis homo qui hanc mutaverit
juſſionem, tollatur lignum de domo
ipſius, & erigatur, & configatur in
eo, domus autem ejus publicetur.
12 Deus autem, qui habitare fecit
nomen ſuum ibi, diſſipet omnia re-
gna, & populum qui extenderit ma-
num ſuam ut repugnet, & diſſipet
domum Dei illam, quæ eſt in Jeruſa-
lem. Ego Darius ſtatui decretum,
quod ſtudioſe impleri volo.
13 Igitur Thathanai dux regionis
trans flumen, & Stharbuzanai, &
conſiliarii ejus, ſecundum quod
præceperat Darius rex, ſic diligen-
ter executi ſunt.
14 Seniores autem Judæorum ædi-
ficabant, & proſperabantur juxta
prophetiam Aggæi prophetæ, & Za-
chariæ filii Addo: & ædificaverunt
& conſtruxerunt, jubente Deo Iſ-
rael, & jubente Cyro, & Dario, &
Artaxerxe, regibus Perſarum:
15 Et compleverunt domum Dei
iſtam, uſque ad diem tertium menſis
Adar, qui eſt annus ſextus regni Da-
rii regis.
16 Fecerunt autem filii Iſrael, ſa-
cerdotes & Levitæ, & reliqui filio-
rum tranſmigrationis, dedicatio-
nem domus Dei in gaudio.
17 Et obtulerunt in dedicationem
domus Dei, vitulos centum, arie-
tes ducentos, agnos quadringentos,
hircos caprarum pro peccato totius
Iſrael duodecim, juxta numerum
tribuum Iſrael.
18 Et ſtatuerunt ſacerdotes in or-
dinibus ſuis, & Levitas in vicibus
ſuis, ſuper opera Dei in Jeruſalem,
† ſicut ſcriptum eſt in Libro Moyſi. † Num. 3. 6. & 8. 9.
19 Fecerunt autem filii Iſrael tranſ-
migrationis, Paſcha, quartadecima
die menſis primi.

20 Purificati enim fuerant sacerdotes & Levitæ quasi unus : omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis, & fratribus suis sacerdotibus, & sibi.

21 Et comederunt filii Israel, qui reversi fuerant de transmigratione, & omnes qui se separaverant a coinquinatione gentium terræ ad eos, ut quærerent Dominum Deum Israel.

22 Et fecerunt solemnitatem azymorum septem diebus in lætitia, quoniam lætificaverat eos Dominus, & converterat cor regis Assur ad eos, ut adjuvaret manus eorum in opere domus Domini Dei Israel.

CAPUT VII.

Esdras scriba, assumptis comitibus, Jerusalem ascendit cum edicto regis magnisque muneribus, legem Dei docturus populumque recturus; & refertur regis edictum.

1 POst hæc autem verba, in regno Artaxerxis regis Persarum, Esdra filius Sarajæ, filii Azariæ, filii Helciæ,

2 Filii Sellum, filii Sadoc, filii Achitob,

3 Filii Amariæ, filii Azariæ, filii Marajoth,

4 Filii Zarahiæ, filii Ozi, filii Bocci,

5 Filii Abisue, filii Phinees, filii Eleazar, filii Aaron sacerdotis ab initio.

6 Ipse Esdras ascendit de Babylone, & ipse scriba velox in lege Moysi, quam Dominus Deus dedit Israel: & dedit ei rex, secundum manum Domini Dei ejus super eum, omnem petitionem ejus.

7 Et ascenderunt de filiis Israel, & de filiis sacerdotum, & de filiis Levitarum, & de cantoribus, & de janitoribus, & de Nathinæis, in Jerusalem, anno septimo Artaxerxis regis.

8 Et venerunt in Jerusalem mense quinto, ipse est annus septimus regis.

9 Quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo die mensis quinti venit in Jerusalem, juxta manum Dei sui bonam super se.

10 Esdras enim paravit cor suum, ut investigaret legem Domini, & faceret & doceret in Israel præceptum & judicium.

11 Hoc est autem exemplar epistolæ edicti, quod dedit rex Artaxerxes Esdræ sacerdoti, scribæ erudito in sermonibus & præceptis Domini, & cæremoniis ejus in Israel.

12 Artaxerxes rex regum Esdræ sacerdoti, scribæ legis Dei cæli doctissimo, salutem.

13 A me decretum est, ut cuicumque placuerit in regno meo de populo Israel, & de sacerdotibus ejus, & de Levitis, ire in Jerusalem, tecum vadat.

14 A facie enim regis, & septem consiliatorum ejus, missus es, ut visites Judæam & Jerusalem in lege Dei tui, quæ est in manu tua:

15 Et ut feras argentum & aurum, quod rex & consiliatores ejus sponte obtulerunt Deo Israel, cujus in Jerusalem tabernaculum est.

16 Et omne argentum & aurum quodcumque inveneris in universa provincia Babylonis, & populus offerre voluerit, & de sacerdotibus quæ sponte obtulerint domui Dei sui, quæ est in Jerusalem,

17 Libere accipe, & studiose eme de hac pecunia vitulos, arietes, agnos, & sacrificia & libamina eorum, & offer ea super altare templi Dei vestri, quod est in Jerusalem.

18 Sed & si quid tibi & fratribus tuis placuerit, de reliquo argento & auro ut faciatis, juxta voluntatem Dei vestri facite.

19 Vasa quoque, quæ dantur tibi in ministerium domus Dei tui, trade in conspectu Dei in Jerusalem.

20 Sed & cetera, quibus opus fuerit in domum Dei tui, quantumcumque necesse est ut expendas, dabitur de thesauro, & de fisco regis,

21 Et a me. Ego Artaxerxes rex, statui atque decrevi omnibus custodibus arcæ publicæ, qui sunt trans flumen, ut quodcumque petierit a vobis Esdras sacerdos, scriba legis Dei cæli, absque mora detis,

22 Usque ad argenti talenta centum, & usque ad frumenti coros centum, & usque ad vini batos centum, & usque ad batos olei centum, sal vero absque mensura.

23 Omne, quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuatur diligenter in domo Dei cæli: ne forte irascatur contra regnum regis, & filiorum ejus.

24 Vobis quoque notum facimus de
universis sacerdotibus, & Levitis, &
cantoribus, & janitoribus, Nathi-
næis, & ministris domus Dei hu-
jus, ut vectigal, & tributum, & an-
nonas, non habeatis potestatem im-
ponendi super eos.
25 Tu autem Esdra, secundum sa-
pientiam Dei tui, quæ est in manu
tua, constitue judices & præsides, ut
judicent omni populo qui est trans
flumen, his videlicet qui noverunt
legem Dei tui, sed & imperitos do-
cete libere.
26 Et omnis qui non fecerit legem
Dei tui, & legem regis diligenter,
judicium erit de eo, sive in mortem,
sive in exilium, sive in condemna-
tionem substantiæ ejus, vel certe in
carcerem.
27 Benedictus Dominus Deus pa-
trum nostrorum, qui dedit hoc in
corde regis, ut glorificaret domum
Domini, quæ est in Jerusalem,
28 Et in me inclinavit misericor-
diam suam coram rege & consiliato-
ribus ejus, & universis principibus re-
gis potentibus: & ego confortatus
manu Domini Dei mei, quæ erat in
me, congregavi de Israel principes
qui ascenderent mecum.

CAPUT VIII.

*Recensentur qui de Babylone ascende-
runt cum Esdra: qui indicto jejunio pro
directione itineris Deum precantes, pro-
spere perveniunt in Jerusalem, ac vasa
quæ secum attulerant in templum adfe-
runt cum victimis.*

1 HI sunt ergo principes fami-
liarum, & genealogia eo-
rum, qui ascenderunt mecum in
regno Artaxerxis regis de Babylone.
2 De filiis Phinees, Gersom. De
filiis Ithamar, Daniel, De filiis Da-
vid, Hattus.
3 De filiis Secheniæ, filiis Pharos,
Zacharias: & cum eo numerati sunt
viri centum quinquaginta.
4 De filiis Phahath Moab, Elioe-
nai filius Zarehe, & cum eo ducen-
ti viri.
5 De filiis Secheniæ, filius Eze-
chiel, & cum eo trecenti viri.
6 De filiis Adan, Abed filius Jo-
nathan, & cum eo quinquaginta viri.
7 De filiis Alam, Isaias filius
Athaliæ, & cum eo septuaginta viri.
8 De filiis Saphatiæ, Zebedia filius
Michael, & cum eo octoginta viri.
9 De filiis Joab, Obedia filius Jahiel,
& cum eo ducenti decē & octo viri.
10 De filiis Selomith, filius Josphiæ,
& cum eo centum sexaginta viri.
11 De filiis Bebai, Zacharias filius
Bebai, & cum eo vigintiocto viri.
12 De filiis Azgad, Johanan filius
Eccetan, & cum eo centum & de-
cem viri.
13 De filiis Adonicam, qui erant
novissimi: & hæc nomina eorum:
Elipheleth, & Jehiel, & Samajas,
& cum eis sexaginta viri.
14 De filiis Begui, Uthai & Zachur,
& cum eis septuaginta viri.
15 Congregavi autem eos ad flu-
vium, qui decurrit ad Ahava, &
mansimus ibi tribus diebus: quæsi-
vique in populo & sacerdotibus de
filiis Levi, & non inveni ibi.
16 Itaque misi Eliezer, & Ariel,
& Semejam, & Elnathan, & Jarib,
& alterum Elnathan, & Nathan, &
Zachariam, & Mosollam principes:
& Jojarib, & Elnathan sapientes.
17 Et misi eos ad Eddo, qui est pri-
mus in Chasphiæ loco, & posui in
ore eorum verba, quæ loquerentur
ad Eddo, & fratres ejus Nathinæos,
in loco Chasphiæ, ut adducerent
nobis ministros domus Dei nostri.
18 Et adduxerunt nobis per ma-
num Dei nostri bonam super nos,
virum doctissimum de filiis Moholi
filii Levi filii Israel, & Sarabiam & fi-
lios ejus & fratres ejus decem & octo,
19 Et Hasabiam, & cum eo Isaiam
de filiis Merari, fratresque ejus & fi-
lios ejus viginti:
20 Et de Nathinæis, quos dederat
David & principes ad ministeria Le-
vitarum, Nathinæos ducentos vi-
ginti: omnes hi suis nominibus vo-
cabantur.
21 Et prædicavi ibi jejunium juxta
fluvium Ahava, ut affligeremur co-
ram Domino Deo nostro, & petere-
mus ab eo viam rectam nobis & filiis
nostris, universæque substantiæ no-
stræ.
22 Erubui enim petere á rege auxi-
lium & equites, qui defenderent
nos ab inimico in via: quia dixera-
mus regi: Manus Dei nostri est super
omnes, qui quærunt eum in bonita-
te: & imperium ejus, & fortitudo
ejus, & furor super omnes, qui de-
relinquunt eum.

23 Jejunavimus autem, & rogavimus Deum nostrum per hoc: & evenit nobis prospere.
24 Et separavi de principibus sacerdotum duodecim, Sarabiam, & Hasabiam, & cum eis de fratribus eorum decem.
25 Appendique eis argentum & aurum, & vasa consecrata domus Dei nostri, quæ obtulerat rex & consiliatores ejus, & principes ejus, universusque Israel eorum qui inventi fuerant:
26 Et appendi in manibus eorum argenti talenta sexcenta quinquaginta, & vasa argentea centum, auri centum talenta:
27 Et crateres aureos viginti, qui habebant solidos millenos, & vasa æris fulgentis optimi duo, pulcra ut aurum.
28 Et dixi eis: Vos sancti Domini, & vasa sancta, & argentum & aurum quod sponte oblatum est Domino Deo patrum nostrorum:
29 Vigilate & custodite, donec appendatis coram principibus sacerdotum, & Levitarum, & ducibus familiarum Israel in Jerusalem, in thesaurum domus Domini.
30 Susceperunt autem sacerdotes & Levitæ pondus argenti & auri, & vasorum, ut deferrent Jerusalem in domum Dei nostri.
31 Promovimus ergo a flumine Ahava duodecimo die mensis primi ut pergeremus Jerusalem: & manus Dei nostri fuit super nos, & liberavit nos de manu inimici & insidiatoris in via.
32 Et venimus Jerusalem, & mansimus ibi tribus diebus.
33 Die autem quarta appensum est argentum, & aurum, & vasa in domo Dei nostri, per manum Meremoth filii Uriæ sacerdotis, & cum eo Eleazar filius Phinees, cumque eis Jozabed filius Josue, & Noadaja filius Bennoi Levitæ,
34 Juxta numerum & pondus omnium: descriptumque est omne pondus in tempore illo.
35 Sed & qui venerant de captivitate filii transmigrationis, obtulerunt holocautomata Deo Israel, vitulos duodecim pro omni populo Israel, arietes nonaginta sex, agnos septuaginta septem, hircos pro peccato duodecim: omnia in holocaustum Domino.
36 Dederunt autem edicta regis satrapis, qui erant de conspectu regis, & ducibus trans flumen, & elevaverunt populum & domum Dei.

CAPUT IX.

Audiens Esdras Judæos matrimonia contraxisse cum gentibus, scindit vestimenta sua, & populi peccata confitetur, lugetque coram Domino.

1 Postquam autem hæc completa sunt, accesserunt ad me principes, dicentes: Non est separatus populus Israel, sacerdotes & Levitæ, a populis terrarum, & abominationibus eorum, Chananæi videlicet, & Hethæi, & Pherezæi, & Jebusæi, & Ammonitarum, & Moabitarum, & Ægyptiorum, & Amorrhæorum:
2 Tulerunt enim de filiabus eorum sibi & filiis suis, & commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum: manus etiam principum & magistratuum fuit in transgressione hac prima.
3 Cumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum & tunicam, & evelli capillos capitis mei & barbæ, & sedi mœrens.
4 Convenerunt autem ad me omnes, qui timebant verbum Dei Israel, pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, & ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum:
5 Et in sacrificio verspertino surrexi de afflictione mea, & scisso pallio & tunica, curvavi genua mea, & expandi manus meas ad Dominum Deum meum,
6 Et dixi: Deus meus confundor & erubesco levare faciem meam ad te: quoniam iniquitates nostræ multiplicatæ sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt usque ad cælum,
7 A diebus patrum nostrorum: sed & nos ipsi peccavimus graviter usq; ad diem hanc, & in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi, & reges nostri, & sacerdotes nostri, in manum regum terrarum, & in gladium, & in captivitatem, & in rapinam, & in confusionem vultus, sicut & die hac.
8 Et nunc quasi parum & ad momentum facta est deprecatio nostra apud Dominum Deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquiæ,

& dare-

& daretur nobis paxillus in loco
sancto ejus, & illuminaret ocu-
los nostros Deus noster, & daret
nobis vitam modicam in servitute
nostra,
9 Quia servi sumus, & in servitute
nostra non dereliquit nos Deus no-
ster, sed inclinavit super nos mise-
ricordiam coram rege Persarum, ut
daret nobis vitam, & sublimaret
domum Dei nostri, & extrueret so-
litudines ejus, & daret nobis sepem
in Juda & Jerusalem.
10 Et nunc quid dicemus Deus no-
ster post hæc? quia dereliquimus
mandata tua,
11 Quæ præcepisti in manu servo-
rum tuorum prophetarum, dicens:
Terra, ad quam vos ingredimini ut
possideatis eam, terra immunda est,
juxta immunditiam populorum,
ceterarumque terrarum, abomina-
tionibus eorum qui repleverunt
eam ab ore usque ad os in coinqui-
natione sua.
12 Nunc ergo † filias vestras ne
detis filiis eorum, & filias eorum ne
accipiatis filiis vestris, & non quæ-
ratis pacem eorum, & prosperita-
tem eorum, usque in æternum: ut
confortemini, & comedatis quæ
bona sunt terræ, & heredes habeatis
filios vestros usque in sæculum.
13 Et post omnia quæ venerunt su-
per nos in operibus nostris pessimis,
& in delicto nostro magno, quia tu
Deus noster liberasti nos de iniqui-
tate nostra, & dedisti nobis salutem
sicut est hodie,
14 Ut non converteremur, & irrita
faceremus mandata tua, neque ma-
trimonia jungeremus cum populis
abominationum istarum. Numquid
iratus es nobis usque ad consumma-
tionem ne dimitteres nobis reliquias
ad salutem?
15 Domine Deus Israel justus es tu:
quoniam derelicti sumus, qui salva-
remur sicut die hac. Ecce coram te
sumus in delicto nostro. non enim
stari potest coram te super hoc.

† Deut 7. 3.

CAPUT X.

Esdras, convocatis filiis universis transmigrationis, præcepit repudiari uxores alienigenas: quod cum se facturos spopondissent, recensentur qui huic operi præsint, & qui hujuscemodi matrimonia contraxerant.

1 SIc ergo orante Esdra, & im-
plorante eo, & flente, &
jacente ante templum Dei collectus
est ad eum de Israel cœtus grandis
nimis virorum & mulierum, & pue-
rorum, & flevit populus fletu mul-
to.
2 Et respondit Sechenias filius Je-
hiel de filiis Ælam, & dixit Esdræ:
Nos prævaricati sumus in Deum no-
strum, & duximus uxores alienigenas
de populis terræ: & nunc, si est
pœnitentia in Israel super hoc,
3 Percutiamus fœdus cum Domi-
no Deo nostro, ut projiciamus uni-
versas uxores, & eos qui de his nati
sunt, juxta voluntatem Domini, &
eorum qui timent preceptum Domi-
ni Dei nostri: secundum legem fiat.
4 Surge, tuum est decernere, nos-
que erimus tecum: confortare, &
fac.
5 Surrexit ergo Esdras, & adjura-
vit principes sacerdotum & Levita-
rum, & omnem Israel, ut facerent
secundum verbum hoc, & jurave-
runt.
6 Et surrexit Esdras ante domum
Dei, & abiit ad cubiculum Johanan
filii Eliasib, & ingressus est illuc,
panem non comedit, & aquam non
bibit: lugebat enim transgressionem
eorum, qui venerant de captivitate.
7 Et missa est vox in Juda, & in
Jerusalem omnibus filiis transmi-
grationis, ut congregarentur in Je-
rusalem:
8 Et omnis qui non venerit in tri-
bus diebus juxta consilium princi-
pum & seniorum, auferetur univer-
sa substantia ejus, & ipse abjicietur
de cœtu transmigrationis.
9 Convenerunt igitur omnes viri
Juda & Benjamin in Jerusalem tri-
bus diebus, ipse est mensis nonus,
vigesimo die mensis: & sedit omnis
populus in platea domus Dei, tre-
mentes pro peccato, & pluviis.
10 Et surrexit Esdras sacerdos, &
dixit ad eos: Vos transgressi estis, &

duxistis uxores alienigenas, ut adderetis super delictum Israel.

11 Et nunc date confessionem Domino Deo patrum vestrorum, & facite placitum ejus, & separamini a populis terræ, & ab uxoribus alienigenis.

12 Et respondit universa multitudo, dixitque voce magna: Juxta verbum tuum ad nos, sic fiat.

13 Verumtamen quia populus multus est, & tempus pluviæ, & non sustinemus stare foris, & opus non est diei unius vel duorum (vehementer quippe peccavimus in sermone isto)

14 Constituantur principes in universa multitudine: & omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas, veniant in temporibus statutis, & cum his seniores per civitatem & civitatem, & judices ejus, donec avertatur ira Dei nostri a nobis super peccato hoc.

15 Igitur Jonathan filius Azahel, & Jaasia filius Thecue, steterunt super hoc, & Mesollam & Sebethai Levites adjuverunt eos:

16 Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt, Esdras sacerdos, & viri principes familiarum, in domos patrum suorum, & omnes per nomina sua, & sederunt in die primo mensis decimi ut quærerent rem.

17 Et consummati sunt omnes viri, qui duxerant uxores alienigenas, usque ad diem primam mensis primi.

18 Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas. De filiis Josue filii Josedec, & fratres ejus, Maasia, & Eliezer, & Jarib, & Godolia.

19 Et dederunt manus suas ut ejicerent uxores suas, & pro delicto suo arietem de ovibus offerrent.

20 Et de filiis Emmer, Hanani, & Zebedia.

21 Et de filiis Harim, Maasia, & Elia, & Semeja, & Jehiel, & Ozias.

22 Et de filiis Pheshur, Elioenai, Maasia, Ismael, Nathanael, Jozabed, & Elasa.

23 Et de filiis Levitarum, Jozabed, & Semei, & Celaja, ipse est Calita, Phataja, Juda, & Eliezer.

24 Et de cantoribus, Eliasib. Et de janitoribus, Sellum, & Telem, & Uri.

25 Et ex Israel, de filiis Pharos, Remeja, & Jezia, & Melchia, & Miamin, & Eliezer, & Melchia, & Banea.

26 Et de filiis Ælam, Mathania, Zacharias, & Jehiel, & Abdi, & Jerimoth, & Elia.

27 Et de filiis Zethua, Elioenai, Eliasib, Mathania, & Jerimuth, & Zabad, & Aziza.

28 Et de filiis Bebai, Johanan, Hanania, Zabbai, Athalai.

29 Et de filiis Bani, Mosollam, & Melluch, & Adaja, Jasub, & Saal, & Ramoth.

30 Et de filiis Phahath Moab, Edna, & Chalal, Banajas, & Maasias, Mathanias, Beseleel, Bennui, & Manasse.

31 Et de filiis Herem, Eliezer, Josue, Melchias, Semejas, Simeon,

32 Benjamin, Maloch, Samarias.

33 Et de filiis Hasom, Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet, Jermai, Manasse, Semei.

34 De filiis Bani, Maaddi, Amram, & Vel,

35 Baneas, & Badajas, Cheliau,

36 Vania, Marimuth, & Eliasib,

37 Mathanias, Mathanai, & Jasi,

38 Et Bani, & Bennui, Semei,

39 Et Salmias, & Nathan, & Adajas,

40 Et Mechnedebai, Sisai, Sarai,

41 Ezrel, & Selemiau, Semeria,

42 Sellum, Amaria, Joseph.

43 De filiis Nebo, Jehiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Jeddu, & Joel, & Banaja.

44 Omnes hi acceperant uxores alienigenas, & fuerunt ex eis mulieres, quæ pepererant filios.

LIBER NEHEMIÆ, QUI ET ESDRÆ SECUNDUS dicitur.

CAPUT PRIMUM.

Nehemias Artaxerxis pincerna, audita Judæorum, qui a captivitate residui erant, afflictione, flet, ac multis diebus jejunat, populi peccata confitens, & misericordiam a Deo petens.

1 VErba Nehemiæ filii Helchiæ. Et factum est in mense Casleu, anno vigesimo, & ego eram in Susis castro.
2 Et venit Hanani unius de fratribus meis, ipse & viri ex Juda: & interrogavi eos de Judæis, qui remanserant & supererant de captivitate, & Jerusalem.
3 Et dixerunt mihi: Qui remanserunt, & relicti sunt de captivitate ibi in provincia, in afflictione magna sunt, & in opprobrio: & murus Jerusalem dissipatus est, & portæ ejus combustæ sunt igni.
4 Cumque audissem verba hujuscemodi, sedi, & flevi, & luxi diebus multis: jejunabam, & orabam ante faciem Dei cæli.
† Dan. 9. 4. 5 Et dixi: † Quæso Domine Deus cæli fortis, magne atque terribilis, qui custodis pactum & misericordiam cum his qui te diligunt, & custodiunt mandata tua:
6 Fiant aures tuæ auscultantes, & oculi tui aperti, ut audias orationem servi tui, quam ego oro coram te hodie, nocte & die, pro filiis Israel servis tuis: & confiteor pro peccatis filiorum Israel, quibus peccaverunt tibi: ego & domus patris mei peccavimus,
7 Vanitate seducti sumus, & non custodivimus mandatum tuum, & cæremonias & judicia, quæ præcepisti Moysi famulo tuo.
8 Memento verbi, quod mandasti Moysi servo tuo, dicens: Cum transgressi fueritis, ego dispergam vos in populos:
9 Et si revertamini ad me, & custodiatis præcepta mea, & faciatis ea; etiamsi abducti fueritis ad extrema cæli, inde congregabo vos, & reducam in locum, quem elegi ut habitaret nomen meum ibi.
10 Et ipsi servi tui, & populus tuus: quos redemisti in fortitudine tua magna, & in manu tua valida.
11 Obsecro Domine, sit auris tua attendens ad orationem servi tui, & ad orationem servorum tuorum, qui volunt timere nomen tuum: & dirige servum tuum hodie, & da ei misericordiam ante virum hunc. ego enim eram pincerna regis.

CAPUT II.

Nehemias impetratis a rege litteris venit Jerosolymam, & ad murorum instaurationem hortatur, & incumbit, frustra frementibus hostibus.

1 FActum est autem in mense Nisan, anno vigesimo Artaxerxis regis: & vinum erat ante eum, & levavi vinum, & dedi regi: & eram quasi languidus ante faciem ejus.
2 Dixitque mihi rex: Quare vultus tuus tristis est, cum te ægrotum non videam? non est hoc frustra, sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde, ac nimis:
3 Et dixi regi: Rex in æternum vive: quare non mœreat vultus meus, quia civitas domus sepulcrorum patris mei deserta est, & portæ ejus combustæ sunt igni?
4 Et ait mihi rex: Pro qua re postulas? Et oravi Deum cæli,
5 Et dixi ad regem: Si videtur regi bonum, & si placet servus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Judæam, ad civitatem sepulcri patris mei, & ædificabo eam.
6 Dixitque mihi rex, & regina quæ sedebat juxta eum: Usque ad quod tempus erit iter tuum, &

quando reverteris? Et placuit ante
vultum regis, & misit me: & con-
stitui ei tempus.
7 Et dixi regi: Si regi videtur bo-
num, epistolas det mihi ad duces re-
gionis trans flumen, ut traducant
me, donec veniam in Judæam:
8 Et epistolam ad Asaph custodem
saltus regis, ut det mihi ligna, ut te-
gere possim portas turris domus, &
muros civitatis, & domum, quam
ingressus fuero. Et dedit mihi rex
juxta manum Dei mei bonam me-
cum.
9 Et veni ad duces regionis trans
flumen, dedique eis epistolas regis.
Miserat autem rex mecum principes
militum, & equites.
10 Et audierunt, Sanaballat Horo-
nites, & Tobias servus Ammanites:
& contristati sunt afflictione ma-
gna, quod venisset homo, qui quæ-
reret prosperitatem filiorum Israel.
11 Et veni Jerusalem, & eram ibi
tribus diebus,
12 Et surrexi nocte ego, & viri
pauci mecum, & non indicavi cui-
quam quid Deus dedisset in corde
meo ut facerem in Jerusalem, & ju-
mentum non erat mecum, nisi ani-
mal, cui sedebam.
13 Et egressus sum per portam val-
lis nocte, & ante fontem draconis,
& ad portam stercoris, & considera-
bam murum Jerusalem dissipatum,
& portas ejus consumptas igni.
14 Et transivi ad portam fontis, &
ad aquæductum regis, & non erat
locus jumento, cui sedebam, ut
transiret.
15 Et ascendi per torrentem nocte,
& considerabam murum, & rever-
sus veni ad portam vallis, & redii.
16 Magistratus autem nesciebant
quo abiissem, aut quid ego facerem:
sed & Judæis & sacerdotibus, & opti-
matibus, & magistratibus, & reli-
quis qui faciebant opus, usque ad
id loci nihil indicaveram.
17 Et dixi eis: Vos nostis afflictio-
nem in qua sumus; quia Jerusalem
deserta est, & portæ ejus consumptæ
sunt igni: venite, & ædificemus mu-
ros Jerusalem, & non simus ultra
opprobrium:
18 Et indicavi eis manum Dei mei,
quod esset bona mecum, & verba re-
gis, quæ locutus esset mihi, & ajo:
Surgamus & ædificemus. Et confor-
tatæ sunt manus eorum in bono.
19 Audierunt autem, Sanaballat
Horonites, & Tobias servus Amma-
nites, & Gossem Arabs, & subsanna-
verunt nos, & despexerunt, dixe-
runtque: Quæ est hæc res, quam fa-
citis? numquid contra regem vos
rebellatis?
20 Et reddidi eis sermonem, dixique
ad eos: Deus cæli ipse nos juvat, &
nos servi ejus sumus: surgamus &
ædificemus: vobis autem non est
pars, & justitia, & memoria in Je-
rusalem.

CAPUT III.

*Jerusalem in muris, turribus, ac portis,
ædificatur a variis qui hic recensentur.*

1 ET surrexit Eliasib sacerdos
magnus, & fratres ejus sa-
cerdotes, & ædificaverunt portam
gregis: ipsi sanctificaverunt eam, &
statuerunt valvas ejus, & usque ad
turrim centum cubitorum sanctifi-
caverunt eam, usque ad turrim Ha-
naneel.
2 Et juxta eum ædificaverunt viri
Jericho: & juxta eum ædificavit Za-
chur filius Amri.
3 Portam autem piscium ædificave-
runt filii Asnaa: ipsi texerunt eam,
& statuerunt valvas ejus, & seras, &
vectes. Et juxta eos ædificavit Mari-
muth filius Uriæ, filii Accus.
4 Et juxta eum ædificavit Mosol-
lam filius Barachiæ, filii Mesezebel:
& juxta eos ædificavit Sadoc filius
Baana:
5 Et juxta eos ædificaverunt The-
cueni: optimates autem eorum non
supposuerunt colla sua in opere Do-
mini sui.
6 Et portam veterem ædificave-
runt, Jojada filius Phasea, & Mosol-
lam filius Besodia: ipsi texerunt
eam, & statuerunt valvas ejus, &
seras, & vectes:
7 Et juxta eos ædificaverunt Mel-
tias Gabaonites, & Jadon Merona-
thites, viri de Gabaon & Maspha,
pro duce qui erat in regione trans
flumen.
8 Et juxta eum ædificavit Eziel fi-
lius Araja aurifex: & juxta eum ædi-
ficavit Ananias filius pigmentarii: &
dimiserunt Jerusalem usque ad mu-
rum plateæ latioris.
9 Et juxta eum ædificavit Raphaja
filius Hur, princeps vici Jerusalem.

10 Et juxta eum ædificavit Jedaja filius Haromaph contra domum suam: & juxta eum ædificavit Hattus filius Hasboniæ.
11 Mediam partem vici ædificavit Melchias filius Herem, & Hasub filius Phahath Moab, & turrim furnorum.
12 Et juxta eum ædificavit Sellum filius Alohes princeps mediæ partis vici Jerusalem, ipse & filiæ ejus.
13 Et portam vallis ædificavit Hanum, & habitatores Zanoe: ipsi ædificaverunt eam, & statuerunt valvas ejus, & seras, & vectes, & mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii.
14 Et portam sterquilinii ædificavit Melchias filius Rechab, princeps vici Bethacharam: ipse ædificavit eam, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes.
15 Et portam fontis ædificavit Sellum filius Cholhoza, princeps pagi Maspha: ipse ædificavit eam, & texit, & statuit valvas ejus, & seras, & vectes, & muros piscinæ Siloe in hortum regis, & usque ad gradus, qui descendunt de civitate David.
16 Post eum ædificavit Nehemias filius Azboc, princeps dimidiæ partis vici Bethsur, usque contra sepulcrum David, & usque ad piscinam, quæ grandi opere constructa est, & usque ad domum fortium.
17 Post eum ædificaverunt Levitæ, Rehum filius Benni: post eum ædificavit Hasebias princeps dimidiæ partis vici Ceilæ in vico suo.
18 Post eum ædificaverunt fratres eorum, Bavai filius Enadad, princeps dimidiæ partis Ceilæ.
19 Et ædificavit juxta eum Azer filius Josue, princeps Maspha, mensuram secundam, contra ascensum firmissimi anguli.
20 Post eum in monte ædificavit Baruch filius Zachai mensuram secundam, ab angulo usque ad portam domus Eliasib sacerdotis magni.
21 Post eum ædificavit Merimuth filius Uriæ filii Haccus, mensuram secundam, a porta domus Eliasib, donec extenderetur domus Eliasib.
22 Et post eum ædificaverunt sacerdotes, viri de campestribus Jordanis.
23 Post eum ædificavit Benjamin & Hasub contra domum suam: & post eum ædificavit Azarias filius Maasiæ filii Ananiæ contra domum suam.
24 Post eum ædificavit Bennui filius Henadad mensuram secundam, a domo Azariæ usque ad flexuram, & usque ad angulum.
25 Phalel filius Ozi contra flexuram & turrim, quæ eminet de domo regis excelsa, id est, in atrio carceris: post eum Phadaja filius Pharos.
26 Nathinæi autem habitabant in Ophel usque contra portam aquarum ad orientem, & turrim, quæ prominebat.
27 Post eum ædificaverunt Thecueni mensuram secundam e regione, a turre magna & eminente usque ad murum templi.
28 Sursum autem a porta equorum ædificaverunt sacerdotes, unusquisque contra domum suam.
29 Post eos ædificavit Sadoc filius Emmer contra domum suam. Et post eum ædificavit Semaja filius Secheniæ, custos portæ orientalis.
30 Post eum ædificavit Hanania filius Selemiæ, & Hanun filius Seleph sextus, mensuram secundam: post eum ædificavit Mosollam filius Barachiæ, contra gazophylacium suum. Post eum ædificavit Melchias filius aurificis usque ad domum Nathinæorum, & scruta vendentium contra portam judicialem, & usque ad cœnaculum anguli.
31 Et inter cœnaculum anguli in porta gregis ædificaverunt artifices & negotiatores.

CAPUT IV.

Adversantibus Sanaballat & Tobia cum ceteris gentibus, Judæi altera manu ædificant, altera gladium tenent; & Nehemia contra illorum subsannationes & insidias, Deum orante, opus perficitur.

1 Factum est autem, cum audisset Sanaballat quod ædificaremus murum, iratus est valde: & motus nimis subsannavit Judæos,
2 Et dixit coram fratribus suis, & frequentia Samaritanorum: Quid Judæi faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt, & complebunt in una die? Numquid ædificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt?
3 Sed & Tobias Ammanites proximus ejus, ait: Ædificent: si ascenderit vulpes transiliet murum eorum lapideum.

4 Audi Deus noster, quia facti sumus despectui: converte opprobrium super caput eorum, & da eos in despectionem in terra captivitatis.

5 Ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriserunt ædificantes.

6 Itaque ædificavimus murum, & conjunximus totum usque ad partem dimidiam: & provocatum est cor populi ad operandum.

7 Factum est autem, cum audisset Sanaballat, & Tobias, & Arabes, & Ammanitæ, & Azotii, quod obducta esset cicatrix muri Jerusalem, & quod cœpissent interrupta concludi, irati sunt nimis.

8 Et congregati sunt omnes pariter,ut venirent,& pugnarent contra Jerusalem, & molirentur insidias.

9 Et oravimus Deum nostrum, & posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos.

10 Dixit autem Judas: Debilitata est fortitudo portantis, & humus nimia est, & nos non poterimus ædificare murum.

11 Et dixerunt hostes nostri: Nesciant, & ignorent, donec veniamus in medium eorum,& interficiamus eos, & cessare faciamus opus.

12 Factum est autem, venientibus Judæis, qui habitabant juxta eos, & dicentibus nobis per decem vices, ex omnibus locis quibus venerant ad nos,

13 Statui in loco post murum per circuitum populum in ordinem cũ gladiis suis, & lanceis, & arcubus.

14 Et perspexi atque surrexi: & ajo ad optimates & magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni & terribilis mementote, & pugnate pro fratribus vestris, filiis vestris, & filiabus vestris, & uxoribus vestris, & domibus vestris.

15 Factum est autem, cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit Deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum.

16 Et factum est a die illa, media pars juvenum eorum faciebat opus, & media parata erat ad bellum, & lanceæ, & scuta, & arcus, & loricæ, & principes post eos in omni domo Juda.

17 Ædificantium in muro, & portantium onera, & imponentium: una manu sua faciebat opus, & altera tenebat gladium:

18 Ædificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et ædificabant, & clangebant buccina juxta me.

19 Et dixi ad optimates, & ad magistratus, & ad reliquam partem vulgi: Opus grande est & latum, & nos separati sumus in muro procul alter ab altero:

20 In loco quocumque audieritis clangorem tubæ, illuc concurrite ad nos: Deus noster pugnabit pro nobis.

21 Et nos ipsi faciamus opus: & media pars nostrum teneat lanceas, ab ascensu auroræ, donec egrediantur astra.

22 In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in medio Jerusalem, & sint nobis vices per noctem, & diem, ad operandum.

23 Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui erant post me, non deponebamus vestimenta nostra: unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

CAPUT V.

In magna inopia Nehemias divites avaros increpat, usurasque prohibet, sua indigentibus sponte elargiens: itaque hanc operis remoram submovet.

1 Et factus est clamor populi & uxorum ejus magnus, adversus fratres suos Judæos.

2 Et erant qui dicerent: Filii nostri, & filiæ nostræ multæ sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus.

3 Et erant qui dicerent: Agros nostros, & vineas, & domos nostras opponamus, & accipiamus frumentum in fame.

4 Et alii dicebant: Mutuo sumamus pecunias in tributa regis, demusque agros nostros & vineas:

5 Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum, sic carnes nostræ sunt: & sicut filii eorum, ita & filii nostri. ecce nos subjugamus filios nostros & filias nostras in servitutem, & de filiabus nostris sunt famulæ, nec habemus unde possint redimi, &

agros noſtros, & vineas noſtras alii
poſſident.
6 Et iratus ſum nimis cum audiſſem
clamorem eorum ſecundum verba
hæc:
7 Cogitavitq;cor meum mecum: &
increpavi optimates & magiſtratus,
& dixi eis: Uſuraſne ſinguli a fratri-
bus veſtris exigitis? Et congregavi
adverſum eos concionem magnam,
8 Et dixi eis: Nos, ut ſcitis, re-
demimus fratres noſtros Judęos, qui
venditi fuerant gentibus, ſecundum
poſſibilitatem noſtram: & vos igi-
tur vendetis fratres veſtros, & redi-
memus eos? Et ſiluerunt, nec inve-
nerunt quid reſponderent.
9 Dixique ad eos: Non eſt bona
res, quam facitis: quare non in ti-
more Dei noſtri ambulatis, ne ex-
probretur nobis a gentibus inimicis
noſtris?
10 Et ego, & fratres mei, & pueri
mei, commodavimus plurimis pe-
cuniam & frumentum: non repeta-
mus in commune iſtud, æs alienum
concedamus, quod debetur nobis.
11 Reddite eis hodie agros ſuos, &
vineas ſuas, & oliveta ſua, & do-
mos ſuas: quin potius & centeſi-
mam pecuniæ, frumenti, vini, &
olei, quam exigere ſoletis ab eis,
date pro illis.
12 Et dixerunt: Reddemus, & ab
eis nihil quæremus: ſicque faciemus
ut loqueris. Et vocavi ſacerdotes,
& adjuravi eos, ut facerent juxta
quod dixeram.
13 Inſuper excuſſi ſinum meum, &
dixi: Sic excutiat Deus omnem vi-
rum, qui non compleverit verbum
iſtud de domo ſua, & de laboribus
ſuis: ſic excutiatur, & vacuus fiat.
Et dixit univerſa multitudo: Amen.
Et laudaverunt Deum. Fecit ergo
populus ſicut erat dictum.
14 A die autem illa, qua præcepe-
rat rex mihi ut eſſem dux in terra
Juda, ab anno vigeſimo uſque ad
annum trigeſimum ſecundum Arta-
xerxis regis, per annos duodecim,
ego & fratres mei annonas, quę du-
cibus debebantur, non comedimus.
15 Duces autem primi, qui fue-
rant ante me, gravaverunt popu-
lum, & acceperunt ab eis, in pane,
& vino, & pecunia, quotidie ſiclos
quadraginta: ſed & miniſtri eorum
depreſſerunt populum. Ego autem
non feci ita propter timorem Dei.
16 Quin potius in opere muri ædifi-
cavi, & agrum non emi, & omnes
pueri mei congregati ad opus erant.
17 Judæi quoque & magiſtratus,
centum quinquaginta viri, & qui
veniebant ad nos de gentibus quæ
in circuitu noſtro ſunt, in menſa
mea erant.
18 Parabatur autem mihi per dies
ſingulos bos unus, arietes ſex electi,
exceptis volatilibus, & inter dies
decem vina diverſa, & alia multa
tribuebam: inſuper & annonas du-
catus mei non quæſivi: valde enim
attenuatus erat populus.
19 Memento mei Deus meus in bo-
num, ſecundum omnia quæ feci
populo huic.

CAPUT VI.

Sanaballat cum ſociis Nehemiam ad fœdus inſidioſis litteris invitans, minatur accuſationem de affectato regno, ac ſic ædificationem impedire nitens, non terret, nec immutat propoſitum Nehemiæ: completoque muro, timuerunt omnes finitimæ gentes.

1 FActum eſt autem, cum audiſ-
ſet Sanaballat, & Tobias, &
Goſſem Arabs, & ceteri inimici no-
ſtri, quod ædificaſſem ego murum,
& non eſſet in ipſo reſidua interru-
ptio (uſque ad tempus autem illud
valvas non poſueram in portis)
2 Miſerunt Sanaballat & Goſſem
ad me, dicentes: Veni, & percu-
tiamus fœdus pariter in viculis in
campo Ono. Ipſi autem cogitabant
ut facerent mihi malum.
3 Miſi ergo ad eos nuntios, dicens:
Opus grande ego facio, & non poſ-
ſum deſcendere: ne forte negligatur,
cum venero & deſcendero ad vos.
4 Miſerunt autem ad me ſecundum
verbum hoc per quatuor vices: &
reſpondi eis juxta ſermonem prio-
rem.
5 Et miſit ad me Sanaballat juxta
verbum prius quinta vice puerum
ſuum, & epiſtolam habebat in ma-
nu ſua ſcriptam hoc modo:
6 IN GENTIBUS auditum eſt, &
Goſſem dixit, quod tu & Judęi co-
gitetis rebellare, & propterea ædifi-
ces murum, & levare te velis ſuper
eos regem: propter quam cauſam
7 Et prophetas poſueris, qui præ-
dicent de te in Jeruſalem, dicentes:

Rex in Judæa est. Auditurus est rex verba hæc: idcirco nunc veni, ut ineamus consilium pariter.
8 Et misi ad eos, dicens: Non est factum secundum verba hæc, quæ tu loqueris: de corde enim tuo tu componis hæc.
9 Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes quod cessarent manus nostræ ab opere, & quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas:
10 Et ingressus sum domum Semajæ filii Dalajæ filii Metabeel secreto. Qui ait: Tractemus nobiscum in domo Dei in medio templi, & claudamus portas ædis: quia venturi sunt ut interficiant te, & nocte venturi sunt ad occidendum te.
11 Et dixi: Num quisquam similis mei fugit? & quis ut ego ingredietur templum, & vivet? non ingrediar.
12 Et intellexi quod Deus non misisset eum, sed quasi vaticinans locutus esset ad me, & Tobias & Sanaballat conduxissent eum.
13 Acceperat enim pretium, ut territus facerem, & peccarem, & haberent malum, quod exprobrarent mihi.
14 Memento mei Domine pro Tobia & Sanaballat, juxta opera eorum talia: sed & Noadiæ prophetæ, & ceterorum prophetarum, qui terrebant me.
15 Completus est autem murus vigesimoquinto die mensis Elul, quinquaginta duobus diebus.
16 Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri, ut timerent universæ gentes, quæ erant in circuitu nostro, & conciderent intra semetipsos, & scirent quod a Deo factum esset opus hoc.
17 Sed & in diebus illis, multæ optimatum Judæorum epistolæ mittebantur ad Tobiam, & a Tobia veniebant ad eos.
18 Multi enim erant in Judæa habentes juramentum ejus, quia gener erat Secheniæ filii Area, & Johanan filius ejus acceperat filiam Mosollam filii Barachiæ:
19 Sed & laudabant eum coram me, & verba mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epistolas ut terreret me:

CAPUT VII.

Per Nehemiam constituuntur custodes in Jerusalem, deinde convocato populo recensentur hi qui primum ascenderant Jerusalem, una cum jumentis ipsorum; danturque munera ad opus ædificationis.

1 POstquam autem ædificatus est murus, & posui valvas, & recensui janitores & cantores, & Levitas: *Eccl. 49. 15.*
2 Præcepi Hanani fratri meo, & Hananiæ principi domus de Jerusalem (ipse enim quasi vir verax & timens Deum plus ceteris videbatur)
3 Et dixi eis: Non aperiantur portæ Jerusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc assisterent, clausæ portæ sunt, & oppilatæ: & posui custodes de habitatoribus Jerusalem, singulos per vices suas, & unumquemque contra domum suam.
4 Civitas autem erat lata nimis & grandis, & populus parvus in medio ejus, & non erant domus ædificatæ.
5 Deus autem dedit in corde meo, & congregavi optimates, & magistratus, & vulgus, ut recenserem eos: & inveni librum census eorum, qui ascenderant primum, & inventum est scriptum in eo.
6 † Isti filii provinciæ, qui ascenderunt de captivitate migrantium, *† 1 Esd. 2. 1.*
quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis, & reversi sunt in Jerusalem, & in Judæam, unusquisque in civitatem suam.
7 Qui venerunt cum Zorobabel, Josue, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardochæus, Belsam, Mespharat, Begoai, Nahum, Baana. Numerus virorum populi Israel:
8 Filii Pharos, duo millia centum septuaginta duo:
9 Filii Saphatia, trecenti septuaginta duo:
10 Filii Area, sexcenti quinquaginta duo:
11 Filii Phahathmoab filiorum Josue & Joab, duo millia octingenti decem & octo:
12 Filii Ælam, mille ducenti quinquaginta quatuor:
13 Filii Zethua, octingenti quadragintaquinque:
14 Filii Zachai, septingenti sexaginta:

15 Filii Bannui, ſexcenti quadra-
gintaocto:
16 Filii Bebai, ſexcenti viginti octo:
17 Filii Azgad, duo millia trecen-
ti vigintiduo:
18 Filii Adonicam, ſexcenti ſexa-
ginta ſeptem:
19 Filii Beguai, duo millia ſexa-
ginta ſeptem:
20 Filii Adin, ſexcenti quinqua-
gintaquinque:
21 Filii Ater, filii Hezeciæ, nona-
gintaocto:
22 Filii Haſem, trecenti viginti
octo:
23 Filii Beſai, trecenti vigintiqua-
tuor:
24 Filii Hareph, centum duode-
cim:
25 Filii Gabaon, nonagintaquinque:
26 Filii Bethlehem & Netupha,
centum octogintaocto.
27 Viri Anathoth, centum vigin-
tiocto.
28 Viri Bethazmoth, quadragin-
taduo.
29 Viri Cariathiarim, Cephira, &
Beroth, ſeptingenti quadraginta
tres.
30 Viri Rama & Geba, ſexcenti vi-
ginti unus.
31 Viri Machmas, centum viginti-
duo.
32 Viri Bethel & Hai, centum vi-
gintitres.
33 Viri Nebo alterius, quinqua-
ginta duo.
34 Viri Ælam alterius, mille du-
centi quinquaginta quatuor.
35 Filii Harem, trecenti viginti.
36 Filii Jericho, trecenti quadra-
gintaquinque.
37 Filii Lod Hadid & Ono, ſeptin-
genti vigintiunus.
38 Filii Senaa, tria millia nongen-
ti triginta.
39 Sacerdotes: Filii Idaja in domo
Joſue, nongenti ſeptuaginta tres.
40 Filii Emmer, mille quinquagin-
taduo.
41 Filii Phashur, mille ducenti
quadraginta ſeptem.
42 Filii Arem, mille decem & ſe-
ptem. Levitæ:
43 Filii Joſue & Cedmihel filiorum
44 Odujæ, ſeptuagintaquatuor.
Cantores:
45 Filii Aſaph, centum quadra-
gintaocto.
46 Janitores: Filii Sellum, filii Ater,
filii Telmon, filii Accub, filii Hatita,
filii Sobai, centum triginta octo.
47 Nathinæi: filii Soha, filii Ha-
ſupha, filii Tebbaoth,
48 Filii Ceros, filii Siaa, filii Pha-
don, filii Lebana, filii Hagaba, filii
Selmai,
49 Filii Hanan, filii Geddel, filii
Gaher,
50 Filii Raaja, filii Raſin, filii Ne-
coda,
51 Filii Gezem, filii Aza, filii
Phaſea,
52 Filii Beſai, filii Munim, filii
Nephuſſim,
53 Filii Bacbuc, filii Hacupha, fi-
lii Harhur,
54 Filii Beſſoth, filii Mahida, filii
Harſa,
55 Filii Bercos, filii Siſara, filii
Thema,
56 Filii Naſia, filii Hatipha,
57 Filii ſervorum Salomonis, filii
Sothai, filii Sophereth, filii Pharida,
58 Filii Jahala, filii Darcon, filii
Jeddel,
59 Filii Saphatia, filii Hatil, filii
Phochereth, qui erat ortus ex Sa-
baim, filio Amon.
60 Omnes Nathinæi, & filii ſervorũ
Salomonis, trecenti nonagintaduo.
61 Hi ſunt autem, qui aſcenderunt
de Thelmela, Thelharſa, Cherub,
Addon, & Emmer: & non potuerunt
indicare domum patrum ſuorum, &
ſemen ſuum, utrum ex Iſrael eſſent.
62 Filii Dalaja, filii Tobia, filii
Necoda, ſexcenti quadragintaduo.
63 Et de ſacerdotibus, filii Habia, fi-
lii Accos, filii Berzellai, qui accepit
de filiabus Berzellai Galaaditis uxo-
rem: & vocatus eſt nomine eorum.
64 Hi quæſierunt ſcripturam ſuam
in cenſu, & non invenerunt: & eje-
cti ſunt de ſacerdotio.
65 Dixitque Atherſatha eis ut non
manducarent de Sanctis ſanctorum,
donec ſtaret ſacerdos doctus & eru-
ditus.
66 Omnis multitudo quaſi vir u-
nus, quadragintaduo millia trecen-
ti ſexaginta:
67 Abſq; ſervis & ancillis eorum, qui
erant ſeptẽ millia trecenti triginta-
ſeptẽ, & inter eos cantores & canta-
trices, ducenti quadragintaquinque.
68 Equi eorum, ſeptingenti trigin-
ta ſex: muli eorum, ducenti qua-
dragintaquinque.
69 Cameli eorum, quadringenti

trigintaquinque: asini, sex millia
septingenti viginti.

Hucusque refertur quid in commentario scriptum fuerit; exin, Nehemiæ historia texitur.

70 Nonnulli autem de principibus
familiarum dederunt in opus. 'A-
thersatha dedit in thesaurum auri
drachmas mille, phialas quinqua-
ginta, tunicas sacerdotales quingen-
tas triginta.
71 Et de principibus familiarum
dederunt in thesaurum operis, auri
drachmas viginti millia, & argenti
mnas duo millia ducentas.
72 Et quod dedit reliquus popu-
lus, auri drachmas viginti millia,
& argenti mnas duo millia, & tuni-
cas sacerdotales sexaginta septem.
73 Habitaverunt autem sacerdotes,
& Levitæ, & janitores, & cantores,
& reliquum vulgus, & Nathinæi, &
omnis Israel, in civitatibus suis.

CAPUT VIII.

Esdras distincte populo verba Legis recitat explicatque, facto per Levitas silentio, & contristatum populum Nehemias consolatur, allatisque frondibus celebrant septem diebus festum tabernaculorum; legente singulis diebus Esdra in libro Legis.

1 ET venerat mensis septimus:
filii autem Israel erant in
civitatibus suis. Congregatusque est
omnis populus quasi vir unus, ad
plateam quæ est ante portam aqua-
rum: & dixerunt Esdræ scribæ ut
afferret librum legis Moysi, quam
præceperat Dominus Israeli.
2 Attulit ergo Esdras sacerdos le-
gem coram multitudine virorum &
mulierum, cunctisque qui poterant
intelligere, in die prima mensis se-
ptimi.
3 Et legit in eo aperte in platea quę
erat ante portam aquarum, de ma-
ne usque ad mediam diem, in con-
spectu virorum & mulierum & sa-
pientium: & aures omnis populi
erant erectæ ad librum.
4 Stetit autem Esdras scriba super
gradum ligneum, quem fecerat ad
loquendum: & steterunt juxta eum,
Mathathias, & Semeja, & Ania, &
Uria, & Helcia, & Maasia, ad dex-
tram ejus: & ad sinistram, Phadaja,
Misael, & Melchia, & Hasum, &
Hasbadana, Zacharia, & Mosollam.
5 Et aperuit Esdras librum coram o-
mni populo: super universum quip-
pe populum eminebat: & cum ape-
ruisset eum, stetit omnis populus.
6 Et benedixit Esdras Domino Deo
magno: & respondit omnis popu-
lus: Amen, Amen: elevans manus
suas. & incurvati sunt, & adorave-
runt Deum proni in terram.
7 Porro Josue, & Bani, & Serebia,
Jamin, Accub, Septhai, Odia, Maa-
sia, Celita, Azarias, Jozabed, Ha-
nan, Phalaja, Levitæ, silentium
faciebant in populo ad audiendam
legem: populus autem stabat in gra-
du suo.
8 Et legerunt in libro legis Dei di-
stincte, & aperte ad intelligendum:
& intellexerunt cum legeretur.
9 Dixit autem Nehemias (ipse est
Athersatha) & Esdras sacerdos &
scriba, & Levitę interpretantes uni-
verso populo: Dies sanctificatus est
Domino Deo nostro, nolite lugere,
& nolite flere. Flebat enim omnis
populus cum audiret verba legis.
10 Et dixit eis: Ite, comedite pin-
guia, & bibite mulsum, & mittite
partes his qui non præparaverunt
sibi: quia sanctus dies Domini est,
& nolite contristari, gaudium ete-
nim Domini est fortitudo nostra.
11 Levitæ autem silentium facie-
bant in omni populo, dicentes:
Tacete, quia dies sanctus est, &
nolite dolere.
12 Abiit itaque omnis populus, ut
comederet, & biberet, & mitteret
partes, & faceret lætitiam magnam:
quia intellexerant verba, quæ do-
cuerat eos.
13 Et in die secundo congregati
sunt principes familiarum universi
populi, sacerdotes & Levitæ, ad
Esdram scribam, ut interpretaretur
eis verba Legis.
14 Et invenerunt scriptum in Le-
ge, præcepisse Dominum in manu
Moysi, ut habitent filii Israel in ta-
bernaculis, in die solemni, mense
septimo:
15 Et ut prædicent, & divulgent
vocem in universis urbibus suis, &
in Jerusalem, dicentes: Egredimi-
ni in montem, & afferte frondes oli-
væ, & frondes ligni pulcherrimi,
frondes myrti, & ramos palmarum,

& frondes ligni nemorosi, ut fiant tabernacula, sicut scriptum est.
16 Et egressus est populus, & attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo, & in atriis suis, & in atriis domus Dei, & in platea portæ aquarum, & in platea portæ Ephraim.
17 Fecit ergo universa Ecclesia eorum qui redierant de captivitate, tabernacula, & habitaverunt in tabernaculis: non enim fecerant a diebus Josue filii Nun taliter filii Israel usque ad diem illum. Et fuit lętitia magna nimis.
18 Legit autem in libro legis Dei per dies singulos, a die primo usque ad diem novissimum. & fecerunt solemnitatem septem diebus, & in die octavo collecta juxta ritum.

CAPUT IX.

Populus in jejunio & saccis pœnitens separat se ab alienigenis; Levitæ confitentur Dei beneficia, Israelitarumque scelera, & pro populo orant, ac ita fœdus cum Domino feriunt.

1 IN die autem vigesimoquarto mensis hujus, convenerunt filii Israel in jejunio & in saccis, & humus super eos.
2 Et separatum est semen filiorum Israel ab omni filio alienigena: & steterunt, & confitebantur peccata sua, & iniquitates patrum suorum.
3 Et consurrexerunt ad standum: & legerunt in volumine legis Domini Dei sui, quater in die, & quater confitebantur, & adorabant Dominum Deum suum.
4 Surrexerunt autem super gradum Levitarum, Josue, & Bani, & Cedmihel, Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, & Chanani: & clamaverunt voce magna ad Dominum Deum suum.
5 Et dixerunt Levitæ, Josue, & Cedmihel, Bonni, Hasebnia, Serebia, Odaja, Sebnia, Phathahia: Surgite, benedicite Domino Deo vestro ab ęterno usque ad internum: & benedicant nomini gloriæ tuę excelso in omni benedictione & laude.
6 Tu ipse Domine, solus tu fecisti cælum, & cælum cęlorum, & omnem exercitum eorum: terram, & universa quæ in ea sunt: maria, & omnia quæ in eis sunt: & tu vivificas omnia hæc, & exercitus cæli te adorat.
7 Tu ipse Domine Deus, qui elegisti Abram, & † eduxisti eum de igne Chaldæorum, & posuisti nomen ejus Abraham.

† Gen. 1. 31.

8 Et invenisti cor ejus fidele coram te: & percussisti cum eo fœdus, ut dares ei terram Chananęi, Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Jebusæi, & Gergesæi, ut dares semini ejus: & implesti verba tua, quoniam justus es.
9 Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in Ægypto: clamoremq; eorum audisti super mare rubrum.
10 Et dedisti signa atque portenta in Pharaone, & in universis servis ejus, & in omni populo terræ illius: cognovisti enim quia superbe egerant contra eos: & fecisti tibi nomen, sicut & in hac die.
11 Et mare divisisti ante eos, & transierunt per medium maris in sicco: persecutores autem eorum projecisti in profundum, quasi lapidem in aquas validas.
12 Et in columna nubis ductor eorum fuisti per diem, & in columna ignis per noctem, ut appareret eis via, per quam ingrediebantur.
13 Ad montem quoque Sinai descendisti, & locutus es cum eis de cælo, & dedisti eis judicia recta, & legem veritatis, cæremonias, & præcepta bona:
14 Et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis, & mandata, & cęremonias, & legem præcepisti eis in manu Moysi servi tui.
15 Panem quoque de cælo dedisti eis in fame eorum, & aquam de petra eduxisti eis sitientibus, & dixisti eis ut ingrederentur & possiderent terram, super quam levasti manum tuam, ut traderes eis.
16 Ipsi vero & patres nostri superbe egerunt, & induraverunt cervices suas, & non audierunt mandata tua.
17 Et noluerunt audire, & non sunt recordati mirabilium tuorum quæ feceras eis. Et induraverunt cervices suas, & dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam, quasi per contentionem. Tu autem Deus propitius, clemens & misericors, longanimis & multæ miserationis, non dereliquisti eos,
18 Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem, & dixissent: Iste est Deus tuus, qui eduxit te de Ægypto: feceruntq; blasphemias magnas.

19 Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto: columna nubis non recessit ab eis per diem, ut duceret eos in viam, & columna ignis per noctem, ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur.
20 Et spiritum tuum bonum dedisti qui doceret eos, & manna tuum non prohibuisti ab ore eorum, & aquam dedisti eis in siti.
21 Quadraginta annis pavisti eos in deserto, nihilque eis defuit: vestimenta eorum non inveteraverunt, & pedes eorum non sunt attriti.
22 Et dedisti eis regna, & populos, & partitus es eis sortes: & possederunt terram Sehon, & terram regis Hesebon, & terram Og regis Basan.
23 Et multiplicasti filios eorum sicut stellas cæli, & adduxisti eos ad terram, de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur & possiderent.
24 Et venerunt filii, & possederunt terram, & humiliasti coram eis habitatores terræ Chananæos, & dedisti eos in manu eorum, & reges eorum & populos terræ, ut facerent eis sicut placebat illis.
25 Ceperunt itaque urbes munitas, & humum pinguem, & possederunt domos plenas cunctis bonis; cisternas ab illis fabricatas, vineas, & oliveta, & ligna pomifera multa: & comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt deliciis in bonitate tua magna.
26 Provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt a te, & projecerunt legem tuam post terga sua: & prophetas tuos occiderunt, qui contestabantur eos ut reverterentur ad te: feceruntque blasphemias grandes.
27 Et dedisti eos in manu hostium suorum, & afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis suæ clamaverunt ad te, & tu de cælo audisti, & secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores, qui salvarent eos de manu hostium suorum.
28 Cumque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo: & dereliquisti eos in manu inimicorum suorum, & possederunt eos. Conversique sunt, & clamaverunt ad te: tu autem de cælo exaudisti, & liberasti eos in misericordiis tuis, multis temporibus.
29 Et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt, & non audierunt mandata tua, & in judiciis tuis peccaverunt, quæ faciet homo, & vivet in eis: & dederunt humerum recedentem, & cervicem suam induraverunt, nec audierunt.
30 Et protraxisti super eos annos multos, & contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum: & non audierunt, & tradidisti eos in manu populorum terrarum.
31 In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos: quoniam Deus miserationum, & clemens es tu.
32 Nunc itaque Deus noster magne, fortis, & terribilis, custodiens pactum & misericordiam, ne avertas a facie tua omnem laborem, qui invenit nos, reges nostros, & principes nostros, & sacerdotes nostros, & prophetas nostros, & patres nostros, & omnem populum tuum, a diebus regis Assur usque in diem hanc.
33 Et tu justus es in omnibus, quæ venerunt super nos: quia veritatem fecisti, nos autem impie egimus.
34 Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri, & patres nostri, non fecerunt legem tuam, & non attenderunt mandata tua, & testimonia tua quæ testificatus es in eis.
35 Et ipsi in regnis suis, & in bonitate tua multa, quam dederas eis, & in terra latissima & pingui, quam tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt a studiis suis pessimis.
36 Ecce nos ipsi hodie servi sumus, & terra, quam dedisti patribus nostris ut comederent panem ejus, & quæ bona sunt ejus, & nos ipsi servi sumus in ea.
37 Et fruges ejus multiplicantur regibus, quos posuisti super nos propter peccata nostra, & corporibus nostris dominantur, & jumentis nostris secundum voluntatem suam, & in tribulatione magna sumus.
38 Super omnibus ergo his nosipsi percutimus fœdus, & scribimus, & signant principes nostri, Levitæ nostri, & sacerdotes nostri.

CAPUT X.

Recensentur qui fœdus cum Deo initum signarunt, quo pollicentur se servaturos universa Dei præcepta, maxime de non commiscendo cum alienigenis, de servandis sabbato, anno septimo, oblationibus, primitiis ac decimis.

1 Signatores autem fuerunt, Nehemias, Athersatha filius Hachelai, & Sedecias,
2 Sarajas, Azarias, Jeremias,
3 Pheshur, Amarias, Melchias,
4 Hattus, Sebenia, Melluch,
5 Harem, Merimuth, Obdias,
6 Daniel, Genthon, Baruch,
7 Mosollam, Abia, Miamin,
8 Maazia, Belgai, Semeja: hi sacerdotes.
9 Porro Levitæ, Josue filius Azaniæ, Bennui de filiis Henadad, Cedmihel,
10 Et fratres eorum, Sebenia, Odaja, Celita, Phalaja, Hanan,
11 Micha, Rohob, Hasebia,
12 Zachur, Serebia, Sabania,
13 Odaja, Bani, Baninu.
14 Capita populi, Pharos, Phahathmoab, Ælam, Zethu, Bani,
15 Bonni, Azgad, Bebai,
16 Adonia, Begoai, Adin,
17 Ater, Hezecia, Azur,
18 Odaja, Hasum, Besai,
19 Hareph, Anathoth, Nebai,
20 Megphias, Mosollam, Hazir,
21 Mesizabel, Sadoc, Jeddua,
22 Pheltia, Hanan, Anaja,
23 Osee, Hanania, Hasub,
24 Alohes, Phalea, Sobec,
25 Rehum, Hasebna, Maasia,
26 Echaja, Hanan, Anan,
27 Melluch, Haran, Baana:
28 Et reliqui de populo, sacerdotes, Levitæ, janitores, & cantores, Nathinæi, & omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem Dei, uxores eorum, filii eorum, & filiæ eorum,
29 Omnes qui poterant sapere spondentes pro fratribus suis, optimates eorum, & qui veniebant ad pollicendum & jurandum ut ambularent in lege Dei, quam dederat in manu Moysi servi Dei, ut facerent & custodirent universa mandata Domini Dei nostri, & judicia ejus & cæremonias ejus,
30 Et ut non daremus filias nostras populo terræ, & filias eorum non acciperemus filiis nostris.
31 Populi quoque terræ, qui important venalia, & omnia ad usum, per diem sabbati ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato & in die sanctificato. Et dimittemus annum septimum, & exactionem universæ manus.
32 Et statuemus super nos præcepta, ut demus tertiam partem sicli per annum ad opus domus Dei nostri,
33 Ad panes propositionis, & ad sacrificium sempiternum, & in holocaustum sempiternum in sabbatis, in calendis, in solemnitatibus, & in sanctificatis, & pro peccato: ut exoretur pro Israel, & in omnem usum domus Dei nostri.
34 Sortes ergo misimus super oblationem lignorum, inter sacerdotes, & Levitas, & populum, ut inferrentur in domum Dei nostri per domos patrum nostrorum, per tempora, a temporibus anni usque ad annum: ut arderent super altare Domini Dei nostri, sicut scriptum est in lege Moysi:
35 Et ut afferremus primogenita terræ nostræ, & primitiva universi fructus omnis ligni, ab anno in annum, in domo Domini.
36 Et primitiva filiorum nostrorum, & pecorum nostrorum, sicut scriptum est in lege, & primitiva boum nostrorum, & ovium nostrarum, ut offerrentur in domo Dei nostri, sacerdotibus qui ministrant in domo Dei nostri:
37 Et primitias ciborum nostrorum, & libaminum nostrorum, & poma omnis ligni, vindemię quoque & olei, afferemus sacerdotibus ad gazophylacium Dei nostri, & decimam partem terræ nostræ Levitis. Ipsi Levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum.
38 Erit autem sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum, & Levitæ offerent decimam partem decimæ suæ in domo Dei nostri, ad gazophylacium in domum thesauri.
39 Ad gazophylacium enim deportabunt filii Israel, & filii Levi, primitias frumenti, vini, & olei: & ibi erunt vasa sanctificata, & sacerdotes, & cantores, & janitores, & ministri, & non dimittemus domum Dei nostri.

CAPUT XI.

Recensentur incolæ Jerusalem, & civitatum Juda post instaurationem.

1 HAbitaverunt autem principes populi in Jerusalem: reliqua vero plebs misit sortem, ut tollerent unam partem de decem, qui habitaturi essent in Jerusalem civitate sancta, novem vero partes in civitatibus.
2 Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obtulerant ut habitarent in Jerusalem.
3 Hi sunt itaque principes provinciæ, qui habitaverunt in Jerusalam, & in civitatibus Juda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua, in urbibus suis, Israel, sacerdotes, Levitæ, Nathinæi, & filii servorum Salomonis.
4 Et in Jerusalem habitaverunt de filiis Juda, & de filiis Benjamin: de filiis Juda, Athajas filius Aziam, filii Zachariæ, filii Amariæ, filii Saphatiæ, filii Malaeel: de filiis Phares,
5 Maasia filius Baruch, filius Cholhoza, filius Hazia, filius Adaja, filius Jojarib, filius Zachariæ, filius Silonitis:
6 Omnes hi filii Phares, qui habitaverunt in Jerusalem, quadringenti sexagintaocto viri fortes.
7 Hi sunt autem filii Benjamin: Sellum, filius Mosollam, filius Joed, filius Phadaja, filius Colaja, filius Masia, filius Etheel, filius Isaia,
8 Et post eum Gebbai, Sellai, nongenti vigintiocto.
9 Et Joel filius Zechri præpositus eorum, & Judas filius Senua super civitatem secundus.
10 Et de sacerdotibus, Idaja filius Joarib, Jachin,
11 Saraja filius Helciæ, filius Mosollam, filius Sadoc, filius Merajoth, filius Achitob princeps domus Dei.
12 Et fratres eorum facientes opera templi: octingenti vigintiduo. Et Adaja filius Jeroham, filius Phelelia, filius Amsi, filius Zachariæ, filius Pheshur, filius Melchiæ,
13 Et fratres ejus principes patrum: ducenti quadragintaduo. Et Amassai filius Azreel, filius Ahazi, filius Mosollamoth, filius Emmer,
14 Et fratres eorum potentes nimis: centum vigintiocto, & præpositus eorum Zabdiel filius potentium.
15 Et de Levitis Semeja filius Hasub, filius Azaricam, filius Hasabia, filius Boni,
16 Et Sabathai & Jozabed: super omnia opera, quæ erant forinsecus in domo Dei, a principibus Levitarum.
17 Et Mathania filius Micha, filius Zebedei, filius Asaph, princeps ad laudandum & ad confitendum in oratione, & Becbecia secundus de fratribus ejus, & Abda filius Samua, filius Galal, filius Idithum:
18 Omnes Levitæ in civitate sancta ducenti octogintaquatuor.
19 Et janitores, Accub, Telmon, & fratres eorum, qui custodiebant ostia centum septuagintaduo.
20 Et reliqui ex Israel sacerdotes & Levitæ in universis civitatibus Juda, unusquisque in possessione sua.
21 Et Nathinæi, qui habitabant in Ophel, & Siaha, & Gaspha de Nathinæis.
22 Et episcopus Levitarum in Jerusalem, Azzi filius Bani, filius Hasabiæ, filius Mathaniæ, filius Michæ. De filiis Asaph, cantores in ministerio domus Dei.
23 Præceptum quippe regis super eos erat, & ordo in cantoribus per dies singulos,
24 Et Phathahia filius Mesezebel, de filiis Zara filii Juda in manu regis, juxta omne verbum populi,
25 Et in domibus per omnes regiones eorum. De filiis Juda habitaverunt in Cariatharbe & in filiabus ejus: & in Dibon, & in filiabus ejus: & Cabseel, & in viculis ejus.
26 Et in Jesue, & in Molada, & in Bethphaleth,
27 Et in Haserſual, & in Bersabee, & in filiabus ejus,
28 Et in Siceleg, & in Mochona, & in filiabus ejus,
29 Et in Remmon, & in Saraa, & in Jerimuth,
30 Zanoa, Odollam, & in villis earum, Lachis & regionibus ejus, & Azeca, & filiabus ejus. Et manserunt in Bersabee usque ad vallem Ennom.
31 Filii autem Benjamin, a Geba, Mechmas, & Hai, & Bethel, & filiabus ejus:
32 Anathoth, Nob, Anania,
33 Asor, Rama, Gethaim,

34 Hadid, Seboim, & Neballat, Lod.
35 Et Ono valle artificum.
36 Et de Levitis portiones Judæ & Benjamin.

CAPUT XII.

Nomina & officia sacerdotum ac Levitarum qui cum Zorobabel in Jerusalem adscenderunt, & custodes thesaurorum: magna solemnitate convocatis undique Levitis celebrant dedicationem muri Jerusalem.

1 HI sunt autem sacerdotes & Levitæ, qui ascenderunt cum Zorobabel filio Salathiel, & Josue: Saraja, Jeremias, Esdras,
2 Amaria, Melluch, Hattus,
3 Sebenias, Rheum, Merimuth,
4 Addo, Genthon, Abia,
5 Miamin, Madia, Belga,
6 Semeja, & Jojarib, Idaja, Sellum, Amoc, Helcias,
7 Idaja. Isti principes sacerdotum, & fratres eorum, in diebus Josue.
8 Porro Levitæ, Jesua, Bennui, Cedmihel, Sarebia, Juda, Mathanias, super hymnos ipsi & fratres eorum:
9 Et Becbecia atque Hanni, & fratres eorum, unusquisque in officio suo.
10 Josue autem genuit Joacim, & Joacim genuit Eliasib, & Eliasib genuit Jojada,
11 Et Jojada genuit Jonathan, & Jonathan genuit Jeddoa.
12 In diebus autem Joacim erant sacerdotes & principes familiarum: Sarajæ, Maraja: Jeremiæ, Hanania:
13 Esdræ, Mosollam: Amariæ, Johanan:
14 Milicho, Jonathan: Sebeniæ, Joseph:
15 Haram, Edna: Marajoth, Helci:
16 Adajæ, Zacharia: Genthon, Mosollam:
17 Abiæ, Zechri: Miamin & Moadiæ, Phelti:
18 Belgæ, Sammua: Semajæ, Jonathan:
19 Jojarib, Mathanai: Jodajæ, Azzi:
20 Sellai, Celai: Amoc, Heber.
21 Helciæ, Hasebia: Idajæ, Nathanael.
22 Levitæ in diebus Eliasib, & Jojada, & Johanan, & Jeddoa, scripti principes familiarum, & sacerdotes in regno Darii Persæ,
23 Filii Levi principes familiarum, scripti in libro verborum dierum, & usque ad dies Jonathan, filii Eliasib.
24 Et principes Levitarum, Hasebia, Serebia, & Josue filius Cedmihel: & fratres eorum per vices suas, ut laudarent & confiterentur juxta præceptum David viri Dei, & observarent æque per ordinem.
25 Mathania, & Becbecia, Obedia, Mosollam, Telmon, Accub, custodes portarum & vestibulorum ante portas.
26 Hi in diebus Joacim filii Josue, filii Josedec, & in diebus Nehemiæ ducis, & Esdræ sacerdotis scribæque.
27 In dedicatione autem muri Jerusalem, requisierunt Levitas de omnibus locis suis, ut adducerent eos in Jerusalem, & facerent dedicationem & lætitiam in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, psalteriis, & citharis.
28 Congregati sunt autem filii cantorum de campestribus circa Jerusalem, & de villis Nethuphati,
29 Et de domo Galgal, & de regionibus Geba & Azmaveth: quoniam villas ædificaverunt sibi cantores in circuitu Jerusalem,
30 Et mundati sunt sacerdotes & Levitæ, & mundaverunt populum, & portas, & murum.
31 Ascendere autem feci principes Juda super murum, & statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilinii.
32 Et ivit post eos Osajas, & media pars principum Juda,
33 Et Azarias, Esdras, & Mosollam, Judas, & Benjamin, & Semeja, & Jeremias.
34 Et de filiis sacerdotum in tubis, Zacharias filius Jonathan, filius Semejæ, filius Mathaniæ, filius Michajæ, filius Zechur, filius Asaph,
35 Et fratres ejus, Semeja, & Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Nathanael, & Judas, & Hanani, in vasis cantici David viri Dei: & Esdras scriba ante eos in porta fontis.
36 Et contra eos ascenderunt in gradibus civitatis David, in ascensu muri super domum David, & usque ad portam aquarum ad orientem.
37 Et chorus secundus gratias referentium ibat ex adverso, & ego post

eum, & media pars populi super murum & super turrim furnorum, & usque ad murum latissimum,

38 Et super portam Ephraim, & super portam antiquam, & super portam piscium, & turrim Hananeel, & turrim Emath, & usque ad portam gregis: & steterunt in porta custodiæ,

39 Steteruntque duo chori laudantium in domo Dei, & ego, & dimidia pars magistratuum mecum.

40 Et sacerdotes, Eliachim, Maasia, Miamin, Michea, Elioenai, Zacharia, Hanania, in tubis,

41 Et Maasia, & Semeja, & Eleazar, & Azzi, & Johanan, & Melchia, & Ælam, & Ezer. Et clare cecinerunt cantores, & Jezraja præpositus:

42 Et immolaverunt in die illa victimas magnas, & lætati sunt: Deus enim lætificaverat eos lætitia magna: sed & uxores eorum & liberi gavisi sunt, & audita est lætitia Jerusalem procul.

43 Recensuerunt quoque in die illa viros super gazophylacia thesauri ad libamina, & ad primitias, & ad decimas, ut introferrent per eos principes civitatis in decore gratiarum actionis, sacerdotes & Levitas: quia lætificatus est Juda in sacerdotibus & Levitis astantibus.

44 Et custodierunt observationem Dei sui, & observationem expiationis, & cantores, & janitores juxta præceptum David, & Salomonis filii ejus,

45 Quia in diebus David & Asaph ab exordio erant principes constituti cantorum, in carmine laudantium & confitentium Deo.

46 Et omnis Israel, in diebus Zorobabel, & in diebus Nehemiæ, dabant partes cantoribus & janitoribus per dies singulos, & sanctificabant Levitas, & Levitæ sanctificabant filios Aaron.

CAPUT XIII.

Lecto Deuteronomio ejiciuntur alienigenæ, partes Levitis assignantur, e quo tamen gazophylacio vasa domus Tobiæ projiciuntur, & sabbati violatores puniuntur: increpat Nehemias Judæos qui uxores duxerant alienigenas.

1 IN die autem illo lectum est in volumine Moysi audiente populo: & inventum est scriptum in eo, quod non debeant introire Ammonites & Moabites in ecclesiam Dei usque in æternum: *Deut. 23. 3.*

2 Eo quod non occurrerint filiis Israel cum pane & aqua: & conduxerint adversum eos Balaam, ad maledicendum eis: & convertit Deus noster maledictionem in benedictionē.

3 Factum est autem, cum audissent legem, separaverunt omnem alienigenam ab Israel.

4 Et super hoc erat Eliasib sacerdos, qui fuerat præpositus in gazophylacio domus Dei nostri, & proximus Tobiæ.

5 Fecit ergo sibi gazophylacium grande, & ibi erant ante eum reponentes munera, & thus, & vasa, & decimam frumenti, vini & olei, partes Levitarum, & cantorum, & janitorum, & primitias sacerdotales.

6 In omnibus autem his non fui in Jerusalem, quia anno trigesimo secundo Artaxerxis regis Babylonis veni ad regem, & in fine dierum rogavi regem.

7 Et veni in Jerusalem, & intellexi malum, quod fecerat Eliasib Tobiæ, ut faceret ei thesaurum in vestibulis domus Dei.

8 Et malum mihi visum est valde. Et projeci vasa domus Tobiæ foras de gazophylacio:

9 Præcepique & emundaverunt gazophylacia: & retuli ibi vasa domus Dei, sacrificium, & thus.

10 Et cognovi quod partes Levitarum non fuissent datæ: & fugisset unusquisque in regionem suam de Levitis, & cantoribus, & de his qui ministrabant:

11 Et egi causam adversus magistratus, & dixi quare dereliquimus domum Dei? Et congregavi eos, & feci stare in stationibus suis.

12 Et omnis Juda apportabat decimam frumenti, vini, & olei, in horrea.

13 Et constituimus super horrea Selemiam sacerdotem, & Sadoc scribam, & Phadajam de Levitis, & juxta eos Hanan filium Zachur, filium Mathaniæ: quoniam fideles comprobati sunt, & ipsis creditæ sunt partes fratrum suorum.

14 Memento mei Deus meus pro hoc, & ne deleas miserationes meas, quas feci in domo Dei mei, & in cæremoniis ejus.

15 In diebus illis vidi in Juda calcantes torcularia in sabbato, portantes acervos, & onerantes super asinos vinum, & uvas, & ficus, & omne onus, & inferentes in Jerusalem die sabbati. Et contestatus sum, ut in die qua vendere liceret, venderent.

16 Et Tyrii habitaverunt in ea, inferentes pisces, & omnia venalia: & vendebant in sabbatis filiis Juda in Jerusalem:

17 Et objurgavi optimates Juda, & dixi eis: Quæ est hæc res mala, quam vos facitis, & profanatis diem sabbati?

18 Numquid non hæc fecerunt patres nostri, & adduxit Deus noster super nos omne malum hoc, & super civitatem hanc? Et vos additis iracundiam super Israel violando sabbatum.

19 Factum est autem, cum quievissent portæ Jerusalem in die sabbati, dixi: & clauserunt januas, & præcepi ut non aperirent eas usque post sabbatum: & de pueris meis constitui super portas ut nullus inferret onus in die sabbati,

20 Et manserunt negotiatores, & vendentes universa venalia, foris Jerusalem semel & bis.

21 Et contestatus sum eos, & dixi eis: Quare manetis ex adverso muri? si secundo hoc feceritis, manum mittam in vos. Itaque ex tempore illo non venerunt in sabbato.

22 Dixi quoque Levitis ut mundarentur, & venirent ad custodiendas portas, & sanctificandam diem sabbati: & pro hoc ergo memento mei Deus meus, & parce mihi secundum multitudinem miserationum tuarum.

23 Sed & in diebus illis vidi Judæos ducentes uxores Azotidas, Ammonitidas, & Moabitidas.

24 Et filii eorum ex media parte loquebantur Azotice, & nesciebant loqui Judaice, & loquebantur juxta linguam populi & populi.

25 Et objurgavi eos & maledixi. Et cecidi ex eis viros, & decalvavi eos, & adjuravi in Deo, ut non darent filias suas filiis eorum, & non acciperent de filiabus eorum filiis suis, & sibimetipsis, dicens:

26 † Numquid non in hujuscemodi re peccavit Salomon rex Israel? & certe in gentibus multis non erat rex similis ei, & dilectus Deo suo erat, & posuit eum Deus regem super omnem Israel: † & ipsum ergo duxerunt ad peccatum mulieres alienigenæ.

† 3 *Reg.* 3. 1. & 11. 1.

† 3 *Reg.* 11. 4.

27 Numquid & nos inobedientes faciemus omne malum grande hoc, ut prævaricemur in Deo nostro, & ducamus uxores peregrinas?

28 De filiis autem Jojada filii Eliasib sacerdotis magni, gener erat Sanaballat Horonites, quem fugavi a me.

29 Recordare Domine Deus meus, adversum eos qui polluunt sacerdotium, jusque sacerdotale & Leviticum.

30 Igitur mundavi eos ab omnibus alienigenis, & constitui ordines sacerdotum & Levitarum, unumquemque in ministerio suo:

31 Et in oblatione lignorum in temporibus constitutis, & in primitivis: memento mei Deus meus in bonum. Amen.

LIBER TOBIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Tobias in captivitate constitutus, a lege Dei non recedit, & filium Tobiam ex Anna uxore susceptum, Deum timere docet: gratus regi Salmanasar, pergit quocumque vult: confratres captivos consolatur & juvat eleemosyna: Gabelo dat mutuo decem argenti talenta: Sennacherib, quod occisos sepeliret, eum persequitur.

1 Tobias ex tribu & civitate Nephthali (quæ est in superioribus Galilææ supra Naasson, post viam quæ ducit ad occidentem, in sinistro habens civitatem Sephet)
2 † Cum captus esset in diebus Salmanasar regis Assyriorum, in captivitate tamen positus, viam veritatis non deseruit,
3 Ita ut omnia, quæ habere poterat, quotidie concaptivis fratribus, qui erant ex ejus genere, impertiret.
4 Cumque esset junior omnibus in tribu Nephthali, nihil tamen puerile gessit in opere.
5 Denique cum irent omnes ad vitulos aureos, † quos Jeroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium.
6 Sed pergebat in Jerusalem ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum Deum Israel, omnia primitiva sua, & decimas suas fideliter offerens,
7 Ita ut in tertio anno proselytis & advenis ministraret omnem decimationem.
8 Hæc & his similia secundum legem Dei puerulus observabat.
9 Cum vero factus esset vir, accepit uxorem Annam de tribu sua, genuitque ex ea filium, nomen suum imponens ei,
10 Quem ab infantia timere Deum docuit, & abstinere ab omni peccato.
11 Igitur, cum per captivitatem devenisset cum uxore sua, & filio, in civitatem Niniven cum omni tribu sua,
12 (Cum omnes ederent ex cibis gentilium) iste custodivit animam suam, & numquam contaminatus est in escis eorum.
13 Et quoniam memor fuit Domini in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam in conspectu Salmanasar regis,

† 4 Reg. 17. 3. & 18. 9.
† 3 Reg. 12. 28.

14 Et dedit illi potestatem quocumque vellet ire, habens libertatem quæcumque facere voluisset.

15 Pergebat ergo ad omnes qui erant in captivitate, & monita salutis dabat eis.

16 Cum autem venisset in Rages civitatem Medorum, & ex his, quibus honoratus fuerat a rege, habuisset decem talenta argenti:

17 Et cum in multa turba generis sui Gabelum egentem videret, qui erat ex tribu ejus, sub chirographo dedit illi memoratum pondus argenti.

18 Post multum vero temporis, mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Sennacherib filius ejus pro eo, & filios Israel exosos haberet in conspectu suo:

19 Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, & consolabatur eos, dividebatq; unicuique, prout poterat, de facultatibus suis:

20 Esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, & mortuis atque occisis sepulturam solicitus exhibebat.

† 4 *Reg.* 19. 35. *Eccli.* 48. 24. 2 *Machab.* 8. 19.

21 † Denique cum reversus esset rex Sennacherib, fugiens a Judæa plagam, quam circa eum fecerat Deus propter blasphemiam suam, & iratus multos occideret ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum.

22 At ubi nuntiatum est regi, jussit eum occidi, & tulit omnem substantiam ejus.

23 Tobias vero cum filio suo & cum uxore fugiens, nudus latuit, quia multi diligebant eum.

† 4 *Reg.* 19. 37. 2 *Par.* 32. 21. *Isai.* 37. 38.

24 † Post dies vero quadragintaquinq; occiderunt regem filii ipsius,

25 Et reversus est Tobias in domum suam, omnisque facultas ejus restituta est ei.

CAPUT II.

Tobias mortuorum defatigatus sepultura, hirundinis stercore in patientiæ probationem excæcatur, & ab uxore ac amicis ipsum irridentibus affectus opprobrio, patientissime tolerat instar Jobi.

1 Post hæc vero, cum esset dies festus Domini, & factum esset prandium bonum in domo Tobiæ,

2 Dixit filio suo: Vade, & adduc aliquos de tribu nostra, timentes Deum, ut epulentur nobiscum.

3 Cumque abiisset, reversus nuntiavit ei, unum ex filiis Israel jugulatum jacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo, relinquens prandium, jejunus pervenit ad corpus:

4 Tollensque illud portavit ad domum suam occulte, ut, dum sol occubuisset, caute sepeliret eum.

5 Cumque occultasset corpus, manducavit panem cum luctu & tremore,

6 Memorans illum sermonem, quem dixit Dominus † per Amos prophetam: Dies festi vestri convertentur in lamentationem & luctum.

† *Amos* 8. 10. 1 *Machab.* 1. 41.

7 Cum vero sol occubuisset, abiit, & sepelivit eum.

8 Arguebant autem eum omnes proximi ejus, dicentes: Jam hujus rei causa interfici jussus es, & vix effugisti mortis imperium, & iterum sepelis mortuos?

9 † Sed Tobias plus timens Deum quam regem, rapiebat corpora occisorum, & occultabat in domo sua, & mediis noctibus sepeliebat ea.

† *Sup.* 1. 13.

10 Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura, veniens in domum suam, jactasset se juxta parietem, & obdormisset,

11 Et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos ejus, fieretque cæcus.

12 Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & sancti Job.

13 Nam cum ab infantia sua semper Deum timuerit, & mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatis evenerit ei,

14 Sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ.

15 Nam sicut beato Job insultabant reges, ita isti parentes & cognati ejus irridebant vitam ejus, dicentes:

16 Ubi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas?

17 Tobias vero increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui:

18 Quoniam filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam numquam mutant ab eo.

19 Anna vero uxor ejus ibat ad opus textrinum quotidie, & de la-

bore manuum suarum victum, quem consequi poterat, deferebat.

20 Unde factum est, ut hædum caprarum accipiens detulisset domi:

21 Cujus cum vocem balantis vir ejus audisset, dixit: Videte, ne forte furtivus sit, reddite eum dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.

† Job. 2. 9. 22 † Ad hæc uxor ejus irata respondit: Manifeste vana facta est spes tua, & eleemosynæ tuæ modo apparuerunt.

23 Atque his & aliis hujuscemodi verbis exprobrabat ei.

CAPUT III.

Tobiæ ob uxoris convitium mori petentis oratio ad Deum, & Saræ filiæ Raguelis humilis cum triduano jejunio oratio, ob ancillæ improperium de septem ipsius maritis a dæmonio interemptis: utriusque autem preces exaudiuntur, angelo Raphaele ad eos curandos misso.

1 TUnc Tobias ingemuit, & cœpit orare cum lacrymis,

2 Dicens: Justus es Domine, & omnia judicia tua justa sunt, & omnes viæ tuæ, misericordia, & veritas, & judicium.

3 Et nunc Domine memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum.

† Deut. 28. 15. 4 † Quoniam non obedivimus præceptis tuis, ideo traditi sumus in direptionem, & captivitatem, & mortem, & in fabulam, & in improperium omnibus nationibus, in quibus dispersisti nos.

5 Et nunc Domine magna judicia tua, quia non egimus secundum præcepta tua, & non ambulavimus sinceriter coram te.

6 Et nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum: expedit enim mihi mori magis quam vivere.

7 Eadem itaque die contigit, ut Sara filia Raguelis in Rages civitate Medorum, & ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui,

8 Quoniam tradita fuerat septem viris, & dæmonium nomine Asmodæus occiderat eos, mox ut ingressi fuissent ad eam.

9 Ergo cum pro culpa sua increparet puellam, respondit ei, dicens: Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.

10 Numquid & occidere me vis, sicut jam occidisti septem viros? Ad hanc vocem perrexit in superius cubiculum domus suæ: & tribus diebus, & tribus noctibus non manducavit, neque bibit:

11 Sed in oratione persistens, cum lacrymis deprecabatur Deum, ut ab isto improperio liberaret eam.

12 Factum est autem die tertia, dum compleret orationem, benedicens Dominum,

13 Dixit: Benedictum est nomen tuum Deus patrum nostrorum: qui cum iratus fueris, misericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te.

14 Ad te Domine faciem meam converto, ad te oculos meos dirigo.

15 Peto Domine ut de vinculo improperii hujus absolvas me, aut certe desuper terram eripias me.

16 Tu scis Domine, quia numquam concupivi virum, & mundam servavi animam meam ab omni concupiscentia.

17 Numquam cum ludentibus miscui me: neque cum his, qui in levitate ambulant, participem me præbui.

18 Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensi suscipere.

19 Et, aut ego indigna fui illis, aut illi forsitan me non fuerunt digni: quia forsitan viro alii conservasti me.

20 Non est enim in hominis potestate consilium tuum.

21 Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in correptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit.

22 Non enim delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem, tranquillum facis: & post lacrymationem & fletum, exultationem infundis.

23 Sit nomen tuum Deus Israel benedictum in sæcula.

24 In illo tempore exauditæ sunt preces amborum in conspectu gloriæ summi Dei:

25 Et missus est Angelus Domini sanctus Raphael, ut curaret eos ambos,

bos, quorum uno tempore sunt ora- 19.13.
tiones in conspectu Domini recita- Deut.
tæ. 24.14.

CAPUT IV.

Tobias cum se brevi putaret moriturum, filio piissima salutis monita inculcat, eleemosynæ virtutem declarat, & de decem argenti talentis Gabelo mutuo datis indicat.

1 Igitur cum Tobias putaret o-
rationem suam exaudiri ut
mori potuisset, vocavit ad se To-
biam filium suum,
2 Dixitque ei: Audi fili mi verba
oris mei, & ea in corde tuo, quasi
fundamentum construe.
† Exod. 3 Cum acceperit Deus animam
meam, corpus meum sepeli: † &
20. 12. honorem habebis matri tuæ omni-
Eccli. bus diebus vitæ ejus:
7. 29. 4 Memor enim esse debes, quæ &
quanta pericula passa sit propter te
in utero suo.
5 Cum autem & ipsa compleverit
tempus vitæ suæ, sepelias eam circa
me.
6 Omnibus autem diebus vitæ tuæ
in mente habeto Deum: & cave ne
aliquando peccato consentias, &
prætermittas præcepta Domini Dei
nostri.
† Prov. 7 † Ex substantia tua fac eleemo-
3. 9. synam, & noli avertere faciem tuam
Eccl. 4. ab ullo paupere: ita enim fiet ut nec
1. & a te avertatur facies Domini.
14. 13. 8 † Quo modo potueris, ita esto
Lucæ misericors.
14. 13. 9 Si multum tibi fuerit, abundan-
† Eccli. ter tribue: si exiguum tibi fuerit,
35. 12. etiam exiguum libenter impertiri
stude.
10 Præmium enim bonum tibi
thesaurizas in die necessitatis.
† Eccli. 11 † Quoniam eleemosyna ab om-
29. 15. ni peccato & a morte liberat, & non
patietur animam ire in tenebras.
12 Fiducia magna erit coram sum-
mo Deo, eleemosyna omnibus fa-
cientibus eam.
† 1 Thess. 13 † Attende tibi fili mi ab omni
4. 3. fornicatione, & præter uxorem
tuã numquam patiaris crimen scire.
14 Superbiam numquam in tuo
sensu, aut in tuo verbo dominari
† Gen. permittas: † in ipsa enim initium
3. 5. sumpsit omnis perditio.
† Lev. 15 † Quicumque tibi aliquid opera-
tus fuerit, statim ei mercedem resti-
tue, & merces mercenarii tui apud
te omnino non remaneat.
16 † Quod ab alio oderis fieri tibi, † Mat.
vide ne tu aliquando alteri facias. 7. 12.
17 † Panem tuum cum esurienti- Luca 6.
bus & egenis comede, & de vesti- 31.
mentis tuis nudos tege. † Lucæ
18 Panem tuum & vinum tuum su- 14.13.
per sepulturam justi constitue, &
noli ex eo manducare & bibere cum
peccatoribus.
19 Consilium semper a sapiente
perquire.
20 Omni tempore benedic Deum: &
pete ab eo, ut vias tuas dirigat, &
omnia consilia tua in ipso perma-
neant.
21 Indico etiam tibi fili mi, dedisse
me decem talenta argenti, dum ad-
huc infantulus esses, Gabelo, in Ra-
ges civitate Medorum, & chirogra-
phum ejus apud me habeo:
22 Et ideo perquire quo modo ad
eum pervenias, & recipias ab eo su-
pra memoratum pondus argenti, &
restituas ei chirographum suum.
23 Noli timere fili mi: pauperem
quidem vitam gerimus, sed † multa † Rom.
bona habebimus, si timuerimus 8. 17.
Deum, & recesserimus ab omni pec-
cato, & fecerimus bene.

CAPUT V.

Tobiæ socium ac ducem itineris in Rages Medorum quærenti Raphael Angelus ignotus occurrit, cui pater filium committit, quibus profectis mater filii deflet absentiam.

1 Tunc respondit Tobias patri
suo, & dixit: Omnia quæ-
cumq; præcepisti mihi faciam pater.
2 Quo modo autem pecuniam hanc
requiram, ignoro. ille me nescit, &
ego eum ignoro: quod signum dabo
ei? Sed neque viam, per quam per-
gatur illuc, aliquando cognovi.
3 Tunc pater suus respondit illi, &
dixit: Chirographum quidem illius
penes me habeo: quod dum illi o-
stenderis, statim restituet.
4 Sed perge nunc, & inquire tibi a-
liquem fidelem virum, qui eat te-
cum salva mercede sua: ut, dum ad-
huc vivo, recipias eam.
5 Tunc egressus Tobias, invenit ju-
venem splendidum, stantem præcin-
ctũ, & quasi paratum ad ambulandũ.
6 Et ignorans quod Angelus Dei
esset, salutavit eum, & dixit: Unde
te habemus bone juvenis?

7 At ille respondit: Ex filiis Israel. Et Tobias dixit ei: Nosti viam, quæ ducit in regionem Medorum?
8 Cui respondit: Novi: & omnia itinera ejus frequenter ambulavi, & mansi apud Gabelum fratrem nostrum: qui moratur in Rages civitate Medorum, quæ posita est in monte Ecbatanis.
9 Cui Tobias ait: Sustine me obsecro, donec hæc ipsa nuntiem patri meo.
10 Tunc ingressus Tobias, indicavit universa hæc patri suo. Super quæ admiratus pater, rogavit ut introiret ad eum.
11 Ingressus itaque salutavit eum, & dixit: Gaudium tibi sit semper.
12 Et ait Tobias: Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris sedeo, & lumen cæli non video?
13 Cui ait juvenis: Forti animo esto, in proximo est ut a Deo cureris.
14 Dixit itaque illi Tobias: Numquid poteris perducere filium meum ad Gabelum in Rages civitatem Medorum? & cum redieris, restituam tibi mercedem tuam.
15 Et dixit ei Angelus: Ego ducam & reducam eum ad te.
16 Cui Tobias respondit: Rogo te, indica mihi, de qua domo, aut de qua tribu es tu?
17 Cui Raphael Angelus dixit: Genus quæris mercenarii, an ipsum mercenarium, qui cum filio tuo eat?
18 Sed ne forte solicitum te reddam, ego sum Azarias Ananiæ magni filius.
19 Et Tobias respondit: Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod voluerim cognoscere genus tuum.
20 Dixit autem illi Angelus: Ego sanum ducam, & sanum tibi reducam filium tuum.
21 Respondens autem Tobias, ait: Bene ambuletis, & sit Deus in itinere vestro, & Angelus ejus comitetur vobiscum.
22 Tunc paratis omnibus, quæ erant in via portanda, fecit Tobias vale patri suo, & matri suæ, & ambulaverunt ambo simul.
23 † Cumque profecti essent, cœpit mater ejus flere, & dicere: Baculum senectutis nostræ tulisti, & transmisisti a nobis.

† *Infra* 10. 4.

24 Numquam fuisset ipsa pecunia, pro qua misisti eum.
25 Sufficiebat enim nobis paupertas nostra, ut divitias computaremus hoc, quod videbamus filium nostrum.
26 Dixitque ei Tobias: Noli flere, salvus perveniet filius noster, & salvus revertetur ad nos, & oculi tui videbunt illum.
27 Credo enim quod Angelus Dei bonus comitetur ei, & bene disponat omnia, quæ circa eum geruntur, ita ut cum gaudio revertatur ad nos.
28 Ad hanc vocem cessavit mater ejus flere, & tacuit.

CAPUT VI.

Angeli hortatu Tobias invadentem piscem apprehendit & exenterat cor ejus, fel, & jecur ad medicamenta reservans: & ad Raguelem divertunt ut jussu Angeli petat in uxorem illius filiam Saram, cujus septem viros occiderat dæmonium, discens ab Angelo quo fine suscipiendum ac servandum sit conjugium.

1 PRofectus est autem Tobias, & canis secutus est eum, & mansit prima mansione juxta fluvium Tigris.
2 Et exivit ut lavaret pedes suos, & ecce piscis immanis exivit ad devorandum eum.
3 Quem expavescens Tobias clamavit voce magna, dicens: Domine, invadit me.
4 Et dixit ei Angelus: Apprehende branchiam ejus, & trahe eum ad te. Quod cum fecisset, attraxit eum in siccum, & palpitare cœpit ante pedes ejus.
5 Tunc dixit ei Angelus: Exentera hunc piscem, & cor ejus, & fel, & jecur repone tibi: sunt enim hæc necessaria ad medicamenta utiliter.
6 Quod cum fecisset, assavit carnes ejus, & secum tulerunt in via: cetera salierunt, quæ sufficerent eis, quousque pervenirent in Rages civitatem Medorum.
7 Tunc interrogavit Tobias Angelum, & dixit ei: Obsecro te Azaria frater, ut dicas mihi, quod remedium habebunt ista, quæ de pisce servare jussisti?
8 Et respondens Angelus, dixit ei: Cordis ejus particulam si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus dæmoniorum, sive a viro, sive a muliere, ita ut ultra non accedat ad eos.

9 Et fel valet ad ungendos oculos, in quibus fuerit albugo, & sanabuntur.

10 Et dixit ei Tobias: Ubi vis ut maneamus?

11 Respondensque Angelus, ait: Est hic Raguel nomine, vir propinquus de tribu tua, & hic habet filiam nomine Saram, sed neque masculum neque feminam ullam habet aliam præter eam.

12 † Tibi debetur omnis substantia ejus, & oportet eam te accipere conjugem.

† Num 27. 8. & 36. 8.

13 Pete ergo eam a patre ejus, & dabit tibi eam in uxorem.

14 Tunc respondit Tobias, & dixit: Audio quia tradita est septem viris, & mortui sunt: sed & hoc audivi, quia dæmonium occidit illos.

15 Timeo ergo, ne forte & mihi hæc eveniant: & cum sim unicus parentibus meis, deponam senectutem illorum cum tristitia ad inferos.

16 Tunc Angelus Raphael dixit ei: Audi me, & ostendam tibi qui sunt, quibus prævalere potest dæmonium.

17 Hi namque, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se & a sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus: habet potestatem dæmonium super eos.

18 Tu autem cum acceperis eam, ingressus cubiculum, per tres dies continens esto ab ea, & nihil aliud, nisi orationibus vacabis cum ea.

19 Ipsa autem nocte, incenso jecore piscis, fugabitur dæmonium.

20 Secunda vero nocte, in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris.

21 Tertia autem nocte benedictionem consequeris, ut filii ex vobis procreentur incolumes.

22 Transacta autem tertia nocte, accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quam libidine ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris.

CAPUT VII.

Raguel petitam a Tobia Saram filiam in uxorem tradidit consilio Raphaelis, & scriptis conjugii tabulis, nuptiæ celebrantur.

1 Ingressi sunt autem ad Raguelem, & suscepit eos Raguel cum gaudio.

2 Intuensque Tobiam Raguel, dixit Annæ uxori suæ: Quam similis est juvenis iste consobrino meo!

3 Et cum hæc dixisset, ait: Unde estis juvenes fratres nostri? At illi dixerunt: Ex tribu Nephthali sumus, ex captivitate Ninive.

4 Dixitque illis Raguel: Nostis Tobiam fratrem meum? Qui dixerunt: Novimus.

5 Cumque multa bona loqueretur de eo, dixit Angelus ad Raguelem: Tobias, de quo interrogas, pater istius est.

6 Et misit se Raguel, & cum lacrymis osculatus est eum, & plorans supra collum ejus,

7 Dixit: Benedictio sit tibi fili mi, quia boni & optimi viri filius es.

8 Et Anna uxor ejus, & Sara ipsorum filia, lacrymatæ sunt.

9 Postquam autem locuti sunt, præcepit Raguel occidi arietem, & parari convivium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium,

10 Tobias dixit: Hic ego hodie non manducabo neque bibam, nisi prius petitionem meam confirmes, & promittas mihi darem Saram filiam tuam.

11 Quo audito verbo Raguel, expavit, sciens quid evenerit illis septem viris, qui ingressi sunt ad eam: & timere cœpit ne forte & huic similiter contingeret: & cum nutaret, & non daret petenti ullum responsum,

12 Dixit ei Angelus: Noli timere dare eam isti, quoniam huic timenti Deum debetur conjux filia tua: propterea alius non potuit habere illam.

13 Tunc dixit Raguel: Non dubito quod Deus preces & lacrymas meas in conspectu suo admiserit.

14 Et credo quoniam ideo fecit vos venire ad me, ut ista conjungeretur cognationi suæ † secundum legem Moysi: & nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam.

† Num 36. 6.

15 Et apprehendens dexteram filiæ suæ, dextræ Tobiæ tradidit, dicens: Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob vobiscum sit, & ipse conjungat vos, impleatque benedictionem suam in vobis.

16 Et accepta charta, fecerunt conscriptionem conjugii.

17 Et post hæc epulati sunt, benedicentes Deum.

18 Vocavitque Raguel ad se Annam uxorem suam, & præcepit ei, ut præpararet alterum cubiculum.

19 Et introduxit illuc Saram filiam suam, & lacrymata est.

20 Dixitque ei: Forti animo esto filia mea: Dominus cæli det tibi gaudium pro tædio quod perpessa es.

CAPUT VIII.

Tobias thalamum ingressus partem jecoris piscis assat: & dæmonio a Raphaele ligato, Tobias & Sara simul orantes noctem transigunt incolumes: quapropter repleto quod paratum erat sepulcro, actisque Deo gratiis a Saræ parentibus, lætum apparatur convivium, & pro dote medietas bonorum assignatur, cedente & reliqua medietate post parentum obitum.

1 Postquam vero cœnaverunt, introduxerunt juvenem ad eam.

2 Recordatus itaque Tobias sermonum Angeli, protulit de cassidili suo partem jecoris, posuitque eam super carbones vivos.

3 Tunc Raphael Angelus apprehendit dæmonium, & religavit illud in deserto superioris Ægypti.

4 Tunc hortatus est virginem Tobias, dixitque ei: Sara, exurge, & deprecemur Deum hodie, & cras, & secundum cras: quia his tribus noctibus Deo jungimur: tertia autem transacta nocte, in nostro erimus conjugio.

5 Filii quippe sanctorum sumus, & non possumus ita conjungi, sicut gentes quæ ignorant Deum.

6 Surgentes autem pariter, instanter orabant ambo simul, ut sanitas daretur eis.

7 Dixitque Tobias: Domine Deus patrum nostrorum, benedicant te cæli & terræ, mareque & fontes, & flumina, & omnes creaturæ tuæ, quæ in eis sunt.

† Gen. 2. 7.

8 † Tu fecisti Adam de limo terræ, dedistique ei adjutorium Hevam.

9 Et nunc Domine tu scis, quia non luxuriæ causa accipio sororem meam conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum.

10 Dixit quoque Sara: Miserere nobis Domine, miserere nobis, & consenescamus ambo pariter sani.

11 Et factum est circa pullorum cantum, accersiri jussit Raguel servos suos, & abierunt cum eo pariter ut foderent sepulcrum.

12 Dicebat enim: Ne forte simili modo evenerit ei, quo & ceteris illis septem viris, qui sunt ingressi ad eam.

13 Cumq; parassent fossam, reversus Raguel ad uxorem suam, dixit ei:

14 Mitte unam ex ancillis tuis, & videat si mortuus est, ut sepeliam eum antequam illucescat dies.

15 At illa misit unam ex ancillis suis. Quæ ingressa cubiculum, reperit eos salvos & incolumes, secum pariter dormientes.

16 Et reversa, nuntiavit bonum nuntium: & benedixerunt Dominũ, Raguel videlicet & Anna uxor ejus,

17 Et dixerunt: Benedicimus te Domine Deus Israel, quia non contigit quemadmodum putabamus.

18 Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam, & exclusisti a nobis inimicum persequentem nos.

19 Misertus es autem duobus unicis. Fac eos Domine plenius benedicere te: & sacrificium tibi laudis tuæ, & suæ sanitatis offerre, ut cognoscat universitas gentium, quia tu es Deus solus in universa terra.

20 Statimque præcepit servis suis Raguel, ut replerent fossam, quam fecerant, priusquam elucesceret.

21 Uxori autem suæ dixit ut instrueret convivium, & præpararet omnia, quæ in cibos erant iter agentibus necessaria.

22 Duas quoque pingues vaccas, & quatuor arietes occidi fecit, & parari epulas omnibus vicinis suis, cunctisque amicis.

23 Et adjuravit Raguel Tobiam, ut duas hebdomadas moraretur apud se.

24 De omnibus autem, quę possidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobiæ, & fecit scripturam, ut pars dimidia, quæ supererat post obitum eorum, Tobiæ dominio deveniret.

CAPUT IX.

Raphael Tobiæ rogatu ad Gabelum pergit; quem recepta pecunia ad Tobiæ nuptias adducit: ille autem Tobiæ ac Saræ benedicit.

1 TUnc vocavit Tobias Angelum ad se, quem quidem hominem existimabat, dixitque ei: Azaria frater, peto ut auscultes verba mea.
2 Si meipsum tradam tibi servum, non ero condignus providentiæ tuæ.
3 Tamen obsecro te, ut assumas tibi animalia sive servitia, & vadas ad Gabelum in Rages civitatem Medorum: reddasque ei chirographum suum, & recipias ab eo pecuniam, & roges eum venire ad nuptias meas.
4 Scis enim ipse quoniam numerat pater meus dies: & si tardavero una die plus, contristatur anima ejus.
5 Et certe vides quomodo adjuravit me Raguel, cujus adjuramentum spernere non possum.
6 Tunc Raphael assumens quatuor ex servis Raguelis, & duos camelos, in Rages civitatem Medorum perrexit: & inveniens Gabelum, reddidit ei chirographum suum, & recepit ab eo omnem pecuniam.
7 Indicavitque ei de Tobia filio Tobię omnia quæ gesta sunt: fecitque eum secum venire ad nuptias.
8 Cumque ingressus esset domum Raguelis invenit Tobiam discumbentem: & exiliens, osculati sunt se invicem: & flevit Gabelus benedixitque Deum,
9 Et dixit: Benedicat te Deus Israel, quia filius es optimi viri, & justi, & timentis Deum, & eleemosynas facientis:
10 Et dicatur benedictio super uxorem tuam, & super parentes vestros:
11 Et videatis filios vestros, & filios filiorum vestrorum, usque in tertiam & quartam generationem: & sit semen vestrum benedictum a Deo Israel, qui regnat in sæcula sæculorum.
12 Cumque omnes dixissent, Amen, accesserunt ad convivium: sed & cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

CAPUT X.

Parentes Tobiæ longam ejus moram anxie queruntur; ille autem ægre obtinet, ut a Raguele dimittatur, accepta dote & uxore: porro Raguel illis bene precando, admonet filiam de officio matris familias.

1 CUm vero moras faceret Tobias, causa nuptiarum, sollicitus erat pater ejus Tobias, dicens: Putas quare moratur filius meus, aut quare detentus est ibi?
2 Putasne Gabelus mortuus est, & nemo reddet illi pecuniam?
3 Cœpit autem contristati nimis ipse, & Anna uxor ejus cum eo: & cęperunt ambo simul flere: eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos.
4 † Flebat igitur mater ejus irremediabilibus lacrymis, atque dicebat: Heu heu me fili mi, ut quid te misimus peregrinari, lumen oculorum nostrorum, baculum senectutis nostræ, solatium vitæ nostræ, spem posteritatis nostræ? † *Sup.* 5. 23.
5 Omnia simul in te uno habentes, te non debuimus dimittere a nobis.
6 Cui dicebat Tobias: Tace, & noli turbari, sanus est filius noster: satis fidelis est vir ille, cum quo misimus eum.
7 Illa autem nullo modo consolari poterat, sed quotidie exiliens circumspiciebat, & circuibat vias omnes, per quas spes remeandi videbatur, ut procul videret eum, si fieri posset, venientem.
8 At vero Raguel dicebat ad generum suum: Mane hic, & ego mittam nuntium salutis de te ad Tobiam patrem tuum.
9 Cui Tobias ait: Ego novi, quia pater meus & mater mea modo dies computant, & cruciatur spiritus eorum in ipsis.
10 Cumque verbis multis rogaret Raguel Tobiam, & ille eum nulla ratione vellet audire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem omnis substantiæ suæ in pueris, in puellis, in pecudibus, in camelis, & in vaccis, & in pecunia multa: & salvum atque gaudentem dimisit eum a se,
11 Dicens: Angelus Domini sanctus sit in itinere vestro, perducatque vos incolumes, & inveniatis omnia recte

circa

circa parentes vestros, & videant oculi mei filios vestros priusquam moriar.

12 Et apprehendentes parentes filiam suam, osculati sunt eam, & dimiserunt ire:

13 Monentes eam honorare soceros, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & se ipsam irreprehensibilem exhibere.

CAPUT XI.

Relictis in itinere Sara reliquaque familia, Tobias & Raphael præcedentes, læte a parentibus Tobiæ excipiuntur: filio patris oculos felle jecoris liniente, ille visum recipit; quapropter actis Deo gratiis, post adventum Saræ ac familiæ septem diebus læti epulantur.

1 Cumque reverterentur, pervenerunt ad Charan, quæ est in medio itinere contra Niniven, undecimo die.

2 Dixitque Angelus: Tobia frater, scis quemadmodum reliquisti patrem tuum.

3 Si placet itaque tibi, præcedamus, & lento gradu sequantur iter nostrum familiæ, simul cum conjuge tua, & cum animalibus.

4 Cumque hoc placuisset ut irent, dixit Raphael ad Tobiam: Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessarium. Tulit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt.

5 Anna autem sedebat secus viam, quotidie in supercilio montis, unde respicere poterat de longinquo.

6 Et dum ex eodem loco specularetur adventum ejus, vidit a longe, & illico agnovit venientem filium suum: currensque nuntiavit viro suo, dicens: Ecce venit filius tuus.

7 Dixitque Raphael ad Tobiam: At ubi introieris domum tuam, statim adora Dominum Deum tuum: & gratias agens ei, accede ad patrem tuum, & osculare eum.

8 Statimque lini super oculos ejus ex felle isto piscis, quod portas tecum. scias enim quoniam mox aperientur oculi ejus, & videbit pater tuus lumen cæli, & in aspectu tuo gaudebit.

9 Tunc præcurrit canis, qui simul fuerat in via: & quasi nuntius adveniens, blandimento suæ caudæ gaudebat.

10 Et consurgens cæcus pater ejus, cœpit offendens pedibus currere: & data manu puero, occurrit obviam filio suo.

11 Et suscipiens osculatus est eum cum uxore sua, & cœperunt ambo flere præ gaudio.

12 Cumque adorassent Deum, & gratias egissent, consederunt.

13 Tunc sumens Tobias de felle piscis, linivit oculos patris sui.

14 Et sustinuit quasi dimidiam fere horam: & cœpit albugo ex oculis ejus, quasi membrana ovi, egredi.

15 Quam apprehendens Tobias traxit ab oculis ejus, statimque visum recepit.

16 Et glorificabant Deum, ipse videlicet, & uxor ejus, & omnes qui sciebant eum.

17 Dicebatque Tobias: Benedico te Domine Deus Israel, quia tu castigasti me, & tu salvasti me: & ecce ego video Tobiam filium meum.

18 Ingressa est etiam post septem dies Sara uxor filii ejus, & omnis familia sana, & pecora, & cameli, & pecunia multa uxoris: sed & illa pecunia, quam receperat a Gabelo:

19 Et narravit parentibus suis omnia beneficia Dei, quæ fecisset circa eum per hominem qui eum duxerat.

20 Veneruntque Achior & Nabath consobrini Tobiæ, gaudentes ad Tobiam, & congratulantes ei de omnibus bonis, quæ circa illum ostenderat Deus.

21 Et per septem dies epulantes, omnes cum gaudio magno gavisi sunt.

CAPUT XII.

Tobias, cum filio de mercede Raphaelis consultans, auditisque quæ sibi ac filio præstiterat beneficiis, medietatem offert omnium quæ attulerant: at ille se Dei angelum declarat, & post revelata alia mysteria in cælum sublevatur; quo facto, illi in terram proni ruentes, Deum benedicunt.

1 Tunc vocavit ad se Tobias filium suum, dixitque ei: Quid possumus dare viro isti sancto, qui venit tecum?

2 Respondens Tobias, dixit patri suo: Pater, quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus?

3 Me duxit & reduxit sanum, pe-

cuniam

cuniam a Gabelo ipſe recepit, uxo-
rem ipſe me habere fecit, & dæmo-
nium ab ea ipſe compeſcuit , gau-
dium parentibus ejus fecit, meipſum
a devoratione piſcis eripuit, te quo-
que videre fecit lumen cæli, & bonis
omnibus per eum repleti ſumus .
Quid illi ad hæc poterimus dignum
dare ?
4 Sed peto te pater mi, ut roges
eum , ſi forte dignabitur medieta-
tem de omnibus, quæ allata ſunt,
ſibi aſſumere.
5 Et vocantes eum, pater ſcilicet
& filius, tulerunt eum in partem:
& rogare cœperunt, ut dignaretur
dimidiam partem omnium, quę at-
tulerant , acceptam habere.
6 Tunc dixit eis occulte: Benedi-
cite Deum cæli, & coram omnibus
viventibus confitemini ei, quia fecit
vobiſcum miſericordiam ſuam.
7 Etenim ſacramentum regis abſ-
condere bonum eſt : opera autem
Dei revelare & confiteri honorifi-
cum eſt.
8 Bona eſt oratio cum jejunio, &
eleemoſyna magis quam theſauros
auri recondere:
9 Quoniam eleemoſyna a morte
liberat, & ipſa eſt, quę purgat pec-
cata , & facit invenire miſericor-
diam & vitam æternam.
10 Qui autem faciunt peccatum, &
iniquitatem, hoſtes ſunt animę ſuę.
11 Manifeſto ergo vobis veritatem,
& non abſcondam a vobis occultum
ſermonem.
12 Quando orabas cum lacrymis ,
& ſepeliebas mortuos, & derelin-
quebas prandium tuum , & mor-
tuos abſcondebas per diem in domo
tua, & nocte ſepeliebas eos, ego ob-
tuli orationem tuam Domino.
13 Et quia acceptus eras Deo, ne-
ceſſe fuit ut tentatio probaret te.
14 Et nunc miſit me Dominus ut
curarem te, & Saram uxorem filii
tui a dæmonio liberarem.
15 Ego enim ſum Raphael Ange-
lus, unus ex ſeptem, qui aſtamus
ante Dominum.
16 Cumque hæc audiſſent, turbati
ſunt , & trementes ceciderunt ſu-
per terram in faciem ſuam.
17 Dixitque eis Angelus: Pax vo-
bis, nolite timere.
18 Etenim cum eſſem vobiſcum, per
voluntatem Dei eram: ipſum bene-
dicite, & cantate illi.
19 Videbar quidem vobiſcum man-
ducare, & bibere: ſed ego cibo in-
viſibili, & potu, qui ab hominibus
videri non poteſt, utor.
20 Tempus eſt ergo ut revertar ad
eum, qui me miſit: vos autem be-
nedicite Deum, & narrate omnia
mirabilia ejus.
21 Et cum hæc dixiſſet, ab aſpectu
eorum ablatus eſt, & ultra eum vi-
dere non potuerunt.
22 Tunc proſtrati per horas tres in
faciem, benedixerunt Deum: &
exurgentes narraverunt omnia mi-
rabilia ejus.

CAPUT XIII.

Tobias ſenior benedicit ac gratias agit Domino, & univerſos ad idipſum hortatur: prophetat quoque de reſtitutione & magna felicitate futura Jeruſalem.

1 APeriens autem Tobias ſe-
nior os ſuum, benedixit
Dominum, & dixit: Magnus es
Domine in æternum, & in omnia
ſæcula regnum tuum:
2 † Quoniam tu flagellas & ſalvas: *†Deut*
deducis ad inferos, & reducis: & *32. 39.*
non eſt qui effugiat manum tuam. *1Reg. 2.*
3 Confitemini Domino filii Iſrael, *6. Sap.*
& in conſpectu gentium laudate *16. 13.*
eum:
4 Quoniam ideo diſperſit vos inter
gentes, quæ ignorant eum, ut vos
enarretis mirabilia ejus, & faciatis
ſcire eos, quia non eſt alius Deus
omnipotens præter eum.
5 Ipſe caſtigavit nos propter ini-
quitates noſtras: & ipſe ſalvabit nos
propter miſericordiam ſuam.
6 Aſpicite ergo quæ fecit nobiſcum,
& cum timore & tremore confite-
mini illi: regemque ſeculorum exal-
tate in operibus veſtris.
7 Ego autem in terra captivitatis
meæ confitebor illi: quoniam oſten-
dit majeſtatem ſuam in gentem pec-
catricem.
8 Convertimini itaque peccatores,
& facite juſtitiam coram Deo, cre-
dentes quod faciat vobiſcum miſeri-
cordiam ſuam.
9 Ego autem, & anima mea in eo
lætabimur.
10 Benedicite Dominum omnes
electi ejus: agite dies lætitiæ, &
confitemini illi.
11 Jeruſalem civitas Dei, caſtiga-

vit te Dominus in operibus manuum tuarum.

12 Confitere Domino in bonis tuis, & benedic Deum sæculorum, ut reædificet in te tabernaculum suum, & revocet ad te omnes captivos, & gaudeas in omnia sæcula sæculorum.

13 Luce splendida fulgebis: & omnes fines terræ adorabunt te.

† Isai. 60. 5.

14 † Nationes ex longinquo ad te venient: & munera deferentes, adorabunt in te Dominum, & terram tuam in sanctificationem habebunt.

15 Nomen enim magnum invocabunt in te.

16 Maledicti erunt qui contempserint te: & condemnati erunt omnes qui blasphemaverint te: benedictique erunt qui ædificaverint te.

17 Tu autem lætaberis in filiis tuis, quoniam omnes benedicentur, & congregabuntur ad Dominum.

18 Beati omnes qui diligunt te, & qui gaudent super pace tua.

19 Anima mea benedic Dominum, quoniam liberavit Jerusalem civitatem suam a cunctis tribulationibus ejus, Dominus Deus noster.

20 Beatus ero, si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndam claritatem Jerusalem.

† Apoc 21. 19.

21 † Portæ Jerusalem ex sapphiro & smaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus.

22 Ex lapide candido & mundo omnes plateæ ejus sternentur: & per vicos ejus alleluja cantabitur.

23 Benedictus Dominus, qui exaltavit eam, & sit regnum ejus in sæcula sæculorum super eam. Amen.

CAPUT XIV.

Tobias senior moriturus, completis 102. ætatis suæ annis, filium ac nepotes ad pietatem hortatur: utque sepultis parentibus e Ninive migrent, quam evertendam dicit, & Jerusalem instaurandam, quod filius observans, tandem ad soceros revertitur, ibique completis 99. annis, moritur.

1 ET consummati sunt sermones Tobiæ. Et postquam illuminatus est Tobias, vixit annis quadraginta duobus, & vidit filios nepotum suorum.

2 Completis itaque annis centum duobus, sepultus est honorifice in Ninive.

3 Quinquaginta namque & sex annorum lumen oculorum amisit, sexagenarius vero recepit.

4 Reliquum vero vitæ suæ in gaudio fuit, & cum bono profectu timoris Dei perrexit in pace.

5 In hora autem mortis suæ vocavit ad se Tobiam filium suum, & septem juvenes filios ejus nepotes suos, dixitque eis:

6 Prope erit interitus Ninive: non enim excidit verbum Domini: & † fratres nostri, qui dispersi sunt a terra Israel, revertentur ad eam.

† 1 Esd 3. 8.

7 Omnis autem deserta terra ejus replebitur, & domus Dei, quæ in ea incensa est, iterum reædificabitur: ibique revertentur omnes timentes Deum,

8 Et relinquent gentes idola sua, & venient in Jerusalem, & inhabitabunt in ea,

9 Et gaudebunt in ea omnes reges terræ, adorantes regem Israel.

10 Audite ergo filii mei patrem vestrum: Servite Domino in veritate, & inquirite ut faciatis quæ placita sunt illi:

11 Et filiis vestris mandate ut faciant justitias & eleemosynas, ut sint memores Dei, & benedicant eum in omni tempore in veritate, & in tota virtute sua.

12 Nunc ergo filii audite me, & nolite manere hic: sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulcro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc:

13 Video enim quia iniquitas ejus finem dabit ei.

14 Factum est autem post obitum matris suæ, Tobias abscessit ex Ninive cum uxore sua, & filiis, & filiorum filiis, & reversus est ad soceros suos.

15 Invenitque eos incolumes in senectute bona: & curam eorum gessit, & ipse clausit oculos eorum: & omnem hereditatem domus Raguelis ipse percepit: viditq; quintam generationem, filios filiorum suorum.

16 Et completis annis nonagintanovem in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum.

17 Omnis autem cognatio ejus, & omnis generatio ejus, in bona vita, & in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam Deo, quam hominibus, & cunctis habitantibus in terra.

LIBER JUDITH.

CAPUT PRIMUM.

Arphaxad construit urbem Ecbatanis, at vero Nabuchodonosor victo rege Medorum, cunctis regnis imperare cupiens, nuntios ad ea mittit; quibus absque honore remissis, indignatus jurat se id ulturum.

1 ARphaxad itaque,
rex Medorum,
subjugaverat multas gentes imperio
suo, & ipse ædificavit civitatem potentissimam quam
appellavit Ecbatanis,
2 Ex lapidibus quadratis & sectis:
fecit muros ejus in latitudinem cubitorum septuaginta, & in altitudinem cubitorum triginta, turres vero ejus posuit in altitudinem cubitorum centum.
3 Per quadrum vero earum, latus
utrumque vicenorum pedum spatio
tendebatur, posuitque portas ejus
in altitudinem turrium:
4 Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, & in gloria quadrigarum suarum.
5 Anno igitur duodecimo regni
sui: Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum
6 In campo magno, qui appellatur
Ragau, circa Euphraten, & Tigrin,
& Jadason, in campo Erioch regis
Elicorum.
7 Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, & cor ejus elevatum
est: & misit ad omnes, qui habitabant in Cilicia, & Damasco, & Libano,
8 Et ad gentes quæ sunt in Carmelo, & Cedar, & inhabitantes
Galilæam in campo magno Esdrelon,
9 Et ad omnes qui erant in Samaria,
& trans flumen Jordanem usque ad
Jerusalem, & omnem terram Jesse,
quousque perveniatur ad terminos
Æthiopiæ.
10 Ad hos omnes misit nuntios
Nabuchodonosor rex Assyriorum:
11 Qui omnes uno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos,
& sine honore abjecerunt.
12 Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram
illam, juravit per thronum & regnum suum, quod defenderet se de
omnibus regionibus his.

CAPUT II.

Holofernes a Nabuchodonosor mittitur, omnia regna & populos vastaturus: describitur potentia exercitus ipsius; multisque locis per ipsum expugnatis, vehemens timor universos invasit.

1 ANno tertiodecimo Nabuchodonosor regis, vigesima &
secunda die mensis primi, factum est
verbum in domo Nabuchodonosor
regis Assyriorum, ut defenderet se.
2 Vocavitque omnes majores natu, omnesque duces, & bellatores
suos, & habuit cum eis mysterium
consilii sui:
3 Dixitque cogitationem suam in
eo esse, ut omnem terram suo
subjugaret imperio.
4 Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex
Holofernem principem militiæ suæ,
5 Et dixit ei: Egredere adversus omne regnum occidentis, & contra
eos præcipue, qui contempserunt
imperium meum.
6 Non parcet oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam
subjugabis mihi.
7 Tunc Holofernes vocavit duces,
& magistratus virtutis Assyriorum:
& dinumeravit viros in expeditionem, sicut præcepit ei rex, centum
viginti millia peditum pugnatorum,
& equitum sagittariorum duodecim
millia.
8 Omnemque expeditionem suam
fecit præire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his quæ
exercitibus sufficerent copiose, boum
quoque armenta, gregesque ovium,
quorum non erat numerus.
9 Frumentum ex omni Syria in
transitu suo parari constituit.
10 Aurum vero, & argentum, de
domo regis assumpsit multum nimis.

11 Et profectus est ipse, & omnis
exercitus cum quadrigis, & equiti-
bus, & sagittariis, qui cooperuerunt
faciem terræ, sicut locustæ.
12 Cumque pertransisset fines As-
syriorum, venit ad magnos montes
Ange, qui sunt a sinistro Ciliciæ,
ascenditque omnia castella eorum,
& obtinuit omnem munitionem.
13 Effregit autem civitatem opina-
tissimam Melothi, prædavitque om-
nes filios Tharsis, & filios Ismael,
qui erant contra faciem deserti, &
ad austrum terræ Cellon.
14 Et transivit Euphratem, & ve-
nit in Mesopotamiam: & fregit o-
mnes civitates excelsas, quæ erant
ibi, a torrente Mambre usque quo
perveniatur ad mare:
15 Et occupavit terminos ejus, a
Cilicia usque ad fines Japheth, qui
sunt ad austrum.
16 Abduxitque omnes filios Ma-
dian, & prædavit omnem locuple-
tationem eorum, omnesque resisten-
tes sibi occidit in ore gladii.
17 Et post hæc descendit in campos
Damasci in diebus messis, & succen-
dit omnia sata, omnesque arbores
& vineas fecit incidi:
18 Et cecidit timor illius super om-
nes inhabitantes terram.

CAPUT III.

Holoferni se ultro dedunt tantis copiis territi universarum urbium ac provinciarum principes, ex quibus auxilares ipse sibi assumit: & tamen ipsorum civitates ac deos destruit, quo solus Nabuchodonosor deus habeatur.

1 TUnc miserunt legatos suos
universarum urbium ac pro-
vinciarum reges ac principes, Syriæ
scilicet Mesop otamiæ, & Syriæ Sobal
& Lybiæ, atque Ciliciæ, qui venientes
ad Holofernem, dixerunt:
2 Desinat indignatio tua circa nos:
Melius est enim ut viventes servia-
mus Nabuchodonosor regi magno, &
subditi simus tibi, quam morientes
cum interitu nostro ipsi servitutis
nostræ damna patiamur.
3 Omnis civitas nostra, omnisque
possessio, omnes montes, & colles,
& campi, & armenta boum, gre-
gesque ovium, & caprarum, equo-
rumque & camelorum, & universæ
facultates nostræ, atque familiæ, in
conspectu tuo sunt:
4 Sint omnia nostra sub lege tua.
5 Nos, & filii nostri, servi tui su-
mus.
6 Veni nobis pacificus Dominus, &
utere servitio nostro, sicut placue-
rit tibi.
7 Tunc descendit de montibus cum
equitibus in virtute magna, & obti-
nuit omnem civitatem, & omnem
inhabitantem terram.
8 De universis autem urbibus as-
sumpsit sibi auxiliarios viros fortes,
& electos ad bellum.
9 Tantusque metus provinciis illis
incubuit, ut universarum urbium
habitatores principes, & honorati
simul cum populis, exirent obviam
venienti;
10 Excipientes eum cum coronis,
& lampadibus, ducentes choros in
tympanis, & tibiis.
11 Nec ista tamen facientes, fero-
citatem ejus pectoris mitigare po-
tuerunt:
12 Nam & civitates eorum destru-
xit, & lucos eorum excidit.
13 Præceperat enim illi Nabuchodo-
nosor rex, ut omnes deos terræ exter-
minaret, videlicet ut ipse solus di-
ceretur deus ab his nationibus, quæ
potuissent Holofernis potentia sub-
jugari.
14 Pertransiens autem Syriam So-
bal, & omnem Apameam, omnem-
que Mesopotamiam, venit ad Idu-
mæos in terram Gabaa,
15 Accepitque civitates eorum, &
sedit ibi per triginta dies, in quibus
diebus adunari præcepit universum
exercitum virtutis suæ.

CAPUT IV.

Filii Israel vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim sacerdotis sese muniunt humana industria, & jejuniis ac oratione humiliant & affligunt, auxiliumque a Domino implorant.

1 TUnc audientes hæc filii Is-
rael, qui habitabant in ter-
ra Juda, timuerunt valde a facie ejus.
2 Tremor & horror invasit sensus
eorum, ne hoc faceret Jerusalem &
templo Domini, quod fecerat cete-
ris civitatibus & templis earum.
3 Et miserunt in omnem Samariam
per circuitum usque Jerico, & præ-
occupaverunt omnes vertices mon-
tium:

4 Et muris circumdederunt vicos ſuos, & congregaverunt frumenta in præparationem pugnæ.

5 Sacerdos etiam Eliachim, ſcripſit ad univerſos qui erant contra Eſdrelon, quæ eſt contra faciem campi magni, juxta Dothain, & univerſos, per quos viæ tranſitus eſſe poterat,

6 Ut obtinerent aſcenſus montium, per quos via eſſe poterat ad Jeruſalem, & illic cuſtodirent ubi anguſtum iter eſſe poterat inter montes.

7 Et fecerunt filii Iſrael ſecundum quod conſtituerat eis ſacerdos Domini Eliachim.

8 Et clamavit omnis populus ad Dominum inſtantia magna, & humiliaverunt animas ſuas in jejuniis, & orationibus, ipſi & mulieres eorum.

9 Et induerunt ſe ſacerdotes ciliciis, & infantes proſtraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio:

10 Et clamaverunt ad Dominum Deum Iſrael unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in diviſionem, & civitates eorum in exterminium, & ſancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium gentibus.

11 Tunc Eliachim, ſacerdos Domini magnus, circuivit omnem Iſrael, allocutuſque eſt eos,

12 Dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces veſtras, ſi manentes permanſeritis in jejuniis, & orationibus in conſpectu Domini.

†Exod. 7. 12.

13 † Memores eſtote Moyſi ſervi Domini, qui Amalec confidentem in virtute ſua, & in potentia ſua, & in exercitu ſuo, & in clypeis ſuis, & in curribus ſuis, & in equitibus ſuis, non ferro pugnando, ſed precibus ſanctis orando dejecit:

14 Sic erunt univerſi hoſtes Iſrael: ſi perſeveraveritis in hoc opere, quod cœpiſtis.

15 Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conſpectu Domini,

16 Ita ut etiam hi, qui offerebant Domino holocauſta, præcincti ciliciis offerrent ſacrificia Domino, & erat cinis ſuper capita eorum.

17 Et ex toto corde ſuo omnes orabant Deum, ut viſitaret populum ſuum Iſrael.

CAPUT V.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Iſraelitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Iſraeliticum, monetque ne temere contra illos pugnet: quibus auditis indignantur ipſi Achior principes Holofernis.

1 NUntiatumque eſt Holoferni principi militiæ Aſſyriorum, quod filii Iſrael præpararent ſe ad reſiſtendum, ac montium itinera concluſiſſent,

2 Et furore nimio exarſit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab & duces Ammon,

3 Et dixit eis: Dicite mihi quis ſit populus iſte, qui montana obſidet: aut quæ, & quales, & quantæ ſint civitates eorum: quæ etiam ſit virtus eorum, aut quæ ſit multitudo eorum: vel quis rex militiæ illorum:

4 Et quare præ omnibus, qui habitant in oriente, iſti contempſerunt nos, & non exierunt obviam nobis, ut ſuſciperent nos cum pace?

5 Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon reſpondens, ait: Si digneris audire domine mi, dicam veritatem in conſpectu tuo, de populo iſto qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falſum ex ore meo.

6 Populus iſte ex progenie Chaldæorum eſt:

7 † Hic primum in Meſopotamia habitavit, quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum, qui erant in terra Chaldæorum. † Gen. 11. 31.

8 Deſerentes itaque cæremonias patrum ſuorum, quæ in multitudine deorum erant,

9 Unum Deum cæli coluerunt, † qui & præcepit eis ut exirent inde, & habitarent in Charan. Cumque operuiſſet omnem terram fames, † deſcenderunt in Ægyptum, illicque per quadringentos annos ſic multiplicati ſunt, ut numerari eorum non poſſet exercitus. † Gen. 12. 1. † Gen. 46. 6.

10 Cumque gravaret eos rex Ægypti, atque in ædificationibus urbium ſuarum in luto & latere ſubjugaſſet eos, clamaverunt ad Dominum ſuum, & percuſſit totam terram Ægypti plagis variis.

11 † Cumque ejeciſſent eos Ægyptii a ſe, & ceſſaſſet plaga ab eis, & † Exod. 12. 33.

iterum eos vellent capere, & ad suum servitium revocare,

12 † Fugientibus his Deus cæli mare aperuit, ita ut hinc inde aquæ quasi murus solidarentur, & isti pede sicco fundum maris perambulando transirent.

† *Exod 14.29.*

13 In quo loco dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum eos persequeretur, ita aquis coopertus est, ut non remaneret vel unus, qui factum posteris nuntiaret.

14 Egressi vero mare rubrum, deserta Sina montis occupaverunt, in quibus numquam homo habitare potuit, vel filius hominis requievit.

15 Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, & per annos quadraginta annonam de cælo consecuti sunt.

16 Ubicumque ingressi sunt sine arcu & sagitta, & absque scuto & gladio, Deus eorum pugnavit pro eis, & vicit.

17 Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui.

18 Quotiescumque autem præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædam, & in gladium, & in opprobrium.

19 Quotiescumque autem pœnituerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus cæli virtutem resistendi.

20 Denique Chananæum regem, & Jebusæum, & Pherezæum, & Hethæum, Hevæum, & Amorrhæum, & omnes potentes in Hesebon prostraverunt, & terras eorum, & civitates eorum ipsi possederunt:

21 Et usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona: Deus enim illorum odit iniquitatem.

22 Nam & ante hos annos, cum recessissent a via, quam dederat illis Deus, & ambularent in ea, exterminati sunt præliis a multis nationibus, & plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam.

23 Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersione qua dispersi fuerant, adunati sunt, & ascenderunt montana hæc omnia, & iterum possident Jerusalem, ubi sunt sancta eorum.

24 Nunc ergo mi domine, perquire si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum: ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, & subjugati erunt sub jugo potentiæ tuæ.

25 Si vero non est offensio populi hujus coram Deo suo, non poterimus resistere illis: quoniam Deus eorum defendet illos: & erimus in opprobrium universæ terræ.

26 Et factum est cum cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum:

27 Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor, & exercitibus ejus, homines inermes, & sine virtute, & sine peritia artis pugnæ?

28 Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana: & cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabitur:

29 Ut sciat omnis gens, quoniam Nabuchodonosor deus terræ est, & præter ipsum alius non est.

CAPUT VI.

Iratus Holofernes jubet Achiorem duci in Bethuliam, ut ea devicta simul puniatur; at servi a fundibulariis repulsi, eum arbori alligant: quem solutum filii Israel cognita causa benigne consolantur, Deum humiliter implorantes.

1 Factum est autem cum cessassent loqui, indignatus Holofernes vehementer, dixit ad Achior:

2 Quoniam prophetasti nobis dicens, quod gens Israel defendatur a Deo suo, ut ostendam tibi quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor:

3 Cum percusserimus eos omnes, sicut hominem unum, tunc & ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, & omnis Israel tecum perditione disperiet:

4 Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universæ terræ: tuncque gladius militiæ meæ transiet per latera tua, & confixus cades inter vulneratos Israel, & non respirabis ultra, donec extermineris cum illis.

5 Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam obtinet, abscedat a te, si verba mea hæc putas impleri non posse.

6 Ut autem noveris quia simul cum

illis hæc experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, ut dum dignas mei gladii pœnas exceperint, ipse simul ultioni subjaceas.

7 Tunc Holofernes præcepit servis suis ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethuliam, & traderent eum in manus filiorum Israel.

8 Et accipientes eum servi Holofernis, profecti sunt per campestria: sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii.

9 Illi autem divertentes a latere montis, ligaverunt Achior ad arborem manibus & pedibus, & sic vinctum restibus dimiserunt eum, & reversi sunt ad dominum suum.

10 Porro filii Israel descendentes de Bethulia, venerunt ad eum: Quem solventes duxerunt ad Bethuliam, atque in medium populi illum statuentes, percunctati sunt quid rerum esset, quod illum vinctum Assyrii reliquissent.

11 In diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, & Charmi, qui & Gothoniel.

12 In medio itaque seniorum, & in conspectu omnium, Achior dixit omnia quæ locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus: & qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum,

13 Et quemadmodum ipse Holofernes iratus jusserit eum Israelitis hac de causa tradi: ut, dum vicerit filios Israel, tunc & ipsum Achior diversis jubeat interire suppliciis, propter hoc quod dixisset: Deus cæli defensor eorum est.

† Sup. 5. 6.

14 † Cumque Achior universa hæc exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, & communi lamentatione & fletu unanimes preces suas Domino effuderunt,

15 Dicentes: Domine Deus cæli & terræ, intuere superbiam eorum, & respice ad nostram humilitatem, & faciem sanctorum tuorum attende, & ostende quoniam non derelinquis præsumentes de te: & præsumentes de se, & de sua virtute gloriantes, humilias.

16 Finito itaque fletu, & per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior,

17 Dicentes: Deus patrum nostrorum, cujus tu virtutem prædicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas.

18 Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit & tecum Deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converseris nobiscum.

19 Tunc Ozias, finito consilio, suscepit eum in domum suam, & fecit ei cœnam magnam.

20 Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto jejunio refecerunt.

21 Postea vero convocatus est omnis populus, & per totam noctem intra ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

CAPUT VII.

Holofernes Bethuliam obsidet, ac præciso aquæductu jubet fontes omnes custodiri: quapropter cives siti cruciati civitatem tradere cupiunt; Ozias tamen principes populi persuadet ut ad quinque dies hoc differatur.

1 Holofernes autem altera die præcepit exercitibus suis, ut ascenderent contra Bethuliam.

2 Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia, præter præparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & abducti fuerant de provinciis & urbibus universæ juventutis.

3 Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, & venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain, a loco qui dicitur Belma, usque ad Chelmon qui est contra Esdrelon.

4 Filii autem Israel ut viderunt multitudinē illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum.

5 Et assumentes arma sua bellica, sederunt per loca, quæ ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa, & erant custodientes ea tota die & nocte.

6 Porro Holofernes, dum circuit per gyrum, reperit quod fons, qui influebat, aquęductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret: & incidi præcepit aquæductum illorum.

7 Erant tamen non longe a muris

fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam, ad refocillandum potius quam ad potandum.

8 Sed filii Ammon & Moab accesserunt ad Holofernem, dicentes: Filii Israel, non in lancea nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, & muniunt illos colles in præcipitio constituti.

9 Ut ergo sine congressione pugnæ possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, & sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse.

10 Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram satellitibus ejus, & constituit per gyrum centenarios per singulos fontes.

11 Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisternæ, & collectiones aquarum, omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie.

12 Tunc ad Oziam congregati omnes viri, feminæque, juvenes, & parvuli, omnes simul una voce

† Exod. 5. 21.

13 Dixerunt: † Judicet Deus inter nos & te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, & propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum.

14 Et ideo non est qui adjuvet, cum prosternamur ante oculos eorum in siti, & perditione magna.

15 Et nunc congregate universos qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis.

16 Melius est enim ut captivi benedicamus Dominum, viventes, quam moriamur, & simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras, & infantes nostros, mori ante oculos nostros.

17 Contestamur hodie cælum & terram, & Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofernis, & sit finis noster brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis.

18 Et cum hæc dixissent, factus est fletus & ululatus magnus in ecclesia ab omnibus, & per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:

19 † Peccavimus cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus. † Psal. 105. 6.

20 Tu, quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, & noli tradere confitentes te, populo qui ignorat te,

21 Ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum?

22 Et cum fatigati his clamoribus, & his fletibus lassati siluissent,

23 Exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit: Æquo animo estote fratres, & hos quinque dies expectemus a Domino misericordiam.

24 Forsitan enim indignationem suam abscindet, & dabit gloriam nomini suo.

25 Si autem transactis quinque diebus non venerit adjutorium, faciemus hæc verba, quæ locuti estis.

CAPUT VIII.

Judith, cujus stirps & laus describitur, vacillantes presbyteros & præ angustia deditionem quinto die meditantes objurgat, quod tempus Domini miserationi præscripserint, eosque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro se Deum precentur, nec factum suum scrutentur.

1 ET factum est, cum audisset hæc verba Judith vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Joseph, filii Oziæ, filii Elai, filii Jamnor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchiæ, filii Enan, filii Nathaniæ, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben:

2 Et vir ejus fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceæ.

3 Instabat enim super alligantes manipulos in campo, & venit æstus super caput ejus, & mortuus est in Bethulia civitate sua, & sepultus est illic cum patribus suis.

4 Erat autem Judith relicta ejus vidua jam annis tribus, & mensibus sex.

5 Et in superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis clausa morabatur,

6 Et habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbata, & neomenias, & festa domus Israel.

7 Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias

multas, & familiam copiosam, ac
possessiones armentis boum & gregibus ovium plenas.
8 Et erat hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum
valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.
9 Hæc itaque cum audisset, quoniam Ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem,
misit ad presbyteros Chabri &
Charmi.
10 Et venerunt ad illam, & dixit illis: Quod est hoc verbum, in quo
consensit Ozias, ut tradat civitatem
Assyriis, si intra quinque dies non
venerit vobis adjutorium?
11 Et qui estis vos, qui tentatis Dominum?
12 Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui
iram excitet, & furorem accendat.
13 Posuistis vos tempus miserationis
Domini, & in arbitrium vestrum,
diem constituistis ei.
14 Sed quia patiens Dominus est, in
hoc ipso pœniteamus, & indulgentiam ejus fusis lacrymis postulemus:
15 Non enim quasi homo, sic Deus
comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.
16 Et ideo humiliemus illi animas
nostras, & in spiritu constituti humiliato, servientes illi,
17 Dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat
nobiscum misericordiam suam: ut
sicut conturbatum est cor nostrum
in superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate gloriemur:
18 Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum, & adoraverunt deos alienos,
19 Pro quo scelere dati sunt in gladium, & in rapinam, & in confusionem inimicis suis: nos autem alterum Deum nescimus præter ipsum.
20 Expectemus humiles consolationem ejus, & exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum
nostrorum, & humiliabit omnes
gentes, quæcumque insurgunt contra nos, & faciet illas sine honore
Dominus Deus noster.
21 Et nunc fratres, quoniam vos
estis presbyteri in populo Dei, &
ex vobis pendet anima illorum, ad
eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint, quia tentati
sunt patres nostri ut probarentur, si
vere colerent Deum suum.
22 † Memores esse debent, quomodo pater noster Abraham tentatus † *Gen.* 22. 1.
est, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est.
23 Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, &
omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transierunt fideles.
24 Illi autem, qui tentationes non
susceperunt cum timore Domini, &
impatientiam suam & improperium
murmurationis suæ contra Dominum protulerunt,
25 † Exterminati sunt ab extermi- † 1 *Cor* 10. 9.
natore, & a serpentibus perierunt.
26 Et nos ergo non ulciscamur nos
pro his quæ patimur,
27 Sed reputantes peccatis nostris
hæc ipsa supplicia minora esse, flagella Domini, quibus quasi servi
corripimur, ad emendationem, &
non ad perditionem nostram evenisse credamus.
28 Et dixerunt illi Ozias, & presbyteri: Omnia, quæ locuta es, vera sunt, & non est in sermonibus
tuis ulla reprehensio.
29 Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es, & timens
Deum.
30 Et dixit illis Judith: Sicut quod
potui loqui, Dei esse cognoscitis:
31 Ita quod facere disposui, probate si ex Deo est, & orate ut firmum
faciat Deus consilium meum.
32 Stabitis vos ad portam nocte ista,
& ego exeam cum abra mea: & orate, ut sicut dixistis, in diebus quinque respiciat Dominus populum
suum Israel.
33 Vos autem nolo ut scrutemini
actum meum, & usque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum
nostrum.
34 Et dixit ad eam Ozia princeps
Juda: Vade in pace, & Dominus sit
tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

CAPUT IX.

Judith sese affligens ac humilians, pro populi liberatione prostrata precatur, utque sibi virtus detur evertendi Holofernem.

1 QUibus abscedentibus, Judith
ingressa est oratoriũ suum:

& induens se cilicio, posuit cinerem
super caput suum: & prosternens se
Domino, clamabat ad Dominum,
dicens:
2 Domine Deus patris mei Simeon,
† Gen. 34. 26. † qui dedisti illi gladium in defen-
sionem alienigenarum, qui violato-
res extiterunt in coinquinatione
sua, & denudaverunt femur virgi-
nis in confusionem:
3 Et dedisti mulieres illorum in
prædam, & filias illorum in captivi-
tatem; & omnem prædam in divi-
sionem servis tuis, qui zelaverunt
zelum tuum: subveni quæso te Do-
mine Deus meus mihi viduæ.
4 Tu enim fecisti priora, & illa
post illa cogitasti: & hoc factum est
quod ipse voluisti.
5 Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt,
& tua judicia in tua providentia po-
suisti.
† Exod. 14. 9. 6 † Respice castra Assyriorum nunc,
sicut tunc castra Ægyptiorum vide-
re dignatus es, quando post servos
tuos armati currebant, confidentes
in quadrigis, & in equitatu suo, &
in multitudine bellatorum.
7 Sed aspexisti super castra eorum,
& tenebræ fatigaverunt eos.
8 Tenuit pedes eorum abyssus, &
aquæ operuerunt eos.
9 Sic fiant & isti, Domine, qui con-
fidunt in multitudine sua, & in cur-
ribus suis, & in contis, & in scutis,
& in sagittis suis, & in lanceis glo-
riantur.
10 Et nesciunt quia tu ipse es Deus
noster, qui conteris bella ab initio,
& Dominus nomen est tibi.
11 Erige brachium tuum sicut ab
initio, & allide virtutem illorum in
virtute tua: cadat virtus eorum in
iracundia tua, qui promittunt se
violare sancta tua, & polluere ta-
bernaculum nominis tui, & dejicere
gladio suo cornu altaris tui.
12 Fac Domine, ut gladio proprio
ejus superbia amputetur:
13 Capiatur laqueo oculorum suo-
rum in me, & percuties eum ex la-
biis charitatis meæ.
14 Da mihi in animo constantiam,
ut contemnam illum; & virtutem,
ut evertam illum.
† Jud. 4. 21. & 5. 26. 15 † Erit enim hoc memoriale no-
minis tui, cum manus feminæ deje-
cerit eum.
16 Non enim in multitudine est
virtus tua Domine, neque in equo-
rum viribus voluntas tua est, nec su-
perbi ab initio placuerunt tibi: sed
humilium & mansuetorum semper
tibi placuit deprecatio.
17 Deus cælorum, creator aqua-
rum, & Dominus totius creaturæ,
exaudi me miseram deprecantem, &
de tua misericordia præsumentem.
18 Memento Domine testamenti
tui, & da verbum in ore meo, & in
corde meo consilium corrobora, ut
domus tua in sanctificatione tua
permaneat:
19 Et omnes gentes agnoscant, quia
tu es Deus, & non est alius præter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima aptissime ornata Bethuliam cum sua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehensa ducitur ad Holofernem, qui mox ejus capitur pulcritudine.

1 Factum est autem, cum ces-
sasset clamare ad Dominum,
surrexit de loco in quo jacuerat pro-
strata ad Dominum.
2 Vocavitque abram suam, & de-
scendens in domum suam, abstulit
a se cilicium, & exuit se vestimentis
viduitatis suæ.
3 Et lavit corpus suum, & unxit se
myro optimo, & discriminavit cri-
nem capitis sui, & imposuit mitram
super caput suum, & induit se vesti-
mentis jucunditatis suæ, induitque
sandalia pedibus suis, assumpsitque
dextraliola, & lilia, & inaures, &
annulos, & omnibus ornamentis
suis ornavit se.
4 Cui etiam Dominus contulit
splendorem: quoniam omnis ista
compositio, non ex libidine, sed ex
virtute pendebat: & ideo Dominus
hanc in illam pulcritudinem am-
pliavit, ut incomparabili decore o-
mnium oculis appareret.
5 Imposuit itaque abræ suæ asco-
peram vini, & vas olei, & polen-
tam, & palathas, & panes, & ca-
seum, & profecta est.
6 Cumque venissent ad portam ci-
vitatis, invenerunt expectantem
Oziam & presbyteros civitatis.
7 Qui cum vidissent eam, stupen-
tes mirati sunt nimis pulcritudinem
ejus.
8 Nihil tamen interrogantes eam,
dimiserunt transire, dicentes: Deus

patrum nostrorum det tibi gratiam, & omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut glorietur super te Jerusalem, & sit nomen tuum in numero sanctorum & justorum.
9 Et dixerunt hi qui illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat.
10 Judith vero orans Dominum, transivit per portas ipsa & abra ejus.
11 Factum est autem, cum descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, & tenuerunt eam, dicentes: Unde venis? aut quo vadis?
12 Quæ respondit: Filia sum Hebræorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum agnovi, quod dentur vobis in deprædationem, pro eo quod contemnentes vos, noluerunt ultro tradere seipsos, ut invenirent misericordiam in conspectu vestro.
13 Hac de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holofernis, ut indicem illi secreta illorum, & ostendam illi quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu ejus.
14 Et cum audissent viri illi verba ejus, considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor, quoniam pulcritudinem ejus mirabantur nimis.
15 Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam, eo quod tale reperisti consilium, ut descenderes ad dominum nostrum.
16 Hoc autem scias, quoniam cum steteris in conspectu ejus, bene tibi faciet, & eris gratissima in corde ejus. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam.
17 Cumque intrasset ante faciem ejus, statim captus est in suis oculis Holofernes.
18 Dixeruntque ad eum satellites ejus: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus?
19 Videns itaque Judith Holofernem sedentem in conopeo, quod erat ex purpura, & auro, & smaragdo, & lapidibus pretiosis intextum:
20 Et cum in faciem ejus intendisset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et elevaverunt eam servi Holofernis, jubēte domino suo.

CAPUT XI.

Judith ab Holoferne super causa fugæ suæ interrogata imponit illi, speciosam pollicens victoriam.

1 TUnc Holofernes dixit ei: Æquo animo esto, & noli pavere in corde tuo: quoniam ego numquam nocui viro, qui voluit servire Nabuchodonosor regi.
2 Populus autem tuus, si non contempsisset me, non levassem lanceam meam super eum.
3 Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, & placuit tibi ut venires ad nos?
4 Et dixit illi Judith: Sume verba ancillæ tuæ, quoniam si secutus fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.
5 Vivit enim Nabuchodonosor rex terræ, & vivit virtus ejus, quæ est in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te, sed & bestiæ agri obtemperant illi.
6 Nuntiatur enim animi tui industria universis gentibus, & indicatum est omni sæculo, quoniam tu solus bonus & potens es in omni regno ejus, & disciplina tua omnibus provinciis prædicatur.
7 † Nec hoc latet, quod locutus est Achior, nec illud ignoratur, quod ei jusseris evenire. † Sup. 5. 5.
8 Constat enim, Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis.
9 Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est.
10 Insuper etiam fames invasit eos, & ab ariditate aquæ jam inter mortuos computantur.
11 Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, & bibant sanguinem eorum:
12 Et sancta Domini Dei sui, quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino, & oleo, hæc cogitaverunt impendere, & volunt consumere quę nec manibus deberent contingere: ergo quoniam hæc faciunt, certum est quod in perditionem dabuntur.
13 Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nuntiare tibi.

14 Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum,

15 Et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, & veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Jerusalem, & habebis omnem populum Israel, sicut oves, quibus non est pastor, & non latrabit vel unus canis contra te:

16 Quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei.

17 Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa missa sum nuntiare tibi.

18 Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur sapientiam ejus, & dicebant alter ad alterum:

19 Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulcritudine, & in sensu verborum.

20 Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus, qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris:

21 Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in universa terra.

CAPUT XII.

Judith in locum thesaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinet propriis vescendi cibis, nocteque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducta, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiscentia ardens, vehementer inebriatur.

1 TUnc jussit eam introire ubi repositi erant thesauri ejus, & jussit illic manere eam, & constituit quid daretur illi de convivio suo.

2 Cui respondit Judith, & dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo.

3 Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista, quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi?

4 Et dixit Judith: Vivit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea hæc quæ cogitavi. Et induxerunt illam servi ejus in tabernaculum, quod præceperat.

5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum.

6 Et præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, exiret & introiret ad adorandum Deum suum, per triduum:

7 Et exibat noctibus in vallem Bethuliæ, & baptizabat se in fonte aquæ.

8 Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam ejus ad liberationem populi sui.

9 Et introiens, munda manebat in tabernaculo, usque dum acciperet escam suam in vespere.

10 Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cœnam servis suis, & dixit ad Vagao eunuchum suum: Vade, & suade Hebræam illam, ut sponte consentiat habitare mecum.

11 Fœdum est enim apud Assyrios, si femina irrideat virum, agendo ut immunis ab eo transeat.

12 Tunc introivit Vagao ad Judith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.

13 Cui Judith respondit: Quæ ego sum, ut contradicam domino meo?

14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum & optimum faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ.

15 Et surrexit, & ornavit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem ejus.

16 Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in concupiscentia ejus.

17 Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, & accumbe in jucunditate, quoniam invenisti gratiam coram me.

18 Et dixit Judith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie præ omnibus diebus meis.

19 Et accepit, & manducavit, & bibit coram ipso, ea quæ paraverat illi ancilla ejus.

20 Et jucundus factus est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum numquam biberat in vita sua.

CAPUT XIII.

Judith facta ad Deum oratione præscindit acinace caput ebrii Holofernis; quod ad concives Bethuliam deferens, eos ad gratiarum actionem hortatur, ipsa vero ab omnibus benedicitur, & Athior viso Holofernis capite obstupescit.

1 UT autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad
hospitia sua, & conclusit Vagao ostia cubiculi, & abiit.
2 Erant autem omnes fatigati a vino:
3 Eratque Judith sola in cubiculo.
4 Porro Holofernes jacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus.
5 Dixitque Judith puellæ suæ, ut staret foris ante cubiculum, & observaret.
6 Stetitque Judith ante lectum, orans cum lacrymis, & labiorum motu in silentio,
7 Dicens: Confirma me Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promisisti, Jerusalem civitatem tuam erigas: & hoc, quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam.
8 Et cum hæc dixisset, accessit ad columnam, quæ erat ad caput lectuli ejus, & pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit.
9 Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis ejus, & ait: Confirma me Domine Deus in hac hora.
10 Et percussit bis in cervicem ejus, & abscidit caput ejus, & abstulit conopeum ejus a columnis, & evolvit corpus ejus truncum.
11 Et post pusillum exivit, & tradidit caput Holofernis ancillæ suæ, & jussit ut mitteret illud in peram suam.
12 Et exierunt duæ, secundum consuetudinem suam, quasi ad orationem, & transierunt castra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis.
13 Et dixit Judith a longe custodibus murorum: Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel.
14 Et factum est, cum audissent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis.
15 Et concurrerunt ad eam omnes, a minimo usque ad maximum: quoniam sperabant eam jam non esse venturam.
16 Et accendentes luminaria congyraverunt circa eam universi: illa autem ascendens in eminentiorem locum, jussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent,
17 Dixit Judith: Laudate Dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se:
18 Et in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam, quam promisit domui Israel: & interfecit in

manu mea hostem populi sui hac nocte.

19 Et proferens de pera caput Holofernis, ostendit illis, dicens: Ecce caput Holofernis principis militiæ Assyriorum, & ecce conopeum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum feminæ percussit illum Dominus Deus noster.

20 Vivit autem ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis, gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra.

† *Psal.* 105. 1. *&* 106. 1.

21 † Confitemini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus.

22 Universi autem adorantes Dominum, dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros.

23 Porro Ozias princeps populi Israel, dixit ad eam: Benedicta es tu filia a Domino Deo excelso, præ omnibus mulieribus super terram.

24 Benedictus Dominus, qui creavit cælum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum:

25 Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini in æternum, pro quibus non pepercisti animæ tuæ, propter angustias & tribulationem generis tui, sed subvenisti ruinæ ante conspectum Dei nostri.

26 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

27 Porro Achior vocatus venit, & dixit ei Judith: Deus Israel, cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.

28 Et ut probes quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiæ suæ Deum Israel contempsit, & tibi interitum minabatur, dicens: Cum captus fuerit populus Israel gladio perforari præcipiam latera tua.

29 Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatus præ pavore, cecidit in faciem suam super terram, & æstuavit anima ejus.

30 Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, procidit ad pedes ejus, & adoravit eam, & dixit:

31 Benedicta tu a Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit nomen tuum, magnificabitur super te Deus Israel.

CAPUT XIV.

Holofernis capite de muro Bethuliæ suspenso, Achiorque circumciso, Judæi in Assyrios irruunt; qui Helofernem excitantes, mortuumque invenientes vehementi timore concutiuntur.

1 Dixit autem Judith ad omnem populum: Audite me fratres, suspendite caput hoc super muros nostros:

2 Et erit, cum exierit Sol, accipiat unusquisque arma sua, & exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes.

3 Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam.

4 Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, & invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor.

5 Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris.

6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Israel, relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, & circumcidit carnem præputii sui, & appositus est ad populum Israel, & omnis successio generis ejus usque in hodiernum diem.

7 Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, & egressi sunt cum grandi strepitu & ululatu.

8 Quod videntes exploratores, ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt.

9 Porro hi qui in tabernaculo erant, venientes, & ante ingressum cubiculi perstrepentes, excitandi gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed a sonantibus Holofernes evigilaret.

10 Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire.

11 Sed cum venissent ejus duces ac
tribuni, & universi majores exerci-
tus regis Assyriorum, dixerunt cu-
bicul ariis:
12 Intrate, & excitate illum, quo-
niam egressi mures de cavernis suis,
ausi sunt provocare nos ad prælium.
13 Tunc ingressus Vagao cubiculum
ejus, stetit ante cortinam, & plau-
sum fecit manibus suis: suspicaba-
tur enim illum cum Judith dormire.
14 Sed cum nullum motum jacen-
tis sensu aurium caperet, accessit
proximans ad cortinam, & elevans
eam, vidensque cadaver absque ca-
pite Holofernis in suo sanguine ta-
befactum jacere super terram, ex-
clamavit voce magna cum fletu, &
scidit vestimenta sua.
15 Et ingressus tabernaculum Ju-
dith, non invenit eam, & exiliit
foras ad populum,
16 Et dixit: Una mulier Hebræa
fecit confusionem in domo regis Na-
buchodonosor, ecce enim Holofer-
nes jacet in terra, & caput ejus non
est in illo.
17 Quod cum audissent principes
virtutis Assyriorum, sciderunt om-
nes vestimenta sua, & intolerabilis
timor & tremor cecidit super eos, &
turbati sunt animi eorum valde.
18 Et factus est clamor incompara-
bilis in medio castrorum eorum.

CAPUT XV.

Assyrii cæde ducis sui perculsi, omnibus relictis fugiunt; at Judæi eos persequuntur, & cædunt: & spoliis collectis plurimum ditati sunt: Judith autem a pontifice & populo benedicitur; & quæ Holoferni propria fuerant ipsi traduntur.

1 CUmque omnis exercitus de-
collatum Holofernem au-
disset, fugit mens & consilium ab
eis, & solo tremore & metu agitati,
fugæ præsidium sumunt,
2 Ita ut nullus loqueretur cum
proximo suo, sed inclinato capite,
relictis omnibus, evadere festinabant
Hebræos, quos armatos super se ve-
nire audiebant, fugientes per vias
camporum & semitas collium.
3 Videntes itaque filii Israel fu-
gientes, secuti sunt illos. Descen-
deruntque clangentes tubis, & ulu-
lantes post ipsos.
4 Et quoniam Assyrii non adunati,
in fugam ibant præcipites: filii au-
tem Israel uno agmine persequen-
tes, debilitabant omnes, quos in-
venire potuissent.
5 Misit itaque Ozias nuntios per o-
mnes civitates & regiones Israel.
6 Omnis itaque regio, omnisque
urbs, electam juventutem armatam
misit post eos, & persecuti sunt eos
in ore gladii, quousque pervenirent
ad extremitatem finium suorum.
7 Reliqui autem qui erant in Be-
thulia, ingressi sunt castra Assyrio-
rum, & prædam, quam fugientes
Assyrii reliquerant, abstulerunt, &
onustati sunt valde.
8 Hi vero, qui victores reversi sunt
ad Bethuliam, omnia quæ erant il-
lorum attulerunt secum, ita ut non
esset numerus in pecoribus, & ju-
mentis, & universis mobilibus eo-
rum, ut a minimo usque ad maxi-
mum omnes divites fierent de præ-
dationibus eorum.
9 Joacim autem summus pontifex,
de Jerusalem venit in Bethuliam
cum universis presbyteris suis, ut
videret Judith.
10 Quæ cum exisset ad illum, be-
nedixerunt eam omnes una voce,
dicentes: Tu gloria Jerusalem, tu
lætitia Israel, tu honorificentia po-
puli nostri:
11 Quia fecisti viriliter, & confor-
tatum est cor tuum, eo quod castita-
tem amaveris, & post virum tuum,
alterum nescieris: ideo & manus
Domini confortavit te, & ideo eris
benedicta in æternum.
12 Et dixit omnis populus: Fiat,
fiat.
13 Per dies autem triginta, vix col-
lecta sunt spolia Assyriorum a po-
pulo Israel.
14 Porro autem universa, quæ Ho-
lofernis peculiaria fuisse probata
sunt, dederunt Judith in auro, &
argento, & vestibus, & gemmis, &
omni supellectili, & tradita sunt
omnia illi a populo.
15 Et omnes populi gaudebant, cum
mulieribus, & virginibus, & juve-
nibus, in organis & citharis.

CAPUT XVI.

Canticum Judith ob victoriam: venit populus Jerusalem holocausta cum gratiarum actionibus oblaturus: tandemque Judith plena dierum moritur; & dies hujus victoriæ perpetuo apud Judæos in numero sanctorum dierum celebratur.

1 TUnc cantavit canticum hoc Domino Judith, dicens:
2 Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exaltate, & invocate nomen ejus.
3 Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi.
4 Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum.
5 Venit Assur ex montibus ab Aquilone in multitudine fortitudinis suæ: cujus multitudo obturavit torrentes, & equi eorum cooperuerunt valles.
6 Dixit se incensurum fines meos, juvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in prædam, & virgines in captivitatem.
7 Dominus autem omnipotens nocuit eum, & tradidit eum in manus feminæ, & confodit eum.
8 Non enim cecidit potens eorum a juvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Judith filia Merari in specie faciei suæ dissolvit eũ.
9 Exuit enim se vestimento viduitatis, & induit se vestimento lętitię in exultatione filiorum Israel.
10 Unxit faciem suam unguento, & colligavit cincinnos suos mitra, accepit stolam novam ad decipiendum illum.
11 Sandalia ejus rapuerunt oculos ejus, pulchritudo ejus captivam fecit animam ejus, amputavit pugione cervicem ejus.
12 Horruerunt Persæ constantiam ejus, & Medi audaciam ejus.
13 Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei, arescentes in siti.
14 Filii puellarum compunxerunt eos, & sicut pueros fugientes occiderunt eos: perierunt in pręlio a facie Domini Dei mei.
15 Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro.
16 Adonai Domine magnus es tu, & præclarus in virtute tua, & quem superare nemo potest.
17 Tibi serviat omnis creatura tua: † quia dixisti, & facta sunt: misisti spiritum tuum, & creata sunt, & non est qui resistat voci tuæ. † Gen. 1. Psalm. 32. 9
18 Montes a fundamentis movebuntur cum aquis: petræ, sicut cera, liquiescent ante faciem tuam.
19 Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia.
20 Vę genti insurgenti super genus meum: Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die judicii visitabit illos.
21 Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.
22 Et factum est post hæc, omnis populus post victoriam venit in Jerusalem adorare Dominum: & mox ut purificati sunt, obtulerunt omnes holocausta, & vota, & repromissiones suas.
23 Porro Judith, universa vasa bellica Holofernis, quæ dedit illi populus, & conopeum, quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis.
24 Erat autem populus jucundus secundum faciem sanctorum, & per tres menses gaudium hujus victoriæ celebratum est cum Judith.
25 Post dies autem illos unusquisque rediit in domum suam, & Judith magna facta est in Bethulia, & præclarior erat universæ terræ Israel.
26 Erat etiam virtuti castitas adjuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitæ suæ, ex quo defunctus est Manasses vir ejus.
27 Erat autem diebus festis procedens cum magna gloria.
28 Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, & dimisit abram suam liberam, & defuncta est ac sepulta cum viro suo in Bethulia.
29 Luxitque illam omnis populus diebus septem.
30 In omni autem spatio vitæ ejus non fuit qui perturbaret Israel, & post mortem ejus annis multis.
31 Dies autem victoriæ hujus festivitatis, ab Hebræis in numero sanctorum dierum accipitur, & colitur a Judæis ex illo tempore usque in præsentem diem.

LIBER ESTHER.

CAPUT PRIMUM.

Assuero ad potentiæ & gloriæ suæ ostentationem toto semestri splendidum celebrante convivium, regina Vasthi accersita venire recusat, ideoque repudiatur: & sapientum consilio edictum promulgatur, ut uxores maritis deferant honorem.

1 IN diebus Assueri, qui regnavit ab India usque Æthiopiam, super centum viginti septem provincias:
2 Quando sedit in solio regni sui, Susan civitas regni ejus exordium fuit.
3 Tertio igitur anno imperii sui, fecit grande convivium cunctis principibus, & pueris suis, fortissimis Persarum, & Medorum inclytis, & præfectis provinciarum coram se,
4 Ut ostenderet divitias gloriæ regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentię suę, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus.
5 Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum, qui inventus est in Susan, a maximo usque ad minimum: & jussit septem diebus convivium præparari in vestibulo horti, & nemoris, quod regio cultu & manu consitum erat.
6 Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris, & carbasini ac hyacinthini, sustentata funibus byssinis, atque purpureis, qui eburneis circulis inserti erant, & columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei & argentei, super pavimentum smaragdino & pario stratum lapide, dispositi erant: quod mira varietate pictura decorabat.
7 Bibebant autem qui invitati erant, aureis poculis, & aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque, ut magnificentia regia dignum erat, abundans, & præcipuum ponebatur.
8 Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum, sed sicut rex statuerat, præponens mensis singulos de principibus suis, ut sumeret unusquisque quod vellet.
9 Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum, in palatio, ubi rex Assuerus manere consueverat.
10 Itaque die septimo, cum rex esset hilarior, & post nimiam potationem incaluisset mero, præcepit Maumam, & Bazatha, & Harbona, & Bagatha, & Abgatha, & Zethar, & Charchas, septem eunuchis, qui in conspectu ejus ministrabant,
11 Ut introducerent reginam Vasthi coram rege, posito super caput ejus diademate, ut ostenderet cunctis populis & principibus pulchritudinem illius: erat enim pulchra valde.
12 Quæ renuit, & ad regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, venire contempsit. Unde iratus rex, & nimio furore succensus,
13 Interrogavit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges ac jura majorum
14 (Erant autem primi & proximi, Charsena, & Sethar, & Admatha, & Tharsis, & Mares, & Marsana, & Mamuchan, septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis, & primi post eum residere soliti erant)
15 Cui sententiæ Vasthi regina subjaceret, quæ Assueri regis imperium, quod per eunuchos mandaverat, facere noluisset.
16 Responditque Mamuchan, audiente rege, atque principibus, Non solum regem læsit regina Vasthi, sed & omnes populos, & principes, qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri.
17 Egredietur enim sermo reginæ ad omnes mulieres, ut contemnant viros suos, & dicant: Rex Assuerus jussit ut regina Vasthi intraret ad eum, & illa noluit.
18 Atque hoc exemplo omnes principum conjuges Persarum atque Medorum, parvipendent imperia maritorum: unde regis justa est indignatio.

19 Si tibi placet, egrediatur edictum a facie tua, & scribatur juxta legem Persarum atque Medorum, quam præteriri illicitum est, ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem, sed regnum illius, altera, quæ melior est illa, accipiat.

20 Et hoc in omne (quod latissimum est) provinciarum tuarum divulgetur imperium, & cunctæ uxores tam majorum, quam minorum, deferant maritis suis honorem.

21 Placuit consilium ejus regi, & principibus: fecitque rex juxta consilium Mamuchan,

22 Et misit epistolas ad universas provincias regni sui, ut quæque gens audire & legere poterat, diversis linguis & litteris, esse viros principes ac majores in domibus suis: & hoc per cunctos populos divulgari.

CAPUT II.

Præ ceteris virginibus Assuero quæsitis Esther neptis occulta Mardochæi Judæi placens, regina loco Vasthi facta est, celebrato nuptiarum magnifico convivio ac datis muneribus. Porro Mardochæus ad ostium palatii manens eunuchos regi insidiantes prodit, quod factum Mardochæi annalibus inscribitur.

1 His ita gestis, postquam regis Assueri indignatio deferbuerat, recordatus est Vasthi, & quæ fecisset, vel quæ passa esset:

2 Dixeruntque pueri regis, ac ministri ejus: Quærantur regi puellæ virgines ac speciosæ,

3 Et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas & virgines: & adducant eas ad civitatem Susan, & tradant eas in domum feminarum sub manu Egei eunuchi, qui est præpositus & custos mulierum regiarum: & accipiant mundum muliebrem, & cetera ad usus necessaria.

4 Et quæcumque inter omnes oculis regis placuerit, ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi: & ita, ut suggesserant, jussit fieri.

5 Erat vir Judæus in Susan civitate, vocabulo Mardochæus, † filius Jair, filii Semei, filii Cis, de stirpe Jemini,

† *Infra* 11. 2.

6 Qui translatus fuerat de Jerusalem eo tempore, † quo Jechoniam regem Juda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat,

†4 *Reg.* 24. 15.

Infrra 11. 4.

7 Qui fuit nutritius filiæ fratris sui Edissæ, quæ altero nomine vocabatur Esther: & utrumque parentem amiserat: pulchra nimis, & decora facie. Mortuisque patre ejus ac matre, Mardochæus sibi eam adoptavit in filiam.

8 Cumque percrebuisset regis imperium, & juxta mandatum illius multæ pulchræ virgines adducerentur Susan, & Egeo traderentur eunucho: Esther quoque inter ceteras puellas ei tradita est, ut servaretur in numero feminarum.

9 Quæ placuit ei, & invenit gratiam in conspectu illius. Et præcepit eunucho, ut acceleraret mundum muliebrem, & traderet ei partes suas, & septem puellas speciosissimas de domo regis, & tam ipsam quam pedissequas ejus ornaret atque excoleret.

10 Quæ noluit indicare ei populum & patriam suam: Mardochæus enim præceperat ei, ut de hac re omnino reticeret:

11 Qui deambulabat quotidie ante vestibulum domus, in qua electę virgines servabantur, curam agens salutis Esther, & scire volens quid ei accideret.

12 Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum, ut intrarent ad regem, expletis omnibus quæ ad cultum muliebrem pertinebant, mensis duodecimus vertebatur: ita dumtaxat, ut sex mensibus oleo ungerentur myrrhino, & aliis sex quibusdam pigmentis & aromatibus uterentur.

13 Ingredientesque ad regem, quidquid postulassent ad ornatum pertinens, accipiebant, & ut eis placuerat, compositæ de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant.

14 Et quæ intraverat vespere, egrediebatur mane, atque inde in secundas ædes deducebatur, quæ sub manu Susagazi eunuchi erant, qui concubinis regis præsidebat: nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi, nisi voluisset rex, & eam venire jussisset ex nomine.

15 Evoluto autem tempore per ordinem, instabat dies, quo Esther filia Abihail fratris Mardochęi, quam sibi adoptaverat in filiam, deberet intrare ad regem. Quæ non quęsivit muliebrem cultum, sed quæcumque

voluit

voluit Egeus eunuchus custos virginum, hęc ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde, & incredibili pulchritudine, omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur.
16 Ducta est itaque ad cubiculum regis Assueri mense decimo, qui vocatur Tebeth, septimo anno regni ejus.
17 Et adamavit eam rex plus quam omnes mulieres, habuitque gratiam & misericordiam coram eo super omnes mulieres, & posuit diadema regni in capite ejus, fecitque eam regnare in loco Vasthi.
18 Et jussit convivium præparari permagnificum cunctis principibus, & servis suis, pro conjunctione & nuptiis Esther. Et dedit requiem universis provinciis, ac dona largitus est juxta magnificentiam principalem.
19 Cumque secundo quærerentur virgines & congregarentur, Mardochæus manebat ad januam regis:
20 Necdum prodiderat Esther patriam, & populum suum, juxta mandatum ejus. Quidquid enim ille præcipiebat, observabat Esther: & ita cuncta faciebat, ut eo tempore solita erat, quo eam parvulam nutriebat.
21 Eo igitur tempore, quo Mardochæus ad regis januam morabatur, irati sunt Bagathan & Thares duo eunuchi regis, qui janitores erant, & in primo palatii limine pręsidebant: volueruntque insurgere in regem, & occidere eum.
22 Quod Mardochæum non latuit, statimque nuntiavit reginæ Esther; & illa regi, ex nomine Mardochæi, qui ad se rem detulerat.
23 Quæsitum est, & inventum: & appensus est uterque eorum in patibulo. Mandatumque est historiis, & annalibus traditum coram rege.

CAPUT III.

Aman a rege sublimatus omnibus Medorum ac Persarum principibus, indignatur quod solus Mardochæus Judæus ipsum non adoret: quapropter omnium Judæorum interitum ab Assuero impetrat, mittitque ad universas provincias litteras regis annulo signatas, ut tertiodecimo die mensis duodecimi universi ubique Judæi occidantur.

1 POst hæc rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi, qui erat de stirge Agag: & posuit solium ejus super omnes principes, quos habebat.
2 Cunctique servi regis, qui in foribus palatii versabantur, flectebant genua, & adorabant Aman: sic enim præceperat eis imperator. solus Mardochæus non flectebat genu, neque adorabat eum.
3 Cui dixerunt pueri regis, qui ad fores palatii præsidebant: Cur præter ceteros non observas mandatum regis?
4 Cumque hoc crebrius dicerent, & ille nollet audire, nuntiaverunt Aman, scire cupientes utrum perseveraret in sententia: dixerat enim eis se esse Judæum.
5 Quod cum audisset Aman, & experimento probasset quod Mardochæus non flecteret sibi genu, nec se adoraret, iratus est valde,
6 Et pro nihilo duxit in unum Mardochæum mittere manus suas: audierat enim quod esset gentis Judeæ. magisque voluit omnem Judæorum, qui erant in regno Assueri, perdere nationem.
7 Mense primo (cujus vocabulum est Nisan) anno duodecimo regni Assueri, missa est sors in urnam, quæ Hebraice dicitur phur, coram Aman, quo die & quo mense gens Judæorum deberet interfici: & exivit mensis duodecimus, qui vocatur Adar.
8 Dixitque Aman regi Assuero: Est populus per omnes provincias regni tui dispersus, & a se mutuo separatus, novis utens legibus & cæremoniis, insuper & regis scita contemnens. Et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam.
9 Si tibi placet, decerne ut pereat, & decem millia talentorum appendam arcariis gazæ tuæ.
10 Tulit ergo rex annulum, quo utebatur, de manu sua, & dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag, hosti Judæorum,
11 Dixitque ad eum: Argentum, quod tu polliceris, tuum sit. de populo age quod tibi placet.
12 Vocatique sunt scribæ regis mense primo Nisan, tertiadecima die ejusdem mensis: & scriptum est, ut jusserat Aman, ad omnes satrapas regis, & judices provinciarum, diversarumque gentium, ut quæque gens legere poterat, & audire pro varieta-

te linguarum, ex nomine regis Aſ-
ſueri: & litteræ ſignatæ ipſius an-
nulo,
13 Miſſæ ſunt per curſores regis ad
univerſas provincias, ut occiderent
atque delerent omnes Judęos, a pue-
ro uſque ad ſenem, parvulos & mu-
lieres, uno die, hoc eſt, tertiode-
cimo menſis duodecimi, qui vocatur
Adar, & bona eorum diriperent.
14 Summa autem epiſtolarum hæc
fuit, ut omnes provinciæ ſcirent, &
pararent ſe ad prædictam diem.
15 Feſtinabant curſores, qui miſſi
erant, regis imperium explere. Sta-
timque in Suſan pependit edictum,
rege & Aman celebrante convi-
vium, & cunctis Judæis, qui in
urbe erant, flentibus.

CAPUT IV.

Luctus Mardochæi ac reliquorum Judæorum ob paratum ipſis interitum: Eſther autem ut juſſu Mardochæi Judæorum neci occurrat & non vocata ad regem ingrediatur, jubet cum jejunio pro ſe triduo orari, idem ipſa faciente cum ſuo gynæceo.

1 QUæ cum audiſſet Mardo-
chæus, ſcidit veſtimenta
ſua, & indutus eſt ſacco, ſpargens
cinerem capiti: & in platea mediæ
civitatis voce magna clamabat, o-
ſtendens amaritudinem animi ſui,
2 Et hoc ejulatu uſque ad fores pa-
latii gradiens. Non enim erat lici-
tum indutum ſacco aulam regis in-
trare.
3 In omnibus quoque provinciis,
oppidis, ac locis, ad quæ crudele
regis dogma pervenerat, planctus
ingens erat apud Judæos, jejunium,
ululatus, & fletus, ſacco & cinere
multis pro ſtrato utentibus.
4 Ingreſſæ autem ſunt puellæ E-
ſther & eunuchi, nuntiaveruntque
ei. Quod audiens conſternata eſt: &
veſtem miſit, ut ablato ſacco indue-
rent eum: quam accipere noluit.
5 Accitoque Athach eunucho,
quem rex miniſtrum ei dederat,
præcepit ei ut iret ad Mardochæum,
& diſceret ab eo cur hoc faceret.
6 Egreſſuſque Athach, ivit ad Mar-
dochæum ſtantem in platea civita-
tis, ante oſtium palatii:
7 Qui indicavit ei omnia quæ ac-
ciderant, quo modo Aman promi-
ſiſſet, ut in theſauros regis pro Ju-
dæorum nece inferret argentum.
8 Exemplar quoque edicti, quod
pendebat in Suſan, dedit ei, ut re-
ginæ oſtenderet, & moneret eam,
ut intraret ad regem, & deprecare-
tur eum pro populo ſuo.
9 Regreſſus Athach, nuntiavit
Eſther omnia, quæ Mardochæus
dixerat.
10 Quæ reſpondit ei, & juſſit ut
diceret Mardochæo:
11 Omnes ſervi regis, & cunctæ,
quæ ſub ditione ejus ſunt, norunt
provinciæ, quod ſive vir, ſive mu-
lier, non vocatus, interius atrium
regis intraverit, abſque ulla cuncta-
tione ſtatim interficiatur: niſi forte
rex auream virgam ad eum tetende-
rit pro ſigno clementiæ, atque ita
poſſit vivere. Ego igitur quo modo
ad regem intrare potero, quæ tri-
ginta jam diebus non ſum vocata ad
eum?
12 Quod cum audiſſet Mardochęus,
13 Rurſum mandavit Eſther, di-
cens: Ne putes quod animam tuam
tantum liberes, quia in domo regis
es præ cunctis Judæis:
14 Si enim nunc ſilueris, per aliam
occaſionem liberabuntur Judæi: &
tu, & domus patris tui, peribitis.
Et quis novit, utrum idcirco ad re-
gnum veneris, ut in tali tempore
parareris?
15 Rurſumque Eſther hæc Mardo-
chæo verba mandavit:
16 Vade & congrega omnes Judæ-
os, quos in Suſan repereris, & ora-
te pro me. Non comedatis, & non
bibatis tribus diebus, & tribus nocti-
bus: & ego cum ancillis meis ſimili-
ter jejunabo, & tunc ingrediar ad re-
gem, contra legem faciens, non vo-
cata, tradenſq; me morti & periculo.
17 Ivit itaque Mardochæus, & fecit
omnia, quæ ei Eſther præceperat.

CAPUT V.

Eſther contempto vitæ periculo ad regem ingreſſa poſtulat, ut cum Aman ad ſuum veniat convivium; in quo ab exhilarato rege de ſua petitione interrogata, rurſum utrumque ad ſequentis diei convivium invitat; interea Aman indignatus ſe a Mardochæo non honorari, crucem illi parat.

1 DIe autem tertio induta eſt
Eſther regalibus veſtimen-

tis, & ſtetit in atrio domus regiæ,
quod erat interius, contra baſilicam
regis: at ille ſedebat ſuper ſolium ſu-
um in conſiſtorio palatii contra o-
ſtium domus.
2 Cumque vidiſſet Eſther reginam
ſtantem, placuit oculis ejus, & ex-
tendit contra eam virgam auream,
quam tenebat manu. Quæ accedens,
oſculata eſt ſummitatem virgæ ejus.
3 Dixitque ad eam rex: Quid vis
Eſther regina? quæ eſt petitio tua?
etiam ſi dimidiam partem regni pe-
tieris, dabitur tibi.
4 At illa reſpondit: Si regi placet,
obſecro ut venias ad me hodie, &
Aman tecum, ad convivium quod
paravi.
5 Statimque rex, Vocate, inquit
cito Aman, ut Eſther obediat vo-
luntati. Venerunt itaque rex & A-
man ad convivium, quod eis regina
paraverat.
6 Dixitque ei rex, poſtquam vinum
biberat abundanter: Quid petis ut
detur tibi? & pro qua re poſtulas?
etiam ſi dimidiam partem regni mei
petieris, impetrabis.
7 Cui reſpondit Eſther: Petitio
mea & preces ſunt iſtæ:
8 Si inveni in conſpectu regis gra-
tiam, & ſi regi placet ut det mihi
quod poſtulo, & meam impleat pe-
titionem: veniat rex & Aman ad
convivium quod paravi eis, & cras
aperiam regi voluntatem meam.
9 Egreſſus eſt itaque illo die Aman
lætus & alacer. Cumque vidiſſet
Mardochæum ſedentem ante fores
palatii, & non ſolum non aſſurrexiſſe
ſibi, ſed nec motum quidem de loco
ſeſſionis ſuæ, indignatus eſt valde:
10 Et diſſimulata ira, reverſus in
domum ſuam, convocavit ad ſe a-
micos ſuos, & Zares uxorem ſuam:
11 Et expoſuit illis magnitudinem
divitiarum ſuarum, filiorumque tur-
bam, & quanta eum gloria ſuper
omnes principes & ſervos ſuos rex
elevaſſet:
12 Et poſt hæc ait: Regina quoque
Eſther nullum alium vocavit ad
convivium cum rege, præter me:
apud quam etiam cras cum rege
pranſurus ſum.
13 Et cum hæc omnia habeam, ni-
hil me habere puto, quamdiu vi-
dero Mardochæum Judæum ſeden-
tem ante fores regias.
14 Reſponderuntque ei, Zares uxor
ejus, & ceteri amici: Jube parari ex-
celſam trabem, habentem altitudi-
nis quinquaginta cubitos, & dic ma-
ne regi ut appendatur ſuper eam
Mardochæus, & ſic ibis cum rege læ-
tus ad convivium. Placuit ei conſi-
lium, & juſſit excelſam parari cru-
cem.

CAPUT VI.

Rex in lectis ſibi nocte annalibus Mardochæi fidelitatem in detectis adverſus regem eunuchorum inſidiis reperiens, jubet ipſum ut ſecundum a rege, per Aman capitalem ipſius hoſtem honorari.

1 Noctem illam duxit rex in-
ſomnem, juſſitque ſibi af-
ferri hiſtorias, & annales priorum
temporum. Quæ cum illo præſente
legerentur,
2 Ventum eſt ad illum locum ubi
ſcriptum erat, quo modo nuntiaſſet
Mardochæus inſidias Bagathan &
Thares eunuchorum, regem Aſſue-
rum jugulare cupientium.
3 Quod cum audiſſet rex, ait: Quid
pro hac fide honoris ac præmii Mar-
dochæus conſecutus eſt? Dixerunt ei
ſervi illius ac miniſtri: Nihil omnino
mercedis accepit.
4 Statimque rex, Quis eſt, inquit,
in atrio? Aman quippe interius atri-
um domus regiæ intraverat, ut ſug-
gereret regi, & juberet Mardochæum
affigi patibulo, quod ei fuerat præ-
paratum.
5 Reſponderunt pueri: Aman ſtat
in atrio. Dixitque rex: Ingrediatur.
6 Cumque eſſet ingreſſus, ait illi:
Quid debet fieri viro, quem rex ho-
norare deſiderat? Cogitans autem in
corde ſuo Aman, & reputans quod
nullum alium rex, niſi ſe, vellet
honorare,
7 Reſpondit: Homo, quem rex
honorare cupit,
8 Debet indui veſtibus regiis, &
imponi ſuper equum, qui de ſella
regis eſt, & accipere regium diade-
ma ſuper caput ſuum,
9 Et primus de regiis principibus ac
tyrannis teneat equum ejus, & per
plateam civitatis incedens clamet,
& dicat: Sic honorabitur, quemcum-
que voluerit rex honorare.
10 Dixitque ei rex: Feſtina, & ſum-
pta ſtola & equo, fac, ut locutus es,
Mardochæo Judæo, qui ſedet ante

fores palatii. Cave ne quidquam de
his, quæ locutus es, prætermittas.
11 Tulit itaque Aman stolam & equum, indutumque Mardochæum in platea civitatis, & impositum equo præcedebat, atque clamabat: Hoc honore condignus est, quemcumque rex voluerit honorare.
12 Reversusque est Mardochæus ad januam palatii: & Aman festinavit ire in domum suam, lugens & operto capite:
13 Narravitque Zares uxori suæ, & amicis, omnia quæ evenissent sibi. Cui responderunt sapientes, quos habebat in consilio, & uxor ejus: Si de semine Judæorum est Mardochæus, ante quem cadere cœpisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu ejus.
14 Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis, & cito eum ad convivium, quod regina paraverat, pergere compulerunt.

CAPUT VII.

Esther in convivio regem jam exhilaratum pro sua & populi sui vita precatur, & Aman Judæorum adversarium accusat, quem rex in cruce ab illo parata Mardochæo suspendi jubet.

1 Intravit itaque rex & Aman, ut biberent cum regina.
2 Dixitque ei rex etiam secunda die, postquam vino incaluerat: Quæ est petitio tua Æsther ut detur tibi? & quid vis fieri? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis.
3 Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis o rex, & si tibi placet, dona mihi animam meam, pro qua rogo, & populum meum, pro quo obsecro.
4 Traditi enim sumus ego & populus meus, ut conteramur, jugulemur, & pereamus. Atque utinam in servos & famulas venderemur: esset tolerabile malum, & gemens tacerem: nunc autem hostis noster est, cujus crudelitas redundat in regem.
5 Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste, & cujus potentiæ, ut hæc audeat facere?
6 Dixitque Esther: Hostis & inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens, illico obstupuit, vultum regis ac reginæ ferre non sustinens.
7 Rex autem iratus surrexit, & de loco convivii intravit in hortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret Esther reginam pro anima sua, intellexit enim a rege sibi paratum malum.
8 Qui cum reversus esset de horto nemoribus consito, & intrasset convivii locum, reperit Aman super lectulum corruisse, in quo jacebat Esther, & ait: Etiam reginam vult opprimere, me præsente, in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, & statim operuerunt faciem ejus.
9 Dixitque Harbona, unus de eunuchis, qui stabant in ministerio regis: En lignum, quod paraverat Mardochæo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman, habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo.
10 Suspensus est itaque Aman in patibulo quod paraverat Mardochæo: & regis ira quievit.

CAPUT VIII.

Esther suffecto Mardochæo in locum Amanis, impetrat a rege ut ferales & veteres Aman litteras novis irritet, & Judæis securitatem, & ut se de suis inimicis ulciscantur; unde maxima ubique lætitia exoritur.

1 Die illo dedit rex Assuerus Esther reginæ domum Aman adversarii Judæorum, & Mardochæus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Esther quod esset patruus suus.
2 Tulitque rex annulum, quem ab Aman recipi jusserat, & tradidit Mardochæo. Esther autem constituit Mardochæum super domum suam.
3 Nec his contenta, procidit ad pedes regis, flevitque, & locuta ad eum oravit, ut malitiam Aman Agagitæ, & machinationes ejus pessimas, quas excogitaverat contra Judæos, juberet irritas fieri.
4 At ille ex more sceptrum aureum protendit manu, quo signum clementiæ monstrabatur: illaque consurgens stetit ante eum,
5 Et ait: Si placet regi, & si inveni gratiam in oculis ejus, & deprecatio mea non ei videtur esse contraria, obsecro, ut novis epistolis, veteres Aman litteræ insidiatoris & hostis Judæorum, quibus eos in cunctis

regis provinciis perire præceperat, corrigantur.

6 Quo modo enim potero sustinere necem & interfectionē populi mei?

7 Responditque rex Assuerus Esther reginæ, & Mardochæo Judæo: Domum Aman concessi Esther, & ipsum jussi affigi cruci, quia ausus est manum mittere in Judæos.

8 Scribite ergo Judæis, sicut vobis placet, regis nomine, signantes litteras annulo meo. Hæc enim consuetudo erat, ut epistolis, quæ ex regis nomine mittebantur, & illius annulo signatæ erant, nemo auderet contradicere.

9 Accitisque scribis & librariis regis (erat autem tempus tertii mensis, qui appellatur Siban) vigesima & tertia die illius, scriptæ sunt epistolæ, ut Mardochæus voluerat, ad Judæos, & ad principes, procuratoresque & judices, qui centum viginti septem provinciis ab India usque ad Æthiopiam præsidebant; provinciæ atque provinciæ, populo & populo, juxta linguas & litteras suas, & Judęis, prout legere poterant, & audire.

10 Ipsæque epistolæ, quæ regis nomine mittebantur, annulo ipsius obsignatæ sunt, & missæ per veredarios: qui per omnes provincias discurrentes, veteres litteras novis nuntiis prævenirent.

11 Quibus imperavit rex, ut convenirent Judæos per singulas civitates, & in unum præciperent congregari, ut starent pro animabus suis, & omnes inimicos suos, cum conjugibus ac liberis & universis domibus, interficerent atque delerent, & spolia eorum diriperent.

12 Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies, id est, tertiadecima mensis duodecimi Adar.

13 Summaque epistolæ hæc fuit, ut in omnibus terris ac populis, qui regis Assueri subjacebant imperio, notum fieret, paratos esse Judæos ad capiendam vindictam de hostibus suis.

14 Egressique sunt veredarii celeres nuntia perferentes, & edictum regis pependit in Susan.

15 Mardochæus autem, de palatio, & de conspectu regis egrediens, fulgebat vestibus regiis, hyacinthinis videlicet & aereis, coronam auream portans in capite, & amictus serico pallio atque purpureo. Omnisque civitas exultavit, atque lætata est.

16 Judæis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium.

17 Apud omnes populos, urbes, atque provincias, quocumque regis jussa veniebant, mira exultatio, epulæ, atque convivia, & festus dies: in tantum ut plures alterius gentis & sectæ, eorum religioni & cæremoniis jungerentur. Grandis enim cunctos Judaicis nominis terror invaserat.

CAPUT IX.

Judæi passim hostes suos eodem die quem ipsi Judæorum cædi præstituerant, trucidant; & suspensis decem filiis Aman, diem Phurim, hoc est Sortium, perpetuo solemnem Mardochæus instituit.

1 Igitur duodecimi mensis, quem Adar vocari ante jam diximus, tertiadecima die, quando cunctis Judæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice Judæi superiores esse cœperunt, & se de adversariis vindicare.

2 Congregatique sunt per singulas civitates, oppida, & loca, ut extenderent manum contra inimicos & persecutores suos. Nullusque ausus est resistere, eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetrarat.

3 Nam & provinciarum judices, & duces, & procuratores, omnisque dignitas quæ singulis locis ac operibus præerat, extollebant Judæos timore Mardochæi:

4 Quem principem esse palatii, & plurimum posse cognoverant: fama quoque nominis ejus crescebat quotidie, & per cunctorum ora volitabat.

5 Itaque percusserunt Judæi inimicos suos plaga magna, & occiderunt eos, reddentes eis quod sibi paraverant facere:

6 In tantum ut etiam in Susan quingentos viros interficerent, extra decem filios Aman Agagitæ hostis Judæorum: quorum ista sunt nomina:

7 Pharsandatha, & Delphon, & Esphatha,

8 Et Phoratha, & Adalia, & Aridatha,

9 Et Phermesta, & Arisai, & Aridai, & Jezatha.
10 Quos cum occidissent, prædas de substantiis eorum tāgere noluerunt.
11 Statimque numerus eorum, qui occisi erant in Susan, ad regem relatus est.
12 Qui dixit reginæ: In urbe Susan interfecerunt Judæi quingentos viros, & alios decem filios Aman: quantam putas eos exercere cædem in universis provinciis? Quid ultra postulas, & quid vis ut fieri jubeam?
13 Cui illa respondit: Si regi placet, detur potestas Judæis, ut sicut fecerunt hodie in Susan, sic & cras faciant, & decem filii Aman in patibulis suspendantur.
14 Præcepitque rex ut ita fieret. Statimque in Susan pependit edictum, & decem filii Aman suspensi sunt.
15 Congregatis Judæis quartadecima die mensis Adar, interfecti sunt in Susan trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substantia est.
16 Sed & per omnes provincias, quæ ditioni regis subjacebant, pro animabus suis steterunt Judæi, interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantum ut septuagintaquinque millia occisorum implerentur, & nullus de substantiis eorum quidquam contingeret.
17 Dies autem tertiusdecimus mensis Adar, primus apud omnes interfectionis fuit, & quartadecima die cædere desierunt. Quem constituerunt esse solemnem, ut in eo omni tempore deinceps vacarent epulis, gaudio atque conviviis.
18 At hi qui in urbe Susan cædem exercuerant, tertiodecimo & quartodecimo die ejusdem mensis in cæde versati sunt: quintodecimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eumdem diem constituerunt solemnem epularum atque lætitiæ.
19 Hi vero Judæi, qui in oppidis non muratis ac villis morabantur, quartumdecimum diem mensis Adar conviviorum & gaudii decreverunt, ita ut exultent in eo, & mittant sibi mutuo partes epularum & ciborum.
20 Scripsit itaque Mardochæus omnia hæc, & litteris comprehensa misit ad Judæos, qui in omnibus regis provinciis morabantur, tam in vicino positis, quam procul,
21 Ut quartamdecimam & quintamdecimam diem mensis Adar pro festis susciperent, & revertente semper anno solemni celebrarent honore:
22 Quia in ipsis diebus se ulti sunt Judæi de inimicis suis, & luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt, essentque dies isti epularum atque lætitiæ, & mitterent sibi invicem ciborum partes, & pauperibus munuscula largirentur.
23 Susceperuntque Judæi in solemnem ritum cuncta quæ eo tempore facere cœperant, & quæ Mardochæus litteris facienda mandaverat.
24 Aman enim filius Amadathi stirpis Agag, hostis & adversarius Judæorum, cogitavit contra eos malum, ut occideret illos atque deleret: & misit phur, quod nostra lingua vertitur in sortem.
25 Et postea ingressa est Esther ad regem, obsecrans ut conatus ejus, litteris regis irriti fierent: & malum, quod contra Judæos cogitaverat, reverteretur in caput ejus. Denique & ipsum & filios ejus affixerunt cruci,
26 Atque ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim, id est sortium: eo quod phur, id est sors, in urnam missa fuerit. Et cuncta quæ gesta sunt, epistolæ, id est, libri hujus, volumine continentur:
27 Quæque sustinuerunt, & quæ deinceps immutata sunt, susceperunt Judæi super se & semen suum, & super cunctos, qui religioni eorum voluerunt copulari, ut nulli liceat duos hos dies absque solemnitate transigere: quos scriptura testatur, & certa expetunt tempora, annis sibi jugiter succedentibus.
28 Isti sunt dies, quos nulla umquam delebit oblivio: & per singulas generationes cunctæ in toto orbe provinciæ celebrabunt: nec est ulla civitas, in qua dies phurim, id est sortium, non observentur a Judæis, & ab eorum progenie, quæ his cæremoniis obligata est.
29 Scripseruntque Esther regina filia Abihail & Mardochæus Judæus, etiam secundam epistolam, ut omni studio dies ista solemnis sanciretur in posterum.
30 Et miserunt ad omnes Judæos, qui in centum vigintiseptem provinciis regis Assueri versabantur, ut haberent pacē, & susciperent veritatē,

31 Observantes dies sortium, & suo tempore cum gaudio celebrarent: sicut constituerant Mardochæus & Esther, & illi observanda susceperunt a se, & a semine suo, jejunia & clamores, & sortium dies,
32 Et omnia, quæ libri hujus, qui vocatus Esther, historia continentur.

CAPUT X.

Somnii Mardochæi declaratio, de reducto Judæorum populo in libertatem.

1 Rex vero Assuerus, omnem terram & cunctas maris insulas fecit tributarias:
2 Cujus fortitudo & imperium, & dignitas atque sublimitas, qua exaltavit Mardochæum, scripta sunt in libris Medorum, atque Persarum:
3 Et quo modo Mardochæus Judaici generis secundus a rege Assuero fuerit: & magnus apud Judæos, & acceptabilis plebi fratrum suorum, quærens bona populo suo, & loquens ea quæ ad pacem seminis sui pertinerent.

Quæ habentur in Hebræo, plena fide expressi. Hæc autem, quæ sequuntur, scripta reperi in editione vulgata, quæ Græcorum lingua & litteris continentur: & interim post finem libri hoc capitulum ferebatur: quod juxta consuetudinem nostram obelo, id est veru prænotavimus.

4 Dixitque Mardochæus: A Deo facta sunt ista.
5 Recordatus sum somnii, quod videram, hæc eadem significantis: nec eorum quidquam irritum fuit.
6 Parvus fons, qui crevit in fluvium, & in lucem solemque conversus est, & in aquas plurimas redundavit: Esther est, quam rex accepit uxorem, & voluit esse reginam.
7 Duo autem dracones: ego sum, & Aman.
8 Gentes, quæ convenerant: hi sunt, qui conati sunt delere nomen Judæorum.
9 Gens autem mea, Israel est, quæ clamavit ad Dominum, & salvum fecit Dominus populum suum: liberavitque nos ab omnibus malis, & fecit signa magna atque portenta inter gentes:
10 Et duas sortes esse præcepit, unam populi Dei, & alteram cunctarum gentium.
11 Venitque utraque sors in statutum ex illo jam tempore diem coram Deo universis gentibus:
12 Et recordatus est Dominus populi sui, ac misertus est hereditatis suæ.
13 Et observabuntur dies isti in mense Adar, quartadecima & quintadecima die ejusdem mensis, cum omni studio & gaudio in unum cœtum populi congregati, in cunctas deinceps generationes populi Israel.

CAPUT XI.

Somnium Mardochæi.

1 Anno quarto, regnantibus Ptolemæo & Cleopatra, attulerunt, Dosithæus, qui se sacerdotem & Levitici generis ferebat, & Ptolemæus filius ejus, hanc epistolam phurim, quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum, Ptolemæi filium in Jerusalem.

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud ullum fertur interpretum.

2 Anno secundo, regnante Artaxerxe maximo, prima die mensis Nisan, vidit somnium Mardochæus filius Jairi, filii Semei, filii Cis, de tribu Benjamin:
3 Homo Judæus, qui habitabat in urbe Susis, vir magnus, & inter primos aulæ regiæ.
4 † Erat autem de eo numero captivorum, quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babylonis de Jerusalem cum Jeconia rege Juda: †4 *Reg.* 24. 15. *Sup.* 2. 6.
5 Et hoc ejus somnium fuit: Apparuerunt voces, & tumultus, & tonitrua, & terræmotus, & conturbatio super terram:
6 Et ecce duo dracones magni, paratique contra se in prælium.
7 Ad quorum clamorem cunctæ concitatæ sunt nationes, ut pugnarent contra gentem justorum.
8 Fuitque dies illa tenebrarum & discriminis, tribulationis & angustiæ, & ingens formido super terram.
9 Conturbataque est gens justorum timentium mala sua, & præparata ad mortem.
10 Clamaveruntque ad Deum: & illis vociferantibus, fons parvus crevit in fluvium maximum, & in aquas plurimas redundavit.

11 Lux & sol ortus est, & humiles exaltati sunt, & devoraverunt inclytos.

12 Quod cum vidisset Mardochæus, & surrexisset de strato, cogitabat quid Deus facere vellet: & fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium.

CAPUT XII.

Manifestatio insidiarum eunuchorum in regem a Mardochæo, ex secundo capite repetita.

Sup. 2. 21. & 6. 2. 1 MOrabatur autem eo tempore in aula regis, cum Bagatha & Thara eunuchis regis, qui janitores erant palatii.

2 Cumque intellexisset cogitationes eorum, & curas diligentius pervidisset, didicit quod conarentur in regem Artaxerxem manus mittere, & nuntiavit super eo regi.

3 Qui de utroque habita quæstione, confessos jussit duci ad mortem.

4 Rex autem quod gestum erat, scripsit in commentariis: sed & Mardochæus rei memoriam litteris tradidit.

5 Præcepitque ei rex, ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus.

6 Aman vero filius Amadathi bugæus, erat gloriosissimus coram rege, & voluit nocere Mardochæo & populo ejus, pro duobus eunuchis regis qui fuerant interfecti.

Hucusque proœmium.

Quæ sequuntur, in eo loco posita erant, ubi scriptum est in volumine.

Et diripuerunt bona, vel substantias eorum.

Quæ in sola vulgata editione reperimus.

Epistolæ autem hoc exemplar fuit.

CAPUT XIII.

Exemplar epistolæ regiæ, quam misit Aman ad principes provinciarum super cæde Judæorum, & Mardochæi oratio pro eorum liberatione.

1 REx maximus Artaxerxes ab India usque Æthiopiam, centum viginti septem provinciarum principibus & ducibus, qui ejus imperio subjecti sunt, salutem.

2 Cum plurimis gentibus imperarem, & universum orbem meæ ditioni subjugassem, volui nequaquam abuti potentiæ magnitudine, sed clementia & lenitate gubernare subjectos, ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes, optata cunctis mortalibus pace fruerentur.

3 Quærente autem me a consiliariis meis, quomodo posset hoc impleri, unus qui sapientia & fide ceteros præcellebat, & erat post regem secundus, Aman nomine,

4 Indicavit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum, qui novis uteretur legibus, & contra omnium gentium consuetudinem faciens, regum jussa contemneret, & universarum concordiam nationum sua dissensione violaret.

5 Quod cum didicissemus, videntes unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti legibus, nostrisque jussionibus contraire, & turbare subjectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam,

6 Jussimus, ut quoscumque Aman, qui omnibus provinciis præpositus est, & secundus a rege, & quem patris loco colimus, monstraverit, cum conjugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis, nullusque eorum misereatur, quartadecima die duodecimi mensis Adar anni præsentis:

7 Ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes, reddant imperio nostro pacem, quã turbaverant.

Hucusque exemplar epistolæ.

Quæ sequuntur, post eum locum scripta reperi, ubi legitur,

Pergensque Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandaverat Esther.

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8 Mardochæus autem deprecatus est Dominum, memor omnium operum ejus,

9 Et dixit: Domine Domine rex omnipotens, in ditione enim tua cuncta sunt posita, & non est qui possit tuæ resistere voluntati, si decreveris salvare Israel.

10 Tu fecisti cælum & terram, & quidquid cæli ambitu continetur.

11 Dominus omnium es, nec est qui resistat majestati tuæ.

12 Cuncta nosti, & scis, quia non pro superbia & contumelia, & ali-

qua gloriæ cupiditate, fecerim hoc, ut non adorarem Aman superbissimum,

13 (Libenter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum ejus deosculari paratus essem.)

14 Sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem, & ne quemquam adorarem, excepto Deo meo.

15 Et nunc Domine rex Deus Abraham, miserere populi tui, quia volunt nos inimici nostri perdere, & hereditatem tuam delere.

16 Ne despicias partem tuam, quam redemisti tibi de Ægypto.

17 Exaudi deprecationem meam, & propitius esto sorti & funiculo tuo, & converte luctum nostrum in gaudium, ut viventes laudemus nomen tuum Domine, & ne claudas ora te canentium.

18 Omnis quoque Israel pari mente & obsecratione clamavit ad Dominum, eo quod eis certa mors impenderet.

CAPUT XIV.

Plangit Esther, Deum in spiritu humilitatis obsecrans.

1 Esther quoque regina confugit ad Dominum, pavens periculum, quod imminebat.

2 Cumque deposuisset vestes regias, fletibus & luctui apta indumenta suscepit, & pro unguentis variis, cinere & stercore implevit caput, & corpus suum humiliavit jejuniis: omniaque loca, in quibus antea lætari consueverat, crinium laceratione complevit.

3 Et deprecabatur Dominum Deum Israel, dicens: Domine mi, qui rex noster es solus, adjuva me solitariam, & cujus præter te nullus est auxiliator alius.

4 Periculum meum in manibus meis est.

5 † Audivi a patre meo, quod tu Domine tulisses Israel de cunctis gentibus, & patres nostros ex omnibus retro majoribus suis, ut possideres hereditatem sempiternam, fecistique eis sicut locutus es.

† Deut. 4. 20. 34. & 32. 9.

6 Peccavimus in conspectu tuo, & idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum:

7 Coluimus enim deos eorum. Justus es Domine:

8 Et nunc non eis sufficit, quod durissima nos opprimunt servitute, sed robur manuum suarum, idolorum potentiæ deputantes,

9 Volunt tua mutare promissa, & delere hereditatem tuam, & claudere ora laudantium te, atque extinguere gloriam templi & altaris tui,

10 Ut aperiant ora gentium, & laudent idolorum fortitudinem, & prædicent carnalem regem in sempiternum.

11 Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram: sed converte consilium eorum super eos, & eum, qui in nos cœpit sævire, disperde.

12 Memento Domine, & ostende te nobis in tempore tribulationis nostræ, & da mihi fiduciam Domine rex deorum, & universæ potestatis:

13 Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis, & transfer cor illius in odium hostis nostri, ut & ipse pereat, & ceteri qui ei consentiunt.

14 Nos autem libera manu tua, & adjuva me, nullum aliud auxilium habentem, nisi te, Domine, qui habes omnium scientiam,

15 Et nosti quia oderim gloriam iniquorum, & detester cubile incircumcisorum, & omnis alienigenæ.

16 Tu scis necessitatem meam, quod abominer signum superbiæ & gloriæ meæ, quod est super caput meum in diebus ostentationis meæ, & detester illud quasi pannum menstruatæ, & non portem in diebus silentii mei,

17 Et quod non comederim in mensa Aman, nec mihi placuerit convivium regis, & non biberim vinum libaminum:

18 Et numquam lætata sit ancilla tua, ex quo huc translata sum usque in præsentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham.

19 Deus fortis super omnes, exaudi vocem eorum, qui nullam aliam spem habent, & libera nos de manu iniquorum, & erue me a timore meo.

CA-

CAPUT XV.

Mandante Mardochæo, intrat Esther ad regem, vultu illius exterrita.

Hæc quoque addita reperi in editione vulgata.

1 ET mandavit ei (haud dubium quin Esther Mardochæus) ut ingrederetur ad regem, & rogaret pro populo suo & pro patria sua.
2 Memorare (inquit) dierum humilitatis tuæ, quomodo nutrita sis in manu mea, quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem:
3 Et tu invoca Dominum, & loquere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & ista quæ subdita sunt.

4 Die autem tertio deposuit vestimenta ornatus sui, & circumdata est gloria sua.
5 Cumque regio fulgeret habitu, & invocasset omnium rectorem & salvatorem Deum, assumpsit duas famulas,
6 Et super unam quidem innitebatur, quasi præ deliciis & nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens:
7 Altera autem famularum sequebatur dominam, defluentia in humum indumenta sustentans.
8 Ipsa autem roseo colore vultum perfusa, & gratis ac nitentibus oculis, tristem celabat animum, & nimio timore contractum.
9 Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia, stetit contra regem, ubi ille residebat super solium regni sui, indutus vestibus regiis, auroque fulgens, & pretiosis lapidibus, eratque terribilis aspectu.
10 Cumque elevasset faciem, & ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, &, in pallorem colore mutato, lassum super ancillulam reclinavit caput.
11 Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem, & festinus ac metuens exilivit de solio, & sustentans eam ulnis suis, donec rediret ad se, his verbis blandiebatur:
12 Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, noli metuere.
13 Non morieris: non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.
14 Accede igitur, & tange sceptrum.
15 Cumque illa reticeret, tulit auream virgam, & posuit super collum ejus, & osculatus est eam, & ait: Cur mihi non loqueris?
16 Quæ respondit: Vidi te domine quasi angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ.
17 Valde enim mirabilis es domine, & facies tua plena est gratiarum.
18 Cumque loqueretur, rursus corruit, & pæne exanimata est.

19 Rex autem turbabatur,& omnes
ministri ejus consolabantur eam.

CAPUT XVI.

*Assueri epistola pro Judæorum salute
cum inimicorum suorum interemptione,
ad singulas regni provincias, irritando
epistolam missam ab Aman.*

*Exemplar epistolæ regis Artaxerxis,
quam pro Judæis ad totas regni sui
provincias misit: quod & ipsum in
Hebraico volumine non habetur.*

Supra 11. 2. 1 REx magnus Artaxerxes ab
India usque Æthiopiam,
centum vigintiseptem provincia-
rum ducibus ac principibus, qui no-
stræ jussioni obediunt, salutem dicit.
2 Multi bonitate principum, & ho-
nore qui in eos collatus est, abusi
sunt in superbiam:
3 Et non solum subjectos regibus
nituntur opprimere, sed datam sibi
gloriam non ferentes, in ipsos, qui
dederunt, moliuntur insidias.
4 Nec contenti sunt gratias non
agere beneficiis, & humanitatis in
se jura violare, sed Dei quoque cun-
cta cernentis arbitrantur se posse fu-
gere sententiam.
5 Et in tantum vesaniæ prorupe-
runt, ut eos, qui credita sibi officia
diligenter observant, & ita cuncta
agunt ut omnium laude digni sint,
mendaciorum cuniculis conentur
subvertere,
6 Dum aures principum simplices,
& ex sua natura alios æstimantes,
callida fraude decipiunt.
7 Quæ res & ex veteribus probatur
historiis, & ex his quæ geruntur
quotidie, quo modo malis quo-
rumdam suggestionibus regum stu-
dia depraventur.
8 Unde providendum est paci om-
nium provinciarum.
9 Nec putare debetis, si diversa ju-
beamus, ex animi nostri venire le-
vitate; sed pro qualitate & necessi-
tate temporum, ut reipublicę poscit
utilitas, ferre sententiam.
10 Et ut manifestius,quod dicimus,
† Sup. 3. 1. intelligatis; † Aman filius Amada-
thi, & animo & gente Macedo, alie-
nusque a Persarum sanguine, & pie-
tatem nostram sua crudelitate com-
maculans, peregrinus a nobis susce-
ptus est:
11 Et tantam in se expertus huma-
nitatem, ut pater noster vocaretur,
& adoraretur ab omnibus post re-
gem secundus:
12 Qui in tantum arrogantiæ tu-
morem sublatus est, ut regno pri-
vare nos niteretur & spiritu.
13 Nam Mardochæum, cujus fide
& beneficiis vivimus, & consortem
regni nostri Esther, cum omni gen-
te sua, novis quibusdam atque inau-
ditis machinis expetivit in mortem.
14 Hoc cogitans, ut illis interfe-
ctis, insidiaretur nostræ solitudini,
& regnum Persarum transferret in
Macedonas.
15 Nos autem, a pessimo morta-
lium Judæos neci destinatos, in nul-
la penitus culpa reperimus,sed econ-
trario justis utentes legibus,
16 Et filios altissimi & maximi,
semperque viventis Dei, cujus be-
neficio & patribus nostris & nobis
regnum est traditum, & usque hodie
custoditur.
17 Unde eas litteras, quas sub no-
mine nostro ille direxerat, sciatis
esse irritas.
18 Pro quo scelere ante portas hu-
jus urbis, id est, Susan, & ipse qui
machinatus est, & omnis cognatio
ejus pendet in patibulis: non nobis,
sed Deo reddente ei quod meruit.
19 Hoc autem edictum, quod nunc
mittimus, in cunctis urbibus pro-
ponatur, ut liceat Judæis uti legi-
bus suis.
20 Quibus debetis esse adminiculo,
ut eos, qui se ad necem eorum pa-
raverant, possint interficere tertia-
decima die mensis duodecimi, qui
vocatur Adar.
21 Hanc enim diem, Deus omni-
potens, mœroris & luctus, eis ver-
tit in gaudium.
22 Unde & vos, inter ceteros fe-
stos dies, hanc habetote diem, &
celebrate eam cum omni lætitia, ut
& in posterum cognoscatur,
23 Omnes, qui fideliter Persis obe-
diunt, dignam pro fide recipere mer-
cedem: qui autem insidiantur re-
gno eorum, perire pro scelere.
24 Omnis autem provincia & civi-
tas, quæ noluerit solemnitatis hu-
jus esse particeps, gladio & igne
pereat, & sic deleatur, ut non so-
lum hominibus, sed etiam bestiis in-
via sit in sempiternum, pro exem-
plo contemptus, & inobedientiæ.

LIBER JOB.

CAPUT PRIMUM.

Job sanctus & dives, pro filiis vicissim convivia celebrantibus Domino sacrificat, cujus possessiones petenti satanæ Dominus diripiendas exponit, per quem perdita omni illius substantia, interemptisque filiis, ipse cum signis mœstitiæ patiens, in Dei laudes prorumpit.

1 Vir erat in terra Hus, nomine Job, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo:

2 Natique sunt ei septem filii, & tres filiæ.

3 Et fuit possessio ejus, septem millia ovium, & tria millia camelorum, quingenta quoque juga boum, & quingentæ asinæ, ac familia multa nimis: eratque vir ille magnus inter omnes orientales.

4 Et ibant filii ejus, & faciebant convivium per domos, unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas ut comederent & biberent cum eis.

5 Cumque in orbem transissent dies convivii, mittebat ad eos Job, & sanctificabat illos, consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. Dicebat enim: Ne forte peccaverint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Job cunctis diebus.

6 Quadam autem die, cum venissent filii Dei ut assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam satan.

7 Cui dixit Dominus: Unde venis? Qui respondens, ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.

8 Dixitque Dominus ad eum: Numquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens a malo?

9 Cui respondens satan, ait: Numquid Job frustra timet Deum?

10 Nonne tu vallasti eum, ac domum ejus, universamque substantiam per circuitum, operibus manuum ejus benedixisti, & possessio ejus crevit in terra?

11 Sed extende paululum manum tuam, & tange cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi.

12 Dixit ergo Dominus ad satan: Ecce, universa quæ habet, in manu tua sunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est satan a facie Domini.

13 Cum autem quadam die filii & filiæ ejus comederent & biberent vinum in domo fratris sui primogeniti,

14 Nuntius venit ad Job, qui diceret: Boves arabant, & asinæ pascebantur juxta eos,

15 Et irruerunt Sabæi, tuleruntque omnia, & pueros percusserunt gladio, & evasi ego solus ut nuntiarem tibi.

16 Cumque adhuc ille loqueretur, venit alter, & dixit: Ignis Dei cecidit e cælo, & tactas oves puerosque consumpsit, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi.

17 Sed & illo adhuc loquente, venit alius, & dixit: Chaldæi fecerunt tres turmas, & invaserunt camelos, & tulerunt eos, necnon & pueros percusserunt gladio, & ego fugi solus ut nuntiarem tibi.

18 Adhuc loquebatur ille, & ecce alius intravit, & dixit: Filiis tuis & filiabus vescentibus & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti,

19 Repente ventus vehemens irruit a regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, quæ corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt, & effugi ego solus ut nuntiarem tibi.

20 Tunc surrexit Job, & scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram, adoravit,

21 Et dixit: † Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc: Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. † Eccl. 5. 14. 1 Tim. 6. 5.

22 In omnibus his non peccavit Job labiis suis, neque stultum quid contra Deum locutus est,

CAPUT II.

Satanas obtenta a Deo facultate, percutit Job ulcere pessimo; cui etiam propria uxor insultat: tres autem ipsius amici eum visitantes, septem diebus compatientes in terra cum eo taciti sedent.

1 FActum est autem, cum quadam die venissent filii Dei,
& starent coram Domino, venisset
quoque satan inter eos, & staret in
conspectu ejus,
2 Ut diceret Dominus ad satan: Unde venis? Qui respondens ait: Circuivi terram, & perambulavi eam.
3 Et dixit Dominus ad satan: Numquid considerasti servum meum Job,
quod non sit ei similis in terra, vir
simplex & rectus, ac timens Deum,
& recedens a malo, & adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem eum frustra.
4 Cui respondens satan, ait: Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet
homo, dabit pro anima sua:
5 Alioquin mitte manum tuam, &
tange os ejus & carnem, & tunc videbis quod in faciem benedicat tibi.
6 Dixit ergo Dominus ad satan:
Ecce in manu tua est, verumtamen
animam illius serva.
7 Egressus igitur satan a facie Domini, percussit Job ulcere pessimo,
a planta pedis usque ad verticem
ejus:
8 Qui testa saniem radebat, sedens
in sterquilinio.
9 Dixit autem illi uxor sua: Adhuc
tu permanes in simplicitate tua? benedic Deo & morere.
10 Qui ait ad illam: Quasi una de
stultis mulieribus locuta es. si bona
suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? In omnibus his
non peccavit Joab labiis suis.
11 Igitur audientes tres amici Job
omne malum, quod accidisset ei,
venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites. Condixerant enim, ut pariter venientes
visitarent eum, & consolarentur.
12 Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, &
exclamantes ploraverunt, scissisque
vestibus sparserunt pulverem super
caput suum in cælum.
13 Et sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, &
nemo loquebatur ei verbum: videbant enim dolorem esse vehementem.

CAPUT III.

Job, laxatis naturæ habenis, maledicit diei nativitatis suæ præsentique vitæ, ostendens mortalium miserias, & a quot malis liberatur qui hac luce statim privatus est.

1 POst hæc aperuit Job os suum,
& maledixit diei suo,
2 Et locutus est.

† Jer. 20. 14.

3 † Pereat dies in qua natus ſum, & nox in qua dictum eſt: Conceptus eſt homo.

4 Dies ille vertatur in tenebras, non requirat eum Deus deſuper, & non illuſtretur lumine.

5 Obſcurent eum tenebræ, & umbra mortis, occupet eum caligo, & involvatur amaritudine.

6 Noctem illam tenebroſus turbo poſſideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in menſibus.

7 Sit nox illa ſolitaria, nec laude digna:

8 Maledicant ei qui maledicunt diei, qui parati ſunt ſuſcitare Leviathan:

9 Obtenebrentur ſtellæ caligine ejus: expectet lucem & non videat, nec ortum ſurgentis auroræ.

10 Quia non concluſit oſtia ventris, qui portavit me, nec abſtulit mala ab oculis meis.

11 Quare non in vulva mortuus ſum, egreſſus ex utero non ſtatim perii?

12 Quare exceptus genibus? cur lactatus uberibus?

13 Nunc enim dormiens ſilerem, & ſomno meo requieſcerem:

14 Cum regibus & conſulibus terræ, qui ædificant ſibi ſolitudines:

15 Aut cum principibus, qui poſſident aurum, & replent domos ſuas argento:

16 Aut ſicut abortivum abſconditum non ſubſiſterem, vel qui concepti non viderunt lucem.

17 Ibi impii ceſſaverunt a tumultu, & ibi requieverunt feſſi robore.

18 Et quondam vincti pariter ſine moleſtia, non audierunt vocem exactoris.

19 Parvus & magnus ibi ſunt, & ſervus liber a domino ſuo.

20 Quare miſero data eſt lux, & vita his, qui in amaritudine animæ ſunt?

21 Qui expectant mortem, & non venit, quaſi effodientes theſaurum.

22 Gaudentque vehementer cum invenerint ſepulcrum.

23 Viro cujus abſcondita eſt via, & circumdedit eum Deus tenebris?

24 Antequam comedam ſuſpiro: & tamquam inundantes aquæ, ſic rugitus meus:

25 Quia timor, quem timebam, evenit mihi: & quod verebar accidit.

26 Nonne diſſimulavi? nonne ſilui? nonne quievi? & venit ſuper me indignatio.

CAPUT IV.

Eliphaz arguit Joab impatientiæ, conaturque ei perſuadere, quod propter peccata ſua flagelletur a Deo, qui innocenti adverſa non immittit.

1 Reſpondens autem Eliphaz Themanites, dixit:

2 Si cœperimus loqui tibi, forſitan moleſte accipies, ſed conceptum ſermonem tenere quis poterit?

3 Ecce docuiſti multos, & manus laſſas roboraſti:

4 Vacillantes confirmaverunt ſermones tui, & genua trementia confortaſti:

5 Nunc autem venit ſuper te plaga, & defeciſti: tetigit te, & conturbatus es.

6 Ubi eſt timor tuus, fortitudo tua, patientia tua, & perfectio viarum tuarum?

7 Recordare obſecro te, quis umquam innocens periit? aut quando recti deleti ſunt?

8 Quin potius vide eos, qui operantur iniquitatem, & ſeminant dolores, & metunt eos,

9 Flante Deo periiſſe, & ſpiritu iræ ejus eſſe conſumptos:

10 Rugitus leonis, & vox leænæ, & dentes catulorum leonum contriti ſunt.

11 Tigris periit, eo quod non haberet prædam, & catuli leonis diſſipati ſunt.

12 Porro ad me dictum eſt verbum abſconditum, & quaſi furtive ſuſcepit auris mea venas ſuſurri ejus.

13 In horrore viſionis nocturnæ, quando ſolet ſopor occupare homines,

14 Pavor tenuit me, & tremor, & omnia oſſa mea perterrita ſunt:

15 Et cum ſpiritus me præſente tranſiret, inhorruerunt pili carnis meæ.

16 Stetit quidam, cujus non agnoſcebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quaſi auræ lenis audivi.

17 † Numquid homo, Dei comparatione, juſtificabitur, aut factore ſuo purior erit vir? † Infr. 25. 4.

18 † Ecce qui ſerviunt ei, non ſunt † Infr. 15. 15.

ſtabi-

[margin: Petr. 2. 4. Judæ v. 6.]
ſtabiles, & in angelis ſuis reperit pravitatem:
19 Quanto magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, conſumentur velut a tinea?
20 De mane uſque ad veſperam ſuccidentur: & quia nullus intelligit, in æternum peribunt.
21 Qui autem reliqui fuerint, auferentur ex eis: morientur, & non in ſapientia.

CAPUT V.

Eliphaz rurſum arguit Job iniquitatis, quod nemo ſine culpa ſua a Deo puniatur: ideoque hortatur Job ut ad Deum convertatur, & ita cuncta fore illi proſpera pollicetur, ac divinæ providentiæ opera circa creaturas extollit.

1 VOca ergo, ſi eſt qui tibi reſpondeat, & ad aliquem ſanctorum convertere.
2 Vere ſtultum interficit iracundia, & parvulum occidit invidia.
3 Ego vidi ſtultum firma radice, & maledixi pulchritudini ejus ſtatim.
4 Longe fient filii ejus a ſalute, & conterentur in porta, & non erit qui eruat.
5 Cujus meſſem famelicus comedet, & ipſum rapiet armatus, & bibent ſitientes divitias ejus.
6 Nihil in terra ſine cauſa fit, & de humo non oritur dolor.
7 Homo naſcitur ad laborem, & avis ad volatum.
8 Quam ob rem ego deprecabor Dominum, & ad Deum ponam eloquium meum:
9 Qui facit magna & inſcrutabilia & mirabilia abſque numero:
10 Qui dat pluviam ſuper faciem terræ, & irrigat aquis univerſa:
11 Qui ponit humiles in ſublime, & mœrentes erigit ſoſpitate:
12 Qui diſſipat cogitationes malignorum, ne poſſint implere manus eorum quod cœperant:
[margin: † 1 Cor. 3. 19.]
13 † Qui apprehendit ſapientes in aſtutia eorum, & conſilium pravorum diſſipat:
14 Per diem incurrent tenebras, & quaſi in nocte ſic palpabunt in meridie.
15 Porro ſalvum faciet egenum a gladio oris eorum, & de manu violenti pauperem.
16 Et erit egeno ſpes, iniquitas autem contrahet os ſuum.
17 Beatus homo, qui corripitur a Deo: increpationem ergo Domini ne reprobes:
18 Quia ipſe vulnerat, & medetur: percutit, & manus ejus ſanabunt.
19 In ſex tribulationibus liberabit te, & in ſeptima non tanget te malum.
20 In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladii.
21 A flagello linguæ abſconderis, & non timebis calamitatem cum venerit.
22 In vaſtitate & fame ridebis, & beſtias terræ non formidabis.
23 Sed cum lapidibus regionum pactum tuum, & beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.
24 Et ſcies quod pacem habeat tabernaculum tuum, & viſitans ſpeciem tuam, non peccabis.
25 Scies quoque quoniam multiplex erit ſemen tuum, & progenies tua quaſi herba terræ.
26 Ingredieris in abundantia ſepulcrum, ſicut infertur acervus tritici in tempore ſuo.
27 Ecce, hoc, ut inveſtigavimus, ita eſt: quod auditum, mente pertracta.

CAPUT VI.

Oſtendit Job ſe longe graviora pati quam meritus ſit, conquerens ſe ab amicis deſeri, graviter arguens & hos tres qui ad ſe venerant ipſum conſolaturi; ac ſe quoque patienter audiri petit.

1 REſpondens autem Job, dixit:
2 Utinam appenderentur peccata mea, quibus iram merui: & calamitas, quam patior, in ſtatera.
3 Quaſi arena maris hæc gravior appareret: unde & verba mea dolore ſunt plena:
4 Quia ſagittæ Domini in me ſunt, quarum indignatio ebibit ſpiritum meum, & terrores Domini militant contra me.
5 Numquid rugiet onager cum habuerit herbam? aut mugiet bos cum ante præſepe plenum ſteterit?
6 Aut poterit comedi inſulſum, quod non eſt ſale conditum? aut poteſt aliquis guſtare, quod guſtatum affert mortem?

7 Quæ prius nolebat tangere anima mea, nunc præ angustia, cibi mei sunt.
8 Quis det ut veniat petitio mea: & quod expecto, tribuat mihi Deus?
9 Et qui cœpit, ipse me conterat: solvat manum suam, & succidat me?
10 Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.
11 Quæ est enim fortitudo mea ut sustineam? aut quis finis meus, ut patienter agam?
12 Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea est.
13 Ecce, non est auxilium mihi in me, & necessarii quoque mei recesserunt a me.
14 Qui tollit ab amico suo misericordiam, timorem Domini derelinquit.
15 Fratres mei præterierunt me, sicut torrens qui raptim transit in convallibus.
16 Qui timent pruinam, irruet super eos nix.
17 Tempore, quo fuerint dissipati, peribunt: & ut incaluerit, solventur de loco suo.
18 Involutæ sunt semitæ gressuum eorum: ambulabunt in vacuum, & peribunt.
19 Considerate semitas Thema, itinera Saba, & expectate paulisper.
20 Confusi sunt, quia speravi: venerunt quoque usque ad me, & pudore cooperti sunt.
21 Nunc venistis: & modo videntes plagam meam timetis.
22 Numquid dixi: Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi?
23 Vel, Liberate me de manu hostis, & de manu robustorum eruite me?
24 Docete me, & ego tacebo: & siquid forte ignoravi, instruite me.
25 Quare detraxistis sermonibus veritatis, cum e vobis nullus sit qui possit arguere me?
26 Ad increpandum tantum eloquia concinnatis, & in ventum verba profertis.
27 Super pupillum irruitis, & subvertere nitimini amicum vestrum.
28 Verumtamen quod cœpistis explete: præbete aurem, & videte an mentiar.
29 Respondete obsecro absque contentione: & loquentes id quod justum est, judicate.
30 Et non invenietis in lingua mea iniquitatem, nec in faucibus meis stultitia personabit.

CAPUT VII.

Job humanæ vitæ suasque calamitates varias explicat, nec reditum sibi fore verisimilem ad præsentis vitæ felicitatem: petit quoque a Deo liberari a miseriis, admirans Dei erga miserum hominem providentiam.

1 Militia est vita hominis super terram: & sicut dies mercenarii, dies ejus.
2 Sicut servus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui:
3 Sic & ego habui menses vacuos, & noctes laboriosas enumeravi mihi.
4 Si dormiero, dicam: Quando consurgam? & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus usque ad tenebras.
5 Induta est caro mea putredine & sordibus pulveris, cutis mea aruit, & contracta est.
6 Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur, & consumpti sunt absque ulla spe.
7 Memento quia ventus est vita mea, & non revertetur oculus meus ut videat bona.
8 Nec aspiciet me visus hominis: oculi tui in me, & non subsistam.
9 Sicut consumitur nubes, & pertransit: sic qui descenderit ad inferos, non ascendet.
10 Nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscet eum amplius locus ejus.
11 Quapropter & ego non parcam ori meo, loquar in tribulatione spiritus mei: confabulabor cum amaritudine animæ meæ.
12 Numquid mare ego sum, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?
13 Si dixero: Consolabitur me lectulus meus, & relevabor loquens mecum in strato meo:
14 Terrebis me per somnia, & per visiones horrore concuties.
15 Quam ob rem elegit suspendium anima mea, & mortem ossa mea.
16 Desperavi, nequaquam ultra jam vivam: parce mihi, nihil enim sunt dies mei.
17 Quid est homo, quia magnificas eum? ut quid apponis erga eum cor tuum?

18 Visitas eum diluculo, & subito
probas illum:
19 Usque quo non parcis mihi, nec
dimittis me ut glutiam salivam
meam?
20 Peccavi, quid faciam tibi o cu-
stos hominum? Quare posuisti me
contrarium tibi, & factus sum mihi-
metipsi gravis?
21 Cur non tollis peccatum meum,
& quare non aufers iniquitatem me-
am? ecce nunc in pulvere dormiam:
& si mane me quæsieris, non sub-
sistam.

CAPUT VIII.

Baldad Jobum quasi de impio sermone arguit, & eum ut ad Deum melioremque vitam se convertat hortatur, atque ita fore omnia illi feliciora promittit: explicat etiam quam sit vana spes hypocritarum, asserens Deum bonis bona, & malis mala tantum tribuere.

1 Respondens autem Baldad
Suhites, dixit:
2 Usquequo loqueris talia, & spiri-
tus multiplex sermones oris tui?
3 Numquid Deus supplantat judi-
cium? aut Omnipotens subvertit
quod justum est?
4 Etiam si filii tui peccaverunt ei,
& dimisit eos in manu iniquitatis
suæ:
5 Tu tamen si diluculo consurre-
xeris ad Deum, & Omnipotentem
fueris deprecatus:
6 Si mundus & rectus incesseris,
statim evigilabat ad te, & pacatum
reddet habitaculum justitiæ tuæ:
7 In tantum, ut si priora tua fue-
rint parva, & novissima tua multi-
plicentur nimis.
8 Interroga enim generationem
pristinam, & diligenter investiga
patrum memoriam:
9 (Hesterni quippe sumus, & igno-
† Infr. 14. 2. Psalm. 143. 4. ramus quoniam sicut † umbra dies
nostri sunt super terram.)
10 Et ipsi docebunt te: loquentur ti-
bi, & de corde suo proferent eloquia.
11 Numquid virere potest scirpus
absque humore? aut crescere care-
ctum sine aqua?
12 Cum adhuc sit in flore, nec car-
patur manu, ante omnes herbas
arescit:
13 Sic viæ omnium, qui obliviscun-
tur Deum, & spes hypocritæ peribit:
14 Non ei placebit vecordia sua,
& sicut tela aranearum fiducia ejus.
15 Innitetur super domum suam,
& non stabit: fulciet eam, & non
consurget:
16 Humectus videtur antequam ve-
niat Sol, & in ortu suo germen ejus
egredietur.
17 Super acervum petrarum radi-
ces ejus densabuntur, & inter lapi-
des commorabitur.
18 Si absorbuerit eum de loco suo,
negabit eum, & dicet: Non novi te.
19 Hæc est enim lætitia viæ ejus, ut
rursum de terra alii germinentur.
20 Deus non projiciet simplicem,
nec porriget manum malignis:
21 Donec impleatur risu os tuum,
& labia tua jubilo.
22 Qui oderunt te, induentur con-
fusione: & tabernaculum impio-
rum non subsistet.

CAPUT IX.

Admittit Job, Deum per omnia justum esse, nec posse hominem convincere Deum injustitiæ: homo, inquit Job, comparatus Deo non potest justificari: divinæ potentiæ ac sapientiæ magnitudo ostenditur, ut nemo ei resistere aut respondere valeat: porro Deus & impium percutit & innocentem: suam quoque innocentiam contra amicos tuetur, commemorans suam afflictionem.

1 Et respondens Job, ait:
2 Vere scio quod ita sit, &
quod non justificetur homo compo-
situs Deo.
3 Si voluerit contendere cum eo,
non poterit ei respondere unum pro
mille.
4 Sapiens corde, & fortis robore:
quis restitit ei, & pacem habuit?
5 Qui transtulit montes, & nescie-
runt hi quos subvertit in furore suo.
6 Qui commovet terram de loco
suo, & columnæ ejus concutiun-
tur.
7 Qui præcipit Soli, & non ori-
tur: & stellas claudit quasi sub si-
gnaculo:
8 Qui extendit cælos solus, & gra-
ditur super fluctus maris.
9 Qui facit Arcturum, & Oriona, &
Hyadas, & interiora Austri.
10 Qui facit magna, & incompre-
hensibilia, & mirabilia, quorum
non est numerus.

11 Si venerit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam.
12 Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur ita facis?
13 Deus, cujus iræ nemo resistere potest, & sub quo curvantur qui portant orbem.
14 Quantus ergo sum ego, ut respondeam ei, & loquar verbis meis cum eo?
15 Qui etiam si habuero quippiam justum non respondebo, sed meum judicem deprecabor.
16 Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam.
17 In turbine enim conteret me, & multiplicabit vulnera mea etiam sine causa.
18 Non concedit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus.
19 Si fortitudo quæritur, robustissimus est: si æquitas judicii, nemo audet pro me testimonium dicere.
20 Si justificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendere, pravum me comprobabit.
21 Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ.
22 Unum est quod locutus sum, & innocentē & impium ipse consumit:
23 Si flagellat, occidat semel, & non de pœnis innocentum rideat.
24 Terra data est in manus impii, vultum judicum ejus operit, quod si non ille est, quis ergo est?
25 Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum.
26 Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam.
27 Cum dixero: Nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, & dolore torqueor.
28 Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti:
29 Si autem & sic impius sum, quare frustra laboravi?
30 Si lotus fuero quasi aquis nivis, & fulserint velut mundissimæ manus meæ:
31 Tamen sordibus intinges me, & abominabuntur me vestimenta mea.
32 Neque enim viro qui similis mei est, respondebo: nec qui mecum in judicio ex æquo possit audiri.
33 Non est qui utrumque valeat arguere, & ponere manum suam in ambobus.
34 Auferat a me virgam suam, & pavor ejus non me terreat.
35 Loquar, & non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

CAPUT X.

Job suam afflictionem lamentatur, illius causam a Deo inquirens: quam ostendit non fuisse suam malitiam, neque Dei ignorantiam, qui creatum a se hominem exacte novit; rursumque propter pœnarum exuberantiam plangit se natum.

1 TÆdet animam meam vitæ meæ, dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animæ meæ.
2 Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita judices.
3 Numquid bonum tibi videtur, si calumnieris me, & opprimas me opus manuum tuarum, & consilium impiorum adjuves?
4 Numquid oculi carnei tibi sunt: aut sicut videt homo, & tu videbis?
5 Numquid sicut dies hominis dies tui, & anni tui sicut humana sunt tempora,
6 Ut quæras iniquitatem meam, & peccatum meum scruteris?
7 Et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere.
8 Manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me totum in circuitu: & sic repente præcipitas me:
9 Memento quæso quod sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me.
10 Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti?
11 Pelle & carnibus vestisti me: ossibus & nervis compegisti me:
12 Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodivit spiritum meum.
13 Licet hæc celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris.
14 Si peccavi, & ad horam pepercisti mihi: cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris?
15 Et si impius fuero, væ mihi est: & si justus, non levabo caput, saturatus afflictione & miseria.
16 Et propter superbiam quasi

leænam capies me, reversusque mirabiliter me crucias.
17 Instauras testes tuos contra me
& multiplicas iram tuam adversum
me, & pœnæ militant in me.
18 Quare de vulva eduxisti me? qui
utinam consumptus essem ne oculus
me videret.
19 Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum.
20 Numquid non paucitas dierum
meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum:
21 Antequam vadam & non revertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine:
22 Terram miseriæ, & tenebrarum,
ubi umbra mortis, & nullus ordo,
sed sempiternus horror inhabitat.

CAPUT XI.

Sophar inique asserit Job propter multa ipsius peccata, quæ recenset, fuisse a Deo percussum, ostendens Deum incomprehensibilem: resipiscenti tamen Job felicissima quæque pollicetur.

1 Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:
2 Numquid qui multa loquitur,
non & audiet? aut vir verbosus justificabitur?
3 Tibi soli tacebunt homines? &
cum ceteros irriseris, a nullo confutaberis?
4 Dixisti enim: Purus est sermo
meus, & mundus sum in conspectu
tuo.
5 Atque utinam Deus loqueretur
tecum, & aperiret labia sua tibi.
6 Ut ostenderet tibi secreta sapientiæ, & quod multiplex esset lex ejus,
& intelligeres quod multo minora
exigaris ab eo, quam meretur iniquitas tua.
7 Forsitan vestigia Dei comprehendes, & usque ad perfectum Omnipotentem reperies?
8 Excelsior cælo est, & quid facies?
profundior inferno, & unde cognosces?
9 Longior terra mensura ejus, &
latior mari.
10 Si subverterit omnia, vel in unum
coarctaverit, quis contradicet ei:
11 Ipse enim novit hominum vanitatem, & videns iniquitatem,
nonne considerat?
12 Vir vanus in superbiam erigitur,
& tamquam pullum onagri se liberum natum putat.
13 Tu autem firmasti cor tuum, &
expandisti ad eum manus tuas.
14 Si iniquitatem, quæ est in manu
tua, abstuleris a te, & non manserit
in tabernaculo tuo injustitia:
15 Tunc levare poteris faciem tuam
absque macula, & eris stabilis, &
non timebis.
16 Miseriæ quoque oblivisceris, &
quasi aquarum quæ præterierunt recordaberis.
17 Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam: & cum te
consumptum putaveris, orieris ut
lucifer.
18 Et habebis fiduciam, proposita
tibi spe, & defossus securus dormies.
19 Requiesces, & † non erit qui te
exterreat: & deprecabuntur faciem † Lev. 26. 6.
tuam plurimi.
20 † Oculi autem impiorum deficient, & effugium peribit ab eis, & † Lev. 26. 16.
spes illorum abominatio animæ.

CAPUT XII.

Job ut amicorum confundat jactantiam, asserit neminem ignorare Dei potentiam ac sapientiam ex creaturarum gubernatione, quarum status pro suo variat arbitrio.

1 Respondens autem Job dixit:
2 Ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia?
3 † Et mihi est cor, sicut & vobis, † Infr. 21. 3.
nec inferior vestri sum: quis enim
hæc, quæ nostis, ignorat?
4 † Qui deridetur ab amico suo sic- † Prov. 14. 2.
ut ego, invocabit Deum & exaudiet eum: deridetur enim justi simplicitas.
5 Lampas contempta apud cogitationes divitum, parata ad tempus
statutum.
6 Abundant tabernacula prædonum, & audacter provocant Deum,
cum ipse dederit omnia in manus
eorum.
7 Nimirum interroga jumenta, &
docebunt te: & volatilia cæli, & indicabunt tibi.
8 Loquere terræ, & respondebit
tibi: & narrabunt pisces maris.
9 Quis ignorat quod omnia hæc
manus Domini fecerit?

10 In cujus manu anima omnis viventis, & spiritus universæ carnis hominis.

† Infr. 34. 3. 11 † Nonne auris verba dijudicat, & fauces comedentis, saporem?

12 In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.

13 Apud ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consilium & intelligentiam.

† Isa. 22. 22. Apoc. 3. 7. 14 † Si destruxerit, nemo est qui ædificet: si incluserit hominem, nullus est qui aperiat.

15 Si continuerit aquas, omnia siccabuntur: & si emiserit eas, subvertent terram.

16 Apud ipsum est fortitudo & sapientia: ipse novit & decipientem, & eum qui decipitur.

17 Adducit consiliarios in stultum finem, & judices in stuporem.

18 Balteum regum dissolvit, & præcingit fune renes eorum.

19 Ducit sacerdotes inglorios, & optimates supplantat:

20 Commutans labium veracium, & doctrinam senum auferens.

21 Effundit despectionem super principes, eos, qui oppressi fuerant, relevans.

22 Qui revelat profunda de tenebris, & producit in lucem umbram mortis.

23 Qui multiplicat gentes & perdit eas, & subversas in integrum restituit.

24 Qui immutat cor principum populi terræ, & decipit eos ut frustra incedant per invium:

25 Palpabunt quasi in tenebris, & non in luce, & errare eos faciet quasi ebrios.

CAPUT XIII.

Job amicos suos ex ipsorum verbis confutans, a Deo arguendos asserit; suam quoque justitiam ac patientiam contra amicos tuetur, quærens a Deo propter quæ peccata tam graviter affligatur.

1 Ecce omnia hæc vidit oculus meus, & audivit auris mea, & intellexi singula.

2 Secundum scientiam vestram & ego novi: nec inferior vestri sum.

3 Sed tamen ad Omnipotentem loquar, & disputare cum Deo cupio:

4 Prius vos ostendens fabricatores mendacii, & cultores perversorum dogmatum.

5 Atque utinam taceretis, ut putaremini esse sapientes.

6 Audite ergo correptionem meam, & judicium labiorum meorum attendite.

7 Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos?

8 Numquid faciem ejus accipitis, & pro Deo judicare nitimini?

9 Aut placebit ei quem celare nihil potest? aut decipietur ut homo, vestris fraudulentiis?

10 Ipse vos arguet, quoniam in abscondito faciem ejus accipitis.

11 Statim ut se commoverit, turbabit vos, & terror ejus irruet super vos.

12 Memoria vestra comparabitur cineri, & redigentur in lutum cervices vestræ.

13 Tacete paulisper, ut loquar quodcumque mihi mens suggesserit.

14 Quare lacero carnes meas dentibus meis, & animam meam porto in manibus meis?

15 Etiam si occiderit me, in ipso sperabo: verumtamen vias meas in conspectu ejus arguam.

16 Et ipse erit salvator meus: non enim veniet in conspectu ejus omnis hypocrita.

17 Audite sermonem meum, & ænigmata percipite auribus vestris.

18 Si fuero judicatus, scio quod justus inveniar.

19 Quis est qui judicetur mecum? veniat: quare tacens consumor?

20 Duo tantum ne facias mihi, & tunc a facie tua non abscondar:

21 Manum tuam longe fac a me, & formido tua non me terreat.

22 Voca me, & ego respondebo tibi: aut certe loquar, & tu responde mihi.

23 Quantas habeo iniquitates & peccata, scelera mea & delicta ostende mihi.

24 Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?

25 Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris:

26 Scribis enim contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ.

27 Posuisti in nervo pedem meum, & observasti omnes semitas meas,

& ve-

& vestigia pedum meorum conside-
rasti.
28 Qui quasi putredo consumendus
sum, & quasi vestimentum, quod
comeditur a tinea.

CAPUT XIV.

Job, considerata fragilitate humana, admiratur Dei in hominem providentiam, quod post hanc vitam expectet aliam, & corporum vaticinatur resurrectionem.

1 HOmo natus de muliere, bre-
vi vivens tempore, repletur
multis miseriis.
† Sup. 8.9. Psalm. 143.4. 2 † Qui quasi flos egreditur & con-
teritur, & fugit velut umbra, & num-
quam in eodem statu permanet.
3 Et dignum ducis super hujusce-
modi aperire oculos tuos, & adduce-
re eum tecum in judicium?
† Psal. 50.4. 4 † Quis potest facere mundum de
immundo conceptum semine? non-
ne tu qui solus es?
5 Breves dies hominis sunt, nume-
rus mensium ejus apud te est: con-
stituisti terminos ejus, qui præteriri
non poterunt.
6 Recede paululum ab eo, ut quie-
scat, donec optata veniat, sicut mer-
cenarii dies ejus.
7 Lignum habet spem: si præcisum
fuerit, rursum virescit, & rami ejus
pullulant.
8 Si senuerit in terra radix ejus,
& in pulvere emortuus fuerit trun-
cus illius.
9 Ad odorem aquæ germinabit, &
faciet comam quasi cum primum
plantatum est:
10 Homo vero cum mortuus fuerit,
& nudatus atque consumptus, ubi
quæso est?
11 Quomodo si recedant aquæ de
mari, & fluvius vacuefactus arescat:
12 Sic homo cum dormierit, non
resurget; donec atteratur cælum,
non evigilabit, nec consurget de so-
mno suo.
13 Quis mihi hoc tribuat, ut in infer-
no protegas me, & abscondas me, do-
nec pertranseat furor tuus, & con-
stituas mihi tempus, in quo recorde-
ris mei?
14 Putasne mortuus homo rursum
vivat? cunctis diebus, quibus nunc
milito, expecto donec veniat im-
mutatio mea.
15 Vocabis me, & ego respondebo
tibi: operi manuum tuarum porri-
ges dexteram.
16 † Tu quidem gressus meos dinu- † Infr. 3. 14. & 34. 21. Prov. 5.21.
merasti, sed parce peccatis meis.
17 Signasti quasi in sacculo delicta
mea, sed curasti iniquitatem meam.
18 Mons cadens defluit, & saxum
transfertur de loco suo.
19 Lapides excavant aquæ, & allu-
vione paulatim terra consumitur: &
hominem ergo similiter perdes.
20 Roborasti eum paululum ut in
perpetuum transiret: immutabis fa-
ciem ejus, & emittes eum.
21 Sive nobiles fuerint filii ejus, sive
ignobiles, non intelliget.
22 Attamen caro ejus dum vivet do-
lebit, & anima illius super semeti-
pso lugebit.

CAPUT XV.

Eliphaz Job arguit jactantia, impatientia & blasphemia in Deum; apud quem dicit neminem mundum inveniri, describens impiorum ac hypocritarum maledictionem.

1 REspondens autem Eliphaz
Themanites, dixit:
2 Numquid sapiens respondebit
quasi in ventum loquens, & imple-
bit ardore stomachum suum?
3 Arguis verbis eum qui non est æ-
qualis tibi, & loqueris quod tibi non
expedit.
4 Quantum in te est, evacuasti ti-
morem, & tulisti preces coram Deo.
5 Docuit enim iniquitas tua os tuũ,
& imitaris linguam blasphemantiũ.
6 Condemnabit te os tuum, & non
ego: & labia tua respondebunt tibi.
7 Numquid primus homo tu natus
es, & ante colles formatus?
8 Numquid consilium Dei audisti,
& inferior te erit ejus sapientia?
9 Quid nosti quod ignoremus? quid
intelligis quod nesciamus?
10 † Et senes & antiqui sunt in no-
bis, multo vetustiores quã patres tui. † Eccl. 18.8.
11 Numquid grande est ut console-
tur te Deus? sed verba tua prava hoc
prohibent.
12 Quid te elevat cor tuum, & quasi
magna cogitans, attonitos habes o-
culos?
13 Quid tumet contra Deum spiri-
tus tuus, ut proferas de ore tuo hu-
juscemodi sermones?

14 Quid est homo, ut immaculatus sit, & ut justus appareat natus de muliere?
† Sup. 4.18. 15 † Ecce inter sanctos ejus nemo immutabilis, & cæli non sunt mundi in conspectu ejus.
16 Quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?
17 Ostendam tibi, audi me: quod vidi narrabo tibi.
18 Sapientes confitentur, & non abscondunt patres suos.
19 Quibus solis data est terra, & non transivit alienus per eos.
20 Cunctis diebus suis impius superbit, & numerus annorum incertus est tyrannidis ejus.
21 Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.
22 Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium.
23 Cum se moverit ad quærendum panem, novit quod paratus sit in manu ejus tenebrarum dies.
24 Terrebit eum tribulatio, & angustia vallabit eum, sicut regem qui præparatur ad prœlium.
25 Tetendit enim adversus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est.
26 Cucurrit adversus eum erecto collo, & pingui cervice armatus est.
27 Operuit faciem ejus crassitudo, & de lateribus ejus arvina dependet.
28 Habitavit in civitatibus desolatis, & in domibus desertis, quæ in tumulos sunt redactæ.
29 Non ditabitur, nec perseverabit substantia ejus, nec mittet in terra radicem suam.
30 Non recedet de tenebris: ramos ejus arefaciet flamma, & auferetur spiritu oris sui.
31 Non credet frustra errore deceptus, quod aliquo pretio redimendus sit.
32 Antequam dies ejus impleantur, peribit: & manus ejus arescent.
33 Lædetur quasi vinea in primo flore botrus ejus, & quasi oliva projiciens florem suum.
34 Congregatio enim hypocritę sterilis, & ignis devorabit tabernacula eorum, qui munera libenter accipiunt.
† Psal. 7. 15. Isai. 59. 4. 35 † Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, & uterus ejus præparat dolos.

CAPUT XVI.

Job amicorum austeritate commotus, dolorem suum plangit, calamitatis magnitudinem ostendens, seque pati citra iniquitatem, cujus conscium esse Deum asserit.

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Audivi frequenter talia, cõsolatores onerosi omnes vos estis.
3 Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid tibi molestum est si loquaris?
4 Poteram & ego similia vestri loqui: atque utinam esset anima vestra pro anima mea:
5 Consolarer & ego vos sermonibus, & moverem caput meum super vos:
6 Roborarem vos ore meo: & moverem labia mea, quasi parcens vobis.
7 Sed quid agam? si locutus fuero, non quiescet dolor meus: & si tacuero, non recedet a me.
8 Nunc autem oppressit me dolor meus, & in nihilum redacti sunt omnes artus mei.
9 Rugæ meæ testimonium dicunt contra me, & suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi.
10 Collegit furorem suum in me, & comminans mihi, infremuit contra me dentibus suis: hostis meus terribilibus oculis me intuitus est.
11 Aperuerunt super me ora sua, & exprobrantes percusserunt maxillam meam, satiati sunt pœnis meis.
12 Conclusit me Deus apud iniquum, & manibus impiorum me tradidit.
13 Ego ille quondam opulentus, repente contritus sum: tenuit cervicem meam, confregit me, & posuit me sibi quasi in signum.
14 Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos, nõ pepercit, & effudit in terra viscera mea.
15 Concidit me vulnere super vulnus, irruit in me quasi gigas.
16 Saccum consui super cutem meam, & operui cinere carnem meam.
17 Facies mea intumuit a fletu, & palpebræ meæ caligaverunt.
18 Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces.
19 Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat in te locum latendi clamor meus.

20 Ecce enim in cælo teſtis meus, &
conſcius meus in excelſis.
21 Verboſi amici mei: ad Deum ſtil-
lat oculus meus.
22 Atque utinam ſic judicaretur
vir cum Deo, quomodo judicatur fi-
lius hominis cum collega ſuo.
23 Ecce enim breves anni tranſeunt,
& ſemitam, per quam non rever-
tar, ambulo.

CAPUT XVII.

Job ex afflictionis ſuæ magnitudine ſibi hic nihil præter mortem reſtare contendit, & amicos præſentem tantum remunerationem ſtatuentes inſipientiæ arguens, ipſe futuram requiem præſtolatur.

1 SPiritus meus attenuabitur,
dies mei breviabuntur, & ſo-
lum mihi ſupereſt ſepulcrum.
2 Non peccavi, & in amaritudini-
bus moratur oculus meus.
3 Libera me Domine, & pone me
juxta te, & cujuſvis manus pugnet
contra me.
4 Cor eorum longe feciſti a diſci-
plina, propterea non exaltabuntur.
5 Prædam pollicetur ſociis, & ocu-
li filiorum ejus deficient.
6 Poſuit me quaſi in proverbium
vulgi, & exemplum ſum coram eis.
7 Caligavit ab indignatione oculus
meus, & membra mea quaſi in nihi-
lum redacta ſunt.
8 Stupebunt juſti ſuper hoc, & in-
nocens contra hypocritam ſuſcita-
bitur.
9 Et tenebit juſtus viam ſuam, &
mundis manibus addet fortitudi-
nem.
10 Igitur omnes vos convertimini,
& venite, & non inveniam in vobis
ullum ſapientem.
11 Dies mei tranſierunt, cogitatio-
nes meæ diſſipatæ ſunt, torquentes
cor meum.
12 Noctem verterunt in diem, &
rurſum poſt tenebras ſpero lucem.
13 Si ſuſtinuero, infernus domus
mea eſt, & in tenebris ſtravi lectu-
lum meum.
14 Putredini dixi: Pater meus es;
mater mea, & ſoror mea, vermibus.
15 Ubi eſt ergo nunc præſtolatio
mea? & patientiam meam quis
conſiderat?
16 In profundiſſimum infernum
deſcendent omnia mea: putaſne
ſaltem ibi erit requies mihi?

CAPUT XVIII.

Baldad arguens Job jactantiæ & impatientiæ, deſcribit impiorum maledictiones; ut ſuam contra Job ſententiam ſtatuat, nempe ipſum tantum propter peccata ſua puniri.

1 REſpondens autem Baldad
Suhites, dixit:
2 Uſque ad quem finem verba ja-
ctabitis? intelligite prius, & ſic lo-
quamur.
3 Quare reputati ſumus ut jumen-
ta, & ſorduimus coram vobis?
4 Qui perdis animam tuam in fu-
rore tuo, numquid propter te dere-
linquetur terra, & transferentur ru-
pes de loco ſuo?
5 Nonne lux impii extinguetur, nec
ſplendebit flamma ignis ejus?
6 Lux obtenebreſcet in tabernacu-
lo illius, & lucerna, quæ ſuper
eum eſt, extinguetur.
7 Arctabuntur greſſus virtutis ejus,
& præcipitabit eum conſilium ſuum.
8 Immiſit enim in rete pedes ſuos,
& in maculis ejus ambulat.
9 Tenebitur planta illius laqueo,
& exardeſcet contra eum ſitis.
10 Abſcondita eſt in terra pedica
ejus, & decipula illius ſuper ſemi-
tam.
11 Undique terrebunt eum formi-
dines, & involvent pedes ejus.
12 Attenuetur fame robur ejus, &
inedia invadat coſtas illius.
13 Devoret pulcritudinem cutis
ejus, conſumat brachia illius primo-
genita mors.
14 Avellatur de tabernaculo ſuo
fiducia ejus, & calcet ſuper eum,
quaſi rex, interitus.
15 Habitent in tabernaculo illius
ſocii ejus, qui non eſt, aſpergatur in
tabernaculo ejus ſulphur.
16 Deorſum radices ejus ſiccentur,
ſurſum autem atteratur meſſis ejus.
17 † Memoria illius pereat de ter- † *Prov.* 2.22.
ra, & non celebretur nomen ejus in
plateis.
18 Expellet eum de luce in tenebras,
& de orbe transferet eum.
19 Non erit ſemen ejus, neque pro-
genies in populo ſuo, nec ullæ re-
liquiæ in regionibus ejus.
20 In die ejus ſtupebunt noviſſimi,
& primos invadet horror.
21 Hæc ſunt ergo tabernacula ini-

qui, & iste locus ejus qui ignorat
Deum.

CAPUT XIX.

Job crudelitatis amicos arguens, se à Deo flagellari dicit immerito, non ob sua flagitia, sed ob alias justas causas, ostendens afflictionis acerbitatem, & se ab amicis destitutum, unde super futura resurrectione seipsum consolatur?

1 Respondens autem Job, dixit:
2 Usquequo affligitis animam
meam, & atteritis me sermonibus?
3 En, decies confunditis me; &
non erubescitis opprimentes me.
4 Nempe, etsi ignoravi, mecum
erit ignorantia mea;
5 At vos contra me erigimini, &
arguitis me opprobriis meis.
6 Saltem nunc intelligite, quia
Deus non æquo judicio afflixerit me,
& flagellis suis me cinxerit.
7 Ecce clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non est
qui judicet.
8 Semitam meam circumsepsit, &
transire non possum, & in calle meo
tenebras posuit.
9 Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo.
10 Destruxit me undique, & pereo, & quasi evulsæ arboris abstulit
spem meam.
11 Iratus est contra me furor ejus,
& sic me habuit quasi hostem suum.
12 Simul venerunt latrones ejus,&
fecerunt sibi viam per me, & obsederunt in gyro tabernaculum meum.
13 Fratres meos longe fecit a me,&
noti mei quasi alieni recesserunt a
me.
14 Dereliquerunt me propinqui
mei:& qui me noverant, obliti sunt
mei.
15 Inquilini domus meæ,& ancillæ
meæ,sicut alienum habuerunt me,&
quasi peregrinus fui in oculis eorum.
16 Servum meum vocavi,& non respondit,ore proprio deprecabar illũ.
17 Halitum meum exhorruit uxor
mea, & orabam filios uteri mei.
18 Stulti quoque despiciebant me,
& cum ab eis recessissem, detrahebant mihi.
19 Abominati sunt me quondam
consiliarii mei: & quem maxime diligebam, aversatus est me.
20 Pelli meæ, consumptis carnibus,
adhæsit os meum, & derelicta sunt
tantummodo labia circa dentes
meos.
21 Miseremini mei,miseremini mei,
saltem vos amici mei, quia manus
Domini tetigit me.
22 Quare persequimini me sicut
Deus, & carnibus meis saturamini?
23 Quis mihi tribuat ut scribantur
sermones mei? quis mihi det ut exarentur in libro
24 Stylo ferreo, & plumbi lamina,
vel celte sculpantur in silice?
25 Scio enim quod Redemptor
meus vivit, & in novissimo die de
terra surrecturus sum:
26 Et rursum circumdabor pelle
mea, & in carne mea videbo Deum
meum.
27 Quem visurus sum ego ipse, &
oculi mei conspecturi sunt, & non
alius: reposita est hæc spes mea in
sinu meo.
28 Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inveniamus contra eum?
29 Fugite ergo a facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est:
& scitote esse judicium.

CAPUT XX.

Sophar verbis Job motus, correptionem ipsius se dicit auditurum; & quæ sit apud Deum pars impii, multis verbis persequitur.

1 Respondens autem Sophar Naamathites, dixit:
2 Idcirco cogitationes meæ variæ
succedunt sibi, & mens in diversa
rapitur.
3 Doctrinam, qua me arguis, audiam, & spiritus intelligentiæ meæ
respondebit mihi.
4 Hoc scio a principio, ex quo positus est homo super terram,
5 Quod laus impiorum brevis sit,
& gaudium hypocritæ ad instar puncti.
6 Si ascenderit usque ad cælum superbia ejus, & caput ejus nubes tetigerit:
7 Quasi sterquilinium in fine perdetur: & qui eum viderant, dicent:
Ubi est?
8 Velut somnium avolans non invenietur,trãsiet sicut visio nocturna.
9 Oculus, qui eum viderat, non

videbit,

videbit, neque ultra intuebitur eum
locus ſuus.
10 Filii ejus atterentur egeſtate, &
manus illius reddent ei dolorem
ſuum.
11 Oſſa ejus implebuntur vitiis a-
doleſcentiæ ejus, & cum eo in pul-
vere dormient.
12 Cum enim dulce fuerit in ore
ejus malum, abſcondet illud ſub
lingua ſua.
13 Parcet illi, & non derelinquet
illud, & celabit in gutture ſuo.
14 Panis ejus in utero illius verte-
tur in fel aſpidum intrinſecus.
15 Divitias, quas devoravit, evo-
met, & de ventre illius extrahet eas
Deus.
16 Caput aſpidum ſurget, & occi-
det eum lingua viperæ.
17 (Non videat rivulos fluminis,
torrentes mellis, & butyri.)
18 Luet quæ fecit omnia, nec ta-
men conſumetur: juxta multitudi-
nem adinventionum ſuarum, ſic &
ſuſtinebit.
19 Quoniam confringens nudavit
pauperes: domum rapuit, & non
ædificavit eam.
† *Eccl.* 20 † Nec eſt ſatiatus venter ejus: &
5. 9. cum habuerit quæ concupierat, poſ-
ſidere non poterit.
21 Non remanſit de cibo ejus, &
propterea nihil permanebit de bonis
ejus.
22 Cum ſatiatus fuerit, arctabitur,
æſtuabit, & omnis dolor irruet ſu-
per eum.
23 Utinam impleatur venter ejus,
ut emittat in eum iram furoris ſui,
& pluat ſuper illum bellum ſuum.
24 Fugiet arma ferrea, & irruet in
arcum æreum.
25 Eductus, & egrediens de vagina
ſua, & fulgurans in amaritudine
ſua: vadent & venient ſuper eum
horribiles.
26 Omnes tenebræ abſconditæ ſunt
in occultis ejus: devorabit eum ignis,
qui non ſuccenditur, affligetur reli-
ctus in tabernaculo ſuo.
27 Revelabunt cęli iniquitatem ejus,
& terra conſurget adverſus eum.
28 Apertum erit germen domus il-
lius, detrahetur in die furoris Dei.
29 Hæc eſt pars hominis impii a
Deo, & hereditas verborum ejus a
Domino.

CAPUT XXI.

Job patienter ab amicis audiri poſtulans, cauſam inquirit quare impiorum nonnulli in finem uſque vitæ proſperentur, pii contra adverſis cadantur, & reſpondet impium in diem perditionis a Deo ſervari, falſam amicorum conſolationem per hoc convellens.

1 RESpondens autem Job, di-
xit:
2 Audite quæſo ſermones meos, &
agite pœnitentiam.
3 Suſtinete me, & ego loquar, &
poſt mea, ſi videbitur, verba ridete.
4 Numquid contra hominem diſpu-
tatio mea eſt, ut merito non debeam
contriſtari?
5 Attendite me, & obſtupeſcite, &
ſuperponite digitum ori veſtro:
6 Et ego quando recordatus fuero,
pertimeſco, & concutit carnem
meam tremor.
7 † Quare ergo impii vivunt, ſuble- † *Jer.*
vati ſunt, confortatique divitiis? 2. 1.
8 Semen eorum permanet coram *Habac.*
eis, propinquorum turba & nepo- 1. 3.
tum in conſpectu eorum. 13.
9 Domus eorum ſecuræ ſunt & pa-
catæ, & non eſt virga Dei ſuper illos.
10 Bos eorum concepit, & non ab-
ortivit: vacca peperit, & non eſt
privata fœtu ſuo.
11 Egrediuntur quaſi greges par-
vuli eorum, & infantes eorum exul-
tant luſibus.
12 Tenent tympanum, & citharam,
& gaudent ad ſonitum organi.
13 Ducunt in bonis dies ſuos, & in
puncto ad inferna deſcendunt.
14 Qui dixerunt Deo: Recede a no-
bis, & ſcientiam viarum tuarum
nolumus.
15 † Quis eſt Omnipotens ut ſer- † *Mal.*
viamus ei? & quid nobis prodeſt ſi 3. 14.
oraverimus illum?
16 Verumtamen quia non ſunt in
manu eorum bona ſua, conſilium
impiorum longe ſit a me.
17 Quoties lucerna impiorum ex-
tinguetur, & ſuperveniet eis inun-
datio, & dolores dividet furoris ſui?
18 Erunt ſicut paleæ ante faciem
venti, & ſicut favilla quam turbo
diſpergit.
19 Deus ſervabit filiis illius dolo-
rem patris: & cum reddiderit, tunc
ſciet.

20 Vide-

20 Videbunt oculi ejus interfectionem suam, & de furore Omnipotentis bibet.
21 Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se? & si numerus mensium ejus dimidietur?
22 Numquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos judicat?
23 Iste moritur robustus & sanus, dives & felix.
24 Viscera ejus plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur:
25 Alius vero moritur in amaritudine animæ absque ullis opibus:
26 Et tamen simul in pulvere dormient, & vermes operient eos.
27 Certe novi cogitationes vestras, & sententias contra me iniquas.
28 Dicitis enim: Ubi est domus principis? & ubi tabernacula impiorum?
29 Interrogate quemlibet de viatoribus, & hæc eadem illum intelligere cognoscetis.
30 Quia in diem perditionis servatur malus, & ad diem furoris ducetur.
31 Quis arguet coram eo viam ejus? & quæ fecit, quis reddet illi?
32 Ipse ad sepulcra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.
33 Dulcis fuit glareis Cocyti, & post se omnem hominem trahet, & ante se innumerabiles.
34 Quomodo igitur consolamini me frustra, cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati?

CAPUT XXII.

Eliphaz arguit Job immisericordiæ in pauperum oppressione; & aliorum facinorum: ostendens ipsum de divina providentia non recte sentire, ac pœnitenti bona promittens.

1 RESPONDENS autem Eliphaz Themanites, dixit:
2 Numquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfectæ fuerit scientiæ?
3 Quid prodest Deo, si justus fueris? aut quid ei confers, si immaculata fuerit via tua?
4 Numquid timens arguet te, & veniet tecum in judicium,
5 Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas?
6 Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos spoliasti vestibus.
7 Aquam lasso non dedisti, & esurienti subtraxisti panem.
8 In fortitudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam.
9 Viduas dimisisti vacuas, & lacertos pupillorum comminuisti.
10 Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formido subita.
11 Et putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri?
12 An non cogitas quod Deus excelsior cælo sit, & super stellarum verticem sublimetur?
13 Et dicis: Quid enim novit Deus? & quasi per caliginem judicat.
14 Nubes latibulum ejus, nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat.
15 Numquid semitam sæculorum custodire cupis, quam calcaverunt viri iniqui?
16 Qui sublati sunt ante tempus suum, & fluvius subvertit fundamentum eorum:
17 Qui dicebant Deo: Recede a nobis: & quasi nihil posset facere Omnipotens, æstimabant eum:
18 Cum ille implesset domos eorum bonis: quorum sententia procul sit a me.
19 † Videbunt justi, & lætabuntur, & innocens subsannabit eos. † *Psal.* 106. 42.
20 Nonne succisa est erectio eorum & reliquias eorum devoravit ignis?
21 Acquiesce igitur ei, & habeto pacem; & per hæc habebis fructus optimos.
22 Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones ejus in corde tuo.
23 Si reversus fueris ad Omnipotentem, ædificaberis, & longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo.
24 Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos.
25 Eritq; Omnipotens contra hostes tuos, & argentum coacervabitur tibi.
26 Tunc super Omnipotentem deliciis affl ues, & elevabis ad Deum faciem tuam.
27 Rogabis eum, & exaudiet te, & vota tua reddes.
28 Decernes rem, & veniet tibi, & in viis tuis splendebit lumen.
29 † Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur. † *Prov.* 29. 23.
30 Salvabitur innocens, salvabitur autem in munditia manuum suarũ.

CAPUT XXIII.

Job divinum judicium humiliter invocans, ostendit se non puniri propter peccata sua, recteque sentire de providentia Dei incomprehensibilis, omnia pro sua voluntate facientis.

1 RESpondens autem Job, ait:
2 Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plagæ meę aggravata est super gemitum meum.
3 Quis mihi tribuat ut cognoscam & inveniam illum, & veniam usque ad solium ejus?
4 Ponam coram eo judicium, & os meum replebo increpationibus.
5 Ut sciam verba quę mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi.
6 Nolo multa fortitudine contendat mecum, nec magnitudinis suæ mole me premat.
7 Proponat æquitatem contra me, & perveniat ad victoriam judicium meum.
8 Si ad orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum.
9 Si ad sinistram, quid agam? non apprehendam eum: si me vertam ad dexteram, non videbo illum.
10 Ipse vero scit viam meam, & probavit me quasi aurum, quod per ignem transit.
11 Vestigia ejus secutus est pes meus, viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea.
12 A mandatis labiorum ejus non recessi, & in sinu meo abscondi verba oris ejus.
13 Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationem ejus: & anima ejus quodcumque voluit, hoc fecit.
14 Cum expleverit in me voluntatem suam, & alia multa similia præsto sunt ei.
15 Et idcirco a facie ejus turbatus sum, & considerans eum, timore solicitor.
16 Deus mollivit cor meum, & Omnipotens conturbavit me.
17 Non enim perii propter imminentes tenebras, nec faciem meam operuit caligo.

CAPUT XXIV.

Job, ut recte se sentire ostendat de divina providentia, dicit Deo nota esse tempora, & hominum varias recenset iniquitates, ab ipso puniendas.

1 AB Omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem noverunt eum, ignorant dies illius.
2 Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges, & paverunt eos.
3 Asinum pupillorum abegerunt, & abstulerunt pro pignore bovem viduæ.
4 Subverterunt pauperum viam, & oppresserunt pariter mansuetos terræ.
5 Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum: vigilantes ad prædam, præparant panem liberis.
6 Agrum non suum demetunt: & vineam ejus, quem vi oppresserint, vindemiant.
7 Nudos dimittunt homines, indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore:
8 Quos imbres montium rigant: & non habentes velamen, amplexantur lapides.
9 Vim fecerunt deprædantes pupillos, & vulgum pauperem spoliaverunt.
10 Nudis & incedentibus absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas.
11 Inter acervos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt.
12 De civitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamavit, & Deus inultum abire non patitur.
13 Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus.
14 Mane primo consurgit homicida, interficit egenum & pauperem: per noctem vero erit quasi fur.
15 Oculus adulteri observat caliginem, dicens: Non me videbit oculus: & operiet vultum suum.
16 Perfodit in tenebris domos, sicut in die condixerant sibi, & ignoraverunt lucem.
17 Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis: & sic in tenebris quasi in luce ambulant.
18 Levis est super faciem aquæ: ma-

ledicta ut pars ejus in terra, nec ambulet per viam vinearum.

19 Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, & usque ad inferos peccatum illius.

20 Obliviscatur ejus misericordia: dulcedo illius vermes: non sit in recordatione, sed conteratur quasi lignum infructuosum.

21 Pavit enim sterilem, quæ non parit, & viduæ bene non fecit.

22 Detraxit fortes in fortitudine sua: & cum steterit, non credet vitæ suæ.

† Apoc. 2. 21.

23 † Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in superbiam: oculi autem ejus sunt in viis illius.

24 Elevati sunt ad modicum, & non subsistent, & humiliabuntur sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur.

25 Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum, & ponere ante Deum verba mea?

CAPUT XXV.

Baldad ex Dei sublimitate & hominis humilitate, negat hominem Deo comparatum justificari posse.

1 RESpondens autem Baldad Suhites, dixit:

2 Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis.

3 Numquid est numerus militum ejus? & super quem non surget lumen illius?

4 Numquid justificari potest homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere?

5 Ecce luna etiam non splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus:

6 Quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis?

CAPUT XXVI.

Job dicit nullum Deo ab homine auxilium præstari posse. Dei incomprehensibilem potentiam ex ipsius operibus demonstrans.

1 RESpondens autem Job, dixit:

2 Cujus adjutor es? numquid imbecillis? & sustentas brachium ejus, qui non est fortis?

3 Cui dedisti consilium? forsitan illi, qui non habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti plurimam.

4 Quem docere voluisti? nonne eum, qui fecit spiramentum?

5 Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis.

6 Nudus est infernus coram illo, & nullum est operimentum perditioni.

7 Qui extendit aquilonem super vacuum, & appendit terram super nihilum.

8 Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant pariter deorsum.

9 Qui tenet vultum solii sui, & expandit super illud nebulam suam.

10 Terminum circumdedit aquis, usque dum finiantur lux & tenebræ.

11 Columnæ cæli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus.

12 In fortitudine illius repente maria congregata sunt, & prudentia ejus percussit superbum.

13 Spiritus ejus ornavit cælos: & obstetricante manu ejus, eductus est coluber tortuosus.

14 Ecce hæc ex parte dicta sunt viarum ejus: & cum vix parvam stillam sermonis ejus audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

CAPUT XXVII.

Job perpetuo constans in sui justificatione, ejecta amicorum calumnia, ostendit cur innocentiæ studuerit, quod impii ex præsentis vitæ brevi prosperitate in mortem rapiantur a Deo ad supplicia.

1 ADdidit quoque Job, assumens parabolam suam, & dixit:

2 Vivit Deus, qui abstulit judicium meum, & Omnipotens, qui ad amaritudinem adduxit animam meam.

3 Quia donec superest halitus in me, & spiritus Dei in naribus meis,

4 Non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium.

5 Absit a me ut justos vos esse judicem: donec deficiam, non recedam ab innocentia mea.

6 Justificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea.

7 Sit ut impius, inimicus meus: & adversarius meus quasi iniquus.

8 Quæ eſt enim ſpes hypocritæ ſi avare rapiat, & non liberet Deus animam ejus?
9 Numquid Deus audiet clamorem ejus cum venerit ſuper eum anguſtia?
10 Aut poterit in Omnipotente delectari, & invocare Deum omni tempore?
11 Docebo vos per manum Dei quæ Omnipotens habeat, nec abſcondam.
12 Ecce, vos omnes noſtis, & quid ſine cauſa vana loquimini?
13 Hæc eſt pars hominis impii apud Deum, & hereditas violentorum, quam ab Omnipotente ſuſcipient.
14 Si multiplicati fuerint filii ejus, in gladio erunt, & nepotes ejus non ſaturabuntur pane.
15 Qui reliqui fuerint ex eo, ſepelientur in interitu, & viduæ illius non plorabunt.
16 Si comportaverit quaſi terram argentum, & ſicut lutum præparaverit veſtimenta:
17 Præparabit quidem, ſed juſtus veſtietur illis: & argentum innocens dividet.
18 Ædificavit ſicut tinea domum ſuam, & ſicut cuſtos fecit umbraculum.
† Pſal. 48. 18. 19 † Dives cum dormierit, nihil ſecum auferet: aperiet oculos ſuos, & nihil inveniet.
20 Apprehendet eum quaſi aqua inopia, nocte opprimet eum tempeſtas.
21 Tollet eum ventus urens, & auferet, & velut turbo rapiet eum de loco ſuo.
22 Et mittet ſuper eum, & non parcet: de manu ejus fugiens fugiet.
23 Stringet ſuper eum manus ſuas, & ſibilabit ſuper illum, intuens locum ejus.

CAPUT XXVIII.

Job etiam innocentiæ ſtuduit, quod hæc ſit unica via obtinendæ ſapientiæ, quam oſtendit auro longe eſſe præſtantiorem, tum origine, tum rei dignitate: Deo autem perſpecta eſſe quæque occultiſſima naturæ, & ſapientiam e cælo dari, non auro emi: cujus ſapientiæ particula quædam communicatur per Dei timorem.

1 HAbet argentum venarum ſuarum principia: & auro locus eſt, in quo conflatur.
2 Ferrum de terra tollitur: & lapis ſolutus calore, in æs vertitur.
3 Tempus poſuit tenebris, & univerſorum finem ipſe conſiderat, lapidem quoque caliginis, & umbram mortis.
4 Dividit torrens a populo peregrinante, eos quos oblitus eſt pes egentis hominis, & invios.
5 Terra, de qua oriebatur panis in loco ſuo, igni ſubverſa eſt.
6 Locus ſapphiri lapides ejus, & glebæ illius aurum.
7 Semitam ignoravit avis, nec intuitus eſt eam oculus vulturis.
8 Non calcaverunt eam filii inſtitorum, nec pertranſivit per eam leæna.
9 Ad ſilicem extendit manum ſuam, ſubvertit a radicibus montes.
10 In petris rivos excidit, & omne pretioſum vidit oculus ejus.
11 Profunda quoque fluviorum ſcrutatus eſt, & abſcondita in lucem produxit.
12 Sapientia vero ubi invenitur? & quis eſt locus intelligentiæ?
13 Neſcit homo pretium ejus, nec invenitur in terra ſuaviter viventium.
14 Abyſſus dicit: Non eſt in me: & mare loquitur: Non eſt mecum.
15 † Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione ejus. † Sap. 7. 9.
16 Non conferetur tinctis Indiæ coloribus, nec lapidi ſardonycho pretioſiſſimo, vel ſapphiro.
17 Non adæquabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vaſa auri:
18 Excelſa & eminentia non memorabuntur comparatione ejus: trahitur autem ſapientia de occultis.
19 Non adæquabitur ei topazius de Æthiopia, nec tincturæ mundiſſimæ componetur.
20 Unde ergo ſapientia venit? & quis eſt locus intelligentiæ?
21 Abſcondita eſt ab oculis omnium viventium, volucres quoq; cæli latet.
22 Perditio & mors dixerunt: Auribus noſtris audivimus famam ejus.
23 Deus intelligit viam ejus, & ipſe novit locum illius.
24 Ipſe enim fines mundi intuetur: & omnia, quæ ſub cœlo ſunt, reſpicit.
25 Qui fecit ventis pondus, & aquas appendit in menſura.
26 Quando ponebat pluviis legem, & viam procellis ſonantibus:

27 Tunc vidit illam, & enarravit,
& præparavit, & investigavit.
28 Et dixit homini: Ecce timor
Domini, ipsa est sapientia: & rece-
dere a malo, intelligentia.

CAPUT XXIX.

Job pristinæ cupiens restitui felicitati, multis verbis illam enarrat, una cum bonis suis operibus, quo de se contraria amicorum calumnia vindicet.

1 ADdidit quoque Job, assu-
mens parabolam suam, &
dixit:
2 Quis mihi tribuat, ut sim juxta
menses pristinos, secundum dies qui-
bus Deus custodiebat me?
3 Quando splendebat lucerna ejus
super caput meum, & ad lumen
ejus ambulabam in tenebris?
4 Sicut fui in diebus adolescentiæ
meæ, quando secreto Deus erat in
tabernaculo meo?
5 Quando erat Omnipotens me-
cum: & in circuitu meo pueri mei?
6 Quando lavabam pedes meos bu-
tyro, & petra fundebat mihi rivos
olei?
7 Quando procedebam ad portam
civitatis, & in platea parabant ca-
thedram mihi?
8 Videbant me juvenes, & abscon-
debantur: & senes assurgentes sta-
bant.
9 Principes cessabant loqui, & di-
gitum superponebant ori suo.
10 Vocem suam cohibebant duces,
& lingua eorum gutturi suo adhæ-
rebat.
11 Auris audiens beatificabat me,
& oculus videns testimonium red-
debat mihi.
12 Eo quod liberassem pauperem
vociferantem, & pupillum, cui non
esset adjutor.
13 Benedictio perituri super me ve-
niebat, & cor viduæ consolatus sum.
14 Justitia indutus sum: & vestivi
me, sicut vestimento & diademate,
judicio meo.
15 Oculus fui cæco, & pes claudo.
16 Pater eram pauperum: & cau-
sam quam nesciebam, diligentissi-
me investigabam.
17 Conterebam molas iniqui, & de
dentibus illius auferebam prædam.
18 Dicebamque: In nidulo meo mo-
riar, & sicut palma multiplicabo dies.
19 Radix mea aperta est secus aquas,
& ros morabitur in messione mea.
20 Gloria mea semper innovabi-
tur, & arcus meus in manu mea
instaurabitur.
21 Qui me audiebant, expectabant
sententiam, & intenti tacebant ad
consilium meum.
22 Verbis meis addere nihil aude-
bant, & super illos stillabat elo-
quium meum.
23 Expectabant me sicut pluviam,
& os suum aperiebant quasi ad im-
brem serotinum.
24 Si quando ridebam ad eos, non
credebant, & lux vultus mei non
cadebat in terram.
25 Si voluissem ire ad eos, sedebam
primus: cumque sederem quasi rex,
circumstante exercitu, eram tamen
mœrentium consolator.

CAPUT XXX.

Plangit Job pristinam illam felicitatem, versam sibi, permittente Deo, in summam calamitatem.

1 NUnc autem derident me ju-
niores tempore, quorum
non dignabar patres ponere cum ca-
nibus gregis mei:
2 Quorum virtus manuum mihi erat
pro nihilo, & vita ipsa putabantur
indigni.
3 Egestate & fame steriles, qui ro-
debant in solitudine, squallentes ca-
lamitate & miseria.
4 Et mandebant herbas, & arbo-
rum cortices, & radix juniperorum
erat cibus eorum.
5 Qui de convallibus ista rapientes,
cum singula reperissent, ad ea cum
clamore currebant.
6 In desertis habitabant torren-
tium, & in cavernis terræ, vel su-
per glaream.
7 Qui inter hujuscemodi lætaban-
tur, & esse sub senibus delicias com-
putabant.
8 Filii stultorum & ignobilium, &
in terra penitus non parentes.
9 Nunc in eorum canticum versus
sum, & factus sum eis in prover-
bium.
10 Abominantur me, & longe fu-
giunt a me, & faciem meam con-
spuere non verentur.
11 Pharetram enim suam aperuit,
& afflixit me, & frænum posuit in
os meum.

12 Ad dexteram orientis calamitates meæ illico surrexerunt: pedes meos subverterunt, & oppresserunt quasi fluctibus semitis suis.
13 Dissipaverunt itinera mea; insidiati sunt mihi, & prævaluerunt, & non fuit qui ferret auxilium.
14 Quasi rupto muro, & aperta janua, irruerunt super me, & ad meas miserias devoluti sunt.
15 Redactus sum in nihilum: abstulisti quasi ventus desiderium meum: & velut nubes pertransiit salus mea.
16 Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, & possident me dies afflictionis.
17 Nocte os meum perforatur doloribus: & qui me comedunt, non dormiunt.
18 In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, & quasi capitio tunicæ succinxerunt me.
19 Comparatus sum luto, & assimilatus sum favillæ & cineri.
20 Clamo ad te, & non exaudis me: sto, & non respicis me.
21 Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia manus tuæ adversaris mihi.
22 Elevasti me, & quasi super ventum ponens elisisti me valide.
23 Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi.
24 Verumtamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam: & si corruerint, ipse salvabis.
25 Flebam quondam super eo qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi.
26 Expectabam bona, & venerunt mihi mala: præstolabar lucem, & eruperunt tenebræ.
27 Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, prævenerunt me dies afflictionis.
28 Mœrens incedebam, sine furore; consurgens, in turba clamabam.
29 Frater fui draconum, & socius struthionum.
30 Cutis mea denigrata est super me, & ossa mea aruerunt præ caumate.
31 Versa est in luctum cithara mea, & organum meum in vocem flentium.

CAPUT XXXI.

Job ut de amicorum calumnia se purget, summum judicem, innocentiæ suæ testem invocans, suas enarrat virtutes, quibus a puero assuevit.

1 PEpigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine.
2 Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hereditatem Omnipotens de excelsis?
3 Numquid non perditio est iniquo, & alienatio operantibus injustitiam?
4 Nonne ipse considerat vias meas, & cunctos gressus meos dinumerat?
5 Si ambulavi in vanitate, & festinavit in dolo pes meus:
6 Appendat me in statera justa, & sciat Deus simplicitatem meam.
7 Si declinavit gressus meus de via, & si secutum est oculos meos cor meum, & si manibus meis adhæsit macula:
8 Seram, & alius comedat: & progenies mea eradicetur.
9 Si deceptum est cor meum super muliere, & si ad ostium amici mei insidiatus sum:
10 Scortum alterius sit uxor mea, & super illam incurventur alii.
11 Hoc enim nefas est, & iniquitas maxima.
12 Ignis est usque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina.
13 Si contempsi subire judicium cum servo meo, & ancilla mea, cum disceptarent adversum me.
14 Quid enim faciam cum surrexerit ad judicandum Deus? & cum quæsierit, quid respondebo illi?
15 Numquid non in utero fecit me qui & illum operatus est: & formavit me in vulva unus?
16 Si negavi, quod volebant, pauperibus, & oculos viduæ expectare feci:
17 Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea:
18 (Quia ab infantia mea crevit mecum miseratio: & de utero matris meæ egressa est mecum.)
19 Si despexi pereuntem, eo quod non habuerit indumentum, & absque operimento pauperem:
20 Si non benedixerunt mihi latera

ejus, & de velleribus ovium mearum calefactus est:
21 Si levavi super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta superiorem:
22 Humerus meus a junctura sua cadat, & brachium meum cum suis ossibus confringatur.
23 Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus ejus ferre non potui.
24 Si putavi aurum robur meum, & obrizo dixi: Fiducia mea.
25 Si lætatus sum super multis divitiis meis, & quia plurima reperit manus mea.
26 Si vidi solem cum fulgeret, & lunam incedentem clare:
27 Et lætatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manum meam ore meo.
28 Quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum.
29 Si gavisus sum ad ruinam ejus qui me oderat, & exultavi quod invenisset eum malum.
30 Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam ejus.
31 Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus ejus ut saturemur?
32 Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit.
33 Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celavi in sinu meo iniquitatem meam.
34 Si expavi ad multitudinem nimiam, & despectio propinquorum terruit me: & non magis tacui, nec egressus sum ostium.
35 Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum audiat Omnipotens: & librum scribat ipse qui judicat:
36 Ut in humero meo portem illum, & circumdem illum quasi coronam mihi?
37 Per singulos gradus meos pronuntiabo illum, & quasi principi offeram eum.
38 Si adversum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci ejus deflent:
39 Si fructus ejus comedi absque pecunia, & animam agricolarum ejus afflixi.
40 Pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina.

Finita sunt verba Job.

CAPUT XXXII.

Job silentio amicis imposito, arguitur una cum illis insipientia ab Eliu, qui suam jactat sapientiam.

1 Omiserunt autem tres viri isti respondere Job, eo quod justus sibi videretur.
2 Et iratus, indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus est autem adversum Job, eo quod justum se esse diceret coram Deo.
3 Porro adversum amicos ejus indignatus est, eo quod non invenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condemnassent Job.
4 Igitur Eliu expectavit Job loquentem: eo quod seniores essent qui loquebantur.
5 Cum autem vidisset quod tres respondere non potuissent, iratus est vehementer.
6 Respondensque Eliu filius Barachel Buzites, dixit:
Junior sum tempore, vos autem antiquiores, idcirco demisso capite, veritus sum vobis indicare meam sententiam.
7 Sperabam enim quod ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret sapientiam.
8 Sed, ut video, Spiritus est in hominibus, & inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam.
9 Non sunt longævi sapientes, nec senes intelligunt judicium.
10 Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam.
11 Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus:
12 Et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed, ut video, non est qui possit arguere Job, & respondere ex vobis sermonibus ejus.
13 Ne forte dicatis: Invenimus sapientiam, Deus projecit eum, non homo.
14 Nihil locutus est mihi, & ego non secundum sermones vestros respondebo illi.
15 Extimuerunt, nec responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia.
16 Quoniam igitur expectavi, & non sunt locuti: steterunt, nec ultra responderunt:

17 Respondebo & ego partem meam, & ostendam scientiam meam.
18 Plenus sum enim sermonibus, & coarctat me spiritus uteri mei.
19 En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod laguncul as novas disrumpit.
20 Loquar, & respirabo paululum: aperiam labia mea, & respondebo.
21 Non accipiam personam viri, & Deum homini non æquabo.
22 Nescio enim quam diu subsistam, & si post modicum tollat me Factor meus.

CAPUT XXXIII.

Eliu ex sermonibus Job ostendere nititur eum non esse justum, dicens quomodo Deus homini loquatur ut erudiat & increpet, ac resipiscenti propitietur.

1 AUdi igitur Job eloquia mea, & omnes sermones meos ausculta.
2 Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis.
3 Simplici corde meo sermones mei, & sententiam puram labia mea loquentur.
4 Spiritus Dei fecit me, & spiraculum Omnipotentis vivificavit me.
5 Si potes, responde mihi, & adversus faciem meam consiste.
6 Ecce, & me sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum.
7 Verumtamen miraculum meum non te terreat, & eloquentia mea non sit tibi gravis.
8 Dixisti ergo in auribus meis, & vocem verborum tuorum audivi:
9 Mundus sum ego, & absque delicto: immaculatus, & non est iniquitas in me.
10 Quia querelas in me reperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi.
11 Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas.
12 Hoc est ergo, in quo non es justificatus: respondebo tibi, quia major sit Deus homine.
13 Adversus eum contendis, quod non ad omnia verba responderit tibi?
14 Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non repetit.
15 Per somnium in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, & dormiunt in lectulo:
16 Tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina,
17 Ut avertat hominem ab his quæ facit, & liberet eum de superbia:
18 Eruens animam ejus a corruptione: & vitam illius, ut non transeat in gladium.
19 Increpat quoque per dolorem in lectulo, & omnia ossa ejus marcescere facit.
20 Abominabilis ei fit in vita sua panis, & animæ illius cibus ante desiderabilis.
21 Tabescet caro ejus, & ossa, quæ tecta fuerant, nudabuntur.
22 Appropinquavit corruptioni anima ejus, & vita illius mortiferis.
23 Si fuerit pro eo angelus loquens, unus de millibus, ut annuntiet hominis æquitatem:
24 Miserebitur ejus, & dicet: Libera eum, ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier.
25 Consumpta est caro ejus a suppliciis, revertatur ad dies adolescentiæ suæ.
26 Deprecabitur Deum, & placabilis ei erit: & videbit faciem ejus in jubilo, & reddet homini justitiam suam.
27 Respiciet homines, & dicet: Peccavi, & vere deliqui, &, ut eram dignus, non recepi.
28 Liberavit animam suam ne pergeret in interitum, sed vivens lucem videret.
29 Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos:
30 Ut revocet animas eorum a corruptione, & illuminet luce viventium.
31 Attende Job, & audi me: & tace, dum ego loquor.
32 Si autem habes quod loquaris, responde mihi, loquere: volo enim, te apparere justum.
33 Quod si non habes, audi me: tace, & docebo te sapientiam.

CAPUT XXXIV.

Eliu rursum ex verbis Job accusat eum blasphemiæ aliorumque criminum, æquitatem ostendens divini judicii, ejus quoque potentiæ & notitiæ cuncta subesse.

1 PRonuntians itaque Eliu, etiam hæc locutus est:
2 Audite sapientes verba mea, & eruditi auscultate me:
3 † Auris enim verba probat, & guttur escas gustu dijudicat. † Sup. 12. 11.

4 Judicium eligamus nobis, & inter nos videamus quid sit melius.

5 Quia dixit Job: Justus sum, & Deus subvertit judicium meum.

6 In judicando enim me, mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato.

7 Quis est vir ut est Job, qui bibit subsannationem quasi aquam:

8 Qui graditur cum operantibus iniquitatem, & ambulat cum viris impiis?

9 Dixit enim: Non placebit vir Deo, etiam si cucurrerit cum eo.

10 Ideo viri cordati audite me, absit a Deo impietas, & ab Omnipotente iniquitas.

11 Opus enim hominis reddet ei, & juxta vias singulorum restituet eis.

12 Vere enim Deus non condemnabit frustra, nec Omnipotens subvertet judicium.

13 Quem constituit alium super terram? aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est?

14 Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius & flatum ad se trahet.

15 Deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem revertetur.

16 Si habes ergo intellectum, audi quod dicitur, & ausculta vocem eloquii mei.

17 Numquid qui non amat judicium, sanari potest? & quomodo tu eum, qui justus est, in tantum condemnas?

18 Qui dicit regi, apostata: qui vocat ducem impios:

† Deut. 10. 17. 2. Par. 19. 7. Sap. 6. 9. Eccli. 35. 15. Actor. 10. 34. Rom. 2. 11. Gal. 2. 6. Ephes. 6. 9. Coloss. 3. 25. 1 Petr. 1. 17.

19 † Qui non accipit personas principum: nec cognovit tyrannum, cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum ejus sunt universi.

20 Subito morientur, & media nocte turbabuntur populi, & pertransibunt, & auferent violentum absque manu.

21 Oculi enim ejus super vias hominum, & omnes gressus eorum considerat.

22 Non sunt tenebræ, & non est umbra mortis, ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem.

23 Neque enim ultra in hominis potestate est, ut veniat ad Deum in judicium.

24 Conteret multos, & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.

25 Novit enim opera eorum: & idcirco inducet noctem, & conterentur.

26 Quasi impios percussit eos in loco videntium.

27 Qui quasi de industria recesserunt ab eo, & omnes vias ejus intelligere noluerunt:

28 Ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni, & audiret vocem pauperum.

29 Ipso enim concedente pacem, quis est qui condemnet? ex quo absconderit vultum, quis est qui contempletur eum & super gentes & super omnes homines.

30 Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata populi.

31 Quia ergo ego locutus sum ad Deum, te quoque non prohibebo.

32 Si erravi, tu doce me: si iniquitatem locutus sum, ultra non addam.

33 Numquid a te Deus expetit eam, quia displicuit tibi? tu enim cœpisti loqui, & non ego: quod si quid nosti melius, loquere.

34 Viri intelligentes loquantur mihi, & vir sapiens audiat me.

35 Job autem stulte locutus est, & verba illius non sonant disciplinam.

36 Pater mi, probetur Job usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis.

37 Quia addit super peccata sua blasphemiam, inter nos interim constringatur: & tunc ad judicium provocet sermonibus suis Deum.

CAPUT XXXV.

Eliu falso colligens Job dixisse Deo non placere quod rectum est, ostendit non Deo, sed homini & pietatem prodesse, & impietatem obesse.

1 IGitur Eliu hæc rursum locutus est:

2 Numquid æqua tibi videtur tua cogitatio, ut diceres: Justior sum Deo?

3 Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est: vel quid tibi proderit, si ego peccavero?

4 Itaque ego respondebo sermonibus tuis & amicis tuis tecum.

5 Suspice cælum & intuere, & contemplare æthera quod altior te sit.

6 Si peccaveris, quid ei nocebis? & si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?

7 Porro si juste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?

8 Homini, qui similis tui est, nocebit impietas tua: & filium hominis adjuvabit justitia tua.
9 Propter multitudinem calumniatorum clamabunt: & ejulabunt propter vim brachii tyrannorum.
10 Et non dixit: Ubi est Deus, qui fecit me, qui dedit carmina in nocte?
11 Qui docet nos super jumenta terræ, & super volucres cæli erudit nos.
12 Ibi clamabunt, & non exaudiet, propter superbiam malorum.
13 Non ergo frustra audiet Deus, & Omnipotens causas singulorum intuebitur.
14 Etiam cum dixeris: Non considerat: judicare coram illo, & expecta eum.
15 Nunc enim non infert furorem suum, nec ulciscitur scelus valde.
16 Ergo Job frustra aperit os suum, & absque scientia verba multiplicat.

CAPUT XXXVI.

Eliu æquitatem divini judicii tuetur, qui percutit ut erudiat, loquitur ut ad se redeant; redeuntes a flagellis liberat; hortatur itaque Job ad resipiscentiam, promittens cuncta prospera.

1 ADdens quoque Eliu, hæc locutus est:
2 Sustine me paululum, & indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar.
3 Repetam scientiam meam a principio, & operatorem meum probabo justum.
4 Vere enim absque mendacio sermones mei, & perfecta scientia probabitur tibi.
5 Deus potentes non abjicit, cum & ipse sit potens.
6 Sed non salvat impios, & judicium pauperibus tribuit.
7 Non auferet a justo oculos suos, & reges in solio collocat in perpetuum, & illi eriguntur.
8 Et si fuerint in catenis, & vinciantur funibus paupertatis:
9 Indicabit eis opera eorum, & scelera eorum, quia violenti fuerunt.
10 Revelabit quoque aurem eorum, ut corripiat: & loquetur, ut revertantur ab iniquitate.
11 Si audierint & observaverint, complebunt dies suos in bono, & annos suos in gloria:
12 Si autem non audierint, transibunt per gladium, & consumentur in stultitia.
13 Simulatores & callidi provocant iram Dei, neque clamabunt cum vincti fuerint.
14 Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effeminatos.
15 Eripiet de angustia sua pauperem, & revelabit in tribulatione aurem ejus.
16 Igitur salvabit te de ore angusto latissime, & non habente fundamentum subter se: requies autem mensæ tuæ erit plena pinguedine.
17 Causa tua quasi impii judicata est, causam judiciumque recipies.
18 Non te ergo superet ira, ut aliquem opprimas: nec multitudo donorum inclinet te.
19 Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, & omnes robustos fortitudine.
20 Ne protrahas noctem, ut ascendant populi pro eis.
21 Cave ne declines ad iniquitatem: hanc enim cœpisti sequi post miseriam.
22 Ecce, Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus.
23 Quis poterit scrutari vias ejus? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem?
24 Memento quod ignores opus ejus, de quo cecinerunt viri.
25 Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul.
26 Ecce, Deus magnus vincens scientiam nostram: numerus annorum ejus inæstimabilis.
27 Qui aufert stillas pluviæ, & effundit imbres ad instar gurgitum.
28 Qui de nubibus fluunt, quæ prætexunt cuncta desuper.
29 Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum,
30 Et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet.
31 Per hæc enim judicat populos, & dat escas multis mortalibus.
32 In manibus abscondit lucem, & præcipit ei ut rursus adveniat.
33 Annuntiat de ea amico suo, quod possessio ejus sit, & ad eam possit ascendere.

CAPUT XXXVII.

Eliu ex mirabilibus Dei operibus concludit Dei sapientiam, potentiam, ac justitiam & inscrutabile judicium ipsius: quibus vult Job detraxisse: unde monet Jobum, ut se nutui divino penitus subjiciat.

1 SUper hoc expavit cor meum,
& emotum est de loco suo.
2 Audite auditionem in terrore
vocis ejus, & sonum de ore illius
procedentem.
3 Subter omnes cælos ipse considerat, & lumen illius super terminos terræ.
4 Post eum rugiet sonitus, tonabit
voce magnitudinis suæ; & non investigabitur, cum audita fuerit vox
ejus.
5 Tonabit Deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna & inscrutabilia,
6 Qui præcipit nivi ut descendat
in terram, & hiemis pluviis, & imbri fortitudinis suæ.
7 Qui in manu omnium hominum
signat, ut noverint singuli opera sua.
8 Ingredietur bestia latibulum, &
in antro suo morabitur.
9 Ab interioribus egredietur tempestas, & ab Arcturo frigus.
10 Flante Deo concrescit gelu, &
rursum latissimæ funduntur aquæ.
11 Frumentum desiderat nubes, &
nubes spargunt lumen suum.
12 Quæ lustrant per circuitum, quocumque eas voluntas gubernantis
duxerit, ad omne quod præceperit
illis super faciem orbis terrarum:
13 Sive in una tribu, sive in terra
sua, sive in quocumque loco misericordiæ suæ eas jusserit inveniri.
14 Ausculta hæc Job: sta, & considera mirabilia Dei.
15 Numquid scis quando præceperit Deus pluviis, ut ostenderent lucem nubium ejus?
16 Numquid nosti semitas nubium
magnas, & perfectas scientias?
17 Nonne vestimenta tua calida
sunt, cum perflata fuerit terra austro?
18 Tu forsitan cum eo fabricatus es
cælos, qui solidissimi quasi ære fusi
sunt.
19 Ostende nobis quid dicamus illi: nos quippe involvimur tenebris.
20 Quis narrabit ei quæ loquor? etiam si locutus fuerit homo, devorabitur.
21 At nunc non vident lucem: subito aer cogetur in nubes, & ventus
transiens fugabit eas.
22 Ab aquilone aurum venit, & ad
Deum formidolosa laudatio.
23 Digne eum invenire non possumus: magnus fortitudine, & judicio, & justitia, & enarrari non potest.
24 Ideo timebunt eum viri, & non
audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

CAPUT XXXVIII.

Deus ipse disputationi se interponit, & Eliu silere jusso, arguit Job, ostendens ex conditis a se operibus non posse illum divinam potentiam ac sapientiam comprehendere.

1 REspondens autem Dominus
Job de turbine, dixit:
2 Quis est iste involvens sententias
sermonibus imperitis?
3 Accinge sicut vir lumbos tuos:
interrogabo te, & responde mihi.
4 Ubi eras quando ponebam fundamenta terræ? indica mihi si habes
intelligentiam.
5 Quis posuit mensuras ejus, si
nosti? vel quis tetendit super eam
lineam?
6 Super quo bases illius solidatæ
sunt? aut quis demisit lapidem angularem ejus,
7 Cum me laudarent simul astra
matutina, & jubilarent omnes filii
Dei?
8 Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat quasi de vulva procedens:
9 Cum ponerem nubem vestimentum ejus, & caligine illud quasi
panis infantiæ obvolverem?
10 Circumdedi illud terminis meis,
& posui vectem, & ostia;
11 Et dixi: Usque huc venies, &
non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.
12 Numquid post ortum tuum præcepisti diluculo, & ostendisti auroræ locum suum?
13 Et tenuisti concutiens extrema
terræ & excussisti impios ex ea?
14 Restituetur ut lutum signaculum, & stabit sicut vestimentum:
15 Auferetur ab impiis lux sua, &
brachium excelsum confringetur.

16 Numquid ingressus es profunda
maris, & in novissimis abyssi deambulasti?
17 Numquid apertæ sunt tibi portæ
mortis, & ostia tenebrosa vidisti?
18 Numquid considerasti latitudinem terræ? indica mihi, si nosti,
omnia,
19 In qua via lux habitet, & tenebrarum quis locus sit:
20 Ut ducas unumquodque ad terminos suos, & intelligas semitas domus ejus.
21 Sciebas tunc quod nasciturus esses? & numerum dierum tuorum
noveras?
22 Numquid ingressus es thesauros
nivis, aut thesauros grandinis aspexisti?
23 Quæ præparavi in tempus hostis,
in diem pugnæ & belli?
24 Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram?
25 Quis dedit vehementissimo imbri
cursum, & viam sonantis tonitrui,
26 Ut plueret super terram absque
homine in deserto, ubi nullus mortalium commoratur,
27 Ut impleret inviam & desolatam, & produceret herbas virentes?
28 Quis est pluviæ pater? vel quis
genuit stillas roris?
29 De cujus utero egressa est glacies? & gelu de cælo quis genuit?
30 In similitudinem lapidis aquæ
durantur, & superficies abyssi constringitur.
31 Numquid conjungere valebis
micantes stellas Plejadas, aut gyrum
Arcturi poteris dissipare?
32 Numquid producis Luciferum
in tempore suo, & Vesperum super
filios terræ consurgere facis?
33 Numquid nosti ordinem cæli, &
pones rationem ejus in terra?
34 Numquid elevabis in nebula vocem tuam, & impetus aquarum operiet te?
35 Numquid mittes fulgura, &
ibunt, & revertentia dicent tibi:
Adsumus?
36 Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo
intelligentiam?
37 Quis enarrabit cælorum rationem, & concentum cæli quis dormire faciet?
38 Quando fundebatur pulvis in
terra, & glebæ compingebantur?
39 Numquid capies leænæ prædam,
& animam catulorum ejus implebis,
40 Quando cubant in antris, & in
specubus insidiantur?
41 † Quis præparat corvo escam
suam, quando pulli ejus clamant ad
Deum, vagantes, eo quod non habeant cibos?

† *Psal.* 146. 9.

CAPUT XXXIX.

Deus ipsi Job ostendit mirabilia opera sua etiam ex ibicibus, onagro, rhinocerote, struthione, equo & aquila; arguens eum quod cum ipso contendere voluerit: quibus Job commotus agnoscit se temere locutum.

1 NUmquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel
parturientes cervas observasti?
2 Dinumerasti menses conceptus earum, & scisti tempus partus earum?
3 Incurvantur ad fœtum, & pariunt, & rugitus emittunt.
4 Separantur filii earum, & pergunt
ad pastum: egrediuntur, & non revertuntur ad eas.
5 Quis dimisit onagrum liberum,
& vincula ejus quis solvit?
6 Cui dedi in solitudine domum, &
tabernacula ejus in terra salsuginis.
7 Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.
8 Circumspicit montes pascuæ suæ,
& virentia quæque perquirit.
9 Numquid volet rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præsepe
tuum?
10 Numquid alligabis rhinocerota
ad arandum loro tuo? aut confringet
glebas vallium post te?
11 Numquid fiduciam habebis in
magna fortitudine ejus, & derelinques ei labores tuos?
12 Numquid credes illi quod sementem reddat tibi, & aream tuam congreget?
13 Penna struthionis similis est pennis herodii, & accipitris.
14 Quando derelinquit ova sua in
terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea?
15 Obliviscitur quod pes conculcet
ea, aut bestia agri conterat.
16 Duratur ad filios suos quasi non
sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente.
17 Privavit enim eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam.

18 Cum tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum & ascensorem ejus.
19 Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum?
20 Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narium ejus terror.
21 Terram ungula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis.
22 Contemnit pavorem, nec cedit gladio.
23 Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta & clypeus.
24 Fervens & fremens sorbet terram, nec reputat tubæ sonare clangorem.
25 Ubi audierit buccinam, dicit: Vah, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, & ululatum exercitus.
26 Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum?
27 Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?
28 In petris manet, & in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus.
29 Inde contemplatur escam, & de longe oculi ejus prospiciunt.
30 Pulli ejus lambent sanguinem: & ubicumque cadaver fuerit, statim adest.
31 Et adjecit Dominus, & locutus est ad Job:
32 Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit Deũ, debet respondere ei.
33 Respondens autem Job Domino, dixit:
34 Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum.
35 Unum locutus sum, quod utinam non dixissem, & alterum, quibus ultra non addam.

CAPUT XL.

Deus arguens Job quod visus sit justitiæ ipsius detraxisse, ostendit ei suam potentiam in Behemoth & Leviathan, silentium ei imponens.

1 Respondens autem Dominus Job de turbine, dixit:
2 Accinge sicut vir lumbos tuos: interrogabo te, & indica mihi.
3 Numquid irritum facies judicium meum: & condemnabis me, ut tu justificeris?
4 Et si habes brachium sicut Deus, & si voce simili tonas?
5 Circumda tibi decorem, & in sublime erigere, & esto gloriosus, & speciosis induere vestibus.
6 Disperge superbos in furore tuo, & respiciens omnem arrogantem humilia.
7 Respice cunctos superbos, & confunde eos, & contere impios in loco suo.
8 Asconde eos in pulvere simul, & facies eorum demerge in foveam:
9 Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua.
10 Ecce, Behemoth, quem feci tecum, fœnum quasi bos comedet:
11 Fortitudo ejus in lumbis ejus, & virtus illius in umbilico ventris ejus.
12 Stringit caudam suam quasi cedrum, nervi testiculorum ejus perplexi sunt.
13 Ossa ejus velut fistulæ æris, cartilago illius quasi laminæ ferreæ.
14 Ipse est principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium ejus.
15 Huic montes herbas ferunt: omnes bestiæ agri ludent ibi.
16 Sub umbra dormit in secreto calami, & in locis humentibus.
17 Protegunt umbræ umbram ejus, circumdabunt eum salices torrentis.
18 Ecce, absorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus.
19 In oculis ejus quasi hamo capiet eum, & in sudibus perforabit nares ejus.
20 An extrahere poteris Leviathan hamo, & fune ligabis linguam ejus?
21 Numquid pones circulum in naribus ejus, aut armilla perforabis maxillam ejus?
22 Numquid multiplicabit ad te preces, aut loquetur tibi mollia?
23 Numquid feriet tecum pactum, & accipies eũ servum sempiternum?
24 Numquid illudes ei quasi avi, aut ligabis eum ancillis tuis?
25 Concident eum amici, divident illum negotiatores?
26 Numquid implebis sagenas pelle ejus, & gurgustium piscium capite illius?
27 Pone super eum manum tuam: memẽto belli, nec ultra addas loqui.

28 Ecce, ſpes ejus fruſtrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabitur.

CAPUT XLI.

Malitia Behemoth explicatur fuſius juxta illius membra, duritiam & ſuperbiam.

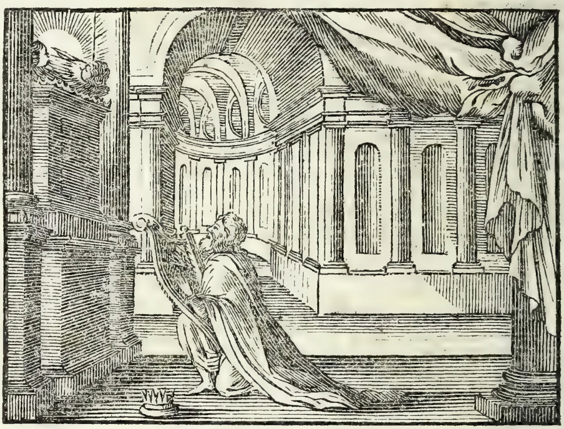
1 NOn quaſi crudelis ſuſcitabo eum: quis enim reſiſtere poteſt vultui meo?
2 Quis ante dedit mihi, ut reddam ei? omnia quæ ſub cælo ſunt, mea ſunt.
3 Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum compoſitis.
4 Quis revelabit faciem indumenti ejus? & in medium oris ejus quis intrabit?
5 Portas vultus ejus quis aperiet? per gyrum dentium ejus formido.
6 Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, compactum ſquamis ſe premētibus.
7 Una uni conjungitur, & ne ſpiraculum quidem incedit per eas.
8 Una alteri adhærebit, & tenentes ſe nequaquam ſeparabuntur.
9 Sternutatio ejus ſplendor ignis, & oculi ejus, ut palpebræ diluculi:
10 De ore ejus lampades procedunt, ſicut tedæ ignis accenſæ.
11 De naribus ejus procedit fumus, ſicut ollæ ſuccenſæ atque ferventis.
12 Halitus ejus prunas ardere facit, & flamma de ore ejus egreditur.
13 In collo ejus morabitur fortitudo, & faciem ejus præcedit egeſtas.
14 Membra carnium ejus cohærentia ſibi: mittet contra eum fulmina, & ad locum alium non ferentur.
15 Cor ejus indurabitur tamquam lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris incus.
16 Cum ſublatus fuerit, timebunt angeli, & territi purgabuntur.
17 Cum apprehenderit eum gladius, ſubſiſtere non poterit neque haſta, neque thorax:
18 Reputabit enim quaſi paleas ferrum, & quaſi lignum putridum, æs.
19 Non fugabit eum vir ſagittarius, in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ.
20 Quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, & deridebit vibrātem haſtam.
21 Sub ipſo erunt radii ſolis, & ſternet ſibi aurum quaſi lutum.
22 Fervеſcere faciet quaſi ollam profundum mare, & ponet quaſi cum unguenta bulliunt.
23 Poſt eum lucebit ſemita, æſtimabit abyſſum quaſi ſeneſcentem.
24 Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei, qui factus eſt ut nullum timeret.
25 Omne ſublime videt, ipſe eſt rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ.

CAPUT XLII.

Agnoſcit Job ſe inſipienter locutum, & a Domino præfertur amicis, ac pro illis orat: duplicia recipiens eorum quæ amiſerat, tandemque plenus dierum in pace quievit.

1 REſpondens autem Job Domino, dixit:
2 Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio.
3 Quis eſt iſte, qui celat conſilium abſque ſcientia? ideo inſipienter locutus ſum, & quæ ultra modum excederent ſcientiam meam.
4 Audi, & ego loquar: interrogabo te, & reſponde mihi.
5 Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te.
6 Idcirco ipſe me reprehendo, & ago pęnitentiam in favilla & cinere.
7 Poſtquam autem locutus eſt Dominus verba hæc ad Job, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus eſt furor meus in te, & in duos amicos tuos, quoniam non eſtis locuti coram me rectū, ſicut ſervus meus Job.
8 Sumite ergo vobis ſeptem tauros, & ſeptem arietes, & ite ad ſervum meum Job, & offerte holocauſtum pro vobis: Job autem ſervus meus orabit pro vobis: faciem ejus ſuſcipiam ut non vobis imputetur ſtultitia: neque enim locuti eſtis ad me recta, ſicut ſervus meus Job.
9 Abierunt ergo, Eliphaz Themanites, & Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, & fecerunt ſicut locutus fuerat Dominus ad eos, & ſuſcepit Dominus faciem Job.
10 Dominus quoque converſus eſt ad pœnitentiam Job, cum oraret ille pro amicis ſuis. Et addidit Dominus omnia quæcumque fuerant Job, duplicia.
11 Venerunt autem ad eum omnes fratres ſui, & univerſæ ſorores ſuæ, & cuncti qui noverant eum prius, & comederunt cum eo panem in domo ejus: & moverunt ſuper eum caput,

& consolati sunt eum super omni
malo quod intulerat Dominus super
eum: & dederunt ei unusquisque o-
vem unam, & inaurem auream unã.
12 Dominus autem benedixit no-
vissimis Job magis quam principio
ejus. Et facta sunt ei quatuordecim
millia ovium, & sex millia camelo-
rum, & mille juga boum, & mille a-
sinæ.
13 Et fuerunt ei septem filii, & tres
filiæ.
14 Et vocavit nomen unius Diem,
& nomen secundæ Cassiam, & no-
men tertiæ Cornustibii.
15 Non sunt autem inventæ mulie-
res speciosæ sicut filiæ Job in univer-
sa terra: deditque eis pater suus he-
reditatem inter fratres earum.
16 Vixit autem Job post hæc, cen-
tum quadraginta annis, & vidit fi-
lios suos, & filios filiorum suorum
usque ad quartam generationem, &
mortuus est senex & plenus dierum.

LIBER PSALMORUM.

PSALMUS I.

1 BEatus vir, qui non
abiit in consilio
impiorum, & in
via peccatorum
non stetit, & in
cathedra pestilen-
tiæ non sedit:
2 † Sed in lege Domini voluntas
ejus, & in lege ejus meditabitur die
ac nocte.
3 † Et erit tamquam lignum, quod
† Jos. 1. 8. † Jer. 17. 8. plantatum est secus decursus aqua-
rum, quod fructum suum dabit in
tempore suo:
Et folium ejus non defluet: & o-
mnia quæcumque faciet prospera-
buntur.
4 Non sic impii, non sic: sed tam-
quam pulvis, quem projicit ventus
a facie terræ.
5 Ideo non resurgent impii in ju-
dicio: neque peccatores in concilio
justorum.
6 Quoniam novit Dominus viam
justorum: & iter impiorum peribit.

Psalmus II.

1 QUare fremuerunt gentes, & Actor. 4. 25.
populi meditati sunt ina-
nia?
2 Astiterunt reges terræ, & princi-
pes convenerunt in unum, adversus
Dominum, & adversus Christũ ejus.
3 Dirumpamus vincula eorum: &
projiciamus a nobis jugum ipsorum.
4 Qui habitat in cælis irridebit eos:
& Dominus subsannabit eos.

5 Tunc loquetur ad eos ira sua, &
in furore suo conturbabit eos.
6 Ego autem constitutus sum rex ab
eo super Sion montem sanctum ejus,
prædicans præceptum ejus.
7 † Dominus dixit ad me: Filius
† Act. meus es tu, ego hodie genui te.
13. 33. 8 Postula a me, & dabo tibi gentes
Heb. 1. hereditatem tuam, & possessionem
5. & tuam terminos terræ.
5. 5. 9 † Reges eos in virga ferrea, &
† Apo. tamquam vas figuli confringes eos.
2. 27. 10 Et nunc reges intelligite: erudi-
& 19. mini qui judicatis terram.
15. 11 Servite Domino in timore: &
exultate ei cum tremore.
12 Apprehendite disciplinam, ne-
quando irascatur Dominus, & per-
eatis de via justa.
13 Cum exarserit in brevi ira ejus,
beati omnes, qui confidunt in
eo.

1 Psalmus David, cum fugeret a
facie Absalom filii sui.

(2 *Reg.* 15. 14.) III.

2 DOmine quid multiplicati
sunt qui tribulant me?
multi insurgunt adversum me.
3 Multi dicunt animæ meæ: Non
est salus ipsi in Deo ejus.
4 Tu autem Domine susceptor me-
us es, gloria mea, & exaltans ca-
put meum.
5 Voce mea ad Dominum clamavi:
& exaudivit me de monte sancto
suo.
6 Ego dormivi, & soporatus sum:
& exurrexi, quia Dominus suscepit
me.
7 Non timebo millia populi cir-
cumdantis me: exurge Domine,
salvum me fac Deus meus.
8 Quoniam tu percussisti omnes ad-
versantes mihi sine causa: dentes
peccatorum contrivisti.
9 Domini est salus: & super popu-
lum tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus, Psalmus
David. IV.

2 CUm invocarem exaudivit
me Deus justitiæ meæ: in
tribulatione dilatasti mihi.
Miserere mei, & exaudi oratio-
nem meam.
3 Filii hominum usquequo gravi
corde? ut quid diligitis vanitatem,
& quæritis mendacium?
4 Et scitote quoniam mirificavit
Dominus sanctum suum: Dominus
exaudiet me cum clamavero ad
eum.
5 † Irascimini, & nolite peccare: † Ephe.
quæ dicitis in cordibus vestris, 4. 26.
in cubilibus vestris compungimi-
ni.
6 Sacrificate sacrificium justitiæ,
& sperate in Domino. multi dicunt:
Quis ostendit nobis bona?
7 Signatum est super nos lumen
vultus tui Domine: dedisti læti-
tiam in corde meo.
8 A fructu frumenti, vini, & o-
lei sui, multiplicati sunt.
9 In pace in idipsum dormiam, &
requiescam;
10 Quoniam tu Domine singulari-
ter in spe constituisti me.

1 In finem pro ea, quæ heredi-
tatem consequitur, Psalmus
David. V.

2 VErba mea auribus percipe
Domine, intellige clamo-
rem meum.
3 Intende voci orationis meæ, rex
meus & Deus meus.
4 Quoniam ad te orabo: Do-
mine mane exaudies vocem me-
am.
5 Mane astabo tibi & videbo: quo-
niam non Deus volens iniquitatem
tu es.
6 Neque habitabit juxta te mali-
gnus: neque permanebunt injusti
ante oculos tuos.
7 Odisti omnes, qui operantur ini-
quitatem: perdes omnes, qui lo-
quuntur mendacium.
Virum sanguinum & dolosum a-
bominabitur Dominus:
8 Ego autem in multitudine mise-
ricordiæ tuæ,
Introibo in domum tuam: ado-
rabo ad templum sanctum tuum in
timore tuo.
9 Domine deduc me in justitia tua:
propter inimicos meos dirige in con-
spectu tuo viam meam.
10 Quoniam non est in ore eorum
veritas: cor eorum vanum est.
11 † Sepulcrum patens est guttur † Infr.
eorum, linguis suis dolose agebant, 13. 3.
judica illos Deus. Rom.
Decidant a cogitationibus suis, 3. 13.

secun-

secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te Domine.
12 Et lætentur omnes, qui sperant in te, in æternum exultabunt: & habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum,
13 Quoniam tu benedices justo.
Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.

1 In finem in carminibus, Psalmus David, pro octava. VI.

2 Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.
3 Miserere mei Domine quoniam infirmus sum: sana me Domine quoniam conturbata sunt ossa mea.
4 Et anima mea turbata est valde: sed tu Domine usquequo?
5 Convertere Domine, & eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam.
6 Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?
7 Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meũ rigabo.
8 Turbatus est a furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos.
† *Mat.* 7. 23. & 25. 41. *Luc.* 13. 27. 9 † Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei.
10 Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.
11 Erubescant, & conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur & erubescant valde velociter.

1 Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi filii Jemini. (2 *Reg.* 16.) VII.

2 Domine Deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me.
3 Ne quando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.
4 Domine Deus meus, si feci istud, si est iniquitas in manibus meis:
5 Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.
6 Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in pulverem deducat.
7 Exurge Domine in ira tua: & exaltare in finibus inimicorum meorum.
Et exurge Domine Deus meus in præcepto quod mandasti:
8 Et synagoga populorum circumdabit te.
Et propter hanc in altum regredere:
9 Dominus judicat populos.
Judica me Domine secundum justitiam meam, & secundum innocentiam meam super me.
10 Consumetur nequitia peccatorum, & diriges justum, † scrutans corda & renes Deus: † 1 *Par.* 28. 9. *Jerem.* 11. 20. & 17. 10. & 20. 12.
Justum
11 Adjutorium meum a Dominô, qui salvos facit rectos corde,
12 Deus judex justus, fortis, & patiens: numquid irascitur per singulos dies?
13 Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit: arcum suum tetendit, & paravit illum.
14 Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.
15 † Ecce parturiit injustitiam: concepit dolorem, & peperit iniquitatẽ. † *Job* 15. 35. *Isai.* 59. 4.
16 Lacum aperuit, & effodit eum: & incidit in foveam, quam fecit.
17 Convertetur dolor ejus in caput ejus: & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.
18 Confitebor Domino secundum justitiam ejus: & psallam nomini Domini altissimi.

1 In finem pro torcularibus, Psalmus David. VIII.

2 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!
Quoniam elevata est magnificentia tua super cælos.
3 Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum & ultorem.
4 Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum: lunam & stellas, quæ tu fundasti.
5 Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?
6 † Minuisti eum paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum: † *Heb.* 2. 7.

7 Et constituisti eum super opera manum tuarum.
Gen. 8 † Omnia subjecisti sub pedibus
. 28. ejus, oves & boves universas: insu-
Cor. per & pecora campi;
5. 26. 9 Volucres cæli, & pisces maris, qui perambulant semitas maris.
10 Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

1 In finem pro occultis filii, Psalmus David. IX.

2 Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.
3 Lætabor & exultabo in te: psallam nomini tuo Altissime,
4 In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur, & peribunt a facie tua.
5 Quoniam fecisti judicium meum & causam meam: sedisti super thronum qui judicas justitiam.
6 Increpasti gentes, & periit impius: nomen eorum delesti in æternum, & in sæculum sæculi.
7 Inimici defecerunt frameæ in finem: & civitates eorum destruxisti.
Periit memoria eorum cum sonitu:
8 Et Dominus in æternum permanet.
Paravit in judicio thronum suum:
9 Et ipse judicabit orbem terræ in æquitate, judicabit populos in justitia.
10 Et factus est Dominus refugium pauperi: adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.
11 Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quærentes te Domine.
12 Psallite Domino, qui habitat in Sion: annuntiate inter gentes studia ejus:
13 Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.
14 Miserere mei Domine: vide humilitatem meam de inimicis meis.
15 Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion.
16 Exultabo in salutari tuo: infixæ sunt gentes in interitu, quem fecerunt.
In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.
17 Cognoscetur Dominus judicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.
18 Convertantur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliviscuntur Deum.
19 Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.
20 Exurge Domine, non confortetur homo: judicentur gentes in conspectu tuo.
21 Constitue Domine legislatorem super eos: ut sciant gentes quoniam homines sunt.

Psal. X. secundum Hebræos.

1 Ut quid Domine recessisti longe, despicis in opportunitatibus, in tribulatione?
2 Dum superbit impius, incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant.
3 Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ: & iniquus benedicitur.
4 Exacerbavit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret.
5 Non est Deus in conspectu ejus: inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.
Auferuntur judicia tua a facie ejus: omnium inimicorum suorum dominabitur.
6 Dixit enim in corde suo: Non movebor a generatione in generationem, sine malo.
7 † Cujus maledictione os plenum † *Infr.*
est, & amaritudine, & dolo: sub 13. 3.
lingua ejus labor & dolor. *Rom.* 3.
8 Sedet in insidiis cum divitibus in 14.
occultis, ut interficiat innocentem.
9 Oculi ejus in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.
10 In laqueo suo humiliabit eum, inclinabit se, & cadet cum dominatus fuerit pauperum.
11 Dixit enim in corde suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam ne videat in finem.
12 Exurge Domine Deus, exaltetur manus tua: ne obliviscaris pauperũ.
13 Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requiret.
14 Vides, quoniam tu laborem & dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas.

Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adjutor.
15 Contere brachium peccatoris & maligni: quæretur peccatum illius, & non invenietur.
16 Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi: peribitis gentes de terra illius.
17 Desiderium pauperum exaudivit Dominus: preparationem cordis eorum audivit auris tua.
18 Judicare pupillo & humili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

1 In finem, Psal. David. X.

2 IN Domino confido: quomodo dicitis animę meæ: Transmigra in montem sicut passer?
3 Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde.
4 Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit?
† Hab. 2. 20. 5 † Dominus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes ejus.
Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebræ ejus interrogant filios hominum.
6 Dominus interrogat justum & impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.
7 Pluet super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.
8 Quoniam justus Dominus & justitias dilexit: æquitatem vidit vultus ejus.

1 In finem pro octava, Psal. David. XI.

2 SAlvum me fac Domine, quoniam defecit sanctus: quoniam diminutæ sunt veritates a filiis hominum.
3 Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.
4 Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.
5 Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?
6 Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.
Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.
7 † Eloquia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum. † Pro. 30. 5.
8 Tu Domine servabis nos: & custodies nos a generatione hac in æternum.
9 In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

1 In finem, Psal. David. XII.

USquequo Domine oblivisceris me in finem? Usquequo avertis faciem tuam a me?
2 Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?
3 Usquequo exaltabitur inimicus meus super me?
4 Respice, & exaudi me Domine Deus meus.
Illumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte:
5 Ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum.
Qui tribulant me, exultabunt si motus fuero:
6 Ego autem in misericordia tua speravi.
Exultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi: & psallam nomini Domini altissimi.

1 In finem, Psal. David. XIII.

DIxit insipiens in corde suo: Non est Deus.
Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
2 Dominus de cęlo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.
3 Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.
Sepulcrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labiis eorum.
Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.
Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorū.
4 Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis?
5 Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

6 Quo-

6 Quoniam Dominus in generatione justa est, consilium inopis confudistis: quoniam Dominus spes ejus est.
7 Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum averterit Dominus captivitatem plebis suæ, exultabit Jacob, & lætabitur Israel.

1 Psalmus David. XIV.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?
2 Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam:
3 Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua:
Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos.
4 Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus: timentes autem Dominum glorificat:
Qui jurat proximo suo, & non decipit,
5 Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit.
Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

1 Tituli inscriptio ipsi David. XV.

COnserva me Domine, quoniam speravi in te.
2 Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.
3 Sanctis, qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.
4 Multiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt.
Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.
5 Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.
6 Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hereditas mea præclara est mihi.
7 Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper & usque ad noctem increpuerunt me renes mei.
Act. 8 † Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam a dex-
2. 25. tris est mihi, ne commovear.
9 Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.
10 † Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. † Act. 2. 31. & 13. 35.
11 Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

1 Oratio David. XVI.

EXaudi Domine justitiam meam: intende deprecationem meam.
Auribus percipe orationem meam, non in labiis dolosis.
2 De vultu tuo judicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.
3 Probasti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.
4 Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.
5 Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.
6 Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea.
7 Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te.
8 A resistentibus dexteræ tuæ custodi me, ut pupillam oculi.
Sub umbra alarum tuarum protege me:
9 A facie impiorum qui me afflixerunt.
Inimici mei animam meam circumdederunt,
10 Adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam.
11 Projicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.
12 Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam: & sicut catulus leonis habitans in abditis.
13 Exurge Domine, præveni eum, & supplanta eum: eripe animam meam ab impio, frameam tuam
14 Ab inimicis manus tuæ.
Domine a paucis da terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.
Saturati sunt filiis: & dimiserunt reliquias suas parvulis suis.
15 Ego autem in justitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

1 *In finem puero Domini David, qui locutus est Domino verba cantici hujus, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, & de manu Saul, & dixit:* (*2 Reg.* 22. 2.)

XVII.

2 Diligam te Domine fortitudo mea:

3 Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.

† *Heb.* 2. 13. † Deus meus adjutor meus, & sperabo in eum.

Protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus.

4 Laudans invocabo Dominum: & ab inimicis meis salvus ero.

5 Circumdederunt me dolores mortis: & torrentes iniquitatis conturbaverunt me.

6 Dolores inferni circumdederunt me: præoccupaverunt me laquei mortis.

7 In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clamavi:

Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: & clamor meus in conspectu ejus, introivit in aures ejus.

8 Commota est, & contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam iratus est eis.

9 Ascendit fumus in ira ejus, & ignis a facie ejus exarsit: carbones succensi sunt ab eo.

10 Inclinavit cælos, & descendit: & caligo sub pedibus ejus.

11 Et ascendit super cherubim, & volavit: volavit super pennas ventorum.

12 Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu ejus tabernaculum ejus: tenebrosa aqua in nubibus aeris.

13 Præ fulgore in conspectu ejus nubes transierunt, grando, & carbones ignis.

14 Et intonuit de cælo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam: grando & carbones ignis.

15 Et misit sagittas suas, & dissipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos.

16 Et apparuerunt fontes aquarum, & revelata sunt fundamenta orbis terrarum:

Ab increpatione tua Domine, ab inspiratione spiritus iræ tuæ.

17 Misit de summo, & accepit me: & assumpsit me de aquis multis.

18 Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me.

19 Prævenerunt me in die afflictionis meæ: & factus est Dominus protector meus.

20 Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit, quoniam voluit me.

21 Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi:

22 Quia custodivi vias Domini, nec impie gessi a Deo meo.

23 Quoniam omnia judicia ejus in conspectu meo: & justitias ejus non repuli a me.

24 Et ero immaculatus cum eo: & observabo me ab iniquitate mea.

25 Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam: & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus.

26 Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris:

27 Et cum electo electus eris: & cum perverso perverteris.

28 Quoniam tu populum humilem salvum facies: & oculos superborum humiliabis.

29 Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas.

30 Quoniam in te eripiar a tentatione, & in Deo meo transgrediar murum.

31 Deus meus impolluta via ejus: eloquia Domini igne examinata: protector est omniũ sperantiũ in se.

32 Quoniam quis Deus præter Dominum? aut quis Deus præter Deum nostrum?

33 Deus qui præcinxit me virtute: & posuit immaculatam viam meam.

34 † Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum, & super excelsa statuens me. † *2 Reg.* 22. 34.

35 † Qui docet manus meas ad prælium: & posuisti, ut arcum æreum, brachia mea. † *2 Reg.* 22. 35.

36 Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ: & dextera tua suscepit me:

Et disciplina tua correxit me in finẽ: & disciplina tua ipsa me docebit.

37 Dilatasti gressus meos subtus me: & non sunt infirmata vestigia mea.

38 Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non convertar donec deficiant.

39 Confringam illos, nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.

40 Et præcinxisti me virtute ad bellum:

lum: & supplantasti insurgentes in me subtus me.
41 Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti.
42 Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret, ad Dominum: nec exaudivit eos.
43 Et comminuam eos, ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos.
44 Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium.
45 Populus, quem non cognovi, servivit mihi: in auditu auris obedivit mihi.
46 Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, & claudicaverunt a semitis suis.
47 Vivit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltetur Deus salutis meæ.
48 Deus qui das vindictas mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.
49 Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me.
† 2 Reg. 22. 50. Rom. 15. 9.
50 † Propterea confitebor tibi in nationibus Domine: & nomini tuo psalmum dicam.
51 Magnificans salutes regis ejus, & faciens misericordiam christo suo David, & semini ejus usque in sæculum.

1 In finem, Psal. David. XVIII.

2 CÆli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum.
3 Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.
4 Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.
† Rom. 10. 18.
5 † In omnem terram exivit sonus eorum: & in fines orbis terræ verba eorum.
† Luc. 24. 46.
6 In sole posuit tabernaculum suum: † & ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo:
Exultavit ut gigas ad currendam viam,
7 A summo cælo egressio ejus:
Et occursus ejus usque ad summum ejus: nec est qui se abscondat a calore ejus.
8 Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam prestans parvulis.
9 Justitiæ Domini rectæ, lętificantes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos.
10 Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi: judicia Domini vera, justificata in semetipsa.
11 Desiderabilia super aurum & lapidem pretiosum multum: & dulciora super mel & favum.
12 Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.
13 Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me:
14 Et ab alienis parce servo tuo.
Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: & emundabor a delicto maximo.
15 Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.
Domine adjutor meus, & redemptor meus.

1 In finem, Psal. David. XIX.

2 EXaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Jacob.
3 Mittat tibi auxilium de sancto: & de Sion tueatur te.
4 Memor sit omnis sacrificii tui: & holocaustum tuum pingue fiat.
5 Tribuat tibi secundum cor tuum: & omne consilium tuum confirmet.
6 Lætabimur in salutari tuo: & in nomine Dei nostri magnificabimur.
7 Impleat Dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus CHRISTUM suum.
Exaudiet illum de cælo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ ejus.
8 Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.
9 Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autē surreximus & erecti sumus.
10 Domine salvum fac regem: & exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

1 In finem, Psal. David. XX.

2 DOmine in virtute tua lætabitur rex: & super salutare tuum exultabit vehementer.
3 Desiderium cordis ejus tribuisti ei: & voluntate labiorum ejus non fraudasti eum.
4 Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.
5 Vitam petiit a te: & tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, & in sæculum sæculi.

6 Magna est gloria ejus in salutari
tuo: gloriam & magnum decorem
impones super eum.
7 Quoniam dabis eum in benedi-
ctionem in sæculum sæculi: lætifi-
cabis eum in gaudio cum vultu tuo.
8 Quoniam rex sperat in Domino:
& in misericordia Altissimi non
commovebitur.
9 Inveniatur manus tua omnibus
inimicis tuis: dextera tua inveniat
omnes, qui te oderunt.
10 Pones eos ut clibanum ignis in
tempore vultus tui: Dominus in ira
sua conturbabit eos, & devorabit
eos ignis.
11 Fructum eorum de terra perdes:
& semen eorum a filiis hominum.
12 Quoniam declinaverunt in te
mala: cogitaverunt consilia, quæ
non potuerunt stabilire.
13 Quoniam pones eos dorsum: in
reliquiis tuis præparabis vultum eo-
rum.
14 Exaltare Domine in virtute tua:
cantabimus & psallemus virtutes
tuas.

1 In finem pro susceptione matu-
tina, Psal. David. XXI.

Matth. 27. 46. Marc. 15. 34.

2 DEus Deus meus respice in
me: quare me dereliquisti?
longe a salute mea verba delictorum
meorum.
3 Deus meus clamabo per diem, &
non exaudies: & nocte, & non ad
insipientiam mihi.
4 Tu autem in sancto habitas, Laus
Israel.
5 In te speraverunt patres nostri:
speraverunt, & liberasti eos.
6 At te clamaverunt, & salvi facti
sunt: in te speraverunt, & non sunt
confusi.
7 Ego autem sum vermis, & non
homo: opprobrium hominum, &
abjectio plebis.

† Mat. 27. 39. Marc. 15. 29.

8 †Omnes videntes me, deriserunt
me: locuti sunt labiis, & moverunt
caput.

† Mat. 27. 43.

9 † Speravit in Domino, eripiat
eum: salvum faciat eum, quoniam
vult eum.
10 Quoniam tu es, qui extraxisti
me de ventre: spes mea ab uberibus
matris meæ.
11 In te projectus sum ex utero: de
ventre matris meæ Deus meus es tu,
12 Ne discesseris a me.
Quoniam tribulatio proxima est:
quoniam non est qui adjuvet.
13 Circumdederunt me vituli mul-
ti: tauri pingues obsederunt me.
14 Aperuerunt super me os suum,
sicut leo rapiens & rugiens.
15 Sicut aqua effusus sum: & dis-
persa sunt omnia ossa mea.
Factum est cor meum tamquam ce-
ra liquescens in medio ventris mei.
16 Aruit tamquam testa virtus
mea, & lingua mea adhæsit fau-
cibus meis: & in pulverem mortis
deduxisti me.
17 Quoniam circumdederunt me
canes multi: concilium malignan-
tium obsedit me.
Foderunt manus meas & pedes
meos:
18 Dinumeraverunt omnia ossa mea.
Ipsi vero consideraverunt & in-
spexerunt me:
19 †Diviserunt sibi vestimenta mea, † Mat. 27. 35. Joan. 19.23. 24.
& super vestem meam miserunt sor-
tem.
20 Tu autem Domine ne elongave-
ris auxilium tuum a me: ad defen-
sionem meam conspice.
21 Erue a framea Deus animam me-
am: & de manu canis unicam meam.
22 Salva me ex ore leonis, & a corni-
bus unicornium humilitatem meam.
23 †Narrabo nomen tuum fratribus † Hebr. 2. 12.
meis: in medio ecclesiæ laudabo te.
24 Qui timetis Dominum laudate
eum: universum semen Jacob glo-
rificate eum:
25 Timeat eum omne semen Israel:
quoniam non sprevit, neque despe-
xit deprecationem pauperis:
Nec avertit faciem suam a me: &
cum clamarem ad eum exaudivit me.
26 Apud te laus mea in ecclesia
magna: vota mea reddam in con-
spectu timentium eum.
27 Edent pauperes, & saturabun-
tur: & laudabunt Dominum qui re-
quirunt eum: vivent corda eorum
in sæculum sæculi.
28 Reminiscentur & convertentur
ad Dominum universi fines terræ:
Et adorabunt in conspectu ejus
universæ familiæ gentium.
29 Quoniam Domini est regnum:
& ipse dominabitur gentium.
30 Manducaverunt & adoraverunt
omnes pingues terræ: in conspectu
ejus cadent omnes qui descendunt in
terram.
31 Et anima mea illi vivet: & se-
men meum serviet ipsi.
32 Annuntiabitur Domino genera-

tio ventura: & annuntiabunt cæli
justitiam ejus populo qui nascetur,
quem fecit Dominus.

Isa. 40. 11. *Jer.* 23. 4. *Ezech.* 34. 11. 23. 1 *Pet.* 2. 25. & 5. 4.

1 Psalmus David. XXII.

DOminus regit me, & nihil mihi deerit:
2 In loco pascuæ ibi me collocavit.
Super aquam refectionis educavit
me:
3 Animam meam convertit.
Deduxit me super semitas justitiæ,
propter nomen suum.
4 Nam & si ambulavero in medio
umbræ mortis, non timebo mala:
quoniam tu mecum es.
Virga tua, & baculus tuus, ipsa
me consolata sunt.
5 Parasti in conspectu meo mensam,
adversus eos, qui tribulant me.
Impinguasti in oleo caput meum:
& calix meus inebrians quam præclarus est!
6 Et misericordia tua subsequetur
me omnibus diebus vitæ meæ.
Et ut inhabitem in domo Domini,
in longitudinem dierum.

1 Prima sabbati, Psal. David.
XXIII.

Ps. 49. 12. 1 *Cor.* 10. 26.

DOmini est terra, & plenitudo
ejus: orbis terrarum, & universi qui habitant in eo.
2 Quia ipse super maria fundavit
eum: & super flumina præparavit
eum.
3 Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?
4 Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam
suam, nec juravit in dolo proximo
suo.
5 Hic accipiet benedictionem a Domino: & misericordiam a Deo salutari suo.
6 Hæc est generatio quærentium
eum, quærentium faciem Dei Jacob.
7 Attollite portas principes vestras,
& elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.
8 Quis est iste rex gloriæ? Dominus
fortis & potens: Dominus potens
in prælio.
9 Attollite portas principes vestras,
& elevamini portæ æternales: & introibit rex gloriæ.
10 Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

1 In finem, Psal. David. XXIV.

AD te Domine levavi animam
meam:
2 Deus meus in te confido, non
erubescam:
3 Neque irrideant me inimici mei:
etenim universi, qui sustinent te,
non confundentur.
4 Confundantur omnes iniqua agentes supervacue.
Vias tuas Domine demonstra mihi: & semitas tuas edoce me.
5 Dirige me in veritate tua, & doce me: quia tu es Deus salvator meus, & te sustinui tota die.
6 Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum
tuarum, quæ a sæculo sunt.
7 Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris.
Secundum misericordiam tuam
memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.
8 Dulcis & rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.
9 Diriget mansuetos in judicio: docebit mites vias suas.
10 Universæ viæ Domini, misericordia & veritas, requirentibus testamentum ejus & testimonia ejus.
11 Propter nomen tuum Domine
propitiaberis peccato meo: multum
est enim.
12 Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam
elegit.
13 Anima ejus in bonis demorabitur:
& semen ejus hereditabit terram.
14 Firmamentum est Dominus timentibus eum: & testamentum ipsius ut manifestetur illis.
15 Oculi mei semper ad Dominum:
quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.
16 Respice in me, & miserere mei:
quia unicus & pauper sum ego.
17 Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis
erue me.
18 Vide humilitatem meam, &
laborem meum: & dimitte universa delicta mea.
19 Respice inimicos meos quoniam
multiplicati sunt, & † odio iniquo † *Joan.*
oderunt me. 15. 25.
20 Custodi animam meam, & erue
me: non erubescam quoniam speravi in te.

21 Innocentes & recti adhæserunt
mihi: quia sustinui te.
22 Libera Deus Israel, ex omnibus
tribulationibus suis.

1 In finem, Psalmus David. XXV.

JUdica me Domine, quoniam ego
in innocentia mea ingressus sum:
& in Domino sperans non infirmabor.
2 Proba me Domine, & tenta me:
ure renes meos & cor meum.
3 Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: & complacui in veritate tua.
4 Non sedi cum concilio vanitatis: &
cum iniqua gerentibus non introibo.
5 Odivi ecclesiam malignantium: &
cum impiis non sedebo.
6 Lavabo inter innocentes manus
meas: & circumdabo altare tuum
Domine:
7 Ut audiam vocem laudis, & enarrem universa mirabilia tua.
8 Domine dilexi decorem domus
tuæ, & locũ habitationis gloriæ tuæ.
9 Ne perdas cum impiis Deus animam meam, & cum viris sanguinum
vitam meam:
10 In quorum manibus iniquitates
sunt: dextera eorum repleta est muneribus.
11 Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, & miserere
mei.
12 Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te Domine.

1 Psal. David priusquam liniretur.
XXVI.

DOminus illuminatio mea, &
salus mea, quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ, a
quo trepidabo?
2 Dum appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas:
Qui tribulant me inimici mei, ipsi
infirmati sunt & ceciderunt.
3 Si consistant adversum me castra,
non timebit cor meum.
Si exurgat adversum me prælium,
in hoc ego sperabo.
4 Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ:
Ut videam voluptatem Domini,
& visitem templum ejus.
5 Quoniam abscondit me in taberuaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.
6 In petra exaltavit me: & nunc
exaltavit caput meum super inimicos meos.
Circuivi, & immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis:
cãtabo, & psalmum dicam Domino.
7 Exaudi Domine vocem meam,
qua clamavi ad te: miserere mei, &
exaudi me.
8 Tibi dixit cor meum, exquisivit
te facies mea: faciem tuam Domine
requiram.
9 Ne avertas faciem tuam a me: ne
declines in ira a servo tuo.
Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus
salutaris meus.
10 Quoniam pater meus, & mater
mea, dereliquerunt me: Dominus
autem assumpsit me.
11 Legem pone mihi Domine in via
tua: & dirige me in semitam rectam
propter inimicos meos.
12 Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & mentita est iniquitas sibi.
13 Credo videre bona Domini in
terra viventium.
14 Expecta Dominum, viriliter age: & confortetur cor tuum, &
sustine Dominum.

Psalmus ipsi David. XXVII.

1 AD te Domine clamabo, Deus
meus ne sileas a me: ne quãdo taceas a me, & assimilabor descendentibus in lacum.
2 Exaudi Domine vocem deprecationis meæ dum oro ad te: dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum.
3 Ne simul trahas me cum peccatoribus: & cum operantibus iniquitatem ne perdas me:
Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus
eorum.
4 Da illis secundum opera eorum,
& secundum nequitiam adinventionum ipsorum.
Secundum opera manuum eorum
tribue illis: redde retributionem
eorum ipsis.
5 Quoniam non intellexerunt opera Domini, & in opera manuum ejus
destrues illos, & non ædificabis eos.
6 Bnedictus Dominus: quoniam
exauidvit vocem deprecationis meæ.

Domi-

7 Dominus adjutor meus, & protector meus: in ipso speravit cor meum, & adjutus sum.
Et refloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.
8 Dominus fortitudo plebis suæ: & protector salvationum christi sui est.
9 Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuæ: & rege eos, & extolle illos usque in æternum.

Psalmus David,
1 In consummatione tabernaculi.
XXVIII.

Afferte Domino filii Dei: afferte Domino filios arietum.
2 Afferte Domino gloriam & honorem, afferte Domino gloriam nomini ejus: adorate Dominum in atrio sancto ejus.
3 Vox Domini super aquas, Deus majestatis intonuit: Dominus super aquas multas.
4 Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.
5 Vox Domini confringentis cedros: & confringet Dominus cedros Libani:
6 Et comminuet eas tamquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius unicornium.
7 Vox Domini intercidentis flammam ignis:
8 Vox Domini concutientis desertum: & commovebit Dominus desertum Cades.
9 Vox Domini præparantis cervos, & revelabit condensa: & in templo ejus omnes dicens gloriam.
10 Dominus diluvium inhabitare facit: & sedebit Dominus rex in æternum.
11 Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

Psalmus Cantici
1 In dedicatione domus David,
XXIX.

2 Exaltabo te Domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me.
3 Domine Deus meus clamavi ad te, & sanasti me.
4 Domine eduxisti ab inferno animam meam: salvasti me a descendentibus in lacum.
5 Psallite Domino sancti ejus: & confitemini memoriæ sanctitatis ejus.
6 Quoniam ira in indignatione ejus: & vita in voluntate ejus.
Ad vesperum demorabitur fletus: & ad matutinum lætitia.
7 Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum.
8 Domine in voluntate tua, præstitisti decori meo virtutem.
Avertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus.
9 Ad te Domine clamabo: & ad Deum meum deprecabor.
10 Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?
Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam?
11 Audivit Dominus, & misertus est mei: Dominus factus est adjutor meus.
12 Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia:
13 Ut cantet tibi gloria mea, & non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

1 In finem, Psalmus David, pro extasi. XXX.

2 In te Domine speravi, non confundar in æternum: in justitia tua libera me.
3 Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me.
Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii, ut salvum me facias.
4 Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.
5 Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.
6 † In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis. † *Luc.* 23. 46.
7 Odisti observantes vanitates, supervacue.
Ego autem in Domino speravi:
8 Exultabo, & lætabor in misericordia tua.
Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam.
9 Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes meos.
10 Miserere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus:
11 Quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus
mea: & ossa mea conturbata sunt.
12 Super omnes inimicos meos fa-
ctus sum opprobrium & vicinis meis
valde: & timor notis meis.
Qui videbant me, foras fugerunt a
me:
13 Oblivioni datus sum, tamquam
mortuus a corde.
Factus sum tamquam vas perdi-
tum:
14 Quoniam audivi vituperationem
multorum commorantium in cir-
cuitu.
In eo dum convenirent simul ad-
versum me, accipere animam
meam consiliati sunt.
15 Ego autem in te speravi Domi-
ne: dixi: Deus meus es tu:
16 In manibus tuis sortes meæ.
Eripe me de manu inimicorum
meorum, & a persequentibus me.
17 Illustra faciem tuam super ser-
vum tuum, salvum me fac in mise-
ricordia tua:
18 Domine non confundar, quo-
niam invocavi te.
Erubescant impii, & deducantur
in infernum:
19 Muta fiant labia dolosa.
Quæ loquuntur adversus justum
iniquitatem, in superbia, & in a-
busione.
20 Quam magna multitudo dulce-
dinis tuæ Domine, quam abscondi-
sti timentibus te!
Perfecisti eis, qui sperant in te, in
conspectu filiorum hominum.
21 Abscondes eos in abscondito fa-
ciei tuæ a conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo a
contradictione linguarum.
22 Benedictus Dominus: quoniam
mirificavit misericordiam suam mi-
hi in civitate munita.
23 Ego autem dixi in excessu men-
tis meæ: Projectus sum a facie ocu-
lorum tuorum.
Ideo exaudisti vocem orationis
meæ, dum clamarem ad te.
24 Diligite Dominum omnes sancti
ejus: quoniam veritatem requiret
Dominus, & retribuet abundanter
facientibus superbiam.
25 Viriliter agite, & confortetur
cor vestrum, omnes qui speratis
in Domino.

Ipsi David intellectus. XXXI.

1 BEati, quorum remissæ sunt
iniquitates: & quorum te- *Rom. 4. 7.*
cta sunt peccata.
2 Beatus vir, cui non imputavit
Dominus peccatum, nec est in spi-
ritu ejus dolus.
3 Quoniam tacui, inveteraverunt
ossa mea, dum clamarem tota die.
4 Quoniam die ac nocte gravata est
super me manus tua: conversus sum
in ærumna mea, dum configitur
spina.
5 Delictum meum cognitum tibi
feci: & injustitiam meam non abs-
condi.
† Dixi: Confitebor adversum me † *Isai. 65. 24.*
injustitiam meam Domino: & tu re-
misisti impietatem peccati mei.
6 Pro hac orabit ad te omnis san-
ctus, in tempore opportuno.
Verumtamen in diluvio aquarum
multarum, ad eum non approxi-
mabunt.
7 Tu es refugium meum a tribula-
tione, quæ circumdedit me: exultatio
mea erue me a circumdantibus me.
8 Intellectum tibi dabo, & in-
struam te in via hac, qua gradieris:
firmabo super te oculos meos.
9 Nolite fieri sicut equus & mulus,
quibus non est intellectus.
In camo & fræno maxillas eorum
constringe, qui non approximant
ad te.
10 Multa flagella peccatoris, spe-
rantem autem in Domino misericor-
dia circumdabit.
11 Lætamini in Domino & exulta-
te justi, & gloriamini omnes recti
corde.

Psalmus David. XXXII.

1 EXultate justi in Domino: re-
ctos decet collaudatio.
2 Confitemini Domino in cithara:
in psalterio decem chordarum psal-
lite illi.
3 Cantate ei canticum novum: be-
ne psallite ei in vociferatione.
4 Quia rectum est verbum Domini,
& omnia opera ejus in fide.
5 Diligit misericordiam & judi-
cium: misericordia Domini plena
est terra.
6 Verbo Domini cæli firmati sunt:
& spiritu oris ejus omnis virtus eo-
rum.

7 Congregans sicut in utre aquas
maris: ponens in thesauris abyssos.
8 Timeat Dominum omnis terra:
ab eo autem commoveantur omnes
inhabitantes orbem.
† *Gen.* 9 † Quoniam ipse dixit, & facta
1. 8. sunt: ipse mandavit, & creata sunt.
Judith 10 Dominus dissipat consilia gen-
16, 17. tium: reprobat autem cogitationes
populorum; & reprobat consilia
principum.
11 Consilium autem Domini in æ-
ternum manet: cogitationes cordis
ejus in generatione & generationem.
12 Beata gens, cujus est Dominus,
Deus ejus; populus, quem elegit in
hæreditatem sibi.
13 De cælo respexit Dominus: vidit
omnes filios hominum.
14 De præparato habitaculo suo re-
spexit super omnes, qui habitant
terram.
15 Qui finxit sigillatim corda eo-
rum: qui intelligit omnia opera eo-
rum.
16 Non salvatur rex per multam
virtutem: & gigas non salvabitur in
multitudine virtutis suæ.
17 Fallax equus ad salutem: in
abundantia autem virtutis suæ non
salvabitur.
18 Ecce oculi Domini super me-
tuentes eum: & in eis, qui sperant
super misericordia ejus.
19 Ut eruant a morte animas eorum:
& alat eos in fame.
20 Anima nostra sustinet Domi-
num: quoniam adjutor & protector
noster est.
21 Quia in eo lętabitur cor nostrum:
& in nomine sancto ejus speravi-
mus.
22 Fiat misericordia tua Domine
super nos: quemadmodum speravi-
mus in te.

1 Davidi, cum immutavit vultum
suum coram Achimelech, & dimisit
eum & abiit.

(1 *Reg.* 21.) XXXIII.

2 BEnedicam Dominum in om-
ni tempore: semper laus
ejus in ore meo.
3 In Domino laudabitur anima
mea: audiant mansueti, & lætentur.
4 Magnificate Dominum mecum:
& exaltemus nomen ejus in idi-
psum.
5 Exquisivi Dominum, & exaudi-
vit me: & ex omnibus tributationi-
bus meis eripuit me.
6 Accedite ad eum, & illuminami-
ni: & facies vestræ non cōfundentur.
7 Iste pauper clamavit, & Dominus
exaudivit eum: & de omnibus tribu-
lationibus ejus salvavit eum.
8 Immittet Angelus Domini in cir-
cuitu timentium eum: & eripiet eos.
9 Gustate, & videte quoniam sua-
vis est Dominus: beatus vir, qui
sperat in eo.
10 Timete Dominum omnes sancti
ejus: quoniam non est inopia timen-
tibus eum.
11 † Divites eguerunt & esurierunt: † *Luc.*
inquirentes autem Dominum non 1. 53.
minuentur omni bono.
12 Venite filii, audite me: timorem
Domini docebo vos.
13 † Quis est homo qui vult vitam: † 1 *Pet.*
diligit dies videre bonos? 3. 10.
14 Prohibe linguam tuam a malo:
& labia tua ne loquantur dolum.
15 Diverte a malo, & fac bonum:
inquire pacem, & persequere eam.
16 Oculi Domini † super justos: & † *Eccli.*
aures ejus in preces eorum. 15. 20.
17 Vultus autem Domini super fa- *Heb.* 4.
cientes mala: ut perdat de terra me- 13.
moriam eorum.
18 Clamaverunt justi, & Dominus
exaudivit eos: & ex omnibus tribula-
tionibus eorum liberavit eos.
19 Juxta est Dominus iis, qui tri-
bulato sunt corde: & humiles spiri-
tu salvabit.
20 Multæ tribulationes justorum:
& de omnibus his liberabit eos Do-
minus.
21 Custodit Dominus omnia ossa
eorum: unum ex his non conteretur.
22 Mors peccatorum pessima: &
qui oderunt justum delinquent.
23 Redimet Dominus animas ser-
vorum suorum: & non delinquent
omnes qui sperant in eo.

1 Ipsi David. XXXIV.

JUdica Domine nocentes me, ex-
pugna impugnantes me.
2 Apprehende arma & scutum: &
exurge in adjutorium mihi.
3 Effunde frameam, & conclude
adversus eos, qui persequuntur me:
dic animæ meæ: Salus tua ego sum.
4 † Confundantur & revereantur, † *Infra*
quærentes animam meam. 39. 15.

Avertantur retrorsum, & confundantur cogitantes mihi mala.
5 Fiant tamquam pulvis ante faciem venti: & angelus Domini coarctans eos.
6 Fiat via illorum tenebræ, & lubricum: & angelus Domini persequens eos.
7 Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam.
8 Veniat illi laqueus, quem ignorat: & captio, quam abscondit, apprehendat eum: & in laqueum cadat in ipsum.
9 Anima autem mea exultabit in Domino: & delectabitur super salutari suo.
10 Omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tibi?
Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum & pauperem a diripientibus eum.
11 Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me.
12 Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ.
13 Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio.
Humiliabam in jejunio animam meam: & oratio mea in sinu meo convertetur.
14 Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens & contristatus sic humiliabar.
15 Et adversum me lætati sunt, & convenerunt: congregata sunt super me flagella, & ignoravi.
16 Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.
17 Domine quando respicies? restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unicam meam.
18 Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.
19 Non supergaudeant mihi qui
† *Joan.* 15. 25. adversantur mihi inique: † qui oderunt me gratis & annuunt oculis.
20 Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: & in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant.
21 Et dilataverunt super me os suum: dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.
22 Vidisti Domine, ne sileas: Domine ne discedas a me.
23 Exurge & intende judicio meo; Deus meus, & Dominus meus, in causam meam.
24 Judica me secundum justitiam tuam Domine Deus meus, & non supergaudeant mihi.
25 Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animæ nostræ: nec dicant: Devoravimus eum.
26 Erubescant & revereantur simul, qui gratulantur malis meis.
Induantur confusione & reverentia qui magna loquuntur super me.
27 Exultent & lætentur qui volunt justitiam meam: & dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.
28 Et lingua mea meditabitur justitiam tuam, tota die laudem tuam.

1 In finem, servo Domini ipsi David. XXXV.

2 DIxit injustus, ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos ejus.
3 † Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniatur iniquitas ejus ad odium. † *Supr.* 13. 3.
4 Verba oris ejus iniquitas, & dolus: noluit intelligere ut bene ageret.
5 Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odivit.
6 Domine in cælo misericordia tua: & veritas tua usque ad nubes.
7 Justitia tua sicut montes Dei: judicia tua abyssus multa.
Homines, & jumenta salvabis Domine:
8 Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.
Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.
9 Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: & torrente voluptatis tuæ potabis eos.
10 Quoniam apud te est fons vitæ: & in lumine tuo videbimus lumen.
11 Prætende misericordiam tuam scientibus te, & justitiam tuam his, qui recto sunt corde.
12 Non veniat mihi pes superbiæ: & manus peccatoris non moveat me.
13 Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

1 Psalmus ipsi David. XXXVI.

NOli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.
2 Quoniam tamquam fœnum velociter arescent: & quemadmodum olera herbarum cito decident.
3 Spera in Domino & fac bonitatem: & inhabita terram, & pasceris in divitiis ejus.
4 Delectare in Domino: & dabit tibi petitiones cordis tui.
5 Revela Domino viam tuam, & spera in eo: & ipse faciet.
6 Et educet quasi lumen justitiam tuam, & judicium tuum tamquam meridiem:
7 Subditus esto Domino, & ora eum.
Noli æmulari in eo, qui prosperatur in via sua; in homine faciente injustitias.
8 Desine ab ira, & derelinque furorem: noli æmulari ut maligneris.
9 Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram.
10 Et adhuc pusillum, & non erit peccator: & quæres locum ejus, & non invenies.
† Mat. 5. 4. 11 † Mansueti autem hereditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.
12 Observabit peccator justum: & stridebit super eum dentibus suis.
13 Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies ejus.
14 Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum,
Ut dejiciant pauperem & inopem: ut trucident rectos corde.
15 Gladius eorum intret in corda ipsorũ: & arcus eorum confringatur.
16 Melius est modicum justo, super divitias peccatorum multas.
17 Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem justos Dominus.
18 Novit Dominus dies immaculatorum: & hereditas eorum in æternum erit.
19 Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabũtur:
20 Quia peccatores peribunt.
Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint & exaltati: deficiẽtes, quemadmodum fumus deficient.
21 Mutuabitur peccator, & non solvet: justus autẽ miseretur & tribuet.
22 Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt.
23 Apud Dominum gressus hominis dirigentur: & viam ejus volet.
24 Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manũ suam.
25 Junior fui, etenim senui: & non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.
26 Tota die miseretur & commodat: & semen illius in benedictione erit.
27 Declina a malo, & fac bonum: & inhabita in sæculum sæculi.
28 Quia Dominus amat judicium, & non derelinquet sanctos suos: in æternum conservabuntur.
Injusti punientur: & semen impiorum peribit.
29 Justi autem hereditabunt terram: & inhabitabunt in sæculum sæculi super eam.
30 † Os justi meditabitur sapientiã, & lingua ejus loquetur judicium. † Prov. 31. 26.
31 † Lex Dei ejus in corde ipsius: & non supplantabuntur gressus ejus. † Isai. 51. 7.
32 Considerat peccator justum: & quærit mortificare eum.
33 Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: nec damnabit eum cum judicabitur illi.
34 Expecta Dominum, & custodi viam ejus: & exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.
35 Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani.
36 Et transivi, & ecce non erat: & quæsivi eum, & non est inventus locus ejus.
37 Custodi innocentiam, & vide æquitatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.
38 Injusti autem disperibunt simul: reliquiæ impiorum interibunt.
39 Salus autem justorum a Domino: & protector eorum in tempore tribulationis.
40 Et adjuvabit eos Dominus, & liberabit eos: & eruet eos a peccatoribus, & salvabit eos: quia speraverunt in eo.

1 Psalmus David, in rememorationem de sabbato. XXXVII.

2 DOmine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Supra 6. 2.
3 Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt

3 Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt
mihi: & confirmasti super me ma-
num tuam.
4 Non est sanitas in carne mea a fa-
cie iræ tuæ: non est pax ossibus meis a
facie peccatorum meorum.
5 Quoniam iniquitates meæ super-
gressæ sunt caput meum: & sicut o-
nus grave gravatæ sunt super me.
6 Putruerunt & corruptæ sunt cica-
trices meæ, a facie insipientiæ meæ.
7 Miser factus sum & curvatus sum
usque in finem: tota die contrista-
tus ingrediebar.
8 Quoniam lumbi mei impleti sunt
illusionibus: & non est sanitas in
carne mea.
9 Afflictus sum, & humiliatus sum
nimis: rugiebam a gemitu cordis
mei.
10 Domine, ante te omne deside-
rium meum: & gemitus meus a te
non est absconditus.
11 Cor meum conturbatum est, de-
reliquit me virtus mea: & lumen o-
culorum meorum, & ipsum non est
mecum.
12 Amici mei, & proximi mei ad-
versum me appropinquaverunt, &
steterunt.
Et qui juxta me erant, de longe
steterunt:
13 Et vim faciebant qui quærebant
animam meam.
Et qui inquirebant mala mihi, lo-
cuti sunt vanitates: & dolos tota die
meditabantur.
14 Ego autem tamquam surdus non
audiebam: & sicut mutus non ape-
riens os suum.
15 Et factus sum sicut homo non
audiens: & non habens in ore suo
redargutiones.
16 Quoniam in te Domine speravi:
tu exaudies me Domine Deus meus.
17 Quia dixi: Nequando supergau-
deant mihi inimici mei: & dum
commoventur pedes mei, super me
magna locuti sunt.
18 Quoniam ego in flagella paratus
sum: & dolor meus in conspectu
meo semper.
19 Quoniam iniquitatem meam
annuntiabo: & cogitabo pro pecca-
to meo.
20 Inimici autem mei vivunt, &
confirmati sunt super me: & multi-
plicati sunt qui oderunt me ini-
que.
21 Qui retribuunt mala pro bonis,
detrahebant mihi: quoniam seque-
bar bonitatem.
22 Ne derelinquas me Domine
Deus meus: ne discesseris a me.
23 Intende in adjutorium meum,
Domine Deus salutis meæ.

1 In finem, ipsi Idithun, Canticum
David. XXXVIII.

2 DIxi: Custodiam vias meas: ut
non delinquam in lingua
mea.
Posui ori meo custodiam, cum
consisteret peccator adversum me.
3 Obmutui, & humiliatus sum, &
silui a bonis: & dolor meus renova-
tus est.
4 Concaluit cor meum intra me:
& in meditatione mea exardescet
ignis.
5 Locutus sum in lingua mea: No-
tum fac mihi Domine finem meum,
Et numerum dierum meorum quis
est: ut sciam quid desit mihi.
6 Ecce mensurabiles posuisti dies
meos: & substantia mea tamquam
nihilum ante te.
Verumtamen universa vanitas,
omnis homo vivens.
7 Verumtamen in imagine per-
transit homo: sed & frustra con-
turbatur.
Thesaurizat: & ignorat cui con-
gregabit ea.
8 Et nunc quæ est expectatio mea?
nonne Dominus? & substantia mea
apud te est.
9 Ab omnibus iniquitatibus meis
erue me: opprobrium insipienti de-
disti me.
10 Obmutui, & non aperui os
meum, quoniam tu fecisti:
11 Amove a me plagas tuas.
12 A fortitudine manus tuæ ego
defeci in increpationibus: propter
iniquitatem corripuisti hominem.
Et tabescere fecisti sicut araneam
animam ejus: verumtamen vane
conturbatur omnis homo.
13 Exaudi orationem meam Domi-
ne, & deprecationem meam: auribus
percipe lacrymas meas.
Ne sileas: quoniam advena ego
sum apud te, & peregrinus, sicut
omnes patres mei.
14 Remitte mihi, ut refrigerer prius
quam abeam, & amplius non ero.

1 In finem, Psalmus ipsi David.
XXXIX.

2 EXpectans expectavi Domi-
num, & intendit mihi.

3 Et exaudivit preces meas: & eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fæcis.
Et statuit super petram pedes meos: & direxit gressus meos.
4 Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.
Videbunt multi & timebunt: & sperabunt in Domino.
5 Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus: & non respexit in vanitates & insanias falsas.
6 Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua: & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.
Annuntiavi & locutus sum: multiplicati sunt super numerum.
† *Hebr.* 10. 5. 7 † Sacrificium & oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi.
Holocaustum & pro peccato non postulasti:
8 Tunc dixi: Ecce venio.
In capite libri scriptum est de me
9 Ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.
10 Annuntiavi justitiam tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu scisti.
11 Justitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam & salutare tuum dixi.
Non abscondi misericordiam tuã, & veritatem tuam, a concilio multo.
12 Tu autem Domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.
13 Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem.
Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.
14 Complaceat tibi Domine ut eruas me: † Domine, ad adjuvandum me respice. † *Infr.* 69. 2.
15 † Confundantur & revereantur simul, qui quærunt animam meam, ut auferant eam. † *Sup.* 34. 4.
Convertantur retrorsum, & revereantur qui volunt mihi mala.
16 Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.
17 Exultent & lætentur super te omnes quærentes te: & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.
18 Ego autem mendicus sum, & pauper: Dominus solicitus est mei.
Adjutor meus, & protector meus tu es: Deus meus ne tardaveris.

1 In finem, Psalmus ipsi David. XL.

2 BEatus qui intelligit super egenum, & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.
3 Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra: & non tradat eum in animam inimicorum ejus.
4 Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.
5 Ego dixi: Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.
6 Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, & peribit nomen ejus?
7 Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur, cor ejus congregavit iniquitatem sibi.
Egrediebatur foras, & loquebatur
8 In idipsum.
Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.
9 Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid qui dormit non adjiciet ut resurgat?
10 † Etenim homo pacis meæ, in quo speravi: qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem. † *Act.* 1. 16.
11 Tu autem Domine miserere mei, & resuscita me: & retribuam eis.
12 In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.
13 Me autem propter innocentiam suscepisti: & confirmasti me in conspectu tuo in æternum.
14 Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo, & usque in sæculum: fiat, fiat.

1 In finem, Intellectus filiis Core. XLI.

2 QUemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.
3 Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
4 Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?

5 Hæc recordatus ſum, & effudi in me animam meam: quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis, uſque ad domum Dei:

In voce exultationis, & confeſſionis: ſonus epulantis.

6 Quare triſtis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei,

7 Et Deus meus.

Ad me ipſum anima mea conturbata eſt: propterea memor ero tui de terra Jordanis, & Hermoniim a monte modico.

8 Abyſſus abyſſum invocat, in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelſa tua, & fluctus tui ſuper me tranſierunt.

9 In die mandavit Dominus miſericordiam ſuam: & nocte canticum ejus.

Apud me oratio Deo vitæ meæ,

10 Dicam Deo: Suſceptor meus es,

Quare oblitus es mei? & quare contriſtatus incedo, dum affligit me inimicus?

11 Dum confringuntur oſſa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei.

Dum dicunt mihi per ſingulos dies: Ubi eſt Deus tuus?

12 Quare triſtis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

1 Pſalmus David. XLII.

JUdica me Deus, & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, ab homine iniquo & doloſo erue me.

2 Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repuliſti? & quare triſtis incedo, dum affligit me inimicus?

3 Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in montem ſanctum tuum, & in tabernacula tua.

4 Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat juventutem meam.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus:

5 Quare triſtis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

1 In finem, Filiis Core ad intellectum. XLIII.

2 DEus auribus noſtris audivimus: patres noſtri annuntiaverunt nobis.

Opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis.

3 Manus tua gentes diſperdidit, & plantaſti eos: afflixiſti populos, & expuliſti eos:

4 Nec enim in gladio ſuo poſſederunt terram, & brachium eorum non ſalvavit eos:

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuiſti in eis.

5 Tu es ipſe rex meus & Deus meus: qui mandas ſalutes Jacob.

6 In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis.

7 Non enim in arcu meo ſperabo: & gladius meus non ſalvabit me.

8 Salvaſti enim nos de affligentibus nos: & odientes nos confudiſti.

9 In Deo laudabimur tota die: & in nomine tuo confitebimur in ſæculū.

10 Nunc autem repuliſti & confudiſti nos: & non egredieris Deus in virtutibus noſtris.

11 Avertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros: & qui oderunt nos, diripiebant ſibi.

12 Dediſti nos tamquam oves eſcarum: & in gentibus diſperſiſti nos.

13 Vendidiſti populum tuum ſine pretio: & non fuit multitudo in commutationibus eorum.

14 Poſuiſti nos opprobrium vicinis noſtris, ſubſannationem & deriſum his, qui ſunt in circuitu noſtro.

15 Poſuiſti nos in ſimilitudinem gentibus; commotionem capitis in populis.

16 Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me.

17 A voce exprobrantis, & obloquētis: a facie inimici, & perſequentis.

18 Hæc omnia venerunt ſuper nos, nec obliti ſumus te: & inique non egimus in teſtamento tuo.

19 Et non receſſit retro cor noſtrum: & declinaſti ſemitas noſtras a via tua:

20 Quoniam humiliaſti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.

21 Si obliti sumus nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad deum alienum:

22 Nonne Deus requiret ista? ipse enim novit abscondita cordis.

† Rom. 8. 36. † Quoniam propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis.

23 Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in finem.

24 Quare faciem tuam avertis, obliviſceris inopiæ noſtræ & tribulationis noſtræ?

25 Quoniam humiliata eſt in pulvere anima noſtra: conglutinatus eſt in terra venter noſter.

26 Exurge Domine, adjuva nos: & redime nos propter nomen tuum.

1 In finem, pro iis, qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto.

XLIV.

2 ERuctavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.

Lingua mea calamus ſcribæ, velociter ſcribentis.

3 Specioſus forma præ filiis hominum, diffuſa eſt gratia in labiis tuis: propterea benedixit te Deus in æternum.

4 Accingere gladio tuo ſuper femur tuum, potentiſſime.

5 Specie tua & pulchritudine tua intende, proſpere procede, & regna.

Propter veritatem & manſuetudinem, & juſtitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.

6 Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent, in corda inimicorum regis.

† Hebr. 1. 8. 7 † Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi: virga directionis virga regni tui.

8 Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis.

9 Myrrha, & gutta, & caſia a veſtimentis tuis, a domibus eburneis: ex quibus delectaverunt te

10 Filiæ regum in honore tuo.

Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato: circumdata varietate.

11 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: & obliviſcere populum tuum, & domum patris tui.

12 Et concupiſcet rex decorem tuum: quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.

13 Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur: omnes divites plebis.

14 Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis

15 Circumamicta varietatibus.

Adducentur regi virgines poſt eam: proximæ ejus afferentur tibi.

16 Afferentur in lætitia & exultatione: adducentur in templum regis.

17 Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii: conſtitues eos principes ſuper omnem terram.

18 Memores erunt nominis tui in omni generatione & generationem.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum: & in ſæculum ſæculi.

1 In finem, filiis Core, pro arcanis, Pſalmus XLV.

2 DEus noſter refugium, & virtus: adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.

3 Propterea non timebimus dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris.

4 Sonuerunt, & turbatæ ſunt aquę eorum: conturbati ſunt montes in fortitudine ejus.

5 Fluminis impetus lætificat civitatem Dei: ſanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus.

6 Deus, in medio ejus, non commovebitur: adjuvabit eam Deus mane diluculo.

7 Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt regna: dedit vocem ſuam, mota eſt terra.

8 Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor noſter Deus Jacob.

9 Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram:

10 Auferens bella uſque ad finem terræ.

Arcum conteret, & confringet arma: & ſcuta comburet igni.

11 Vacate, & videte quoniam ego ſum Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.

12 Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor noſter Deus Jacob.

1 In finem, pro filiis Core Pſalmus. XLVI.

2 OMnes gentes plaudite manibus: jubilate Deo in voce exultationis.

3 Quoniam Dominus excelſus, terribilis: Rex magnus ſuper omnem terram.

4 Subjecit populos nobis: & gentes ſub pedibus noſtris.
5 Elegit nobis hereditatem ſuam: ſpeciem Jacob, quam dilexit.
†2 *Reg.* 6. 15. 6 † Aſcendit Deus in jubilo: & Dominus in voce tubæ.
7 Pſallite Deo noſtro, pſallite: pſallite Regi noſtro, pſallite.
8 Quoniam rex omnis terræ Deus: pſallite ſapienter.
9 Regnabit Deus ſuper gentes: Deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam.
10 Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham: quoniam dii fortes terræ vehementer elevati ſunt.

1 Pſal. Cantici filiis Core ſecunda Sabbati. XLVII.

2 MAgnus Dominus, & laudabilis nimis in civitate Dei noſtri, in monte ſancto ejus.
3 Fundatur exultatione univerſæ terræ mons Sion, latera aquilonis, civitas Regis magni.
4 Deus in domibus ejus cognoſcetur, cum ſuſcipiet eam.
5 Quoniam ecce reges terræ congregati ſunt: convenerunt in unum.
6 Ipſi videntes ſic admirati ſunt, conturbati ſunt, commoti ſunt:
7 Tremor apprehendit eos.
Ibi dolores ut parturientis,
8 In ſpiritu vehementi conteres naves Tharſis.
9 Sicut audivimus, ſic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei noſtri: Deus fundavit eam in æternum.
10 Suſcepimus Deus miſericordiam tuam, in medio templi tui.
11 Secundum nomen tuum Deus, ſic & laus tua in fines terræ: juſtitia plena eſt dextera tua.
12 Lætetur mons Sion, & exultent filiæ Judæ, propter judicia tua Domine.
13 Circumdate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus ejus.
14 Ponite corda veſtra in virtute ejus: & diſtribuite domos ejus, ut enarretis in progenie altera.
15 Quoniam hic eſt Deus, Deus noſter in æternum, & in ſæculum ſæculi: ipſe reget nos in ſæcula.

1 In finem, filiis Core Pſal. XLVIII.

2 AUdite hæc omnes gentes: auribus percipite omnes, qui habitatis orbem.
3 Quique terrigenæ, & filii hominum: ſimul in unum dives & pauper.
4 Os meum loquetur ſapientiam: & meditatio cordis mei prudentiam.
5 † Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in pſalterio propoſitionem meam. †*Pſal.* 77. 2. *Matth.* 13. 35.
6 Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me.
7 Qui confidunt in virtute ſua: & in multitudine divitiarum ſuarum gloriantur.
8 Frater non redimit, redimet homo: non dabit Deo placationem ſuam.
9 Et pretium redemptionis animæ ſuæ: & laborabit in æternum,
10 Et vivet adhuc in finem.
11 Non videbit interitum, cum viderit ſapientes morientes: ſimul inſipiens, & ſtultus peribunt.
Et relinquent alienis divitias ſuas:
12 Et ſepulcra eorum domus illorum in æternum.
Tabernacula eorum in progenie, & progenie: vocaverunt nomina ſua in terris ſuis.
13 Et homo, cum in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.
14 Hæc via illorum ſcandalum ipſis: & poſtea in ore ſuo complacebunt.
15 Sicut oves in inferno poſiti ſunt: mors depaſcet eos.
Et dominabuntur eorum juſti in matutino: & auxilium eorum veteraſcet in inferno a gloria eorum.
16 Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum acceperit me.
17 Ne timueris cum dives factus fuerit homo: & cum multiplicata fuerit gloria domus ejus.
18 Quoniam cum interierit, non ſumet omnia: neque deſcendet cum eo gloria ejus.
19 Quia anima ejus in vita ipſius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei.
20 Introibit uſque in progenies patrum ſuorum: & uſque in æternum non videbit lumen.
21 Homo cum in honore eſſet, non intellexit: comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis.

1 Pſal-

1 Pſalmus Aſaph. XLIX.

DEus deorum Dominus locutus
eſt: & vocavit terram,
A ſolis ortu uſque ad occaſum:
2 Ex Sion ſpecies decoris ejus.
3 Deus manifeſte veniet: Deus no-
ſter & non ſilebit.
Ignis in conſpectu ejus exardeſcet:
& in circuitu ejus tempeſtas valida.
4 Advocabit cælum deſurſum: &
terram diſcernere populum ſuum.
5 Congregate illi ſanctos ejus: qui
ordinant teſtamentum ejus ſuper ſa-
crificia.
6 Et annuntiabunt cæli juſtitiam
ejus: quoniam Deus judex eſt.
7 Audi populus meus, & loquar:
Iſrael, & teſtificabor tibi: Deus Deus
tuus ego ſum.
8 Non in ſacrificiis tuis arguam te:
holocauſta autem tua in conſpectu
meo ſunt ſemper.
9 Non accipiam de domo tua vitu-
los: neque de gregibus tuis hircos.
10 Quoniam meæ ſunt omnes feræ
ſilvarum, jumenta in montibus &
boves.
11 Cognovi omnia volatilia cæli: &
pulchritudo agri mecum eſt.
12 Si eſuriero, non dicam tibi: meus
eſt enim orbis terræ, & plenitudo
ejus.
13 Numquid manducabo carnes
taurorum? aut ſanguinem hirco-
rum potabo?
14 Immola Deo ſacrificium laudis:
& redde Altiſſimo vota tua.
15 Et invoca me in die tribulatio-
nis: eruam te, & honorificabis me.
16 Peccatori autem dixit Deus:
Quare tu enarras juſtitias meas, &
aſſumis teſtamentum meum per os
tuum?
17 Tu vero odiſti diſciplinam: &
projeciſti ſermones meos retrorſum.
18 Si videbas furem, currebas cum
eo: & cum adulteris portionem tu-
am ponebas.
19 Os tuum abundavit malitia: &
lingua tua concinnabat dolos.
20 Sedens adverſus fratrem tuum
loquebaris, & adverſus filium ma-
tris tuæ ponebas ſcandalum:
21 Hæc feciſti, & tacui.
Exiſtimaſti inique quod ero tui ſi-
milis: arguam te, & ſtatuam con-
tra faciem tuam.
22 Intelligite hæc qui obliviſcimi-
ni Deum: nequando rapiat, & non
ſit qui eripiat.
23 Sacrificium laudis honorificabit
me: & illic iter, quo oſtendam illi
ſalutare Dei.

1 In finem, Pſalmus David,
2 Cum venit ad eum Nathan Pro-
pheta, quando intravit ad Bethſabee.
(2 *Reg.* 12.) L.

3 MIſerere mei Deus, ſecun-
dum magnam miſericor-
diam tuam:
Et ſecundum multitudinem mi-
ſerationum tuarum, dele iniquita-
tem meam.
4 Amplius lava me ab iniquitate
mea: & a peccato meo munda me.
5 Quoniam iniquitatem meam ego
cognoſco: & peccatum meum con-
tra me eſt ſemper.
6 Tibi ſoli peccavi, & malum coram
te feci: † ut juſtificeris in ſermonibus † *Rom.*
tuis, & vincas cum judicaris. 3. 4.
7 Ecce enim in iniquitatibus con-
ceptus ſum: & in peccatis concepit
me mater mea.
8 Ecce enim veritatem dilexiſti: in-
certa & occulta ſapientiæ tuæ mani-
feſtaſti mihi.
9 † Aſperges me hyſſopo, & mun- † *Lev.*
dabor: lavabis me, & ſuper nivem 14.
dealbabor. *Num.*
10 Auditui meo dabis gaudium & 19.
lætitiam: & exultabunt oſſa humi-
liata.
11 Averte faciem tuam a peccatis
meis: & omnes iniquitates meas dele.
12 Cor mundum crea in me Deus:
& ſpiritum rectum innova in viſce-
ribus meis.
13 Ne projicias me a facie tua: & ſpi-
ritum ſanctū tuum ne auferas a me.
14 Redde mihi lętitiam ſalutaris tui:
& ſpiritu principali confirma me.
15 Docebo iniquos vias tuas: & im-
pii ad te convertentur.
16 Libera me de ſanguinibus Deus,
Deus ſalutis meæ: & exultabit lin-
gua mea juſtitiam tuam.
17 Domine, labia mea aperies: &
os meum annuntiabit laudem tuam.
18 Quoniam ſi voluiſſes ſacrifi-
cium, dediſſem utique: holocau-
ſtis non delectaberis.
19 Sacrificium Deo ſpiritus contri-
bulatus: cor contritum & humilia-
tum Deus non deſpicies.
20 Benigne fac Domine in bona vo-
luntate tua Sion: ut ędificentur mu-
ri Jeruſalem.

21 Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes,& holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

1 In finem, Intellectus David,
2 Cum venit Doeg Idumæus, & nuntiavit Sauli: Venit David in domum Achimelech.

(1 *Reg.* 22. 9.) LI.

3 QUid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?
4 Tota die injustitiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum.
5 Dilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui æquitatem.
6 Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa.
7 Propterea Deus destruet te in finem: evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo; & radicem tuam de terra viventium.
8 Videbunt justi, & timebunt, & super eum ridebunt, & dicent:
9 Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorem suum:
Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: & prævaluit in vanitate sua.
10 Ego autem, sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei in æternum, & in sæculum sæculi.
11 Confitebor tibi in sæculum quia fecisti: & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

1 In finem, pro Maeleth intelligentiæ David. LII.

DIxit † insipiens in corde suo: Non est Deus. († *Psal.* 13. 1.)
2 Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.
3 † Deus de cælo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens, aut requirens Deum. († *Psal.* 13. 2.)
4 † Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. († *Rom.* 3. 12.)
5 Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?
6 Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.
Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.
7 Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum converterit Deus captivitatem plebis suæ, exultabit Jacob, & lætabitur Israel.

In finem,
1 In carminibus intellectus David,
2 Cum venissent Ziphæi, & dixissent ad Saul: Nonne David absconditus est apud nos?
(1 *Reg.* 23. 19. & 26. 1.) LIII.

3 DEus in nomine tuo salvum me fac: & in virtute tua judica me.
4 Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.
5 Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, & fortes quæsierunt animam meam: & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.
6 Ecce enim Deus adjuvat me: & Dominus susceptor est animæ meæ.
7 Averte mala inimicis meis: & in veritate tua disperde illos.
8 Voluntarie sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine: quoniam bonum est.
9 Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: & super inimicos meos despexit oculus meus.

1 In finem, in carminibus intellectus David. LIV.

2 EXaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam:
3 Intende mihi, & exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione mea: & conturbatus sum
4 A voce inimici, & a tribulatione peccatoris.
Quoniam declinaverunt in me iniquitates: & in ira molesti erant mihi.
5 Cor meum conturbatum est in me: & formido mortis cecidit super me.
6 Timor & tremor venerunt super me: & contexerunt me tenebræ.
7 Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?
8 Ecce elongavi fugiens: & mansi in solitudine.
9 Expectabam eum, qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus, & tempestate.

10 Præ-

10 Præcipita Domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate.
11 Die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas: & labor in medio ejus,
12 Et injustitia.
Et non defecit de plateis ejus usura, & dolus.
13 Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.
Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo.
14 Tu vero homo unanimis, dux meus, & notus meus:
15 Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavimus cum consensu.
16 Veniat mors super illos: & descendant in infernum viventes:
Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum: in medio eorum.
17 Ego autem ad Deum clamavi: & Dominus salvabit me.
18 Vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo: & exaudiet vocem meam.
19 Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.
20 Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui est ante sæcula.
Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum:
21 Extendit manum suam in retribuendo.
Contaminaverunt testamentum ejus,
22 Divisi sunt ab ira vultus ejus: & appropinquavit cor illius.
Molliti sunt sermones ejus super oleum: & ipsi sunt jacula.
Mat. 25. *Luc.* 12. 1. *Petr.* 7. 23 † Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem justo.
24 Tu vero Deus deduces eos, in puteum interitus.
Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.

In finem,

1 Pro populo, qui a Sanctis longe factus est, David in tituli inscriptionem, cum tenuerunt eum Allophyli in Geth.

(1 *Reg.* 21. 12.) LV.

2 Miserere mei Deus, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me.
3 Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me.
4 Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.
5 In Deo laudabo sermones meos, in Deo speravi: non timebo quid faciat mihi caro.
6 Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum, in malum.
7 Inhabitabunt, & abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt.
Sicut sustinuerunt animam meam,
8 Pro nihilo salvos facies illos: in ira populos confringes.
Deus,
9 Vitam meam annuntiavi tibi: posuisti lacrymas meas in conspectu tuo.
Sicut & in promissione tua:
10 Tunc convertentur inimici mei retrorsum:
In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam Deus meus es.
11 In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem: in Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo.
12 In me sunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi.
13 Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

In finem.

1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, cum fugeret a facie Saul in speluncam.

(2 *Reg.* 22. 1. & 24. 4.) LVI.

2 Miserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.
Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.
3 Clamabo ad Deum altissimum: Deum qui benefecit mihi.
4 Misit de cælo, & liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me.
Misit Deus misericordiam suam, & veritatem suam,
5 Et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus.
Filii hominum dentes eorum arma & sagittæ: & lingua eorum gladius acutus.
6 Exaltare super cælos Deus: & in omnem terram gloria tua.

7 Laqueum paraverunt pedibus meis : & incurvaverunt animam meam.
Foderunt ante faciem meam foveam : & inciderunt in eam.
8 Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & psalmum dicam.
9 Exurge gloria mea, exurge psalterium & cithara : exurgam diluculo.
10 Confitebor tibi in populis Domine: & psalmum dicam tibi in gentibus:
11 Quoniam magnificata est usque ad cælos misericordia tua, & usque ad nubes veritas tua.
12 Exaltare super cælos Deus: & super omnem terram gloria tua.

In finem,
1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem. LVII.
2 SI vere utique justitiam loquimini: recta judicate filii hominum.
3 Etenim in corde iniquitates operamini : in terra injustitias manus vestræ concinnant.
4 Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero : locuti sunt falsa.
5 Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas,
6 Quæ non exaudiet vocem incantantium: & venefici incantantis sapienter.
7 Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum : molas leonum confringet Dominus.
8 Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmentur.
9 Sicut cera, quę fluit, auferentur: supercecidit ignis, & non viderunt solem.
10 Priusquam intelligerent spinæ vestræ rhamnum : sicut viventes, sic in ira absorbet eos.
11 Lætabitur justus cum viderit vindictam : manus suas lavabit in sanguine peccatoris.
12 Et dicet homo : Si utique est fructus justo : utique est Deus judicans eos in terra.

In finem,
1 Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, & custodivit domum ejus, ut eum interficeret.
(*Reg.* 19. 11.) LVIII.
2 ERipe me de inimicis meis Deus: & ab insurgentibus in me libera me.
3 Eripe me de operantibus iniquitatem: & de viris sanguinum salva me.
4 Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes.
5 Neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine: sine iniquitate cucurri, & direxi.
6 Exurge in occursum meum, & vide: & tu Domine Deus virtutum, Deus Israel,
Intende ad visitandas omnes gentes : non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem.
7 Convertentur ad vesperam : & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem.
8 Ecce loquentur in ore suo, & gladius in labiis eorum : quoniam quis audivit?
9 Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum deduces omnes gentes.
10 Fortitudinem meam ad te custodiam, quia Deus susceptor meus es.
11 Deus meus, misericordia ejus præveniet me.
12 Deus ostendet mihi super inimicos meos, ne occidas eos: nequando obliviscantur populi mei.
Disperge illos in virtute tua : & depone eos protector meus Domine.
13 Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum : & comprehendantur in superbia sua.
Et de execratione & mendacio annuntiabuntur
14 In consummatione: in ira consummationis, & non erunt.
Et scient quia Deus dominabitur Jacob: & finium terræ.
15 Convertentur ad vesperam & famem patientur ut canes : & circuibunt civitatem.
16 Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati, & murmurabunt.
17 Ego autem cantabo fortitudinem tuam : & exultabo mane misericordiam tuam.
Quia factus es susceptor meus, & refugium meum, in die tribulationis meæ.

18 Adjutor meus tibi pſallam, quia
Deus ſuſceptor meus es: Deus meus
miſericordia mea.

In finem,

1 Pro his qui immutabuntur, in
tituli inſcriptionem ipſi David in
doctrinam,
2 Cum ſuccendit Meſopotamiam
Syriæ, & Sobal, & convertit Joab,
& percuſſit Idumæam in valle Salinarum
duodecim millia.

(2 *Reg.* 8. 1. *&* 10. 7. *&* 1 *Par.* 18. 1.)

LIX.

3 DEus repuliſti nos, & deſtruxiſti
nos: iratus es, & miſertus
es nobis.
4 Commoviſti terram, & conturbaſti
eam: ſana contritiones ejus,
quia commota eſt.
5 Oſtendiſti populo tuo dura: potaſti
nos vino compunctionis.
6 Dediſti metuentibus te ſignificationem:
ut fugiant a facie arcus:
Ut liberentur dilecti tui:
7 Salvum fac dextera tua, & exaudi
me.
8 Deus locutus eſt in ſancto ſuo: Lætabor,
& partibor Sichimam: & convallem
tabernaculorum metibor.
9 Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes:
& Ephraim fortitudo capitis
mei.
Juda rex meus:
10 Moab olla ſpei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum
meum: mihi alienigenæ
ſubditi ſunt.
11 Quis deducet me in civitatem
munitam? quis deducet me uſque
in Idumæam?
12 Nonne tu Deus, qui repuliſti
nos: & non egredieris Deus in virtutibus
noſtris?
13 Da nobis auxilium de tribulatione:
quia vana ſalus hominis.
14 In Deo faciemus virtutem: & ipſe
ad nihilum deducet tribulantes nos.

In finem,

1 In Hymnis David. LX.

2 EXaudi Deus deprecationem
meam: intende orationi meę.
3 A finibus terræ ad te clamavi:
dum anxiaretur cor meum, in petra
exaltaſti me.
Deduxiſti me,
4 Quia factus es ſpes mea: turris
fortitudinis a facie inimici.
5 Inhabitabo in tabernaculo tuo
in ſæcula: protegar in velamento
alarum tuarum.
6 Quoniam tu Deus meus exaudiſti
orationem meam: dediſti hereditatem
timentibus nomen tuum.
7 Dies ſuper dies regis adjicies: annos
ejus uſque in diem generationis
& generationis.
8 Permanet in æternum in conſpectu
Dei: miſericordiam & veritatem
ejus quis requiret?
9 Sic pſalmum dicam nomini tuo
in ſæculum ſæculi: ut reddam vota
mea de die in diem.

In finem,

1 Pro Idithun, Pſalmus David.

LXI.

2 NOnne Deo ſubjecta erit anima
mea? ab ipſo enim ſalutare
meum.
3 Nam & ipſe Deus meus, & ſalutaris
meus: ſuſceptor meus, non
movebor amplius.
4 Quouſque irruitis in hominem?
interficitis univerſi vos: tamquam
parieti inclinato & maceriæ depulſę?
5 Verumtamen pretium meum cogitaverunt
repellere: cucurri in ſiti:
ore ſuo benedicebant, & corde
ſuo maledicebant.
6 Verumtamen Deo ſubjecta eſto
anima mea: quoniam ab ipſo patientia
mea.
7 Quia ipſe Deus meus, & ſalvator
meus: adjutor meus, non emigrabo.
8 In Deo ſalutare meum, & gloria
mea: Deus auxilii mei, & ſpes
mea in Deo eſt.
9 Sperate in eo omnis congregatio
populi, effundite coram illo corda
veſtra: Deus adjutor noſtri in æternum.
10 Verumtamen vani filii hominum,
mendaces filii hominum in
ſtateris: ut decipiant ipſi de vanitate
in idipſum.
11 Nolite ſperare in iniquitate, &
rapinas nolite concupiſcere: divitiæ
ſi affluant, nolite cor apponere.
12 Semel locutus eſt Deus, duo hæc
audivi, quia poteſtas Dei eſt,
13 Et tibi Domine miſericordia:
† quia tu redes unicuique juxta opera
ſua. † *Mat.* 16. 27. *Rom.* 2. 6. 1 *Cor.* 3. 8. *Gal.* 6. 5.

Pſalmus David,

1 Cum eſſet in deſerto Idumææ.

(1 *Reg.* 22. 5.) LXII.

2 DEus Deus meus ad te de luce
vigilo.
Sitivit in te anima mea, quam
multipliciter tibi caro mea.

3 In terra deserta, & invia, & inaquosa: sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.

4 Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

5 Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo levabo manus meas.

6 Sicut adipe & pinguedine repleatur anima mea: & labiis exultationis laudabit os meum.

7 Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te:

8 Quia fuisti adjutor meus.

Et in velamento alarum tuarum exultabo,

9 Adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.

10 Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ:

11 Tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.

12 Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui jurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

In finem,

1 Psalmus David. LXIII.

2 EXaudi Deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam.

3 Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem.

4 Quia exacuerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram,

5 Ut sagittent in occultis immaculatum.

6 Subito sagittabunt eum, & non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Narraverunt ut absconderent laqueos: dixerunt: Quis videbit eos?

7 Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio.

Accedet homo ad cor altum:

8 Et exaltabitur Deus.

Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum:

9 Et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.

Conturbati sunt omnes qui videbant eos:

10 Et timuit omnis homo.

Et annuntiaverunt opera Dei: & facta ejus intellexerunt.

11 Lætabitur justus in Domino, & sperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

In finem, Psalmus David,

1 Canticum Jeremiæ & Ezechielis populo transmigrationis, cum inciperent exire. LXIV.

2 TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi reddetur votum in Jerusalem.

3 Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

4 Verba iniquorum prævaluerunt super nos: & impietatibus nostris tu propitiaberis.

5 Beatus, quem elegisti, & assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum,

6 Mirabile in æquitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, & in mari longe.

7 Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia:

8 Qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes,

9 Et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini & vespere delectabis.

10 Visitasti terram & inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio ejus.

11 Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in stillicidiis ejus lætabitur germinans.

12 Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & campi tui replebuntur ubertate.

13 Pinguescent speciosa deserti: & exultatione colles accingentur.

14 Induti sunt arietes ovium, & valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

In finem,

1 Canticum Psalmi resurrectionis. LXV.

JUbilate Deo omnis terra,

2 Psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus.

3 Dicite Deo, quam terribilia sunt opera tua Domine! in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.

4 Omnis terra adoret te, & psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.

5 Venite, & videte opera Dei: terribilis in consiliis super filios hominum.

6 Qui convertit mare in aridam, in
flumine pertransibunt pede: ibi læ-
tabimur in ipso.
7 Qui dominatur in virtute sua in
æternum, oculi ejus super gentes re-
spiciunt: qui exasperant non exal-
tentur in semetipsis.
8 Benedicite gentes Deum nostrum:
& auditam facite vocem laudis ejus.
9 Qui posuit animam meam ad vi-
tam: & non dedit in commotionem
pedes meos.
10 Quoniam probasti nos Deus:
igne nos examinasti, sicut examina-
tur argentum.
11 Induxisti nos in laqueum, po-
suisti tribulationes in dorso nostro:
12 Imposuisti homines super capi-
ta nostra.
Transivimus per ignem & aquam:
& eduxisti nos in refrigerium.
13 Introibo in domum tuam in ho-
locaustis: reddam tibi vota mea,
14 Quæ distinxerunt labia mea.
Et locutum est os meum, in tribu-
latione mea.
15 Holocausta medullata offeram
tibi cum incenso arietum: offeram
tibi boves cum hircis.
16 Venite, audite, & narrabo,
omnes qui timetis Deum, quanta
fecit animæ meæ.
17 Ad ipsum ore meo clamavi, &
exaltavi sub lingua mea.
18 Iniquitatem si aspexi in corde
meo, non exaudiet Dominus,
19 Propterea exaudivit Deus, &
attendit voci deprecationis meæ.
20 Benedictus Deus, qui non amo-
vit orationem meam, & misericor-
diam suam a me.

In finem,
1 In hymnis, Psalmus Cantici
David. LXVI.

2 DEus misereatur nostri, &
benedicat nobis: illuminet
vultum suum super nos, & miserea-
tur nostri.
3 Ut cognoscamus in terra viam
tuam, in omnibus gentibus salutare
tuum.
4 Confiteantur tibi populi Deus:
confiteantur tibi populi omnes.
5 Lætentur & exultent gentes: quo-
niam judicas populos in æquitate, &
gentes in terra dirigis.
6 Confiteantur tibi populi Deus:
confiteantur tibi populi omnes:
7 Terra dedit fructum suum.
Benedicat nos Deus, Deus noster,
8 Benedicat nos Deus: & metuant
eum omnes fines terræ.

In finem,
1 Psalmus Cantici ipsi David.
LXVII.

2 EXurgat Deus, & dissipentur
inimici ejus: & fugiant qui
oderunt eum, a facie ejus.
3 Sicut deficit fumus, deficiant: sic-
ut fluit cera a facie ignis, sic pereant
peccatores a facie Dei.
4 Et justi epulentur, & exultent
in conspectu Dei: & delectentur in
lætitia.
5 Cantate Deo, psalmum dicite no-
mini ejus: iter facite ei, qui ascendit
super occasum: Dominus nomen illi.
Exultate in conspectu ejus, turba-
buntur a facie ejus,
6 Patris orphanorum, & judicis
viduarum.
Deus in loco sancto suo:
7 Deus qui inhabitare facit unius
moris in domo:
Qui educit vinctos in fortitudine,
similiter eos qui exasperant, qui ha-
bitant in sepulcris.
8 Deus cum egredereris in conspe-
ctu populi tui, cum pertransires in
deserto:
9 Terra mota est, etenim cæli di-
stillaverunt a facie Dei Sinai, a facie
Dei Israel.
10 Pluviam voluntariam segregabis
Deus hereditati tuæ: & infirmata
est, tu vero perfecisti eam.
11 Animalia tua habitabunt in ea:
parasti in dulcedine tua pauperi
Deus.
12 Dominus dabit verbum evange-
lizantibus, virtute multa.
13 Rex virtutum dilecti dilecti: &
speciei domus dividere spolia.
14 Si dormiatis inter medios cleros,
pennæ columbæ deargentatæ, & po-
steriora dorsi ejus in pallore auri.
15 Dum discernit cælestis reges super
eam, nive dealbabuntur in Selmon:
16 Mons Dei, mons pinguis.
Mons coagulatus, mons pinguis:
17 Ut quid suspicamini montes
coagulatos?
Mons, in quo beneplacitum est
Deo habitare in eo: etenim Domi-
nus habitabit in finem.
18 Currus Dei decem millibus mul-
tiplex, millia lætantium: Dominus
in eis in Sina in sancto.
19 Ascendisti in altum, cepisti capti- *Ephes.*
vitatē: accepisti dona in hominibus: *4. 8.*

Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum.
20 Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.
21 Deus noster, Deus salvos faciendi: & Domini Domini exitus mortis.
22 Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.
23 Dixit Dominus: Ex Basan convertam, convertam in profundum maris:
24 Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipso.
25 Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei: regis mei qui est in sancto.
26 Prævenerunt principes conjuncti psallentibus, in medio juvencularum tympanistriarum.
27 In ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel.
28 Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu.
Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.
29 Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.
30 A templo tuo in Jerusalem, tibi offerent reges munera.
31 Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento.
Dissipa gentes, quæ bella volunt:
32 Venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo.
33 Regna terræ, cantate Deo: psallite Domino: psallite Deo,
34 Qui ascendit super cælum cæli, ad orientem.
Ecce dabit voci suę vocem virtutis.
35 Date gloriam Deo super Israel, magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus.
36 Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem, & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.

1 In finem, pro iis qui commutabuntur, David. LXVIII.

2 SAlvum me fac Deus: quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam.
3 Infixus sum in limo profundi: & non est substantia.
Veni in altitudinem maris: & tempestas demersit me.
4 Laboravi clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.
5 Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.
Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei injuste: quæ non rapui, tunc exolvebam.
6 Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea a te non sunt abscondita.
7 Non erubescant in me qui expectant te Domine, Domine virtutum.
Non confundantur super me qui quærunt te, Deus Israel.
8 Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam.
9 Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filiis matris meę.
10 † Quoniam zelus domus tuæ comedit me: & † opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt super me. † *Joan.* 2. 17. † *Rom.* 15. 3.
11 Et operui in jejunio animam meam: & factum est in opprobrium mihi.
12 Et posui vestimentum meum cilicium: & factus sum illis in parabolam.
13 Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: & in me psallebant qui bibebant vinum.
14 Ego vero orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus.
In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me, in veritate salutis tuæ.
15 Eripe me de luto, ut non infigar: libera me ab iis qui oderunt me, & de profundis aquarum.
16 Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os suum.
17 Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.
18 Et ne avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me.
19 Intende animæ meæ, & libera eam: propter inimicos meos eripe me.
20 Tu scis improperium meum, & confusionem meam, & reverentiam meam.
21 In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium expectavit cor meum, & miseriam.

Et sustinui qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inveni.
† Mat. 27. 48. 22 † Et dederunt in escam meam fel: & in siti mea potaverunt me aceto.
† Rom. 11. 9. 23 † Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones, & in scandalum.
24 Obscurentur oculi eorum ne videant: & dorsum eorum semper incurva.
25 Effunde super eos iram tuam: & furor iræ tuæ comprehendat eos.
† Act. 1. 20. 26 † Fiat habitatio eorum deserta: & in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.
27 Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: & super dolorem vulnerum meorum addiderunt.
28 Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: & non intrent in justitiam tuam.
29 Deleantur de Libro viventium: & cum justis non scribantur.
30 Ego sum pauper & dolens: salus tua Deus suscepit me.
31 Laudabo nomen Dei cum cantico: & magnificabo eum in laude,
32 Et placebit Deo super vitulum novellum, cornua producentem & ungulas.
33 Videant pauperes & lætentur: quærite Deum, & vivet anima vestra:
34 Quoniam exaudivit pauperes Dominus: & vinctos suos non despexit.
35 Laudent illum cæli & terra, mare, & omnia reptilia in eis.
36 Quoniam Deus salvam faciet Sion: & ædificabuntur civitates Juda.
Et inhabitabunt ibi, & hereditate acquirent eam.
37 Et semen servorum ejus possidebit eam; & qui diligunt nomen ejus, habitabunt in ea.

1 In finem, Psalmus David,
In rememorationem, quod salvum fecerit eum Dominus. LXIX.

2 Deus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me festina.
3 Confundantur, & revereantur, qui quærunt animam meam.
4 Avertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala:
Avertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi: Euge, euge.
5 Exultent & lætentur in te omnes qui quærunt te, & dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.
6 Ego vero egenus, & pauper sum: Deus adjuva me.
Adjutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris.

1 Psalmus David,
Filiorum Jonadab, & priorum captivorum. LXX.

In te Domine speravi, non confundar in æternum:
2 In justitia tua libera me, & eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, & salva me.
3 Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum: ut salvum me facias,
Quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu.
4 Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis & iniqui:
5 Quoniam tu es patientia mea Domine: Domine spes mea a juventute mea.
6 In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris meæ tu es protector meus.
In te cantatio mea semper:
7 Tamquam prodigium factus sum multis: & tu adjutor fortis.
8 Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam.
9 Ne projicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.
10 Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum.
11 Dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum: quia non est qui eripiat.
12 Deus ne elongeris a me: Deus meus in auxilium meum respice.
13 Confundantur, & deficiant detrahentes animæ meæ: operiantur confusione, & pudore, qui quærunt mala mihi.
14 Ego autem semper sperabo: & adjiciam super omnem laudem tuam.
15 Os meum annuntiabit justitiam tuam; tota die salutare tuum.
Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini:
16 Domine memorabor justitiæ tuæ solius.
17 Deus docuisti me a juventute

mea: & usque nunc pronuntiabo
mirabilia tua.
18 Et usque in senectam & senium:
Deus ne derelinquas me,
Donec annuntiem brachium tuum
generationi omni, quæ ventura est:
Potentiam tuam,
19 Et justitiam tuam Deus usque in
altissima, quæ fecisti magnalia:
Deus quis similis tibi?
20 Quantas ostendisti mihi tribula-
tiones multas, & malas: & conver-
sus vivificasti me: & de abyssis terræ
iterum reduxisti me:
21 Multiplicasti magnificentiam
tuam: & conversus consolatus es me.
22 Nam & ego confitebor tibi in va-
sis psalmi veritatem tuam: Deus
psallam tibi in cithara, sanctus Israel.
23 Exultabunt labia mea cum can-
tavero tibi; & anima mea, quam
redemisti.
24 Sed & lingua mea tota die me-
ditabitur justitiam tuam: cum con-
fusi & reveriti fuerint qui quærunt
mala mihi.

1 Psalmus, In Salomonem. LXXI.

2 DEus judicium tuum regi da:
& justitiam tuā filio regis:
Judicare populum tuum in justi-
tia, & pauperes tuos in judicio.
3 Suscipiant montes pacem popu-
lo, & colles justitiam.
4 Judicabit pauperes populi, & sal-
vos faciet filios pauperum: & humi-
liabit calumniatorem.
5 Et permanebit cum sole, & ante
lunam, in generatione & generatio-
nem.
6 Descendet sicut pluvia in vellus:
& sicut stillicidia stillantia super
terram.
7 Orietur in diebus ejus justitia, &
abundantia pacis: donec auferatur
luna.
8 Et dominabitur a mari usque ad
mare: & a flumine usque ad termi-
nos orbis terrarum.
9 Coram illo procident Æthiopes:
& inimici ejus terram lingent.
10 Reges Tharsis, & insulæ mune-
ra offerent: reges Arabum, & Saba
dona adducent:
11 Et adorabunt eum omnes reges
terræ: omnes gentes servient ei:
12 Quia liberabit pauperem a po-
tente: & pauperem, cui non erat
adjutor.
13 Parcet pauperi & inopi: & ani-
mas pauperum salvas faciet.
14 Ex usuris & iniquitate redimet
animas eorum: & honorabile no-
men eorum coram illo.
15 Et vivet, & dabitur ei de auro A-
rabiæ, & adorabunt de ipso semper:
tota die benedicent ei.
16 Et erit firmamentum in terra in
summis montium, superextolletur
super Libanum fructus ejus: & flo-
rebunt de civitate sicut fęnum terrę.
17 Sit nomen ejus benedictum in
sæcula: ante Solem permanet no-
men ejus.
Et benedicentur in ipso omnes tri-
bus terræ: omnes gentes magnifica-
bunt eum.
18 Benedictus Dominus Deus Is-
rael, qui facit mirabilia solus:
19 Et benedictum nomen majesta-
tis ejus in æternum: & replebitur
majestate ejus omnis terra: fiat, fiat.
20 Defecerunt laudes David filii
Jesse.

1 Psalmus Asaph. LXXII.

QUam bonus Israel Deus his,
qui recto sunt corde!
2 Mei autem pæne moti sunt pedes:
pæne effusi sunt gressus mei.
3 Quia zelavi super iniquos, pacem
peccatorum videns.
4 Quia non est respectus morti eo-
rum: & firmamentum in plaga eo-
rum.
5 In labore hominum non sunt, &
cum hominibus non flagellabuntur:
6 Ideo tenuit eos superbia, operti
sunt iniquitate & impietate sua.
7 Prodiit quasi ex adipe iniquitas
eorum: transierunt in affectum cor-
dis.
8 Cogitaverunt, & locuti sunt ne-
quitiam: iniquitatem in excelso lo-
cuti sunt.
9 Posuerunt in cælum os suum: &
lingua eorum transivit in terra.
10 Ideo convertetur populus meus
hic: & dies pleni invenientur in eis.
11 Et dixerunt: Quomodo scit De-
us, & si est scientia in excelso?
12 Ecce ipsi peccatores, & abundan-
tes in sæculo, obtinuerunt divitias.
13 Et dixi: Ergo sine causa justifica-
vi cor meum, & lavi inter innocen-
tes manus meas:
14 Et fui flagellatus tota die, & ca-
stigatio mea in matutinis.
15 Si dicebam: Narrabo sic: ecce na-
tionem filiorum tuorum reprobavi.
16 Existimabam ut cognoscerem
hoc, labor est ante me:

17 Donec intrem in sanctuarium
Dei: & intelligam in novissimis eo-
rum.
18 Verumtamen propter dolos po-
suisti eis: dejecisti eos dum alleva-
rentur.
19 Quomodo facti sunt in desolatio-
nem, subito defecerunt: perierunt
propter iniquitatem suam.
20 Velut somnium surgentium Do-
mine, in civitate tua imaginem ipso-
rum ad nihilum rediges.
21 Quia inflammatum est cor me-
um, & renes mei commutati sunt:
22 Et ego ad nihilum redactus sum,
& nescivi.
23 Ut jumentum factus sum apud
te: & ego semper tecum.
24 Tenuisti manum dexteram me-
am: & in voluntate tua deduxisti me,
& cum gloria suscepisti me.
25 Quid enim mihi est in cælo? & a
te quid volui super terram?
26 Defecit caro mea, & cor meum:
Deus cordis mei, & pars mea Deus
in æternum.
27 Quia ecce, qui elongant se a te,
peribunt: perdidisti omnes, qui
fornicantur abs te.
28 Mihi autem adhærere Deo bo-
num est: ponere in Domino Deo
spem meam:
Ut annuntiem omnes prædicatio-
nes tuas, in portis filiæ Sion.
1 Intellectus Asaph. LXXIII.

UT quid Deus repulisti in finem:
iratus est furor tuus super o-
ves pascuæ tuæ?
2 Memor esto congregationis tuæ,
quam possedisti ab initio.
Redemisti virgam hereditatis tuæ:
mons Sion, in quo habitasti in eo.
3 Leva manus tuas in superbias eo-
rum in finem: quanta malignatus
est inimicus in sancto!
4 Et gloriati sunt qui oderunt te,
in medio solemnitatis tuæ.
Posuerunt signa sua, signa:
5 Et non cognoverunt sicut in exi-
tu super summum.
Quasi in silva lignorum securibus
6 Exciderunt januas ejus in idipsum:
in securi & ascia dejecerunt eam.
7 † Incenderunt igni sanctuarium (†4 Reg. 25. 9.)
tuum: in terra polluerunt taberna-
culum nominis tui.
8 Dixerunt in corde suo cognatio
eorum simul: Quiescere faciamus
omnes dies festos Dei a terra.
9 Signa nostra non vidimus, jam
non est propheta: & nos non cogno-
scet amplius.
10 Usquequo Deus improperabit
inimicus: irritat adversarius nomen
tuum in finem?
11 Ut quid avertis manum tuam,
& dexteram tuam, de medio sinu
tuo in finem?
12 † Deus autem rex noster ante (†Luc. 1. 68.)
sæcula, operatus est salutem in me-
dio terræ.
13 Tu confirmasti in virtute tua
mare: contribulasti capita draco-
num in aquis.
14 Tu confregisti capita draconis:
dedisti eum escam populis Æthiopũ.
15 Tu dirupisti fontes, & torren-
tes: tu siccasti fluvios Ethan.
16 Tuus est dies, & tua est nox: tu
fabricatus es auroram & solem.
17 Tu fecisti omnes terminos terræ:
æstatem & ver tu plasmasti ea.
18 Memor esto hujus, inimicus im-
properavit Domino: & populus in-
sipiens incitavit nomen tuum.
19 Ne tradas bestiis animas confi-
tentes tibi: & animas pauperum
tuorum ne obliviscaris in finem.
20 Respice in testamentum tuum:
quia repleti sunt, qui obscurati sunt
terræ domibus iniquitatum.
21 Ne avertatur humilis factus con-
fusus: pauper & inops laudabunt no-
men tuum.
22 Exurge Deus, judica causam
tuam: memor esto improperiorum
tuorum, eorum quæ ab insipiente
sunt tota die.
23 Ne obliviscaris voces inimico-
rum tuorum: superbia eorum, qui te
oderunt, ascendit semper.
1 In finem, Ne corrumpas, Psalmus
Cantici Asaph. LXXIV.

2 CONfitebimur tibi Deus: con-
fitebimur, & invocabimus
nomen tuum.
Narrabimus mirabilia tua:
3 Cum accepero tempus, ego justi-
tias judicabo.
4 Liquefacta est terra, & omnes qui
habitant in ea: ego confirmavi co-
lumnas ejus.
5 Dixi iniquis: Nolite inique age-
re: & delinquentibus: Nolite exalta-
re cornu.
6 Nolite extollere in altum cornu
vestrum: nolite loqui adversus Deũ
iniquitatem.
7 Quia neque ab oriente, neque ab
occidente, neq; a desertis montibus:

8 Quoniam Deus judex est.
Hunc humiliat, & hunc exaltat:
9 Quia calix in manu Domini vini meri plenus misto.
Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen fæx ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.
10 Ego autem annuntiabo in sæculum: cantabo Deo Jacob.
11 Et omnia cornua peccatorum confringam: & exaltabuntur cornua justi.

1 In finem, in Laudibus, Psalmus Asaph.
Canticum ad Assyrios. LXXV.

2 NOtus in Judæa Deus: in Israel magnum nomen ejus:
3 Et factus est in pace locus ejus: & habitatio ejus in Sion.
4 Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium, & bellum.
5 Illuminans tu mirabiliter a montibus æternis:
6 Turbati sunt omnes insipientes corde.
Dormierunt somnum suum: & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.
7 Ab increpatione tua Deus Jacob dormitaverunt qui ascenderunt equos.
8 Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex tunc ira tua.
9 De cælo auditum fecisti judicium: terra tremuit & quievit,
10 Cum exurgeret in judicium Deus, ut salvos faceret omnes mansuetos terræ.
11 Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi.
12 Vovete, & reddite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu ejus affertis munera.
Terribili
13 Et ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

1 In finem, pro Idithun, Psalmus Asaph. LXXVI.

2 VOce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Deum, & intendit mihi.
3 In die tribulationis meæ Deum exquisivi, manibus meis nocte contra eum: & non sum deceptus.
Renuit consolari anima mea,
4 Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum: & defecit spiritus meus.
5 Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus sum, & non sum locutus.
6 Cogitavi dies antiquos: & annos æternos in mente habui.
7 Et meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.
8 Numquid in æternum projiciet Deus: aut non apponet ut complacitior sit adhuc?
9 Aut in finem misericordiam suam abscindet, a generatione in generationem?
10 Aut obliviscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?
11 Et dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi.
12 Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum,
13 Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in adinventionibus tuis exercebor.
14 Deus in sancto via tua: quis Deus magnus sicut Deus noster?
15 Tu es Deus qui facis mirabilia.
Notam fecisti in populis virtutem tuam:
16 Redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Jacob, & Joseph.
17 Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: & timuerunt, & turbatæ sunt abyssi.
18 Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes.
Etenim sagittæ tuæ transeunt:
19 Vox tonitrui tui in rota.
Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ: cōmota est & cōtremuit terra.
20 In mari via tua, & semitæ tuæ in aquis multis: & vestigia tua non cognoscentur.
21 † Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moysi & Aaron. † *Exod.* 14. 29.

1 Intellectus Asaph. LXXVII.

ATtendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei.
2 Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.
3 Quāta audivimus & cognovimus ea: & patres nostri narraverunt nobis.
4 Non sunt occultata a filiis eorum, in generatione altera.
Narrantes laudes Domini, & virtutes ejus, & mirabilia ejus quæ fecit.
5 Et suscitavit testimonium in Jacob: & legem posuit in Israel.
Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis:

6 Ut cognoſcat generatio altera.
Filii qui naſcentur, & exurgent,
& narrabunt filiis ſuis:
7 Ut ponant in Deo ſpem ſuam, &
non obliviſcantur operum Dei: &
mandata ejus exquirant.
8 Ne fiant ſicut patres eorum, ge-
neratio prava & exaſperans;
Generatio, quæ non direxit cor
ſuum: & non eſt creditus cum Deo
ſpiritus ejus.
9 Filii Ephrem intendentes & mit-
tentes arcum, converſi ſunt in die
belli.
10 Non cuſtodierunt teſtamentum
Dei: & in lege ejus noluerunt am-
bulare.
11 Et obliti ſunt benefactorum ejus,
& mirabilium ejus quæ oſtendit
eis.
12 Coram patribus eorum fecit mi-
rabilia in terra Ægypti, in campo
Taneos.
† Exod 13 † Interrupit mare, & perduxit
14. 22. eos: & ſtatuit aquas quaſi in utre.
14 Et deduxit eos in nube diei: &
† Exod tota nocte in illuminatione ignis.
17. 6. 15 † Interrupit petram in eremo:
Pſalm. & adaquavit eos velut in abyſſo
104. 41. multa.
16 Et eduxit aquam de petra: &
deduxit tamquam flumina aquas.
17 Et appoſuerunt adhuc peccare
ei: in iram excitaverunt Excelſum
in inaquoſo.
18 Et tentaverunt Deum in cordi-
bus ſuis: ut peterent eſcas animabus
ſuis.
19 Et male locuti ſunt de Deo: di-
xerunt: Numquid poterit Deus pa-
rare menſam in deſerto?
20 Quoniam percuſſit petram, &
fluxerunt aquæ, & torrentes inun-
daverunt.
Numquid & panem poterit dare,
aut parare menſam populo ſuo?
† Num 21 † Ideo audivit Dominus, & diſ-
11. 1. tulit: & ignis accenſus eſt in Jacob,
& ira aſcendit in Iſrael:
22 Quia non crediderunt in Deo,
nec ſperaverunt in ſalutari ejus.
23 Et mandavit nubibus deſuper,
& januas cæli aperuit.
† Exod 24 † Et pluit illis manna ad man-
16. 4. ducandum, & panem cæli dedit eis.
Num. 25 † Panem angelorum manduca-
11. 7. vit homo: cibaria miſit eis in abun-
† Joan. dantia.
6. 31. 26 † Tranſtulit Auſtrum de cælo:
1 Cor. & induxit in virtute ſua Africum.
10. 3.

27 Et pluit ſuper eos ſicut pulve- † Num
rem carnes: & ſicut arenam maris 11. 31.
volatilia pennata.
28 Et ceciderunt in medio caſtro-
rum eorum, circa tabernacula eo-
rum.
29 Et manducaverunt & ſaturati
ſunt nimis, & deſiderium eorum
attulit eis:
30 Non ſunt fraudati a deſiderio
ſuo.
† Adhuc eſcæ eorum erant in ore † Num
ipſorum: 11. 33.
31 Et ira Dei aſcendit ſuper eos.
Et occidit pingues eorum, & ele-
ctos Iſrael impedivit.
32 In omnibus his peccaverunt ad-
huc: & non crediderunt in mirabi-
libus ejus.
33 Et defecerunt in vanitate dies
eorum: & anni eorum cum feſtina-
tione.
34 Cum occideret eos, quærebant
eum: & revertebantur, & diluculo
veniebant ad eum.
35 Et rememorati ſunt, quia Deus
adjutor eſt eorum: & Deus excelſus
redemptor eorum eſt.
36 Et dilexerunt eum in ore ſuo,
& lingua ſua mentiti ſunt ei:
37 Cor autem eorum non erat re-
ctum cum eo: nec fideles habiti ſunt
in teſtamento ejus.
38 Ipſe autem eſt miſericors, &
propitius fiet peccatis eorum: & non
diſperdet eos.
Et abundavit ut averteret iram
ſuam: & non accendit omnem iram
ſuam:
39 Et recordatus eſt quia caro ſunt:
ſpiritus vadens, & non rediens.
40 Quoties exacerbaverunt eum in
deſerto, in iram concitaverunt eum
in inaquoſo?
41 Et converſi ſunt, & tentaverunt
Deum: & ſanctum Iſrael exacerba-
verunt.
42 Non ſunt recordati manus ejus,
die qua redemit eos de manu tribu-
lantis.
43 Sicut poſuit in Ægypto ſigna ſua,
& prodigia ſua in campo Taneos.
44 † Et convertit in ſanguinem flu- † Exod.
mina eorum, & imbres eorum, ne 7. 20.
biberent. † Exod.
45 † Miſit in eos cœnomyiam, & 8. 16.
comedit eos: & ranam, & diſperdi- 24.
dit eos. † Exod.
46 † Et dedit ærugini fructus eo- 10. 15.
rum, & labores eorum locuſtæ.

47 † Et

† *Exod.* 9. 25. 47 † Et occidit in grandine vineas
eorum, & moros eorum in pruina.
48 Et tradidit grandini jumenta
eorum, & possessionem eorum igni.
49 Misit in eos iram indignationis
suæ, indignationem, & iram, & tri-
bulationem, immissiones per ange-
los malos.
50 Viam fecit semitæ iræ suæ, non
pepercit a morte animabus eorum:
† *Exod.* 12. 29. & jumenta eorum in morte cōclusit.
51 † Et percussit omne primogeni-
tum in terra Ægypti: primitias om-
nis laboris eorum in tabernaculis
Cham.
52 Et abstulit sicut oves populum
suum: & perduxit eos tamquam gre-
gem in deserto.
53 Et deduxit eos in spe, & non ti-
† *Exod.* 14. 27. muerunt: † & inimicos eorum ope-
ruit mare.
54 Et induxit eos in montem san-
ctificationis suæ; montem, quem
acquisivit dextera ejus.
† *Jos.* 13. 7. Et ejecit a facie eorum gentes: &
† sorte divisit eis terram in funiculo
distributionis.
55 Et habitare fecit in tabernaculis
eorum tribus Israel.
56 Et tentaverunt, & exacerbave-
runt Deum excelsum: & testimonia
ejus non custodierunt.
57 Et averterunt se, & non serva-
verunt pactum: quemadmodum pa-
tres eorum, conversi sunt in arcum
pravum.
58 In iram concitaverunt eum in
collibus suis: & in sculptilibus suis
ad æmulationem eum provocave-
runt.
59 Audivit Deus, & sprevit: & ad
† 1 *Reg.* 4. 4. *Jerem.* 7. 12. nihilum redegit valde Israel.
60 † Et repulit tabernaculum Silo,
tabernaculum suum, ubi habitavit
in hominibus.
61 Et tradidit in captivitatem vir-
tutem eorum: & pulcritudinem eo-
rum in manus inimici.
62 Et conclusit in gladio populum
suum: & hereditatem suam sprevit.
63 Juvenes eorum comedit ignis: &
virgines eorum non sunt lamenta-
tæ.
64 Sacerdotes eorum in gladio ce-
ciderunt: & viduæ eorum non plo-
rabantur.
65 Et excitatus est tamquam dor-
miens Dominus, tamquam potens
crapulatus a vino.
66 Et percussit inimicos suos in po-
steriora: opprobrium sempiternum
dedit illis.
67 Et repulit tabernaculum Joseph:
& tribum Ephraim non elegit:
68 Sed elegit tribum Juda, montem
Sion quem dilexit.
69 Et ædificavit sicut unicornium
sanctificium suum in terra, quam
fundavit in sæcula.
70 Et elegit David servum suum, &
sustulit eum de gregibus ovium: de
post fœtantes accepit eum,
71 Pascere Jacob servum suum, &
Israel hereditatem suam.
72 Et pavit eos in innocentia cor-
dis sui: & in intellectibus manuum
suarum deduxit eos.

1 Psalmus Asaph. LXXVIII.

DEus venerunt gentes in heredi-
tatem tuam, polluerunt tem-
plum sanctum tuum: posuerunt Je-
rusalem in pomorum custodiam.
2 Posuerunt morticina servorum
tuorum, escas volatilibus cæli: car-
nes sanctorum tuorum, bestiis ter-
ræ.
3 Effuderunt sanguinem eorum
tamquam aquam in circuitu Jerusa-
lem: & non erat qui sepeliret.
4 Facti sumus opprobrium vicinis
nostris: subsannatio & illusio his,
qui in circuitu nostro sunt.
5 Usquequo Domine irasceris in fi-
nē: accēdetur velut ignis zelus tuus?
6 † Effunde iram tuam in gentes, † *Jer.* 10. 25.
quæ te non noverunt: & in regna,
quæ nomen tuum nō invocaverunt.
7 Quia comederunt Jacob: & locum
ejus desolaverunt.
8 † Ne memineris iniquitatum no- † *Isai.* 64. 9.
strarum antiquarum, cito anticipent
nos misericordiæ tuæ: quia pauperes
facti sumus nimis.
9 Adjuva nos Deus salutaris noster:
& propter gloriam nominis tui Do-
mine libera nos: & propitius esto
peccatis nostris, propter nomen tuū.
10 Ne forte dicant in gentibus: Ubi
est Deus eorum? & innotescat in na-
tionibus coram oculis nostris,
Ultio sanguinis servorum tuorum,
qui effusus est:
11 Introeat in conspectu tuo gemi-
tus compeditorum.
Secundum magnitudinem brachii
tui, posside filios mortificatorum.
12 Et redde vicinis nostris septu-
plum in sinu eorum: improperium
ipsorum, quod exprobraverunt tibi
Domine.

13 Nos autem populus tuus,& oves
pascuæ tuæ, confitebimur tibi in
sæculum:
In generationem & generationem
annuntiabimus laudem tuam.

1 In finem, Pro iis qui commutabuntur, testimonium Asaph, Psalmus. LXXIX.

2 QUi regis Israel, intende: qui
deducis velut ovem Joseph.
Qui sedes super cherubim,
manifestare
3 Coram Ephraim, Benjamin, &
Manasse.
Excita potentiam tuam, & veni,
ut salvos facias nos.
4 Deus converte nos: & ostende
faciem tuam, & salvi erimus.
5 Domine Deus virtutum,quousque
irasceris super orationem servi tui?
6 Cibabis nos pane lacrymarum: &
potum dabis nobis in lacrymis in
mensura?
7 Posuisti nos in contradictionem
vicinis nostris: & inimici nostri subsannaverunt nos.
8 Deus virtutum converte nos: &
ostende faciem tuam,& salvi erimus.
9 Vineam de Ægypto transtulisti:
ejecisti gentes, & plantasti eam.
10 Dux itineris fuisti in conspectu
ejus: plantasti radices ejus, & implevit terram.
11 Operuit montes umbra ejus: &
arbusta ejus cedros Dei.
12 Extendit palmites suos usque
ad mare: & usque ad flumen propagines ejus.
13 Ut quid destruxisti maceriam ejus: & vindemiant eam omnes, qui
prætergrediuntur viam?
14 Exterminavit eam aper de silva:
& singularis ferus depastus est eam.
15 Deus virtutum convertere: respice de cælo, & vide, & visita vineam istam.
16 Et perfice eam, quam plantavit
dextera tua: & super filium hominis, quem confirmasti tibi.
17 Incensa igni, & suffosa ab increpatione vultus tui peribunt.
18 Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ: & super filium hominis,
quem confirmasti tibi.
19 Et non discedimus a te, vivificabis nos: & nomen tuum invocabimus.
20 Domine Deus virtutum converte nos: & ostende faciem tuam, &
salvi erimus.

In finem,
1 Pro torcularibus, Psal. ipsi Asaph. LXXX.

2 EXultate Deo adjutori nostro:
jubilate Deo Jacob.
3 Sumite psalmum, & date tympanum: psalterium jucundum cum
cithara.
4 Buccinate in Neomenia tuba, in
insigni die solemnitatis vestræ:
5 Quia præceptum in Israel est: &
judicium Deo Jacob.
6 † Testimonium in Joseph posuit † *Gen. 41. 29.*
illud, cum exiret de terra Ægypti:
linguam,quam non noverat,audivit.
7 Divertit ab oneribus dorsum ejus: manus ejus in cophino servierunt.
8 In tribulatione invocasti me, &
liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis: † probavi te apud †*Exod. 17. 5.*
aquam contradictionis.
9 Audi populus meus, & contestabor te: Israel si audieris me,
10 Non † erit in te deus recens, neque adorabis deum alienum. †*Exod. 20. 3.*
11 Ego enim sum Dominus Deus
tuus, qui eduxi te de terra Ægypti:
dilata os tuum, & implebo illud.
12 Et non audivit populus meus
vocem meam: & Israel non intendit mihi.
13 † Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. † *Act. 14. 15.*
14 † Si populus meus audisset me: †*Baruc 3. 13.*
Israel si in viis meis ambulasset:
15 Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem: & super tribulantes eos misissem manum meam.
16 Inimici Domini mentiti sunt ei:
& erit tempus eorum in sæcula.
17 Et cibavit eos ex adipe frumenti: & de petra, melle saturavit eos.

1 Psalmus Asaph. LXXXI.

DEus stetit in synagoga deorum:
in medio autem deos dijudicat.
2 Usquequo judicatis iniquitatem:
& facies peccatorum sumitis?
3 Judicate egeno, & pupillo: humilem, & pauperem justificate.
4 † Eripite pauperem: & egenum
de manu peccatoris liberate. † *Prov. 24. 11.*
5 Nescierunt, neque intellexerunt,
in tenebris ambulant: movebuntur
omnia fundamenta terræ.
6 † Ego dixi: Dii estis, & filii Excelsi omnes. † *Joan. 10. 34.*
7 Vos autẽ sicut homines moriemini:
& sicut unus de principibus cadetis.

8 Surge Deus, judica terram: quo-
niam tu hereditabis in omnibus gen-
tibus.

1 Canticum Psalmi Asaph.
LXXXII.

2 DEus, quis similis erit tibi?
ne taceas, neque compe-
scaris Deus:
3 Quoniam ecce inimici tui sonue-
runt: & qui oderunt te, extulerunt
caput.
4 Super populum tuum maligna-
verunt consilium: & cogitaverunt
adversus sanctos tuos.
5 Dixerunt: Venite, & disperda-
mus eos de gente: & non memore-
tur nomen Israel ultra.
6 Quoniam cogitaverunt unanimi-
ter, simul adversum te testamentum
disposuerunt,
7 Tabernacula Idumæorum & Is-
mahelitæ: Moab, & Agareni,
8 Gebal, & Ammon, & Amalec: alie-
nigenæ cum habitantibus Tyrum.
9 Etenim Assur venit cum illis: fa-
cti sunt in adjutorium filiis Lot.
†*Judic.* 10 Fac illis sicut† Madian, &† Sisa-
7. 22. rę; sicut † Jabin in torrente Cisson.
†*Judic.* 11 Disperierunt in Endor: facti
4. 15. sunt ut stercus terræ.
†*Judic.* 12 † Pone principes eorum sicut O-
4. 24. reb, & Zeb, & † Zebee, & Salmana;
†*Judic.* Omnes principes eorum:
7. 25. 13 Qui dixerunt: Hereditate possi-
†*Judic.* deamus Sanctuarium Dei.
8. 21. 14 Deus meus pone illos ut rotam:
& sicut stipulam ante faciem venti.
15 Sicut ignis, qui comburit sil-
vam: & sicut flamma comburens
montes:
16 Ita persequeris illos in tempe-
state tua: & in ira tua turbabis eos.
17 Imple facies eorum ignominia:
& quærent nomen tuum, Domine.
18 Erubescant, & conturbentur in
sæculum sæculi: & confundantur,
& pereant.
19 Et cognoscant quia nomen tibi
Dominus: tu solus Altissimus in o-
mni terra.

In finem,
1 Pro torcularibus filiis Core,
Psal. LXXXIII.

2 QUam dilecta tabernacula tua
Domine virtutum:
3 Concupiscit, & deficit anima mea
in atria Domini.
Cor meum, & caro mea, exulta-
verunt in Deum vivum.
4 Etenim passer invenit sibi do-
mum, & turtur nidum sibi, ubi
ponat pullos suos.
Altaria tua Domine virtutum: rex
meus, & Deus meus.
5 Beati, qui habitant in domo tua
Domine: in sæcula sæculorum lau-
dabunt te.
6 Beatus vir, cujus est auxilium
abs te: ascensiones in corde suo dis-
posuit,
7 In valle lacrymarum in loco,
quem posuit.
8 Etenim benedictionem dabit le-
gislator, ibunt de virtute in virtu-
tem: videbitur Deus deorum in Sion.
9 Domine Deus virtutum exaudi
orationem meam: auribus percipe
Deus Jacob.
10 Protector noster aspice Deus: &
respice in faciem Christi tui:
11 Quia melior est dies una in atriis
tuis super millia.
Elegi abjectus esse in domo Dei
mei, magis quam habitare in taber-
naculis peccatorum.
12 Quia misericordiam, & verita-
tem diligit Deus: gratiam, & glo-
riam dabit Dominus.
13 Non privabit bonis eos, qui am-
bulant in innocentia: Domine virtu-
tum, beatus homo, qui sperat in te.

1 In finem, filiis Core, Psal.
LXXXIV.

2 BEnedixisti Domine terram
tuam: avertisti captivita-
tem Jacob.
3 Remisisti iniquitatem plebis tuę:
operuisti omnia peccata eorum.
4 Mitigasti omnem iram tuam:
avertisti ab ira indignationis tuæ.
5 Converte nos Deus salutaris no-
ster: & averte iram tuam a nobis.
6 Numquid in æternum irasceris
nobis? aut extendes iram tuam a ge-
neratione in generationem?
7 Deus tu conversus vivificabis nos:
& plebs tua lætabitur in te.
8 Ostende nobis Domine misericor-
diam tuam: & salutare tuum da
nobis.
9 Audiam quid loquatur in me Do-
minus Deus: quoniam loquetur pa-
cem in plebem suam;
Et super sanctos suos, & in eos
qui convertuntur ad cor.
10 Verumtamen prope timentes
eum salutare ipsius: ut inhabitet
gloria in terra nostra.
11 Misericordia & veritas obviave-
runt sibi: justitia & pax osculatę sunt.

12 Veritas de terra orta est: & ju-
stitia de cælo prospexit.
13 Etenim Dominus dabit beni-
gnitatem: & terra nostra dabit fru-
ctum suum.
14 Justitia ante eum ambulabit: &
ponet in via gressus suos.

Oratio ipsi David. LXXXV.

1 INclina Domine autem tuam,
& exaudi me: quoniam inops
& pauper sum ego.
2 Custodi animam meam, quoniam
sanctus sum: salvum fac servum
tuum, Deus meus, sperantem in te.
3 Miserere mei Domine, quoniam
ad te clamavi tota die:
4 Lætifica animam servi tui, quo-
niam ad te Domine animam meam
levavi.
† Joel. 2. 13. 5 † Quoniam tu Domine suavis, &
mitis: & multæ misericordiæ om-
nibus invocantibus te.
6 Auribus percipe Domine oratio-
nem meam: & intende voci depre-
cationis meæ.
7 In die tribulationis meæ clamavi
ad te: quia exaudisti me.
8 Non est similis tui in diis Domi-
ne: & non est secundum opera tua.
9 Omnes gentes quascumque feci-
sti, venient, & adorabunt coram
te Domine: & glorificabunt nomen
tuum.
10 Quoniam magnus es tu, & fa-
ciens mirabilia: tu es Deus solus.
11 Deduc me Domine in via tua, &
ingrediar in veritate tua: lætetur cor
meum ut timeat nomen tuum.
12 Confitebor tibi Domine Deus
meus in toto corde meo, & glorifi-
cabo nomen tuum in æternum:
13 Quia misericordia tua magna est
super me: & eruisti animam meam
ex inferno inferiori.
14 Deus, iniqui insurrexerunt su-
per me, & synagoga potentium quę-
sierunt animam meam: & non pro-
posuerunt te in conspectu suo.
15 Et tu Domine Deus miserator
& misericors, patiens, & multæ
misericordiæ, & verax.
16 Respice in me, & miserere mei,
da imperium tuum puero tuo: &
salvum fac filium ancillæ tuæ.
17 Fac mecum signum in bonum,
ut videant qui oderunt me, & con-
fundantur: quoniam tu Domine ad-
juvisti me, & consolatus es me.

1 Filiis Core, Psalmus Cantici.
LXXXVI.

FUndamenta ejus in montibus
sanctis:
2 Diligit Dominus portas Sion su-
per omnia tabernacula Jacob.
3 Gloriosa dicta sunt de te, civitas
Dei.
4 Memor ero Rahab & Babylonis
scientium me.
Ecce alienigenæ, & Tyrus, & po-
pulus Æthiopum, hi fuerunt illic.
5 Numquid Sion dicet: Homo, &
homo natus est in ea: & ipse funda-
vit eam Altissimus?
6 Dominus narrabit in scripturis
populorum, & principum; horum,
qui fuerunt in ea.
7 Sicut lætantium omnium habi-
tatio est in te.

Canticum Psalmi,
1 Filiis Core, in finem, pro
Maheleth ad respondendum,
intellectus Eman Ezrahitæ.
LXXXVII.

2 DOmine Deus salutis meæ, in
die clamavi, & nocte co-
ram te.
3 Intret in conspectu tuo oratio
mea: inclina aurem tuam ad pre-
cem meam:
4 Quia repleta est malis anima mea:
& vita mea inferno appropinquavit.
5 Æstimatus sum cum descenden-
tibus in lacum: factus sum sicut ho-
mo sine adjutorio,
6 Inter mortuos liber,
Sicut vulnerati dormiētes in sepul-
cris, quorum non es memor amplius:
& ipsi de manu tua repulsi sunt.
7 Posuerunt me in lacu inferiori:
in tenebrosis, & in umbra mortis.
8 Super me confirmatus est furor
tuus: & omnes fluctus tuos induxi-
sti super me.
9 Longe fecisti notos meos a me:
posuerunt me abominationem sibi.
Traditus sum, & non egrediebar:
10 Oculi mei languerunt prę inopia.
Clamavi ad te Domine tota die:
expandi ad te manus meas.
11 Numquid mortuis facies mira-
bilia: aut medici suscitabunt, &
confitebuntur tibi?
12 Numquid narrabit aliquis in se-
pulcro misericordiam tuam, & ve-
ritatem tuam in perditione?
13 Numquid cognoscetur in tene-
bris mirabilia tua, & justitia tua in
terra oblivionis:

14 Et ego ad te Domine clamavi: &
mane oratio mea præveniet te.
15 Ut quid Domine repellis oratio-
nem meam: avertis faciē tuam a me?
16 Pauper ſum ego, & in laboribus
a juventute mea: exaltatus autem,
humiliatus ſum & conturbatus.
17 In me tranſierunt iræ tuæ: &
terrores tui conturbaverunt me.
18 Circumdederunt me ſicut aqua
tota die: circumdederunt me ſimul.
19 Elongaſti a me amicum, & pro-
ximum, & notos meos a miſeria.
1 Intellectus Ethan Ezrahitæ.
LXXXVIII.
2 MIſericordias Domini in æ-
ternum cantabo.
In generationem & generationem
annuntiabo veritatem tuam in ore
meo.
3 Quoniam dixiſti: In æternum
miſericordia ædificabitur in cælis:
præparabitur veritas tua in eis.
4 Diſpoſui teſtamentum electis
† 2 Reg. 7. 12. meis, † juravi David ſervo meo:
5 Uſque in æternum præparabo ſe-
men tuum.
Et ædificabo in generationem &
generationem ſedem tuam.
6 Confitebuntur cæli mirabilia tua
Domine: etenim veritatem tuam in
eccleſia ſanctorum.
7 Quoniam quis in nubibus æqua-
bitur Domino: ſimilis erit Deo in
filiis Dei?
8 Deus, qui glorificatur in conſilio
ſanctorum: magnus & terribilis ſu-
per omnes qui in circuitu ejus ſunt.
9 Domine Deus virtutum quis ſi-
milis tibi? potens es Domine, & ve-
ritas tua in circuitu tuo.
10 Tu dominaris poteſtati maris:
motum autem fluctuum ejus tu mi-
tigas.
11 Tu humiliaſti ſicut vulneratum,
ſuperbum: in brachio virtutis tuæ
diſperſiſti inimicos tuos.
† Gen. 1. 1. 12 † Tui ſunt cæli, & tua eſt ter-
ra, orbem terræ & plenitudinem e-
jus tu fundaſti:
13 Aquilonem & mare tu creaſti.
Thabor & Hermon in nomine tuo
exultabunt:
14 Tuum brachium cum potentia.
Firmetur manus tua, & exaltetur
dextera tua:
15 Juſtitia & judicium præparatio
ſedis tuæ.
Miſericordia & veritas præcedent
faciem tuam:

16 Beatus populus, qui ſcit jubila-
tionem.
Domine, in lumine vultus tui
ambulabunt,
17 Et in nomine tuo exultabunt to-
ta die: & in juſtitia tua exaltabun-
tur.
18 Quoniam gloria virtutis eorum
tu es: & in beneplacito tuo exalta-
bitur cornu noſtrum.
19 Quia Domini eſt aſſumptio no-
ſtra, & ſancti Iſrael regis noſtri.
20 Tunc locutus es in viſione ſan-
ctis tuis, & dixiſti: Poſui adjuto-
rium in potente: & exaltavi electum
de plebe mea.
21 † Inveni David ſervum meum: † 1 Reg.
oleo ſancto meo unxi eum. 16. 1.
22 Manus enim mea auxiliabitur 12.
ei: & brachium meum confortabit Actor.
eum. 13. 21.
23 Nihil proficiet inimicus in eo:
& filius iniquitatis non apponet no-
cere ei.
24 Et concidam a facie ipſius ini-
micos ejus: & odientes eum in fu-
gam convertam.
25 Et veritas mea, & miſericordia
mea cum ipſo: & in nomine meo
exaltabitur cornu ejus.
26 Et ponam in mari manum ejus:
& in fluminibus dexteram ejus.
27 Ipſe invocabit me: Pater meus
es tu: Deus meus, & ſuſceptor ſa-
lutis meæ:
28 Et ego primogenitum ponam il-
lum excelſum præ regibus terræ.
29 In æternum ſervabo illi miſeri-
cordiam meam: & teſtamentum
meum fidele ipſi.
30 Et ponam in ſæculum ſæculi ſe-
men ejus: & thronum ejus ſicut dies
cæli.
31 Si autem dereliquerint filii ejus
legem meam: & in judiciis meis non
ambulaverint:
32 Si juſtitias meas profanaverint:
& mandata mea non cuſtodierint:
33 Viſitabo in virga iniquitates eo-
rum: & in verberibus peccata eorum.
34 Miſericordiam autem meam non
diſpergam ab eo: neque nocebo in
veritate mea:
35 Neque profanabo teſtamentum
meum: & quæ procedunt de labiis
meis non faciam irrita.
36 Semel juravi in ſancto meo, ſi
David mentiar:
37 Semen ejus in æternum manebit. † 2 Reg.
38 Et † thronus ejus ſicut ſol in con- 7. 16.

spectu meo, & sicut luna perfecta in
æternum: & testis in cælo fidelis.
39 Tu vero repulisti & despexisti:
distulisti Christum tuum.
40 Evertisti testamentum servi tui:
profanasti in terra sanctuarium ejus.
41 Destruxisti omnes sepes ejus: posuisti firmamentum ejus formidinē.
42 Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium
vicinis suis.
43 Exaltasti dexteram deprimentiū
eum: lætificasti omnes inimicos ejus.
44 Avertisti adjutorium gladii ejus:
& non es auxiliatus ei in bello.
45 Destruxisti eum ab emundatione:& sedem ejus in terram collisisti.
46 Minorasti dies temporis ejus:
perfudisti eum confusione.
47 Usquequò Domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua?
48 Memorare quæ mea substantia:
numquid enim vane constituisti omnes filios hominum?
49 Quis est homo, qui vivet, & non
videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi?
50 Ubi sunt misericordiæ tuæ an-
†2Reg. 7. 11. tiquæ Domine, † sicut jurasti David in veritate tua?
51 Memor esto Domine opprobrii
servorum tuorum (quod continui in
sinu meo) multarum gentium.
52 Quod exprobraverunt inimici
tui Domine, quod exprobraverunt
commutationem Christi tui.
53 Benedictus Dominus in æternum: fiat, fiat.
1 Oratio Moysi hominis Dei.
LXXXIX.

Domine, refugium factus es nobis: a generatione in generationem.
2 Priusquam montes fierent, aut
formaretur terra, & orbis: a sæculo & usque in sæculum tu es Deus.
3 Ne avertas hominem in humilitatem: & dixisti: Convertimini filii hominum.
4 Quoniam mille anni ante oculos
tuos, tamquam dies hesterna, quæ
præteriit,
Et custodia in nocte,
5 Quæ pro nihilo habentur, eorum
anni erunt.
6 Mane sicut herba transeat, mane
floreat, & transeat: vespere decidat, induret, & arescat.
7 Quia defecimus in ira tua, & in
furore tuo turbati sumus.
8 Posuisti iniquitates nostras in
conspectu tuo, sæculum nostrum in
illuminatione vultus tui.
9 Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur:
10 † Dies annorum nostrorum in †Eccli. 18. 8.
ipsis, septuaginta anni.
Si autem in potentatibus, octoginta anni: & amplius eorum, labor &
dolor.
Quoniam supervenit mansuetudo,
& corripiemur.
11 Quis novit potestatem iræ tuæ,
& præ timore iram tuam
12 Dinumerare?
Dexteram tuam sic notam fac, &
eruditos corde in sapientia.
13 Convertere Domine usquequo?
& deprecabilis esto super servos
tuos.
14 Repleti sumus mane misericordia tua: & exultavimus, & delectati sumus omnibus diebus nostris.
15 Lætati sumus pro diebus, quibus
nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.
16 Respice in servos tuos,& in opera tua: & dirige filios eorum.
17 Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos:& opus manuum nostrarum dirige.

1 Laus Cantici David. XC.

Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cæli
commorabitur.
2 Dicet Domino: Susceptor meus
es tu, & refugium meum: Deus meus
sperabo in eum,
3 Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: & a verbo aspero.
4 Scapulis suis obumbrabit tibi: &
sub pennis ejus sperabis.
5 Scuto circumdabit te veritas ejus:
non timebis a timore nocturno,
6 A sagitta volante in die, a negotio
perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano.
7 Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.
8 Verumtamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum
videbis.
9 Quoniam tu es Domine spes mea:
Altissimum posuisti refugium tuum.

10 Non

10 Non accedet ad te malum: & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

11 † Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis.

† Mat. 4. 6. Luc. 4. 10.

12 In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

13 Super aspidem & basiliscum ambulabis: & conculcabis leonem & draconem.

14 Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

15 Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.

16 Longitudine dierum replebo eum: & ostendam illi salutare meum.

Psalmus Cantici,
1 In die Sabbati. XCI.

2 Bonum est confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altissime;

3 Ad annuntiandum mane misericordiam tuam: & veritatem tuam per noctem.

4 In decachordo, psalterio: cum cantico, in cithara.

5 Quia delectasti me Domine in factura tua: & in operibus manuum tuarum exultabo.

6 Quam magnificata sunt opera tua Domine! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ.

7 Vir insipiens non cognoscet: & stultus non intelliget hæc.

8 Cum exorti fuerint peccatores sicut fœnum: & apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem:

Ut intereant in sæculum sæculi:

9 Tu autem Altissimus in æternum Domine.

10 Quoniam ecce inimici tui Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt: & dispergentur omnes qui operantur iniquitatem.

11 Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: & senectus mea in misericordia uberi.

12 Et despexit oculus meus inimicos meos: & in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

13 Justus ut palma florebit: sicut cedrus Libani multiplicabitur.

14 Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebunt.

15 Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi: & bene patientes erunt,

16 Ut annuntient:

Quoniam rectus Dominus Deus noster: & non est iniquitas in eo.

Laus Cantici ipsi David in die ante sabbatum, quando fundata est terra. XCII.

1 Dominus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, & præcinxit se.

Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.

2 Parata sedes tua ex tunc: a sæculo tu es.

3 Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem suam.

Elevaverunt flumina fluctus suos,

4 A vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.

5 Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

Psalmus ipsi David,
Quarta sabbati. XCIII.

1 Deus ultionum Dominus: Deus ultionum libere egit.

2 Exaltare qui judicas terram: redde retributionem superbis.

3 Usquequo peccatores Domine: usquequo peccatores gloriabuntur:

4 Effabuntur, & loquentur iniquitatem: loquentur omnes, qui operantur injustitiam?

5 Populum tuum Domine humiliaverunt: & hereditatem tuam vexaverunt.

6 Viduam & advenam interfecerunt: & pupillos occiderunt.

7 Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.

8 Intelligite insipientes in populo: & stulti aliquando sapite.

9 Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?

10 Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam?

11 Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.

12 Beatus homo, quem tu erudieris Domine: & de lege tua docueris eum:

13 Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea.

14 Quia non repellet Dominus plebem suam: & hereditatem suam non derelinquet.

15 Quoadusque justitia convertatur in judicium: & qui juxta illam omnes qui recto sunt corde.
16 Quis consurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?
17 Nisi quia Dominus adjuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea.
18 Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua Domine adjuvabat me.
19 Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.
20 Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in præcepto?
21 Captabunt in animam justi: & sanguinem innocentem condemnabunt.
22 Et factus est mihi Dominus in refugium, & Deus meus in adjutorium spei meæ.
23 Et reddet illis iniquitatem ipsorum: & in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos Dominus Deus noster.

Laus Cantici ipsi David. XCIV.

1 VEnite, exultemus Domino: jubilemus Deo salutari nostro.
2 Præoccupemus faciem ejus in confessione: & in psalmis jubilemus ei.
3 Quoniam Deus magnus Dominus: & rex magnus super omnes deos.
4 Quia in manu ejus sunt omnes fines terræ: & altitudines montium ipsius sunt.
5 Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud: & siccam manus ejus formaverunt.
6 Venite adoremus, & procidamus: & ploremus ante Dominum, qui fecit nos.
7 Quia ipse est Dominus Deus noster: & nos populus pascuæ ejus, & oves manus ejus.
† Hebr. 3. 7. 8. & 4. 7. 8 † Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra;
9 Sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, & viderunt opera mea.
† Num. 14. 24. 10 † Quadraginta annis offensus fui generationi illi, & dixi: Semper hi errant corde.
11 Et isti non cognoverunt vias meas: † ut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam. † Hebr. 4. 3.

Canticum ipsi David,
1 Quando domus ædificabatur post captivitatem. (1 Par. 15.) XCV.

CAntate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.
2 Cantate Domino, & benedicite nomini ejus: annuntiate de die in diem salutare ejus.
3 Annuntiate inter gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.
4 Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos.
5 Quoniam omnes dii gentium dæmonia: Dominus autem cælos fecit.
6 Confessio & pulcritudo in conspectu ejus: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione ejus.
7 Afferte Domino patriæ gentium, afferte Domino gloriam & honorem:
8 Afferte Domino gloriam nomini ejus.
Tollite hostias, & introite in atria ejus:
9 Adorate Dominum in atrio sancto ejus.
Commoveatur a facie ejus universa terra:
10 Dicite in gentibus quia Dominus regnavit.
Etenim correxit orbem terræ qui non commovebitur: judicabit populus in æquitate.
11 Lætentur cæli, & exultet terra, commoveatur mare, & plenitudo ejus:
12 Gaudebunt campi, & omnia quæ in eis sunt.
Tunc exultabunt omnia ligna silvarum
13 A facie Domini, quia venit: quoniam venit judicare terram.
Judicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua.

1 Huic David,
Quando terra ejus restituta est.
XCVI.

DOminus regnavit, exultet terra: lætentur insulæ multæ.
2 Nubes, & caligo in circuitu ejus: justitia, & judicium correctio sedis ejus.
3 Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus.

4 Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ: vidit, & commota est terra.
5 Montes, sicut cera fluxerunt a facie Domini: a facie Domini omnis terra.
6 Annuntiaverunt cæli justitiam ejus: & viderunt omnes populi gloriam ejus.
† Exod 20. 4. Levit. 26. 1. Deut. 5. 8. 7 † Confundantur omnes, qui adorant sculptilia: & qui gloriantur in simulacris suis.
† Hebr. 1. 6. † Adorate eum omnes angeli ejus:
8 Audivit, & lætata est Sion.
Et exultaverunt filiæ Judæ, propter judicia tua Domine:
9 Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos.
† Am. 5. 15. Rom. 12. 9. 10 † Qui diligitis Dominum, odite malum: custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.
11 Lux orta est justo, & rectis corde lætitia.
12 Lætamini justi in Domino: & confitemini memoriæ sanctificationis ejus.

1 Psalmus ipsi David. XCVII.

CAntate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit.
Salvavit sibi dextera ejus: & brachium sanctum ejus.
2 Notum fecit Dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit justitiam suam.
3 Recordatus est misericordiæ suæ, & veritatis suæ domui Israel.
† Isai. 52. 10. Luc. 3. 6. † Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.
4 Jubilate Deo omnis terra: cantate, & exultate, & psallite.
5 Psallite Domino in cithara, in cithara & voce psalmi:
6 In tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ.
Jubilate in conspectu regis Domini:
7 Moveatur mare, & plenitudo ejus: orbis terrarum, & qui habitant in eo.
8 Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt
9 A conspectu Domini: quoniam venit judicare terram.
Judicabit orbem terrarum in justitia, & populos in æquitate.

1 Psalmus ipsi David. XCVIII.

DOminus regnavit, irascantur populi: qui sedet super cherubim, moveatur terra.
2 Dominus in Sion magnus: & excelsus super omnes populos.
3 Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile, & sanctum est:
4 Et honor regis judicium diligit.
Tu parasti directiones: judicium & justitiam in Jacob tu fecisti.
5 Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum ejus: quoniam sanctum est.
6 Moyses & Aaron in sacerdotibus ejus: & Samuel inter eos, qui invocant nomen ejus.
Invocabant Dominum, & ipse exaudiebat eos:
7 In columna nubis loquebatur ad eos.
Custodiebant testimonia ejus, & præceptum quod dedit illis.
8 Domine Deus noster tu exaudiebas eos: Deus tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum.
9 Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate in monte sancto ejus: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

1 Psalmus in confessione. XCIX.

2 JUbilate Deo omnis terra: servite Domino in lætitia.
Introite in conspectu ejus, in exultatione.
3 Scitote quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos:
Populus ejus, & oves pascuæ ejus:
4 Introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis: confitemini illi.
Laudate nomen ejus:
5 Quoniam suavis est Dominus, in æternum misericordia ejus, & usque in generationem & generationem veritas ejus.

1 Psalmus ipsi David. C.

MIsericordiam, & judicium cantabo tibi Domine:
Psallam,
2 Et intelligam in via immaculata, quando venies ad me.
Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.
3 Non proponebam ante oculos meos rem injustam: facientes prævaricationes odivi.
Non adhæsit mihi
4 Cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam:

5 Detra-

5 Detrahentem secreto proximo
suo, hunc persequebar.
Superbo oculo, & insatiabili corde, cum hoc non edebam.
6 Oculi mei ad fideles terræ ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.
7 Non habitabit in medio domus
meæ qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.
8 In matutino interficiebam omnes
peccatores terræ: ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem,

1 Oratio pauperis,
Cum anxius fuerit, & in conspectu
Domini effuderit precem suam.

CI.

2 DOmine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.
3 Non avertas faciem tuam a me:
in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.
In quacumque die invocavero te, velociter exaudi me:
4 Quia defecerunt sicut fumus dies
mei: & ossa mea sicut cremium aruerunt.
5 Percussus sum ut fœnum, &
aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.
6 A voce gemitus mei adhæsit os
meum carni meæ.
7 Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nycticorax in domicilio.
8 Vigilavi, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.
9 Tota die exprobrabant mihi inimici mei: & qui laudabant me, adversum me jurabant.
10 Quia cinerem tamquam panem
manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.
11 A facie iræ & indignationis tuæ:
quia elevans allisisti me.
12 Dies mei sicut umbra declinaverunt: & ego sicut fœnum arui.
13 Tu autem Domine in æternum
permanes: & memoriale tuum in generationem & generationem.
14 Tu exurgens misereberis Sion:
quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus.
15 Quoniam placuerunt servis tuis
lapides ejus: & terræ ejus miserebuntur.
16 Et timebunt gentes nomen tuum Domine, & omnes reges terræ gloriam tuam.
17 Quia ædificavit Dominus Sion:
& videbitur in gloria sua.
18 Respexit in orationem humilium: & non sprevit precem eorum.
19 Scribantur hæc in generatione
altera: & populus, qui creabitur, laudabit Dominum:
20 Quia prospexit de excelso sancto suo: Dominus de cælo in terram aspexit:
21 Ut audiret gemitus compeditorum: ut solveret filios interēptorum:
22 Ut annuntient in Sion nomen
Domini: & laudem ejus in Jerusalem.
23 In conveniendo populos in unum, & reges ut serviant Domino.
24 Respondit ei in via virtutis suæ:
Paucitatem dierum meorum nuntia mihi.
25 Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem & generationem anni tui.
26 Initio tu Domine terram fundasti: & opera manuum tuarum sunt cæli.
27 Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes sicut vestimentum veterascent.
Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur:
28 Tu autem idem ipse es, & anni
tui non deficient.
29 Filii servorum tuorum habitabunt: & semen eorum in sæculum dirigetur.

1 Ipsi David. CII.

BEnedic anima mea Domino: & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto ejus.
2 Benedic anima mea Domino: &
noli oblivisci omnes retributiones ejus.
3 Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.
4 Qui redimit de interitu vitam
tuam: qui coronat te in misericordia & miserationibus.
5 Qui replet in bonis desiderium
tuum: renovabitur ut aquilæ juventus tua.
6 Faciens misericordias Dominus,
& judicium omnibus injuriam patientibus.
7 Notas fecit vias suas Moysi, filiis
Israel voluntates suas. † *Exod* 34. 6.
8 †Miserator, & misericors Dominus: longanimis, & multū misericors. *Num.* 14. 18.

9 Non in perpetuum irascetur: neque in æternum comminabitur.
10 Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.
11 Quoniam secundum altitudinem cęli a terra, corroboravit misericordiam suam super timentes se.
12 Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras.
13 Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se:
14 Quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.
Recordatus est quoniam pulvis sumus:
15 Homo, sicut fœnum dies ejus, tamquam flos agri sic efflorebit.
16 Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscet amplius locum suum.
17 Misericordia autem Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum.
Et justitia illius in filios filiorum,
18 His qui servant testamentum ejus:
Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.
19 Dominus in cælo paravit sedem suam: & regnum ipsius omnibus dominabitur.
20 Benedicite Domino omnes angeli ejus: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus.
21 Benedicite Domino omnes virtutes ejus: ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.
22 Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino.

1 Ipsi David. CIII.

Benedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.
Confessionem, & decorem induisti:
2 Amictus lumine sicut vestimento:
Extendens cælum sicut pellem:
3 Qui tegis aquis superiora ejus.
Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum.
† Hebr. 1. 7. 4 † Qui facis angelos tuos, spiritus; & ministros tuos, ignem urentem.
5 Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in sæculum sæculi.
6 Abyssus sicut vestimentum, amictus ejus: super montes stabunt aquę.
7 Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt.
8 Ascendunt montes: & descendunt campi, in locum quem fundasti eis.
9 Terminum posuisti, quem non transgredientur: neque convertentur operire terram.
10 Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ.
11 Potabunt omnes bestiæ agri: expectabunt onagri in siti sua.
12 Super ea volucres cæli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.
13 Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra:
14 Producens fœnum jumentis, & herbam servituti hominum:
Ut educas panem de terra:
15 Et vinum lætificet cor hominis:
Ut exhilaret faciem in oleo: & panis cor hominis confirmet.
16 Saturabuntur ligna campi, & cedri Libani, quas plantavit:
17 Illic passeres nidificabunt.
Herodii domus dux est eorum:
18 Montes excelsi cervis: petra refugium herinaciis.
19 Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum.
20 Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestiæ silvæ.
21 Catuli leonum rugientes, ut rapiant, & quærant a Deo escam sibi.
22 Ortus est sol, & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur.
23 Exibit homo ad opus suum: & ad operationem suam usque ad vesperum.
24 Quam magnificata sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.
25 Hoc mare magnum, & spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus.
Animalia pusilla cum magnis:
26 Illic naves pertransibunt.
Draco iste, quem formasti ad illudendum ei:
27 Omnia a te expectant ut des illis escam in tempore.
28 Dante te illis, colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.
29 Avertente autem te faciem, tur-

babuntur: auferes spiritum eorum,
& deficient, & in pulverem suum
revertentur.
30 Emittes spiritum tuum, & crea-
buntur: & renovabis faciem terræ.
31 Sit gloria Domini in sæculum:
lætabitur Dominus in operibus suis:
32 Qui respicit terram, & facit eam
tremere: qui tangit montes, & fu-
migant.
† Infr. 33 † Cantabo Domino in vita mea:
145. 2. psallam Deo meo quamdiu sum.
34 Jucundum sit ei eloquium me-
um: ego vero delectabor in Domino.
35 Deficiant peccatores a terra, &
iniqui ita ut non sint: benedic ani-
ma mea Domino.

Alleluja. (1. *Par.* 16. 8.) CIV.

1 *Par.* 1 CONfitemini Domino, & in-
16. 8. vocate nomen ejus: annun-
Isai. tiate inter gentes opera ejus.
12. 4. 2 Cantate ei, & psallite ei: narrate
omnia mirabilia ejus.
3 Laudamini in nomine sancto ejus:
lætetur cor quærentium Dominum.
4 Quærite Dominum, & confirma-
mini: quærite faciem ejus semper.
5 Mementote mirabilium ejus, quæ
fecit: prodigia ejus, & judicia oris
ejus.
6 Semen Abraham, servi ejus: filii
Jacob electi ejus.
7 Ipse Dominus Deus noster: in u-
niversa terra judicia ejus.
8 Memor fuit in sæculum testamen-
ti sui: verbi, quod mandavit in mil-
le generationes:
† *Gen.* 9 † Quod disposuit ad Abraham:
22.16. & juramenti sui ad Isaac:
1. 10 Et statuit illud Jacob in præce-
ptum: & Israel in testamentum æ-
ternum:
11 Dicens: Tibi dabo terram Cha-
naan, funiculum hereditatis vestræ.
12 Cum essent numero brevi, pau-
cissimi & incolæ ejus:
13 Et pertransierunt de gente in
gentem, & de regno ad populum al-
terum.
14 Non reliquit hominem nocere
eis: & corripuit pro eis reges.
†2 *Reg.* 15 † Nolite tangere christos meos:
1. 14. & in prophetis meis nolite maligna-
1 *Par.* ri.
16.22. 16 Et vocavit famem super terram:
† *Gen.* & omne firmamentum panis contri-
37. 36. vit.
† *Gen.* 17 Misit ante eos † virum: in ser-
39. 20. vum venumdatus est Joseph.
18 † Humiliaverunt in compedi-
bus pedes ejus, ferrum pertransiit
animam ejus,
19 Donec veniret verbum ejus.
Eloquiū Domini inflammavit eū: † *Gen.*
20 † Misit rex, & solvit eum, prin- 41. 14.
ceps populorum, & dimisit eum.
21 Constituit eum dominum do-
mus suæ: & principem omnis pos-
sessionis suæ.
22 Ut erudiret principes ejus sicut
semetipsum: & senes ejus pruden-
tiam doceret.
23 † Et intravit Israel in Ægyptum: † *Gen.*
& Jacob accola fuit in terra Cham. 46. 6.
24 † Et auxit populum suum vehe- † *Exod*
menter: & firmavit eum super ini- 1. 7.
micos ejus. *Actor.*
25 Convertit cor eorum ut odirent 7. 17.
populum ejus: & dolum facerent in † *Exod*
servos ejus. 3. 10.
26 † Misit Moysen servum suum: & 4.
Aaron, quem elegit ipsum. 29.
27 † Posuit in eis verba signorum † *Exod*
suorum, & prodigiorum in terra 7. 10.
Cham. † *Exod*
28 † Misit tenebras, & obscuravit: 10. 21.
& non exacerbavit sermones suos. † *Exod*
29 † Convertit aquas eorum in san- 7. 20.
guinem: & occidit pisces eorum. † *Exod*
30 † Edidit terra eorum ranas in 8. 6.
penetralibus regum ipsorum. † *Exod*
31 † Dixit, & venit cœnomyia: & 8. 16.
cinifes in omnibus finibus eorum. 24.
32 Posuit pluvias eorum, grandi-
nem: ignem comburentem in terra
ipsorum.
33 Et percussit vineas eorum, &
ficulneas eorum: & contrivit lignum
finium eorum.
34 † Dixit, & venit locusta, & bru- † *Exod*
chus, cujus non erat numerus: 10. 12.
35 Et comedit omne fœnum in ter-
ra eorum: & comedit omnem fru-
ctum terræ eorum.
36 † Et percussit omne primogeni- † *Exod*
tum in terra eorum: primitias om- 12. 29.
nis laboris eorum.
37 † Et eduxit eos cum argento & † *Exod*
auro: & non erat in tribubus eorum 12. 35.
infirmus.
38 Lætata est Ægyptus in professio-
ne eorum: quia incubuit timor eo- † *Exod*
rum super eos. 13. 21.
39 † Expandit nubem in protectio- *Psal.*
nem eorum, & ignem ut luceret eis 77. 14.
per noctem. 1 *Cor.*
40 † Petierunt, & venit coturnix: 10. 1.
& pane cæli saturavit eos. † *Exod*
41 † Dirupit petram, & fluxerunt 16. 13.
aquæ: abierunt in sicco flumina; † *Num*

† Gen 42 † Quoniam memor fuit verbi
17.7. ſancti ſui, quod habuit ad Abraham
puerum ſuum.
43 Et eduxit populum ſuum in ex-
ultatione, & electos ſuos in lætitia.
44 Et dedit illis regiones gentium:
& labores populorum poſſederunt:
45 Ut cuſtodiant juſtificationes
ejus, & legem ejus requirant.
Alleluja. (*Judith.* 13. 21.) C V.
Judith 1 CONfitemini Domino quo-
13. 21. niam bonus: quoniam in
ſæculum miſericordia ejus.
† Eccli. 2 † Quis loquetur potentias Domi-
43.35. ni, auditas faciet omnes laudes ejus?
3 Beati, qui cuſtodiunt judicium,
& faciunt juſtitiam in omni tẽpore.
4 Memento noſtri Domine in bene-
placito populi tui: viſita nos in ſa-
lutari tuo:
5 Ad videndum in bonitate electo-
rum tuorum, ad lætandum in læti-
tia gentis tuæ: ut lauderis cum he-
reditate tua.
† Judit. 6 † Peccavimus cum patribus no-
7. 19. ſtris: injuſte egimus, iniquitatem
fecimus.
7 Patres noſtri in Ægypto non in-
tellexerunt mirabilia tua: non fue-
runt memores multitudinis miſeri-
cordiæ tuæ.
Et irritaverunt aſcendentes in ma-
re, mare rubrum.
8 Et ſalvavit eos propter nomen
ſuum: ut notam faceret potentiam
ſuam.
† Exod 9 † Et increpuit mare rubrum, &
14.21. exſiccatum eſt: & deduxit eos in a-
byſſis ſicut in deſerto.
10 Et ſalvavit eos de manu odien-
tiũ: & redemit eos de manu inimici.
† Exod 11 † Et operuit aqua tribulantes
14. 27. eos: unus ex eis non remanſit.
12 Et crediderunt verbis ejus: &
laudaverunt laudem ejus.
13 Cito fecerunt, obliti ſunt ope-
rum ejus: & non ſuſtinuerunt con-
ſilium ejus.
† Exod 14 † Et concupierunt concupiſcen-
17. 2. tiam in deſerto: & tentaverunt De-
† Num um in inaquoſo.
11. 31. 15 † Et dedit eis petitionem ipſo-
rum: & miſit ſaturitatem in animas
eorum.
16 Et irritaverunt Moyſen in ca-
ſtris, Aaron ſanctum Domini.
† Num 17 † Aperta eſt terra, & degluti-
16. 32. vit Dathan: & operuit ſuper con-
gregationem Abiron.
18 Et exarſit ignis in ſynagoga eo-
rum: flamma combuſſit peccatores.
19 † Et fecerunt vitulum in Horeb: † Exod
& adoraverunt ſculptile. 32. 4.
20 Et mutaverunt gloriam ſuam in
ſimilitudinẽ vituli comedentis fenũ.
21 Obliti ſunt Deum, qui ſalvavit
eos, qui fecit magnalia in Ægypto,
22 Mirabilia in terra Cham: terri-
bilia in mari rubro.
23 † Et dixit ut diſperderet eos: ſi † Exod
non Moyſes electus ejus ſtetiſſet in 32. 10.
confractione in conſpectu ejus:
Ut averteret iram ejus ne diſper-
deret eos:
24 Et pro nihilo habuerunt terram
deſiderabilem:
Non crediderunt verbo ejus,
25 Et murmuraverunt in taberna-
culis ſuis: non exaudierunt vocem
Domini.
26 † Et elevavit manum ſuam ſuper † Num
eos: ut proſterneret eos in deſerto: 14.32.
27 Et ut dejiceret ſemen eorum in
nationibus: & diſpergeret eos in re-
gionibus.
28 Et initiati ſunt Beelphegor: &
comederunt ſacrificia mortuorum.
29 Et irritaverunt eum in adinven-
tionibus ſuis: & multiplicata eſt in
eis ruina.
30 † Et ſtetit Phinees, & placavit: † Num
& ceſſavit quaſſatio. 25. 7.
31 Et reputatum eſt ei in juſtitiam,
in generationem & generationem
uſque in ſempiternum.
32 † Et irritaverunt eum ad aquas † Num
contradictionis: & vexatus eſt Moy- 20.10.
ſes propter eos:
33 Quia exacerbaverunt ſpiritum
ejus.
Et diſtinxit in labiis ſuis:
34 Non diſperdiderunt gentes, quas
dixit Dominus illis.
35 Et commiſti ſunt inter gentes,
& didicerunt opera eorum:
36 Et ſervierunt ſculptilibus eo-
rum: & factum eſt illis in ſcandalũ.
37 Et immolaverunt filios ſuos, &
filias ſuas dæmoniis.
38 Et effuderunt ſanguinem inno-
centem: ſanguinem filiorum ſuo-
rum & filiarum ſuarum, quas ſacri-
ficaverunt ſculptilibus Chanaan.
Et infecta eſt terra in ſanguinibus,
39 Et contaminata eſt in operibus
eorum: & fornicati ſunt in adinven-
tionibus ſuis.
40 Et iratus eſt furore Dominus in
populum ſuum: & abominatus eſt
hereditatem ſuam.

41 Et tradidit eos in manus gentium: & dominati sunt eorum qui oderunt eos.

42 Et tribulaverunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum:

43 Sæpe liberavit eos.

Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo: & humiliati sunt in iniquitatibus suis.

44 Et vidit cum tribularentur: & audivit orationem eorum.

† Deut 30. 1.

45 † Et memor fuit testamenti sui: & pœnituit eum secundum multitudinem misericordiæ suæ.

46 Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos.

47 Salvos nos fac Domine Deus noster: & congrega nos de nationibus:

Ut confiteamur nomini sancto tuo: & gloriemur in laude tua.

48 Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo & usque in sæculum: & dicet omnis populus: Fiat, fiat.

Alleluja. (*Judith* 13. 21.) C V I.

1 CONfitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

2 Dicant qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici: & de regionibus congregavit eos,

3 A solis ortu, & occasu: ab aquilone, & mari.

4 Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non invenerunt,

5 Esurientes, & sitientes: anima eorum in ipsis defecit.

6 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: & de necessitatibus eorum eripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam: ut irent in civitatem habitationis.

8 Confiteantur Domino misericordiæ ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.

9 Quia satiavit animam inanem: & animam esurientem satiavit bonis.

10 Sedentes in tenebris, & umbra mortis: vinctos in mendicitate, & ferro.

11 Quia exacerbaverunt eloquia Dei: & consilium Altissimi irritaverunt.

12 Et humiliatum est in laboribus cor eorum: infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret.

13 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: & de necessitatibus eorum liberavit eos.

14 Et eduxit eos de tenebris, & umbra mortis: & vincula eorum disrupit.

15 Confiteantur Domino misericordiæ ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.

16 Quia contrivit portas æreas: & vectes ferreos confregit.

17 Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter injustitias enim suas humiliati sunt.

18 Omnem escam abominata est anima eorum: & appropinquaverunt usque ad portas mortis.

19 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: & de necessitatibus eorum liberavit eos.

20 Misit verbum suum, & sanavit eos: & eripuit eos de interitionibus eorum.

21 Confiteantur Domino misericordiæ ejus: & mirabilia ejus filiis hominum:

22 Et sacrificent sacrificium laudis: & annuntient opera ejus in exultatione.

23 Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis.

24 Ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo.

25 Dixit, & stetit spiritus procellæ: & exaltati sunt fluctus ejus.

26 Ascendunt usque ad cælos, & descendunt usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat.

27 Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia eorum devorata est.

28 Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum eduxit eos.

29 Et statuit procellam ejus in auram: & siluerunt fluctus ejus.

30 Et lætati sunt quia siluerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum.

31 Confiteantur Domino misericordiæ ejus: & mirabilia ejus filiis hominum.

32 Et exaltent eum in ecclesia plebis: & in cathedra seniorum laudent eum.

33 Posuit flumina in desertum, & exitus aquarum in sitim;

34 Terram fructiferam in salsuginem, a malitia inhabitantium in ea.

35 Posuit desertum in stagna aqua-

rum: & terram sine aqua in exitus
aquarum.
36 Et collocavit illic esurientes: &
constituerunt civitatem habitatio-
nis.
37 Et seminaverunt agros, & plan-
taverunt vineas: & fecerunt fru-
ctum nativitatis.
38 Et benedixit eis, & multiplica-
ti sunt nimis: & jumenta eorum
non minoravit.
39 Et pauci facti sunt: & vexati sunt
a tribulatione malorum, & dolore.
40 Effusa est contemptio super prin-
cipes: & errare fecit eos in invio, &
non in via.
41 Et adjuvit pauperem de inopia:
& posuit sicut oves familias.
† Job 22.19. 42 † Videbunt recti, & lætabuntur:
& omnis iniquitas oppilabit os suũ.
43 Quis sapiens & custodiet hæc? &
intelliget misericordias Domini?
1 Canticum Psalmi ipsi David.
(*Sup.* 56. 8.) C V I I.
2 PAratum cor meum Deus, pa-
ratum cor meum: cantabo,
& psallam in gloria mea.
3 Exurge gloria mea, exurge psalte-
rium, & cithara: exurgam diluculo.
4 Confitebor tibi in populis Domi-
ne: & psallam tibi in nationibus.
5 Quia magna est super cælos mise-
ricordia tua: & usque ad nubes veri-
tas tua.
6 Exaltare super cœlos Deus, &
super omnem terram gloria tua:
7 Ut liberentur dilecti tui.
Salvum fac dextera tua, & exau-
di me:
8 Deus locutus est in sancto suo:
Exultabo, & dividam Sichimam,
& convallem tabernaculorum di-
metiar.
9 Meus est Galaad, & meus est Ma-
nasses: & Ephraim susceptio capitis
mei.
Juda rex meus:
10 Moab lebes spei meæ.
In Idumæam extendam calcea-
mentum meum: mihi alienigenæ a-
mici facti sunt.
11 Quis deducet me in civitatem
munitam? quis deducet me usque in
Idumæam?
12 Nonne tu Deus, qui repulisti
nos, & non exibis Deus in virtuti-
bus nostris?
13 Da nobis auxilium de tribulatio-
ne: quia vana salus hominis.
14 In Deo faciemus virtutem: &
ipse ad nihilum deducet inimicos
nostros.
1 In finem, Psalmus David.
C V I I I.
2 DEus laudem meam ne tacue-
ris: quia os peccatoris, &
os dolosi super me apertum est.
3 Locuti sunt adversum me lingua
dolosa, & sermonibus odii circum-
dederunt me: & expugnaverunt me
gratis.
4 Pro eo ut me diligerent, detrahe-
bant mihi: ego autem orabam.
5 Et posuerunt adversum me mala
pro bonis: & odium pro dilectione
mea.
6 Constitue super eum peccatorem:
& diabolus stet a dextris ejus.
7 Cum judicatur, exeat condemna-
tus: & oratio ejus fiat in peccatum.
8 Fiant dies ejus pauci: & episcopa-
tum ejus accipiat alter.
9 Fiant filii ejus orphani: & uxor
ejus vidua.
10 Nutantes transferantur filii ejus,
& mendicent: & ejiciantur de ha-
bitationibus suis.
11 Scrutetur fœnerator omnem
substantiam ejus: & diripiant alie-
ni labores ejus.
12 Non sit illi adjutor: nec sit qui
misereatur pupillis ejus.
13 Fiant nati ejus in interitum: in
generatione una deleatur nomen
ejus.
14 In memoriam redeat iniquitas
patrum ejus in conspectu Domini:
& peccatum matris ejus non delea-
tur.
15 Fiant contra Dominum semper,
& dispereat de terra memoria eorũ:
16 Pro eo quod non est recordatus
facere misericordiam.
17 Et persecutus est hominem ino-
pem, & mendicum, & compunctum
corde mortificare.
18 Et dilexit maledictionem, &
veniet ei: & noluit benedictionem,
& elongabitur ab eo.
Et induit maledictionem sicut ve-
stimentum, & intravit sicut aqua in
interiora ejus, & sicut oleum in os-
sibus ejus.
19 Fiat ei sicut vestimentum, quo
operitur: & sicut zona, qua sem-
per præcingitur.
20 Hoc opus eorum, qui detra-
hunt mihi apud Dominum: & qui
loquuntur mala adversus animam
meam.

21 Et tu Domine, Domine ,fac me-
cum propter nomen tuum:quia sua-
vis est misericordia tua.
Libera me,
22 Quia egenus & pauper ego sum:
& cor meum conturbatum est intra
me.
23 Sicut umbra cum declinat,abla-
tus sum:& excussus sũ sicut locustæ.
24 Genua mea infirmata sunt a je-
junio:& caro mea immutata est pro-
pter oleum.
25 Et ego factus sum opprobrium
illis : viderunt me , & moverunt
capita sua.
26 Adjuva me Domine Deus meus:
salvum me fac secundum misericor-
diam tuam.
27 Et sciant quia manus tua hæc :
& tu Domine fecisti eam.
28 Maledicent illi , & tu benedi-
ces: qui insurgunt in me , confun-
dantur:servus autem tuus lætabitur.
29 Induantur qui detrahunt mihi,
pudore: & operiantur sicut diploide
confusione sua.
30 Confitebor Domino nimis in
ore meo: & in medio multorum
laudabo eum.
31 Quia astitit a dextris pauperis ,
ut salvam faceret a persequentibus
animam meam.

1 Psalmus David. CIX.

Matt. 22. 44. †1Cor. 15. 25. Hebr. 1. 13. & 10. 13.

DIxit Dominus Domino meo :
Sede a dextris meis :
† Donec ponam inimicos tuos ,
scabellum pedum tuorum.
2 Virgam virtutis tuæ emittet Do-
minus ex Sion : dominare in medio
inimicorum tuorum.
3 Tecum principium in die virtu-
tis tuæ in splendoribus sanctorum :
ex utero ante luciferum genui te.
†Joan. 12. 34. Hebr. 5. 6. & 7. 17.
4 † Juravit Dominus,& non pœni-
tebit eum : Tu es sacerdos in æternũ
secundum ordinem Melchisedech.
5 Dominus a dextris tuis , confre-
git in die iræ suæ reges.
6 Judicabit in nationibus , imple-
bit ruinas : conquassabit capita in
terra multorum.
7 De torrente in via bibet:propter-
ea exaltabit caput.

Alleluja. CX.

1 COnfitebor tibi Domine in to-
to corde meo:in consilio ju-
storum , & congregatione.
2 Magna opera Domini : exquisita
in omnes voluntates ejus.
3 Confessio & magnificentia opus
ejus : & justitia ejus manet in sæcu-
lum sæculi.
4 Memoriam fecit mirabilium suo-
rum , misericors & miserator Do-
minus:
5 Escam dedit timentibus se.
Memor erit in sæculum testamen-
ti sui :
6 Virtutem operum suorum annun-
tiabit populo suo :
7 Ut det illis hereditatem gentium:
opera manuum ejus , veritas & judi-
cium.
8 Fidelia omnia mandata ejus:con-
firmata in sæculum sæculi , facta in
veritate & æquitate.
9 Redemptionem misit populo
suo: mandavit in æternum testa-
mentum suum.
Sanctum , & terribile nomen ejus: *† Pro. 1. 7. & 9. 17. Eccli. 1. 16.*
10 † Initium sapientiæ timor Do-
mini.
Intellectus bonus omnibus facien-
tibus eum : laudatio ejus manet in
sæculum sæculi.

Alleluja , Reversionis Aggæi,
& Zachariæ. CXI.

1 BEatus vir , qui timet Domi-
num : in mandatis ejus volet
nimis.
2 Potens in terra erit semen ejus :
generatio rectorum benedicetur.
3 Gloria, & divitiæ in domo ejus :
& justitia ejus manet in sæculum sæ-
culi.
4 Exortum est in tenebris lumen re-
ctis:misericors , & miserator , & ju-
stus.
5 Jucundus homo qui miseretur,&
commodat , disponet sermones suos
in judicio :
6 Quia in æternum non commove-
bitur.
7 In memoria æterna erit justus: ab
auditione mala non timebit.
Paratũ cor ejus sperare in Domino,
8 Confirmatum est cor ejus : non
commovebitur donec despiciat ini-
micos suos.
9 Dispersit , dedit pauperibus:justi-
tia ejus manet in sæculum sæculi ,
cornu ejus exaltabitur in gloria.
10 Peccator videbit , & irascetur ,
dentibus suis fremet & tabescet : de-
siderium peccatorum peribit.

Alleluja. CXII.

1 LAudate pueri Dominum:lau-
date nomen Domini.
2 Sit nomen Domini benedictum ,
ex hoc nunc , & usque in sæculum.

3 † A so-

3 † A solis ortu usque ad occasum, † *Mal.* 1. 11.
laudabile nomen Domini.
4 Excelsus super omnes gentes Do-
minus, & super cœlos gloria ejus.
5 Quis sicut Dominus Deus noster,
qui in altis habitat,
6 Et humilia respicit in cœlo & in
terra?
7 Suscitans a terra inopem, & de
stercore erigens pauperem:
8 Ut collocet eum cum principi-
bus, cum principibus populi sui.
9 Qui habitare facit sterilem in do-
mo, matrem filiorum lætantem.

Alleluja. CXIII.

Exod. 13. 3. 1 IN exitu Israel de Ægypto, do-
mus Jacob de populo barbaro:
2 Facta est Judæa sanctificatio ejus,
Israel potestas ejus.
3 Mare vidit, & fugit: Jordanis
conversus est retrorsum.
4 Montes exultaverunt ut arietes:
& colles sicut agni ovium.
5 Quid est tibi mare quod fugisti:
& tu Jordanis, quia conversus es re-
trorsum?
6 Montes exultastis sicut arietes,
& colles sicut agni ovium.
7 A facie Domini mota est terra, a
facie Dei Jacob.
8 Qui convertit petram in stagna
aquarum, & rupem in fontes aqua-
rum.
1 NON NOBIS DOMINE, NON
NOBIS; sed nomini tuo da glo-
riam.
2 Super misericordia tua, & veri-
tate tua: nequando dicant gentes:
Ubi est Deus eorum?
3 Deus autem noster in cœlo: om-
nia quæcumque voluit, fecit.
† *Infr.* 134.15 † *Sap.* 15. 15. 4 † Simulacra gentium argentum,
& aurum, opera manuum homi-
num.
5 † Os habent, & non loquentur:
oculos habent, & non videbunt.
6 Aures habent, & non audient:
nares habent, & non odorabunt.
7 Manus habent, & non palpabunt:
pedes habent, & non ambulabunt:
non clamabunt in gutture suo.
8 Similes illis fiant qui faciunt ea:
& omnes qui confidunt in eis.
9 Domus Israel speravit in Domi-
no: adjutor eorum & protector eo-
rum est.
10 Domus Aaron speravit in Do-
mino: adjutor eorum & protector
eorum est.
11 Qui timent Dominum, spera-
verunt in Domino: adjutor eorum
& protector eorum est.
12 Dominus memor fuit nostri: &
benedixit nobis:
Benedixit domui Israel: benedixit
domui Aaron.
13 Benedixit omnibus, qui timent
Dominum, pusillis cum majoribus.
14 Adjiciat Dominus super vos:
super vos, & super filios vestros.
15 Benedicti vos a Domino, qui fe-
cit cœlum & terram.
16 Cælum cæli Domino: terram au-
tem dedit filiis hominum.
17 † Non mortui laudabunt te Do- † *Baruch* 2. 17.
mine: neque omnes, qui descendunt
in infernum.
18 Sed nos qui vivimus, benedici-
mus Domino, ex hoc nunc & usque
in sæculum.

Alleluja. CXIV.

1 DIlexi, quoniã exaudiet Do-
minus vocẽ orationis meæ.
2 Quia inclinavit aurem suam mihi:
& in diebus meis invocabo.
3 Circũdederunt me dolores mortis:
& pericula inferni invenerunt me.
Tribulationem & dolorem inveni:
4 Et nomen Domini invocavi.
O Domine libera animam meam:
5 Misericors Dominus, & justus, &
Deus noster miseretur.
6 Custodiens parvulos Dominus:
humiliatus sum, & liberavit me.
7 Convertere anima mea in requiem
tuam: quia Dominus benefecit tibi.
8 Quia eripuit animam meam de
morte: oculos meos a lacrymis, pedes
meos a lapsu.
9 Placebo Domino in regione vivo-
rum.

Alleluja. CXV.

10 CRedidi, propter quod locu- 2 *Cor.* 4. 13.
tus sum: ego autem humi- † *Rom.* 3. 4.
liatus sum nimis.
11 Ego dixi in excessu meo: † Om-
nis homo mendax.
12 Quid retribuam Domino, pro
omnibus, quæ retribuit mihi?
13 Calicem salutaris accipiam: &
nomen Domini invocabo.
14 Vota mea Domino reddam co-
ram omni populo ejus:
15 Pretiosa in conspectu Domini
mors Sanctorum ejus.
16 O Domine quia ego servus tuus:
ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ.
Dirupisti vincula mea:
17 Tibi sacrificabo hostiam laudis,
& nomen Domini invocabo.

18 Vota mea Domino reddam in
conspectu omnis populi ejus:
19 In atriis domus Domini, in me-
dio tui Jerusalem.

Alleluja. CXVI.

1 LAudate Dominum omnes
Rom. gentes: laudate eum om-
15. 11. nes populi:
2 Quoniam confirmata est super
† *Joan.* nos misericordia ejus: & † veritas
12. 34. Domini manet in æternum.

Alleluja. CXVII.

1 COnfitemini Domino quo-
niam bonus: quoniam in
sæculum misericordia ejus.
2 Dicat nunc Israel quoniam bo-
nus: quoniam in sæculum miseri-
cordia ejus.
3 Dicat nunc domus Aaron: quo-
niam in sæculum misericordia ejus.
4 Dicant nunc qui timent Domi-
num: quoniam in sæculum miseri-
cordia ejus.
5 De tribulatione invocavi Domi-
num: & exaudivit me in latitudine
Dominus.
6 Dominus mihi adjutor: non ti-
mebo quid faciat mihi homo.
† *Hebr.* 7 † Dominus mihi adjutor: & ego
13. 6. despiciam inimicos meos.
8 Bonum est confidere in Domino,
quam confidere in homine:
9 Bonum est sperare in Domino,
quam sperare in principibus.
10 Omnes gentes circuierunt me:
& in nomine Domini quia ultus
sum in eos.
11 Circumdantes circumdederunt
me: & in nomine Domini quia ul-
tus sum in eos.
12 Circumdederunt me sicut apes,
& exarserunt sicut ignis in spinis: &
in nomine Domini quia ultus sum
in eos.
13 Impulsus eversus sum ut cade-
rem: & Dominus suscepit me.
† *Exod.* 14 † Fortitudo mea, & laus mea Do-
15. 2. minus: & factus est mihi in salutem.
15 Vox exultationis & salutis, in
tabernaculis justorum.
16 Dextera Domini fecit virtutem:
dextera Domini exaltavit me, dex-
tera Domini fecit virtutem.
17 Non moriar, sed vivam: & nar-
rabo opera Domini.
18 Castigans castigavit me Domi-
nus: & morti non tradidit me.
19 Aperite mihi portas justitiæ, in-
gressus in eas confitebor Domino:
20 Hæc porta Domini, justi intra-
bunt in eam.
21 Confitebor tibi quoniam exaudi-
sti me: & factus es mihi in salutem.
22 † Lapidem, quem reprobave- † *Isai.*
runt ædificantes, hic factus est in *28. 16.*
caput anguli. *Matt.*
23 A Domino factum est istud: & *21. 42.*
est mirabile in oculis nostris. *Luc.*
24 Hæc est dies, quam fecit Domi- *20. 17.*
nus: exultemus, & lætemur in ea. *Actor.*
25 O Domine salvum me fac, o Do- *4. 11.*
mine bene prosperare: *Rom. 9.*
26 Benedictus qui venit in nomine *33.*
Domini. *1 Petr.*
Benedicimus vobis de domo Do- *2. 7.*
mini:
27 Deus Dominus, & illuxit nobis.
Constituite diem solemnem in
condensis, usque ad cornu altaris.
28 Deus meus es tu, & confitebor
tibi: Deus meus es tu, & exaltabo te.
Confitebor tibi quoniam exaudisti
me: & factus es mihi in salutem.
29 Confitemini Domino quoniam
bonus: quoniam in sæculum mise-
ricordia ejus.

Alleluja. CXVIII.

ALEPH.

1 BEati immaculati in via: qui
ambulant in lege Domini.
2 Beati, qui scrutantur testimonia
ejus: in toto corde exquirunt eum.
3 Non enim qui operantur iniqui-
tatem, in viis ejus ambulaverunt.
4 Tu mandasti mandata tua custo-
diri nimis.
5 Utinam dirigantur viæ meæ, ad
custodiendas justificationes tuas.
6 Tunc non confundar, cum per-
spexero in omnibus mandatis tuis.
7 Confitebor tibi in directione cor-
dis, in eo quod didici judicia justi-
tiæ tuæ.
8 Justificationes tuas custodiam:
non me derelinquas usquequaque.

BETH.

9 In quo corrigit adolescentior vi-
am suam? in custodiendo sermones
tuos.
10 In toto corde meo exquisivi te:
ne repellas me a mandatis tuis.
11 In corde meo abscondi eloquia
tua: ut non peccem tibi.
12 Benedictus es Domine: doce me
justificationes tuas.
13 In labiis meis pronuntiavi om-
nia judicia oris tui.
14 In via testimoniorũ tuorũ dele-
ctatus sum, sicut in omnibus divitiis.

15 In mandatis tuis exercebor: & considerabo vias tuas.
16 In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

GIMEL.

17 Retribue servo tuo, vivifica me: & custodiam sermones tuos.
18 Revela oculos meos: & considerabo mirabilia de lege tua.
19 Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua.
20 Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas, in omni tempore.
21 Increpasti superbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis.
22 Aufer a me opprobrium, & contemptum: quia testimonia tua exquisivi.
23 Etenim sederunt principes, & adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis.
24 Nam & testimonia tua meditatio mea est: & consilium meum justificationes tuæ.

DALETH.

25 Adhæsit pavimento anima mea: vivifica me secundum verbum tuum.
26 Vias meas enuntiavi, & exaudisti me: doce me justificationes tuas.
27 Viam justificationum tuarum instrue me: & exercebor in mirabilibus tuis.
28 Dormitavit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.
29 Viam iniquitatis amove a me: & de lege tua miserere mei.
30 Viam veritatis elegi: judicia tua non sum oblitus.
31 Adhæsi testimoniis tuis Domine: noli me confundere.
32 Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

HE.

33 Legem pone mihi Domine viam justificationum tuarum: & exquiram eam semper.
34 Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam: & custodiam illam in toto corde meo.
35 Deduc me in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui.
36 Inclina cor meum in testimonia tua: & non in avaritiam.
37 Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me.
38 Statue servo tuo eloquium tuum, in timore tuo.
39 Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum: quia judicia tua jucunda.
40 Ecce concupivi mandata tua: in æquitate tua vivifica me.

VAU.

41 Et veniat super me misericordia tua Domine: salutare tuum secundum eloquium tuum.
42 Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis.
43 Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia in judiciis tuis supersperavi.
44 Et custodiam legem tuam semper, in sæculum & in sæculum sæculi.
45 Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisivi.
46 Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum: & non confundebar.
47 Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.
48 Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in justificationibus tuis.

ZAIN.

49 Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti.
50 Hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me.
51 Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinavi.
52 Memor fui judiciorum tuorum a sæculo Domine: & consolatus sum.
53 Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.
54 Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.
55 Memor fui nocte nominis tui Domine: & custodivi legem tuam.
56 Hæc facta est mihi: quia justificationes tuas exquisivi.

HETH.

57 Portio mea Domine, dixi, custodire legem tuam.
58 Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum.
59 Cogitavi vias meas: & converti pedes meos in testimonia tua.
60 Paratus sum, & non sum turbatus: ut custodiam mandata tua.
61 Funes peccatorum circumplexi sunt me: & legem tuam non sum oblitus.

61 Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super judicia justificationis tuæ.
63 Particeps ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.
64 Misericordia tua Domine plena est terra: justificationes tuas doce me.

TETH.

65 Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine, secundum verbum tuum.
66 Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.
67 Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodivi.
68 Bonus es tu: & in bonitate tua doce me justificationes tuas.
69 Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.
70 Coagulatū est sicut lac cor eorū: ego vero legem tuā meditatus sum.
71 Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam justificationes tuas.
72 Bonum mihi lex oris tui, super millia auri & argenti.

JOD.

73 Manus tuę fecerunt me, & plasmaverunt me: da mihi intellectum, & discam mandata tua.
74 Qui timent te videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperavi.
75 Cognovi Domine quia æquitas judicia tua: & in veritate tua humiliasti me.
76 Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo.
77 Veniant mihi miserationes tuę, & vivam: quia lex tua meditatio mea est.
78 Confundantur superbi, quia injuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.
79 Convertantur mihi timentes te, & qui noverunt testimonia tua.
80 Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.

CAPH.

81 Defecit in salutare tuum anima mea: & in verbū tuum supersperavi.
82 Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes: Quando consolaberis me?
83 Quia factus sum sicut uter in pruina: justificationes tuas non sum oblitus.
84 Quot sunt dies servi tui: quando facies de persequentibus me judicium?
85 Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.
86 Omnia mandata tua veritas: inique persecuti sunt me, adjuva me.
87 Paulo minus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua.
88 Secundum misericordiam tuam vivifica me: & custodiam testimonia oris tui.

LAMED.

89 In æternum Domine, verbum tuum permanet in cælo.
90 In generationem & generationem veritas tua: fundasti terram, & permanet.
91 Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi.
92 Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea.
93 In æternum non obliviscar justificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me.
94 Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam justificationes tuas exquisivi.
95 Me expectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi.
96 Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

MEM.

97 Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est.
98 Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est.
99 Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.
100 Super senes intellexi: quia mandata tua quæsivi.
101 Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua.
102 A judiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi.
103 Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo!
104 A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnē viam iniquitatis.

NUN.

105 Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.

106 Juravi, & ſtatui cuſtodire judicia juſtitiæ tuæ.
107 Humiliatus ſum uſquequaque Domine: vivifica me ſecundum verbum tuum.
108 Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: & judicia tua doce me.
109 Anima mea in manibus meis ſemper: & legem tuam non ſum oblitus.
110 Poſuerunt peccatores laqueum mihi: & de mandatis tuis non erravi.
111 Hereditate acquiſivi teſtimonia tua in æternum: quia exultatio cordis meis ſunt.
112 Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum, propter retributionem.

SAMECH.

113 Iniquos odio habui: & legem tuam dilexi.
114 Adjutor, & ſuſceptor meus es tu: & in verbum tuum ſuperſperavi.
115 Declinate a me maligni: & ſcrutabor mandata Dei mei.
116 Suſcipe me ſecundum eloquium tuum, & vivam: & non confundas me ab expectatione mea.
117 Adjuva me, & ſalvus ero: & meditabor in juſtificationibus tuis ſemper.
118 Spreviſti omnes diſcedentes a judiciis tuis: quia injuſta cogitatio eorum.
119 Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dilexi teſtimonia tua.
120 Confige timore tuo carnes meas: a judiciis enim tuis timui.

AIN.

121 Feci judicium & juſtitiam: non tradas me calumniantibus me.
122 Suſcipe ſervum tuum in bonum: non calumnientur me ſuperbi.
123 Oculi mei defecerunt in ſalutare tuum: & in eloquium juſtitię tuæ.
124 Fac cum ſervo tuo ſecundum miſericordiam tuam: & juſtificationes tuas doce me.
125 Servus tuus ſum ego: da mihi intellectum, ut ſciam teſtimonia tua.
126 Tempus faciendi Domine: diſſipaverunt legem tuam.
127 Ideo dilexi mandata tua, ſuper aurum & topazion.
128 Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

PHE.

129 Mirabilia teſtimonia tua: ideo ſcrutata eſt ea anima mea.
130 Declaratio ſermonum tuorum illuminat: & intellectum dat parvulis.
131 Os meum aperui, & attraxi ſpiritum: quia mandata tua deſiderabã.
132 Aſpice in me, & miſerere mei, ſecundum judicium diligentium nomen tuum.
133 Greſſus meos dirige ſecundum eloquium tuum: & non dominetur mei omnis injuſtitia.
134 Redime me a calumniis hominum: ut cuſtodiam mandata tua.
135 Faciem tuam illumina ſuper ſervum tuum: & doce me juſtificationes tuas.
136 Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non cuſtodierunt legem tuam.

SADE.

137 Juſtus es Domine: & rectum judicium tuum.
138 Mandaſti juſtitiam teſtimonia tua, & veritatem tuam nimis.
139 Tabeſcere me fecit zelus meus: quia obliti ſunt verba tua inimici mei.
140 Ignitum eloquium tuum vehementer: & ſervus tuus dilexit illud.
141 Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus: juſtificationes tuas non ſum oblitus.
142 Juſtitia tua, juſtitia in æternum: & lex tua veritas.
143 Tribulatio & anguſtia invenerunt me: mandata tua meditatio mea eſt.
144 Æquitas teſtimonia tua in ęternum: intellectum da mihi & vivam.

COPH.

145 Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: juſtificationes tuas requiram.
146 Clamavi ad te, ſalvum me fac: ut cuſtodiam mandata tua.
147 Præveni in maturitate, & clamavi: quia in verba tua ſuperſperavi.
148 Pręvenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua.
149 Vocem meam audi ſecundum miſericordiam tuam Domine: & ſecundum judicium tuum vivifica me.
150 Appropinquaverunt perſequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti ſunt.
151 Prope es tu Domine: & omnes viæ tuæ veritas.

152 Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea.

RES.

153 Vide humilitatem meam, & eripe me: quia legem tuam non sum oblitus.

154 Judica judicium meum, & redime me: propter eloquium tuum vivifica me.

155 Longe a peccatoribus salus: quia justificationes tuas non exquisierunt.

156 Misericordiæ tuæ multæ Domine: secundum judicium tuum vivifica me.

157 Multi qui persequuntur me, & tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi.

158 Vidi prævaricantes, & tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt.

159 Vide quoniam mandata tua dilexi Domine: in misericordia tua vivifica me.

160 Principium verborum tuorum, veritas: in æternum omnia judicia justitiæ tuæ.

SIN.

161 Principes persecuti sunt me gratis: & a verbis tuis formidavit cor meum.

162 Lætabor ego super eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa.

163 Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

164 Septies in die laudem dixi tibi, super judicia justitiæ tuæ.

165 Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.

166 Expectabam salutare tuum Domine: & mandata tua dilexi.

167 Custodivit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer.

168 Servavi mandata tua, & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

TAU.

169 Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: juxta eloquium tuum da mihi intellectum.

170 Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.

171 Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me justificationes tuas.

172 Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas.

173 Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi.

174 Concupivi salutare tuum Domine: & lex tua meditatio mea est.

175 Vivet anima mea, & laudabit te: & judicia tua adjuvabunt me.

176 Erravi, sicut ovis quæ periit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

1 Canticum graduum.

CXIX.

AD Dominum cum tribularer clamavi: & exaudivit me.

2 Domine libera animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa.

3 Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?

4 Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.

5 Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar:

6 Multum incola fuit anima mea.

7 Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

Canticum graduum.

CXX.

1 LEvavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. 2. *Par.* 20. 17.

2 Auxilium meum a Domino, qui fecit cælum & terram.

3 Non det in commotionem pedem tuum: neq; dormitet qui custodit te.

4 Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.

5 Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super manum dexteram tuam.

6 Per diem sol non uret te, neque luna per noctem.

7 Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuã Dominus.

8 Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum: ex hoc nunc, & usque in sæculum.

1 Canticum graduum.

CXXI.

LÆtatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.

2 Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Jerusalem.

3 Jerusalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus participatio ejus in idipsum.

4 Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini, testimonium Israel ad confitendum nomini Domini.

5 Quia

5 Quia illic ſederunt ſedes in judi-
cio, ſedes ſuper domum David.
6 Rogate quæ ad pacem ſunt Jeru-
ſalem:& abundantia diligentibus te.
7 Fiat pax in virtute tua: & abun-
dantia in turribus tuis.
8 Propter fratres meos, & proxi-
mos meos, loquebar pacem de te:
9 Propter domum Domini Dei no-
ſtri, quæſivi bona tibi.

1 Canticum graduum.

CXXII.

AD te levavi oculos meos,qui
habitas in cælis.
2 Ecce ſicut oculi ſervorum, in
manibus dominorum ſuorum,
Sicut oculi ancillæ in manibus do-
minæ ſuæ: ita oculi noſtri ad Do-
minum Deum noſtrum, donec mi-
ſereatur noſtri.
3 Miſerere noſtri Domine, miſe-
rere noſtri: quia multum repleti ſu-
mus deſpectione.
4 Quia multum repleta eſt anima
noſtra: opprobrium abundantibus,
& deſpectio ſuperbis.

1 Canticum graduum.

CXXIII.

NIſi quia Dominus erat in no-
bis, dicat nunc Iſrael:
2 Niſi quia Dominus erat in nobis,
Cum exurgerent homines in nos,
3 Forte vivos deglutiſſent nos:
Cum iraſceretur furor eorum in
nos,
4 Forſitan aqua abſorbuiſſet nos.
5 Torrentem pertranſivit anima
noſtra: forſitan pertranſiſſet anima
noſtra aquam intolerabilem.
6 Benedictus Dominus,qui non de-
dit nos in captionē dentibus eorum.
7 Anima noſtra ſicut paſſer erepta
eſt de laqueo venantium: Laqueus
contritus eſt, & nos liberati ſumus.
8 Adjutorium noſtrum in nomine
Domini, qui fecit cælum & terram.

1 Canticum graduum.

CXXIV.

QUi confidunt in Domino, ſicut
mons Sion:non commovebitur
in æternum, qui habitat
2 In Jeruſalem.
Montes in circuitu ejus: & Domi-
nus in circuitu populi ſui, ex hoc
nunc & uſque in ſæculum.
3 Quia non relinquet Dominus vir-
gam peccatorum ſuper ſortem juſto-
rum: ut non extendant juſti ad ini-
quitatem manus ſuas.
4 Benefac Domine bonis, & rectis
corde.
5 Declinantes autem in obligatio-
nes, adducet Dominus cum operan-
tibus iniquitatem: pax ſuper Iſrael.

1 Canticum graduum.

CXXV.

IN convertendo Dominus captivi-
tatem Sion: facti ſumus ſicut
conſolati:
2 Tunc repletum eſt gaudio os no-
ſtrum: & lingua noſtra exultatione.
Tunc dicent inter gentes: Magni-
ficavit Dominus facere cum eis.
3 Magnificavit Dominus facere no-
biſcum: facti ſumus lætantes.
4 Converte Domine captivitatem
noſtram, ſicut torrens in auſtro.
5 Qui ſeminant in lacrymis, in ex-
ultatione metent.
6 Euntes ibant & flebant, mitten-
tes ſemina ſua.
Venientes autem venient cum
exultatione, portantes manipulos
ſuos.

1 Canticum graduum Salomonis.

CXXVI.

NIſi Dominus ædificaverit do-
mum, in vanum laborave-
runt qui ædificant eam.
Niſi Dominus cuſtodierit civita-
tem,fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.
2 Vanum eſt vobis ante lucem ſur-
gere: ſurgite poſtquam ſederitis, qui
manducatis panem doloris.
Cum dederit dilectis ſuis ſomnum:
3 Ecce hereditas Domini, filii;
merces, fructus ventris.
4 Sicut ſagittæ in manu potentis:
ita filii excuſſorum.
5 Beatus vir qui implevit deſiderium
ſuum ex ipſis: non confundetur cum
loquetur inimicis ſuis in porta.

1 Canticum graduum.

CXXVII.

BEati omnes, qui timent Domi-
num,qui ambulant in viis ejus.
2 Labores manuū tuarū quia man-
ducabis: beatus es, & bene tibi erit.
3 Uxor tua ſicut vitis abundans, in
lateribus domus tuæ.
Filii tui ſicut novellæ olivarum,in
circuitu menſæ tuæ.
4 Ecce ſic benedicetur homo, qui
timet Dominum.
5 Benedicat tibi Dominus ex Sion:
& videas bona Jeruſalem omnibus
diebus vitæ tuæ.
6 Et videas filios filiorum tuorum,
pacem ſuper Iſrael.

1 Canticum graduum.
CXXVIII.

SÆpe expugnaverunt me a juventute mea, dicat nunc Israel.
2 Sæpe expugnaverunt me a juventute mea: etenim non potuerunt mihi.
3 Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniquitatem suam.
4 Dominus justus concidit cervices peccatorum:
5 Confundantur & convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.
6 Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusquam evellatur, exaruit:
7 De quo non implevit manum suam qui metit, & sinum suum qui manipulos colligit:
8 Et non dixerunt qui præteribant: Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

1 Canticum graduum.
CXXIX.

DE profundis clamavi ad te Domine:
2 Domine exaudi vocem meam.
Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.
3 Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit?
4 Quia apud te propitiatio est: & propter legem tuam sustinui te Domine.
Sustinuit anima mea in verbo ejus:
5 Speravit anima mea in Domino.
6 A custodia matutina usque ad noctem, speret Israel in Domino.
7 Quia apud Dominum misericordia: & copiosa apud eum redemptio.
8 Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus.

1 Canticum graduum David.
CXXX.

DOmine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei.
Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.
2 Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam meam.
Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.
3 Speret Israel in Domino, ex hoc nunc & usque in sæculum.

1 Canticum graduum.
CXXXI.

MEmento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus:
2 Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Jacob:
3 † Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei: †2 Reg. 7. 2.
4 Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem,
5 Et requiem temporibus meis: donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.
6 Ecce audivimus eam in Ephrata: invenimus eam in campis silvæ.
7 Introibimus in tabernaculum ejus: adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.
8 † Surge Domine in requiem tuam, tu & arca sanctificationis tuæ. †2 Par. 6. 41.
9 Sacerdotes tui induantur justitiam: & sancti tui exultent.
10 Propter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui.
11 Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: † de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. †2 Reg. 7. 12. Luc. 1. 55. Act. 2. 30.
12 Si custodierint filii tui testamentum meum, & testimonia mea hæc, quæ docebo eos:
Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.
13 Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.
14 Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo quoniam elegi eam.
15 Viduam ejus benedicens benedicam: pauperes ejus saturabo panibus.
16 Sacerdotes ejus induam salutari: & sancti ejus exultatione exultabunt.
17 † Illuc producam cornu David, paravi lucernam Christo meo. † Mal. 3. 1.
18 Inimicos ejus induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Luc. 1. 69.

1 Canticum graduum David.
CXXXII.

ECce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum:
2 Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron:
Quod descendit in oram vestimenti ejus:
3 Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.

Quoniam illic mandavit Dominus
benedictionem, & vitam usque in
sæculum.

1 Canticum graduum.
CXXXIII.

ECce nunc benedicite Dominum,
omnes servi Domini:
Qui statis in domo Domini, in a-
triis domus Dei nostri,
2 In noctibus extollite manus ve-
stras in sancta, & benedicite Domi-
num.
3 Benedicat te Dominus ex Sion,
qui fecit cælum & terram.

1 Alleluja. CXXXIV.

LAudate nomen Domini, lauda-
te servi Dominum.
2 Qui statis in domo Domini, in
atriis domus Dei nostri.
3 Laudate Dominum, quia bonus
Dominus: psallite nomini ejus, quo-
niam suave.
4 Quoniam Jacob elegit sibi Domi-
nus, Israel in possessionem sibi.
5 Quia ego cognovi quod magnus
est Dominus, & Deus noster præ
omnibus diis.
6 Omnia quæcumque voluit, Do-
minus fecit in cælo, in terra, in ma-
† Jerem ri, & in omnibus abyssis.
10. 13. 7 † Educens nubes ab extremo ter-
ræ: fulgura in pluviam fecit.
Qui producit ventos de thesauris
suis:
† Exod 8 † Qui percussit primogenita Æ-
12. 29. gypti ab homine usque ad pecus.
9 Et misit signa & prodigia in me-
dio tui Ægypte; in Pharaonem, & in
omnes servos ejus.
† Jos. 10 † Qui percussit gentes multas:
12. 1. & occidit reges fortes.
7. 11 † Sehon regem Amorrhæorum,
† Num & Og regem Basan, & omnia regna
21. 24. Chanaan.
35. 12 Et dedit terram eorum heredi-
tatem, hereditatē Israel populo suo.
13 Domine nomen tuum in æter-
num: Domine memoriale tuum in
generationem & generationem.
14 Quia judicabit Dominus popu-
lum suum: & in servis suis depreca-
bitur.
† Sup. 15 † Simulacra gentium argentum &
113. 4. aurum, opera manuum hominum.
† Sap. 16 † Os habent, & non loquentur:
15. 15. oculos habent, & non videbunt.

17 Aures habent, & non audient:
neque enim est spiritus in ore ipsorū.
18 Similes illis fiant qui faciunt ea:
& omnes, qui confidunt in eis.
19 Domus Israel benedicite Domi-
no: domus Aaron benedicite Do-
mino.
20 Domus Levi benedicite Domi-
no: qui timetis Dominum, bene-
dicite Domino.
21 Benedictus Dominus ex Sion,
qui habitat in Jerusalem.

1 Alleluja. CXXXV.

COnfitemini Domino quoniam
bonus: quoniam in æternum
misericordia ejus.
2 Confitemini Deo deorum: quo-
niam in æternum misericordia ejus.
3 Confitemini Domino domino-
rum: quoniam in æternum miseri-
cordia ejus.
4 Qui facit mirabilia magna solus:
quoniam in æternum misericordia
ejus.
5 † Qui fecit cælos in intellectu: † Gen.
quoniam in æternum misericordia 1. 1.
ejus.
6 Qui firmavit terram super aquas:
quoniam in æternum misericordia
ejus.
7 Qui fecit luminaria magna: quo-
niam in æternum misericordia ejus.
8 Solem in potestatem diei: quoniam
in æternum misericordia ejus.
9 Lunam & stellas in potestatem
noctis: quoniam in æternum mise-
ricordia ejus.
10 † Qui percussit Ægyptum cum † Exod
primogenitis eorum: quoniam in æ- 12. 29.
ternum misericordia ejus.
11 † Qui eduxit Israel de medio † Exod
eorum: quoniam in æternum mise- 13. 17.
ricordia ejus.
12 In manu potenti, & brachio
excelso: quoniam in æternum mi-
sericordia ejus.
13 Qui divisit mare rubrum in di-
visiones: quoniam in æternum mi-
sericordia ejus.
14 Et eduxit Israel per medium
ejus: quoniam in æternum miseri-
cordia ejus.
15 † Et excussit Pharaonem, & vir-
tutem ejus in mari rubro: quoniam † Exod
in æternum misericordia ejus. 14. 28.
16 Qui traduxit populum suum per
desertum: quoniam in æternum mi-
sericordia ejus.

17 Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia ejus.
† Num 21. 24. 18 † Et occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia ejus.
19 Sehon regem Amorrhæorum: quoniam in æternum misericordia ejus.
† Num 21. 33. 20 † Et Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia ejus.
† Jos. 13. 7. 21 † Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam in æternum misericordia ejus.
22 Hereditatem Israel servo suo: quoniam in æternum misericordia ejus.
23 Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in æternum misericordia ejus.
24 Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia ejus.
25 Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia ejus.
26 Confitemini Deo cæli: quoniam in æternum misericordia ejus.
Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

Psalmus David, Jeremiæ. CXXXVI.

1 Super flumina Babylonis, illic sedimus & flevimus, cum recordaremur Sion:
2 In salicibus in medio ejus suspendimus organa nostra.
3 Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum:
Et qui abduxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion.
4 Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?
5 Si oblitus fuero tui Jerusalem, oblivioni detur dextera mea.
6 Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui:
Si non proposuero Jerusalem, in principio lætitiæ meæ.
7 Memor esto Domine filiorum Edom, in die Jerusalem:
Qui dicunt: Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.
8 Filia Babylonis misera: beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis.
9 Beatus, qui tenebit, & allidet parvulos tuos ad petram.

1 Ipsi David. CXXXVII.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.
In conspectu angelorum psallam tibi:
2 Adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo,
Super misericordia tua, & veritate tua: quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.
3 In quacumque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.
4 Confiteantur tibi Domine omnes reges terræ: quia audierunt omnia verba oris tui:
5 Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.
6 Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit: & alta a longe cognoscit.
7 Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: & super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, & salvum me fecit dextera tua.
8 Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.

1 In finem, Psalmus David. CXXXVIII.

Domine probasti me, & cognovisti me:
2 Tu cognovisti sessionem meam, & resurrectionem meam.
3 Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam, & funiculum meum investigasti.
4 Et omnes vias meas prævidisti: quia non est sermo in lingua mea.
5 Ecce Domine tu cognovisti omnia, novissima & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.
6 Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam.
7 Quo ibo a spiritu tuo? & quo a facie tua fugiam?
8 † Si ascendero in cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. † Amos 9. 2.
9 Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitavero in extremis maris.

10 Etenim illuc manus tua deducet me: & tenebit me dextera tua.
11 Et dixi: Forsitan tenebræ conculcabunt me: & nox illuminatio mea in deliciis meis.
12 Quia tenebræ non obscurabuntur a te, & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.
13 Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ.
14 Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, & anima mea cognoscit nimis.
15 Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto: & substantia mea in inferioribus terræ.
16 Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.
17 Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus: nimis confortatus est principatus eorum.
18 Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum tecum.
19 Si occideris Deus peccatores: viri sanguinum declinate a me:
20 Quia dicitis in cogitatione: Accipient in vanitate civitates tuas.
21 Nonne qui oderunt te Domine, oderam: & super inimicos tuos tabescebam?
22 Perfecto odio oderam illos: & inimici facti sunt mihi.
23 Proba me Deus, & scito cor meum: interroga me, & cognosce semitas meas.
24 Et vide, si via iniquitatis in me est: & deduc me in via æterna.

1 In finem, Psalmus David. CXXXIX.

2 ERipe me Domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me.
3 Qui cogitaverunt iniquitatem in corde: tota die constituebant prælia.
4 † Acuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum.

† *Sup.* 5. 11. *Rom.* 3. 13

5 Custodi me Domine de manu peccatoris: & ab hominibus iniquis eripe me.
Qui cogitaverunt supplantare gressus meos:
6 Absconderunt superbi laqueum mihi:
Et funes extenderunt in laqueum: juxta iter scandalũ posuerunt mihi.
7 Dixi Domino: Deus meus es tu: exaudi Domine vocem deprecationis meæ.
8 Domine, Domine virtus salutis meæ: obumbrasti super caput meum in die belli.
9 Ne tradas me Domine a desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne forte exaltentur.
10 Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos.
11 Cadent super eos carbones, in ignem dejicies eos: in miseriis non subsistent.
12 Vir linguosus non dirigetur in terra: virum injustum mala capient in interitu.
13 Cognovi quia faciet Dominus judicium inopis: & vindictam pauperum.
14 Verumtamen justi confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.

1 Psalmus David. CXL.

DOmine clamavi ad te, exaudi me: intende voci meæ, cum clamavero ad te.
2 Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.
3 Pone Domine custodiam ori meo: & ostium circumstantiæ labiis meis.
4 Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.
Cum hominibus operantibus iniquitatem, & non communicabo cum electis eorum.
5 Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.
Quoniam adhuc & oratio mea in beneplacitis eorum:
6 Absorpti sunt juncti petræ judices eorum.
Audient verba mea quoniam potuerunt:
7 Sicut crassitudo terræ erupta est super terram.

Dissipa-

Dissipata sunt ossa nostra secus in-
fernum :
8 Quia ad te Domine, Domine o-
culi mei : in te speravi, non auferas
animam meam.
9 Custodi me a laqueo, quem sta-
tuerunt mihi : & a scandalis operan-
tium iniquitatem.
10 Cadent in retiaculo ejus pecca-
tores : singulariter sum ego donec
transeam.

1 Intellectus David,
Cum esset in spelunca, oratio.
(1 *Reg.* 24.) CXLI.

Sup. 76. 2. 2 Voce mea ad Dominum cla-
mavi : voce mea ad Domi-
num deprecatus sum :
3 Effundo in conspectu ejus oratio-
nem meam, & tribulationem meam
ante ipsum pronuntio.
4 In deficiendo ex me spiritum me-
um, & tu cognovisti semitas meas.
In via hac qua ambulabam, abscon-
derunt laqueum mihi.
5 Considerabam ad dexteram, &
videbam : & non erat qui cognosce-
ret me.
Periit fuga a me, & non est qui
requirat animam meam.
6 Clamavi ad te Domine, dixi :
Tu es spes mea, portio mea in terra
viventium.
7 Intende ad deprecationem me-
am : quia humiliatus sum nimis.
Libera me a persequentibus me :
quia confortati sunt super me.
8 Educ de custodia animam me-
am ad confitendum nomini tuo :
me expectant justi, donec retri-
buas mihi.

1 Psalmus David,
Quando persequebatur eum Absa-
lom filius ejus. (2 *Reg.* 17.)
CXLII.

Domine exaudi orationem me-
am : auribus percipe obsecra-
tionem meam in veritate tua : exau-
di me in tua justitia.
2 Et non intres in judicium cum
servo tuo : quia non justificabitur in
conspectu tuo omnis vivens.
3 Quia persecutus est inimicus ani-
mam meam : humiliavit in terra vi-
tam meam.
Collocavit me in obscuris sicut
mortuos sæculi :
4 Et anxiatus est super me spiritus
meus, in me turbatum est cor meum.
5 Memor fui dierum antiquorum,
meditatus sum in omnibus operibus
tuis : in factis manuum tuarum me-
ditabar.
6 Expandi manus meas ad te : ani-
ma mea sicut terra sine aqua tibi :
7 Velociter exaudi me Domine :
defecit spiritus meus.
Non avertas faciem tuam a me : &
similis ero descendentibus in la-
cum.
8 Auditam fac mihi mane miseri-
cordiam tuam : quia in te speravi.
Notam fac mihi viam, in qua
ambulem : quia ad te levavi ani-
mam meam.
9 Eripe me de inimicis meis Domi-
ne, ad te confugi :
10 Doce me facere voluntatem
tuam, quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in
terram rectam :
11 Propter nomen tuum Domine
vivificabis me, in æquitate tua.
Educes de tribulatione animam
meam :
12 Et in misericordia tua disperdes
inimicos meos.
Et perdes omnes, qui tribulant
animam meam : quoniam ego ser-
vus tuus sum.

Psalmus David,
1 Adversus Goliath. CXLIII.

Benedictus Dominus Deus meus,
qui docet manus meas ad præ-
lium, & digitos meos ad bellum.
2 Misericordia mea, & refugium
meum : susceptor meus, & libera-
tor meus :
Protector meus, & in ipso speravi :
qui subdit populum meum sub me.
3 Domine quid est homo, quia
innotuisti ei ? aut filius hominis,
quia reputas eum ?
4 Homo vanitati similis factus est : *† Job. 8*
† dies ejus sicut umbra prætereunt. *9. & 14. 2.*
5 Domine inclina cælos tuos, &
descende : tange montes, & fumi-
gabunt.
6 Fulgura coruscationem, & dis-
sipabis eos : emitte sagittas tuas, &
conturbabis eos.
7 Emitte manum tuam de alto, e-
ripe me, & libera me de aquis mul-
tis ; de manu filiorum alienorum.
8 Quorum os locutum est vanita-

tem : & dextera eorum, dextera iniquitatis.
9 Deus canticum novum cantabo tibi : in psalterio, decachordo psallam tibi.
10 Qui das salutem regibus : qui redemisti David servum tuum de gladio maligno :
11 Eripe me.
Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem : & dextera eorum, dextera iniquitatis :
12 Quorum filii, sicut novellę plantationes in juventute sua.
Filiæ eorum compositæ : circumornatæ ut similitudo templi.
13 Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud.
Oves eorum fœtosæ, abundantes in egressibus suis :
14 Boves eorum crassæ.
Non est ruina maceriæ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum.
15 Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt : beatus populus, cujus Dominus Deus ejus.

1 Laudatio ipsi David.
CXLIV.

EXaltabo te Deus meus rex : & benedicam nomini tuo in sæculum, & in sæculum sæculi.
2 Per singulos dies benedicam tibi : & laudabo nomen tuum in sęculum, & in sæculum sæculi.
3 Magnus Dominus, & laudabilis nimis : & magnitudinis ejus non est finis.
4 Generatio & generatio laudabit opera tua : & potentiam tuam pronuntiabunt.
5 Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur : & mirabilia tua narrabunt.
6 Et virtutem terribilium tuorum dicent : & magnitudinem tuam narrabunt.
7 Memoriam abundantiæ suavitatis tuæ eructabunt : & justitia tua exultabunt.
8 Miserator & misericors Dominus : patiens, & multum misericors.
9 Suavis Dominus universis : & miserationes ejus super omnia opera ejus.
10 Confiteantur tibi Domine omnia opera tua : & sancti tui benedicant tibi.
11 Gloriam regni tui dicent : & potentiam tuam loquentur :
12 Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam : & gloriam magnificentiæ regni tui.
13 Regnum tuum regnum omnium sæculorum : & dominatio tua in omni generatione & generationem.
Fidelis Dominus in omnibus verbis suis : & sanctus in omnibus operibus suis.
14 Allevat Dominus omnes, qui corruunt : & erigit omnes elisos.
15 Oculi omnium in te sperant Domine : & tu das escam illorum in tempore opportuno.
16 Aperis tu manum tuam : & imples omne animal benedictione.
17 Justus Dominus in omnibus viis suis : & sanctus in omnibus operibus suis.
18 Prope est Dominus omnibus invocantibus eum : omnibus invocantibus eum in veritate.
19 Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet : & salvos faciet eos.
20 Custodit Dominus omnes diligentes se : & omnes peccatores disperdet.
21 Laudationem Domini loquetur os meum : & benedicat omnis caro nomini sancto ejus in sæculum, & in sæculum sæculi.

1 Alleluja, Aggæi, & Zachariæ.
CXLV.

2 LAuda anima mea Dominum, † laudabo Dominum † *Psal.*
in vita mea: psallam Deo meo quam- 144. 2.
diu fuero.
Nolite confidere in principibus :
3 In filiis hominum, in quibus non est salus.
4 Exibit spiritus ejus, & revertetur in terram suam : in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.
5 Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipsius:
6 † Qui fecit cælum & terram, † *Act*
mare, & omnia quæ in eis sunt. 14. 14.
7 Qui custodit veritatem in sæcu- *Apoc.*
lum, facit judicium injuriam patien- 14. 7.
tibus: dat escam esurientibus.
Dominus solvit compeditos :
8 Dominus illuminat cæcos.
Dominus erigit elisos, Dominus diligit justos.
9 Dominus custodit advenas, pu-

pillum & viduam suscipiet: & vias
peccatorum disperdet.
10 Regnabit Dominus in sæcula,
Deus tuus Sion in generationem &
generationem.

1 Alleluja. CXLVI.

Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus: Deo nostro sit
jucunda, decoraque laudatio.
2 Ædificans Jerusalem Dominus:
dispersiones Israelis congregabit.
3 Qui sanat contritos corde: & alligat contritiones eorum.
4 Qui numerat multitudinem stellarum: & omnibus eis nomina vocat.
5 Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus: & sapientię ejus non
est numerus.
6 Suscipiens mansuetos Dominus:
humilians autem peccatores usque
ad terram.
7 Pręcinite Domino in confessione:
psallite Deo nostro in cithara.
8 Qui operit cælum nubibus: & parat terræ pluviam.
Qui producit in montibus fœnum,
& herbam servituti hominum.
9 Qui dat jumentis escam ipsorum,
& pullis corvorum invocantibus
eum.
10 Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.
11 Beneplacitum est Domino super
timentes eum: & in eis, qui sperant
super misericordia ejus.

Alleluja. CXLVII.

12 Lauda Jerusalem Dominum:
lauda Deum tuum Sion.
13 Quoniam confortavit seras portarum tuarum: benedixit filiis tuis
in te.
14 Qui posuit fines tuos pacem: &
adipe frumenti satiat te.
15 Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo ejus.
16 Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit.
17 Mittit crystallum suam sicut
buccellas: ante faciem frigoris ejus
quis sustinebit?
18 Emittet verbum suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus ejus, & fluent aquæ.
19 Qui annuntiat verbum suum
Jacob: justitias & judicia sua Israel.
20 Non fecit taliter omni nationi:
& judicia sua non manifestavit eis.
Alleluja.

1 Alleluja. CXLVIII.

Laudate Dominum de cælis: laudate eum in excelsis.
2 Laudate eum omnes angeli ejus:
laudate eum omnes virtutes ejus.
3 Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellæ, & lumen.
4 † Laudate eum cæli cælorum: & † Dan. 3. 59. 60.
aquæ omnes, quæ super cælos sunt,
5 Laudent nomen Domini.
Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse
mandavit, & creata sunt.
6 Statuit ea in æternum, & in sæculum sæculi: præceptum posuit,
& non præteribit.
7 Laudate Dominum de terra, dracones, & omnes abyssi:
8 Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt verbum ejus:
9 Montes, & omnes colles: ligna
fructifera, & omnes cedri:
10 Bestiæ, & universa pecora: serpentes, & volucres pennatæ:
11 Reges terræ, & omnes populi:
principes, & omnes judices terræ:
12 Juvenes, & virgines: senes cum
junioribus laudent nomen Domini:
13 Quia exaltatum est nomen ejus
solius.
14 Confessio ejus super cælum &
terram: & exaltavit cornu populi sui.
Hymnus omnibus sanctis ejus: filiis Israel, populo appropinquanti
sibi. Alleluja.

1 Alleluja. CXLIX.

Cantate Domino canticū novum:
laus ejus in ecclesia sanctorum.
2 Lætetur Israel in eo, qui fecit eum: & filii Sion exultent in rege suo.
3 Laudent nomen ejus in choro: in
tympano & psalterio psallant ei:
4 Quia beneplacitum est Domino
in populo suo: & exaltabit mansuetos in salutem.
5 Exultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis.
6 Exaltationes Dei in gutture eorum: & gladii ancipites in manibus
eorum:
7 Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.

8 Ad alligandos reges eorum in
compedibus: & nobiles eorum in
manicis ferreis.
9 Ut faciant in eis judicium con-
ſcriptum: gloria hæc eſt omnibus
ſanctis ejus. Alleluja.

1 Alleluja. CL.

Laudate Dominum in ſanctis
ejus: laudate eum in firma-
mento virtutis ejus.
2 Laudate eum in virtutibus ejus:
laudate eum ſecundum multitudi-
nem magnitudinis ejus.
3 Laudate eum in ſono tubæ: lau-
date eum in pſalterio, & cithara.
4 Laudate eum in tympano, &
choro: laudate eum in chordis, &
organo.
5 Laudate eum in cymbalis bene-
ſonantibus: laudate eum in cym-
balis jubilationis:
6 Omnis ſpiritus laudet Dominum.
Alleluja.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

— Vulgata editions Sixti V. Pontificis Max. jussu recognita, et Clementis VIII.
Novum Testamentum. Venetiis, Hertziana, 1740-50, volumi tre, in-4, pergamen
Antiporta incisa in rame su disegno del Piazzetta e numerose figure incise in legn
nel testo.

50.00